BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
14 — I
18

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

9.7.9.

Digitized by Google

NAZIONALE
8
14 — I
18
VITT. EMANUELE
ROMA

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

CONCEPTVVM

THEOLOGICORVM AC PRÆDICABILIVM

DE SANCTORVM FESTIVITATIBVS

SVPPLEMENTVM,

Siue Tomi III. Pars II.

AVCTORE R. D. PETRO BESSAEO SS. THEOL. DOCTORE, REGIS CHRISTIANISSIMI GALLIARVM ORATORE.

NVNC PRIMVM E GALLICO SERMONE LATINE FACTVM, ſtudio M. M.

Coll. Rom. Soc. Jesu Inser. Cat.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Apud IOANNEM KINCHIVM, ſub Monocerote,
ANNO M. DC. XIX.

Permiſſu Superiorum, & Priuilegio S. Caſ. Maieſt.

Digitized by Google

APPROBATIO.

NOs infraſcripti SS. Theologiæ Doctores in Vniuerſitate Pariſienſi certificamus vidiſſe & legiſſe Sermones de Sanctorum feſtis & feſtiuitatibus ſolennioribus totius anni, authore R. D. M. PETRO BESSAEO Doctore almæ noſtræ Facultatis, nihilque in ijs Religioni Catholicæ Apoſtol. Rom. contrarium reperiſſe, imò digniſſimos, vt in lucem prodeant. In cuius teſtimonium haſce ſubſcripſimus Pariſijs 1. Aprilis, 1618.

Dauid.

Magnier.

Digitized by Google

AMPLISSIMO VIRO
AC R. DOMINO,
D. PETRO BESSÆO,
S. THEOLOGIAE DOCTORI,
REGI CHRISTIANISSIMO
A CONCIONIBVS, &c.

CONceptus tui Theologici, doctrinâ non minùs, quàm ſpiritu diuino pleni, Vir Reuerende, quos in Sanctorum plurimorum, atque adeò Sancti Sanctorum Redemptoris Ieſu, eiuſquè Matris ſanctiſſimæ feſtiuitatibus, ore olim ad populum pronuntiatos, publici iuris patriâ eſſe linguâ voluiſti; illi illi, Latinâ iam veſte donati, vltro ad te redire geſtiunt, & ſe tibi vt offeram, iure à me ſuo quodammodò videntur expoſcere. Ad quem enim adeat potiùs, quàm ad patrem ſua proles, quàm ad fontem aqua, quàm ad opificem opus, quàm ad nutricem alumnus, quàm ad concipientem Conceptus, quàm denique ad Theologum eruditiſſimum Theologica inuenta? Sanè, vt liberè quod ſentio exponam, non exiguam nomini tuo ampliſſimo facturus iniuriam videbar, ſi poſtremum hunc Concionum de Sanctis Tomum ad te non deſtinarem, qui ipſum adornaſti, concepiſti, & multo labore, ſtudio, lucubratione, induſtriâ ad eam, quam præfert, elegantiam prouexiſti: quem, vti & alios priores, ſi quis omnigenæ doctrinæ promptuarium, morum gymnaſium, ac vitæ diſciplinam, hæreticorum malleum, Eccleſiæ etiam armamentarium dixerit, næ ille rectè mihi ſentire videbitur. Vt enim, quæ ſuis oportunè ſciteque locis adducuntur, hiſtorias, gnomas ac ſimilitudines è Gentilium tum Græcorum, tum Latinorum ſcriptis prætermittam; ſanè ſacris è voluminibus & antiquis Patribus (è quibus ſolida omnis ſcientia atque ars

petenda eſt) tanta tamque varia in iјs deprompta elucet doctrina, vt ſi quis difficillimorum locorum allegoricos, anagogicos, tropologicos, ac ſæpè etiam litterales, quos conciones propè ſingulæ includunt, ſenſus & alluſiones colligere velit, cum priſcis illis Scriptoribus & præſtantibus S. Scripturæ interpretibus non immeritò te conferre poſſe videatur. Morum porrò vitæque rectæ inſtituendæ rationem quàm ſcitè, quàm ſolidè, quàm apertè oſtendunt! nam

Quid ſit rectum, quid turpe, quid vtile, quid non,
Rectiùs ac meliùs Cratippo ac Crantore dicunt.

Omnis quippe conditionis & ordinis homines ad probitatem erudiunt; Præſules ac Sacerdotes pro rerum oportunitate inſtruunt, Principes, rerũ gubernatores, & optimates ad vitam ſanctè & ex præſcripto componendã adhortantur, patresfamilias ac matres, filios, ſolutos iuxtà ac coniugatos ſic commonefaciunt, vt ſalutis à via aberrare ille nequeat, qui tibi probè monenti auſcultare voluerit. Heterodoxos autem, & Eccleſiæ noſtræ dogmatum aduerſarios quàm vehementer petis, quàm acuto telo configis, quàm acriter exagitas, quâ verborum acrimoniâ, argumentorum pondere, quâ doctrinæ ſoliditate premis? vt quibus veritatem propugnas demonſtrationibus, quod obijciant, non habeant. BESSAEVM *ergo cùm habet Lutetia atque adeò Eccleſia omnis Gallicana, habet propugnatorem acerrimum, habet hyperaſpiſten infractum, habet athletam inuictiſſimũ, habet qui acceptam à maioribus doctrinam, ſinceram Patrum mentem, ſingula fidei capita, Conciliorum auctoritatem, ipſam denique veritatem intrepidè aduerſus inſultantium calumnias, & allatrantium catellorum latratus tueatur. Proteum ergo, id eſt, varium, veritatis nempe doctorem, morum magiſtrum, hæreticomaſtygem, & Eccleſiæ Herculem videbit, qui ſcripta tua & conciones imprimis inſpexerit; vt taceam eloquentiæ patriæ, quo ſingulæ, quantæ quantæ ſunt, non dico irrigatæ, ſed perfuſæ ſunt, liquorem, mel & lac. In his autem non poſtremum occupant locum, quas de Sanctorum rebus geſtis vno omnes faſce nuper complexus es, cùm alieno multæ loco & non continuatâ dierum anni ſerie exſtarent. E quibus eas hac editione viſum ſeligere, quæ hactenus in alijs editionis noſtræ tomis editæ non erant: tum ne, ſi priores hiſce permiſceremus, actum ageremus, & antè vulgata Lectori ceu noua, fucum facturi, obtruderemus; tum verò vt hac noua duodetriginta concionum editione alterum de Sanctis tomum conſtitueremus, certa cum ſpe, hiſce diuenditis,*

vno

Digitized by Google

vno omnes conciones volumine complectendi. Hoc ergo qualecumque mei erga R. D. T. affectus & amoris teſtimonium habe, Vir ampliſsime, & ſi quid in ſequenti, quam meditamur, editione demendum, addendum, immutandum videbitur, candide moneas, obſecro. Interim hocce mea erga te voluntatis mnemoſynon accipe, & abſentem abſens, Germanum Gallus, Concionator Typographum, pro ea, quâ neminem non complecti diceris, beneuolentiâ complectere, & me, licet incognitum, addictiſsimorum nomini tuo clientum numero annumera. Vale. Coloniæ Agrippinæ, Kalend. Martij, anno partæ ſalutis M. DC. XIX.

Reu. Dom. Tuæ

perſtudioſus cliens

IOANNES KINCHIVS

Bibliopola Colonienſis.

ℱ 𝒩

Digitized by Google

INTERPRES LECTORI.

QVAS de Sanctis hactenus, velut per tranſennam & ſparſim Auctor noſter patriâ linguâ vulgauerat conciones, optime Lector, eas ipſas Chriſtianis omnibus tota propè Europa vidit placuiſſe. Cuius rei ampliſſimum eſſe teſtimonium queat, quòd illas (quò ad plures promanaret vtilitas) Itali & Hiſpani Germaníque in patrium quique idioma tranſtulerint, Germani verò longè digniori ratione, Romana eaſdem ciuitate donarint, Latineque loquentes ediderint. Quapropter ſparſas ipſe, ac ſuis minimè poſitas locis conciones vnum in volumen compegit, ac velut abſentes poſtliminio reduces in vnam quodammodo redactas familiam edidit, vt plenum iam & omnibus perfectum numeris opus cenſeri queat; in quod, in primariorum Sanctorum ac Saluatoris feſtiuitatibus habitas ad populum diuerſa occaſione exhortationes retulit, ac ſimul legendas dedit. Nos verò (quod deeſſe hactenus ad editionis Latinæ complemētum optimus quiſq; querebatur) illas hac editione ſelegimus, quarũ in prioribus Tomis (quos dedimus plures) nulla mentio, vt illorum hic quodammodo ſupplementum foret; ſuo ſimul omnes tempore vnum in volumen, ad inſtar nuperæ editionis Pariſienſis, coacturi. Neque verò vitio id nobis ab auctore vertendum exiſtimamus, non mediocriter in Typographos quoſdam Lotharingos ac Belgicos, & meritò quidem, inuehente, quòd ſincerum ipſi ac germanum à docta & primæua profectum manu opus, ſuo nimiùm quæſtui inhiantes adulterarint, materiam vniuerſam deprauarint, mangonicas gemmas falſarij pro veris Lectori obtruſerint, verba, ſenſumque interpolarint, conceptus genuinos detruncarint, elumbarint, infregerint, inuentiones à diuina mente productas eneruarint, auctorum loca falsò annotarint, methodum primam & ordinem penitùs, ſurſum deorſum ſingula mutando inuerterint, conciones integras omiſerint, aut potiùs neſcio qua audacia, velut ſpuria vitulamina atque adulterinam ſobolem reiecerint; adeò vt nec ſuo dignum opus eſſet auctore, nec primo reſponderet nitori, quem Pariſienſis præferebat editio. Hoc inquam probrum in nos minimè contorquendum, cùm ipſemet Auctor editionem noſtram non mediocriter deprædicet. neque enim falſi crimen admiſimus; ſed candidè egimus hactenus, rem ipſam, conceptus, inuentiones integras, ſinceras, minimè interpolatas præſtitimus, & modò hoc in opere damus. nihil immutatum, nihil truncatum, nihil luxatum: ſed purum putum, vnicâ dumtaxat mutatâ linguâ, dedimus ſenſum, vti eum à germano ſinceroque dari interprete oportuit, vt ſcilicet inclytum Auctoris ingenium, doctrina, opus denique ipſum, ſuis vſquequaque partibus perfectum, integrum inuiolatumque Romanâ proſtaret linguâ. Non eſt igitur quòd pœnam vereamur, dum culpa vacamus, & ab omni falſitatis crimine quàm maximè ſumus alieni. Hoc ergo *Supplementum* æqui bonique, Lector, conſule, & occaſionem tempus, credo, dabit, qua omnes Beſſæi de Sanctis Conciones in vnum redactas volumen euulgabimus: hoc interim te miſſu oblecta & paſce, dum omnia ſimul fercula, eaque exquiſita vna in menſa apponemus; & hæc te promulſis reficiat, dum plena manu bellaria ſecundas in menſas afferemus. Vale.

D. D. PE-

Digitized by Google

D. D. PETRO BESSÆO
DOCTORI ILLVSTRISSIMO, ET RECTORI VIGILANTISSIMO.

OMnia doctiloquo præclara volumina Beſſi
Feſtorum Aonio perlege digna choro.
Maxima, qui tibi vis fiat dein copia mellis,
Dulcius hoc apibus nobile ſudat opus.
Pluraqúe quàm poſſint omnes depaſcere Galli,
Quiſque licèt tanti pendeat ore viri.
Cui par melliſluus vix vnquam viſus orator,
Cum quo plus fundat, fundere plura queat.

EIDEM.

VT mare perpetuas fontes emittit in omnes
Orbis aquas, queîs fit pinguior omnis ager:
Beſſus Ariſtæo vaſto ſolertior omnes
Sic doctos ſcriptis reddit in ore viros.
Vt qui numquam altâ potuiſſet orare cathedrâ,
His doctus populum firmet, alatqúe ſuum.

EIDEM.

VIſne breui dicam, qui Beſſus in omnibus vnus
Sit, benè cùm tibi Galli Herculis inſtar erit.
Qui facunda viros ſuſpendit lingua catenis,
Si teneat plures, ter modò Beſſus eo.

STEPHANVS FOVQVET
apud Caluicos Profeſſor.

D. AV-

Digitized by Google

Magna quod in Cathedra ſublustre Lutetia lumen
Suspicit, hoc tectum ſculpta tabella dabit. M.M.

D. AVTHORIS VOTVM.

ÆTernans Deus, Imperator orbis,
Cui ſeruit mea penna, decolorans
Exilis Superûm colore facta;
Peccantûm imbue ſaniore mentes
Doctrinâ, vt mala facta deſerentes
Incœptent meliora perpetrare.

Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur.

IN

Digitized by Google

INDEX CONCIONVM, ET ARGVMENTA PRAECIPVA HVIVS PARTIS DE SANCTIS.

In feſto Genouefæ Virginis Pariſienſis.

Virginitas oppugnatur ab hæreticis veteribus & recentioribus: ſed eius excellentia probatur à S. Scriptura & teſtimonio SS. Patrum. Patria & virtus S. Genouefæ Virginis & Martyris proponitur.

In feſto Cathedræ S. Petri.

Ordo in omnibus rebus neceſſarius, maximè tamen in Eccleſia, & eius rei figura, eius confuſio cauſa hæreſum & perſecutionum. Cathedræ nomen in Scriptura quid notet, & eius genera varia, Dei, Diaboli, Hæreticorum, & S. Petri. elogia Cathedræ S. Petri varia propoſita, & cur ſic dicta eius feſtiuitas; claues cœlorum, non itidem inferni ei concredita.

In feſto S. Matthiæ Apoſtoli.

De humanæ conditionis inſtabilitate & mutatione. textus Euangelicus explicatur, in quo de ſuperborum humiliatione, & humilium exaltatione agitur. Quatuor enormia Iudæ crimina, & hæc cauſa illius reprobationis; varijs figuris deſignata S. Matthiæ electio declaratur & ſanctitas.

In feſto S. Ioſephi Ieſu Chriſti Nutricij.

Gratia Dei ſufficiens ad omnia illius imperata facienda, & hoc apparet in Ioſepho, qui in gratia confirmatus & ab vtero matris ſanctificatus. rationes, ob quas Deipara Ioſepho nupſerit, an rectè decrepitus pingatur: varijs figuris aſſimilatus.

In feſto SS. Apoſtolorum Philippi & Iacobi.

De prædicationis Euangelicæ effectibus & Apoſtolorum dignitate diſſeritur. De primis motibus, an ſint in hominis poteſtate, & humanarũ paſſionum ſpeciebus, quinam etiam illis maximè exagitentur. De peccatoris ſtatu miſerrimo, déq; varijs titulis & figuris hiſce Apoſtolis accõmodatis. De bonorum & malorum Prælatorum qualitatibus copioſè tractatur.

** In

Digitized by Google

In feſto Inuentionis S.Crucis.

De Meſsiæ aduentu varia Iudæorum deliria, eius arma ſpiritualia futura.De S.Crucis præſtantia & quibus rebus applicata.De ſigno ſpiritualis crucifixionis,quæ dicta pœnitentia.De cruce Iuſtitiæ & Chriſti multa adferuntur,& de eius inuentione,à quo primò inuenta & honorata. De Chriſto crucifixo,quòd ſit inſignis quidam liber,& propè miraculum.

In feſto S.Ioannis ante portam Latinam.

Ioannes Apoſt.& Euang.an verè mortuus quæritur,rationes probabiles pro parte negante,probabiliores pro affirmãte. eius merita ac virtutes declarantur. Diuinorum beneficiorum memoria ſæpè recolenda in gratitudinis teſtimonium.S.Ioannis martyrium ad extremum elucidatur.

In feſto S. Barnabæ Apoſtoli.

De dilectione Dei & proximi figuris veterum adductis agitur. De bonorum Præſulum officio. De mandato quod nouum dicitur,& cur ita. De laudibus & meritis ipſius S. Barnabæ Apoſtoli , & quæritur , an verus fuerit Chriſti Apoſtolus.Vir bonus quinam dicendus.

In feſto Viſitationis B.Virginis.

Deiparæ merita & virtutes recenſentur. Cauſa,ob quas cognatam ſuã Elizabeth viſitârit,& feſtinanter. Quæ mulieris dotes & prærogatiuæ. S.Ioannis Baptiſtæ encomia egregijs figuris oſtenſa. Textus Euangelicus de viſitatione Elizabeth proponitur & explicatur,

In feſto S. Benedicti.

De præſtantia paupertatis Euangelicæ, deque abnegatione voluntatis propriæ.De laudibus & præclaris dotibus ipſius ſancti Benedicti veterum allatis figuris agitur,deque excellentia ipſius Ordinis.

In feſto S.Mariæ Magdalenæ.

Lacrymarum vis & efficacia proponitur . Diſputatur,an meretrix publica fuerit S.Maria Magdalena,& an ſoror Lazari.De mulierum defectibus & vitijs.De peccatorũ fœditate & enormitate,præſertim carnaliũ, & in ciuitatibus admiſſorum.De Pœnitentia & eius conditionibus.

In feſto S. Iacobi Apoſtoli.

De honorum mundanorum fallacia & vilitate. De petitione imprudenti matris Zebedaidarum . De parentum in filios inordinato amore & noxio,eos licèt indignos ad dignitates promouendo. De Prædicatorum officio.De laudibus ſancti Iacobi diſſeritur.

In feſto S.Annæ Matris B.Mariæ Virginis.

Virginis Deiparæ perfectiones alijs creaturis nobiliores. S.Anna an plures

plures habuerit maritos,quæſtio.S.Annæ virtutes & laudes texuntur: in ipſa quæ viſa mirabilia.

In feſto S.Petri ad Vincula.

Eccleſiæ figuræ propoſitæ.errare non poteſt.Dei & mundi iudicia ſibi contraria. De ſancti Petri vinculis,quibus ab impio Herode conſtringitur,quid deſignent. Angelorum cuſtodia circa homines quàm effectiua figuris propoſitis declaratur. De iuſtificatione peccatoris ſoli Deo adſcribenda.Hiſtoria textus exponitur.

In feſto S.Laurentij.

Martyrum encomia,virtutes & præmia deteguntur.B.Laurentij martyrium ab omnibus Patribus celebratum,& rebus varijs applicatum.Figuris expoſitum.De igne nonnulla referuntur mirabilia.

In feſto S.Rochi Confeſſoris.

Sanctorum geſta ab Eccleſia nobis ad imitandum propoſita: de peſte morbo contagioſo multa ediſſerit,deq́ue miraculis & præclaris dotibus ipſius ſancti Rochi.

In feſto S.Bartholomæi Apoſtoli.

De duodenario Apoſtolorum numero agit,& quàm varijs figuris expreſſi. S.Bartholomæus qualis fuerit, an idem qui Nathanaël, diſceptatur. Tripliciter quomodo pellem ſuam reliquerit.

In feſto Decollationis S.Ioannis Baptiſtæ.

Mulierum malitia & feritas ex varijs tum SS.Patrum,tum S.Scripturæ locis oſtenditur,idq́ue exemplo nefariæ Herodiadis caput S.Ioannis in diſco ſacrilegè poſcentis. De laudibus ipſius S.Ioannis Baptiſtæ.

In feſto exaltationis S.Crucis.

Crucis figura quanto in honore ſemper etiam apud Gentiles habita. Diuerſis figuris accommodata De eius excellentia & maieſtate.

In feſto S.Matthæi.

De vi & efficacia verbi diuini in peccatoribus pœnitẽtibus & cõuerſis. De iuſtificatione peccatoris varia adferũtur,idq; docetur exẽplo S. Matthæi Apoſt.& Euang.Euangelica quoq; hiſtoria texitur.ad extremũ de S. Matthæi ad Apoſtolatum vocatione,vita & morte copioſè diſſeritur.

In feſto S.Franciſci confeſſoris.

De ſuperborum depreſſione & humilium exaltatione agitur, idq́ue ex textu Euangelico,deq́ue ignara huius ſæculi ſapientia & curioſitate peruerſa.ad extremum de laudibus ipſius S.Patris Franciſci,eiuſq́ue celebri Ordine.

Digitized by Google

In feſto S.Dionyſij martyris.

Impij cur in hac vita ſæpè proſperè, contra iuſti & probi ſiniſtrè agãt, inquirit. S. Dionyſius vbi ortundus, & an poſt conuerſionem Epiſc. Athenienſis extiterit, diſputatur. De laudibus ſcientiarum humanarum, earumque mala vſurpatione nonnulla adferuntur. rationes variæ conuerſionis ipſius S. Dionyſij, & an ſub Domitiano Imp. mortuus.

In feſto SS. Apoſtolorum Simonis & Iudæ.

Amicitiæ veræ & Chriſtianæ effecta declarat. Virtutes & laudes deinde ſanctorum Apoſtolorum Simonis & Iudæ proponit.

In feſto S. Catharinæ Virginis & Martyris.

De laudibus Virginitatis agitur, Viduitatis, & Coniugij bene ſeruati. Virginitas in homine admirabilior atque excellentior quàm in Angelis, idque docetur exemplo ſanctæ Catharinæ ab eius gratuitis donis petito.

In feſto S. Andreæ Apoſtoli.

Vocatio diuina infiniti cuiuſdam amoris ſignum & primus prædeſtinationis effectus: hoc apparet in ſancto Andrea Apoſt. qui ab aquis vocatus & multis virtutibus inſignis cùm in vita, tum in morte.

In feſto S. Nicolai Confeſſoris.

Donorum diuinorum abuſus ſignum reprobationis. Parabola de homine peregrè proficiſcenti explicatur, & quid talentorum nomine ſignificetur. Status vitæ diuino munere eligendus, Virginalis malè & luxurioſè viuentibus noxius. De dotibus Epiſcoporum, quibus ſanctus Nicolaus egregiè floruit, ediſſerit.

In feſto Conceptionis B. Mariæ Virginis.

Motus cœlorum aliarumque rerum inferiorum effectiuè dependent à diuina potentia, ſicut etiam effectiuè dependet Conceptio ſanctiſſima intemeratæ Virginis abſque originali peccato. hoc tamen dicere non eſt articulus fidei, licet non repugnet S. Scripturæ & dictis SS. Patrum, quibus ad oculum demonſtratur conceptam ſine originali culpa.

In feſto S. Thomæ Apoſtoli.

Prauorum conſortia quantoperè vitanda ex Philoſophorum veterum gnomis aſtruitur: è contra verò bonorum ſocietas exoptanda & beata. Ingratitudo quàm enormeſit vitium, exemplo Iudæ proditoris probatur: Eccleſia Sanctorum errata peccatoribus proponit, ne in peccatis animum deſpondeant. Salutaria Superiorum documenta in corripiendis inferiorum delictis.

IN

Digitized by Google

IN FESTO

S. GENOVEFAE PATRONÆ AC TVTELARIS PARISIENSIVM.

Simile eſt Regnum Cælorum decem virginibus,&c. Matth.25.

FIGVRA.

Iudith 2. PRINCEPS militiæ Regis Aſſyriorũ Holophernes,& vniuerſus eius exercitus iam olim ingenium, ſapientiam,venuſtatem,& ceteras Iudithæ viduæ virtutes demirantes, extra ſe præ ſtupore vehementi rapti, dicebant ad inuicem, *Non eſt talis mulier ſuper terram, in aſpectu, in pulchritudine, & in ſenſu verborum,*&c. Quod Satrapa ille Aſſyrius cum ſuis olim in viragine illa Hebræa deprædicando obſtupuit:hoc ipſum S.Germanus inter Chriſtianos Epiſcopos non poſtremus, & omnis Eccleſiæ Gallicanæ cœtus & proceres, poſteà in S. Genouefæ laudem protulerunt. Cùm enim eam quodam tempore ipſe Antiſiodorenſis Præſul, aliiq; complures intuerentur, & admirabiles illius virtutes non ſine ſtupore conſiderarent, admirati (Spiritu ſancto ad hoc de ipſa iudicium eos inſtigante) nullam totâ Galliâ, Europâ, orbe forſitan vniuerſo, huic parem Virginem dari poſſe, dicere non ſunt veriti. Quin etiam quotquot poſteà ſucceſſerunt, in eiuſque vitam & agendi rationem maturiùs inquiſierunt, idem de ea tulêre iudicium, numquam ſcilicet huic in orbe parem exſtitiſſe, & veram hanc Galliæ ſuę Iuditham eſſe. Iudith namque Hebræa ſua ætate Iudæorum decus fuit & gloria,Genouefa porrò ſæculo ſuo noſtræ Galliæ ornamentum. Illa vrbem Bethulienſem ab hoſtili olim incurſu & protritione ſemel vindicauit;hæc verò ſæpius à Lutetia hoſtium

ſtium inſidias & molimina diuertit. Illa regni Iſrael, hæc Gallicani imperij tutatrix & protectrix habita eſt. Hoc tamen nomine hæc illâ ſuperior fuit, & dignior, quòd Iudith in ſtatu viduali, & matronali apud Hebræos; hæc verò apud Gallos in ſancta virginitate & puellari ſtatu, quem ſpiritus ſancti chariſmata, & mirandorum patratio condecorabant, laudem ſit cōſecuta. Hæc latiùs & diductiùs vobis ob oculos ponam, vbi cœleſte ſubſidium, eiuſque in re tam illuſtri patrocinium inuocauerimus, & Deiparam ſolito ſuffragio cōpellauerimus, ſuppliciter cum Angelo dicentes, *Aue Maria.*

Ethnici & hæretici Eccleſiæ virtutes impugnant.

Quemadmodum cantharides, erucæ, bruchi, ſcarabæi, & alia immūdorum vermium genera, hortorum & agrorum peſtes, quæ nonniſi immunda ſectantur, herbis fœtentibus inſident; pulchros odoriferoſque flores, vtputa lilia, roſas, lulipas, & ſiquid aliud in hortis magni fit & ſuſpicitur, depaſcunt, & naturali quadam inuidia, & ex mera malitia, (ſi quam huiuſmodi habere inſecta queunt) illorum colorem conantur inficere, odorem tollere, ſplendorem rapere, & eum ijs marcorem afflare, mors vt mox & interitus flacceſcentibus ſubſequatur. Non ſecùs etiam Ethnici, barbari, idolorum cultores, tyranni, hæretici, alijque peccatis, & ſordibus infames, qui regiorum Eccleſiæ hortorum peſtes ſunt & contagio, fœtidas carnis voluptates ſemper ſunt conſectati, inque mundi delicijs volutati, ad olidas ſemper ſordes & immunditias aſpirarunt, & cœnoſum, porcorum inſtar, volutabrum, maleolentes, vt beſtiæ, immunditias, & vt corui putiſcentia cadauera, quomodocumq; potuerunt, adamarunt: quin etiā egregias virtutes, ſolida decora, mores bonos & laudabiles, vitæ puritatem, animarū ſanctitatem, quæ veluti quidā flores, roſe, inquam, & lilia Caſtitatis Eccleſiæ ſunt, numquam non impetiuère; & hæc ipſa decora ei auferre, illorumq; ſplendorem & odorem offuſcare omni ſtudio conati ſunt; hoc vnum ſpectantes, vt boni odoris loco olidos naribus omnium fœtores afflarent, roſas in algam, & violas in vrticas, & pulcherrimas quaſq; virtutes in peccatorum & vitiorum dedecora commutarent.

Hoſtes Eccleſiæ virginitatem ſemper oppugnarunt.

At ſi quam vnquam Chriſtianam virtutem virulento dente impetiuère, ſanè aduerſus ſanctum virginitatis decus, primarium Eccleſiæ florem, acies ſuas ſemper direxère. Hic ſcilicet flos, venuſtate & odore eminens, primùm in oculos illorum incurrit, hunc marcorem inducere, hunc profanare, euellere, & ſtirpitus eradicare ſtuduerunt. Inter ethnicos porrò agmen duxit Hermes ille Triſmegiſtus, qui mille quingentis & triginta ante Chriſti natiuitatem annis floruit; hic, inquam, primus in aciem deſcendit, manu calamum & animo malignitatem arripiens, qua regiam hanc virtutem impugnaret. Libro namque, qui *ſermo vniuerſalis* inſcribitur, hæc genuina eius verba legere eſt: *Maxima in vita, & pijſsima cura eſt prudentibus filiorum procuratio: & maximum infortunium & impietas ſine filijs aliquem ex hominibus excedere. Et pœnas iſte dat poſt mortem dæmonibus, &c.*

Triſmegiſtus lib. 9.

Eodem virginitatis odio exarſit Plato, & vt iuratus cœlibatus hoſtis, veluti legem quandam & decretum immortale in bene formata ſua Repub. eſſe voluit: *Quòd ſi quis,* inquit, *in cœlibe vita*

Lib. 6. de legib.

Digitized by Google

be vita ad annum trigeſimum quintũ vſque perdurauerit, dãnis, & mulcta quotannis plectitor: ſi de maximo cenſu eſt, drachmas centum, &c. *Si quis ſingulis annis mulctam non ſoluerit, decuplum debeto, omnino honorem nullum iuuenes ei debent,* &c.

Lib. 4. & 56.

Illuſtris ille Romanarum rerum ſcriptor & morum indagator Dion, inter cetera, Cæſarem Auguſtum, voluptatis venereæ myſtam, & virginitatis cœlibatuſque aduerſarium matrimonium inire detrectantes grauiter mulctaſſe, & contrà magna vxorem ducẽtibus præmia conſtituiſſe ſcribit. Hæc ethnicorum inſania fuit & dementia, matrimonium tantoperè deprædicantium, vt tãto virginitatem magis profundiuſq; deprimerent. Maior tamen & infeſtior fuit hæreticorũ violentia.

Nicolaitarum impudẽtia.

Nicolaus ſiquidem Diaconus, Nicolaitarum, veterum Eccleſię aduerſariorum, quique in ſuis eam cunabulis, quinquageſimo circiter poſt Chriſtum anno impugnarunt, caput & anteſignanus, eò venit impudentię & nequitiæ, vt S. Irenæo, Epiphanio, Auguſtino teſtibus, doceret, neminem, niſi quotidie rei venereæ vacaret, vitæ æternæ compotem eſſe, aut ſalutem conſequi poſſe. O impudentiam intolerandam, virginitatem inferis addicere, & infamibus voluptatibus cœlum reſerare! Audite ſanctorum illorum Patrũ verba: *Nicolaus Diaconus dicebat, niſi quis venerem ſingulis dieb. exerceret, nõ poſſe eum vitæ æterna participem fieri.*

Hær. 26.

Aliquot poſt annis ſecutis Gnoſticis, teſte Epiphanio, caſtitas ita ingrata fuit & inuiſa, vt continentes ludibrio haberent, ac velut vanum in cœlibatu ac matrimonij abſtinentia viuentium ſtudium, piamque intentionem, ac religionem ſugillarent

Error Eunomij.

Eunomius voluptatum carnalium patronus ac defenſor, inſcitiam ſuam brutalem prodidit, dum virginitatem matrimonio præſtare, & maioribus dignam eſſe præmijs negat; hinc monaſterio ipſe egreſſus, & monaſtica ſtatuta & vota proculcans, etiam alios eodem pellexit, & compluribus virginibus antea ſanctis facem prætulit, vt virginitati valedicentes matrimonio iungerẽtur; vt Hier. & Aug. ſcripto prodiderunt; virginitatẽ & matrimonium paria eſſe inuicem, dictitans.

In Oſee 4 lib. de hæreſ. hæreſ. 54.

Vigilantius, quem Hieronymus tã acriter oppugnauit, quique quarto prodijt ſæculo, deceſſores ſuos & maiores omnes, brutalitate, impudentia, nequitiaque longè anteceſſit: dixit ſiquidem *continentiam hæreſim, pudicitiam libidinis ſeminarium, virginitatem impugnauit nulliq; pudicitiam credidit*, vt ait Hieronymus. Doctrina hæc pecudis potius cuiuſdam quàm hominis, ne dicam diaboli; aut hominis ſaltem ſalutem prodigentis.

Aduerſ. Vigilant. c. 1.

Fauſtus Manichæus, quem triginta libris ſcriptis ventilauit & petijt Auguſtinus, honoris pudoriſque omnis perfringens limites ac repagula, Catholicos reprehendebat, quòd ad Virginitatis profeſſionem certatim neminem non incitarent, & illud dęmoniorum doctrinam, dęmonio ipſe plenus, vocabat.

Lib. 30. c. 4 cõtra Fauſtum.

Iiſdem inſiſtens veſtigijs, & eamdẽ multa poſt ſæcula camarinam mouẽs Lutherus, puritatem virginalem adeò eſt deteſtatus, vt ſcribere non ſit veritus, qua erat fronte perfricta, *Votum continentiæ contra verbum, & opus Dei ſuſceptum, vt impoſſibile & impium nullius momenti eſt: Deus reprobat illud: non ſecus, ac ſi vouiſſem Dei matrem fieri me velle, aut nouum cœlum condere*

Epiſt. ad VVolfangum.

Digitized by Google

Lib. de vita coniugali. velle, &c. Deinde libro, quem de vita coniugali inſcripſit, hæc Geneſeos verba, *Creſcite & multiplicamini*, commentando exponens, eadem non præceptum modò eſſe ait, ſed & pluſquã præceptum, quod nec impedire, nec prætermittere cuiquam liceat, neu minùs id eſſe neceſſarium, quàm edere, bibere, purgare aluum, exſpuere, dormire, vigilare, aut alias quaſcumque functiones naturales exercere. ac veluti in mea poteſtate ſitum non eſt, efficere, quo minùs ſim vir, ita nec, quò minùs ſine vxore cœlebs viuam.

Contra Catharin. Longiùs etiam vlteriuſq; progreſſus eſt: nam contra Ambroſium Catharinum ſcribens, horrenda quadam cũ blaſphemia ait: *Decima facies Antichriſti, eſt inſignis ille cœlibatus* papiſticus, *& caſtitatis monaſtica multitudo, planè angelica facies, ſed diabolica res.* *In Colloq. German. c. de vita coniugali.* Libro quoque, quem Germanicorum colloquiorum inſcripſit nomine, eò prorupit dementiæ, vt ſcriberet, etſi quis daretur dono caſtitatis inſignitus, in odium tamen Romani Pontificis, cœlibatum adeò efferentis, & Clericis coniugium interdicentis, eum ipſum matrimonium contrahere debere. Quin de ſe ipſe palàm profitetur, Ego, inquit, *priuſquam matrimonium inieram, omnino mecum ſtatueram, ſi fortè opinione celerius me mori contingeret, velle me vel in ipſo mortis agone cum aliqua puella ſaltem ſponſalia contrahere.*

Fid. Orthodox. l. 4. c. 25. Magnus ille Ioannes Damaſcenus, ſacrum virginitatis decus pro virili aduerſus haſce ethnicorum, & hæreticorum blaſphemias ac deblateramenta propugnans, hoc vmbone ſimul cũcta repellit tela, *Virginitatem carnales homines inſectantur, & qui voluptati ſtudent, teſtimonij loco illud proferunt, Maledictus omnis, qui non ſuſcitat ſemen in Iſrael.* *Deut. 25.* perinde ac ſi diceret: Carnales, quales fuêre Gentiles & Pagani, virginitatem oppugnant; qui verò voluptatibus indulgent, vt hæretici, quò ſuam honeſto prætextu nequitiam velent, hæc ſcripturæ verba in ſui tutelam producunt, *Maledictus omnis, qui non ſuſcitat filios, aut ſemen in Iſrael.* Quibus ille verbis vnum hoc efficere vult, à ſola voluptate, & nequitia humana contra ſanctam virginitatem conſpirari. quæ ſanè ſola virtus eſt, quam colunt Sancti, honorant Angeli, diligit Deus, orbis vniuerſus demiratur, & quam denique in virginis alicuius ſanctæ, qualis eſt S. Genoueſa, præconia Euangelium noſtrum deprædicat, dum ait: *Simile eſt regnum cœlorum decem Virginibus.* Quoniam verò ad laudem & decus ſanctæ huius Virginis cuncta ſpectant, duplicem, Auditores, vobis miſſum hodie proferre decreui: primo, virginitatis in genere honorem, excellentiam, ac merita complectar, altero Genoueſæ noſtræ virtutes, merita, & eximia ornamenta ſingulatim proponam.

Primò igitur, de tam ſublimi & egregia virtute, qualis eſt ipſa virginitas, locuturo non abs re mihi videtur, *Concil. Gangrenſ. c. 21.* iiſdem vti verbis, quibus olim in ſacro quodam Concilio collecti Patres ad eius præconium vſi ſunt, *Nos autem virginitatem cum humilitate admiramur.* Et ſanè ſpiritus tum humani, tum angelici ſublimitatem hanc eminentem, & ſublimem eminentiam nõniſi maxima cũ admiratione & ſtupore ſuſpiciunt. Inter omnia ſiquidẽ ipſa ſupereminet, virtutibus omnibus excellit, omnis eſt perfectionis complementum, primarius Eccleſiæ flos, deni-

Digitized by Google

deniqne nobiliſſimus propemodum Eccleſiæ noſtræ ſtatus.

In cuius rei figuram in Exodo hoc Moſi Deus præceptum dedit: *Facies & operimentum aliud tecto, de pellibus arietum rubricatis, & ſuper hoc rurſum aliud operimentum de pellibus ianthinis.* Pelles arietum rubricatæ tropologicè viros Apoſtolicos, & Martyres, qui ſanguinis ſui effuſione Eccleſiam texerunt, eius fidem & myſteria aduerſus infidelium procellas & turbines ſtabiliuêre, deſignant; rubeo verò colore tincti ſunt, eò quòd ſanguinis ſui pretio tum ſibi, tum Eccleſiæ vitam beatam compararint.

Exod. 26

Martyres ſanguinis ſui pretio vitam æternam comparatunt.

Hiſtoriæ Romanæ produnt, Marium cùm contra Cimbros & Teutones loco arido & ſterili caſtra collocaſſet, militibus aquam poſcentibus fluuium haud procul ab hoſtili vallo demonſtraſſe, ac dixiſſe: *Iſtinc peti à vobis poteſt potus ſanguine venalis.* Idem & Martyribus ſuis & Eccleſiæ Chriſtus ait; omnes quippe hic in terra ſub crucis vexillo militantes & depugnantes, ſanguinis & vitæ pretio beatitudinem, ac cœleſtem gloriam ſibi pararunt. Aliud porrò operculum de pellibus ianthinis ſanctarum Virginum ſtatum denotat, quæ ſub colore quodam cœleſti, carniqúe & mundo mortuæ, quamdiu ſcilicet in mortali hac vita degunt, nonniſi pellem quamdam mortuam ſecum trahunt, defixum in cœleſtibus animum habētes, & cum Apoſtolo clamantes, *Noſtra conuerſatio in cælis eſt.* Hæ in Eccleſia omnibus eminent, & ſupremo ſunt loco, eamque noctu & interdiu orationibus, ſanctis exercitijs, precibus, meritiſq; tuentur. Adeò vt ipſæ Chriſtianorum omnium ſint principes, & primum quodammodo in Eccleſia ſancta ſtatum conſtituant. Et reuerà cùm Pſaltes dixiſſet: *Adſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato* (quibus de Eccleſia verbis loquitur;) mox ſubinfert; *adducentur regi virgines poſt eam, proximæ eius afferentur tibi.* quaſi diceret, Primo adducetur loco regina, & Chriſto Ieſu Eccleſia reconciliabitur; deinde vbi per populos & prouincias Apoſtolorum prædicatione fides diſſeminata fuerit, virginum cœtus carnem ſuam edomantium ſubſequetur, qui primus fidelium in Eccleſia ſtatus eſt. Mox verò & proximæ eius & ſociæ, quibus aut nuptas, aut viduas Hieronymus putat deſignari, afferentur.

Virgines in Eccleſia eminent.

Pſal. 44.

Virgines ſunt Eccleſiæ principes.

Hinc ob cauſam virgines in Apoc. Dei, qui Agnus factus eſt, *primitiæ* appellatæ ſunt: vidit quippe S. Ioannes quoddam Beatorum genus particulari quadam neſcio qua gloria donatorum, Agnum ſemper intuentium, & ab ipſo viciſſim conſpectorum, quem omni illi loco, & quocumque pergeret, ſequebantur: *Et vidi, &c. Agnus ſtabat ſupra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor millia, habētes nomen nouum, & nomen patris eius ſcriptum in frontibus ſuis, &c.* Deinde hocce myſterium aperiens, & quinam hi forent, declarans, *Hi ſunt*, inquit, *qui cum mulieribus non ſunt coinquinati: virgines enim ſunt, & ſequuntur Agnum quocumque ierit; hi empti ſunt ex omnibus primitiæ, Deo & Agno, &c.* quaſi diceret, Hæ ſunt primitiæ Dei, qui factus eſt Agnus, id eſt, primus ex arbore redemptionis humanæ fructus fuit virginitas, fructus, inquam, quem Ieſus Chriſtus, verus Deus & homo ſacratiſſima morte ſua è mundo decerpſit. Ipſe namque vt virgines eſſent, in cauſſa fuit; antè namque pau-

Apoc. 4.

Virginitas primitiæ redemptionis mundi.

Digitized by Google

ciſſimi virtutem hanc amplecti, eamque matrimonio præferre ſtudebant.

Quin imò malè paſſim apud omnes audiebat, & maledictio eſſe quædam putabatur, & abominatio. Hinc filia Iephte, vt è libro iudicum diſcimus, à ſuo ſe patre morti videns addictam, dolens & afflicta, bimeſtre ſibi poſtulauit ſpatium concedi, quo ſuam cum ſodalibus virginitatem, montana Iudææ circumeundo, plangeret. Lacrymarum cauſa erat, quòd innupta & nondum mater & maledictioni proinde, vt putabat, obnoxia moreretur. *dixitq́; ad Patrem, Hoc ſolùm mihi præſta, quod deprecor, dimitte me, vt duobus menſibus circumeam montes, & plangã virginitatẽ meam cũ ſodalib. meis, &c.* Verùm ex quo vnigenitus Patris hominem induit, illuſtrem hanc virtutem delegit, virginitatem extulit, matrimonio prætulit, & vetus maledictũ in æternum decus & benedictionem commutauit; ſelegit inquam illam, vt diuinitatis ſuæ templum, & Meſſiæ incarnati adyton foret & baſilica.

Iud. 11.

Maledictio ſterilitatis ablata.

Hæc dum Magnus Ambroſius conſideraret attentiùs, admirans exclamat: *Quanta, inquit, eſt virginitatis gratia, quæ meruit à Chriſto eligi, vt eſſet corporale Dei templum, in qua corporaliter habitauit plenitudo diuinitatis? Virgo genuit mundi ſalutem, Virgo peperit vitam vniuerſorum.*

Lib. 1. Offic.

Eodem propemodum ſenſu Athanaſius, ſed verbis elatioribus & prægnantioribus ſcribit: *Magna virtus continentia, ingens glorificatio puritas, magna encomia virginis. ô virginitas opulentia indeficiens! ô virginitas corona immarceſſibilis! ô virginitas templum Dei, & domicilium ſancti Spiritus! ô virginitas margarita ſpecioſa, vulgo inconſpicua, & quæ nonniſi à paucis inuenitur! &c.* Ex Athanaſij ergo opinione virginitas monile eſt mundo incognitum, corona, & aureola nunquam flacceſcens, aut euigorata, & theſaurus diuitiarum indeficiens, deniq; ſacrum diuinæ maieſtatis templum, & regale palatium.

Lib. de virginit.

Iiſdem vſus epithetis D. Hieronymus, eximium hocce decus mirificè deprædicat dicens, *Grandis fidei eſt, grandiſq́; virtutis, Dei templũ eſſe puriſſimũ, totumq́; ſe holocauſtũ offerre Domino, & iuxta Apoſtolum ſanctũ eſſe corpore & ſpiritu*, id eſt: Illuſtre & eximiũ eſt, & ſupra communẽ hominum opinionẽ quid maius, in carne omnis carnis expertẽ viuere; nec aliter in terra viuere, quã ſi in cœlis cõuerſaremur, in mortali hoc corpore puritatẽ angelicã æmulari, & propriũ in holocauſtũ Deo & victimam offerre corpus: quod à virginibus fieri certiſſimum eſt.

Lib. 1. contra Iouin.

Illuſtris quidam ſanctitate iuxtà & doctrina ſcriptor, qui ab hinc quingẽtis circiter annis viuere deſijt, cui nomen Radulphus Ardens, hęc Hieronymi verba videtur aut mutuatus, aut quàm proximè augẽdo imitatus; quòd enim Hieron. virginitatẽ holocauſto aut ſacrificio comparet, hac ipſe paraphraſi amplificauit: *Culmen, inquit, omnium virtutum eſt virginitas, vtpote quæ omni virtute, omni merito, & martyrio cumulatur, quæ enim maior eſt virtus, quod meritum maius, quàm viuere in carne non ſecundùm carnẽ? quã eſſe in igne, & non ardere? manere in luto, & nõ cõtaminari? & inter malitias huius mũdi angelicã ducere vitam? quod martyriũ maius, quã ſeipſum crucifigere, quã ſecũ quotidie luctari, & ſuis voluptatibus & voluntatib. abrenunciare?* Hæc inferre verbis auctor vult, virginitatẽ veluti in virtu-

De virginit.

Virginitas regina virtutum.

Species eſt martyrij.

virtutum & meritorum regno primas fert & ſupereminet, ita & quoddam ſacrificij & martyrij genus eſſe.

Video vniuerſum veterum Patrum chorum certatim in aciem prodire, vt quàm quiſq; poteſt maximè, virginitatis laudes decantet, merita euehat, decus efferat, eiuſq; mirabilia prædicet. Cyprian. inprimis Angelorũ eam eſſe ſororem dicit, aliaq; infinita in eã præconia effundit, quæ ſimul hic producã: *Virginitas*, inquit, *eſt ſoror Angelorum, victoria libidinũ, regina virtutũ, poſſeſſio bonorũ omnium, flos eſt Eccleſiaſtici generis, decus atque ornamentum gratiæ ſpiritualis, illuſtrior portio gregis Chriſti, &c.*

Lib de virginit.

Lib. 6. epiſt. 40.

Veteris huius veſtigijs cõceptibuſque inſiſtens ſuis in epiſtolis Petrus Cluniacẽſis, ait ſolius virginitatis inter ceteras virtutes propriũ eſſe, Angelorum ſororẽ & germanam dici: vnde ſcribit, *Non patientia, nõ humilitas, nec ipſa charitas, nõ qualibet alia virtus, ſoror dicitur Angelorum*, ſed vnica virginalis caſtitas. quaſi diceret: Sola virginitas hunc honorẽ ceteras inter virtutes, etiã ſupra charitatem, habet proprium, vt homines Angelis proximos, imò fratres & germanos quidẽ, efficiat.

Pius & mellifluus Bernardus piè de caſtitate, cuius nobiliſſima ſpecies eſt virginitas, loquẽs, hanc ait ſolã in hoc mortalitatis loco & tempore, quẽdam immortalitatis & gloriæ ſtatũ detegere. Et Doctor Angelicus Diuus Thomas poſtea docuit, virginitatẽ aliud nõ eſſe, quàm perpetuã incorruptionis meditationẽ in carne corruptibili, id eſt, firmũ & ſtabile eius intemeratæ ſemper conſeruandæ propoſitum. Dicere verò vterq; voluit, egregiã hanc virtutẽ velut odoriferũ quoddam balſamũ eſſe, cuius vi corpora mortua à putredine & corruptione cõſeruãtur, quòd ipſa membra ſenſuſq; ab omni corruptela ac cõtagio inuiolatos tueretur, ſuauem illis, & gratũ odorem afflans.

Plura his addit Sanctus Ephrem, & nonniſi inſigni cũ admiratione & exclamatione de eadẽ loquitur: inter alia porrò hæc habet: *O Caſtitas, quæ homines Angelis ſimiles reddis! ô caſtitas donum Dei! benignitatis, diſciplinæ, cognitionis, atque ſcientiæ plena, ô Caſtitas portus tranquillus*, & ab omni procella ac tempeſtate tutus! Nec ſanè immeritò: eſt quippe virginitas reuera angelica quædã virtus, & purum Dei chariſma, ſancta quædam philoſophia, & aduerſus omnes tentationum ventos & carnis ac mundi procellas ſecura ſtatio ac portus.

Serm de caſtitate.

Caſtitas reddit homines Angelis ſimiles.

Idem propè habet Alcuinus, qui anno DCCL. in Eccleſia floruit, docuitq; caſtitatem vitam eſſe angelicam, eamque humilitati aſſociatam Spiritus ſancti habitationem promereri, quam libidinis expelleret immunditia: ab hac hominem cœlo affigi, cœlique conciuem & Angelorum ſocium effici.

De virtutibus & vitijs c. 18

Caſtitas vita eſt angelica.

Alius quidam auctor, eadem de re agens, Hildebertus inquam Cenomanenſis, quem ab hinc quingentis & amplius annis Doctorem Eccleſia habuit, ſuam quoque adfert ſymbolam, dum ſcribit: *Virginitas curarum eſt ſilentium, pax carnis, vitiorum redemptio, virtutum principatus. virginitas Angelorum redolens conuerſationem cantat canticum nouum, canticum fœlix, canticum quod nemo poteſt dicere præter eos, qui cũ mulieribus non ſunt coinquinati.* An non enim virgines nouum concinunt canticum? Illarũ quippe ſermones & colloquia nõniſi honeſtatẽ ſpirãtia, de honeſtate ſunt, cogitationes omnes

Epiſt. 36.

Virginitas curarum ſilẽtium eſt, pax carnis.

Apoc. 14.

Digitized by Google

omnes puritatem ſpectant, actiones & mores ſanctitatem redolent, illarum denique exempla & conuerſationes ſolam modeſtiam & ſimplicitatem ſanctam loquuntur. Cogitant ſiquidem virgines, quomodo ſoli Deo placeant, non loquuntur, quàm quomodo honeſtè vitam inſtituant, hoc vnum ſpectant, quomodo nimirum corpus ſuum doment, carnem ſuam crucifigant, de delicijs omnibus triumphum agant; hinc præter ipſas nemo hocce canere canticum poteſt.

Quàm beati ergo & felices, qui ſanctis cœleſtis huius ſtatus legibus ſe ſubmiſere! Quantum ille eſt homo honorem conſecutus, qui hac vitã ratione inſtituere poteſt. Cecinit olim Pſalmographus: *Homo cùm in honore eſſet non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.* Magno profectò in honore eſt homo, dum caſtimoniam ſectatur, & in ſtatu virginali vitam traducit. At qui honorem hunc non comprehendit, nec intelligit, beſtijs brutiſque aſſimilatur, & inſipientia illis par eſt: *Computruerunt*, inquit Ioel, *iumenta in ſtercore ſuo.* quem locum in ſuis in Pſalmum 50. commentàrijs, hoc modo explicat Gregorius: *Computreſcere iumenta, eſt carnales homines in fœtore luxuriæ finire vitam.* Dicere meo quidem iudicio vult, quemadmodũ carnis immunditiæ in fœtore libidinis magnam maleolentiam, & mephitim quamdam cauſantur intolerabilem; ita virginitatis honorem ac decus iucundum, ſuauem, & hominibus iuxtà ac Angelis gratum odorem efflare.

Pſal. 48. Ioel. 1.

Quin & ipſi gratum Deo: cui virtus hæc adeò placet, vt particulari ſemper ſit fauore proſecutus eos qui virginitatẽ coluere; adeò vt & à mortis eos iaculo defenderit, & vitam honeſtè traducendam illis ſit elargitus. Exemplo ſit, quod in libro Numerorum legitur. cùm enim in idololatras Madianitas bellum à Deo Iſrael denuntiatum eſſet, & duces cunctos internecione delere iuſſi, ſolas tamen virgines à morte exemptas reſeruari voluit Deus: *Cunctos*, inquit, *interficite, puellas autem & fœminas omnes virgines reſeruate.* Quo loco hæc commentatur Oleaſter: *Accepta fuit Domino ſemper virginitas, nec ſolùm cordis, ſed etiam corporis munditia illi ſemper placuit, ob quam ſolam iſtæ ſeruatæ ſunt à morte*, &c.

Singulariter Deus virginib. fauet. Num. 31.

In libro Iudicum idem facere iuſſi ſunt duces Iſrael in bello aduerſus Iabes Galaad: *Hoc eſt quod obſeruare debetis, mulieres quæ cognouerint viros interficite, virgines autem reſeruate*, &c. Repertæ porrò ſuere virgines in Iabes Galaad quadringentæ, quibus omnibus hoſtilis pepercit enſis. An non ergo hinc manifeſtum eſt virginitati peculiarem cælitus honorem exhiberi, cùm hac eam ratione colat Deus?

Iudic. 21.

Quid ni? ſed maiore etiam virginitatem honore affecit, cùm & miraculorum ſuorum dono eam voluit cohoneſtare. Cuius rei præclara tum è ſacra, tum è profana hiſtoria exempla paſſim obuia ſunt. Quantum ad ſacram quidem: Damaſcenus vnicam, cur Daniel in lacum leonum coniectus in Babylone, ſoſpes, integer & à belluarum morſibus tutus permanſerit, (quod profectò non ſine miraculo factum) cauſam eſſe exiſtimat, quòd illibata in caſtitate vitam conſeruaſſet. audite loquẽtem: *Danielis*, inquit, *corpus ita virginitate obduratum, vt leonum dentes illi infigi nequiuerint.* Idem & ille-

Virginitas dono miraculorum honorata. Lib. 4. de fide c. 24.

& illæſam trium illorum puerorum in fornace Babylonica conſeruationē, & ab ignis violentia & flammis tuitionem vni virginitati, quam coluerant, aſſcribit, quam hoc ſcilicet miraculo honoratam & cultam voluerit Deus.

Tom 2 li. 1. contra Iouinian.

Non minora ſanè profana quoque dabit hiſtoria. Sanctus Hieronymus lib. contra Iouinianum ob ſolum virginitatis decus prophetiæ donum decem Sibyllas ait accepiſſe: *Quid referam*, inquit, *decem Sibyllas, quarum inſigne virginitas eſt, virginitatis præmiū diuinatio?* Addam & his aliquid longè magis admirandum, quod de Claudia virgine Romana eodem loco refertur:

Miraculū in virgine Veſtali.

quæ cùm violati pudoris ſuſpecta eſſet, ſola ipſa in pudicitiæ illibatæ, integritatis & innocentiæ omnibus teſtimonium & argumentum, zona nauem ingentem in medio Tibridis hærentem ad ripam pertraxit, quam plures alioquin viri omni adhibita arte ne mouere quidem loco potuerant.

Idem Hieronymus eodem loco Ioſue ſepulturam cum Moſaica comparans, notat, in morte Moſis, non verò in Ioſue Iſraelitas planxiſſe; cuius rei rationem hanc ſolam eſſe putat, quòd in morte finiatur matrimonium, virginitas porrò poſt mortem demū coronari incipiat: *Quamobrem*, inquit, *& Moyſes moriens plangitur à populo Iſrael, Ioſue autem victurus non plangitur: nuptiæ enim finiuntur in morte; virginitas poſt mortem incipit coronari.* E quibus elicere verbis poſſumus, Ioſue perpetuo in cœlibatu vixiſſe, & ob hanc integritatem poſt mortem gloriæ corona in alia vita coronari meruiſſe. Moyſes qui matrimonio iunctus fuerat, mortuus ab vniuerſo Iſraele plangitur, nō autem Ioſue, quòd cùm perpetuam caſtitatem coluerit, poſt mortem ad coronam euocetur.

In compend. doctrin. fid. Cath.

An non hæc præclara & illuſtria virginitatis ſunt donaria & priuilegia? ſed nondum hæc ſufficiunt; addā & alia. Epiphanius Eccleſiæ Græcæ decus, & inter Doctores ſacros non poſtremus, dicere non erubuit, virginitatem Eccleſiaſtici ordinis totius baſin & fundamentum eſſe, *Eccleſiaſtici ordinis veluti fundamentum eſt ſancta virginitas, quam multi ſanctè, magna cum laude perpetuò conſeruant.* Dicere ſcilicet voluit, maieſtatem diuinorū myſteriorum, ſacerdotij eminentiam, ſacramentorum ſanctitatem, & omnem Eccleſiaſtici ordinis honorem à ſola Virginitate dependere, eique velut columnæ primariæ & principi inniti.

Virginitas fundamentum ordinis Eccleſiaſtici.

In Apolog. ad Imp. Cōſtantium.

Virginitas veræ religionis nota.

S. Athanaſius aliud Orientis lumen latiùs per virtutis huius præconia diuagans, eaque apud Imp. Conſtantium deprædicans, tria habet notatu ſanè digniſſima. Primum virginitatem Dei donum eſſe, ideoque potiſſimum nobis datum, vt inde angelicæ ſanctitatis imitationem mutuaremur. Secundum, *atque in eo*, inquit, *magnum documentum eſt, apud nos eſſe veram religionem.* Tertium: Imperatorem Conſtantinum, huius patrem pietatis & caſtitatis amantiſſimum & ſtudioſiſſimum, virgines præ reliquis omnibus in pretio habuiſſe. Hinc ergo efficiatis licet, ſanctam virginitatem ſemper in pretio, & apud reges & imperatores cultam & magni habitam fuiſſe, eamque nonniſi in vera religione haberi, denique eamdem nobis à Dei filio poſt orbis redemptionem, velut prototypon & exemplar, è quo Angelorum ſanctitatem perſpiceremus, datā eſſe.

Digitized by Google

Reſtat igitur, quò ita coronidem huic parti imponamus, vt quæ Theodoretus de eadem ſcripſit, in mediū etiā afferamus: virginitatis ſcilicet altitudinem infinitam eſſe, nec commune quid, ſed omnes naturæ limites tranſcendere: *Intellexit*, inquit, *Deus, virginitatem rem eſſe ſupra naturam.* Hinc eam ipſe nemini præſcribit ſingillatim. Eadem propè Ambroſius: *Quis*, inquit, *humano eam potuit ingenio comprehendere, quam nec ſuis natura legibus incluſit? aut quis naturali voce cōplecti, quod ſupra vſum naturæ ſit?* Eiuſdem opinionis eſt & Sanctus Cyrillus ſuis in Catecheſibus: *Non ignoramus caſtitatis gloriam; Angelica enim eſt corona, & ſupra hominem hæc perfectio.* Dicere, mea quidem ſententia, id voluit; eum qui virginitatem, quæ naturam tranſcendit, colere ſtudet, naturam ipſam ſuperare debere; & humanam exuere, vt ita angelicam induat, quòd angelicum quid ſit caſtitas. quod ipſum, nonniſi auctore & præeunte Damaſceno, dico, dum quodam loco ita ſcribit, *Virginitas Angelorum munus eſt, ac peculiaris omnis incorporeæ naturæ nota.* id eſt, qui illuſtrem hanc virtutem ſectatur, omnis ſe expertem coporis reddere, & ſpirituale quid & naturam Angelorum debet induere. Verùm finem non haberet oratio, ſi in adeò admirabilis virtutis laudum campo longiùs progrederer, & in infinitum excreſceret, ſi adeò fœcundam vberemque ſegetem diutiùs peruagarer. Huc porrò abripuit me, & tot producere teſtimonia coegit meritorum & priuilegiorum ſanctiſſimæ Virginis Genouefæ honor & dignitas; quam vobis deſcribere pollicitus eram. Proinde iam materiæ huius inchoandæ, & ſecunda concionis parte laudum illius enarrandarum tempus eſt.

diuin. decr. cap de virgin.

Libr. 1. de Virgin.

Catecheſ. 12. illumin.

Lib. 4 fid. orthod. c. 2.

Vt ergo exordiar; Sancta Genouefa, ſapiens, pia, Dei metuens, ſi quæ vnquam exſtitit, ac Ieſu Chriſto per virginitatis votum & profeſſionē dedicata virgo, in Gallia noſtra orta eſt haud procul à Lutetiæ regni capite, parentibus quidem, ſi ſæculi æſtimationē ſpectes, humilibus & tenuibus, ſed reuerà ſecundùm Deum & virtute maximis, nobiliſſimis & illuſtriſſimis. Incidit ortus eius in tempora Valentiniani III. Imperatoris, & ad Clodouæi Galliæ regis peruenit. Multi ijque graues auctores eiuſdem ſuis in ſcriptis meminêre, & miracula poſteritati prodiderunt. Inter alios Venerabilis Beda, Ado, Vſuardus, & Cardinalis Baronius, qui ſuo in Martyrologio hoc illi adſcribit elogium: *Lutetiæ Pariſiorum Sanctæ Genouefæ Virginis; quæ à Beato Germano Antiſiodorenſi Epiſcopo Chriſto dicata, admirandis virtutibus, & miraculis claruit,* &c.

S. Genouefa in Gallia haud procul à Lutetia nata.

Gregorius Turonenſis lib. de gloria Confeſſorum, & lib. quarto de geſtis Francorum, nonniſi quàm honorificentiſſimè de illa locutus eſt. Surius verò tomo 1. de vitis Sanctorum, multis morum eius & vitæ ſanctitatem eſt proſecutus. Multa quoque Sigebertus in Chronicis ad annum Domini 457. memoriæ prodidit: nec non & Conſtantius in vita Sancti Germani Antiſiodorenſis, quam poſteritati conſcripſit.

Lib. de gloria Confeſſor. c. 91. & hiſtor. Francor. li. 4. c. 1.

Equidem poſt tot illuſtres & inclytos ſanctæ huius Virginis deprædicatores, vnum hoc de illa dicere animus eſt,

Digitized by Google

Iudith 8. eſt, quod de caſta vidua Iudith in Iudæa olim dictum fuit, *Erat hæc in omnibus famoſiſſima, quoniam timebat Dominum valde.* Certum quippe eſt, Sanctam Genouefam, non minùs quàm Iuditham celebrem apud omnes exſtitiſſe, & immortale ſibi tum ſanctitate, virginitate & timore Dei, tum verò alijs virtutibus & miraculis nomen peperiſſe: iuxta illud Sapientiæ: *Sap. 4.* *O quàm pulchra eſt caſta generatio cum claritate! immortalis eſt enim memoria illius, & apud Deum nota eſt & apud homines.*

[Genouefa … Gallia … ad pro- … Lu- … nata.]

Holofernes olim huic Hebrææ, amore captus, aſſentans, hæc in eam *Iudith 1.* præconia effudit: *Et tu in domo Nabuchodonoſor magna eris, & nomen tuum nominabitur in vniuerſa terra.* Non quidem aſſentando, ſed verè loquendo, idem de Sancta Genouefa dixero, & vobis audientibus declararo, illam & fuiſſe, & modò eſſe, & ſequentibus poſt ſæculis, magnam in Dei Regis regum domo futuram, nomen quoque eius vtroque ſub axe, & per quatuor mundi climata vt illuſtre & inclytum deprædicandum. Virtutum ſiquidem illius compẽſatio eſt ſæculorum æternitas.

[…b. de glo… Confeſ- … c. 91. & … ſtor. Fran- … l. li. 4. c. 1.]

Pſal. 3. Pſaltes de homine iuſto vaticinando loquens, ait, *In memoria æterna erit iuſtus, & ab auditione mala non timebit*, & poſt mortem nulla nomen eius infamiæ macula inficietur. Quod de omnibus in genere iuſtis Propheta loquitur, non incredibile videatur, ſingillatim de hac virgine ſancta, puella iuſta & virtutibus plena, ſi quæ vmquam exſtitit, velut vaticinium & præſagium, & diuinæ prouidentiæ argumentum & actum intelligi poſſe: nam memoria eius iam mille & amplius annis viguit, & in æternum vigebit, neue vmquam honorem eius & famam detractionum & obtrectatorum virus atteret, illuſtris illius nominis gloria ſemper integra & illæſa perſtabit, quamdiu vniuerſi huius machina ſubſiſtet.

De eadem Iuditha ſcriptum legimus, illam ob virtutum ſuarum decus, inſigne apud omnes nomen & famam eſſe conſecutam, ac neminem aut de illa viuente, aut iam mortua auſum eſſe malum loqui verbum, aut nomen eius deterere calumnijs. *Iudith 8.* Tantumdem & de Genouefa noſtra dicere queo: vtpote quæ tam illuſtrem & iucundum poſt ſe odorem reliquit ſanctitatis, & tam inclytum nomen, vt ab hinc mille & centum annis nemo tantæ ſit temeritatis repertus, illius vt honorem conuellere, reputationem commaculare, ſanctitatemque eius, & puritatem ac reliqua eius merita calumniari auſus fuerit.

Sacra ſcriptura Rebeccæ illius venuſtæ dotes ac perfectiones exaggerans, hoc de illa modo locuta eſt: *Puella decora nimis, virgoq; pulcherrima & incognita viro.* *Geneſ. 24.* in quorum expoſitione verborum hanc quæſtionem mouet Origenes: *Nonne ſufficeret dicere, virgo? quid opus eſt dicere, Et incognita viro? quia non ſufficit animæ vt caſta ſit corpore, opus eſt vt vir ille peſſimus, qui in Euangelio dicitur inimicus homo, non cognouerit eam.* Laus hæc & elogium quàm æquiſſimo iure in Sanctam Genouefam quadrat: nam præter innatam illi venuſtatem eximiam, virgo erat, & anima corporeque caſtiſſima,

 & aum-

Digitized by Google

& numquam eam inimicus ille homo cognouit, vel vt oculos eius vanitatibus, verba laſciuijs, & impudicitia, cor deniq; peruerſis cogitationibus peruerteret.

Tob. 3. Tertio Tobiæ capite de Sara Raguelis filia ſcriptum legimus, *Virgo fuit mente, & corpore placens Deo*, &c. quod & ipſa ſua in oratione, quam ad Deum effudit, confiteri palàm non eſt verita: *Tu ſcis Domine, quia numquam concupiui virum, & mundam ſeruaui animam ab omni concupiſcentia.* Liceat nobis tantumdem de Sancta Genoueſa & credere & dicere: Virgo fuit perpetuò tum mente tum corpore, nec virũ vllum cõcupiſcẽs religioſè ſemper & inuiolatè puritatem & integritatem cordis cogitationumque conſeruauit.

S. Genoueſa ab anno 15. mũdum fugit. Quod vt faceret commodiùs, & theſaurum virginitatis ſuæ ſecuriùs poſſideret, ab anno quintodecimo ætatis mundo ſe ſubduxit, matrimonium repudiauit, & hominum vitauit commercia; conſcia ſcilicet, nihil adeò vitæ ſanctitati, quàm liberè nimis cum hominibus conuerſari, aduerſari.

Iudith 14. Videntes Aſsyrij, quid ſuis in caſtris opera muliebri contigiſſet, magna cum admiratione ad inuicem dixerunt, *Vna mulier fecit confuſionem in domo Nabuchodonoſor regis.* Et ſanè ſicut laſciua familiaritas, & nimis frequens cum vnica fœmina indiſcreta conuerſatio, ad faciendam confuſionem & malum odorem in Dei, Regis regũ domo, id eſt, Eccleſia relinquendum, ſatis eſt; ita quoque nimia cum vnico viro virginum conuerſatio.

Lib. de virgin. Ob hanc forſan cauſam ſolam has virginibus leges præceptaque preſcripſit Ambroſius: *Virginem*, inquit, *mihi priùs grauitas ſua nuntiet, pudore obuio, gradu ſobrio, vultu modeſto, & prænuntia integritatis, anteeant ſigna virtutis*, &c. Longiùs etiam prouehitur S. Ioannes Chryſoſtomus; quodam namque in loco ait: *Cùm in publicum*, inquit, *ſe virgo recipit oportet vt omnis philoſophiæ ſpecimen præ ſe ferat, & omnes in ſtuporem conuertat. Sicut Angelus ſi nunc è cælo deſcenderet; & ſicut Cherubim aliquis, ſi in terris appareret, omnes homines in ſtuporem conuerteret: ſic virginem omnes qui vident in admirationem & ſtuporem ſua ſanctimonia adducere oportet*, &c. Sancta noſtra virgo hoc ſe geſſit modo; nam quotieſcumq; in publicum prodibat, Angelus cœlo deſcendens maiorem hominibus admirationem & ſtuporem non moueret, quàm virgo hæc ſingulis cauſabatur. In Orat. quòd regul. fœmina viris cohabit. &c tom. 5. Virgo in publicum prodiens inſtar Angeli ſe gerat.

Omnes ſiquidem qui eam vel publicè, vel priuatim videbãt, ore in laudes, & corde in ſtuporem conuerſo illud ipſum occinebant, quod de ſapiẽte Ruth olim dictum legimus, *Scit omnis populus, qui habitat intra portas vrbis, mulierem te eſſe virtutis.* Quotquot enim intra portas magnæ huius vrbis Pariſienſis habitabãt, quotquot in florentis Galliarum regni agro commorabantur, quotquot in Europa agebant, denique quotquot per orbem vniuerſum ſparſi erant; ſciebant ſanctam & piam Virginem quamdam Genoueſam eſſe. Ruth 3.

Quod vt meliùs intelligatis, tribus perſpici poſſe modis ſciendum eſt, nũ quis virtutis ſectator aut cultor ſit. Primò, è coniecturis, verbi gratia, aſpectu inceſſuue ſtatim conijcere licet, qualis vir quislibet ſit aut fœmina. De qua re in Eccleſiaſtico ſcriptum legimus, *Amictus corporis & riſus dentium, & ingreſſus hominis enuntiant de illo.* & eodem loco, *Ex viſu cognoſcitur vir*, Tripliciter hominis perſpicitur virtus. Eccli. 19.

Digitized by Google

vir, & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus. Hinc in Phyſiognomicis ait Ariſtoteles *Animæ ſequuntur corpora*, corporumque motum, pulſum & diſpoſitionem. In Prouerbiorum namque libro legitur, *quomodo in aquis reſplendent vultus perſpicientium, ſic corda hominum manifeſta ſunt prudentibus.*

Prou. 17. Secundò, per experiẽtiam, quæ primaria rerum omniũ magiſtra eſt, per opera inquam & actiones bonas & laudabiles, de cuiuſquam virtute aut meritis fertur iudicium. Hinc Philoſophi Ariſtotelis hocce eſt axioma, *Per actus cognoſcitur habitus.* (*Ariſtotel. 2. de anima.*) In libro verò de interpretatione voces & verba, conceptuum interiorum ſigna & interpretes eſſe docet. Ipſe quoque Redemptor per experiẽtiam ſceleſtos & flagitioſos cognoſci docuit oportere, *A fructibus eorum cognoſcetis eos.* (*Matth 7.*) Verùm duo hæc ſigna indiciaque certa minimè ſunt; ſæpe namque humana iudicia & notitiæ falluntur: hæretici enim & hypocritæ multa quidem exteriùs bona agunt opera, vt quidem apparet; non idcirco tamen virorum bonorum nomine cenſendi ſunt: ſunt quippe homines laruati, forinſecùs quidem ouium habitum præferentes, intùs autem lupi ſunt rapaces.

Tertia porrò ratio, qua certò, & infallibiliter ad virtutẽ cuiuslibet perſpiciendam ducimur, eſt diuina reuelatio. hæc porrò via certiſſima eſt & prægnantiſſimum ad perfectiones occultas latenteſque cognoſcendas indicium. Atque hoc ſigno S. Germanus Antiſiodorenſis Sanctam Genouefam inter plurimas alias conſpectam ſingularis eſſe ſanctimoniæ ſtatim iudicauit: eiuſq; virginitatis votum excipiens, parentibus illius ait, *felices vos tam venerandæ ſobolis genitores.*

(*S. Germanus S. Genouefæ virtutẽ diuinitus agnoſcit.*)

Exinde Iullicus, illuſtrium Pariſiẽſium Præſulum in numero non minimus, quique ea ætate diœceſi huic præerat, inter quamplurimas egregias & eximias virgines quodam illi die oblatas, vt eas Deo offerret & conſecraret, rari & diuini quidpiam in hac præ ceteris Virgine contemplans, ſtatim eam ſanctam & virtutis ſtudioſam cenſuit. Quin & Simeon Antiochenus, virtutum illius meritorumque, quæ toto percrebuerat orbe, famâ motus, eius ſe orationi ac precibus commendabat. Vniuerſus ergo terrarum orbis tam domi, quàm extra Galliam S. Genouefam *Virginem eſſe virtutis* agnoſcebat & deprædicabat.

(*Iullicus Epiſc. Pariſienſ. de eadem quid ſentiat.*)

(*Virtus varia ſignificat.*)

Virtutis nomẽ diuerſimodè in ſcriptura accipi certum eſt, ô docti: modò namque in proprio acceptum ſenſu quemdam animæ denotat habitum ad bene faciendum inclinantem, & laudabiles efficientem eos, in quibus reperitur. Hoc intelligenda modo eſt laus, qua Salomonem Regem ornat Regina Saba, *Verus eſt ſermo quem audieram in terra mea de virtutibus & ſapientia tua,* & pòſt paulò: *viciſti famam virtutibus tuis.* (*2. Par 9.*) Eodem etiam ſenſu cape hæc Pauli verba, *Non enim in ſermone eſt regnum Dei, ſed in virtute.* (*1 Cor 4.*) & alio loco, *virtus in infirmitate perficitur.* (*2. Cor. 12.*) & illa, *In omni virtute confortati.* (*Coloſſ. 1.*)

Aliàs & frequenter etiam, nomen *Virtus* confunditur, & idem omnino denotat quod miraculum. cuius rei ſexcenta depromere exempla queam. Pſalmographus vt Deum mirandorum patratorem eſſe deſignet, virtutum Deum illum nominat. *Dominus virtutum ipſe eſt Deus.* (*Pſal. 23.*) & Pſal. 79. *Domine Deus virtutum.* (*Pſal 79.*) & Pſal. 77. *Et virtutes eius & mirabilia.* (*Pſal. 77.*) quo loco virtutes & miracula connectit. Apertius quoque

in Euangelio: *Multi dicent mihi in illa die. Domine, Domine, nonne in nomine* Matth. 7. *tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtu-* Matth. 11. *tes multas fecimus*? quo loco *virtutes facere*, tantumdem eſt ac miracula patrare. & cap. 11. *Quia ſi in Sodoma factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in te, fortè manſiſſent vſque ad hanc diem.* Eodem etiam ſenſu vtitur Apoſtolorum Actor. 2. princeps Petrus Iudæos alloquens: *Ieſum Nazarenum virum approbatum à Deo in vobis virtutibus, & prodigijs, &* Actor. 8. *ſignis quæ fecit Deus per illum in medio veſtri.* &c. Apertiùs etiam cap. 8. de Simone Mago: *Videns etiam ſigna & virtutes maximas fieri, ſtupens admirabatur.* Eadem ſignificatione verbum hoc 1. Cor. 12. vſurpat Paulus, *alij operatio virtutum*; & alibi ſæpius, quæ prætereo, vt rem cœptam proſequar, & orationis filum deducam.

Denique *virtus* pro robore & fortitudine, & hæc viciſſim pro virtute, vtroque in Teſtamento vſurpatur: Hoc ſenſu vſi ſunt Iſraelitæ, dum ad Iudith 6. Deum clamantes orant, *Et præſumentes de ſe, & de ſua virtute gloriantes humilias.* Et Pſaltes: *Confirmaſti in virtute tua mare.* & alibi; *In brachio vir-* Pſal. 73. *tutis tuæ diſperſiſti inimicos tuos.* Et apud Pſal. 88. Sapientem, *Et virtuti brachij tui quis* Sap. 11. *reſiſtet?* Apud Baruch, *Oſtentantem vir-* Baruch 6. *tutem ſuam.* In Euangelio quidem a- Luc 4. pud D. Lucam: *In poteſtate & virtute* Luc. 9. *imperat*: & cap. 9. *Conuocatis autem Ieſus duodecim Apoſtolis dedit illis virtutem & poteſtatem ſuper omnia dæmonia,* Apoc. 10. &c. In Apocalypſi Angeli throno Agni aſſiſtentes canunt, *Honor & virtus & fortitudo Deo noſtro in ſæcula ſæculorum.* & infrà loquens de portentoſa illa beſtia, quæ de mari aſcendebat: *Et dedit illi draco virtutem ſuam* Apoc 13. *& poteſtatem magnam.*

His ita præmiſſis, quacumq; demum ſignificatione virtutis nomen accipias, ſemper de Sancta Genouefa verè dictum eſſe comperies: Ruth 3. *Scit omnis populus, qui habitat intra portas, mulierem te eſſe virtutis.* Primò namque ſi verbū hoc in propria & genuina notione, qua moraliter ſanctos illos, honeſtos & laudabiles habitus ad bonum nos inſtigantes, denotat, vſurpes; Genouefam noſtram verè filiam fuiſſe virtutis comperies: filiam inquam, in qua omnia virtutum genera concurrerunt, profunda ſcilicet humilitas, feruens & ardens charitas, incomparabilis modeſtia, & imprimis incredibilis S. Genouefa omnibus dotata virtutibus. propè abſtinentia. Ab anno enim ætatis quintodecimo ad vſque quinquageſimum quotidie, præterquam Dominicis & feria V. ieiunabat. Illius abſtinentia. Viuendi ratio adeò auſtera & abſtinens erat, vt ab omni prorſus vino ſibi temperans, ſolo pane hordeaceo, & leguminibus victitaret. Cùm verò iam præ ætate imbecillior, Epiſcoporum ſuaſu conſilioque, vt vires ſuas naturales reſtauraret, ad ſolitum cibum paululum lactis & piſciculorum adderet, non antè ex ijs guſtabat, quàm oculis in cœlum ſublatis, vbertim lacrymaretur.

Secundò, ſi pro miraculis nomen virtutis adhibeas, videbis & hoc in illam quadrare: nam & viuens & mortua infinitis miraculis claruit. Cùm enim adhuc inter mortales ageret, matri cæcæ vſum oculorum precibus reſtituit; à duodecim energumenis, terra ſtupente & inferis, dæmonem expulit: puerum in puteo ſubmerſum vitæ reddidit: Pariſios ab inſultu & moli-

Digitized by Google

moliminibus regis cuiuſdam de numero illorum, qui regnum vniuerſum inuadere parabant, inuocata liberauit: denique Sequanam æſtuantem & exundantem refrænauit, intraque ſolitos fluendi limites redegit: hoc namque flumen ripas tranſcendens vicinos deuaſtabat agros, & eluuionem vniuerſalem minabatur. Mortua verò longè plura & maiora patrauit; quorum commemoratione ne ſim longior, vnum quod omnium ſit loco cõmemorabo, Ardentium ſcilicet curationem, quam ob cauſam etiamnum inuocatur; quod ſanè miraculum tantum eſt, vix vt ſciam an Sanctorum quiſquam maius vnquam patrarit. Hoc porrò modo res accidit: Anno milleſimo centeſimo nono ignotum quoddam medicis morbi genus paſſim vagabatur, ſed quod *Ignem ſacrum* vulgus vocitabat. Cùm ars humanaque in illius medela fatiſceret induſtria, ad ſuperos viſum fuit confugere, & ad hanc imprimis virginem, quæ patriam & natale ſolum commiſerata & amans, precibus apud Deum obtinuit, mali vt finis eſſet, quin etiam centum, qui eodem correpti eius opem inuocarant, vna vice ſanitati reddidit. Adeò vt verè & honeſtè vſurpare illud Pſalmiſtæ ſancta hæc virgo queat, *Domine in voluntate tua præſtitiſti decori meo virtutem*: id eſt, virtutum mearum decus & pulchritudinem miraculorum virtute condecoraſti.

Ardentium medela.

Pſal. 29.

Tertiò, ſi virtute robur & potentiam denotari velis, vix vllum vnquam Sanctum aut Sanctam iam cœlo regnantem tantum habuiſſe aut promeruiſſe virtutis crediderim. Hanc ob cauſam voluit Deus, vt pulcherrimæ ſimul & nobiliſſimæ toto orbe vrbis, Pariſiorum inquam, Galliarum metropolis, & omnium forſitan vrbium principis & dominæ, patrona & protectrix foret.

Hæc namque regum ſedes, Chriſtianitatis omnis arx, Religionis fulcrum, Muſarum Parnaſſus, ſcientiarum Academia, virtutum theatrum, omnis elegantiæ aula, conſiliorum oraculum, infidelium terror, exterorum ſtupor, mundi miraculum, denique paradiſus quidam terreſtris: cuius ſancta Genouefa, velut altera Iudith Bethuliæ, & noua quædam Eſther totius Iudææ, curam gerit.

Pariſiorum elogium.

Potentiſſimæ ergo vrbis huius conſeruatio & duratio ſanctæ huius Virginis meritis & protectioni in primis aſcribenda eſt. Quò enim res proneuhuntur longiùs, quò magis ſeneſcunt, & ſteterunt diutiùs etiam vrbes & opida, eò in maiori lapſus verſantur periculo, & ruinæ ſunt propiores, quodque præſeruentur, & in ſtatu priſtino ac vigore permaneant, nonniſi cœleſti ſingularique fauori, & opi Diuinæ, Sanctorumque adſcribendum eſt; in quibus, & per quos ſemper ſe admirabilem reddere conſueuit: Scriptum eſt enim, *Mirabilis Deus in ſanctis ſuis.* Nulla porrò vrbs Lutetiâ antiquior (Veterum monumenta ſcriptorum per me euoluatis licet) nulla quæ ſtetit diutius: omnes namque quæ pulchritudine, magnitudine, fortitudine, opulentia, nomine celebres toto orbe ſunt vrbes, & nomen habent, antiquitate huic cedant oportet. Troia inquam, Babylon, Roma, Conſtantinopolis, Niniue, Tyrus, Hieroſolyma, Lacedæmô, Athenæ, aliæq; innumeræ. Niſi enim Annalium, hiſtoriarumque vacillet fides, ſcripto proditũ eſt, Lutetiã octingen-

Pariſiorum conſeruatio S. Genouefæ precibus debetur.

Pſal. 67.

ceſſos huius clerus occinere, inq; gloriam tuam repetere debet, *Tu gloria Lutetiæ, tu lætitia Galliæ, tu honorificentia populi tui, confortatum eſt cor tuum*; virginitatem dilexiſti, ac propterea in perpetuas generationes celebraberis, omnis te terrarum orbis benedictionibus cumulabit, & Gallia noſtra perpetuis te laudibus celebrabit. Tu, inquam, verè Lutetiæ noſtræ gloria; nam inter omnes Sanctos Sanctaſque cœli gloria donatos, te potiſſimùm rerum ſuarum patronam, naui ſuæ helicen, in conſilijs oraculum, in aduerſis propugnaculum, in perſecutionibus aſylum, in omnibus neceſſitatibus refugium delegit. Tu Galliæ iubilus & exultatio: omne ſiquidem regnum non minùs ſanctitatis tuæ nomine & fama gaudet & plaudit, quàm origine & natiuitate gloriatur: hinc potentiſſimi eius reges te ſemper coluerunt, principes & proceres admirati, & plebs vniuerſa & omnium ordinum ſtatus particulari te cultu proſecuti ſunt. Perge ergo, ſancta, beata, & admirabilis Virgo, fauores tuos & dona effundere, & da, vt interceſſionis tuæ ſentiamus effectum, tum in vrbe hac Pariſienſi, tum in regno vniuerſo, & omni omnino populo, qui noctu diuque ad te vota orationeſque dirigit, teque non minùs hic in terra colit, quàm in ſuprema beatitudine Deus glorificat: ad quam nos Deus Pater, filius, & ſpiritus ſanctus perducat, Amen.

(∵)

IN FESTO CATHEDRAE S. PETRI.

Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, Matth. 16.

FIGVRA.

INter mirabilia, quæ in admirabili Pontificis Aaronis olim electione contigerunt, vnum hoc ſcriptura præ cæteris in Numeris & recenſet & extollit; quòd inter duodenas Principum duodecim tribuum Iſraeliticarum virgas, ſui quamque Principis nomine inſigniquè notatam, & noctu ſimul in tabernaculo & ſanctuario concluſas, vnica Aaronis virga germinarit, floruerit, & ſimul amygdala protulerit. Quo cælitùs teſtimonio illius Pontificatus Sacerdotiumque eſt confirmatum. Hinc etiam, vt prærogatiua hæc conſtaret, & rei huius adeò mirabilis memoria in futuras retro generationes propagaretur, Moſen Deus hanc conſeruare virgam, & ad perpetuam rei memoriam, magna ſolennitate in tabernaculo iuſſit collocare. Quod olim in lege Iudaica figuratè contigit, idem rurſus, ſed reuerà in Eccleſia factum eſt. Cùm enim duodecim Christi Apoſtoli, velut duodecim omnium tribuum & nationum orbis principes, in terra conſtituti eſſent, & Num. 7.

C ſuam

Supplement. Beſſ.

ſuam quiſque virgam, cathedram, poteſtatem, & auctoritatem haberet; ſola Petri floruit, & ſupereminentiæ fructum tulit, vt hac ratione pontificatus eius declararetur. atque hinc ſolam hanc ſedem in æternum coli, in Eccleſia ſua conſeruari, ſemper ab omnibus fidelibus honorari, & ab ethnicis & barbaris timeri voluit Deus. Hæc feſti hodierni materia eſt, de qua vt quid maiorem Dei gloriam, & altiorem cathedræ huius ſanctæ exaltationem promoturum depromamus, cælicum imploremus auxilium, & ab interceſſione Deiparæ ordiamur, magna animi demiſſione Angelicam recitantes ſalutationem, *Aue Maria.*

Totius vniuerſi cõſeruatio à ſuo dependet ordine.

Quicumque de vniuerſi huius rebus & mirabilibus rerum creatarum ſcripſerunt, veriſſimè illud aſſeruerunt, omnem earum honorem, decus ac pulchritudinem, quin imò integram conſeruationem, ab ordine, quem Creator ipſe, dum eaſdem primò moliretur, & ſuum illis eſſe daret, ipſis initio indiderat, dependere. Inter cæteros agnouerunt illud ipſum & poetæ, quorum vnus dicere non eſt veritus:

Ordine cunctarum ſtat gloria maxima rerum;
Ordine ſubuerſo vertitur orbis iter.

Ex hocce teſtimonio, cui nihilominus omnes ad vnum ſcriptores in quacumq; facultate communi ſuffragio ſubſcribunt, facilè colligere eſt, quàm ſit omnibus in rebus ordo quidam & ſcita diſpoſitio neceſſaria. vt enim taceam eum, quem reipſa in rebus naturalibus, in quibus omnia quàm ſcitiſſimè compoſita ſunt, nemo non videt; ipſemet naturæ auctor eumdem ſeruauit, & notari viderique ab omnibus voluit, quando res creatas omnes certo in numero, menſura, & pondere produxit. vnde in Sapiente legitur; *Omnia in menſura, & numero & pondere diſpoſuiſti.*

Deus omnia ordinatim condidit.

Sap. 11.

Cui ſuum addens calculum Apoſtolus, hoc modo Romanis ſcribit, quod velut indubitabile fidei & religionis eſſe axioma voluit, *Quæ autem ſunt, à Deo ordinata ſunt:* quaſi diceret: Amate, obſecro, Neophyti Romani, obedientiam, & ſciatis velim, omnem omnino hominem poteſtatibus ſuperioribus ſubijci debere, neque enim vlla omnino poteſtas eſt, quæ non à Deo deſcendat; quin & omnia quæ exiſtunt, Deus ipſe ita vt ſunt, eſſe voluit, & eum illis, quem habent ordinem, locum & ſeriem, dedit.

Rom. 13.

Longo etiam antè tempore Pſalmographus admirabilem hunc demiratus rerum ordinem, ait, *Ordinatione tua perſeuerat dies.* quaſi diceret: Magne Deus, quàm admirabilis es! Tu fundamenta terræ primùm ieciſti, & exinde ſemper manſit immobilis. Tu ordinem dierum conſtituiſti, qui nũquam violatus eſt hactenus, quique tua veritus iuſſa, per tot ſæcula perſeuerauit numquam interruptus; hinc omnia tuis parere, non minùs iuſſis, quàm humile obſequium & cultum præſtare natura ſua tenentur, *quoniam omnia ſeruiunt tibi.*

Pſal. 18.

Hinc & Deus Iobo ſuo loquens, & iuſtitiæ ſuæ magnitudinem apud eum deprædicans, & per omnia operum ſuorum mirabilia eum ſeriatim deducens,

Iob 38. cens, inter cetera inſignem illi vniuerſi huius ordinem ob oculos ponit, & illum imprimis, qui in cœlis ipſis elucet, per quem & ipſi tam ſuauiter impelluntur, aſtra ſuum ita ordinatim habent curſum, & ſtellæ tam placidè procedunt. Ait igitur, *Numquid noſti ordinem cæli, & pones rationem eius in terra?* Profundas ſanè & ſublimes hic Iobo quæſtiones proponit, vt ita hominis imbecillitatem oſtendat, rogatque vbinam is eſſet, cùm terrarum orbis fundamenta poneret? quis quatuor mundi angulos dimenſus ſit? quis eorum quantitatem nouerit? quis abyſſorum clauſerit cataractas, & intra limites ſuos mare cohibuerit? vbinam lateat lux? quis tenebrarum locus & habitatio? & alias innumeras. Verùm omnium poſtremam & profundiſſimam de cœlorum ſtellarumque ordine proponit, *Numquid noſti ordinem cæli?*

Quæſtiones ſublimes Iobo propoſitæ.

Iudic. 5. Eandem ob cauſſam, cùm Siſara regis Iabin præfecto fuſo profligatoque, vt in libris Iudicum narratur, Debora & Barach epinicion carmen concinerent, quò mirabilia Dei, in ſtellarum ordine & ſerie relucentia, magis innoteſcerent, hæc carmini ſuo verba inſeruerunt: *De cælo dimicatum eſt contra eos: ſtellæ & manentes in ordine & curſu ſuo aduerſus Siſaram pugnauerunt.*

Atque hac de cauſa factum eſt, vt tot tamque eximiæ in lege Moſaica cæremoniæ tam ſedulò, exactèque obſeruarentur, vt nimirum ordo quidam debitus, tam in veſtitu Pontificio, quàm tabernaculi & templi Salomonici fabrica & constructione, vti toties ſacris notatum eſt litteris, *Exod. 28.* ſeruaretur. Veſtes quidem Pontificis videbis in Exodo, eleganter opere plumario & phrygionico depictas, auro interlitas, gemmis pretioſis quadruplici ordine, auro inſertis, & tunicæ pontificiæ annexis, conueſtitas, *In veſte ſacerdotali quatuor ordines lapidum incluſi auro erant per ordines.* *3. Reg. 6.* In templi verò fabrica, tot in libris Regum columnas legere eſt, tam egregio ordine & ſymmetria diſpoſitas, tot lapides ad perpendiculum, regulam & menſuram collocatos & aptatos: *Trium ordinum de lapidibus duo ordines ſculpturarum.* *3. Reg. 10.* Tot item ordines miniſtrorum in templo miniſtrantium, *Et ordines miniſtrantium.* Seruatus ergo ordo in veſtium concinnatione, in fabricæ diſpoſitione, in ſculptura, acu pictura, in miniſtris domus Domini, ordo denique omnibus in rebus.

Ordo igitur vbique neceſſarius eſt, & quidem ita neceſſarius, vt vbi is fuerit, perfectionem denotet, & terrena ad inſtar cœleſtium dirigat & componat; verùm vbi is abeſt, horribili confuſione cuncta perturbata ſint, & chaos quoddam infernale videas. Idipſum & è Iobo hauſi, qui infernum deſcribens, hoc illum colore ante omnia depingit, vt eum velut chaos, & locum horroris, ploratuſque omnis expertem ordinis deſcribat, *Vbi vmbra mortis & nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat.*

Ordo omnibus in rebus neceſſarius eſt.

Mundus ſine ordine nonniſi infernus eſt.

Iob 10. Porrò, ſi omni in re tantopere ordo requiritur, in Eccleſia ſanè inprimis neceſſarius eſt. hinc in Prouerbijs legitur ipſa *ab æterno ordinata*, & ordine diſpoſita, & in Canticis dicitur: *terribilis, vt caſtrorum acies ordinata.* *Prouerb. 8.* Et Apoſtolus ad hunc ſubalternatum ordinem Romanos exhortans, ait ante omnia, vt poteſtatibus ſuperioribus

Ordo in Eccleſia maximè neceſſarius.

C 2 obe-

obediant; nulla namque poteſtas eſt, quę non à Deo ſtabilita ſit, & quidquid eſt, ſuum à Deo ordinem & ſeriem accepit, ſed in Eccleſia potiſſimùm.

Eccleſiaſtici ordinis figura. *Dan.* 4.

Egregium hunc ordinem vidit ænigmaticè, ac velut in emblemate myſtico adumbratum, Aſſyriorum monarcha Nabuchodonoſor: vidit inquã arborem maximam, radices ad inferos vſque, & ramos cœlo tenus extendentem, in ramis eius volucres cœli, & infernè ad truncum omnigena animalia & beſtiæ agebant. Scio ad litteram optimam regni & monarchiæ Babylonicæ regendi rationem hac arbore denotari, in qua nimirum is ſeruabatur ordo, vt qui dignitatum maiorum capaces erant, ſublimioribus munijs præficerentur, at bardi, aſini & beſtiæ, ad inferiora reijcerentur, & ima ſubſellia. Tropologicè tamen beatum Eccleſiæ ſtatum hocce ſpectro puto præſignatum, quæ tum floret, & legitimo in ſtatu comparet, cùm probi, digni, capaces, & numeris omnibus abſoluti ad ſuprema munia velut aues promouentur, rerum verò omnium ignorantes, & nullius meriti viri, minoribus admouentur. Tum inquam Eccleſia ſplendet & lucet, quando nimirum hic ſeruatur ordo, vt ſuperiores & capita ratione, æquitateque ducti motiq; imperent, ſubditi verò & inferiores magna cum humilitate & modeſtia iuſſa excipiant.

Corpus naturale ſine ordine nequit conſiſtere.

Quid, obſecro, corpus hoc hominis foret, ſi nullus in eo ſeruaretur ordo? ſi brachia laborem, pedes motum, ſtomachus digeſtionem, ſanguis per omnia membra communicationem detrectarent, ſi partes nobiles functiones ſuas peragere, facultates inferiores egerere, ſenſus tum exteriores tum interiores operationes ſuas exercere, & caput imprimis dominium & ſuperioritatem ſuam ſeruare nollet, non enim iam viuens corpus, ſed mortua quædam ſtatua foret. Eccleſia, auditores, ingens quoddam corpus eſt, teſte Apoſtolo, *in ædificationem corporis Chriſti quod eſt Eccleſia.* & alio loco, *Et ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ.* Et rurſus, *Pro corpore eius quod eſt Eccleſia.* Quid verò ipſa foret, ſi ordine careret? ſi in ea Doctores non docerent, Confeſſores non exhortarentur, Prælati non gubernarent, Sacerdotes non ſacrificarent, Religioſi non orarent, plebs nõ obediret, & ſe ſubmitteret; & imprimis ſi non ſupremum quoddam caput omnibus imperaret? Non enim Eccleſia quæ iam foret, ſed mera Babylon: non benè inſtituta monarchia, at publica confuſio.

Ephes. 4. *Coloſſ.* 1.

Eccleſia ſine hierarchia mera foret confuſio.

Turbarum & ſchiſmatum, quæ in ſynagoga Iudæorum olim exſtitere Iudicum tempore, vnica ſcribitur fuiſſe ratio, quòd caput non eſſet in Iſrael & rector, ſed ſinguli, prout ſibi videbatur, vellent viuere, & ſuo ſe regerent iudicio: *In diebus illis*, inquit, *non erat rex in Iſrael. ſed vnuſquiſque quod ſibi rectum videbatur, hoc faciebat.* Eadem confuſio & diſſolutio in Eccleſia daretur, ſi hierarchia in eadem non haberetur. Si ſuum quiſque ſequeretur arbitrium & voluntatem, ſi nullum Eccleſiæ caput, & Monarcha foret, qui abſolutè omnibus imperaret, & Imperij moderaretur habenas, nonniſi ſchiſmata, turbines, & ſeditiones, bella & pugnæ in eadem apparerent.

Cauſſa ſchiſmatis olim apud Hebræos. *Iudic.* vlt.

Ordo Eccleſiam conſeruat in pace.

Hoc vnũ quippe eius inimici mortales ſpectant, vt mera in ea appareat confuſio, nihil adeò quàm egregium hunc ordinem abhorrentes. Sunt ſcilicet.

Inimici Eccleſiæ pacẽ eius odere.

Digitized by Google

licet Libertini illi, & Inſolentes, qui tam elatè exclamant, *Quis noſter Dominus eſt?* & ſupremum Paſtorem deteſtantes, vt Iudæi Dei filium, ore impio & blaſphemo vociferari non verentur: *Nolumus hunc regnare ſuper nos.* Sunt ſcilicet ſuperbi illi gancones, de quibus olim Iob locutus eſt, *Vir vanus in ſuperbiam erigitur & quaſi pullum onagri ſe liberum natum putat*, nullam diſciplinam ſubire paratus, & omne excutiens iugum. fuit hoc plurimarum hæreſum occaſio, initium & origo, fuit grauiſſimarum quarumcũque Eccleſiæ perſecutionum ſeminarium, hæc prima fuêre fomenta & alimenta, quæ tanta paſſim toto orbe Chriſtiano excitarunt incendia. Atque hoc, quòd vnum odiſſent caput, quòd ſedem Apoſtolicam & Petri cathedram infeſtam haberent, supremã eius poteſtatem, & ſummam in omnes negantes poteſtatem; quam omnes hactenus tyranni & hæreſiarchæ ſemper impugnarunt, & euertere penitus conati ſunt; non ſecùs atque ij, qui dum remp. & regnum aliquod delere ac perdere ſatagunt, in Principem eius ac caput vires omnes conuertunt. Ad imitationem & exemplum Philiſtinorum, omnem armorum molem in vnum Saulem Regem Iſrael conuertentium, à quo omnem dependere victoriam non ambigebant, *Totumque pondus prælij verſum eſt in Saul, &c.*

Pſal. 11.

Matth. 27.

Iob 11.

Inuidia ordinis, qui in Eccleſia eſt, cauſa eſt hæreſum & perſecutionum, quæ eamdẽ impetiere.

1. Reg. 31.

E contrario Catholici & optimi quique, ac veri Dei filij hunc quàm maximè in Eccleſia ordinem ſuſpiciũt, ſanctam hanc hierarchiam venerantur, varioſque in eadem gradus, ſuperioritates, & dignitates, & vnum, quod his omnibus imperet caput, verum quemdam primatum, ſupremam auctoritatem, verbo vt dicam, Cathedram quamdam Petri agnoſcunt, cuius hodie feſtum celebramus, & cuius occaſione hoc nobis Euangelium proponitur, *tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam.* In illuſtri & tam digna materia duo vobis hodie proponere decreui: primò cathedram hanc celebrabo, deinde feſti huius inſtituendi cauſas & rationes producàm: ex quibus duobus membris magna haud dubiè commoda in vtilitatem veſtram & documenta depromentur.

Catholici hierarchiã Eccleſiaſticam ſuſpiciunt.

Verbum porro *cathedra* diuerſis accipi poſſe modis è varijs S. Scripturæ locis manifeſtum eſt: ſæpe tantumdem denotat ac ſonat, ac proinde conſequenter ſæpe confunditur cum hiſce verbis, *Sedes, ſolium, ſella, thronus, tribunal*, & alijs, quæ omnia cum verbo cathedra quodammodo coincidunt, & illi Synonyma ſunt. Vt enim de ceteris taceam, ipſum nomen *Cathedra* primò quamdam tam in ſacra quàm ciuili rep. auctoritatem magiſtratus, dominij iuriſdictionis denotat; aut, vt clariùs exponam, in Eccleſia præſulatum, in regnis regalitatẽ & coronam. Quæ omnia è ſacris litteris facillimum fuerit aſtruere, & primùm ea quæ ad ciuilem gubernationem referantur.

Nomen cathedra diuerſimodè in ſcriptura accipitur. Cathedra interdũ regnum denotat.

Lib. 1. Regum legitur, *Cùm ſediſſet rex ſuper cathedram ſuam ſecundùm cõſuetudinem*, &c. & lib. 2. *Dauid ſedens in Cathedra ſapientiſſimus, princeps.* & in Iob: *Procedebam ad portas ciuitatis, & parabant cathedram mihi.* In hiſce locis *cathedra* velut regalis dignitatis aut dominij nota accipitur, atque ita ſuis in Moralibus interpretatur S. Gregorius. Idipſum & nominibus *thronus* ac *ſedes* denotatur, vt li. 3. Regum ſub-

1. Reg. 20.
2. Reg. 23.

Lib. 19. Mo. 11. c. 1.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

3 Reg 10. ſimis ille & magnificus Salomonis thronus, nonniſi regiam auctoritatem quandam deſignabat. Quin etiam Archangelus Deiparam compellans, dū ait, *Dabit illi Dominus ſedem Dauid*; idipſum poſtea de regno expoſuit dicens, *Et regni eius non erit finis.*

Luc 1.

Cathedra interdum Prælatutas notat. Non minora pauciorave ſunt teſtimonia, quibus ſacram cathedrā dignitatem notari efficiamus. in Pſalmis legere eſt, *Et in cathedra ſeniorum laudent eum.* In nouo item teſtamento: *Super cathedram Moſis ſederunt Scribæ & Phariſæi*: quæ D. Hieronymus verba planè aperteque de dignitate Epiſcopali Eccleſiaſticoq; ſacerdotio cum ligandarum ac ſoluendarum iniquitatum hominum poteſtate interpretatur. Adeò vt quicumque ſapientiſſimum principem Dauidem, & Scribas & Phariſæos ſuper cathedram cōſidentes, & Salomonem ſuo in throno conſpicit, verè regiam eorum dignitatem & poteſtatem videat: qui verò ſeniores in ſuis cathedris, & Iob ante portas ciuitatis in cathedra ſedētem videt, eos velut Præſules & Pontifices in Eccleſia videre ſe credat.

Pſal.106. Matth.23. In Ierē 21.

Cathedra interdū pro aliquo dignitatis gradu accipitur. Interdum *cathedrā* in ſacris litteris quemdā honoris gradum, & præ alijs præeminentiam, prærogatiuamq; deſignari videas; atq; hoc modo apud Eccleſiaſticum ſumi, qui honorum fugam & contemptū ſuadens dicit, *Noli quærere ab homine ducatum, neque à rege cathedram honoris.* Eodem quoq; in ſenſu accipiendum, quod Phariſæis ambitione tumidis in Euangelio Redemptor dixiſſe reprehendendo legitur, *Diligitis primas cathedras*, & primū in Synagoga locum. Ad eumdem etiā modū exponenda eſt ambitioſa matris illius pro filijs ſuis petitio, *Dic vt duo filij mei ſedeant, vnus ad dexterā, alter ad ſiniſtrā*: quaſi diceret: Veniat tibi quæſo in mentem conſanguinitas, quæ tibi cum filijs meis eſt communis, vt dū ad regnum Iſraelis, (vti certò ſperamus) perueneris, ad dextrā vnum, ad ſiniſtrā tuam alterum conſtituere ne graueris, id eſt, primū in regno tuo locū, & honorem præ alijs maximum obtineant.

Eccli.7. Matth.23. Marc 12. Luc.11 & 20 Matth. 20.

Verùm eadē in ſignificatione verbū hoc clariùs & propoſito aptiùs in aula Perſarum vſurpatum eſt. Oſtendere namq; ſacra ſcriptura dū cupit honores, quibus Amanum purpuratū præ alijs regni Principibus ac Satrapis affecerat Aſſuerus, vti ex hiſtoria Eſther Eſth.3. manifeſtum fit, hoc locuta eſt modo, *Poſt hæc rex Aſſuerus exaltauit Amā, & poſuit ſoliū eius ſuper oēs Principes quos habebat.* quo loco nomen *ſolium*, quod ca hedræ æquipollet, nonniſi maximos honores, priuilegia & dona ſingularia, quibus à rege maximo inſolens ille & elatus ornatus erat, deſignat.

Tertiò, interdum, & naturæ ſuæ cōformius *Cathedram* pro docendi, & Euangelij prędicandi auctoritatē poteſtateque accipi noris. atque hoc modo Rupertus & alij illuſtres doctores id accipiunt, idq; ſacrā ſcripturam ſecuti, ac potiſſimū hunc Matthæi locum, *ſuper cathedram Moſis ſederūt Scribæ & Phariſæi.* Id eſt, Scribæ & Phariſæi, & legis interpretes, eamdem legē eadem docuêre auctoritate, qua olim Moyſes. Huic etiā expoſitioni ſignificationiq; quadrare videas ſupra prolatum pſalmorum locū, *Et in cathedra ſeniorum laudent eum:* nā per illam ſeniorū cathedrā nonniſi auctoritatē docendi Pſal.106. in Eccleſia, qua veteres Patres & Doctores claruerunt, intelligere oportet.

Cathedra auctoritatē docendi notat. Rupert li.3. in Ioann. Matth.23.

Cui opinioni non minùs fideliter accedo, quā libenter ex ea infero, magno ſæculi noſtri probro & dedecore, vol-

Nonniſi ſeniorum eſt cathedram cōſcendere.

voſq; mecum notare velim, de ſenioribus dumtaxat hoc loco dici, vti cathedram conſcendant: vt hinc diſcamus, nonniſi ſeniorũ & quidem prudentiũ, longoq; rerum vſu, experientia doctrinaq; excellentiũ, nõ verò iuuenculorũ vanitate inflatorũ eſſe, cathedras occupare, vt in ijs Deum laudent, & populũ doceant. In cuius rei figurã, dictorumq; confirmationẽ in Apocalypſi circum horrendum Dei thronũ viginti quatuor magna videas ſedilia, ſed quæ ſeniores, canitie venerabiles, occupent, nulli porrò iuuẽculi: *Et in circuitu ſedis ſedilia viginti quatuor, & ſuper thronos viginti quatuor ſeniores, ſedentes, &c.*

Apoc. 4.

Quatuor cathedrarum genera in S. Scriptura.

Cæterũ varia hęc Cathedrę per ſacras litteras paſſim notio aliã mihi cathedrarum, in veteri teſtamento à Prophetis, in nouo per Euangeliſtas & Apoſtolos collocatarum, & eã multò digniorẽ pluralitatẽ in mentẽ reducit. Et quidẽ noto quadruplicem. Prima & altiſſima cathedra eſt Dei. Primꝰ hãc vidit & notauit Ezechiel: videte & notate eius verba aduerſus regem Tyri, Deo Deiq; populo aduerſantẽ & ſuperbè elatũ, in præſagæ cuiuſdam cõminationis modũ prolata, *Et factus eſt ſermo Domini ad me, dicẽs, Fili hominis, Dic Principi Tyri, Hæc dicit Dominus Deus, eò quod eleuatũ eſt cor tuũ, & dixiſti, Deus ego ſum & in cathedra Dei ſedi, in corde maris, cũ ſis homo, & nõ Deus*, &c. Cathedram aut aliud ſedile Deo affingere, nihil eſt aliud quã, teſte Origene in Geneſin, hom. 1. & ſuper Iſaiam hom. 1. ſupremi cuiuſdã creatoris imperiũ, & maieſtatẽ, magnitudinem, dignitatem & excellentiam quæ ſoli Deo, nulli porrò creaturę conueniat, ſignificare.

Cathedra Dei. *Ezech. 28.*

Deus cur in Cathedra ſedere fingatur.

Hoc vt denotetur, varijs nominibus Dei hęcce cathedra per ſacra volumina nominatur, varijſq; modis & ſitibus Deus ipſe ſedere fingitur. Pſalmiſta ſedentem illum deſcribit in ſede, quam ſanctam eſſe dicit, *Deus ſedet ſuper ſedẽ ſanctam*; aliàs ſuper Cherubinos, *Qui ſedes ſuper Cherubim.* Propheta Iſaias videt illum in ſolio excelſo, cui Seraphim ſuperſtabant: *Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum, & eleuatum, & Seraphim ſtabant ſuper illud.* Ezechiel aliter eum deſcribit, & vidiſſe ſe in throno ſapphyrino ait ſedentem, *Quaſi aſpectus lapidis Sapphyri ſimilitudo throni.* Ad throni huius diuini ornatum, decorem, & admiranda, plura adiungit Daniel, ac vidiſſe ſe ſcribit Deũ veluti ſenem quendam, alba indutum veſte, canitie venerabilem, ſolio ignito & flammiuomo infinitiſque circumſecus angelorum millibus ſtipato inſidentem, *Aſpiciebam donec throni poſiti ſunt, & antiquus dierum ſedit, veſtimentum eius candidum quaſi nix, & capilli capitis eius quaſi lana munda, thronus eius flammæ ignis*, &c.

Deus diuerſimode ſedere ſcribitur.

Pſal. 46. Pſal. 97. Iſai. 6.

Ezech. 1.

Dan. 7.

Magnę huius ſedis dignitatem, decus & ſplendorem ſublimius etiam euehit Ioannes, dum ait, *Ecce ſedes poſita erat in cælo, & ſupra ſedem ſedens, & qui ſedebat ſimilis erat aſpectui lapidis iaſpidis, & ſardinis, & iris erat in circuitu ſedis, & in circuitu ſedis ſedilia viginti quatuor, & de throno procedebant fulgura, & voces & tonitrua, & ſeptem lampades ardentes ante thronum, qui ſunt ſeptem ſpiritus Dei*, &c. An non hæc inſignis & admirabilis quędam ſedes? ſed iam ad alias tranſeamus.

Apoc 4.

Deſcriptio throni Dei.

Secunda ſedes, quæ in ſacris voluminibus deſcribitur, ſedes eſt diaboli: atque huius meminit ſua in Apocalypſi Ioannes. *Scio vbi habitas, vbi ſedes eſt ſatanæ.* Sedes inquam abominanda, ſedes peccati, ſedes mendacij & blaſphemię, ſedes denique hæreſum. At quæ varijs voca-

Sedes Diaboli. *Apoc. 2.*

Digitized by Google

Hæreſis ignorantiæ plena.

bus, & alijs incantationum modis in fraudem, ac ruinam pertrahere animas ſatagat: femina ad hæc plena ignorantiæ, nihilque penitus ſciens: nihil quippe Miniſtris & feminiverbijs fingi ſtupidius, ignorantius, brutum magis ac bardum haberi poteſt. Ac proinde nullos ad ſe, præterquã tranſeuntes, errones, vagabundos, & nullius cerebri homunciones, excucullatos aliquot hinc inde monachos, ſacerdotes diſſolutos & infames, alioſque eiuſdem farinæ ad ſe allicit. Denique non alios alloquitur, quàm idiotas & rerũ ignaros, vt eos in fraudem pertrahat incautos, & vecordes, vt illos decipiat, & gulones ganeoneſque libertatem ſectantes, vt eos in caſſes ſuos alliciat. At nobiles, generoſæ & ſublimes animæ, quæ iudicio valẽt, & rem perſpiciunt, denique omnes, quibus vel mica ſalis, iudicij, meriti, decipi ineſcariq; ſe venenatis pellacis huius meretriculæ laqueis retibuſque non ſinunt.

Ingenia inſignia ab hæreſũ non ſe ſinunt decipi.

1. Reg. 5.

Cùm ſedes illas pelliceas, quas in morborum ſuorum occultorum leuamentum cõſtruxere Philiſtæi, de quibus primus Regum meminit liber, attentius mecum examino: (*Inieruntq́; Gethæi conſilium, & fecerunt ſibi ſedes pelliceas*) ilico menti ſe offerunt delicata illa ac infarta ſedilia hæreticorum noſtrorum: vt enim infirmitatibus ac morbis ſuccurrãt, vt libidinem foueant, ſuæ libertatem vitæ non violent, & occultas turpitudines alant ac nutriant, ſedilia eorum ad inſtar Philiſtinorum, ſuauibus mollibuſq; adeò verbis, ſermonibus gratis plauſibilibuſque, vita laſciua ac placida læuiter ſuffarta ſunt: nihil vt ſit, quod conſcientiam torqueat, nihil quod lædat corpus, nihil quod voluptatibus obſtaculo ſit, nulla auſteritatis, nulla pœnitentiæ apud eos mentio, confeſſio, quadrageſima ab ipſis exulat, via ſalutis adeo plana illis & facilis, peccatorum condonatio leui negotio comparanda, Dei denique miſericordia omnibus communis & patens. Hem quàm ſuaues molleſque pelliculæ! ô læuis infartura! ô iucundæ ac delicatæ cathedræ. Sed rem cœptam proſequamur.

Sedilia hæreticorũ ſimilia ſedib. Philiſtinorũ pellibus mollibus cõueſtitis.

Supplement. Beſſai.

Cathedra Moſis.

Matth. 25.

Tertia, quæ in ſacris litteris deſcribitur ſedes, eſt cathedra Moſis, cuius Redemptor ipſe in Euangelio meminit, dum ait, *ſuper cathedram Moſis ſederunt Scribæ & Phariſæi.* Hac porrò cathedra, vt quidem Rupertus ait, legis doctrinam deſignabat; atque vt in Euangelium mutata lex eſt, in gratiã rigor, in rem ipſam vmbræ, in veritatem figura, in vera myſteria ipſę cœremoniæ transiere, ita quoque cathedra hęc in Cathedram Petri commigrauit. Præſignatum hoc fuit in ſella pontificis Heli, qui retrorſum de ſella ſua lapſus fractis ceruicibus ilico exſpirauit, decrepitus enim erat & prouectæ ætatis, vt in primo Regum libro legere eſt. Præſignificabat hoc ac fauſtum velut omen fuit & augurium, Sacerdotij Iudaici honorem & decus iã veteraſcens ac velut putidum, breui finiendum, & Ieſu Chriſti ſummi põtificis ſacerdotium eius in locum ſurrogandum.

Ruper 3 ſuper Ioan.

1. Reg. 4.

Eſth. 7.

Cuius rei vetus quidem, pulchra nihilominus in libro Eſther figurã memoratur. Aman quòd apud Regem Perſarum Aſſuerum inſolentiùs ſe geſſiſſet, & aduerſus caput regium cõſpiraſſet, ad ſummam ignominiam decidit, omnibus quas nactus erat dignitatibus exuetus; humilis verò Mardochæ' ob fidum & dignum regi exhibi-

Præſagiũ finiendi ſacerdotij Iudaici.

D tum

Digitized by Google

poteſt. Inter animalia ſiquidem rationis expertia principes quoſdam imperare videas; regem habent formicæ, volatilibus præeſt aquila, quadrupedibus rex eſt leo, ſerpentium crocodilus caput, piſcium delphinus. Quin & Angelici exercitus vnius capitis ductum directionemque ſequuntur, ita namque in S. Michaelis honorem canit Eccleſia, *Michael princeps militiæ cœleſtis exercitus.*

Animalia ordinem monarchicum agnoſcunt.

Matth. 16.

Angelorum monarchia.

Ordo hic homini adeò naturalis & eſſentialis eſt, vt etiam in primis rerum incunabulis, & in ſtatu innocentiæ primatus quidam & dominium inter homines fuiſſet: teſtem huiuſce ſententiæ habeo Doctorem Angelicum Thomam, qui multis id adſtruit; primaria autem rei huius ratio eſt, quòd cùm homo natura ſit animal ſociale, & creatus, vt in tali ſtatu in ſocietate viuat; ſocietas autem conſiſtere ſine capite aliquo, quod ſcilicet cõmune & publicum procuret bonum, nequeat, haud dubiè in primo illo ſæculo aureo, & in ſtatu innocentiæ imperijs & dominatibus opus fuiſſet, id eſt, imperare aliquos & præeſſe oportuiſſet.

In ſtatu innocentiæ fuiſſet primatus.

1. par. q. 96. a. 4.

Hæc mihi ratio ſummoperè placet, è qua haſce elicio conſequentias. Primò, ſi capitis alicuius primatus, & ſuperioritatis tituli, vnà cum mundi principio ſimul exiſtere cœperunt, cur mundo non deſinente illi deſinerent? cur mundo ſtante, non ſimul ſtêt illi? Secundò, ſi in ſtatu perfectionis, qualis erat ſtatus ipſe innocentiæ, neceſſe fuiſſet principatum reperiri, multò potius in ſtatu corruptionis ſuperioris alicuius imperium & auctoritatem ſummam locum habere par eſt. Tertiò, ſi in paradiſo terreſtri, in quo primùm cœpit Eccleſia, & niſi per peccatum ſtetiſſet, ſemper victorius ab omni perſecutione immunis, à rebellionibus libera, ac ſine vllo hæreſum periculo, progreſſa eſſet, hierarchia & monarchia aliqua ſtabilienda fuiſſet; an non potius & maiori iure in eamdem iam medijs in afflictionibus conſtitutam, tempeſtatibus & procellis vndiquaque concuſſam, hinc exorientibus ſchiſmatis, illinc pulſante hæreticorum tyrannide, eadem inducenda?

Rationes quibus ordo primatis in Eccleſia aſtruitur.

Monarchica regendi ratio in fide & ratione naturali fundata.

Secunda; Poterat Deus aut per ſe, aut Angelorum miniſterio homines regere, & in diuinorum decretorum & legum iugo eoſdem continere, at noluit: ſed homines homini ſubijcere maluit, dando ijs caput, quod eiuſdem ſit cum ijs naturæ, gubernatorem, qui eodem ſit natus climate, & ſuperiorem ſuis ortu naturâ ſi parem. In quo egregia hominis dignitas & perfectio perſpicitur, & quo quàm proximè ad Dei ſui imaginem accedit. Vbi primum hominem condere decreuit Deus, ait: *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram, vt præſit volatilibus cœli & beſtijs terræ.* Si quid verò diuinitatis, & in quo creatori ſimilis ſit, homo habere credatur, quòd volucribus animantibuſque dominatur; quantò maius diuinitatis indicium erit in homines dominari, ijſque præeſſe & imperare?

Deus vult homines ab hominibus dirigi.

Gen. 2.

Hanc ob cauſam crediderim ſanctum Paulum, etſi aduſque diuinitatis thronum raptus fuiſſet, & multa polleret ſcientia, ad Ananiam diſcipulum cœlitùs deſtinari, vt ab eo quid facere ſe oporteret, diſceret, eius iuſſis pareret, & voluntati eius monitiſq; ſe ſubderet: *Surge, & ingredere ciuitatẽ, & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere.*

Magna hominis dignitas homini imperare.

Act. 9.

Quin & in Euangelio dudum antè Redemptor hominum Chriſtus leproſos ad ſacerdotes deſtinat, dicens, *Ite, oſtendite vos ſacerdotibus*; ſe quodámodo honore, qui hac è purgatione & miraculo reſultabat, priuare cupiens, quo is ad homines deriuaretur.

Luc. 17.

Egregia è Prato ſpirituali Sophronij, qui in Concilio Nicæno liber approbatus eſt, hoc cõfirmabit hiſtoria. Sacerdos vitæ ſimplicitate cõſpicuus, ſacra celebrans, verba parum catholicæ, ſed orthodoxæ fidei aduerſantia proferebat. Sæpe illum huiuſce rei commonuit diaconus celebranti adſtans; ſed ordinaria Angelorum, quos inter celebrandum cõſpiciebat, viſione nixus, probè monentem negligens, ſuo in errore permanſit: donec importunitati monitoris cedens, eũq; ſequens, Angelos compellauit, de eiſque conqueſtus, quòd eum errare cernentes, non correxiſſent; ſed aſſidua præſentia quodammodo in errore cõfirmaſſent. Sed hanc à ſe culpam remouentes Angeli, palàm dixere: *Ita Deus diſpoſuit, vt homines corrigantur, vt homo ab homine diſcat, & gubernetur, nec putet propter Angelicam viſionem ſe hominis doctrina non indigere.* Quemadmodum hac ex hiſtoria manifeſtum fit, quo hominem Deus honore affecerit, vt vni in alterum imperium & poteſtatem dederit; ita quoque colligi hinc poteſt, quàm ſit hæc dignitas & perfectio in ſtatu Eccleſiaſtico, cuius gubernandi ratio monarchica ſit oportet, neceſſaria, quantique referat.

Cap. 119.

Hiſtoria q̃ docet homines ab hominibus regendos.

Tertia & vltima ſit hęc probatio. Inter omnia dominia, magiſteria, ſuperioritates ac gubernandi rationes ea & nobiliſſima & omniũ habetur perfectiſſima, in qua ſupremus aliquis conſpicitur princeps, quæque ad rerũ naturalium gubernationẽ quàm proximè accedit, in quibus ſcilicet, & circa quas quædam ad primam cauſam & ſimpliciſſimam eſſentiam, à qua ſtatus, gubernatio & motus ceterorum dependet, analyſis & reductio datur. Atq; hanc ob cauſam huiuſmodi eam in Eccleſia ſua ſtabilire debuit Redemptor: & quidem eò magis, ſuæque ſapientiæ accommodatiùs, quòd Iudaicarum figurarum tempore eamdẽ gubernandi regendique rationem in Synagogam induxerit, ſummum in ea & abſolutum ſacerdotem, cum plena & abſoluta de omnibus iudicandi poteſtate conſtituens.

Monarchicum dominium omnium eſt perfectiſſimum.

Synagoga ad monarchicum imperium redacta.

Quin & Chriſtus, qui humilibus ſimplicibuſque parabolis ſublimia ſua dogmata ſæpe propoſuit, ſæpenumerò Eccleſiæ ſuæ ſtatum rebus monarchico imperio regi ſolitis aſſimilauit. Modò namque exercitui, cui vnus caſtrorum prefectus preeſt; modò regno, in quo nonniſi vnus regit, aliàs naui, cui vnus nauarchus imperat; aliàs vineæ, quæ nonniſi vnum habet patremfamilias & dominum, interdum quoque caulæ, quæ vnum paſtorem agnoſcit, dicens: *Vnus Paſtor & vnum ouile.* & hodierna die cathedræ, in qua nonniſi vnus doctor, i. S. Petrus, conſidet, cui ſoli dictum fuit, *Paſce agnos meos, paſce oues meas*, id eſt, paſce & refice pabulo ſpirituali, doctrina, documẽtis, agnos ſimul & oues, id eſt, paruos iuxtà ac magnos, populos & regna, fideles, reges & Epiſcopos. Sed ad cauſas noſtras redeamus.

Chriſtus Eccleſiam ſæpè cõparauit rebus monarchicè regi ſolitis.

Ioan 16.

Secunda inſtituẽdi feſti huius cauſa ad S. Petri, qui totius Eccleſiæ caput eſt, honorem, & exaltationem refertur. Mos in aulis Principum obtinet, vt qui ab illis ad ampliſſimos honores euehitur, & ad primam dignitatem

Secunda cauſa feſti huius inſtituendi.

Digitized by Google

tem ſublimatur, ab omnibus regnicolis viciſſim honoretur. Figuram rei huius dabit Geneſis. Volens Pharao Ioſephum virum ſapientiſsimum & Deo apprimè charum exaltare & euehere, ait: *Tu eris ſuper domum meam;*

Gen. 41.

& ad tuum imperium cunctus populus obedit. ſimul quoque ſigillum, quo litteræ regiæ obſignari ſolebant, in datæ auctoritatis & poteſtatis ſignum, illi

Figura.

in manus dedit: quo viſo omnes eum Aegyptij toto regno diffuſi colere & reuereri cœperunt. Eodem planè modo Ieſus Chriſtus, regum Rex, ſanctum Petrum, Deo dilectiſſimum ad ſummos honores extulit, eumque ſuæ domus, id eſt, Eccleſiæ, œconomum, & præpoſitum conſtituit, huius illi curam adminiſtrationemq; concredidit, ſuum illum vicarium creauit, cœli ianitorem, & totius vniuerſi principem eſſe voluit, iuxta communem illam omnium promotionem, *Conſtitues eos principes ſuper omnem terram.* Hinc officij noſtri eſt, noſtri inquam, qui Dei filij ſumus, & partium noſtrarum, in terra eum colere, & ſingulari officio cultuque proſequi.

Pſal. 44.

Monuit id ipſum & olim Magnus Pontifex Gregorius Mauritio Imp. ſcribens, eumque ad honorem Petri ſucceſſoribus exhibendum exhortans: *Dignum eſt*, inquit, *vt veſtra ſanctitas & pietas honorare dignetur illos, quibus ſuo loco Deus honorem tribuit, & Angelos aut Deos appellat. & ſignanter beatum Petrum, quem conſtituit Dominus ſuper omnes principes, digniſſimum principem, ſicut hodie canit Eccleſia, Tu es paſtor ouium, princeps Apoſtolorum, tibi tradidit Deus omnia regna mundi, &c.*

S. Gregor. ad Mauritium Imp.

Egregium S. Petri elogium è S. Gregorio.

Et ſanè mirificè & imprimis coli laudarique ſanctus Petrus debet & meretur, vtpotè cui poſt Redemptorem Chriſtum ſimilem terra non vidit. De Ioanne Baptiſta dixit quidem olim Seruator, *Inter natos mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta;* non tamen is honores, dignitates, cæteraſque prærogatiuas habuit, quæ ſanctum Petrum admirabilem reddidere; quales ſunt aquis inambulare, vmbra morbos pellere, nauem in altum ducere, ad diuinitatis abdita penetrare, cœli claues geſtare, principem eſſe Apoſtolorum, totius Eccleſiæ caput, Dei denique filij in terris vicarium. Cui enim pares vnquam in mundo honores ac tituli obtigerunt?

Matt. 11.

S. Petrus dignior Ioanne Baptiſta.

Magna haud dubiè B. Petri eſt dignitas, & honorari præ cæteris ipſe meretur, cùm per eamdem Chriſto Domino aſſimiletur. De Redemptore dixit olim Archangelus, *Dabit illi Dominus ſedem Dauid patris eius.* Eamdem porrò ſedem, eumdem thronum regium, eamdem auctoritatem, & primam poteſtatem deinde in Petrum tranſtulit. Ad quam magnus Gregorius alludens, & Pſalmiſtæ verba vſurpans exclamat; *Ideò meritò exaltent eum in Eccleſia plebes, in cathedra ſeniorum laudent eum, &c.*

S. Petrus Chriſto par in dignitate.

Luc. 1.

Ad Maurit. Imp.

Prophetæ quoque, & Iſaias imprimis, Meſſiæ futuri, Ieſu Chriſti inquam, honores & prærogatiuas exaggerans, ita Dei patris nomine ipſum affatur, *Dabo clauem domus Dauid ſuper humerum eius, & claudet, & non erit qui aperiat; aperiet, & non erit qui claudat.* Petro verò hodie dicitur, *Tibi dabo claues regni cælorum, & quodcumque ligaueris ſuper terram, &c.* Ingens ſane dignitas, & honor hominis eximius eſt, & inter homines ſolius Petri, vt cęli geſtet claues, aperiat & claudat, quoties & cui voluerit, & de portis illis æternis prout lubuerit, diſponat.

Iſa. 22.

Magnus Petri honos, eſſe cęli clauigerum.

 Si om-

Gen. 41.

Si omnis Ægyptus, & omnis adeò poſtmodũ terrarũ orbis Ioſephi fortunam ira eſt demiratus, quem humilem & plebeium ad ſummum honorũ apicem Pharao Rex euexit, vicarium ſuũ generalem conſtituit, cui regium annulum, & horreorum regiorum curam concredidit; quantò potius ſanctum Petrum Chriſtiani omnes obſtupeſcant & ſuſpiciant, quem à Rege regum, & vnigenito Dei filio, Eccleſiæ ſuæ vicarium ac præpoſitum conſtitutum, regium ad dimittenda peccata, gratias diſtribuendas, ob tinuiſſe annulum, regniique cœleſtis claues vident accepiſſe, quaſi homo Deus factus eſſet, & regni cœlorum ab hominibus collatio dependeret?

Petri dignitas collata dignitati Ioſephi.

Propheta Daniel Nabuchodonoſoris Babylonij magnitudinem & potentiam apud filium eius deprædicans, hiſce vtitur verbis, *Deus altiſsimus regnum & magnificentiam, gloriam & honorem dedit Nabuchodonoſor patri tuo, quos volebat, exaltabat; & quos volebat, humiliabat.* Si Diuo Petro hicce panegyricus recitaretur, illuſtrior haud dubiè & verior foret. In ipſo quippe ſingula eius membra reperire eſt, quæ proinde omnis terrarum orbis obſtupeſcat. huic enim idem Deus *Regnum* dedit, ſed æternum, aduerſus quod portæ inferi non præualebunt, *Magnificentiam* quoque & ſplendorem. ecquæ enim maior illuſtriorque fingi cogitariue poteſt, quàm Eccleſiæ, cuius princeps Petrus eſt conſtitutus, myſteriorum, inquam, magnitudo, Sacerdotij potentia, Sacramentorum mirabilia, & cæremoniarum varietas? &c. *Honorem* item & *Gloriam*, gloriam in cœlo, & honorem in terris; honorem, inquam, quòd aquis inambularit, mortuos ad vitam reuocarit, Apoſtolorum collegio præfuerit, à CHRISTO *Beatus* ſit dictus, regniique cœleſtis claues acceperit. quàm inſignis in his omnibus honor elucet? *Quos volebat, exaltabat*. Cœlos ſcilicet aperire, & claudere, purgatorium euacuare, & tartarum vincire; ſanctos inuocandos decernere, & hæreſes condemnare; ſanctum Matthiam euehere, & Simonem Magum deijcere; an non libertatis ac voluntatis ſigna, & purum ſancti Petri velle ſunt?

Dan 5.

Petri gloria aſſimilatur gloriæ Nabuchodonoſoris.

Honor Petro datus.

Hominis in eo dignitas & prærogatiua non parùm elucet, quòd illius poteſtati dominioque creator iam inde ab initio creata omnia ſubiecerit. quod admiratus Pſaltes exclamat, *Quid eſt homo quòd memor es eius? gloria & honore coronaſt eum, & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum, omnia ſubieciſti ſub pedibus eius, oues & boues vniuerſas, &c.* At maior longè eſt honor & admirabilior à Rege regum in ſanctum Petrum collatus. Quem cùm Redemptor gloria & honore coronaſſet, & omnigena benedictione & mirabilibus varijs exornaſſet, omnium illi creaturarum dominium concredidit, ſupremum rerum ſuarum œconomum ac diſpenſatorem conſtituit, & in omnes imperium, auctoritatem, poteſtatemque eſt elargitus; in corpus nimirum & ſanguinem ſuum in conſecratione, in merita & theſauros Eccleſiæ in Indulgentijs, in delictorum remiſſionem in Eccleſiæ ſuæ Sacramentis;

Pſal. 5.

Chriſtus omniũ creaturarum dominium Petro cõtulit.

Digitized by Google

tis; *omnia* denique *ſubiecit ſub pedibus eius*; non beſtias, non aues, ſed homines, ſed fideles, ſed dæmones, ſed Angelos, quem ſibi honorem & collega eius Paulus aſſcribit, de eoque gloriatur, *Neſcitis quoniam Angelos iudicabimus, quantò magis ſæcularia?*

1. Cor. 6.

Ioſeph Patriarcha de felici rerum ſuarum ſucceſſu gloriatus, & quantum hero ſuo Putifari deberet, agnoſcens, ait: *Ecce Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo ſua, nec quidquam eſt, quod in mea non ſit poteſtate.* quaſi diceret: Mene quis in orbe viuit felicior? melioremne quàm ego magiſtrum quis nactus? ecce dominus omnium rerum ſuarum cura mihi concredita, quid domi ſuæ ſit, vix compertum habet; adeò me colit, & diligit, nihil planè vt poſſideat, quod non meæ commiſerit fidei. Maiori ſanè cum ratione ſuam Petrus deprædicare ſortem poterit, & de honore & affectu, quo eum IESVS CHRISTVS Dominus eius ſemper eſt proſecutus, gloriandi potiorem rationem habet: nihil ſiquidem in Eccleſiæ domo poſſidet, quod non illius in manus tradiderit, & poteſtati ſubiecerit, vti ſunt, dæmonia pellere, animas ſaluare, Euangelium annunciare, Sacramenta adminiſtrare, peccata condonare, miracula patrare, & cæt. An non eximius hic honor, & magna proſperitas?

Gen 39.

Quidquid in Eccleſia eſt, Petri eſt.

Dictum olim à DEO Ieremiæ Prophetæ, quod non parum ad eius honorem facit: *Ecce conſtitui te ſuper gentes & regna, vt euellas & diſſipes, ædifices & plantes.* Idem, ſed longè maiori cum gloria, poſtea ſancto Petro dictum fuit: Orbis quippe Redemptor eum gentibus & regnis præfecit, & ligandi ſoluendique peccata, idola, hæreſes euellendi, & diſſipandi auctoritatem ac poteſtatem dedit; poteſtatem item veritatis, fidei, Euangelij, virtutum, crucis & pœnitentiæ ædificandæ & plantandæ. Quodque olim DEI filio dictum, *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ*; idem illius Vicario Petro collatum eſt, quando illi ſimul & alijs Apoſtolis Redemptor ad Patrem abiturus ait, *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos*; eadem ſc. cum auctoritate, poteſtate, eodem cum iure, eiſdem cum mandatis, eodem cum honore & gloria. ſed in cauſis noſtris pergamus, & cœpta proſequamur.

Ierem. 1.

S. Petri poteſtatē habet euellendi & plantandi.

Pſalm. 2.

Ioan. 19.

Tertia celebrandi huius feſti cauſa fuit, vt hac ratione ſancti Petri auctoritas & magiſtratus declararetur & magnificaretur, qui interdum clauibus, interdum etiam cathedra exprimi ſolet. Audiens ergo Petrum cathedram habere, & claues geſtare; hinc colligas licet datam illi & docendi auctoritatem, & Eccleſiæ regendæ imperandique poteſtatem. Si ſedem habet & thronum Pontificium, eius eſt ea quæ fidei ſunt decernere, Scripturas interpretari, hæreſes proclamare, inter lepram & lepram diſcernere; ſi claues manu geſtet, ei incumbit aperire & claudere, ligare & ſoluere, excommunicationis fulmina eiaculari, leges & ſtatuta condere; populo verò eum colere & obedientiam præſtare.

3. Cauſa feſti huius.

Cathedra & claues ſymbola ſunt auctoritatis & poteſtatis.

No-

Digitized by Google

Eccleſiæ claues humero geſtandæ non pedibus ſubijciendæ.
Iſai. 22.
Iſai. 5.

Notandum hic venit, quas Chriſtus dat claues, modeſtè in humeris portandas, non verò probroſè pedibus conculcandas. In Iſaia ſiquidem leges, *Dabo clauem domus Dauid ſuper humerum eius.* & apud eumdem alio loco de Meſſia ſcriptum, *cuius imperium ſuper humerum eius.* Vt hinc diſcant Præpoſiti ſapienter, prudenter, & circumſpectè, auctoritate & poteſtate Eccleſiaſtica vti, non verò ſtolidè & indiſcretè eadem abuti. Quicumque enim proprio ſtudens quæſtui, & rem ſuam curans, clauium poteſtate malè vtitur, Ieſu Chriſti locum non tenet, nec Petri ſucceſſor eſt, ſed ſuipſius, velut quidam imperio indignus. Rex propria ſectans commoda, de publicis nequaquam ſollicitus, regis nomine planè indignus eſt, ſed tyranni nomen meretur, & rem publicam prodigentis. Iterum igitur dico, & repeto, præſulem omnem, clauium harum regalium & potentium auctoritate abutentem, non cœli, ſed tartari claues geſtare cenſendum, non inquam, ſancta & legitima iuriſdictione præeſſe, ſed tyrannica & impia. Inſignem rei huius figuram ſuggerit Apocalypſis, in qua lego; *Stella magna cecidit de cœlo, & data eſt ei clauis putei abyßi, & aperuit puteum, & aſcendit fumus ſicut fornacis magnæ, & obſcuratus eſt ſol, &c.* Magnæ huic ſtellæ comparemus licet præſulem malè præſidentem; qui toties cœlo cadit in præceps, quoties ſuo malè fungitur munere: clauem tum putei abyſsi habet, quando auctoritas & poteſtas eius ad auaritiam & ambitionem (quæ veræ ſunt voragines putei, & abyſsi) dumtaxat reſpiciunt. Inde porrò fumus velut à vaſta fornace aſcendit, infamia inquam intolerabilis, maxima ſcandala, exempla noxia, & fama ſiniſtra, quæ aerem & ſolem, id eſt, dignitatum Eccleſiaſticarum decus offuſcat & inficit, viros probos turbat, iiſque non exiguam moleſtiam affert & dolorem.

Omnis qui clauibus Eccleſiæ abutitur, Petri ſucceſſor non eſt.

Præſul clauibus Eccleſiæ abutẽs, non cœli, ſed tartari claues portat.

Apoc. 9

Aliud hiſce in clauibus noto, nimirum ſolas claues regni cœlorum, non verò regni terreni ſancto Petro datas, *Tibi dabo claues regni cœlorum.* Magnum hic latet myſterium, e quo diſco, eos qui in Eccleſia præſident, honores & vanitates conſectari terrenas minimè debere, idque ad imitationem Redemptoris, qui à Pilato interrogatus; *Rex es tu?* ingenuè reſpondit, *Regnum meum non eſt de hoc mundo.* quin & vrgentibus Phariſæis, liceretne cenſum dare Cæſari? reſpondet, *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari.* Denique, quamdiu inter mortales egit vt ſummus Pontifex, non niſi ſpineam tiaram in crucis arbore, inque vltimo vitæ articulo geſtare voluit.

Claues regni cœleſtiũ Petro datæ, non terreſtriũ.

Matth. 16.
Matth. 22.

Prodit ſe hic & aliud myſterium, quod nõ inferni, ſed cœli claues S. Petro ſint traditæ: vt hinc diſcamus, niſi quid iudicans fallor, Eccleſiam non infernalis abyſſi, ſed regni cœlorum claues habere: *Tibi dabo claues regni cœlorum.* Cuius rei hæc eſt ratio: eò quòd clauis inferorum poteſtas quædam ſit tartari reſerandi & obſerandi, in bonam hoc nempè partem accipiendo; non quòd reſeretur, vt in eum homo deturbetur, ſed potius, vt inde emergat; obſeratur verò, vt cùm ſemel inde egreſſus fuerit, numquam dein eodem redeat. Hoc porrò per gratiam fit, quam reuera, realiter & ipſo effectu, Eccleſia non confert, etſi exteriùs miniſterialiter, vt quidem Scholaſtici Doctores loquuntur, cooperetur & allaboret; nam ſolus Deus eam confert, iuxta id Pſalmographi, *gratiam & glo-*

Cur claues inferni Petro datæ nõ ſint?

Eccleſia gratiam nõ confert effectiuè.

Pſal. 83.

Digitized by Google

& gloriam dabit Dominus, &c.

Deus ſolus claues inferorum habet.

Apoc.1.

Solus ergo Deus inferorum claues & feras geſtat: qui hoc ſe nomine in Apocalypſi commendat, *Viuo ego, & fui mortuus, & habeo claues mortis & inferni.* Numquam Eccleſia, aut creatura aliqua hiſce vti verbis potuit, vti nec poteſtatem arrogare ſibi poteſt, quam ſibi ſoli aſſumit Redemptor, dicens: *Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terra,* inter Angelos nempè & homines, in ſpiritualia inquam & temporalia.

Matth.28.

Quàm porrò artificioſæ hæ ſunt claues, quot in ſe concludunt mirabilia; quàm nouos mihi conceptus ſuggerunt, cùm numero multitudinis eas S. Petro à Saluatore dari audio? *Tibi dabo claues,* & non *clauem.* E duabus hiſce clauibus videlicet colligere eſt, duplicem Eccleſiæ auctoritatem eſſe, & duplicem poteſtatem, vnam ordinis, alteram iuriſdictionis; hanc ſolis Epiſcopis reſeruatam, illam omnibus communem presbyteris. Atque vt olim in ſummi Sacerdotis pectore legebantur duæ hæ voces, *Doctrina & veritas,* ita & in Pontificis Maximi Eccleſię manu duas reperire eſt claues, iuriſdictionis videlicet & ordinis.

Duæ Eccleſiæ claues denotant duplicem poteſtatem ordinis & iuriſdictionis.

Sed nondum hic ſubſiſtimus. Offerunt ſe nempè & alia his clauibus mirabilia. Ad quid enim Petro putatis Dominum non dixiſſe, *Tibi dabo claues meas,* ſed in genere, *dabo claues regni cœlorum.* Equidem myſterio illud minimè carere arbitror, ſed data opera & ſtudio ita Redemptorem locutum eſſe: vt oſtenderet nimirum, Sacerdotum & Epiſcoporum poteſtatem parem non eſſe: clauis namque Chriſti claui paſtorum, miniſtrorumque Eccleſiæ longè eſt excellentior ac dignior. Primò quòd ipſe Chriſtus regnum cœleſte, quod vniuerſæ hactenus clauſum erat hominum naturæ reſerarit: Sacerdotes verò & Præſules huic quidem & illi ſingillatim gratiam aliquam præſtent, vt cœlos ingrediatur, ſed non omnibus ſimul hominibus, nec vniuerſæ naturæ humanæ. quod ſanè diuinum, quid & eminens eſt, & ſoli Chriſto, nulli alteri, conuenit, iuxta id, *Aperit, & nemo claudit; claudit, & nemo aperit.*

Differentia inter claues Chriſti, & claues Epiſcoporum & Sacerdotum

Apoc. 3.

Secundò, quòd delictorum remiſſio verè à Chriſto in forma meriti dependet; hinc cùm gratiam & abſolutionem delictorum ipſi accipimus, aliquid Ieſu Chriſti, id eſt, ex paſſionis eius meritis quippiam realiter & reuera accipimus: Sacerdotes verò nihil ſuum dant, ſed œconomorum ac diſpenſantium inſtar, bona ac theſauros Ieſu Chriſti nobis communicant ac elargiuntur, quibus & ipſimet ſuis in rebus & conſcientia propria opus habent.

Sacerdotes diſpenſatores ſunt bonorũ Chriſti

Tertiò, quòd Chriſtus vt homo, non modò delictorum remittendorum, ſed Sacramentorum etiam inſtituendorum, per quæ delicta tollerentur, poteſtatem habeat: quod excellentiſſimæ ſanè perfectionis eſt, & ſuperabundantem gratiam ſpectat. Certiſſimum porrò eſt, nullum Eccleſiæ miniſtrum Sacramenta poſſe inſtituere, aut noua inducere, vtpotè quorum inſtitutio purè & ſimpliciter ad Deum ſpectat: quin imò ne vniuerſa quidem ſimul Eccleſia nouum condere Sacramentum, quo nempè ex opere operato, vt Scholaſtici loquuntur, gratia conferatur, poſſet.

Chriſtus poteſtatem habet remittẽdi peccata, & Sacramẽta inſtituẽdi, per quæ remitterentur.

Quartò, clauis & poteſtas Chriſti ceteras omnium claues & Eccleſiæ ipſius poteſtates excellentia & perfectione in eo antecellit, quòd ſcilicet Sacramenti effectum, etiam ipſum non adhibendo, conferre poſſet; eiuſque poteſtas ad omnia ſe extendens, Sacramentis al-

Poteſtas Chriſti Sacramentis alligata nõ erat.

Digitized by Google

ligata nō eſſet, neve ab eorum vſu exercitiove dependeret. quò ſanè omnium Præſulū & Eccleſiæ Miniſtrorū poteſtas & iuriſdictio non pertingit; qui ſine Sacramentorū, quæ ſola gratiç inſtrumenta ſunt, & canales à paſſionis fonte dimanantes, ad ſanguinem & merita Ieſu Chriſti inter fideles diſtribuenda & cōmunicanda, vſu circa peccatores, & in foro cōſcientię nihil penitus agere poſſunt. At filius Dei abluere peccatorē ſine aquis Baptiſmi poterat, ſine Sacramēto pęnitētiæ peccatū tollere, adeſſet modò contritio & verus de cōmiſſis dolor; ſatisfactionem quoq; nō exigere poterat, quòd ipſe pro mūdo vniuerſo eſſet moriēdo ſatisfacturus. Hinc quoties gratiā cuipiā cōferebat, & delicta remittebat, nunquā pœnitentiā alicui iniūxit. Hinc & Magdalenā peccatricē in miſericordiæ ſuæ ſinum admittēs, illi dūtaxat ait: *Mulier vade in pace, fides tua te ſaluā fecit*. Hinc & apud Ioānem adulteræ delictū condonans, *Vade*, inquit, *& amplius noli peccare*. Exitum non inuenirem, ſi omnia clauium harum diuinarum indagare mirabilia vellem; abrumpendū ergo filum, quò cauſas noſtras, quas antè cœpimus, proſequamur.

Luc. 7.

Ioan 8.

Quarta feſti huius inſtituendi ratio

Primus Petri Pontificatus Antiochiæ fuit inſtitutus.

Quarta & vltima celebrādi feſti huius ratio latè patet, multaſq; & varias cōſiderationes comprehendit; inter quas prima ſit, vt ſcilicet primi S. Petri Pōtificatus, Antiochiæ inſtituti, qua in vrbe, velut vniuerſale Eccleſiæ caput ſeptennio præſedit, memoriam nobis refricaret. Antiochia verò poſt nodū, diuina (vt Marcellus Papa & Martyr ait) reuelatione ac iuſſu Sedem ac Pontificatum Romam transtulit, vt quæ vniuerſi terrarum orbis regina & caput erat imperio, primaria quoque magiſtra, & capitalis eſſet inter Eccleſias; & quo mundi totius moderator, Imperator, inquam, reſidebat, eodem Eccleſiæ vertex & Pontifex loco commoraretur: & quo oēs eius deinde ſucceſſores continua inuicē ſerie, ſine interruptione ſuccedentes, hactenus cōmorati ſunt, & ad ſæculorum vſq; conſummationē poſthac ſedem ſunt habituri. Secūda, quòd Antiochiæ, poſt S. Petri patriarchatum & ſedem inſtitutam, fideles & in Chriſtum credentes, illuſtri Chriſtianorum primùm ſint nomine donati. Tertia, quòd tonſura & corona ſacerdotalis eadem in vrbe, idque ad Apoſtoli huius exemplum, ortum & originem habuerit, idque hac occaſione. Cùm enim hunc Eccleſiæ principem Antiochiæ ethnici in vincula conieciſſent, illi in Ieſu Chriſti, quem ſuum eſſe magiſtrum & caput ipſe confitebatur, contumeliā & opprobrium, capitis verticē raſerunt: quo cognito fideles, hanc capiti ſuo ſpirituali illatam iniuriā indignè ferētes, vt huius ignominiæ aliquatenus redderētur participes, ad eundem planè modum comā raſerunt. Exinde idem hoc ipſe Petrus ſignum geſtare voluit, gloriæ ſibi ducens & honori, quod velut iniuriam & probroſum Chriſti hoſtes irrogarant; atque hinc continuò res hæc in vſu manſit, & apud Sacerdotes & Eccleſiæ Miniſtros conſuetudinis & legis inuiolabilis vim obtinuit. Quarta, in memoriam Miſſæ à D. Petro primùm Antiochiæ in Pontificalibus & debita ſolennitate celebratæ & cantatæ, vti Ioannes in Aſia, Iacobus Hieroſolymis, S. Marcus Alexādriæ primùm ſacra myſteria celebrarunt. Hæ ſunt ergò feſti huius celebrandi & inſtituendi cauſę ac rationes.

Chriſtiani Antiochiæ primùm fideles dicti.

Antiochiæ primū cœpit tonſura clericalis.

S. Petrus prima Antiochiæ ſacra celebrauit.

Cæterùm, vt quæ mores ſpectant, nō nulla proferamus, Auditores, quēadmodum hodie cathedram & exaltationē S. Petri conſideramus & admiramur, cōſideremus & eadem opera noſtrā. Intueamur

Conſiderationes morales.

mur

mur inquam honorē, quo nos Deus opt. max. exornauit, & quouſq; nos euexerit, dū nos è peccati mācipijs, filios ſuos effecit adoptiuos, & à ſcelerū voragine ad cœleſtē beatitudinē extulit. nā vt Apoſt. ait, *Qui facit peccatū, ſeruus eſt peccati.* & alibi: *Qui facit peccatū ex diabolo eſt.* & è contra *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.* De hac exaltatione iam tū Moſis tempore ſcriptū legimus in Deuteronomio, *Dominū Deum tuum hodie elegiſti, vt ſit tibi Deus, & ambules in vijs eius, & elegit te hodie Dominus, vt ſis ei populus peculiaris, & faciet te excelſiorem cunctis gentibus, quas creauit in laudem & gloriam ſuam, &c.*

Hominis exaltatio.

Ioann. 8.
1. *Ioan.* 3.
Ioan. 1.
Deut. 26.

Sed noſtrā ipſi exaltationē procuremus, & nos ipſi exaltemus; à terra ſuſtollamus, caput erigamus, & ſenſus, cœnoſa illa volutabra & limoſas paludes deſeramus, cogitationes noſtras ſublimemus, alta & montana cōſcendamus, cœleſtia ſapiamus & guſtemus, iiſq; oblectemur, vt quas terra propinat moleſtias & moroſitates, ijs diluamus. Hæc porrò exaltatio fiet, ſi honeſtū quoddā & laudabile vitæ genus amplectamur. Fiet inquā, ſi electionē hanc regiā Dauidis imitemur, dicentis, *Elegi abiectus eſſe in domo Dei magis, quā habitare in tabernaculis peccatorū*; aut illā caſtæ matronæ Suſannę, *Quid eligā ignoro, melius eſt mihi incidere in manus hominū, quā derelinquere legem Dei mei.* Fiet quoque, ſi Spiritus ſancti radijs illuſtrati, & tacti intrinſecus, oculos mentis adaperire incipimus, quibꝰ vitam noſtram intueamur, bonum ac malū conſideremus, cœleſtia ac terrena contemplemur, cœlicas delicias, & tartari ſupplicia inter ſe cōparemꝰ; deniq; mūdi huius voluptatū breuitatē cū duratura ſuppliciorū, & pœnarū æuiternitate in altero cōferamus. Quibus inter ſe omnibus collatis, videamꝰ, vtrum eligere velimus, electum verò ſequamur, ſequentes autem diuinæ iuſtitiæ vias ingredi ſtatuamus, idque imitatione eius, qui dicebat, *Iuraui, & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ.*

Exaltatio ſpiritualis eſt homini neceſſaria.

Pſal 83.
Dan. 13.
Pſal. 118.

Electionis huius egregiæ exaltationē ſequatur & altera per bona opera, exaltemus ergo nos, & ad perfectionis apicem connitamur, incipientium tyronū & diſcipulorū ludo iā egredi feſtinemꝰ, quò priuilegijs ipſis potiri incipiamus, & veluti perfecti magiſtri in virtute progrediamur. Fiet hoc, ſi heroica magnitudine animi, & generoſa quadā mēte, manū operi admouemus; fiet ſi vis quędā & impetꝰ feruēs ſancta ſequitur exercitia, ſi lāguor omnis & tepor fugatur; ſed ſi è cōtra in rerū piarum proſecutione omnia allaborant, omnia connituntur, ardent omnia, & flagrāti quodam conatu efferueſcūt. Hæc porrò noſtri ſupra nos ipſos exaltatio tum demū fit, quādo cōmunem populi agēdi viuendiq; rationē tranſcendentibus ſatis nobis haud eſt, ſi cōmuni quodā amore Deum proſequamur, & ordinaria in eo diligendo via procedamꝰ; ſed pro eo ac poſſumus, pro virili, toto conatu & cōtentione, exceſſu quodam diſcreto, & extraordinaria quadā ratione, cū Sapiente dicētes. *Magnificaui opera mea*; & cum Pſalte; *In mandatis eius volet nimis.* Hoc ſcilicet eſt opus ſuum, cor, amorem, & omnem animi motum eleuare & extollere, facere nimirum plura quàm iubeat Deus.

Exaltatio per bona opera.

Eccl. 2.
Pſalm. 125.

Duo hæc exaltationis genera parui ſanè momenti non ſunt; ſed eſt & tertia, quæ prioribus nō eſt inferior, quæ ſcilicet in patiendo, & laborum & aduerſitatum tolerantia & paſſione conſiſtit: paſſione inquā, quę eiuſdem planè generis eſt cum illis, de quibus loquitur Apoſtolus: *Non ſunt condigne paſſiones huius temporis ad futurā gloriā quæ reuelabi-*

Exaltatio ſpiritualis, quæ fit paſſione.

Rom. 8.

Digitized by Google

labitur in nobis. Hoc porrò modo exaltamur, dum conflictibus quibuſdam & exercitijs, quæ aduerſitatum & aliarum rerum ex ſe dolorem incutientium & grauium, paſſioni tolerantiæque æquipollent, exercemur. De hac exaltatione loquebatur Iob, cùm diceret; *Suſpendium elegit anima mea, & oſſa mea mortem.* Vbi enim intentio & impetus ſpiritus terram deſerens in altum ſe librat, tum corporis oſſa confringuntur, & omne carnis robur emoritur: dum verò quis ſe ſupra humana extollit, & quadam mentis alienatione, à terrenis ſe abſtrahens, ad diuina ſe euehit, an non pendet, aut ſaltem ſuſpenditur à terra in aerem, intra nubes, quin imò intra cœleſtia domicilia habitans?

Iob 8.

Exhortatio moralis.

Sic igitur, ſic inquam, Chriſtiani, in terra nos humiliemus, vt in cœlis exaltemur: ita ſancto Petro in Eccleſia militante docenti aures præbeamus, vt per eius doctrinam in triumphantem recipi mereamur; ita eum in hoc mundo colamus & honoremus, vt in altero nos agnoſcat & admittat: ita ipſum eiuſque ſucceſſores in mortali hac vita ſequamur fideliter, vt æternæ nobis ianuam aperiat. Denique ita eum in terra oremus, vt, quò in cœlo preces noſtræ admittantur, & in æterna tabernacula animę noſtræ ſuſcipiantur, efficiat.

Te verò iam compellamus glorioſe Apoſtolorum princeps, ſupreme fidelium Paſtor, generalis Filij Dei in terris Vicarie: tuum dumtaxat honorem ſpectamus, tuam nonniſi gloriam quærimus, tuam tantummodo ſedem agnoſcimus, tuum ſolùm Pontificatum magnificamus, tuam denique tantùm auctoritatem & primatum in terra deprædicamus: noſtra quoque obſequia ſemper tuum in honorem cedere, & offerri optamus. Tuæ ipſi oues ſumus, magne gregis Chriſti Paſtor, tuam ſequimur doctrinam, ſumme totius vniuerſi Doctor, in tua ſolùm claritate viuimus, illuſtris orbis Sol. Numquam, ô ſolida & inconcuſſa fidei petra, immobilis religionis columna, veritatis fulcrum, magne Atlas Eccleſiæ polos humeris tuis fulciens, ab hac fide, ab hac poteſtate, ab hac prærogatiua, ab hac denique cathedra diuellemur. O verò illuſtris & regia cathedra! ipſa ſcilicet regius Salomonis noſtri thronus, præſidialis Chriſtianiſſimi ſedes, fidelium ſchola, Pontificum tribunal, hominum ſimul & Angelorum Academia, orbis totius prima Rudimenta, ipſa veritatis arx, religionis propugnaculum, mendacij mors, Euangelij vallum, pietatis fomes, telorum excommunicationis fabrica, bilanx denique & lapis lydius, ad quem hæreſes examinantur.

Egregia cathedræ S. Petri epitheta.

Te porrò ſancte Petre, qui hac in cathedra ſediſti, præſediſti, & imperaſti, qui ex eadem gentes docuiſti, infideles fidei aſſeruiſti, & idololatras erroris coarguiſti, obſecramus, vt hanc nauim regere, in hoc influere corpus, hanc authoritatem conſeruare, hunc principatum, & monarchicum ſtatum tueri non deſinas. Tuos, ô magne Ieſu Chriſti Vicarie adhuc oculos in Eccleſiam eius conijce, reſpice tuos ſucceſſores, & qui eamdem ad dignitatem aſſumuntur, tuo eos fauore proſequere, benedictione reple, noſque omnes precibus & orationibus iuua; & præſta, vt interceſſionum tuarum & ſuffragiorum adminiculo & ope, poſtquam hic in terra te in cathedra coluerimus, digni fiamus, qui in æternæ gloriæ throno in regno te cœlorum conſpiciamus: ad quam Deus Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus omnes nos perducere dignetur. Amen.

IN FE-

Digitized by Google

IN FESTO S. MATTHIAE APOSTOLI.

Cecidit ſors ſuper Matthiam, &c. Actor. 1.

FIGVRA.

Leuit. 16. MEminit Leuiticus, qui liber verum cœremoniarum & antiquitatum Moſaicarum theatrum vocari poteſt, duorum hircorum; quibus coram Domino ad oſtium tabernaculi teſtimonij ſimul oblatis, & ſortibus ſuper vtrumque iactis, vnus Domino immolabatur, alter in deſertum emittebatur. Quod olim apud veteres in figura contigit, idipſum verè in Eccleſia deinde videmus accidiſſe. Videas enim hic non iam duos hircos, ſed agnos tenellos, duos inquam homines iuſtos & ſanctitate conſpicuos, ſanctum Matthiam, inquam, & ſanctum Ioſephum cognomento Barſabam, Deo quodammodo in Eccleſia ſiſti, & ſortibus commiſſis, vnum, id eſt, Barſabam, Domino quodammodo ſacrificari & immolari, vtpote ſuper quem ſors non cecidiſſet; alterum verò, Matthiam, in Apoſtolorum cœtum cooptatum, & in Iudæ proditoris ac ſceleſti locum ſurrogatum, foras in deſertum velut emitti, cùm ſcilicet ad Apoſtoli munus electus, ad Gentilium deſertum, & remotam, & inuiam idololatrarum ſolitudinem deſtinatur. Sublime hoc arcanum eſt; & adusque diuinæ prædeſtinationis adyta pertingit. Quod vt perſpectum aliquatenus habeamus, oculos menteſque cœlo obuertamus, Spiritus ſancti gratiam implorantes, Deiparæ Virginis ſuffragia ad hanc impetrandam adhibendo; quam idcircò omnes in genua prouoluti ſupplices inuocemus: *Aue Maria.*

Cui non admirationem moueat, quòd nihil omnino in rerum natura corrumpatur, quin mox aliud generetur, quod in demortui locum ſuccedat. Adeò quippe ipſa prouida, & in rerum ſuarũ directione ſagax eſt, vt, cùm nihil amittere è ſuis velit, dum hinc aliquid aufertur, mox aliud ſibi cõparet, & de nouo producat. Quam prudentem eius œconomiam perſpicientes & demirantes Philoſophi veteres, hoc eiuſdem rei occaſione axioma concinnarunt, *Corruptio vnius eſt generatio alterius.* *Natura nihil vult amittere.*

Experientia doctrinæ huius ad oculum nemini non paſſim patet. Videmus enim ſtatim ac quatuor illæ totius vniuerſi prædatrices, quatuor inquam primæ qualitates, inter ſe contrariæ & oppoſitæ, omnia in rerum natura deſtruunt, & corrumpunt; prouidam hanc œconomam velut ſuperueniendo prædantibus, & repreſalia ſectando, ſuas ruinas reparantem, nouis quibuſdã generationibus totidẽ nouas ſpecies reproducere, quot antè hoſtiliter corruptio deſtruxerat. Adeò vt mortem vnius ſemper & indubitatè ſequatur vita & creatio alterius, vt ne muſca quidem vermiculuſque viliſſimus & obſcuriſſimus intereat, quin melioris reparationem ſuum in locum cauſetur & inducat. *Quatuor primæ qualitates ſunt cauſa ruinæ rerum naturalium.*

Quod in rebus naturalibus contingere videmus, idipſum & à naturæ auctore in rerum ſpiritualium ordine obſeruari indubitatè patet. ita quidem, vt

nuſquã aliquod patiatur damnũ, aut detrimentũ, quin maiori id fœnore compenſetur: id eſt, ſi interdũ neſcio quo caſu aliqui in exitiũ ſempiternũ ruãt, mox alios diuina excitat bonitas, qui eã ipſã, qua priores exciderũt, beatitudinẽ aſſequantur. Tã immenſa nãq; eius eſt benignitas, nũquam vt aliquos cadere ſinat, quin ilicò alios in locũ aliorum ſubſtituat, & aliquorum prędeſtinatio æquo ſemper paſſu aliorũ ſequatur reprobationẽ. Si verò huius lapsũ & ruinã Deus permittat, *iudicia eius abyſſus multa*, illũ verò conſeruet, & à ruina ſubleuet: *Miſericordia tua præueniet me, & ſubſequetur me*. Reijcere ergo & reprobare potẽtiæ & indignationis diuinæ eſt argumẽtum; at gratiæ eſt effectus, miſericordiam exercere, denuò iuſtificare, & altiùs, potentiùs & meliùs quàm antè eleuare.

Anima nulla perit, quin aliam in eius locũ ſuſcitet.

Pſal. 35.
Pſal. 22.

Cùm Ieremiã Prophetã ſuũ mitteret Deus, hanc commiſſionis illius articuli poteſtatem, quę ſuper regna & nationes terræ ſe extẽdebat, continebãt, euellẽdi ſcilicet & diſſipandi, deinde plantandi & ædificandi, *Ecce conſtitui te hodie ſuper gẽtes & ſuper regna, vt euellas & deſtruas & diſſipes, & ædifices & plantes*. Videte, vt iuſſus ſit tantũ ędificare rurſus & plãtare, quantum euulſurus & deſtructurus eſſet; vt hinc diſceremus, quemadmodũ Deus permittit, vt hinc deſtruatur & euellatur, ſuam vt iuſtitiam & poteſtatẽ oſtendat, ita iubere, vt illinc ædificetur de nouo, & plãtetur, bonitatẽ ſuã & miſericordiam hoc pacto declarando.

Ier. 1.
Figura egregia.

Hũc conceptum pius ille ſenecio Simeõ reſpexit, cũ in tẽplo Hieroſolymitano Redẽptorem vlnis cõplexus circũſtantibus ait, *Hic erit in ruinam, & reſurrectionem multorũ, &c.* quaſi diceret, Puer hic, qui toti vniuerſo legẽ ponit, plurimus miros cauſabitur caſus, ſuãq; bonitatẽ & potentiã diuerſimodè patefaciet; his namq; in ruinam erit & mortem, illis in reſurrectionẽ & vitam. Forſitan ſanctus hic ſenex, quadam mentis alienatione extra ſe raptus, & per inſcrutabilium iudiciorum Dei profundũ nauigans, ad æternorum de prędeſtinatione & reprobatione hominum, quarũ hæc animarum ruinam & damnationẽ, illa ſalutẽ & conſeruationẽ includit, arcanorũ adyta alluſit. fieri quidem potuit. Equidẽ crediderim illũ in ſuis extra hominẽ raptibus mundo declarare voluiſſe, filium Dei, poſtquã iam in terram venit, etſi dãna interdum & detrimenta in ſuis pateretur, luculẽtiùs mox eadem & compendioſiùs reparaturũ; & qua inimici ſui menſura animas & res ſanctas deſtruerent, perderẽt, & peſſundarent, eodẽ illum tempore maiori honore, cõmodo, & gloria damna reſarturum, & noua emolumenta reproducturum. Hinc apud Prophetas, ac pręſertim Iſaiã hoc ſibi tribuit elogiũ *Ecce ego facio noua, &c.* perinde ac ſi diceret, Quod inimicus deſtruxit & diſſipauit, hoc ipſe reparo, & veteres ruinas & luderamenta inſtauro.

Luc. 2.

Chriſtus in mundũ venit ad reſurrectionẽ multorum.

Iſai. 43.

Diu ante Sacerdotem hunc ſanctum. patientiæ ſpeculum Iob, idem de Deo Patre prædixerat, *Conteret multos & innumerabiles, & ſtare faciet alios pro eis.*

Iob 34.

Eodẽ itẽ ſenſu Deipara Virgo Dei mirabilis mirabilia in præclaro illo cantico ſuo celebrans, inter cætera ait, *Depoſuit potentes de ſede, & exaltauit humiles.* Id eſt, magnus ille Deus omnipotẽs potentię ſuę & miſericordiæ diuerſimodè argumẽta producit; hos nãq; proſternere, illos ſuſtollere gaudet: aſſiduũ bellũ gerit, quo ſuperbos throno ſuo deturbat, & ad ima redigit ſubſellia: è contra humiles exaltat, benedictionib. cõplet, & honore proſequitur. Deiectio ſiquidẽ prio-

Luc. 1.

Deus ſuperbos proſternit, & exaltat humiles

priorũ, aliorũ eſt eleuatio, bonorũq; ſal' ſemper impiorũ cõitatur ruinã. Atq; vt alij ad infamẽ perditionis ſcopulum & petram naufragium patiuntur, ita alij feliciter nauigant, & per vias rectas à Domino deducuntur.

Figura. Ierem. 18.

¶ Huius rei figuram ſuggeret Ieremias: huic .n. oſtẽſurus Deus in ſua eſſe poteſtate perdere & diſſipare eos qui verbũ ſuum negligerer, è cõtra verò eiuſdem amãtes, & de peccatis gementes, reparare & extollere, ad figuli cũ deſtinat officinã: in qua vaſa nõnulla manib⁹ figuli in rota eadẽ concinnãtis delapſa diſſipari vidit; ſed eadẽ ilicò à figulo ad aliã formam redacta reſtaurari: *Et deſcendi,* inquit, *in domũ figuli, & ecce ipſe faciebat opus ſuper rotã, & diſſipatum eſt vas quod ipſe faciebat è luto in manibus ſuis, conuerſuſq; fecit illud vas alterũ, ſicut placuerat in oculis eius vt faceret.* Quo viſo Ierem. quid hoc myſterio denotaretur ignorans, cõfeſtim ab ore Dei audit: *Nũquid ſicut figulus iſte, non potero vobis facere, domus Iſrael, ait Dominus? Ecce ſicut lutũ in manu figuli, ſic vos in manu mea, domus Iſrael,* & abſolutè à mea diſpoſitione & abſoluta voluntate dependetis. Senſus ergo eſt, ſicuti figulus vaſa nonnulla confracta & luxata, commiſta denuò in maſſam argilla, eadem reparare, & renouare poteſt, aut relictis humi fragminibus & fruſtis, alia ex eadem materia coagmentare, quæ in priorum locum ſubſtituat: ita magnus ille opifex & ſupremus figulus omnipotens & æternus Deus, aut iuſtificare peccatorem, & animam ab obedientiæ iugo ſe ſubducentem reparare, in priorem illam ſtatũ & priſtinam perfectionem, qua ante lapſum gaudebat, reſtaurando poteſt; aut impios vndiquaq; confractos, & humi abiectos derelinquẽdo, alios etſi ex eadem maſſa, cùm homines ſint non ſecùs

Homines in manu Dei, vt lutum & argilla in manu figuli

atq; alij, condere, vt ad eoſdem honores ſublimentur, & priorum locum occupent. Ruina ergo & perditio vnius, ſublimatio & euectio eſt alterius.

Nouã huius rei figurã dat Geneſis, in qua ſcalã Iacob dormiẽs vidit, cuiusvna extremitas terrã, altera cœlũ tangebat, per quã magno numero Angeli & aſcẽdebant & deſcẽdebant: *Viditq; in ſomnis ſcalã ſtantẽ ſuper terrã, & cacumen illius tangens cœlũ, Angelos quoq; Dei aſcendẽtes, & deſcendentes per eã. &c.* Mirabilis & myſtica hæc viſio magni nobis Dei mirabilia denotabat; per cuius potentiã, præſciẽtiam, prouidentiã, prædeſtinationẽ, reprobationẽ, iuſtitiã, & miſericordiã, velut per ſcalã è gradibus cõſtantem, alij aſcendũt, alij verò deſcendunt; alij ſublimia petũt, alij ad ima deuoluũtur, illi ad beatitudinẽ & gaudia ſempiterna, hi ad damnationem & æterna ſupplicia rapiuntur.

Gen. 28.

Ecquæ viciſſitudo? ecquæ mutatio? ecquæ mirabilia? Vix aliquis iã lapſus eſt, quin ilicò alius ſe erigat; vix loco vnus excidit, quin is ab alio mox occupetur. Vix de gradu ſuo & honoribus deturbat⁹ eſt arrogãs ille purpuratus Amã, & morti probroſæ addictus, quin cõfeſtim paupercul⁹ & obſcurus Mardochę⁹ ad eius ſolium euehatur, & locum vacãtem occupet. Hoc è ſigno videat mũdus, quomodo cum rebus ſuis agatur; & omnium, quæ ab illo deſtruũtur, quamprimũ ruinas à Deo reparari, iuxta id Pſalmographi, *Iudicabit in nationibus, implebit ruinas.* Et ſanè vix aliqui in perditionem præcipitarunt, quin alios exſuſcitet, qui ſaluẽtur, Deus; neq; vmquam ſalutis ſedes vacant: namvbi hi eiſdẽ excidunt, alij eas occupant.

Mirabilis rerũ mundi mutatio.

Eſth. 7.

Pſalm. 109.

Sexcẽta rei huiuſce exẽpla ſubminiſtrãt ſacra volumina. Vt Angeli cęlo deturbati, datum à Deo locum & ſedem ami-

Homines Angelis ſucceſſerũt, inque ſedibus eorũ co[l]locati ſunt.

amiſere; homines ſtatim prædeſtinantur, vt in eaſdem admittantur. Luciferi
Iſa 14. lapſus, quem Iſaias deſcribit, *Quomodo cecidiſti de cælo Lucifer qui mane oriebaris?*
Luc 10. & Lucas Euangeliſta. *Videbam Satanam quaſi fulgur de cælo cadentem:* hu-
S. Auguſt. 1. ſent. diſt. 10. manæ naturæ in cœlos aditum patefecit. Teſtem huiuſce rei habeo magnum Auguſtinum, ſuis in ſententijs ita loquentem, *Superna Ieruſalem mater noſtra, ciuitas Dei, nulla ciuium ſuorum numeroſitate defraudabitur, aut etiam vberiore fortaſſe copia abundabit: neque enim numerum immundorum ſpirituum nouimus, in quorum locum ſuccedentes filij Catholicæ matris, in ea pace, de qua illi eiecti ſunt, ſine fine permanebunt.* Ergò, ex Magni Auguſtini mente, ſpirituum malignorum lapſus & ruina hominum fuit felicitas & emolumentum.

Hæc quidem ruina in cœlis; prima quæ in terris viſa eſt, fuit Caini cum vniuerſa ſua gigantum progenie & ſceleſta propagine, quæ ob nequitiam &
Gen. 6 7. corruptos mores (*omnis enim caro corruperat viam ſuam*) diluuio fuit inuoluta; cuius in locum pius ſucceſſit Seth cum electis, qui de eius ſtirpe propagati ſunt. Rei huius hiſtoriam ſcire qui cupidus ſit, Geneſeos legat initia.

Ioſ 12. Exinde impio Chanaan & triginta Regibus ab eo deſcendentibus, qui omnes in ore gladij conſumpti ſunt, & bello deleti, loco pulſis, Ioſue, Caleb, alijque principes & duces de tribubus Iſrael, pij probique, à Deo delecti, ſucceſſere, & ad gubernacula eorum admoti ſunt, inque terris eorum imperarunt. Vnius ſcilicet calamitas & infortunium alterius progerminat beatitudinem.

Cladem hanc & ruinam longè
Gen. 27. priùs præceſſit alia non inferior. Eſau ſiquidem, etſi Iſaacum patrem, Abrahamum haberet auum, vnà cum Idumæis ſuis perditionis viam ingreditur, & ecce Iacob frater eius in locum ſurrogatur, & in ſortem illius vnà cum duodecim filijs ſuis ſuccedit. Ad quod alludens, & in diuinæ prædeſtinationis pelago natitans Apoſtolus in ea quæ ad Romanos eſt epiſtola, quemdam Malachiæ locum in teſtem producit, *Sicut* Rom. 9.
ſcriptum eſt, inquit, *Iacob dilexi, Eſau autem odio habui, &c.* hunc enim pro æquitate tractaui, meam verò erga illum bonitatem oſtendi & miſericordiam, ille fauorem, hic vindictam meam eſt expertus.

Multò exinde poſt Core, Dathan, & Abiron, & alij Hebræorum proceres, ambitione turgidi, in Deum concitantur, ſacerdotij primatum ambiunt, & Num. 17.
ruinæ ſuæ viam ſternunt; & eodem ecce momento Deus & animas & vota illorum ad nihilum redigens, Aaronem, Eleazarum, aliosque Sacerdotes in cœlo delectos, vt in terra Sacerdotium adminiſtrarent, in aciem producit, & loco illorum confirmat. Viden' ergo, quomodo quod vnus amittit, alius meliore ſorte recuperet.

Si hæc vobis exempla minimè ſufficiunt, depromam & alia. Primo Re- 1. Reg. 6.
gum libro, Heli Pontifex, eiuſque filij Ophni & Phinees vita ſceleſta vniuerſum Iſrael offendentes, Deo iuxta ac hominibus odioſi, dignitate excidunt; ſed eorum ſedes non diu vacant: nam ingens Prophetarum numerus à Deo miſſus illorum & locum inuadit, & munia exercet.

Eadem non minùs in Regibus, quàm in ſummis Sacerdotibus viciſſitudo apparet. Nam ſtatim vt à Deo Saul eſt reiectus, & regno declaratus indignus; Dauid illius in locum vt regnet cœlitùs electus deſtinatur.

Digitized by Google

tur. Audi quid de eo dicat Scriptura, *Dixitq́ Dominus ad Samuelem vſquequò tu luges Saul: cùm ego proiecerim eum, ne regnet ſuper Iſrael? imple cornu tuum oleo, vt mittam te ad Iſai Bethlehemitem: prouidi enim in filijs eius mihi regem, &c.*

1. Reg. 13. & 16.

Iudæorū reprobationē ſecuta eſt vocatio Gētium.

Hæc quidem priuatorum exempla ſunt & ſingularium: ſed ſi generale quid videre cupiatis, videte vt Iudæorum reprobationem ſit Gentium ſecuta vocatio, & illis cœlo excidentibus, hæ eodem admittantur. exemplo ſunt Iob, Centurio, Cornelius, bonus Latro in cruce, Chananæa, Samaritana, alijque innumeri. quare & ipſe Deus gloriatus hæc apud Pſalmiſtam profert, *Populus quem non cognoui, ſeruiuit mihi.*

Apoſtoli eā in Eccleſia poteſtatem habent, q̄ in veteri Synagoga Phariſæi.

Deinde, an ignoratis Scribis & Phariſæis nimiùm inſoleſcentibus, honore exutis, & in ordinē redactis, ſucceſſiſſe Apoſtolos, & in munia illorum intraſſe? erant hæc porrò, legem docere, Synagogam dirigere, Scripturas ſacras exponere, Sacramenta adminiſtrare, Sacerdotium gerere, & animarum curam habere. Quæ omnia certiſſima ſigna ſunt numquam perdi aliquos, quin alij è contra ſaluentur, & ſi aliquot à tartaro abſorbentur, cœlo alios donari & gloria. Vnius ergo reprobatio alterius prædeſtinationi & ſaluti viam ſternit.

Hæc vt ſtabiliatur veritas, aliena & externa petenda non erant, nec lōgius diuagandum, cùm, quod hodie in Eccleſia noſtra recolitur, luculentum de eo ferre teſtimonium queat. Hic ſiquidem cernere eſt, vt ſceleſtus, infelix, infidus, & perfidus Iudas Apoſtolatu excidat, honorem & ſortem ſuam amittat, à Deo deſeratur; & mox eius in locum Matthias vir iuſtus & DEVM timens, ſurrogatus, ad eiuſdem honores & infulam promoueatur. De vtroque iam olim vaticinans dixerat Pſalmiſta, *Fiant dies eius pauci, & epiſcopatum eius accipiat alter.* cuius hodierna ex Actis Apoſtolorum Epiſtola rei memoriam refricat, *Cecidit ſors ſuper Matthiam.* Vt certa quadam & ordinata ratione materiam hanc proſequar, primò de nequiſſimi Iudæ reprobatione, deinde ſancti Matthiæ electione ſum locuturus: è quibus duobus membris, ſi modò attentè patienterque dicentem audiatis, non contemnenda in rem veſtram, Auditores, documenta depromam.

Pſalm. 108.

Primò ergo, cùm quid vtroque in hoc membro, in Iudæ inquam proditoris reprobatione, & admirabili Apoſtoli ſanctiſſimi electione, factum ſit, ob oculos pono, non poſſum, quin cum Propheta regio exclamem, *Miſericordiam & iudicium cantabo tibi Domine,* ſed cantu, qui toto vitæ meæ ſit duraturus tempore; quaſi diceret, Confiteri & agnoſcere debeo, ſumme Deus, pollere te iuſtitia ſimul & miſericordia; ambas in te virtutes parem locum habere, nec minùs eſſe te iuſtum quàm miſericordem; neu minùs miſericordem quàm iuſtum.

Pſal. 110.

Verè hoc ita ſe habet, & huius rei teſtimonia & argumenta in arca teſtamenti nonnulla videre eſt, in qua ſcilicet vrna erat aurea, cuius in ea quæ ad Hebræos eſt meminit Apoſtolus: vrna verò pauxillum manna, quod Hebræis in deſerto depluerat Deus continebat: & virga Aaron, in perpetuam concitatę ab Hebræis ſeditionis, & eiuſdem vindictæ memoriam aſſeruata. Quo, vt neotericus quidam interpres exponit, figuratè deſignabatur, diuinorum theſaurorum in arca duo contineri, ſuaue nempe & ſapidum illius miſericordiæ manna, & rigidam metuendamque iuſtitiæ eiuſdem virgam aut flagellum.

In Deo duo ſunt magna attributa, miſericordia & iuſtitia.

Heb. 9.

Bernardinus de iuſtu.

Vti enim mercedem & compenſationem habet pijs & iuſtis, ita & rudem ingratamque ſceleſtis caſtigationem & flagellum, hoc quidem reprobationis eſt nota, & Iudæ ſimiles tangit, illa verò prædeſtinationis, & Matthiæ æquales manet. Miſericordia ſcilicet paruulis exhibetur, in arrogantes verò ac ſuperbos iuſtitia & vindicta exeritur.

Sublimem hanc Philoſophiam ipſe DEI filius ſpectauit, cùm hiſce DEVM Patrem verbis eſt allocutus, *Confiteor tibi Pater, Domine cæli & terræ, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis*. Non eſt hæc delictorum aut peccatorum quædam confeſſio, vt bene notauit Auguſtinus; (nam qui hic confitetur, peccare nequit) ſed mera confeſſio laudis: quaſi diceret, Eſt cur te laudem & celebrem, Pater æterne, eſt cur tibi immenſas agam gratias, quòd ſuperbos & arrogantes mundi huius amatores ſublimia fidei myſteria celaris, & humilibus ac ſimplicibus ea detexeris. Æterna Patris ſapientia duo hæc in diuinitate attributa notat, miſericordiæ ſcilicet & iuſtitiæ; miſericordia paruulis, iuſtitia faſtuoſis ſe manifeſtat: illa humilem Matthiam eligit & extollit, ſuperbum & arrogantem Iudam hæc deprimit & repudiat. Ceterum alia huiuſce rei non eſt inueſtiganda ratio, quàm merum beneplacitum, & libera, & non coacta Dei voluntas, quæ non curioſè indagari, ſed laudari vult, vti & CHRISTVS Patrem laudauit, dicens, *Confiteor tibi Pater, &c.*

Matt. 11.

Miſericordia Dei humiles ſpectat, & ſuperbos iuſtitia.

An non veriſſimum, Auditores, aliam prædeſtinationis eſſe aut dari cauſam non poſſe, quàm ſolam Dei voluntatem & beneplacitum, liberè prædeſtinantis? Meritorum præuiſio nihil hic efficit, ac prorſus ſine vllo bonorum operum intuitu peragitur; hinc ſimplex, purus miſericordiæ eſt actus. In cuius rei confirmationem Moſi olim ait Deus: *Miſerebor cui voluero, & clemens ero in quem mihi placuerit*; hinc alia à me quærenda non eſt ratio, hoc in genere liber ſum. Parabola illa Euangelica, libertatem cuiuſdam patrisfamilias repræſentatura, hanc concluſionem eodem reſpicientem continet: *An non mihi licet facere quod volo?* an non in actionibus meis liber ſum? num voluntas mea curioſitatis humanæ calculis ſubijcienda? nequaquam Domine, ſed totus liber es, & omnipotens; & quidquid agis ad extra præter merum beneplacitum tuum nullam cauſam habet. Si vnum prædeſtinas, & alium reprobas; ſi hunc illuminas, & illum excæcas; ſi vnius cor emollis, & alterius obduras; ſi Apoſtolum condemnas, & latroni ſalutem offers; ſi Iudam reijcis, & Matthiam eligis; aliam rei huius rationem non exquiro, ſed ſuppliciter in terrâ prouolutus, & oculos ad te conuertens cum Saluatore meo Chriſto exclamo, *Confiteor tibi Pater.*

Prædeſtinationis alia non eſt cauſa, quàm pura Dei voluntas.

Exod 33.

Matth. 22.

Deus eſt liber & omnipotens.

Magnus ille Theologus Paulus hæc myſteria tractans, & eorum cauſâ Iacobi electionem producens, quomodo ſcilicet fratrem ſupplantarit, & primogenitorum iura ſibi vindicarit, nullis Deum præuijs meritis ad hoc inducentibus aut emouentibus, velut obſtupeſcens, & libera eius iudicia demiratus, ait, *Cùm nondum nati fuiſſent*, Iacob & Eſau, *aut aliquid boni egiſſent, aut mali, vt ſecundùm electionem propoſitum Dei maneret, non ex operibus, ſed ex voluntate*

Rom. 9.

Diligentia omnis humana nihil facit in electionibus diuinis.

Digitized by Google

luntate dictum eſt ei , quia maior ſeruiet minori . Vlteriùs progredi non auſus Apoſtolus ſublimem hanc materiam humili hac concluſione finit. *Igitur non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei* & ego vanas curioſitates & curioſas meas indagationes , hiſce Domini verbis præſcindo , *Confiteor tibi Pater, &c.*

Iudicia Dei inſcrutabilia.

Ea ſunt Dei arcana & myſteria, vt intelligere humanum illa nequeat ingenium , ea maris iudiciorum eius eſt profunditas , vt ad fundum eorum nemo queat attingere . hic perplexus & intricatus eſt labyrinthus, quem cùm fueris ingreſſus , exitum non inuenis , quin nulla mens eſt humana aut iudicium , quod non hic erret , & à via deflectat . Hic ſcilicet ille Ezechielis torrens eſt , quem quo magis ingrederis , eo maius pereundi diſcrimen imminet ; ingredienti aqua peruadatur , ſed vlterius progreſſus , & in curioſitatis abyſſos ſe induens naufragij periculum incurrit . Silere hic multò ſatius eſt , quàm multis verbis & rationibus rem velle exponere : maioriſque hic meriti eſt humilitas tacitè rem admirata , quàm humana ratio eam penetrare geſtiens & indagare. Hinc ſemper mihi ſatis fuerit dicere, *Confiteor tibi Pater, &c.*

Prædeſtinatio ſine meritorum fit præuiſione, non verò reprobatio.

Vnum hoc dixero , etſi electorum prædeſtinatio purè ac ſimpliciter ſine vllo fiat meritorum intuitu, non tamen in impiorum reprobatione id locum habere : hæc ſiquidem vitam illorum nequam & opera praua ſemper præſupponit. Prædeſtinatio namque miſericordiæ eſt actus , reprobatio verò iuſtitiæ , illa ſine vllo fit intuitu , aut hominum fauore , & à nudo DEI beneplacito purè dependet ; non verò hæc , vtpotè ſine cauſæ cognitione fieri numquam ſolita.

Reprobatio ſine cauſarũ cognitione non fit.

Aliquos quidem ſuorum rex extollere, & ad honores ampliſſimos euehere, ſine vllo generis , animi , rerumque geſtarum intuitu poterit; quòd ita velit , & clementiæ id eius ſit argumentum , quæ meritorum magnitudinem multitudinemque minimè ſpectat: aliquos tamen neci aut ſuſpendio addicere ei non licet , niſi id antè delinquendo meruerint , & mortis rei iudicio conuicti ſint ; iniuſtitiam id namque ſaperet . Ad eumdem planè modum Regum ille Rex Deus aliquos quidem ſine meritorum intuitu eligere & adoptare poterit; nam id miſericordiæ ſuæ partes exigunt : at neminem condemnare aut reprobare , niſi id antè promeruerit, in iuſtitiam alioqui ſuam peccaret. Hoc ſequens , hodie ſanctum Matthiam delegit , quòd ita voluerit; ſceleſtum & impium Iudam abiecit, quòd eius id peccata exigerent.

Matth. 3.

Hanc eius calamitatem & ruinam denotaſſe apud D. Matthæum videtur, dum improbis omnibus comminatus ait, *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur.* Terribilis huius comminationis effectus in Iuda completus eſt : etſi enim perfidus hic proditor Dei manu in Eccleſiæ viridario plantatus ſit , & ad dignitatem Apoſtolicam aſſumptus, non idcirco tamen bonos fructus tulit; hinc exciſus , in ignem coniectus, & æternis eſt ſupplicijs adiudicatus.

Luc. 13. Iudas collatus malæ ficulneæ apud S. Lucam.

Hæc arboris mentio alterius mihi refricat memoriam , ficulneæ inquam, quæ cùm in vinea plantata fructum non afferret , eam ilicò Dominus exſcindi iubet, dicens, *Ecce anni tres ſunt,*

ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio; ſuccide ergo illam, vt quid enim terram occupat? Infelix Iudas arbor erat in Eccleſiæ vinea conſita, & iam à triennio ad Apoſtolatum vocatus, ſperabat ab eo fructum Deus, ſed fruſtra: demum inferacem & ſterilem videns, & alterius, qui in ſancto hoc officio maiores afferret & digniores fructus, locum occupare; iratus eum æternùm ab ſe reijcit, exſcindi iubet, indignumque cenſet, qui terram occupet, & aliquo ſui in Eccleſia ſit ordine.

Alterius item arboris, quæ exteriori quidem ſpecie inſignis apparebat, quæque propoſito noſtro apprimè quadrat, meminit Daniel; hæc quidem in cœlum ramos & brachia extendebat, & radices in terræ viſcera emittebat; ſed ſuccenſus Deus eam excidi, fructus eius diſſipari, & per terram ſterni iubet: *Succidite arborẽ, præſcindite ramos eius, excutite folia, & diſpergite fructus eius.* Non aliã porrò exciſionis huius rationẽ adducit Propheta, quã quòd *ex ea veſcebatur omnis caro*, i. beſtias omnigenas fructus eius paſcebat. Negari aũt nõ poteſt, quin magna quædã arbor fuerit Iudas, quamdiu ſcilicet inter Apoſtolos eſt commoratus; poteſtatis namque eius brachia in cœlum extendebantur, cùm illius claudendi aperiendique claues & auctoritatem haberet, radices ad vſque tartara penetrabant, cùm diabolis imperandi, eoſque pellendi eſſet poteſtate donatus. Fructibus etiam ſcatebat, vtpote varia ornatus gratia, miraculorum nempe patrandorum, Euangelij docendi, Scripturæ exponendæ, & poteſtatis in Eccleſia exercendæ. Honore quoque & dignitate eminebat, erat enim Chriſti diſcipulus, è terræ principibus, è totius vniuerſi Pontificibus & Epiſcopis, è primarijs legis gratiæ præconibus & prædicatoribus vnus, de numero denique campanarum illarum ingentium, quarum per omnes terræ plagas fuit ſonus & ſtrepitus exauditus, *In omnem terram exiuit ſonus eorum.* ſed fruſtra fuere hæc nomina. Iraſcitur illi Deus, diuinam in ſe iracundiam & vindictam prouocat, pœnæ addicitur, & in reprobationis abyſſos præceps deijcitur. Fructus namque quos proferebat, quas voluebat cogitationes, quæ effutiebat verba, quidquid denique operabatur, non ad Dei laudem & proximi opem cedebat, ſed inexplebili eius auaritiæ eſca, & inextinguibili concupiſcentiæ eius ardori fames & alimentum potius erat. Prò ſceleſta & feralis arbor! diſſimilis illis, de quibus loquitur Pſalmiſta, *Et erit tamquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo.*

Dan. 4. — Allegoria. — Iudas arbori Nabuchodonoſoris collatus. — Pſal. 18. — Pſal. 1.

Vaferrimi huius proditoris ſcelera exaggerans Rupertus, de eo ad litteram Pſal. 108. cui initium, *Deus laudem meam ne tacueris*, exponit, notatq; triginta eodem maledictiones & diras, triginta quibus ſacrilegus hic Dominum ſuum vendidit, denarijs ex aduerſo reſpondentes contineri. Addit, quemadmodum ſerpens, quo dæmon velut fraudium & ineſcationum ſuarum inſtrumento eſt ad protoplaſtum ſubuertendum vſus, inter omnia terræ animantia fuit maledictus & diris deuotus, ita ſceleſtum & infidum Iudam, quòd Satanæ ad necem filio Dei procurandam inſtrumenti & organi loco fuerit, præ reliquis mortalibus, execrationibus & diris in ſacra Scriptura deuotum legi.

Ruperti obſeruatio circa Iudam. — Iudas inter omnes homines maledictus.

Hanc verò ſcelera eius pœnam & punitionem commerebantur. Quatuor namque horrendorum flagitiorum, quibus vix paria queant inter humanas offen-

Quatuor enormia Iudæ crimina.

offenſas reperiri, reus fuit. Primò homicidij & necis intentatæ, & quidem turpiſſimæ & crudeliſſimæ, dum ſcilicet in vnigeniti Dei filij vitam conſpirauit, & eius de medio ſuſtollendi auctor fuit, vti poſt factum fictè ipſe pœnitens confitetur, *Peccaui*, inquiens, *tradens ſanguinem iuſtum*. Deinde hæreſeos; nam poſtquam Chriſti fidem recepiſſet, eiuſque ſe cultui dicaſſet, ab eodem deſciſcit, & apoſtata factus *præuaricatus eſt, vt abiret in locum ſuum*, id eſt, in tartara. Tertiò, Simoniam admiſit, & quidem grauiſsimam, vendito nempe, idque pretio temporali triginta ſc. denarijs, Ieſu Chriſto, quo nullum in orbe pignus ſanctius, pretioſius, aut diuinius. Denique furtum & depeculationem; quod crimen & in Euangelij acta relatum eſt, *Fur erat, & loculos habens*. Adeò vt & inſignis fuerit fur, & execrandus ſimoniacus, & damnatus hæreticus, homicida quoque & ſicarius manifeſtus. denique bipedum omnium nequiſſimus & maximè execrandus.

[Margin: 1. Homicidium. — Matth. 27. — 2. Hæreſis. — Act. 1. — 3. Simonia. — 4. Furtum. — Ioan. 12.]

Verùm quoniam non eſt animus, nec ipſum ferret tempus, omnia proditori huic flagitia affictа proſequi, vitamque eius ſceleribus infamem ab incunabulis & initijs ad finem vſque deducere; primarium & maximum ſcelerum eius, ipſum inquam parricidium, quod aduerſus Deum, Dominum, ac magiſtrum ſuum conſpirando conſciuit, expendere, & ei diutius inhærere conſtitui; vtpotè quo nullum vnquam enormius in orbe commiſſum eſt ſcelus, ſcelerum inquam omnium ſceleratiſſimum, maximè abominandum, directè Spiritui ſancto repugnãs, & in puræ malitiæ incude procuſum, ac proinde tam in hac quàm in altera vita irremiſſibile, nullis denique precibus, interceſſionibus, atq; orationibus condonandũ.

[Margin: Peccatum Iudæ Spiritui S. aduerſatur, & è pura malitia commiſſum.]

Quod vt intelligatis, memineritis oportet, tria eſſe delictorum genera: quædam namque ex infirmitate, alia ex ignorantia, nonnulla denique data opera, & è pura malitia cõmittuntur. Prima Patrem æternum, cui potentiam attribuimus; Secũda Filium, cui ſapientia aſcribitur; poſtrema denique directè Spiritum ſanctum, cuius propria eſt bonitas, nequitiæ ac malignitati contraria, oppugnant. S. Petrus ex infirmitate, per ignorantiam Paulus, (vti ipſe conſiteri non erubuit, *Qui prius blaſphemus fui, & perſecutor, & contumelioſus, ſed miſericordiam conſecutus ſum, quia ignorans fui in incredulitate*) Iudas verò ex omnigena peccauit malitia. Hinc Apoſtoli pro eo non orarunt, etſi peccaſſe ſcirent; quòd omnes orationi, miſericordiæ, & precibus fores, aditus, & acceſſus id peccati genus occludat.

[Margin: Tria delictorum genera. — 1. Tim 1.]

Hinc efficio, probabile videri, & ipſe velut fidei minimè repugnans admitto, Noe virum alioqui iuſtum centum ipſis annis ne ſemel quidem Deum rogaſſe, vt à terra iram auerteret, mundo peccatis inuoluto parceret, diluuiumque orbi non immitteret: quòd ætatis illius homines ex mera peccarent malitia, vt ex ipſa Scriptura diſcere eſt, *Multa malitia hominum erat in terra*: quaſi diceret; qui ea ætate viuebant hominum ſumma erat nequitia, vtpotè perditi, honorem omnem exuti, timoris diuini expertes, quique aſſiduò Spiritus S. bonitatem, maieſtatem, & magnitudinẽ è mera innataq; offendebant malitia. Occaſiones cur Hebræos auerſaretur & caſtigaret Deus, has Ieremiæ propoſuit Deus, *Si ſteterint Moyſes & Samuel coram me, non exaudiam eos, non eſt anima mea ad populum iſtum*, nulloque erga eum feror affectu. Crediderim, mihique certò perſuaſerim, nonniſi de

[Margin: Noe Deum pro diluuio impediendo non orauit. — Gen 6. — Ierem. 14.]

Peccata in Spiritum S. indigna venia.

peccatis in Spiritum ſanctũ hic ſermonem eſſe, de ijs inquam, quæ è mera cõmiſſa malitia, nullam merentur veniã, & omnem tum ſuffrag'js ſanctorum, tũ diuinæ miſericordiæ, indulgentijs & fauoribus aditum occludunt.

Iudæ malitia extrema oſtenditur.

Vt verò malitiæ peruerſi huius proditoris exceſſus meliùs intelligatur, in mentem reuocandæ dumtaxat ſunt inuentiones & artes, quibus eum Chriſtus Dominus demulcere, delinire, & è tot prauis eius moliminibus cõtextum funem abrumpere conatus eſt, nihil dũ proficiendo, nullumque reſipiſcentiæ aut pœnitentiæ argumentum ex eo elicere valendo. Pridie enim paſsionis, & feria V. cœnæ Domini, ipſe Dei filius profunda quadam humilitate perfidi huius proditoris pedes lauit, conuiuã ſuum eſſe voluit, magna verborum lenitate ruinam illi & exitium prædixit, eius honoris & famæ patrocinium feliciter ſuſcepit, illius proditionem detegere nolens, ne eum apud alios Apoſtolos, qui cognita vafra eius conſpiratione de eo vltionem cepiſſent, infamem redderet, tam honorificè eum pretioſo corpore ſuo pauit, placidè illum ſuaui amici nomine in horto, cùm latronum & militum agmen duceret, compellauit, dicens, *Amice ad quid veniſti?* His tamen incentiuis & fomitibus frigidum illud traditoris pectus accendere, animum immutare, ſceleſta molimina diuertere minimè potuit; neu tot amoris & honoris oblati, affectus declarati argumenta eminentem hanc & excedentem malitiam euincere aut emollire potuerunt.

Mirabilia artificia Chriſti ad Iudæ malitiam emolliendam.

Lib. 37. c. 9. Cap. 40. Lib 2. c 7. Chalacia gemma medijs in ignibus manet frigida.

Plinius, Solinus, Albertus, alijque mineralium naturæ Scriptores prodidere, Chalaciam gemmam eius eſſe naturæ, vt medijs iniecta flammis non incaleſcat, ſed, nequidquam circumſecus crepitantibus ignibus, naturale frigus retineat. Cuius rei rationem dare conatus Albertus, eam pororum eius reſtrictioni attribuit. audite vt eam Poetæ deſcripſerint:

Eſt quæ candorem fert grandinis atque figuram
Ignibus omnimodis inuicta chalacia gemma.
Cuius natura vis tanta probatur, vt omni
Tempore frigida ſit, nulloq; caleſcat ab igne.

Gemmam hanc vbi diligentiùs conſidero, eius naturæ crediderim Iudam fuiſſe, & cordis eius glaciem ac gelu gemmæ huius algore algidius ac frigidius extitiſſe: inter medios namque ignes conſtitutus, in feruẽtiſſimo pietatis æſtu agens, in maximo charitatis feruore, quin & apud ipſum ſolem adeò æſtuantem, & tam ignitum, vt de ſe ipſe dixerit; *Ignem veni mittere in terram?* Luc. 12. imò & ipſa eius verba totidem erant velut flammæ, quæ calefaciendo ardebant, & ardendo corda diſcipulorum apud D. Lucam calefaciebant, dum dicunt, *Nonne cor noſtrum ardens erat, cùm loqueretur nobis in via?* Luc. 24. numquam tamen ignem concipere, numquam amore Dei potuit ſuccendi, frigidus ſemper, obſtinatus, inque nequitia ſua obduratus ſtetit.

Iudas Chalaciæ ſimilis.

Iudas vocatus diabolus

Tanta quoque eius erat nequitia, vt eam Dei filius cognitam habens, diabolicæ aſſimilarit, vixque ſibi parem in homine reperiri poſſe perſuadens, diabolum verè eum eſſe dixerit. nam apud Apoſtolos de ſceleſto hoc verba faciens, per ambages locutus ait, *Numquid vnus ex vobis diabolus eſt?* Math. 26. perinde ac ſi diceret: Inter vos Iudas eſt, qui tanta nequitia, feritate tanta eſt imbutus, vt humanam qualitatem exutus, diaboli-

cam

Digitized by Google

eam nequitiam induerit, & verè diabolus factus ſit. O admirabile Dei iudicium! ô fortunæ ludibrium! en, qui miſerante Deo inter Chriſti erat cooptatus Apoſtolos, malitia ac ſcelere ſuo è tã ſublimi delapſus faſtigio, factus eſt diabolus.

Mirabilia Dei iudicia.

Rom. 11.

Hic mihi tuis admirationibus ſuccurre ſanctiſſime Paule, & tuas hac in re exclamationes adhibere me ſinito; neque enim poſſum, quin tecum exclamem: *O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei! quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius & inueſtigabiles viæ eius!* Quid? Apoſtolum de ſua ſalute non eſſe ſecurum? Diſcipulum Chriſti Domini reprobari? prædeſtinationem diuinam mutari poſſe? electorum prærogatiuam reuocari? Iudam in diabolum tranſire? ô maria, ô abyſſos? Hic ſtate de vobis ipſis præſumentes mortales, & ſtruentes videte, ſemper vobis ipſis cauete, ſemper cum metu & tremore ſalutem veſtram operamini, & Deo timentes ſeruite. Memineritis, obſecro, verborum Apoſtoli, *qui ſtat, videat ne cadat*. & Philadelphienſi Epiſcopo factæ comminationis, *Tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam.*

1. Cor. 10.

Apoc. 3.

Verùm, cur fieri dicam, vt ad Apoſtolatum eligatur, & à Deo vocetur is, quem proditorem fore præſciebat? cur tanti facit, tantiſque honoribus exornat eum, cuius lapſum, exitium ac ruinam præuidebat? Idem de angelis præuaricatoribus, de primis generis humani parentibus, deque alijs plurimis rogari queat. ſed perplexa & intricata hæc fuerit quæſtio, ſi vrgere & longiùs eam deducere quis velit: vt piè iuxtà & doctè ſanctus Hieronymus contra Pelagium, & Cyrillus Alexandrinus, alijque viri illuſtres eam proſequuntur.

Cur Iudã eligat ad Apoſtolatum Deus, quem proditorem fore præſciebat.

Lib. 3. contra Pelag.

Lib. 9. in Ioan. ca. 10.

Certum ergo & indubitatum id eſto, nullum à Deo hominem creari, vt peccet, aut ſcelus aliquod conſciſcat; ne impium quidem Iudam ea intentione in lucem emiſiſſe, vt proditorem ageret: ſinguli quippe ſuo ad malum feruntur impetu, liberum arbitrium & voluntatis libertas neminem non ad peccandum impellunt. Naturæ ſiquidem auctor eſſe nobis noſtrum communicans, nonniſi eiuſdem conſeruationem ſpectat, ipſi verò id deſtruimus, ipſi in nos ipſos conſpiramus, ipſi ſceleri nos obſtringimus, nos in noſtri voluimur & currimus ruinam. Vnde hoc ipſum nobis objicit & exprobrat Deus, *Perditio tua ex te Iſrael.* Etſi teſte Diuo Ambroſio Deus interdum, vtpotè infinitè ſapiens, & ſummè bonus, malum cuiuſpiam permittat, vt aliquod inde eliciat bonum.

Non creat hominem Deus, vt peccat.

Oſee 9.

Amb. lib de paradiſ. 8.

In cuius doctrinæ exemplum, Iudam hunc producit magnus Auguſtinus, duaſque inſignes depromit rationes, cur nimirum iam à Deo electus, poſt electionem in peccatum labi permiſſus, & poſt permiſſionem tamdiu tanta Dei toleratus cum longanimitate ſit. Prima eſt, *vt malo vteretur bene ad opus paſſionis*. Secunda, *vt Eccleſiæ ſuæ tolerandorum malorum præberet exemplum*. In cuius rei argumentum prouidus ille paterfamilias, apud Matthæum, audito zizania inter triticum in agro ſuo ſparſim intercreſcere, noluit ea ab agricolis tam citò euelli, ſed ad vſque meſſis tempus tolerauit, dicens: *Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſem*: quaſi doce-

Lib. 18. de ciuit. ca. 49.

Math. 13.

diceret, nondum ea tollite, ſed adhuc ſinite creſcere.

Adde, Iudam, dum in cœtũ Apoſtolicũ cooptatus eſt, bonũ fuiſſe, & aliquãtò etiã pòſt tempore in ea bonitate perſeueraſſe; non ſecùs ac Saul, qui priuſquam ad imperium & ſceptrum aſſumeretur, paſſim, etiam apud Deum, vir iuſtus ac ſincerus habebatur, & aliquot etiam annis eamdem probitatem præ ſe tulit, vt in libris Regum legere eſt. De eo ſiquidem habemus, *filius vnius anni erat Saul, cùm regnare cœpiſſet.* Neque verò primo vitæ anno Saulem ad regnum perueniſſe ſit veriſimile, quod vel cogitare ſtolidum & puerile foret; ſed hinc efficitur, ea Saulem vitæ fuiſſe innocentia, qua puer adhuc inter vbera nutricis & in cunis agens. Hæc quoque vitæ Iudæ fuit ratio, hæc eiuſdem initia, progreſſus, & finis penè par: ſincerus enim fuit ſub principium, & aliquot pòſt menſibus, ſed circa finem impius & maximè flagitioſus. Comparationem hanc Iudæ cum Saule primus ſanctus Ambroſius adinuenit, qui vtriuſque inter ſe vitam contulit, vt verò oſtendat bonum aliquando & ſincerum fuiſſe, hęc ſancti Petri ex Actis verba adfert, *ſortitus eſt ſortem miniſterij huius.*

1. Reg. 13.

Vita Iudæ comparata cum Saulis.

Hæc ſententia, vtpote probabilis, & veriſimilitudinem habens, etiã illuſtriũ in Eccleſia Doctorũ auctoritate ſtabilitur, vti Cyrilli, Hieronymi, Tertulliani, Ambroſij, Chryſoſtomi, Baſilij, & aliorum, atque inprimis Euthymij in Lucam, qui id inde probat, quòd in pri[ma] vnctione, qua Magdalena pœnitens ſacros Chriſti pedes vnxit, murmuraſſe minimè legatur, vt qui nondum auri ſiti æſtuabat, aut malitiam ſpirabat.

Cyrill li. 4. in Ioa. c. 30. Hier libr. 3. cont. Pelag. Tertull libr. de anim c. 4. Ambr. in c. 9. ad Rom. Chryſ. hom. 48 in Ioan. Baſi. epiſt. ad Chilon. Euthym. Lu. 7

Alij Patres & Doctores de mutatione morum Iudæ, de vitæ eius inconſtantia, & imprimis de laudabilibus eius principijs, & de in iiſdem ad tempus continuatione longè alia & notabiliora ſcriptis prodidere. Anaſtaſius Nicenus in ſuis in ſacram Scripturam quæſtionibus miracula eũ patraſſe refert, Olympiodorus multos fidei eũ aſſeruiſſe auctor; dæmones fugaſſe tradit Cyrillus Hieroſolymitanus. Tertullianus omnem hunc progreſſum vna falce ſuccidens, in innocentia eum & ſinceritate ait perſeueraſſe, quouſque loculorum & oblatorum Domino illi cura commiſſa: quæ illi à Domino idcirco concredita, vt cor eius auaritia & deſiderio auri æſtuans aliquatenus ſatiaretur, vt quidem Hieronymus, Cyrillus, Theophylactus, Euthymius in Ioãnem, & Origenes in Cantica prodidere; vel quòd ad ſpiritualia alijs minus eſſet aptus, ſed ad temporalium forſan adminiſtrationem accommodatior; vel potius, vt ſanctus Ambroſius ait, ne forſitã, quaſi minùs honoratus, aut commodis fruſtratus, Dominum prodere, & aduerſus vitam eius conſpirare coactus fuiſſe videretur. Aliam Epiphanius loculorum ei concreditorum dat rationem, vt nimirum inexcuſabilis foret, eoq; maius eius peccatum, vt qui nõ obſtante pecuniæ aurique Domino dati tractatione, nihilominus contra vitam eius & ſanguinem, cupiditate auri æſtuans conſpirarit. Fuit ergo omnium mortalium, quos terra vnquam tulit, cauernæ & ſpecus protulere, aut tartarus potius in mundum prouexit, nequiſſimus, pernicioſiſſimus, & maximè execrandus. Varijs diuerſiſque eum coloribus depingunt Patres. Ambroſius, Hieronymus, Baſilius, Gregorius, Auguſtinus, Caino eum comparant fraterno ſe polluenti ſanguine; quique horrendo hoc flagitio contaminatus de venia obti-

Anaſt. q 22. in ſcript. Olympiod. Tertullian.

Homil 4. in Cant.

1. Offic. c. 16.

Cur loculi Iudæ commiſsi.

Iudas Caino a Patribus nõnullis cõfertur.

Digitized by Google

obtinenda deſperauit, indignumque ſe tanto commiſſo facinore credidit, qui indulgentiam conſequeretur: hinc ore blaſphemo diabolicoque ait: *Maior eſt iniquitas mea, quā vt veniam merear.* Ita paricida ille Iudas, cùm traditionem aduerſus Dominum ac magiſtrum ſuum, quin imò Dei filium inſigni quodam ſcelere adornaſſet, hinc deſperandi occaſionem ſumpſit, & flagitij ſui enormitate perſpecta, miſericordiæ impetrandæ diffidens, ſuijpſius factus tortor ad arborem ſuſpendio vitam abrupit.

Gen. 4.

Sanctus Hieronymus, Drogo Cardinalis, ſanctus Auguſtinus, & Rupertus Achitopheli aſſimilem fuiſſe tradunt: Achitophel namque nobilis fuit proditor, cui cùm Dauid Rex regni arcana conſiliaque intima commiſiſſet, in domini ac regis vitam conſpirauit, & vniuerſum propè regnum ad Abſalomi aduerſus patrem & Regem Iſrael inſurgentis partes concitauit: ſed cùm non eum ac voluiſſet exitum coniuratio eſſet nacta, furore & deſperatione concitus, & de miſericordia apud regem impetranda deſperans, ſuijpſius factus eſt carnifex. hæc verò hiſtoriæ verba ſunt: *Porrò Achitophel videns, quòd non fuiſſet factum conſilium ſuum, ſurrexit, & abijt in domum ſuam, & diſpoſita domo ſua ſuſpendio interijt.* Ad eumdem planè modum infelix & infamis Iudas, cùm inter Apoſtolos Conſiliarios, & Secretarios Chriſti Domini, qui natura ſua totius orbis rex erat, eſſet cooptatus, & ſceleſtis ſuis conſilijs & peruerſis conſpirationibus omnem Iudæorum populum concitaſſet, vt aduerſus legitimum adeoque exoptatum Meſſiam conſpiraret; cùm noxiæ eius machinationes ad votum non ſucceſ-

Ab alijs Achitopheli.

2. Reg. 16. 17.

ſiſſent, furore & rabie tumens, & de venia obtinenda deſperans, laqueo vitam intercluſit.

Ab ijſdem rebelli Abſalomo haud diſſimilis habetur, qui furore & iracundia æſtuans, fratrem ſuum Amnonem in inſidias pertraxit, & geniali epulo exceptum & bene potum ſacrilega & paricidali manu iugulari imperat. Rem Regum hiſtoria latius deducit: *Fecerat q; Abſalom conuiuiū quaſi conuiuium regis: præceperat autem Abſalom pueris ſuis dicens, Obſeruate cùm temulentus fuerit Amnon vino, & dixero vobis, Percutite eum & interficite.* Sed indigni huius facinoris vindex Deus pœnas haud multò poſt exegit: mulo namque per denſos arborum ordines inequitans, imis ilicis ramis cæſariem implexus pependit. Non minori etiam Iudas iracundia ardens, non ſuum modò fratrem, ſed Deum ipſum prodidit, & lætioris vultus ſub velamine, ficto quodam oſculo, inimicis illum tradidit, in monte Caluariæ conſpiciendum dedit, inde cruci, morti, eiq; crudeliſſimæ expoſuit: ſed peccatum quoq; eius flagella ſecum trahens, ad eam virum deſperationem coegit, vt è ligno infami ſe ſuſpenderit.

Iudas Abſalomo collatus.

2. Reg. 13.

2. Reg. 8.

Magnus ille Mediolanenſium Præſul, & Catholicæ Eccleſiæ Doctor Ambroſius, eum cum Doeg Idumæo, Prophetarum percuſſore interfectoreq; in eadem bilance componit. Sceleſtus hic Idumæus regē Dauid prodidit, atq; irruptione in Sacerdotes facta trucidauit vna die octoginta quinque viros veſtitos ephod lineo, id eſt, Sacerdotes. Ad eumdem planè modum Iudas Iſcariotes eā machinans proditionem, cui parem nō vidit orbis, mortis, non vnius ſacerdotis dumtaxat, ſed ſummi illius Pontificis, & Sacerdotum omnium coryphæi,

S. Ambroſ. Iudam aſſimilat Doeg Prophetarū interfectori.

1. Reg. 22.

Plaut. Caſina. Homer. Iliad. 8. Virg 5 & 6. Æneid.

amphoram, in ſitulam Plautus, in galeas, caſſides militari more coniectæ meminit Homerus; Virgilius in re quidem bellica & caſtrenſi in galeis ſortes commiſtas, in politicis verò rebuſque ciuilibus vrnas adhibitas vult.

Ethnicis & barbaris ſortiendi ratio familiaris admodum fuit, & quidem longo tempore eius ſeruarunt vſum: iſque per omnes ferè orbis populos inualuit, terrâ nô minus quàm mari.

Sortiū vſus apud veteres.

Nautæ qui Ionam in Tharſis vehebant tempeſtate iactati, & naufragij metuentes diſcrimen, *miſerunt ſortes, & cecidit ſors ſuper Ionam.* qui ſorte hac deſignatus in mare idcircò deiectus fuit, & ab vndis abſorptus.

Ion. 1.

Longo ante tempore ſortes vſurpauerat rex Babylonis: de eo namque ſcribit Ezechiel, *Stetit rex Babylonis in biuio, in capite duarum viarum, diuinationem quærens, commiſcens ſagittas, &c.*

Ezech. 20.

Arrogans Aman Perſa, quo vindictam de Mardochæo, & vniuerſo Iudæorum populo ſumeret, die ac menſe, è ſortibus diſcere voluit, *Miſſa eſt ſors in vrnam, quæ Hebraicè dicitur Phur, coram Aman, quo die & quo menſe gens Iudæorum deberet interfici.*

Eſth. 3.

Exinde & præſidiarij Romani Hieroſolymis, in monte Caluariæ filio Dei moriente, ſub cruce ſuper veſtem eius miſerunt ſortes, vti Euangeliſta notat, *Poſtquam autem crucifixerunt eum, diuiſerunt veſtimenta eius, ſortem mittentes.* quod & Propheta olim prædixerat, *Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem.*

Matth. 25. Pſal. 21.

Hęc quidem è ſacris deprompta litteris, ſed audite & prophana. Refert Corn. Tacitus eques Roman. & ſcriptor peregregius, Romæ magiſtratus, prouincias, quin imò legationes, ſortito decretas, ne quis ambitioni, mutuæ conſpirationi, litigio, turbiſque locus eſſet. Obſeruauit idipſum Sigonius.

Lib. 10. Lib. 2. de iudic. c. 12.

Græci colonias quoque ſuas ſorti committebant. quin & apud Athenienſes Areopagitæ ſententias ſuas ſorte proferebant, coniectis ſcilicet plurimis in vrnam litteris. Teſtem habeo huiuſce rei eumdem Sigonium, qui Lucianum, Demoſthenem, & Ariſtophanis Scholiaſtem vt teſtes producit. Tradit Tullius, legem Syracuſis fuiſſe, quæ Iouis Sacerdotem in annos ſingulos capi ſortito iuberet: Lucianus apud Spartanos ſortibus gladiatores in duellum ait & arenam deſcendiſſe: T. Liuius Romanos in bellis nihil niſi ſorte iacta feciſſe, ſortito caſtra metaſſe, ordines diſpoſuiſſe, ſortito quoque duces & centuriones ſuos creaſſe.

In repub. Athen. lib. 3. Act. 4. in Verrem. In Herm. Lib. 2. dec. 3.

Apud Hebræos item ſortiū vſus.

Hebræis eadem ſortiendi ratio in vſu fuit. Scriptura ſacra fidem facit, adeò vt in omni propè iuſtitiæ exercitio, in regum electione, terræ diuiſione, munium diſtributione, ipſis denique ſacrificijs nihil niſi ſorte deciſum decreuerint.

In Leuitico mitti videbitis ſortes ſuper hircos duos iam ſacrificio deſtinatos: *Duos hircos ſtare faciet coram Domino in oſtio tabernaculi teſtimonij, mittéſq; ſuper vtrumque ſortem.* In Numeris Aaro alijs ſacerdotiū eius ambientibus ſorte præfertur. In Ioſue, Achan de familia Zare furtum è tanto bellatorum numero ſorte detegitur. Idem & Ionathæ cōtigit. *Et ait Saul, mittite ſortem inter me, & inter Ionatham filium meum & captus eſt Ionathas.*

Leuit. 16. Numer. 17. Ioſ. 7. 1. Reg. 14.

Electionem etiam Saulis ſorte factā deprehendo; cùm enim Samuel Propheta tribus omnes Iſrael in vrnam commiſiſſet, & ſuper Beniaminiticam ſors

1. Reg. 10.

Digitized by Google

Plaut. Caſina. amphoram, in ſitulam Plautus, in galeas, caſſides militari more coniectæ meminit Homerus; Virgilius in re quidem bellica & caſtrenſi in galeis ſortes commiſtas, in politicis verò rebuſque ciuilibus vrnas adhibitas vult.

Homer Ilia. 8.

Virg 5 & 6. Æneid.

Ethnicis & barbaris ſortiendi ratio familiaris admodum fuit, & quidem longo tempore eius ſeruarunt vſum: iſque per omnes ferè orbis populos inualuit, terrà nō minus quàm mari. Nautæ qui Ionam in Tharſis vehebant tempeſtate iactari, & naufragij metuentes diſcrimen, *miſerunt ſortes, & cecidit ſors ſuper Ionam.* qui ſorte hac deſignatus in mare idcircò deiectus fuit, & ab vndis abſorptus. Longo ante tempore ſortes vſurpauerat rex Babylonis: de eo namque ſcribit Ezechiel, *Stetit rex Babylonis in biuio, in capite duarum viarum, diuinationem quærens, commiſcens ſagittas, &c.*

Sortiū vſus apud veteres.

Ion. 1.

Ezech. 20.

Arrogans Aman Perſa, quo vindictam de Mardochæo, & vniuerſo Iudæorum populo ſumeret, die ac menſe, è ſortibus diſcere voluit, *Miſſa eſt ſors in vrnam, quæ Hebraicè dicitur Phur, coram Aman, quo die & quo menſe gens Iudæorum deberet interfici.* Exinde & præſidiarij Romani Hieroſolymis, in monte Caluariæ filio Dei moriente, ſub cruce ſuper veſtem eius miſerunt ſortes, vti Euangeliſta notat, *Poſtquam autem crucifixerunt eum, diuiſerunt veſtimenta eius, ſortem mittentes.* quod & Propheta olim prædixerat, *Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem.*

Eſth. 3.

Matth. 25.

Pſal. 21.

Hęc quidem è ſacris deprompta litteris, ſed audite & prophana. Refert Corn. Tacitus eques Roman. & ſcriptor peregregius, Romæ magiſtratus, prouincias, quin imò legationes, ſortito decretas, ne quis ambitioni, mutuæ conſpirationi, litigio, turbiſque locus eſſet. Obſeruauit idipſum Sigonius.

Lib. 10.

Lib. 2. de Iudic. c. 12.

Græci colonias quoque ſuas ſorti committebant. quin & apud Athenienſes Areopagitæ ſententias ſuas ſorte proferebant, coniectis ſcilicet plurimis in vrnam litteris. Teſtem habeo huiuſce rei eumdem Sigonium, qui Lucianum, Demoſthenem, & Ariſtophanis Scholiaſtem vt teſtes producit. Tradit Tullius, legem Syracuſis fuiſſe, quæ Iouis Sacerdotem in annos ſingulos capi ſortito iuberet: Lucianus apud Spartanos ſortibus gladiatores in duellum ait & arenam deſcendiſſe: T. Liuius Romanos in bellis nihil niſi ſorte iacta feciſſe, ſortito caſtra metaſſe, ordines diſpoſuiſſe, ſortito quoque duces & centuriones ſuos creaſſe.

In repub. Athen lib. 3.

Act. 4. in Verrem.

In Herm.

Lib. 2. dec. 3.

Hebræis eadem ſortiendi ratio in vſu fuit. Scriptura ſacra fidem facit, adeò vt in omni propè iuſtitiæ exercitio, in regum electione, terræ diuiſione, munium diſtributione, ipſis denique ſacrificijs nihil niſi ſorte deciſum decreuerint.

Apud Hebræos item ſortiū vſus.

In Leuitico mitti videbitis ſortes ſuper hircos duos iam ſacrificio deſtinatos: *Duos hircos ſtare faciet coram Domino in oſtio tabernaculi teſtimonij, mittēſq; ſuper vtrumque ſortem.* In Numeris Aaro alijs ſacerdotiū eius ambientibus ſorte præfertur. In Ioſue, Achan de familia Zare furtum è tanto bellatorum numero ſorte detegitur. Idem & Ionathæ cōtigit. *Et ait Saul, mittite ſortem inter me, & inter Ionatham filium meum. & captus eſt Ionathas.*

Leuit. 16.

Numer. 17.

Ioſ. 7.

1. Reg. 14.

Electionem etiam Saulis ſorte factā deprehendo; cùm enim Samuel Propheta tribus omnes Iſrael in vrnam commiſiſſet, & ſuper Beniaminiticam ſors

1. Reg. 10.

ceciddiſſet; rurſus omnes eiuſdem familias in vrnam conijcit, *& cecidit ſors ſuper cognationem Metri, & peruenit vſque ad Saul filium Cis.* Video & terram promiſſionis Hebræis, Deo ita iubente, ſorte diuiſam, *Ita dumtaxat, vt ſors terram tribubus diuidat, & familijs.* Singulatim id deſignat Regius Propheta dicens; *Et ſorte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis, &c.* Ne verò ad ſortilegium hoc adſtruẽdum lõgiùs prouehamur, ſufficiat videre, Apoſtoli in perfidi Iudæ locum ſurrogationem ſortito fieri, & ab Apoſtolis ſortes adhiberi: *Cecidit ſors ſuper Matthiam, &c.*

Num. 16.

Pſal. 77.

Notare circa hanc per ſortes electionem doctiores velim, Iudaiſmum hanc redolere, & vſu ſuo & conſuetudine quid ſapuiſſe Moſaicum, ac proindè minùs perfectam & excellentem eſſe; quæque poſt Spiritus ſancti miſſionem numquam deinde in vſu fuerit.

Matthiæ electio legitima planè fuit.

Non quòd taxare aut carpere velim, quod diuinitùs ſcio quoad ſancti Matthiæ electionem comprobatum, & quod Apoſtolos, communi voto & conſenſu, præmiſſis communibus ad Deum precibus & orationibus conſtat feciſſe. Quin verò electio hæc omnibus ſuis numeris & partibus fuit abſoluta. Primò quoad electores, quorum ſumma fuit auctoritas; vtpote qui Apoſtoli erant, totius ſcilicet vniuerſi Principes, terræ Præſides, cœli ianitores, populorum Doctores, & Euangelij præcones: quibus hoc Pſalmographi aptari queat, *Principes populorum congregati ſunt cum Deo Abraham*, ad ſancti Matthiæ nimirum electionem faciendam. Secundò, quoad electum & deſignatum, de quo meritò dictum putemus, quod de primo Iſraelitarum rege à Samuele dictum legimus, *Certè videtis, quem elegerit Dominus, quòd non ſit ſimilis ei in omni populo.* Quas enim ſanctus Matthias habebat dotes & perfectiones, non erant illi cum alijs communes, vti ſua in oratione lucùlentè oſtendit Apoſtolorum Princeps. elucebat ſiquidem quædam in eo morum maturitas: dicit enim, *Ex his viris*: quin & vitæ ſanctimonia; additur namque, *qui nobiſcum ſunt congregati*: ſapientiæ quoque & doctrinæ profunditas; norat enim quidquid ad vitam Saluatoris pertinebat, iam inde ab exordio ad finem vſque extollit namque ℣, *Omni tempore quo intrauit & exiuit.* Tertiò, quoad eligendi modum; omnes enim Apoſtoli antequam eam aggrederentur, preces præmiſere, & orationi ſolito feruentius incubuere; vnde notat Scriptura, *& orantes dixere.*

Pſal. 46.

1. Reg. 10.

Act. 1.

Ab oratione ſuam electionem prouidi hi Electores inchoarunt, vt hinc diſcamus, omnem electionem, ac præſertim Antiſtitum, eorumque, quibus Eccleſiæ moderari habenas incumbit, multis validiſque à Deo precibus ac ſupplicationibus poſtulandã. Deinde in omni re difficili ac perplexa, magnique momenti negotio ad publica eſſe ſuffragia, & litanias confugiẽdum. Ita id feciſſe legimus pium Regem Ioſaphat, & poſteris id ipſum præſcripſiſſe, *Cùm ignoramus quid agere debeamus, hoc ſolùm habemus refugij, vt oculos noſtros dirigamus ad te.*

In Præſulũ electione oratio adhibenda.

2. Paral. 20.

Pia, mirabilis, & numquam ſatis laudata Iudith, antequam generoſum & heroicum hoc iugulati Holofernis facinus exequeretur, communes populo preces & ſupplicationes indixit, omniumq; ſuffragia depopoſcit, dicens: *Nolo, vt aliud fiat, niſi oratio pro me ad Dominum Deum noſtrum*, vt mihi pro-

Iudith 8.
Iudith publicas petijt populi preces.

propitius ſit. Exinde & Apoſtolus Paulus communes & publicas iunctis poſtulationib' orationes permagni fecit, ita Timotheo ſcribens, *Obſecro primùm omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, & gratiarum actiones.*

1. Tim. 7.

Philoſophorũ axioma.

Inter cætera Philoſophorum axioma non poſtremum hoc eſt, *Virtus vnita fortior eſt ſeipſa diſperſa.* Idem penitùs de oratione ſentiendum, atque hoc precibus adaptandum. Nam reuera oratio vnita, & è pluribus ſuſpirijs coagmentata ac compacta maiorum eſt virium & efficaciæ, violentiuſque cœlum petit, quàm aliqua priuata aut particularis. Hinc ergo efficias, communes omni in re preces non minùs vtiles eſſe quàm neceſſarias, ac præſertim in perſonarum publicarum, multò verò magis, in ad animarum regimen vocatarum electione.

Publicæ preces maximè vtiles.

Error eorũ, qui in præſulum electione Deũ non conſulunt.

Hinc errare conſtat eos & quidem grauiſſimè, quin imò reprehendendos eſſe; qui huiuſmodi in caſibus à cœlo conſilium non petunt, ad Deum non confugiunt, eoſq; prouidæ illius directioni non commendant, ſed proprio feruntur affectu, & brutorum ritu ſenſuum exteriorum dumtaxat dictamen ſequuntur. Tradit Gloſſa Ordinaria in 1. Machabæorum Alexandrum Magnum iam morti proximum à purpuratis ſuis rogatum, ecquem ex omnibus ſatrapis, principibus ac cõmilitonibus ſucceſſorem denominaret, ilicò reſpondiſſe, vt quem optimum ac digniſſimum ipſi iudicarent, hunc ad gubernacula promouerent: habebat nihilominus filiũ Herculem nomine, & fratrem Aridęũ, quin & vxor Roxanes ex eo prægnans erat. Veruntamen neminem horum in regna ſuccedere ſua voluit, ſi indigni comperirentur. Quantum ergò Chriſtiani cõplures erubeſcant, qui ſuis in electionibus ac denominationib' nullam virtutum meritorumq; eligendi, longè ſecus ac barbarus ille rex, rationem habẽt, ac ſæpè indigniſſimos quoſq; ſuorum magiſtratuum ac dignitatum ſucceſſores habent ac relinquunt.

1. Mach. 1.

Generoſum Alexandri Magni reſponſum.

In Numeris Moſi hoc modo imperat Deus, *Tolle Ioſue filium Nun, virũ in quo eſt ſpiritus Dei, & pone manũ tuã ſuper eũ, & audiat eũ omnis Synagoga filiorum Iſrael.* Hũc ergo populi ſui ducẽ ac caput eſſe Deus vult, qui ſpiritu Dei ſit repletus; mundus verò è contrario eos in Paſtores & Eccleſię antiſtites aſſumi cupit, qui ſpiritum habent diabolicum. O dedecus & probrum intolerabile!

Num. 27.

Sapiẽtiſſimus ille mortaliũ Salomon (qua de cauſa neſcio, niſi forſan illuſtre quoddam denotare voluerit myſteriũ) nullam è ſuis ſiluis trabem aut tignum exciſum in domo Dei voluit collocari; ſed omnia ligna maiora, quorũ in tẽplo vſus erat futurus, è Tyrij regis Hiram ſiluis & nemoribus, & aliundè peti iuſſit. *Itaq; Hirã dabat Salomoni ligna cedrina, & ligna abiegna, iuxta oẽm voluntatẽ ei'.* Deſignare ſc. volebat, Paſtores & Pręſules, qui Eccleſiæ baſes & colũnæ ſunt, apud exteros potiùs, modò dignitatis capaces ſint, quã apud cognatos & cõſanguineos noſtros, ſi nulla adſint merita, eſſe quærẽdos. Interim tamẽ hodierna die in domo Dei, quæ eſt Eccleſia, dignitates & munia cõſanguineis aut proximis, tam familiaritate quàm fœdere & affinitate iunctis cõferuntur. Virtutem ſcil. ſupplantat caro & ſanguis, & mundani affectus merita pręeunt.

Inſignis Allegoria.

3 Reg. 5.

Eccleſiaſticæ dignitates externis potiùs, modò digni ſunt, conferendæ.

Illum Deus in Numeris in ſummum eligi Pontificem iuſſit, cuius virga floruiſſet: adeò vt inter duodecim in tabernaculo collocatas virgas, ſola Aaronica florida apparuerit. Audite quid Scriptura dicat, *Quem ex his elegero ger-*

Num. 17.

Inſignis Allegoria.

Digitized by Google

minabit virga eius. & deinde *ſequenti die regreſſus inuenit germinaſſe virgam Aarō in domo Leui*. Quo prodigio oſtendere voluit illum duntaxat in præſulem aſſumendum, cuius vita flores, frondes, & fructus protulerit. per frōdes verò verba, ſcientiam, doctrinamque intelligo; per flores bonum nomē & exiſtimationē; & per fructus opera bona. Hæ nimirū ſunt dotes & chariſmata eorū, qui in Eccleſia alijs præeſſe & gubernare volūt.

S. Matthiæ ſanctitas è pluribus perſpici poteſt.

I. Talis erat Matthias noſter, & omnigenæ in anima eius perfectiones repeiebātur. Et quidē ſanctimonia vitæ ei⁹ è varijs colligi reb⁹ poteſt. Primò, quòd de 72. diſcipulorum à Dei filio electorū, quiq; iā inde à baptiſmo Ioānis ad mortem vſq; eū fideliter & indeficienter ſecuti ſunt, numero fuerit. colligas hoc ex ijs, quę in 1. Act. c. ad reliquos Apoſtolos Petrus protulit, *Oportet ex his viris, qui nobiſcum ſunt cōgregati in omni tempore, quo intrauit & exiuit inter nos Dominus Ieſus, incipiens à baptiſmo Ioannis vſque in diē qua aſſumptus eſt à nobis, teſtem reſurrectionis eius fieri vnum ex iſtis.*

Fuit è 72. diſcipulis.

II. Secundò, cùm ſortito ipſe cum Ioſepho Barſaba, qui ob vitę ſanctitatem *iuſtus* cognominabatur, commiſſus eſſet, inq; ipsū ſors cecidiſſet, hinc efficias & colligas, ſocio illū digniorē & iuſtiorē, ac proinde meriti maioris exſtitiſſe.

III. Tertiò, è noua eligendi ratione; ceteros. n. Apoſtolos Redēptor elegit, interim dū mortalem adhuc vitā ageret, & cum hominibus in terra conuerſaretur; Matthiā verò iam gloria donatus, & ad dextram Patris reſidens: in quo extraordinaria quædam gratia, fauor, deq; virtutibus eius illuſtre elucet teſtimonium & argumentum.

S. Matthias in Apoſtolū electus à Chriſto iam glorioſo.

Quia 12. ciuitatis illius myſticę & Hieroſolymę glorioſę fundamenta, i. totidem lapides ac gēmas, quarum Apocal. *Apoc. 21.* meminit, examinăt, & ſingulis ſingulas Apoſtolis adaptăt, Matthiæ noſtro amethyſtum aſſignant, idq; ob eximiam vitę ſanctimoniā, & ſummā inprimis animi demiſſionē, quæ nomine eius (ſonat nāq; *Paruus Dei*) incluſa cū fuerit, numquam à ſuperbia arrogătiave inebriari potuit.

Amethyſto aſſimilatus S. Matthias.

Habetis igitur virtutem & miranda Matthiæ noſtri, habetis electionē, vocationem, prædeſtinationem, habetis denique eius ad Apoſtolatū aſſumptionē; è cōtra verò ſceleſti ac ſacrilegi proditoris Iudæ reprobationem, perditionē, ac damnationē audiſtis. Quæ duo directè ſibi inuicē aduerſantur, & exitu nimiū quantum inter ſe diſtant: hoc Chriſtū & Deū relinquit, illud ad eius cultū, amoremq; prouocat: vt idem planè in Dei domo quod in vtero Rebeccæ cōtingere ad oculum cernere ſit. fratres namq; gemini, Iacob & Eſau, eodem propè momēto vtero materno prodeuntes, vt Geneſis ipſa refert, diuerſos ſubiere caſus: *Gen. 24.* hic namq; à Deo reprobatus & reiectus fuit, etſi primogenitus; ille verò etſi ſecundogenitus, electus, prędeſtinatus, & dilectus. Hic verò duos alios videas fratres, in quantū ſc. ambo Ieſu Chriſti diſcipuli, & eiuſdem familiæ membra, qui eadem non gaudēt ſorte. Iudas. n. velut alter Eſau profanus, etſi quoad Apoſtolatū natu maior fuerit, reprobatur, Matthias verò, Iacobi exēplo, non ſine miraculo, quāquam iunior, vtpote de numero dumtaxat 72. diſcipulorū aſſumitur. *Eſth. 1.* Magno apud Perſas in honore fuit regina Vaſthi, Aſſueri magni vxor, ſed ſua dignitatem & coronā culpa amiſit, ſummo cū dedecore regiā eiecta. cuius in locū & ſoliū ſuffecta eſt humilis & prouida Eſther; quæ ſuis coronā meritis ſibi peperit, quam ſuperbia & arrogātia alteri abſtulerat. Idem propè noſtra in hiſtoria fieri videmus: Iudas namque velut

Inſignis Allegoria.

noua

Digitized by Google

Vaſthi ruina comparatur cum ruina Iudæ.

noua Vaſthi, ob ſcelus & arrogantiam regio palatio, ſacro inquam Apoſtolorum collegio pellitur: pauperculus verò & abiectus Matthias, veluti Eſther, ad eiuſdem honores aſſumitur, locumque prius vacantem occupat.

Terribiles ſanè caſus, viciſsitudines nouæ, & mutationes planè admirabiles; ſed quæ nihilominus animos ſublimes, & ſibi maximè de virtute & probitate plaudentes perterreant ac percellant. Iudas Chriſti diſcipulus, qui miracula patrabat, dæmones fugabat, cœlorum geſtabat claues, deficit, ſceleratorum fit anteſignanus, proditionem adornat, Domino ſuo ac Deo mortem machinatur. Ita ſcilicet fieri cum ijs cernas, qui initio miranda præſtant, & extremè ſancti ſunt, vt ſi ſemel labantur, & à iuſtitiæ ſemita deflectant, ad extremum omnium ſint ſceleſtiſſimi: è contra verò qui initio moribus ſunt peruerſiſſimis, vbi reſipiſcere cœperunt, tandem ad ſummum ſanctitatis apicem pertingant, vt & miracula patrent. Horum exemplum S. Maria Magdalena ſit, illorum Iudas.

Qui initio minus ſunt boni, ad extremũ ſummè ſunt nequã, & contrà.

Nemo igitur de ſe nimiũ præſumat, ad quemcumq; demum virtutũ meritorumq; gradũ peruenerit, ſed ruinã ſemper & lapſum metuat, ſibi non ſecus ac Iudæ imminentẽ; qui è ſummo Apoſtolatus culmine tã profundè deiectus eſt, vt in Meſſiæ mortem crucemq; conſpirantiũ factus ſit dux & caput. Ergo, monẽte Apoſtolo, qui ſtat videat ne cadat, &, quò quiſq; eſt altior & eminentior, eò ruinæ ac lapſus periculũ magis formidet. An nõ turres & ſumma quæq; tẽpeſtate & fulmine petuntur? an non arbores proceriores citiùs à ventis ſternũtur, quàm humile ſenticetũ? Ita qui ad honores altiores & excellentiores euecti ſunt, maiori lapſus patent periculo.

Nemo de ſua iuſtitia præſumat.

Qui ad maxima euehuntur, ſunt in maximo lapſus periculo.

Hoc animo voluite, Auditores, & probum illud in Apocalypſi datum conſilium, vobis datum credite, vt ſcilicet quod iam habemus, cõſeruare ſtudeamus, ne coronam noſtram alius accipiat. Hoc ſi Iudas conſideraſſet, non iã in gehenna torqueretur; in qua non paruum illi cruciatũ cauſatur, quòd illã Matthiæ ceſſiſſe coronam videt, quæ ſibi parata erat, quaque in cœlo donatus eſſet, ſi aliam vitæ rationem inijſſet, aut iam lapſus reſurrexiſſet, & pœnitentiam de admiſſis egiſſet.

Apoc. 3.

Semper in tremore viuendum.

Ah! non ſolus Iudas hoc cruciabitur modo. Fuere plures, & modò etiam ſunt, qui à Deo, & quidem ampliſſima mercede ac præmio vocati, quinimò omni eo, quod cœlis continetur, tam blandè amiceque inuitati, adeò obſtinati, & peruicaces ſemper manent, & manſerunt, numquam vt vocantem ſequi voluerint, hoc ſibi proponentes, aut potius imponentes, cùm ſemel eos elegerit, & ad amorem ſuum cultumque inuitarit Deus, numquam ab eodem reijci aut condemnari ſe poſſe. Sed errant: appellare ſiquidem poterit alios, quocumque demum ſub mundi climate agant, ex incultis gentiliſmi vepretis, è media Turcarum impietate, & vltimis mundi cardinibus eos adducendo, & ad ſe conuertendo, vt ſuo illos addictos cultui præmio cœleſti beet, & gloriam, quam alijs parauerat, in hos transferat.

Præeuntem mihi hac in opinione ipſum habeo Deum, ita apud Prophetam ſuum loquentem, *Vocans ab oriẽte iuſtũ, & de terra longinqua virum voluntatis meæ, & locutus ſum, & adducam illud, &c.* Quaſi diceret, Fluunt ordine cuncta, quo voluerint & potuerint, fideles clientes mei ſint ingrati, ſerui ter-

Iſai. 48.

tergum mihi obuertant, electi mihi aures occludant, ne fortè verba mea audire cogantur, iuſtis duntaxat cœlum meum cedat; ſi vos, qui Chriſtiani cenſemini, ipſum ſubire detrectatis, alios ex Oriente, de medio nationis barbaræ & incredulæ, & idola colentis adducam, qui Chriſtiana ſacra ſuſcipientes fidele mihi obſequium præſtabunt, quoſque intra regnum meum admittam. Loco Iudę, qui mea gratia & prærogatiua accepta abuſus eſt, ſuoq; in ſtatu perſeuerare noluit, Matthiam quemdam ſubrogabo, qui ſe geret ſapientiùs, & fidelius mihi obſequium & cultum ſinceriorem exhibebit.

Quàm haſce comminationes tuas perhorreſco Domine, quàm tua iudicia reformido, quàm ſub graui delictorum meorum faſce gemo! Scio me ſæpenumero erga te, vt Iudam & Iſchariota deteriorem geſſiſſe: cùm enim ille non niſi ſemel te prodidiſſet, ſemel mortem tuam eſſet machinatus; ipſe mille aduerſum te proditiones procudi, millies & amplius in diuinitatem tuam conſpiraui; teque inſuper millies cruci affixiſſem, ſi modò ipſe facere, tuque id pati potuiſſes. Verùm tu Deus es plenus miſericordiæ, generoſæ ac nobilis planè conditionis, quique pro delictorum multitudine ac grauitate tua flagella non exeris: cùm enim iam abhinc multis annis tartaro me adiudicare, & meam alteri cuipiam coronam addicere potuiſſes, qui ea non excidiſſet, vt eadem ipſe excidi; pepercisti, ſemper patienter me toleraſti, exſpectans donec reſipiſcerem, deque admiſſis pœnitentiam agerem.

Pia meditatio.

Hanc ergo me acturum ſpondeo, vitæ inquam emendationem polliceor, peccata deponam, intolerabile hoc iugum humeris excutiam, captiuitatis vincula confringam, delicta tibi mea confitebor ex toto corde meo. Obſecro itaque Domine, iterum me in gratiam admitte; ſuſcipe quæſo miſericordiarum pater filium hunc prodigum, qui tuam diſſipauit ſubſtantiam, & modò totus lacer, conciſus, pannoſus coram te comparet, tibi ſe ſiſtit ſupplex, reindue, & in integrum reſtitue Domine, tuamque in hac vita mihi gratiam recupera, vt in alia regia gloriæ tuæ veſte veſtiri circumdarique merear: cuius nos reddant Pater cum Filio ac Spiritu ſancto compotes. Amen.

IN FESTO S. IOSEPHI IESV CHRISTI NVTRITII.

Cùm eſſet deſponſata mater Ieſu Maria Ioſeph. Matth. 1.

FIGVRA.

Laudat Geneſis quemdam Ioſephum de domo Iacob, tum quidem ob caſtitatem ac continentiam, tum verò quàm maximè ob fidem Domino ſeruatam. cùm enim in Putipharis Ægyptij domo ageret, & dominæ pergratus eſſet, illaq; laſciuos in caſtum adoleſcentem oculos conieciſſet, pro eo tamen, quo in herum ferebatur amore & cultu, dominæ pellacis preces reiecit, tantamq; hoc in caſu prudentiam & diſ-

Gen. 40.

Digitized by Google

diſcretionem oſtendit, vt eam intactā illibatamque hero, à quo cuſtodiendam acceperat, reddiderit. Similem hodierno in Euangelio hiſtoriā legere videor: videas hic namque virum, eiuſdem quidem nominis, ſed de domo Dauid, ob caſtitatem fidelitatemque non minùs apud Deum quam homines deprædicandum. Hic cùm virginem matrimonio ſibi iunxiſſet, quam Deo in matrē deſtinatam nouerat, in quam etſi per matrimonij leges ac iura poteſtatem haberet, pro eo tamen, quo Deum, magnum illum Dominum, honore & cultu proſequebatur, numquam eam voluit attingere, atq; idcirco incredibili pudore, honeſtate, ac fide cum eadem vixit. Ioſeph filius Iacob illuſtris fuit Patriarcha, noſter verò Ioſeph de ſtirpe Dauid admirabilis fuit Confeſſor: ille frumentum & panes in AEgypto cuſtodiuit, hic verò puerum Ieſum, qui verè vitę eſt panis, in Iudæa: ille regiorū ſomniorum expoſitionem meruit, hic vt Angeli in ſomnis illi apparerent. Vtrumque beatum video, vtrumque ad alta magnaque euectum. Synagoga Hebræorum ſuum olim Ioſephum ſummè deprædicauit: Eccleſia & Chriſtiani noſtrum magnificant, eiuſque maieſtatem, magnitudinem, gloriam ac merita deprædicāt. Cui vt noſtram adiungere ſymbolam liceat, ad cœlum oculos ſuſtollamus ſolita Deiparæ ſuffragia depoſcentes, quæ eò poſtulantibus annuet libentiùs, quòd ad eius celebrandas laudes efflagitentur, quem illa in ſponſum & coniugem delegit. Cum Angelo ergo eam ſalutemus, dicentes: *Aue Maria.*

Sufficientem Deus dat gratiam ad exercendum ea, ad quæ homines vocat.

In rebus ſpiritualibus certiſsimum & exploratiſsimum eſt axioma, ſemper gratiam officio & munijs hominum à Deo ad aliquid faciendum electorum, vocatorumque ex æquo reſpondere, quò eos capaces idoneoſque ad eadem reddat. Docuit hoc olim Apoſtolus: ſcribens ſiquidē ad Corinthios, ſuumque illis officium ac miniſterium, quod cum reliquis Apoſtolis commune habebat, commēdans & extollens, omnes ait à Chriſto idoneos miniſtros noui teſtamenti factos eſſe: *qui idoneos*, inquit, *nos fecit miniſtros noui teſtamenti.* (2. Corinth. 3.) quaſi dicat, quemadmodum diſcipulos ſuos elegit Deus, & ad ſublimia digniſſimaque miniſteria eos euexit, vti Eccleſiæ regimen, ſacramentorum adminiſtratio, Euangelij prædicatio, Gentium conuerſio, idolorum euerſio, dæmonum fuga, Philoſophorum confuſio, aliaque plurima; ita & iiſdem gratias officij magnitudini pares reſpondenteſque contulit. Hinc in ea, quæ ad Romanos, Apoſtolos ait *primitias ſpiritus* accepiſſe (Rom. 8.), prima inquam & excellentiſsima ſpiritus ſancti chariſmata, puta gratiam maximam, ſcientiam profundiſsimam, & admirabilem ad omnigena patranda miracula poteſtatem; quæ omnia ad officiorum ſuorum exercitia & executionem neceſſaria erant.

Exod. 3. Deus Moſen ad Pharaonem legans, eum dignum reddit.

In huius rei figuram legimus Moſen, dum ad Pharaonem à Deo legatur, vt populi liberandi cauſam ageret, vt qui obſcurus erat, & ouium dumtaxat paſtor, quique ſe hoc indignum munere ſciebat, vt à ſe hoc onus remoueret, Deo ſumma cum modeſtia dixiſſe: *Quis ego ſum? vt vadam ad Pharaonem, & educam filios Iſrael de Aegypto?* Cui ilicò Deus: *Ego ero tecum* q. d. Vade, noli metuere, iter hoc ne perhorreſcas, noli onus hoc aut munus ab humeris excutere, ego tibi adero, ego dignum te reddam, vires & capacitatem, & quidquid ad dignè legationis hoc munus ex-

Exod. 6. ercendum neceſſarium eſt, ſuggeram. Rurſus inſtans Moſes ait: *En incircumciſus labijs ego ſum, quomodo audiet me Pharao?* Sed omne hoc impedimentum dimouens Deus, & animum abeunti addens, dicit: *Ecce conſtitui te Deum* Exod. 7. *Pharaonis*; quaſi diceret, Verè quam tibi iniungo, legatio grauis eſt ac difficilis, Moſes, & onus magnum humeriſque tuis impar: ſed te ipſe eius capacem reddam; eam namq; linguæ eloquentiam dabo, eam manibus potentiam, & auctoritatem tibi apud omnes conciliabo, vt mei adinſtar, vti Deum te barbarus ille Rex ſit habiturus. Oſtendere hoc facto Deus voluit, nemini ſe quidquam oneris muneriſque imponere, quod in cultum ſuum & obſequium cedat, quin, ad ipſum exercendum, eum dignum reddat, gratiaque ad exequendum ſua ſuccurrat. Eodem quoque modo Ieremiam deligens Deus, vt Gentibus prædicaret, & ad alia miniſteria aſſumeret, ilicò à propheta ſeſe excuſante audijt, *A, a, a, Domine Deus, ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum*, cui & anim⁹, & ratio, & iudiciũ, & lingua deeſt. Cui reſpõdit: *Ne timeas à facie eorũ, quia tecũ ego ſum, ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & ſuper regna, vt euellas & deſtruas & diſperdas & diſſipes, & ædifices, & plantes, &c.* Ne verò rurſus, proprijs diffidens viribus, onus hoc à ſe reijciat, addit, *Ne formides à facie eorum: ego quippe dedi te hodie in ciuitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum aneum ſuper omnẽ terram, &c.* Munitio hæc bellica, ferrum, æs, columna, murus, & omnis hæc armatura ſupernaturalis, aliud quàm variarũ gratiarum, quas prophetæ ſuo ad eum munere iniuncto dignum reddendum, dederat Deus, robur & auxilium non denotabat; ſimul etiam vt hinc cuique manifeſtum fieret, neminem vmquam à ſapientiſſimo illo Deo ad aliquam functionem exercendam aſſumi, quin ilicò ad dignè & pro debito eam exercendam diſpoſitiones & gratias neceſſarias conſequatur.

Deus gratia ſua adeſt iis, quorum ad miniſteria ſua vti opera vult.

Ierem. 1.

Vires & animum dat Deus ijs, quos ad opus ſuum deſtinat.

Quià Deo ad aliquod munus aſſumuntur, eius gratia iuuantur.

Inter philoſophorum axiomata & hoc numeratur; *Qui dat eſſe, dat & quæ conſequuntur ad eſſe.* Hoc quidem in rebus naturalibus habere ipſi locum docent, in quibus ipſe naturæ auctor adeò ſuam patefacit prouidentiam, vt ſicuti & quomodo dat eſſe, eo & det quę eſſe huic coniuncta ſunt & conſequuntur: ſed in ſpiritualibus idem quoq; intelligi, & dici in myſterijs poteſt, *Qui dat eſſe, dat & quæ conſequuntur ad eſſe*, id eſt, idem Deus, naturæ & gratiæ auctor opus quodpiam alicui iniungens, ſimul quoq; gratiam & media ad ipſum ritè exequendum neceſſaria adiungit, & eſt hoc quàm veriſsimum.

Philoſophorum axioma.

Deus dans eſſe dat quæ conſequuntur ad eſſe.

Hæc cùm ita ſint, & quidem certa & indubitata, gratiam ſcilicet ſemper officio reſpondere, & Deum iuxta onerum & dignitatis magnitudinem dona ſua elargiri ſolere; S. Ioſephus cùm in B. Virginis, matris verbi æterni ſponſum electus fuerit, quantam qualemque ei cælitus datam ad munus hoc adeò honorabile gratiam credendum? Colligi hoc è paucis his Euangelij verbis poteſt: *Cùm eſſet deſponſata mater Ieſu Ioſeph.* Quæ hodie vobis expoſiturus, & panegyricum quodammodo illuſtri huic viro, Ioſepho inquam, dicturus, bimembrem eum faciam, primo eum vt ſanctiſsimæ Virginis ſponſum, altero membro eum vt putatitium & vulgò creditum filij Dei patrem deſcribam: circa quæ multa, quæ admirationem vobis allatura ſunt, audietis.

Primò ergo, Regius Propheta Dei mirandа enarrans, in ſanctis eadem po- *Pſal. 67.*

tiſsimùm

Digitized by Google

tiſsimum elucere & emicare canit: *Mirabilis*, inquit, *Deus in ſanctis ſuis*; atque adeò quidem mirabilis, vt plura in ſanctorum infimo minimoque quàm in tota naturæ vniuerſitate cernere ſit. Si verò in quopiam ſanctorum vnquam Dei magnitudo, maieſtas & mirabilia apparuere; in Ioſepho ſanè noſtro noua & inſolita quadam ratione eluxere, ſeque vniuerſo mundo ſpectanda præbuere. Cùm enim à Deo delectus eſſet, qui filij Dei in terra matris ſponſus foret; credendum hauddubiè, omnia in illo condecorando, nobilitando, extollendo, ac ditando mirabilia, ac theſauros eum ſuos effudiſſe.

S. Ioſeph præ omnibus ſanctis admirabilis.

Dixit olim in matrimonij laudem Salomon, virum qui probam nactus fuerit coniugem, beatum eſſe; *Mulieris bonæ beatus vir.* & alio loco; *Beatus qui habitat cum muliere ſenſata.* Quæ ſi vera ſunt, vti ſunt veriſsima, quantam Ioſephi noſtri fuiſſe felicitatem ac beatitudinem credemus, qui glorioſiſsimæ Virginis, adeò probæ, ſanctæ, piæque coniux fuit, & cum eadem ſemper meruit agere & habitare?

Eccl. 26.
Eccl. 25.

Inſuper, ſi ſuperioritatis & dominij in fœminam ius maritus habeat, & vt Apoſtolus loquitur, *vir caput* ſit *mulieris*; & S. Ioſeph, in quantum coniux, eam in B. Virginem auctoritatem & præeminentiam habuerit, vt quæ illum vti caput ſuum honorarit, veluti ſuperiori obedierit, & de fuga in Aegyptum, & reditu in terram Iſrael reuelationes, illi velut patrifamilias factæ ſint ab Angelo; quis, quæſo, huius honos, quæ gloria, quæ dignitas, à tam illuſtri Virgine honoratum, cultum, & auditum fuiſſe, dum quid iuberet?

Ephes. 1.

S. Ioſepho Deipara velut capiti ſubfuit & honorauit.

In tabernaculi fabrica duos vtrimq; ex auro Cherubinos fieri iuſsit Deus, qui verſis in propitiatorium vultibus ſe inuicem contuerentur: *Duos quoque Cherubim aureos & productiles facies ex vtraque parte oraculi, reſpiciantq́; ſe mutuo verſis vultibus in propitiatorium.* Cùm aureum hoc opus foris & circumſecus vndique contemplor, Chriſtum Dominum propitiatorio, vt qui pro peccatis noſtris propitiatio factus fuit, & *quem propoſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius*; Cherubinis verò Deiparam & Ioſephum mihi ſit veriſimile deſignari; Cherubinis inquam aureis, cùm charitate, ſanctitate, & illuſtribus ambo virtutibus vndique rutilarint: Mutuo quoque ſe reſpicientibus, idque ob incredibilem & ſummum, quo erga ſe inuicem feruntur, amorem, & mutuam cordium coniunctionem, vt dicere vtero; cum ſponſa amante potuerit: *Ego dilecto meo, & ad me conuerſio eius.*

Exod 25.

Glorioſa Virgo & S. Ioſeph comparati cum duob⁹ Cherubim Exodi.

Rom. 3.

Cant. 7.

Nec planè abs re aut præter decorum eſt, Cherubino Ioſephum parem dicere; vt. n. Cherubim inter reliquos Angelorum ordines, & altiſsimi ſunt, & perfectiſsimi & digniſsimi; ita & Ioſeph inter ſummos, maximos, & celeberrimos meritò viros eſt connumerandus. Et ſanè ſi gratiæ in Deiparam collatæ magnitudo hinc erui poteſt, quòd in Ieſu Chriſti ſit matrem delecta: ita quoque & S. Ioſephi inde colligi gratiæ eminentia poteſt, quòd in eiuſdem Virginis, & Ieſu Chriſti matris ſponſum à Deo ſecretus ſit. Atque hoc pacto quædam inter vtrumque hunc coniugem, perfectionum & excellentiarum ſi non æqualitas aut ſimilitudo, ſaltem quàm proximè acceſsio & proportio dari poteſt. Vt quemadmodum eandem natura ijs dederat productionem, vtroque ſcilicet è regia ſtirpe ac domo Dauid deſcendente; ita pariter & gratia illos in perfectione & ma-

Proportio & ſimilitudo inter Ioſephum ac Deiparam.

H 2 ieſtate

Digitized by Google

accuius maximi quique Præſules nonniſi miniſtri & famuli ſunt, cauſa extitit.

S. Leo componit cum duobus ſenibus Suſannæ caſtæ accuſatoribus. Dan. 13.

Aliam inſiſtit viam Leo magnus, & perfidi huius proditoris peruerſitatem cum laſciuis illis Suſannæ matronæ caſtiſſimæ pudicitiæ vitæque inſidiatoribus, quos Daniel Propheta, *ſemen Chanaan, & non Iudæ* palam indigetat, confert, & pari cogit paſſu incedere.

Iudas & Ioab conferuntur.

Omnibus hiſce ſanctorum Patrum inuentionibus & comparationibus, quas magni haud dubiè facio, & ſummoperè deprædico, meum quoq; viſum eſt addere ſymbolū: quare dixero, cùm artes, verſutias, perfidiamque triobolaris huius nebulonis mecum examino attentiùs, non multum à Ioabi perfidi artibus differre videri. Fuit hic inter Dauidis regis duces facilè quidē princeps, qui aduerſus Amaſam fratrē ex inuidia conſpirans, cùm in ipſum incidiſſet, beneuolè illum fratris nomine cōpellando, omniq; officij nomine proſequendo, manu eum vna eſt amanter cōplexus, altera ficam in viſcera nec opinātis condidit, atq; ita vita exuit: *Dixit itaque Ioab ad Amaſam, Salue mi frater, & tenuit manu dextra mentum Amaſæ, quaſi oſculans eum, qui percuſſit eum in latere, & effudit inteſtina eius in terram,* &c. (2. Reg. 20.) An non hæc omnia cum Iudæ facto optimè coincidunt? An non filium Dei ſalutando, & amicè oſculando mortis & infamis illi crucis parandæ fuit occaſio?

Peccatū Iudæ ſcriptum ſtylo ferreo.

Euſebius Cæſarienſis magni vir nominis & doctrinæ ſingularis, hæc veterum de Iuda iudicia, ſimul & peccati illius enormitatem examinans, ipſum quidem adeò enorme exiſtimat, vt ſtylo ferreo & vngue adamantino in rubricante diuinæ iuſtitiæ charta ſcriptū illud credat, ad quod hunc Ieremiæ locum producit, *Peccatum Iudæ ſcriptum eſt ſtylo ferreo, in vngue adamantino, &c.* Ierem. 17.

At quem haberet exitum oratio, ſi quæcumque de Iudæ reprobatione, proditione, auaritia, cæteriſque vitæ eiuſdem probris à ſanctis Eccleſiæ Patribus notata ſunt, & dici queunt, huc coner afferre? funeſta nimis hæc materia eſt, aliam, longè futuram iucundiorem, ſancti Matthiæ inquam electionem, illiuſque in Apoſtolicum cœtum cooptationem proponam; quod & ſecunda orationis parte me facturum ſpoponderam.

Apoſtoli in vnū collecti locum ad Matthiæ electionem.

Ergo poſtquam ſceleſtus & ſacrilegus ille Iudas præuaricatus abijſſet in locum ſuum, ſacrum Apoſtolorum collegium Hieroſolymis conuenit, vt eius in locum & dignitatem qui ſuccederet, iuxta id Prophetæ vaticinium, *Et Epiſcopatum eius accipiat alter*; alium ſurrogarent. Duos igitur viros ex omni diſcipulorum numero præſtantes, probos vt qui maximè, ac fideles Chriſti Domini ſeruos, hinc Matthiam, illinc Ioſephum cognomento Barſabam ſtatuendo, elegerunt: (Act 1.) inde precibus ad Deum fuſis, & diuinum iunctim efflagitantes lumen & inſtinctum, ſortem ſuper eos iecere; quam æquiſſimus rerū moderator Deus ſuper Matthiam cadere permiſit; itaque in duodecim virûm eſt collegium cooptatus.

Hæc in electionibus hominum, vt ad officia & munia aſſumerentur, procedendi & ſortis iaciendæ ratio cauſa erit, paucis vt exponam, ſortes illas ita à veteribus vſurpatas, nihil fuiſſe aliud, quàm chartulas quaſdam, aut quid ſimile alearum in formam concinnatum, in vrnam, aut ſimile vaſculum coniectas, quæ deinde in ſortitionibus publicis hinc educebantur. Cicero actionibus in Verrem ſortis in am- (Cic. 4. act. in Verrem.)

Digitized by Google

Plaut. Caſina. amphoram, in ſitulam Plautus, in galeas, caſſides militari more coniectæ meminit Homerus; *Homer. Iliad. 8.* Virgilius in re quidem bellica & caſtrenſi in galeis *Virg. 5 & 6. Æneid.* ſortes commiſtas, in politicis verò rebuſque ciuilibus vrnas adhibitas vult.

Ethnicis & barbaris ſortiendi ratio familiaris admodum fuit, & quidem longo tempore eius ſeruarunt vſum: iſque per omnes ferè orbis populos inualuit, terrâ nô minus quàm mari. Nautæ qui Ionam in Tharſis vehebant tempeſtate iactari, & naufragij metuentes diſcrimen, *miſerunt ſortes, & cecidit ſors ſuper Ionam.* qui ſorte hac deſignatus in mare idcircò deiectus fuit, & ab vndis abſorptus. Longo ante tempore ſortes vſurpauerat rex Babylonis: de eo namque ſcribit Ezechiel, *Stetit rex Babylonis in biuio, in capite duarum viarum, diuinationem quærens, commiſcens ſagittas, &c.*

Sortiũ vſus apud veteres.

Ion. 1.

Ezech. 20.

Arrogans Aman Perſa, quo vindictam de Mardochæo, & vniuerſo Iudæorum populo ſumeret, die ac menſe, è ſortibus diſcere voluit, *Miſſa eſt ſors in vrnam, quæ Hebraicè dicitur Phur, coram Aman, quo die & quo menſe gens Iudæorum deberet interfici.* Exinde & præſidiarij Romani Hieroſolymis, in monte Caluariæ filio Dei moriente, ſub cruce ſuper veſtem eius miſerunt ſortes, vti Euangeliſta notat, *Poſtquam autem crucifixerunt eum, diuiſerunt veſtimenta eius, ſortem mittentes.* quod & Propheta olim prædixerat, *Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem.*

Eſth. 3.

Matth. 25.

Pſal. 21.

Hęc quidem è ſacris depromptа litteris, ſed audite & prophana. Refert Corn. Tacitus eques Roman. & ſcriptor peregregius, Romæ magiſtratus, prouincias, quin imò legationes, ſortito decretas, ne quis ambitioni, mutuæ conſpirationi, litigio, turbiſque locus eſſet. Obſeruauit idipſum Sigonius. *Lib. 2. de Iudic. c. 12.*

Lib. 10.

Græci colonias quoque ſuas ſorti committebant. quin & apud Athenienſes Areopagitæ ſententias ſuas ſorte proferebant, coniectis ſcilicet plurimis in vrnam litteris. Teſtem habeo huiuſce rei eumdem Sigonium, qui Lucianum, Demoſthenem, & Ariſtophanis Scholiaſtem vt teſtes producit. *In repub. Athen lib. 3.* Tradit Tullius, legem Syracuſis fuiſſe, *Act. 4. in Verrem.* quæ Iouis Sacerdotem in annos ſingulos capi ſortito iuberet: Lucianus apud Spartanos ſortibus gladiatores in *In Herm.* duellum ait & arenam deſcendiſſe: T. Liuius Romanos in bellis nihil niſi *Lib. 2. dec. 3.* ſorte iacta fecиſſe, ſortito caſtra metaſſe, ordines diſpoſuiſſe, ſortito quoque duces & centuriones ſuos creaſſe.

Hebræis eadem ſortiendi ratio in vſu fuit. Scriptura ſacra fidem facit, adeò vt in omni propè iuſtitiæ exercitio, in regum electione, terræ diuiſione, munium diſtributione, ipſis denique ſacrificijs nihil niſi ſorte deciſum decreuerint.

Apud Hebræos item ſortiũ vſus.

In Leuitico mitti videbitis ſortes ſuper hircos duos iam ſacrificio deſtinatos: *Duos hircos ſtare faciet coram Domino in oſtio tabernaculi teſtimonij, mittẽſq; ſuper vtrumque ſortem.* In Numeris Aaro *Leuit. 16.* alijs ſacerdotiũ eius ambientibus ſorte *Numer. 17.* præfertur. In Ioſue, Achan de familia *Ioſ. 7.* Zare furtum è tanto bellatorum numero ſorte detegitur. Idem & Ionathæ cõtigit, *Et ait Saul, mittite ſortem inter me, & inter Ionatham filium meum. & captus eſt Ionathas.* *1. Reg. 14.*

Electionem etiam Saulis ſorte factã *1. Reg. 10.* deprehendo; cùm enim Samuel Propheta tribus omnes Iſrael in vrnam commiſiſſet, & ſuper Beniaminiticam ſors

ceci-

Digitized by Google

ceciďiſſet; rurſus omnes eiuſdem familias in vrnam conijcit, *& cecidit ſors ſuper cognationem Metri, & peruenit vſque ad Saul filium Cis.* Video & terram promiſſionis Hebræis, Deo ita iubente, ſorte diuiſam, *Ita dumtaxat, vt ſors terram tribubus diuidat, & familijs.* Singulatim id deſignat Regius Propheta dicens; *Et ſorte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis, &c.* Ne verò ad ſortilegium hoc adſtruẽdum lõgiùs prouehamur, ſufficiat videre, Apoſtoli in perfidi Iudæ locum ſurrogationem ſortito fieri, & ab Apoſtolis ſortes adhiberi: *Cecidit ſors ſuper Matthiam, &c.*

Num. 16.

Pſal. 77.

Notare circa hanc per ſortes electionem doctiores velim, Iudaiſmum hanc redolere, & vſu ſuo & conſuetudine quid ſapuiſſe Moſaicum, ac proindè minùs perfectam & excellentem eſſe; quæque poſt Spiritus ſancti miſſionem numquam deinde in vſu fuerit.

Matthiæ electio legitima planè fuit.

Non quòd taxare aut carpere velim, quod diuinitùs ſcio quoad ſancti Matthiæ electionem comprobatum, & quod Apoſtolos, communi voto & conſenſu, præmiſſis communibus ad Deum precibus & orationibus conſtat feciſſe. Quin verò electio hæc omnibus ſuis numeris & partibus fuit abſoluta. Primò quoad electores, quorum ſumma fuit auctoritas; vtpotè qui Apoſtoli erant, totius ſcilicet vniuerſi Principes, terræ Præſides, cœli ianitores, populorum Doctores, & Euangelij præcones: quibus hoc Pſalmographi aptari queat, *Principes populorum congregati ſunt cum Deo Abraham*, ad ſancti Matthiæ nimirum electionem faciendam. Secundò, quoad electum & deſignatum, de quo meritò dictum putemus, quod de primo Iſraelitarum rege à Samuele dictum legimus, *Certè videtis, quem elegerit Dominus, quòd non ſit ſimilis ei in omni populo.* Quas enim ſanctus Matthias habebat dotes & perfectiones, non erant illi cum alijs communes, vti ſua in oratione luculentè oſtendit Apoſtolorum Princeps. elucebat ſiquidem quædam in eo morum maturitas: dicit enim, *Ex his viris*: quin & vitæ ſanctimonia; additur namque, *qui nobiſcum ſunt congregati*: ſapientiæ quoque & doctrinæ profunditas; norat enim quidquid ad vitam Saluatoris pertinebat, iam inde ab exordio ad finem vſque extollit namque ✠, *Omni tempore quo intrauit & exiuit.* Tertiò, quoad eligendi modum; omnes enim Apoſtoli antequam eam aggrederentur, preces præmiſere, & orationi ſolito feruentius incubuere; vnde notat Scriptura, *& orantes dixere.*

Pſal. 46.

1. Reg. 10.

Act. 1.

In Præſulũ electione oratio adhibenda.

Ab oratione ſuam electionem prouidi hi Electores inchoarunt, vt hinc diſcamus, omnem electionem, ac præſertim Antiſtitum, eorumque, quibus Eccleſiæ moderari habenas incumbit, multis validiſque à Deo precibus ac ſupplicationibus poſtulandã. Deinde in omni re difficili ac perplexa, magnique momenti negotio ad publica eſſe ſuffragia, & litanias confugiẽdum. Ita id feciſſe legimus pium Regem Ioſaphat, & poſteris id ipſum præſcripſiſſe, *Cùm ignoramus quid agere debeamus, hoc ſolùm habemus refugij, vt oculos noſtros dirigamus ad te.*

2. Paral. 20.

Iudith 8. Iudith publicas petijt populi preces.

Pia, mirabilis, & numquam ſatis laudata Iudith, antequam generoſum & heroicum hoc iugulati Holofernis facinus exequeretur, communes populo preces & ſupplicationes indixit, omniumq; ſuffragia depopoſcit, dicens: *Nolo, vt aliud fiat, niſi oratio pro me ad Dominum Deum noſtrum, vt mihi pro-*

Digitized by Google

propitius ſit. Exinde & Apoſtolus Paulus communes & publicas iunctis poſtulationib' orationes permagni fecit, ita Timotheo ſcribens, *Obſecro primùm omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, & gratiarum actiones.* 1. Tim. 7.

Philoſophorũ axioma. Inter cætera Philoſophorum axioma non poſtremum hoc eſt, *Virtus vnita fortior eſt ſeipſa diſperſa.* Idem penitùs de oratione ſentiendum, atque hoc precibus adaptandum. Nam reuera oratio vnita, & è pluribus ſuſpirijs coagmentata ac compacta maiorum eſt virium & efficaciæ, violentiuſque cœlum petit, quàm aliqua priuata aut particularis. Hinc ergo efficias, communes omni in re preces non minùs vtiles eſſe quàm neceſſarias, ac præſertim in perſonarum publicarum, multò verò magis, in ad animarum regimen vocatarum electione. Publicę preces maximè vtiles.

Error eorũ, qui in præſulum electione Deũ non conſulunt. Hinc errare conſtat eos & quidem grauiſſimè, quin imò reprehendendos eſſe, qui huiuſmodi in caſibus à cœlo conſilium non petunt, ad Deum non confugiunt, eoſq; prouidæ illius directioni non commendant, ſed proprio feruntur affectu, & brutorum ritu ſenſuum exteriorum dumtaxat dictamen ſequuntur. Tradit Gloſſa Ordinaria in 1. Machabæorum Alexandrum Magnum iam morti proximum à purpuratis ſuis rogatum, ecquem ex omnibus ſatrapis, principibus ac cõmilitonibus ſucceſſorem denominaret, ilicò reſpondiſſe, vt quem optimum ac digniſſimum ipſi iudicarent, hunc ad gubernacula promouerent: habebat nihilominus filiũ Herculem nomine, & fratrem Arideũ, quin & vxor Roxanes ex eo prægnans erat. Veruntamen neminem horum in regna ſuccedere ſua voluit, ſi indigni comperirentur. Quantum ergò Chriſtiani cõplures erubeſcant, qui ſuis in electionibus ac denominationib' nullam virtutum meritorumq; eligendi, longè ſecus ac barbarus ille rex, rationem habẽt, at ſæpè indigniſſimos quoſq; ſuorum magiſtratuum ac dignitatum ſucceſſores habent ac relinquunt. 1. Mach. 1. Generoſum Alexandri Magni reſponſum.

In Numeris Moſi hoc modo imperat Deus, *Tolle Ioſue filium Nun, virũ in quo eſt ſpiritus Dei, & pone manũ tuã ſuper eũ, & audiat eũ omnis Synagoga filiorum Iſrael.* Hũc ergo populi ſui ducẽ ac caput eſſe Deus vult, qui ſpiritu Dei ſit repletus; mundus verò è contrario eos in Paſtores & Eccleſię antiſtites aſſumi cupit, qui ſpiritum habent diabolicum. O dedecus & probrum intolerabile! Num. 27.

Sapiẽtiſſimus ille mortaliũ Salomon (qua de cauſa neſcio, niſi forſan illuſtre quoddam deuotare voluerit myſteriũ) nullam è ſuis ſiluis trabem aut tignum exciſum in domo Dei voluit collocari; ſed omnia ligna maiora, quorũ in tẽplo vſus erat futurus, è Tyrij regis Hiram ſiluis & nemoribus, & aliundè peti iuſſit. *Itaq; Hirã dabat Salomoni ligna cedrina, & ligna abiegna, iuxta oẽm voluntatẽ ei'.* Deſignare ſc. volebat, Paſtores & Pręſules, qui Eccleſiæ baſes & colũnæ ſunt, apud exteros potius, modò dignitatis capaces ſint, quã apud cognatos & cõſanguineos noſtros, ſi nulla adſint merita, eſſe quærẽdos. Interim tamẽ hodierna die in domo Dei, quæ eſt Eccleſia, dignitates & munia cõſanguineis aut proximis, tam familiaritate quàm fœdere & affinitate iunctis cõferuntur. Virtutem ſcil. ſupplantat caro & ſanguis, & mundani affectus merita pręeunt. Inſignis Allegoria. 3. Reg. 5. Eccleſiaſtiles ex dignitates externis potiùs, modò digni ſunt, conferendæ.

Illum Deus in Numeris in ſummum eligi Pontificem iuſſit, cuius virga floruiſſet: adeò vt inter duodecim in tabernaculo collocatas virgas, ſola Aaronica florida apparuerit. Audite quid Scriptura dicat, *Quem ex his elegero, ger-* Num. 17. Inſignis Allegoria.

G 3 mina-

minabit virga eius. & deinde *ſequenti die regreſſus inuenit germinaſſe virgam Aarō in domo Leui*. Quo prodigio oſtendere voluit illum duntaxat in præſulem aſſumendum, cuius vita flores, frondes, & fructus protulerit. per frōdes verò verba, ſcientiam, doctrinamque intelligo; per flores bonum nomē & exiſtimationē; & per fructus opera bona. Hæ nimirū ſunt dotes & chariſmata eorū, qui in Eccleſia alijs præeſſe & gubernare volūt.

S. Matthiæ ſanctitas è pluribus perſpici poteſt.

Talis erat Matthias noſter, & omnigenæ in anima eius perfectiones repeniebātur. Et quidē ſanctimonia vitæ ei[9] è varijs colligi reb[9] poteſt.

I. Primò, quòd de 72. diſcipulorum à Dei filio electorū, quiq; iā inde à baptiſmo Ioānis ad mortem vſq; eū fideliter & indeficienter ſecuti ſunt, numero fuerit.

Fuit è 72. diſcipulis.

colligas hoc ex ijs, quę in 1. Act. c. ad reliquos Apoſtolos Petrus protulit, *Oportet ex his viris, qui nobiſcum ſunt cōgregati in omni tempore, quo intrauit & exiuit inter nos Dominus Ieſus. incipiens à baptiſmo Ioannis vſque in diē qua aſſumptus eſt à nobis, teſtem reſurrectionis eius fieri vnum ex iſtis.*

II. Secundò, cùm ſortito ipſe cum Ioſepho Barſaba, qui ob vitę ſanctitatem *iuſtus* cognominabatur, commiſſus eſſet, inq; ipsū ſors cecidiſſet, hinc efficias & colligas, ſocio illū digniorē & iuſtiorē, ac proinde meriti maioris exſtitiſſe.

III. Tertiò, è noua eligendi ratione; ceteros. n. Apoſtolos R[e]dēptor elegit, interim dū mortalem adhuc vitā ageret, & cum hominibus in terra conuerſaretur; Matthiā verò iam gloria donatus, & ad dexteram Patris reſidens: in quo extraordinaria quædam gratia, fauor, deq; virtutibus eius illuſtre elucet teſtimonium & argumentum.

S. Matthias in Apoſtolū electus à Chriſto iam glorioſo.

Qui 12. ciuitatis illius myſticę & Hieroſolymę glorioſę fundamenta, i. totidem lapides ac gēmas, quarum Apocal.

Apoc. 21.

meminit, examināt, & ſingulis ſingulas Apoſtolis adaptāt, Matthiæ noſtro amethyſtum aſſignant, idq; ob eximiam vitę ſanctimoniā, & ſummā inprimis animi demiſſionē, quæ nomine eius (ſonat nāq; *Paruus Dei*) incluſa cū fuerit, numquam à ſuperbia arrogātiave inebriari potuit.

Amethyſto aſſimilatus S. Matthias.

Habetis igitur virtutem & miranda Matthiæ noſtri, habetis electionē, vocationem, prædeſtinationem, habetis denique eius ad Apoſtolatū aſſumptionē; è cōtra verò ſceleſti ac ſacrilegi proditoris Iudæ reprobationem, perditionē, ac damnationē audiſtis. Quæ duo directè ſibi inuicē aduerſantur, & exitu nimiū quantum inter ſe diſtant: hoc Chriſtū & Deū relinquit, illud ad eius cultū, amoremq; prouocat: vt idem planè in Dei domo quod in vtero Rebeccæ cōtingere ad oculum cernere ſit. fratres namq; gemini, Iacob & Eſau, eodem propè momēto vtero materno prodeuntes, vt Geneſis ipſa refert, diuerſos ſubiere caſus:

Gen. 24.

hic namq; à Deo reprobatus & reiectus fuit, etſi primogenitus; ille verò etſi ſecundogenitus, electus, prędeſtinatus, & dilectus. Hic verò duos alios videas fratres, in quantū ſc. ambo Ieſu Chriſti diſcipuli, & eiuſdem familiæ membra, qui eadem non gaudēt ſorte. Iudas. n. velut alter Eſau profanus, etſi quoad Apoſtolatū natu maior fuerit, reprobatur, Matthias verò, Iacobi exēplo, non ſine miraculo, quāquam iunior, vtpote de numero dumtaxat 72. diſcipulorū aſſumitur.

Inſignis Allegoria.

Eſth. 1.

Magno apud Perſas in honore fuit regina Vaſthi, Aſſueri magni vxor, ſed ſua dignitatem & coronā culpa amiſit, ſummo cū dedecore regiā eiecta. cuius in locū & ſol.ū ſuffecta eſt humilis & prouida Eſther; quæ ſuis coronā meritis ſibi peperit, quam ſuperbia & arrogātia alteri abſtulerat. Idem propè noſtra in hiſtoria fieri videmus: Iudas namque velut

noua

Digitized by Google

noua Vaſthi, ob ſcelus & arrogantiam regio palatio, ſacro inquam Apoſtolorum collegio pellitur: pauperculus verò & abiectus Matthias, veluti Eſther, ad eiuſdem honores aſſumitur, locumque prius vacantem occupat.

Vaſthi ruina comparatur cum ruina Iudæ.

Terribiles ſanè caſus, viciſsitudines nouæ, & mutationes planè admirabiles; ſed quæ nihilominus animos ſublimes, & ſibi maximè de virtute & probitate plaudentes perterreant ac percellant. Iudas Chriſti diſcipulus, qui miracula patrabat, dæmones fugabat, cœlorum geſtabat claues, deficit, ſceleratorum fit anteſignanus, proditionem adornat, Domino ſuo ac Deo mortem machinatur. Ita ſcilicet fieri cum ijs cernas, qui initio miranda præſtant, & extremè ſancti ſunt, vt ſi ſemel labantur, & à iuſtitiæ ſemita deflectant, ad extremum omnium ſint ſceleſtiſſimi: è contra verò qui initio moribus ſunt peruerſiſſimis, vbi reſipiſcere cœperunt, tandem ad ſummum ſanctitatis apicem pertingant, vt & miracula patrent. Horum exemplum S. Maria Magdalena fit, illorum Iudas.

Qui initio minus ſunt boni, ad extremū ſummè ſunt ne§, & contrà.

Nemo igitur de ſe nimiū præſumat, ad quemcumq; demum virtutū meritorumq; gradū peruenerit, ſed ruinā ſemper & lapſum metuat, ſibi non ſecus ac Iudæ imminentē; qui è ſummo Apoſtolatus culmine tā profundè deiectus eſt, vt in Meſſiæ mortem crucemq; conſpirantiū factus ſit dux & caput. Ergo, monēte Apoſtolo, qui ſtat videat ne cadat, &, quò quiſq; eſt altior & eminentior, eò ruinæ ac lapſus periculū magis formidet. An nō turres & ſumma quæq; tēpeſtate & fulmine petuntur? an non arbores proceriores citiùs à ventis ſternūtur, quàm humile ſenticetū? Ita qui ad honores altiores & excellentiores euecti ſunt, maiori lapſus patent periculo.

Nemo de ſua iuſtitia præſumat.

Qui ad maxima euehuntur, ſunt in maximo lapſus periculo.

Hoc animo voluite, Auditores, & probum illud in Apocalypſi datum conſilium, vobis datum credite, vt ſcilicet quod iam habemus, cōſeruare ſtudeamus, ne coronam noſtram alius accipiat. Hoc ſi Iudas conſideraſſet, non iā in gehenna torqueretur; in qua non paruum illi cruciatū cauſatur, quòd illā Matthiæ ceſſiſſe coronam videt, quæ ſibi parata erat, quaque in cœlo donatus eſſet, ſi aliam vitæ rationem iniſſet, aut iam lapſus reſurrexiſſet, & pœnitentiam de admiſſis egiſſet.

Apoc. 3.

Semper in tremore viuendum.

Ah! non ſolus Iudas hoc cruciabitur modo. Fuere plures, & modò etiam ſunt, qui à Deo, & quidem ampliſſima mercede ac præmio vocati, quinimò omni eo, quod cœlis continetur, tam blandè amiceque inuitati, adeò obſtinati, & peruicaces ſemper manent, & manſerunt, numquam vt vocantem ſequi voluerint, hoc ſibi proponentes, aut potius imponentes, cùm ſemel eos elegerit, & ad amorem ſuum cultumque inuitarit Deus, numquam ab eodem reijci aut condemnari ſe poſſe. Sed errant: appellare ſiquidem poterit alios, quocumque demum ſub mundi climate agant, ex incultis gentiliſmi vepretis, è media Turcarum impietate, & vltimis mundi cardinibus eos adducendo, & ad ſe conuertendo, vt ſuo illos addictos cultui præmio cœleſti beet, & gloriam, quam alijs parauerat, in hos transferat.

Præeuntem mihi hac in opinione ipſum habeo Deum, ita apud Prophetam ſuum loquentem, *Vocans ab oriente auem, & de terra longinqua virum voluntatis meæ, & locutus ſum, & adducam illud, &c.* Quaſi diceret, Fluunt ordine cuncta, quo voluerint & potuerint, fideles clientes mei ſint ingrati, ſerui

Iſai. 46.

Digitized by Google

tergum mihi obuertant, electi mihi aures occludant, ne fortè verba mea audire cogantur, iuſtis duntaxat cœlum meum cedat; ſi vos, qui Chriſtiani cenſemini, ipſum ſubire detrectatis, alios ex Oriente, de medio nationis barbaræ & incredulæ, & idola colentis adducam, qui Chriſtiana ſacra ſuſcipientes fidele mihi obſequium præſtabunt, quoſque intra regnum meum admittam. Loco Iudę, qui mea gratia & prærogatiua accepta abuſus eſt, ſuoq; in ſtatu perſeuerare noluit, Matthiam quemdam ſubrogabo, qui ſe geret ſapientiùs, & fidelius mihi obſequium & cultum ſinceriorem exhibebit.

Quàm haſce comminationes tuas perhorreſco Domine, quàm tua iudicia reformido, quàm ſub graui delictorum meorum faſce gemo! Scio me ſæpenumero erga te, vt Iudam & Iſchariota deteriorem geſſiſſe: cùm enim ille non niſi ſemel te prodidiſſet, ſemel mortem tuam eſſet machinatus; ipſe mille aduerſum te proditiones procudi, millies & amplius in diuinitatem tuam conſpiraui; teque inſuper millies cruci affixiſſem, ſi modò ipſe facere, tuque id pati potuiſſes. Verùm tu Deus es plenus miſericordiæ, generoſæ ac nobilis planè conditionis, quique pro delictorum multitudine ac grauitate tua flagella non exeris: cùm enim iam abhinc multis annis tartaro me adiudicare, & meam alteri cupiam coronam addicere potuiſſes, qui ea non excidiſſet, vt eadem ipſe excidi; pepercisti, ſemper patienter me tolerasti, exſpectans donec reſipiſcerem, deque admiſſis pœnitentiam agerem.

Pia meditatio.

Hanc ergo me acturum ſpondeo, vitæ inquam emendationem polliceor, peccata deponam, intolerabile hoc iugum humeris excutiam, captiuitatis vincula confringam, delicta tibi mea confitebor ex toto corde meo. Obſecro itaque Domine, iterum me in gratiam admitte; ſuſcipe quæſo miſericordiarum pater filium hunc prodigum, qui tuam diſſipauit ſubſtantiam, & modò totus lacer, conciſus, pannoſus coram te comparet, tibi ſe ſiſtit ſupplex, reindue, & in integrum reſtitue Domine, tuamque in hac vita mihi gratiam recupera, vt in alia regia gloriæ tuæ veſte veſtiri circumdarique merear: cuius nos reddant Pater cum Filio ac Spiritu ſancto compotes. Amen.

IN FESTO S. IOSEPHI IESV CHRISTI NVTRITII.

Cùm eſſet deſponſata mater Ieſu Maria Ioſeph. Matth. 1.

FIGVRA.

Laudat Geneſis quemdam Ioſephum de domo Iacob, tum quidem ob caſtitatem ac continentiam, tum verò quàm maximè ob fidem Domino ſeruatam. cùm enim in Putipharis AEgyptij domo ageret, & dominæ pergratus eſſet, illaq; laſciuos in caſtum adoleſcentem oculos conieciſſet, pro eo tamen, quo in herum ferebatur amore & cultu, dominæ pellacis preces reiecit, tantamq; hoc in caſu prudentiam & diſ-

Gen. 40.

Digitized by Google

diſcretionem oſtendit, vt eam intactã illibatamque hero, à quo cu[illegible]ſtodiendam acceperat, reddiderit. Similem hodierno in Euangelio hiſtoriã legere videor: videas hic namque virum, eiuſdem quidem nominis, ſed de domo Dauid, ob caſtitatem fidelitatemque non minùs apud Deum quàm homines deprædicandum. Hic cùm virginem matrimonio ſibi iunxiſſet, quam Deo in matrẽ deſtinatam nouerat, in quam etſi per matrimonij leges ac iura poteſtatem haberet, pro eo tamen, quo Deum, magnum illum Dominum, honore & cultu proſequebatur, numquam eam voluit attingere, atq; idcirco incredibili pudore, honeſtate, ac fide cum eadem vixit. Ioſeph filius Iacob illuſtris fuit Patriarcha, noſter verò Ioſeph de ſtirpe Dauid admirabilis fuit Confeſſor: ille frumentum & panes in AEgypto cuſtodiuit, hic verò puerum Ieſum, qui verè vitę eſt panis, in Iudæa: ille regiorũ ſomniorum expoſitionem meruit, hic vt Angeli in ſomnis illi apparerent. Vtrumque beatum video, vtrumque ad alta magnaque euectum. Synagoga Hebræorum ſuum olim Ioſephum ſummè deprædicauit: Eccleſia & Chriſtiani noſtrum magnificant, eiuſque maieſtatem, magnitudinem, gloriam ac merita deprædicãt. Cui vt noſtram adiungere ſymbolam liceat, ad cœlum oculos ſuſtollamus ſolita Deiparæ ſuffragia depoſcentes, quæ eò poſtulantibus annuet libentiùs, quòd ad eius celebrandas laudes efflagitentur, quem illa in ſponſum & coniugem delegit. Cum Angelo ergo eam ſalutemus, dicentes: *Aue Maria.*

Sufficientem Deus dat gratiam ad exercendum ea, ad quæ homines vocat.

In rebus ſpiritualibus certiſsimum & exploratiſsimum eſt axioma, ſemper gratiam officio & munijs hominum à Deo ad aliquid faciendum electorum, vocatorumque ex æquo reſpondere, quò eos capaces idoneoſque ad eadem reddat. Docuit hoc olim Apoſtolus: ſcribens ſiquidẽ ad Corinthios, ſuumque illis officium ac miniſterium, quod cum reliquis Apoſtolis commune habebat, commẽdans & extollens, omnes ait à Chriſto idoneos miniſtros noui teſtamenti factos eſſe: *qui idoneos*, inquit, *nos fecit miniſtros noui teſtamenti.* quaſi dicat, quemadmodum diſcipulos ſuos elegit Deus, & ad ſublimia digniſſimaque miniſteria eos euexit, vti Eccleſiæ regimen, ſacramentorum adminiſtratio, Euangelij prædicatio, Gentium conuerſio, idolorum euerſio, dæmonum fuga, Philoſophorum confuſio, aliaque plurima; ita & ijſdem gratias officij magnitudini pares reſpondenteſque contulit. Hinc in ea, quæ ad Romanos, Apoſtolos ait *primitias ſpiritus* accepiſſe, prima inquam & excellentiſsima ſpiritus ſancti chariſmata, puta gratiam maximam, ſcientiam profundiſsimam, & admirabilem ad omnigena patranda miracula poteſtatem; quæ omnia ad officiorum ſuorum exercitia & executionem neceſſaria erant.

2. Corinth. 3.

Rom. 8.

In huius rei figuram legimus Moſen, dum ad Pharaonem à Deo legatur, vt populi liberandi cauſam ageret, vt qui obſcurus erat, & ouium dumtaxat paſtor, quique ſe hoc indignum munere ſciebat, vt à ſe hoc onus remoueret, Deo ſumma cum modeſtia dixiſſe: *Quis ego ſum? vt vadam ad Pharaonem, & educam filios Iſrael de Aegypto?* Cui ilicò Deus: *Ego ero tecum* q. d. Vade, noli metuere, iter hoc ne perhorreſcas, noli onus hoc aut munus ab humeris excutere, ego tibi adero, ego dignum te reddam, vires & capacitatem, & quidquid ad dignè legationis hoc munus ex- ercendum

Exod 3. Deus Moſen ad Pharaonem legans, eum dignum reddit.

diceret, nondum ea tollite, ſed adhuc ſinite creſcere.

Adde, Iudam, dum in cœtũ Apoſtolicũ cooptatus eſt, bonũ fuiſſe, & aliquãtò etiã pòſt tempore in ea bonitate perſeueraſſe; non ſecùs ac Saul, qui priuſquam ad imperium & ſceptrum aſſumeretur, paſſim, etiam apud Deum, vir iuſtus ac ſincerus habebatur, & aliquot etiam annis eamdem probitatem præ ſe tulit, vt in libris Regum legere eſt. De eo ſiquidem habemus, *filius vnius anni erat Saul, cùm regnare cœpiſſet.* Neque verò primo vitæ anno Saulem ad regnum perueniſſe ſit veriſimile, quod vel cogitare ſtolidum & puerile foret; ſed hinc efficitur, ea Saulem vitæ fuiſſe innocentia, qua puer adhuc inter vbera nutricis & in cunis agens. Hæc quoque vitæ Iudæ fuit ratio, hæc eiuſdem initia, progreſſus, & finis penè par: ſincerus enim fuit ſub principium, & aliquot pòſt menſibus, ſed circa finem impius & maximè flagitioſus. Comparationem hanc Iudæ cum Saule primus ſanctus Ambroſius adinuenit, qui vtriuſque inter ſe vitam contulit, vt verò oſtendat bonum aliquando & ſincerum fuiſſe, hęc ſancti Petri ex Actis verba affert, *ſortitus eſt ſortem miniſterij huius.*

1. Reg. 13.

Vita Iudæ comparata cum Saulis.

Hæc ſententia, vtpote probabilis, & veriſimilitudinem habens, etiã illuſtriũ in Eccleſia Doctorũ auctoritate ſtabilitur, vti Cyrilli, Hieronymi, Tertulliani, Ambroſij, Chryſoſtomi, Baſilij, & aliorum, atque inprimis Euthymij in Lucam, qui id inde probat, quòd in prima vnctione, qua Magdalena pœnitens ſacros Chriſti pedes vnxit, murmuraſſe minimè legatur, vt qui nondum auri ſiti æſtuabat, aut malitiam ſpirabat.

Cyrill li. 4. in Ioa. c. 30. Hier libr. 3. cont. Pelag. Tertull libr. de anim c. 4. Ambr. in c. 9. ad Rom. Chryſ. ho n. 48 in Ioan. Baſil. epiſt. ad Chilon. Euthym. Luc. 7

Alij Patres & Doctores de mutatione morum Iudæ, de vitæ eius, inconſtantia, & imprimis de laudabilibus eius principijs, & de in iiſdem ad tempus continuatione longè alia & notabiliora ſcriptis prodidere. Anaſtaſius Nicenus in ſuis in ſacram Scripturam quæſtionibus miracula eũ patraſſe refert, Olympiodorus multos fidei eũ aſſeruiſſe auctor; dæmones fugaſſe tradit Cyrillus Hieroſolymitanus. Tertullianus omnem hunc progreſſum vna falce ſuccidens, in innocentia eum & ſinceceritate ait perſeueraſſe, quouſque loculorum & oblatorum Domino illi cura commiſſa: quæ illi à Domino idcirco concredita, vt cor eius auaritia & deſiderio auri æſtuans aliquatenus ſatiaretur, vt quidem Hieronymus, Cyrillus, Theophylactus, Euthymius in Ioãnem, & Origenes in Cantica prodidere; vel quòd ad ſpiritualia alijs minus eſſet aptus, ſed ad temporalium forſan adminiſtrationem accommodatior; vel potius, vt ſanctus Ambroſius ait, ne forſitã, quaſi minùs honoratus, aut commodis fruſtratus, Dominum prodere, & aduerſus vitam eius conſpirare coactus fuiſſe videretur. Aliam Epiphanius loculorum ei concreditorum dat rationem, vt nimirum inexcuſabilis foret, eoq; maius eius peccatum, vt qui nõ obſtante pecuniæ aurique Domino dati tractatione, nihilominus contra vitam eius & ſanguinem, cupiditate auri æſtuans conſpirarit. Fuit ergo omnium mortalium, quos terra vnquam tulit, cauernæ & ſpecus protulere, aut tartarus potius in mundum prouexit, nequiſſimus, pernicioſiſſimus, & maximè execrandus. Varijs diuerſiſque eum coloribus depingunt Patres. Ambroſius, Hieronymus, Baſilius, Gregorius, Auguſtinus, Caino eum comparant fraterno ſe polluenti ſanguine; quique horrendo hoc flagitio contaminatus de venia obti-

Anaſt. q. 22. in ſcript. Olympiod. Tertullian.

Homil 4. in Cant.

1. Offic. c. 16.

Cur loculi Iudæ commiſsi.

Iudas Caino à Patribus nõnullis cõfertur.

Digitized by Google

obtinenda deſperauit, indignumque ſe tanto commiſſo facinore credidit, qui indulgentiam conſequeretur: hinc ore blaſphemo diabolicoque ait: *Maior eſt iniquitas mea, quã vt veniam merear.* Ita paricida ille Iudas, cùm traditionem aduerſus Dominum ac magiſtrum ſuum, quin imò Dei filium inſigni quodam ſcelere adornaſſet, hinc deſperandi occaſionem ſumpſit, & flagitij ſui enormitate perſpecta, miſericordiæ impetrandæ diffidens, ſuijpſius factus tortor ad arborem ſuſpendio vitam abrupit.

Gen. 4.

Sanctus Hieronymus, Drogo Cardinalis, ſanctus Auguſtinus, & Rupertus Achitopheli aſſimilem fuiſſe tradunt: Achitophel namque nobilis fuit proditor, cui cùm Dauid Rex regni arcana conſiliaque intima commiſiſſet, in domini ac regis vitam conſpirauit, & vniuerſum propè regnum ad Abſalomi aduerſus patrem & Regem Iſrael inſurgentis partes concitauit: ſed cùm non eum ac voluiſſet exitum coniuratio eſſet nacta, furore & deſperatione concitus, & de miſericordia apud regem impetranda deſperans, ſuijpſius factus eſt carnifex. hæc verò hiſtoriæ verba ſunt: *Porrò Achitophel videns, quòd non fuiſſet factum conſilium ſuum, ſurrexit, & abijt in domum ſuam, & diſpoſita domo ſua ſuſpendio interijt.* Ad eumdem planè modum infelix & infamis Iudas, cùm inter Apoſtolos Conſiliarios, & Secretarios Chriſti Domini, qui natura ſua totius orbis rex erat, eſſet cooptatus, & ſceleſtis ſuis conſilijs & peruerſis conſpirationibus omnem Iudæorum populum concitaſſet, vt aduerſus legitimum adeoque exoptatum Meſſiam conſpiraret; cùm noxiæ eius machinationes ad votum non ſucceſſiſſent, furore & rabie tumens, & de venia obtinenda deſperans, laqueo vitam intercluſit.

Ab alijs Achitopheli.

2.Reg.16. 17.

Ab ijſdem rebelli Abſalomo haud diſſimilis habetur, qui furore & iracundia æſtuans, fratrem ſuum Amnonem in inſidias pertraxit, & geniali epulo exceptum & bene potum ſacrilega & paricidali manu iugulari imperat. Rem Regum hiſtoria latius deducit: *Feceratq; Abſalom conuiuiũ quaſi conuiuium regis: præceperat autem Abſalom pueris ſuis dicens, Obſeruate cùm temulentus fuerit Amnon vino, & dixero vobis, Percutite eum & interficite.* Sed indigni huius facinoris vindex Deus pœnas haud multò poſt exegit: mulo namque per denſos arborum ordines inequitans, imis ilicis ramis cæſariem implexus pependit. Non minori etiam Iudas iracundia ardens, non ſuum modò fratrem, ſed Deum ipſum prodidit, & lętioris vultus ſub velamine, ficto quodam oſculo, inimicis illum tradidit, in monte Caluariæ conſpiciendum dedit, inde cruci, morti, eiq; crudeliſſimæ expoſuit: ſed peccatum quoq; eius flagella ſecum trahens, ad eam virum deſperationem coegit, vt è ligno infami ſe ſuſpenderit.

Iudas Abſalomo collatus.

2.Reg.13.

2.Reg. 8.

Magnus ille Mediolanenſium Præſul, & Catholicæ Eccleſiæ Doctor Ambroſius, eum cum Doeg Idumæo, Prophetarum percuſſore interfectoreq; in eadem bilance componit. Sceleſtus hic Idumæus regẽ Dauid prodidit, atq; irruptione in Sacerdotes facta trucidauit vna die octoginta quinque viros veſtitos ephod lineo, id eſt, Sacerdotes. Ad eumdem planè modum Iudas Iſcariotes eã machinans proditionem, cui parem nõ vidit orbis, mortis, non vnius ſacerdotis dumtaxat, ſed ſummi illius Pontificis, & Sacerdotum omnium coryphæi, accu-

S. Ambroſius Iudam aſſimilat Doeg Prophetarũ interfectori.

1.Reg.22.

Plaut. Caſina. *Homer Iliad. 8.* *Virg. 5 & 6. Æneid.*

amphoram, in ſitulam Plautus, in galeas, caſſides militari more coniectæ meminit Homerus; Virgilius in re quidem bellica & caſtrenſi in galeis ſortes commiſtas, in politicis verò rebuſque ciuilibus vrnas adhibitas vult.

Sortiū vſus apud veteres. *Ion. 1.* *Ezech. 20.*

Ethnicis & barbaris ſortiendi ratio familiaris admodum fuit, & quidem longo tempore eius ſeruarunt vſum: iſque per omnes ferè orbis populos inualuit, terrā nō minus quàm mari. Nautæ qui Ionam in Tharſis vehebant tempeſtate iactari, & naufragij metuentes diſcrimen, *miſerunt ſortes, & cecidit ſors ſuper Ionam.* qui ſorte hac deſignatus in mare idcircò deiectus fuit, & ab vndis abſorptus. Longo ante tempore ſortes vſurpauerat rex Babylonis: de eo namque ſcribit Ezechiel, *Stetit rex Babylonis in biuio, in capite duarum viarum, diuinationem quærens, commiſcens ſagittas, &c.*

Eſth. 3. *Matth. 25.* *Pſal. 21.*

Arrogans Aman Perſa, quo vindictam de Mardochæo, & vniuerſo Iudæorum populo ſumeret, die ac menſe, è ſortibus diſcere voluit, *Miſſa eſt ſors in vrnam, quæ Hebraicè dicitur Phur, coram Aman, quo die & quo menſe gens Iudæorum deberet interfici.* Exinde & præſidiarij Romani Hieroſolymis, in monte Caluariæ filio Dei moriente, ſub cruce ſuper veſtem eius miſerunt ſortes, vti Euangeliſta notat, *Poſtquam autem crucifixerunt eum, diuiſerunt veſtimenta eius, ſortem mittentes.* quod & Propheta olim prædixerat, *Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem.*

Lib. 10.

Hęc quidem è ſacris deprompta litteris, ſed audite & prophana. Refert Corn. Tacitus eques Roman. & ſcriptor peregregius, Romæ magiſtratus, prouincias, quin imò legationes, ſortito decretas, ne quis ambitioni, mutuæ conſpirationi, litigio, turbiſque locus eſſet. Obſeruauit idipſum Sigonius. *Lib. 2. de iudic. c. 12.*

In repub. Athen lib. 3. *Act. 4. in Verrem.* *In Herm.* *Lib. 2. dec. 3.*

Græci colonias quoque ſuas ſorti committebant. quin & apud Athenienſes Areopagitæ ſententias ſuas ſorte proferebant, coniectis ſcilicet plurimis in vrnam litteris. Teſtem habeo huiuſce rei eumdem Sigonium, qui Lucianum, Demoſthenem, & Ariſtophanis Scholiaſtem vt teſtes producit. Tradit Tullius, legem Syracuſis fuiſſe, quæ Iouis Sacerdotem in annos ſingulos capi ſortito iuberet: Lucianus apud Spartanos ſortibus gladiatores in duellum ait & arenam deſcendiſſe: T. Liuius Romanos in bellis nihil niſi ſorte iacta feciſſe, ſortito caſtra metaſſe, ordines diſpoſuiſſe, ſortito quoque duces & centuriones ſuos creaſſe.

Apud Hebræos item ſortiū vſus.

Hebræis eadem ſortiendi ratio in vſu fuit, Scriptura ſacra fidem facit, adeò vt in omni propè iuſtitiæ exercitio, in regum electione, terræ diuiſione, munium diſtributione, ipſis denique ſacrificijs nihil niſi ſorte deciſum decreuerint.

Leuit. 16. *Numer. 17.* *Ioſ. 7.* *1. Reg. 14.*

In Leuitico mitti videbitis ſortes ſuper hircos duos iam ſacrificio deſtinatos: *Duos hircos ſtare faciet coram Domino in oſtio tabernaculi teſtimonij, mittēſq; ſuper vtrumque ſortem.* In Numeris Aaro alijs ſacerdotiū eius ambientibus ſorte præfertur. In Ioſue, Achan de familia Zare furtum è tanto bellatorum numero ſorte detegitur. Idem & Ionathæ cōtigit. *Et ait Saul, mittite ſortem inter me, & inter Ionatham filium meum & captus eſt Ionathas.*

1. Reg. 10.

Electionem etiam Saulis ſorte factā deprehendo; cùm enim Samuel Propheta tribus omnes Iſrael in vrnam commiſiſſet, & ſuper Beniaminiticam ſors

Digitized by Google

cecidiſſet; rurſus omnes eiuſdem familias in vrnam conijcit, *& cecidit ſors ſuper cognationem Metri, & peruenit vſque ad Saul filium Cis.* Video & terram promiſſionis Hebræis, Deo ita iubente, ſorte diuiſam, *Ita dumtaxat, vt ſors terram tribubus diuidat, & familijs.* Singulatim id deſignat Regius Propheta dicens; *Et ſorte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis, &c.* Ne verò ad ſortilegium hoc adſtruẽdum lõgiùs prouehamur, ſufficiat videre, Apoſtoli in perfidi Iudæ locum ſurrogationem ſortito fieri, & ab Apoſtolis ſortes adhiberi: *Cecidit ſors ſuper Matthiam, &c.*

Num. 16.
Pſal. 77.

Notare circa hanc per ſortes electionem doctiores velim, Iudaiſmum hanc redolere, & vſu ſuo & conſuetudine quid ſapuiſſe Moſaicum, ac proindè minùs perfectam & excellentem eſſe; quæque poſt Spiritus ſancti miſſionem numquam deinde in vſu fuerit.

Matthiæ electio legitima planè fuit.

Non quòd taxare aut carpere velim, quod diuinitùs ſcio quoad ſancti Matthiæ electionem comprobatum, & quod Apoſtolos, communi voto & conſenſu, præmiſſis communibus ad Deum precibus & orationibus conſtat feciſſe. Quin verò electio hæc omnibus ſuis numeris & partibus fuit abſoluta. Primò quoad electores, quorum ſumma fuit auctoritas; vtpotè qui Apoſtoli erant, totius ſcilicet vniuerſi Principes, terræ Præſides, cœli ianitores, populorum Doctores, & Euangelij præcones: quibus hoc Pſalmographi aptari queat, *Principes populorum congregati ſunt cum Deo Abraham*, ad ſancti Matthiæ nimirum electionem faciendam. Secundò, quoad electum & deſignatum, de quo meritò dictum putemus, quod de primo Iſraelitarum rege à Samuele dictum legimus, *Certè videtis, quem elegerit Dominus, quòd non ſit ſimilis ei in omni populo.* Quas enim ſanctus Matthias habebat dotes & perfectiones, non erant illi cum alijs communes, vti ſua in oratione luculentè oſtendit Apoſtolorum Princeps. elucebat ſiquidem quædam in eo morum maturitas: dicit enim, *Ex his viris*: quin & vitæ ſanctimonia; additur namque, *qui nobiſcum ſunt congregati*: ſapientiæ quoque & doctrinæ profunditas; norat enim quidquid ad vitam Saluatoris pertinebat, iam inde ab exordio ad finem vſque extollit namque ℣, *Omni tempore quo intrauit & exiuit.* Tertiò, quoad eligendi modum; omnes enim Apoſtoli antequam eam aggrederentur, preces præmiſere, & orationi ſolito feruentius incubuere; vnde notat Scriptura, *& orantes dixere.*

Pſal. 46.
1. Reg. 10.
Act. 1.

In Præſulũ electione oratio adhibenda.

Ab oratione ſuam electionem prouidi hi Electores inchoarunt, vt hinc diſcamus, omnem electionem, ac præſertim Antiſtitum, eorumque, quibus Eccleſiæ moderari habenas incumbit, multis validiſque à Deo precibus ac ſupplicationibus poſtulandã. Deinde in omni re difficili ac perplexa, magnique momenti negotio ad publica eſſe ſuffragia, & litanias confugiẽdum. Ita id feciſſe legimus pium Regem Ioſaphat, & poſteris id ipſum præſcripſiſſe, *Cùm ignoramus quid agere debeamus, hoc ſolùm habemus refugij, vt oculos noſtros dirigamus ad te.*

2. Paral. 20.

Iudith 8.
Iudith publicas petijt populi preces.

Pia, mirabilis, & numquam ſatis laudata Iudith, antequam generoſum & heroicum hoc iugulati Holofernis facinus exequeretur, communes populo preces & ſupplicationes indixit, omniumq; ſuffragia depopoſcit, dicens: *Nolo, vt aliud fiat, niſi oratio pro me ad Dominum Deum noſtrum*, vt mihi pro-

Digitized by Google

propitius ſit. Exinde & Apoſtolus Paulus communes & publicas iunctis poſtulationib⁹ orationes permagni fecit, ita Timotheo ſcribens, *Obſecro primùm omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, & gratiarum actiones.*

1. Tim. 7.

Philoſophorũ axioma.

Inter cætera Philoſophorum axioma non poſtremum hoc eſt, *Virtus vnita fortior eſt ſeipſa diſperſa.* Idem penitùs de oratione ſentiendum, atque hoc precibus adaptandum. Nam reuera oratio vnita, & è pluribus ſuſpirijs coagmentata ac compacta maiorum eſt virium & efficaciæ, violentiuſque cœlum petit, quàm aliqua priuata aut particularis. Hinc ergo efficias, communes omni in re preces non minùs vtiles eſſe quàm neceſſarias, ac prælertim in perſonarum publicarum, multò verò magis, in ad animarum regimen vocatarum electione.

Publicę preces maximè vtiles.

Error eorũ, qui in præſulum electione Deũ non conſulunt.

Hinc errare conſtat eos & quidem grauiſſimè, quin imò reprehendendos eſſe, qui huiuſmodi in caſibus à cœlo conſilium non petunt, ad Deum non confugiunt, eoſq; prouidæ illius directioni non commendant, ſed proprio feruntur affectu, & brutorum ritu ſenſuum exteriorum dumtaxat dictamen ſequuntur. Tradit Gloſſa Ordinaria in 1. Machabæorum Alexandrum Magnum iam morti proximum à purpuratis ſuis rogatum, ecquem ex omnibus ſatrapis, principibus ac cõmilitonibus ſucceſſorem denominaret, ilicò reſpondiſſe, vt quem optimum ac digniſſimum ipſi iudicarent, hunc ad gubernacula promouerent: habebat nihilominus filiũ Herculem nomine, & fratrem Aridęũ, quin & vxor Roxanes ex eo prægnans erat. Veruntamen neminem horum in regna ſuccedere ſua voluit, ſi indigni comperirentur. Quantum ergò Chriſtiani cõplures erubeſcant, qui ſuis in electionibus ac denominationib⁹ nullam virtutum meritorumq; eligendi, longè ſecus ac barbarus ille rex, rationem habẽt, ac ſæpè indigniſſimos quoſq; ſuorum magiſtratuum ac dignitatum ſucceſſores habent ac relinquunt.

1. Mach. 1.

Generoſum Alexandri Magni reſponſum.

In Numeris Moſi hoc modo imperat Deus, *Tolle Ioſue filium Nun, virũ in quo eſt ſpiritus Dei, & pone manũ tuã ſuper eũ, & audiat eũ omnis Synagoga filiorum Iſrael.* Hũc ergo populi ſui ducẽ ac caput eſſe Deus vult, qui ſpiritu Dei ſit repletus; mundus verò è contrario eos in Paſtores & Eccleſię antiſtites aſſumi cupit, qui ſpiritum habent diabolicum. O dedecus & probrum intolerabile!

Num. 27.

Sapiẽtiſſimus ille mortaliũ Salomon (qua de cauſa neſcio, niſi forſan illuſtre quoddam denotare voluerit myſteriũ) nullam è ſuis ſiluis trabem aut tignum exciſum in domo Dei voluit collocari; ſed omnia ligna maiora, quorũ in tẽplo vſus erat futurus, è Tyrij regis Hiram ſiluis & nemoribus, & aliundè peti iuſſit. *Itaq; Hirã dabat Salomoni ligna cedrina, & ligna abiegna, iuxta oẽm voluntatẽ ei⁹.* Deſignare ſc. volebat, Paſtores & Pręſules, qui Eccleſiæ baſes & columnæ ſunt, apud exteros potiùs, modò dignitatis capaces ſint, quã apud cognatos & cõſanguineos noſtros, ſi nulla adſint merita, eſſe quærẽdos. Interim tamẽ hodierna die in domo Dei, quæ eſt Eccleſia, dignitates & munia cõſanguineis aut proximis, tam familiaritate quàm fœdere & affinitate iunctis cõferuntur. Virtutem ſcil. ſupplantat caro & ſanguis, & mundani affectus merita pręeunt.

Inſignis Allegoria.

3 Reg. 5.

Eccleſiaſticæ dignitates externis potiùs, modò digni ſunt, conferendæ.

Illum Deus in Numeris in ſummum eligi Pontificem iuſſit, cuius virga floruiſſet: adeò vt inter duodecim in tabernaculo collocatas virgas, ſola Aaronica florida apparuerit. Audite quid Scriptura dicat, *Quem ex his elegero, ger-*

Num. 17.

Inſignis Allegoria.

minabit virga eius. & deinde *ſequenti die regreſſus inuenit germinaſſe virgam Aarō in domo Leui*. Quo prod.gio oſtendere voluit illum duntaxat in præſulem aſſumendum, cuius vita flores, frondes, & fructus protulerit. per frõdes verò verba, ſcientiam, doctrinamque intelligo; per flores bonum nomē & exiſtimationē, & per fructus opera bona. Hæ nimirū ſunt dotes & chariſmata eorū, qui in Eccleſia alijs præeſſe & gubernare volūt.

S. Matthiæ ſanctitas è pluribus colligi poteſt. Talis erat Matthias noſter, & omnigenæ in anima eius perfectiones repeꝛiebãtur. Et quidē ſanctimonia vitæ ei⁹ è varijs colligi reb⁹ poteſt.

I. Primò, quòd de 72. diſcipulorum à Dei filio electorū, quiq; iā inde à baptiſmo Ioānis ad mortem vſq; eū fideliter & indeficienter ſecuti ſunt, numero fuerit. Fuit è 72. diſcipulis. colligas hoc ex ijs, quę in 1. Act. c. ad reliquos Apoſtolos Petrus protulit, *Oportet ex his viris, qui nobiſcum ſunt cōgregati in omni tempore, quo intrauit & exiuit inter nos Dominus Ieſus. incipiens à baptiſmo Ioannis vſque in diē qua aſſumptus eſt à nobis, teſtem reſurrectionis eius fieri vnum ex iſtis.*

II. Secundò, cùm ſortito ipſe cum Ioſepho Barſaba, qui ob vitę ſanctitatem *iuſtus* cognominabatur, commiſſus eſſet, inq; ipsū ſors cecidiſſet, hinc efficias & colligas, ſocio illū digniorē & iuſtiorē, ac proinde meriti maioris exſtitiſſe.

III. S. Matthias in Apoſtolū electus à Chriſto iam glorioſo. Tertiò, è noua eligendi ratione; ceteros. n. Apoſtolos Redēptor elegit, interim dū mortalem adhuc vitā ageret, & cum hominibus in terra conuerſaretur; Matthiā verò iam gloria donatus, & ad dextram Patris reſidens: in quo extraordinaria quædam gratia, fauor, deq; virtutibus eius illuſtre elucet teſtimonium & argumentum.

Qui 12. ciuitatis illius myſticę & Hieroſolymę glorioſę fundamenta, i. totidem lapides ac gēmas, quarum Apocal. *Apoc. 21.* meminit, examinãt, & ſingulis ſingulas Apoſtolis adaptãt, Matthiæ noſtro amethyſtum aſſignant, idq; ob eximiam vitę ſanctimoniã, & ſummã inprimis animi demiſſionē, quæ nomine eius (ſonat nãq; *Paruus Dei*) incluſa cū fuerit, numquam à ſuperbia arrogãtiave inebriari potuit. Amethyſto aſſimilatus S. Matthias.

Habetis igitur virtutem & miranda Matthiæ noſtri, habetis electionē, vocationem, prædeſtinationem, habetis denique eius ad Apoſtolatū aſſumptionē; è cõtra verò ſceleſti ac ſacrilegi proditoris Iudæ reprobationem, perditionē, ac damnationē audiſtis. Quæ duo directè ſibi inuicē aduerſantur, & exitu nimiū quantum inter ſe diſtant: hoc Chriſtū & Deū relinquit, illud ad eius cultū, amoremq; prouocat: vt idem planè in Dei domo quod in vtero Rebeccæ cõtingere ad oculum cernere ſit. fratres namq; gemini, Iacob & Eſau, eodem propè momēto vtero materno prodeuntes, vt Geneſis ipſa refert, diuerſos ſubiere caſus: *Gen. 24.* hic namq; à Deo reprobatus & reiectus fuit, etſi primogenitus; ille verò etſi ſecundogenitus, electus, prędeſtinatus, & dilectus. Insignis Allegoria. Hic verò duos alios videas fratres, in quantū ſc. ambo Ieſu Chriſti diſcipuli, & eiuſdem familæ membra, qui eadem non gaudēt ſorte. Iudas. n. velut alter Eſau profanus, etſi quoad Apoſtolatū natu maior fuerit, reprobatur, Matthias verò, Iacobi exēplo, non ſine miraculo, quãquam iunior, vtpote de numero dumtaxat 72. diſcipulorū aſſumitur. *Eſth. 1.* Magno apud Perſas in honore fuit regina Vaſthi, Aſſueri magni vxor, ſed ſua dignitatem & coronã culpa amiſit, ſummo cū dedecore regiâ eiecta. cuius in locū & ſol.ū ſuffecta eſt humilis & prouida Eſther; quæ ſuis coronã meritis ſibi peperit, quam ſuperbia & arrogãtia alteri abſtulerat. Idem propè noſtra in hiſtoria fieri videmus: Iudas namque velut

noua

Vaſthi ruina comparatur cum ruina Iudæ.

noua Vaſthi, ob ſcelus & arrogantiam regio palatio, ſacro inquam Apoſtolorum collegio pellitur: pauperculus verò & abiectus Matthias, veluti Eſther, ad eiuſdem honores aſſumitur, locumque prius vacantem occupat.

Terribiles ſanè caſus, viciſsitudines nouæ, & mutationes planè admirabiles; ſed quæ nihilominus animos ſublimes, & ſibi maximè de virtute & probitate plaudentes perterreant ac percellant. Iudas Chriſti diſcipulus, qui miracula patrabat, dæmones fugabat, cœlorum geſtabat claues, deficit, ſceleratorum fit anteſignanus, proditionem adornat, Domino ſuo ac Deo mortem machinatur. Ita ſcilicet fieri cum ijs cernas, qui initio miranda præſtant, & extremè ſancti ſunt, vt ſi ſemel labantur, & à iuſtitiæ ſemita deflectant, ad extremum omnium ſint ſceleſtiſſimi: è contra verò qui initio moribus ſunt peruerſiſſimis, vbi reſipiſcere cœperunt, tandem ad ſummum ſanctitatis apicem pertingant, vt & miracula patrent. Horum exemplum S. Maria Magdalena ſit, illorum Iudas.

Qui initio minus ſunt boni, ad extremũ ſummè ſunt neq;, & cõtrà.

Nemo de ſua iuſtitia præſumat.

Nemo igitur de ſe nimiũ præſumat, ad quemcumq; demum virtutũ meritorumq; gradũ peruenerit, ſed ruinã ſemper & lapſum metuat, ſibi non ſecus ac Iudæ imminentẽ; qui è ſummo Apoſtolatus culmine tã profundè deiectus eſt, vt in Meſſiæ mortem crucemq; conſpirantiũ factus ſit dux & caput. Ergo, monẽte Apoſtolo, qui ſtat videat ne cadat, &, quò quiſq; eſt altior & eminentior, eò ruinæ ac lapſus periculũ magis formidet. An nõ turres & ſumma quæq; tẽpeſtate & fulmine petuntur? an non arbores procerlores citiùs à ventis ſternũtur, quàm humile ſenticetũ? Ita qui ad honores altiores & excellentiores euecti ſunt, maiori lapſus patent periculo.

Qui ad maxima euehuntur, ſunt in maximo lapſus periculo.

Hoc animo voluite, Auditores, & probum illud in Apocalypſi datum conſilium, vobis datum credite, vt ſcilicet quod iam habemus, cõſeruare ſtudeamus, ne coronam noſtram alius accipiat. Hoc ſi Iudas conſideraſſet, non iã in gehenna torqueretur; in qua non paruum illi cruciatũ cauſatur, quòd illã Matthiæ ceſſiſſe coronam videt, quæ ſibi parata erat, quaque in cœlo donatus eſſet, ſi aliam vitæ rationem iniſſet, aut iam lapſus reſurrexiſſet, & pœnitentiam de admiſſis egiſſet.

Apoc. 3.

Semper in tremore viuendum.

Ah! non ſolus Iudas hoc cruciabitur modo. Fuere plures, & modò etiam ſunt, qui à Deo, & quidem amplissima mercede ac præmio vocati, quinimò omni eo, quod cœlis continetur, tam blandè amiceque inuitati, adeò obſtinati, & peruicaces ſemper manent, & manſerunt, numquam vt vocantem ſequi voluerint, hoc ſibi proponentes, aut potius imponentes, cùm ſemel eos elegerit, & ad amorem ſuum cultumque inuitarit Deus, numquam ab eodem reijci aut condemnari ſe poſſe. Sed errant: appellare ſiquidem poterit alios, quocumque demum ſub mundi climate agant, ex incultis gentiliſmi vepretis, è media Turcarum impietate, & vltimis mundi cardinibus eos adducendo, & ad ſe conuertendo, vt ſuo illos addictos cultui præmio cœleſti beet, & gloriam, quam alijs parauerat, in hos transferat.

Præeuntem mihi hac in opinione ipſum habeo Deum, ita apud Prophetam ſuum loquentem, *Vocans ab oriẽte iuſtũ, & de terra longinqua virum voluntatis meæ, & locutus ſum, & adducam illud, &c.* Quaſi diceret, Fluunt ordine cuncta, quo voluerint & potuerint, fideles clientes mei ſint ingrati, ſerui

Iſai. 48.

ter-

tergum mihi obuertant, electi mihi aures occludant, ne fortè verba mea audire cogantur, iuſtis dumtaxat cœlum meum cedat; ſi vos, qui Chriſtiani cenſemini, ipſum ſubire detrectatis, alios ex Oriente, de medio nationis barbaræ & incredulæ, & idola colentis adducam, qui Chriſtiana ſacra ſuſcipientes fidele mihi obſequium præſtabunt, quoſque intra regnum meum admittam. Loco Iudę, qui mea gratia & prærogatiua accepta abuſus eſt, ſuoq; in ſtatu perſeuerare noluit, Matthiam quemdam ſubrogabo, qui ſe geret ſapientiùs, & fidelius mihi obſequium & cultum ſinceriorem exhibebit.

Quàm haſce comminationes tuas perhorreſco Domine, quàm tua iudicia reformido, quàm ſub graui delictorum meorum faſce gemo! Scio me ſæpenumero erga te, vt Iudam & Iſchariota deteriorem geſſiſſe: cùm enim ille non niſi ſemel te prodidiſſet, ſemel mortem tuam eſſet machinatus; ipſe mille aduerſum te proditiones procudi, millies & amplius in diuinitatem tuam conſpiraui; teque inſuper millies cruci affixiſſem, ſi modò ipſe facere, tuque id pati potuiſſes. Verùm tu Deus es plenus miſericordiæ, generoſæ ac nobilis planè conditionis, quique pro delictorum multitudine ac grauitate tua flagella non exeris: cùm enim iam abhinc multis annis tartaro me adiudicare, & meam alteri cuipiam coronam addicere potuiſſes, qui ea non excidiſſet, vt eadem ipſe excidi; pepercisti, ſemper patienter me tolerasti, exſpectans donec reſipiſcerem, deque admiſſis pœnitentiam agerem.

Pia meditatio.

Hanc ergo me acturum ſpondeo, vitæ inquam emendationem polliceor, peccata deponam, intolerabile hoc iugum humeris excutiam, captiuitatis vincula confringam, delicta tibi mea confitebor ex toto corde meo. Obſecro itaque Domine, iterum me in gratiam admitte; ſuſcipe quæſo miſericordiarum pater filium hunc prodigum, qui tuam diſſipauit ſubſtantiam, & modò totus lacer, conciſus, pannoſus coram te comparet, tibi ſe ſiſtit ſupplex, reindue, & in integrum reſtitue Domine, tuamque in hac vita mihi gratiam recupera, vt in alia regia gloriæ tuæ veſte veſtiri circumdarique merear: cuius nos reddant Pater cum Filio ac Spiritu ſancto compotes. Amen.

IN FESTO
S. IOSEPHI
IESV CHRISTI NVTRITII.

Cùm eſſet deſponſata mater Ieſu Maria Ioſeph. Matth. 1.

FIGVRA.

LAudat Geneſis quemdam Ioſephum de domo Iacob, tum quidem ob caſtitatem ac continentiam, tum verò quàm maximè ob fidem Domino ſeruatam. cùm enim in Putipharis AEgyptij domo ageret, & dominæ pergratus eſſet, illaq; laſciuos in caſtum adoleſcentem oculos conieciſſet, pro eo tamen, quo in herum ferebatur amore & cultu, dominæ pellacis preces reiecit, tantamq; hoc in caſu prudentiam & diſ-

Gen. 40.

Digitized by Google

diſcretionem oſtendit, vt eam intactã illibatamque hero, à quo cuſtodiendam acceperat, reddiderit. Simile, em hodierno in Euangelio hiſtoriã legere videor: videas hic namque virum, eiuſdem quidem nominis, ſed de domo Dauid, ob caſtitatem fidelitatemque non minùs apud Deum quàm homines deprædicandum. Hic cùm virginem matrimonio ſibi iunxiſſet, quam Deo in matrẽ deſtinatam nouerat, in quam etſi per matrimonij leges ac iura poteſtatem haberet, pro eo tamen, quo Deum, magnum illum Dominum, honore & cultu proſequebatur, numquam eam voluit attingere, atq; idcirco incredibili pudore, honeſtate, ac fide cum eadem vixit. Ioſeph filius Iacob illuſtris fuit Patriarcha, noſter verò Ioſeph de ſtirpe Dauid admirabilis fuit Confeſſor: ille frumentum & panes in AEgypto cuſtodiuit, hic verò puerum Ieſum, qui verè vitę eſt panis, in Iudæa: ille regiorũ ſomniorum expoſitionem meruit, hic vt Angeli in ſomnis illi apparerent. Vtrumque beatum video, vtrumque ad alta magnaque euectum. Synagoga Hebræorum ſuum olim Ioſephum ſummè deprædicauit: Eccleſia & Chriſtiani noſtrum magnificant, eiuſque maieſtatem, magnitudinem, gloriam ac merita deprædicãt. Cui vt noſtram adiungere ſymbolam liceat, ad cœlum oculos ſuſtollamus ſolita Deiparæ ſuffragia depoſcentes, quæ eò poſtulantibus annuet libentiùs, quòd ad eius celebrandas laudes efflagitentur, quem illa in ſponſum & coniugem delegit. Cum Angelo ergo eam ſalutemus, dicentes: *Aue Maria.*

Sufficientem Deus dat gratiam ad exercendum ea, ad quæ homines vocat.

In rebus ſpiritualibus certiſsimum & exploratiſsimum eſt axioma, ſemper gratiam officio & munijs hominum à Deo ad aliquid faciendum electorum, vocatorumque ex æquo reſpondere, quò eos capaces idoneoſque ad eadem reddat. Docuit hoc olim Apoſtolus: ſcribens ſiquidẽ ad Corinthios, ſuumque illis officium ac miniſterium, quod cum reliquis Apoſtolis commune habebat, commẽdans & extollens, omnes ait à Chriſto idoneos miniſtros noui teſtamenti factos eſſe: *qui idoneos*, inquit, *nos fecit miniſtros noui teſtamenti.* (*2. Corinth. 3.*) quaſi dicat, quemadmodum diſcipulos ſuos elegit Deus, & ad ſublimia digniſſimaque miniſteria eos euexit, vti Eccleſiæ regimen, ſacramentorum adminiſtratio, Euangelij prædicatio, Gentium conuerſio, idolorum euerſio, dæmonum fuga, Philoſophorum confuſio, aliaque plurima; ita & iiſdem gratias officij magnitudini pares reſpondenteſque contulit. Hinc in ea, quæ ad Romanos, Apoſtolos ait *primitias ſpiritus* (*Rom. 8.*) accepiſſe, prima inquam & excellentiſsima ſpiritus ſancti chariſmata, puta gratiam maximam, ſcientiam profundiſsimam, & admirabilem ad omnigena patranda miracula poteſtatem; quæ omnia ad officiorum ſuorum exercitia & executionem neceſſaria erant.

Exod. 3. *Deus Moſen ad Pharaonem legans, eum dignum reddit.*

In huius rei figuram legimus Moſen, dum ad Pharaonem à Deo legatur, vt populi liberandi cauſam ageret, vt qui obſcurus erat, & ouium dumtaxat paſtor, quique ſe hoc indignum munere ſciebat, vt à ſe hoc onus remoueret, Deo ſumma cum modeſtia dixiſſe: *Quis ego ſum? vt vadam ad Pharaonem, & educam filios Iſrael de Aegypto?* Cui ilicò Deus: *Ego ero tecum* q.d. Vade, noli metuere, iter hoc ne perhorreſcas, noli onus hoc aut munus ab humeris excutere, ego tibi adero, ego dignum te reddam, vires & capacitatem, & quidquid ad dignè legationis hoc munus ex-

ercendum neceſſarium eſt, ſuggeram. Rurſus inſtans Moſes ait: *En incircumciſus labÿs ego ſum, quomodo audiet me Pharao?* Sed omne hoc impedimentum dimouens Deus, & animum abeunti addens, dicit: *Ecce conſtitui te Deum Pharaonis*; quaſi diceret, Verè quam tibi iniungo, legatio grauis eſt ac difficilis, Moſes, & onus magnum humeriſque tuis impar: ſed te ipſe eius capacem reddam; eam namq; linguæ eloquentiam dabo, eam manibus potentiam, & auctoritatem tibi apud omnes conciliabo, vt mei adinſtar, vti Deum te barbarus ille Rex ſit habiturus. Oſtendere hoc facto Deus voluit, nemini ſe quidquam oneris munerisque imponere, quod in cultum ſuum & obſequium cedat, quin, ad ipſum exercendum, eum dignum reddat, gratiaque ad exequendum ſua ſuccurrat. Eodem quoque modo Ieremiam deligens Deus, vt Gentibus prædicaret, & ad alia miniſteria aſſumeret, ilicò à propheta ſeſe excuſante audijt, *A, a, a, Domine Deus, ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum*, cui & animus, & ratio, & iudiciū, & lingua deeſt. Cui reſpōdit: *Ne timeas à facie eorū, quia tecū ego ſum, ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & ſuper regna, vt euellas & deſtruas & diſperdas & diſſipes, & adifices, & plantes, &c.* Ne verò rurſus, proprijs diffidens viribus, onus hoc à ſe reijciat, addit, *Ne formides à facie eorum: ego quippe dedi te hodie in ciuitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum aneum ſuper omnē terram, &c.* Munitio hæc bellica, ferrum, æs, columna, murus, & omnis hæc armatura ſupernaturalis, aliud quàm variarū gratiarum, quas prophetæ ſuo ad eum munere iniuncto dignum reddendum, dederat Deus, robur & auxilium non denotabat; ſimul etiam vt hinc cuique manifeſtum fieret, neminem vmquam à ſapientiſſimo illo Deo ad aliquam functionem, exercendam aſſumi, quin ilicò ad dignè & pro debito eam exercendam diſpoſitiones & gratias neceſſarias conſequatur.

Exod. 6. *Exod. 7.* Deus gratia ſua adeſt iis, quorum ad miniſteria ſua vti opera vult. *Ierem. 1.* Vires & animum dat Deus iis, quos ad opus ſuum deſtinat. Quià Deo ad aliquod munus aſſumuntur, eius gratia iuuantur.

Inter philoſophorum axiomata & hoc numeratur; *Qui dat eſſe, dat & qua conſequuntur ad eſſe.* Hoc quidem in rebus naturalibus habere ipſi locum docent, in quibus ipſe naturæ auctor adeò ſuam patefacit prouidentiam, vt ſicuti & quomodo dat eſſe, eo & det quę eſſe huic coniuncta ſunt & conſequuntur: ſed in ſpiritualibus idem quoq; intelligi, & dici in myſterijs poteſt, *Qui dat eſſe, dat & qua conſequuntur ad eſſe*, id eſt, idem Deus, naturæ & gratiæ auctor opus quodpiam alicui iniungens, ſimul quoq; gratiam & media ad ipſum ritè exequendum neceſſaria adiungit, & eſt hoc quàm veriſsimum.

Philoſophorum axioma. Deus dans eſſe dat quæ conſequuntur ad eſſe.

Hæc cùm ita ſint, & quidem certa & indubitata, gratiam ſcilicet ſemper officio reſpondere, & Deum iuxta onerum & dignitatis magnitudinem dona ſua elargiri ſolere; S. Ioſephus cùm in B. Virginis, matris verbi æterni ſponſum electus fuerit, quantam qualemque ei cælitus datam ad munus hoc adeò honorabile gratiam credendum? Colligi hoc è paucis his Euangelij verbis poteſt: *Cùm eſſet deſponſata mater Ieſu Ioſeph.* Quæ hodie vobis expoſiturus, & panegyricum quodammodo illuſtri huic viro, Ioſepho inquam, dicturus, bimembrem eum faciam, primo eum vt ſanctiſsimæ Virginis ſponſum, altero membro eum vt putatitium & vulgò creditum filij Dei patrem deſcribam: circa quæ multa, quæ admirationem vobis allatura ſunt, audietis.

Primò ergo, Regius Propheta Dei miranda enarrans, in ſanctis eadem potiſsimùm *Pſal. 67.*

Digitized by Google

tiſsimùm elucere & emicare canit: *Mirabilis*, inquit, *Deus in ſanctis ſuis*; atque adeò quidem mirabilis, vt plura in ſanctorum infimo minimoque quàm in tota naturæ vniuerſitate cernere ſit. Si verò in quopiam ſanctorum vmquam Dei magnitudo, maieſtas & mirabilia apparuere; in Ioſepho ſanè noſtro noua & inſolita quadam ratione eluxere, ſeque vniuerſo mundo ſpectanda præbuere. Cùm enim à Deo delectus eſſet, qui filij Dei in terra matris ſponſus foret; credendum hauddubiè, omnia in illo condecorando, nobilitando, extollendo, ac ditando mirabilia, ac theſauros eum ſuos effudiſſe.

S. Ioſeph præ omnibus ſanctis admirabilis.

Dixit olim in matrimonij laudem Salomon, virum qui probam nactus fuerit coniugem, beatum eſſe; *Mulieris bonæ beatus vir.* & alio loco; *Beatus qui habitat cum muliere ſenſata.* Quæ ſi vera ſunt, vti ſunt veriſsima, quantam Ioſephi noſtri fuiſſe felicitatem ac beatitudinem credemus, qui glorioſiſsimæ Virginis, adeò probæ, ſanctæ, præque coniux fuit, & cum eadem ſemper meruit agere & habitare?

Eccl. 26.
Eccl. 25.

Inſuper, ſi ſuperioritatis & dominij in fœminam ius maritus habeat, & vt Apoſtolus loquitur, *vir caput* ſit *mulieris*; & S. Ioſeph, in quantum coniux, eam in B. Virginem auctoritatem & præeminentiam habuerit, vt quæ illum vti caput ſuum honorarit, veluti ſuperiori obedierit, & de fuga in Aegyptum, & reditu in terram Iſrael reuelationes, illi velut patrifamilias factæ ſint ab Angelo; quis, quæſo, huius honos, quæ gloria, quæ dignitas, à tam illuſtri Virgine honoratum, cultum, & auditum fuiſſe, dum quid iuberet?

Epheſ. 1.

S. Ioſepho Deipara velut capiti ſubfuit & honorauit.

In tabernaculi fabrica duos vtrimq; ex auro Cherubinos fieri iuſsit Deus, qui verſis in propitiatorium vultibus ſe inuicem contuerentur: *Duos quoque Cherubim aureos & productiles facies ex vtraque parte oraculi, reſpiciantq; ſe mutuo verſis vultibus in propitiatorium.* Cùm aureum hoc opus foris & circumſecus vndique contemplor, Chriſtum Dominum propitiatorio, vt qui pro peccatis noſtris propitiatorio factus fuit, & *quem propoſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius*; Cherubinis verò Deiparam & Ioſephum mihi ſit veriſimile deſignari; Cherubinis inquam aureis, cùm charitate, ſanctitate, & illuſtribus ambo virtutibus vndique rutilarint: Mutuo quoque ſe reſpicientibus, idque ob incredibilem & ſummum, quo erga ſe inuicem feruntur, amorem, & mutuam cordium coniunctionem, vt dicere vtero; cum ſponſa amante potuerit: *Ego dilecto meo, & ad me conuerſio eius.*

Exod 32.

Glorioſa Virgo & S. Ioſeph comparati cum duob' Cherubim Exodi.

Rom. 3.

Cant. 7.

Nec planè abs re aut præter decorum eſt, Cherubino Ioſephum parem dicere; vt. n. Cherubim inter reliquos Angelorum ordines, & altiſsimi ſunt, & perfectiſsimi & digniſsimi; ita & Ioſeph inter ſummos, maximos, & celeberrimos meritò viros eſt connumerandus. Et ſanè ſi gratiæ in Deiparam collatæ magnitudo hinc erui poteſt, quòd in Ieſu Chriſti ſit matrem delecta: ita quoque & S. Ioſephi inde colligi gratiæ eminentia poteſt, quòd in eiuſdem Virginis, & Ieſu Chriſti matris ſponſum à Deo ſecretus ſit. Atque hoc pacto quædam inter vtrumque hunc coniugem, perfectionum & excellentiarum ſi non æqualitas aut ſimilitudo, ſaltem quàm proximè acceſsio & proportio dari poteſt. Vt quemadmodum eandem natura ijs dederat productionem, vtroque ſcilicet è regia ſtirpe ac domo Dauid deſcendente; ita pariter & gratia illos in perfectione & ma-

Proportio & ſimilitudo inter Ioſephum ac Deiparam.

Digitized by Google

ieſtate pares quodammodo & æquales reddiderit, idque ob filij Dei proximitatem, cuius Virgo Deipara erat mater, Ioſephus verò pater, & ſanctæ huius matris coniux habebatur.

S. Ioſeph in gratia confirmatus, & ab vtero matris ſanctificatus.

Hanc potiſsimùm ob cauſam, & hoc veluti fulcro opinionem ſuam confirmans doctiſsimus vniuerſitatis huius Pariſienſis Cancellarius Gerſon, quem hac in re ducem plures magni nominis Doctores ſequuntur, docere non eſt veritus; Ioſephum hunc noſtrum, ad inſtar Ieremiæ, ab vtero matris ſanctificatum fuiſſe, & antè quàm lucem intueretur, Deum vidiſſe & agnouiſſe, inque gratia fuiſſe confirmatum, vt hoc pacto ſacratiſsimæ Virgini, cuius futurus erat ſponſus, aliquatenus æqualis fieret. Atque vt in naturæ perfectionibus & donis ſibi pares erant, ita quoque in gratia & mirabilibus ſpiritualibus mira inter vtrumq; ſimilitudo fuit & correſpondentia.

Adeò vt S. Auguſtinus & Rupertus Abbas mirabiles ſancti huius viri perfectiones & chariſmata indagantes, numquam mortale aliquod delictum eum admiſiſſe aſſerant, in quo & Apoſtolis fuit ſuperior, & ad B. Virginem quàm proximè acceſsit. S. Hieronymus ſingularem inſiſtens viam, ſemper eum illibatam virginitatem conſeruaſſe auctor eſt. Alij eum cum anima ſimul & corpore ipſo Aſcenſionis Dominicæ die reſurrexiſſe produnt, vt vnà cum eo cœlos peteret, cuius in terra pater creditus eſt fuiſſe. Nō tamē opinioni huic vt fidei articulo innitendum eſt, ſed iuſtum fuiſſe certiſsimum & exploratiſsimum eſt; de eo ſiquidem in Euangelio legitur, *Ioſeph autem cùm eſſet iuſtus*, &c.

S. Ioſeph nūquam mortaliter peccauit.

Virginitatē ſeruauit.

In anima ſimul & corpore reſuſcitatus in feſto aſcenſionis Dominicæ.

Ex his ergo, Auditores, ſanctiſsimi huius viri dignitatem, virtutes, & gratias colligite. Si enim Eliſabeth virtutibus omnigenis dotata, ac Deo chariſsima, ſortem ſuam magni fecit, ſeq; beatiſsimam prædicauit, quòd à matre Redemptoris domi ſuæ inuiſeretur, vt ſcilicet admirando exclamarit, *Vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me?* Luc. 1. Quo quæſo Ioſephus honore fuit affectus, ecquæ eius beatitudo, ſacratiſsimam hanc Virginem ſemper in ſociam ac contubernalem habuiſſe?

Magnus profectò Ioannis Euangeliſtæ fuit honor, eiuſq; ſors inter cæteros mortales perbeata, quòd in ipſo paſſionis ac mortis die ſuam illi matrem Dei filius curandam, dirigendam, conſeruandam commiſerit, dicens, *Fili, ecce mater mea.* Sed non niſi poſt Ioſephum noſtrum, cui is honos obtigit, vt triginta circiter annorum ſpatio fideliter eam non modò vt tutor, conductor, director, gubernatorque; ſed etiam vt ſinceriſsimus, amantiſsimus, & fideliſſimus coniux cuſtodierit.

Matth. 27.

30. annis virginem Deiparam ſeruauit Ioſeph.

Hem quàm ſublimis hæc dignitas! quis ei maior obtingere honos queat, quàm Virginis perfectiſſimæ ſponſum eſſe, & ad eius merita quàm proximè accedere? vt ſua matrimonio pax conſtet, & inter coniuges rectè conueniat, morum æqualitas inter eos habeatur oportet, iuxta illa Geneſeos verba de primi matrimonij fœdere, *Faciamus ei adiutorium ſimile ſibi.* Gen. 1. Vbi verò humores, conditiones, & perfectiones cōiugis vtriuſque non omnino coincidunt, nec pares ſunt, defectus à parte fœminæ tolerabiliores potiuſve excuſandi ſunt, quàm viri. Hinc ſancta illa ſponſa ſuas liberè imperfectiones in nigredine quadam cutis, quæ eximiæ pulchritudini plurimùm deterebat, ſitas, in Canticis aperiens, dicendo, *nigra ſum*; mox ſubiun-

Aequalitas coniugū in matrimonio potiſsimum ſpectanda.

Digitized by Google

ſubinfert, ſponſi candore cum rubicundo colore permiſto vitium hoc qualecumq; compenſari : *Dilectus meus candidus & rubicundus electus è millibus.*

Cant 5.

Eamdem quoq; ob cauſam cùm duobus illis amantiſsimis coniugibus Abrahæ & Saræ nomina mutaret Deus, huius nomini litteram abſtulit, vt illius nomini adiungeret; idq; non ſine myſterio & planè diuinè, vt nimirum hoc modo doceremur, fœminarũ quàm virorum defectus eſſe magis tolerandos. Cùm verò longè ſecus ſe res in ſanctiſsimo hoc Ioſephi & Deiparæ matrimonio habeat, quòd ſcilicet Virgo infinitis partibus eſſet perfectior, & omnigena excellentia Ioſepho dignior, cùm mortalium nemo ei par daretur; S. Ioſephus tamen in coniugem eius delectus fuit, vt qui illi⁹ merita & perfectiones quàm proximè attingeret. Credendum proinde ac veriſimile eſt, reliquis omnigena perfectione & dignitate ita virum hunc ſanctiſsimum præcelluiſſe ſanctis, vt omnigenis benedictionibus & gratijs, præ ijſdem, cœlitus completus & dotatus fuerit.

Gen. 17.

Omnibus ſanctis perfectione & meritis præcelluit Ioſeph.

Cùm fidelis ille Abrahæ œconomus in Meſopotamiam Iſaaco hero ſuo futuro vxorem quæſiturus cimelia varia ſecum trahens, abiſſet, & venuſtam Rebeccam præ alijs terræ puellis in cõiugem illi ſegregaſſet, varia eum monilia, inaures, armillas, & brachialia, veſteſq; pretioſas, aliaq; ingentis pretij donaria protuliſſe ſcriptura refert, eaque tum Rebeccæ, tum matri fratribuſque dediſſe, heri ſui bona inter eos diſtribuendo. Credebat ſiquidem prouidus hic famulus, cui omnia ita ex voto acciderant, & qui re feliciter peracta tam lætanter domum redibat, iniquum & impar videri, puellæ ſoli munera largiri, fratres verò eius & parentes indonatos eſſe. Ita cùm Dei filius in Deiparæ vtero naturam noſtram ſibi in coniugem deſpondit, & ſacram hanc puellam in matrem ac ſponſam delegit; omnes in illam theſauros ſuos Deus contulit, omnigeniſque eam donis ac chariſmatibus cumulauit. Credibile porrò fit iucundo hoc ſponſalium Ieſu Chriſti die, die inquam lætitiæ eius & gaudij interioris, illuſtria etiam dona & quàm ampliſsima munera in omnes parentes & vniuerſam cognationem eius eſſe diſtributa. Cùm verò Ioſeph & cognatus & ſponſus eius fuerit, dubitare ſanè nemo poteſt, quin præ reliquis mortalibus gratia tũc & benedictionibus fuerit ditatus, & Deipara permagna accipiente beneficia & gratias, ſuas etiam Ioſephus receperit, non quidem pares, plurimas tamen. hoc ſcilicet ſponſi, quod gerebat, merebatur nomen, vtpote quod omnem dignitatem, honorem, ac magnitudinem mundi infinitis partibus ſuperabat.

Gen. 24.

Allegoria.

Si vel hæc dumtaxat Ioſepho cœlitus gratia præſtita eſſet, vt in Virginis huius ſeruum deligeretur, multis ſanè infinitiſque Deo ob hanc prærogatiuam & honorem deuinctus fuiſſet nominibus; vti ſapientem illam Abigailam feciſſe proditum eſt, quæ ſe beatiſsimam credebat fore, ſi vel in famulorum Dauidicorum ancillam aſſumi mereretur, cùm eam ipſe in coniugem ac reginam delegiſſet; ſe namque humilians dicebat, *Ecce famula tua ſit in ancillam, vt lauet pedes ſeruorum Domini mei.* Communis quippe ſanctorum omnium, etiam quoad ſanctitatem, virtutem, aut alium quemlibet meritorum gradum maximorum vox fuit, tametſi Patriarchæ, reges, prophetæ, & Apoſtoli etiam forent, minimos ſe ſanctæ & inæſtimabilis Virginis huius clientes ac famulos

1. Reg 25.

Dignitas S. Ioſephi ſuperat omnes omniũ dignitates.

famulos confiteri. Cùm verò ſanctus Ioſephus ſingulari quadam prærogatiua non in famulum illius ſolùm, verùm etiam amicum, maritum ac coniugem digniſsimum delectꝰ fuerit, ſingularis ſanè is honor, gratia perilluſtris, ac dignitas omnibus omnium dignitatibus præcellens ac ſupereminens fuerit neceſſe eſt.

Multæ verò inſignes, & notabiles tum à parte Chriſti Ieſu, ac ſanctiſſimæ eius matris, tum verò à parte noſtra occurrunt rationes, ob quas ſanctũ ac ſacrũ hoc matrimoniũ cum Ioſepho
Cauſæ cur Deipara Ioſepho nupſerit. Deipara cœlitus inire iuſſa ſit. Ex parte quidem Redemptoris, primò, ne velut illegitimus ac nothus contemneretur, omnium expoſitus ludibrio,
1. illiuſque proinde lex & prædicatio parui fieret ac vili penderetur. Secundò,
2. vt nutritium, tutorem, cuſtodem, & in tenera ætate protectorem ac con-
3. ſeruatorem haberet. Tertiò, vt incarnationis eius ratio & œconomia diabolum lateret; atque hæc Sancti Ignatij eſt ratio, quam & ſanctus Ambroſius, ſanctus Baſilius, ſanctus Ioan-
Lib. 1 c. 5. nes Damaſcenus, & Origenes amplectuntur.

1. Quoad Deiparam verò. Primò vt omne fornicationis opprobrium & infamiam hoc pacto euitaret, vt in S. Lucam ſcribit Ambroſius; ac ne à Iudæis
Deuter 22. iuxta Deuteronomij legem lapidare-
2. tur, ſi innupta prolem peperiſſet. Secundò, vt ſuis in laboribus, rebus domeſticis, & ad vitam tolerandam neceſſarijs auxiliatorem, adiutorem, cooperatoremque haberet; & in fuga in Aegyptum ducem ac ſocium, vt in Matthæum commentatus teſtatur Hie-
3. ronymus. Tertiò, vt è Ioſephi ſtirpe & proſapia de Deiparæ etiam progenie conſtaret, itaque cognatio, familia, maiores & aliæ affinitates naturales vtriuſque innoteſcerent.

Quæ nos ſpectant rationes, non minùs egregiæ ſunt. Prima quidem, vt è 1.
Ioſephi teſtimonio admirabilis Virginis Mariæ puritas & pudicitia omnibus probaretur, & innoteſceret; ita quidem ſanctus Baſilius, & ſanctus Ambroſius, qui hoc modo in Lucam ſcribit, *Locupletior teſtis maritus adhibetur, qui poſſet & delere iniuriam & vindicare opprobrium, ſi non agnoſcerent Sacramentum.* Secunda fuit propter myſte- 2.
rium, vt ſicut prima peccati radix à virgine nupta immorigera & rebelli pullulauit; ita viciſsim gratia & iuſtitia ab alia Virgine nupta, humillima, & obedientiſsima ortum haberet. Tertia, vt cùm hac ratione matrimonij 3.
ſanctitas ac dignitas innoteſceret, Manichæorum error & hæreſis iugularetur, qui nuptias damnabãt, & ſolas Virgines ſalutis participes fore docebant. Manichæorum circa matrimonium error.

Hæ ſcilicet ſancti huius matrimonij rationes ſunt; ceterum non eſt veriſimile aut probabile Ioſephum adeò decrepitum & exhauſtæ ætatis fuiſſe, vti eum pictores noſtri vulgò ſuis in imaginibus repræſentant, quaſi Pictorum error in S. Ioſepho repræſentando.
plus in eo naturæ frigiditas, aut ſenectutis decoctio, quàm ſancti Spiritus gratia, aut Deiparæ coniugis ſuæ honeſtas ac pudicitia potuiſſent. Præſertim cùm non defuerint olim & ſenes laſciui admodum ac ſalaces; quales fuêre duo illi profligatæ nequitiæ ſenes, Suſannæ matronæ honeſtiſsimæ pudicitiam expugnare conati: & è contra permulti adoleſcentes, in flore ætatis, ſingulari quadam Dei gratia pudore conſeruato illuſtres & honeſtatis ſtudioſi. Adoleſcens Ioſeph in AEgypto ab hera ſollicitatus nobis ſit inſtar omnium. Tum verò ſanctæ huius

Virgi-

Virginis honori & famæ non ſatis apud Iudæos conſultum fuiſſet, ſi marito decrepito & ætate prouecto iuncta fuiſſet. Dubitare ſiquidem nonnemo de impotentia viri huius potuiſſet, atque hoc pacto Virginis ſanctiſſimæ honor & nomen opprobrio non mediocri patuiſſet: quin imò de adulterij inſimulata fuiſſet crimine, quod longè maiori cum infamia coniunctum, quàm ſi innupta vterum geſtaſſet; innupta namque fornicationis dumtaxat, iam verò adulterij notam incurriſſet. Accedit, quòd & Ieſu Chriſti fama nõ exiguam è decrepito hoc patre apud Iudæos maculam contraxiſſet. Neque enim veroſimile fit, hanc eius calumniandi & eius natales ſugillandi illos occaſionem prætermiſſuros fuiſſe; quin imo, nunquam non infames illi parentes & illegitimam ac ſpuriam propaginem obieciſſent: Cùm tamen ſecus ſe rem habuiſſe ex Euangelio pateat, in quo paſsim omnes eum per Iudæam vt verum ac legitimum Ioſephi filium credidiſſe ſcribitur. His omnibus hoc velut corollarium rationibus accedat, Ioſephum, ſi adeò exhauſtus fuiſſet, laboribus, officijs, & obſequijs tam puero quàm matri impendendis, ineptum planè futurum fuiſſe, in Bethleẽ quippe proficiſci, in Nazareth redire, in Aegyptum fugere, in terram Iſrael reuerti, & labore manuum victum ſibi ſuiſque cõparare eum oportuit. Hinc ad verum quàm proximè illorum accedit ſentẽtia, & rationi innixa, qui eum, dum Virginem duceret, quadragenarium aut paulò prouectiorem putant fuiſſe, vt in ætate virili, matura, maſcula, & prudẽtiam ſpirante, Virgini commodè iungi potuerit; hinc ſemper in Euangelio vir, nunquam verò ſenex aut vetulus nominatus legitur.

Rationes quibus oſtẽditur Ioſeph non adeò decrepitus fuiſſe, vti vulgo depingitur.

Luc. 3.

Aetas Ioſephi cum Virginem duceret.

Denique idcirco potiſſimùm Ioſephum pauperem & obſcurum fabrum à beatiſsima matre ſua duci voluit Deus, vt per infirma & obſcura mundi huius, vt Apoſtolus ait, confunderet fortia ac ſublimia: ſimul etiam vt myſterio, quod Prophetæ ſuo Zachariæ olim reuelarat, hoc pacto reſponderet, ait is ergo: *Et leuaui oculos meos, & vidi, & ecce quatuor cornua.* Reuelauit porrò illi Angelus à cornibus his terram Iuda & Iſrael detrimentum omne paſſam eſſe. Cornibus porrò quatuor mundi imperia denotabantur, quæ velut efferi & ferocientes quidam tauri Iudæ opes & copias proſtrauiſſent. Hanc ob viſionem cùm non parum animo propheta affligeretur; Angelus eum cõſolaturus, cõfeſtim, per quos ruina hæc & clades reparanda eſſet, *oſtendit, quatuor*, inquam, *fabros.* Rogat ergo, quorſum huc illi? quid facturi veniunt? audit ilicò: *Veniunt iſti de terra, vt deijciant cornua gẽtium.* Idem planè aduerſus matris ſuæ ſanctiſſimæ calumniatores remedium adhibere voluit Deus: videas enim illi fabrum quemdam in coniugem dari, ne velut adulterio infamis lapidibus obrueretur, arcanũ incarnationis myſterium diabolo innoteſcat, vtque in itinere Aegyptio conſolatorem habeat, & fabri huius opera beſtiæ cornua, i. diaboli potentia & robur eliderentur.

Cur matris ſuæ maritũ Ioſephum fuiſſe Deus voluerit.

Zachar. 1.

De ſacra hac Virgine in Prouerbijs legimus, *Facta eſt quaſi nauis inſtitoris de longè portãs panem.* & ſanè ſancta hæc Virgo Eccleſiæ fuit nauis, at nauis regia & prætoria, quæ verum illum panem, qui de cœlo deſcendit, ac proinde *de longè* venit, eſurientibus attulit: in nauarchum verò & gubernatorem eius electus fuit Ioſephus, cui vtpote ſponſo ſacræ huius Virginis cura & directio concredita fuit.

Prou. 31.

Cura

Digitized by Google

Triginta annis cũ Virgine Ioſephus vixit.

Cura inquã digniſsima, dignitas incomparabilis, & directio planè regia, quæq; diuturna admodum fuit triginta aut amplius annorum; tamdiu enim, cũ ſacratiſsima Virgine eſt commoratus: nã iuxta Auguſtinum, quem huius ſententiæ teſtem ac fideiuſſorem do, Ieſum iam reſuſcitatum in monte Garuſim adorauit: ac tum ſomnium Ioſephi, quod in Geneſi legimus, verè completũ fuit: quando nimirum ſol & luna, Apoſtoli inquam & Deipara, & S. Ioſephus Redemptorem adorarunt, etſi ex aliorum ſententia, quæ multò mihi ſanè veriſimilior eſt, ſub initium prædicationis & miraculorum Ieſu Chriſti, ex hac vita deceſsiſſe perhibeatur.

Gen. 37.

Mortuus incipiẽte prædicare Chriſto.

Si ob hoc ſponſi nomen mirificè Ioſephus deprædicatur, ob aliam ſanè dignitatem, quæ ei perfectiori quodã modo obtigit, quòd nimirum in IeſuChriſti patrem delectus ſit, longè magis eſt extollendus, quam quidem hac ſecunda concionis parte deducere, & ex ea quæ ad S. Ioſephi commendationem laudeſq; ſpectant, depromere decreueram.

Et ſanè quod Ioſephi noſtri nomen magnoperè extollit, & illuſtre comprimis reddit, eſt, quòd filij Dei in terris pater creditus ſit & vulgò habitus. In Euangelio ſiquidem mater eius ait: *Ego & pater tuus dolentes quærebamus te.* Ipſe etiam vti pater, nomen puero Ieſu impoſuit, ita namq; illi promiſerat angelus, *Vocabis nomen Ieſum.* Eximius profectò & incomparabilis honos, & quo in puram creaturam cadere maior non poteſt, quàm ſuo nomen creatori ac Deo imponere, eiuſq; patrem dici ac vocari.

S. Ioſeph pater Chriſti Domini.

Luc. 2.

Adam rebus omnibus nomen impoſuit.

Adamo protoplaſto velut ſummus quidam honor à Deo datum eſt, rebus omnibus nomen imponere; hinc perfecta plenaq; illi earũ notitia collata eſt: *Omne quod vocauit Adam, ipſum eſt nomen eius*, legitur in Geneſi. Si verò tam illuſtre fuit, animalibus omnibus & beſtijs nomen indere, ecquid erit filio Dei nomen dare? ecquid Creatorem à creatura denominationem accipere?

Gen. 2.

In Dei ſupremi & æterni laudem dictum eſt, *qui numerat multitudinem ſtellarum, & omnibus eis nomina vocat.* ſi aſtris nomen vocare, in Dei gloriam & laudem cedit, quàm homini glorioſum, ſplendidum & illuſtre futurum, homini inquam, qualis Ioſephus, ipſi Deo nomen imponere, & primos honorum titulos conferre?

Pſalm. 146.

Ioſephus Chriſto nomen dedit.

Sed nondum hic eius ſtetit honos, at quod omnem admirationem ſuperat, ipſemet Chriſtus Ioſephum ſemper mirificè coluit, eiq; vt patri numquã non morem geſsit. De eo namque ſcribit S. Lucas, *Erat ſubditus illis*, Virgini inquã & Ioſepho: qui verò cuiquam ſubditus eſt, is & obedit, quin & viciſsim fidus hic & probus pater numquam glorioſum hunc filium deſeruit, ſemper eum eſt ſecutus, ſuo illum lucello ſuſtentauit, in omnibus eſt itineribus ſecutus, è Nazareth in Bethleem, etiam antequam in lucem eſſet editus, inde in Ieruſalem, exinde in Aegyptũ, aliaq; loca cum eo conceſsit, eum Herodis perſecutioni & furori ſubducens, atq; omnigenis eum obſequijs ac miniſterijs deliniuit.

Chriſtus Ioſepho obediebat velut patri.

Luc. 2.

Veterem illum Ioſephum ab omnibus Aegyptijs Pharao genu flexo voluit adorari, paſsim ab omnibus velut regni conſeruatorem, patrem patriæ & mundi ſaluatorem conſalutari, hoc ſolùm nomine, quòd panem & frumentum in Aegypto magna prudentia cõſeruando, ab egeſtate ac rerũ penuria eã vindicaſſet, *Fecitq́, eũ aſcẽdere ſuper currũ ſuum, clamante præcone, vt omnes corã*

Gen. 41.

S. Ioſephus aſsimilatur patriarchæ Ioſepho.

eo genu

eo genu flecterent. Noſtro huic Ioſepho longè melius hoc Saluatoris mundi nomen quadraret,& ab omnibus flexo poplite adorari coliq́ue deberet. ille quidem verè panem in AEgypto ſeruauit, hic verò in eadem AEgypto omnibus omnino mundi hominibus panem cœlicum conſeruauit.

Quod apud Matthæum de fideli ac probo ſeruo legitur, *fidelis ſeruus & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam*; de Ioſepho noſtro meritò dici poteſt; fuit enim ſapientiſſimus, prudentiſſimus, & fideliſſimus ſeruus, quem ſuper Mariam ac Ieſum, qui verè familiam eius conſtituebant, Dominus ſtabiliuit. fuit, inquam, magnus domus Dei œconomus, ac *maior domo* vt vocant, vt totius redemptionis ac mundi liberationis theſaurum fideliter cuſtodiret. *Matth. 25.*

AEgyptiorũ rex Pharao Ioſephi Hebręi dona & perfectiones demiratus olim ait; *Nunquid ſapientiorem, & conſimilē tui inuenire potero?* in quē ob egregias dotes & virtutum merita vniuerſam domus ſuæ curam & adminiſtrationem transtulit, rebuſque ſuis omnibus præfecit, & ab vniuerſo regno coli obſeruarique voluit, *Tu eris ſuper domum meam, & ad oris tui imperium cunctus populus obediet*. Quod in Patriarchæ illius encomium rex ille barbarus pronunciauit, potiori hoc iure in Ioſephi noſtri honorē ac laudē repetere nobis liceat. anne enim quis vmquam eo extitit prudentior, ſapientior, aut ei quoad dotes, perfectiones, meritave conſimilis? hanc ob cauſam magnus ille Regum Rex, omnipotens & æternus Deus omnem illi domus curam, ac familiæ ſuæ directionem ac gubernationem concredidit, omneſque omnino mortales, Deiparam inprimis, & paruulum Ieſum illi ſubeſſe & ſubijci voluit. *Gen. 41.* *Sapientiorē S. Ioſepho mundus nō habuit.*

Sacra Scriptura Dauidis regis felicitatem ac proſperitatem exaggerans, ait; *fecitq́; illi nomen grande, iuxta nomen magnorum qui ſunt in terra*. quis porrò maius vnquam & illuſtrius nomen eſt conſecutus, quis ad parem dignitatem eſt euectus, qualem Ioſephus noſter habuit? qui nimirum filij Dei vnigeniti pater, Chriſti tutor, Meſſiæ nutritius, & mundi Redemptoris cuſtos ac protector factus eſt. *2. Reg. 7.*

Si ſancti Petri Apoſtolorum Principis & Chriſti in terris Vicarij dignitas inde colligitur, quòd regni cœlorum claues, ſimul & potētia & in myſticum Ieſu Chriſti corpus auctoritas illi collata ſint; quid de glorioſo Ioſepho noſtro cenſendum, quanti is ipſe faciendus, qui in verum Ieſu Chriſti corpus imperium ac poteſtatem accepit? quid quæſo ſublimius, quid dignius, quid glorioſius & honorificentius, quàm Verbi diuini caput & gubernatorem eſſe conſtitutum? quàm Dei filium ſibi ſubditum, iuſſiſque ſuis obſequentem habere? *S. Ioſephi dignitas collata cum S. Petri dignitate.*

Magni olim apud Hebræos & meritò quidem, habitus eſt, & modò etiamnum habetur Iſraeliticarum ille tribuum ductor Ioſue, quòd ſoli imperaſſet, & eum ad iuſſa ſtare ſua feciſſet. pluris haud dubiè omnes Ioſephum facere noſtrum debent, eiuſque ſortem longè extollere altiùs, quòd ſolem Iuſtitiæ, & lunam pulchritudinis obſequentes habuerit, & Ieſus & Maria ad eius iuſſa obtemperarint, idque non ſemel, vti olim ad magni illius ducis mandatum ſol, ſed ſæpius, quamdiu ſcilicet vitæ eius curſus durauit. *Ioſ. 10.* *Ioſephi fama maior quàm Ioſue.*

Apoſtolorum quidem dignitas ingēs fuit & ſublimis, quòd Spiritus ſancti pri-

primitias recipere digni ſint habiti, vt quidem Doctor Gentium loquitur; ob hanc tamen & alias plures cauſas Ioſephus illis eſt præponendus; illi enim multò ante quàm Apoſtolis, myſterium hoc abſconditum à temporibus æternis, vt idem loquitur Apoſtolus, innotuit, & reuelatum eſt; primus ſiquidem ipſe IESVM CHRISTVM adorauit, primus in natiuitate eius cantantes audiuit Angelicorum exercituum choros, primus eum quoque à paſtoribus & Magis adorari conſpexit. vt meritò ad eum referri hæc Pſalmographi verba queant, *Praueniſti eum in benedictionibus dulcedinis, &c.* Quot autem & quàm varias in illum benedictiones effuſas eſſe credendum eſt?

Rom. 8.

S. Ioſephus præfertur Apoſtolis.

Pſalm. 20.

Si domus Obededom Gethæi, vt Regum prodit hiſtoria, benedictionibus redundarit, quòd trimeſtri ſolùm ſpatio apud eum arca Teſtamenti diuertiſſet, *& benedixit Dominus Obededom, & omnem domum eius.* quibus putamus Ioſephum benedictionibus repletum fuiſſe, qui tot annis glorioſiſſimam Virginem, veram theſaurorum cœleſtium arcam, tam fideliter domi ſuæ aſſeruauit?

2. Reg. 6.

Legimus in Exodo, Moſen ex conuerſatione, & aſſiduo quadraginta dierum, vel anni integri, vt quidem alij ſentiunt, in monte Sina cum Angelo colloquio, adeò ſplendidum & lucidum induiſſe vultum, vt fulgorem emicantem ſuperinducto eum velo tegere oportuerit, quo eum loquentem videre & coram audire filij Iſrael poſſent. Ecquod ergo lumen, quem ſplendorem, ecquas inquam gratias, chariſmata, & perfectiones ſanctas obtinuerit Ioſephus, qui tanto cum Regina Angelorum tempore eſt conuerſatus, & toties cum DEI filio hominumque & Angelorum Rege & Creatore collocutus?

Exod. 24. & 34.

Sed nondum prærogatiuarum eius hic finis: nam præter dignitatem paternam habuit & tutoris, cuſtodis, ac ſeruatoris filij DEI; vnde magna eum & admirabili ſanctitate, varijſque & eminentibus virtutibus inſignitum fuiſſe colligamus licet. Hæ enim niſi in eo eluxiſſent, numquam ad tam ſublime eum munus DEVS euexiſſet, aut ſaltem eum ad hoc eligendo, merita ac qualitates eidem neceſſarias & dignè administrando idoneas dare debuit.

Hanc in rem peregregiam tradit hiſtoriam Valerius Maximus. Ptolemæus AEgypti Rex, cùm filij impuberis tutorem Senatum populumque Romanum conſtituiſſet, ilicò in M. Lepidum Pontificem Maximum, virum integerrimum ac ſinceriſſimum, qui prudentiam integritatemque duobus in conſulatibus ſuam populo probauerat, hoc tutelæ onus reiecit: quòd tam probè fœliciterque exercuit, vt Alexandria, quæ regni caput erat, eius in honorem numiſmata cudi iuſſerit, quibus hinc M. LEPIDVS PONT. MAX. TVTOR REG. legebatur inſcriptum, illinc mulierem turri nixam inſculptam habebant, addito verbo ALEXANDRIA. quibus Romani huius tutoris ſapientiam, fidem, integritatemque omnibus teſtari cupiebant & notam reddere. Si exterus ille, & infidelis ob ritè principis tutelam adminiſtratam tantos meruit honores; quos promeruit, & quos dare nos oportet Ioſepho noſtro, qui in cœlo

S. Ioſephus fuit tutor filij Dei.

Lib. 4. ca. 4.

Honores M. Lepido dati.

non

non in Regis alicuius, ſed filij DEI Regis regum tutorem aſſumptus eſt, quique tam ſapienter ſe, tam dignè, tam fideliter in hoc munere geſſit?

O ſancte inter omnes ſanctos maxime & illuſtriſſime! ſancte inquam, cuius laudibus paria dicenti non occurrunt verba. Agnoſcite, obſecro, merita eius, Auditores, mirabilia eius admiremini, de illius honore iudicium ferte, magnitudinem expendite, virtutes eius imitemini, veſtras denique illi preces offerte. Cùm verò ſanctus Ioſephus & ſacra Virgo, candida fuerint lilia, inter quæ paſcitur ſacer ille Canticorum ſponſus, quo vnum, eodem & alium honore dignemini. Non ſatis eſt filij Dei matrem nos colere, niſi ſimul & patrem, Ioſephum inquam, putatitium Redemptoris mundi, ex Iudæorum opinione patrem, pari honore afficiatis. Næ ille parum religioſus eſt, minùs reuerens, omniſque humanitatis expers & obſequij, qui ſponſam reueretur, & ſponſum negligit.

Honorate ergo, & colite eum ſanctum Chriſtiani, quem cœli ſimul & terra coluere, quem toties allocuti ſunt angeli, cui diuina myſteria & arcana reuelata fuere, ſanctum inquam, quem Deipara Virgo tanto & affectu & honore eſt proſecuta, quem Redemptor ipſe CHRISTVS tantoperè amauit & reueritus eſt; quem Spiritus ſanctus ita ſanctificauit; quem denique vniuerſa SS. Trinitas tantum extulit, & omni virtutum, meritorum, perfectionumque genere cumulauit.

AEquiſſimum porrò & maximè par eſt, beatiſſime Confeſſor, te hic in terris à nobis eo coli honore, quo in cœlis ab omnibus coleris & afficeris: ſed honore quodam ſingulari, & quo nulla penitus creaturarum affici meretur. coli inquam velut hominum Angelorumque Reginæ ſponſum, velut filij DEI patrem, velut Meſſiæ tutorem, velut gubernatorem eius qui gubernat & regit vniuerſa, velut IESV CHRISTI nutritium, velut magnum in domo DEI œconomum, denique vt omnium theſaurorum cœleſtium cuſtodem & gazophylacem. Ob hos titulos, aliaſque rationes plurimas omni te honoris genere proſequimur, & omnigenas tibi preces & ſuffragia deferimus. Noſtra igitur vota, quæſo, admittere, preces noſtras exaudire, nobiſque eſſe propitius dignare, beatiſſime Ioſephe, pro nobis intercede, noſtri recordare, experiamur, obſecro, te deprecante, qua tum in cœlo, tum in terra, in Eccleſia triumphante iuxta ac militante, auctoritate polleas: præſta denique, vt per interceſſiones tuas, & deprecationes æterna potiri gloria mereamur, cuius nos ſanctiſſima Trinitas conſortes efficiat.
Amen.

Digitized by Google

IN FESTO SS. APOSTOLORVM PHILIPPI ET IACOBI.

Non turbetur cor veſtrum, neque formidet, Ioan.14.

FIGVRA.

Exod.25. IN admirabili illa arcæ Teſtamenti, vel oraculi Moſaici compaginatione, quam Exodi 25. deſcribi legimus, inter cetera eius membra & partes illuſtriores, duos videre eſt Cherubinos aureos, ſupernè productiles, ingentes, alis expanſis ſe inuicem intuentes, & iiſdem propitiatorium obumbrantes. Mox vt oculos mentemque ad vetus hoc opus, & par Cherubinorum conuerto, ilicò mihi occurrit, iam tum illos duorum noſtrorum Apoſtolorum, Philippi & Iacobi, imaginem & figuram fuiſſe. Quod enim duo illi olim in Moſaico oraculo fuere, hoc hodierna die hi ſunt in Eccleſia Chriſti, ambo noui quidam Cherubini, ambo charitate aurei, cœleſti ſapientia pleni, ſe mutuò fraterna quadam ſocietate reſpicientes, & prædicationis per orbem diffuſæ alis, & doctrinæ virtutiſque plumis Eccleſiæ propitiatorium velantes. Equidem hodierna die hæc ſingillatim deducere decreui, & duorum horum Apoſtolorum honorem, gloriam, meritorumque ſplendorem ac decus dicendo proſequi. Vt verò gratia nobis ſua ſuccurrat Omnipotens, ad Virginem nos conuertamus, quò eam patronam & adiutricem experiamur, ipſam proinde cum paranympho Gabriele compellemus dicentes, *Aue Maria.*

Eccleſiæ Chriſtianæ maieſtatem, & datā diuinitùs primis eius principibus, i. Apoſtolis, poteſtatem ſpiritu fatidico propheticoque eminus præuidens, hominibuſque fideliter denuntians Pſaltes, hoc de eadem modo locutus eſt, *Principes populorum congregati ſunt cum Deo Abraham, quoniam Dij fortes terræ vehementer eleuati ſunt.* (Pſal.46.) Litteralis vaticinij huius ſenſus eſt, (Prophetia Dauid de Eccleſiæ maieſtate.) Populorum Principes cum ſubditis, maiorum ſuorum Dijs relictis, quique cum Deo Abraham, qui ſolus verus eſt Deus, congregandi erant, & Apoſtolorum prædicatione ad eius cultum redigendi: Si, inquam Principes velut Dij quidam & numina terreſtria mirificè eleuati ſunt: & cùm antè per idololatriam ſerui & mancipia eſſent dæmonum, modò per veram fidem filij Dei, Dei inquam veri & viuentis, & regni illius conſtituti ſunt hæredes.

Senſum hunc aliquo modo etiam innuit verſio Hebræa: (Verſio S. Hieronymi ex Hebræo.) in fontibus enim legitur: *Quoniam Dij ſcuta terræ valdè eleuati ſunt.* D. Hieronymus autem à *ſcuta terræ* ponderans, aliud quid ſpectat, & ita ex Hebræo interpretatur, *Potentes ſiue magiſtratus terræ.* Principes enim, cùm potentes quidam dij ſint & fortes terræ, Deorum exemplo, commiſſas ipſis terras & reſp. tueri, & manu valida aduerſus vim omnem externam propugnare oportet.

Aliam inſiſtens viam Auguſtinus, (S. Auguſtini expoſitio.) alioque deflectens, de ſuperbis & arrogantibus hæc exponit, qui cum magno Deo Abraham congregati non ſunt, Euangelijque prædicationi aurem accommo-

modare noluere, ſed ob faſtum, arrogantiam ac ſuperbiam à Deo reprobati ſunt.

Magiſtratus terræ dij appellantur.

Alij verò aliter interpretantes, per Deos illos fortes terræ, quos D. Hieronymus ſcuta interpretatur, Iudices, Præſides, Conſiliarios, alioſque mundi huius magiſtratus deſignari volunt. nec ſanè præter rem. Illi namque velut dij quidam minorum gentium, in iuſtitiæ ſolium euecti, & potentiæ terrenæ moderamina tenentes, abſoluunt, condemnant, quaſi dij quidam, ligant & diſſoluunt velut fortes; deque honore, bonis & vita vt ſupremi & abſoluti domini pro arbitrio diſponunt. In quantum verò innocentes tuentur, in reos & ſontes animaduertunt, mala impediunt, bonum conſeruant, iniuſtitiam oppugnant, æquitatem propugnant, denique ſtatus & reſpubl. conſeruant, regna floreſcere faciunt, ſubditis pacem tranquillitatemque procurant, lites proſcribunt, turbas tollunt, & concertationibus finem imponunt, ſcuta & vmbones terræ meritò nominantur. Hanc ob cauſam hi dij, hi protectores vehementer eleuati ſunt, impij namque & ſcelerati eos metuunt, boni reuerentur, nobiles colunt, diuites ambiunt, pauperes & plebeij adorant, ac nemo non honoribus cumulat.

Omnes magiſtratibus velut dijs terrenis honorem exhibent.

Expoſitio S. Chryſoſtomi.

S. Ioanni Chryſoſtomo non arridet hæc expoſitio, & in alia ſecedens, locum hunc de Apoſtolis explicat, quorum ope & adminiculo Principes Gentium conuerſi & per Euangelij prædicationem ad Dei Abrahamici pedes ſunt adducti, vt ſuos nimirum errores eiurarent, ſuperſtitiones priſtinas deſererent, à Gentilium delirijs recederent, idola repudiarent, atque hunc verborum genuinum eſſe ſenſum vult, Dynaſtæ & populorum Principes cum Deo Abrahæ collecti ſunt, eò quòd dij fortes terræ, id eſt, Apoſtoli magnoperè exaltati ſunt; tanta namque ſapientia ad cognoſcenda myſteria, tot ſcientijs ad ſacras Scripturas intelligendas, tot virtutibus, quò vitam ipſorum omnes obſtupeſcerent, tota poteſtate ad patranda prodigia repleti ſunt; vt mundi huius reges ac monarchæ illis reſiſtere minimè valuerint, ſed arma exuere, ferociam deponere, idola proſternere, vitijs valedicere, fidei aures & animum dare, intellectum in captiuitatem redigere, pœnitentiam complecti, humilium piſcatorum iuſſis parere, crucis vexillum ſequi, in Chriſtum credere, & Euangelij iugum vltrò ſubire coacti ſint.

Apoſtoli dij terræ.

Effect' prædicationis Apoſtolicæ.

Et ſanè Apoſtoli Spiritu S. pleni adeò fortes & potentes facti ſunt, vt pericula omnia interriti peruaſerint, difficultates perfregerint, tormentis omnibus ſuperiores fuerint, cruciatus riſerint, inferos domuerint, dæmones fregerint, tyrannis inſultarint, idola euerterint, regna & monarchias ſubegerint, ac pro libito de ijs diſpoſuerint, omnem denique terræ ſapientiam ſuperarint. Quare de ipſis illud à Pſalmographo dictum mihi perſuadeo, *Dabit fortitudinem plebi ſuæ.* Pſal. 27.

Robur Apoſtolorum.

Verè igitur iuxta interpretationem hanc Græcam, Apoſtoli *Dij fortes ſcuta, & potentes terræ* nominati ſunt, quorum figura & imago fuere generoſi illi Rubenitæ & magnanimi Gadditæ, quibus tam inclytum & illuſtre Scriptura in Paralipomenon libro dat elogium, *Viri bellatores, ſcuta portantes & gladios, & tendentes arcum, eruditiq́; ad prælium.* 1. Paral. 5. Quæ laudes in Apoſtolos noſtros non inconcinnè quadrant. Egregij namque bellatores fuere, gladium geſtantes & ſcu-

Apoſtoli dicti dij fortes, ſcuta, & principes terræ.

Rubenitis & Gadditis collati Apoſtoli.

ſcutum, & in militia ſpirituali probè exercitati. bellarunt ſiquidem aduerſus vitia, contra idola depugnarunt, arma ipſorum fuit prædicatio, tela oratio, ſcuta patientia, triumphi & victoriæ impiorum conuerſio, idolorum ſubuerſio, dæmonum fuga, tyrannorum contemptus, Philoſophorum confuſio, & Euangelij confirmatio.

Verè inquam ſcuta fuere Apoſtoli, ſcuta ſcilicet & vmbones ad Eccleſiam protegendam, quos clypei illi, è turri Dauid circumſecus pendentes, quorum in Canticis fit mentio (*mille clypei pendent ex ea*) adumbrarunt. illi Cant 5. item clypei, quos fieri Salomon iuſſit, 3. Reg. 10. & in templo aſſeruari. Notemus hic oportet, quemadmodum cùm Salomon rex ille ſapientiſſimus, ad templi ſui decus & ſplendorem ducentos ex auro clypeos conflari iuſſiſſet, de quibus ſcriptum eſt, *Fecit Rex Salomon ducenta ſcuta aurea*. & AEgypti Rex, 3. Reg. 14. idolorum cultui deditus, eadem inde ſuſtuliſſet, vt eodem narratur libro; Roboam Rex Iſrael totidem ærea in eorum locum ſurrogauit; ita & CHRISTVM Dominum, de quo ſcriptum eſt, *Ecce pluſquam Salomon hic*, Math. 12. cùm duodecim Eccleſiæ ſuæ Apoſtolos velut totidem ſcuta aurea, Apoſtolos inquam charitate rutilantes & ardentes, ad eius tuitionem reliquiſſet; & mundus, tyrannus ille crudelitate & barbarie notiſſimus ſupplicijs & tormentis inauditis è medio eos ſuſtuliſſet; viros obſcuriores, & prælatos æreos, ſcuta nullius momenti, & non niſi flammis apta, de quibus Pſaltes intelligendus loqui, dum ait, *Arma & ſcuta comburet igni*, in eorum locum Pſalm 45. ſubſtituiſſe & ſucceſſores dediſſe.

Apoſtoli vera Eccleſiæ ſcuta.

Porrò non modò Eccleſiæ ſcuta & totius vniuerſi arma, propugnaculaque Apoſtoli & ſunt & dicuntur, ſed & amicos ſuos, Auditores, & arcanorum ſuorum conſcios, quibus ſcilicet quæcumque à Patre ſuo didiciſſet myſteria, reuelarat, Dei filius eos vocauit: *Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumque audiui à Patre meo, nota feci vobis*. non quaſi cuncta, quæ Ioan 15. ſacræ IESV CHRISTI humanitati cœlitùs reuelata erant, Apoſtolis viciſſim innotuerint: (alioqui namque diſcipulorum ſcientia magni ipſius doctoris ſcientiæ par & æquiualens fuiſſet, quod nec fit vero ſimile, nec vllo modo in fide admittendum eſt) ſed illa dumtaxat, quorum erant capaces, quæque ad magni illius muneris, ad quod vocati erant, exercitium, & officij ſui honorem neceſſaria videbantur. Adeò vt per *omnia* intelligendum veniat, quidquid ad hominum ſalutem erat neceſſarium, omnia item myſteria, quæ ſacris litteris quoad fidei articulos continebantur, bonum proximi, & animarum conuerſio; quidquid ad Legis, Prophetarum, & Euangelij intelligentiam ſpectabat; quidquid ad Euangelij prædicationem requirebatur; omnia denique, quæ hominibus vtcumque reuelari debebant, & fortè multa alia, quæ Angelis ipſis erant incognita, nec reuelanda.

Apoſtoli amici & ſecretarij filij Dei.

Apoſtolorū ſcientia nō fuit æqualis ſcientiæ Chriſti.

Quænam Apoſtolis reuelata.

Quonam autem modo hoc capiamus, parum refert, honori ſaltem permagno Apoſtolis eſt, arcanorum Redemptoris mundi ex parte conſcios eſſe, illiuſque amicos nominari. Quam dum Pſaltes dignitatem perpenderet, non poteſt quin exclamet, *Mihi nimis honorificati ſunt* Pſal. 138. *amici tui Deus, nimis confortatus eſt prin-*

Apoſtoli dicti ſecretarij Dei.

Digitized by Google

principatus eorum. Mihi, inquam, id eſt, meo iudicio & ſententia, nimiùm quantum Apoſtoli honorati ſunt, quòd ſcilicet amici tui facti ſint, à te omnia myſteria didicerint, omniſque illis poteſtas data ſit. Infinitè nimiumque eos mihi exaltatos perſuadeo, quòd velut totius vniuerſi principes à te, Deus meus, fuerint conſtituti, iuxta aliam illam prophetiam, *Conſtitues eos principes ſuper omnem terram.* Principes inquam non vnicæ vrbi, non vni prouinciæ, non vni dumtaxat regno, ſed vniuerſis orbis rebuſpublicis, dominijs, & imperijs præfectos. Hinc *nimis* (id eſt, valdè) *confortatus eſt principatus*, id eſt, poteſtas & auctoritas *eorum.*

Apoſtoli conſtituti Principes ſup omnia regna mundi.

Pſal 44.

Quàm inclyta porrò & illuſtria in ſacris voluminibus illis impoſita nomina legimus? Nempe *ſal*, id eſt, omnis ſapientia, doctrina, & puritas, *terra*; *lux*, ſol, fax & lumen *mundi*; *miniſtri noui Teſtamenti*; hoc porrò eos nomine vocat Apoſtolus: *Qui*, inquit, Deus ſcilicet, non Angeli, non homines, *& idoneos nos fecit miniſtros noui Teſtamenti*, & vitimæ ſuæ voluntatis executores. Adhæc *Miniſtri Chriſti*. Nomen hoc permagni fecit Apoſtolus, dum ait, *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti:* quaſi diceret: Quos nos eſſe putat homo? quid de nobis ſentit? credat nos eſſe miniſtros & factores Chriſti Iesv. *Diſpenſatores* denique *myſteriorum Dei*, id eſt, œconomi & curatores domus Dei, arcanorum eius ſecretarij, & myſteriorum ſacrorum diſpenſatores, quod Apoſtolus nomen in ſua ad Corinthios epiſtola mirificè deprædicat & extollit.

Tituli Apoſtolorum in ſacra Scriptura.

2. *Cor.* 3.

1. *Cor.* 4.

Ibid.

Si nomina hæc & encomia è noui Teſtamenti ſcrinijs deprompta ad dignitatis Apoſtolicæ eminentiam deſignandam magnoperè conducant, ſanctæ è veteri Teſtamento figuræ, ad eorum numerum præſignandum, multò etiam futuræ ſunt illuſtriores. Siquidem duodenus illorum numerus diuerſimodè expreſſus conſpicitur. Duodecim illi principes tribuum, quos populo regendo docendoque Moſes ſelegit, iam tum euidentiſſima illorum erant imago: Apoſtoli namque velut duodecim quidam Principes, qui omnes terræ populos dirigerent, erudirentque, ab ipſo Chriſto immediatè ſelecti ſunt.

Figuræ duodecim Apoſtolorũ numerum denotantes.

Num. 1.

Populi Iſraelitici ductor Ioſue, qui Chananæos omnes & ſtirpem impiam exſcindere decreuerat, duodecim viros animoſos elegit, qui è Iordanis alueo duodecim tollerent lapides, ſuper quibus tentoria ſua explicabant Iſraelitæ, & caſtra metabantur. Ducum omnium Rex, & regum Dux Chriſtus totidem ſibi viros delegit, duodecim inquam Apoſtolos, animo & robore præſtantes, qui è ſacræ Scripturæ abyſſo, & myſteriorum profundo duodecim fidei articulos, è quibus vniuerſale quoddam ſymbolum conflatum eſt, eduxerunt; quibus exindè vniuerſa Eccleſiæ moles inædificata eſt.

Ioſ. 4.

Apoſtoli ſimiles 12. viris, qui è fũdo Iordanis 12. tulerunt lapides.

In Numeris offerunt ſe duodecim tribuum Principes, qui vltrò, & eodem zelo honoris diuini moti, ad tabernaculi fabricam & dedicationem pretioſa & eadem obtulerunt donaria. Hac rurſus figura duodecim deſignari Apoſtolos quis non videat? ſinguli namque Principes cùm eſſent, & eadem animi pietate æſtuantes, ſua quique dona, vitam, doctrinam, & actiones ad Eccleſiæ conſtructionem dedicarunt.

Numer. 12.

Item Principibus tribuũ, qui ad tabernaculi fabricã donaria obtulere.

In Apocalypticis Reuelationibus duodecim deſcribũtur portæ, & totidẽ fun-

Apoc. 21.

Digitized by Google

fundamenta cœleſtis Ieruſalem. Quibus duodecim noſtros Apoſtolos adumbrari non eſt multis opus oſtendere. Vera namque illi religionis fuere fundamenta, & duodecim ingentes Eccleſiæ portæ, per quas ad fidei adyta & Chriſtiana ſacra populi & nationes penetrarunt.

Apoſtoli ſũt fundamenta & portæ Eccleſiæ.

Num. 33. Cùm duodecim illos fontes Elim cõſidero, occurrit ilicò menti, numerum hunc incaſſum, aut ſine ratione minimè poſitum eſſe, & quidem fontium; quare mecum ipſe ſtatuo, Apoſtolorum numerum iam tum deſignare Deum voluiſſe. Fuerunt enim illi Eccleſię fontes, & forſitan fontes illi Saluatoris, de quibus locuti ſunt Prophetæ, & his potiſſimùm verbis, *Haurietis aquas* (gratiæ) *in gaudio de fontibus Saluatoris.*

Apoſtoli fõtes ſunt Eccleſiæ.

Iſa. 12.

Sacra percurrenti volumina occurrerunt duodecim illuſtres in aula Salomonis regis œconomi, qui annonam & menſam regiam ſingillatim curabant, domuiq; vniuerſæ de victu proſpiciebant: *Habebat autem Salomon duodecim præfectos ſuper omnem Iſrael, qui præbebant annonã regi, & domui eius.* Et iam tum cẽſebam certo hoc virorum numero, & hac œconomica dignitate Apoſtolos in Dei domo, id eſt, Eccleſia, electos & conſtitutos, ſignari. Nam fuere quaſi illuſtres quidam œconomi veri illius Salomonis, id eſt, Chriſti, vt domui & aulæ eius de doctrinæ & Sacramentorum ferculis proſpicerent.

3. Reg. 4. 12.

Apoſtoli ſũt œconomi Chriſti.

Inter eos porrò non minimi fuere Philippus & Iacobus, quos hodie peculiari quadam ratione Eccleſia colit, eoſque exaltans & celebrans, ac veluti duos ex illuſtribus illis œconomis, duos è limpidis illis fontibus, duas è regijs illis portis, duos de numero Principum magnorum, alijſque modis deſignatos proponens, hoc de illis Euangelium legendum exhibet, *Non turbetur cor veſtrum, neque formidet.* More meo, primò Euangelij ſeriem exponam, deinde ad duorum horum Apoſtolorum laudes & præconia delabar.

Primò itaque, ſolent generoſi in bello duces & imperatores verbis ſuos ad animoſè cum hoſte confligendum adhortari, & iacentes metu animos heroicè ac fortiter à maioribus geſtorum commemoratione erigere, præclarum hinc illorum nomen, laudes quas paſſim ab omnibus accepere, trophæa & pyramides, ſtatuas & arcus triumphales in gratiam eorum erectos, & quæ ad eos inde dimanauit gloriã, apud milites ac nepotes deprædicãdo. Hinc verò bonorum, prædę, ſpoliorum, ac manubiarum ex hoſte referendarum ſpe excitant, felicemque belli euentum, inimicorum profligationem, pugnæ facilitatem, & certiſſimam victoriam ſpondent, & ob oculos ponunt. Ita ſuos in ipſa iam confligendi hora animabat rex Antigonus relatam olim ex hoſte gazam & opes palam oſtentans, dixitque, *Hæc ſunt propter quæ pugnabitis ô ſocij.*

Antigonĩ regis ad ſuos oratio.

Hoc quidem è profana pharetra depromptum eſt telum; ſed ſimile omninò in ſacris literis reperire eſt: Iudæ, inquã, Machabæi, populi Iudaici ductoris. Hic ergo *hortabatur ſuos, ne formidarent ad aduentum nationum, ſed in mente haberent adiutoria ſibi facta de cœlo, & nunc ſperarent ab omnipotente ſibi affuturam victoriam.* Hac ille oratione & exhortatione meticuloſiſſimos quoſlibet ad fortiter etiam maximè ancipiti ac dubio in prœlio agendum extimulare potuiſſet.

2. Mach. 15. Iudæ Machabæi ad ſuos verba.

Redemptor orbis Chriſtus, magnus ille regum ducumque rex, mundo inferiſque bellum cũ indixiſſet, Eccleſiæ caſtra fixiſſet, & ijs duodecim tribunos & im-

Chriſti ad Apoſtolos.

Digitized by Google

& imperatores intrepidos præfeciſſet; vt animum ijs adderet, & ad omnigenos conflictus obduraret, metum quoque omnem eriperet, his eos verbis ad generosè & athleticè decertandum excitauit: *Non turbetur cor veſtrum, neque formidet.* Quaſi diceret, ſumite animos, Apoſtoli mei, nolite metu ac formidine corripi, timorem eijcite, generoſos vos oſtendite, animus non vacillet aut nutet, ſed contra pericula enitatur audentius.

Tria Apoſtolos turbabant.

Tribus diſcipulos prædixerat Dominus rebus perturbandos, & percellendos. Prima, eius erat ex hoc mundo diſceſſus & ſeparatio per mortem crucis, *Adhuc modicum vobiſcum ſum.* quod extremum illis mœrorem afferebat. Secunda, domeſtica conſpiratio Iudæ, quæ omnes perturbauit, dum andirent, *Vnus veſtrum me traditurus eſt.* Tertia, perſequendos illos fore, & magnis afflictionibus in hoc mundo exagitandos: *In mundo preſſuram habebitis.* quod vehementer illos percellebat, & terribiles in animis eorum motus cauſabatur. Hodie porrò omnem hanc formidinem diſcutit, & tempeſtates has motuſque diuitiarum æternarum ſpe obiecta ſerenat, & æternam illis mercedem proponens, ad patientiam eos animat alterius vitæ gloria in mentem reuocata, dicens, *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt*; quaſi diceret: In Patris mei æterni domicilio varia ſunt habitacula, & variæ eorum, qui in meum fidi obſequium, alacriter aduerſus mundum pugnare parati ſunt, remunerandorum rationes, qua propter *non turbetur cor veſtrum.*

Paſsionum humanarũ natura.

Habent hoc paſsiones omnes, & appetitus ſenſibilis emotiones, vt cùm vehementiùs inſurgunt, hominem penitus perturbent, & animam eius acriter exagitent. Hinc perturbationes non immeritò vocantur & paſsiones; paſſiones quidem, quòd hominem interdum illarum tyrannis, & violentia pati cogat, iudicium omne & rationem perturbando, ſanguinem & humores interdum frigeſaciendo, aliàs inflammando, cor diuerſimodè excruciando, & lancinando, & vniuerſum animæ regnum perturbando. Perturbationes autem, quòd ſemper aliquam corporis alterationem, motumq́; ſecum trahant, & humorum & ſpirituum in hac republ. regnantium emotiones cauſentur: hinc fit, vt in hominis vultu, velut in ſpeculo, alterationum harum, motuum, mutationum, caloris, frigoris, turbationum, tempeſtatum ſigna indiciaq́; compareant.

Signa paſſionum in homine.

Si enim quis iracundia & bili efferueſcat, emicat oculis ignis; ſi metu correptus ſit, ipſe in venis ſanguis congelaſcit, vultus pallorem induit, genua labant, & totis artubus contremiſcit. Si gaudio efferatur, facies omnis ad riſum compoſita eſt: ſin triſtitia prædominetur, & mentem occuparit, in ipſis oſsibus medulla exareſcit, frons corrugatur, agendi ratio fracta, vultus omnis geſtuſq́; tetricus, verba interrupta, & animus puſillanimis: atq; ita de alijs, quæ quantum intrinſecè inualeſcunt & dominantur, tantum ſuam foris violentiam pateſaciunt & exhibent.

Primi motus non ſunt in hominis poteſtate.

Certum porrò eſt & exploratum, humorum concitationem & actum appetitus, vt plurimum in hominis manu, poteſtate, dominio, imperioque ſitum non eſſe, iuxta illam Ethicorum doctrinam: *Primi motus non ſunt in hominis poteſtate.* Sed ipſe voluntatis actus, qui ſeditiones ac turbationes has ſequi, & appetitui turbulento quàm proxi-

proximè imminere ſolet, in noſtra ſitus eſt manu ac diſpoſitione, & à noſtri imperij legibus iuſſiſque dependet. Quoniam verò, cùm ſemel appetitus inſurrexerit, & omnia cõmiſcuerit, ad rationem peruertendam, inque partes ſuas pertrahendam plurimum poteſt; hinc Dei Filius hac Apoſtolos ratione adhortatur, *Non turbetur cor veſtrũ.* perinde ac ſi diceret, fortes vos in bellis exhibete, animũ declarate, aduerſis reſiſtite, paſſiones coercete, triſtitiæ, mœrori aut puſillanimitati nolite cedere.

Timidi hominis hieroglyphicũ. AEgyptij ſuis in hieroglyphicis timidos & medijs in periculis conſternatos per piſcem polypoda deſignabant. Hic namque piſcis, vbi vitæ imminet diſcrimen, fuga ſe non ſubducit, nec vitæ cõſulit fugiẽdo, ſed ſcopulum aliquem aut rupem petit, in qua fixus hæret & conſternatus; ſæpè etiam pauore correptus ipſius piſcatoris, & eius à quo impetitur, neſcius pauiduſque brachio adhereſcit. Piſcẽ hunc olim imitatus eſt Pſalmographus, dum pauorem, metum, animæque ſuæ conſternationem liberè teſtatus ſcribit, *Cor meum conturbatum eſt in me, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum & ipſum non eſt mecum*: quaſi diceret, Animi me perturbationes ita ſtupidum reddiderunt, mihi vt animus nullus ſuperſit, illarum vt impetum vix ſuſtineam, nec oculos aut lumen ad miſerias meas agnoſcendas habeam. Hæc ergo diſcrimina præuidens Redemptor meritò diſcipulis ait, *Non turbetur cor veſtrum.* *Pſal.* 17.

Magnus Apoſtolus Paulus, verè inquam in omnibus magnus, monitionem hanc adeò menti animoq; inſculpſerat, vt ſuo fratrumq; nomine gloriari honorificè non vereatur, *In omnibus tribulationem patimur, ſed non anguſtiamur.* Id eſt, In omnibus, & ex omnibus aduerſa ferenda nobis veniunt, & grauia afflictionum tela in nos ingruunt: ſed non idcirco animum deſpondemus, non idcirco cedimus, non ideò ad extremas redigimur anguſtias, non propterea turbatur cor noſtrum, metus nos nõ inuadit, timor deniq; aut formido nihil in nos poteſtatis habet. 2. *Cor.* 4.

Generoſum & ad pericula infractum virum qui videt, næ viſionem is magnam videt, qualem Moſes olim, rubum ſcilicet ardentem & incombuſtum, virum ſcilicet igne circumdatum, non tamen vel vſtulatum. Vir enim bonus, qui in tribulationum flammis verſatur, non tamen ardet; ab afflictionibus impetitur, non propterea tamen cedit aut ſuccumbit, ſed patiendo imperterritus manet, admirabilis & magna eſt viſio, vereque rubus ille Moſaicus. Talis hauddubiè erat ille Iſraelitarum Rex, qui dicebat, *Si exurgat aduerſum me prælium, in hoc ego ſperabo.* non propterea pauebo, aut ſpei meæ anchoram abijciam. *Exod.* 3. *Pſalm* 26.

Huc alludit ſanctus Iob generoſum deſcribens equum, & bellis conflictuique aſſuetum, & ait; *Cùm audierit buccinam, dicit, Vah*; quæ lætantis plaudẽtiſq; eſt interiectio. In locũ hunc cõmentans Magnus Gregori⁹, de viro iuſto, nõ verò equo Iobum manifeſtè loqui aſſerit: equ⁹ enim cùm brutus & loquelæ expers ſit, *Vah* dicere nequit. Dicere ergo vult, iuſtum, generoſum inquam Chriſti pugilem, vbi tribulationum aduerſitatũq; impetus ac tempeſtates ad ſe impugnãdum videt ingruere, adeò certaminis diſcrimine non terreri aut conſternari, vt è contra interritus perſiſtat, & animus geſtiens lætitia ſubſultet. Hoc ſcilicet dogma & monita Redemptoris ſequi eſt monentis ſuos, *Non turbetur cor veſtrum, &c.* *Iob* 39.

In

Digitized by Google

Deut. 20. In Deuteronomij codicem lex hæc relata eſt: *Si exieris ad bellum contra hoſtes tuos, & videris equitatus & currus, & maiorem quàm tu habeas aduerſarij exercitus multitudinem, non timebis eos, quia Dominus Deus tecum eſt.* quod olim in lege iuſſu Dei ſcripta veteribus dictũ & imperatum eſt, idipſum in lege gratiæ ab ipſo Redemptore verbis propè ſimilibus, ſed breuioribus & ſuccinctioribus repetitum eſt, dicente, *Nõ turbetur cor veſtrum, &c.* Quid porrò metuamus, ſi nos tuendos protegendoſq; ſuſcipiat Deus? ecquæ timenda potentia aut vis, ſi in partes noſtras ipſa excubet omnipotentia? Qua nixus beatus Iob intrepidè nullaſq; minas perhorreſcens Domino *Iob 17.* aiebat, *Pone me iuxta te, & cuiuſuis manus pugnet contra me.* perinde ac ſi diceret, Tu modò mecum ſis Domine, ne vniuerſum quidem mundum metuo. Atque hic verborum Dominicorum, *Nõ turbetur cor veſtrum*, ſenſus eſt.

Egregia S. Cyrilli conſideratio. Inſignem porrò in hæc verba conſiderationem habet D. Cyrillus, aitque Dominum, vti nec perturbationẽ oẽm reprehendit, ne fortè turbati in deſperationis barathrum ruerẽt, ita nec eam planè approbaſſe aut laudaſſe, ne ab eadem ſuperarentur; ſed blandè eos placideque ne turbarentur commonuiſſe. Non enim eis ait: *Nolite turbari*: q̃uòd fieri planè nequeat, vt ab omni huiuſmodi cõflictu & impetu homo planè ſit immunis; tũ verò quòd omnis paſſio nõ ſemper vitium aliquod ſecũ trahat; cũ & ipſe orbis Redẽptor Chriſtus, Vnigenitus Patris iiſdẽ fuerit obnoxius; (tãetſi hi in ipſo motus propaſſiones potius dicerẽtur) & huiuſmodi commotiones ſenſerit, & cor eius turbationibus ac procellis nonnunquã concuſſum ſit. ſed ait, *Nõ turbetur cor veſtrũ*: i. ne iudiciũ & ratio his paſſionibus ſuccũbant, aut cedãt, ne procul à boni tramite abrepta è throno iuſtitię euellantur. Et ſi fortè potẽtię & partes inferiores, ſenſuſq; nonnũquam turbentur, ſeq; cõmoueri ſentiãt, ratio ſaltem velut domina & princeps ſemper dominetur & ſuperior ſit, conſenſum nõ præſtet, videat ne ineſcetur, bonoq; adhærens nũquam a virtute deſciſcat, ſed in eadẽ infracta permaneat.

Tres humanarum perturbationũ ſpecies. Tria porrò in ſacris litteris paſſionũ genera notare eſt, prima laudem meretur, altera tolerari poteſt, tertia deniq; vituperanda: prioribus cõmoueri Chriſtianum eſt, & virtutẽ inuoluit, vltima noxia eſt & vitiũ. Prima quidem perturbatio honeſta admodum eſt, ac bonum & virtutem inuoluit, cùm ob peccata ſua quis perturbatur: hæc ſancta quædã paſſio eſt, quęq; ſummis extollenda laudibus, qualẽ ſentiebãt illi, de quib' Pſaltes canit, *Ipſi videntes*, ſc. peccata, *turbati ſunt, cõmoti ſunt tremor apprehẽdit eos.* *Pſal 47.*

Inſignẽ hanc paſſionem mirificè extollit Apoſtolus, & eam Corinthijs omnibus apprecatur, dicẽs; *Gaudeo propter vos, quia contriſtati eſtis ad pœnitentiã*, i. *2. Cor. 7.* miro me perfundit gaudio, ſummeq; cõſolatur extrema illa veſtrum omniũ triſtitia, & cordis amaritudo, ob peccata nempè cõcepta, quorum vel recordatio tantoperè vobis diſplicet, & pœnarũ ijs debitarũ memoria adeò vos cõcutit, vt oculis lacrymãtibus, pectore gemebũdo, ore ſingultiente, animoq; dolore & triſtitia fracto, publicam de illis pœnitentiam agatis. *Honorabilis paſsio q̃ à dolore peccatorum procedit.*

Eadem regiã Dauidis pectus perturbatio occuparat, cũ diceret, *Sana me Domine, quoniam conturbata ſunt omnia oſſa mea.* quæ ex Hebræo & Græco verba ita verti poſſunt, *quoniã tremuerunt*, ſeu *tremefacta ſunt oſſa mea.* q. d. Quoniã iniquitatem & calamitatem meam ego agnoſco, hinc adeò conſternatus & per- *Pſal. 6.*

Digitized by Google

turbatus ſum, toto vt corpore contremiſcam, quin *anima mea* adeò ſe deformem ac miſeram cernens, & ſcelus ſuum deteſtata inſuméque perhorreſcens *turbata eſt valdè, ſed tu Domine vſquequò?* an non mei miſeratione tangeris? an non plagæ medelam adhibebis? an non in gratiam me admittes?

Quin & verbis illuſtrioribus clarioribuſque, ac maiori cum vehementia hanc ipſam paſsionem alio idem pœnitens exprimit loco, *Non eſt pax oſsibus meis, à facie peccatorum meorum*. Id eſt, peccati mei turpitudinem & grauitatem dum aſpicio & tacitus mecum ipſe meditor, adeò mente animoque concutior, nulla vt animæ pax ſit, quin & oſſa mea tremore percellantur, & pauore quodammodo exanimentur. Senſibilem hanc commotionem alio etiam loco vehementiùs exaggerat, dum pœnitẽs ait, *Turbatus eſt à furore oculus meus*: hoc eſt, dũ cogitationis oculos in meorum enormitatem & abominationẽ flagitiorũ conijcio, tantam aduerſus meipſum iram indignationemq; cõcepi, vt à furore & rabie oculi planè fuerint conturbati. Cùm ergo Reges, Prophetæ, Apoſtoli, aliįque viri ſanctiſſimi, interiorem hanc paſſionem concipere haud indignum duxerint, quin potius eamdem in ſe excitare, in eaque ſe exercere contenderint, ac permagni etiam fecerint, quin laudabilis & honeſta ea ſit, minimè eſt dubitandum.

Pſal. 37.

Triſtitia q̃ peccati cauſatur horror ſancta quædam pturbatio eſt.

Pſal. 6.

Altera perturbationum ſpecies, quam tolerari poſſe diximus, eſt, quæ cor ita commouet, lãcinat, & afficit, vt dolor inde ſequatur, idque ex cauſa licita ac honeſta. Talis eſt, dum ob mortem parentum dolorem concipimus, eorumque funera plangimus. Hoc Iacob modo Ioſephum filium amiſſum lugebat, dum à fera peſſima dilaniatum eum audijt: qui illum nuntius adeò conſternauit, vt vociferans, plangens ac lamentans dixerit, *Deſcendam in infernum lugens, quærens filium meum Ioſeph*: id eſt, ita Ioſephi me mors & interitus affliget & afficiet, vt præ dolore vitam ſim finiturus. Paſſio hæc vti humana eſt, ita & excuſabilis, & veniam meretur.

Perturbatio alia eſt tolerabilis.

Gen. 37.

Talis quoque luctus & mœror Dauidis Regis fuit, audito filium ſuum Abſalomum extinctum: cuius ob deceſſum ita indoluit, vt in lachrymas prorumpens & pectus plangens, ſublata voce & incredibili cum amaritudine exclamaret, *Abſalom fili mi, quis mihi tribuat, vt ego moriar pro te? Abſalom fili mi, fili mi Abſalom!* mors enim tua, mea eſt! Ah fata crudelia cur me tibi relinquunt ſuperſtitem? cur me non potius quàm te fera mors corripuit? cur non tuo ipſe ſum loco? Hi ſunt motus quidam naturales, ac proinde tolerabiles. Eadem paſſio inceſſerat viduam Naim; quæ filio vnico, ac ſolo ex aſſe omnium facultatum hærede, fortunarum ſpe, ſenectutis fulcro ac facula, & vnico vitæ ſolamine amiſſo, adeò dolorum procellis erat immerſa & obruta, vt cœlum lamentis complens, ac lachrymis oculos ſuffuſa, Redemptorem ad commiſerationem commouerit, qui ſortem eius calamitoſam miſeratus, adoleſcentem vitæ reſtituere decreuit, matremque ſolatus dixit, *Mulier noli flere*, lachrymarum habenas contrahe, ſiſte fletum. Plorantem porrò ipſe non corripuit, quòd paſſiones hæ naturales ſint, & cùm hominem redoleant, tolerentur, maximè in fœminis. At ſi quis vmquam paſſionis huius violentæ aculeos & impetum ſenſit, Iob ſanè eos ita ſenſit vt qui maximè: nam audito, ſobolem omnem & ſpem poſte-

2. Reg. 18.

Planctus Dauidis in morte Abſalomi.

Luc. 7.

Luct' viduæ Naim filiũ ſuum lugẽtis.

poſteritatis ruina inuolutam occubuiſſe, qui omnium bonorum iacturam tam æquiſſimo tulerat animo, ad huius cladis nuntium ita conſtantiam omnem exuit, vt & virtutem & æquabilitatem omnem amiſiſſe planè videretur; hinc dolore adobrutus, *ſcidit veſtimenta ſua, & tonſo capite corruit in terram.* Hos tamen lugendi exceſſus Scriptura non reprehendit, quin imò excuſat, & velut rem benè geſtam hoc epiphonemate concludit, *In omnibus his non peccauit Iob labijs ſuis.* Et ſanè, cùm naturalia hæc ſunt, & cum diſcretione adhibentur, mala eſſe nequeunt.

Dolor Iobi in filiorum morte.

Iob 1.

Huius item farinæ eſt perturbatio, quæ è quodam mortis metu profecta humanos animos inuadit & percellit. Noui equidem paſſionem hanc adeò quidem interdum furioſam eſſe, vt ad deſperationis aut impatientiæ ſaltem extrema hominem redigere videatur; modò tamen rationis arx tuta, & animus à doloris impetu immunis ſit, quacumque demùm violentia in nos hoſtis hic ingruat, nullum eſt vitium: ardores enim ſunt fumique ilicò euaneſcentes, venti ſunt, qui licèt ſpirent & flent, nullum afflant periculum, modò tempeſtates non cieant, & nullum cauſentur naufragium.

Mortis metus paſſio tolerabilis eſt.

Hoc ipſũ liberè de ſe fatetur rex ille ſanctiſſimus iuxta ac ſapientiſſimus Dauid, gloriaturq; contra hanc ſe paſſionẽ decertaſſe, vtpotè à qua vehemẽter impetebatur: *Cor meum conturbatum eſt in me, & formido mortis cecidit ſuper me; timor & tremor venerunt ſuper me.* quàm porrò motus hic, qui ab hac ratione oritur, laudabilis eſt! quàm item honorabilis!

Pſalm. 54.

Quod eò aſſero liberiùs & audaciùs, quòd Redemptorem meum, pridie paſſionis, in horto oliuarum ab hac ipſa formidine correptum videam: & adeò quidem violentè, vt Apoſtolis dicere coactus ſit, eius importunitatem & impetum confitendo, *Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem.* quaſi diceret: Cùm mortem inſtantem, mihique ſubeundam ob oculos pono, eam ita perhorreſco, vt cor meum anguſtietur, contabeſcat, & parum abſit, quin præ dolore & amaritudine exſpirem. Manifeſtius verò & verbis noſtris accommodatius Ioannes, *Nunc anima mea,* inquit, *turbata eſt,* cùm mortem imminentem video & oculis obijcio. Cùm ergo naturalis hæc emotio in ipſa filij Dei vnigeniti anima locum habeat, in alijs eam reprehendi aut vitio verti minimè poſſe credendum eſt.

Chriſt. mortẽ timuit.

Matth. 27.

Ioan. 12.

Tertia & vltima perturbationum ſpecies, quæque vituperari, & inter vitia connumerari meretur, eſt, quæ ob bonorum temporalium iacturam ex aliqua auaritiæ ſolicitudine, voluptatum & delitiarum priuationem ex luxuriæ ac gulæ irritamento, ob diuitiarum & opum defectum è quadam vanitatis oſtentatione, & ſpiritu ſuperbiæ, animum mentemque noſtram percellit. Huiuſmodi paſſionibus perturbationibuſque concitati erant, quos deſcribit Pſalmographus, *Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius, timor apprehendit eos, & omnis ſapientia eorum deuorata eſt.*

Ob bonorũ temporaliũ iacturã angi doleréque noxium & reprehenſibile eſt.

Pſalm. 108.

Quotquot autem ab interno hoc carnifice exagitantur & cruciantur, verè & violentè torquentur, nulla requie gaudent, noctu diuque aſſiduis ſupplicijs tormentiſque patent: cor enim illorum inſtar turbulenti atque æſtuantis eſt pelagi, ventis tempeſtatibuſque ſemper agitari ſoliti. Docuit hoc ante me Iſaias dicens, *Impij autẽ,* inquit, *quaſi mare feruens, quod quieſcere nõ poteſt,* ſed ſemper æſtuat, & procellis exagitatur.

Cor impiorum mari ſimile.

Iſa. 57.

Digitized by Google

In huius rei figuram ac velut in ſpeciem reprehendentis à Redemptore Marthæ illi ſedulæ ac nobili Mariæ Magdalenæ ſorori dictum legimus, *Martha, Martha ſollicita es, & turbaris erga plurima.* Perinde ac ſi diceret: Nõ eſt bonum rebus ſe & negotijs ſæcularibus tantum immergere, animus hominis quietus & tranquillus ſit oportet, ratio ſemper dominetur, voluntas libertate gaudeat, libertas integra conſtet, & mens humana placidè & leniter conquieſcat. Atque is item eſt illorum verborum, *Non turbetur cor veſtrum,* ſenſus.

Luc. 10.

Eheu! cùm iam perturbationum & motuum humanorum mentio inciderit, quàm multos hodie reperire eſt, qui & in ſeipſis turbantur, & alios turbant? Tales inprimis ſunt Principes ſæculi & Præſules Eccleſiaſtici, quorum complures ſine vlla diſcretione imperantes omnia perturbant, & ad inquietudinem regna ſua & diœceſes concitant. Figuratè de hiſce in patre ſuo Saule, illius edicta & ſtatuta indiſcreta ſugillans, locutus eſt Ionathas princeps Iſrael: *Pater meus,* inquit, *turbauit terram.* Indixerat namque Saul, vt in veſperam vſque cibo populus vniuerſus abſtineret, mortemque comminatus erat ei, qui è ſuis, qui ad dena hominum millia pertingebant, ante relatam ex hoſte victoriam quid guſtaſſet. Edicti autem verba ſunt hæc; *Adiurauit autem Saul populum, dicens, maledictus vir, qui comederit panem vſque ad veſperam, donec vlciſcar de inimicis meis.* Ipſe forſitan ſatur erat, ſuos tamen ne panem quidem guſtare voluit, ſed exhauſtos & ſemianimes inimicis inſtare; quod eius ſtatutum filius explodens, vniuerſum eo Iſraelem turbari obijcit.

Plurimi Principes & Præſules & ſeipſos & alios turbãt.

1. Reg. 14.

Quot eheu! Prælati ſuis ciborũ indicunt abſtinentiam, ipſi interim genium lautè curant? quàm multi Paſtores & Superiores alios ad ieiunandum compellunt, ipſi totos perpotant & epulantur dies? Quàm multi ſimiles illis Euangelicis, qui *dicunt,* & alijs imperant, & iuſſa ipſi *non faciunt,* factaque verbis illorum non reſpondent; *alligant onera grauia & importabilia,* iuſſa, inquam, leges, & præcepta indiſcreta, *& imponunt in humeros hominum, digito autem ſuo nolunt ea mouere.* An non hinc & in regnis & Eccleſijs omnia turbantur?

Matth. 23.

Magnus ille Apoſtolus, Prædicatorũ Prælatus, & Prælatorum prædicator, hanc imperandi rationem olim ſugillans, & inſolentem hanc œconomiam ad meliorem redigere ordinem volens, ad poteſtatem ijs collatam, & ad primæ legitimæque confirmationis authenticas litteras confugit, ac de ſeipſo Corinthijs ſcribit, *Vt non præſens duriùs agam ſecundùm poteſtatem quam Dominus dedit mihi, in ædificationem & non in deſtructionem.* Hac abutuntur auctoritate Prælati indiſcreti, nec Paulum imitantur, dum ſublimem hanc poteſtatem ad religionem deſtruẽdam, pietatem enecandam, mundum vniuerſum turbandum vſurpant potius, quàm ad virtutes inferendas, charitatem colendam, Chriſtianæ religionis limites dilatandos, ſalutem animarum procurandam, Eccleſiæ deniq; corpus ædificandum.

2 Cor 13.

Præſules mali abutũtur data poteſtate.

Verus omnium perturbator, & ſibi ipſi turbatus, & ad alios turbandos peridoneus fuit Achab rex, quem Elias, ſe ipſum defenſurus, & omnem malorum culpam in regem retorquens, hoc modo eſt allocutus, *Non ego turbaui Iſrael, ſed tu & domus patris tui, qui dereliquiſti viam*

3 Reg. 18.

Digitized by Google

viam Domini; & idolorum cultum amplexus es.

Rebelles, inobedientes mũdum vniuerſum turbant.

Ioſ. 7.

Secundò, rebelles & immorigeri & penes ſeipſos turbati ſunt, & foris omnia turbãt tam in ſęculo quàm in monaſterijs. Cuius rei figuram liber Ioſue ſuggerit: in quo vniuerſus exercitus Iſrael, ſexcentis armatorũ conſtans millibus, iuxta cenſum in Numeris actum, vnius rebellis Achani inobedientia vehementer turbatus & commotus fuiſſe fertur, qui cũ morti addictus eſſet, hęc inter alias mortis ei⁹ cauſa perhibetur, *Quia turbaſti nos exturbet te Dominus in die hac*, è caſtris noſtris & ex hac vita. Ita & hodierna die propter inobedientiam omnia turbantur & peruertuntur, tum in cœnobijs, tum in rebuſpublicis. Vno dumtaxat inobedienti religioſo, monacho immorigero, vno, inquam, aduerſus ſuperioris iuſſa refractario opus eſt, ad integrum Conuentum deſtruendum, cœnobium euertendum, ſanctum denique ordinem quemdam turbandum & commouendũm.

Vnus Religioſus inobediens ſufficit ad vniuerſum ordinem turbandum.

Peccatores bellorum, malorum, & ærumnarum mundi cauſæ ſunt.

Tertiò, peccatores & impij ſemper bella ſpirantes, pacem omnem deteſtantur, quietem mundo eliminant, & vniuerſum orbem terrarum turbis & motibus complent. Illi ſunt malorum fontes, rebellionum ſcaturigines, & omnium, quæ terris minantur & impendent, calamitatum cauſæ primariæ & incentiua. Hæc porrò veritas in ſacris fundata eſt litteris, in quibus legere eſt, *Vir peccator turbat amicos*, diſſenſiones creat, concordiam fugat, amicitiam diſſoluit.

Eccli. 28.

Ion. 1. Figura.

Notabilis huius rei figura in Iona Propheta cernitur. Hic enim cùm Deo parere detrectans, ac proinde enormis ſceleris reus nauem conſcendiſſet, noxa delicti quàm proximè imminente; ecce tibi ſubitò pelagus concitari, ventorum miſceri prœlia, procellæ inſurgere, fluctus intumeſcere, tẽpeſtates & fragores paſſim cieri. idq́; vnius ob noxam, quem Deus petit, adeò vt parum abfuerit, quin communem omnibus vectoribus perniciem, & generale naufragium attulerit. Eas, quas Ionas mari tempeſtates magno ſociorum qui eadem vehebantur naui diſcrimine excitat, peccatores in terra cauſantur, ſummo vicinorum omnium diſpendio. Iniquitatum ſiquidem vindex Deus cùm earum proſequitur auctores, & vindictam depoſcit, ſæpè etiam ij, qui eorum in contubernio agunt, eadem ruina & vindicta inuoluuntur, eadem ſubeunt iudicia, & parem pati ſortem coguntur.

Sceleratorũ contubernium noxiũ

Tempeſtatum occaſione multi ijque illuſtres auctores fœdæ illius tempeſtatis, qua Apoſtolorum ſcapha quaſſata fuit, vt & opem à Redemptore ſupplices petierint, & à naufragio non procul affuerint, cauſam inueſtigantes, vnius Iudæ delicto eam attribuunt, quẽ cùm profligatiſſimum ac perditiſſimum mortalium cœlum, & elementa, terra marique noſſent, totum vniuerſum & mare inprimis concitarunt; vnde tantum crearunt periculum, vt Iuda merſo, integrum ſimul nauigium ſanctos vehens viros in profundum abſorbuiſſent. Videte ergo quas turbas, quæ bella, & calamitates malaque Iudæ, peccatores inquam, & impij, mundo arceſſant. Vnus nonnunquam ſufficit ad tempeſtates, bella, diuiſiones, ſchiſmata, conſpirationes in familijs, vrbibus, prouincijs, regnis ciendas, ad orbem denique vniuerſum perniciei & ruinæ inuoluendum.

Iudas cauſſa tempeſtatis qua Apoſtoli concuſſi.

Vnus impius ſufficit ad vniuerſum mundum perdendum.

Quartò denique & vltimò, maledici, murmuratores, calumniatores, detracto-

Detractores magnas cauſantur turbas.

ctores ingentes quoque flammas excitant, magnam ruinam inducunt & perniciem, multarumque & tempeſtatum, & magnarũ tũ in ſeculo, tum in Eccleſia perturbationũ cauſa ſunt. Teſtatur hoc Eccleſiaſticus dicens, *Multos perturbat pacem habentes bilinguis & ſuſurro*: id eſt, calumniator & maledicus pacificas familias turbant & exagitant, diuortiaque inter eos proſeminant. Exclamem ergo; ô ſceleſtos perturbatores, ô perturbationes nimiopere funeſtas! Mirumne ergo indicere hodie Saluatorem ſuis? *Non turbetur cor veſtrum, &c.*

Eccli. 28.

Sex ſunt q̃ in homine turbari ſcriptura notat.

Sex porrò rerum, quæ in homine turbari ſæpè ſolent, meminiſſe Scripturam obſeruo: Primò ſpiritum vel mentem. In Iudith enim hiſtoria lego, Holopherne obtruncato omnes Aſſyriorum ſatrapas ac principes veſtimenta laceraſſe, & horribili quodam pauore ac metu perturbatos fuiſſe: *Et turbati ſunt animi eorum valdè.* Secundò animam, vnde in Pſalmo 6. leges, *Anima mea turbata eſt valdè.* Tertiò oculos, idem namque Propheta eodem habet loco, *Turbatus eſt à furore oculus meus.* ita me, inquit, ira aliorum abripuit, & ſuccendit, vt & ad oculos hæcce perturbatio aſcenderit. Quartò cor, vnde idem Pſalmographus, *In me turbatum eſt cor meum.* Quintò ſenſus: hinc Ieremias, *Senſus corporis mei turbati ſunt.* Sextò denique oſſa; Rurſus idem qui ſupra Vates, *Quoniam conturbata ſunt omnia oſſa mea,* & ex confuſione quadam corporis loco mota.

Iudith 14. Pſalm 6. Ibid. Pſal. 142. Ierem. 4. Pſal. 6.

Cordis cuſtodiã imprimis cõmẽdat Deꝰ.

Nouum ſanè, tamen veriſſimum, ex omnibus hiſce in homine perturbationi obnoxijs & conſternationi, de ſolius cordis perturbatione commotioneque Dominum laborare, vtpotè quòd ſollicitè cuſtodiri vult & iubet, dum ait, *Non turbetur cor veſtrum*; quaſi diceret, Tameſi ſenſus, oculi, oſſa, mens, & vniuerſa anima turbentur, cor ſaltem à perturbatione immune conſeruetur & immobile permaneat, quòd ipſum rationis ſit thronus, conſenſus tribunal, decretorum curia, vitæ denique principium.

Rurſus nouum planè eſt & admirabile, cùm terra interdum turbetur, vti libr. 1. Reg. *Pater meus turbauit terram.* 1. Reg. 14. cœlum quoque apud Iſaiam, *Super hoc cœlum turbabo.* Iſa. 15. mare item apud Pſaltem, *Qui conturbas profundum maris.* Pſalm 64. Montium etiam fundamenta apud eundem Pſaltem, *Fundamenta montium conturbata ſunt.* Pſalm 17. Apud Ezechielem inſulæ marinæ, *Turbabuntur inſulæ in mari.* Ezech. 26. quin etiam abyſſi *Timuerunt & turbatæ ſunt abyſſi.* Pſalm 76. nouum, inquam, omnia hæc ſcilicet turbari & commoueri, ſolum cor immobile perſtare & perturbationis expers eſſe Deum velle, *Nõ turbetur cor veſtrum, &c.* quaſi diceret, cetera omnia agitationibus & motibus expoſita ſint, omnia turbentur, confundanturque, cœlum, terra, elementa, & omnia totius vniuerſi membra; ſi cor modò humanum impauidum & adamante durius perſiſtat, nec perturbationibus ſuccumbat, ſatis hoc mihi fuerit, nec plura deſidero. Eius erant animi qui dicebant, *Non timebimus, dum turbabitur terra*; Pſal. 45. id eſt, etſi fractus illaberetur orbis, etſi omnis vniuerſi machina diſſolueretur, numquam tamen mihi deerit animus, numquam me formido corripiet.

Confidentiæ huius rationem dans Dauid, & hac ipſa gloriatus ait, *Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum,* Pſalm 72. & ſolus portio mea hæreditaria, perindè ac ſi diceret; ſi cor meum tranquillum & ſecurum eſt, ſi perturbationes nullas & inſultus metuat, ſi paſſioni-

bus

Digitized by Google

nus non ſuccumbat, & iis vi rupes cœli mariſque minas ridens haud conſternetur; non eſt quod mireris; DEVS namque meus eſt propugnaculum, magnus ille DEVS tota mea ſpes eſt & fiducia. Fauet huic interpretationi verſio Hebraica: vbi namque vulgata legit, *Deus cordis mei*, Hebræa præfert, *Deus petra cordis mei, & rupes.*

Cor ad ſalutem hominũ maximè refert. Necreuera mirum eſt, Deum boni noſtri tantoperè ſtudioſum, de corde noſtro ſemper ſollicitum & anxium eſſe, eiuſque nobis cuſtodiam tam ſedulò commendare. Cor etenim humanum, etſi vel intellectum, vel voluntatem, vel ſolas cogitationes denotet, ad ſalutem hominum permagni refert, & permultum facit. Quod agnoſcens Salomon ita quemque noſtrum in Prouerbijs alloquitur, *Omni cuſtodia ſerua cor tuum.* (Prou. 4.) omnigena, inquam, conſeruatione & præſidio; noctu & interdiu; intus ac foris; per virtutes & bona opera; per opera, verba, cogitationes; per fidem, ſpem, charitatem; per vigilias, & excubias. Aduigila ne à tentationibus corripiatur, per ſuggeſtiones decipiatur, & perturbationibus obruatur: ne, inquam, *turbetur cor veſtrum.* Hæc vniuerſa Euangelij medulla eſt, quo relicto ad duorum Apoſtolorum noſtrorum, quorum hodie feſtiuitas recolitur, præconia conuertamur.

S. Philippus & Iacobus collati cum duabus Synagogæ tubis. Num. 10. Cùm ergo duos hos illuſtres Eccleſiæ Principes, ac fideles filij DEI diſcipulos, Philippum & Iacobum contemplor; duas illas tubas argenteas malleatione productas, quas in caſtris diſſoluendis Hebræi clangebant, videre mihi videor. Quis enim neget, duos hoſce viros, ob prædicationis ſuæ clangorem & ſonitum velut duas Euangelicas in Eccleſiæ caſtris fuiſſe tubas, ſed tubas argenteas, id eſt, viros virtutibus ornatos, & in incude patientiæ, & tribulationum, perſecutionum, & aduerſitatum malleo in mundi huius fabrica formatos?

Videre rurſus mihi in Eccleſiæ noſtræ pauimento videor, quod olim in templo Salomonis conſpiciebatur, duas ſcilicet columnas æreas, quibus Salomonis porticus nitebatur. (3. Reg. 7.) Duo namque hi Paſtores, tum ob auctoritatem & poteſtatem acceptam, tum verò ob doctrinam, quam docuere & per orbem diſſeminarunt, verè Eccleſiæ noſtræ baſes & columnæ fuere. (Sunt colũnæ Eccleſiæ.)

Nec errauero à ſcopo aut præter decorum fuerit, ſi rurſus eoſdem duobus ſponſæ vberibus, quæ in ſe in Canticis amans ipſa dilaudat, dicens, *Vbera mea quaſi turris*, pares eſſe dixero. (Cant 4.3.) Hi namque Apoſtoli duo videntur ob immenſam charitatem, benignitatem, & doctrinæ abundantiam, velut vbera, & inſtar patrum nutritiorum mammas virtute & ſcientia turgidas geſtaſſe, quibus omnes terræ populos, & Eccleſiæ filios lactauerunt. (Apoſtoli fuere vbera Eccleſiæ.) In illis ſiquidem illud Iſaiæ oraculum completum fuit, *Ad vbera portabimini*, ô gentes, Euangelicæ doctrinæ lacte nutriemini, ac veluti alumni ad vbera hærentes, à Doctoribus & Patribus veſtris geſtabimini. (Iſai. 66.) Quòd autem vbera ſua turri ſponſa aſſimilarit, deſignare nimirum voluit, Apoſtolos hoſce quoad fidei animique ſoliditatem & conſtantiam turrium & columnarum marmorearum ſuper baſes argenteas fundatarum inſtar fuiſſe: verè, inquam

Cant 5.

quam argenteas, virtutibus ſcilicet, ſcientia, & donis Spiritus S. Denique inmutabilia, & immobilia Eccleſiæ fundamenta fuiſſe.

Figurarunt & eoſdem olim nubes illæ loquentes, nubes illæ admirabiles, de quibus Pſalmiſta loquens ait, ***Vocem dederunt nubes***: quod ad literam de nubibus in aerea regione ſuſpenſis nequit intelligi, vtpotè quibus nec ratio, nec lingua ſit; ſed myſticè de Apoſtolis, qui verarum ritu nubium per omnes orbis angulos prædicationis ſuæ vocem intenderunt. Hinc & deſignati ſunt per nubes illas volantes, quas eminus conſpexit Iſaias dicens, ***Qui ſunt iſti qui vt nubes volant***, eunt & redeunt diſcurrentes?

Pſal 6.

Apoſtoli dicti nubes volantes & loquentes.

Iſa. 60.

Communiter hoc à Patribus Apoſtolis accommodatur; & ipſe generali huic de omnibus expoſitioni nixus, de duobus hiſce diſcipulis ſingillatim interpretor, qui veræ extitere nubes, Primò quidem quòd ſublimes ad contemplanda cœleſtia euolarunt, & à terrenis liberi, in aera cœleſti quadam conuerſatione ſuſpenſi ſunt. Hinc ſanctus Philippus myſteria ſublimia indagaturus, magna cum admiratione Domino aliàs ait, ***Domine oſtende nobis Patrem.*** Videtis, quam ſublimè ſe extulerit, quantum ſe à terra ſubduxerit? quàm intimè intra aera ſe abdiderit, nihil in terra videre amplius, nihil in ſeipſo amplius agnoſcere, nihil amplius in mundo concupiſcere, nihil ſpectare, velle, deſiderare, præter vnicum Dei conſpectum, an non eſt eſſe ſimilem ei, qui eodem æſtuans zelo, magna animi generoſitate aiebat, ***Noſtra conuerſatio in cœlis eſt?*** perinde ac ſi diceret: Etſi viuamus in corpore, & in mundo conuerſemur, animo tamen affectuque inſtar Angelorum habitamus in cœleſtibus.

S. Philippus & Iacobus nubib⁹ collati.

Philipp. 3.

Secundò nubibus Apoſtoli hi aſſimilantur, quòd ſicut nubes duplicem habent motum, & quidem duplici à principio ortum, vnum quidem ratione ſolis, qui eas è terræ abyſſo elicitas in altum librat & euehit, iuxta id Pſalmographi, ***Educens nubes ab extremo terræ***: alium verò a ventis, a quibus diſpelluntur & reuocantur: & quocumque demum impellantur, ad dexteram vel ſiniſtram, ad ortum vel occaſum, prout ventis & turbinibus agitare eas libuerit, ſequantur & obtemperent neceſſe eſt; ita & Apoſtoli hi duplicem experti ſunt motum: Primum quidem, quòd è terræ limo, mortalium fece, mundanorum conditione, per ſolem illum iuſtitiæ educti, ad ſummum honoris faſtigium, ad animarum regimen, ad gentium conuerſionem, & vſque ad Eccleſiæ imperium, atque inde ad regnum cœleſte euecti ſint, iuxta id Pſaltis, ***Qui operit cælum nubibus.*** At ſecundum [illegible] ſunt: nam Apoſtoli motu quodã illis proprio & naturali moti non fuêre; nec ferebantur, quò volebant & animus propendebat, ſed quò magnus ille ventorum Rex, S. inquam Spiritus, eos quò allubebat impellebat, dirigebat, inſpirabat, & mouebat. Quod iam olim deſignauit in Cantico ſuo Moſes dicens, ***Magnificentia eius diſcurrunt nubes.*** Hinc ſinguli dicere de ſe Apoſtoli non immeritò potuere, ***Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.*** Præſignarunt id ipſum & rotæ Ezechielis, de quibus dictũ eſt, ***Vbi erat impetus, illuc gradiebantur & rota.*** Et ſanè Apoſtoli veluti rotæ quædam agiles triumphalem Eccleſiæ currum prouehentes, per vniuerſum diſcurrerunt orbem, per terram inquam

Nubes duplicẽ habẽt motum.

Pſal. 134.

Duo motũ genera Apoſtolis data.

Pſalm 146.

Deut. 33.

Pſalm. 142.

Ezech. 1.

Digitized by Google

quam & more, quò Spiritus ſancti eos impetus propulit; & magni huius aurigæ ductorique motus, propulſationem, & iuſſa vbique & in omnibus ſecuti ſunt.

Tertiò, nubes aqua & rore turgidæ ſunt, atque inſtar lagenarum aut potius penus ad totius naturæ directionem & œconomiam, cùm à ſole diſſolutæ ac quodammodo perforatæ ſunt, ſitientibus potum ſubminiſtrant, terreſtria recreant & reficiunt, & vniuerſam terræ ſuperficiem irrorant, iuxta illam Sapientis ſententiam, *Si repleta fuerint nubes, imbrem effundent ſuper terram*. Hanc ob cauſam Apoſtoli omnes veræ fuere nubes, ac præſertim hi duo, nubes, inquam cœleſtes, gratia & benedictione turgentes, quæ magnæ cuiuſdam charitatis, & in bona piaque opera effuſæ ardore diſſolutæ, per doctrinæ & prædicationis rorem, & aſſiduam bonorum exemplorum pluuiam, vniuerſum irrigarunt mundum, fructumque ferre coegerunt; vt meritò de ijs dici illud Prouerbiorum queat, *Sapientia illius eruperunt abyſſi, & nubes rore concreſcunt, &c.*

Nubes ſunt naturæ cellariæ.

Eccli. 11.

Prou. 3.

Non erant porrò nubes, quales illæ, de quibus in epiſtola ſua ſcribit Iudas, *Nubes ſine aqua, quæ à ventis circumferuntur*; quibus Prælati ac Paſtores denotantur, in Eccleſia quidem nubium inſtar eleuati, ſed humoris omnis expertes & ſteriles, quique non niſi ventos procreant, & tempeſtates cieut, in quibus ſcilicet nullus elucet pietatis ſenſus, qui præter faſtum vanitatemque ſuis in moribus nihil præferunt, & ad congregationes omnes perturbandas, & tempeſtates in Eccleſiam immittendas, ſolùm proſunt. Huiuſcemodi nubibus comminatur Iſaias dicens: *Mandabo nubibus, ne pluant ſuper terram*. Inſignem ſcilicet hoc Dei iram & indignationem redolet, quando Antiſtites omnis ſcientiæ & virtutis expertes, qui ſunt velut *nubes ſine aqua*, ad Eccleſiæ regimen aſſumuntur.

S. Iude ep.

Mali Prelati nubibus aridis comparati.

Iſai. 5.

Quartò certiſſimum eſt, nubes ad totius vniuerſi conſeruationem conferre, terramque frequenti pluuia & influxu, quem ſine vlla exceptione & diſcrimine vndequaque, diuerſimodè tamen in diuerſis mundi partibus immittunt, fœcundare & vberem reddere. Apoſtolis hoc mirificè quadrat, qui nubium adinſtar orbem vniuerſum in virtutibus, pietate, boniſque operibus feracem, ſuauibus illuſtrium prædicationum ſuarum imbribus reddidere; quos imbres ſine vllo locorum perſonarumque diſcrimine, vbique, omni in lingua, omni hominum generi, perque omnes mundi plagas effuderunt. teſtatur id Pſalmographus, dum ait: *In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum, &c.* Idque magna ſuccedentium ac Præſulum, qui hodie ad Eccleſiarum gubernacula ſedent, confuſione & infamia: qui inter ſe diuerſi ſunt, & diuerſimodè varioque modo irrigant, benefaciendo, gratiaſque ſuas ac beneficia conferendo. Aliqui enim illorum, fluuiorum & amnium nonniſi agros proximos humectantium, in morem irrigant, quòd nonniſi ad ſe ſpectantibus, & neceſſitudine ſibi coniunctis, vti famulis, amicis, alijſque notis & familiaribus, quos extollere mirificè geſtiunt, benefaciant & munificos ſe præbeant. Vnde veriſſimè dixiſſe Prophetam oſtendunt, *Paſcit vnuſquiſque eos, qui ſub manu ſua ſunt.*

Nubes terrã fœcundant.

Apoſtoli orbem pijs operibus fœcundarũt

Pſal. 18.

Prælati aliqui erga amicos & cõſanguineos duntaxat effuſi.

Ierem. 6.

Alij verò puteis & ciſternis perſimiles

miles ſunt: vti enim hæc aquarum receptacula, putei inquam, nonniſi ſeipſos irrigant; aqua enim foras ad alia loca humectanda non prorumpit; & ſi quando aqua inde petenda, magna cum difficultate & labore id fiat neceſſe. Ita & permulti Prælati, honore, commodis, diuitijſque pleni, nihil foras efferunt, neminem illatum participem reddunt, domi manent omnia, ſibi ſolis aſſeruant, & in proprios vſus aqua omnis in puteo remanet, reditus omnes aut in culinam abſumuntur, aut in arca theſauriſque aſſeruantur; & ſi quam fortè interdum eleemoſynam faciant, quàm ægerrimè eadem exprimitur; imitantes hoc pacto, quod in Prouerbijs ſcribitur; *Habeto diuitias & ſcientias ſolus, nec ſint alieni participes tui.*

Prælati nõnulli ſimiles puteis & ciſternis.

Prou. 5.

Suntertiò alij mari ſimiles: quo enim ſuos elementum hoc noctes & dies modo vapores & humores in altum verſus nubes exhalat, quæ nulla indigent irrigatione: eodem etiam plurimi hodie Antiſtites Eccleſiaſtici humores ſuos, id eſt, beneficia emittũt, conferunt, opes impendunt, liberalitatemque exercent erga opulentos, Præſides, Magnates, & Principes ſæculi iiſdem minimè indigentes: in egentes verò & inopes humoris omnis expertes ne obolum effundunt, cùm tamen in Euangelio ſecus Saluator docuerit dicens, *Cùm facis conuiuium, noli vocare diuites, &c.*

Luc 14.

Occurrunt denique & alij, qui veras imitando nubes ſine vlla perſonarum acceptione aquam ſuam paſſim effundunt, omnemque terram & Eccleſiæ frutices æqualiter irrigant: quos ad viuum fons ille repræſentat, qui *aſcendebat de terra, & irrigabat vniuerſam ſuperficiem terræ.* Ipſi namque à terra ſublati, & interdum obſcuris orti natalibus, ad ampliſſimas iam dignitates ſublimati, & ad animarum regimen delecti, velut lympidi quidam fontes ſcientia & doctrina vniuerſam regionem irrigant, omnemque Eccleſiæ agrum fœcundum feracemque reddunt. Hoc qui modo vitam Prælati inſtituunt, ſuoſque humectant, illud Prouerbiorum executioni mandant: *Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide*, id eſt, vt moraliter interpreter, Tu qui cæteris in Eccleſia præes, quique in ea dignitate es aut ſaltem eſſe debes ſcientiæ, virtutis, opum, & diuitiarum fons, haſce aquas tuas foras deriua, gratias & commoditates alijs communica, & potiſſimum externis, & in plateis illas diuide, id eſt, omnibus de eiſdem elargire, nulla ſanguinis, naturæ, amicitiæ, perſonarumque habita ratione. ſed nubes noſtras rurſus repetamus.

Boni Prælati nubibus ſimiles.

Gen. 2.

Prouerb 5.

Bonorũ Prælatorum deſcriptio.

Quintò, nubes tonitrua & fulgura procreant. Ita & ſancti Apoſtoli, miraculis, prodigijs, & bonis exemplis vniuerſo orbi illuxerunt: vnde de ijs accipiam illud Pſalmiſtæ, *Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ, commota eſt, & contremuit terra.* nam ad illuſtrium quæ Apoſtoli patrarunt miraculorum coruſcationem & ſplendorem, vniuerſus terrarum orbis præ ſtupore & admiratione contremuit. Suis etiam prædicationibus intonuere, & quidem tanto fragore & impetu, vt per omnia mundi climata, ab arctico polo ad vſque antarcticum ſonus prædicationis illorum fuerit exauditus. Prædictum hoc à Pſalmographo, *In omnem terram exiuit ſonus eorum.* Verùm cæteros inter SS.

Nubes tonitruũ & fulminũ origo.

Pſal 76.

Pſal. 18.

Phi-

Philippus & Iacobus maximè tonuerunt.

Sancti Philippi quidem vitam, virtutem, pietatem, doctrinam, patientiam magno quodam fragore per regna barbara, & prouincias exoticas intonuiſſe certiſſimum eſt. Natale ſolum ei fuit Bethſaida Galilææ oppidulum, quod & duos alios illuſtres Apoſtolos & fratres dedit, ſanctos Andream, inquam, & Petrum. beatum, inquam, tam inclytorum virorum natiuitate oppidulum. Et ſanè dum nominis illius arcana & etymologiam penitius indago, neſcio quam beatitudinem ac fœlicitatem noto: nam idiomate Hebræo Bethſaida tantumdem ſonat, quod domus venantium, aut venationis, quo deſignatum eſt, Deum hoc è loco producturum viros, qui animas venarentur, de quibus iam olim Iſaias præſago prædixerat ſpiritu, *Mittam eis venatores multos, & venabuntur eos* per montes & valles, & nullo non loco.

Ierem. 16.

Occurrit hic inprimis, Apoſtolum hunc Chriſto familiarem admodum fuiſſe: vnde ea familiaritate nixus petere ab eo auſus eſt, *Domine oſtende nobis Patrem*. Magna quidem ſancti Ioannis cum DEI filio fuit familiaritas, ob quam in Euangelio paſſim hoc vocatur nomine, *Diſcipulus quem diligebat Ieſus*. In cuius familiaritatis ſignum miratur Scriptura, cur ceteros inter Apoſtolos, ſolus ipſe pridie paſſionis rogare Dominum auſus ſit, *Domine quis eſt, qui te traditurus eſt?* At maior mihi ſancti Philippi fuiſſe familiaritas videtur; cùm quam propoſuit quæſtio maior fuerit, & dignior. An non enim familiaritatem quamdam intimam & priuatam redolebat, ſecreta eius, & myſteria diuina noſſe, ac diuinitatis adyta penetrare velle, qualia haud dubiè ſunt Patrem æternum, primam SS. Trinitatis perſonam, omnis diuinitatis originem ac fontem, & rerum cunctarum conditorem cognoſcere.

S. Philippus Redẽptori familiaris.

Ioan. 13.

Erat adhæc Philippus vir prudens, rerum peritus, & inſigni prudentia præditus, & quidem tanta, vt DEI filius illuſtre hoc multiplicationis panum in deſerto facturus miraculum, prius Philippum conſuluerit rei illi difficultate propoſita, & quid hac in re facto opus foret percunctatus, *Philippe, vnde ememus panes, vt manducent hi?* Valuiſſe quidem prudentia & ingenio inter reliquos diſcipulos hinc colligas, cùm æterna DEI Patris ſapientia illum potiſsimum conſulat, & cùm is, in quo omne conſilium habitat, & ſapientiſſimis quibuſque id ſuggerit, ab hoc Apoſtolo in re tam ancipiti conſilium expoſcat?

Chriſt. Philippum cõſulit.

Ioann. 6.

Hanc eius ſapientiam, prudentiam, & probè conſulendi peritiam cùm perſpectam haberent Gentiles & peregrini, eiuſque merito ac virtute cognita, eum præ reliquis ſuum apud Chriſtum patronum ac cauſidicum eſſe voluerunt. hunc ſcilicet primò adierunt, huic petenda, & quod Chriſti videndi habebant deſiderium, manifeſtarunt. Teſtatur id Ioannes, dicens: *Venerunt Gentiles ad Philippum dicentes, Domine, volumus Ieſum videre.*

S. Philippus Gentium & alienigenarũ patron⁹.

Ioan. 12.

Accedit quòd non niſi pietatem & deuotionem ſpectabat Philippus; animus enim eius totus erat in DEVM defixus, & cogitationibus extra mundum ferebatur. In Apoſtolis quidem omnigenæ fuere conditiones & indoles, quod illorum poſtulata & petitio-

S. Philippus pietatẽ colebat.

tiones ſatis manifeſtát, alij quidem honores & dignitates temporales poſtulant, vti filij illi Zebedæi apud D. Matthæum *Dic vt ſedeant hi duo filij mei, vnus ad dexteram, & alter ad ſiniſtram.* alij verò futurorum cognitionem & notitiam: *Dic nobis quando hæc erunt.* alij de inimicis vindictam, *Vis dicimus vt deſcendat ignis de cœlo, & conſumat illos.* alij denique mercedem & præmia operum ſuorum, vt qui apud ſanctum Matthæum dicunt. *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te, quid ergo erit nobis?* At ſanctus Philippus ab omni ambitione, vanitate, & eorum quæ ad mundi regimen ſpectant curioſitate alienus, & animo in cœleſtia dumtaxat ſublatus, vnicam Dei viſionem, & Patris æterni cognitionem poſtulat, vtpotè in qua omnis noſtra felicitas & beatitudo conſiſtat: *Domine oſtende nobis Patrem.*

Variæ Apoſtolorum petitiones. Matth. 20. Matth. 24. Luc. 9. Matth. 5.

Denique poſt infinitos labores & diſcrimina pro Euangelij prædicatione, IESV CHRISTI gloria, religionis ſtabilimento, pro fidei defenſione & animarum denique ſalute exhauſta, & exantlata, illuſtri martyrij corona non ſine gloria vitam finiuit. Affixus ergo fuit Cruci Hierapoli Phrygiæ metropoli, idque ad exemplum eius quem diligebat, & à quo viciſſim vnicè diligebatur: quo crucis ſupplicio nullum tunc quidem apud Ethnicos erat immanius, ac ſenſus magis crucians, ſimul & ignominioſius ac maius probrum inuoluens.

S. Philippus in Phrygia crucifixus.

Audire quid nouum & inauditum. Adeò quidem crux, & crucis ſupplicium Gentibus exoſum, & abominabile erat, vt ſuperſtitioſè domum illam planè luſtratam, & ab omni ſiniſtro omine & aduerſitate immunem fore crederent, in qua veſpertilio, aut aliud huiuſmodi fœdum animal eſſet crucifixum. Quin & longius progreſſi, vrbes integras & reſpublicas tum prorſus expiari ſibi perſuadebant, ſi quando ſceleratos aliquos, aut quos flagitioſos credebant, cruci velut piaculares hoſtias affigerent. Hinc & Iudæi mortis genere turpiſſimo & probroſiſſimo omnium Redemptorem tollere conati, iuxta illud maiorum olim votum, *Morte turpiſſima condemnemus eum,* ipſum crucis ſupplicium illi pararunt, vti & Philippo noſtro Phryges.

Superſtitioſa Gentiliũ de cruce opinio. Bapt. Pius c. 35. Sap. 2.

In cuius virtutibus, perfectionibus, meritis, laudibus producendis, non ero productior, vt & ſancti Iacobi præconijs ſuus etiam ſit locus. Iacobi, inquam, Minoris, ita quidem vocati, non quòd ceteris minus Redemptori charus exſtiterit, aut minoris alijs ſanctitatis aut prudentiæ; ſed dumtaxat, aut quòd inter poſtremos à CHRISTO ad Apoſtolicum munus vocatus ſit, aut quòd alius in CHRISTI conſilium cum ſancto Petro & ſancto Ioanne admitteretur, non verò ipſe, aut fortè quòd inter Apoſtolos minimus foret, & humillimus.

Cur Iacobus dictus ſit Minor.

Sanctus hic Apoſtolus, ſi quidem Diuo Hieronymo, & Hegeſippo credimus, ea apud DEVM auctoritate valuit, vt in vtero matris fuerit ſanctificatus, & priùs quàm lucem aut ſolem intueretur, cœlos ſibi viderit reſeratos, & gratiam cœlitùs conferri. Hanc ille ſanctimoniam toto vitæ coluit tempore, & tanta quidem apud cunctos auctoritate, vt, teſte Hieronymo, omnes vndequaque ad eum cognoſcendum videndumque confluerent, & zelo, & pietate acti, ſæpè ad fimbrias veſtimenti eius, è reuerentia & ſanctitatis exiſtimatione, per con-

feram

Digitized by Google

fertam hominum quæ cingebatur turbam exoſculandi ſe proſerperent.

Vitæ S. Iacobi auſteritas

Honorem hunc & reuerentiam cauſabatur vitæ quam ducebat ſanctitas & auſteritas; numquam enim vinum bibit, numquam carnem guſtauit, comam non totondit, numquam oleo, balneove vſus eſt, vili vtens veſte, aſſiduè laborans, ſemper orationi deditus, pietate ardens, rigori pœnitentiæq; ſemper intentus. Hæc pleraque è ſancto Hieronymo deprompſi: *Vinum inquit & ſiceram non bibit, carnem numquam comedit, ferrum in caput eius non aſcendit, oleo non eſt vnctus, balneo non eſt vſus, &c.*

S. Iacobus Chriſtum Dominum vultu retulit.

Inter cetera verò, ob quæ beatum prædicamus Iacobum, non poſtremum fuit, quòd Chriſto Ieſu ſimilis fuerit. Et ſanè vultus, lineamenta, agendi mores, geſtus, & quidquid humanum erat, adeò Chriſtum Dominum referebant, vt vix internoſcerentur, & inter ſe confunderentur; hinc vulgò *frater Domini* eſt nuncupatus. ita namque eum ad Galatas ſcribens vocauit Paulus, *Alium autem Apoſtolorum vidi neminem, niſi Iacobum fratrem Domini.* vt non immeritò propterea in eum quadret illud Poetæ: *Os humeroſq; Deo ſimilis.*

Gal. 1.

Cur Iudas Ieſum ſit oſculatus.

Adeò quidem illi ſimilis erat, vt vna hæc inter alias cauſa fuerit (vt quidem plurimi Patrum ſentiunt) cur perfidus & perditus Iudas, Dominum proditurus, Iudæis oſculi eum ſigno internoſcendum dixerit, ne fortè in Iacobum, facie ac vultu ei perſimilem manus inijcerent: quos inter ſe ſceleſtus ipſe proditor ſolus dignoſcebat, vt qui vtrumque probè nôrat, cùm ambo Redemptoris pariter in contubernio egiſſent.

Opinio Euſebij S. Iacobum fuiſſe Ioſephi filium.

Nonnulli huius ſimilitudinis rationem indagantes curioſiùs, inde quò frater Domini appellatus ſit Iacobus, nouas procuderunt opiniones, & in exoticas inauditaſq; abierunt ſententias. Euſebius inter primos Ioſephi eum filium credidit, & Chriſto Domino natu etiam maiorem, atque idcircò fratrem eius eſſe nominatum. Verùm hanc opinionem confutat ſanctus Hieronymus, ſimul aliam quamdam Heluidij hæretici ſententiam iugulans. Alter quidem alij ſenſerunt, & ideò fratrem nominari, quòd è paterno maternoque genere Chriſtum cognatione proximè attingeret: quòd nimirùm Cleophas eius pater, Ioſephi qui vulgò vt Chriſti Domini pater habebatur, frater eſſet; ipſa inſuper Deipara, iuxta Euangelium, matris eius ſoror.

Veræ rationes cur S. Iacobus frater Domini ſit appellatus.

Verùm ſecurior, veroque proximior opinio eſt dicentium, eum fratris Domini vocatum eſſe nomine, ob duas rationes præcipuè; prima, quæq; verior, ob ſympathiam humorum, morum & agendi rationum ſimilitudinem, phyſiognomiæ, lineamentorum, & vultus correſpondentiam; altera verò, quæ longiùs petitur, ob ſanctitatis eius eminentiam. vti enim Dei filium vultus lineamentis referebat, ita & pietate, deuotione vitæque ſanctitate illi creditus eſt ſimilis fuiſſe. Hanc ob cauſam frater eius eſt appellatus.

Dominus poſt reſurrectionem Iacobo ſingillatim apparuit.

Hanc aliaſque ob rationes miræ erga eum beneuolentiæ ſigna Redēptor exhibuit; vt verò nota communiaq; alijs taceam, vnum hoc afferā, quod omnium maximum fuiſſe credo: quòd ſc. à reſurrectione ſoli illi in ſingularis amicitiæ ſignum glorioſus & triumphans apparuerit. teſtatur id Paulus hoc modo Corinthijs ſcribens, *Viſus eſt Cephæ, & poſt vndecim; deinde viſus eſt Iacobo.*

1 Corint. 15.

Tantæ porrò apud reliquos Apoſtolos

los

Digitized by Google

S. Iacobus electus Epiſcopus Hieroſolymorũ

los auctoritatis erat, itaq; eũ ſuſpiciebant vniuerſi, vt communi ſit ſuffragio in Hieroſolymorum, Chriſtianorum, & Apoſtolorum Epiſcopum delectus, & primo Eccleſiæ Concilio præſederit. Cur autem eum potiſſimum Epiſcopum conſtitutum ordinatumque putatis, Auditores, etiam ante Petrum, qui primus & caput omnium erat, & cùm tunc temporis vniuerſa Eccleſia vrbis illius dũtaxat mœnibus concluderetur, aut ſaltem extra Iudæam non extenderetur, iuxta id Prophetæ vaticinium, *Notus in Iudæa*

Pſalm. 75

Deus. Tum verò hoc præter vulgarem mundi conſuetudinem feciſſe videtur Chriſtus, vbi in beneficijs Eccleſiaſticis conſanguineis conſanguinei ſuccedunt. Rationes cur hoc ita factum ſit, eximiæ ſunt; quarum hæc prima ſit.

1. Ratio, cur Iacobus in primum ſit Epiſcopum electus.

Ob inſignem ſcilicet & illuſtrem vitæ eius ſanctimoniam, tum verò, quòd Chriſto inter cæteros ſimillimus eſſet, ac proinde cæteris dignior, vt ei in Eccleſiæ regimine ſuccederet, iudicatus. vt in Iacobo verum id eſſe confirmetur, quod de alio quodam ſcriptum legitur, *Mortuus eſt pater & quaſi non eſt mortuus, ſimilem enim reliquit poſt ſe.*

Eccleſ. 5.

2. Lib. de conſid.

Secunda, quam & Diuus Bernardus præfert, hæc eſt. In Deuteronomio iuſſit Deus, vt fratre ſine liberis & progenie decedente, frater ſanguine proximus defuncti ſemen, eius vxorem ducendo ſuſcitaret. Atqui ſanctus Iacobus ſingillatim, & inſigni cum prærogatiua *frater Domini* vocabatur; hinc meritò & ex iure æquitatis, ſponſæ ipſius, id eſt, Eccleſiæ illius ſingularis & primitiuæ, Hieroſolymitanæ ſcilicet, quæ deinde vniuerſalis facta eſt, curam & adminiſtrationem ſuſcipere debuit, vt fratre ſine liberis defuncto, Ieſu Chriſto inquam, qui paucos admodum conuerterat, iuxta legis normam, ſtirpem propagaret: quoniam verò lex volebat filios naſcituros, non patris à quo generabantur, ſed eius cui & ob quem excitabantur, nomine vocari, & de familia cenſeri; ita & omnes, quos ſpiritualiter ſanctus Iacobus peperit, ad Euangelium eos conuertens, non ex eius nomine Iacobitæ, ſed Chriſtiani, vtpote ex Chriſti, cui & ob quem generati erant, & in Eccleſiam admiſſi, nomine vocitati ſunt.

Sublimis Philoſophia, & illuſtre documentum hoc Prælatis & prædicatoribus eſto, nihil vt ſibi in animarum conuerſione, doctrinæ fama, mirabili prædicationis & miraculorum opere aſcribant, ſed laudem & gloriam omnem Ieſu Chriſto, qui ſummus eſt magiſter, & cuius illi non niſi vicarij, legati, & commiſſarij ſunt, attribuant, ad imitationem eius, qui tanta cum humilitate dicebat, *Non nobis, ſed nomini tuo da gloriam.*

Huius rei figura in hiſtoria Regum legitur. Ioab namq; ſummus copiarũ 2. Reg. 12.
Dauidis præfectus; cùm vrbem Ammonitarum Rabbath tam arcta obſidione cinxiſſet, vt eam iamiam eſſet occupaturus; antequam tamen extrema tentaret, ilicò ad Regem nuncios miſit, *dicens, Dimicaui aduerſus Rabbath*, rogans ipſe vt coram adeſſe ne grauaretur, quò omnis illi victoria aſcriberetur, & deuictæ vrbis gloria regi hoc pacto cederet, non verò Ioabo militi dumtaxat & clienti regio: *Obſide*, inquit, *ciuitatem, & cape eam, ne cùm à me vaſtata fuerit vrbs, nomini meo aſcribatur victoria*. Ita Prælati & Prædicatores, quoties aliquam de inimicis ſuis in bellis ſpiritualibus retulere victoriã, non ſibi honorem attribuere,

Allegoria inſignis.

ſed

ſed omnia ad Regis regum gloriam debent referre, cuius nonniſi famuli, & inutiles ſerui ſunt, ſecũdùm illam Euangelij ſententiam: *Dicite, ſerui inutiles ſumus.* Sed ad rationes noſtras redeamus.

Luc 7.

3\. Tertia ergo fuit, vt hinc conſtaret, Eccleſiam Hieroſolymis ſtabilem minimè futuram; hinc, quoniam perpetua ea futura non erat, S. Petrus eius Antiſtes & Præfectus non eſt conſtitutus, vtpote qui æternæ Eccleſiæ reſeruabatur, ſed S. Iacobus dũtaxat, qui Domini erat conſanguineus. Quoniam verò Iudæorum pontificatus de patre in filium, de cognato in cognatum continua ſerie ſuccedebat, vtpote conſanguinitati & familiæ annexꝰ; hinc Chriſtus aliquatenus huic ſe mori accommodans, & vnum vtcumque alteri connectens, ſuum poſt ſe cognatum in eam Eccleſiam voluit ſuccedere, cùm probè ſciret, eam ita carni & ſanguini, id eſt, conſanguinitati & proximitati carnali naturalique innixam, perpetuam nequaquam fore, ſed eam in ſpiritualem potiùs omnino commutandam.

S. Petrus electus ad pontificatũ æternum.

4\. Quarta, vt figura veritati reſpõdeat. Occurrunt ſiquidem in Geneſi tempore legis naturæ gemini Rebeccæ filij, moribus ambo & indole diſcrepantes, & ad diuerſa nati, etiam inde ab vtero matris alter alteri inimicus & aduerſarius. Notandum porrò in duobus hiſce fratribus venit, à Iacobo iuniore Eſau ſeniorem ſupplantatum eſſe, & primogenitorum iure excidiſſe. Rebeccam ſi quis bene conſideret, veram ſynagogæ imaginem eam fuiſſe fateatur neceſſe eſt, quæ bonos ſimul & improbos continebat, qui proinde aſsidua in contentione & bello agebant, ſed minor maiorem ſupplantauit, cùm Iacob paruus aut Iacobus minor, maiori natu, id eſt, ſancto Petro, prælatus eſt.

Gen. 25.

Iacobus itaque, etſi minor nomine, magnus fuit dignitate & prælatura. Hinc cum Paulus in epiſtola ad Galatas vnum è columnis Eccleſiæ nuncupat, *Cùm cognouiſſent*, inquit, *gratiam, quæ data eſt mihi, Iacobus & Cephas, & Ioannes, qui videbantur columnæ eſſe, dextras dederunt mihi, & Barnabæ ſocietatis.* Iacobum porro primum inter tres præcipuos nominat, idque non ſine ratione; fuit enim inter omnes Apoſtolos magnus & illuſtris doctor, generoſus protector, ac veluti immobilis ad Sacramentorum, & primariorum fidei articulorum & myſteriorum defenſionem columna.

Gal. 2.

S. Iacobus dictus columna Eccleſiæ.

S. Iacobus illuſtris doctor & Sacramentorum Eccleſiæ protector.

Primò namque ſacrificium Miſſæ propugnauit, ipſum primò publicè celebrando, & illuſtribus cæremonijs exornando, quas deinde S. Baſilius & Chryſoſtomus ſuis in liturgijs adhibuerunt, inque Eccleſiam Græcam deinde tranſtulerunt. Acerrimè deinde & honorificè Sacramentum Pœnitentiæ hæreticis adeò exoſum, auricularẽ inquam confeſsionem, propugnauit, tam apertis eam verbis adſtruens: *Confitemini alterutrum peccata veſtra.*

S. Iacobus primus Miſſam celebrauit.

Ad hæc Sacramentum Extremæ vnctionis, quod ægrorum auxilium, ſolatium, recreationemque ſpectat, aſſeruit, verbis quidem adeò euidentibus, nullus vt Euangeliſta clarioribus de eo ſit locutus aut ſcripſerit, at ſolus ipſe eius vſum & praxin docuerit: *Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini.* Clarioribus id ſanè verbis exprimi nequibat. Rurſus, quàm ſincerè, apertè, quin imò Catholicè de bonis operibus ac fide diſſeruit? an non docuit & ſua velut manu ſignauit, ſine bonis operibꝰ fidẽ mortuã eſſe?

S. Iacobus docuit Extremam vnctionem.

Iacob. 5.

Vidiſtis igitur & audiſtis, Auditores, vitam, geſta, virtutes, & merita horum Apoſtolorum. Audiſtis illorũ præconia, non quidem quæ illorum promerebatur magnitudo & dignitas, ſed quæ noſtra depromere potuit tenuitas. Audiſtis elogia, exaltationes & panegyricũ duorum horum illuſtriũ virorum. Reſtat ergo, & noſtrum eſt, idq; Chriſtiani nominis gloria exigit, vitam & ſanctitatẽ ipſorũ quàm proximè imitari, quorũ virtutes & mirabilia tã æquis aurib⁹ audiuim⁹. Ponam⁹ hinc igitur ob oculos ſanctam illam S. Philippi intentionem, diuinos affectus, atq; illuſtria & heroica deſideria, vtpote qui præter viſionẽ Dei & patris cœleſtis cognitionem aliud non optauit, quæſiuit, aut poſtulauit, & ipſum imitemur: illinc verò S. Iacobi pietatem, orationes, & aſsiduam in orando perſeuerantiam; ipſe namq; adeò orationi deditus erat, vt aſsidua genuflexione callos poplites obduxiſſent, adeò quidem duros, vt camelinam duritie pellem æquarent: quod ſanè niſi teſtium omni exceptione maiorum teſtimonio conſtaret, fidem ſuperaturum videbatur.

S. Iacobi genua aſsiduè orando callum obduxerant.

Ad vos ergo, glorioſi Apoſtoli, totius vniuerſi principes, terræ lumina, Eccleſiæ columnæ, religionis baſes, doctores fidei, myſteriorũ diſpenſatores, cõſciẽtiarũ directores, ſcripturarũ interpretes, Chriſti Domini domeſtici, animarum curatores, & fideliũ ductores, ſupplices dextras tendimus, ad vos corda ſuſtollimus, à vobis auxiliũ ſperam⁹, ad vos vota preceſq; dirigimus, vos inquã, ſancti Apoſtoli, qui in mundi cõuerſione, Euãgelij prædicatione, crucis exaltatione, & Ieſu Chriſti gloria tam ſtrenuè & generoſè laboraſtis: qui tyrãnos perterruiſtis, idola euertiſtis, Philoſophos obmuteſcere compuliſtis, perſecutoribus inſultaſtis, de ſupplicijs triũphaſtis. Vos in patres ſpirituales agnoſcim⁹, vos vt magiſtros reueremur, velut interceſſores & patronos inuocam⁹, velut iudices noſtros ſingillatim, & totius orbis generatim futuros, honore proſequimur. Beatiſsime Iacobe tuq́ue beatiſsime Philippe nobis adeſte, noſtras partes ſuſcipite, & facite, veſtro vt auxilio gratiam, ac peccatorũ veniam impetrare, poſt hanc verò vitam gloriam æternam conſequi mereamur. Ad quam nos Pater & Filius, & Spiritus ſanctus perducere dignentur. Amen.

Apoſtolorũ epitheta.

IN FESTO
INVENTIONIS
S. CRVCIS.

Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet filium hominis, Ioann. 3.

FIGVRA.

INſigne ſanè prodigium, ac non minor fuit Iſraelitici populi, è Perſica captiuitate redeũtis, lætitia, cùm profundo è puteo factũ educi ignẽ illum vidit, quẽ ante captiuitatem ibidem maiores defoderant. At longè maior Chriſtianorum ſtupor ſit & lætitia oportet, glorioſã Chriſti crucẽ tot annorum ſpatio in ſubterraneis foſsis deliteſcentẽ, poſt tot ſæcula euoluta prodigioſè erui & in apertũ proferri. Nehemias ſumm⁹ ſacerdos ignem detexit, Helena Imperatrix crucẽ inuenit. Statui ipſe mecum hac matutina hora oẽm rei ſeriẽ exponere, & myſteriũ lati⁹ deducere. Sed primò ad Sp. paracleti opẽ conuertamur, quò plenam rei notitiam conſe-

2. Mach. 1.

conſequamur,&ad Deiparā Virginem, ſuis vt ipſa nobis adſit ſuffragijs, atque idcirco genibus humi defixis,& animis ſurſum libratis: Angelicam illi ſalutationem recitemus: *Aue Maria.*

Meſsias vt bellator potens in ſcriptura proponitur.

Sacra Bibliorū volumina, in quibus mille propemodum locis, & nuſquam non Meſsiæ nobis aduētus promittitur, vt plurimùm eum velut generoſum ducem & validum bellatorem repræſentant,ſed cui cum potentibus & bellacibus ſit aduerſarijs acerrimus conflictus ſubeundus,& præclara de ijs referenda victoria. Ita eum depingit Regius Propheta dicens: *Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio.* Alio vero loco vota illi preceſque ſuas offerens, inuitat eum,vt in inimicos irruat, prælium ineat,& agmen in aciem producat: *Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potētiſsime. ſagittæ tuæ acutæ,populi ſub te cadent*,eoſque ſub iugum mittes.

Pſalm. 23.

Pſal 44.

Iſaias eum vt regem victoria de inimicis relata triumphantem, prælijs aſſuetum,,bellandi peritiſsimum & ſanguineis tinctum veſtibus,quç fortitudinis eius ſint notæ & animi generoſi indicia,ſpectandum exhibet, admiranśq; ait: *Quis eſt iſte qui venit de Edom,tinctis veſtibus de Boſra? quare rubrum eſt veſtimentum tuum, & veſtimenta tua ſicut calcantium in torculari?* Hocce themate eum vt bellacem, vt generoſum pugilem, & nonniſi victorias ſpirantem depingit.

Iſa.63.

Meſsias in habitu ſanguineo proponitur.

Iudæorū de Meſsia næniæ.

Cæci Iudæi,& ad litteram craſſè hæc Prophetæ verba exponētes, oculis animi velatis, & corde ſtupore & malitia pleno, Meſsiam belligeraturum fingūt, armis quoq; illuſtrem futurū, militem conſcripturū,ſigna militaria prolaturū, tubas inflaturū, acies inſtructurum,cōflictus inituru, agros & vrbes cæſorum hoſtium ſanguine rubricaturū. Sed non hoc Propheta modo intelligendus,nec Meſsias, quem Prophetæ prædixerunt, bellax futurus, & nonniſi bella, ſanguinem, cædes & conflictus militares ſpirare credendus,ſed potiùs lenis,clemens, & pacificus, qui non armorum violentia, non militarium inſtrumentorum impetu, ſed prædicationis dulcedine, & crucis humilitate duntaxat inimicos debellarit, deque vniuerſo mundo triumphum retulerit.

Meſsias rex pacificus & non bellax.

Hanc ob cauſam non inſcitè à Prophetis Iſaia & Ieremia agno comparatur, animali inquam miti ac pacifico. quin ſe ipſe deſcribens, tituloſque ſuos texens, prædicatorem ſe diuinorum mandatorum,non ducem aut armorum directorem futurum ait. audiamus loquentem: *Ego autem conſtitutus ſum rex ſuper Sion montem ſanctum eius*, id eſt, Eccleſiam, non ad pugnandum, non ad belligerandum, non ad ſanguinem humanum effundendum, ſed *prædicās præceptum eius*, ad verbum Dei duntaxat annuntiandum: quaſi diceret, Miſſus à Patre meo ſum velut pacis nūtius & interpres,non verò vt miles aut bellator.

Iſaia 53. Ieremiæ 9.

Pſalm 2. Meſsias miſſus vt prædicator, non autem bellator.

Manifeſtius etiam per Oſeā ſe prodit, dicens: *Saluabo eos in Domino Deo ſuo, & non ſaluabo eos in arcu, & gladio, & in equis, in equitibus.* Quid afferri clariùs poteſt? ecquod teſtimonium ad peruicacibus os obſtruendum depromi euidentius, vt videant Meſsiam non cum armis aut armatis venturum? Eiuſdem opinionis eſt & Pſaltes, aitq; in diebus aduenientis Meſsiæ pacis & iuſtitiæ abundantiam, non bella verò aut deprædationem futuram: *Orietur*, inquit, *in diebus eius iuſtitia, & abundantia pacis.*

Oſee 1.

Pſalm. 71.

Fatemur tamen & veriſsimū eſſe aſſerimus, atrocia & magna Meſsiæ bella incubuiſſe,in ancipiti ſæpe conflictu decertaſſe,

Bella & arma Meſsiæ ſpiritualia futura.

Digitized by Google

certaſſe, inſignia inijſſe certamina, validos ſuperaſſe hoſtes; ſed bella hæc, cõflictus & arma fuere ſpiritualia; & hoſtes eius caro, mors, peccatum, mũdus, & diabolus; arma verò illius non arcus, gladius, enſis, baliſtę, aut bombarda; ſed ſola humilitas, caritas, manſuetudo, &
2. Cor. 10. patientia: qualia illa Apoſtoli: *Arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt, ſed potentia Deo ad deſtructionem munitionum*, &c. Atque per hæc ipſa Meſsias admirabilis factus eſt.

1. Reg. 17. Victoria quam adoleſcens Dauid de mole illa carnea Golia Philiſthæo retulit, per arma, quibus in eo profligando vſus eſt, multò reddita eſt illuſtrior: ferro enim, gladio, galea, clypeo, lorica relicta, & ſolo pedo paſtorali & funda inſtructus aduerſarium ſolo proſtra-
Allegoria. uit, & ſuo eum enſe iugulauit: *Et ſtetit ſuper Philiſthæum, & tulit gladium eius, & interfecit eum præciditq́; caput*, &c. Ita & arma, quibus ad hoſtes conficiendos vſus eſt Chriſtus, maximè eum admirabilem reddidere: regium enim apparatũ, munimenta inquam, inſtrumenta, machinas bellicas, milites, exercitus, & alia belli propria negligens, ſolum Crucis adhibuit baculum, quo inimicum deiecit, deiectumq́, ſuis eum armis obtruncauit.

Suis diabolus eſt armis victus. Diabolus, inimicus ille iuratus, morte velut gladio ancipiti vtebatur, quem ſibi ipſe in peccati incude cuderat, quoque neminem non iugulabat,
Sap. 2. iuxta illud Sapientis: *Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum*; & hoc ipſo gladio eum Meſsias interfecit: mors enim Chriſti Domini illius mortis fuit occaſio. Vnde Pſalmiſta magno hoſtis huius probro & dedecore velut
Pſalm. 7. exprobrans ait, *Lacum aperuit & effodit eum, incidit in foueam quam fecit: conuertetur dolor eius in caput eius; & in verticem ipſius iniquitas eius deſcendet*.

Dauid etiam dum paſtor, & Philiſthæum iam proſtraturus, iam tum Meſſiæ apparatum & bellandi modum prophetico præuidens ſpiritu, dicit: *Et nouerit vniuerſa Eccleſia hæc, quia non in gladio, nec in haſta ſaluat Dominus*. An nõ 1. Reg. 17.
verè loqui eſt, & clarè Meſsię aduẽtum, apparatum & morem bellandi prædicere? Anne enim machinas bellicas produxit, baliſtas campeſtres fixit, gladios cruentauit, loricas & thoraces induit, equos armauit, militem conſcripſit, vt ſuis ſalutem afferret? nihil minùs, neque enim alia arma ad inimicos conficiendos, quàm ipſa crucis adhibuit: iſta omne eius fuit robur, iſta in omnibus victoriarum eius occaſio.

Alius ſublimè admodum Propheta Abac. 3.
de his armis locutus eſt, & obſcuriſsimè ea deſcripſit, verè tamen, Abacuc, inquam, qui ait, *Cornua in manibus eius*, cornua inquã crucis in manibus geſtabit: ac ne fortè quis cogitet, arma hęc fragilia & inania eſſe; mox ſubdit: *Ibi* Armorum
abſcondita eſt fortitudo eius, abſcon- Meſsiæ deſcriptio.
dita ſcilicet Iudæis, ſed clarè fidelibus patens & manifeſta. Declaraturus porrò quanta armorum horum ſit fortitudo & robur, illorum vim & victorias ſubiungit: *Ante faciem eius ibit mors, & egredietur diabolus ante pedes eius*: id eſt, Ieſus Chriſtus, qui verus eſt Meſsias, per crucis ſuæ arma, in quibus fortitudo eius conſiſtit, inſigne tum decus, tum admirabiles conſequetur victorias: atque inter alia ad triumphi gloriam, & armorum ſuorum valoris teſtimonium, mortem ſubactam ſubiugatamque ante ſe ducet, & diabolum ad pedes, velut rei bene geſtæ tropæum & monumentum, vinctum habebit.

Iacob Patriarcha Deo de felici iti- Gen. 32.
neris ſui ſucceſſu & læta rerũ omnium ſorte

Digitized by Google

ſorte gratias agens, dicit: *In baculo meo tranſiui Iordanem iſtum, & nunc cum duabus turmis regredior.* Eod[illegible] Chriſtus in modo Iacob noſter [illegible] violentas & terribi-
crucis [illegible] paſsionis aquas tranſijt, & in morte merſus reſurgendo redijt; ſed in admirabilis aſcenſionis ſuæ die, duabus comitatus turmis, vna hominum, Angelorum altera in cœlos reuerſus eſt. Ita id exponit S. Auguſtinus, à quo egregiam hãc allegoriam ſum mutuatus.

Crux comparata cum Iacobi baculo.

S. Auguſt. ſerm 79. de temp.

Cæterum admirabilis hic baculus à Prophetis in gladium eſt commutatus. Primus hanc ei cuſpidem accudit Iſaias, & gladij eum nomine nuncupat, ſed gladij duri, potentis, & fortis: *Viſitauit enim Dominus in gladio ſuo duro & grandi & forti, ſuper Leuiathan, ſerpentem vectem.* Enſis hic adeo durus, magnus, & potens, vere eſt crux, qua Chriſtus ſerpentem Leuiathan, id eſt, diabolum, proſtrauit ac deuicit.

Iſa. 27.

Crux collata cum gladio duro & forti.

Finito iam diluuio, pacẽ ſuam mundo ſpondens Deus, his vſus eſt verbis: *Arcum meum ponam in nubibus, & erit ſignum fœderis inter me & inter terram.* Sed noſtræ pacis & fœderis ſignum ſacra Ieſu Chriſti crux eſt, arcus inquam longè illuſtrior & inſignior, reconciliationis noſtræ ſymbolum, felicitatis noſtræ nota, beatitudinis ſignum, pacis remiſsionis, & indulgentiæ generalis delictorum argumentum.

Gen. 9.

Crux collata cum iride.

Cœleſtis arcus, vel iris, ac diuerſicolor hoc ſignum, ſtultè à Platone Thaumantis, vel admirationis filia nuncupatur, fortè quòd ob colorum picturarumque quas præfert varietatem, diuerſitatem mixtionemque, oculos menteſque hominum in admirationem rapiat: ſed Ieſu Chriſti crux verè & poteſt & debet à nobis admirationis & [illegible]um mater appellari: quid enim magis mirabile ac prodigioſum videri audirive in mundo queat, quàm Deum cruci affigi, & in Caluaria emori?

Plato in Theæteto.

Iris filia dicta admirationis.

Crux mater admirationis.

Iris nubes quædam denſa eſt & craſſa, quæ iuxta poetam, *Mille trahit varios aduerſo ſole colores*: Hoc quoque non ineleganter cruci Redemptoris aptari poteſt. quid enim erat crux, antequam à magni illius ſolis iuſtitiæ, Ieſu Chriſti inquam, radijs illuſtraretur & tangeretur? quid præter fœdam, nigram, & denſam quãdam nubem? erat ſiquidem ſceleſtorum ſupplicium, infamiæ theatrum, confuſionis ſpeculum, ignominię nota, ac quo nihil in mundo fuit probroſius; ſed à Ieſu Chriſto nobilitata, & à lucido illo ſole, qui eſt Deus ita crucifixus, illuſtrata, mille trahit colores, mille honores, ac virtutes, & ſexcenta mirabilia accipit.

Aeneid. 5.

Crux per Deum crucifixum nobilitata.

Cùm ſcalam illam illuſtrem, & celebrem, quam inter dormiendum Iacob conſpexit, dum in Meſopotamiam tendit, quæ extremitate vna cœlum & altera terram tangebat, per quam aſcendebant & deſcendebãt angeli; penitiùs contemplor, iam tum illâ Meſsiæ incarnationem deſignatam fuiſſe agnoſco. quod ſanè myſterium ſcalæ perſimile eſt, extremitate diuinitatis cœlos & humanitatis terram feriens, & per id Angeli aſcendunt & deſcendunt; myſterium reuera in ſcalæ formam concinnatum, vt per ipſum cœlos petam. S. Auguſtinus tamen per hanc ipſam ſcalam crucem Dominicam arbitratur adumbrari, quæ reuerà ſcala eſt, perquã ſæpè homines in cœlos aſcendunt, & ſine qua ad tartara delabuntur; ſcalæ porrò Deus innitebatur, quòd cruci Chriſtus affixus fuerit, qui Deus ſimul erat & homo.

Gen 28.

Serm 79. de temp.

Crux per Iacobi ſcalam denotata.

Idem Patriarcha Iacob cùm famulis

certaſſe, inſignia inijſſe certamina, validos ſuperaſſe hoſtes; ſed bella hæc, cõflictus & arma fuere ſpiritualia; & hoſtes eius caro, mors, peccatum, mũdus, & diabolus; arma verò illius non arcus, gladius, enſis, baliſtę, aut bombarda; ſed ſola humilitas, caritas, manſuetudo, &
2. Cor. 10. patientia: qualia illa Apoſtoli: *Arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt, ſed potentia Deo ad deſtructionem munitionum*, &c. Atque per hæc ipſa Meſsias admirabilis factus eſt.

1. Reg. 17. Victoria quam adoleſcens Dauid de mole illa carnea Golia Philiſthæo retulit, per arma, quibus in eo profligando vſus eſt, multò reddita eſt illuſtrior: ferro enim, gladio, galea, clypeo, lorica relicta, & ſolo pedo paſtorali & funda inſtructus aduerſarium ſolo proſtrauit, & ſuo eum enſe iugulauit: *Et ſtetit*
Allegoria. *ſuper Philiſthæum, & tulit gladium eius, & interfecit eum præciditq́; caput*, &c. Ita & arma, quibus ad hoſtes conficiendos vſus eſt Chriſtus, maximè eum admirabilem reddidere: regium enim apparatũ, munimenta inquam, inſtrumenta, machinas bellicas, milites, exercitus, & alia belli propria negligens, ſolum Crucis adhibuit baculum, qua inimicum deiecit, deiectumq́; ſuis eum armis obtruncauit.

Suis diabolus eſt armis victus. Diabolus, inimicus ille iuratus, morte velut gladio ancipiti vtebatur, quem ſibi ipſe in peccati incude cuderat, quoque neminem non iugulabat,
Sap. 2. iuxtà illud Sapientis: *Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum*; & hoc ipſo gladio eum Meſsias interfecit: mors enim Chriſti Domini illius mortis fuit occaſio. Vnde Pſalmiſta magno hoſtis huius probro & dedecore velut
Pſalm. 7. exprobrans ait, *Lacum aperuit & effodit eum, incidit in foueam quam fecit: conuertetur dolor eius in caput eius, & in verticem ipſius iniquitas eius deſcendet.*

Dauid etiam dum paſtor, & Philiſthæum iam proſtraturus, iam tum Meſſiæ apparatum & bellandi modum prophetico præuidens ſpiritu, dicit: *Et no-* 1. Reg. 17.
uerit vniuerſa Eccleſia hæc, quia non in gladio, nec in haſta ſaluat Dominus. An nõ verè loqui eſt, & clarè Meſsię aduẽtum, apparatum & morem bellandi prædicere? Anne enim machinas bellicas produxit, baliſtas campeſtres fixit, gladios cruentauit, loricas & thoraces induit, equos armauit, militem conſcripſit, vt ſuis ſalutem afferret? nihil minùs, neque enim alia arma ad inimicos conficiendos, quàm ipſa crucis adhibuit: iſta omne eius fuit robur, iſta in omnibus victoriarum eius occaſio.

Alius ſublimè admodum Propheta Abac. 3.
de his armis locutus eſt, & obſcuriſsimè ea deſcripſit, verè tamen, Abacuc, inquam, qui ait, *Cornua in manibus eius*, cornua inquã crucis in manibus geſtabit: ac ne fortè quis cogitet, arma hęc fragilia & inania eſſe; mox ſubdit: *Ibi* Armorum
abſcondita eſt fortitudo eius, abſcon- Meſsiæ de-
dita ſcilicet Iudæis, ſed clarè fidelibus ſcriptio.
patens & manifeſta. Declaraturus porrò quanta armorum horum ſit fortitudo & robur, illorum vim & victorias ſubiungit: *Ante faciem eius ibit mors, & egredietur diabolus ante pedes eius*: id eſt, Ieſus Chriſtus, qui verus eſt Meſsias, per crucis ſuæ arma, in quibus fortitudo eius conſiſtit, inſigne tum decus, tum admirabiles conſequetur victorias: atque inter alia ad triumphi gloriam, & armorum ſuorum valoris teſtimonium, mortem ſubactam ſubiugatamque ante ſe ducet, & diabolum ad pedes, velut rei bene geſtæ tropæum & monumentum, vinctum habebit.

Iacob Patriarcha Deo de felici itineris ſui ſucceſſu & læta rerũ omnium Gen. 32.
ſorte

ſorte gratias agens, dicit: *In baculo meo tranſiui Iordanem iſtum, & nunc cum duabus turmis regredior.* Eodem planè modo Iacob noſter ... violentas & terribi- crucis ... paſſionis aquas tranſijt, & in morte merſus reſurgendo redijt; ſed in admirabilis aſcenſionis ſuæ die, duabus comitatus turmis, vna hominum, Angelorum altera in cœlos reuerſus eſt. Ita id exponit S. Auguſtinus, à quo egregiam hâc allegoriam ſum mutuatus.

Crux comparata cum Iacobi baculo.

S. Auguſt. ſerm 79. de temp.

Cæterum admirabilis hic baculus à Prophetis in gladium eſt commutatus. Primus hanc ei cuſpidem accudit Iſaias, & gladij eum nomine nuncupat, ſed gladij duri, potentis, & fortis: *Viſitauit enim Dominus in gladio ſuo duro & grandi & forti, ſuper Leuiathan, ſerpentem vectem.* Enſis hic adeo durus, magnus, & potens, verè eſt crux, qua Chriſtus ſerpentem Leuiathan, id eſt, diabolum, proſtrauit ac deuicit.

Iſa. 27.

Crux collata cum gladio duro & forti.

Finito iam diluuio, pacẽ ſuam mundo ſpondens Deus, his vſus eſt verbis: *Arcum meum ponam in nubibus, & erit ſignum fœderis inter me & inter terram.* Sed noſtræ pacis & fœderis ſignum ſacra Ieſu Chriſti crux eſt, arcus inquam longè illuſtrior & inſignior, reconciliationis noſtræ ſymbolum, felicitatis noſtræ nota, beatitudinis ſignum, pacis remiſſionis, & indulgentiæ generalis delictorum argumentum.

Gen. 9.

Crux collata cum iride.

Cœleſtis arcus, vel iris, ac diuerſicolor hoc ſignum, ſtultè à Platone Thaumantis, vel admirationis filia nuncupatur, fortè quòd ob colorum picturarumque quas præfert varietatem, diuerſitatem mixtionemque, oculos menteſque hominum in admirationem rapiat: ſed Ieſu Chriſti crux verè & poteſt & debet à nobis admirationis & ...um mater appellari: quid enim magis mirabile ac prodigioſum videri audirive in mundo queat, quàm Deum cruci affigi, & in Caluaria emori?

Plato in Thæteto.

Iris filia dicta admirationis.

Crux mater admirationis.

Iris nubes quædam denſa eſt & craſſa, quæ iuxta poetam, *Mille trahit varios aduerſo ſole colores:* Hoc quoque non ineleganter cruci Redemptoris aptari poteſt. quid enim erat crux, antequam à magni illius ſolis iuſtitiæ, Ieſu Chriſti inquam, radijs illuſtraretur & tangeretur? quid præter fœdam, nigram, & denſam quãdam nubem? erat ſiquidem ſceleſtorum ſupplicium, infamiæ theatrum, confuſionis ſpeculum, ignominię nota, ac quo nihil in mundo fuit probroſius; ſed à Ieſu Chriſto nobilitata, & à lucido illo ſole, qui eſt Deus ita crucifixus, illuſtrata, mille trahit colores, mille honores, ac virtutes, & ſexcenta mirabilia accipit.

Aeneid. 5.

Crux per Deum crucifixum nobilitata.

Cùm ſcalam illam illuſtrem, & celebrem, quam inter dormiendum Iacob conſpexit, dum in Meſopotamiam tendit, quæ extremitate vna cœlum & altera terram tangebat, per quam aſcendebant & deſcendebât angeli; penitiùs contemplor, iam tum illâ Meſsiæ incarnationem deſignatam fuiſſe agnoſco. quod ſanè myſterium ſcalæ perſimile eſt, extremitate diuinitatis cœlos & humanitatis terram feriens, & per id Angeli aſcendunt & deſcendunt; myſterium reuera in ſcalæ formam concinnatum, vt per ipſum cœlos petam. S. Auguſtinus tamen per hanc ipſam ſcalam crucem Dominicam arbitratur adumbrari, quæ reuerà ſcala eſt, perquã ſæpè homines in cœlos aſcendunt, & ſine qua ad tartara delabuntur; ſcalæ porrò Deus innitebatur, quòd cruci Chriſtus affixus fuerit, qui Deus ſimul erat & homo.

Gen. 28.

Serm 79. de temp.

Crux per Iacobi ſcalam denotata.

Idem Patriarcha Iacob. cùm famulis

Deos alienos & inaures eoru
ſet, ſimul omnia ſubter Terebinthu ... ſ-
Gen. 35. fodit, *Dederũt ergo ei omnes Deos alienos quos habebant, & inaures quæ erant in auribus illorũ & infodit eas ſubter Terebinthũ, quæ eſt prope vrbẽ Sichẽ.* Arbor hæc, ad quam idola Labani obruta ſunt, vt quidem Rupertus notat, crucem Ieſu Chriſti denotat, ad quam omnia mundi peccata, quæ reuera Dij quidam ſunt, tumulata ſunt. Verba eius ſonant meliùs: *Terebinthus*, inquit, *arbor reſinam generans pretioſiſſimam, lignum crucis quod virtutis eſt optimæ ſignificat, ſubter quam omnia peccata noſtra ſepeliuntur, ne vltrà vllum veſtigium reperiatur.*

Omnia hactenus è veteri inſtrumento velut figuræ producta, egregia quidem ſunt; nihil porrò ad crucem Re-
Numer. 21. demptoris denotãdam occurrit aptiùs aut proprium magis, quàm ſerpentis illius ænei, de quo in Numeris, erectio, cuius etiam hodiernum meminit Euangelium his verbis: *Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet filium hominis.* Vt hiſtoriæ ſeriem ritè deducam, idque ad ſacratiſſimæ filij Dei crucis gloriam & honorem, bimembrem concionem pro more faciam, primò venerabilis huius & adorabilis crucis magnitudinem, maieſtatem, honorem ac mirabilia deducam, deinde ad feſti occaſionem dilabar.

Triplex crux. Primò itaque, antequam prouehar vlterius, hic velut veriſſimum, præſupponam, triplicem in monte Caluariæ crucem fuiſſe: primò crucem damnati latronis, quã geſtant, & in qua velut la-
Peccatum crux peccatoris. trones, confixi ſunt peccatores omnes & impij, qui in damnationis ſtatu agũt, noctes enim & dies cruciantur, & incredibiles patiuntur cruciatus. cùm omnis ſemper noxa pœnam ſecum trahat, & crucem humeris impendentem. Nouerat id Sapiens, dum ſcriberet;
Non eſt bene ei, qui aſſiduè eſt in malis. Eccl. 12.
ſine vlla cl... namque carnifex eſt, quod ipſum commiſit: in qu... requie animam, quæ quod ait Pſaltes; *Multa flagella peccatoris.* Id eſt, aſſidue cruciatur peccator, Pſal. & tanta eius flagra ſunt, tormenta, & pœnæ, vt verbis exprimi nequeant. Flagellatur ſiquidem, antequam peccet, poſt commiſſum verò etiam agitatur & torquetur acrius; & quamdiu in peccato hæret, ſemper in cruciatibus verſatur. Reipſa id nouerat rex ille, qui lacrymans ac ſub faſce gemens dicebat: *Peccatum meum contra me eſt ſemper.* Perinde ac ſi diceret: Peccatum meum inimicus meus eſt, ſexcentas mihi inquietes & cruciatus parit, quietem nullam indulget, & aſſiduo in conflictu viuere me cogit. Peccatum ſemper peccatorem ſequitur. Pſalm. 50.

Altera crux eſt latronis pœnitentis, ipſa inquam pœnitentia, in qua omnes Boni latronis crux eſt pœnitẽtia. illi configuntur, qui poſt furta & latrocinia varia commiſſa, id eſt, poſt ad iracundiam concitatum & exacerbatum Deum, de admiſſis dolentes, & creatorem ſuum agnoſcentes, veniam è corde contrito ab eo poſtulant maieſtatis cõtemptæ, bonitatis irritatæ, iuſtitiæ prouocatæ, cum rege illo pœnitente animo humiliato, ore gemebundo, & oculis natantibus, dicentes: *Secundùm multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam.* Pſalm. 50.

Felici & bene ominoſæ huic affixum cruci gloriari ſe ille poteſt, atque inde ad IESV Chriſti regnum tranſire, qui cum Pſalte pœnitente ait: *Dolor meus in conſpectu meo ſemper*, id eſt, Adeò me pœnitet offenſæ in Deum meum admiſſæ, vt vehementiſsimos idcirco in animo cruciatus experiar. Et ſanè qui- Signum ſpiritualis crucifixionis per pœnitẽtiæ crucem. Ierem. 31.
cunque

cumque ad illuſtre hoc pertingere ſupplicium vult, ac verè cor ſuum crucifigere, illud propheticum ſeruet: *Pone tibi ſpeculam, ſtatue amaritudines*, &c. id eſt: Excuba, omnes vitæ angulos circui, præterita omnia conſidera, futura proſpice, & inde in amaritudines & dolores deſcende. Hæ porrò amaritudines pacem conſcientiæ pariunt, quas nouerat expertus, qui dicebat: *Ecce in pace amaritudo mea amariſsima.*

Iſai. 38.

Iſaiæ 38.

Is, inquam, qui paſſionibus ſubactis, ac ſuiipſius victor vitæ infamiam ſumma cum laude interficere, & in præclara pœnitentiæ cruce infame peccati corpus configere vult, ijs moueatur motibus & affectibus, eo feratur ardore oportet, quo ferebatur pius ille & ardens Iudææ rex Dauid, vir ſecundùm cor Dei, at commiſſo delicto, alijs haud diſſimilis hominibus, & cum ipſo ex deſiderio charitatis faculis æſtuante, quo cupiat cum Deo viuere & mundo planè mori, dicat: *Configetimore tuo carnes meas.* Id eſt, ſicut tu, ô Domine, mea cauſa in cruce fixus & verè mortuus es, hanc mihi gratiam præſta, pro te vt in cruce pœnitentiæ configi & in eadem emori merear: huic carnes, paſſiones, & carnales concupiſcentias meas & omnia praua deſideria timoris tui clauo affige & annecte. Clauus enim hic imprimis neceſſarius eſt, vt in hac cruce maneamus, & vitium in ea extinguamus. Conſulit id Sapiens & monet: *Niſi in timore Dei te tenueris, citò ſubuertetur domus tua.* Id eſt, niſi in pœnitentiæ ſanctæ cruce perſeuraueris, & quidem Dei tui timoris clauo confixus, animæ tuæ domus citò collabaſcet, & omnis eius pietas peſſum ibit.

Pſal. 118.

Timor Dei eſt vnus è clauis crucis pœnitentiæ.

Eccli. 27.

Ipſe verò Redemptor cùm probè perſpectum haberet, vt quantum ſaluti noſtræ crux hæc conduceret, in Euangelio eam nemini non ſuaſit dicēs: *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Duo ex hiſce verbis documenta elicio: Primum, & quis Chriſtum ſequatur, crucem hanc ferat oportet, & eam antè in humeris habeat, quàm eum ſequi poſsit. Secundum, quò hanc ferat, ſeipſum abneget neceſſe eſt; nemo enim cruci pœnitentiæ prout oportet ferendæ idoneus eſt, qui non quidquid peccati, mundi, ac ſui ipſius amorem ſapit, iam depoſuerit, in quo generalis quædam abnegatio conſiſtit.

Pœnitentiæ crucem ſuadet Chriſt.

Tanti porrò momenti hæc crux eſt, adeoque neceſſaria, vt ex quo ſemel eam ſuſceperis, numquam dimittenda ſit; ſi eam conſcenderis, nequaquam ex ea deſcendendum, etſi varijs impetamur modis, & mundus nobis deſcenſum omni conatu perſuadeat. idque CHRISTI exemplo, qui tametſi inſtarent Iudæi: *Si filius Dei eſt, deſcendat de cruce*, in ea tamen ad mortem vſque permanſit. Et ſanè veri filij DEI à ſanctæ pœnitentiæ cruce, ne quidquam frendente & ogganniente mundo, minimè deſciſcent.

A cruce non eſt deſcendendum.

Matth. 27.

Verè inquam crux hæc adeò neceſſaria eſt, vt, niſi illam in humeros ſuſtollamus, filij Dei nominari non mereamur, & ſempiterna gloria indigni penitùs ſimus. Nam ſuo Redemptor ore in Euangelio, & Euangelium per Redemptorem ait: *Qui non accipit crucem ſuam*, crucem inquam pœnitentiæ, *& ſequitur me, non eſt me dignus.* Quid eſt, *non eſt me dignus?* id eſt, indignus eſt, qui Chriſtiano vocetur nomine, indignus qui filius Dei dicatur, cœleſtes nō meretur gratias, verbo vt dicam, regno cœlorū & gloria ęterna planè indignus eſt,

Qui crucem pœnitentiæ non portat, non meretur eſſe & dici Chriſtianus.

Matt. 10.

Cur Chriſtus in cruce coronatus.

Digitized by Google

eſt. Chriſtus verò ideo in cruce fuit coronatus, & crux & corona ideo cōcurrerunt, vt hinc euidens fieret, in cruce filios Dei coronandos eſſe, & ab ea ad regnum & coronam immortalem viam ſterni.

Crux quam ferunt iuſti, crux eſt iuſtitiæ.

Galat. 2.

Tertia crux, fuit ipſa Chriſti, crux inquam iuſtitiæ, quamque geſtant iuſti; ſinguli dum illud Apoſtoli ſequuntur, & dicunt: *Chriſto concifixus ſum cruci*: quaſi diceret: ſunt qui mundo confixi ſunt, & illi ſemper in pœnis & amaritudine verſantur; ſed ipſe Chriſto ſaluatori meo confixus ſum cruci, è qua gaudium & incredibile ſolamen haurio.

Pſalm. 4.

Ad venerabilem hanc æquitatis & iuſtitiæ crucem nos exhortatur rex ille, qui ait, *Sacrificate ſacrificium iuſtitiæ.* Huiuſmodi porrò ſacrificia offerre, eſt cruci Chriſti adiudicare, in eaque iugulare & immolare omnia delicta & crimina; quod ſanè inſignis iuſtitiæ actus eſt. Apoſtolus verò pios hoc omnes agere ait, huiuſmodi iuſtitiæ actus rigidè quidem, ſanctè tamen dum exercent: *Qui Chriſti ſunt*, inquit, *carnē ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs.* In quem locum ita ſcribit D. Aug. *Congruit noſtræ deuotioni, vt qui Domini crucifixi paſſionem celebramus reprimendarum carnalium voluptatum crucē nobis faciamus.*

Galat. 5.

Auguſt. in gloſſ.

Pia S. Bernardi meditatio.

Pius ille Bernardus ad crucis huius baſin omnes eiuſdem particularitates ac circumſtantias piè examinans, ait eam, vtpote quadrangulam, vt hoc pacto quatuor mundi plagis reſponderet, ſignificaretque vniuerſo illam mundo plantatam eſſe, Deumquè ſe geſtare, qui pro toto mundo moreretur & ſatisfaceret, quatuor à Domino gemmis pretioſis exornatam fuiſſe, infernè quidem patientia, ſupernè humilitate, dextrorſum charitate, & ſumma quadam obedientia ſiniſtrorſum.

Chriſtus quatuor gēmis crucem exornauit.

De hac ergo tertia cruce, ceteris omiſſis, hodie loqui decreuim⁹, eiuſq; mirabilia deprædicare. hāc ſolā mortis triūphū, virtutū vitam, meritorū radicem, peccatorum ruinam, fidelium ſpem, orbis dec⁹, cœli ianuam, hæreſum exiliū, religioſorum ſolamen, fidei ſcutum, religionis baſim, Chriſtianorum fulcrum, peccantium refugium, & Eccleſiæ totius ornamentum appellare volumus.

Crucis Chriſti encomia.

Verè etiam Chriſti crux vniuerſum mundum ſanctificauit, tenebras fugauit, diem reduxit, lumen reddidit. ipſa in libertatem nos aſſeruit, vincula captiuitatis noſtræ diſrupit, inimicos in fugam egit, bellis finem impoſuit, pacem nobis, honorem, diuitias, quietem, ſecuritatem, & vitam attulit; ipſa errores diſpulit, falſitates coarguit, veritatem docuit, idola proſtrauit; ipſa ab oriente & occidente, à meridie & ſeptentrione, & ex omnibus mundi angulis in vnam Eccleſiam & fidem ſub vno capite gentes vocatas inuiolabili charitatis vnione coniunxit.

Vires crucis.

Verùm exigui mea encomia ponderis fuerint, ſi cum eis quæ SS. Patres de illa ſcripſere comparentur. quàm enim illi in eadem celebranda vberes ſunt & diſerti? quàm præclara crucis texunt præconia? Inprimis S. Ioannes Chryſoſtomus crucem omnis noſtræ beatitudinis cauſam eſſe ait, per illam errorum caliginem diſcuſſam, per illam à tenebris ad lumen nos traductos, illam laſſis dediſſe requiem, qui gratia exciderant reconciliaſſe, eos qui procul erant reduxiſſe, exules & peregrinos veluti ciues & domeſticos reddidiſſe: illā inſuper diſcordię eſſe amputatricem, pacis firmamentum, omnium deniq; bonorum abundantem largitionem, &c.

Homil. de cruce.

SS. Patrum de S. cruce elogia.

Non

Non inferiora, quin imò meo iudicio maiora ſunt, quę de ea ſcribit ſanctus Ioannes Damaſcenus; vos ipſi, vbi verba audieritis, arbitri eſtote: *Omnibus*, inquit, *mirabilibus mirabilior eſt crux; per nullum enim aliud mors euacuata eſt, primi parentis peccatum ſolutum eſt, infernus ſpoliatus eſt, reſurrectio donata eſt, & contra mundi aduerſitates robur collatum eſt. Per eam reditus in paradiſum patefactus eſt, per eam cœli ianua reſerata, per eam natura noſtra ad dexteram* D E I *conſtituta, per eam filij & hæredes omnipotentis facti ſumus, per eam denique æterni Patris potētia nobis eſt manifeſtata.* Dicine quid elegantiùs aut vberiùs poteſt?

Lib.2 fid. c.3.

Quin hęc ipſa pręconia proſequens, alia crucis mirabilia adfert: *Hæc*, inquit, *dormientium reſurrectio, infirmorum baculus, paſtorum virga eſt, ſalus animæ & corporis, omnium malorum auerſio, omnium bonorum datrix, peccati interemptio, arbor reſurrectionis, lignum vitæ æternæ, lignum, inquam, adeò pretioſum, vt corporis ſcilicet & ſanguinis* I E S V C H R I S T I *contactu ſanctificatum omni cum honore & reuerentia adorari mereatur.* Euangelij ſcilicet hodierni occaſione ſanctorum Patrum de ſancta cruce elogia producere ſum coactus, in quo nimirùm legimus: *Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem in deſerto*, &c.

Ibidem.

Crux victoriarū Ieſu Chriſti ſignum.

Et ſanè vbicumque locorum regium crucis vexillum fixum conſpicitur, ibi & IESV CHRISTI victoria, & diaboli captiuitas inſigni cum illius honore, & huius probro, pateſcit. Per lignum ſerui conſtituti eramus, per aliud etiam lignum priſtinæ ſumus libertati reſtituti: per lignum paradiſo pulſi eramus, per aliud in eundem aditus reſeratus: arbor nos D E I reddiderat inimicos, & omnes iræ eius in nos torrentes accerſierat, per Sacramentum verò crucis in gratiam cum illo redijmus, D E O reconciliati ſumus, & cum Angelis amicitiam vnionemque iniuimus. Adeò vt ſicut crux noſtra eſt gloria, ita & diaboli ſit confuſio & infamia.

Crux diaboli confuſio.

Vti patibulum, quod faſtuoſus ille Perſa Mardochæo erexerat, illi exitium & mortem, huic verò ſimul & vniuerſo Iudaico populo, qui vnà cum ipſo eamdem aleam ſubibat, gloriam attulit ac vitam: ita & crux, quam ſuperbus ille inferorum princeps IESV CHRISTO præpararat, vnica ruinæ illius & confuſionis fuit occaſio, & è contra filio D E I & vniuerſo generi humano ſummum decus peperit & honorem. Huius ergo nobis beneficij memoriam renouatura Eccleſia, & crucis magnitudinem, ſimul & quem eius adminiculo conſecuti ſumus honorem, declaratura, veterem illam de ſerpente figuram producit, quæ his Euangelij verbis includitur: *Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto*, &c.

Eſth.7. **Allegoria.**

Hæc porrò figura omnibus paſſim obuia, & à SS. Patribus velut vera crucis nota vſurpata, omnibus ſuis membris & circumſtantijs eſt planè admirabilis: nec eſſe vel in lege, vel in Prophetis aliquid ipſe mihi perſuadeo, quod CHRISTI crucem euidentiùs & conuenientiùs repræſentet, quodque verum magis eius ſit hieroglyphicum. quin imò ſerpens ille in haſta in Sinai deſerto eleuatus, vera Chriſti eſt in Caluarię ſolitudine in crucem acti imago.

Serpentis in deſerto erectio vera Chriſti crucifixi figura.

Primò enim ſerpens ille in ſpectaculum erectus ſerpentis quidem imaginem referebat, reuera tamen & effectu ſerpens non erat; veneno enim carebat: Ita CHRISTVS carnem quidem in ſimi-

Num. 21.

in ſimilitudinem & inſtar peccatoris induit, verè tamen peccator non erat. Docet id Apoſtolus hoc modo de hocce myſterio locutus: *In ſimilitudinem hominum* peccatorum *factus.* non quod docere Paulus, aut perſuadere ipſe vobis velim, verum hominem non fuiſſe CHRISTVM, vti falsò id docuere Manichæi; ſed duntaxat, quòd peccator & ſimilis alijs peccatoribus videretur, etſi reuera omnis eſſet peccati expers. Quod & manifeſtius in ea quæ ad Romanos miſſa eſt Apoſtolus declarat: *Miſit Deus filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati:* quaſi diceret, filius à Patre velut homo miſſus, carne conſtans & oſsibus, eſſe etiam peccator videbatur, & ceterorum inſtar peccatoris gerebat ſimilitudinem.

Philipp. 2.

Chriſtus peccatoris ſimilitudinem habuit, peccator reuera tamen non fuit.

Rom 8.

Deinde ſerpens hic in altum eleuatus erat haſtili, vt hoc pacto commodiùs & à pluribus ſerpentium veneno faucijs conſpici poſſet, vtpote qui conſpectus ægris medelæ erat & ſolatio. Ita & Redemptor IESVS in crucem ſublatus fuit, eiuſque crucifixio *exaltationis* nomine ſepenumerò in Euangelio denotatur. Ioannis decimo: *Ego ſi exaltatus fuero à terra;* & alibi: *Cùm exaltaueritis filium hominis.* Vt nimirùm peccatores à vitijs, veris inquam ſerpentibus, faucij, ipſum, etiamſi numero plurimi, facilè & commodè contemplentur: cùm vel vnicus CHRISTI cruci cõfixi conſpectus huiuſmodi mederi torminibus morbiſq; ſoleat.

Ioan. 12.

Ioann. 8.

Huic prætereà ſerpenti, vero aduerſus venena antidoto, illud erat proprium, vt quotquot ipſum intuerentur, quocunque etiam morſu læſi, ilicò perſanarentur, alij verò qui ab eo oculos è contemptu auerterent, morſi extinguerentur. Ita quotquot in CHRISTVM credunt crucifixum, eumque libenter in cruce conſpiciunt, quamcumque demum plagam in anima habeant, à peccatis eripiuntur, & in viam ſalutis redeunt. Vnde Apoſtolus: *Virtus enim Dei eſt in ſalutem omni credenti.* At qui eam explodunt, & veritati oculos occludunt, næ illi perditionis iter ambulant, inque æternæ mortis verſantur diſcrimine.

Rom 1.

Denique vnicus hic ſerpens in omnium Hebræorum ſalutem, & omnium à quocumque ſerpente morſorum medelam erectus fuit: & tam qui prope erant, quàm qui aberant remotiùs, æquali ſanabantur diſcrimine, modò in ipſum oculos conijcerent: ita & vnicus & ſolus CHRISTVS in omnium noſtrûm ſalutem datus eſt, quacumque demum peccati lue infecti ſumus. quod confirmans Apoſtolus ait: *CHRISTVS ad iuſtitiam omni credenti.* & tam qui diſtant remotiùs, quàm qui adſunt viciniùs, oculos duntaxat in hanc conijcientes crucem, & delictorum veniam, & vitam conſequuntur æternam. Id eſt, tam omnes antiqui patres, qui iam inde à mundi exſtitere exordio, & ad finem vſque ſæculi ſecuturi ſunt, qui nimirum fidei oculis IESVM CHRISTVM crucifixum viderunt, & videbunt (vt de Patriarcha Abraham coram Iudæis ipſe Redemptor ait: *Abraham pater veſter vidit diem meũ vidit & gauiſus eſt*) quam qui modò viuunt, per fidem in CHRISTVM ſaluantur, id eſt, per fidem, quam patres habuere, nepotes habebunt, & nos modò habemus, in CHRISTVM crucifixum. crux ergo eius ad totius mundi ſalutem ſufficit. Hæc igitur eſt ratio, cur hoc hodie Euangelium legendum ab Eccleſia proponitur:

Rom. 10.

Omnes qui fuere, ſunt & erunt ad finem vſque ſæculi, per fidem in Chriſtum ſaluati.

Ioan. 8.

Crux Chriſti eſt in ſalutem totius mundi.

Digitized by Google

Leuit. 23.

tur: *Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem in deſerto*, &c.

Admirabilem hanc CHRISTI in cruce exaltationem in Leuitico etiam adumbratam legimus. Iuſsit eo loco DEVS, vt dum primitiarum manipuli offerrentur, illi in altum Deo primùm tollerentur, quò ita illius ira placaretur, ſeque populo & offerentibus propitium exhiberet. legis hæc ſunt verba: *Feretis manipulos ſpicarum, primitias meſſis veſtræ ad ſacerdotem, qui eleuabit faſciculum coram Domino, vt acceptabile ſit pro vobis.* Ex vniuerſa meſſe vnum duntaxat poſtulat DEVS manipulum: quòd vnicus inter omnes homines CHRISTVS illum placare & mundo reconciliare iratum debebat. ipſe ſiquidem verus fuit manipulus, in quo diuinitas tam animæ quàm corpori vinculo & nexu quodam indiſſolubili vnita & colligata erat: qui manipulus hoc compactus modo, in crucem ſublatus DEO acceptiſſimus & gratiſſimus fuit, illius furorem lenijt, iram placauit, & ad miſerẽdum induxit; adeò vt homini commiſſa condonarit, in priſtina naturæ ſuæ iura reſtituerit, vitamque illi æternam in mercedem ac præmia, ſi modò fidele illi obſequium præſtet, ſit pollicitus.

Allegoria.

Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem in deſerto, &c. Exaltatio porrò hæc in arbore crucis facta eſt. ô arbor inter arbores omnes excellẽs, præſtans & valida! valida inquam & fortis, cùm ferre potuerit illum, qui potentiæ ſuæ humeris omnia geſtat; magnum inquam illum & generoſum Atlantem, qui duos vniuerſi totius axes & cardines nutu ſuſtentat ſuo. at arbor ab omni æternitate in mundi redimendi fabricam delecta. de qua Prophetæ & Iſaias imprimis loquuntur: *Forte lignum & imputribile elegit artifex ſapiens.* Forte nimirum, cùm pepulerit, fregerit ac ſubegerit fortem illum armatum, de quo meminit Euangelium. lignum quoque putredinis & corruptionis expers, non quidem natura ſua, ſed quòd pretioſo IESV CHRISTI ſit ſanguine irrigatum, & à ſacroſanctis illius membris contactum. Lignum etiam in illo Dauidis, quo Philiſthæum ipſe proſtrauit, adumbratum, lignum denique, in quo erectus fuit non iam ſerpens ille æneus, ſed filius hominis, nec in ipſo deſerto Sinai, ſed in monte Caluariæ, iuxta illa Euangelij verba: *Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem*, &c.

Crux arbor valida eſt.

Iſai. 4.

Crux ab omni æternitate delecta ad mundi redemptionem.

1. Reg. 17.

Cùm ipſum *exaltandi* verbum audio, & exaltatum in cruce Chriſtum intueor, occurrit ilicò menti; cur toties crux ſigni ac vexilli nomine in Scriptura vocetur. reuera enim crux regium filij DEI vexillum eſt, de qua ſcilicet canit Eccleſia: *Vexilla regis prodeunt.* & ſignum bellicum, quod haud dubiè erit illud, de quo in Matthæo legimus: *Tunc apparebit ſignum filij hominis.* quæ verba etſi Caluinus & alij, quos in Catena ſua producit Marloratus, de cruce negent intelligenda, & hunc illorum eſſe velint ſenſum: Tunc ſcilicet Redemptor Ieſus tam clarè euidenterque apparebit, ac ſi dato erectove ſigno aliquo mundi totius ad ſe oculos attraxiſſet; omnes tamen Patres Eccleſiæ in alia longè ſecedentes, & veritatis partes defendendas ſuſcipientes, de cruce Saluatoris locum illum interpretantur. quorum nonnullos ad aduerſariorum probrum & confuſionem producam. Primus ſit S. Ephrem in oratione, quam de ipſa crucis in die iudicij apparitione habuit; ſecũdus, Hippolytus oratione de mundi conſumma-

Crux ſignũ bellicum.

Matth. 24.

Marloratus in Catena cap. 24.

ſummatione, & aduentu Antichriſti; Tertius, S. Cyrillus Hieroſolymitanus catecheſi 15. Quartus, S. Chryſoſtomus homilijs 55. & 77. in Matthæum; Quintus, S. Auguſtinus, ſerm. 130. de tempore. qui teſtes ſi reijciantur, alij in aciem prodeant, Origenes ſcilicet, D. Hieronymus, Hilarius, Theophylactus, Euthymius, V. Beda & alij plures, qui vno omnes ore de cruce hæc verba capiunt; & huic interpretationi accedens Eccleſia hodie canit: *Hoc ſignũ crucis erit in cœlo, cùm Dominus ad iudicandum venerit.*

Tom 3. Tract. 20. cap. 159. Quin imò Thomas VValdenſis magni vir nominis & ſcientiæ, non ſine ratione ac veriſimilitudine docet, crucem eamdem ligneam, cui Chriſtus affixus fuit, & hodie per vniuerſum orbem per fruſtilla ſparſa eſt, tunc rurſus virtute quadam diuina coagmentandam, & integrã in die iudicij in cœlo apparituram, cui opinioni & paulò antè producti Patres videntur adſtipulari. quin & Sibyllæ tale quid innuunt, quarum vna hoc cruci dedit elogium: *O lignum cœli, in quo Deus ipſe pependit.* Videndus & S. Thomas. Lib. 6. oracul. Sibyl. 3. p. q. 54. art. 4.

Iſaiæ 5. Ad hoc porrò alluſiſſe ſignum videtur Iſaias ſcribens: *Leuabit ſignum in nationibus, ſibilabit ad eum de finibus terræ, ecce feſtinus velociter veniet.* Etſi hoc ad litteram de Aſſyrijs alijſque gentibus externis, quas DEVS velut propoſito ſigno & expanſo vexillo ad Iudæorum deſtructionem euocauerat, intelligi debeat; verumtamen per ſignum hoc expoſitum capi non incommodè CHRISTVS ipſe poteſt, quo in crucē elato & exaltato, omnes ad bellum euocati ſunt, vt cum inimicis decertent. Mox autem vt ſignum hoc regium patuit, omnes paſsim concurrerunt vndique, vt ſub hoc magni huius regis ſigno mererent, Sacramentum præſtarent & obſequium, & ſub cruce velut ſub vexillo validè confligerent idque ex omnibus mundi angulis & plagis. Atque hoc ſignificat Euangelium noſtrum, dum ait: *Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem in deſerto, &c.*

Crux fuit bellicum ſignum.

Eleuationis occaſione occurrit præclarum Ioſue factum. Hic enim iam iam cum incolis Hai (quæ in finibus Chanaam ſita eſt vrbs) conflicturus, quò ſui decertarent animoſiùs, Dei iuſſu clypeum ſuum ingentem in altum extulit; quo facto exercitus vniuerſus ad conflictum eſt animatus: *Dixit Dominus ad Ioſue, Leua clypeum, qui in manu tua eſt, contra vrbem Hai, quoniam tibi tradam eam; cumq́; eleuaſſet clypeum ex aduerſo ciuitatis.* Tradunt Hebræi, quos ſuis in commentarijs ſequitur Lyranus, clypeum hunc longo in haſtili præfixum fuiſſe, quò ab omnibus conſpiceretur. Deſignabat hoc CHRISTVM Dominum in ſummo crucis ligno ad eundem modum eleuatum fuiſſe, vt ex illo ab omnibus conſpiceretur, omnes ipſe velut vmbo & ſcutum defenderet, & illo Chriſtiani omnes ſpectaculo, ſimul & vniuerſum Eccleſiæ agmen ad ſtrenuè bellandum animaretur. Inſignis figura quoad crucis exaltationem.

Huc reſpexiſſe & alluſiſſe viſus eſt Apoſtolorum princeps, & magni huius exercitus ſub auſpicio imperioq́; IESV CHRISTI caput, Petrus, quando in ſua epiſtola Eccleſiæ milites ad certamen cum mundo ineundum excitat dicens: *Chriſto igitur paſſo in carne, & vos eadem cogitatione armamini.* Quod Græcè ſignificãtiùs eſt & acriùs, τὴν ἀυτὴν ἔννοιαν ὁπλίσασθε: id eſt, hac vos cogitatione velut armis quibuſdam obarmate, vel potiùs, iuxta hanc cogitationem armamini, vt ſcilicet crucis & paſsionis Domi- 1 Pet. 4.

Dominicæ robur oſtenderet, cuius vel ſola memoria ſemel, velut valido & ſeptemplici ſcuto tecti, omnigenos aggredi hoſtes, & certam nobis ſpondere victoriam poſſumus. Ipſa ſcilicet Eccleſiæ clypeus, & fidelium omnium ſcutum eſt.

Crux Eccleſiæ ſcutum.

Scutum inquam, quod tanto nobis verborum pondere Apoſtolus in ea quæ ad Hebræos eſt, commendat: *Recogitate eum, qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem, vt non fatigemini animis veſtris deficientes.* Quis enim ſub tribulationum & aduerſitatum faſce fatiſcat deficiens, quis in medio aduerſis tentationes certamine arma abijciat, quis perſecutionibus inſtantibus & ingruentibus animo cadat, ſi crucem & paſsionem Dominicam ſibi ob oculos poſuerit? ecquis miles pauidus ſub tam ſtrenui ducis ſigno merens expalleſcat? quis adeò languidi & plebeij animi futurus, qui ictus & conflictus declinet, tam impernio ſe clypeo protectum credens?

Hebr 12.

Crux animat omnes.

Hoc ſub clypeo delitefcebat, credo, amans illa ſponſa, cùm tam generosè de ſponſo ſuo ait: *Faſciculus myrrhæ, dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* Quæ verba hoc modo expoſuit Venerabilis Beda: *Chriſtus tanquam myrrhæ faſciculus tunc inter vbera ſponſæ commoratur, cùm Eccleſia mortem ſui Redemptoris, ſine intermiſsione intimo corde meditatur.* Beata porrò anima illa, quæ tam illuſtribus ſe paſcit cogitationibus: Et ſecurus ille eſt Chriſtianus, qui aduerſus mundi impetus & perſecutiones tam forti ſe clypeo obarmat & communit. Beatus rurſus ille, qui aliud oculis non obijcit, aliud corde non volutat, aliud ore non profert, quàm CHRISTVM IESVM, & hunc in crucem ſublatum, de quo in Euangelio ſcribitur: *Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet*, &c.

Cant 1.

ſuper Cant. 1.

1 Pet. 4

O verè admirabilis exaltatio! ô arcana crucis myſteria! Videntes porrò Chriſtum in crucem exaltatum, non modò illo velut ſigno quodam bellico propoſito ad certamen nos vocari credamus, nec clypeum duntaxat illum putemus, quo in pugna communiamur; ſed eſſe inſuper propugnaculum inexpugnabile, & turrim quamdam fortitudinis, quæ nos planè tueatur, atq; inuictos & inſuperabiles reddat. Non abludit ab hoc Pſalmiſta, dũ ait: *Deduxiſti me*, Domine, *quia factus es ſpes mea, turris fortitudinis à facie inimici.* Quæ Auguſtinus verba hac paraphraſi explicat: *Vnde factus eſt ſpes noſtra Chriſtus, niſi quia paſſus eſt, & reſurrexit? nos enim non noueramus niſi naſci hominem, & mori; & reſurgere hominem, & viuere in æternum non noueramus; ſuſcepit quod noueras, & demonſtrauit quod non noueras; ideo factus eſt ſpes noſtra in tribulationibus. Sequitur,* Turris fortitudinis *à facie inimici; Angitur cor meum, laboro inter tentationes & ſcandala, is eſt mihi turris fortitudinis, propugnaculum & arx mea.* Quæ omnia ad Chriſti in crucem eleuati præconium diriguntur, vtque hinc liquidò pateat, ab exaltatione crucis Dominicæ omnem noſtram protectionem, tuitionem, & vniuerſum robur noſtrum dependere.

Chriſtus crucifixus turris eſt fortitudinis.

Pſal 60.

In Pſal. 60.

Huiuſce rei illuſtre nobis exemplum hieroglyphicum Apocalypſeos ſuę initio ſuggerit ſanctus Ioannes, vbi vidiſſe ſe ait: *Agnum ſtantem tanquam occiſum, habentem cornua ſeptem & oculos ſeptem.* Quæcumque demum loci huius & imaginis expoſitiones aut ſcriptę ſũt, aut mente concipiuntur, certiſsimum eſt,

Apoc. 5.

certaſſe, inſignia iniiſſe certamina, validos ſuperaſſe hoſtes; ſed bella hæc, cõflictus & arma fuere ſpiritualia; & hoſtes eius caro, mors, peccatum, mũdus, & diabolus; arma verò illius non arcus, gladius, enſis, baliſtę, aut bombarda; ſed ſola humilitas, caritas, manſuetudo, & 2. Cor. 10. patientia: qualia illa Apoſtoli: *Arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt, ſed potentia Deo ad deſtructionem munitionum*, &c. Atque per hæc ipſa Meſsias admirabilis factus eſt.

1. Reg. 17. Victoria quam adoleſcens Dauid de mole illa carnea Golia Philiſthæo retulit, per arma, quibus in eo profligando vſus eſt, multò reddita eſt illuſtrior: ferro enim, gladio, galea, clypeo, lorica relicta, & ſolo pedo paſtorali & funda inſtructus aduerſarium ſolo proſtrauit, Allegoria. & ſuo eum enſe iugulauit: *Et ſtetit ſuper Philiſthæum, & tulit gladium eius, & interfecit eum præciditq́; caput*, &c. Ita & arma, quibus ad hoſtes conficiendos vſus eſt Chriſtus, maximè eum admirabilem reddidere: regium enim apparatũ, munimenta inquam, inſtrumenta, machinas bellicas, milites, exercitus, & alia belli propria negligens, ſolum Crucis adhibuit baculum, qua inimicum deiecit, deiectumq́; ſuis eum armis obtruncauit.

Suis diabolus eſt armis victus. Diabolus, inimicus ille iuratus, morte velut gladio ancipiti vtebatur, quem ſibi ipſe in peccati incude cuderat, quoque neminem non iugulabat, iuxta illud Sapientis: Sap. 2. *Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum*; & hoc ipſo gladio eum Meſsias interfecit: mors enim Chriſti Domini illius mortis fuit occaſio. Vnde Pſalmiſta magno hoſtis huius probro & dedecore velut Pſalm. 7. exprobrans ait, *Lacum aperuit & effodit eum, incidit in foueam quam fecit: conuertetur dolor eius in caput eius, & in verticem ipſius iniquitas eius deſcendet.*

Dauid etiam dum paſtor, & Philiſthæum iam proſtraturus, iam tum Meſſiæ apparatum & bellandi modum prophetico præuidens ſpiritu, dicit: *Et nouerit vniuerſa Eccleſia hæc, quia non in gladio, nec in haſta ſaluat Dominus*. 1. Reg. 17. An nõ verè loqui eſt, & clarè Meſsię aduẽtum, apparatum & morem bellandi prædicere? Anne enim machinas bellicas produxit, baliſtas campeſtres fixit, gladios cruentauit, loricas & thoraces induit, equos armauit, militem conſcripſit, vt ſuis ſalutem afferret? nihil minùs, neque enim alia arma ad inimicos conficiendos, quàm ipſa crucis adhibuit: iſta omne eius fuit robur, iſta in omnibus victoriarum eius occaſio.

Alius ſublimè admodum Propheta Abac. 3. de his armis locutus eſt, & obſcuriſsimè ea deſcripſit, verè tamen, Abacuc, inquam, qui ait, *Cornua in manibus eius*, cornua inquã crucis in manibus geſtabit: ac ne fortè quis cogitet, arma hęc fragilia & inania eſſe; mox ſubdit: *Ibi abſcondita eſt fortitudo eius*, Armorum Meſsiæ deſcriptio. abſcondita ſcilicet Iudæis, ſed clarè fidelibus patens & manifeſta. Declaraturus porrò quanta armorum horum ſit fortitudo & robur, illorum vim & victorias ſubiungit: *Ante faciem eius ibit mors, & egredietur diabolus ante pedes eius*: id eſt, Ieſus Chriſtus, qui verus eſt Meſsias, per crucis ſuæ arma, in quibus fortitudo eius conſiſtit, inſigne tum decus, tum admirabiles conſequetur victorias: atque inter alia ad triumphi gloriam, & armorum ſuorum valoris teſtimonium, mortem ſubactam ſubiugatamq́ue ante ſe ducet, & diabolum ad pedes, velut rei bene geſtæ tropæum & monumentum, vinctum habebit.

Gen. 32. Iacob Patriarcha Deo de felici itineris ſui ſucceſſu & læta rerũ omnium

ſorte

Digitized by Google

ſorte gratias agens, dicit: *In baculo meo tranſiui Iordanem iſtum, & nunc cum duabus turmis regredior.* Eod[illegible] Chriſtus in modo Iacob noſter [illegible] violentas & terribi- [illegible] paſsionis aquas tranſijt, & in morte merſ[illegible]s reſurgendo redijt; ſed in admirabilis aſcenſionis ſuæ die, duabus comitatus turmis, vna hominum, Angelorum altera in cœlos reuerſus eſt. Ita id exponit S. Auguſtinus, à quo egregiam hãc allegoriam ſum mutuatus.

Crux comparata cum Iacobi baculo.

S. Auguſt. ſerm 79. de temp.

Cæterum admirabilis hic baculus à Prophetis in gladium eſt commutatus. Primus hanc ei cuſpidem accudit Iſaias, & gladij eum nomine nuncupat, ſed gladij duri, potentis, & fortis: *Viſitauit enim Dominus in gladio ſuo duro & grandi & forti, ſuper Leuiathan, ſerpentem vectem.* Enſis hic adeo durus, magnus, & potens, vere eſt crux, qua Chriſtus ſerpentem Leuiathan, id eſt, diabolum, proſtrauit ac deuicit.

Iſa. 27.

Crux collata cum gladio duro & forti.

Finito iam diluuio, pacẽ ſuam mundo ſpondens Deus, his vſus eſt verbis: *Arcum meum ponam in nubibus, & erit ſignum fœderis inter me & inter terram.* Sed noſtræ pacis & fœderis ſignum ſacra Ieſu Chriſti crux eſt, arcus inquam longè illuſtrior & inſignior, reconciliationis noſtræ ſymbolum, felicitatis noſtræ nota, beatitudinis ſignum, pacis remiſsionis, & indulgentiæ generalis delictorum argumentum.

Gen. 9.

Crux collata cum iride.

Cœleſtis arcus, vel iris, ac diuerſicolor hoc ſignum, ſtultè à Platone Thaumantis, vel admirationis filia nuncupatur, fortè quòd ob colorum picturarumque quas præfert varietatem, diuerſitatem mixtionemque, oculos menteſque hominum in admirationem rapiat: ſed Ieſu Chriſti crux verè & poteſt & debet à nobis admirationis & mira[illegible]um mater appellari: quid enim magis mirabile ac prodigioſum videri audirive in mundo queat, quàm Deum cruci affigi, & in Caluaria emori?

Plato in Theæteto.

Iris filia dicta admirationis.

Crux mater admirationis.

Iris nubes quædam denſa eſt & craſſa, quæ iuxta poetam, *Mille trahit varios aduerſo ſole colores*: Hoc quoque non ineleganter cruci Redemptoris aptari poteſt. quid enim erat crux, antequam à magni illius ſolis iuſtitiæ, Ieſu Chriſti inquam, radijs illuſtraretur & tangeretur? quid præter fœdam, nigram, & denſam quãdam nubem? erat ſiquidem ſceleſtorum ſupplicium, infamiæ theatrum, confuſionis ſpeculum, ignominię nota, ac quo nihil in mundo fuit probroſius; ſed à Ieſu Chriſto nobilitata, & à lucido illo ſole, qui eſt Deus ita crucifixus, illuſtrata, mille trahit colores, mille honores, ac virtutes, & ſexcenta mirabilia accipit.

Aeneid. 5.

Crux per Deum crucifixum nobilitata.

Cùm ſcalam illam illuſtrem, & celebrem, quam inter dormiendum Iacob conſpexit, dum in Meſopotamiam tendit, quæ extremitate vna cœlum & altera terram tangebat, per quam aſcendebant & deſcendebãt angeli; penitiùs contemplor; iam tum illâ Meſsiæ incarnationem deſignatam fuiſſe agnoſco. quod ſanè myſterium ſcalæ perſimile eſt, extremitate diuinitatis cœlos & humanitatis terram feriens, & per id Angeli aſcendunt & deſcendunt; myſterium reuera in ſcalæ formam concinnatum, vt per ipſum cœlos petam. S. Auguſtinus tamen per hanc ipſam ſcalam crucem Dominicam arbitratur adumbrari, quæ reuerà ſcala eſt, per quã ſæpè homines in cœlos aſcendunt, & ſine qua ad tartara delabuntur; ſcalæ porrò Deus innitebatur, quòd cruci Chriſtus affixus fuerit, qui Deus ſimul erat & homo.

Gen 28.

Serm 79. de temp.

Crux per Iacobi ſcalam denotata.

Idem Patriarcha Iacob cùm famulis

Deos alienos & inaures eorũ [illegible] ſiſ-ſet, ſimul omnia ſubter Terebinthũ [illegible] fodit, *Dederũt ergo ei omnes Deos alienos quos habebant, & inaures quæ erant in auribus illorũ & infodit eas ſubter Terebinthũ, quæ eſt prope vrbẽ Sichẽ.* Arbor hæc, ad quam idola Labani obruta ſunt, vt quidem Rupertus notat, crucem Ieſu Chriſti denotat, ad quam omnia mundi peccata, quæ reuera Dij quidam ſunt, tumulata ſunt. Verba eius ſonant meliùs: *Terebinthus*, inquit, *arbor reſinam generans pretioſiſſimam, ſignum crucis quod virtutis eſt optimæ ſignificat. ſubter quam omnia peccata noſtra ſepeliuntur, ne vltrà vllum veſtigium reperiatur.* (Gen. 35.)

Omnia hactenus è veteri inſtrumento velut figuræ producta, egregia quidem ſunt; nihil porrò ad crucem Redemptoris denotãdam occurrit aptiùs aut proprium magis, quàm ſerpentis illius ænei, de quo in Numeris, erectio, cuius etiam hodiernum meminit Euangelium his verbis: *Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet filium hominis.* Vt hiſtoriæ ſeriem ritè deducam, idque ad ſacratiſſimæ filij Dei crucis gloriam & honorem, bimembrem concionem pro more faciam, primò venerabilis huius & adorabilis crucis magnitudinem, maieſtatem, honorem ac mirabilia deducam, deinde ad feſti occaſionem dilabar. (Numer. 21.)

Triplex crux. Primò itaque, antequam prouehar vlterius, hic velut veriſſimum, præſupponam, triplicem in monte Caluariæ crucem fuiſſe: primò crucem damnati latronis, quã geſtant, & in qua velut latrones, confixi ſunt peccatores omnes & impij, qui in damnationis ſtatu agũt, noctes enim & dies cruciantur, & incredibiles patiuntur cruciatus. cùm omnis ſemper noxa pœnam ſecum trahat, & crucem humeris impendentem. (**Peccatum crux peccatoris.**)

Nouerat id Sapiens, dum ſcriberet; *Non eſt bene ei, qui aſſiduè eſt in malis.* (Eccl. 12.) [illegible] namque carnifex eſt, quod ſine vlla [illegible] requie animam, quæ ipſum commiſit: in [illegible] impletur, quod ait Pſaltes; *Multa flagella peccatoris.* (Pſal. [illegible]) Id eſt, aſſidue cruciatur peccator, & tanta eius flagra ſunt, tormenta, & pœnæ, vt verbis exprimi nequeant. Flagellatur ſiquidem, antequam peccet, poſt commiſſum verò etiam agitatur & torquetur acrius; & quamdiu in peccato hæret, ſemper in cruciatibus verſatur. Reipſa id nouerat rex ille, qui lacrymans ac ſub faſce gemens dicebat: *Peccatum meum contra me eſt ſemper.* Perinde ac ſi diceret: Peccatum meum inimicus meus eſt, ſexcentas mihi inquietes & cruciatus parit, quietem nullam indulget, & aſſiduo in conflictu viuere me cogit. (**Peccatum ſemper peccatorem ſequitur.** Pſalm. 50.)

Altera crux eſt latronis pœnitentis, ipſa inquam pœnitentia, in qua omnes illi configuntur, qui poſt furta & latrocinia varia commiſſa, id eſt, poſt ad iracundiam concitatum & exacerbatum Deum, de admiſsis dolentes, & creatorem ſuum agnoſcentes, veniam è corde contrito ab eo poſtulant maieſtatis cõtemptæ, bonitatis irritatæ, iuſtitiæ prouocatæ, cum rege illo pœnitente animo humiliato, ore gemebundo, & oculis natantibus, dicentes: *Secundùm multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam.* (**Boni latronis crux eſt pœnitẽtia.** Pſalm. 50.)

Felici & bene ominoſæ huic affixum cruci gloriari ſe ille poteſt, atque inde ad IESV Chriſti regnum tranſire, qui cum Pſalte pœnitente ait: *Dolor meus in conſpectu meo ſemper*, id eſt, Adeò me pœnitet offenſæ in Deum meum admiſſæ, vt vehementiſsimos idcirco in animo cruciatus experiar. Et ſanè quicunque (**Signum ſpiritualis crucifixionis per pœnitẽtiæ crucem.** Ierem. 31.)

Digitized by Google

cumque ad illuſtre hoc pertingere ſupplicium vult, ac verè cor ſuum crucifigere, illud propheticum ſeruet: *Pone* Iſai. 38.
tibi ſpeculam, ſtatue amaritudines, &c. id eſt: Excuba, omnes vitæ angulos circui, præterita omnia conſidera, futura proſpice, & inde in amaritudines & dolores deſcende. Hæ porrò amaritudines pacem conſcientiæ pariunt, quas nouerat expertus, qui dicebat:
Iſaiæ 38. *Ecce in pace amaritudo mea amariſſima.*

Is, inquam, qui paſſionibus ſubactis, ac ſuiipſius victor vitæ infamiam ſumma cum laude interficere, & in præclara pœnitentiæ cruce infame peccati corpus configere vult, ijs moueatur motibus & affectibus, eo feratur ardore oportet, quo ferebatur pius ille & ardens Iudææ rex Dauid, vir ſecundùm cor Dei, at commiſſo delicto, alijs haud diſſimilis hominibus, & cum ipſo ex deſiderio charitatis faculis æſtuante, quo cupiat cum Deo viuere & mun-
Pſal. 118. do planè mori, dicat: *Confige timore tuo carnes meas.* Id eſt, ſicut tu, ô Domine, mea cauſa in cruce fixus & verè mortuus es, hanc mihi gratiam præſta, pro te vt in cruce pœnitentiæ configi & in eadem emori merear: huic carnes, paſſiones, & carnales concupiſcentias meas & omnia praua deſideria timoris tui clauo affige & annecte. Clauus enim hic imprimis neceſſarius eſt, vt in hac cruce maneamus, & vitium in ea extinguamus. Conſulit id Sapiens & monet: *Niſi in timore Dei te tenueris, citò ſubuertetur domus tua.* Id eſt, niſi in pœnitentiæ ſanctæ cruce perſeueraueris, & quidem Dei tui timoris clauo confixus, animæ tuæ domus citò collabaſcet, & omnis eius pietas peſſum ibit.

Timor Dei eſt vnus è clauis crucis pœnitentiæ.

Eccli. 27.

Ipſe verò Redemptor cùm probè perſpectum haberet, vt quantum ſaluti noſtræ crux hæc conduceret, in Euangelio eam nemini non ſuaſit dicēs: *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Duo ex hiſce verbis documenta elicio: Primum, & quis Chriſtum ſequatur, crucem hanc ferat oportet, & eam antè in humeris habeat, quàm eum ſequi poſſit. Secundum, quò hanc ferat, ſeipſum abneget neceſſe eſt; nemo enim cruci pœnitentiæ prout oportet ferendæ idoneus eſt, qui non quidquid peccati, mundi, ac ſui ipſius amorem ſapit, iam depoſuerit, in quo generalis quædam abnegatio conſiſtit.

Pœnitentiæ crucem ſuadet Chriſtus.

Tanti porrò momenti hæc crux eſt, adeoque neceſſaria, vt ex quo ſemel eam ſuſceperis, numquam dimittenda ſit; ſi eam conſcenderis, nequaquam ex ea deſcendendum, etſi varijs impetamur modis, & mundus nobis deſcenſum omni conatu perſuadeat. idque CHRISTI exemplo, qui tametſi inſtarent Iudæi: *Si filius Dei eſt, deſcendat de cruce*, in ea tamen ad mortem vſque permanſit. Et ſanè veri filij DEI à ſanctæ pœnitentiæ cruce, ne quidquam frendente & oggänniente mundo, minimè deſeiſcent. Math. 27.

A cruce non eſt deſcendendum.

Verè inquam crux hæc adeò neceſſaria eſt, vt, niſi illam in humeros ſuſtollamus, filij Dei nominari non mereamur, & ſempiterna gloria indigni penitùs ſimus. Nam ſuo Redemptor ore in Euangelio, & Euangelium per Redemptorem ait: *Qui non accipit crucem* Mat. 10.
ſuam, crucem inquam pœnitentiæ, *& ſequitur me, non eſt me dignus.* Quid eſt, *non eſt me dignus*? id eſt, indignus eſt, qui Chriſtiano vocetur nomine, indignus qui filius Dei dicatur, cœleſtes nō meretur gratias, verbo vt dicam, regno cœlorū & gloria æterna planè indignus eſt.

Qui crucem pœnitentiæ non portat, non meretur eſſe & dici Chriſtianus.

Cur Chriſtus in cruce coronatus.

eſt. Chriſtus verò ideo in cruce fuit coronatus, & crux & corona ideo cōcurrerunt, vt hinc euidens fieret, in cruce filios Dei coronandos eſſe, & ab ea ad regnum & coronam immortalem viam ſterni.

Tertia crux, fuit ipſa Chriſti, crux inquam iuſtitiæ, quamq́ue geſtant iuſti; ſinguli dum illud Apoſtoli ſequuntur, & dicunt: *Chriſto concifixus ſum cruci:* quaſi diceret: ſunt qui mundo confixi ſunt, & illi ſemper in pœnis & amaritudine verſantur; ſed ipſe Chriſto ſaluatori meo confixus ſum cruci, è qua gaudium & incredibile ſolamen haurio.

Crux quam ferunt iuſti, crux eſt iuſtitiæ.

Galat. 2.

Ad venerabilem hanc æquitatis & iuſtitiæ crucem nos exhortatur rex ille, qui ait, *Sacrificate ſacrificium iuſtitiæ.* Huiuſmodi porrò ſacrificia offerre, eſt cruci Chriſti adiudicare, in eaque iugulare & immolare omnia delicta & crimina; quod ſanè inſignis iuſtitiæ actus eſt. Apoſtolus verò pios hoc omnes agere ait, huiuſmodi iuſtitiæ actus rigidè quidem, ſanctè tamen dum exercent: *Qui Chriſti ſunt,* inquit, *carnē ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs.* In quem locum ita ſcribit D. Aug. *Congruit noſtræ deuotioni, vt qui Domini crucifixi paſſionem celebramus reprimendarum carnalium voluptatum crucē nobis faciamus.*

Pſalm. 4.

Galat. 5.

Auguſt. in gloſſ.

Pia S. Bernardi meditatio.

Pius ille Bernardus ad crucis huius baſin omnes eiuſdem particularitates ac circumſtantias piè examinans, ait eam, vtpote quadrangulam, vt hoc pacto quatuor mundi plagis reſponderet, ſignificaretq́ue vniuerſo illam mundo plantatam eſſe, Deumq́ue ſe geſtare, qui pro toto mundo moreretur & ſatisfaceret, quatuor à Domino gemmis precioſis exornatam fuiſſe, infernè quidem patientia, ſupernè humilitate, dextrorſum charitate, & ſumma quadam obedientia ſiniſtrorſum.

Chriſtus quatuor gēmis crucem exornauit.

De hac ergo tertia cruce, ceteris omiſſis, hodie loqui decreuim', eiuſq; mirabilia deprædicare. hāc ſolā mortis triūphū, virtutū vitam, meritorū radicem, peccatorum ruinam, fidelium ſpem, orbis dec', cœli ianuam, hæreſum exiliū, religioſorum ſolamen, fidei ſcutum, religionis baſim, Chriſtianorum fulcrum, peccantium refugium, & Eccleſiæ totius ornamentum appellare volumus.

Crucis Chriſti encomia.

Verè etiam Chriſti crux vniuerſum mundum ſanctificauit, tenebras fugauit, diem reduxit, lumen reddidit. ipſa in libertatem nos aſſeruit, vincula captiuitatis noſtræ diſrupit, inimicos in fugam egit, bellis finem impoſuit, pacem nobis, honorem, diuitias, quietem, ſecuritatem, & vitam attulit; ipſa errores diſpulit, falſitates coarguit, veritatem docuit, idola proſtrauit; ipſa ab oriente & occidente, à meridie & ſeptentrione, & ex omnibus mundi angulis in vnam Eccleſiam & fidem ſub vno capite gentes vocatas inuiolabili charitatis vnione coniunxit.

Vires crucis

Verùm exigui mea encomia ponderis fuerint, ſi cum eis quæ SS. Patres de illa ſcripſere comparentur. quàm enim illi in eadem celebranda vberes ſunt & diſerti? quàm præclara crucis texunt præconia? Inprimis S. Ioannes Chryſoſtomus crucem omnis noſtræ beatitudinis cauſam eſſe ait, per illam errorum caliginem diſcuſſam, per illam à tenebris ad lumen nos traductos, illam laſſis dediſſe requiem, qui gratia exciderant reconciliaſſe, eos qui procul erant reduxiſſe, exules & peregrinos veluti ciues & domeſticos reddidiſſe: illā inſuper diſcordię eſſe amputatricem, pacis firmamentum, omnium deniq; bonorum abundantem largitionem, &c.

Homil. de cruce.

SS. Patrum de S. cruce elogia.

Non

Digitized by Google

Non inferiora, quin imò meo iudicio maiora ſunt, quę de ea ſcribit ſanctus Ioannes Damaſcenus; vos ipſi, vbi verba audieritis, arbitri eſtote: *Omnibus*, inquit, *mirabilibus mirabilior eſt crux; per nullum enim aliud mors euacuata eſt, primi parentis peccatum ſolutum eſt, infernus ſpoliatus eſt, reſurrectio donata eſt, & contra mundi aduerſitates robur collatum eſt. Per eam reditus in paradiſum patefactus eſt, per eam cœli ianua reſerata, per eam natura noſtra ad dexteram* DEI *conſtituta, per eam filij & hæredes omnipotentis facti ſumus, per eam denique æterni Patris potētia nobis eſt manifeſtata.* Dicine quid elegantiùs aut vberiùs poteſt?

Lib. 2 fid. c. 3.

Quin hęc ipſa pręconia proſequens, alia crucis mirabilia adfert: *Hæc*, inquit, *dormientium reſurrectio, infirmorum baculus, paſtorum virga eſt, ſalus animæ & corporis, omnium malorum auerſio, omnium bonorum datrix, peccati interemptio, arbor reſurrectionis, lignum vitæ æternæ, lignum, inquam, adeò pretioſum, vt corporis ſcilicet & ſanguinis* IESV CHRISTI *contactu ſanctificatum omni cum honore & reuerentia adorari mereatur.* Euangelij ſcilicet hodierni occaſione ſanctorum Patrum de ſancta cruce elogia producere ſum coactus, in quo nimirùm legimus: *Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem in deſerto*, &c.

Ibidem.

Crux victoriarũ Ieſu Chriſti ſignum.

Et ſanè vbicumque locorum regium crucis vexillum fixum conſpicitur, ibi & IESV CHRISTI victoria, & diaboli captiuitas inſigni cum illius honore, & huius probro, pateſcit. Per lignum ſerui conſtituti eramus, per aliud etiam lignum priſtinæ ſumus libertati reſtituti: per lignum paradiſo pulſi eramus, per aliud in eundem aditus reſeratus: arbor nos DEI reddiderat inimicos, & omnes iræ eius in nos torrentes accerſierat, per Sacramentum verò crucis in gratiam cum illo redijmus, DEO reconciliati ſumus, & cum Angelis amicitiam vnionemque iniuimus. Adeò vt ſicut crux noſtra eſt gloria, ita & diaboli ſit confuſio & infamia.

Crux diaboli confuſio.

Vti patibulum, quod faſtuoſus ille Perſa Mardochæo erexerat, illi exitium & mortem, huic verò ſimul & vniuerſo Iudaico populo, qui vnà cum ipſo eamdem aleam ſubibat, gloriam attulit ac vitam: ita & crux, quam ſuperbus ille inferorum princeps IESV CHRISTO præpararat, vnica ruinæ illius & confuſionis fuit occaſio, & è contra filio DEI & vniuerſo generi humano ſummum decus peperit & honorem. Huius ergo nobis beneficij memoriam renouatura Eccleſia, & crucis magnitudinem, ſimul & quem eius adminiculo conſecuti ſumus honorem, declaratura, veterem illam de ſerpente figuram producit, quæ his Euangelij verbis includitur: *Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto*, &c.

Eſth. 7. Allegoria.

Hæc porrò figura omnibus paſſim obuia, & à SS. Patribus velut vera crucis nota vſurpata, omnibus ſuis membris & circumſtantijs eſt planè admirabilis: nec eſſe vel in lege, vel in Prophetis aliquid ipſe mihi perſuadeo, quod CHRISTI crucem euidentiùs & conuenientiùs repræſentet, quodque verum magis eius ſit hieroglyphicum. quin imò ſerpens ille in haſta in Sinai deſerto eleuatus, vera Chriſti eſt in Caluarię ſolitudine in crucem acti imago.

Serpentis in deſerto erectio vera Chriſti crucifixi figura.

Primò enim ſerpens ille in ſpectaculum erectus ſerpentis quidem imaginem referebat, reuera tamen & effectu ſerpens non erat; veneno enim carebat: Ita CHRISTVS carnem quidem

Num. 21.

in ſimilitudinem & inſtar peccatoris induit, verè tamen peccator non erat. Docet id Apoſtolus hoc modo de hocce myſterio locutus: *In ſimilitudinem hominum* peccatorum *factus.* non quod docere Paulus, aut perſuadere ipſe vobis velim, verum hominem non fuiſſe CHRISTVM, vti falsò id docuere Manichæi; ſed duntaxat, quòd peccator & ſimilis alijs peccatoribus videretur, etſi reuera omnis eſſet peccati expers. Quod & manifeſtius in ea quæ ad Romanos miſſa eſt Apoſtolus declarat: *Miſit Deus filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati*: quaſi diceret, filius à Patre velut homo miſſus, carne conſtans & oſsibus, eſſe etiam peccator videbatur, & ceterorum inſtar peccatoris gerebat ſimilitudinem.

Philipp. 2.

Chriſtus peccatoris ſimilitudinem habuit, peccator reuera tamen non fuit.

Rom 8.

Deinde ſerpens hic in altum eleuatus erat haſtili, vt hoc pacto commodiùs & à pluribus ſerpentium veneno ſaucijs conſpici poſſet, vtpote qui conſpectus ægris medelæ erat & ſolatio. Ita & Redemptor IESVS in crucem ſublatus fuit, eiuſque crucifixio *exaltationis* nomine ſepenumerò in Euangelio denotatur. Ioannis decimo: *Ego ſi exaltatus fuero à terra*; & alibi: *Cùm exaltaueritis filium hominis.* Vt nimirùm peccatores à vitijs, veris inquam ſerpentibus, ſaucij, ipſum, etiamſi numero plurimi, facilè & commodè contemplentur: cùm vel vnicus CHRISTI cruci cõfixi conſpectus huiuſmodi mederi torminibus morbiſq; ſoleat.

Ioan. 12.

Ioann. 8.

Huic prætereà ſerpenti, vero aduerſus venena antidoto, illud erat proprium, vt quotquot ipſum intuerentur, quocunque etiam morſu læſi, ilicò perſanarentur, alij verò qui ab eo oculos è contemptu auerterent, morſi extinguerentur. Ita quotquot in CHRISTVM credunt crucifixum, eumque libenter in cruce conſpiciunt, quamcumque demum plagam in anima habeant, à peccatis eripiuntur, & in viam ſalutis redeunt. Vnde Apoſtolus: *Virtus enim Dei eſt in ſalutem omni credenti.* At qui eam explodunt, & veritati oculos occludunt, næ illi perditionis iter ambulant, inque æternæ mortis verſantur diſcrimine.

Rom 1.

Denique vnicus hic ſerpens in omnium Hebræorum ſalutem, & omnium à quocumque ſerpente morſorum medelam erectus fuit: & tam qui prope erant, quàm qui aberant remotiùs, æquali ſanabantur diſcrimine, modò in ipſum oculos conijcerent: ita & vnicus & ſolus CHRISTVS in omnium noſtrûm ſalutem datus eſt, quacumque demum peccati lue infecti ſumus. quod confirmans Apoſtolus ait: *CHRISTVS ad iuſtitiam omni credenti.* & tam qui diſtant remotiùs, quàm qui adſunt viciniùs, oculos duntaxat in hanc conijcientes crucem, & delictorum veniam, & vitam conſequuntur æternam. Id eſt, tam omnes antiqui patres, qui iam inde à mundi extitere exordio, & ad finem vſque ſæculi ſecuturi ſunt, qui nimirum fidei oculis IESVM CHRISTVM crucifixum viderunt, & videbunt (vt de Patriarcha Abraham coram Iudæis ipſe Redemptor ait: *Abraham pater veſter vidit diem meũ vidit & gauiſus eſt*) quam qui modò viuunt, per fidem in CHRISTVM ſaluantur, id eſt, per fidem, quam patres habuere, nepotes habebunt, & nos modò habemus, in CHRISTVM crucifixum. crux ergo eius ad totius mundi ſalutem ſufficit. Hæc igitur eſt ratio, cur hoc hodie Euangelium legendum ab Eccleſia proponitur:

Rom. 10.

Omnes qui fuere, ſunt & erunt ad finem vſque ſæculi, per fidem in Chriſtum ſaluati.

Ioan 8.

Crux Chriſti eſt in ſalutem totius mundi.

Leuit.23. tur: *Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem in deſerto,*&c.

Admirabilem hanc CHRISTI in cruce exaltationem in Leuitico etiam adumbratam legimus. Iuſsit eo loco DEVS, vt dum primitiarum manipuli offerrentur, illi in altum Deo primùm tollerentur, quò ita illius ira placaretur, ſeque populo & offerentibus propitium exhiberet. legis hæc ſunt verba: *Feretis manipulos ſpicarum, primitias meſſis veſtræ ad ſacerdotem, qui eleuabit faſciculum coram Domino, vt acceptabile ſit pro vobis.* Ex vniuerſa meſſe vnum duntaxat poſtulat DEVS manipulum: quòd vnicus inter omnes homines CHRISTVS illum placare & mundo reconciliare iratum debebat. ipſe ſiquidem verus fuit manipulus, in quo diuinitas tam animæ quàm corpori vinculo & nexu quodam indiſſolubili vnita & colligata erat: qui manipulus hoc compactus modo, in crucem ſublatus DEO acceptiſſimus & gratiſſimus fuit, illius furorem lenijt, iram placauit, & ad miſerẽdum induxit; adeò vt homini commiſſa condonarit, in priſtina naturæ ſuæ iura reſtituerit, vitamque illi æternam in mercedem ac præmia, ſi modò fidele illi obſequium præſtet, ſit pollicitus.

Allegoria.

Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem in deſerto, &c. Exaltatio porrò hæc in arbore crucis facta eſt. ô arbor inter arbores omnes excellẽs, præſtans & valida! valida inquam & fortis, cùm ferre potuerit illum, qui potentiæ ſuæ humeris omnia geſtat; magnum inquam illum & generoſum Atlantem, qui duos vniuerſi totius axes & cardines nutu ſuſtentat ſuo. at arbor ab omni æternitate in mundi redimendi fabricam delecta. de qua Propheta & Iſaias imprimis loquuntur: *Forte lignum & imputribile elegit artifex ſapiens.* Forte nimirum, cùm pepulerit, fregerit ac ſubegerit fortem illum armatum, de quo meminit Euangelium. lignum quoque putredinis & corruptionis expers, non quidem natura ſua, ſed quòd pretioſo IESV CHRISTI ſit ſanguine irrigatum, & à ſacroſanctis illius membris contactum. Lignum etiam in illo Dauidis, quo Philiſthæum ipſe proſtrauit, adumbratum, lignum denique, in quo erectus fuit non iam ſerpens ille æneus, ſed filius hominis, nec in ipſo deſerto Sinai, ſed in monte Caluariæ, iuxta illa Euangelij verba: *Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem,* &c.

Crux arbor valida eſt.

Iſai.4. Crux ab omni æternitate delecta ad mundi redemptionem.

1.Reg.17.

Cùm ipſum *exaltandi* verbum audio, & exaltatum in cruce Chriſtum intueor, occurrit ilicò menti; cur toties crux ſigni ac vexilli nomine in Scriptura vocetur. reuera enim crux regium filij DEI vexillum eſt, de qua ſcilicet canit Eccleſia: *Vexilla regis prodeunt.* & ſignum bellicum, quod haud dubiè erit illud, de quo in Matthæo legimus: *Tunc apparebit ſignum filij hominis.* quæ verba etſi Caluinus & alij, quos in Catena ſua producit Marloratus, de cruce negent intelligenda, & hunc illorum eſſe velint ſenſum: Tunc ſcilicet Redemptor Ieſus tam clarè euidenterque apparebit, ac ſi dato erectove ſigno aliquo mundi totius ad ſe oculos attraxiſſet; omnes tamen Patres Eccleſiæ in alia longè ſecedentes, & veritatis partes defendendas ſuſcipientes, de cruce Saluatoris locum illum interpretantur. quorum nonnullos ad aduerſariorum probrum & confuſionem producam. Primus ſit S. Ephrem in oratione, quam de ipſa crucis in die iudicij apparitione habuit; ſecũdus, Hippolytus oratione de mundi conſumma-

Crux ſignũ bellicum.

Matth.24.

Marloratus in Catena cap.24.

Dominicæ robur oſtenderet, cuius vel ſola memoria ſemel, velut valido & ſeptemplici ſcuto tecti, omnigenos aggredi hoſtes, & certam nobis ſpondere victoriam poſſumus. Ipſa ſcilicet Eccleſiæ clypeus, & fidelium omnium ſcutum eſt.

Crux Eccleſiæ ſcutum.

Scutum inquam, quod tanto nobis verborum pondere Apoſtolus in ea quæ ad Hebræos eſt, commendat: *Recogitate eum, qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem, vt non fatigemini animis veſtris deficientes.* Quis enim ſub tribulationum & aduerſitatum faſce fatiſcat deficiens, quis in medio aduerſus tentationes certamine arma abijciat, quis perſecutionibus inſtantibus & ingruentibus animo cadat, ſi crucem & paſsionem Dominicam ſibi ob oculos poſuerit? ecquis miles pauidus ſub tam ſtrenui ducis ſigno merens expalleſcat? quis adeò languidi & plebeij animi futurus, qui ictus & conflictus declinet, tam inperuio ſe clypeo protectum credens?

Hebr 12. *Crux animat omnes.*

Hoc ſub clypeo deliteſcebat, credo, amans illa ſponſa, cùm tam generosè de ſponſo ſuo ait: *Faſciculus myrrha, dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* Quæ verba hoc modo expoſuit Venerabilis Beda: *Chriſtus tamquam myrrha faſciculus tunc inter vbera ſponſa commoratur, cùm Eccleſia mortem ſui Redemptoris, ſine intermiſsione intimo corde meditatur.* Beata porrò anima illa, quæ tam illuſtribus ſe paſcit cogitationibus: Et ſecurus ille eſt Chriſtianus, qui aduerſus mundi impetus & perſecutiones tam forti ſe clypeo obarmat & communit. Beatus rurſus ille, qui aliud oculis non obijcit, aliud corde non volutat, aliud ore non profert, quàm CHRISTVM IESVM, & hunc in crucem ſublatum, de quo in Euangelio ſcribitur: *Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet,* &c.

Cant 1. *ſuper Cant. 1.*

O verè admirabilis exaltatio! ò arcana crucis myſteria! Videntes porrò Chriſtum in crucem exaltatum, non modò illo velut ſigno quodam bellico propoſito ad certamen nos vocari credamus, nec clypeum duntaxat illum putemus, quo in pugna communiamur; ſed eſſe inſuper propugnaculum inexpugnabile, & turrim quamdam fortitudinis, quæ nos planè tueatur, atq; inuictos & inſuperabiles reddat. Non abludit ab hoc Pſalmiſta, dũ ait: *Deduxiſti me,* Domine, *quia factus es ſpes mea, turris fortitudinis à facie inimici.* Quæ Auguſtinus verba hac paraphraſi explicat: *Vnde factus eſt ſpes noſtra Chriſtus, niſi quia paſſus eſt, & reſurrexit? nos enim non noueramus niſi naſci hominem, & mori; & reſurgere hominem, & viuere in æternum non noueramus; ſuſcepit quod noueras, & demonſtrauit quod non noueras; ideo factus eſt ſpes noſtra in tribulationibus. Sequitur, Turris fortitudinis à facie inimici; Angitur cor meum, laboro inter tentationes & ſcandala, is eſt mihi turris fortitudinis, propugnaculum & arx mea.* Quæ omnia ad Chriſti in crucem eleuati præconium diriguntur, vtque hinc liquidò pateat, ab exaltatione crucis Dominicæ omnem noſtram protectionem, tuitionem, & vniuerſum robur noſtrum dependere.

Chriſtus crucifixus turris eſt fortitudinis. *Pſal 60.* *In Pſal. 60.*

Huiuſce rei illuſtre nobis exemplum hieroglyphicum Apocalypſeos ſuę initio ſuggerit ſanctus Ioannes, vbi vidiſſe ſe ait: *Agnum ſtantem tanquam occiſum, habentem cornua ſeptem & oculos ſeptem.* Quæcumque demum loci huius & imaginis expoſitiones aut ſcriptę ſũt, aut mente concipiuntur, certiſsimum eſt,

Apoc. 5.

dendos emitteret, ſtatim illinc alteri Angelo mandaſſe, vt frontes gementium plangentiumque ſigno Tau notaret, quin & alijs angelis ad ſtragem & excidium emiſſis indixiſſe, vt quam perdendi nocendique acceperant poteſtatem, continerent differrentque, donec & alij hoc ſigno notarentur, vti in Ioannis Apocalypſi ad oculum legenti patet, *Nolite nocere terræ & mari, neque arboribus, quoadusque ſignemus ſeruos Dei in frontibus eorum*. Signum hoc, per quod ſerui Dei proteguntur, & quod lachrymantium frontibus inſculpitur, aliud mea quidem ſententia non eſt, quàm ſignum crucis; ſignum inquam magni roboris & inſignis virtutis: quòd non minus quàm nota illa Angelorum ſignatos, ab exterminatorū ſtrage & excidio tuebatur, ita ſeruos Dei crux à ſpiritualibus dæmonum exterminijs & malis, ab æternis cruciatibus & animarum condemnatione liberet, & immunes præſtet. *Apoc. 7.*

Deniq; verbo vt concludam, crux poteſt omnia, efficit omnia, ab illa omnis noſtra dependet ſalus, & in qua, quod olim Zacharias prędixerat, aut potiꝰ quod per illum Deus promiſerat, complectur; ait enim, *In die illa erit fons patens domui Dauid, & habitatoribus Ieruſalem, in ablutionem peccatorum, & menſtruatæ*. fons hic CHRISTVS eſt, in crucem extenſus, & confixus, tot patulus vulneribus, quot fons fiſtulis, è quibus pretioſus eius ſanguis in delictorum ablutionem, & animarum ſalutem, in monte Caluariæ quàm copioſiſſimè profluxit. *Zach. 13.*

Apoſtolus porrò Paulus diuinam hanc crucem tanti faciebat, eam vt culmen & apicem vniuerſæ ſcientiæ ſuæ crederet, libereque fateretur, omne ſuum ſcire in ſola Chriſti crucifixi cognitione ſitum eſſe: *Non iudicaui*, inquit, *me aliquid ſcire inter vos, niſi Ieſum Chriſtum, & hunc crucifixum*. Legem ipſe percallebat, in hiſtorijs veteribus apprimè verſatus erat, Philoſophiam non ignorabat, in Theologiæ intima penetrarat; his tamen omnibus crucis Chriſti ſcientiam præferebat; oſtendere volens, humilitatem, obedientiam, fidem, charitatem, ceteraſque virtutes omnes in vno Deo crucifixo integrè perfecteque contineri. Hæc nempè perfectiſſima ſcientia eſt, & omnis Philoſophiæ magiſtra. *1 Cor 5.* *Virtutes oēs cruce continentur.*

Nec tantùm ſcentiam ſuam ad crucis ſcientiam Apoſtolus metiebatur, ſed omnem quoque honorem & gloriam ſuam in eadem conſtituebat, & Redemptoris crucem velut vnicū gloriæ ſuæ celebritatiſque ſcopum credebat, dū diceret: *Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti*. Sed exitum non inuenirem, ſi per patentem hunc campum longiùs excurrerem, & per admirabilem hanc materiam latiùs exſpatiarer: tempus eſt ergo canere receptui, & ad alteram partem accingi, qua primarias inſtitutę celebritatis huius cauſas deducere promiſeram. *Gal 5.* *In cruce ſola Paulus gloriabatur.*

Ergo vt exordiar, iure meritiſſimo dixerim, hodie Catholicam Eccleſiam plaudere, & in glorioſæ & beatæ crucis huius ab Helena Imperatrice quæſitæ & repertæ inuentione lætari; cuius rei ſeriem paucis complectar. Anno à CHRISTO mortuo prope centeſimo & quadrageſimo, Adrianus Imp. idolorum ſtudioſiſſimus & Chriſtianorū perſecutor acerrimꝰ, vt Dominicæ crucis & decꝰ tolleret, vel obſcuraret, & omne eius orbe toto nomen proſcriberet; loco quo- *Hiſtoria inuētæ S. crucis.*

Digitized by Google

co quodam obſcuro & ſordido vnà cum alijs duorum latronum crucibus terræ eam iuſsit infodi, vtque omnem eius memoriam aboleret, obſcenam Veneris ſtatuam eodem in loco erigi iuſsit. Verùm, vt Propheta ait: *Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum*, aut quod diuinorum decretorum voluntatiſque curſum infringat.

Ezech 8.

Hinc anno trecenteſimo duodeuiceſimo, regnante Conſtantino Imp. cœpit crux fieri illuſtrior, & gloria eius per omnium ora terraſq; diuagari: & ea quidem fama & honore, vt, cùm potentiſsimi reges eam colere inciperent, ſuiſque eam cordibus inſculptam geſtarent, quàm beatiſsimos ſe etiam crederent ſuis eam inſignibus affigere & incidere. Atque inter primos is ipſe Conſtantinus, cùm enim adhuc idolis addictus cum Maxentio tyranno bello decertaturus de exitu eius dubitaret trepidans; ecce ſub meridiem crucis ſignum in aere rutilans & ſubluſtre conſpexit, cum hac circumſecus epigraphe: *In hoc ſigno vinces*. Sequenti dein nocte cùm ipſe Redemptor orbis dormienti cum hoc eodem ſigno apparuiſſet, omnibus vexillis ſuis & ſignis ipſum inſculpſit, eiuſque adminiculo hoſte profligato illuſtrem victoriam retulit. atque inde in veritatis Chriſtianæ partes concedens, Chriſtiana ſuſcepit ſacra, & vniuerſam Eccleſiam florentem reddidit, ac mirabiliter propagauit. Adeo quidem, vt & mater eius Helena, eamdem complexa fidem, & eadem pietate mota, anno circiter CCCXXVI. nocturnis commonita viſis Ieroſolymam verſus profectionem inſtituerit, ipſam Domini crucem quæſitura, ſueque eam honori dignitatique reſtitutura; quam tandem præuijs illuſtribus miraculis reperit, è quibus & certior facta eſt, & ipſam ab alijs diſtinxit. Vt verò perpetua rei huius foret memoria, & felicis huius inuentionis dies ad poſteros immortali recordatione propagaretur, ſolemni eam celebritate colendam Eccleſia indixit, & quidem ob varias eaſque præclaras rationes: quarum hæc prima ſit.

Imp. Conſtantinus crucis honorem reſtaurat.

Imperatrix Helena Ieroſolymam proficiſcitur crucem quæſitura.

Per miracula reperta crux.

Eccleſia in ſanctæ crucis inuentionis die exultat & gaudet, quòd hæc eadem admirabilis inuentionis, qua Deus in mundo redimendo vſus eſt, memoriam renouet, & refricet, crucis inquam; quam inuẽtionem proinde Auguſtinus *altitudinem diuini conſilij ſuper ſalutem humani generis* nuncupat. de qua inuentione & Iſaias locutus eſt: *Notas facite in populis adinuentiones eius*, & illas imprimis, quas ad mundi redemptionem ſalutemque adinuenit. Erat hæc inuentio, quam tanta cum geſtientis animi lætitia Pſalmiſta meditabatur, vt eam omne ſuum eſſe fateretur exercitium, & occupationem veluti quotidianã, dum ait: *In adinuentionibus tuis exercebor*, & illis præſertim, quas in hominum genere redimendo adhibuiſti.

Prima feſti huius inſtituẽdi ratio.

Iſai. 12.

Pſalm. 79.

Plurali numero dixit, *in adinuentionibus*: quòd Deus ſuis in cõſilijs inſcrutabilis, & in executione illorum planè incomprehenſibilis, ad hominem honorandum & potentiam ſuam oſtendendam plures vſurparit adinuentiones. Prima fuit creationis, qua omnia è nihilo producta eſſe & ſubſiſtere voluit. quæ ſanè inuentio hactenus inaudita & veteribus Philoſophis fuit incognita. Secunda, incarnationis, per eamdem hominem induens, vt ſcil. Deus, in terram deſcendẽs, fieret homo, quo hominem in cœlum ſubueheret; paupertatem amplectens, vt homo diteſceret,

Deus varijs vſus eſt inuẽtionibus ad hominẽ honorandum.

quæ

Digitized by Google

quæ ſanè adinuentio adeò portentoſa & mirabilis fuit, vt vel de eadem loqui audientes Prophetæ expauerint conſternati, & is inprimis, qui tremens ait, Abacuc 3. *Audiui auditionem tuam & timui, conſideraui operatua & expaui.* Tertia, mortis, paſſionis, & crucis Ieſu Chriſti, quæ reuera magna in mirabilibus, & admirabilis in potentia fuit inuentio: de qua apud alium Prophetam legere eſt, Pſal. 79. *Excita potentiam tuam, & veni, vt ſaluos facias nos.* quaſi dicat: mundum per crucis beneficium redimere & ſaluare tam illuſtris fuit inuentio, vt Deum ſuam excitare & exerere potentiam opus fuerit.

Chriſtus vt verus Dei filius in cruce agnitus. In cruce igitur Chriſtus magnam & inſignem oſtendit potentiam: in illa enim fixus cùm eſſet, terra contremuit, petræ ſciſſæ ſunt, ſol obſcuratus, terra caligine & tenebris offuſcata, & Centurio filium Dei agnouit, dicens: Matth. 26. *Verè filius Dei erat hic*; & qui mortuos ad vitam reuocans, ægros perſanans, dæmones pellens, peccatores conuertens, patrans miracula, à mundo cognitus non fuit, in cruce tandem agnitus eſt. Prædixerat id ipſe apud Ioannem dicens, Ioann. 8. *Cùm exaltatus fuerit filius hominis* in crucem, *tunc* Centurio, vos, & mundus vniuerſus *cognoſcetis*, *quia* verus Meſſias, vnigenitus Dei filius, & orbis totius Seruator, *ego ſum.*

2. Ratio. Secunda feſti huius inuentionis celebrandi ratio fuit; quòd ipſa crux admirabilis adinuentio, & magni, imò infiniti, erga homines Chriſti amoris fuerit teſtimonium. ſequor in hoc præeuntem mihi Apoſtolum ad Romanos, Rom. 5. *Commendat aũt charitatem ſuam Deus in nobis, quia cũ adhuc peccatores eſſemus ſecũdùm tempus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt.* Magnũ diuini amoris in cruce teſtimonium. pro eo vero quod Latine habemus *commendat*, Græ è eſt *συνίστησι*, quod verbum non ſolùm commendare, ſed etiam nobilitare, notum facere, & illuſtrare denotat. Quoniam verò illuſtre quid eſt & nobile inimicis benefacere, hinc meritò illuſtrem quemdam & regium amorem Deus patefeciſſe dicitur, cùm pro peccatoribus, id eſt, inimicis ſuis, mortem oppetijt.

Ad amoris porrò huius exaltationem hæc Apocalypſeos verba de Chriſto prolata referamus oportet, *Et princeps regum terræ, qui dilexit nos.* Apoc. 1. quæ per antitheta hoc ſenſu capienda ſunt: Magnus ille regum Rex, qui nos amauit, tam pulcher tam fœdos & deformes, ipſe bonus nos ſceleratiſſimos, ipſe diues & locuples pauperculos & miſellos, ipſe potens monarcha nos viles, denique ipſe Deus magnus, & regum terræ princeps, nos obſcuros plebeios, gregarios, & nullius numeri aut momenti.

Hanc ob cauſam, vt alias taceam, Apoſtolus ad Epheſios Dei erga homines amorem, nimium & excedentem vocat, *Eramus*, inquit, *natura filij iræ, ſicut & ceteri; Deus autem, qui diues eſt in miſericordia, propter nimiam charitatem, qua dilexit nos.* Epheſ. 2. Eodem item ſenſu ingens hic amor abſolutè *exceſſus* in Euangelio dicitur: nam verba illa de colloquio inter filium Dei, Eliam & Moſen in Luc. 9. monte Thabor in die Transfigurationis, *Loquebãtur de exceſſu*; potiſſima ſanctorum Patrum pars de Chriſti morte & cruce explicant; quæ verè non minus quidam amoris & affectus, quàm tormentorum & pœnarum exceſſus fuit. Crux exceſſus quidam amoris eſt, vti & pœnę.

Eodem item ſenſu accipiunt illa Ioannis verba: *Cùm dilexiſſet ſuos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos*: Ioan. 13. quæ ita exponi queunt: Redemptor cùm ſuos ab æterno & ante omnia ſecula prædeſtinatos dilexiſſet, dilexit quoque eos in finem,

Digitized by Google

Amor quem in cruce Dominus oſtẽdit, vltimus fuit amoris gradus & finis.

finem, tum ſcilicet, cùm humanã naturã aſſumpſit: vel, cùm ita ſuos in incarnatione naſcendo dilexerit, magis haud-dubiè eos dilexit in paſſione moriendo; fuit enim hic velut finis & vltimus amoris gradus, quo maior dari cogitarique non poteſt.

Amor Chriſti in cruce omẽ ſuperat notitiam.

Vt verò finem faciam, adeò magnum in cruce Chriſti ſe amor exeruit, vt cognoſci perſpiciq́ue penitùs non poſſit, & omnem ſcientiam noſtram, quin imò cogitationes exſuperet, vt teſtatur Apoſtolus dicens, *Scire etiam ſupereminentem ſcientiæ charitatem Chriſti*. quo loco *ſcientiæ* dandi caſu poſitum eſt, & regitur referturque ad *ſupereminentem*; vt is planè ſit ſenſus, Amor & charitas Chriſti omnem excedit ſcientiam. fauent etiam verba textus Græci, qui præfert, ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην, id eſt, charitatem, quæ omnem excedat ſcientiam.

Chriſtus in cruce verũ hieroglyphicum amoris.

Et ſanè qui veram amoris imaginem & hieroglyphicum videre vult, reſpiciat Ieſum Chriſtum in cruce pendentem: nam exterior corporis habitus & ſchema interiori amori cordis reſpondet. Patẽtibus apertiſq; pendet brachijs, vt nos amplectatur & ſtringat; capite prono & pendulo, ad nos exoſculandos; manibus transfixis, vt nos in gratiam recipiat; latere patulo, vt in ipſum nos admittat; Clauis confixus eſt, fixum cõſtantemque ſuum quo nos proſequitur amorem vt teſtetur, mortis cauſam ſcriptã ſuper caput geſtat, vt doceat, ſalutis noſtræ amorem ac deſideriũ vnicam ſibi tot cruciatuum & pœnarũ cauſam fuiſſe. Scio Nazanzenũ aliter philoſophari, & omnia crucis myſteria ad delicti admiſſionem adaptare, lignũ ligno, manibus manus (ſed hoc cũ diſcrimine, quòd peccantis manus ſolutæ & inconſtantes fuerint, Redemptoris verò fixæ & hærẽtes) fel gulæ, ſpineã coronam prauæ vitæ directioni, morti mortem, & reliqua reliquis opponere, ſed hic non ſiſto.

Apolog. 1.

3. Ratio.

Tertia fundamentalis ſolennitatis huius, & proinde publici quod inde ꝑmanat gaudij cauſa eſt, quòd illuſtrem Chriſto gloriã & honorẽ, & decus crux attulerit. Hinc in ſua ipſe ad Deum Patrem oratione ait, *Pater venit hora, clarifica filium tuum*. perinde ac ſi diceret, Mortis meæ hora iam venit, quæ in cruce futura eſt, ex illa potiùs honorem & maximam mihi euenturam gloriam ſpes eſt. Sponſa quoque in Canticis in perſona Salomonis regis crucis & paſſionis Ieſu Chriſti diem, diẽ conſecrationis & coronationis illius, diem deſponſationis, diem deniq; lætitiæ cordis eius nominat; ita porrò loquitur, *Egredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonẽ in diademate quo coronauit eũ mater ſua in die deſponſationis illius, & in die lætitiæ cordis illius*. Salomõ hic ipſe eſt Chriſtus, à quo coronatur mater & Synagoga, diadema ſertum eſt ſpineum, dies verò coronationis huius regiæ dies eſt paſſionis, crux verò thronus fuit. Crux ergo honori illi fuit, decori, & gloriæ. Vnde & Apoſtolus ad Hebræos, *Eum qui modico quàm Angeli minoratus eſt, videmus Ieſum propter paſſionem mortis, gloria & honore coronatum, &c.* Prædixerat id multò antè Pſalmographus dicens, *Minuiſti eum paulò minus ab Angelis*, in die ſcilicet paſſionis, ſed mox addit: *Gloria & honore coronaſti eum, &c.*

Ioan. 17.

Cant. 3.

Heb. 2.

Cœlos quidem præcones & diuulgatores gloriæ Dei eſſe alio ait loco, dicẽs: *Cœli enarrant gloriã Dei*: at de cruce hoc longè dici verius poteſt; ipſa namq; filij Dei gloriam per vniuerſas orbis plagas protulit, maiorque Deo è cruce quàm è totius orbis creatione honor obtingit. Et ratio quidem cõgruens eſt; nam alijs inope-

Pſal. 18.

Crux enarrat gloriam Dei.

Digitized by Google

in operibus ſupremus ipſe rerũ creator non tantum bonitatis amoriſq́ue, quantum in cruce oſtendit. Eam itamq; velut doctor ſuam facit cathedram, velut rex ſuum vexillum, velut Pontifex ſuam aram, velut Deus ſedem & thronum, hinc illam cultu latriæ, & eo quo Deus ipſe modo adorari coliq́ue voluit. Teſtẽ huiuſce rei habeo S. Thomam, qui ſine vllo idololatriæ periculo, & ſancta quadam religione lignũ & crucẽ Dominicã à nobis docet poſſe adorari, non tam repræſentationis & imaginis cauſa, quã quò ſacra Chriſti membra tetigerit.

3.p.q.12.art. 4.

Per crucem Chriſtus regnum obtinuit.

Vt verò quam Chriſto gloriam crux attulerit manifeſtum fiat, dico, inter alios honoris titulos regnum illi & imperium tributum eſſe. Idq́ue probatur primò ex Iſaia, qui crucem Chriſti principatum vocat *factus eſt principatus ſuper humerũ eius.* quem etſi principatum Paraphraſtes Chaldæus legem intelligit, quam quia Dominus reipſa & opere cõpleuit, ſuper humerũ geſtaſſe rectè dicitur; veteres tamen Patres de cruce cũ capiunt. Tertullianus inprimis lib. contra Iudæos, & 3. aduerſus Marcion. *Quis regũ inſigne poteſtatis ſuæ humero præfert, & non aut capite diadema, aut manu ſceptrum? ſolus nouus rex Chriſtus nouæ gloriæ poteſtatẽ humero extulit, crucem ſcilicet.* Nec ſolus Tertullianus hunc loco huic attribuit ſenſum: ſed & ipſum ſequuntur multi & ſanctitate & doctrina illuſtres viri, Iuſtinus ſcil. in ſua pro Chriſtianis apologia, Cyrillus Alexãdrinus, S. Hieronymus in commentarijs eius loci, S. Cyprianus, S. Auguſtinus ſer. 21. de tempore, & D. Ambroſius lib. 3. de fide, cap. 4. & alij plures, qui Prophetę verba hæc de cruce, communi ſuffragio exponunt, eamq́ue verè principatum & regnum Redemptoris orbis eſſe aſſerunt.

Iſa. 9.

Crux principatus Chriſti.

Libr. 1. in Iſa. 9.
Libr. 2. teſtim. contra Iudæos c. 11.

Veriſſimum porrò maximeq; in Scriptura ſacra eſt obuiũ, per clauem ſemper magnum quid & Chriſto honorificum deſignari; ſæpè etiam eam pro regno & principatu eius accipi. Atq; hoc ſenſu accipi illa alia Iſaiæ verba poſſũt, *Dabo clauem domus Dauid ſuper humerũ eius.* porrò clauis hæc domus Dauidicæ aliud non eſt, quàm crux filij Dei, vera inquam domus Dauid, i. Eccleſiæ clauis, quamq́ue ipſe Caluariæ montem aſcendens humeris geſtauit. Mundi enim Saluator cruce, non ſecus ac claui quadam, cœlum iam inde à mundi initio obſeratum clauſumq́ue nobis reſerauit.

Iſa. 22.

Crux clauis Eccleſiæ & cœli.

Huic interpretationi ſubſcribit S. Chryſoſtomus, qui crucem Dominicam veram eſſe clauem affirmat: item Auguſtinus in Pſalmum 45 commẽtatus. Notandum porrò breuiter, in illo Iſaiæ loco quandam iuriſdictionis, & gubernationis animarum poteſtatem denotari, quæ profectò clauis magna eſt & grauis, nec de cingulo, ſed ſuper humeros geſtanda; tum quòd animarũ cura graue quoddam ſit onus, tum verò quò ille Prælatus & Paſtor ea quæ ipſe alijs imperat, in humeros priùs ſuſtollere & executioni mandare debeat. Sed ad probationes noſtras poſtliminio reuertamur.

Tom. 2. ho. de diuite epulone.

Secundò, probaturus per crucẽ regnũ & imperium ſibi Chriſtum acquiſiſſe, illud adfero Dauidicum: quo loco vbi cum Vulgata legimus, *Dicite in gentibus, quia Dominus regnauit,* Septuaginta interpretati ſunt, *Dicite in gentibus quia Dominus regnauit à ligno.* ita namque in ijs legit ſanctus Iuſtinus dialogo contra Tryphonem, vbi & Hebræos fontes ita prætuliſſe oſtendit; ſed Tertullianus contra Marcionem & Iudęos, S. Ambroſius in 15. cap. epiſtolæ ad Corinth. S. Auguſt. in Pſalmum hunc, Arnobius, Caſſiodorus eodẽ loco, S. Cyprianus de eleemoſyna, alijq; plures ✝ *à ligno* inſigni

Pſalm. 95.

Lib. 3. contra Marcion.

Digitized by Google

cum nequitia & ſcelere à Iudæis è ſacro codice craſum & ſublatum eſſe docent.

Iudæi multa è ſacra Scriptura ſuſtulere.

Nec verò mirandum: conſtat enim Iudæos ſuis in erroribus peruicaces, & fidei noſtræ ſemper aduerſantes, multa è ſacris voluminibus eraſiſſe, quæ pro nobis facere, & fidem Chriſtianam confirmare poſſe credebant. Teſtis enim

S. Hier. in c. 5. Mich. Ioſ. 15.

Diuus Hieronymus eſt, illos è libro Ioſue duas integras lineas ſuſtuliſſe, quas hodie in LXX. legere eſt, quo loco inter vrbes Iuda, ipſa recenſetur Bethlehem, quod iurati illi fidei noſtræ hoſtes ſuſtulere, ne quod inde fortè aduerſus eos telum & argumentum depromatur, quo Redemptorem orbis Ieſum Chriſtum è tribu Iuda progenitum eſſe declaremus. Et in illa epiſtolæ ad Galatas

In cap. 3. ad Galat.

cap. 3. verba, *Maledictus omnis qui pendet in ligno*, docet duo hæc in Hebræo verba *omnis*, & *in ligno*, minimè legi, creditque textum Hebræum à Rabinis deprauatum, & interpolatum, hæcque duo verba ſublata. Hæc tantùm notandi cauſa obiter dicta ſunto: interea ad probationes meas reuertor.

Tertiò, crucem planè regiam eſſe, & per eam filium Dei in quantum hominem imperium & dominatum ſibi peperiſſe, colligo proboque ex illis Pſalmiſtæ verbis, *Induxit eos in montem*

Pſal. 77.

ſanctificationis ſuæ, montem quem acquiſiuit ſibi dextera eius. De Meſſia porrò ſermo eſt, qui dextera ſua, id eſt, robore & potentia, quam in paſſione & cruce exſeruit, Eccleſiæ ſibi regnum comparauit. Simili quoque ſenſu locum hunc exponere videtur Apoſtolorum Princeps, in prima ſua epiſtola,

1. Pet. 2.

quo loco Eccleſiam *populum* vocat *acquiſitionis*. quin & in Actis Apoſtolicis

Act. 20.

legitur, *Attendite vobis & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo.* Notate, vt Redemptorem orbis, ſanguinis ſui effuſione, & ſupplicio crucis Regem factum eſſe, & hoc pacto Eccleſiæ ſibi regnum acquiſiſſe dicat.

Præſignificauit hoc longo ante Iſaias tempore, cùm verbis inuolutis & ænigmaticis ait, *Emitte Agnum dominatorem terræ de petra deſerti, ad montem filiæ Sion.* Obſecrat ſiquidem Patrem, Meſſiam vt in agni forma emittere ac demittere dignetur, vt in hoc in ſchemate terræ imperet. Obſeruandum verò, non ſine myſterio dici, *Agnum terræ dominatorem* fore. Ecquis enim non miretur, audiẽs Chriſtum ſub agni animalis adeò imbellis, & non potius leonis, qui tantos præfert animos, & cuius ſæpius in ſacris litteris illi nomen adaptatur, ſchemate & forma, orbis vniuerſi dominum imperatoremque vocitari? Duæ tamen myſterij huius ſe offerunt rationes, vna quidem è Chriſti paſſione deducta, alia verò, quæ ad eius benignitatem clementiamque refertur. Iſa. 16.

Cur Meſſias dictus ſit Agnus dominator terræ.

Vt verò intelligamus, Chriſtum paſſione & meritis crucis, totius terrarum orbis imperium ſibi comparaſſe, hinc iure meritoque, cùm velut terræ Rex ac dominator deſcribitur, non leo, ſed agnus dumtaxat (quod animal immolabile & ſacrificijs deſtinatum erat) nominatur. Adhæc cùm vniuerſum ſibi orbem ſubigere, & omnes mundi incolas ſub imperij ſui leges ſubijcere, non armis, non bellica potentia, ſed benignitate, manſuetudine, bonitate, clementia, decreuiſſet; rectè ſub agni ſimplicis & innocui, non verò belluæ alicuius ferocis indomitæque imagine eius eſt monarchia repræſentata.

Rationes cur Meſſias dicatur Agnus.

Crux ergo verum imperij principatuſque ſymbolum, ac propè omnis,

Crux ſymbolũ & nota principatus.

quam

Digitized by Google

quam hoc in mundo ſibi Redemptor comparauit, gloriæ nota. Ipſemet illud ſignificare voluiſſe Seruator videtur, cùm verbis quidem obſcuris in Euangelio ait, *Cùm exaltatus fuerit filius hominis, tunc cognoſcetis quia ego ſum*. & alibi multò apertius, *Si ſemel exaltatus fuero omnia traham ad meipſum*. Quid porrò eſt exaltari, quàm crucem aſſumere? Quid verò omnia ad ſe trahere, quàm omnium dominari, cœli terræque dominium obtinere, & totius orbis imperium nanciſci?

Ioann 8. *Ioan, 12.*

Cur Christus exaltationē crucem ſuā appellet.

Sed nolite mirari Chriſtiani Auditores, neu mirum vobis videatur, ipſam à Saluatore mundi crucem honorem, gloriam, ac decus ſuum, ac verbo vnico, *exaltationem* appellari. Eamne crucem, Domine, tam ignominioſam, tam probroſam, crudelem, in qua tot affectus es iniurijs, tot paſſus calumnias, tot cruciatibus ſaturatus & impetitus, exaltationem tuam nuncupas? Rationes autem nominis huius ſunt inſignes. Primò vt ſtolidam mundi ſapientiam confunderet & exploderet, qui eos dumtaxat magni facit & beatos iudicat, qui honoribus, diuitijs & opibus abundant, *Beatum dixerunt populum, cui hæc ſunt*. Qui vindictam exigit, qui de inimicis vltionem depoſcit, qui ira ac furore æſtuat, qui nihil omnino perferre vult, is generoſus & ſtrenuus vulgò habetur.

Pſal, 14.

Iniurias tolerare actus heroicus.

At ipſe Chriſtus ſuam è contra exaltationem, honorem, perfectionem, nobilitatem, & omnem animi ſui magnitudinem, in cruce ſola ſitam putat, in qua tantum ipſe infamiæ, probri, confuſionis, iniuriarumque pertulit; vt hinc manifeſtum fiat, opprobria & iniurias Dei cauſa toleratas, non eſſe quamdam animi ignauiam ac vecordem puſillanimitatem, ſed inſignem quamdam exaltationem, & heroicos generoſi cuiuſdam animi actus & teſtimonia.

Crux theatrum fuit, in quo omnes Chriſti virtutes apparuere.

Vocat deinde crucem ſuā exaltationē; quòd in ea velut in loco quodā elato, ſublimi, ac velut theatro ſuā moriendo humanitatem, terram verò concutiendo diuinitatem, ſolem offuſcando, mortuos ſepulcris exciendo, ſaxa confringendo potentiam, pro inimicis rogando bonitatem, iniurias patiendo tolerantiam, peccatoribus indulgendo miſericordiam, aliaſque ſexcentas virtutes ſpectandas dedit.

Non ergo ſine ratione crucem tanto Eccleſia cultu proſequitur, cùm eam Dei filius ita honorarit, vt eam in turmarum ſuarum vexillum, & regni ſignum ſelegerit, ac tantum viciſſim ab eadem honoratus ſit. Nec verò mirum cuiquam videatur, ſi tanto eam Chriſtiani honore cultuque proſequantur, cùm & Gentiles & Barbari, eam & venerati ſint & coluerint. Etſi enim plerique idololatrarum crucis figuram vt ominoſam & abominabilem exhorruerint, AEgyptij tamen ſuam hoc pacto erga crucem reuerentiam teſtati, inter cetera hieroglyphica crucē futuræ vitæ ſymbolum eſſe voluerunt. Quin & ſummum apud eos numen Serapis crucem in pectore, velut pretioſum quoddam monile, & quo nullum formari poterat diuinius, geſtaſſe ſcribitur, teſte ſancto Auguſtino in libris de ciuitate Dei. AEgyptios autem imitati videntur Græci, & pari crucem honore proſecuti: nam in pleriſque Serapidis fanis ſimiles repertæ ſunt cruces.

Figura crucis in pectore Serapidis velut monile. *Lib. 8. cap. 5.*

Sed nænias nos non referre hinc patebit. Refert ſiquidem Nicephorus Coſroem Perſarum Regem, in gratam beneficiorum acceptorum memoriam & remunerationem, barbaros aliquot frontem cruce ſignatos ad Imp. Mauritium

Barbari cruce ſignati in fronte.

Digitized by Google

tium miſiſſe. quod in fronte ſignum cùm Imperator miraretur, rogaretque, cur ipſi a fide prorſus alieni, in fronte loco digniſſimo crucem geſtare auderent, aut vellent; reſpondiſſe feruntur, iam olim cùm vniuerſum regnum dira quędam contagio depaſceret, nullumq; nat. iræ ſcrinia illi ſiſtendæ tollendæq; remedium ſuppeditarent, quorumdam ſuaſu & conſilio, cruce frontem ſignandi conſuetudinem inductam, & ab eo tùm tempore luem ceſſare cœpiſſe, populumque à contagio liberatum fuiſſe: crucem exinde ſibi ſemper verum ſalutis vitæque ſignum & remedium exſtitiſſe. An non ſimile id vobis videatur, & quaſi idem cum eo quod in Ægypto factum olim legimus, in qua domus omnes Hebręorum agni ſanguine tinctæ perhibentur, vt ab Angeli exterminatoris gladio ac ſtrage hoc ſigno immunes redderentur. Exclamo itaq; ô admirabilis, ô beata crux, ô crux omnigenis honoribus proſequenda!

Mirabilis de crucis efficacia hiſtoria.

Exod. 12.

Dictum olim, cùm abominãda, probroſa & exoſa crux erat, *Maledictus qui pendet in ligno:* ſed hodie longè ſecus ſe res habet; nam cùm crux illuſtris iam facta ſit & ad ſummum honorem euecta, illud Sapientiæ illi velut elogium datur, ***Benedictum lignum, per quod fit iuſtitia***, crux ſcilicet, in qua de peccato, morte, diabolo, ac mundo iuſtitia facta eſt. iuſtitia, inquam, cùm in ſummo iuſtitiæ rigore Patri æterno irato offenſoque, per vnigenitum filium eius ſit ſatisfactum: vt, quemadmodum aduerſus infinitę maieſtatis Deum crimen ac ſcelus commiſſum erat, ita & per quemdam, qui paris meriti foret, ſatisfactio ipſi fieret.

Deut. 21.

Sapient. 14.

Iuſtitia in cruce perfecte facta.

Obſcurioribus id verbis innuit Pſaltes, & huc alluſit, cùm Pſalmo 9. ad Deum his orat affectibus, *Confitebor tibi Domine in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua, lætabor & exultabo in te, pſallam nomini tuo Altiſſime, &c.* Cur iam affectuoſis humaniſque hic veris verbis ſancte Propheta? cur tot gratiarũ agendarum, affectus indicãdi, laudumq; effundendarum formulas adhibes? rationẽ ipſe nobis petentibus in ſequẽtibus mox dat: *Quoniam feciſti*, inquit, *iudicium meum, & cauſam meam, ſediſti ſuper thronum, qui iudicas iuſtitiam;* ſuper thronum inquam crucis tuæ ſedens abſoluiſti & remiſiſti, quod in iuſtitiæ humanæ tribunali pœnæ & condemnationi obnoxium fuiſſet: in illo cauſam meam dijudicaſti, litem diremiſti, ibi aduerſus te ipſe ſeuerus, & erga me clemens & benignus, de peccatis meis iuſtitiam feciſti: ibi quoque verè cauſam meam, non verò tuam iudicaſti; ſiquidem tua non intererat; neque enim peccatum admiſeras, nec admittere vllum poteras. O ergo crux verè venerabilis, & omnibus modis adorabilis! tu thronus iuſtitiæ peccatorum meorum, tu tribunal & locus rationum, in quo redemptionis humanæ pretium annumeratum & ſolutum eſt, tu denique theatrum, in quo omnes IESV CHRISTI virtutes ad ſpectandum exhibitæ ſunt.

Pſalm 9.

Hæc referamus licet, quod in Apocalypſi ſua Ioannes vidit: *Et vidi in dextera ſedentis ſuper thronum librum ſcriptum intus & foris ſignatum ſigillis ſeptem.* Libri huius conſpectus & tenor in diuerſa abire interpretes coegit, & varias interpretandi vias ſuggeſſit. Credunt nonnulli, & ſanè communis propè vniuerſorum opinio eſt, vt Origenes, ſanctus Hilarius, ſanctus Hieronymus, & alij plures, per librum hunc Scripturam ſacram deſignari, quæ verè liber admirabilis, & intus & foris ob duo nimirùm teſtamenta ſcriptus; vetus quidem foris

Apoc. 5.

Homil. 12. in Exod. & homil. 14. in Ezech.

In c. 22. Iſa.

Google

foris, nouum verò intrinſecus, vtpote myſterijs circumuelatum.

Scriptura ſacra denotata per librum ſeptē ſigillis ſignatum.

Et ſanè prodigioſus liber eſt ſcriptura ſacra, ſeptemque ſignatus & clauſus ſigillis: quæ Hugo Cardinalis & enumerat, & ſimul quæ ſint declarat: ſententiarum ſcil. profunditas, ſenſuum multiplicitas, figurarum varietas, earundem rerum incomprehenſibilitas, myſteriorū obſcuritas, tropologiarum pulchritudo, & veritatis infallibilitas. An non prodigioſa & mirabilia hæc ſunt ſigilla, quibus tot ſcatens mirabilibus liber eſt obſignatus? Putarunt hæc alij eſſe Sapientiæ æternæ arcanū, quos inter primas tenet Aretas illis Deuteronomij verbis innitēs: *Nonne hæc condita sūt apud me, & ſignata in Theſauris meis.*

Deuter. 32.

Ieſus Chriſtus ſignatus per librū Apocalypſeos.

Sed qui, mea ſententia, rectiùs ſentere, & propiùs ad verum acceſſere, aſſerunt per librum hunc Ieſum Chriſtum intelligendum eſſe, cuius libri ſigilla ſeptem, ſeptem erant redemptionis noſtræ myſteria, olim ſub figurarum & legalium cæremoniarum tecta velamine, ipſa ſcilicet incarnatio, natiuitas, paſsio, mors, reſurrectio, aſcenſio Redemptoris, & ſpiritus paracleti demiſſio. Porrò Chriſtum librum quemdam eſſe, ex ipſa ſcriptura colligitur; vnde in Pſalmis legimus: *Et in libro tuo omnes ſcribentur.* Ac de ſeipſo loquens Seruator, veluti de libro quodam loquitur: *In manibus meis deſcripſi te.* quaſi diceret, Te in manibus meis velut in egregio & candido quodam libro ſcripſi, pennæ inſtar fuit crux, ſanguis atramenti vicem ſubijt.

Pſalm. 138.

Iſai. 49.

Chriſtus in cruce extenſus egregius liber eſt & lectu facilis.

Abacuc 2.

Verus inquam liber & lectu admodum facilis ipſe Chriſtus eſt in crucem extenſus. Ita de Chriſto Ieſu capitur liber ille, de quo ad Abacuc Prophetam DEVS: *Scribe viſum, & explana eum ſuper tabulas, vt percurrat qui legerit eum.* Propheram hic librum ſcribere iubet & literis quidem grandiuſculis, eumq; ſuper tabellas coram omnibus explanare, vt ab omnibus prætereuntibus videri legiq; poſſet. Liber hic magnis literis conſcriptus, & ſuper tabulas extenſus ipſe eſt Chriſtus in crucem expanſus, & cubitalibus literis & characteribus maiuſculis, id eſt, illuſtriſsimis virtutum exemplis; vt omnes eadē legere commodè, & vitæ rectè decenterque inſtituendæ petere inde rationes queant, exaratus.

Iſai. 8.

Eo etiam exponi ſenſu poteſt alter ille Iſaiæ locus: *Sume tibi librum grandem, & ſcribe in eo ſtylo hominis.* Stylus porrò hominis vulgarem manifeſtamq; ſcribendi rationem denotat, quæ ab omnibus & legi & intelligi queat. Pater ergo æternus in Chriſto filio ſuo, ſtylo humano & cuiuis obuio, omniū virtutum illuſtrium exempla ſcripſit & deſcripſit, vt ab omnibus vitæ huius iter calcantibus videri intelligiq; ad deinde exprimendum valeant.

Ante incarnationem Deus inſtar Angeli ſcribebat & obſcurè.

Ceterum ſtylus hic hominis, aut noui huius libri conſcribendi ratio alios mihi in mentem reuocat conceptus, vt mecum ipſe iudicem, aut ſaltem cogitem, Deum ante filij ſui incarnationē & paſsionem, non ſtylo hominis, nec vulgariter ſcribendi modo, ſed obſcuriori & Angelico potiùs vti conſueuiſſe: vix enim, & nonniſi quàm difficillimè, & ab illuminatiſsimis quibuſq; ac perfectiſsimis intelligi poterat, nēpe perfectæ genus vitæ in humilitate, patientia, inimicorum dilectione, ſimilibuſque virtutibus conſiſtere, non niſi in virtute exercitatiſsimi ad ſcientiæ huius adyta admittebantur, & ſubtiles libri huius adeò difficilis & obſcuri characteres euolue-re poterant. Sed poſtquam carnem huma-

Perfectæ vitæ genus iam cognitu facile eſt.

Digitized by Google

humanam Redemptor aſſumpſit, in Chriſto Ieſu tam ingentibus deſcriptus eſt litteris & ſtylo hominis, tamque egregijs clariſque virtutum exemplis depictus, vt à ſtupidiſſimo & indoctiſſimo quoque hodie cognoſci & pernoſci queat. Hanc porrò crux peperit dexteritatem, hanc cauſata eſt ſcientiam, hanc denique docuit philoſophiam.

Firmiter ipſe credo, Auditores, & vos mecum credere velim, Saluatorem meum ſimul & veſtrum verè fuiſſe librum, ſed qui omnium ſe in cruce oculis aperuerit, & velut in ſublimi quodam pulpito nemini non ſe expanderit, conſpiciendumque dederit. Docuit hoc me Apoſtolus, dum hoc Galatas modo coarguit. *O inſenſati Galatæ quis vos faſcinauit non obedire veritati, ante quorum oculos Ieſus Chriſtus præſcriptus eſt & in vobis crucifixus?* quaſi diceret, faſcino vos quodam dementati ſitis oportet, qui Euangelio ita reſiſtatis, vos inquam, ante quorum fidei oculos Ieſus Chriſtus eſt crucifixus, velut liber quidam euidentibus & manifeſtis amoris & charitatis erga vos & omnes omninò mortales documentis depictus & exaratus eſt.

Gal. 2. Chriſt⁹ crucifix⁹ eſt doctus & inſignis quidā liber, ſed omnium patens oculis.

Græca vox προεγράφη egregiam hanc expoſitionem mirificè confirmat, hincque prolicit ſenſum, Chriſtum videlicet in cruce expanſum fuiſſe velut librum quemdam apertum & explicatum, omnium fidelium oculis obiectum, in quo ſine vlla difficultate & peccati fœditas, & gratiæ ſplendor, & virtutum pulchritudo, & Dei bonitas, ſapientia, potentia, & ardens quidam erga humanum genus amor legantur. Beata autem ac felix illa anima, quæ eruditum hunc librum ſæpè euoluit! Quem ſanè toties & ita perlegit Apoſtolus, vt omnem inde ſuam ſe hauſiſſe ſcientiam, & præter Ieſum crucifixum nihil penitus ſe noſſe fateatur: *Non iudicaui,* inquit, *me ſcire aliquid inter vos, niſi Ieſum Chriſtum, & hunc crucifixum.*

In libro crucis omnes legere eſt virtutes.

1 Cor 2.

Quidquid demùm crux ſit, aut liber, aut bellicum ſignum, vel ſcutum protectionis, vel ſchola documentorum, vel principatus nota, vel thronus iuſtitiæ, vel adorationis cauſa, aut denique aliud quidlibet; tot in ſe complectitur mirabilia, vt quicumque Dei filium in eadem extenſum patentibus brachijs, capite pendulo, & latere patulo conſpicit, paradoxon quoddam audire, & inſolens quoddam in rerum natura videre ſibi prodigium perſuadeat. Ita nāq; de ſe ipſe Dominus apud Prophetam prædixit, *Tanquam prodigium factus ſum multis.* Hic porrò locus triplici legi modo poteſt. Vulgata namque & communis præfert, *Tanquam prodigium factus ſum multis,* & is eſt ſenſus: Multi me fugiunt & veluti monſtrum, aut portētoſum quid execrantur; hinc alij me Samaritanum, alij à dæmonio occupatum vocāt. Atque huic expoſitioni ſuffragatur D. Hieronymus; quæ in Ieſum Chriſtum crucifixum non ineptè quadrat: maximum enim reuera prodigium fuit, videre hominem tam extraordinaria quadam ratione, tanta conſtantia, & tam generosè pati, verè vt dici queat, patientiam eius in omnibus & vbique planè prodigioſam fuiſſe.

Chriſtus in cruce velut prodigiū eſt

Pſalm 70.

Varia lectio huius loci.

Patiētia Ieſu Chriſti in cruce fuit prodigioſa.

Alia verſio habet, *Tanquam portentum factus ſum multis.* Ita ſanctus Hieronymus in verſione Hebraica: ac tum ſenſus eſt, Redemptorem mirabile & terribile diuinorum iudiciorum, & iræ cœleſtis in peccatores concitatæ exemplum fuiſſe. Adeò vt exemplo ſuo præſagierit & ſignificarit, eos qui peccabant in tartaro grauiſſima manere ſupplicia. Hinc cùm Iſaiam nudum ac diſ-

Chriſtus crucifixus fuit velut præſagium & documentum.

cal-

Digitized by Google

Iſai. 10. cedere iuſſiſſet, mox ſubnectit; *Sicut ambulauit ſeruus meus nudus & diſcalceatus, trium annorum ſignum & portentum erit ſuper AEgyptum & ſuper AEthiopiam.* *Ezech. 10.* Ita apud Ezechielem populi captiuitatem & transmigrationem deſignaturus, Prophetam hunc iuſſit inſtar hominis domum & habitationem mutantis, per vrbis compita vagari, diſcurrere, & ſupellectilem ſuam de loco in locum transferre, additque, *Quia portentum dedi te domui Iſrael:* quaſi diceret, mirum tibi minimè videatur factum tuum; hoc enim Iſraelem docebis, & præſagiendo futuras eius calamitates præſignificabis. Ita Dei filius in crucem actus, nudus, conciſus plagis liuidus, & cruciatibus exhauſtus, velut prognoſticon ac præſagum quoddam documentum futurus erat, quæ pœna & tormenta peccantibus imminebant, qua lemque ſibi iram theſaurizent, niſi antè pœnitentiâ flagitia commiſſa expientur & deleantur.

Chriſt⁹ crucifixus fuit miraculum. Tertia interpretatio eſt, *Vt miraculum factus ſum multis,* perinde ac ſi diceret, multi qui me in cruce patientem oculis conſpexere, aut poſtea ex amore in Euangelio id conſiderarunt, vt miraculum me habuere. Lectionis huius auctor eſt Caietanus in verſione ſua Hebraica: qui licèt locum hunc de Dauide explicet, qui verè temporis ſui ætatiſque miraculum fuit, vtpote qui etiamnum adoleſcens vrſos domaret, leones ſuffocaret, Goliadas proſterneret, & alia facinora mira ederet; meliùs tamen rectiuſque de Chriſto Ieſu capiatur, qui tum in vita, tum in morte, tum potiſſimùm in cruce exſpirans, omnium fuit ſæculorum miraculum.

Quid igitur vobis de hac cruce videtur, Auditores? mirumne in eius elogijs recenſendis, honoreque deprædicando longum me adeo & effuſum eſſe? cùm ipſa mirabile ſit prodigium, terribile portentum, & miraculorum omnium maximè ſit mirabile. Obſtupeſcitiſne etiam, quòd eius inuentionem Eccleſia tanto plauſu feſtaque lætitia celebret?

Scriptum in Euangelio legimus, eum qui theſaurum in agro inuenit, gaudere & præ lætitia exultare: meritò ergo hodie Eccleſia plaudit & iubilat, cùm generalis totius orbis theſaurus, qui in monte Caluariæ deliteſcebat, hodierno anniuerſario inuentus ſit & in apertum productus. *Matt. 13.*

Exultate ergo, Chriſtiani, hoc in feſto, exultationis & plauſus, & lætitiæ ſigna edite; agnoſcite quod hodie vobis accidit bonum, ob rei adeò pretioſæ, vtilis, & ad animæ ſalutem tantoperè neceſſariæ inuentionem. Lætamini, inquam, quòd hodie reperta ſit clauis, qua paradiſi ſit ianua referanda, ſcala qua in cœlos aſcendere poſſitis, baculus quo vos tueri debetis, ductor quo præeunte victoria certa manet, lignum, quod vnà cum vita immortalitatem vobis adferet; theſaurus denique, quo diteſcere, & ex quo omne diſſoluere æs alienum poteſtis.

Hanc ergo crucem diuinam genu flexo adorate, ad eius vos pedes magna animi demiſſione ſupplices proſternite, debitum diuinitati ac numini honorem illi date, eius maieſtatem veremini, ſanctitatem admiramini, & gloriæ eius magnitudinem paſſim & vbiq; per omnium aures diſſeminate. Amplectamini, piæ animæ, inſignem hanc arborem, ſub vmbra illius, Ionæ Prophetæ *Ione 1.* exemplo, requieſcite, vt à nimio & importuno mundi huius æſtu defendamini. Sacrum hoc lignum vſurpate, vti olim Elizæus ad amaras ſæculi huius ac *4. Reg. 4.* vitæ aquas dulcorandas. Ad pedes eius, vti

Gen.28. vti olim Iacob ſub terebintho, omnes deos alienos & idola, id eſt, omnia peccata veſtra, vanitates, ambitionem, auaritiam, prauos affectus, concupiſcentias, mala deſideria, & carnis æſtus & cupiditates, qui vera mundi huius idola ſunt, obruite.

O millies adoranda, omnigena veneratione digna, & infiniti pretij crux! tu cœli decus, terræ ornamentum, & totius orbis miraculum. inter cæteras tu arbores, inter thronos, theſauros, mirabilia omnia, & creata vniuerſa eminens & præſtantiſſima es. O crux honore, magnitudine, & gloria plena; te laudant Angeli, glorificant homines, dæmones formidant. Tu cœlis ornamēto, terræ ſolatio, inferis es terrori. In te ſperant peccatores, tu ægros ſolaris, tu afflictos recreas, per te miſeri æquanimes ſortem ſuam ferunt, in te fideles credunt, per te pugnantes ſumunt animos, oppreſſi generosè ſe tuentur, per te denique nemo non roboratur & animatur. O verè regia crux, ac planè diuina, te & ore & corde ſupplices adoramus: te velut vnicam protectionem noſtram, tutelam, ac defenſionem agnoſcimus, ad te velut ad ſacram anchoram ac ſpem vnicam accurrimus, ad te, veluti ad vnicum aſylum noſtrum confugimus: noſtri ergo miſerere, nos admitte, ac præſta, vt quem ipſe in Caluariæ monte in te recepiſti, in cœleſtia nos habitacula, & gloriæ ſempiternæ fruitionem recipere dignetur: cuius nos participes efficiat Pater, Filius ac Spiritus ſanctus, Amen.

Crucis elogia.

IN FESTO S. IOANNIS ANTE PORTAM LATINAM.

Acceſſit ad Ieſum mater filiorum Zebedæi, cum filijs ſuis, adorans, & petens aliquid ab eo, Matth. 20.

FIGVRA.

Beniamin omnium Iacobi Patriarchæ filiorum natu minimus, præ ceteris fratribus in AEgyptum frumentandi gratia abeuntibus à Ioſepho & benè habitus eſt, & maiora alijs beneficia & grati amantiſque animi teſtimonia accepit: quod tum ad oculum patuit, cùm in epulo, quo ſimul omnes excepit, quinque illi præ alijs fercula apponi iuſſit, binas veſtes dedit, & ſcyphum aureum infiniti pretij ac valoris ori ſacci illius indidit. Qui ſingula hæc paulò ſecum attentiùs conſiderare voluerit, illicò iudicabit, omnia rectè quadrare, & ad Ioannis noſtri Euangeliſtæ ſortem præſignificandam contigiſſe. Certum namque eſt primò, eum inter ceteros Apoſtolos omnium natu minimũ fuiſſe, & Chriſto cariorẽ, qui proinde per excellentiam dictus ſit *diſcipulus quem diligebat Ieſus*. In huius amoris teſtimonium, in beatitudinis epulo, quod in cœlo inſtituitur, quinque illi fercula miſſuſque ſupererogauit, quinque inquam ſenſuum gloriam, & veſtem dupli- Gen 44.

Digitized by Google

plicem, id eſt, & corporis & animi gloriam: quin & ſcyphum ex auro puriſſimo, id eſt, paſſionis calicem, cùm nimirum hodie ante portam Latinam in feruētis olei vas cōiectus eſt. iuxta id, quod de illo prædictū erat, *calicē quidem meū bibetis*. Verus inquam ille Beniamin, de quo prædixerat Dauid, *Ibi Bēiamin adoleſcentulus in mentis exceſſu*: quod non de Paulo Apoſtolo, ſed de Ioāne Euangeliſta intelligendū eſt, qui mirabiles mētis exceſſus paſſus eſt, cùm qui ſuper ſacrū filij Dei pectus requieſceret, dignus eſt habitus etiamnum adoleſcens; hauddū enim paſſionis Dominicæ tempore viceſimum complerat ætatis annum. Sublimia hic includuntur myſteria, & materia ſanè perquam illuſtris: quā vt pro dignitate vobis exponam, cœleſtem opem efflagito, & ad Spiritum Paraclerū confugio, gratiam vt elargiatur, & meritum concedat; voſq; eadem opera obteſtor, eodem vt vota veſtra dirigatis. quapropter huc preces mentemque dirigentes, ſimul omnes Virginem ſacratiſſimā rogemus, ſuis vt ſuffragijs nobis adſit, interim dum Angelica eam ſalutatione compellabimus *Aue Maria*.

Pſalm. 67

Quęſtio magna circa mortem S. Ioannis Euangeliſtæ.

Magni ſanè momēti ac pōderis eſt inter Doctores & Patres Eccleſiaſticos cōtrouerſia, Auditores, quę de Ioānis Euāgeliſtæ morte & mortis genere controuerti cōſueuit. Cœpit hæc iā tū Apoſtolorū ætate quæſtio moueri, & variè diſcuti; nā in Euāgelio legere eſt, *Exijt ſermo iſte inter fratres, quòd diſcipulus ille nō moritur.* Controuerſia verò & diſceptatio ab illis Redēptoris Petro de Ioannis amici ſui ſtatu rebuſq; inquirenti reſpōdentis verbis ortū traxit, *Si eū volo manere, donec veniā, quid ad te?* Ex hiſce verbis permulti in eam venere opinionem Patres, qua Ioannem nondū eſſe defunctum, ſed adusq; filij Dei ad iudiciū aduentū, & vltima mundi tēpora, in vita permāſurum, ac tum quidem non ceterorum hominum more exſpiraturum, ſed viuum in cęlos ſubiectum iri gloria ſempiterna iam donādum, aſtruere ſunt auſi. Hinc ſibi perſuadent, hauddum illum exſpiraſſe, ſed viuū in terreſtrem paradiſum tranſlatum eſſe, vt tandem aliquando, tempore Antichriſti, cū Elia & Enoch Eccleſiæ periclitanti opē ferat.

Ioan. 21.

Vnde Patres nonnulli crediderint, Ioannē non eſſe moriturum.

Opinionis huius auctor & anteſignanus eſt Theophylactus, qui primus eā & procudit, & calamo propugnauit: ita nāq; in Ioannē cōmentatus ſcribit. *Quidā dicunt Ioannē viuere, & ab Antichriſto occidendum, cum Elia prædicantē Chriſtū.* Aretas Cæſarienſis Archiepiſcopus eandem inſiſtit viam, & illa Apocal. verba, *Oportet te iterū prophetare gētibus* exponens, de ſuo adiūgit, *Ex hoc dicto opinātur multi Ioannē vſque ad ſeculi conſummationē viuere, ac venturū eſſe circa tēpora Antichriſti cū Enoch & Elia.* Suffragatur his & S. Hippolytus martyr, & in eadē abit, cùm in orat. de ſeculi cōſumm. in 5. Biblioth. SS. Patrum tomum relata, hęc in aciē pro hac ſententia verba producit: *Prior aduentus Domini præcurſorē habuit Ioannē Baptiſtam, poſterior aūt Enoch, Eliā, & Ioannē Theologū exhibebit.*

Theophylacti ſentētia de morte S. Ioannis.

In c. 10. Apoc.

Orat. de conſum. ſæculi.

Simeon Metaphraſtes, & B. Ioannes Damaſcenus pedibus in eamdem ſentētiam concedunt, & cauſā eamdē tuētur: primus ait, *Ioānes Enoch & Eliæ coniungitur.* & eodē ſenſu Damaſcenus *Ioannes vſque ad aduentū Chriſti expers omnino mortis perſtiturus eſt.* Catharin⁹ & plures alij doctrina & nomine illuſtres Doctores tā Latini quàm Græci eādem etiā ſequuntur & exoſculantur ſententiam,

In vita S. Ioan.

Orat. de trāſfig.

Doctrina verò hæc non ſolis nudiſq; doctiſſimorū in vtraq; lingua ſcriptorū auctoritatibus & verbis nititur, ſed validis etiā prægnātibuſq; & quidē pluri-

Rationes qbus probetur oannē nondum eſſe mortuū.

mis cõfirmatur rationibus, à quibus vndiquaque fulcitur & redditur aliquatenꝰ probabilis. Prima, quæ ipſum tangit fundamẽtum, eſt, quò in hoc ipſum verba Chriſti propriè innuere videantur, *Sic eũ volo manere, donec veniam*: quorũ is eſt ſenſus, ſi eum volo manere mortis expertem, donec ad mundum veniam diiudicandum.

2. Secunda inſtat acriùs, & omnes aduerſariorum obiectiones vno vmbone diſijcit & proſternit. Nemo ſcilicet Ioãnem aut mortuum vidit, aut eius oſſa vel reliquias, nemo hactenus eius reperit ſepulchrum, nemo cineres; nullus etiã adduci hiſtoricus vel teſtis poteſt, qui eum ſcribant defunctum, aut aliorũ mortaliũ adinſtar exſpiraſſe. vnde cõijciamus & efficiamus oportet, Ioannem adhuc in viuis agere, & in paradiſum terreſtrem eſſe translatum.

Nemo S. Ioannem mortuum, oſſa, vel eius cineres vidit.

3. Tertia non minùs eſt violenta. Certum eſt & indubitatum, Antichriſto oẽs Eccleſiæ vires oppoſitum iri, & oẽs eius ſtatus aduerſus eũ depugnaturos: Enoch legis naturę ſtatꝰ partes aget, Elias pro ſtatu legis Moſaicę decertabit: ęquiſſimum igitur ſanè eſt, vt & pro ſtatu Euãgelico, & Ieſu Chriſti, & lege gratiæ aliquis exſurgat: qui cũ ceteris ſit nobilior, oẽsq; perfectione & excellentia antecellat; ratio ipſa depoſcere videtur, vt generoſiſſimum & maximè ſtrenuum quem habuit pugilẽ, emittat, dilectiſſimum inquam Ieſu Chriſto diſcipulum, eius honoris perquam ſtudioſum, & cultui illius addictiſſimum. Ob hanc forſitan cauſam magnæ & illuſtres illi, quoad Antichriſti ſtatum & tyrannidem, reuelationes in Apocalypſi factæ ſunt.

Enoch, Elias & S. Ioannes in fine ſeculi veniẽt ad Antichriſto reſiſtendum

4. Quarta, ab ipſa S. Scripturæ parte irrũpẽs, & alterius partis propugnatores, acerrimè impetit. Ioanni ſiquidẽ in Apocalypſi ab angelo dictum eſt: *Oportet te iterum prophetare gẽtibus & populis, & linguis; & regibus multis.* Hoc porrò a Ioanne nondum factũ videtur, Epheſo enim non diſceſſit, & vix alias adijt nationes remotiores, aut linguas exoticas, aut populos incognitos, præterquam Græcos, veriſimile ergo videatur, in ſęculorum id fine fore vt contingat.

Apoc. 10.

Quinta nõ minus damnũ infert: Promiſit ſc. Apoſtolis Redẽptor, per pœnas illos, tormenta, tribulationes & aduerſa in cœlum aſcenſuros. quid verò cauſę fuit, quę ratio, ob quam diſcipulo ſibi cariſſimo honorem hunc eximium, & tã illuſtrem gratiam negaret? cur Dominus Ioanni non conceſſit, quod tanto ille deſiderio exoptabat? Credendum ergo, nondum eum mortis tela ſenſiſſe, quòd in Antichriſti perſecutione cum Elia & Enoch martyrij ſit laurea coronandus; atq; ita votis eius fiet ſatis, & Saluatoris promiſſa fidem habebunt, dicentis: *Calicem quidem meum bibetis.* 5.

S. Ioãnes ſub Antichriſto martyr futurus.

Sexta ferit hoſtem cominus, & vt ſe extricet negotium faceſſit. Ait ergo, Miſſus eſt Ioãnes in feruens & bulliens oleum: cur ergo tunc eum mori minimè Deus permiſit, & eo in cruciatu vitam finire? cur tanto eum miraculo in vita cõſeruauit ſuperſtitem? niſi vt ſuperuiueret, quò tãdem moreretur mũdo vniuerſo moriente. Videntur certè id innuere Chriſti verba, *Sic eum volo manere* in vita, *donec veniam*, ac deinde non ſecùs atque alij morietur. 6.

Rationibus hiſce ritè, & vt oportet conſideratis, dicendum eſt, opinionem hanc non eſſe omnino reijciendam, nec planè abſurdam. Licet enim argumẽtis hiſce reſpondere, rationes euertere, & confutare liceat; omnibus tamen rectè libratis, & rationibus vna cum auctoribus & ſcriptoribus examinatis mentem ipſæ propemodum in partes ſuas cogunt.

Dicentium Ioannẽ nõdum eſſe mortuum, ſatis probabilis eſt opinio.

Digitized by Google

gunt deſcendere,& victoriā concedere.

Vera opinio Ioannē eſſe mortuum.

Cōmunior tamen ac vero conſentiētior opinio eſt, Ioannem verè eſſe vti reliqui Apoſtoli, mortuum.atq; hæc etiā à validis patronis defenditur,& veritas ipſa generoſos ac ſtrenuos, qui pro ſe decertent, pugiles habet. Primus qui eā propugnauit & docuit, magnus fuit Hieronym. qui in tract. de Script. Eccleſiaſticis planè & apertè hęc de Ioāne ſcribit, *Cōfectus ſenio Ioānes, ſexageſimo octauo poſt paſſionē Domini anno mortuus eſt.* quid afferri lucidi⁹ & manifeſti⁹ queat?

Lib. 3. Eccl. hiſt. c. 31.

Sequitur hunc veteranus & celebris quidam miles, Polycrates nomine, quē in hiſtoria ſua Eccleſiaſtica mirificè celebrat & extollit Euſebius, apud quem hoc loquitur modo, *Ioannes*, inquit, *qui ſupra pectus Domini recubuit, Epheſi* vrbe Græciæ *moritur.*

Libr. de animae 50.

Ad has etiam partes accedit Tertullianus; lib. de anima. n. hoc habet, *Obijt Ioannes, quem in aduentum Domini remanſurum fruſtra fuerat ſpes.* cuius auctoritas ſcriptoris alienæ ſententiæ aſſertores mirificè percellit.

Ser. 149. de temp.

S. Auguſtinus Afer, & præclarus Eccleſiæ Doctor iiſdem adhæſit, & pugnā itidem iniens, & cauſæ caput, verba inquam illa Domini, *ſic eum volo manere donec veniam*, excutiens, eo illa modo exponit, *ſine vulnere, ſine cruciatu dormiat, & exſpectet me.* qui deinde ſe ipſe rurſus interpretatur, *hoc eſt, ſic volo eum manere, & mori ſine martyrij cruciatu, nolo me ſequatur per crucē, tu me ſequere.*

Gloſſa ordinaria, Haymo, Ven. Beda in homilia, quam de S. Ioanne ſcripſit ſuffragantur: quorum vltimus Ioannem ait in foſſam quamdam profundam, in ſepulchrum paratam viuum deſcēdiſſe, atq; ibidem ſine vllo cruciatu, poſt effuſas ad DEVM preces, omnis expertem doloris, Patribus ſuis appoſitum & aggregatū eſſe. S. Epiphani⁹ verò & Dorotheus, magni vterq; nominis, auxiliarias adferentes copias, eadem ſentiunt.

Epiph hæreſ. 79. Doroth in Synopſi.

Præter veterum Patrum declarationes, auctoritates, decreta & verba, ſunt & rationes quædam fundamētales, quæ ad cauſæ huius confirmationē mirificè faciunt, & ei victoriam propè conſignāt ac palmam: quas ordine hic depromā.

Rationes ad probādum Ioannē verè eſſe mortuū.

1. Prima in ipſis Scripturæ verbis fundata eſt, fundamentum ipſum propugnat, ac nulla ratione credi poſſe ait, Ioannem adhuc ſuperſtitem viuere, quòd ipſe Euangeliſta obſcuriora Chriſti verba, ob quæ minimè moriturus credebatur, explicans ſubnectat, *Non dixit ei Ieſus, non moritur*: quæ expoſitio non aliò reſpicit, quàm vt illam de Ioāne non morituro opinionem Apoſtolorum mentibus inſidentem tolleret, eumq; verè adinſtar aliorum moriturū adſtrueret.

2. Secunda validiùs procedit, ſecumque omnes Eccleſiæ vires trahit, ſolaque ipſa ſufficit ad inimicorum aciem euertendam, palmamq; reportandā. Totius, inquit, Eccleſię, quę errare nequit, & veritatis tribunal & colūna eſt, ea eſt ſententia, opinio, & fides. Indubitanter ſiquidem illa credit, Ioannem mortuum eſſe: ac propterea feſtum eius annua celebritate recolit, interceſſionē eius efflagitat ac ſuffragia: quem ipſa honorē nonniſi iam mundo egreſſis, cœlo regnantibus, beatis, & gloria fruentibus ſanctis exhibet. At ſi Ioannes mortuus non eſſet, in mundo ſanè adhuc ageret, nondum beatus foret, nec proinde in ſanctorum catalogum referendus; atque hinc ſequeretur, Eccleſiā hoc facto errare, falli, decipi, feſto inſtituto eum ſanctum velut mortuum, cœloque receptum recolendo & inuocando, qui etiamnum ſuperſtes foret.

Eccleſia vniuerſa Ioānē mortuum credit, cùm feſtum ei⁹ celebret.

3. Tertia vallum quoddam hoſtile ſubuer-

uertere nititur, falſitatiſque conuincit argumentum illud, quo aduerſariorum vires potiſſimùm niti videbantur, quo neminem Ioannis vidiſſe reliquias aſſerebant: docet ipſa è contrario, & oſtendere ſe paratam ait, in œcumenico illo Eccleſiæ Concilio, Epheſi celebrato, clarè Ioannis reliquiarum mentionem fieri: verba eius hæc depromit: *Sacras ſanctorum triumphatorumq́; martyrum, maximè verò beatiſsimi Ioannis Theologi, atque Euangeliſtæ reliquias videndi, eaſdemq́; complectendi deſiderio flagrantibus.* Si teſtimonium hoc ad cauſæ probationem ſatis non eſſe putaret, proferret & aliud è 2 tomo Conciliorum depromptum, quo Cœleſtinus Papa in Epiſtola ad Synodum Epheſi collectam Patribus hoc modo ſcribit: *Ioannis reliquias præſentes honoratis.* Reliquię porrò nonniſi mortuorum ac defunctorũ ſunt; cùm ergo Pontifices & Concilia generalia de S. Ioannis reliquijs loquantur, eum mortuum eſſe neceſſum eſt, aut certè erroris noſtra coargui fides poſſit.

Tom. 3. Concil. cap. 16.

Mentio reliquiarum S. Ioannis.

Cōcil. Epheſ. tom. 2 c. 14.

S. Ioannes Chryſoſtomus hanc rationem etiam confirmat, veritatique auxiliatus, & Euangeliſtæ huius mortẽ, reliquias, ac ſepulcrum negantes, erroris conuincens, vno omnes telo petit: *Apoſtolorum*, inquit, *plurimorum oſſa neſcimus vbi iaceant:* mox verò addit, *Petri & Pauli quidem, Ioannis & Thomæ manifeſta ſunt ſepulchra,* quę ſanè argumenta valida ſunt, & hoſtium aciem facilè euerſura.

Exploratiſsimum ergo eſt, & certiſſimò credendum, Ioannem verè mortuum eſſe, vt plurimorum teſtimonio auctorum, præter illos, quos iamiam produxi, conſtat, ac poſt mortem ilicò cum reſuſcitatum cum corpore virginali viuentem cœlos petiſſe. Teſtem & prædem habeo Petrum Damianum Cardinalem ita diſſerentem: *Pium*, inquit, *eſt arbitrari, vt ſicut de beata Dei genitrice creditur ita Ioannem iam reſurrexiſſe.* Eiuſdem eſt opinionis Nicephorus, B. Iſidorus item in Etymologijs, S. Thomas in 4. ſententiarum, Albertus Magnus, & alij plures.

S. Ioannes mortuus eſt & deinde reſuſcitatus.

Serm. 2. de S. Ioanne.

Lib. 1. hiſt. c. 35.

4. diſt. q. 43 art. 3.

Et ſanè rationi conſentaneum & planè credibile eſt, Chriſtum Dominum eo diſcipulum ſuum cariſsimum fauore eſſe proſecutum, quo non alios. Adhæc veriſimile fit, corpus eius ita purum & integrum, & à terrena corruptione immune conſeruatũ eſſe, vti hodie ab igne illæſum eum Dominus & ab oleo feruente ante portam Latinã Romæ tutatus eſt. Miraculoſa hæcce prærogatiua eſt, quam vniuerſa Eccleſia admiratur, & feſto indicto celebrat, in Euangelium nobis illa conſignans verba: *Poteſtis calicem bibere:* in quæ duo hodierna in concione adferam; primum Ioannis tanget laudes, ſecundum eius martyrium cauſaſque feſti proſequetur.

Primò igitur, quicumque magni huius Ioannis panegyriſtam ac præconem agere, eiuſque diuitias, merita, gratias, virtutes, & ſpirituales theſauros in laudum illius theatro proponere voluerit; is ſibi mare ebibendum, terram omnem dimetiẽdam, ſtellas numerãdas, & circuli quadraturam inueniendam credat. Ad dignè ſiquidẽ de tam præſtantis viri præſtantia loquendũ, Ciceronis verbis, Demoſthenis eloquẽtia, Plutarchi memoria, Homeri iudicio, Ariſtotelis doctrina, Platonis genio, & ingenio Angelorum opus eſſet: am ſanctiſsimi viri huius laudes & præconia omne humanum ſuperant ingenium, & terrenis minimè dignantur laudibus enarrari.

Perfectiones Ioannis verba & rationes humanas ſuperant.

Equidem dum eadem admiraturus ob oculos pono, videre mihi videor Angelum

S. Ioannes in omnibus perfectus.

gelum ob puritatem, Prophetam ob reuelationes, Apoſtolum ob electionem, Euangeliſtā ob hiſtoriā, martyrē ob paſſionem, doctorem ob documēta & pręcepta, confeſſorē ob exiliū, hominē deniq; perfectū, ſanctiſſimū, & omnibus rebꝰ ac numeris abſolutū; videre inquā mihi videor ſimilem illi, de quo apud Eccleſiaſticum legimus: *Dilectus Deo & hominibus, cuius memoria in benedictione;* Virum deniq; admirabilē, maximis, præ reliquis hominū prærogatiuis donatū.

Eccli. 45.

Ipſemet quas cœlitus receperat gratias & prærogatiuas recenſens, tria ſibi ſoli priuilegia collata refert potiſsimū. Primū n, quòd Chriſto carꝰ fuerit & acceptꝰ: *Quē diligebat Ieſus.* Secūdū, quod ſupra pectus Domini in cœna vltima recubuerit. Tertiū n, quod arcana eius ſciſcitari ſit auſus, dicens: *Domine quis eſt qui te traditurus eſt?* quòd ceteri Apoſtoli minimè petere auſi ſunt.

Tria priuilegia Ioanni conceſſa quæ ipſemet recenſet.

Antequā porrò de prima pręrogatiua, in amore, quo eum Chriſtus proſecutus eſt, ſi ta plura dicam, nō poſsū quin ſummā Ioannis modeſtiā, & profundā eius humilitatē demirer; qui, dum de magno hoc fauore, & ſingulari Chriſti erga ſe gratia, qua ſe amore quodam intimo, & nō, quo alios, cōmuni, ſed maiori quam alios Apoſtolos proſequebatur, loqueretur, duntaxat, ſimpliciter ait, *quē diligebat Ieſus*, alia nō addendo, neu ſe alijs cōferendo, ne fortè animus laudū faſtu turgidꝰ inſoleſceret, atq; alios hoc nomine prę ſe cōtemneret. Humilitatis ſc. amor, ſuiipſius magnitudini & exaltationi cōtrarius, impedimēto fuit, quo minùs diceret, quod reuera tamē dicere potuiſſet, *quē præ ceteris diligebat Ieſus*: Hoc. n. poſtea eū nomine Patres oēs affecere, & hoc in eū præconiū effuderūt.

Inſignis Ioannis modeſtia & humilitas.

S. Auguſt. inprimis, in Ioan. commentat. is, hac eum laude donat: *Ipſe eſt Ioannes, qui inter oēs diſcipulos ſuper pectus Domini diſcūbebat & quē Dominus charitatē debens omnibus, tamē præ ceteris diligebat.* Idem habet & Euthym. *Ioannē,* inquit, *diligebat Ieſus plus videl. ceteris, vt qui plus diligi dignus erat.* Sequitur & Theophyl. & iiſdē propè verbis *Ioānes præ cæteris alijs diligebatur maximè.* non aliter Chryſoſt. *Et alij amabātur ſed Ioannes præcipuè.* Patribꝰ Græcis ſuffragatur & doctor Angelicꝰ D. Thō. ſuamq; afferens ſymbolam ait: *Chriſtus ſpeciali dilectione præ ceteris Ioannem dilexit.*

S. Auguſt. tract. in Ioā.

Euthym. in Ioan.

Hom. 17. in Ioan.

D Thom. in Ioan. 21.

Et ſanè Ioānē maiori Dei filius, quàm reliquos eſt Apoſtolorū amore proſecutus, maiori ēt quàm ipſum Petrū; maiora enim & euidētiora ac plura amoris illi ſigna exhibuit, quàm Petro. Quę verò amoris huius cauſa? Triplicē aſsignat D. Thomas. primò adſcribit eū integræ & ſinceræ animi corporiſque puritati, vtpote qui virgo electus tota vita virginitatē coluit. eandē cauſam adfert & D. Hieron. & Euthym. qui quidē Ioannem puritatis cōſeruandæ ita ab adoleſcētia ſtudioſum fuiſſe aſſerit, nullā vt vel minimā, qua pollueretur, cogitationem in animū aut mentē admiſerit. Secūda intimæ dilectionis cauſa fuit doctrinæ eiꝰ ſublimitas & ſapiētię magnitudo, quòd nimirū ad ſecretorū diuinorū cognitionē altiùs euolarit, & in myſteriorū adyta penitiùs alijs omnibus penetrarit. Tertia vehemēs eius erga Redēptorē Ieſum amor & affectꝰ; ex toto nāq; eū corde, & amore incredibili cōplectebatur.

Chriſto Ioannes carior quàm Petrus.

D. Thom. in Ioan. 13.

lib. 1. aduerſ. Iouin.

Euthym. Ioan. 13.

Alias alij cauſas allegant. S. Ioannes Chryſoſtomus eximiæ eius humilitati hoc attribuit, quam nempe iam tum, ex quo ad dextram ſedere in regno Chriſti cupiēs ab eo correptus eſt, omnem ambitionem exuēs, colere cœpit. Adducit & alias, & morū dulcedinē, ſimplicitatem, innocentiamq; vitę, quę in eo relucebat,

In Ioan.

cebat, amoris fuiſſe incentiua vult. D. Thomas tribus ſuis cauſis & hanc quartam addit, ob iuuentutem ſcilicet & ætatem imbecillem. Quidquid deniq; in cauſa fuerit, *fuit ille diſcipulus quem diligebat Ieſus.* *in Ioann. 12.*

Ieſu ergo carus erat, quòd mundo & puro eſſet corde, & virgo: quin in Apocalypſi ſua ſcribit, eos qui cum mulieribus non ſunt coinquinati, nec impuros conſectati ſunt amores, ſed virginalem candorem integritatemque inuiolatam conſeruarunt, Agnum ſequi quocumque ierit, & ab Agno amatos ab eius latere numquam diſcedere. *Apoc. 14.* Deinde in Sapiente ſcriptum eſt: *Incorruptionem facere proximum Deo*: atque vt impudicitia & lubricitas animas à Deo elongat & reuocat, ita vitæ integritatem & puritatem ad eum deducere. *Sap. 6.* Hæc ſcilicet incorruptio, virginitas inquam, Ioannem noſtrum Chriſto ita vicinum ac propinquum reddidit, vt ſuper ſanctum pectus eum recumbere fecerit, ſuoque amore præ reliquis Apoſtolis dignum reddiderit.

Illuſtre inter omnia Salomonis Prouerbia & propoſito quadrans, illud eſt, *Qui diligit munditiam, habebit amicum regem.* *Prouerb 22.* quod in ſancto hoc Euangeliſta locum habet, cùm enim in corde mundo conſeruando operam maximam collocaſſet, & puritatis virginalis cuſtodiendæ perſtudioſus eſſet, Ieſum Regem Regum, & totius orbis monarcham in amicum habuit.

Tob. 3. Tobias ille ſapiẽs, non vana quadam oſtentatione, ſed potiùs ex humilitate & in formam gratiarum actionis ob beneficia accepta, cordis ſui puritatem Deo confitens, magna illi cum ſinceritate ait: *Tu ſcis quia mundam ſeruaui animam meam ab omni concupiſcentia.* Erant hæc verba in ore ſanctiſſimi viri pulchra, ſed Ioannis noſtri in ore maiorem longè gratiam haberent: nam Tobiam & reliquos omnes puritate & integritate ſuperans, verè coram Deo & hominibus dicere poteſt, ſemper ſe virginem permanſiſſe, animamq; ab omni concupiſcentia immunem & liberam ſeruaſſe, non à concupiſcentia dumtaxat, ſed etiam ab omni lubrica & laſciua cogitatione, idque toto vitæ tempore. Hinc & factus eſt *diſcipulus quem diligebat Ieſus.*

In huius amoris teſtimonium cùm cruci affixus eſſet Chriſtus, ſuam illi matrem credidit, eiuſq; quaſi tutorem creauit. *Chriſtus in cruce ſuam Ioanni matrem commendat.* Tutelæ commiſſę hæc ſunt verba: *Fili, ecce mater tua*, non ait, *ſerue*, ſed *fili*: nec, *ecce domina*, ſed, *ecce mater tua.* *Matth. 27.* quorum ſingula honorem & magna amicitiæ familiaritatiſq; includũt indicia, in quæ verba S. Ambroſius hanc meditationem concinnat: *Auctor humani generis in cruce pendens pietatu officia diſtribuebat, perſecutionem Apoſtolis, pacem diſcipulis, corpus Iudæis, patri ſpiritum, Virgini paranymphũ, latroni paradiſum, peccatoribus infernum, Chriſtianis pœnitentibus veniam legauit.* Quid dici elegantius digniuſque poteſt? an non hæc omnium quæ Redemptor poſſidebat, egregia diſtributio & partitio, & teſtamentum & legata inaudita? *Quomodo in cruce Chriſtus ſua diſpertitus ſit.* S. Ioannes verò inter intimos haud dubiè referendus, vtpote cui mater legata dilectiſſima.

Patriarcha Iacob morti ſe proximũ videns ſingularem quo Ioſeph filium ſuum amore proſequebatur, & ſemper quoad vixiſſet proſecutus erat, manifeſtaturus, pauculis his ei verbis portionem præ alijs fratribus legauit dicens: *Gen. 48.* *En ego morior, & erit Deus vobiſcum, reducetq; vos ad terram veſtram, do tibi partem vnam extra fratres tuos, quam* *Iacobi in filium ſuum Ioſephum affectus.*

tuli

tuli de manu Amorrhæi, in gladio & arcu meo. Ita omnium Patriarcharum pater Ieſus iamiam in cruce animam exhalaturus, immenſum ſuum erga Ioannem diſcipulum amorem & affectum declaraturus, inſigne illi donarium legauit, & donariorum omnium præſtantiſsimum, matrem inquam ſuam ſanctiſsimam, quam crucis & paſsionis ſuæ arcu & gladio, ab Amorrhæi, id eſt, peccati ac diaboli manu tulerat, dicens: *Ecce mater tua.*

Venit hic mihi in mentem eius, quod olim in libro Iudicum legere memini. *Iudic. 5.* Siſara cùm diutiùs domo abeſſet & moram veniendi necteret, mater eius moram hanc & abſentiam ægrè ferebat, ac non mediocri dolore conficiebatur: porrò vna vxorum eius ſocrum his eſt verbis allocuta: **Inſignis allegoria.** *Forſitan nunc diuidit ſpolia, & pulcherrima fœminarum eligitur ei.* Certè in arbore crucis CHRISTVS velut alter Siſara manubias & ſpolia diſpertitus eſt, ac de omnibus quæ poſsidebat legata diſpoſuit, animam Patri, Eccleſiam Petro, matrem glorioſam Ioanni Euangeliſtæ legans, quę omnium erat pulchritudinum pulcherrima, & inter omnes, quas vlla ſæcula viderunt, fœminas perfectiſsima, iuxta illa elogia, quæ illi in Canticis dat ſponſus dicens: *Tota pulchra es amica mea.* Atq; hæc facta ſunt, vt hinc manifeſtum fieret, Ioannem fuiſſe diſcipulum *quem diligebat Ieſus.*

S. Ioannes commemorat quæ receperit beneficia, & non obſequia quæ præſtitit. Hoc Ioannes ipſe velut honorificum deprędicat, & ſibi beatam eſt ſortè gratulatus, idq; non iactabundi aut oſtentantis cuiuſdam in morem, neq; enim obſequia, quę Chriſto detulit, nec amorem, quē ante oſtenderat, recenſet, cùm tamen liberè aſſerere poſſet, omnia ſe, patrem, matrem, nauem, retia, & quidquid in mundo poſsidebat, idq; in flore ætatis, deſeruiſſe; ſed gratias duntaxat ac beneficia recepta commemorat, in quo ſuam teſtatus eſt gratitudinem, & perpetuâ beneficiorũ recordatione, &, vt ſanctus & virtutũ ſtudio excultus & eruditus, recepta cœlitus beneficia dũtaxat recolit, nõ verò quæ ipſe viciſsim impendit obſequia. quorũ illud humilitatem, hoc è contra ſuperbiã redolet.

Et eſt ſanè ſanctiſsimum quoddam exercitium, diuina beneficia ſemper ante oculos, in mente, corde & ore habere: ante oculos quidem ad eadem perpendenda, in mẽte ad eadem euoluenda, in ore ad eadem celebranda, in corde ad aſsiduè de ijſdem cogitandum. **Sanctum eſt exercitium, ſæpe diuina beneficia recolere.** Hoc vt faceret, ſponſæ ac dilectæ ſuæ ſuadebat caſtus ille ſponſus, cùm poni ſe volebat vt amoris notam ſuper cor, & velut ſignaculum ſuper brachium. Brachium porrò operum eſt inſtrumentum & organum, cor verò cogitationum officina. *Cant. 8.* Deum autem verum animarum noſtrarum ſponſum in corde & brachijs geſtare, nihil eſt aliud, quàm beneficiorum eius recordari, & eadem in memoria recentia ſemper habere: quæ planè Chriſtiana ſunt exercitia, eoque deſiderabiliora, quò diuini in nobis amoris incendium magis excitant, & cor ad gratias illi agendas magis ac potentiùs ſuccendunt.

In huius rei figuram in Leuitico iuſſit Deus, *Leuit. 6.* vt ignis in altari holocauſtorum ſemper arderet, quem ſubiecto ligno & fomite mane ac veſpere ſacerdotes ſemper alerent: *Ignis*, inquit, *in altari ſemper ardebit, quem nutriet ſacerdos ſubijciens ligna manè per ſingulos dies: ignis eſt iſte perpetuus, qui numquam deficiet in altari.* Deſignare hoc præcepto myſticè voluit, vnum è præcipuis, quibus Dei famulum occupari

Diuinorum beneficiorũ memoria nutrit diuini amoris ignem.

pari oportet, exercitijs, eſſe operam dare, vt diuini amoris æſtus & ignis inceſſanter ardeat, & in cordis ſui altari perpetuus ſit, quotidieq; ligna & alimenta, beneficia inquam recepta, ſubijcere, quæ verus amoris huius ſunt fomes & nutrimentum, quę non quotidie duntaxat, ſed ad ſingulas horas & momenta, memoria recolenda ſunt.

Pſalm. 115.

Hoc vitam ritu inſtituebat Pſalmiſta, vtque ſua nobis exercitia patefaceret, cùm dixiſſet: *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* mox ſubiungit: *In meditatione mea exardeſcit ignis.* Id eſt, vti & qualiter beneficia, quæ à Deo meo recepi, animo voluo, ita & nõ aliter ſancti amoris eius ignis in animo meo accendetur. Et ſanè frequens beneficiorum cœleſtium recordatio veri ſunt folles, aut potius viui quidam fomites in cordibus noſtris diuinum huncignem & amorem ignitum, quamdiu in hoc mundo agimus, ſuccendentes, Deumque ſimul inuitant, vt cum gaudio nobis benefaciat. Rei hu.⁹ praxim idem ipſe rex alio in Pſalmo docet, dicens: *Ego autem ſemper ſperabo & adijciam ſuper omnem laudem tuam:* quaſi dicat: Quandoquidem, Deus meus, meditatio mihi adeò eſt vtilis tantaq; pariat cõmoda, ſemper omnem in te ſpem meam conijciam, & noua à dextra tua beneficia expectabo, te ſemper prout potero celebrans ob ea, quę iam recepi, quorum numquam me capiet obliuio.

Memoria beneficiorũ cœleſtium ſunt nutrimenta ignẽ diuinum fouentia.

Pſal. 70.

Et ſanè ſolenne ſemper viris ſanctiſſimis fuit, diuinorũ aſſiduò beneficiorum recordari, eademque in corde & ore numquam non habere. Exemplo nobis ſit Iacob, qui Eſau fratri ſuo factus obuiam, poſt viginti propè annorum abſentiam, cùm is de rerum ſuarum ſtatu & prolium numero percontaretur, ac num comites omnes itineris ad ipſum ſpectarent, dicens: *Quid ſibi volunt iſti, & ſi ad te pertineant?* Placidè & ſingulari cum modeſtia reſpondit: *Paruuli ſunt, quos donauit mihi Deus ſeruo tuo.* Deinde fratrem rogans, vt quæ de bonis ſuis illi elargiretur munera, admittere ne grauaretur, quàm potuit humaniſſimè eadem obtulit dicens: *Suſcipe benedictionem, quam attuli tibi, & quam donauit mihi Deus tribuens omnia.* Videte quæſo, vt pius ille vir omnia ad Deum referat, piumque eius diuinorum beneficiorum recenſendorum morem admiramini.

Gen. 33.

Veterum pia conſuetudo, beneficiorum diuinorum ſemper meminiſſe.

Profanus verò Eſau, vt alterius erat indolis, alio etiam eſt modo locutus, & velut ingratus nec benefactorem agnoſcens Deum hæc ingrati animi teſtes verba protulit: *Habeo plurima frater mi, ſint tua tibi.* quaſi diceret: Diuitijs te aut æquo aut ſupero: quare de me noli eſſe ſollicitus, tuas tibi diuitias habe. Videte vt locutus ſit; adeò enim cum fratre non dicit, DEVS mihi plurima dedit, nec DEVM vt Dominum aut benefactorem ſuum, omniumque auctorem ac datorem agnouit, vt ne corde quidem eius & animo ſit recordatus, aut lingua ei gratias egerit, & in laudes eius prorupertit, ſed velut ingratus & oblitus, ſibi omnia adſcripſerit. In quo ſummam ipſe mundanorum ingratitudinem, Iacob verò piam piorum conſuetudinem repræſentat, qui recepta beneficia & gratias numquam non animo memori recolunt, vti & hodie Ioannes noſter, dum honorem, quo à ſeruatore IESV afficiebatur, celebrat & extollit, dicens: *Diſcipulus quem diligebat Ieſus.*

Eſau ingratitudo ingratitudinẽ mundanorũ repræſentans.

Ioſeph Patriarcha, qui octoginta & amplius annorum ſpatio tanta cum pruden-

Gen. 45.

prudentiæ ſapientiæque laude Aegypto præfuit, piam hanc ſanctamque ſeruorum Dei ac præſertim patris ſui conſuetudinem animo impreſſerat. fratribus namque vniuerſam vitæ ſeriem, & lætam ſortem ſuam recenſens, ait paucis: *Deus me fecit dominum vniuerſæ domus Pharaonis, ac principem in omni terra Aegypti.* Non ait autem, Ad hunc me honorum apicem Pharao euexit, aut tam mihi fortuna propitia fuit, vel prudentia, ſapientia, ingenioue hanc mihi ipſe dignitatem comparaui (ita enim mundanus aliquis loqueretur) ſed abſolutè ſimpliciterque ait, à Deo bonum hoc obtinui, is me fecit eum qui ſum, illi ſoli omnem ſortem ac fortunas meas debeo. hunc Ioannes noſter imitatus dicit: *Diſcipulus quem diligebat Ieſus.*

Ioſephi gratitudo ob recepta à Deo beneficia.

Dauid rex, ſiquis vnquam, pius & iuſtus, ſanctam hanc ſeruans conſuetudinem, non ſatis habebat, ſæpe beneficiorum cœlitus acceptorum reminiſci, deq; ijs frequentem ſermonem inſtituere; verùm etiam ea ipſa exaggerãdo, omnes ſecum ad ea agnoſcenda & ſimul ad ſe in gratijs ob eadem iam cognita ſuppliciter & cum laude agendis iuuandum creaturas inuitabat: *Venite,* inquit, *audite, & narrabo vobis omnes qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ,* quantum debeam DEO, quas mihi gratias contulerit; ſed ea conditione & pacto, vt calamos mihi & voces mutuò detis, quibus ei ſumma animi demiſſione grates perſoluam, & eius decantem præconia. Imitare ſanctos hoſce viros anima mea in aſſidua beneficiorum à Deo tuo acceptorum recordatione, & orbem vniuerſum, vt tecum ex intimo corde & affectu gratias agat, inuita, itaque vitium ingratitudinis fugias.

Dauid omnes inuitat, vt ſecum gratias agãt pro receptis à Deo gratijs.

Rebecca prudens illa ac ſapiens puella, vt in Geneſi ſcribitur, acceptas à ſponſo ſuo Iſaac velut matrimonij arrhas per nutium inaures, armillas, aliaque cimelia parentibus & conſanguineis omnibus oſtendit, vt illius hoc pacto magnitudinem & diuitias teſtatas faceret, quæ dona alia quædam imprudens & arrogans puella domi arcæ incluſiſſet, ea ipſa nemini non exhibuit ſpectanda. Ita quoque ſancti ac pij erga Deum verum animarum ſuarum ſponſum ſe gerũt: ſtatim enim ac meritum, virtutem, gratiam quampiam, quæ cœleſtia reuera ſunt monilia, & ſpirituales diuitiæ, magnique ea pretij & vera immenſæ Dei erga ſe dilectionis argumenta, recipiunt, omnibus ea manifeſtant, & patefaciunt, nullo non momento de ijſdem loquuntur, ac datorem aſſiduò deprædicant, vt hoc pacto bonitatis illius magnitudinem, liberalitatis exceſſum, miſericordiæ fundum per omnium ora diuulgent, & honoris illius ac gloriæ famam latiùs proferant.

Gen. 24.

Legiſſe olim in hiſtoria Eſther me mini (ſi ritè recordor) Aſſuerum Regem prudentia & ſapientia, ſi quis vnquam, illuſtrem, inſomnes ſæpe noctes integras veterum hiſtoriarum monumenta, & priſcos annales lectitando, duxiſſe: relata porrò in eos erant quæcumque ex quo ad regnum euectus erat, ab aliquo vnquam beneficia ac beneuolentiæ argumenta receperat. Et ſanè prudenter admodum, vt nimirum per hæc ipſa monumenta eorum inquirens nomina, quibus ob recepta beneficia obſtrictus erat, poſt parem ijs referret gratiam, & reciprocam beneuolentiam rependeret. Principis huius

Eſth. 6.

Allegoria.

Q 2 exem-

Digitized by Google

exemplo Chriſtianos omnes inſomnes traducere noctes oporteret, nec oculos in ſomnum declinare, quò nimirum vel ingens ſacræ ſcripturæ volumen, in quod quidquid ab orbe condito contigit relatum eſt, euoluerent, vel vitæ ſuæ librum, quo continetur quidquid nobis accidit, ex quo in terra viuere cœpimus, vt in vtroque legentes beneficia quæ à Deo ſuſcepimus, & quàm multis ob eadem illi nominibus obſtricti ſimus, ilicò ad ei gratias agendas accingamur, ac gratos nos omnigenorum obſequiorum delatione præbeamus.

Erubeſcant ad hoc exemplum Chriſtiani, adeò erga Deum benefactorem ſuum ingrati & immemores. Videant vt Ioannes noſter, quò gratiæ à IESV CHRISTO magiſtro ſuo acceptæ meliùs recordaretur, atque inde eius laudandi occaſionem haberet, ſuum commutet nomen, nec Ioannem, nec Apoſtolum, nec Euangeliſtam, nec Prophetam, nec martyrem (qui tamen meritò in ipſum tituli quadrabant) ſe nominet, ſed *diſcipulum* duntaxat *quem diligebat Ieſus.*

Gen. 41. Pium hoc Ioannis factum alterius propè ſimilis, quod in Geneſi legitur, & Ioſepho Patriarchæ contigit, mihi memoriam refricat. Hic enim cùm duos à Deo filios accepiſſet, natu maiorem Manaſsis donauit nomine, dicens: *Obliuiſci me fecit Deus omnium laborum meorum.* Minorem verò Ephraimi, dicens rurſus: *Creſcere me fecit DEVS in terra paupertatis meæ.* O pium ſanctúmque virum! ô animum generoſum & illuſtrem! ô inſignem ſancti huius viri gratitudinem! cui ſatis non eſt ob maiorum oblationem & bonorum ſuſceptionem DEO gratias agere, ſed filijs quoque ſuis nomina imponit, beneficij recepti ſignificationem includentia, vt animæ id ſuæ ſemper infixum inſculptúmque permaneret; vtque eadem operâ filij ſui hiſce donati nominibus, vnà cum patre ad gratitudinem declarandam, gratiaſque datori perſoluendas excitarentur. Ita & Ioannes noſter vt diuinorum benefactorum memoria immortaliter illi inhæreret, nomen proprium aſſumere non vult, & aliud ſibi longè dignius imponit, nimirum *diſcipulus quem diligebat Ieſus.*

Ioſephi inſignis erga Deum gratitudo.

Et ſanè ita eum diligebat, vt in ſingularis & extraordinariæ cuiuſdam dilectionis ſignum, illi caput ſuper ſacrum pectus reclinare permitteret: qui ſanè honor nemini præterquam illi conceſſus aut collatus. Sanctus Ioannes Baptiſta veritus eſt vel manu Redemptoris caput tangere; ſanctus Thomas digitum lateri vel admouens præ reuerentia quadam ſacra exclamat, ſancta Maria Magdalena tremebunda & gemebunda pedes eius tangere perhorreſcit; hic verò diſcipulus cum illo quodammodo ludit, ad libitum de eo ſtatuit, & familiariter admodum ſuper ſacrum eius pectus recumbit.

Singularis illa Ioanni fuit data gratia, quæ ſuper Chriſti pectus meruit recumbere. *Luc. 2.* *Ioan. 20.* *Ioan. 11.*

Moyſes, etſi ſummus legiſlator, Dei videre quidem faciem voluit, ſed ſola poſteriora cernere illi datum fuit. Iſaias, & Ezechiel in omnibus ſuis reuelationibus ſemper eum nonniſi in throno conſidentem conſpexere. Abraham, etſi pater fidei & fidelium omnium caput, in Angeli eum ſpecie ſolùm vidit, Iacob ſcalæ tantùm innixum, Daniel quamuis ſuperis gratiſſimus, nonniſi candido lino indutum: Ioannes autem ſuis eum conſpexit oculis, in natura agnouit, in diuinitatem eius penetrauit, & ſacro pectori

Exod. 33. *Ezech. 1.*

ctori

ctori eius caput appoſuit, è quo mille arcana, ſcientiarum iliada, & infinitos mirabilium theſauros deprompſit. Rei huiuſce teſtes habeo omnem propè veterum Patrum cœtum. Origenem inter primos, qui ſuis in Cantica homilijs his
Homil. 1. in Cant.
de ipſo verbis loquitur: *In his certum eſt, quòd Ioannes in principali cordis Ieſu, atque internis doctrinæ eius ſenſibus requieuiſſe dicatur, ibi requirens & perſcrutans theſauros ſapientiæ & ſcientiæ, qui reconditi erant in Chriſto.*

Poſt ipſum, paucis id verbis comple-
In Ioan. 13.
ctitur Abbas Rupertus. *Dignus*, inquit, *fuit Ioannes de ipſo ſacro Dominici pectoris fonte diuinitatem eiuſdem Verbi, & æterna potare ſecreta principij.* Eoſdem ſequitur eodem item ſenſu B. Laurentius Iuſtinianus, ſed verbis elegantioribus, & maiori eloquentia: per Apoſtrophem enim Ioannem compellans ita
Lib. de agone Chriſti, ca. 5.
loquitur: *Sapientia*, inquit, *arcana Ioannes in pectore recumbens, contemplando rimaris, curru per Angelos, diſcurru per Archangelos, ceteraſq; cœleſtium ſpirituum legiones conſiderationis penna percurrendo rimaris. Tibi nunc panduntur indicibiles ſapientiæ theſauri, tibi reſerantur per reuelationem ſacra myſteria &c.*
Magna Ioāni reuelata myſteria.
Quid dici ad Ioannis laudes, aut melius, aut elegantius, aut efficacius poteſt?

Ceterùm nolite exiſtimare, Auditores, docta hęc illuſtrium virorum de Ioanne præconia per hyperbolen aut vltra meritum euehendo eſſe dicta. Certiſſimum namque eſt dilectum hunc carumque diſcipulum, tam familiariter filij Dei pectori incumbentem, ex hocce pectore incredibilem ſcientiam, magnaq; & infinita myſteria exſuxiſſe, & ex hac abyſſo & puteo ſexcenta ſapientiæ æternæ arcana hauſiſſe. Primò, æternæ hinc generationis myſterium illi reuelatum fuit, de quo ſcripſit, *In principio erat verbum.* Ioan. 1. Deinde, iuxta ſententiam Origenis, filij Dei cum Patre æternitas, item relationum ac perſonalitatum ad inuicem diſtinctio, dum ait: *Verbum erat apud Deum.* Tertiò, conſubſtantialitas, vel ſubſtantiæ ac naturæ inter Patrem ac Filium identitas, cùm ait, *Deus erat Verbum.* Quartò, humanæ naturæ aſſumptio, dicendo, *Verbum caro factum eſt.* Et profectò: *Si altius*, inquit ſanctus Auguſtinus, *volaſ-* In Ioan. *ſet, totus mundus eum capere non potuiſſet.* quin etiam nonnullorum opinio eſt, diuinam ab eo eſſentiam tunc, cùm ſuper ſacratum Redemptoris mundi pectus in cœna recubuit, cōſpectam eſſe.

Hoc equidem aſſerere non auſim, dicere tamen velim, quòd ſi Dei filius aliàs Apoſtolis tanto cum affectu & honore dixerit, *Iam non dicam vos ſeruos, ſed a-* Ioan. 15. *micos, quia omnia quæcumque audiui à Patre meo, nota feci vobis*; haud omnino à vero ſit alienum, præter generalem illam cognitionem, quæ æqualis omnibus collata fuit, particularem quamdam & maiorem Ioanni datam eſſe, cùm inter reliquos Apoſtolos illi eſſet intimus, & cariſſimorum cariſſimus.

Si Apoſtolus Paulus ob ſuos ad vſque tertium cœlum raptus dicere & auſus eſt & potuit, *Audiui arcana verba, quæ* 1. Cor. 2. *non licet homini loqui*, quæque æterno digna ſunt ſilentio inuolui. Multò maiori cum ratione credendum videtur, Ioānes multa arcana nouit. ſanctum Ioannem aduſque diuinitatis thronum penetraſſe, ac perſonarum diuinarum origines, proceſſiones, relationes, proprietates & notiones nouiſſe, audiſſe quoque & intellexiſſe maxima arcana cœlo recluſa, quæ, vti Paulus, aperire non modò eſt auſus, ſed & ſcripto commiſit, & vniuerſo mundo patefecit.

Digitized by Google

Hoc eò dico confi∫entius, quò l ſcriptum in Euangelio nouerim, ad omniũ ſecretorum notitiam illum à Redemptore admiſſum eſſe, adeò vt nihil illũ celarit, quidquid demum etiam magni momenti & mirabile in mundo aut fecerit, aut facere decreuerit. Paſſionis quidem myſterium Matthæi 20. omnibus in genere Apoſtolis reuelatum fuit: ſed trãſfigurationis tribus dũtaxat, quorũ vnus Ioannes erat, Matth. 18 Reſurrectionis patefactũ nõ pluribus quã duobus, inter quos erat & Ioãnes, Ioan. vlt. ſed incarnationis ſoli illi fuit detectũ, de quo mira & docuit & promulgauit, & ſcripto cõmiſit. Hinc Orig. & Auguſt. tradunt eum in Saluatoris ſinu recumbentem in paradiſum paradiſorum raptum fuiſſe, SS. Trinitatis arcana vidiſſe, & Euangelij mirabilia hauſiſſe, vti ipſe teſtatur & profitetur gloriatus, cùm ſcribit in epiſtola, *Quod fuit ab initio, quod vidimus.*

Orig. & Auguſt. in Ioan.

1. Ioan. 1.

Sublimis hæc & ineffabilis ſciẽtia, & myſteriorum diuinitatis & Eccleſiæ cognitio, in cauſa fuere, cur illi per excellentiã nomen *Theologi* inter oẽs, qui de rebus ſacris ſcripſere, ab omnibus tribuatur. Ita eum appellant S. Dionyſius Areopagita in ſuis ad eũ epiſt. Hippolytus Martyr orat. de ſeculi conſummatione, S. Epiphanius hæreſi 51. S. Cyrillus Alexandrinus lib. 3. de SS. Trinitate, Cyrillus verò Hieroſolymitan. catecheſi 1. S. Athanaſius orat. contra idola, S. Ioan. Chryſoſt. præf. in Pſalm. & alij plures, qui omnes per antonomaſiam & magni honoris titulo ipſum Eccleſiæ Theologum nuncupant, quòd in terra nemo vnquã vixerit, qui profundius in Theologiæ adyta & abyſſos penetrarit, neu de Deo myſterijſq; ad hãc ſcientiã pertinẽtibus diſſeruerit aut audacius aut veri⁹.

Ioannes dictus Theologus per excellentiã.

Damian. ſer.

Eaſdẽ ob cauſas Damianus magnę vir auctoritatis, & tam ſanctitatis nomine, quã doctrinæ illuſtris, in libro quẽ expreſsè de Ioannis cõpoſuit excellentia, paradiſi eum fl uiũ nominat, aitq; eum mente diuinitùs illuſtrata incõprehenſibilem diuinę ſcientię ſublimitatẽ magnitudinemq; concepiſſe. Et eſt ipſe qui è corde Ieſu Chriſti, velut è cęleſti quodam theſaro, & ſupernaturali repoſitorio ac penuario, in quo omnes ſapientię atq; æternæ ſcientiæ monilia recondita erant, omnigenas opes deprompſit, & honeſta quadam prodigalitate, in ſalutem totius orbis & omnium emolumẽtũ, diſperſit & nemini nõ cõmunicauit.

1. de excell. Ioan.

S. Ioãnes appellatus fluuiꝰ paradiſi.

De ipſo ſiquidem intelligẽdum, & ad ipſius laudes referẽdum, quod apud Eccleſiaſticũ legimus, *Impleuit eũ Dominus ſpiritu ſapientiæ & intellectus:* ipſe enim inter omnes homines ſpiritu ſapientiæ & intellectꝰ repletus fuit. ac de ipſo dicẽdum, quod de Daniele dixit Baltaſſar filius Nabuchodonoſoris, *Audiui de te, quoniã ſpiritum deorum habeas, & ſcientia, intelligentia ac ſapientia ampliores inuentæ ſunt in te.* Videte Auditores num hoc aptè in Ioannem noſtrum quadrat, cùm ſcientia, intelligentiaque, ac ſapiẽtia, alijſq; ſimilibus perfectionibus inter omnes mortales ac forſan Angelos nemo illi fuerit ſecundus.

Eccli. 15.

Dan. 5.

Plura de his loqui vererer, niſi ſentẽtię huiꝰ fideiuſſores haberẽ, certoq; noſſẽ, S. Io. Chryſoſt. illud ipsũ ante me dixiſſe. Inuenio nãq; id ſcripto cõmiſiſſe ipsũ, poſtq̃ ſæpè illud pro cõcione apud Græcos ſuos docuiſſet, Angelos ſc. eius velut diſcipulos fuiſſe, multaq; ab eo & ab Eccleſia de Chriſto myſteria didiciſſe. Ne quis verò quid obijciat, & velut falſitatis ſe coarguat, illis Pauli verbis ad Epheſios opinionẽ ſuã confirmat, *Vt innoteſcat principatibus & poteſtatibus in cœleſtibus per Eccleſiã multiformis ſapiẽtia Dei,*

Angeli multa à Ioanne didicere myſteria.

D. Chryſoſt.

Epheſ. 3.

Digitized by Google

Dei, quã fecit in Chriſto Ieſu Domino noſtro

S. Ioãnes hominum & Angelorum doctor.

Hoc igitur pacto dicere nobis licet, tã illũ Angelorũ, & cœli, quàm hominũ & Eccleſiæ doctorem fuiſſe. Vt enim illos myſteria edocuit, ita & hos veritatẽ & aduerſus hæreſes digladiari. Primò aduerſus infame Nicolaitarum dogma, in matrimonij dedecus aſſerẽtium, fœminas omnibus eſſe debere cõmunes, ſcripſit ſecundũ Apocalypſeos caput; Ebionitarũ blaſphemias Chriſtũ Deũ eſſe negantiũ, ſcripto iugulauit Euangelio; aduerſus hæreſin Cherinthi, qui Chriſtum nõ niſi phãtaſtica & imaginaria in carne apparuiſſe ſuſtinebat, ſuas euulgauit epiſtolas. O illuſtrẽ doctorẽ, & virũ ſanctiſſimũ! Hic porrò in eius laudibus cõmemorandis finem faciã, reſtat .n. vt de cruciatibus eius & martyrio loquar, quibus ſecundam concionis partem deſtinaram, eam ergo iam aggrediamur.

Ioannes in feruẽs oleũ inijcitur.

Hiſtoriæ porrò ſeries hæc eſt. Cùm longo poſt Redemptoris mortem tempore Ioannes Epheſi crucẽ & Euangelium prædicaret, Domitiani Imp. iurati Chriſtianorum hoſtis iuſſu Romã euocatur, vbi iniqua iudicum ſententia, comam per ſummã ignominiã detonſus, & virgis cæſus, ante portã Latinã in ferẽtis olei doliũ inijcitur. Porrò hæc capillorũ detõſio duo magna & illuſtria denotabat: Primò regiã in ſacerdotio dignitatẽ: ex Apocalypſi hoc eruere eſt. *Qui fecit nos Deo noſtro reges & ſacerdotes.*

Cur Ioãnes detõſus, anteq̃ in oleũ iacceretur.

Apoc. 5.

Secũdò perpetuũ & inuiolabilẽ Dei cultũ & obſequiũ, cui iã inde ab adoleſcentia ſe dedicarat, & à quo nullis cruciatibus dimouẽdus eſſet. Moris adhæc apud Romanos erat, vt detonderẽ eos, quos bello ſubigerẽt, detõſoſq; deinde ſub haſta venderẽt. Huius cõſuetudinis meminit & Deuteronomiũ, *De captiuitate nudati inimicorum capitis.* quin & in lege Moſis oues priùs detondebantur, antequam

Deuter. 32.

in ſacrificium mactarentur. Tertiò comã tonderi æquo animo paſſus eſt, vt teſtaretur terrena ſe omnia ac mundana contemnere & velut quiſquilias abijcere, quibus iam inde ab ętate iuuenili renuntiarat: & ſanè crines vera vanitatum & rerum terrenarum temporaliumque ſunt ſymbola. Quartò, in militiæ argumentum, & vt ſe aduerſus carnem, mundum, ac dæmonem decertare paratum oſtenderet. Ita & Alexander Macedo, quò milites bello aptiores redderet & pugnæ, comam illis & cæſariem radi iuſſit. Quintò, in contumeliam & fatuitatis probrum, eos quippe mundus vt fatuos & inſenſatos explodit, qui Chriſtum ſequuntur; atque eis ſtultitiam affingit, qui Venerem, honores & opes negligunt & contemnunt. Ipſe etiam Paulus huic fuit contumeliæ expoſitus: omnium namque Chriſtum ſequentium nomine ait, *Nos ſtulti propter Chriſtum.* ſed è contra mundus ipſe, dum ſe ſapere credit, ſtulteſcit ac deſipit quàm maximè; de quo idem ſcribit Apoſtolus, *Dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt &c.*

Crines ſunt ſymbolum terrenorum

Alexander milites ſuos radi iuſſit.

1. Corint.

Rom. 1.

S. Ioãnes ergo vt ſtultus habitus ab omnibus, & irriſus, abiecti mãcipij inſtar raditur, & oleo inijcitur. Hæc aliaque præſago didicerat ſpiritu ſibi euentura. Inter alias enim Apocalypſeos ſuæ viſiones, vidit filium Dei, cuius ab ore gladius anceps promicabat, & cuius pedes ſimiles ardenti aurichalco. ſub cuius viſionis vmbris hocce latet myſterium. Apoſtoli ſiquidem pedes fuere Chriſti, atque hic denotabatur, omnes per tormenta, cruciatus, tribulationes, quas ignis nomine & fornacis ſignare ſacra Scriptura ſolet, Dominũ ſequi debuiſſe. Huc alluſit S. Petrus cũ ſcriberet: *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquẽs exemplum, vt ſequamini veſtigia eius.*

Apoc. 1.

1 Petr. 2.

Ioan-

Digitized by Google

S. Ioannes plura patitur martyria.

Ioannes ergo pedum Chriſti vnus in ignem, id eſt, feruens oleum mittitur. Quot verò martyria, quamq; varia hoc in mūdo pertulit? Primum in cruce, cui Domino patiente, ipſe intrepidus adſtabat, & veriſimile fit eadem illum in animo tuliſſe tormenta, quę ſuo Redemptor in corpore. Si Apoſtolus Paulus tot poſt paſſionem Domini annis ex ſuo erga Redemptorem amore dicere potuit, Gal. 2. *Chriſto confixus ſum cruci*; quid de dilectiſſimo hoc diſcipulo ardentiſſimoque Domini ſui amatore dicendum aut cogitandum, qui ipſa paſſionis die cruci & patienti adſtat? ſanè credibile videatur, ſicut magiſtri corpus cruci confixū hærebat, ita & diſcipuli cor & animam ei affixum fuiſſe.

1. Reg. 6. Si vaccæ è terra Philiſthijm arcam in Iſrael transferentes præ dolore mugiebant, quòd à vitulis ſuis ſequeſtrarentur, quos domi in ſtabulis lactabant; vituli verò querulo mugitu & boatu matrum vbera expoſcebant; quo diſcipulū Allegoria. hunc dilectiſſimum dolore cruciatum putabitis? quibus cor eius anguſtijs lancinatum? quas illum effudiſſe lacrymas? quot anhelo è pectore traxiſſe ſuſpiria? quot ſenſiſſe cruciatus? quot planctus & lamenta edidiſſe? vbi ſe à glorioſiſſima Virgine, quam in matrem ſelegerat, & à Ieſu Chriſto, quem vt amicum, magiſtrum, ac patrem habebat, ſeparatum ſe vidit?

Cùm verò Ioannem in monte Caluariæ ſub cruce ſtantem cōtemplor, Chriſto proximum, videre videor illum Ionathæ armigerum, dominum per rupiū & montium inuia, per prærupta ſaxorū, per præcipitia ſequentem, donec hoſtes omnes deleſſent. Ionathas enim prin- 1. Reg. 14. ceps manibus pedibuſq; repens ad mōtis verticem proſerpſit, vt inde hoſtem adoriretur; quem armiger eius ponè ſecutus eſt eiuſdem animi & audaciæ: *Aſcendit Ionathas manibus & pedibus reptans, & armiger eius ſecutus eſt eum*. Et ecce Ieſus Chriſtus natura cœli terræq; princeps, manibus pedibuſque connitens, in crucis faſtigium conſcendit, atque ibi manſit crucifixus. S. Ioānes fidelis & feruens famulus, qui nunquam ab eo deſciuerat, quàm promptiſſimè eum ſecutus eſt, & eidem confixus cruci inde tormenta, paſſionem, dolores & cruciatus illius contemplabatur.

Poſt primum hocce martyrium, quod animum eius adeò afflixerat, nouum ecce hodie illi paratur, quo corpꝰ eius torqueatur, quando nimirum ſine vlla cōpaſſione ac miſericordia in bullientis olei immergitur dolium. Hæcce Domitiani feritas memoriam mihi aliarum apud ethnicos olim exercitatarum refricat. Thomiris regina Maſſagetarum cùm Thomiridis reginæ in Cyrū feritas ob filij ſui necem efferaſcens & æſtuās, vltionem meditaretur, tandem Cyrum ipſum regem comprehendit, caputque illi præciſum dolio ſanguine pleno immerſit, dicens, *Bibe ſanguinem quem ſitiſti*. Ita & Romani pari feritate, & eodē aduerſus Ieſum Chriſtum, quem Apoſtoli eius prædicabant & Ioannes imprimis, odio flagrantes, non caput eius dumtaxat, ſed & corpus integrum in feruentis olei doliū coniecerunt. Parthi barbarie ac feritate pares, cùm M. Mors Craſſi. Craſſum Rom. Imp. in poteſtate haberent, liquidum ori eius aurum infuderunt, idq; per ludibrium & contumeliā, quòd nimirum auri fame ac deſiderio actus bellum hoc Parthicum ſuſcepiſſet, quod eleganti illo diſticho Poeta exprimit:

Dum petit Euphratem, fatis lacrymantibus aurum,
Quod ſitijt Craſſus, mortuus ille bibit.

Eadem credo crudelitate Ethnici indi-

digna ti, Chriſtianis Deum ac Dominũ eſſe, cui nomen Chriſtus, i. vnctus aut oleo ſacratus, quemque Spiritu S. vnctum prædicabant Apoſtoli, nomẽq; eius eſſe velut oleũ effuſum, materiali eos oleo immergere & enecare voluere. & Ioannem noſtrum inprimis. Sed barbariem ethnicorum omittentes, gratiores inde conceptus eliciamus.

Cant. 1.

Oleũ olim adhibitum in ſacrificio pacifico.

Victimis pacificis oleũ addi volebat lex vetus, non verò ijs, quæ pro peccato offerebantur: quòd nullum peccatori eſſe debeat gaudium, cuius oleum ſymbolum eſt & nota. S. Ioãnis porrò martyrium verum fuit ſacrificium, pacificũ inquam, non autem peccatoris, eo quòd eſſet diſcipulus Domini cariſſimus, hinc addi illi oleum oportuit, ſed oleum lætitiæ & exultationis, quali filius Dei vnctus à Propheta dicitur: *Propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ cõſortibus tuis.* Hinc in ferventis olei ahenum ante portam Latinam Romæ miſſus eſt.

Pſalm. 44.

Luctatores olim & athletę antequam luctam olim ſuſciperẽ, oleo artus ſuos perungebant, vt hoc pacto & vnguine conflictui pararentur. S. Ioannes cùm martyrio ſuo mundum, diabolum, ac tyrannos prouocaſſet in certamen, & hodie in arenam decertaturus deſcenderet, antè eum oleo non inungi modò, ſed & immergi voluit Deus. Inter cætera, hæc tria oleum propria habet, coloribus decus & lumẽ addit, ignem fouet & alit, & medicum eſt, & plagas locaq; affecta inungit. S. Ioãnes ergo quoniam Eccleſiam illuſtrare, & fidei virtutumq; Chriſtianarum decus augere, velut Apoſtolus, ac verbo Dei populos paſcere & alere, velut Euangeliſta & doctor, & morbis plagiſq; delinquentium vti Confeſſor mederi debebat; hinc eũ Deus oleo inungi voluit, vt meritò deinde illud Pſalmiſtæ occinere poſſet,

Olei tres proprietates.

Impinguaſti Domine *oleo* non modò *caput meum*, ſed & vniuerſa corporis membra.

Pſalm. 122.

Olim in veteri lege ſiquando Reges, Prophetę ac Pontifices initiarentur, aut inaugurarentur, oleo vngi ipſos mos erat. quòd verò Ioannes noſter Euangeliſtarum futurus eſſet Rex, & Prophetarum primus, & inter Sacerdotũ principes etiam numerandus; cùm de ipſo illud Eccleſiaſtici meritò dici queat, *Ecce ſacerdos magnus, qui in diebus ſuis placuit Deo & inuentus eſt iuſtus;* hinc oleo vngi eum oportuit, non in manibus aut capite duntaxat, ſed & per totum corpus, vt hac omnium membrorum vnctione maxima gratiæ in anima eius communicatio declararetur.

Reges, Propheta, & Põtifices olim vngebãtur.

Docent hoc ante me SS. Patres, & inprimis Magnus Gregorius, qui veteris conſecrationis exponẽs ritus, ait, per oleum lenticulæ, i. vaſculi cuiuſdam exigui, quali ſcilicet inunctus eſt Saul, pauxillum gratiæ denotari: ſed oleum in cornu, quale 1. Reg. 10. & 4. Reg. 1. legitur, illius ſignare copiam. Vnde hoc elicio, ſi oleum, quo Reges olim, Sacerdotes & Prophetæ inungebantur, in lenticula aut vaſculo aliquo aſſeruatũ paruam quoque denotat gratiam, in cornu verò, magnam, certiſſimum eſſe, illud in vaſe aliquo capaci ac dolio infinitam propè ſignificaturum, talem inquam, qualis Ioanni noſtro collata fuit, ſcientiæ præſertim & doctrinæ.

Super 1. Reg. 10. & in moral. 15 & in Ezech. ho. 2.

1. Reg. 10.
4. Reg. 1.

Inter pia Eccleſiaſtici cõſilia hoc potiſſimũ demiror, *Omni tempore ſint veſtimenta tua candida; & oleum de capite tuo non deficiat.* Scio oleo hoc myſticè ſapientiam declarari, quæ ſemper in capite noſtro ſit oportet, iuncto virtutũ & bonorum operum candore & innocentia; ſunt quippe hæ animæ veſtes. Cùm autem oleum hoc non de capite

Eccli. 9.

Oleũ ſapiẽtiæ ſymbolũ

Google

modò ſancti huius viri, ſed nec de corpore quidem toto defecerit, qualem animæ eius inſediſſe putabimus ſapientiam?

Iob vitæ præteritæ proſperitatem & adoleſcentiæ benedictionem commemorans, inter alia hoc de eadem prędicat, *Quando lauabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi riuos olei.*

Iob 29.

Iobi adoleſcentis proſperitas.

Si in his ſuam beatitudinem ſitam credebat Iob, maior ſanè Ioannis noſtri felicitas fuerit oportet, cùm non petra, ſed ahena, vaſa, doliaque non riuos, ſed exundantes olei torrentes effuderint, quibus non pedes modò, ſed vniuerſum planè corpus noua quadam ratione abluit.

Iſaac Patriarcha Iacobo datam benedictionem recẽtens apud Eſau, ait: *Frumento & vino, & oleo ſtabiliui eum.* Tria in hac benedictione occurrunt, panis, vinum & oleum. Similem quoque à Redemptore benedictionem Ioannes noſter recepit: frumento enim & vino ſtabiliuit eum, cùm ſacerdotem ipſum conſecrauit, plena in corpus ſuum & ſanguinem ſub vtraque ſpecie poteſtate data; hodie verò ante portam Latinam oleo eum ſtabiliuit.

Benedictio Iacobo data

Egregiam & ad poſteros futuraſq; generationes tranſmittẽ iam imaginẽ tabuláq; depingere qui volet pictor, oleũ coloribus permiſcere ſolet, quò & lux tabulę addatur, eiuſq; venuſtas & perfectio perſtet diutius; communes verò tabulæ aqueis dumtaxat coloribus pinguntur. Ita plane & pictorum princeps Chriſtus, Ioannem velut viuam virginitatis & morum imaginem, quæ diu in Eccleſia ſua conſpiciatur, relicturus, oleo eum hodie depingit, in oleo plenum vas ipſum immergens; reliqui autem Sanctorum, vti imagines vulgares hoc depictæ modo non ſunt.

S. Ioannes imago oleo picta.

Denique vt Theologicè nonnihil de illuſtri hoc liquore, qui inter ceteros velut rex quidã eminet, & alijs deſcendentibus ſupernatat, loquar, ipſũ in ſacris litteris video vt donorũ ac chariſmatũ cœleſtiũ ſacręq; doctrinæ ſymbolũ atq; hieroglyphicũ notari. Ita apud Ezechielem: *Et oleũ meum, & thymiama meum poſuiſti coram eis.* & Oſee 2. oleũ & thymiamata in aris idolorum collocare, S. Hieronymus tãtumdem eſſe ait, ac donis Dei abuti, & è doctrina ſancta errores elicere, hæreſes confirmare, & *ferre oleum in AEgyptum,* quod Oſee 12. dicitur, eſt myſteria profanare, & ſcientias ſacras & verbum Dei gentilium fabulis, hiſtorijs, apophthegmatis, verbiſque permiſcere; quod vana quædam eſt Sapientia, per *oleum peccatoris,* quod in Pſalmis & apud Prophetam hunc legitur, adumbrata.

Oleũ ſymbolum ſanctæ doctrinę & donorum cœleſtium.

Ezech. 16.

Oſee 2.

Super Oſee 12.

Cùm ergo oleum verum eſſe veræ ſapientiæ ſymbolum, indubitatum ſit, vt dextrum omen accipio, cùm Ioannem hodie in oleum miſſum cõtemplor, doctrina nempè illum ac ſapientia reliquis ſanctis, Apoſtolis, Doctoribus & Euangeliſtis præſtiturum, cùm olei omnes abundantia ac ſuppliciorum magnitudine ſuperarit. De illo igitur verè dici Dauidicum illud poteſt, *Oleo ſancto meo vnxi eum.* Et ſi Prophetę dicere licuerit, *Impinguaſti in oleo caput meum:* repetere Ioannes noſter parodice poterit: *Impinguaſti in oleo caput meũ:* cũ ſc. iniqua præſidis ſententia in feruẽtis olei doliũ Romæ ante portam Latinam miſſus eſt.

S Ioannes ſanctos reliquos doctrina & ſapientia ſuperauit.

Pſal. 88.

Pſal. 22.

Sed audite miraculum, notate prodigiũ. ecce tibi cœleſti bonitate hominum terrenorum feritatem oppugnante, & Diuina prouidentia iniquitati Domitiani Imp. ſe obijciente; Ioannes inſons è barbaro hoc immanique cruciatu nullam refert noxam, integer ac ſoſpes oleo egreditur, illæſus è conflictu redit,

Oleo Ioãnes ſoſpes emergit.

Digitized by Google

redit, deq́; tyrannis, tortoribus, torm̄ẽtis & cruciatibus triumphum agit. Hic alluſiſſe videri queat Redemptor, cùm Petro de Ioanne anxiè inquirenti reſpondit, *Si eum volo manere donec veniam, quid ad te?* quibus ſanè verbis prædixiſſe videri queat, quod poſtea reuera contigit, ſcilicet ipſum poſt glorioſa aliorum Apoſtolorum martyria, ac triumphos cœlo receptos, diu illis ſuperſtitem fore, nec carnificis manu aut ferro moriturum.

2. Reg. 21. Egregiam rei huius figuram Regum hiſtoria ſuppeditabit. Dauid cùm è cruento ancipitique certamine domum rediſſet, duces eũ ac tribuni hac oratione compellarunt: *Non egredieris amplius nobiſcum in prælium, ne extinguas lucernã* *Allegoria.* *Iſrael.* Ita & cœleſte cõſiſtorium ac Parlamentum, viſo Ioannem hodie è certamine reuerti, ipſum deinceps in cruentũ martyrij contra tyrãnos ac tortores certamen reuerti noluit, ne fortè Eccleſiæ totius decus ac lumẽ extingueretur.

Sap. 10. Quod in libro Sapientiæ de Iacobo Patriarcha legitur. *Cuſtodiuit illum ab inimicis, & à ſeductoribus tutauit illum, & certamen forte dedit illi, vt vinceret;* non inſcitè in Ioannem noſtrum quadret: ipſum ſiquidem inter alios ſexcentos Deus tam ſedulò cuſtodiuit, & à tyrannorum rabie, mortis impetu, & mundi huius illecebris tutatus eſt; illi quoque certamen forte hodie martyrij dedit, id eſt, feruentis huius olei cruciatus, vt victor inde emergeret, & gloriam ſibi compararet.

In ipſo igitur promiſſum illud Pſalmi 90. adimpletum fuit, *Quoniam in me* *Pſal. 90.* *ſperauit, liberabo eum, eripiam eũ. & glorificabo eum.* pro *ſperauit* verò in Hebræo legitur *quoniam me diligit, liberabo eum.* quod Apoſtolo huic noſtro egregiè cõuenit, qui quòd Chriſtũ vnicè diligeret & complecteretur, à crudeli hoc ſupplicio per eum eſt ereptus.

Noluit porrò Dominus dilectiſſimum ſuum in oleo perire, quòd ſupplicium hoc eius naturæ & qualitati adeò contrarietur. *Cur Ioãnem Deus in oleo mori noluerit.* Liquor namque hic multarum rerum eſt ſymbolum, primò diuinitatis: nam vt oleum numquam alijs commiſcetur liquoribus, ſed illis ſemper ſupernatat; ita quoque diuinitas, quæ humanitati quidem vnita & coniuncta fuit, non tamen ei immiſta, vti ſymbolum Athanaſij præfert, *Oleum diuinitatis ſymbolum.* *non commixtione ſubſtantiæ, ſed vnitate perſonæ.* Cùm ergo oleum ſit Dei, *in quo viuimus, mouemur & ſumus*, *Act. 7.* ſymbolum & nota, nefas ſanè erat & indecens, id quo vita denotatur, mortem adferre illi, qui magno animi affectu Redemptoris ad ſe animum pertraxerat.

Fuit item oleum virginitatis ſymbolum, quòd alijs immiſceri permiſceriq́; *Item virginitatis.* nequeat liquoribus: hinc ab adulterarũ ſacrificijs ipſum excludebatur. Hinc, quod virginitatis erat hieroglyphicũ, mortis eſſe nõ debebat inſtrumentũ illi, qui toto vitæ tẽpore eã intactã illibatãq́; conſeruaſſet. Has ergo ob cauſas illæſus conſeruãdus erat hic Apoſtolus, & à morte in olei dolio immunis cuſtodiendus.

Huc egregiè facit, quod in Leuitico legimus. Præcepit ibi Deus, vt qui ſibi offerendi erant panes, azymi forent, oleoq́ue delibuti ac conſperſi: *Cùm autem obtuleris ſacrificium coctum in clibano, de ſimila panes ſcilicet abſque fermẽto, conſperſos oleo:* *Leuit. 2.* Denotabatur hac ſanctione, quòd quicũq; ſe ab omni corruptionis fermẽto alienos Deo offerrẽt, *Allegoria.* miſericordiã impetraturos. Cũ ergo Ioannes noſter corpus animamq́ue ſuam ab omni corruptione libera, & oleo conſperſa Deo obtuliſſet, an non æquum rationiq́ue conſonum erat, vt inſigni

ſigni cum miſericordia illæſus hodie & à morte in olei tormento immunis conſeruaretur.

Hæc igitur magni huius miraculi ſeries eſt: videre quoque vt S. hic Euangeliſta, ſoſpes & victor è medijs ſupplicijs, è tortorum manibus, è feruenti aheno emergens, Domitianum Imp. perterrefaciat, Romam vniuerſam percellat, Gentiles & idola ipſa confundat, naturam in ſtuporem, & neminem non in admirationem rapiat. Si mirabilis illa trium puerorum Hebræorum è fornace illa vaſta, quam Nabuchodonoſor accenderat, ſine vllo damno liberatio vniuerſos Babylonios & inde omnes regni incolas in ſtuporem rapuit; ſimilis ac non minùs prodigioſa Apoſtoli noſtri ex olei feruentis dolio ſine noxa ac læſione ereptio vniuerſum Imperium Romanum, tyranni huius aſſeclas, ſimul quoque mortales omnes ingenti admiratione compleuit.

Laudes S. Ioannis.

Vos porrò Chriſtiani auditores, qui inſigne hoc miraculum admiramini, magis, quæſo, illum obſtupeſcite, cuius in gratiam id factum eſt, vitam eius mente animoque euoluite, animoſitatem eius in mundi vanitatibus iam inde ab adoleſcentia contemnendis perpendite, notate eius in Redemptore ſequendo promptitudinem; ſed imprimis illam, quæ longè maiorem ſtuporem meretur, ſcientiæ ad myſteria comprehendenda profunditatem, item illam ad mirabilia intelligenda & inquirenda ſapientiæ abyſſum, incredibilem quoque dignitatem & eminentiam, qua & Angelos docere meruit, incomparabilem etiam ingenij ad omnia diuinitatis arcana penetranda perſpicaciam, æſtuantem denique illum Deo ſeruiendi eiuſque Eccleſiæ iuuandæ affectum.

Quis te porrò non admiretur, orbis miraculum? ecquis non colat & ſuſpiciat, filij Dei delicium? quis non inuocet & compellet inter cœlites & beatos ſummè? Tu ſiquidè admiratione dignus es, cùm te ſpiritus illi cœleſtes obſtupuerint ac ſuſpexerint, & magna quædam & illuſtria te docente didicerint, cùm denique ſcientia, ſapientia, Philoſophicis, ac Theologicis diſciplinis oēs omnino mortales antecelluerīs; honorem quoq; & cultum mereris, cùm eum tibi Angeli ipſi detulerint, tuos ſe collegas & conſeruos confeſſi in Apocalypſi; cùm te Seruator orbis in amicum ſelegerit, eaque honoris & amoris erga te ſigna oſtenderit, te vt ſuum ſuper pectus & in gremio ſuauiter ſiuerit recumbere. Inprimis verò inuocandus es, quòd ſanctus ac beatus, ac Regi regum ſis cariſſimus, hodie quidem in cœlis regnanti, vti olim inter mortales agenti. Te ergo omni quo poſſumus affectu, ſanctiſſime Euangeliſta, inuocamus, noſtras tibi deprecationes offerimus, & qua poſſumus animi contentione compellamus; aures poſtulantibus aperi, ſupplicibus dextrā porrige, preces noſtras exaudi, & præſta, vt te deprecante ex vita hac miſerabili egreſſi in beatum alterius portum inueniri mereamur, ad quem vitę noſtrę cymbam dirigant Pater, Filius, ac Spiritus Paraclctus, Amen.

IN FE-

IN FESTO
S. BARNABAE
APOSTOLI.

Hoc eſt præceptum meum, vt diligatis inuicem, Ioann. 15.

FIGVRA.

Zach. 4.

VIdit olim Zacharias Propheta in mentis ſuæ ecſtaticæ raptu aureum quoddã candelabrũ, quod ſemperlucentem in ſummitate lychnum, & circumcirca ſeptem lucernas minores collucentes complectebatur. Prophetica hæc viſio, ſiquando attentiùs perſpicitur, vt ceteras interpretum loci huius expoſitiones hodie prætermittam, aliquid ad S. Barnabæ commendationem ac laudem deſignare videtur. fuit namque glorioſus hic Apoſtolus in Eccleſia Dei velut ſubluſtre quoddam candelabrum aureum: qui in ſummitate erat lychnus, inſignem eius denotabat fidem charitate ſuccenſam; ſeptem vero lucernæ minores circumſecus ardentes ſeptem Spiritus ſancti donorum, quæ in ipſo vniuerſa erant, & in anima eius lucem dederunt, imago erant. Erat etenim *plenus Spiritu ſancto.* Dies hæc, & hæc ipſa hora ad inſignem vobis hanc figuram explicãdam deſtinata eſt, ſimul ad integram vitæ eius hiſtoriam, perfectionum eius ſtatum, virtutum ac diuinorum chariſmatum numerum, ſanctitatis eius ſplendores, meritorum denique maieſtatem explicandam. Verùm vt tam arduum aggredi opus & ita audax facinus pro dignitate ad finem deducere valeamus, Spiritum Paracletum inuocemus, eiuſque opem imploremus, illius vt gratia & benedictione ſuffulti, cum honore & pro Apoſtoli noſtri dignitate materiã hanc proſequi, perque eius præconiorum campum diſcurrere poſſimus. Glorioſiſſimam primò Virginem oremus, nobis vt hic adſit præſenſque opituletur, eamque genu flexo Angelicis verbis ſalutemus: *Aue Maria.*

Primum legis præceptum eſt Deum diligere.

Sicuti primum ac maximum legis præceptum, vti è ſacrorũ librorum teſtimonio eruitur, eſt, Deum ex toto corde ſuo diligere; ita ſecundum ac ſimile huic eſt, proximum vt noſmetipſos diligere. Hoc enim modo apud D. Matthæũ legitur. Redemptor namque à quodam legiſperito quoad materiam interrogatus, reſpondit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, &c. *Hoc eſt primum & maximum mandatum: ſecundum verò ſimile eſt huic, Diliges proximum ſicut teipſum.* Hæc ſunt duo illa luminaria magna, quæ in mundo creator vniuerſorum accendit, vt ijſdem Eccleſiam illuminaret. Sunt duo illi Cherubim aurei, ſupra propitiatorium eleuati, ſeque mutuò conſpicientes. Sunt & duæ illæ catenulæ aureæ, quibus ſummi Pontificis rationale connectebatur & cõbinabatur, de quibus hoc modo in Exodo mandauit Dominus: *Facies & duas catenulas auri puriſſimi ſibi inuicem cohærentes.*

Matth. 22.

Gen. 1.

Exod. 25.

Exod. 28.

Et ſanè duo hæc magna & illuſtria mandata, ſunt item ingentes illæ ac primariæ columnæ, quibus vniuerſa templi Salomonici moles incũbebat. Sunt adhæc pretioſæ illæ inaures aureæ Rebeccæ datæ *appendentes ſiclos duos*, quarum Geneſis meminit. Inaures porrò hæ

3. Reg. 7.

Gen. 24.

Digitized by Google

denotant fidem, quæ ex Apoſtoli ſentẽtia, *ex auditu eſt*: bini verò ſicli, duo hæc mandata repræſentant, quorũ hoc amorem erga Deũ, illud erga proximũ ſpectat: nam omne fidei pondus & pretium in duabus hiſce rebus cõſiſtit, iuxta hoc Euangelij epiphonema: *Ex his.n. duobus præceptis tota lex pendet & Prophetæ.*

Figuræ duorum mãdatorum legis

Sunt quoque duo ſponſæ vbera, de quibus amans ſponſus ait: *Duo vbera tua ſicut duo hinnuli.* Sunt & forſitan duo illi titiones ardentes, ques conſpexit Iſaias, & quidem prælongos & caudatos: duo namque hæc mandata, amore velut duo quidam titiones igniti æſtuantia, ingentes poſt ſe caudas trahunt: eò quòd longè lateque pateant, & ab his duobus vniuerſa lex & Prophetæ dependeant.

Cant 4.
Iſai. 7.

Sunt præterea duæ illæ inſignes, ſuaues, & viridãtes oliuæ, quas aureo quõdam candelabro ſuperpoſitos Zacharias conſpexit: amor quippe tum erga Deum, tum proximum, qui mera quædam dulcedo eſt, candelabro fidei, velut egregiæ quædam oliuæ, innixus eſt. Denique ſunt bina illa talenta, quæ ſeruis ſuis paterfamilias dedit, vt ijs lucrum facerent, quorum Euangelium meminit. Deus namque magnus ille paterfamilias, duo nobis hæc mandata veluti duo quædam talenta aurea legauit, vultque nos vt frugi & fideles ſeruos ex ijs lucrum adaugere, eademque executioni mandare.

Zach 4.
Matth. 25.

Adeò, vt quemadmodũ primò Deum diligere, idque ex toto corde debemus, ita & proximũ vt nos ipſos amare teneamur. Atq; hæc inprimis, & præ reliquis ad Prælatos cura ſpectat, quorũ eſt magnum erga ſubditos zelum, amorem, inſignemque affectum teſtari, & quidem omnibus in rebus, eorumque cauſa omnem demum quæ occurrere poteſt difficultatẽ equanimiter ſubire.

Prælati magno in proximum amore ferri debent.

Inſignem huiuſce rei figuram Iacobus Patriarcha ſuggerit, & ea qua pro ſoceri ouibus laborauit ſolicitudine, vigilantia, atque anxietate, paſtoribus omnibus præbuit, quo in ſuorum bonum ſalutemque incumbere debeant affectu: Etenim ipſo Labano cõmiſſi ſibi gregis rationem reddens, hoc eum eſt modo allocutus: *Diu noctuq́; æſtu vrgebar & gelu, fugiebatq́; ſomnus ab oculis meis: oues tuæ & capræ ſteriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi, ego damnũ omne reddebã,* &c. O ſedulum vigilemque paſtorem! Enim ſe gerat bonus Prælatus oportet erga gregem Ieſu Chriſti: id eſt, eius eſt damna ſi quę euenerint reſarcire, pro peccatis delictiſque alienis exactè ſatisfacere, fidem nutantem reſtituere, amiſſam reuocare, rectam errantibus viam oſtendere, pietatem ſemiſopitam reaccendere, intermiſſum neglectumq; Dei timorem reinſerere, à Dei religione, cultu, obſequioque alienatos ad ipſum reducere, denique ruinas omnes reparare, & ſi quid in Eccleſia luxatum, fractum, ac diſſolutum, in integrum vigoremque priſtinum reſtituere.

Iacobus bonorum paſtorum imago.
Gen 31.
Bonorum Prælatorum officium.

Partium item illorum eſt, curare, ne quę oues ſteriles ſint aut infœcundæ; i. cõniti ac contendere, vt animæ Chriſtianæ, quæ Dei ſunt oues, de quibus ſcilicet ſcriptum eſt: *Nos autem populus tuus & oues paſcuæ tuæ,* & alio loco, *Oues meæ vocem meam audiunt*; bonis operibus fœcundæ ſint, virtutes ſibi comparent, bonis præluceant exemplis, laſciuias & inſolentias ſæculares declinent, Dei cultum ſpectent, eius vnius honorem ac gloriam nulla non in re ſectentur. Requiritur inſuper, vt fideles hi & diligentes paſtores noctu & interdiu vigilent, æſtum & frigus perferant, omneſque

Illorum eſt, dare operã, ne quę oues ſteriles ſint.
Pſal. 99.
Ioann 10.

Digitized by Google

que quæcumque hoc in mundo ingruere difficultates queũt, ad honorem Dei, animarum ſalutem, delinquentiũ conuerſionem, fidelium conſeruationem, hæreſum eradicationem, & vniuerſæ Eccleſiæ exaltationem aut vtrumque generosè & infracta quadam conſtantia ſubeant. Officij item paſtorum horum eſt, in diœceſibus ſuis commorari, in continuis agere, haud procul à commiſſo grege, excubijs, nocte dieque vigilare, vt impendentem ſubditis irati Numinis dexteram tollant, & à ceruicibus ipſorum iuſtitiæ illius flagella ſua vigilantia ſedulitateque auertant.

Prælatorum eſt Deum iratum placare.

Flagrans hic amor ita in veterum illorum Patrum ac Paſtorum præcordijs æſtuauit, tantũq; ſe efficacia exſeruit, vt illorum pleriq; reipſa eumdẽ teſtaturi, ſuam obijcere vitam ac ſanguinem offerre minimè dubitarint. De Moſe nam- que illuſtri illo legiſlatore hæc modo Pſalmographus prodidit: *Dixit* (id eſt, propoſuit) Deus, *vt diſperderet eos: ſi non Moſes electus eius ſtetiſſet in confractione, in conſpectu eius, vt auerteret iram eius, ne diſperderet eos.* Vt, quænam hæc ſit confractio, conſtet, conſulendus textus Hebraicus dicens: *Si non Moſes electus eius ſtetiſſet in muri ruina, vt repri- meret impetum eius.*

S. Patres vitam ſuam obtuliſſe pro proximis.

Pſalm. 105.

Ducta verbi huius metaphora à ciuitate circumquaque hoſtilibus copijs cinctã: vbi enim latus quidam, muro ad terram deiecto, hiatus patet, & iam iam hoſtis violẽta vrbem manu ingreſſurus eſt; qui in ea ſunt generoſi milites ac ciues, patriæ amore acti, murum petũt, & per ruinam hoſtem ingredientẽ excepturi, & per ferrũ & enſes ruũt intrepidi, & vnicam remp. ſaluam eſſe cupientes, valida eum manu repellunt. Ita rem geſſit M. Horatius Cocles eques Romanus, qui, viſo ab Etruſcorum rege Porſena ingenti manu Romam patriam premi, vitæ ſalutiſque propriæ prodigus, ad pontem Tibri imminentem illius ſolus impetum excepit. Dicere ergo Vates vult, Moſem viſo Deum populo ſuo ſuccenſere, & ad eum penitus delendũ iram induiſſe, generoſi cuiuſcã ducis in morem, obuiã intrepidè irato proceſſiſſe, in confractione ſtetiſſe, ſuis vt precibus iracundiam auerteret, animum leniret, ad clementiam denique ac miſericordiam flecteret.

Horatij Romani animus.

Cùm Moſem Deus in montem Abarim duceret, atq; inde illi terram promiſſionis, terram lacte, & melle & vino manantem, & filijs Iſrael toties promiſſam oſtenderet, diceretque eadem illum excludendum; non idcirco generoſus hic populi ductor animo concidit, aut triſtitiam vultu teſtatus eſt, imò ne vel ad modicũ vitam petijt produci; ſed de ijs quæ officij ſui erant dũtaxat laborans, & ardẽtiſſimo boni ſalutiſque proximorum flagrans deſiderio, pro populi conſeruatione Domino ſupplicauit, dicens: *Prouideat Dominus Deus ſpirituum omnis carnis hominẽ, qui ſit ſuper multitudinem hanc, & poſſit exire & intrare ante eos, & educere eos vel introducere, ne ſit populus Domini ſicut oues abſque paſtore.* O illuſtrem Præpoſitum! ô verè Paſtorem admirabilem! Notate, obſecro, Auditores, vt nullam propè vxoris, filiorum, ſuipſius curam habeat, at de ſolius Dei honore, ac proximi commodo, de populi inquam ſui directione, conſeruatione ac gubernatione ſit ſollicitus.

Num. 27.

Ingẽns Moſis in populum ſuum amor.

Idẽ amor in Eliæ Prophetæ præcordijs mirificas excitauit flammas, vt è ſacris literis ſit manifeſtum. Video namque diuinæ flagella iracundię ac vindictæ in terram Iſrael itidem deſæuire, atque ita quidẽ deſæuire, vt triennio ac ſemeſtri-

3. Reg. 17.

ſemeſtri nullo cœlitus imbre eadem irroraretur, ac proinde magna omnium rerum foret caritas, quam mira ſoli ſterilitas, & triſtis quædam t l'uris facies pariebat: *Aſcendit Elias in verticem Carmeli, & pronus in terram poſuit faciem ſuam inter genua ſua*; quo facto maximus, nec opinatò cœlitus imber decidit, quo longè lateque tellus denuo fœcundata eſt. Quid, quæſo, ſanctus hic Propheta moleſta hac ac difficili orãdi ratione ſpectabat; vt ita ſe in terrã proſterneret, caput inter poplites abderet, corpuſque globi inſtar conuolueret? nec enim quemquam vtroque in Teſtamento legas hoc orandi Dei ritu vſum eſſe. quid, inquam, illius cauſa fuit? vnicus nimirum amor, quo in proximum ferebatur. nam ad Dei in populum ſuum ſuccenſi iram demulcendam, illiuſque iuſtitiæ brachia colliganda, hoc ſe cruciat & affligit modo.

Eliæ in ſuos amor.

Si quis autem, ad ritus huius originem perſpiciendam, propiùs ac penitiùs ſancti huius viri hoc orantis ritu imaginem conſiderarit, comperiet illum veteribus Hebræis aliquatenus in vſu fuiſſe. Herus namq; ira & bili concitatus, vt in ſeruum noxium animaduerteret flagris ac fuſtigatione commodiùs, manibus ad pedes ei ligatis, caput intra genua conuoluebat; vt rotundatum inſtar ſphæræ ac gyri mancipiũ, ad herilia verbera, & omnigenæ feritatis ſupplicia excipienda immobile cõuolutumque perſiſteret. Huius verò ritus meminiſſe videtur ſanctus Iob, cùm tyranni cuiuſdam imaginem repræſentans, inter cætera de illo dicit: *Terrebit eum tribulatio, & anguſtia vallabit eum, ſicut regem qui præparatur ad prælium.* quæ poſtrema verba alia verſione ita leguntur: *Sicut vir qui præparatur ad gyrum*, capite intra crura deducto, ad verbera excipienda. Propheta itaque Elias hanc herorum conſuetudinem perſpectam habens, in terram ſe in mõte Carmeli abiecit, & in globum conuolutus, capite intra genua abſcondito, corporeque inſtar ſphæræ circulato, Deo ſe ad verbera pro totius populi incolumitate ferenda offert: perinde ac ſi diceret, Iam triennio & ſemis, Domine cœli ac terræ, miſera hæc regio dira irarum tuarum patitur flagella, placare tandem aliquando, pacem nobiſcum aliquam ini, ac miſelli huiuſce populi te tangat miſeratio: ſi ſl gris delicta eius ac noxæ puniri merecantur, equidem ad eius nomine eadem excipienda ſum paratiſſimus; in me ergo tua tela vibra, in me arma conuerte, in meum tonitrua tua caput detonent; en me in flagella, & in omnigena quacumq; demũ in me miſerum animaduertere ratione volueris, ſupplicii paratum. Exclamẽ ergo, ô ingens & admirabilis amor!

Ritus ſeruorum puniẽdorũ apud Hebræos.

Iob 15.

Admirabilis Eliæ in ſuos dilecto.

Quid autem de ſanctorum, quos Euangelica lex protulit, amore dicemus? Vnicus mihi Paulus erit inſtar omnium; qui hoc de ſuo ac collegarum ſuorum pro animarum ſalute affectu ac zelo producit teſtimonium: *Facti ſumus paruuli in medio veſtrum, tamquam ſi nutrix foueat filios ſuos: ita deſiderantes vos cupidè volebamus tradere vobis non ſolùm Euangelium; ſed etiã animas noſtras, quoniam cariſſimi nobis facti eſtis.* Ecquid in amoris huius dici teſtimonium vberius, amplius efficaciuſque queat? In hoc porrò verus ac genuinus agnoſcitur prælatus, ſi ad ſubditorum ſuorum commodum honores ſuos adaptet, ſi Eliſæi exemplo ad animas mortuas reſuſcitandas ſe nunc contrahat, nunc extendat, ſi apud paruos & humiles ſe humiliet, inter magnates verò & ſummates auctoritatem tueatur; ſi denique ad

1 Theſſ. 2.

4. Reg. 4.

Digitized by Google

ad docendum Euangelium, fortunas omnes ſuas, vitam, imò & animam, in proximi bonum ſalutemq; animarum dare & offerre quàm promptiſſimus ſit.

Mirificè hoc exaggerat S. Ioannes, & ad Ieſu Chriſti, magni illius omnium Prælatorum magiſtri, exemplum Paſtores omnes ac Præſules pro ſalute aliorum ſuas exponere debere animas ait:
1. Ioan. 3. *In hoc*, inquit, *cognouimus caritatē Dei, quoniam ille animam ſuam pro nobis poſuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere:* quaſi diceret, Dei filius ſuum nobis vt amorem patefaceret, pro nobis mori dignatus eſt: ita bonos ac legitimos Paſtores, vt qua erga ſubditos dilectione ferantur, ad oculum pateat, pro ijs, ſi quando ſe obtulerit occaſio, liberè emori neceſſe eſt. Huc verò magnopere eos inuitat filij Dei exemplum.

Exod. 12. In huius rei figuram in Exodo præcepit Deus, vt agno Paſchali immolato pellis quidem auferretur, caro aſſaretur, eademque ab Hebræis per familias comederetur; verùm os nullum illius frangeretur. Carnem ſcilicet agni iubet excruciari & affligi, oſſa verò ne quidē frāgi voluit. O rē mirabilē! Denotare eadem volebat, pretioſiſſimā filij ſui dilectiſſimi, agni illius immaculati, carnē in cruce igne paſſionis torquendam & affligendam, vt nimirum homines, quibus velut oſſibus ſuis ſuum relinquere debebat robur, à cœleſti vindicta immunes forent, & à flagellorum diuinorum fulminibus exempti, iuſtitiæ illius virgam non ſubirent.

Hoc ergo bonorū Paſtorū exemplum eſt: hic diuini illius magiſtri eſt amor: vidiſtis eius magnitudinem, limites & extenſionē, & quouſq; peruenerit; diſcite ergo ab eo proximum diligere, & pro eo, ſi quando neceſſe fuerit, vitam ac ſanguinem veſtrum impendere. Atque hoc eſt, quod hodie in Euangelio præcipitur, & quod in S. Barnaba Apoſtolo locum habuit. Audiamus ergo quid dicat Euangelium: *Hoc eſt præceptum meum, vt diligatis inuicem.* Vt materia hæc pro rei dignitate pertractetur, bifariam eam pro more diſpertiar: primò Euāgelium exponam, deinde Apoſtoli huius virtutes & laudes percurram.

Principio ergo, vt à rebus naturalibus ordiamur, ſapiētiſſimus ille Deus, & in proſpiciendo de alimētis, & educatione tum puerorum, tum catulorū, quam maximis plenam eſſe moleſtijs, laboribus & ſollicitudine anxia non ignorabat, procuranda prudentiſſimus, quique ſuauiter & blandè omnia diſponit, magnum quemdam parentum animis erga filios amorem & affectum inſeruit; quo acti, omnes difficultates, incommoda, moleſtias, faſtidia, amaritudines, quæ educationem hanc comitari poſſent, generosè perfringunt, & intrepidè exſuperant. Et ſanè, quia, niſi amor hic immenſus foret, parentes ſæpenumerò ſub laboribus & moleſtijs fatiſcentes, tandem à curanda educandaque prole deſiſterent, & ſub curarum incommodorumq; in puerilibus filiorum annis occurrentium faſce deficerent, imò exſpirarent; hinc tam ingentem naturæ auctor ijs amorem erga ſobolem indidit, vt eam inter maniæ ſpecies connumerare Plato non ſit veritus. nec ſanè præter rationem; quicumque enim parentum erga filios amoris acta perſpexerit, verè argumenta ſtultitiæ videre ſe dicet.

Magnum Deus parentibus erga filios amorē indidit, vt in eorum educatione non defatigentur.

Parentum erga filios amor à Platone dicitur mania.

Vt autem quàm difficilis ac moleſta filiorum ſit educatio, conſtet, è Iacobi Patriarchæ id verbis intelligi poteſt, Rubeno filio dicentis: *Ruben primoge-* Gen. 49.

nitus meus, tu fortitudo mea & principium doloris mei, quaſi diceret, Tu Ruben inter filios meos natu quidem maxim⁹, ac domus meæ robur, ſed laborũ etiam meorum principium, ex quo enim mũdo te genui, meque patrem vidi, moleſtiarum torrẽtem ſubij, & omne exinde ab animo gaudium penitus exulauit.

Pſalm. 77. Idem è Pſalmo 77. eruamus licet: in quo generalis illius internecionis diuino in Aegyptios primogenitos iuſſu exercitę dum meminit Pſaltes, hoc loquitur modo: *Et percuſsit omne primogenitũ in terra Aegypti, primitias omnis laboris eorum.* Si.n. in filiorum educatione magnus parentũ ſit ſudor & anxietas, maximus certè eorũ labor & ſolicitudo in primogenitis educandis apparet, erga quos proinde vehementiſſimus eſſe parentum amor ſolet.

Menander apud Epictetum. Non latuit hoc Ethnicos, in quorum libris egregias lego hac de re ſentẽtias & apophthegmata; Menander inprimis apud Epictetum, qui dixit: *Aut oportet viuere ſolum ac cælibem, aut natis iam liberis mori parentem; adeò deinceps omnis vita acerba eſt.* Dicere mea ſentẽtia vult, ſobolis educationem ac curam tot ſecum labores trahere, parenteſq; tot cruciare modis, vt ex quo in mundum eos dederint, mortem potiùs quotidianam patiantur, quàm vitam viuant.

Menander Comicus. Alius eiuſdem nominis, & ob eas, quas ſcripſit comœdias, Comicus appellatus eiſdem inſiſtit veſtigijs, deque filiorum loquens educatione, egregiam hanc protulit gnomen: *Patrem eſſe plurimum habet moleſtiæ, metuſq; & curas infinitas.* quaſi dicat, ipſa honorem quidem & voluptatem afferre videtur paternitas, ſed reuera nonniſi moleſtiarum, timorumque ſeminarium eſt, anxietatumque iliadem ſecum trahit, quibus animus patrum aſſiduè lancinatur, ac noctu & interdiu miſerum illorum caput velut obtunditur.

Democritus. Plura etiam addit Democritus, filiorumque procreationem, atq; honorificum (vt quidem apparet) patris nomen magnopere deprimit: *Non probo,* inquit *liberorũ propagationẽ: nã in ipſorũ poſſeſsione multa magnaq; ineſſe video diſcrimina, & moleſtias plurimas pauca verò iucunda, eademq; tenuia & exilia.*

Ne ergo animũ deſponderent, & tam grauiũ parẽtes faſce põderũ obruerentur, amorem adeò ingentem, ac violentum, velut æquilibriũ quoddam, mentibus illorũ Deus inſeuit, vt velint nolint, ſobolem diligere, eorumque cauſa omnigenas ſubire difficultates, & æqua eas mente perferre cogantur. Quod obſtupeſcens Seneca exclamat: *Seneca Hippol.*

----- *O nimium potens*
Quanto parẽtes ſanguinis vinclo tenes
Natura, quàm te colimus inuiti quoq;!

Naturæ amor lenis eſt tyrãnus, ſed potens. Quaſi dicat, Naturalis amor benignus quidã eſt tyrãnus: ſed adeò quidẽ potẽs & fortis, vt licèt amandi, nec voluntatem, nec animũ haberemus, ad diligendum nos ipſe cogeret, & inuitos amare compelleret ea, ad quæ nos impellit.

Porrò ſi naturalem paternitatem tot anxietudines & ſolicitę curę ſtipent ac ſequantur, ſpiritualis ſanè longè maioribus vehementioribuſque cingitur, adeò vt tam in hac quàm in illa excellenti quodã & naturalẽ omnẽ tranſcẽdente op⁹ ſit amore, quo ſpirituales patres animarẽtur, & inuicti infractiq; in laborãdo perſiſterent, omneſq; labores & incommoda, quæ ſe offerunt, athletica quadam conſtantia perfringerent. Quàm hoc ſit moleſtum ac laborioſum, declarat in ea quę ad Galatas eſt Epiſtola Apoſtolus, dicẽs: *Filioli mei quos iterũ parturio, donec firmetur Chriſtus in vobis.* *Gal. 4.* Videte, vt conqueratur & gemat quaſi

ſemper

Digitized by Google

ſemper parturiens,&quaſi perpetuis in torminibus agens, quæ mox explicat dicens: *Supra modum grauati ſumus ſupra virtutem, ita vt tæderet nos etiam viuere*, & patientiæ propemodum tabulam abijceremus.

Ceterùm, Auditores, dum de filiorum ſpiritualium productione loquor, ſanctè pieque loqui me velim exiſtimetis, de conuerſione ſcilicet infidelium per Euangelium, de hæreticorũ confutatione per ſcripturarũ teſtimonia, de paruulorũ regeneratione per ſanctum baptiſmatis lauacrum, de præuaricantium reſipiſcentia per Sacramentũ Pœnitentiæ, deniq; de animarũ ſalute per ſuperiorum ædificationem & bonum exemplum. quæ ſanè ſpiritualium generationũ ſpecies ſunt, quibus animæ naſcuntur Deo, & populi, prædicationis aut Sacramentorũ adminiculo ad Deum conuerſi, filij eiuſdem conſtituuntur: *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt.* An non ſpiritualis hæc generatio ſatis ſuperque expoſita eſt?

Qui ſint patres & filij ſpirituales.

Ioan. 1.

Labores porrò, pericula, difficultates, inquietudines, & anxietates eidem adhærere ſolitas, omnium Prælatorum & Patrũ ſpiritualiũ nomine verbis efficacib⁹ exponit Apoſtolus ad Cor. ſcribens: *Puto*, inquit, *quòd Deus nos Apoſtolos nouiſſimos oſtendit tamquam morti deſtinatos, quoniam ſpectaculum facti ſumus mundo, Angelis & hominibus:* mundo, nos vt exſibilet; Angelis, vt obſtupeſcant; hominibus, vt imitẽtur, & patiẽtiæ noſtræ exemplũ prę oculis habeant.

1 Cor. 4.

Et cuius verò memoria cõplectatur, cuius lingua exprimat labores infinitos & cruciatus incredibiles, quos primigenij illi Eccleſiæ Patres pro filijs ſuis ſpiritualibus paſſi ſunt? Vniuerſum etenim terrarum orbem peragrarunt; terram ac mare circuierunt, vtrumq; ſub axem penetrarũt, ad inſulas appulerũt incognitas, barbaros deniq; & immanitate terribiles populos adierũt, idq; cũ præſentiſſimo vitæ periculo. Hanc ob cauſam tã intenſam ijs Deus caritatẽ indiderat, vt dicere nemo non illorũ poſſet, quod illorũ de numero vnus: *Omnia ſuſtineo propter electos, vt & ipſi ſalutem conſequantur in Chriſto Ieſu:* Cõtumelias, inq̃, iniurias, calũnias, tormẽta, perſecutiones, incõmoda, auſteritates, rigores, corporis afflictationes, ieiunia, vigilias, mortificationes, deniq; *omnia*, quin imò mortẽ ipſam pati paratiſſim⁹.

Labores Apoſtolorum patientiaq; in animarũ cõuerſione.

1. Tim. 2.

O ignes! ò æſtus! ò charitas! quò non hic amor peruenit? quò non ſanctorum horum Patrum affect⁹ penetrauit? Huc admirationum me rapiunt illa Apoſtoli in ea quæ ad Philippenſes eſt epiſtola incendia, quibus vitam hanc mortalem media inter diſcrimina, ſolicitudines ac difficultates proximi cauſa ſubeundas, cum vita beata in gloria cœleſti cum IESV CHRISTO, propriæ beatitudinis reſpectu, æquiparat; & ait: *Quid eligam, ignoro; coarctor verò è duobus: deſiderium habens diſſolui & eſſe cum* CHRISTO, *multo magis melius permanere autem neceſſarium propter vos.* Ecquod amoris incendium? quàm ſancta & ardens hæc paſſio? quàm ſupernaturalis hic raptus? vt prorſus neſciat cælũne eligat, in quo inter beatos agat, an terrã, in qua miſerijs adobruatur, idque ſolo proximi & animarũ ſalutis intuitu.

Philip. 1.

Mirabilis Apoſtoli amor erga proximum.

Amoris autem huius violentia in Apoſtoli huius animo ita ſuas exſerebat vires, vt etiam vlteriùs eum egerit, & à DEO ſeparari diſiungique voluerit, quò apud homines ageret. Aliàs vtrum eligeret, ignorabat, mortemne, vt per eius ianuam in Chriſti gloriam ingre-

Digitized by Google

A Chriſto petit ſeparari propter proximum.

deretur, an verò vitam, vt hoc pacto apud homines commoraretur: ſed ad Romanos ſcribens, ingenuè palamque confiteri non erubeſcit, amore ductore & impulſore, anathema ſe, id eſt, excommunicatum, ſemotum, excluſum ac ſeparatum à Chriſti Ieſu conſortio eſſe velle pro fratribus. Mihi forſan fidem non adhiberetis, niſi eius ad manum teſtimonium haberem: *Cupiebam*, inquit, *& ego aliquando anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis.* Locum hunc exponens Magnus Chryſoſtomus, & τὸ *anathema* heroicumque Apoſtoli animū demiratus, ait hiſce eum verbis ſenſibiles tartari cruciatus in caput ſuum deuocare. Hem quæ mirabilia! quæ paradoxa! amore in proximum animas ita inebriari, vt & infernalia pati tormenta paratæ ſint & exoptent? Ne mirum hoc vobis amplius videatur, Auditores: amoris ſiquidem proprium eſt, animos ſuccendere, affectum inflammare, ſenſus infatuare, potentias expugnare, timores pellere, difficultates facilitare, pericula eneruare, loca imperuia peruia reddere, labores minuere, ſpinas in roſas mutare, abſynthium in mella, omnigenas deniq; pœnas inermes prorſus facere.

Rom 9. — *Chryſoſt.* — *Mirabiles ſancti amoris proprietates.*

Iacob cùm ingrato Labano ſeptem ipſos annos, magno cum labore, moleſtia & incredibili ſollicitudine, venuſtam vt Rachelem in vxorem nanciſceretur, ſeruiſſet, *videbātur* tamen *illi dies pauci præ amoris magnitudine.* quod explicans S. Aug. quæſtionibus in Geneſin, ait: *Quærendum eſt, quomodo dictum ſit, videbantur illi dies pauci præ amoris magnitudine, cùm magis etiam breue tempus longum eſſe ſoleat amantibus.* Concludit ergo tandem: *Dictum eſt ergo propter laborem ſeruitutis, quem facilem & leuem amor faciebat.*

Gen. 29. — *ſuper Gen. q. 38.*

Ex longo hoc procemio multiſque præambulis facile eſt colligere, amorem Prælatorum in filios ſpirituales magnum & intenſum inprimis eſſe debere ac fortè quàm maximè. Hinc Chriſtus Eccleſiæ ſuæ regimen & animarum curam Petro concrediturus, eumque vniuerſalem & generalem electorum ac fidelium omnium patrem conſtituturus, tertiò eum, num ſe diligeret, interrogauit, tertiò repetens: *Petre amas me?* Credamne Petre me à te diligi? de tuone amore eſſe certus queo Petre, & omni in caſu eius habere argumentum? Iteratæ hæ interrogationes hoc vnum ſpectabant, vt hinc nimirum intelligeremus, eum qui Patris ſpiritualis munus ac partes ſuſtinet, tanto in ſuos amore ferri debere, vt parentum carnalium erga filios dilectionem infinitis partibus tranſcendat.

Amor Prælatorum erga filios ſpirituales magnus ſit oportet.

Patrum ſpiritualium amor erga ſubditos ſuperare debet amorem parentum carnalium erga filios.

Colligi hoc ex hac Moſis ad DEVM expoſtulatoria oratione queat, quam in librum Numerorum ipſe retulit dicens: *Cur, Domine, impoſuiſti pondus vniuerſi populi huius ſuper me? numquid ego concepi omnem hanc multitudinem, vel genui eam, vt dicas mihi, porta eos in ſinu tuo, ſicut portare ſolet nutrix infantulum?* E quibus etiam verbis, Deum populi ſui curam Moſi credendo, ſimul eidem præcepiſſe, eum non alio vt diligeret ac tractaret affectu, quàm filios pater, aut alūnos nutrix de vbere turgido pēdētes.

Numer. 11. — *Prælati non ſecus ſuos habeant, quàm nutrices alūnos.*

Hinc toties hunc Apoſtolis ſuis veluti primis Eccleſiæ ſuæ Patribus amorem præcepit & cōmendauit Receptor, ac præſertim hodierno in Euangelio, in quo legere eſt: *Hoc eſt præceptum meum, vt diligatis inuicem.* Præceptum hoc ſuum vocat, quod capite proximè præcedente *nouum* appellarat dicens, *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem ſicut dilexi vos,* amore ſcil. perfecto & om-

Ioan. 15.

Digitized by Google

& omnem paternum affectum longè ſuperante, omniaque etiam mortem ac ſupplicia extrema perferente.

Potiſſima interpretum Græcorum pars, vti ſanctus Ioannes Chryſoſtomus, Cyrillus, Leontius, Theophylactus, Euthymius, & inter Latinos Rupertus, idcircò præceptum hoc *nouum* cenſent appellari, quòd in veteri quidem lege iuſſum eſſet proximum diligere ſicut ſeipſum, at modò in lege Euangelica pluſquam nos ipſos diligere iubeamur. iubemur namq; eo inuicem amore complecti, quo nos Redemptor dilexit. Certiſſimum porrò eſt, illum nos pluſquam ſeipſum dilexiſſe. teſtatur id Apoſtolus Philippenſibus ſcribens: *Qui cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens.* Pluris haud dubiè noſtram fecit amicitiam & affectum, quàm ſuum, cùm ita ſuijpſius eſt oblitus, vt è Rege ſe & ſupremo omnium Domino, viliſſimum ſeruum ac mancipium conſtituerit.

Philipp. 2.

S. Auguſtini ac Bedæ interpretatio.

Sanctus Auguſtinus porrò & Beda in aliam ſimul receden̄tes ſententiam, idcò nouum hoc dici mandatum volunt, ob nouos quos producit in homine effectus; ſiquidem illum renouat, & pulſo vetere fermento, & farinis AEgyptijs, vitæ introduxit innocentiam, & verum ac cœlicum creat manna, efficitque, vt ſimus, vti loquitur Apoſtolus, *noua creatura.*

Gal. 6.

Tertia interpretatio.

Putarunt nonnulli non alio mandatum hoc nouum modo vocari, quàm lex Euangelica noua, & IESV CHRISTI teſtamentum nouum dicitur: etſi enim antè præceptum hoc latum eſſet, à filio tamen Dei denuò publicatum, & nouo quidem ſpiritu fuit; vtpotè qui vniuerſa innouaturus venerat, ac de ſe ipſe loquitur, *Ecce noua facio omnia.*

Apoc. 21.

Quarta interpretatio

Alij in alia omnia concedunt, & à prioribus illis opinionibus abeuntes, idcò nomen hoc *noui* illi inditum arbitrantur: quòd, cùm velut inueteratum, & longo, ſed prauo vſu quodammodo inoletum & quaſi obliteratum, antiquatum, ac ſemimortuum eſſet, ipſe mundi Redemptor illud quodammodo reſuſcitans, reſtaurans, orbi commendans, & in vſum reuocans, nouum propterea vocari voluerit, & ita etiam ipſe appellarit.

Quinta.

Sunt & alij, qui nouitatem hanc eò ſpectare volunt, quòd lex antiqua non niſi externam dilectionem præciperet, aut nonniſi ad pacem politicam publicamque quietem eamdem referret: at Chriſtus interiorem mandauit, vitamque ſempiternam illi in ſcopum propoſuit; atque hanc forſitan ob cauſam mandatum hoc nouum nuncupauit.

Sexta.

Alij longè alia ſentientes, priores expoſitiones reijciendo, ſuam verò ſtabiliendo, idcò præceptum hoc nouum dici opinantur, eò quòd, tametſi in veteri Teſtamento mandatum id innotuerit, ipſum tamen obſcurum, tenebroſum, intricatum, & tot cæremoniarum velut nube inuolutum fuerit, vix vt appareret amplius, imò iam planè abolitum videretur; ſed in Euangelio, omnibus hiſce nebulis diſſipatis, ac cæremonijs abolitis, elucere, illuſtre eſſe ac ſplendeſcere cœperit, quaſi noua quædam conſtitutio ac decretum inauditum foret.

Maldonatus in illud Ioann. 13. Mandatum nouum.

Nulla harum opinionum non probabilis eſt, ſuaque omnes ratione nituntur, quin & ſingulas ſummè ſuſpicio ac magnifacio; ſed exoſculor & amplector eam, quam noſtræ ætatis quidam

dam interpres, inſignis & ingenij & doctrinæ non vulgaris profert; qui in locum illum Ioannis 13 *nouum* pro *præſtantiſſimum* interpretatur, ex vulgato Hebræorum loquendi modo. Hebræi namque quidquid rarum, illuſtre, eximium, aut quocumque modo excellens exprimere dum volunt, *nouum* id ſolent dicere. Exemplo ſit locus ille Pſalmi, *Cantate Domino canticum nouum*, id eſt, excellentiſſimum; eò quòd noua veteribus & antiquatis præſtare videantur. Eundem Hebraiſmum in Iſaia notare eſt, vbi legimus, *Ego creans cœlum nouum, & terram nouam.*

Loquēdi ratio Hebræis familiaris. — *Pſalm. 95.* — *Iſai. 65.*

Quomodo proximus nobis ſit diligendus.

Hæ ergo ſunt rationes, ob quas hoc diligendi mandatum nouum dicatur, hæ ſunt eius & veteres & nouæ nominis interpretationes. reſtat ergo duntaxat ipſum diligendi modum noſſe, quem in Euangelio Redemptor præſcribit, cùm dicit, *ſicut dilexi vos*. non docet rem verbis aut ore, ſed reipſa & per effecta. quaſi diceret: Nihil vobis iniungo, nihil mando, quod non ante ipſe præſtiterim: nemo ſuo illos amore indignos exiſtimet, quos ego ipſe ſum amore complexus, vt vitam & ſanguinem illorum gratia impenderim.

Hanc mihi interpretationem ſuggerit aduerbium *ſicut*, quod Redemptor hic adhibet, *ſicut dilexi vos*, vt ſcilicet non modum dumtaxat, ſed magnitudinem etiam amoris, quo inuicem ferri debemus, deſignaret. Atque ita hoc doctiſſimus expoſuit Rupertus dicens: *Palam faciebat, quomodo vel quantum diligeret nos, tanquam ſi apertius dixiſſet, vſque ad mortem diligite inuicem, quia vſque ad mortem dilexi vos, &c.*

Rupert. li. 11.

Amauit nos Redemptor ſine vllis meritis præuijs.

Dilexit porrò nos Redemptor ſine vllis præuijs meritis, & primùm ipſe nos eſt amore dignatus, ex ſola bonitate ſua, nulla vt in nobis eſſet ſufficiens ratio, ob quam hoc modo diligeremur, at ſexcentæ potius odij cauſæ, propter quas æternùm velut peccatis inquinati reijceremur. Ita nos quoque erga alios gerere oportet, ipſis benefaciendo, & diligendo, non illos tantummodo, qui amici noſtri ſunt, amarique merentur, ſed & omnes in genere, & quos diligere non tenemur, ipſorum merita præuenientes. Idque exemplo Redemptoris, de quo legimus in Euangelio. *ſicut dilexi vos, &c.*

Amorem porrò hunc etiam extendi voluit Deus, & vnionem hanc & charitatem etiam maiorem eſſe, vnde ad Deum Patrem ſuum orando, ait: *Pater oro, vt ſint vnum, ſicut ego & tu vnum ſumus, vt credat mundus, quia tu me miſiſti.* Maxima ſanè vnio ac perfectiſſima quædam charitas hiſce eſt verbis expoſita: & ſignificare Redemptor voluit, eam inter nos mutuò concordiam, vnionem, & charitatem debere reperiri, quæ inter perſonas SS. Trinitatis datur, vtpote quæ in omnibus & per omnia infinita eſt; ac quæ proinde forinſecus & exterius adeò magna videatur, vt ex ea mundus videat, Deum in terras veniſſe, eamque hoc modo inſtituiſſe. Huc proculdubiò reſpectum habuit Tertullianus, cùm mutuam fidelium charitatem, vnionemq́; *ſummum reip. Chriſtianæ miraculum vocat & ſymbolum.* Vera namque Chriſtianorum nota eſt inuicem ita diligere, vt eos inuicem Chriſtus dilexit, iuxta hæc Euangelij verba. *ſicut dilexi vos.*

Ioann 17. — *Vult eamdē inter mortales eſſe vnionē, quæ inter perſonas diuinas eſt.*

Ingentem haud dubiè Redemptor dilectionem oſtendit, quando naturam noſtram ſibi veluti connubio copulauit; quin & maiorem, cùm eadem iam aſſumptâ, pro amicis iuxta atque inimi-

mi-

Digitized by Google

micis vitam ponere voluit. Exaggerat hoc Apoſtolus, dicens: *Commendat autem charitatem ſuam Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores eſſemus, ſecũdùm tempus pro nobis Chriſtus mortuus eſt.* Rom 5.

Secundo Regum libro extremum ſanè Dauid Rex erga filium Abſalomum affectum declarat, quando cognito eum transfixum, in has voces querībundus erupit: *Fili mi Abſalom, quis mihi det, vt ego moriar pro te?* quaſi diceret: Ita te corde meo infixum gerebam fili mi, vt audiens te è vita deceſſiſſe, ipſe pro te naturæ debitum ſoluere mallem, teque meo regnare loco: nullum modò mihi ſupereſt gaudium, voluptas nulla, ſolamen nullum: vellem ex animo pro te mori, & te viuere. Sed quod Rex ille expreſſit verbis ſolùm, hoc Redemptor re ipſa oſtendit & præſtitit, vitam ſuam pro nobis exponendo. 2. Reg. 18.

Deſignatur hoc obſcura quadam ratione in libro Exodi, vbi inter primaria Pontificis ſummi ornamenta, rationale iudicij deſcribitur, quod eleganter ſciteque fabrefactum, & duodecim gemmis, duodecim tribuum nomina præferentibus, inſignitum, ſuper Pontificis pectus ponebatur: decorem illi & ſplendorem addebat zona hyacinthina ac baltheus, quo rationale cingebatur & ſuperhumerale. Adeò vt Pontifex hoc modo veſtitus, imago foret Ieſu Chriſti magni illius Sacerdotis, qui fideles omnes in corde & affectu inſculptos geſtaturus erat, atque inſuper regia quadam zona cingendus, non quidem coloris hyacinthini, ſed aurea penitùs, id eſt, amore quodam erga homines ardentiſſimo. Quod verò olim figuratè expreſſum fuit, hodie reipſa in Euangelio completum fuit, vbi dicitur; *Sicut dilexi vos.* Exod. 28. Figura amoris Chriſti erga homines.

Eadem in ſignificatione videre eſt in Apocalypſi angelum *præcinctum ad mamillas zona aurea.* Scio ſanctum Auguſtinum & Ambroſium per cingulum hoc aureum multitudinem Sanctorum deſignari velle. Noui item Abbatem Rupertum per ipſum regiam Chriſti auctoritatem ab omni miſeria & corruptione immunem intelligere, de qua in Pſalmis lego: *Dominus regnauit, decorem indutus eſt, indutus eſt Dominus fortitudinem, & præcinxit ſe.* ſed veritatem tangunt propiùs, qui per zonam hanc auream charitatem putant denotari. Per duplicem autem mamillam, dulcedinem & ſuauitatem amoris Ieſu Chriſti erga Eccleſiam intelligere oportet, aut duplex Teſtamentum, aut miſericordiam & iuſtitiam Chriſti, quibus Eccleſiam gubernat, quòd vtraque hæc regendæ Eccleſiæ ratio à charitate ac dilectione verè aurea, id eſt, perfectiſſima proceda:: & verba *cingi* & *cingulum* deſignare, in Chriſto Ieſu maximum & arctiſſimum cum fidelibus caritatis vinculum exſtitiſſe. Apoc. 1. Pſal. 92. Charitas deſignata per zonã aureã Apocalypſ.

Mirum porrò videri nemini debet, ſi charitatem, etſi virtutum ceterarum reginam, cingulo comparemus. Apoſtolus enim Paulus eamdem comparationem adhibuit dicens: *Super omnia autem hæc charitatem habete, quod eſt vinculum perfectionis:* quaſi diceret: Charitas eſt velut illuſtre quoddã cingulum, eò quòd omnes ſtringat, vinciat, cingat & quodammodo contineat virtutes, impediatque, ne qua harum velut ingloria ac nullius valoris humi ſerpat. Charitas cingulo aſſimilatur. Coloſſ. 3.

Huc alluſit hauddubiè Seruator Apoſtolos ſuos alloquens, *Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris.* quid his Redemptorem verbis deſignare voluiſſe putabimus? Auditores. Crediderim equidẽ in hoc loquen- Charitas ac Fides Chriſtiano neceſſaria. Luc. 12.

Digitized by Google

quendi tropo per cingulum charitatem notari, vtpote quæ cæteras virtutes continet ac retinet, ſemperque renes noſtros ac cor debet cingere; per lampades autem ardentes viuam quamdam fidem; quæ ambæ virtutes Dei ſeruis in tantum neceſſariæ ſunt, vt iiſdem deſtituti vix incedere, id eſt, vix in hoc mundo viuere, & in altero mercedem ſperare valeant aut præmium.

Eamdem credo ob cauſam, duas illas catenulas aureas in rationali Pontificis charitatem adumbraſſe, quæ, catenæ inſtar, virtutes alias Chriſtianas ligare & continere debet: *Facietis*, inquit Deus, *in rationali catenas ſibi inuicem cohærentes, ex auro puriſſimo.* (*Exod. 28.*) quæ hoc modo verba Venerabilis Beda (*Beda.*) exponit: *Catena*, inquit, *ex auro puriſſimo eſt continentia caſta, & non ficta dilectio, rationali, id eſt, cordi, firmiter affixa; duæ autem ſunt, quia duplex eſt amor, Dei videlicet & proximi.* Hic porrò in proximum amor in Euangelio nobis potiſſimum commendatur, idque exemplo amoris Chriſti Ieſu, *Vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos, &c.*

Hæc autem eius dilectio adeò vehemens & intenſa fuit, vt eam ſanctus Bernardus in Cantica ſcribens, eſſe dixerit, violentam, potentem, & longo vulgarem amandi modum interuallo tranſcendentem: (*Serm. 64. in Cant.*) *Itane ſummus omnium vnus factus eſt omnium? Quis hoc fecit? amor dignitatis neſcius, dignatione diues, effectu potens, ſuaſu efficax. quid violentius? triumphat de Deo amor. quid tamen tam non violentum? amor eſt. quæ eſt iſta vis, quæſo, tam violenta ad victoriam, tam victa ad violentiam?* Auditumne quid vmquam elegantius aut dignius? Notanda porrò vltima verba ſunt: *Tam violenta ad victoriam*. (Chriſti in homines amor dictus eſt violētus.) Et ſanè Redemptoris in genus humanum amor violentus ad victoriam fuit, id eſt, ad ſuperandas & perfringendas difficultates & impedimenta omnia, quæ ab hominum peccatis ac demeritis poterant occurrere. Adeò verò illū crimina & horrenda flagitia non impediuerunt, vt ad vehementius etiam & maiori cum violentia amandum, ipſum potentiùs excitarint.

Hinc forſitan ob cauſam Apoſtolus, hac de re agens, ait Redemptoris amorem omnem ſcientiam exſuperaſſe, quaſi eum incomprehenſibilem, & cēm humanam cognitionem tranſcendentem iudicaret. Is namq; verborum eius ſenſus: *Vt poſſitis comprehendere cum* (*Ephes. 3.*) *omnibus ſanctis, quæ ſit latitudo, & longitudo, & ſublimitas & profundum: ſcire etiam ſupereminentem ſcientiæ charitatem Chriſti*. Hæc autem expoſitio è Græco melius intelligitur, in quo legimus, ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ. (Amor Chriſti omni ſcientiæ ſupereminet.) vt is ſenſus ſit, *Charitatem Chriſti eſſe ſupereminentem omni ſcientia*, & omnem longè tranſcendere cognitionem. Nos quoque promiſſi immemores, limites tranſilire noſtros videmur, ſpoponderam namque quàm breuiſſimè ea, quæ Euangelij erant, tranſcurrere: date veniam, Auditores, ipſa me amoris vis alio rſum nihil minùs cogitantem abripuit, & plura quàm putaram, dicere coegit. ſed canam receptui, & ad alterum orationis membrum accingar, quo magni huius Apoſtoli Barnabæ, cuius hodie feſtum anniuerſaria feſtiuitate cultuque recolimus, virtutes, gratias, merita, chariſmata, ac reliquam eius perfectionem dicendo proſequi ſtatueram.

Porrò antequam vaſtum hoc æquor conſcendam, dubiolum quoddam, cuius diremptio ad glorioſi huius viri (Num S. Barnabas Apoſtolus fuerit Ieſu Chriſti.)

lau-

laudem ac gloriam mirificè facit, diſſoluendum eſt: Num ſcilicet ſanctus Barnabas verè Ieſu Chriſti fuerit Apoſtolus. Rationes, quæ id diſſuadeant,
1. ſunt hæ. Prima, quia fuit de numero ſeptuaginta duorum diſcipulorum, non verò è duodenario Apoſtolorum choro.
2. Secunda, in vniuerſo Euangeliorum contextu, quo loco duodecim recenſentur Apoſtoli, nulla ſancti Barnabæ fit
3. mentio. Tertia, Matth. 19. nonniſi duodecim ſedes memorantur duodecim Apoſtolis deſtinatæ; è quo numero etſi ſe Iudas proditor exemerit, conſtat tamen ſanctum Matthiam eius eſſe in locum ſurrogatum.
4. Quarta denique, ſi S. Barnabas Apoſtolis connumeraretur, tredecim forent; ac proinde plures quàm Redemptor ipſe elegiſſet, idque textui Euangelico aduerſari videretur, in quo habemus, *Nonne ego vos duodecim elegi?* Ioan. 6.

S. Barnabas verus fuit Apoſtolus.

Certiſſimum tamen & exploratiſſimum eſt, ſanctum Barnabam verè eſſe Apoſtolum conſtitutum, & vnà cum Apoſtolo Paulo ad illuſtre hoc munus, adoptatum; idque ſingulari Dei iuſſu, vt ex Apoſtolicis actis fit manifeſtum; *Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus ad quod aſſumpſi eos.* Act. 13. quibus Apoſtoli reliqui deinde manus impoſuerunt, & precibus præmiſſis miſſionem illis decreuere. Quod verò ad Diui Matthæi locum, qui ſententiam noſtram maximè conuellere, & opinionem contrariam ſtabilire videtur, attinet, dico vel numerum certum pro incerto eo loci poſitum eſſe, vti Scripturæ inſolens non eſt; vel non hinc erui plures propterea ſedes non fore, ſed dumtaxat ſuam horum vnicuique in cœlo ſedem futuram, & in eadem duodecim tribus dijudicaturum, quaſi ideò plures alij Sanctorum ſedes non eſſent habituri, aut cum alijs conſeſſuri. Hinc etiam Regius Propheta de hiſce ſedibus indiſtinctè loquitur, *Illic ſederunt ſedes in iudicio, ſedes ſuper domum Dauid*; vt Pſalm. 120. certum illarum aut ſtatutum numerum non eſſe innuat. S. Ioannes ſuis in apparitionibus viginti quatuor ſe ait vidiſſe, *Et in circuitu eius ſedilia viginti quatuor*. Apoc. 4. Quare cùm ipſum Apoſtoli nomen non niſi miſſum ſignificet, & S. Barnabas verè à Spiritu S. cum Paulo ſit miſſus, minimè dubitandum, quin verè Apoſtolus fuerit.

S. Barnabas dictus vir bonus.

Hoc primum conſtituto, iam ſancti huius Apoſtoli laudes benedictioneſque dicere exordiar. Incipienti occurrit, illum in Scriptura *virum bonum* appellari: è quo titulo eius virtutes, animæ conſtitutio, morum honeſtas, vitæ ſanctitas erui poteſt: quod ſanè nomen honorem, gloriam ac laudes includit, & nonniſi in filios Dei, & ad vitam æternam ſpeciatim prædeſtinatos, quadrat.

Multi in Scriptura dicti viri boni.

Multi quidem egregio hoc & ſancto appellati ſunt cognomine; ſed nemo non illorum vir magnus fuit, & electus ac deſignatus à Deo, & ab hominibus idcircò cultus & honoratus. Primus, quem glorioſo hoc decoratum titulo comperio, fuit Saul, primus Iſraelitarum rex; cui hoc Scriptura dat elogium: *Et erat ei filius, vocabulo Saul, electus & bonus, & non erat vir de filijs Iſrael melior illo: ab humero & ſurſum eminebat ſuper omnem populum.* 1. Reg. 9. Duo his in verbis noto: Primum, Saulem, antequam regno admoueretur, & regimen populi capeſſeret, electum à Deo fuiſſe & non ab hominibus; fuiſſe electum vt bonum, & omnium popularium optimum, & magnitudine cæteris ſupereminentem: vt hinc euidens fiat, eos qui ad regimen aſpirant, & dignitatibus tam politicis quàm Eccleſia-

ſiaſticis inhiant, ſuam exſpectare electionem debere, & donec cœlitùs vocentur, non verò à terra: debere inſuper eſſe bonos, omnium optimos; & ceteris non magnitudine corporis, non generis nobilitate, non opum copia, non alijs mundi eminentijs, ſed virtutum, doctrinæ, ſanctitatis, meritorumque magnitudine ac prærogatiuis præcellentes.

Hominis inconſtātia. Alterum quod noto, eſt, Saulem, etſi cœlitùs electum, etſi regem terrenum, & omnibus qui tum in Iudæa agebant & ſanctitate & bonitate initio præſtantem, antequam quidem mundanæ magnitudini ſe immergeret; nihilominus tamen potuiſſe reprobari, in peſſimum degeneraſſe, ad maxima flagitia deſcendiſſe, & ferali ac funeſta cataſtrophe vitam concluſiſſe. Caſus terribilis, mutatio admirabilis, vera tamen hiſtoria, vt hinc inſcrutabilia diuinorum iudiciorum arcana miremur, illinc verò ſalutis noſtræ diſcrimina, fragilitatis fluxum ac refluxum, vitæque inconſtantiam formidemus. Is ſiquidem hodie in prædeſtinatorum cenſetur numero, qui craſtina forſitan die inter damnandos annumerabitur. Is initio eſt Chriſti diſcipulus, qui tandem, velut apoſtata, deſciſcens cum Iuda aduerſus Dominum ſuum conſpirat, latronibus ſe adiungit, & omni honore, ſalute ac vita miſerè excidit. Sæpè quoque hic vir bonus erat, & vitam integram ducebat, quamdiu priuatus fuit, & rebus ſæculi ſe non immiſcuit; ſed vbi inſtar Saulis, iiſdem ſe dedit, & ad dignitates & honores extollitur, fit nequam, inſoleſcit, tyrannidem exercet, omnibus malo eſt exemplo, & vitam ſceleſtam viuit, ſed ad bonos viros noſtros redeamus.

Honores mutant mores.

Dauid dict⁹ vir bonus. Secundus hoc dictus nomine eſt Dauid rex, qui ab ipſo rege Achis hoc primùm coram magnatibus cognomine eſt vocatus: *Vocauit ergo Achis Dauid, & ait: Viuit Dominus, quia rectus es tu, & bonus in conſpectu meo; & non inueni in te quicquam mali, ex die qua veniſti ad me, vſque in diem hanc.* 1. Reg. 29. Vt verò plena in eum laudum & præconiorum plauſtra conijceret, mox etiam ſubiungit: *Scio quia bonus es tu in oculis meis, ſicut Angelus Dei.* Beatus porrò ille, qui hoc modo, & hac cum exiſtimatione coram Regibus & Principibus terræ, & in mundi aula viuit: beatior verò, qui ad famam nomenque quod obtinuit, merita, morum honeſtatem, vitæque ſanctitatem & integritatem adiungit, quæ vera bonæ exiſtimationis fundamenta ſunt & baſes. Beatus, inquam, qui Dauidis exemplo apud Optimates & viros principes, viri iuſti, boni ſanctique nomen eſt conſecutus: at longè beatior, qui reuera apud Deum bonus eſt, & qui ad nomen & quæ videntur exterius, interiora facit reſpondere, & mentem & cor communi voci hominum ac plauſui attemperat, quò perfectam vitam agat, ac tetrum hypocriſeos ac palliationis ſubdolæ nomen fugiat.

Dauid dict⁹ bonus ſicut angelus Dei.

Sed ecce nouum quid, & quod ad impiorum confuſionem mirificè facit; Dauidem, etſi virum integerrimum, & vitæ ſanctitate & innocentia Angelo parem ab Achis Rege iudicatum, aulicis tamen diſplicere, magnatibus inuiſum eſſe, omnibus grauem, tandem etiam contumelioſè, probroſeque aula eijci. Audite porrò, quæ litterarum eius dimiſſoriarum fuerit formula: *Non inueni in te quicquam mali*, ait ipſemet rex, *ſed ſatrapis non places; reuertere ergo, & vade in pace, & non offendas* 1. Reg. 29.

Digitized by Google

Boni viri aulicis exoſi.

offendas oculos ſatraparum Philiſthijm. Hoc ſcilicet modo viri boni in aulis Principum & Summatum tractantur. Neque enim hoc ſemel dumtaxat in Regis Achis Philiſthæi, & idolorum cultui addicti aula contigit, ſed quotidie in Chriſtianiſſimorum Catholiciſſimorumque Regum aulis id fieri certiſſimum eſt: in quibus viri pij & fideles DEI famuli adeò diſplicent omnibus, vt, tametſi vitam agant inculpatam, omniſque piaculi expertem, tametſi mores & actiones nonniſi meram ſinceritatem ſpirent, imò licèt vel Angeli forent; principibus & ſatrapis diſpliceant, auliciſque ſint graues: quos licèt Reges vt viros integerrimos agnoſcant, regia tamen eos excedere, & Regum penetralia deſerere oportet. Vt enim Dauidis & Satraparum vita ſibi inuicem aduerſantur: humores Palæſtinorum cum territorio Philiſthæorum nequaquam concordant; ita nec virtutes, modeſtia, temperantia, ſobrietas, caſtitas, honeſtas, cæteræque virorum ſanctorum dotes aulicorum Principumque vitæ agendique rationibus placent. Sed ad lineam redeamus.

Tertius viri boni nomine indigetatus, eſt Tobias, ſanctus ille ſenex: videns quippe Raguel filium illius filiæ ſuæ ambire coniugium, haud illibenter votis eius annuit, inſigni & laudabili patris eius apud omnes nomine ac fama potius inductus: quàm opibus quas ſperaret, aitque: *Benedictio ſit tibi fili mi, quia boni & optimi viri filius es.* Laudabile ſanè filio eſt & optandū, parentis ſancti piiq; filium eſſe: atq; hoc illi nomen maiora affert commoda, & honorem parit ampliorem, quàm teſtamentum aliquot locupletiſſimis ſponſionibus legatiſque refertiſſimum.

Tobiæ 7. Bonum parentis nomē filiis multū prodeſt.

Quartum hoc dictū nomine legimus ſummum Pontificem Oniam, cui hoc libri Machabæorum adſcribunt elogium, *Oniā qui fuerat ſummus Sacerdos, virum bonum & benignum, verecundum viſu, modeſtum moribus, & eloquio decorum, & qui à puero in virtutibus exercitatus ſit.* O dotes & proprietates Prælato digniſſimas! illi namque, qui alios regere cupit & dirigere, inprimis eſt neceſſarium, vt vir bonus ſit, benignus ac mitis, nullam vultu impudentiam audacemque fronte inſolentiam præferat, nullam in moribus diſſolutionem, in verbis laſciuiam; ſed è contra cordis ſinceritas, oculorum demiſſio, morum modeſtia, & eloquentiæ robur ſunt illis, qui alijs præeſſe & dominari voluerint, cumprimis neceſſaria.

2. *Mach.* 5. Onias dictꝰ *vir bonus.*

Quintus, cui hoc Spiritus ſanctus nomen indidit, eſt nobilis ille decurio in Euangelio memoratus, fidelis ille Ieſu Chriſti cliens, Ioſephus ab Arimathia, cui hoc accinit Euangelium, *Et ecce vir nomine Ioſeph, qui erat decurio vir bonus & iuſtus.* Illuſtre quidem nomen, ſed in duce ac centurione militari, qualis Ioſeph erat, inſolitum, vocari iuſtum ac virum bonum; quæ duæ virtutes in homine bellis aſſueto rariſſimæ ſunt.

Luc. 23. Ioſeph ab Arimathia dictus *vir bonus.*

Sed hoc inter alios etiam nomine inſignitus eſt noſter Apoſtolus Barnabas, de quo in Apoſtolorum Actis legitur, *Vir bonus & Spiritu ſancto plenus.* Bonus inquam reuera, quique aſſimilari meretur illi, de quo in Euangelio legitur, *Bonus homo de bono theſauro cordis ſui profert bona.* quot .n. bona deſideria, quot pie cōceptus & intētiones, quot deuoti affectꝰ, quot laudabilia propoſita, aliaq; diuitiæ ſpirituales ex Apoſtoli huius cordis penuario deprōptę ſunt?

Actor. 11. *Matth.* 12.

Lucæ 19. prudens ille paterfamilias prudentem ac frugi ſeruum deprædicans,

Luc 19.

dicans,

Digitized by Google

dicans, à duabus potiſsimùm rebus illũ commendat, à bonitate nimirum ac fidelitate. *Euge ſerue bone & fidelis.* Sanctus Barnabas verus fuit Redemptoris ſeruus, & vtramque hanc virtutem inuiolatam ſeruauit, & in illius obſequium cultumque penitùs impendit. Fuit namque illi ad mortem vſque fidelis, & toto vitæ tempore bonus ac ſincerus permanſit, atque hinc *vir bonus, & Spiritu ſancto plenus* nuncupatur.

S. Barnabas ſeruus Ieſu Chriſti bonus ac fidelis.

In Prouerbijs hoc velut tritum ſermone adagium leges: *Qui bonus eſt, hauriet ſibi gratiam à Domino.* neminem vnquam extitiſſe inter mortales mihi perſuadeo, in quem aptius concinniuſque prouerbium hoc quadraret, quàm in ſanctum Apoſtolum noſtrum: quòd enim bonus eſſet, à cœlo dextraque diuina omnigenas gratias, dona, chariſmata, benedictiones, virtutes, meritaque hauſit, vt & Spiritu antè ſancto repletus fuerit, quàm in Apoſtolum ab eo ſegregaretur.

Prouerb. 12.

Apud Eccleſiaſticum item in viri integri ac boni commendationem legitur; *Homini bono in conſpectu ſuo dedit Deus ſapientiam, ſcientiam & intelligentiam.* quæ in Barnabam noſtrum non abſonè trahi queant: cùm enim bonus eſſet, verè in illum omnes haſce illuſtres qualitates DEVS effudit; ſapientiam nimirum ad cognoſcenda myſteria; ſcientiam ad naturalium cognitionem; intelligentiam denique, quò ſe ipſum intus & in cute perſpiceret. In ſignum autem hæc illi omnia collata fuiſſe, Spiritus ſancti donis dicitur repletus, inter quæ tria hæc dona principem locum obtinent.

Eccli, 2.

S. Barnabas ſapientia, ſcientia, & intelligentia cœlitus donatus.

Eccleſiaſtici caput ſextum egregiam hanc mihi ſententiam ſuggerit ad Apoſtoli huius boni præconium mirificè deſeruientem: *Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos; & lingua gratioſa in bono homine abundat.* Hæc animo menteque penitius rimatus verba, ipſe mihi haud vanus ſum augur, hæc fatidico quodam ſpiritu iam tum de Apoſtolo noſtro prædicta fuiſſe. cùm enim vir eſſet optimus, tam gratioſa placenſque eius fuit oratio, vt ſexcentos inter ſe animos diſſidentes reconciliarit, & belluinas & indomitas dulcedine ſermonis in hominibus paſsiones manſuefecerit, cordaque adamante duriora emolliuerit. Et ſanè lingua eius adeò diſerta & mouere edocta fuit, vt infinitas propè animas, quas peccatum extra viam ſalutis abripuerat, ad rectum iter Euangelica prædicatione reduxerit. Gratia ſiquidem loquendi cum vitæ eius bonitate mirificè quadrabat.

Eccli, 6.

Viri boni ſermo placidus & gratioſus.

Vir bonus. Hanc porrò bonitatem enixiſſimè ſuis in deprecationibus à Domino Regius Propheta poſtulauit, dicens: *Bonitatem & diſciplinam, & ſcientiam doce me.* Pius hic Rex bonitatem ſimul & ſcientiam à Domino efflagitat: ſcientia namque ſine virtute omnis eſt honoris & meriti planè expers. Sublimem ſiquidem eſſe philoſophum, & improbum Chriſtianum vix ſimul conſiſtunt. Porrò vir bonus Barnabas verè vtrumque habebat; bonus quippè erat, vtpote de quo ſcribitur, *erat vir bonus;* & ſapiens, quia *plenus Spiritu ſancto.* Atque ſcientiæ & bonitatis huius adminiculo populos cultu ac natione barbaros Chriſto aſſeruit.

Pſalm. 118.

S. Barnabas habebat bonitatē ſimul & ſciētiam.

Fuit reuera vir bonus, inq; ſingularis eiuſdem bonitatis ſignum, ex hiſtorijs diſcimus, illius in ædibus ſacram ſuam cœnam pridie paſsionis Redemptorem celebraſſe; cœnam inquam atque epu-

Digitized by Google

Cœna vltima in Barnabæ domo celebrata.

epulum illud illuſtre & exquiſitum, ſimile vt non viderit vnquam orbis. cui nimirum conuiuio interfuit ipſe Dei filius, duodecim Eccleſiæ principes, in quo Apoſtoli omnes in ſacerdotes ſunt conſecrati & Epiſcopos; in quo ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum fuit inſtitutum, S. Ioannes ſuper pectus Dominicum recubuit, & Redemptor ipſe diſcipulorum pedes abluit, ablutoſque terſit. Atque hæc omnia in Apoſtoli huius ædibus facta ſunt.

Mater eius eleemoſynis dedita.

Ipſa etiam mater eius eleemoſynarum effuſione in pauperes inclyta erat, & hoſpitalitatis nomine notiſsima; vt & Apoſtolos ſuo ſæpenumerò tecto exceperit. hinc & Apoſtolici ſenatus princeps Petrus, cùm non ſine miraculo, Angeli auſpicio ductuque, è carcere Herodiano eductus eſſet, confeſtim rectà Mariæ, S. Barnabæ matris domum, velut propriam, petijt. Vnde colligere eſt, quantopere fidei ac ſinceritati eius fideret, quamque eius in ædibus familiariter verſaretur. Hæc ſuis in Annalibus Illuſtriſ. Cardinalis Baronius. *Tom. 1.*

Rurſum *vir bonus* dicitur ſimpliciter & abſolutè, nullius vt mentio fiat imperfectionis: quod inter homines rariſſimum eſt, etiam perfectiſsimos. nullũ ſiquidem reperire eſt ſpeculum, quod non vel minima ſit macula vel labecula inſperſum; quin & in ipſa Luna tenebroſas quaſdam nubeculas cernere eſt. Verùm nec omnes ſimul Apoſtoli, nec omnes pariter homines, quicquam, quod huiꝰ viri vitam coinquinaret, aut vel leuiſſimè inficeret, inuenerunt. S. Hieronymus teſtatur, & ad oculum veritas ipſa patet, ita omnes de eius integritate paſſim bene ſenſiſſe, vt ob hanc ab omnibus coleretur & diligeretur.

S. Barnabas ab vniuerſo mundo cultus.

S. Barnabas vt Deus habitus.

Coleretur inquam, atque eo quidem cultu, religione & honore, vt Lycaonij eum inter ſe agere conſpicati, eiuſque vitam & actiones intuentes, ſtolida quadam & idololatrica fatuitate dementati, in eam ilicò ſententiam venerint, eum vt Deum in terram è cœlo delapſum crederent. Vnde ſcriptura: *Turba autem leuauerunt vocem ſuam: Dij ſimiles facti hominibus deſcenderunt ad nos.* Iudæi quidem Ioannem Baptiſtam vt Meſſiam ſuſpexere & recepere, at Lycaonij longiùs progreſſi ſunt, nam, etſi ſtolidè & inſupportabili quadam ſuperſtitione, S. Barnabam vt Iouem, maximum ac ſummum Deorum, in terris ſuſpexere.

Actor 14.

Ioannes Baptiſta Meſſias habitus.

Forſitan ob ſummam quæ in hoc Apoſtolo elucebat bonitatem, Iouis eum donarunt nomine Lycaonij: nam Iouem & optimum ſimul & maximum Gentiles dicebant, quo nomine bonitatem quamdam extremam & ſupremam denotabant. quin ij ipſi gentiles vt virum bonum ſincerumq́; & cuius virtus maneret inconcuſſa, nullis cedere neſcia caſibus exprimerent, eum ipſum pingebant Deum, ingenti vinctum catena, quam reliquum Deorum vulgus attrahebat, eumque, ſed irrito conatu, cœlo in terram detrahere contendebat. Hóc hieroglyphico vel emblemate ſignabant, hominem ſemel in virtute firmiter radicatum ac fundatum nullo quorumlibet impetu ac violentia vitiorum, (quorum imago ſunt vana illa deorum nomina & numina) non Martis violentia ac minis, non Mercurij eloquentia, non Iunonis opibus ac regnis, non Vulcani flamma, non Veneris pellacia ac lenocinijs, non cantu Apollinis aut Muſarum delinimentis, non denique Neptuni procellis, ab eadem ac recto mentis ſtatu vmquam diuelli poſſe.

Imago viri boni apud Ethnicos.

Aut forſitan ob terribilia prædica-

tionis illius tonitrua, & horrendas iræ diuinæ, cœleſtium iudiciorum, flagellorum præuaricantibus præparatorum, ignis tartarei, ſuppliciorumq́; infernalium, quæ nulla nō concione & exhortatione populo proponebat, cōminationes, Iouis illū Lycaonij nomine donauerūt. Nam Ioui fulmina ac tonitrua aſſcribebāt veteres. Audiētes ergo magnum hunc Apoſtolum in cathedra detonantem, & diuinæ vindictæ grauitate auditores percellentem, fulminaque ac tonitrua verborū per aures illorū ſpargentē, Iouē ſe alterū ſpectare & audire credebant in cœlis tonātem, atq; inde fulgetra in terras eiaculantem. Illius ſiquidem maieſtas non minus Lycaonios percellebat, quàm veteres illos Hebræos fulmina Sinaica, qui verborum diuinorū fragores ac tonitrua ferre nequaquam valentes inclamarunt: *Ne loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur,* &c.

Exod. 32.

Verùm hoc in facto non minùs ſapientiam ſimul & profundam S. Barnabæ humilitatem, quàm ſtolidam ſacrificulorum illorum ſuperſtitionem admirari oportet. Narrat ſiquidem hiſtorica ſeries, Paulum & Barnabam vbique gentium Euangelium diſſeminantes, cùm Lyſtram Lycaoniæ oppidum veniſſent, & in ipſo oppidi introitu, claudo pedum vſum reſtituiſſent, à ciuibus miraculo hoc perculſis, vt Deos quoſdā habitos, & Barnabam quidem Iouis ob bonitatem naturalem, Paulum verò Mercurij ob eloquentiam, nomine donatos. Hinc Iouis ſacrificulus ne neglectorum numinum reus foret, vtque Deos in terram delapſos debita mactaret victima, duci ilicò ad illorum hoſpitia coronas & tauros iubet, qui illis velut debitæ ſtatæq; hoſtiæ immolarentur. Quo viſo Apoſtoli, & ſanctus Barnabas inprimis ob hanc populi impietatem veſaniamq́; excandeſcens, ſacrificiumque hoc deteſtatus, à turba ſe ſubduxit, & vrbe, ſciſſis ex iuſta indignatione veſtibus, exceſſit, cæcos inſenſatoſque hoſce idololatras caſtigans, qui homines tam temerè referebant in Deos, & è creaturis mortalibus numen quoddam cœleſte conſtituebant. Tentatio hæc alterius mihi ſimilis planè memoriam refricat, cùm ſcilicet Zachariæ magni filius Ioannes oblatos à Synagogæ legatis ad ſe in deſertum deſtinatis, honores & illuſtre ac ſanctum Meſſiæ nomen repudiauit, ſeq; ijs cenſuit indigniſſimum.

S. Paulus dictus Mercurius, & Barnabas Iupiter.

Ioan 9.

Ceterùm hæc veſtis diſciſſio irati, dolentis, ſtomachantis, ac blaſphemantis animi eſt nota. Equidem libens conceſſero. Mos ſiquidem apud Iudæos obtinebat, vt auditis horrendis quibuſdam blaſphemijs, vel crimine inſignia ſupplicia promerito, vel, vt magnum quemdam inuſitatumq́; dolorem teſtarentur, veſtem diſcinderent aut dilacerarent. Sexcenta huius rei exempla per ſacras ſuppetunt litteras. Ita ſummus Pontifex Cayphas, audito Redemptorem liberè ſe Dei filium dicere, quaſi horrendam quamdam intolerabilemque blaſphemiam inaudiſſet, ſtomachatus & ſuccendens veſtem dilacerat: etſi id Pontificem facere Leuiticus inhibuiſſet. Sed erat hoc veluti præambulum quoddam, ac præſagium, dignitatem illam pontificiam breui abrogandam, & aliam eius loco ſucceſſuram.

Veſtium diſcuptio ſignū blaſphemiæ ac doloris.

Matth. 27.

Leuit. 10.

Ita quoque Caleb & Ioſue, duæ illæ tribuum Iraeliticarum columnæ, viſo populum panico quodam pauore conſternatum, & falſis exploratorum relationibus nimis credulum, promiſſam Patribus terram, quam tamen ipſi

Num. 14.

coram

Digitized by Google

coràm explorarant, inſpexerantque, ingredi nolle, indignantes & feruidi iracundia veſtem diſciderunt. Ita & Gen. 37. Ruben, Iacobi Patriarchæ primogenitus, Ioſephum fratrem paruulum, è ciſterna allatum cernens, ingenti correptus dolore, vt indignari hocce ob factum inſigniter ſe teſtaretur, rupit veſtimentum ſuum.

Si plura teſtimonia & exempla vultis, Auditores, vos ipſi ſacra euoluite volumina, & ſexcenta huius farinæ legentibus occurrent. Videbitis imprimis Iudic. 11. in libro Iudicum, Iephtem magnum illum Hebræorum vindicem filiæ ſibi cariſſimæ morte ob oculos poſita, quam animo cordeque amaritudinem fouebat, foris etiam teſtaturum, veſtem 2. Reg 41. in frusta conſcidiſſe. Eodem in tractu videbitis, Dauidem, nuntiata Saulis filijq; eius Ionathæ nece, ita animo indoluiſſe, vt eam vix æquanimiter ferens, & intrinſecum foris dolorem teſtaturus, vti cor amaritudine, dolore & indignatione diſſecabatur, ita purpuram, paludamentum, trabeam, & cetera regiæ dignitatis ſchemata coram principibus Iſrael diffregerit.

Inde tranſgreſſis in terram Huſſitidem, & domum Iobi ingreſſis, commiſerationem vobis excitabit laudabilis ille paterfamilias; qui cùm bonorum ac facultatum omnium iacturam, & omnes inimici inſultus interrita mente pertuliſſet, & oculo ſicco ſpectaſſet; audito filiorum filiarumque omnium, repentina domus ruina inuolutorum interitu, hoſti fortunæque cedere, & animum videtur omnem deſpondere. Vt enim cladem hanc è nuntio intellexit, dolorum æſtu velut obrutus, & amaritudinis magnitudine victus, in terram ſe abijcit, cœlum gemitu & luctifico lamento complet, *& ſcindit veſtimenta ſua*, ſuſpirijs pectus diſrumpit, & lacrymarũ obruitur oceano. Iob 1.

Denique violenta hac veſtium diffractione aut diſciſſione inſignem veteres blaſphemiam & dolorem vehementiſſimum denotabant. Et ſanè Thalmudiſtæ in libro de Magiſtratibus & in ſuo Miſnaroth ſcribunt, Iudaicam quamdam traditionem eſſe auditis blaſphemijs veſtem diſcindere. *Thalmudiſtæ lib de mag ſt tra. de quadrupl ci morte. In Miſnaroth tract. de volum. paruo. ca. 3.* Adeo vt Apoſtolus noſter veterem hanc patriamque ſeruans conſuetudinem, ac viſo ſibi vt numini cuidam ciues hos cultum & victimas deferre velle, cùm nonniſi merus eſſet homo, vt abſurdam rei huius indignitatem, blaſphemiam & impietatem oſtenderet, indignatus & ſtomachatus veſtem diſrupit, vnà cum ſocio ciuibus altè inclamans: *Quid hoc facitis? & nos mortales ſumus, ſimiles vobis homines.* id eſt, Turpiter erratis omnes, nihil in nobis diuinitatis, veſtri inſtar mortales ſumus, & non ſecus ac vos in cineres conuertendi.

Vt illuſtre hoc Apoſtoli factum meliùs liquidiuſque eluceſcat, occurrit ſimile propemodum Auguſti Cæſaris facinus: cui cùm ſenatus populuſque Romanus communi ſuffragio, magnaque contentione dictaturam populi, qua nullus in Rep. erat honos aut maior aut dignior deferret; ille honorem hunc reijciens, genibuſque in terram proſtratis, veſtibus dilaceratis, & corpore nudato, vt populo commiſerationem excitaret, ſuumque honore delato dolorem oſtenderet, populo ſupplicabat, hanc vt à ſe dignitatem amoliretur, & in alium eidem parem transfunderet. Genero- *Auguſtus dictaturam recuſauit.* *Dion lib 54. Zonaras t 2. Suetonius in Auguſto. ca. 52.*

ſum illud quidẽ & illuſtre in Romano

hoc

hoc Imperatore eſt; at Barnabæ noſtri facinus longè dignius ac nobilius,cùm enim Auguſtus nonniſi popularis cuiuſdam dignitatis honores repudiarit, hic omni diuinitatis gloria ſe indignũ credidit, & quo eum tempore ſtolidi Lycaonij diuinis afficere moliebantur honoribus, ſe vt hominem & mortalem abiecit & dimiſit. Inſigne nobis hoc exemplo documentum dedit, vt diſcamus quàm promptiſſimè honores, dum eos nobis mundus offert, fugere.

Magna S. Barnabę humilitas. Diſcimus hinc & alia. quid autem? Præter mundanorum honorum contemptum magnam profundamque humilitatem, vt intra proprios nos limites & eſſe noſtrum contineamus,noſtrum nihilum conſiderãtes, & omnem naturæ ambitionem præſcindentes, ne in fugacis tandem vanitatis aerem ventoſq; euaneſcat. Haurimus hoc ex illis quæ ad ſacrificantes protulit verbis,dicens: *Quid hoc facitis? & nos mortales ſumus, ſimiles vobis homines.* Mundus eum vt Deum veneratur, ipſe verò nonniſi hominem ſe eſſe agnoſcit:immortalitatis eum honoribus afficere populus ſatagit, ipſe originariæ naturaliſque fragilitatis intuitu titillantem hanc auram explodens nequidquam commouetur: mundus per ſuperbiæ eum aera geſtit ſuſtollere, ipſe autem ad tutum humilitatis aſylum quantocyus confugit.

Apoc.19. *Quid hoc facitis? & nos mortales ſumus.* idem propè & eandem penè humilitatem noto in Angelo illo Apocalypſeos. Ioannes namque ad eius conſpectum extra ſe raptus,& Deum ipſum videre ſe ratus, ilicò ad pedes eius accidere voluit, pronꝰ illum adoraturus, & debitis diuinitati honoribus honoraturus; ſed indignans Angelus impedit, & eum à ſe honorem reijciens exclamat: *Caue ne feceris*, ne me Dei inſtar ac numinis adores: *conſeruus* enim *tuus ſum*,& ſeruili conditione tibi par. Illuſtre ſanè humilitatis in Angelo exemplum, nec minus huius Apoſtoli dicentis: *Quid hoc facitis? & nos mortales ſumus.*

Angeli cuiuſdam humilitas.

Mortis memoria ad humiliandã animam propria. Diſcite verò, Chriſtiani, diſcite,in magni huius ſanctique Apoſtoli ludo, nulla omnino re inanem turgidumque iactantiæ typhum citiùs detumeſcere, aut ſtolidæ paſſionis flammas celeriùs velut iniecta frigida extingui, elatas naturæ alas commodiùs præſcindi,impetus ſuperbiæ meliùs retundi, motus elationeſque ſcitiùs comprimi, quàm mortis memoria, aut aſſidua exequiarum feralium meditatione. Hiſce ſcilicet armis de inimicis triumphum retulit, affectus domuit, inclinationes cohibuit, mundum ſubiugauit, ac de ſeipſo victoriam S. Barnabas retulit,dum honores reijciendo, & mundanos faſtus exuendo ſubnectit, *& nos mortales ſumus.*

Alexandrum Macedonem, qui vniuerſum propè terrarum orbem ſub imperij ſui iura redegit, cùm ſatrapæ ductoreſque, paraſitantes potiùs quàm ſincerè agentes, vellent inducere, Deum vt ſe crederet,& omnes proinde illi immolare debere victimas, & diuinis mactare honoribus; ipſe quodam tempore ſaucius è conflictu rediens ſanguineo perplutus imbre, ſuos illos adulatores his verbis compellauit: Ite iam paraſiti, ſtolidè mihi imponitis, meque ridetis: Deum me vt crederem, totis mihi viribus perſuadere voluiſtis; at ab hac equidem ſemper fui opinione alieniſſimus,verbaque veſtra vt mellita adulatione indulcorata, ſemper vt ſuſpecta habui. nam hæc ecce vulnera, hæ plagæ, hoc ſanguinis profluuium,& Alexandri Magni apophthegma.

vini

viui illi quos ſentio cruciatus, longè ſecus ſe rem habere declarant, meque docent hominem eſſe, & ceterorum ad inſtar moriendi neceſſitati obnoxium. An non hoc cum Apoſtoli noſtri reſpõſo coincidit? Lyſtrenſes perſuadere ſatagunt, Deum vt ſe crederet, ipſe è contra exclamat & agnoſcit, nonniſi mortalem ſe hominem eſſe, & in cineres,

Sap.7. aliorum exemplo, conuertendum: *Et nos mortales ſumus ſimiles vobis.*

Sapientiſſimus Regum Salomon, inq; ſcĩẽtia hac longè verſatiſſimus, cùm regia eum dignitas, honores & mundi ſplendor ſuſtollere, è terra ſubuehere & animum eius inflare contenderent; eſſe ſui, conditionis, naturæ & cinerum ſuorum vilitatis conſideratione velut æquilibrio ac momento eum moderabatur, & velut ancora in tempeſtatibus fundabat, dumque ambitio, & vanitas, & ſuperbia inſtarent vehementiùs, & totum obruere hominem geſtirẽt, tum ille velut vallum & propugnaculum illis ſententiam hanc obiectabat: *Sum quidem & ego mortalis homo, ſimilis omnibus.* quaſi diceret, Quiſquis demum in mundo ſim, rex, potens, locuples, ſapiens ſim, alijſque titulis magnus; quemcumb; etiã me homines dicant, faciant, ſpondeant, iactent, ſciam tamen oportet & agnoſcam, hominem me eſſe alijs perſimilem, corruptioni, putredini, mortalitati non ſecus atque alij obnoxium. An non Apoſtolus noſter eundem ſcopum petit dicens: *Et nos mortales ſu-*

2.Mach.9. *mus ſimiles vobis.*

Antiochus Tyrannus, Syriæ rex, eamdem ſe ob cauſam humiliat, quemque non cõminationes omnes, nõ arma, non vis vlla mundana forſitan flectere ac concutere potuiſſent, ſola mortis mortaliſque conditionis conſideratio ſuperbiam illius domuit, turgentiſq; animi neruos altum ſpirantes ſuccidit: tetra ſiquidem & intollerabilis mephitis vniuerſo eius exhalans corpore in hæc eum prorumpere coegit verba: *Iuſtum eſt, ſubditum eſſe Deo, & mortalem non paria Deo ſentire*, &c. An non mortis cogitatio vela illum turgida contrahere coegit? an non exequiarum memoria animum ſupplicem reddidit? Ad eumdem porrò modum & Apoſtolus noſter ait: *Et nos mortales ſumus ſimiles vobis*, &c.

Inopinatam hanc, tamen docere maximè natam, impij huius Antiochi ſententiam demiratus ſanctus Ioannes Chryſoſtomus, hinc in egregia humilitatis præconia, maxima ſanè verborum acrimonia ac pondere prorumpit dicens: *Nihil conferendum humilitatis virtuti; ipſa enim mater eſt & radix, & nutrix, & fulcimentum & vinculum bonorum: ſine illa abominabiles, & ſceleſti, & immundi ſumus. eſto enim quis mortuos ſuſcitet, ac claudos ſanet, leproſos purget cum ſuperbia, nihil eo contaminatius, nihil magis impium, nihil ſceleſtius.* Longa quidem ſancti huius Patris periodus eſt, ſed permagnæ ædificationis, & ad propoſitum de humilitate Apoſtoli noſtri ſermonem mirificè faciens. *in 2. Mach 9*

Nec verò ſola hæc virtus in tam illuſtri anima eluxit: nam præter humilitatem inſignis quoq; & incredibilis in eo caritas viguit. Hinc Actorum vndecimo cap. legitur vnà cum Apoſtolo Paulo Chriſtianis Antiochenis perſuaſiſſe, ſuis vt de facultatibus fratribus Hieroſolymitanis, iam inde à ſancti Stephani morte à Iudæis in odium & deteſtationem Chriſti Ieſu bonis & opibus exutis, auxiliatrice largaque dextera ſuccurrerent. Atque hanc ob cauſam cap. 4. *filius* dicitur *conſolationis* his verbis, *Ioſeph qui cognominatus eſt Barnabas ab Apo-ſtolis,* *S. Barnabæ caritas.* *Act. 11.* *Act. 4.*

Dictus filius conſolationis.

ſtolis, quod eſt interpretatum filius conſolationis. Ad quæ Gloſſa ordinaria notat, hoc eum dictum cognomine, quòd eleemoſynis largis & frequentibus egenos conſolaretur. ibidem namque loci dicitur, venditis agris ac bonis paternis, quæ in Cypro inſula, ſolo natali, poſſidebat, pretium omne ex iiſdem redactum, ad Apoſtolorum pedes, ad pauperum ſolamen, attuliſſe.

S. Barnabas magnus virtute ac doctrina.

Magnus ergo vir fuit Barnabas, magnus nomine & re, fide & caritate magnus, magnus denique virtute & doctrina. Virtutem eius iam proſecuti ſumus; doctrinâ magnum fuiſſe, reſtat exponere. Ad quod, vnum hoc ſuffecerit teſtimonium, illum ob inſignem tam cœlitus infuſam, quã ſtudio vſuq; cõparatã ſcientiã inter Antiochenos Prophetas, & primos legis Doctores, etiam ante Magnũ Paulum, eſſe annumeratum. Fidem apud vos huic ſententiæ non inuenirẽ, niſi eam ſcripturæ verbis adſtruerem, quæ ad manum habeo. illis ergo aures fidemq; date: *Erant autem*, ait S. Lucas, *in Eccleſia, quæ erat Antiochiæ, Prophetæ & doctores, in quibus Barnabas, & Simon qui vocabatur Niger, & Lucius Cyrenenſis, & Manahen, qui erat Herodis Tetrarchæ collactaneus, & Saulus*. Vnde fit veriſimile, Barnabam ſcientia & doctrina illuſtrem ac celebrem fuiſſe; cùm ob ſcientias infuſas Prophetis, propter acquiſitas verò Eccleſię Doctoribus accenſeatur.

Act. 13.

S. Barnabas repletus fuit Spiritu ſancto.

Ad doctrinæ illius ſublimitatẽ comprobandam nouas adducere rationes haud oportet, aut noua ad aſſerendum argumenta depromere. Suffecerit iam antè dixiſſe, plenum fuiſſe Spiritu ſancto, ac proinde omnigena ſcientia ac virtute inſtructum. Ita namque in Apoſtolorum de illo refertur hiſtoria: *Erat vir bonus, plenus Spiritu ſancto & fide*. Quæ loquendi ratio denotat, non communes illum aut mediocres duntaxat virtutes, ſcientias, aut gratias habuiſſe, ſed reuera excellentes, & in ſummo perfectionis gradu. Adeò vt Spiritu ſancto repletus fuerit, per perfectam quandam caſtitatẽ, in anima; per feruẽtem quandam prædicationem, in ore; per diligens bonorum operum exercitium, in manibus; per abundantiam ſapientiæ, in mente; per ardentem charitatem, in deſiderijs; in anima deniq; per eminentem quandam gratiam.

Iam ſatis ſuperque, Auditores, in glorioſi huius Apoſtoli laudibus & perfectionibus recenſendis inhæſimus: materiæ paria non occurrunt verba; nec finem eius haberet oratio, qui longiorem earum texere ſeriem vellet. Satius proinde & vtilius puto illius virtutes imitari, quàm mirabilia deprædicare. Eius igitur vitam ob oculos ponite, labores perpendite, martyriũ obſtupeſcite: vita ſiquidem illius ſanctiſſima fuit, labores innumeri, & mors diriſſima. viuus namq; Salamine Cypri vrbe flammis fuit adiudicatus.

S. Barnabas viuicomburio necatus.

Quot verò tibi, glorioſe & illuſtris Apoſtole, nominibus deuincta eſt Eccleſia? quantum tibi fideles omnes, & vniuerſus terrarum orbis debet? Tu quippe inter primos Eccleſię præcones, inter principes religionis colũnas, inter feruentiſſimos veritatis prædicatores, inter fideliſſimos Ieſu Chriſti famulos inter præcipuos vineæ Eccleſiaſticæ cultores dignus es cenſeri. Hem! quot ipſe cruciatus pertuliſti, vt crucem Dominicam exaltares? quot regiones & prouincias peragraſti, vt barbaros

baros Chriſto aſſereres? quantum viarum exhauſiſti, vt animas Chriſto lucrifaceres? quot pro amore Dei & eius gloriȩ incremẽto ignominias, iniurias, opprobria & perſecutiones pertuliſti? Bi nimirum vitæ tuæ dies impendiſti, ætatem omnem dedicaſti, ſanguinem effudiſti, & vitam denique conſecraſti. Hinc gloriâ te omnipotens cumulauit, immortalitati nomen tuum mundus dicauit, & omnigenos tibi Eccleſia honores, triumphos & laudes detulit. In honorem illa tuum feſtiuitatem inſtituit, bonumque vitæ tuæ ſanctiſsimæ odorem ſanctitatemque filijs ſuis ob oculos ponit, & ad imitationem eiuſdem neminem non inuitat, vt poſtquam in hoc mundo nos, tui adinſtar, demiſerimus, in altero exaltari mereamur, ad quem nos Pater, Filius, ac Paracletus Spiritus perducere dignetur. Amen.

IN FESTO VISITATIONIS BEATAE MARIAE VIRGINIS.

Exurgens Maria abijt in montana cum feſtinatione, Luc. 1.

FIGVRA.

3.Reg. 6. ARCA teſtamenti quòd trimeſtri dumtaxat ſpatio in domo Obededom diuertiſſet, tantam eidem felicitatem attulit, vt benedictionibus omnigenis exinde repletiſsima fuerit. Deſignabat hoc iam tum, quod ſuo pòſt tempore in magni ſacerdotis Zachariæ domo ad glorioſæ Virginis Mariæ aduentum acceſſumque erat euenturum. Hodie ſiquidem videmus, veram illam fœderis paciſque arcam, dum cognatam Eliſabetham, iam Meſsiæ præcurſore imprægnatam, adit, eiuſque in familia aliquanto hæret tempore, omnigenam illi benedictionem cauſſari, proſperitate, felicitate, & læta ſorte cumulare. Eliſabeth ſpiritu inſtigante vaticinatur, ſemeſtris infans matris in vtero exultat, creatura Deum agnoſcit, ante ætatem vtitur ratione, ante debitum tempus iudicium adhibet, peccatum originale deletur, in vtero ſanctificatio peragitur, gratia communicatur, aliaque ſexcenta accidunt mirabilia, quæ Spiritus Sancti ope inuocata, & glorioſâ hac Virgine rogata, vt ſolito fauoris & auxilij ſui fauonio cymbam hanc meam dirigat, recenſebo: quare ſupplices omnes illam cum Archangelo Gabriele ſalutemus, dicamuſque vnanimes, *Aue Maria*.

Inter illuſtris templi Salomonici miracula non poſtremum, & fortaſſe primum locum obtinet Arca illa fœderis, aurea, eaque non ſublime euecta, nec eminenti aliquo magnificoque collocata loco, ſed humi & in pauimento ſita. Hinc & *ſcabellum pedum Dei*, & hypopodium eiuſdem fuit nuncupata. Primus eam 3.Reg. 6.

hoc dixit nomine in libris Paralipomenon rex Salomon: *Cogitaui vt ædificarem domum, in qua requieſceret arca fœderis, & ſcabellum pedum Domini Dei noſtri.*

1. Paral. 28.

Hoc nempe à Patre ſuo didicerat. Dauid namque, cui primò domus huius fabrica à Deo & inſpirata & præcepta fuit, prophetico etiã ſpiritu ac reuelatione cœleſti didicit, quid in eodem eſſet templo collocandum, ecquæ eius futura ſupellex & ornatus, & imprimis arcam hanc in ipſum inferendam, quam exinde pedum diuinæ maieſtatis ſcabellum nuncupauit, eamque proinde ab omnibus adorari poſſe & debere agnouit, dicens: *Adorate ſcabellum pedum eius.* Scio hoc ab Allegoriarum, Anagogarum, ſenſus myſtici, aliorumque troporum conſectatoribus, cum de ſacra Ieſu Chriſti humanitate, cum de Auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento exponi; quæ duo reuera ſancta ſunt, & ſumma ſanctaque adoratione digna. Sed potiſſima SS. Patrum pars, literalem ſenſum ſecuti, de arca teſtamenti ipſum explicant.

Pſalm 98.

Poſt duos reges hos magnos, magnus Propheta Ieremias, tertius, hoc ſcabelli nomine arcam donauit. Plangens namque futuras Hieroſolymitanorum calamitates, & mala, quæ vrbi & templo impenderet præuidebat, eiuſque expilationem vaſtationemque deplorans, cum DEO quodammodo expoſtulat, tantam abominationem permittente, domum ſuam impiorum manibus profanari ſinente, templi curam quodammodo abijciente, & ſcabelli pedum ſuorum, id eſt, arcæ, penè obliuiſcente: *Non eſt*, inquit, *recordatus ſcabelli pedum ſuorum.* Cùm ergo illuſtrem hanc arcam tanti fecerint reges, ita ſuſpexerint Prophetæ, tanto quoque DEVS honore affecerit, vt in pedum eam ſcabellum elegerit, vnde fieri dicam, vt velut neglecta humi ſteterit, & non ſublimè euecta ſit, aut eminenti quodam throno locata?

Thren. 2.

Arca fœderis dicta ſcabellum pedum Dei.

Sanè cùm omnia mecum accuratiùs perpendo, comperio per arcam hanc humi conſiſtentem glorioſæ Virginis humilitatem denotari, de quã magnus quidam Eccleſiaſtes hoc locutus eſt modo: *Sicut nulla poſt filium Dei creatura tantum aſcendit in gratia dignitatem, ſic nec tantum deſcendit in abyſſum humilitatis profundæ.* Quin & vlteriùs progreſſus, audacter, nulli vnquam in hoc mundo puræ creaturæ conceſſum ait, ita creationis ſuæ nihilum intueri, tamque profundè in humilitatis abyſſos penetrare, vnius Dei volũtati ſe purè integreque ſubijciendo, vti Virgini huic, ſingulari quadam prærogatiua, cœlitùs collatum.

D. Bernardinus ſerm. 51. art. 1. c. 3.

Nulla creatura ita humiliata eſt ſicut B. Virgo.

Idem eamdem virtutem auctor, verbis etiam dignioribus luculentioribuſque exaggerat: *Virgo*, inquit, *continuè habebat actualem relationem ad diuinam maieſtatem & ad ſuam nihilitatem.* quaſi diceret, Virginis contemplationes & profundæ cogitationes erant in forma continuæ relationes; habebant enim pro fundamento humilitatem, & pro terminis correlatiuis infinitam hinc maieſtatis diuinæ magnitudinem, illinc verò conditionis ſuæ nihilitatem.

art. 3 c. 2.

Dionyſius Carthuſianus non minùs doctrina, quàm vita religioſa notiſſimus, ad hunc conceptum quàm proximè accedens, ſcriptum reliquit, ſanctæ huic Virgini duos ſemper libros apertos præſentes fuiſſe, id eſt, duas faces, & illuminationes interiores. Primus erat amplus ille liber Sapientiæ, in quo quidquid Dei erat, eiuſque ad excellentiam

De laudibus Virginis lib. 3. art. 17.

tiam

ciam attinebat, profundè perſpicueque contemplabatur. Secundus erat liber ſcientiæ, in quo ſeipſam, & quidquid naturæ ſuæ erat, quàm perfectiſſimè ſpectabat. Horum autem librorum lectioni intenta & affixa aſſiduè, maxima quadam cum admiratione & extrema reuerentia, ſæpenumerò ad Deum exclamabat, *O Deus meus, quid tu & quid ego?* Illuſtria ſanè profundiſſimæ humilitatis argumenta.

In expoſit. Cant. c. 26. Richardus de S. Victore, magni quoque nominis ſcriptor, hac de re agens, ex Virginis huius ſanctiſſimæ humilitatis profunditate gratiæ eius magnitudinem; & vice verſa è gratia humilitatis illius elicit excellentiam. Hæc eius ſunt verba; loquentem audite: *Cant. 3.* *Quia humilitas*, inquit, *locus eſt gratiæ Dei, adeò vt tantum gratiæ capax ſit aliquis, quantum fuerit humilis: ſicut Virgo virtutem hanc perfectè & totam poſſedit, ita totam eam gratia impleuit, totamq; decorauit.*

Deipara ſanctos omnes humilitate ſuperat. Egregiè hoc in Canticorum libro adumbratum, myſticeque repræſentatum legimus in ſponſæ perſona, *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum ſicut virgula fumi, ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & vniuerſi pulueris pigmentarij?* Certiſſimum autem eſt verba hæc de Virgine Deipara ſcribi & intelligi: illam verò, per deſertum, fumi, & ſuffitus ex omnigenis odoribus, & thymiamatis compoſiti ritu, aſcendere, nihil aliud denotat, quàm eam ita ſolam in perfectionis ſtatu aſcendiſſe, vt nec in hoc nec in alijs virtutibus, quarum varij hi odores imago ſunt, parem habuerit: nam

Nec primam viſa eſt ſimilem, nec habere ſequentem, ac præſertim in humilitate.

Hinc itidem in eodem Canticorum libro legitur, vnguentorum ſponſæ odor omnia terreſtria aromata & pulueres pigmentarios exſuperare, *Odor vnguentorum tuorum ſuper omnia aromata.* *Cant. 4.* Omnia porrò aromata nihil aliud, quàm Sanctorum virtutes ſignant, quas omnes ſponſæ odor tranſcendit: Deipara namque Virgo vniuerſos bono vitæ, ſanctitatis, humilitatis, omnigenarumque virtutum odore, quamdiu inter mortales egit, longo interuallo ſuperauit. Atque hoc illa modo Dionyſius Carthuſianus etiam interpretatur: *Tanta*, inquit, *eſt ſanctitas virtutum matris Dei, quòd cuncta mundi odoramenta tranſcendit, imò & totam perfundit Eccleſiam triumphantem.* *In Cant 4.*

Et ſanè odor, id eſt, excellentia, virtutum ac perfectionum nobilis huius creaturæ, præ ſanctorum aliorum virtutibus palmam & laudem meretur; ac præſertim humilitatis. Nulla creatura Deiparæ humilitate par extitit. Ecquæ enim creatura tantum ſe humiliauit, quantum Virgo hæc ſanctiſſima. Angelus è cœlo legatus miſſus, eam gratia plenam ſalutat, ipſa ad hæc præconia & ſalutandi formulam inſolitam turbata, *cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio.* Gabriel illam Dei matrem ait futuram, ac proinde omnibus eam creaturis præfert; ipſa è contra mente humili minimam illius clientulam ſe atque ancillam fatetur, *Ecce ancilla Domini.*

Quam animi demiſſionem miratus S. Bernardus ait, *Non magnum eſt humilem eſſe in abiectione, magna prorſus & rara humilitas honorata.* *Ser. 4. ſuper Miſſus eſt.* Dicere vult, mirum minimè eſſe, ſi quis pauperculus, vilis, & infimæ ſortis homo, ſe abijciat, demiſſeque de ſe ſentiat: ſed rarum quid, & prorſus admirabile, inter honores oblatos, laudes, dignitates, pompas, & opes humilem animum præferre. *Rarum, humilitas in honoribus.* Ergo ex ſancti huius viri mente ſumma Virginis noſtræ humili-

tas mundo paradoxon eſt, ac cœlo terræque miraculum. Summè ſiquidem honorata humilitas eſt, matrem Dei appellari, ac ſe nonniſi ancillam facere.

Hanc ipſam virtutem cùm ſatis pro dignitate admirari idem ſcriptor nequeat, hoc exclamat modo: *Quæ eſt hæc tam ſublimis humilitas, quæ cedere non nouit honoribus, inſoleſcere gloria neſcit? mater Dei eligitur, & ancillam ſe nominat.* Inferre hinc vult, humilitatem tum demum ad ſummum perfectionis gradum veniſſe, cùm honores oblatos peſſumdat, efficitque, vt quis media in gloria ac magnitudine conſtitutus in ſuiipſius ac conditionis notitiam deſcendat, & Virginis exemplo laudibus honoribuſque oblatis non inſoleſcat.

Bernar. ibid.

Perfectio eſt humilitatis gloriã calcare.

Caſſianus, vir pius & religioſus, hanc Deiparæ humilitatem obſtupeſcẽs ſcribit: *In profunda ſe Virgo deiecit, qua inuitabatur ad alta, & à dominatu ad ancillatum animam conuertit & corpus.* Cum omnibus ergo hiſce Patribus fatear neceſſe eſt, Virginis huius humilitatem maximam exſtitiſſe. Sed talem etiam fuiſſe, maximè oportuit.

Caſſianus.

Docet hoc ſanctus Auguſtinus ſermonibus de verbis Domini, *Quantò*, inquit, *erit maius ædificium, tantò altius ponetur fundamentum.* Hoc in vſum meum conuertam axioma, & dicam, cùm in Virgine conſtruendum eſſet diuinum illud & ſummum ædificium, corpus inquam Chriſti, (quod apud Ioannem templum dicitur, *Soluite templum hoc*) fundamenta profundè admodum iaci, id eſt, ſummam eius humilitatem & profundiſſimam eſſe oportebat, cui illuſtre hoc templum, quod altitudine cœlo terræque æquiualet, Spiritus ſanctus inædificaret. Et ſanè fuit hæc & maxima & perfectiſſima.

Serm 10. de verb. Dom.

Ioan. 2.

Omnia flumina, inquit Eccleſiaſtes, *intrant in mare, & mare non redundat*: ipſa tamen flumina facillimè ripas ob nimios imbres tranſiliunt, & latè ſtagnant. Illi porrò fluminibus perſimiles ſunt, qui in honorum, dignitatum, diuitiarum, & ſcientiarum abundantia, quadam paſſionum inordinatione, veluti quodam aquarum impetu, aut imbrium affluentia, ilicò turgeſcunt, inflantur, inſoleſcunt, atque inde ſuperbiunt. Sanctiſſima verò Virgo mari perſimilis fuit; etſi enim omnia gratiarum & benedictionum flumina, quæ in creaturam vllam vmquam influxerunt, in animam illius intrarint; non propterea cor eius intumuit, aut anima in ſuperbiam declinauit: manſit ſiquidem ſemper intra ſanctæ humilitatis limites, nihilque illam ad quoddam vanæ gloriæ aut inſolentiæ eluuium vnquam pertrahere potuit.

Eccleſ. 1.

Deipara Virgo ſimilis mari ſuam redũdanti.

Inſigne profectò prodigium foret & non ſine miraculo, ſi mare & oceanus, ingens illa abyſſus, & vniuerſale aquarum receptaculum, intra aliquod ſe flumen coarctarent, & ipſum ſolito ſemper curſu ferretur, per agros longè lateque non ſtagnaret, imò nec alueum ſuum excederet, nec ripas tranſiliret. Idem in Virgine noſtra factum vobis perſuadete, Auditores; videte enim eam vt fluuiolum quemdam Iudæam permeantem, & vaſtum illum omnium gratiarum oceanum, & bonorum vniuerſorum pelagus, Verbum inquam Patris vnigenitum, in Incarnatione in ipſam ſubintrare. hic tamen fluuiolus nequaquam inde inflatur, nulla in eo apparet redundãtia, eadem ſemper in ipſa viget humilitas, omnia ita quieta & trãquilla in eius anima, quaſi nihil in illa noui contigiſſet, aut nullum nouum in ea factum eſſet incrementum.

Illuſtre humilitatis huius videre argu-

Digitized by Google

gumentum vultis, Auditores? perſpicite quid hodierno legatur in Euangelio. Mox ergo vt Angelus Virginem ſalutauit, eamque Dei matrem eſt fore pollicitus, quin & gratia plenam pronuntiauit, & in dictorum confirmationem, cognatam illius Eliſabeth, iam ſemeſtri ſpatio vterum, præter communem naturæ ſeriem, vtpote ſterilem, geſtantem in exemplum attulit; minimè rata ſufficere ancillam ſe Domini vocaſſe, domo ecce ſua egreditur, longinquum iter ſuſcipit, montium inuia generosè tranſſcendit, cognatãq; cariſſimam inuiſit, quæ ipſa à primarijs vniuerſæ Iudææ matronis viſitari colique & merebatur & debebat. Euangelij autem contextus hic eſt, *Exurgens Maria abijt in montana cum feſtinatione.* Hac hora matutina hæc ipſa proſequar, primò de viſitatione hac tractans, deinde effecta eiuſdem ſeriatim proſequens; & in duobus hiſce membris illuſtria & noua humilitatis videbitis exempla.

Principio igitur indubitatum eſt, viſitationem hanc poſt filij Dei eius in vtero incarnationẽ & conceptionem cõtigiſſe: an verò ante q̃ dubitaret Ioſeph, & Virginem in vxorem ſolenni nuptiarum ritu accepiſſet, haud conſtat. Theophylactus namq; Beda, S. Ambroſius & Orig. cenſent, Deiparã ſtatim ab Angeli diſceſſu ſurrexiſſe & cognatam adijſſe. S. Auguſt. autem in Concordia Euangel. & auctor hiſtoriæ Scholaſt. quin & Euangelij ipſe contextus, innuere videtur, Virginem primò cũ feſtinatione Zachariæ domum trans mõtana ſitam petijſſe, cumq; ibi trimeſtri ſpatio egiſſet, donec Eliſabetha Ioannem peperiſſet, quarto demũ mẽſe vterum geſtare Ioſepho viſam, atq; hinc redditum cũ anxium dubitaſſe, num in matrimonio cum eadem celebrando pergeret vlterius, eamque

S. Aug. li. 2. de conſ. Euang.

domum duceret familiariter cum eadẽ victurus; an verò parentibus rem patefaceret, conſulturus num hec in caſu eam in vxorem eſſet accepturus.

Verùm doctiſſimus Ioannes Gerſon, Vniuerſitatis huius quondam Cancellarius, alterius eſt ſententię, firmiterq; e aſſerit eam Ioſepho ante nuptam fuiſſe, quàm iter hoc ſuſciperet, & in ſponſi domum ritu patrio deductam, & matremfamilias exſtitiſſe. Sententiam ſuam egregijs validiſque adſtruit rationibus. Primò, veriſimile non eſſe, virgunculam illam tenellam & iuuenculam tam arduum minimè ſuſcipere iter, à Nazareth ſcilicet in Ieruſalem, montium inuia & prærupta tranſcurrendo, iter, inquam, propè viginti leucarum auſam fuiſſe, ſine parentum venia, nec valedicendo vicinis ac conſanguineis, & inprimis Ioſepho ſublime hoc incarnationis diuinæ myſterium non communicando; cùm tamen, vt Tobiæ ait Raphael Archangelus, opera Dei reuelare, & confiteri honorificum ſit.

Virgo coniugata eſt, antequam viſitaret cognatam.

Tob. 12

Hinc ob cauſam, vt nonnulli Doctores opinati ſunt, Ioſephus vir iuſtus relinquere clanculò Virginem conſtituit, ne quod inde crearetur ſcandalum, non verò publicè; eò quòd, poſtquam hoc illi myſterium innotuit, rem demiratus, indigniſſimum ſe crederet, qui tam cum tam diuina Virgine familiariter ageret, cum Diuo Petro quodammodo dicens: *Exi à me Domina, quia peccator,* & indignus tuo contubernio *ſum,* vel cum Centurione, *Domina non ſum dignus vt intres* tu tam auguſta, *ſub tectum meum* anguſtum; vel denique cum ſancta Elizabetha: *Vnde hoc mihi, vt mater Domini mei veniat ad me?*

Ioſephi humilitas erga Virginẽ

Re-

Digitized by Google

Reſpexit hauddubiè ad ea, quæ in veteri Teſtamento olim acciderant. Meminerat namque, Moyſen viſo rubum ardere in deſerto, non tamen comburi, minimè auſum fuiſſe propiùs accedere. Meminerat Oſam, quòd labātem arcam fœderis humeris fulſiſſet, atq; profanis manibus tetigiſſet, ſubita morte ac repentina diuinam in ſe vindictam ſenſiſſe. Meminerat beſtiam auſam monti accedere, & vel parum tangentem iuſſam lapidibus ſtrui. Hinc ſanctus hic vir, non ignarus, ſanctiſſimam hanc Virginem verè rubum ardentem, arcam in qua verum commorabatur manna, item montem in quo ipſe legis auctor ſedem ſibi fixerat, eſſe; ad eam verebatur accedere, metuebatque ne temeritatis præſumptioniſque inſimularetur, ſi quotidiano cum ea contubernio familiarius ageret, ſeque penitùs cenſebat indignum, qui cum ipſa conuerſaretur. Hæc porrò omnia è ſancti Ioann. Chryſoſtomi pharetra deprompta ſunt.

Exod 3.
2. Reg 6.
Exod. 19.

2. Ratio Gerſonis.

Altera Gerſonis ratio eſt: Si ſollenni vxorem ritu Ioſephus, iuxta legis patriæ, quin imò gentium propè omnium conſuetudinem ac ritus nuptiales *iam vtero tumeſcente* (vt quidem ait Origenes) accepiſſet, ecquod per vniuerſam regionem ſcandalum excitaſſet? quàm triſte id parentibus & Iudæis, huius myſterij ignaris, ſpectaculum fuiſſet, ſi iuuenculam violatæ pudicitiæ ream duxiſſet? Quin etiam Virginalis hic conceptus diabolum hoc pacto minimè latuiſſet, imò honorem ita ipſe ſuum violaſſet, quin & Virginis noſtræ famæ non mediocrem infamiæ maculam aſperſiſſet. Fit ergo veriſimile, matrimonio eam ante iunctam fuiſſe, quàm iter hoc moleſtum aggrederetur. Verùm ecquæ eius ſuſcipiendi ſunt cauſæ? plurimæ, & ſanè peregregiæ.

Prima Viſitationis huius cauſa eſt, ſumma glorioſiſſimæ huius Virginis humilitas, quam hoc pacto manifeſtare voluit. Certiſſimum porrò eſt, virtutem hanc ſemper in ea excellentē fuiſſe, etiā antequā in Dei eligeretur matrem, vti ipſamet teſte diſcimus, *Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ*. Verùm ex quo ipſum in vtero concepit, maximum ad ipſam acceſſit incrementum. Ab angelo enim honorificentiſſimis illuſtriſſimiſque compellata nominibus, ſumma cum humilitate animique demiſſione reſpondit; *Ecce ancilla Domini.* qua etiam matris humilitate Redemptor ipſe glorians, Patri æterno apud Pſalmistem ait, *Quoniam ego ſeruus tuus, & filius* humillimæ *ancillæ tuæ*: in quantum enim homo, Deo erat inferior, & Mariæ filius, quæ Angelo nunciante Domini ſe ancillam dicebat.

Cauſæ & rationes cur cognatam viſitarit Deipara.

Luc. 1.

Pſal. 115.

Agar Abrahæ ancilla humilis quidem & dicto audiens fuit, quamdiu Virgo; at vbi ſe concepiſſe & vterum geſtare conſpexit, ſuperbiuit, & aduerſus dominam ſuam ſe geſſit inſolentius. Teſtatur hoc ſacra hiſtoria, *Concepiſſe,* inquit, *ſe videns, deſpexit dominam ſuam*. ſed longè ſecus Virgo noſtra; quò enim amplioribus afficitur honoribus, eò ſe deijcit profundiùs: ac matrem factam eſſe Dei ſe videns, adeò ſe non extulit ſublimius, vt etiam cor, animam, affectus, motus, cogitationes modeſtius magiſque demiſerit; & cœli terræque regina electa, non minus apparet humilis, quàm dum puella dumtaxat erat, nondum mater.

Gen. 16.

Egregiam rei huius in Eſther regina videre erat imaginem & exemplum, cuius humilitati & obedientiæ erga Mardochæum hoc datur elogium, *Quid-*

Eſth. 2.

Digitized by Google

Quidquid ille præcipiebat, obſeruabat Eſther, & ita cuncta faciebat, vt eo tempore ſolita erat, quo eam paruulam nutriebat. Id eſt, Eſther iam tu reginam aſſumpta adeò promptè lubenterque Mardochæi iuſſis parebat, vt dum priuata & alumna eius in domo agebat; honoribus ſiquidem mores eius, complexio, natura immutata non erant. Fuit hauddubiè hæc Eſtheris humilitas maxima, & modeſtia inprimis commendabilis, quòd regia cor dignitas non immutaſſet, nec inſolentiorem ipſam reddidiſſet. At longè maior Virginis noſtræ fuit: mater; ſiquidem Dei, atque hominum ſimul & Angelorum facta regina; adeò non reddita inſolentior aut arrogantior, vt è contra maiorem & humilitatem & modeſtiam & obedientiam prætulerit.

Eſtheris modeſtia & humilitas.

Dicere ſolebat Chryſoſtomus, difficilem caſtitatem eſſe inter delitias, & humilitatem inter honores ægrè ſeruari; atque inde hauddubiè natum illud prouerbium: *Honores mutant mores.* Verùm hoc in Virgine noſtra locum minimè habuit: honor namque, dignitas, amplitudo naturam eius non immutarunt, id Sapientis ſecuta conſilium, *Quantò maior es, humilia te in omnibus, & inuenies gratiam coram Altiſſimo.*

Chryſoſtom.

Eccli. 3.

Quàm verò ſanctiſſima hæc Virgo à prima omnium muliere Eua alia fuit! quàm etiam illi contraria! quanta inter vtriuſque naturam differentia! quantum inter ſortes vtriuſque diſcrimen! Eua namque ambitione, præſumptione, ſuperbia & arrogantia peccauit; Maria verò ſemper ſapiens, modeſta, humilis, omniſque expers vanitatis apparuit. Illa ob ſuperbiam fuit humiliata, ac deiecta; hæc autem humilitatis ſuæ ergò maximè exaltata, quod vt honorificum ac laudabile ipſa deprædicauit ſuo in Cantico dicens: *Depoſuit potentes de ſede, & exaltauit humiles:* quaſi ad Euæ matris omnium calamitatem, ſuæque ſortis commendationem alludens diceret, Eua fœmina potens & ad honores maximos ſublimata, propter arrogantiam deiecta eſt, & in ordinem redacta: & ipſa paupercula, & vilis puella, ob humilitatem meam, & ſummam Dei bonitatem, maximè ſum euecta.

Euæ & Mariæ differentia.

Luc. 1.

Cuius rei inſigne Ezechiel Propheta emblema profert: in eo ſiquidem legere eſt: *Ego, ait Dominus, humiliaui lignum ſublime, & exaltaui lignum humile.* verba hæc & obſcura ſunt, & metaphorica, ſed cum re propoſita optimè coincidunt. Ecquod enim lignum altius, ecqua arbor elatior, quàm prima illa Eua? arbor inquam in paradiſo terreſtri conſita, totius vniuerſi domina ac regina, virtutum principium, immortalitatis ſurculus, originariæ iuſtitiæ thronus. O ingens, opaca ac vaſta arbor! fœmina perfectionibus donata, gratijs locuples, benedictionibus affluens, & omnigena imbuta ſcientia. Verùm patulam ſublimemque hanc arborem ob arrogantiam & faſtum Deus humi proſtrauit, & è contra humilem hanc arbuſculam, ſanctam hanc Virginem, paucis cognitam, extulit & euexit, itaque ſublimauit, vt fructus quem protulit ipſe fit Deus, iuxta hæc Elizabethæ hodierno in Euangelio verba, *Benedictus fructus ventris tui.* Hæc igitur prima viſitationis huius cauſa exſtitit, iam alias proferamus.

Ezech. 17.

Primæ mulieris dotes, & prærogatiuæ.

Theophylactus, inter Græcos interpretes minimè poſtremus, hoc iter excutiens, & Viſitationis huius B. Virginis rationem reddens, ſecundam hanc ait fuiſſe, vt ſcilicet certior redderetur co-

2. Theophyl. Luc. 1.

eorum quę ſibi ab Angelo prædicta erãt: verebatur enim ne ſibi Angelus impoſuiſſet. Audiamus loquentem, *Abijt*, inquit, *Virgo ad Elizabeth, & gaudens de bono cognatæ, & volens vt prudentiſſima, maiore certitudine certior reddi, num vera dixiſſet, qui apparuerat ei: vt ex hoc nec de ſuo dubitaret: prudens enim cùm eſſet, timebat ne fortè deciperetur, & non vt incredula, ſed vt diligẽs rẽ explorare volebat.*

Opinio Theophylacti cõfutata.

Bonus hic interpres nimium quantũ à veritatis ſcopo aberrauit, quem proinde ceteri Patres omnes, atque inprimis Venerabilis Beda in homilijs ſuper hoc feſtum impugnant, *Intrat Virgo*, inquit, *domum Zachariæ non quaſi dubia de oraculo quod acceperat.* Et alibi, alijs verbis, *Intrat Virgo domum Zachariæ, non vt verbum Angeli mulieris atteſtatione probaret, &c.* Quare non, vt de verborum Angelicorum veritate certior per cognatam redderetur, eam adijt: certũ quippe eſt, perfectè eam cœleſtis illius nũtij verbis credidiſſe: quã proindè hoc nomine cognata laudauit, *Beata quæ credidiſti, quæ dicta ſunt tibi à Domino, &c.* Nouerat adhæc eum, qui ſibi apparuerat, verè angelum fuiſſe, & poſt eius verba ilicò ſe in vtero Dei filium concepiſſe. Ecquæ ergò circa illa dubitandi ratio exſtitit? quid veretur, ne decepta foret, cur maiorem certitudinem aut optet aut exigat? Vnde ita rem ſoluit S. Ambroſius, & Theophylacti ſententiam euertuans, ſuam hiſce verbis confirmat, *Nõn quaſi incredula de oraculo, nec quaſi incerta de nuntio, nec quaſi dubitans de exemplo, ſed quaſi læta pro voto, religioſa pro officio, feſtina præ gaudio ad montana perrexit.* Quæ ſanè verba & veriſſima ſunt, & ad audiendum non iniucunda.

S. Ambr. in Luc. 1.

3. Ratio viſitationis Virginis.

Tertiam viſitationis huius cauſam ſuggerit Origenes, ipſam ſcilicet S. Ioannis Baptiſtę in vtero ſanctificationem. Sanctiſſima namq; Virgo diuinitùs inſpirata cognatam Eliſabetham ideò potiſſimum adijt, vt Ioannes filius eius à peccato originali mundaretur, & iam inde ab vtero matris, Spiritu S. repleretur, vti Zachariæ promiſerat Angelus. Cauſam hanc allegat, in S. Lucam ſcribens: *Ieſus, qui in vtero Virginis erat, Ioannem adhuc in ventre matris poſitum ſanctificare feſtinabat.* Hom. 7. in Luc.

4. Ratio.

Quartam rationem aſſignat Ven. Beda, vt nimirum cognatę ſuę de cõcepta prole, Meſſiæ futuro pręcurſore, Deipara congratularetur, *Intrat*, inquit, *Virgo domum Zachariæ non quaſi dubia de oraculo quod acceperat, ſed vt congratularetur de dono, quod Eliſabetham accepiſſe didicerat.* Subſcribit huic opinioni Simeõ Metaphraſtes, & vltrò in eam his verbis concedit, *Feſtinauit Virgo, vt gratularetur Eliſabethæ de bono nuntio nouæ conceptionis.* Suffragatur & eidẽ Gloſſa interl.

Hom. de Viſit.

Simeon Metaphr. in orat. de S. Ioan. Bapt.

5. Ratio. 4. p. tit. 5. c. 17.

S. Antonino, in quartam partem, rationes hę minimè ſufficiunt, hinc quintam producit, eamq; alijs præfert, vt nimirum Eliſabethę pręgnanti auxilio foret, ſuũq; erga cognatam cariſſimã amorem, affectumq; humili obſequio miniſterioq; teſtaretur. *Virgo*, inquit, *cũ Eliſabetha tribus menſibus ſtetit, vt in partu tunc futuro ei ſeruiret.* Eamdem quoque amplectitur Ven. Beda ſententiam, hinc eodem propè ſenſu & verbis ait, *Intrat Virgo domum Zachariæ, non vt verbum angeli mulieris atteſtatione probaret, ſed vt mulieri prouectæ ætatis virgo iuuencula miniſterium ſedula impenderet.*

Hom. de Viſit.

6. Ratio.

Omnibus hiſce grauiſſimis SS Patrũ teſtimonijs auditis meam quoq; addere ſymbolam mẽs eſt, & ſextam rationem producere. Propterea ergo forſitan cognatam Deipara viſitauit, vt doceret iuuenculas honorem ſenioribus & obſequium

quium

quium deferre, oſtenderetque ſenectam nullo non tempore & loco omnibus venerabilem fuiſſe. Olim quidem apud Ethnicos ſummus ſenibus deferebatur honos & cultus, vt Petrus Apianus tradat in Inſula Gaditana templum fuiſſe, in quo ſenecta velut dea diuinis colebatur & adorabatur honoribus: quam proinde vitæ magiſtram, magnarum rerum cuſtodem ac reconditorium, voluptatum & paſſionum ſenſualium ſepulturam dicebant. Quin & olim moris fuiſſe proditur, vt fures & malefici, quò indemnes forent, ac mortis ſupplicium euaderent, ad ſeniorum genua velut ad refugia & aſyla confugerent.

Leuit.19. De ſenibus porrò honorandis hæc in Leuitico lex legitur à Deo Hebræis data: *Honora perſonam ſenis*. Et Propheta Ieremias, *Thren.4.* inter alias iniurias, quas Babylonios Hierosolymitanis conqueritur intuliſſe, cũ eos captiuos & vinctos Babylonem abducerent, hanc vt grauiſſimam & propè intolerabilem exagitat, quòd *faciem ſenum non erubuerint, neque miſerti ſint* canitiei illorum.

Baruch 4. Propheta Baruch eandem lamentatur inſolentiã, dicens: *Eduxit ſuper illos gentem de longinquo, gentem improbam, qui non ſunt reueriti ſenem.* in quo notãdum inter cæteros crudelitatis & barbariei actus ſenectutis neglectũ annumerari.

Sapient.2. In Sapientiæ libro, cùm mala ab impijs olim committenda recenſentur, ſenectutis irriſio non omittitur: *Opprimamus*, inquiunt, *pauperem iuſtum, non parcamus viduæ, nec veterano, nec reuereamur canos multi temporis.* Quibus è verbis, vti & ſuperioribus, colligere eſt, quantoperè ſenes & canitie venerabiles honorare ac venerari debeamus. Docet hoc ergo nunc ſuo nos exemplo cœleſtis hæc magiſtra, cùm ſuam ipſa cognatam præuenit, eamque primò viſitatum abit, vtpote ætate maiorem, etſi dignitate ipſa maior.

Rationes hæ & inſignes ſunt & dignæ, & ad primam omnes velut ad ſcopum, humilitatem inquam Deiparæ relatæ. Eas vos ipſi perpendite, interea dum illuſtre hoc iter proſequor, iter inquam difficile, laborioſum, moleſtum, vtpote collibus ac montibus præpeditum: ita enim ait Euangelium, *Abijt in montana.* Expreſſum hoc ſtudio & data opera, vt & loci ſitus, & itineris labor legentibus conſtaret. Nazarethum namque, vnde profecta eſt Deipara, humiliori ſitum erat loco quàm Iudææ montana. Hinc etiam Redemptor territorio Galilææ excedens, vt ad Iudææ limites pertingeret, *aſcendendi* verbo eſt vſus, *Ecce aſcendimus Hieroſolymam.* *Matth. 20.* *Virginis iter difficile ac moleſtũ.*

Hic quidem conceptus litteræ inhæret; ſunt verò alij plurimi moralem myſticumque ſenſum includentes. Imprimis autem cùm montes hos intueor, & Deiparam eoſdem tranſcendentem, ilicò hoc velut in exemplum nobis datum traho, omnem ſcilicet animam, quæ verbum Dei ſemel mente concepit, ſine mora altiſſimos virtutis ac perfectionis montes, feſtino amoris quodam paſſu, tranſcendere. Hunc mihi conceptum ſuggeſſit Beda, dum ſcribit, *Typicum exemplum virgo tribuit, quòd omnis anima, quæ verbum Dei mente conceperit, virtutum ſtatim celſa cacumina greſſu conſcendat amoris.* *In Lucam.*

Exemplo nobis erit, qui de ſe ſcribit, *Perfecit pedes meos tamquam ceruorum, & ſuper excelſa ſtatuens me.* *Pſal. 17.* Id eſt, ex quo Verbum DEI auribus percepi, pedes meos adeò leues & promptos in via virtutis reddidit, vt cerui (quod animal curſus velocitate & pedum pernicitate præſtat) pedes videar

aſſumpſiſſe, atque hinc ad excelſorum me faſtigia ſuſtulit, ſed aliud audire videbimini, vbi Auguſtini in hæc verba audieritis paraphraſin, *Hoc eſt*, inquit, *perfecit Deus amorem meum ad tranſcendenda ſpinoſa & vmbroſa implicamenta huius ſeculi, & ſuper cœleſtem habitationem fixit intētionem meam.* Idipſum hodie Deipara mater cōpleuit, dum feſtinans & amore ardens *abit in montana.*

In eumdem Pſal. comm.

In auium & alitum genere tot videre eſt in conditione naturali, rituque victitandi, ac volandi diuerſas ſpecies, quot ad oculum plumarum colorumque in iiſdem notamus diſcrimina. Aliæ natura immundæ ſunt, & degeneris animi, nonniſi vermibus inſectiſque inhiantes, ac numquam à terra ſe ſuſtollunt: ſunt & aliæ nobiliores & voluptatem afferre natæ, ſemper ſublime euolantes, & animoſæ, vti aquilæ, falcones, accipitres, aliæque ad prædam edoctæ: omnes tamen eodem natæ ſunt elemento, & communem omnes ex aqua habent originem & productionem. Docet hoc Eccleſia, quando in hymnis ſacris canit:

Aues cum hominibus collatæ.

Qui ex aquis ortum genus
Partim remittis gurgiti,
Partim leuas in aera.

Ita quoque de hominum conditione ſentiendum, omnes quippe eadem nati ſunt origine, & ex eadem terra figulati. Horum tamen aliqui ſemper per terram ſerpunt, nonniſi vermiculis & muſcis inhiant, nonniſi terrena & vilia ſapiūt, & ſola mundana ſpirant. Alij verò nobiliores ſunt, ac generoſiores, maioriſq; animi, ſublime euolantes, quorum in cœlis eſt conuerſatio, vti S. Pauli dicentis, *Noſtra conuerſatio in cœlis eſt*, qui quidquid hic in terra eſt, aſpernantur, ac peſſumdant, nonniſi diuina ſectantur, ſoli perfectioni ſtudent, & cum Virgine noſtra abeunt & conſcendunt *in montana.*

Omnes homines eamdem habent argillam in origine.

Hæc animorum naturarumque differentia ad oculum in perſona Lothi repræſentatur; cui Angeli Geneſ. 19. dicunt: *Ne ſtes in omni circum regione, ſed in monte ſaluum te fac.* in quo ſanctarum, nobilium, ac generoſarum animarum viuendi ratio exprimitur: Lothi autem ad Angelos reſponſum, mundanorum, imbellium, degenerum ac plebeiorum conſuetudinem denotat, *Non poſſum*, inquit, *in montem aſcendere, ne fortè apprehendat me malum, &c.* *Gen. 19.*

Omnis ſine dubio ſalus in montibus eſt, & in vallibus diſcrimen; tuta ſunt omnia in excelſis, in contemplatione inquam rerum cœleſtium, & in infimis, inque rerum terrenarum proſecutione nihil non periculis expoſitum. Atque hanc ob cauſam Rahab exploratoribus Iſraelitarum ſuadet, *In montana conſcēdite, ne fortè occurrant vobis reuertentes.* Et ecce Virgo noſtra *abit in montana.*

Salus eſt in montibus. *Iudic. 2.*

In montana inquam magnitudinis, honoris, & perfectionis; cùm de illa cecinerit Pſalmiſta, *Fundamenta eius in montibus ſanctis*; altiſſimos illi montes in fundamenta & altitudinis principia tribuens, cùm illam Prophetæ mōtem in vertice montium conſtitutum appellarint, id eſt, ſupra omnia Patriarcharum, Prophetarum, Regum, Apoſtolorum, Martyrum, aliarumq; ſanctarum creaturarum, quæ in hoc mundo velut montes fuerunt, merita, ſanctitatem, & perfectiones euectam. Nemo verò negarit eam montes tranſcendiſſe, cùm ad ſummum honoris & perfectionis, ad quam aſcendere creatura poterat, gradū pertigerit, facta ſcilicet Dei mater, virtutū ac gratiarum oceanus, primarium ſanctiſſimæ Trinitatis opus, opus inquam adeò eximium, ſublime, & dignū, vt oēs per-

Pſal. 86. *Virgo ad ſummum perfectionis apicem peruenit.* *Mich. 4.*

Digitized by Google

perſonæ diuinæ in eodé elaborádo cooperatæ ſint, Spiritus ſanctus quidem ſanctificatione ſua, filius ſapientia, & omnipotentia Pater. Atq; hanc ob cauſam ſuam ipſa felicitatem deprædicans canit: *Quia fecit mihi magna qui potẽs eſt.*

Luc. 1.

Magna facta in Virgine.

Magna inquam reuera, & quibus ſimilia antè nulli vmquam præſtiterat. Siquid enim magnum Deus fecit, cùm cœlum, terram, elementa & omnem eorum ornatum & appendices creauit; longè maius quid & opus longè mirabilius creauit, cùm in Virgine ſimul & matre, magno naturæ totius ſtupore & miraculo, corpuſculum efformauit, quo Deus eſſentialiter continebatur, quodque in ſe omnem diuinitatis plenitudinem, etiam corporaliter, complectebatur. Vnde Eccleſia, velut admirans & obſtupeſcens, canit: *Quem cœli capere non poterant, tuo gremio contuliſti.*

Omnipotens ille ac ter maximus Deus rem magnam olim, quæque omnem dein mundum in admirationem rapuit, præſtitit, cùm inſigni ſanè cum prodigio Iordanis fluenta cohibuit, & aquas ad fontem retro vnde ortæ erant redire compulit, & non tantùm eas ad mare non deuoluit, ſed etiam naturalem illarum curſum inhibendo, ad originem primæuam reuocauit. Quod admirans Pſaltes exclamat: *Quid eſt tibi mare, quòd fugiſti? & tu Iordanis, quia cõuerſus es retrorſum?* At idem ille Deus in Deipara effecit quid longè maius & admirabilius; quando nimirum ille *antiquus dierum* & æternùm antiquus, noſtro natus eſt in tempore, & ab æterna illa ſenectute ad primum primæ cuiuſdam infantis ortum redijt, an non hoc facere mirabilia? cùm verò omnia hæc in Virgine contigerint, an non illud eſt montes tranſcurrere, an non hoc in montana abire?

Ioſue 7.

Pſal. 113.

Deipara ergo montes tranſijt, & quidem, vt D. Lucas obſeruauit, *cum feſtinatione* & properans. O mirabilia! ô ſpectaculum! quomodo Virgo vterum ferẽs tãtopere feſtinet? quomodo verò iter hoc audet aggredi? nulla formidat pericula, moleſtias non perhorreſcit. Iacob Patriarcha, inſtante fratre Eſau, vt celeriùs progrederetur, iterq; accelerarct, hoc ſeſe à feſtinatione modo excuſauit: *Noſti Domine, quia oues & fœtas habeo mecum, quas ſi nimis coegero feſtinare, morientur cuncti greges vna die mecum.* Deipara ouicula erat, ſanctè iam fœta, ſine vlla tamen formidine & interrita, laborum, periculorumq; nihil metuens, iter accelerat & cum feſtinatione properat.

Gen. 32.

Allegoria inſignis.

Tum verò impletum illud Canticorum: *Surge propera amica mea.* Videas namque ſanctam filij Dei ſponſam & fidelem amicam hodie ſurgere, è Nazareth proficiſci, & cum feſtinatione in Zachariæ domum abire; adeò vt illud pij Regis vſurpare meritò potuerit, qui Dei ſui amore inflammatus, magna animi contentione dixit: *Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilataſti cor meum.*

Cantic. 2.

Pſalm. 118.

Pſalmo 18. de Chriſto Redemptore ſcriptum legitur: *Exultauit vt gigas ad currendã viam.* hodie verò reapſe hæcce prophetia impleta, cùm Dei filius, iam in vtero ſacratiſſimæ Virginis conceptus & concluſus, etſi tener & paruulus, vt magnus tamẽ gigas cognitus, qui nec cœlo, nec terra cõprehendi poteſt, & magnitudine atq; altitudine omnia trãſcendit, ſumma cũ diligẽtia feſtinet, vt cum matris ſuæ itinere mundi redimendi iter ſimul decurrere incipiat.

Cum feſtinatione. Sancti Patres locum hunc examinantes, & feſtinationem hanc demirantes, tres inſignes acX 3 celerati

Digitized by Google

Tres rationes cur Virgo cum feſtinatione abierit. 1.

celerati huius itineris & feſtinationis Virgineæ rationes reddunt. Primam S. Ambroſius, Cardinalis Caietanus, Lyranus, alijque permulti, qui idcirco cum feſtinatione profectam Deiparam volunt, ne ſcilicet diu foris ageret, atque quàm citiſsimè è publico ſe ſubduceret. *Diſcite, Virgines*, ait S. Ambroſius, *non demorari in plateis, non aliquos in publico miſcere ſermones. Maria in domo ſola, feſtinat in publico*, vt ſcilicet hominum vitaret conſpectum & contubernium.

S. Ambroſius de virgin.

2. Secunda auctorem item agnoſcit Ambroſium, qui feſtinationem hanc à cordis vult iubilo profectam, quo ſcilicet ipſum in Deum pernix ferebatur, excitatumque quaſi per viam volitabat. *Feſtina*, inquit, *præ gaudio*. Atque vt cor volabat præ lætitia, ita quoque pedes ad numerum quodammodo harmonicum currebant.

Gaudium cauſſa feſtinationis huius.

3. Tertia rurſus ab eodem Ambroſio venit; à Spiritus ſancti nimirum motu ac gratia nimiam hanc celeritatem deſcendiſſe. Audiamus loquentem, *Quò, inquit, iam plena Deo virgo, niſi cum feſtinatione ad ſuperiora contenderet? neſcit tarda molimina Spiritus ſancti gratia.*

S. Ambroſius.

Cum feſtinatione. Vt ſcilicet diſcamus, in via virtutum promptè, cum feſtinatione & alacriter pergere, inque diuinorum mandatorum adimpletione feſtinare, Regis illius exemplo, qui ait, *Viam mandatorum tuorum cucurri.* quaſi diceret, In mandatorum tuorum Domine executione ita me diligenter geſsi, vt ſumma mentis contentione per mandatorum tuorum viã cucurrerim. Ad hanc quoque nos feſtinationem hortatur Apoſtolus in ea quæ eſt ad Hebræos, *Feſtinemus ingredi in illam requiem*, per mandatorum diuinorum viam curramus, curſum acceleremus; in mora ſiquidem periculum, & in diligentia omne conſiſtit bonum.

Via virtutis cum feſtinatione decurrenda. Pſal. 118. Hebr. 4.

Ad eamdem celeritatem neminem non inuitat Propheta Iſaias hiſce verbis, *Omnes ſitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate.* Sunt hæ verborum figuræ ac tropi prophetici hauddubiè ac ſublimes: non enim ad aquas aut argentum bonus ille nos Deus inuitat, verùm ad gratiam, virtutes, bona opera, reſque ſpirituales excitat; quò vt perueniamus, properemus oportet, & iter acceleremus. Verè autem illa feſtinabat anima, quæ in Canticis dicebat, *Trahe me poſt te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.* Hoc porrò modo hodie Beatiſsima Virgo currit, *quæ abijt cum feſtinatione.*

Iſa. 55. Cantic. 1.

Vt diſcamus eâdem operâ hinc, Auditores, charitatis ac miſericordiæ opera, animo quàm promptiſsimo & diligentia ſumma peragenda, eoque cum feruore & affectu, quo ab Abraham Patriarcha exercebantur. Conſiderate, obſecro, qua ille diligentia & feſtinatione peregrinos & hoſpites in domum ſuam coëgerit, quanto animi ardore ſuſceperit, & apud ſe diuerſari voluerit: de quo dicitur, *Quos cùm vidiſſet, cucurrit in occurſum eorum*, vt ijs recipiendis domum, receptis facultates ac fortunas ſuas offerret. Hanc nobis patriarchę diligentiam exponens Origenes eã pluribus circumſtantijs deſcribit, *Abrahamus, inquit, currit, vxor feſtinat, puer accelerat, nullus eſt piger in domo ſapientis.* Deipara ergo mater tam inſigne charitatis opus factura, quale reuera eſt mulierem prægnantem inuiſere, eique in puerperio obſequijs adeſſe, collium & montium prærupta tranſilit, *& abit cum feſtinatione.*

Opera charitatis & miſericordiæ cum diligentia exercenda ſunt. Gen. 18. Hom. 40. in Geneſ.

Hæc verò matris feſtinatio in cognata Eli-

ta Eliſabeth adeunda, filij quoque in mundo viſitando feſtinationem in mẽtem mihi reuocat, iuxta illa Zachariæ verba: *Benedictus Dominus Deus Iſrael, quia viſitauit, & fecit redemptionem plebis ſuæ.* vt autem, qua in mundum celeritate properarit, manifeſtum fiat, audiamus loquentem in Canticis ſponſam: *Ecce iſte venit ſaliens in montibus tranſiliens colles; ſimilis eſt dilectus meus capreæ hinnuloq; ceruorum.* Loquitur autem de ſponſo ſuo, Meſsiæ nobis aduentum hac imagine ænigmatica repræſentans; qui ad mundum redimẽdũm tanta velocitate deſcendit, vt mõtes altiſsimos tranſiliret, per colles volitaret, & rupes tranſcurreret, vt qui currentem viderent, capream hinnulumq; ceruorum ad curſum celerrima animalia cernere ſe crederent. Verùm dum hanc abeuntis feſtinationem deſcribendo per auia diſcurro, æquo diutius primo puncto inhæreo; tempus eſt ergo receptui canendi, & ad alterum deſcendendi, effectorum inquã è ſancta hac properataq; Virginis ſanctiſsimæ viſitatione ſecutorũ cõmemorandorũ.

Luc. 1.

Cantic. 2.

Gen. 30.

Allegoria.

Vt ergo incipiamus, memineritis oportet eorum, quæ olim inter Iacob Patriarcham eiuſq; ſocerum Labanum in Geneſi facta dictaque memorantur. Ait ergo ei Iacob. *Modicum habuiſti antequam venirem: & nunc diues effectus es, benedixitq; tibi Deus ad introitum meum.* Vti omnis rerum proſperitas & benedictio domus Labani, quoad temporalia, vni Iacobo accepta referenda eſt; ita quoque omnis rerum ſpiritualium, (quæ longè ſunt digniores) in Zachariæ ſacerdotis familia copia, abundantia, multiplicatio, benedictio & mirabilia, à Virginis noſtræ in eam ingreſſu dependent. cum ipſa namq; domum ſubeunte, vniuerſa pariter benedictio cæleſtis in eam copioſè irrupit.

E ſi verò hæc benedictio longè lateque pateat, & plurimos in ſe admirabiles effectus, è ſancta hac viſitatione ſecutos comprehendat, ad tres tamen reduci illi præcipuos, ac velut capita cęterorũ poſſunt. Primus eſt, prophetica in S. Eliſabetha admiratio, & admirabilis prophetia. Secũdus, Ioannis in vtero matris exultatio. Tertius, peccati ac labis originalis ablatio, atq; eiuſdẽ ſanctificatio, tam tempeſtiuè illi collata. circa quę tria cõcionis hæc pars poſtrema velut in cardine oſtium verſabitur.

Tria potiſſima effecta viſitationis huius Virgineæ.

Principio ergo, prophetica admiratio ex ijs Eliſabethæ colligitur verbis, quæ protulit, mox vt Virginem ſuis in ædibus cõſpexit, conſpectamq; vt matrem Dei agnouit: quod, niſi prophetico donata eſſet ſpiritu, fieri neutiquam poterat. Ait ergo, *Vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me?* quaſi vellet dicere, Ipſa illi obuia potiùs deberem procedere, & humillima illi obſequia deferre, quàm vt ipſa ad me vltrò veniat, meq; honore, affectu & beneuolentia præueniat.

Admiratio prophetica in S. Eliſabeth.

Simili eſt modo filius eius Ioannes Baptiſta olim admiratus, cùm veniente ad illum Redẽptore, vt ab eo ad Iordanis fluenta Baptiſmo tingeretur, præ admiratione ac ſtupore ait, *Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me?* perinde ac ſi dicat; Impar eſt ac nefas Domine, ita te vileſcere, adeoq; abijcere; hoc ipſe ſum honore penitus indignus, meũ potius eſt eo te præuenire. Cui Dominus, *Sine modò, ſic enim decet nos implere omnem iuſtitiam.* quaſi diceret, Magnifica hæc officioſaq; verba iam deſinant; aut *ſine modò*, id eſt, hoc me nunc facere permitte; ſic enim omnem iuſtitiam, id eſt, perfectam humilitatem adimpleamus neceſſe eſt.

Matth. 3.

Hanc

Digitized by Google

Hanc porrò admirationem dixi propheticam; quòd perfectiſſimè, Incarnationis myſterium, in glorioſiſſimæ Virginis vtero completum fuiſſe, Eliſabetha cognouerit, dum eam matris Domini nomine afficit: Agnouit hoc ſpiritu prophetico, & mente introrſum diuinitus illuminata; aut potiùs miraculoſa ac ſupernaturali filij in vtero agitatione ac commotione. Vnde velut cauſam nouæ huius cognitionis reddens, ait: *Ex quo facta eſt vox ſalutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo.* atque ideo admirans dixit: *Vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini,* &c.

S. Eliſabethæ admiratio prophetica fuit.

Neque enim Eliſabeth ad Virginem, nec Ioannes ad Chriſtum viſitandum abiere; ſed è contrà Virgo ad Eliſabetham & Ieſus ad Ioannem, ad eum iuſtificandum, aſcendit. Vnde diſcere licet, iuſtificationem omnem noſtram à Ieſu Chriſto venire: neq; enim ipſi verſus illum tendimus, ſed antè ad nos ille venit, ſemperque præcedit; ſemper nos ille primus quærit, & primus vocat. vnde Apoſtolus: *Quos vocauit, hos & iuſtificauit*; vocat inquam, ſi autem vocati vocantis vocem audiant, mox eoſdem etiam iuſtificat. In hanc rem ſcribit, in Pſalmos commentatus, Auguſtinus: *Vt iuſtificentur iuſti, præcedit vocatio, quæ non eſt meritorum, ſed gratiæ Dei.*

Iuſtificatio à Chriſto inchoatur.

Rom. 8.

In Pſalm. 5.

Huc ſpectabat & Praltes, dum queribundus ait: *Erraui ſicut ouis quæ perijt, quære ſeruum tuum.* niſi enim ouiculam quærat paſtor, in luporum ipſa rabiem incidat neceſſe eſt: ita, ni peccatorem quærat Deus, verendum eſt, ne diaboli vnguibus præda fiat. Erat ergo Ioannes in vtero matris, velut ouicula, & peccato originali onerata à via deflexerat: (*Omnes enim errauimus ab vtero*) Paſtor ergo eam quæſiturus exit primus, non verò ouis ad paſtorem abit.

Pſalm. 118.

Pſalm. 57.

Hanc forſitan ob cauſam mundi ſaluator, cùm ſe honorificis donare titulis poſſet, quales ſunt, Verbum æternum æquale Patri & conſubſtantiale, cœli terræque naturâ rex, hominum ſimul & Angelorum princeps, vniuerſalis mundi ſeruator, alijſque ſexcentis honorem præferentibus ac dignitatem; præ ea qua erat humilitate, Paſtorem ſe dixit: *Ego ſum Paſtor bonus.* Vt paſtor enim peccatores, qui iam inde à paradiſo terreſtri per primam originis labem errabant vagabundi, quæſiturus venit. Et, ô rem mirā! mox vt in matris conceptus eſt vtero, ad Ioannem hac labe non ſecus atque ceteri hominum infectum, properat, & ad eum quærendum, vocandum, & materno in vtero iuſtificandum exit. Quam eius benignitatem demirata ſancta illa vetula, exclamat: *Vnde hoc mihi, vt veniat,* &c.

Ioann. 10.

Viſitationis Virgineæ effectum primum eſſe dixi matris admirationem: ſecundum ſtatuo extraordinarium infantis ſemeſtris gaudium, & miraculoſam materno in vtero exultationem. Certiſſimum autem eſt hunc contra naturæ leges motum, totque ſtipatum mirabilibus vni filij Dei in vtero Virgineo latentis præſentiæ aſcribendum. Circa quæ tria à Doctoribus notantur, primum, vſum rationis tunc in Ioanne tempus præueniſſe & acceleratum fuiſſe, ac tum cognitionis ſuæ dominum factum, Dominum ſuum, cuius futurus erat præcurſor, adeſſe præſentem cognouiſſe. Fuit profectò hoc magnum & ſingulare quoddam priuilegium.

Ioannis in vtero exultationem cauſata eſt Chriſti præſentia.

Tradunt rei herbariæ ſcriptores, florem quemdam eſſe, cui nomen, *filius ante patrem*: nec immeritò, quòd ſemen antè ac florem quàm folia, præter communē herbarū cōſuetudinē, folia ante florem

florem ſemenq; proferentium, progignat. flori huic perſimilis fuit Ioannes Baptiſta: exiſtens enim Eliſabethæ in vtero velut in horto quodam conſitus, ſemen floremq; iudicij, rationis, & cognitionis, ante ætatem, contra naturæ ordinem ceteris hominibus communem, emiſit. Vtrum autem hoc rationis exercitium ſemper exinde in puero perſeuerarit, minimè eſt exploratum; negari tamen non incommodè poteſt. Vti & clara illa Dei viſio, qua Deum ſuo in raptu Paulus, de quo in ſecunda ad Corinthios ſermo eſt, conſpexit, inſigne quidem priuilegium ac prærogatiua fuit, ſed minimè continuum aut durans, ſed quod vnà cum viſione ceſſauit & euanuit.

Herba quæ floreat & ſeminet ante folia.

2. Cor 12.

Viſus rationis in Ioanne non durauit.

Secundum, quod huc afferunt Scholaſtici Doctores, eſt, veriſimiliter ac piè credi poſſe, Ioannem infantem ratione vtentem, & iudicij maturitate adhibita in vtero ſe matris tum mouiſſe, & quo poterat modo humillimè Chriſtum, velut ſupremum Dominum ſalutaſſe, atque ſalutando vt Meſsiam & futurum mundi ſeruatorem adoraſſe. Neque verò id mirum cuiquam videatur: ſi enim ad Domini faciem terram ipſam motam ac concitatam Prophetæ dixerint, (*à facie Domini mota eſt terra.*) non adeò inſolens ac peregrinum, ſi ad eiuſdem Dei præſentiam matris in vtero infans ſubſultet & moueatur.

S. Ioannes Chriſtum adorauit clauſus clauſum.

Pſalm 113.

Tertiò, ſanctificatum tunc Ioannem Doctores docent, & à peccato originali ablutum, & Spiritus ſancti gratia repletum: adeò vt impleta tum promiſsio ab Angelo filij conceptionem nuntiante Zachariæ patri facta fuerit: *Replebitur ſpiritu ſancto adhuc ex vtero matris ſuæ.* In huius rei ſignum hodie ad Dei iui præſentiam matris in vtero exultat præ gaudio.

Luc. 1.

O prodigioſum & admirabilem puerum! cuius mirabilia & præconia ab omni ſunt parte ac lingua terrena ac cœleſti diffuſa. A Prophetis quidem: Iſaias namque eum *vocem* dicit *clamantis in deſerto*; Malachias Angeli ei nomen imponit, *Ecce ego ait Dominus, mitto Angelum meum, & præparabit viã ante faciem meam.* Poſt Prophetas, etiam Angeli laudes eius decantarunt. Archangelus enim Gabriel parentibus illius magnum eum coram Domino fore, & Spiritu ſancto iam inde ab vtero materno replendum ſpopondit; *Hic erit magnus coram Domino, & Spiritu ſancto replebitur.* Deinde poſt ſpiritus cœleſtes, Zacharias eius pater, & magnus Synagogæ Pontifex, à Spiritu ſancto inſpiratus, Prophetam eum Altiſsimi ac Meſsiæ præcurſorem indigetat, hac eum apoſtrophe compellans, *Et tu puer Propheta Altiſsimi vocaberis: præibis enim ante faciem Domini parare vias eius.* Poſt ſummum illum ſacerdotem omnes Euangeliſtæ, & Ioannes imprimis, ait fuiſſe *hominem miſſum à Deo venientem, vt teſtimonium perhiberet de lumine* veritatis. Denique vt Euangeliſtas, homines, Angelos ac Prophetas taceam, ipſe Dei vnigenitus tantopere eum deprædicauit, vt nullum eo vmquam maiorem natum, aut digniorem dicat apparuiſſe, *Inter natos*, inquit, *mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta.* Quid ergo mirum, pueri huius mirabilia iam inde ab vtero initium ſumere?

Mirabilia Ioannis paſſim diuulgata ab omnibus.

Iſai 40.

Malach 3.

Luc. 1.

Luc. 1.

Ioan. 1.

Matt. 11.

Luc 7.

Exultauit infans præ gaudio. O inſigne prodigium! Pſalmographus Pſalmo 113. magna admiratione rogat, *Quid eſt tibi mare quòd fugiſti, & tu Iordanis; quia conuerſus es retrorſum? montes exultaſtis ſicut arietes, & colles ſicut agni ouium:* mox verò reſpondet, *A facie*

Pſalm. 113.

Digitized by Google

Domini mota eſt terra, à facie Dei Iacob. Eodem etiam modo interrogemus licet, pari quoque cum ſtupore; *Quid eſt tibi peccatum quòd fugiſti? Et tu ſatan quia conuerſus es retrorſum? infans exultauit in vtero* &c. Hæc quidem petere, deinde pari etiam modo reſpondere, *A facie Chriſti factum eſt illud.* Ipſa filij Dei præſentia hæc cauſatur mirabilia, atque imprimis hunc pueri in materno ventre exultationem ac ſubſultationem. Teſtatur hoc mater ipſa Deiparam his verbis alloquens: *Vt facta eſt vox ſalutationis tuæ in auribus meis exultauit præ gaudio infans.*

Gen. 25. In Geneſi quidem gemelli Rebeccæ in vtero colliſi commotique leguntur: at motus hic matri grauis ac moleſtus fuit, adeóque intollerabilis, vt concepiſſe ſe pœnitens queritabunda diceret, *Si ſic mihi futurum erat, quid neceſſe fuit concipere?* ac ſi diceret, ſi ſciuiſſem tantos mihi in geſtatione vteri cruciatus ſubeundos, nunquam impregnari optaſſem. Non verò huiuſmodi fuit Ioannis Baptiſtæ motus, ſed lenis, gratus, ac matri iucundiſsimus. Rebeccæ gemini in vtero depugnando mouebantur, at Eliſabethæ proles exultando; eratque ſubſultatio hæc à gaudio naſcens, vnde dicitur, *Exultauit præ gaudio infans.*

Gemellorū in vtero Rebeccæ commotio.

Illuſtre ſanè atque inauditum prodigium. Intellectum & ingenium Ioannis viuacitate & vi ſua ſubtilitate lynces ſuperaſſe tunc fit veroſimile, quas ferunt muros & parietes viſus acie pertranſire; cùm per duplicem parietem, maternum ſcilicet ac Virginis vterum, Dominum ſuum agnoſcere potuit, de quo hoc modo in Canticis ſermo eſt: *En ipſe ſtat poſt parietem.* Reuera enim Chriſtus poſt ventris virginalis parietem latitabat, in quo velut paruulus coarctatus concludebatur. Atque ad parietem hunc, Ezechiæ exemplo, ſe ſuis in afflictionibus peccator cum lacrymis conuertat oportet, ad veniam impetrandam & miſericordiam poſtulandam: *Conuerſus ad parietem fleuit amarè.* 4. Reg. 20.

Ioannis intellectus lynceus viſus ſubtilitate ſuperauit.

Cantic. 2.

Eccleſiaſtici cap. L. mentio fit ſtellæ matutinæ in nebula concluſæ. Sidus hoc emblema quoddam obſcurum inuoluit: at qui eius expoſitionem afferre conati ſunt, per ipſum Zachariæ filium Ioannem dixerunt denotari; quippe qui vera ſtella, & fax ardens & rutilans fuerit: *Erat Lucerna ardens & lucens.* verùm ſtella matutina, ſolis exortum præueniens & prænuntians, Meſsiæ inquam aduentum, cuius propterea eſt prodromus appellatus. Hæc porrò ſtella idcirco in medio nebulæ eſt, quòd adhuc materno contineatur vtero, in quo gaudij, lætitiæ, ac plauſus feſtiui ſigna exhibet: *Exultauit infans præ gaudio.* Eccli. 50.

S. Ioannes dictus ſtellà matutina.

Num verò exultationem & ſubſultationem hanc lætam vſus rationis, & iudicij exercitium comitatum ſit, ambiguum eſt, & in controuerſia poſitum, variæque hac de re SS. Patrum ac Doctorum ſunt ſententiæ ςæque diſcrepãtes. Etſi enim, ex plurium Doctorum Scholaſticorum opinione, infantẽ hũc, ratione ætatem præueniente, non ſine ſingulari miraculo, viri inſtar iudicio vſum dixerim; negare tamen non poſſum, rem ita liquidam ac conſtitutam non eſſe, quin plurimos eoſq; grauiſsimos patiatur aduerſarios. Reuocat quippe eam in dubium S. Auguſtinus; negat apertè Ianſenius, vti & Angelicus Doctor S. Thomas. S. Ambroſius verò alteram partem ſuſtinet, docetq; fauorem hunc & gratiã ſingulari quadam prærogatiua priuilegioque, materno in ventre

S. Ioannes vſum rationis habuit in vtero matris.

Epiſt. 57. ad Dardanum. 3. p. q. 27. art. 6.

ventre ei eſſe conceſſam. Eidē accedunt ∴ Theophylactus, ‥ Venerabilis Beda, Euthymius, Leo :: Magnus, * Hieronymus, Petrus Chryſologus, ‥ Chryſoſtomus, aliiq́; permulti. Atq; hæc quoad duo primaria viſitationis huius capita dicta ſufficiant: reſtat ergo iam tertium proſequi, ipſam inquam peccati originalis ablationem.

∴ *In Lucam.* ‥ *homil. de viſitat.* :: *Serm 10. de natiuit.* * *Epiſt. ad Letam.* ‥ *in encomio Ioan.*

S. Ioannes Baptiſta, etſi Meſsiæ præcurſor futurus, & vmquam alibi natorum puerorum eſſet maximus, ceterorũ tamen ad inſtar in originali labe cōceptus erat, letifera vt alij omnes in protoplaſtis morte plagâ acceptâ, ac proinde, vt reliqua Adæ poſteritas, morti ac damnationi obnoxius, iuxta illam Apoſtoli ſententiam, *In quo omnes peccauerunt, & mortui ſunt.* Sicut omnes totius vniuerſi montes, alti ſimul & humiles impetuoſis diluuij aquis adobruti ſunt & cooperti: ita & omnes vniuerſim creaturæ, maximæ licèt ac ſanctiſsimę, vehemēti & horrendo originalis culpæ diluuio ſubmerſæ ſunt, & S. Ioannes non ſecus atq; alij. Verùm, vt os Deipara ſoluit, & ſpectandum ſe Chriſtus dedit, deleta hæc macula eſt, culpa omnis remiſſa, ſanctificatio facta, & gratia ſimul infuſa.

Gen. 6.

1. Reg. 16. Dauid lyram pulſans à Saule malignũ effugauit geniũ, à quo nō mediocriter torquebatur, vti in Regum libris refertur. Eodē quoq; modo Dauid noſter Chriſtus, vt cognatā ſuam Eliſabeth alloquitur pia mater, cuius verba & ſermones omnem harmonicum concentum ſuperabant, à Zachariæ filij anima peccatum originarium pepulit.

1. Reg. 5. Eodem in libro ſcribuntur Philiſthęi, barbari & idolis addicti, arcā Dei bello captam, in fano Dagon collocaſſe; verùm vt primùm illa delubri limen attigit, idolum ad terram delapſum eſt in fruſta comminutum. *Et tulerunt eam in templum Dagon, & ſtatuerunt eam iuxta Dagon. & ecce Dagon iacebat pronus ante arcam Dei,* &c. o inſignem comparationem! Arca Dei vix fanũ Philiſthæum ſubijt, & ecce, ſimulacrum humi proſtratum eſt; & glorioſa Virgo, vera Domini arca, quæque ipſum geſtabat Dominum, vt Eliſabethæ domum ingreſſa eſt, peccatum originale, quo Ioannes erat infectus, velut ſecūdus Dagon cōminutũ, confractum, & peſſumdatũ eſt. Inſignis Allegoria.

Luc. 19. Apud Lucam cùm Redemptor in domum Principis Publicanorum, cui nomen Zachæus, intraſſet, his eum eſt verbis allocutus. *Hodie ſalus huic domui facta eſt, quòd & ipſe ſit filius Abrahæ.* Cogitemus id ipſum & factũ & dictum eſſe, eodē Deo Principis Sacerdotũ Zacharię domum ingrediente. Et ſanè Ieſu Chriſto, vtero dum Virgineo concluditur, hodie illuſtrem hanc domum intrante, ſalus illi facta eſt; cùm puer ipſe ab originali ſit peccato mundatus, venia eiuſdem data, gratia collata, & miſericordia paſsim in eadem eluxit, eò quòd verè de filiorum Abraham eſſet numero, & Meſsiæ præcurſor. Allegoria.

Pſal. 73. Hæc Pſalmo 73. verba perobſcura & intricata leguntur, *Poſuerunt ſigna & ſigna, ſicut in exitu ſuper ſummum.* id eſt, iuxta Theodoreti expoſitionem, inimici nimium quantum elati ſunt, & ianuis noſtris ſua affixerunt tropæa, quæ ſigna ſunt & argumenta victoriarum. Aliter verò interpretatur Hieronymus, dicens, *Poſuerunt ſigna ſua in tropæum, manifeſta in introitu deſuper*, vt ab omnibus paſſim conſpiciantur. Vterque verò ſenſus innuit, Dei inimicos ſigna ac vexilla ſua in oſtiorum ſupremitatibus ad introitum collocaſſe. Vt hoc morali ſenſui adaptemus, ſciamus

oportet, portas, & ianuas, per quas in vitam hanc ingredimur, hominum eſſe conceptionem, & in his, velut in primo in hũc mundum introitu, hoſtẽ noſtrum, id eſt, diabolum, peccati originalis ſigna velut illuſtre victoriarum relatarum tropæum erigere. Hoc ipſum vexillum hoſtile etiam in introitu & conceptione magni Ioannis Baptiſtæ erexerat; at Regum Rex Chriſtus hanc inſolentiam non ferens, locum ilicò inuaſit, hoſtem fugauit, ſigna ſuſtulit, id eſt, peccatum originale aboleuit, eiuſque animam recuperauit. Nec modò peccatum eiecit, verùm etiam Spiritu ſancto repleuit, gaudijque & lætitiæ occaſionem illi iam tum dedit, expectans donec vniuerſo aliquando orbi lætitiam pareret: *Et exultauit præ gaudio infans in vtero meo.*

Portæ vitæ humanæ ſunt conceptio vniuſcuiuſque.

Iucundum piumque reuera fuit ſpectaculum, videre Dauidem Regem magno animi ſtudio coram arca Domini tripudiantem, ſignaque inſolitæ lætitiæ præferentem, & præ mentis iubilo geſtientem. At ſpectaculum, mihi credite, longè iucũdius, ac mirabilius videre hodie, non videre tamen infantem maternis clauſum viſceribus, præ gaudio ſubſilientem, & coram vera Dei arca, Deipara nimirum, Deũ ipſum complectente, inſolito animi iubilo plaudentem. Ipſum Dauidis tripudiũ nihil continebat admirabile, ſed infantis huius exultatio purum ac merum erat miraculum. Atque in hoc finem faciam.

2. Reg. 6.

Vidiſtis igitur, Auditores, feſti huius cauſſam: vidiſtis quid ipſa Virginis huius viſitatio deſignet: audiſtis effectus, mirabilia, & benedictiones, quæ ad eius ingreſſum in Zachariæ domum inuolarunt. Ipſam ergo magna animi cõtentione oremus, nobis vt eumdem fauorem oſtendere, atque harum gratiarum aliquam in nos effundere dignetur, fixo eam obtutu intueamur hodie ſurgentem, atque inſtar auroræ progredientẽ, pulchrã vt Luna, electam vt Sol: & ad illam confugiamus, opemq; ſperemus ab illa, quæ terribilis vt caſtrorum acies ordinata in libris ſacris legitur: *Progreditur quaſi aurora conſurgens pulchra vt Luna electa vt Sol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata.*

Cantic. 6.

Hiſce laudabilibus illuſtribuſque titulis permoti & inuitati te inuocamus ſanctiſsima, ſacratiſſima, ac glorioſiſsima Virgo. Tu namque verè pulchra es vt Luna, quæ nocte lucet ijs, qui in peccatorum caligine ac tenebris verſantes ad lucem magna animi contentione anhelant. Aurora verò ijs, qui criminum tenebris egreſsi, ad pœnitentiæ diem tranſierunt. Denique ſol ijs, qui poſtquam ad lucem peruenerunt, in gratiæ ſplendore ac claritate iam viuunt. Vt verò aduerſus hoſtiles incurſus ac violentiam auxiliatrices afferre manus queas, terribilis atque horribilis es, vt caſtrorum acies ordinata. Hinc, ô beatiſsima Virgo, qui modò in peccatorum nocte degunt, te vt Lunam ſuam intuentur: quibus diei gratiæ aurora iam illuxit, te vt Auroram reſpiciunt: qui caritatis ardoribus flagrant, te in ſolem ſuum eligunt, ad te omnes confugiunt, & à te velut à caſtrorum acie ordinata auxilia expectant. Vt hoc in mundo ſub protectionis tuæ inſignibus certantes, in altero, in quo omnis noſtra beatitudo ſita eſt, mercedem adipiſci mereamur, ad quam nos Pater, & Filius, ac glorioſus Spiritus ſanctus deducant.

Amen.

IN FE-

Digitized by Google

IN FESTO S. BENEDICTI ABBATIS.

Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te, &c. Matth. 19.

FIGVRA.

Gen. 12.

MAgnus ille Deus, viuens, omnipotens, & æternus, Abrahamum Patriarcham habens cariſſimum, cumque ad magna vocans ac deſtinãs, hoc illum eſt modo allocutus: *Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monſtrabo tibi, faciamq́ te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum erisq́; benedictus.* Cùm ſanctum hunc virum, eiuſque vocationem & obedientiam, qua Deo vocanti paruit, accuratiùs mecum perpendo, omnia quàm aptiſsimè ſanctiſſimo viro Benedicto accommodari poſſe videntur. quod enim ille fuit tẽpore legis naturæ, hoc hic in lege Euãgelica exſtitit. Abraham ſiquidem multarum gentiũ pater fuit, filiorũ Dei origo, fideliũ Patriarcha, ac præterea magnus fidei magiſter, & pio erga Dei obſequium zelo flagrans. Ad hæc omnia quàm proximè accedens ſanctus Benedictus, magnus ætate ſua deuotionis fuit magiſter, reformationis auctor, virtutum doctor, Religioſorum Patriarcha, Monaſteriorum fundator, animarum ſanctarum dux & director, adhæc omnem mundi contemptum penitùs ſpirans, & Dei cultui addictiſſimus. Ceterùm quod Abrahæ dictum fuit, cùm huic quoque diceretur, eadem vocanti Deo promptitudine eſt obſecutus, & factæ illi promiſſiones & adimpletæ, in hoc renouatæ ſunt. Abrahæ namque exemplo, cœlitùs vocatus ſanctus Benedictus, patrio exceſſit ſolo, mundum deſeruit, domum & paternam omnem hæreditatẽ libens reliquit, & in regionẽ cœlitùs illi monſtratam quantocyùs contendit, vocantem ſecutus Deum. hinc innumeram poſt ſe filiorum reliquit proſapiam, Religioſorum numero multiplicatus eſt, omnigena benedictione cumulatus, nomen eius magnificatum, fama eius exaltata, ac ſanctitatis illius rumor per vniuerſum diffuſus orbem, vereq́ue fuit benedictus. Illius in laudem hodie, quo anniuerſaria feſti eius celebratur feſtiuitas, mirabilia eius depromere decreui; illius hodie panegyriſtam agere ac præconem. Vt verò cœleſtem fauorem adipiſcamur, & Spiritus ſanctus gratia nobis ſua auxilietur, ad Virginem primò conuertamur neceſſe eſt, vt ſolita eius interceſſione iuuemur. Quamobrem flexo poplite & corde ſurſum ſublato vnà cum angelo eam ſalutemus, *Aue Maria.*

S. Benedict. Abrahamo æquatur.

Refert Theophraſtus, Philoſophos nonnullos apud Philippum Alexandri Magni patrem quodam tempore in certamen litterarium diſceptando veniſſe diſquiſituros, ecquid inter omnia creata in mundo maximum foret: eiſq́ue ſententiam rogatis, vnum inter alios dixiſſe maximum omnium eſſe Olympum montem, cuius apex & vertex mediam aeris regionem tranſſcenderet: alium ab hac ſententia deflectentem, aſſeruiſſe ſolem magnitudine creatis rebus omnibus præſtare, cùm ipſe cœlos omnes & elementa naturalia illuminet

Diſceptatio veterũ Philoſophorũ, vt ſcirent, quid in mũdo foret maximum.

& illuſtret: Cùm ergo diſcrepantes diuerſęque afferrentur ſententiæ, & ſuam quiſque adſtrueret; poſtremus tandem, meo quidem iudicio, omnium ſapientiſsimus, cuiuſq; opinionem omnes velut optimam ac probatiſsimam amplexi ſunt, nihil eſſe dixit in rebus humanis maius aut eminentius, animo magna contemnenti & generosè calcanti; atque in hoc ſolo omnem mundi magnitudinem conſiſtere.

Nihil maius animo mundum ſpernenti.

Numquam quid ad fidem Chriſtianam aut accommodatius aut aptius Philoſophus vllus protulit. Egregia enim hęc ſententia, & qua afferri melior non poterat. Ille enim dubio procul maior eſt eo, qui omnem ſibi orbem ſubigeret. Nam maius eſt longè mundũ contemnere quàm acquirere: & victoriâ ipſâ dignior eſt cõtemptus. Hinc ſummum quemdã virum Paulus cenſet & credit eum, qui omnia pedibus ſubijcit & conculcat: atque inde hanc elicit conſequentiam in epiſtola ad Corinthios, *Altiſsima paupertas eorum abundauit in diuitias ſimplicitatis eorum.* Ad quem locum Gloſſa & S.Thomas explicationis gratia illa adnectunt verba, *Altiſsima dicitur paupertas, quia qui contemnit diuitias, altiſsimus eſt, & eleuatus ſuper temporalia.*

2. Cor. 1.

In huius rei figuram, ipſe mundi ſeruator Chriſtus, Ioannem Baptiſtam inter omnes natos mulierum ſummum ac maximum cenſuit, dicens; *Inter natos mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta.* Quæ verba de corporea magnitudine intelligenda nequaquam ſunt; alioquin enim multos fuiſſe gigantes legere eſt, qui corporis eum mole ſuperarunt; ſed de animi magnitudine & generoſitate, quâ in rebus omnibus cõtemnendis, domo paterna deſerẽda, honoribus ridẽdis, vanitatib⁹ explodẽdis, opibus conculcandis in tenera ætate oſtẽdit, dũ in deſertũ abijt; ſolus vt viueret à mũdo elõgatus, & Deo proximus.

Matth. 11.

Magnitudo S. Ioannis ſita in mundi contẽptu.

Vniuerſa Baltaſaris Babyloniorum regis regia non parum obſtupuit, & deprædicauit generoſum & ſublimem in Daniele propheta, vero Dei ſeruo animum, quòd omnigenas diuitias honoreſq; à rege oblatos; qualia erant torquẽ aureum geſtare, purpura veſtiri, tertiũ in regno eſſe, aliaq; impendio magna, heroica quadam conſtantia repudiaret. Quamobrem mente alta ſpectanti & egregia quadam virtute, his regem verbis eſt allocutus, *Munera tua ſint tibi, & dona domus tuæ alteri da,* non mihi, qui ſanctam quamdam paupertatem & generalem rerum omnium contemptum ſpiro.

Dan. 6.

Eamdem generoſitatem animiq; celſitatem Apoſtolorum ipſe Princeps tum oſtendit, cùm tam ſuo quàm collegarum nomine, coram Redemptore hanc paupertatis profeſsionem fecit. *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te.* Quæ verba ſingula pondus habent, & nullum eſt, quin energiã includat. Primò vox *ecce*, aduerbium admirationis & ſtuporis, denotat arduum quid eſſe & ſublime, & admiratione dignum, relinquere omnia. Et ſanè eſt aliquid vel opes, vel honores, vel parẽtes, vel vxores, vel dignitates, ac magiſtratus deſerere; ſed omnibus ſimul cedere, & vno enſe reſcindere vniuerſim omnia, admirabile eſt, diuinum, & propè par illi Dauidicæ paupertati, *Quid mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram?* quaſi diceret, Deus meus & omnia, amor meus & omne bonum meum, te præ omnibus ſelegi ac præpoſui: nihil eſt cùm in cœlo, tum in terra, quod præter te diligam aut ambiam. Omnia contempſi, te vt poſsideam ſolum in anima

Matth. 19.

Pſalm. 72.

mea,

mea. Locupletiſsimum me cenſeo, te habens ac poſſidens, mundanum nihil.

Multi volũt amare cum Deo mundi vanitates.

Hebraica phraſis huic interpretationi robur addens, præfert, *Et tecum nihil volui in terra*; & magis quoque eidem fauet Chaldæus paraphraſtes, *Tecum ſocium non habui in terra*. Verè autem hoc impletum in ijs, qui Dei amore ſucceſi animum ac cor ab omni re terrena abſtraxerunt, mundumq; ne hilum fecerunt. Multi quidem poſsidere Dũ volunt, ſed ei addere collegas & riuales, & ſimul honorum, opum aliarumq; rerum amorem amori diuino permiſcere ſatagunt: Exemplo ſcilicet Samaritanorum, qui verum adorantes Deũ, ſimul & gentium vicinarum numina colebant ac venerabantur. Aut Philiſthæos imitando, qui eadem in ara & Arcam Dei veri, & idoli ſui ſimulachrum ſtatuere cupiebant. 1. Reg. 6.

Secundò dixit, ***reliquimus omnia***: id eſt mundo valediximus, bonis omnibus vniuerſim ceſsimus, deſeruimus omnia tam præſentia quàm futura, & habita & ſperanda, diuitias, theſauros, dignitates, ad maiora enectiones, & quidquid magnum eſt, præ te cõtempſimus.

Perfectio ſita in Chriſto ſequẽdo.

Tertiò, ***& ſecuti ſumus te***. In hiſce poſtremis verbis, vera animę magnitudo, altitudo, nobilitas ac virtus ſita eſt. Multi quidẽ omnes facultates reliquere, ſed alea, diſſolutionibus, ingluuie, libidine, ac vanitatibus amiſſas, ac proinde ad extremam redacti ſunt inopiam, non tamen propterea ſecuti ſunt Chriſtum. Illa bonorum ceſsio pũſillanimitatem atq; inertiam, hæc magnanimitatem & generoſum quid inuoluit.

Matth. 16. Luc. 9.

Ipſe Dei filius ſuos ad hanc magnitudinem & generoſitatem Chriſtianam inuitans in Euangelio dicebat, *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucẽ ſuam, & ſequatur me*. Notate Chriſtiani, non dici hic, vt præcedamus eũ: hoc namq; fieri nequit, quoniã *datũ eſt illi nomen quod eſt ſuper omne nomen*. & de eo dicitur, *Domine quis ſimilis tibi?* & alio loco, *Non eſt qui ſimilis ſit tibi*. Nec vult nos ad latus ſuum incedere; nam quamdam hoc æqualitatem denotat, & rurſus hoc penitus impoſsibile eſt; nam idẽ ipſe Apoſtolis aliàs ait: *Quò ego vado vos non poteſtis venire*. Verùm dicit, ***poſt me***. atque hoc inferiorum eſt, & in eo omnis creaturæ ſitus eſt honor, ſuũ ſcilicet vt creatorem ſequatur, vt famulus dominum, ducem miles, regẽ aſſecla. Vnde & in ſacris libris legimus, *Quoniã magna gloria ſequi Dominũ*, &c.

Phil. 2. Pſal. 34. Ioann. 8. Eccli 23.

Paupertas Euangelica vera Chriſti crux eſt.

Quid opus ergo eſt facto, vt quis ***abneget ſemetipſum?*** vt enim Chriſtianè loquamur & ſpiritualiter, abnegatio aliud non eſt quàm derelictio aut ceſsio. Qui igitur ad perfectionẽ adſpirat, non modò bona, facultates, honores, agros, parentes, conſanguineos deſerat oportet, ſed & ſeipſum abneget; nihil præter crucem geſtet, id eſt, afflictiones, tribulationes, & Euangelicam paupertatem amplectatur: crucem inquam, in qua Chriſtus fuit coronatus, & è qua cœlos aſcendit, & in qua à cẽturione vt verus Dei filius in monte Caluariæ agnitus eſt.

Num. 21.

Eamdem etiam virtutẽ oſtendit magnus Dei ſeruus Moiſes, cùm Aegypto egrediens, terramq; promiſsionis petẽs vniuerſarum tribuũ nomine ad Sehon regem Amorrhæorum legatos deſtinauit, dicentes, *Obſecro vt tranſire mihi liceat per terram tuam, non declinabimus in agros & vineas, non bibemus aquas ex puteis, via regia gradiemur, donec tranſierimus fines tuos*. Barbarus hic Amorrhæorum tyrannus mundi huius imago eſt, per cuius terram tranſeuntes Dei ſerui nihil ſecum ferant oportet, non agros, non vineas, neque alias vllas

Regi Amorrhæorum cõparatur mundus.

Digitized by Google

vllas poſſeſsiones, ſed regia gradiantur via, donec eius terminis territorioque exceſſerint. Ceterùm via regia eſt rerum omnium contemptus. Hoc porrò ritu vitam inſtituit glorioſus Abbas ſanctus Benedictus; hoc & ipſe iter tenuit, & tot illuſtribus animabus complanauit. Magnus inquam ille Benedictus, qui Moſis imitatione, mundi AEgypto egreſſus eſt, & ingens Sanctorum Religioſorum agmen in veram promiſſionis terram deduxit, nihil in hoc mundo inferiori, præter ſolum tranſitum poſtulans, vanitates eius vniuerſas & cætera omnia conculcauit.

Euãgelium Apoſtolorũ S. Benedicto accommodatum.

Hinc etiam Eccleſia ſancta, vt laudes eius altiori plectro ſonaret, & animi illius magnitudinem, ſanctimoniam, & admirabiles virtutes longè lateque diſpergeret; illuſtre hoc illi Euangelium, Apoſtolorum triumpho recenſendo reſeruatum, accommodauit, *Ecce nos reliquimus omnia*. Circa quod, vt benedictiones & mirabilia admirabilis huius Benedicti deprædicentur; primò vobis eum ob oculos velut inſignem mundi contemptorem ponam, deinde vt inclytum Religioſorum Patriarcham repræſentabo: & duobus hiſce punctis ac fundamentis (beneuolos modò vos in audiendo experiar) hanc exhortationem inædificabo, atque ita vniuerſam propè illuſtrium eius factorum ac præclarorum operum hiſtoriam decurram.

S. Benedict. longo tempore in ſpelunca delituit.

Sanctus Benedictus igitur adhuc iuuenis, & in flore ætatis, ac vere annorum cõnſtitutus, animo ac pijs motibus plenus, mundo eiuſque vanitatibus valedixit, inque deſertum conceſsit, in quo longo tempore, ſpeluncæ cuidam incluſus, delituit, mundo incognitus, ſolius Dei, ob quem ſe à ceteris rebus elongarat, vicinia ac præſentia contentus. Hic ſancta illa anima, à terrenis vinculis libera, & ab omnibus mundi laqueis pediciſque ſolutiſſima, ſoli Deo intendebat: ſpiritus eius ad ſolam cœleſtem pulchritudinem contemplandam ferebatur, intellectus Creatoris ipſius mirabilia mirabatur; voluntas ad eum honorandum, amandum, diligendum vnicè tendebat; memoria gratiarum eius & beneficiorum numquam non recordabatur; oculi præclaram & admirabilem totius vniuerſi fabricam, vt inde ad fabri & conditoris laudes mens aſſurgeret decantandas, aſſiduè contemplabantur; genua in terra flectebat ad vnum Deum adorandum; manus iungebat & complicabat ad miſericordiam diuinam ſuis delictis impetrandam, preceſque quotidianas offerendas; os linguamque nonniſi ad Dominum benedicendum, eiuſque laudes celebrandas laxabat; corde verò, vt perfectè fideli eum amore & perfecto in fidelitate, & ſuper omnia eleuato diligeret, vtebatur; Denique vniuerſum corpus, omniaque eiuſdem membra & partes, ad perfectam eorumdem Deo ſubiectionem & honorem illi, profundumque atque humile obſequium deferendum impendebat.

S. Benedicti in deſerto occupatio.

Magnus olim Deus animas ad perfectionis magnitudinem his eſt verbis adhortatus, *Tranſite ad me omnes, qui concupiſcitis me*. quibus nos amorem & affectum mutare vult, & amorem concupiſcentiæ, qui ſeruilis & merè mercenarius eſt, in veræ amicitiæ & beneuolentiæ conuertere: vt nimirum purè ipſum & ſimpliciter propter ſeipſum, & non ob aliud quippiam, diligamus. Amor, quo eum S. Benedictus proſecutus eſt, huiuſmodi fuit; nihil quippe præter Deum dilexit, & ideò tantùm, quia diligibilis erat. Eccli. 22.

Ad

Digitized by Google

Ad primum hunc amorē Regius Propheta olim incitabatur, cùm Deo diceret, *Inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas propter retributionē*. quaſi diceret, Modo decreui ſeriò & ex animo tibi ſeruire, ſed ea conditione, ne mercede deſtituar, tuq; obſequium impenſum remunereris. En, vt amor mercenarius bonis commoditatibuſq; temporalibus affixus ſit, vt amor concupiſcentiæ proſperitates & prærogatiuas proprias ſpectet. Verū deinde, ad perfectionem tēdens, & affectum commutans, amorem quemdam beneuolentiæ oſtēdit, dicens: *Quid mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram?* quaſi diceret: Non amo niſi te, te ſolum diligo, tu vnicus amoris mei ſcopus, non te amo ob bona & prærogatiuas, quas elargiri mihi potes, quæq; à magnitudine ac maieſtate tua poſſum ac debeo ſperare, at dumtaxat ob ſolam bonitatem tuam, ob amorem tui, & quoniam nimis amabilis es.

Pſal. 112.

Pſal 72.

Pſalm. 72.

In huius rei ſequelam notarunt Patres, ac docuere, tum, cùm glorioſus Apoſtolorū Princeps Petrus, & Ieſu Chriſti vicarius, verba hæc pronuntiat apud Matthæum, *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te quid ergo erit nobis?* locutum eſſe vel ad ſolatium imperfectorū, vel forſitan vt nouitium ac tironem inexpertum, quique in illis materijs non ſatis erat verſatus, nec rebus ſpiritualibus aſſueuerat.

Math. 19.

Verba S. Petri expoſita.

Patriarcha Iacob eiuſdem erat genij, & eodem ritu viuebat, cùm diceret: *Si Dominus fuerit mecum, & cuſtodierit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad veſcendum, &c. erit mihi Dominus in Deum*, & toto vitæ tempore humile illi deferam obſequium. Bimēbris eius erat petitio. petebat enim primò Deum poſſidere, deinde pane rebuſque temporalibus nō deſtitui. Primum amoris beneuoli erat, qui vnicæ Dei poſſeſſioni intendit; at ſecundum amoris concupiſcentiæ, qui ſemper commoditatibus temporalibus inhæret. Atque hanc ob cauſam cùm bipes incederet, & duplici cor eius amore teneretur, femoris eius Angelus neruū tetigit, claudumq; reddidit, minimè permittens, vt deſideria eius adeò inordinata forent, & affectus in auia diſtracti. Qui enim Deo nititur, nullo indiget fulcro, poteſt quippe ille appetitus noſtros mutare, voluntatique ſatisfacere. quinimò non in mediocrē eius vergit iniuriam, deſiderare & amare cum ipſo ſimul & alia, imò verò meram eſſe fatuitatem cenſeo, duplici incedere paſſu velle, duplici inquam amore impelli, qui ſe inuicem minimè ferunt, & alter alterum odit.

Gen. 28.

Cur Angel. Iacobum claudicare fecerit.

Hæc etiam eſt Gregorij Magni moralis expoſitio, qui hanc Iacobi hiſtoriam allegoricè ſic interpretatur: *Hinc Iacob, qui Angelum tenuit vno mox pede claudicauit quia qui vero amore ſublimia reſpicit, iam in mundo duplicibus incedere deſiderijs neſcit: vno enim pede innititur, qui ſolo Dei amore roboratur, & neceſſe eſt, vt alius marceſcat.*

In c. 4. Iob.

Credēdum porrò eſt, ſanctū noſtrum Benedictum, qui vitam tam tempeſtiuè adeò ſapienter inſtituerat, affectuſque ſuos moderatus erat, vti nonniſi Deum ſolum poſſidebat, ita quoque nonniſi ab eius vnius amore poſſeſſum atque occupatum fuiſſe; vnico hoc animam eius & cor pede inceſſiſſe, & quidem rectā ſecureq; in hoc latus declinaſſe, cætera claudicaſſe: Credendum inquam, ſancto hoc eum & vero amore plenum mundum deſeruiſſe, vanitates eius pedibus protriuiſſe; non verò altero, qui concupiſcentias ſpectat, ebrium fuiſſe. Norat

S. Benedictus amore ſancto plenus mundum deſeruit.

Quærenda potius Dei gloria, quã noſtra commoda.

Norat enim, ita in oratione Dominica à Redemptore rogari præceptum: in qua diuini nominis ſanctificationem antè, quàm regni cœleſtis poſſeſsionẽ petere docemur. Iubemur ſiquidẽ priùs dicere, ***Sanctificetur nomen tuũ***, quàm ***adueniat regnum tuum.*** Quo cœlico ac Spiritus S. dogmate edocemur, Deo potiùs ſeruiẽdum, eum ex toto corde diligendum, illius honorem & gloriam quærendam, quàm commoda attendenda, aut mercedem ſperandam.

S. Benedictus perfectè mundum contempſit.

S. Benedictus ergo, corde à vero perfectoque amore inflammato, ac mente à fideli periculorum & inſidiarum mundanarum cognitione illuſtrata, generoſa quadam conſtantia mundum deſeruit, eiuſque vanitatibus nuntium remiſit, idq; heroico quodam propoſito, communi & humano longè maiori. Exteriora quidem, quæque in mundi huius theatro adeò ſeſe offerũt, per voluntariã contempſit paupertatem; corpus rigida quadã carnis caſtigatione edomuit; voluntatem ſuijpſius renunciatione ſubegit; ac ſeipſum voluntatis propriæ abdicatione abnegauit: atq; in his omnibus integra perfectaque conſiſtit rerum mundanarum abdicatio ac vituperium.

Externa quidem perfectiſſimè contempſiſſe vero eſt verius, & iam inde ab adoleſcentia, honoribus terrenis ac diuitijs ceſſiſſe. Nec verò rationes deſunt, quibus ad hãc ceſſionem faciendam inductus eſt: quarum hæc prima, Ob vanitatem eorum nimirum; & quòd temporalia nõniſi vmbra quædam ſint, & inanis & phantaſtica imago, quæ vel momento pertranſeunt, & numquam ſtabilia aut fixa permanent; ſomnia mera, omnis corporis expertia, & ad minimã expergefactionem ſomniantium in auras euaneſcentia; meræ nugæ honore & vtilitate omni [illegible]ntes, corda potiùs ijſdẽ inhiantiũ ineſcantes & faſcinãtes: denique adeò volatilia, vmbratica, & fugacia, tãq; exigui ponderis ac valoris, vt non immeritò ſtolidus ille & amens cenſendus ſit, etſi fortè ingenio iudicioque aliàs polleat, qui ea ita ambit & amat, quaſi & quæri & ab homine diligi quàm digniſſima forent.

Potens quidam princeps veritatẽ hãc perſpectã habens, vniuerſoſq; mortales ad mundanarum rerum contẽptum ac nauſeã adhortatus, quã iam ipſe, vtpotè relictis omnibus, amplexus erat, his eos verbis compellat, *Filij hominũ vſquequò grauí corde? vt quid diligitis vanitatẽ, & quæritis mendaciũ?* q. d. quanta veſtra, ô mortales, ſtoliditas & cæcitas, vt ad æterna creati, tẽporalia tãta contẽtione proſequamini! Quã dementes ac vecordes, vt, cũ ſumma & ſincera vobis promiſſa ſint bona, inſtar brutorũ inferioribus & vilibus adhæreſcatis! Proh animos degeneres & inertes! vt cùm cœlũ, in quo ſceptra vos ac diademata manẽt, obtinere poſſitis, terra vobis ſufficiat, in qua malorũ miſeriarũq; iliadẽ incurretis *Pſal. 4.*

Philippus Macedonũ rex, vt quidẽ profanæ referunt hiſtoriæ, viſo filiũ Alexãdrũ in pueritia taxillis (eſt id exercitiũ iuuẽtuti propriũ & permiſſum) ludere, acriter eũ corripuit, negauitq; eũ luſum Philippi regis filio, qui ad orbis imperiũ deſtinabatur, decorũ eſſe, vtpotè vilẽ nimis & tali Principe indignũ. Hæc quidẽ in gentiũ ſcriptis, ſed in ſacris legere eſt Ieſũ Chriſtum, Regẽ regũ, ipſo extremæ cœnæ ſuę die, dũ de pręrogatiua ac maioratu Apoſtolos inter ſe videt contendere, & ambitione quadã de honoribus decertare, ***quis eorũ eſſet maior***, benignè eos ſuauiterq; reprehẽdiſſe dicẽdo, ***Hæ gẽtes inquirũt, vos aũt non ſic.*** dicere cupit, Indignũ eſt vos, Apoſtoli, honoribus inhiare, ad magnitudinem aſpirare, digni-

Matt. 27. Reprehẽdit Apoſtolos Chriſtus, quòd terrenam gloriã ſpectarent.

gnitates captare, mundana conquirere, deq; iiſdem eſſe ſollicitos; hæc gentium ſunt & barbarorũ, Deum ignorantiũ, fidei expertiũ, & alio in mũdo nihil omnino ſperantium: at vobis hoc indignũ, vobis, inquam, diſcipulis meis, qui paupertatis profeſſionem feciſtis, qui mundum dereliquiſtis, & ſupremum bonum in altera vita exſpectatis.

Matth. 20. Zebedidæ à Chriſto reprehenſi. Idẽ ipſe mundi aſſertor Chriſtus, Zebedæi filijs per matrẽ ad dextrã & ad ſiniſtrã eius in regno conſeſſus, i. mũdanos honores, dignitates, ac prerogatiuas petentibus, *Dic vt ſedeãt hi duo filij mei, vnꝰ ad dextrã & alter ad ſiniſtrã in regno tuo*; reſpõdit, aut potiꝰ acriter eos corripuit, dicẽs, *Neſcitis quid petatis*, i. plebeios nimiũ animos pfertis ac mentẽ nimis anguſtã, nimis exigua poſcitis, q regno cœleſti deſtinati eſtis, q vniuerſos mortales diiudicaturi, qui Euãgelij præcones, veritatis doctores, Eccleſię colũnæ, & animarũ ductores cõſtituti, dũ ſc. infima hęc & vilia petitis, & toto mẽtis affectu in honores & mũdi vanitates ferimini, *Neſcitis*, inq, *quid petatis*. q. d. Vos pueri eſtis neſcij & ignari, neſcitis quid petatis, dum ſublimiũ loco, viliſſimis & minimis eſſe vultis cõtenti. Is nãq; ſuis in poſtulationibꝰ errat, ac quid poſcat, neſcit, qui vanitates poſcit, & ad æterna natus & vocatus, terrena ſibi putat ſufficere; qui propter nihilũ ſupremũ deſerit bonũ, q interminabilẽ ac numquã finiendã felicitatẽ cũ gaudio, mox vt natũ eſt, intermoriẽte, & minimè perpetuo, cõmutat: *Ignorantia hominũ, dũ æternis reiectis, tẽporalia tãtũ quærunt.* deniq; qui cũ rex eſſe poſſit, & in regno quidẽ ęternũ duraturo & nunquã terminando, ſatis ſibi eſſe putat, ſi vel plebeiã ſortẽ, eamq; triuialẽ in terra nãciſcatur.

Filij hominũ vſquequò graui corde! ô humana cæcitas! ô iudicia nimiũ quantũ à recto aberrãtia! ô nimis iniqua mẽſura, & ſtatera doloſa! primꝰ hãc detexit Pſaltes regius, & exclamat velut rẽ prodens, *Mẽdaces filij hominũ in ſtateris.* *Pſal. 61.* ô iniquitas! ô falſitas! eò quòd in illorũ bilancib. vanitates magni ſint ponderis, lanceq; deprimũt, & magna nulliꝰ, quod in põderãdo metiẽdoq; inſignẽ fraudẽ falſitatẽq; redolet, nõ ſecꝰ ac ſi pluma maximę auri maſſæ aut alijs rebus grauibus ſolidiſq; nimium quantum præponderaret. *Mundani mundana iniqua lance ponderant.*

Non ita ſuis in mẽſuris errabat S. Benedictus, ſed in iudicij eius libra, mundꝰ eiuſq; vanitates vniuerſæ nõniſi pluma videbantur & quã leuiſſima; at cœleſtia ac ſempiterna ſola magni apud eũ erant põderis, animũq; & deſideriũ omne ad ſe rapiebãt. Hinc animę eius bilãx perſimilis illi Paulinæ; qui Apoſtolꝰ, vt æquitatẽ ac ſinceritatẽ ſpectãs, & nullã in põderando cõmittens fraudẽ, dũ mundi inanias, honores atq; opes in iudicij ſui ſtatera poneret, earũq; leuitatẽ perſpiceret, ait: *Omnia arbitror vt ſtercora.* q. d. Extollat quicumq; voluerit, mundum, honores, pompas & ſplendores eius; equidem ea vt ſordes & ſtercora habeo, nec pluris quàm ramenta, fraces, ſpurcitias, aut amurcam facio.

Altera cur mundũ deſerere S. Benedictus voluerit, ratio eius fuit fraus & impoſtura, ac quæ in eius officina elucet fallacia. *2. Ratio cur S. Benedictꝰ mundum deſeruerit.* Et ſanè mundus inſignis quidã impoſtor & mãgo eſt, & quidquid in eo habetur, meræ fraudes & deceptiones. Hinc meritò recteq; in ipſum quadrat, quod de impio ſcribit Pſalmographus, *Nõ eſt timor Dei ante oculos eius, verba oris eius iniquitas & dolus; noluit intelligere vt bene ageret*: *Pſalm. 35.* mundus ſiquidem iniquꝰ eſt, vt qui maximè, & ſupra omnem modum impoſtor: timor Dei eius ab oculis exulat, verba quæ profert mera iniquitas & mendacium, ac numquam bonum vt ageret, in animum inducere voluit.

Impiũ eiuſq; dolos graphicè depingẽs Sapiẽs, hoc eum peniculo delineat, *Cor tuum plenum eſt dolo & fallacia.* *Eccli. 1.* Quàm

Digitized by Google

Mūdus plenus dolo. ſcitè hoc eleganterq; in mundum quadrat! ipſe namq; nequam eſt per omnes caſus, ſceleſtiſſimus & vaferrimus: cuius nō cogitationes dūtaxat ſuſpectæ ſunt, verba mendacia, & opera iniqua; verùm & omnia inteſtina eius falſitatem ſpirant, hinc cor eius & anima fraude doloque refertiſſima ſunt.

Gen. 31. De Labani ingratitudine expoſtulans Iacob Patriarcha eum inprimis vt fraudulentum ſugillat, ſeq; ſæpenumerò ab eodem queritur, interim dum apud illū commoratur, circumuentum. Ita porrò apud vxores de eo expoſtulat, *Sed & pater veſter circūuenit me, & mutauit mercedē meam decem vicibus.* Quātò æquiùs vir ſapiens hoc pacto de mundo cōqueratur! ipſe namq; merus impoſtor eſt, & deceptor ordinarius, qui nunquam non in fraudē pellicit, & hactenus oēs decepit, qui eius ſe cultui dicarūt. Has igitur eius fraudes perſpectas habēs S. Benedictus, maturè eum voluit deſerere. Non eſt viri cordati ac ſapientis, qualis erat Iacob, decies ſibi ab idololatra Laban ſinere imponi; maturiùs ſe ab eo ſubduxiſſet. Hominis aūt iudicio valentis, & magni animi non eſt pati, toties vt ſibi mundus imponat, toties in fraudē pelliciat, ante ſibi caueat oportet, & tempeſtiuè ab eodem recedat. (Mūdus impoſtor ordinarius eſt.)

Prou. 32. Sapienter proinde nobis conſulit Parœmiaſtes: *Ne deſideres de cibis ei⁹, in quo eſt panis mēdacij.* quę proculdubiò parœmia de mundo hoc capiēda, cuius panis, eſca, vitæ ratio, conuerſatio, ritus, delitię, voluptates, merę ſunt fraudes, & impoſturæ: quicunq; ergo ritè ſibi conſultum volet, nunquā de hiſce ferculis miſſibuſq; quidpiam guſtabit. In mūdi igitur mēſam nonniſi panis infertur mēdacij, & mangonis huius epulæ & cōquiſitiſſima fercula pręter illuſiones & fraudes nihil ſunt. Illis ergo verbis nobis inſinuat Sapiens, voluptates, delitias (qui ſunt adulterini huius inuitatoris miſſ⁹) nōniſi fallaciā & mera mēdacia eſſe. (Mūdi voluptates ſunt mendaces.) (Mundi mēſa panē habet mēdacij)

Simile quoq; conſiliū nobis ſuggerit rex ille ſanctiſſ. & alta inclamat voce, *Beatus vir, cuius eſt nomē Domini ſpes eius & nō alijt in vanitates, & inſanias falſas.* Locus hic paulò eſt obſcurior & intricatior, cuius vt ſenſum acverū intellectū dent Patres, allaborant. Recētiores nonnulli, vt Euthymius, quem alij non pauci ſequūtur, per *vanitates* haſce idola Gētium, & per *inſanias falſas*, eorumdē oraculorum ſuperſtitionem intelligunt. Longiùs abiēs S. Hieron. è fontibus Hebraicis hoc modo vertit, *ad ſuperbias & pompas mendacium* coſmophilorum. Pſalm. 39. (Loci è Pſalmis difficilis expoſitio)

Verùm communis & generalis aliorū Patrū & Doctorū, vt Ambroſij, Auguſtini, Chryſoſtomi aliorumq; plurimorū, expoſitio eſt; per *vanitates* has intelligēda omnia vana auxilia, quę cū in hominibus, tū in alijs reb. creatis reperiūtur; per *inſanias* verò *falſas*, mundi fallaciam & impoſturā; quæ idcircò *inſania* dicuntur, quòd à ſolis ſtolidis & inſanis amētur, & quærātur. ſed ad lineā redeamus. (Mūdana dicuntur inſaniæ falſæ.)

Tertia, ob quā S. Benedictus à mundo receſſit, ratio eſt, quod in alterius vitæ bona ſpem oēm dirigeret, quæ infinitis partibus, & nullo non intuitu mundana hæc & inferiora præcedunt. Teſtatur hoc in Euangelio Chriſtus, cū Apoſtolos animans hiſce promiſſis onerat, *Vos, qui ſecuti eſtis me, centuplū accipietis, &c.* q. d. Qui quæ mūdi ſunt, nēpè honores, dignitates, diuitias, agros, tecta, ꝓpter me reliquerit, cētupla & maiori etiā fœneratione in altero mūdo remunerabitur. (3. Ratio cur S. Benedict. mundum deſeruerit.) Matth. 19.

Hac ſpē ſuam conuertēs magnus ille Gentiū Doctor Paulus, & alios exſtimulans, ne quid terrenum ambirent, his eos verbis ſuis in aduerſitatibus animabat, *Nō ſunt cōdignæ paſſiones huius tēporis ad futu-* Rom. 8.

Digitized by Google

futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Id eſt, Nolite, generoſæ mentes, heroica & infracta corda, in vitæ huius aduerſis tolerandis laſſari; quin potiùs certi eſtote omnes paſsiones noſtras, & quidquid hoc in mundo patiendum occurrit, ad gloriam quæ nos manet, & promiſſam in altera vita mercedem comparatum, nihil prorſus eſſe

Inſigne Alexandri Magni facinus.

Hiſtoriarum monumenta ferunt, Alexandrum Macedonem, à Patris Philippi morte, cùm Indiarum imperium meditaretur, quidquid in Macedonia terrarum, agrorum, locorũ, opidorumque maiores bello armiſque compararant, inter ſuos clientes ac ſatrapas diſtribuiſſe. Quam eius effuſam largitionem cùm vt prodigam & temerariam cordatiores viri ac vulgus culparent, vitioq; danti verterent; hanc à ſe culpam dimouens, ac generoſè reſpondens, nemini nouum hoc aut peregrinum videri debere dixit, ſtudio hoc ſe & dedita opera facere; ideoque enim auitis paterniſque ſe poſſeſsionibus cedere, quò vaſtum Indiarum regnum maiorum imperio adijceret, quod vniuerſo Macedoniæ regno centuplo præualebat ac præponderabat. Et ſanè, quicumq; regiæ eſt indolis, virtutis ſtudioſus, & generoſum & regium animum præferens, regis huius exemplo, graue ducere non debet, quidquid in mundo eſt, contemnere, idque in egenos effundere vnica cœleſti hæreditate contentus, & orientalis illius Indiæ imperium ſibi reſeruans, quæ millecuplo & ſine vlla comparatione omnes mundi amplitudines ac dominia tranſſcendunt.

Hoc præſtitit magnus rex iuxtà ac propheta Dauid; nam inferiora hæc deſpiciens, & ſola cœleſtium ſpe nixus, etſi potentiſsima regna temporalia poſsideret; hæc negligens ac nihili faciens, & ad longè ſublimiora anhelans mentemque ſuſtollens, ait, *Vnam petij à Domino, hanc* toto vitæ tempore *requiram, vt inhabitem in domo Domini,* mox vt è vitæ huius carcere euolaro. Expreſsè palamque ait vnam ſe dumtaxat rem petiſſe, cœlorum inquam hæreditatem, ob eamq; & eius gratiâ omnes alias mundanas contemnere. Et alio loco ſuos ſancta quadam cum contentione affectus repetens dicit, *Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei, magis quã habitare in tabernaculis peccatorũ.* id eſt, Mundus ita mihi diſplicet, cœlumq; adeò ſapit & arridet, vt electione & optione data, eſſe pauper & inglorius in Domini mei malim habitaculo, quàm locuples & commoditatibus affluens in tabernaculis agere peccatorum, in medio regnorum & imperiorum. An non hoc, Alexandri more, auitis bonis cedere, & maiorum poſſeſsiones, mundi licèt aſſeclæ indignentur & ringantur, deſerere, vt regni cœleſtis poſſeſſionem adeat? An non hoc & S. Benedictus noſter præſtitit; qui iam inde ab ineunte ætate, rerum ſupernarum & æternarum excellentia ac dignitate præ oculis habita, ilicò in temporalium perituarumque contemptum venit.

Pſal. 26.

Inſignis Dauidis generoſitas.

Pſal. 83.

Quarta denique & poſtrema ratio, quæ generoſum hunc adoleſcentem induxit ac permouit, vt mundo nuntium remitteret, fuit, vt ſcilicet liberiùs minorique cum difficultate ac labore Ieſu Chriſti crucem ſequeretur, illiuſq; in officio & obſequio conſtantiùs perduraret. Qui enim negotijs mundi huius implicatus & immerſus eſt, terreniſque affectibus ineſcatus; vix ſe mouere poteſt, & ægrè libertate ſua vti, ad Deo famulandum, animamq; in eius obſequium dedicandam.

4. Ratio cur mundum S. Benedictus relinquere voluerit.

Gen 33. Rei huius exemplum velut allegoricum in Iacobo cernere licet. Hic enim cùm fratri Eſau è Meſopotamia rediens, factus eſſet obuius, poſt mutuos medio in agro amplexus, & pro more ſalutationes, & Eſau inſtaret vrgeretque, vt ſimul ambo iunctis turmis proficiſcerentur; amicè placideque ſe excuſans, itinerisque difficultate incommodisque propoſitis, reſpondit: *Noſti Domine mi, quòd paruulos habeam teneros, & boues & oues fœtas mecum, quas ſi plus in ambulando ſecero laborare morientur vna die cuncti greges: præcedat Dominus meus ante ſeruum ſuũ, & ego ſequar paulatim veſtigia ei⁹, &c.* Iacob hic greges innumeros ſecũ trahens, vt ſequi Eſau proficiſcentem minimè poſſit, mundanum hominem figurat, qui boues & oues fœtas ſecum habens, id eſt, affectus, deſideria & cogitationes ambitionibus, concupiſcentijs, paſſionibus & auaritia turgidas, negotijsque ac rebus mundanis grauatus, nec Ieſum præeuntem ſequi, nec ſanctorum inſiſtere virorum religioſorũq; veſtigijs poteſt præcedentium, & velociter per diuinorum mandatorum vias currentium; eius ad inſtar, qui ab omni ſollicitudinis faſce & onere liber, atq; à mundi pedicis curiſq; planè ſolutus, tam generosè dicebat: *Viam mandatorũ tuorum cucurri, cùm dilataſti cor meum.*

Iacob gregibus & iumẽtis impedit⁹ hominis mundani imago eſt.

Hominis mundani imago.

Pſal. 118.

Luc 18. Idem in Euãgelio exprimitur per parabolam inuitatorũ ad nuptias; ad quas tria hominum genera, magno cum honore à rege magno vocata, venire detrectarunt, ſuam quiſque excuſationem afferentes. Primus ait, *Habe me excuſatum, iuga boum emi quinque, & vado probare illa*: alius villam ſe coemiſſe, quam iuuiſi à ſe ait oportere; tert.⁹ deniq; matrimonium recẽs initum in purgationẽ attulit, *Vxorem duxi, ideò non poſſum ire.* Primus auarorũ, ſecundus ambitioſorũ, terti⁹ laſciuorũ imago eſt: qui oẽs in mũdo, velut vinculis, illi opũ & honorũ, hi voluptatum pedicis, conſtricti, ita ſunt intricati & implagati, vt tametſi cœlitus ad beatitudinis nuptias inuitentur, eaſdem adire nequeant, negotiorum & onerũ molẽ in excuſationẽ prętexentes, atq; hoc pacto ſemper obſtricti, ac veluti mãcipia catenata in mundo manent.

Parabola inſignis expoſita.

Et ſanè temporalia, & omnes terrenę quiſquiliæ ac nugæ, non niſi grauia impedimenta ſunt & onera, quorum pondere ita hominũ humeri prægrauantur, vt Chriſtum ſequi, & ad cœleſtem beatitudinem tendere minimè valeant. Ita hoc exponit S. Bernardus in ſua Pſalmorum paraphraſi: *Quia*, inquit, *exultauit Chriſtus ad currendam viam, nec currentem ſequi poterat oneratus, bona temporalia dimittere; & quia certandum eſt in agone, quia regnum cœlorum vim patitur, ab omnibus abſtinere debemus, & nudi pugnare, & currere vt Religioſi, qui duces ſunt Eccleſia candidi; expeditos nos eſſe vult Dominus ad ſequelam.* Quorum verborum is ſenſus eſt, ad Chriſtum ſequendum, & Euangelica fruendum libertate, non corpore, non humeris, ſed animo & mente ab omni negotiorum mundanorum pondere expedita ac libera opus eſt.

Temporalia non niſi onera & impedimenta ſunt hominem impedientia.

Super Pſ. 18.

Tales erant olim inter reliquos filios Iſrael, Rubenitæ & Gaditæ, vt in libro Numerorum legere memini: qui generosè atque athleticè, ſuis relictis gregibus, & familia, vt aduerſus Dei hoſtes in bellum proficiſcerentur his Moſem verbis ſunt allocuti: *Nos autem ipſi armati & accincti pergemus ad prælium ante filios Iſrael, donec introducamus eos in loca ſua. Paruuli noſtri & quidquid habere poſſumus, erũt in vrbibus muratis.* quaſi dicerent,

Num. 32.

Allegoria.

cerent, nullo nos impedimento onerare volumus,nullaſq; nobiſcum ferre facultates,ne eæ nobis obſtaculo ſint,quo minùs rē in bello viriliter geramus,& in prælio nos viros declaremus. Beati porrò illi, qui Hebræorum horum exēplo aduerſus mūdum decertantes,& vitijs bellum denuntiantes,leui tantū armatura induti in aciē procedūt, omnia peſſumdant, nihilq; ſecū aſſumere ſatagunt,ne forſitan hoc à benefaciendo illos auocet,& obſtet, quo minùs inimicos debellent,deleant & conficiant.

Hinc non à ſcopo aberrarunt Sancti illi Patres & Doctores, qui hunc Pſalmiſtæ locum, *Vox tonitrui tui in rota*, exponentes;diuinorum tonitruum vocem in illa eſſe dixerunt anima,quæ rebus omnibus mundanis peſſumdatis, rotæ in morem terram vix attingit. Et ſanè quicumq; mundi vanitates explodit,& rebus terrenis animum affectumq; nō affigit, facilè voluitur, idq; ſine vllo prorſ° impedimento, inſtar orbitæ, ac ſine labore aut moleſtia. Sola porrò Dei vox eidē vertendæ ſufficit,& vnica cœleſtis inſpiratio nimium quantum ſatis eſt ad eam commouendam & concutiendam. *Pſalm. 76.*

S. Benedicti auſteritas in corpore edomando. Huius farinæ erat Benedictus noſter, qui penitus à terreſtribus liber,& cœli potiùs ciuem quàm terræ inquilinum agens, corde in cœleſtia librato, & anima ſurſum vergente,non modò terrena deſpexit omnia, ſed & ſeipſum neglexit, nulla corporis habita ratione. Quā parùm de illo delicatè habendo, enutriendoq; ſollicitus erat, quàm parum de diuturno ſomno, molli ſtrato, veſte nitida exquiſitaque laborabat?E contrà verò adeò rigidè ipſum habuit, tam tenuiter ſuſtentauit, tam acriter in ipsū animaduertit, tam viliter veſtiuit, tot alijs modis afflixit, tamque parui ipſum fecit, vt habere ſe corpus & è carne conſtare, vt cæteri mortales, oblitus videretur.

Quis ignorat, quo in vitæ ratione rigore vſus ſit, qua in corpore caſtigando ſeueritate, qua in ei° gubernatione prudētia? quadā nāq; dic carnalib° ſtimulis impetit°,& à laſciuo dęmone impugnatus,in vepretū nudus ſe abiecit;hoc carnem tormento cruciatuq; edomans, vt hoc pacto laceraundiq; & conciſa, ſanguineq; promanante perpluta, ab impugnando deſiſteret ſubacta, & ſpiritus de eadem triumpharet. hoc igitur modo inſurgentes ac rebellantes carnis motus compeſcuit. In quo S. Pauli prudentiam eſt imitatus,qui, quoties à corpore impugnabatur ratio, in ipſum ſeuerè animaduertere, & velut mancipium ſubigere ſe ſcribit, *Caſtigo*, inquit, *corpus meū, & in ſeruitutem redigo.* *S. Benedict° à carne impetitus in ſpinetum ſe abijcit.* *1. Cor. 9.*

Quin imò diuinum in eo Redēptoris Chriſti ſecutus eſt conſilium; ita namq; apud Matthæum pijs animabus ipſe cōſulit; *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam*, id eſt, mortificādę carnis & omnis affectus terreni crucem libēter in humeros ſuſtollat. Quid eſt autem crucē tollere? crux mortis eſt infamiæ ac cruciatus inſtrumentum,maleficorum ſupplicium:crucem ergo in humeros tollere, eſt corpus hoc Deo aduerſarium,& tot criminum reum ad mortificationis ſupplicium rapere, & cum Ieſu Chriſto cruci affigere. *Matth. 16.* *Quid ſit crucem tollere.*

An non in paſſionis Dominicæ hiſtoria duos cū redemptore in Caluariæ mōte latrones crucifixos legimus? *Tūc crucifixi ſunt cū eo duo latrones, vnus à dextris, alter à ſiniſtris.* Mūdus & caro nobiles duo ſunt latrones, ac maximè metuendi, quos IeſuChriſto cōcrucifigere,& in cruce ei° omnigena auſteritate, mortificatione, & rigoribus enecare oportet. *Matth. 27.*

Digitized by Google

Gal 6. tet. Enecauit Apoſtolus ille Magnus, & hoc in corpus rigore eſt vſus; Audiamus quid de ſeipſe ſcribat: *Mihi mundus crucifixus eſt & ego mundo.* Quaſi diceret: Duos inſignes latrones, mundum inquam & carnem propriam morti adiudicaui, & ad crucis ſupplicium rapui; quibus hoſtibus ſublatis iam tranquillam ſanctamq; vitam ago. Hac igitur ratione corpus noſtrum edomandum, ne inſoleſcat, cornua tollat, & aduerſus ſpiritum concupiſcat, in ipſum inſurgat, conſpiret, & rebellionem concitet.

Gen. 32. Egregiam huiuſce rei allegoriā ſuggerit Geneſis. Iacob quodam die Angelo factus obuius, humanæ vilitatis, & angelicæ magnitudinis dignitatiſque, ac reuerentiæ, qua creatura adeò ſublimis digna erat, quodammodo immemor, cum ipſo in luctam deſcendere, eiuſq; virium facere periculum voluit. Angelus vbi ſe compeditum, nec commodè ab aduerſario expediri poſſe vidit, nec ei præualere, *tetigit neruum femoris eius, & ſtatim emarcuit ipſe verò claudicabat pede.* ſæpe ijdem inter carnem ac ſpiritum conflictus, eadem certamina oriuntur ac luctæ; *caro enim concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem.* Verùm vbi ſpiritus, qui Angelicæ ac cœleſtis planè naturæ eſt, carnem, velut alterum Iacob, cernit inſoleſcere, & nulla dignitatis eius habita ratione, cùm ipſa plebeia ſit & triuialis, ſecum luctari & decertare velle; femur eius tãgat, & eneruet, id eſt, delicias ſuccidat, voluptates auferat, omnique alia carnali delectatione priuet; quo facto ilicò ipſa certamine ſe ſubducet, cum ignominia aduerſarium deſeret, ac victoriam illi & triumphum inuita licèt deferet.

Gal. 5.

Allegoria.

Statim vt Abrahæ circumciſionis præceptum datum eſt, Iſaac illi filium naſciturum, promiſſum accepit. *Et ait Deus ad Abraham, Sara vxor tua pariet tibi filium, vocabiſq; nomen eius Iſaac.* Gen. 17. Sublime hic reconditum latet myſterium, denotaturque, poſt affectionum carnalium abnegationem, carniſque mortificationem, quarum circumciſio ipſa figura fuit, gaudij ſempiterni, cuius Iſaac imago (quòd nomen riſum ſonat) benedictionem homini promiſſam eſſe.

Non latebant hæc ſanctum virum, cùm non contentus mundo ſe ſubduxiſſe, corpus ipſum contempſiſſe, hunc ipſum etiam contemptum animæ fronti per voluntatis propriæ abnegationem & renunciationem voluit inſculpere. Voluntatis ſiquidem frænos & moderamina cohibuit, ſuoſq; etiam edocuit ſuperioribus eamdem ſubmittere. Idq; Redemptoris ipſius exemplo, qui hac de re loquens de ſe ipſe dixit, *Non veni facere voluntatem meam, ſed eius qui miſit me Patris.* Si ipſe Dei filius voluntatem ab alio moderatore ac directore dirigi voluit; quomodo ſuam homo diriget ac moderabitur? ſi, qui cœlum terramq; moderatur, & nulla in re errare poteſt, ſub Patris beneplacitum voluntatem ſuam redigit, eiuſque directionem in alium reijcit; quomodo peccator, qui ad ſingulos propè paſſus ceſpitat & impingit, omni in via labitur, appetitus ipſe ſuos regere, affectus conducere, ac voluntatem dirigere audeat, in media vitæ huius rebellione, conflictu ac certamine conſtitutus?

S. Benedictus propriam voluntatem abnegauit.

Ioan. 6

Christus ſuæ renuntiauit voluntati.

Dauid rex in ſancto hoc edoctus ludo, in quo moderandarum paſsionum & affectuum refrænandorum ratio traditur, voluntatis propriæ directionem à ſe abijciens, in Deum eamdem reiecit, qua

Pſalm 72. cit. quâ re gloriabatur, ac velut egregiè mortificatus aiebat, *Vt iumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum*, numquam à te recedens. Nulla iumento voluntas eſt, nec quocũq; allubuerit, tendendi poteſtas, ſed ductoris iuſſa ac manum in omnibus ſequatur oportet. non ſecùs ſe apud Deũ eſſe inſinuat ſanctus hic rex, voluntatis ductum impetumq; minimè ſequens, ſed iuſsis, imperio ac legibus diuinis planè ſe conformans, atque in omnibus ſubijciens.

Simile. Inſignis in animali, & equo præſertim, dos eſt & perfectio, ſi tractabilis ac ductilis ſit, inſeſſori pareat, & ad minimum fræni motum promptè obediens ſe moueat: è contra vitium & reprehenſibile, ſi quando refractarius frænos non patitur, aduerſus calcaria calcitrat, & inſidẽti reſiſtit. Ita inſignis eſt virtus, & magni meriti, ſummaque hominis perfectio, vbi omnẽ exuit ſenſum ac voluntatem, alterius legibus paret, ſuperioris iuſſa capeſſit, & ad alienum nutum actiones componit. vti vice verſa inſigne vitium & rebellionis ſignum, mãdata recuſare, ſuperioribus reſiſtere, voluntatis propriæ ductũ impulſumq; ſequi, & nonniſi, quod ſenſualitati propriæ videatur, facere velle. Turpe eſt ſeipſum regere velle.

Act. 7. Hac via conuerſionem ſuam cœpit Apoſtolus; id eſt, propriæ volũtatis abnegatio & repudium, initium fuit ſummæ, ad quam pertigit, perfectionis. Deo namque ad vitæ emendationem ac reſipiſcentiam euocanti ilicò reſpondit, *Domine quid me vis facere?* quaſi dicat: Agnoſco, eheu! Domine delicta, rebellionem meam plãgo, deinceps propriæ ſequi voluntatis arbitrium nolo, ſed tuæ in omnibus & per omnia me attemperabo. Quid ergo me vis facere? quomodo de me diſponere cupis? quo vitam vis modo iuſtituam? ecquod à me tibi impendi deſideras obſequium? Quid à me Deus bonitate & miſericordia plene, poſtulas? ecce arma abijcio, tibi ſeruire, mundum derelinquere, ac te ſequi, denique quacumque occaſione vitam ſanguinem que cultui tuo impendere ſum paratiſsimus. Inſignis Apoſtoli generoſitas.

Exinde verò vbi ad ſummum perfectionis apicem perueniſſet, & dicta olim executioni mandaſſet, apertè de ſeipſo profitetur, *Viuo ego iam non ego, viuit verò in me Chriſtus.* perinde ac ſi dicat, Propria voluntas non magis in me viuit, quàm in cadauere vitæ omnis experte; ſi qua verò in me voluntas viuit ac viget, hæc Domini mei Ieſu Chriſti voluntas eſt, per quem viuo, & quæ fieri videtis, facio; ſolus ille mearum actionum, operum, voluntatis ac vitæ tum auctor, tum motor eſt. Gal. 2.

Eius ingenij, animique erat S. Benedictus, hæc eius vita ac perfectio; aliam namque non habebat voluntatem quàm Dei ſui; animaque eius, maximæ quæ vmquam in mundo viſa eſt mortificationis palæſtra erat. In mundo viuebat, non tamen vt mortalis homo; nam quod Angeli in cœlis ſunt, hoc ipſe aliquo erat modo in terra. Hic in terra viuens, quotidie mundo moriebatur, & mundum ſibi emori cogebat; & hoc moriens modo, vitam ipſe viuebat diuinam ac præclaram, & alijs ita viuendi auctor erat. Sed æquo diutiùs primæ inhæſimus parti, qua quo mundum contempſerit S. Benedictus modo, dicere polliciti eramus; iam ad ſecundam dilabamur, & religionis eius felicitatem, ſanctique illius Ordinis propagationem deſcribamus. S. Benedictus aliam voluntatem non habebat, quàm Dei.

Nouum hoc ſtadium ingreſſurus, cùm S. Benedictum tot ſanctorum Religioſorum, poſt deceſſum ſuum ex hoc

Digitized by Google

hoc mundo parentem ac Patriarcham factum mecum ipſe contemplor; reipſa in illo completum video, quod pio ſeni Mathathiæ in Machabæorum libris proditur in figura contigiſſe. Is ergo ſenex inſigni honoris diuini actus zelo; videns abominationes ac ſcelera, quæ in diebus illis per mundum paſſim laxatis habenis graſſabantur, & quibus nullo nō loco Dei viuentis honos ac cultus flagitijs contaminaretur, illa minimè ferens ſtatuit vrbes relinquere; quare cùm vniuerſa familia in ſolitudinem abijt, & in deſertis montibus habitaculum fixit: neve ipſe ſolùm, ſed & omnibus Dei timorem præ oculis habentibus, & eius obſequij cultuſque ſtudioſis, ipſum vt imitarentur, auctor erat. Verba ſacræ hiſtoriæ audiamus, *Et exclamauit Mathathias, voce magna in ciuitate dicens, Omnis qui zelū habet legis, ſtatuens teſtamentum exeat poſt me. Et fugit ipſe & filij eius in montes, & reliquerunt quæcumque habebant in ciuitate.*

1. Machab. 2.

S. Benedictus ergo ad Magni huius Mathathię imitationem, hinc viſis periculis & diſcriminibus, quæ in mundo erant, & illinc quę quotidie aduerſus diuinam maieſtatem committebantur criminibus; cùm nonniſi virtutem & gloriæ Dei ſui incrementum ſpectaret, vtpote, qui eius ſe totum cultui cōſecrarat; & oculi eius tantā cernere abominationem, & animus tam enormia ferre crimina non poſſet; boni pijq; illius regis exemplo, qui mundo ſuccenſens, & amore Dei ſui accenſus ait, *Tabeſcere me fecit zelus tuus, quia obliti ſunt verba tua inimici mei*; impiorum contubernio ſe ſubducere ſtatuit, & mundo valedicere, vt in deſertum concedens, vitam traheret ſolitariam. Nec ſibi ſoli hocce parauit bonum, ſed cōfeſtim eius exemplo & ſanctarum exhortationum fama commoti, infiniti viri ſancti, oculos mundo occludentes cœloque aperientes, eamdem ſemitam inſtitêre, & velut noui quidam Lothi, Sodomis egreſſi ſunt in Segor confugiētes, & mōtium cacumina petentes, vt eo loci Domino magna mentis quiete & conſcientię tranquillitate deſeruirent.

S. Benedictus collatus cū Mathathia.

Pſal. 118.

Gen. 19.

Vix ſanctum hoc opus ſanctus ille vir adorſus eſt, quin ilicò virtutum eius fama, & ſanctitatis rumore, per cō n latè regionē peruagāte, vti Deus eius felicitatē pręſagiens nomē illi Benedictionis impertijt, ita & vniuerſus eum mundus deinde benedixerit, & omni ſanctarum benedictionum genere cumulatiſſimè repleuerit: Ita quidem, vt iure meritoq; hæc illi Eccleſiaſtici verba adaptari queant, *Benedictionem omnium gentium dedit illi, & teſtamentum ſuum confirmauit ſuper caput eius.* Sic namque ſanctum hunc Religioſorum fundatorem exaltare voluit Deus, ita magnum hunc mundi conculcatorem ſublimè euehere, vt vbique eum reddiderit admirabilem, gratum omnibus, illumq; ab omnibus benedici, & ab vniuerſis mundi nationibus coli honorariq; voluerit. Nulla namque ſub ſole gens exſtitit aut natio, terra licèt vel mari & vtroq; ſub axe poſita, quæ non ſanctum hunc virum benedixerit, eiuſque merita ſanctimoniamque deprædicarit.

Eccli 45.

Omnes nationes S. Benedictū honorarunt & benedixerunt.

Glorioſiſſima Virgo ac mater, illuſtres in ſe cœlitùs prærogatiuas & chariſmata collata, tacita ſecum demirans exclamat & præſagit, *Ecce enim ex hoc beatam me dicēt oēs generationes*; & nulla non natio benedictione me cumulabit, *quia fecit mihi magna qui potens eſt, & ſanctum nomen eius.* Nulla in parte incomparabili Beatiſſimæ matris dignitati præiudicando, eiuſque meritis vel minimùm derogando, vel alijs eam crea-

Luc. 2.

Verba Deiparæ S. Bedicto adaptata.

Digitized by Google

creaturis æquiparando etiam ſanctiſſimis, dixero hoc ipſum in S. Benedicti encomium dici etiam poſſe, & poſt Deiparam S. Benedictum inter cæteros ſanctorum ſolum iure meritoque dicere potuiſſe, *Ecce enim ex hoc beatum me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna qui potens eſt.* Et ſanè omnes gentes, omnes omnino generationes, ſæcula omnia, ac terræ populi vniuerſi, ante mille & amplius annos, eum vt beatum habuerunt, quòd omnipotens ille Deus magna & admirabilia illi feciſſet, gratiam immenſam & incredibilem in ipſum effudiſſet, & non exiguis miraculis condecoraſſet.

Quàm verò multa *magna* in magni huius Patriarchæ vita & conuerſatione eluxerunt! imprimis admirabilis quidam rerum omnium contemptus, incredibilis honoris diuini & ſalutis animarum zelus, vitæ auſteritas non imitabilis, deuotio ac ſanctitas incomparabilis, inæſtimabilis in tolerandis afflictionibus patientia, inuictus in reſiſtendo tentationibus animus, infatigabilis in ſanctarum rerum exercitio perſeuerantia & aſſiduitas, aliæque ſexcentæ perfectiones, & virtutes ſummè perfectæ, nullus vt vmquam tam perfectas completaſque habuerit, & ob quas laudatus ipſe & ab omnibus hominibus beatiſſimus eſt prædicatus.

Cùm pius ille ſenecio Iſaac Iacobo filio benedictionem dedit, tribus eā reb⁹ ſtabiliuit, rore inquā cœli, pinguedine terræ, & nationum ac populorū omniū ſeruitute. genuina benedicentis verba ſunt hæc: *Det tibi Deus de rore cœli, & de pinguetudine terræ abundantiam frumenti ac vini & olei, & ſeruiant tibi populi.* Gen 37. In quo hauddubie verè S. Bened. cti figura exſtitit. Magnus enim hic Religioſorum ordinum Patriarcha, ſi ſenſū ſuſtollere velimus, & anagogiam ſequi, iiſdem in rebus fuit benedictus. Primò in rore cœleſti, quo diuina gratia & dona cœleſtia denotantur. Nullus namque vnquam Sanctorum maiores cœlo fauores obtinuit, aut benedictiones. Non minùs quoque fuit in pinguedine & abundantia terræ, i. in bonis temporalibus & diuitijs benedictus. ordo nāq; Benedictinus à Principib. & Regibus, agris & opibus & diuitijs plurimis donatus fuit, vt terræ velut optimum ac medullam, & pinguedinem regnorū ac terrarū obtinuiſſe videatur: adeò vt, ſi quis pulcher, delicioſus, amœnus, & à populari ſtrepitu mundiq; incōmodis ſequeſtratus in Europa ſit locus, ab Ordine hoc poſſideatur, & hunc vt dominum agnoſcat.

Benedictiones Iacobi S. Benedicto accommodatæ.

Ordo S. Benedicti bonis temporalibus affluens.

Haſce illi opes peperit incomparabilis ſancti huius patris pietas & deuotio: nam ob nimiam eius ſanctitatem & admirabilium virtutum famam permoti, permulti omnium ordinum ac qualitatum, inſigni zelo acti, & mundi contemptum ſpirantes, in ordinē hunc tā locuplete largaq; dextera ſuas opes effuderunt, vt tum verè illud Sapientis impletum fuerit, *Benedictio patris firmat domos filiorum.* Eccli. 3.

Diuitiarum harū cauſa.

Tertium verò benedictionis Iacobææ caput, populorum ſcilicet ſeruitus & ſubiectio, non abſonè quoque in S. Benedictum cadit; quòd tanta Religioſorū copia, tot illuſtres animæ, (non ſecus ac Regi ſubditi) fidem illi ſeruarint, ſub eius regula & inſtituto militarint, ſancta eius decreta ſtatutaque ſeruarint, & obedientiā præſtiterint. adeò vt de ipſo dici illud debeat, quod in ſanctis libris de Aſer legitur, *Benedictus in filijs Aſer.* Aſer Hebraicè tantundē ſonat ac beatus: ita S. Benedictus ſuis in Deut. 35.

S. Benedict⁹ benedict⁹ in religioſorū multitudine.

filijs beatus eſt, beatus inquam in Monachis, beatus denique in vniuerſo ordine ſuo.

Ordo namque hic tanto Religioſorum abundauit numero, vt de ipſo prophetice dictum credatur illud in Geneſi Iacobo à Deo promiſſum, *Dilataberis ad Occidentem, & Orientem, & Septentrionem & Meridiem*, & poſteritas tua per quatuor orbis angulos dilatabitur. Ita nãq; hic eſt ordo multiplicatus & increuit, vt quatuor quaſi cardines orbis occuparit: Sol oriẽs eos vidit, Occidens aluit, Septentrio recepit, & Meridies ijs habitacula & cœnobia conceſsit. Denique nullus vel locus vel angulus in orbe, in quo ſancta hæc cógregatio nõ monaſteria cõſtruxerit: ſancti quippe fundatoris huius memoria per omnia eſt diuagata, & per vniuerſa mũdi climata intonuit & effulſit.

Gen. 28.

S. Benedicti ordo per totum orbẽ ſparſus.

Quotnam verò Sancti, glorioſè modò cœlo regnãtes è ſancto hoc Ordine prodierunt? quot illuſtres martyres, qui effuſo ſanguine & vitam prodigentes fidem Chriſtianam aſſeruerunt? quot viri doctrina celebres, qui tum concionibus, tum ſcriptis, voce iuxtà ac calamo hæreſes iugularunt? quot verò inclyti Præſules, & ſummi Pontifices, qui vel animarum curam geſſere, vel Eccleſiæ vniuerſæ ad clauum ſederunt?

Ordo hic innumeros produxit viros & ſanctos & doctos.

Admirabilis hic Ordo, magnificum imò regium fuit veluti armamẽtarium, hoſtibus Dei terribile ac metuendum, omnigenis inſtructum armis, è quo & ex eius membris LII. Cardinales, XIV. Archiepiſcopi, II. Patriarchæ illuſtres, & quod longè eſt dignius, X. Pontifices egregij prodierunt: quorum catalogum hic attexam, vt rẽ ita ſe habere vobis fiat veriſimile: Leo IX. Gregorius VII. Vrbanus, Paſchalis & Calliſtus II. Anaſtaſius, Adrianus, Innocentius IV. Clemens VI. & denique Vrbanus V. filij omnes S. Benedicti, & illuſtris huiuſce vineę palmites; vti Platina, Tritemius & plures Eccleſiaſticarum rerum commentatores ſcriptis prodiderunt.

Hic ordo eſt velut Chriſtianitatis armamentarium.

X. Pontifices ex ordine S. Benedicti.

Et ſanè vbi ampliſsimi huius Ordinis magnitudinem, bonum, & quod inde ſemper commodum hauſit Eccleſia, mecũ ipſe conſidero, aſsimilare auſim validæ fortique turri Dauidicæ, quæ circumſecus inſeſſa armis & expugnari neſcia, mille clypeos & vmbones, omnemq; armaturam fortium forinſecus è faſtigijs pendentem habebat: de qua in Canticis ſcribitur, *Mille clypei pendent ex ea, & omnis armatura fortium*. Ordo namq; hic velut turris & arx fuit Chriſtiani orbis, ex eo mille inclyti clypei deprompti ſunt, mille inquam Sancti, Martyres mille, mille Doctores, mille Prædicatores, mille fidei & religionis tuendæ media & inuẽtiones: ex eo namque omnis panoplia ſpiritualis reliquorum omnium Ordinum producta; ſanctiſsimi quiq; & probatiſsimi aliorum fundatores, ad illum velut ad matricem ſuos inſtituerunt, ſancteq; viuendi præcepta, & religioſa inſtituta ad illius imitationẽ & exemplum conformarũt.

Ordo hic collatus cũ turri Dauid.

Cant. 3.

Quicumq; anagogicum fluuij illius magni, qui è paradiſo terreſtri egredi, & vniuerſam terram irrigare, & in quatuor ingentia ſe flumina diuidere in Geneſi ſcribitur, ſenſum capere, & attentiùs eum perpendere voluerit; credet, aut ſaltem ſibi veriſimiliter perſuadebit, ipſum aliquatenus ordinis Benedictini imaginem & figuram eſſe: ipſe enim vt ingens quidam fluuius, & aquarum lympidarum ſcaturigo, ſcientiarum inquam, virtutum, pietatis, pœnitentiarum, mortificationum, aliorumq; ſanctorum exercitiorum abyſſus, omnem Eccleſiæ agrum tot iam ſæculis irriga-

Item cum fluuio paradiſi terreſtris.

Gen. 2.

Digitized by Google

irrigauit, ac deinde in tot ampliſſimos Ordines, velut fluuios ac torrentes, ac præſertim in quatuor illos ſanctiſſimos & illuſtriſſimos, quos Mendicantes vocamus, ſicut in quatuor ingentia ſanctitatis & benedictionis flumina & elices ſe diffudit; quòd quatuor illæ illuſtres familiæ, vti & propè oēs Religiones aliæ, ad Benedictinam ſe conformarint, & quidquid illuſtre, regula, inſtitutum, ac prima illarum fundatio habet, ab illa in ſuas deriuarint.

S. Benedictus mundum planè abnegauit.

Nec verò mirum, tot ab vno parente illuſtres natos eſſe filios: tot generoſos & ſtrenuos milites tam inclyti ſub ducis inſignibus meruiſſe: tot bonos proboſque diſcipulos tam prudentis & probi magiſtri diſciplinæ ſe ſubmiſiſſe. Vix enim, exceptis Apoſtolis, ſanctiorem illo vidit orbis. Hic ergo Deum totus ſpirans, mundoque valedicturus, vt religionem amplecteretur, vitamque profiteretur monaſticam, perfectè, integreque omnia voluit deſerere, ſciens, quemadmodum Deus ex toto erat corde diligendus, ita & ex toto corde mundum eſſe deteſtandum.

Mundo igitur eiuſque vanitatibus valedicto, ita earum omnem memoriam exuit, & pedibus ſubiecit, quaſi eas numquam vel vidiſſet, vel cognouiſſet, Pſalmographi in hoc ſecutus conſilium, animam cuiuſque compellantis: *Audi filia & vide, inclina aurem tuam & obliuiſcere domum patris tui.* quę verba ad animam, quæ terrenas iam vanitates deſerere, mundoque egredi ſecum ſtatuit, mihi dicta perſuadeo. Primò ergo illi dicitur, *Audi*, audi inquam, quanta quamque ampla promittat Deus ijs, qui ad cœleſtia aſpirantes, animum à terrenis abſtrahunt. *Et vide*, vide ſcilicet pericula, diſcrimina, pedicas, quas mundus tendit: eſt ſiquidem oceanus, tempeſtatibus ac procellis numquam non exagitari ſolitus, & naufragijs infamis. *inclina aurem tuam* monitis, inuitationi cœleſti, vocationibus & inſpirationibus diuinis; vocem vocantem ſequere, & auſculta te appellanti, & tentationibus humanis viriliter reſiſte. Demùm *obliuiſcere domum patris tui*, id eſt, non modò mundana deſere, ſed penitùs eorum obliuiſcere, & numquam ampliùs relictorum memoriam repetas.

Pſalm 44.

Multi religioſi mundi relicti obliuiſci nequeunt.

Multi verò hodie, prò dolor! longè ſecùs faciunt, & ſanctum hunc patrem, cuius ſe eſſe filios, & imitari virtutes ac vitam iactant, minimè ſequuntur. Etſi enim mundi domum reliquerint, parentum conſortium, honorum deſiderium, & opum amorem repudiarint; eadem tamen obliuiſci nequeunt, ſed perpetuò de ijſdem cogitant, mundoque mortui cùm ſint, mundus nihilominus in ijſdem viuit, inque verbis & cogitationibus ipſorū reſpirat & vegetat. Imitantur nempè ollares illos Hebręos, qui Ægypto egreſſi, eius tamē fructuū obliuiſci minimè poterant, ſed noctu & interdiu, & numquam non de allio Ægyptio, & porris & cepis cogitabant, & anheli ad eadem ſuſpirabant: vnde hęc illorum verba & querimonię: *In mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones porriq́, & cepe, & allia.* Num 11.

Vxor Loth ab Angelis è Sodomis educta, & incendio ſubducta, ideò perijt, quòd reſpexerit ad vrbē, quam deſeruerat, fortè dolens intrinſecus, quòd eamdem inuita deſerere cogeretur, aut forſitan cum dolore rerum & facultatum ibidē relictarū recordata. Ita quoque præſēs Religioſorū exitium eſt, cùm Gen 19. mundo veluti deteſtabili quadam Sodoma relicto, & inde diuina dextera egreſſi, reſpicere retrò occipiunt, vt eum interdum adhuc videant, illius delitias

Digitized by Google

ac voluptates ob oculos ponentes,& ad animũ viuaci repræſẽtatione reuocãtes.

Rachel, vt Geneſis præfert, Labani parẽtis idololarræ domo egreſſa,omnia eiuſdem ſecum ſimulacra abſtulit, quo

Gen. 30.

facto ſe pariter ac maritum Iacob in extremum vitæ diſcrimen vocauit. Nam deos ſuos Laban repetiturus itineri ſe

Allegoria.

dedit, & incidens in eos, qui clanculò abſtulerant,magna quadam mentis turbatione & ſtomachatus,ita generum eſt allocutus, *Cur furatus es deos meos?* quaſi diceret: Nimium quantum impius es Iacob & ſceleſtus,& occaſionẽ præbes, cur furoris in te mei argumenta exhibeã,niſi alio impedirer intuitu: quod enim commiſiſti facinus,nimium quantũ ſufficit,vt me ad tui cædẽ abripiat. Multæ quoq; illuſtres animę,matronę huius exemplo,domum quidem Labani deſerunt,id eſt,mundo,qui parẽs noſter eſt, ſed idololatria infamis, egrediũtur;verùm exeuntes, abominationes & idola eius, id eſt,affect⁹,ambitiones, amores, vanitatem & cogitationes eiuſdem,quę vera quædam idola ſunt, ſecum auferunt;atque hinc mundo eos proſequente, & in clauſtris & cellulis curioſè perſcrutante, in apoſtaſiæ, aut exitij periculo verſantur.

Mãdarat Sauli Deus,vt Amalec penitus deleret & exſcinderet,nulli parcẽs. En mandati verba, *Demolire vniuerſa A-*

1. Reg 15.

malec,non parcas ei, & non concupiſcas ex rebus ipſius aliquid. Non modò iubet, ecce, penitus & ad internecionem Amalecitas deleri, verùm ne quidem aliquid è præda aut rebus in caſtris relictis, vel ad minimũ animal deſiderari. Saul porrò præceptũ hoc prætergreſſus, & tauros pinguiſſimos per ſpeciẽ ſacrificij ſibi retinens, extremã perniciẽ, atque inde ruinam incurrit.Samuel enim Propheta audito taurorũ boatu ac mugitu ait: *Et quæ eſt hæc vox gregũ,quæ reſonat in auribus meis,& armentorum quã ego audio?* Vt hiſtoriam hanc allegori- **Allegoria.**

cè propoſito adaptem meo, dico, eumdem ipſum Deum plurimis mãdare,aut potius conſulere, mundum vt internecione conficiãt,omnia ad ipſum ſpectãtia derelinquãt, planè ſe penituſq; ſubducẽdo,nihilq; amplius concupiſcãt.at illi ſæpè,mundo relicto,& per contem- **Cauſa ruinæ & perditionis multorũ religioſorũ.**

ptum quẽdam profligato, brutos ſibi & craſſos quoſdã affect⁹ reſeruãtes,qui nũquam non in corde peruerſis cogitationib⁹ & ambitionibus mũdi clamãt, magnæq; inobediẽtiæ ſigna hoc pacto prodũt, inde patefiũt,Deũq; grauiter offendũt,adeò,vt meritis illos priorib⁹ excidere ſinat,ad quę eoſdẽ euocauerat. Et ecce exiguũ hocce manubiũ,pręter diuinã volũtatẽ & vota religionis reſeruatũ, ſola perditionis & ruinę illorũ occaſio eſt.

Achã miles in Ierichũtis expugnatione cũ præter Dei mandatũ ac ducis iniuſſu chlamydẽ ſibi coccineã & ducẽtos ſiclos argẽteos & virgulã aureã è præda vniuerſa dũtaxat retinuiſſet, publicè inſpectãte vniuerſo exercitu,lapidib⁹ obrutus eſt, omniſq; eius ſubſtantia flãmis addicta: *Lapidauitq; eum omnis Iſrael,& cuncta,quæ illius erãt, igne conſũpta ſunt.* *Ioſ 7.*

Quàm multos verò nouos Achanes inter Chriſti milites, inter religioſos inquam, reperire hodie poterimus? qui nimirum in illa ruina,fuga,contemptu, deſtructione,& euerſione mundi,cõtra diuina cõſilia,& longè ſecùs ac Deo per **Religioſi qui aliquid è mũdo poſſidere volũt, comparãtur Achano.**

votorũ ipſi profeſſionẽ vouerunt,multa ſuffurãtur,multaq; ex deprędatione hac ſibi ipſis retinent, habitus inquã mũdanos,cubicula benè inſtructa, lineã veſtẽ tenuẽ ac delicatã,menſas exquiſitiſſimis epulis refertas,aurũ & argentũ,& multa alia cõtra paupertatis monaſticæ leges. & propterea præterquam quòd aſſiduè

& in-

& inceſsāter in anima & conſciētia torqueantur in hoc mundo, illi potiſsimū ſunt, qui ęternùm in altero damnentur. S Benedictus autem non hoc ritu vitam inſtituebat, non hoc ſuis Religioſis exemplo præluxit.

Matth. 17. Accidit enim hoc illi in ſtatu Religionis, quod tribus olim Apoſtolis in mōte Thabor. Matthęus ſiquidem refert illos ſuſtollēdo oculos, trāſfigurationis Dominicæ ſplendore præſtrictos, nihil præter Ieſum ſolum vidiſſe. Ita quoq; S. Benedictus animæ oculos per cōtēplationē, in vita ſcilicet ſolitaria (quæ ſine dubio cum monte Thabor cōparatur, cū in ipſa animæ penitus transfigurentur) ſuſtollens ſolum IeſumChriſtū videbat, non ampliùs mundum, non parentes, non honores, denique præter cœleſtia nihil.

Religio mōti Thabor collata.

3. Reg. 19. Elias Propheta cùm in ſolitudinem conceſſiſſet, crudelis Ieſabelis perſecutionem declinans, Deus ipſum conſolaturus lenis auræ in ſpecie illi apparere voluit. Vix ſuauem hunc Zephyrum Propheta ſenſit, quin pallio oculos ſuos texerit. *Et poſt ignem ſibilus auræ tenuis: quod cùm vidiſſet Elias operuit vultum ſuum pallio.* Hoc pacto oſtendens nihil ſe videre ampliùs velle; ſimul ſignificans, eum qui ſemel diuinam penitus dulcedinem hauſit, ilicò ceteris omnib⁹ oculos occludere. Idē ſanctiſſimo viro Benedicto accidit, guſtatis.n. ſemel vitæ ſolitariæ voluptatibus ac bonis, & dulcedine percepta diuina, nihil ampliùs videre voluit, ſed oculos, aures, ſenſus, memoriā, voluntatē, cor, & ceteras animæ facultates & partes, mūdi huius reb. quas ſemel deſeruerat, occluſit.

Allegoria.

Magna ſciētia S. Benedicto infuſa. Quàm igitur ſanctus exſtitit? quàm ſanctus Religioſus? ecquis ſcientiæ, non tā labore acquiſitæ quā diuinitùs infuſæ abyſſus! Occultiſſima etenim quæq; penetrauit, ſecretiſſima arcana reuelauit, in profundiſſimorum myſteriorum cognitionem peruenit; cognouit præterita, præſentia occulta patefecit, & futura contingentia certiſſimò reuelauit. adeò vt illud Sapiētis locum in ipſo habuiſſe fiat veriſimile *Scit præterita, & de futuris æſtimat: ſcit verſutias ſermonum & diſſolutiones argumentorum: ſigna & mōſtra ſcit, antequam fiant, & euentus temporum & ſæculorum.* Sap 8.

Certiſſima hæc ſunt omnia, & certiſſimis argumentis notiſſima. cognouit ſiquidem præterita, cùm puerum coargēdo confiteri coegit ſurripuiſſe ſe vinum ſancto viro offerendum; monuitq; ne inde biberet, quòd ſerpens vaſe lateret, quem vino guſtato obbibiſſet, itaq; mortem incurreret. Præſentia etiam occulta detexit, cùm panem ſibi ab æmulo oblatum veneno infectum cognouit, coruo proinde præcepit, eū vt in deſertum efferret, ne cui is noxā ac detrimētum afferret. Deniq;, quod multò prodigioſius eſt, futurorum etiam notitiā habuit, cùm Religioſis ſuis petram eam oſtendit, quam prædixerat, quæ effoſſa, magnam aquarum vim effudit, vniuerſis Religioſis & voluptati & commodo futuram. Hæc ſcilicet ſcientiæ cuiuſdam in mirabilibus profundæ, & profundè admirabilis ſecreta & effectus ſunt.

S. Benedict⁹ præterita, præſentia, & futura nouit.

Si autem tanta ſanctus hic vir, circa res has inferiores ſcientia fuit donatus, maiorē hauddubiè quoad ſublimia myſteria, & ea quæ in altero peragebantur mūdo cognoſcēda nact⁹ eſt. Adeò vt noctu & interdiu cōtinua quadā contemplatione & feruenti mentis eleuatione cū Deo conuerſaretur: quod manifeſtiſſimū perfectiſsimæ cuiuſdā animæ, & ab omni terreno vinculo penit⁹ liberę ſolutęq; eſt argumentū. Cū cōtēplatio, deuotio-

S. Benedict⁹ magna donatus ſapiētia.

tionis ardor, animæ ſublationes, colloquia cum Deo, familiares cum cœleſtibus cõuerſationes, ac ſermocinationes, ſuſpiria, amores, amplexus, oſcula, nonniſi mundum cor, affectus ſinceros, & animam puram penitùs habentium ſint, iuxta hoc Euangelicum, *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Qui corporeos oculos ſordibus & immunditia oppletos habent, res intueri pulchras non valerent, ſed immundas, fœdas, & ſordidas. Ita quibus animi oculi lippiunt, & terrenis ſordibus oppleti ſunt, Deum videre nequeunt, Deum, inquam obiectum adeò excellens, quodque omnia mundi obiecta infinitis partibus exſuperat; aliud enim tales intueri apti non ſunt, quàm terrena, & quiſquilias & ineptias ſæculi. Matth.5.

Hinc ſponſa in Canticis, mundum habens cor & mirè purum, & contemplationi aſſueta, in qua tam ſæpè ſponſum intuebatur, eumque ſanctis, & ad amorem fouendum tendentibus, & ad perfectionem inuitantibus ſermocinationibus reficiebat, ac viciſſim ab ipſo ijſdem recreabatur, oſculum oris eius expetit, dicens: *Oſculetur me oſculo oris ſui.* quaſi diceret, Cariſſime ac fideliſſime ſponſe, tanto te affectu atque amore proſequor, vt tota langueam, & tantum non amando emoriar. Vitam ergo mihi vt conſerues, hæc vnica ſuppetit ratio, vt vel vnico diuini oris tui oſculo eoque caſto me impertiri digneris. Solæ porrò perfectæ animæ hunc honorem promerentur; neque enim omnibus hic paſſi n communicabilis. Cantic.1.

Abſalon, regni Iudaici princeps, tametſi patri ac regi, Ioabi interuentu, reconciliatus eſſet, & concordia inter ipſos inita, pater tamen eum ad tempus ſuum in conſpectum venire vetuit, & regiæ maieſtatis intuitu excluſit, *Dixitque pater, Reuertatur in Ieruſalem, ſed faciem meam non videat.* Ad eumdem quoque modum pœnitens, qui etiamnum imperfectus eſt, & vitæ ſpiritualis ſemitam primùm ingreditur, quamquam abſolutionem ſit delictorum conſecutus, Deoque ſuo ac Patri cœleſti reconciliatus, iuſtificationis ſuæ litteras manu præferens; contemplationi tamen & diuinis colloquijs hauddum proprius eſt: ſed ille dumtaxat, cui, & in cuius corde omnis mundi amor & concupiſcentiæ ardor, longo virtutum exercitio, prorſus refrixit, ac penitus decoxit. 2.Reg.14.

In huius rei figuram tertio Regum libro ſcriptum eſt, Dauide, iam ſene, effœto, & naturali calore deſtituto decreuiſſe proceres, illi vt adoleſcentula quæreretur vegeta, & ſucco viuida, quę ſeneſcentia illius membra & exſucca, illi condormiendo, reſtauraret & calefaceret. *Senuerat Dauid & quæſierunt ei adoleſcentulam ſpecioſam, quæ dormiret cum eo, & calefaceret eum.* Vt omnem ſiniſtram mundanorum carnaliumque interpretationem excludam, ingens hic latere myſterium exiſtimo, quodque nos edoceat, cùm concupiſcentiæ ardores & incendia in anima refrixerint, tum demum conſultum ac bonum eſſe contemplationi ſe addicere, atque illuſtri huic & nobili cœlorum puellæ aſſueſcere eiuſque contubernium frequentare, vt affectiones noſtras calefaciat, & ſpirituales charitatis ardores incendat, ad imitationem eius, qui hoc modo inflammatus canebat, *In meditatione mea exardeſcet ignis.* 3.Reg.6. Contemplatio propria ad ſuccendendum ignem caritatis in nobis. Pſalm.38.

Notauit hanc ob cauſam ſacra Scriptura, noſque etiam notare vult, Ioſephum Patriarcham priùs genuiſſe Manaſſe, quod nomen rerum inferiorum & terrenarum obliuionem denotat, Gen.41.

quàm

quàm Ephraim, quo nomine fructificatio per contemplationem ſignatur: vt ſub myſterij huius inuolucro doceamur, antè quàm in rebus ſpiritualibus per contemplationem progreſſum faciamus, quod Ephraim declarat, Manaſſem generaſſe, id eſt, integram mundi memoriam ſepoſuiſſe, & terrenorum omnium oblitos nos eſſe debere.

Magnæ perfectiones S. Benedicti.

Hæc omnia in S. Benedicto in ſummo perfectiſſimoque gradu fuere: nemo enim eo fuit mortificationi addictior, nemo in rebus mūdanis frigidior, nemo ad rerum ſublimium & diuinarū contemplationem aptior: oratio namque omnis eius erat voluptas, meditatio ſummæ eius delitiæ, vigiliæ mira illi recreatio, auſteritates & vitæ rigor omne eius ſtudium, lachrymæ conſolatio, & maxima pœnitentia gratiſſima mentis refectio. Deſerta illi erant regalia palatia, cauernæ regia conclauia, ieiunia epulæ regificæ, flagra cimelia, cilicia delicatæ veſtes, beſtiarum fremitus & rugitus, iucundiſſima ſymphonia, vepres & ſpinæ diuitiæ, montes & ſyluæ recreationi deſtinata & æſtiua Tempe.

Eia ergo, Auditores, cùm iam aures ſancti huius viri laudibus & præconijs audiendis accommodaueritis, iam animos & mentem ſuſtollite, cogitationes ad gratiam ab illo petendam erigite, quò illius imitemini virtutes, cuius vitæ merita mirabiliaque & vidiſtis & audiſtis. Vos verò pij ſanctiq; Religioſi, qui mundum eiuſq; inanias pedibus proculcaſtis, vt ſub ducis huius generoſi ſignis militaretis, atq; ibi aſſiduum & implacabile cū carne, mundo, ac diabolo bellū gereretis, generoſam hanc animam præeuntē ſequamini, iter quod ille ſtrauit inſiſtite, ab illi⁹ virtute nolite degenerare, ab illius inſtituto ne vel latum vnguem deſciſcatis, illius regulam ad vnguem & quàm exactiſſimè obſeruate, ſub eius obedientia conſtanter viuite, taliſque tamque illuſtri parente dignos vos filios gerite.

Vos autem, qui pietatis ſtudio acti, mūdi nauſeā cōcepiſtis, qui eius fraudē perſpectam habetis, vanitatē ad oculū cernitis, nequitiā notiſſimā habetis, & quotidie eius impoſturas & fallaciā intuemini; vos inquā, qui nōniſi Dei amorē, ſanctorū cultū, ac ſalutis veſtræ ſecuritatem ſectamini: vos etiam, qui nōn ſi Deo quietè tranquilleq; ſeruiēdi rationes inquiritis, & ,vt paulatim à mundo recedatis, honeſtè ab hominū cōtubernio vos ſubducatis, & à terrenorū negotiorū turba vos ſequeſtretis, omni ratione contēditis, in S. Benedictum oculos cōijcite, ſubluſtre hoc ſpeculum contēplemini, eius ad exēplum vitā inſtituite, ad illū vota conuertite, illū vt patronū eligite, vt ducē ſequimini, oēs deniq; cogitationes, verba, actiones, ac reliquā vitæ rationē ad eius vitę operūq; imitationē & exēplum ſemper cōponite.

Tu verò Beatiſſime vir, Cœnobitarum ſol, anachoretarū fulgor, ſolitariorū lumen; magne & omni ratione admirabilis Benedicte, Religioſorum decus, Dei famulorū gloria, Chriſti Ieſu militū anteſignane, ſanctorū monachorū Patriarcha, ordinis maximi ampliſſimiq;, & quo nullus in Eccleſia aut latiùs patet, aut nobilitate præſtantior eſt, fundator, ſancte inter ſanctos reliquos ſanctitate admirabilis, inter homines vitæ auſteritate incomparabilis, inter perfectos omnes charitate inæſtimabilis; Glorioſe Benedicte, pietatis norma, religionis columna, omnis perfectionis exēplum, & piorum ſanctorūq; exercitiorum magiſter; pro nobis, obſecro, Deū deprecare, noſter eſto patron⁹

& interceſſor, fac inquam beatiſſime millies Benedicte, vt tua hic in terra ſequentes veſtigia, mundi ſcilicet contemptum, vanitatum fugam, caſtitatis honorem, paupertatis affectum, obedientiæ perfectionem, proximi charitatem, necnon cœlicorum deſiderium gaudiorum, & Dei inprimis amorem, quæ ſunt viæ ad ſalutem tendentes, inde, confecto tandem vitæ huius curriculo ac ſtadio ad gloriæ ſempiternæ vrbem pertingamus: cuius nos ciues & poſſeſſores reddant Pater, Filius ac Paracletus Spiritus ſanctus. Amen.

IN FESTO S. MARIAE MAGDALENAE.

Et ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix, Luc. 7.

FIGVRA.

Apoc. 7. ECquis non admiretur deſcriptam illam in Apocalypſi meretricem, ſuperbam, elatam, inſolentem, purpura amictam, auro rutilantem, gemmis & omnigeno lapide pretioſo fulgidam, manu poculum aureum geſtantem, quam principes terræ & reges ſequebantur, proni cultu ſupplici, & adorabant, quæque, velut immunditiæ ac libidinum tropæum & notam infame pudendumque præferebat nomen, *Mater fornicationum*? Verùm longè maiorem admirationem ac ſtuporem præferat, qui reipſa Hieroſolymæ hodie cernit, quod non niſi in imagine & figura in Apocalypſi videbatur; illuſtrem inquam mulierem, ſanguine nobilem, diuitijs affluentem, pulchritudine excellentem, ætate floridam & omnigenis dotibus cumulatam: mulierem inquam regifico veſtitam luxu, diſſolutè viuentem, inſolentem vt quæ maximè, omnibus prauo ad peccandum exemplo prælucentem, ab amatoribus permultis frequentatam & in delitijs habitam, quæque in fronte, velut diſſolutionis, laſciuiæ ac libidinis argumentum ac teſtimonium præfert, infamem illum probroſumque titulum *peccatrix*. Hæc ipſa eſt Maria Magdalena, quam hodie vobis repræſentare velut in theatro eſt animus, Spiritui ſancto modò placeat vires & robur ad id ſufficere, ac Deiparæ matri, ſuis id apud eum precibus nobis obtinere. Hanc ob rem ſalutatione illam Gabrielis ſupplices compellantes, dicamus: *Aue Maria.*

Angeli quidam apud Ezechielem à Deo emiſſi velut iuſtitiæ eiuſdem administri & executores, antequam exterminium hoc peragerent, præceptum accepere eos omnes diligenter notandi, & à morte imminente vindicandi, qui planctui ſe & lachrymis dederent, mundanaque gaudia & vanitates peroſi ac deteſtantes, peccata tum ſua, tum aliena gemebundi deplorarent. Mandati verba hæc ſunt, *Ite per ciuitatem Ieruſalem, & ſignate omnes qui lugent ſuper iniquitates quæ fiunt in medio Ieruſalem.* Ezech. 9.

Qui hocce factum penitiùs conſiderarunt, eiuſque arcana curioſiùs penetrarunt, horum plerique ſingulare hoc eſſe dixerunt myſterium, & ſublimem quamdam mundo doctrinam, vt hinc diſcat, ſanctas pœnitentium lacrymas veras eſſe prædeſtinationis notas, ſalu-

Lacrymæ pœnitentiũ ſigna ſunt prædeſtinationis.

tis.

tis ſigna, & certiſſimam aduerſus inimici noſtri violentiam & æternam mortem ſecuritatem ac panoplian. Huc inſamet reſpexit Veritas, dum apud Matthæum ſuos ita alloquitur, *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* Ecce enim vt ipſe Dei filius in lachrymis beatitudinem collocet; lachrymæ enim ad peccatorum eluuionem effuſæ, verè peccatorem beatum reddunt.

Math. 5.

Beati qui lugent.

Aliam longè & à doctrina Ieſu Chriſti nimium quantum diſſonantem Philoſophiam docet mundus: lachrymas quippe & planctum exoſus, omnem in riſu, voluptatibus, delitijs, recreationibus, iocis, luſu, honoribus, alijſque vitæ huius inanijs beatitudinem collocat ſuam. Teſtem vademque ſententiæ huius habeo Danidem, ita loquentem, *Beatum dixerunt populum, cui hæc ſunt.* Mundus, inquit, irridet & explodit eos, qui oculos lachrymis aſſueſaciunt, qui doloribus ac pœnitentijs animum affligunt; neminem beatum prædicat, quàm qui in bonis ducunt dies ſuos, qui numquam non riſu diſſoluuntur, nec non voluptates conſectantur, hos ſcilicet ipſe beatiſſimos credit & prædicat: Deus è contra & filij Dei hæc omnia deteſtantur, voluptates aſpernantur, & in lachrymis ſummam eſſe beatitudinem ſitam putant. Egregiæ porrò tum lachrymarum, tum riſus nimiopere inter ſe diſparum figuræ in ſacris voluminibus occurrunt.

Mundi Philoſophia doctrinæ Chriſti contraria.

Pſal 143.

Babyloniorum tyrannus Nabuchodonoſor omni muſici apparatus genere & ſymphonia electiſſima ſuorum oblectare animos geſtit; cuius ad auditum omnes in terram pronos procidere iubet, auream quam erexerat ſtatuam adoraturos; alios verò muſicam hanc execrantes in ardentem conijci fornacem imperat. Mundi ſectatores & aſſeclæ ſua etiam habent inſtrumenta, ſymphoniam, voluptatem, & iocos ſuos, tum vt ſe his oblectent, tum vt carni ſeruiant, & aureum mundi ſimulacrum adorent; verùm Dei ſeruis, & voluptates haſce deteſtantibus atque peroſis, perſecutionum fornaces ſuccendit, & atrociſſimo bello infeſtat.

Dan. 3.

Mūdus ſuos recreat, & iuſtos perſequitur.

Iſraelitæ in Babylonicum exilium acti, ſæpè ſæpius à regni incolis rogati, ſecum vt choreas ducerēt, ac patriæ illis præcinerent cātica, vt canerent, animū inducere noluerunt, ſed de ſalicibus organa, tibias, citharas, ac ſambucas ſuas ſuſpenderunt, ac gemebundi dixerunt, *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* Rem ita enarrat Pſalmographus: *Super flumina Babylonis, illic ſedimus & fleuimus, de ſalicibus ſuſpendimus organa noſtra.* Ad horum exulum exemplum, veri Dei filij, viſo, ſe in mundi huius Babylone eſſe quodammodo exules & alienigenas, quamuis coſmophili inſtent, vrgeant, excitent, ſecum vt plaudant, riſui, iociſque ſe dedant, contubernia popinaſque frequentent, ac voluptatibus cum vulgo ſe oblectent; auſcultare nolunt, omnia gaudij lætitiæque inſtrumenta ſublimè ex oculis pendent, & in terram prouoluti, lachrymis natant, cœleſtis patriæ ſuæ memores, *& flent dum recordantur tui Sion.*

Allegoria.

Pſalm. 136.

O ſanctæ, benedictæ, ac perbeatæ lachrymæ, oratione efficaciores & nobiliores, digniores meritiſque maioris, quæque de Deo ipſo triumphant, armaque illi eripiunt! præeuntem hic mihi habeo magnum Doctorem Hieronymum, in Iſaiam dum commentatur, *Oratio*, inquit, *Deum lenit, ſed lachryma cogit: hæc vngit, illa pungit.* Oratio cum Deo loquitur, ſed lachrymæ iram illum cogunt deponere, armaque abijcere.

Lachrymæ oratione maiores.

Hieron. in Iſaiam.

Huc forſan alluſit ac reſpexit ſanctus ille in Canticis ſponſus, hoc ſponſā verborum lenocinio allocutus, *Vulneraſti me in vno oculorum tuorum.* q.d. Cùm lachrymæ vera ſint amoris illicia, & viua amoroſiſſimorum affectuum fomenta, ſi quando in amore, quo te proſequor, aliquis ſuperuenit tepor, vt primùm te lachrymantem vidi, vbi prima oculo tuo lachryma prorupit, ilicò cor meũ vulneraſti, & ad te ampliùs amandam compuliſti, quàm toto illo tempore, ex quo te nouiſſe cœpi. Quibus ipſa D. Hieronymi ſentẽtia verbis confirmatur, maieſtatem ſc. diuinam à lachrymis cogi.

Cant. 4.

Lachrymæ Deũ cogunt.

Idē propè habet S. Ambroſius ſuo in Lucam commentario, quæ eius verba in Ius Canonicũ ſunt relata: *Lachrymæ*, inquit, *veniam non poſtulant, ſed merentur.* perinde ac ſi diceret: Per orationē gratiam poſtulamus, & miſericordiam imploramus: at longè plura lacrymæ efficiunt; per eas ſiquidem petita promeremus. Vnde efficere vult, fletum precibus præcellere, & digniorem eſſe.

S. Ambr. in Luc. & habetur de pœnit. diſt. 1. c. Petr.

Idem etiam cēſet ſuis in Ezechielem commentarijs magnus Gregorius, & in hæc Pſalmi verba, *Holocauſtum tuum pingue fiat.* ait ergo: *Holocauſtum ſiccum eſt bonum opus quod orationis lachrymæ nō infundunt: holocauſtum pingue eſt, quando hoc, quod bene agitur, corde humili etiā per lacrymas irrigatur.* Id eſt, mea quidē ſentẽtia, Oratio verum eſt ſacrificiũ & holocauſtũ à corde pio & animo Deo oblatum, ſed niſi lachrymis ipſum cōdiatur & irrigetur, aridum eſt, ſiccũ, virtutis expers, ac propè ſine vllo merito; verũ vbi fletus ſimul & oratio concurrunt, perfectũ demũ eſt holocauſtũ, & diuinę maieſtati iucundiſſimum ac gratiſſimũ.

Super Ezech. hom. 7. & ſuper Pſal. 19.

Oratio ſine lacrymis ſacrificium ſiccũ eſt, & ſine merito.

Hinc pius ille rex, de lachrymis ſuis velut de re Deo acceptiſſima loquēs ait, *Poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo:* quaſi dicat, Eheu Domine, cùm miſericordiam tuam implorare, pacem tecum inire, & ad benignitatem te flectere & inducere geſtio; ad ſolos oculos confugio, nullamq; tui euincendi, ac delictorum veniæ impetrandæ rationem adinuenio, quàm lacrymas tibi meas offerre; quæ adeò tibi fuere acceptæ, vt ante oculos eas tuos velut obiectum ſpecioſiſſimum iucundiſſimumque, quò eas ad libitum tuum conſiderares, poſueris.

Pſal. 125.

Lacrymæ Deo gratæ.

Nec Deũ dũtaxat, ſed & beatos Angelos lacrymæ oblectant animarũ pœnitentiũ. Præit hic mihi S. Bernardus, qui hoc in Cantica lacrymis attribuit elogium: *Lacrymæ*, inquit, *pœnitentium vinum ſunt Angelorum, quia in illis odor vitæ, ſapor gratiæ, guſtus indulgentiæ, ſanitas redeuntis innocentiæ, reconciliationis iucunditas, & ſerena conſcientiæ ſuauitas.*

S. Bernar. in Cant. ſer. 30.

Lacrymæ ſunt delitię Angelorũ.

Caſſiodorus magni nominis ſcriptor, idem ſed alijs verbis in hæc Pſalmographi verba, *Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte;* ſcribit; *Fletus*, inquit, *eſt cibus animarum, corroboratio ſenſuum, abſolutio peccatorum, refectio mentium, lauacrum culparum*, quibus nihil diſertius, nihil eloquentius dici poteſt.

In Pſalmos.

Bene lauacrum & balneum eas vocat, eò quòd per lacrymas animæ abluātur, & à delictorũ maculis purgentur. Hinc peccatores inuitat Iſaias, vt ſe mundent & emaculent, peccatorum labes animā inquinantes lacrymarum lixiuio eluēdo. *Lauamini*, inquit, *& mũdi eſtote.* Nemo verò de corporis illum credat ablutione loqui: loquitur ſiquidem de animæ purgamine, quod fletu & lachrymarum aqua fieri ſolet.

Lacrymæ ſunt cibus animarum.

Sũt lauacra peccatorũ.

Vt verò expoſitio mea fidem apud vos inueniat, memineritis, obſecro, Ioannem Chryſoſtomum primùm hoc locutum modo, & lachrymis *lauacri* & *purgatorij animarum* nomen dediſſe. Audite

Hom. 5. de pœnit.

Digitized by Google

Lacrymę dictæ purgatorium peccatorum.

dite loquẽtem: *Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, dixit Dauid, vt oſtendat eſſe lauacrum & purgatorium peccati lacrymas.*

Multò quoque eſt in lachrymarum præconium effuſior & velut magis prodigus S. Gregorius Nazianzenus: vocat eas ſiquidem *diluuium & piamentum* mundi. De iuſtis namque & proborum merito agens: *Quorũ*, inquit, *lacrymæ diluuium ſunt, & mundi piamentum.* Ducta hęc eſt metaphora à diluuij effectis; atq; eadem inſinuat, quemadmodum magnæ & vniuerſalis inundationis illius aquæ omnem libidinis & corruptelæ abominationem ſubmerſerunt, mundumque quodammodo expiatum redintegrarunt; ita bonorum lacrymis, diluuij in morem, terræ iniquitates deleri & obrui, ac nouum velut eidem nitorem ſplendoremque reſtitui.

Gregor. Nazianz.

Lacrymę diluuium dictæ peccati.

Huc proximè accedens Pſaltes, aquas quaſdam deſcribit, in quib⁹ capita draconum merſa & exſtincta ait, *Contribulaſti*, inquit, *capita draconum in aquis.* Poſtquam admirabiles has aquas accuratiùs mecum ſum contemplatus, & SS. Patrum de iiſdem expoſitiones conſulendo examinaui, vt quid denotent explorarem, comperi nonnullos hæc de baptiſmi aquis exponere, in quibus (plurali pro ſingulari accepto) caput draconis, id eſt, peccatum originale (quod ceterorum omnium caput eſt) comminuitur & ſubmergitur; verũ enimuerò ſunt & alij, qui de lacrymarum aquis eadem interpretantur, aquis inquam illis potentibus & efficacibus, in quibus capita draconum, id eſt, maxima & grauiſſima peccatorum profligantur & conficiuntur.

Pſal. 73.

Aquæ lacrymarum omnigena delét peccata.

Harum figura fuere aquæ illæ maris rubri, Exodi 14. in quibus Pharao tyrannus, & vniuerſi Ægyptij merſi periere, & per quas fideles Hebræi tranſeuntes, & inſequentem hoſtem effugientes, ſe ſuaque alueo tranſuadato in tuto collocarũt. Lachrymę reuera, amore & pudore rubẽtes, ſimile omnino mare efficiunt, in quo Pharao eiuſq; aſſeclæ, peccatum eiuſque ſpecies prodigioſè ſepeliuntur; & filij Dei ac pœnitentes animæ ab omni perſecutione & tyrannide liberæ, feliciter ſanè ſalutem conſequuntur, non iam Moſem, ſed Meſſiam præeuntem ſequentes.

Exod. 14.

Lachrymæ mari rubro collatæ.

Quapropter non eſt veritus Ioannes Chryſoſtomus doctrina iuxtà ac facundia notiſſimus, lacrymas ſecundum dicere baptiſma. nam ſicuti ſacræ baptiſmi aquæ omnia delent, omnia purgant, animamque priſtinæ innocentiæ integritatique reſtituunt; ita quoque ſanctis lacrymarum aquis nulla non labes, ſordes aut macula, nullum non vitium, etiam inceſtus, ſacrilegium, latrocinium, cædes, parricidium, nulla non denique impietas etiam maxima, lauatur, expiatur & emundatur. Exclamem ergo, ô aquas admirabiles!

Hom. 15. in Matt.

Si aquas è floribus, plantis, mineralibus, aliiſque rebus eductas aut ab igne elicitas plurimi nemo non facit, quòd medicæ ſint ac ſalubres, variaque includant commoda, quarum hæ oculorum caligini perſpicacitatique vt collyria conducunt, aliæ plagis perſanandis ſunt peridoneæ; maioris hauddubiè ſanctas lachrymarum lymphas faciamus oportet, vtpote quæ animarum maculas & labes penitus eluunt, & earum vulnera curant, & plagas. Aqua verò hęc, virtute, efficacia, & pretio omnia mundi balnea longè exſuperat. oẽs ſiquidem fontes, torrentes, & terræ fluuij non ſufficiunt ad vel minimum carbonem ſcintillamve ignis purgatorij exſtinguendum, & vel lachrymula,

Lacrymæ aquas omnes medicas ſuperant.

Digitized by Google

è ſincera animi contritione profecta ad vniuerſum ignem hunc penitus extinguendum ac decinerandum potens eſt.

Hæc longior lachrymarum laus in ſanctæ Mariæ Magdalenæ, pœnitentium ac lachrymantium omnium reginæ gratiam deprompta eſt; quæ hodie lachrymarum ſuarum adminiculo plenam criminum omnium indulgentiam eſt conſecuta, & ab omnibus animi ſordibus, vitæque ſuperioris inquinamentis penitus eſt abluta, atque hoc pacto cœlo terræque, extremæ & admirabilis pœnitentiæ exemplum ſpeculumque facta. Atque hoc hodierno in Euangelio legitur: *Ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix.* Vt ſuis hanc coloribus & ad viuum depingamus, bimembrem hodie concionem faciemus, primò mulieris huius diſſolutionem, laſciuiam, ſcandala, vitæque impuritatem præmittemus, deinde eiuſdē reſipiſcentiam, humilitatem, verecundiam, lachrymas, emendationem, ac reliqua ſanctæ cuiuſdam pœnitentiæ indicia ſubijciemus.

S. Maria appellata mulier peccatrix.

Principio ergo, Euangeliſtæ, vt vno velut intuitu ac faſce vitia, diſſolutionem, vanitatem, vitamq; lubricam Mariæ Magdalenæ ſpectandam darent, titulum illi aſſignant & nomen, quo hæc omnia ſimul ac iunctim comprehenduntur. *mulierem peccatricem* eam nuncupantes, & nemini non notiſſimam, vtpotè quæ *erat in ciuitate peccatrix.* Longè odioſiori eam titulo, quique maiorem ignominiam, infamiam, & opprobrium ſecum inuoluit, compellant Patres. meretricem namque vocāt; quo profligati pudoris mulieres, honoris proſtituti, & quæ omnem penitus verecundiam exuerunt, nomen omne proculcarunt, & nemini non ſui corporis vſuram dederunt, nuncupari ſolent. Hoc primus eam nomine donauit ſanctus Ioannes Chryſoſtomus homilijs in Ioannem; ſecutus hunc eſt ſanctus Hieronymus in Matthæum, nec non Iſidorus Peluſiota ſuis in Epiſtolis. Sanctus Auguſtinus verò tractatu 49. in Ioannem publicam famoſamque vocat peccatricem, id eſt, vulgati corporis feminam, & vt talem ab omnibus habitam.

Hom. 61. *Matth. 26.* *Li. 1 ep 142.*

S. Maria Magdalena publica meretrix non fuit.

Nihilominus tamen tantorum Patrum cum venia, miſeræ huius peccatricis partes, cauſam, honorem, ac nomen defenſurus, oſtendere, multorum Patrum ac Doctorum pro me ſtante ſententia, conabor, minimè veriſimile ac conſonum, at diſſonum prorſus videri, huius farinæ mulierem Magdalenam fuiſſe, id eſt, publicam meretricem, proſtibulum omnibus vulgare, & omnem penitùs pudorem exuiſſe. Et ſanè probabilis maximè opinio, & in quam vltrò libenterque concedo, eſt, numquam illam infame, proſtitutū ac propudioſum, triuiale, vulgatumque omnibus ſcortum exſtitiſſe; mulierem tamen nimis quàm petulantem, delitias ac voluptates conſectantem, delectamenta ambientem, vanitatibus plenam, parum modeſtè vitam inſtituentem, nec ſine violati proſtitutique pudoris ſuſpicione, & publica quidem & communi fama; non tamen quòd ita cuncta pudoris verecundiæq; repagula perfregerit, vt lupanar facta ſit omnibus, Veneris mancipium, ac triobolare quoddam ac vile ſcortum.

Magdalena Lazarū fratrē & Martham ſororē deſeruit, quò diſſolutè viueret.

Nec verò mirum cuiquam videatur, hoc illam pacto vitam inſtituiſſe, vt ab ea nec frater illam Lazarus, nec Martha ſoror impedire aut diuertere, aut ſerijs commonitionibus ſuadere ei meliora potuerint: vt enim liberius in cœpto proſequeretur, nullumque qui ſaniori conſilio delinquenti re-

ti re-

Digitized by Google

ti remoram iniiceret, haberet, à fratris ſororiſque contubernio ſe ſubduxerat, in caſtellum Bethaniæ conceſſerat, & in aliquo Galilææ loco, quocumque collibitum erat, viuebat modo. Quin & Ianſenius in Euangelia ſcribens, eam in Galilæa ait coniugio iunctam fuiſſe, atque marito defuncto tum demum luxuriæ vacaſſe.

Opinio Ianſenij.

Vt verò hanc alij tueri meliùs opinionem & nos etiam amplecti tutius poſsimus, quæ ſcilicet tam acri & Catoniana in vitam eius cenſura non animaduertit, ſed honorem & nomen potius propugnat, cùm eam non vt publicam meretricem aut ſcortum habeat; equidem dixero, nemini hanc aut nouam aut peregrinam videri debere, cùm à tot iam annis permulti, iique graues ac celebres auctores, verbo ſcriptoque, omnes acerrimi honoris ac famæ Magdalenæ noſtræ propugnatores; declarare nemini non ſint omni ratione conati, peccatricem illam Euangelicam, Lazari ac Marthæ ſororem non extitiſſe. ne verò vt futilis, inanis, ac fundamento nullo aut ratione nixa hęc eorum reiiceretur ſententia, prægnantibus eam rationibus nec ſanè abſurdis ſuffulcire contendunt. quas vt perſpectas habeatis, in medium afferam.

Rationes quibus oſtẽditur peccatrix Euangelica non eſſe Lazari ſoror.

1\. Prima eſto. Maria Lazari viri apud Iudæos inclyti & illuſtris, caſtelliique Bethanienſis toparchæ ſoror, mulier fuit nobilis, honeſto nata loco, & parentibus inſignibus, & familia perilluſtri; veroſimile ergo non videatur, publico eam meretricio vacaſſe, aut ita omnem ſuam verecundiam exuiſſe; tamq; nobili editam ſtẽmate tam fœda nomẽ inclytum & priſtinum maiorum honorem macula, & infami ac propudioſa vitæ ratione denigrare voluiſſe. Habebat adhæc ſororem honeſtam, Martham, virginitatis laude inclytam, & fratrem Lazarum virum nobiliſſimum, qui ſororem eò libidinis prolabi minimè paſſi eſſent.

2\. Secunda, Maria Magdalena inter mulieres pias & eleemoſynis inſignes, Redemptorem Ieſum ſemper comitantes, quæque eum è Galilæa ad vſque in Iudæam ſecutæ fuerant, connumeratur: erat ergo è Galilæa, non autem Iudæa, vti illa ſoror Lazari. *Matth. 27.* *Marc. 15.*

3\. Tertiò, Lucæ 8. capite dicitur Maria Magdalena ſeptem habuiſſe dæmonia, diſſonum ergo videatur libidinis eam inſtrumentum fuiſſe, ab amaſiis ambitam: neque enim eò inſaniæ viri veniunt, vt fœminam frequentent à diabolo infeſtam, quin potius eam fugiunt & abhorrent; alioquin namque ipſi potiùs à dæmonio occupati & emotæ mentis viderentur.

4\. Quartò, Magdalena Chriſto erat gratiſſima, eumque familiariter ſuis in peregrinationibus ſequebatur, de ſuis eum alens facultatibus, indecens verò fuiſſet, mulierem publica antè paulò ſcortatione infamem Chriſto miniſtrare, & familiariter cum illo & Apoſtolis conuerſari. Offendiſſet hoc Iudæos, quin & diſcipulis, nec non omnibus paſſim, ſuſpicionem mouiſſet, cùm ii ipſi Apoſtoli, viſo Redemptorem abſque arbitro apud puteum Sichar, cum Samaritana, etſi in loco publico & plena die, loqui, ſiniſtri quid de eo ſuſpicantes & perperam hoc colloquium interpretantes, Scriptura teſte, *mirarentur, quia cum muliere loquebatur*. Et Simon leproſus, etſi ei cariſſimus, ſummoperè offendebatur, & palàm murmurabat, quòd Magdalena peccatrix eius eſſet ædes ingreſſa, Deique filium & vnguento vnxiſſet, & lachrymis pedes irrigaſſet, vnde ait: *Hic ſi eſſet Propheta, ſciret* *Ioann 4.* *Luc 7.*

ſciret vtique qua & qualis eſt mulier, qua tangit eum quia peccatrix eſt.

5\. Quinta denique & poſtrema. Fœmina illa, quæ in Euangelio *peccatrix* nuncupatur, externa erat & ethnica; non ergo Lazari ſoror. certiſſimum quippe eſt hanc Iudæam fuiſſe. Priorem autem ethnicam fuiſſe, hinc efficio, quòd eſſet meretrix & publica ſcortatione infamis. Lege autem Iudæis fœminis meretricari interdicebatur, aut laſciuiæ libidinive ſe dedere. Lex ad manum eſt in Deuteronomij Digeſta relata, *Non erit meretrix de filiabus Iſrael.* Deut. 23.

An non ergo opinio hæc probabilis videatur? an non hæcce fundamenta ſolida, & rationes efficaces? Auctores eiuſdem audire vultis? depromam nonnullos: Origenem, ſanctum :: Ioannem Chryſoſtomum :.: Hieronymũ; ſanctus * Augustinus verò dubitat, vti & ſanctus Bernardus ſermone de ſancta Maria Magdalena. Euangelium verò, Magdalenas inter ſe non diſtinguens, reuera ait hanc fuiſſe mulierem in ciuitate peccatricem.

: Tract. 35. in Matth
:: Hom 81. in Matth.
:.: Matt. 26.
* Tract 49. in Ioan.

Propudioſus hic titulus ilicò in memoriam mihi reducit, Magdalenam hanc differentem, imò penitùs contrariam fuiſſe ab illa muliere Apocalypſeos, duodecim in capite ſtellarum diadema geſtante, quod honeſtæ pudicæque matronæ ſymbolum erat & imago: quæ in quantum talis, duodecim coronari ſtellis, id eſt, omnigena virtute, debet: duodenarius enim pro vniuerſali accipitur numero, & virtutes per ſtellas denotantur. Sole inſuper veſtiatur oportet, id eſt, vndiquaque fulgeat & clareſcat, bonæque ſit in omnibus famæ.

Apoc. 12.
Symbolum matronæ honeſtæ.

Peccatrix hæc ſtellis aut virtutibus coronata non erat, ſed vitijs, vanitatibus, & omnigena abominatione peregrina & noua. Redimita quidem erat diademate, ſed diademate ex inſanijs, inanijs, vitijſque contexto. Nec abs re hoc, ſed ſtudio dixero; vt enim pudens & proba matrona duodecim egregijs coronata deſcribitur in Scriptura ſtellis, ad imaginem & figuram eius, quam Apocalypſis depingit; ita alibi fatua impudicaque fœmina duodenis etiam redimita vitijs repræſentatur, quæ, magna cum impudentia, velut coronam in capite geſtat, in Magdalenæ huius imitationem, quæ exinde *peccatrix* eſt nuncupata.

Impudica fœmina coronata duodecim vitijs

Vt autem hanc coronam & opprobrij fertum videamus, primum à quo texi incipitur, vitium ipſa eſt ſuperbia; quo mirum in modum fœminæ honor deturpatur, quando ſcilicet inſoleſcit arrogantior, voluntatem ſequitur ſuam, auctoritate prævalere vult, & in familia primatum ſuperioritatemque affectat. docet hoc Eccleſiaſticus, *Mulier ſi primatum habeat in domo, contraria eſt viro ſuo.* Hanc ob rem in veteri lege interdictum omni fœminæ erat, ne ſe virili induat ſchemate, id eſt, viri auctoritatem & imperium non vſurpet.

Superbia primum fœminarum vitium.
Eccli. 25.
Deut. 22.

Secunda ferti gemma, odium eſt & iracundia. vnde in Prouerbijs legere eſt, *Per tria mouetur terra, & quartum quod non poteſt ſuſtinere, ſcilicet per odioſam mulierem.*

Odium ſecundum fœminarum vitium.
Prou. 30.

Tertia eſt ambitio & concupiſcentia: hanc comperio in prauæ illius mulieris apud Zachariam vertice; *Ecce duæ mulieres egredientes, & habebant alas, quaſi alas milui.* Quid prodigioſæ illæ duæ mulieres denotare vobis videntur, Auditores, niſi ambitionem & cupiditatem? alas habent, eò quòd ſublime euolent; & alas quidem milui, quòd hoc auium

Zach. 5.
Symbolum ambitionis & concupiſcentiæ.

Digitized by Google

auium genus natura ſua rapaciſſimum ſit, ſolique prædæ inhians.

Quartus fatalis huiuſce coronæ floſculus eſt luxuria. Ieremiæ ex horto hunc decerpſi, in quo Prophetice forſitan de peccatrice hæc Euangelica legitur. *In omni colle ſublimi, & ſub omni ligno frondoſo proſternebaris tu meretrix.*

Ierem. 2.

Ebrietas mulieri probroſa.

Quintus, eſt ebrietas, probroſum in muliere vitium, & vera proſtitutæ nota. detegit hunc Eccleſiaſticus dicens, *Mulier ebrioſa, ira magna & contumelia, & turpitudo illius non contegetur.*

Eccli. 25.

Fœmina clamoſa quantum turpis.

Sextus eſt, clamor & vociferatio, quę in muliere ſunt quàm turpiſſima & ignominioſiſſima: vbi enim clamoribus iam domum concitauit, & vociferando iurgia inde quę omnia turbauit, ſignum eſt eam ſtultam eſſe & fatuam. atque vt talem eam deſcribit Sapiens, *Mulier ſtulta & clamoſa, plenaq; illecebris, nihil omnino ſciens, ſedet in foribus domus ſuæ, ſuper ſellam in excelſo vrbis loco vt vocet tranſeuntes per viam.* Vidiſtis iam infamem hanc corollam, media ex parte è malè olentibus contextam & coagmentatam floribus, quos è varijs ſacræ Scripturæ locis hinc inde collegimus, iam reliquos in iiſdem hortis indagemus.

Prou. 9.

Septimus flos ipſa eſt crudelitas, ſuggerit hanc Sapiens, *Nequitia mulieris*, inquit, *immutat faciem eius, & obcæcat vultum ſuum tanquam vrſus.* & alio loco: *Commorari leoni & draconi placebit, quàm habitare cum muliere nequam:* quaſi diceret, fœmineam nequitiam & crudelitatem, belluarum animaliumq; ferociſſimorum immanitati præcellere.

Eccli. 25. Crudelitas mulieris extrema.

Octauus, eſt impudentia & inuerecundia. hanc depromit Ieremias, dum de muliere perfrictę frontis & audacula hoc locutus eſt modo, *Frons mulieris meretricis facta eſt tibi noluiſti erubeſcere.*

Ierem. 3. Impudentia dedecet fœminas.

Nonus, qui ſertum hoc cōronat flos, fraus eſt & impoſtura, quod ſanè probris intolerabile eſt, cæteroquin peruerſis fœminis perfamiliare & commune. Hoc illas colore depingit Sapiens, & probè neminem non monet in Prouerbijs: *Ne intenderis*, inquit *fallaciæ mulieris, fauus enim diſtillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius; nouiſſima autem illius quaſi abſynthium, & acuta lingua eius quaſi gladius biceps.*

Prou. 5.

Decimus eſt, inquietudo & diſcurſio. In Prouerbijs item hæc eruitur, & eſt verum mulieris propudioſæ argumentum. Hanc Salomon meretricem ac pellacem deſcribens mulierem, ad cæteras eiuſdem proprietates hanc adiecit, *Garrula, & vaga & quietis impatiens.*

Prouer. 7.

Vndecimus, eſt ſtultitia, qua permultæ perfuſæ mulieres, tam introrſum in animo, quàm foris in capite: intus quidē mille vanitatibus & inanijs, quas mente voluūt, oppletæ ſunt; foris verò tot fucos, artificioſa pegmata, vittas, tænias, faſcias, tot artibus, inuentionibus, vinculis, gyris, nodis & modis paratas in capite geſtant, vt omnigenas ſtultitiæ ſpecies in vertice prę ferant. Auctor huius rei eſt Sapiens, dicē: *Circulus aureus in naribus ſuis, mulier pulchra & ſtulta.* Quo vno carbone ac fuligine mulieris nomē magis inficitur, quàm vulgaribus & communibus omni fœmineæ miſerijs ac probris. Sępè namque plus apud eas reperire eſt ſtultitiæ quàm ſapientiæ. Teſtes ſunt decem illæ virgines Euangelicæ, quarum quinque erant fatuæ.

Multæ mulieres ſtultæ.

Prou. 11.

Duodecima denique & vltima ſuneſti huius ſerti pars & membrum, ipſa eſt à dæmone inſeſſio: quando nimirum anima, corde, ac capite malignū mulier ſpiritum continet. S. Lucæ Euangelium ex-

Luc 11. exemplum nobis ſuggerit dicens: *Erat mulier habens ſpiritum immundum*. Lucas nonn ſi vnicam ſui temporis producit, ſed noſtro nobis ſæculo ſexcentas afferre liceat, quæ verè nō ab vno, ſed ab infinitis ſpiritibus immūdis poſſidētur.

Multæ fœminæ à maligno ſpiritu poſſeſſæ.

Magdalena omnigenis coronata vitijs.

Hæc igitur mulieris fatuæ & infamis corolla, contexta non è duodecim lucentibus ſtellis, vti i 12 Apocalypſeos, quæ matronarum honeſtarum & prudentium propria eſt; ſed è totidem velut nigricantibus carbonibus & adulterinis partibus, peccatis inquā enormib' & vitijs deteſtabilibus, qualia etiam in ſuo Magdalena vertice geſtabat. Cogitate enim eam vt mulierem fatuā, infamem, omnique virtute deſtitutam, omnibus hiſce vanitatibus, iniquitatibus, vitijs, abōminationibus, alijſque nomine & ſexu eius indignis titulis, redimitam. Erat ſiquidem ſuperba, ambitioſa, luxurioſa, delitioſa, garrula, eff. ons, vafra, vaga, fatua & à dæmonio occupata. Vno velut faſce hæc omnia complexus eſt Euangeliſta, dum eam peccatricis nomine indigetat, *Ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix*.

Quatuor Magdalenæ peccatum aggrauātia.

Quatuor rebus mulieris huius peccata aggrauantur & increſcunt. Primò, quòd carnalia fuerint, quæ, vt quidem Gregorius ait, longè cæteris fœdiora & enormiora ſunt, imò maiorem infamiam inuoluunt: eò quòd concupiſcentia oculorum, quę eſt auaritia, & ſuperbia vitæ, nonniſi mentem, è qua proficiſcuntur, inquinent; verū n concupiſcentia carnis, id eſt, libido, corpus ſimul inquinat & animam. Hinc peccata carnalia mentem homini eripiunt, ratione eum ſpoliant, mirè eum commutant, & beſtijs eū ac pecudibus haud abſimilem reddunt. Exemplo nobis futurus rex Dauid, qui laſciuia ac libidine cor amiſiſſe ſuū ſe conqueritur, & aliud

Peccata carnis ſunt reliquis enormiora.

à Deo poſtulat, dicens: *Cor mūdum crea in me Deus*. item ille, qui in Euangelio, cùm ceteri, qui auaros & ambitioſos repræſentant, honeſtè & modeſtè ſe excuſarent, ad nuptias regis inuitatus à carnali voluptate extra mentis ſtatum abreptus, bruti inſtar & pecudis abſolutè ait, venire detrectans, *Vxorem duxi, ideò non poſſum ire*. *Pſal 50.* *Luc.14.*

Secūdo, quòd peccata eius eſſent publica, ac proinde notoria & omnibus cognita. Dicitur quippe fuiſſe peccatrix in ciuitate. In ciuitate namq; peccans omnibus loquendi dabat anſam, & nemini non erat offendiculo: nam peccata publica & manifeſta non Deū modò offendunt, ſed & vniuerſæ Eccleſiæ & proximo ſunt ſcandalo; ac proindè grauiora ſunt, maiorique damnationi obnoxia.

Peccata publica ſunt grauiora & damnabiliora reliquis.

Hinc etiam Nathan Propheta Dauidis culpas & crimina exaggerans, his eum verbis corripit, *Blaſphemare feciſti nomen Domini*. perinde ac ſi dixiſſet: peccando tantum tamq; patens regnicolis ſimul & externis ſcandalum dediſti, vt qui te deliquiſſe inaudiuerunt, teque norunt, ita offenſi fuerint, Deum ipſum vt exacerbarint, aduerſus eius maieſtatem murmurarint, ſanctumque eius nomen blaſphemijs proſciderint, quòd Sauli regno & diademate ablato ipſum in te transfuderit, qui centuplo illo es deterior, omnigenaq; te nequitia illum exſuperas. *2 Reg.12.*

Tertiò, quòd delicta eius numero fuerint plurima. Colligere hoc eſt è verbis Redemptoris apud Lucam dicentis; *Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniā dilexit multū*. Atq; hęc ipſa multitudo mirū in modum peccatū aggrauat, vti eruimus ex illo Geneſeos loco, in quo ſcribitur, Deū viſa criminū & abominationum Sodomiticarum ac Gomorrhæarū copia,

Peccata Magdalenę numero plurima. *Luc.7.* *Gen. 18.*

copia, his vſum verbis, *Clamor Sodomorũ & Gomorrhaeorũ multiplicatus eſt, & peccatũ eorũ aggrauatũ eſt nimis*. Per clamores Sodomæ & Gomorrhæ multiplicatos intellige peccatorũ ipſorum numerum; ſingula quippe delicta, dũ committuntur, in cœlũ clamorem tollunt, Deumq; exacerbatũ ad iuſtitiam & vindictã excitant. Colligitur hoc ex verbis proximè ſequentibus, quibus Deus ait, *Deſcendã & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint*: id eſt, an tot tantaq; commiſerint crimina, quot clamores audiui.

Singula peccata clamãt ad Deum, dũ committuntur.

Gen. 18.

Contritiones ſuas, dolores & pœnitentiam, ſimul & peccatorum grauitatem recenſens Dauid, in illorum numero & copia eam potiſſimùm collocabat, & maiore lacrymarum quàm verborum vi dicebat, *Circumdederunt me mala, quorum non eſt numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem, multiplicatæ ſunt ſuper capillos capitis mei, & cor meum dereliquit me*, & bruto factus ſum perſimilis. Atque inde exclamandi ſeriò occaſionem ſumit, *Complaceat tibi Domine, vt eruas me, Domine ad adiuuandum me feſtina.*

Pſal. 39.

Multitudinẽ delictorum deplorat Pſalmiſta.

Quartò, quòd omnigenis obnoxia fuerit peccatis. Atque hanc ob rem apud Marcum dicitur à ſeptem occupata fuiſſe dæmonijs, quæ inſigni cum miraculo ab ea Dominus pepulit. Audite quid de ea ſcribatur, *Surgens Ieſus manè prima Sabbati, apparuit primò Mariæ Magdalenæ, de qua ſeptem eiecit dæmonia.* In quæ verba hanc adfert paraphraſin magnus Gregorius: *Quia ſeptem diebus omne tempus comprehenditur, rectè ſeptenario numero vitiorum vniuerſitas deſignatur, & ſic omnibus vitijs plena fuit & infecta.* Idem ex Euangelio colligitur, in quo generali nomine *peccatrix* dicitur, & quidem *in ciuitate peccatrix.*

Marc. 16.

Maria Magdalena omnigenis dedita peccatis.

O igitur admirabilis boni ac benigni Dei miſericordia! ò iudiciorum diuinorum abyſſus! crimina eius per ſolam Hieroſolymam diuulgata & nota ſunt, ſed quæ in illam collata eſt gratia, & quâ eadem pœnitentiâ eluit, per vniuerſum diffuſa eſt orbem & prædicata. Promiſit hoc illi etiamnum viuenti Saluator dicens: *Amen dico vobis, vbicũque prædicatum fuerit hoc Euangelium in toto mũdo, dicetur quia hæc fecerit in memoriam eius.* & ſanè appoſitè ad illa Apoſtoli ad Romanos verba, *Vbi abundauit peccatum, ſuperabundauit & gratia.* Nam delictum reuera in Maria Magdalena abundauerat, vnde & gratia deinde in ipſa ſuperabundans fuit; ſcelerum eius fama Hieroſolymitanas portas vix egreſſa eſt, verùm pœnitentis eiuſdem totum perambulauit orbem.

Matth. 26.

Rom. 5.

In ciuitate peccatrix. Studiò forſitan hac illam ratione Euangeliſta deſignare voluit, vt ſimul cauſam innueret, ob quam miſera hæc peccatrix eò miſeriarum prolapſa ſit, eò quòd nimirum in ciuitate commoraretur, in qua vt plurimùm variæ peccandi occaſiones occurrunt, & maiores hauddubiè Dei exacerbandi offendendiq; cauſæ, quàm in agris, aut rure. Hinc quàm poteſt intentiſsimè exclamat Ieremias; *Fugite de medio Babylonis, vt ſaluet vnuſquiſque animam ſuam.* & fugæ huius rationẽ ſubnectit, *Si quidem murus Babylonis corruit, egredimini de medio eius populus me*, *vt ſaluet vnuſquiſq; animã ſuã ab ira furoris Domini & ne fortè molleſcat cor veſtrũ, & timeatis auditum, qui auditur in terra.*

In vrbibus maiores peccandi occaſiones, quàm in pagis.

Ierem. 51.

Quatuor hiſce è verbis eruemus ingẽtia quæ vrbibus imminent diſcrimina, quæ quicumque animæ ſaluti proſpicere cupit, quàm diligentiſſimè euitet oportet. Primum eſt ruina & repentina mors; eò quòd in vrbibus omnia ruinã

Quatuor in vrbibus diſcrimina.

& caſum minitentur, omnia vacillent, earumque muri ſemper prolapſui proximi ſunt. Secundum, Dei furor, & iuſtitiæ eius acerbitas, quæ vt plurimum antè in vrbes quàm agros & vicos detonat: teſtis Sodoma, Gomorrha, aliæque vrbes plurimæ. Tertium, morum corruptio & laſciua mollities: in vrbibus namque animi ignaueſcunt, virtutes emolleſcunt, & voluptatibus, delicijs, recreationibuſque homines corrumpuntur ac pereunt. Quartum, turba, inquietudo, & anxia ſolicitudo, quæ in rebuſpublicis opidiſque, ob quotidiana & aſſidua negotia, lites, turbelas, ambitiones, diſſidia, tumultus, ambitum, aliaque incommoda, alibi non occurrentia, & à pagis longè exulantia, nuſquam non habetur. quamobrem, verbo vt dicam, in agris pax eſt & quies, & turbæ, bellaque in vrbibus: illic ſalutis procurandæ ratio commodior: hic maiora, frequentiora, euidentioraque animarum ſunt pericula.

Ira diuina ſemper in vrbes graſſatur.

Quies in agris, in vrbe tumultus.

Non ſunt hæc vani commentitij que conceptus, aut leni manu proculæ inuentiones. Apoſtolus quippe diſcriminum quæ ſubierat vitæ catalogum texens, & pericula omnigena enumerans, ea quæ in vrbibus occurrere ſolent inter prima collocat. Ad manum eius habeo ex ſecunda ad Corinthios verba, *Periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in ciuitate periculis in mari.* Vide te vt ciuitates inter loca diſcrimini obnoxia & ruinis diuerſiſque caſibus expoſita recenſeat. Atque ob hanc fortaſſe cauſam, Magdalenam noſtram fuiſſe in ciuitate peccatricem, in Euangelio refertur. *Ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix* &c.

2. Cor. 11.

Pericula quæ ſunt in ciuitate, ſunt maxima.

Hæc à vero quidem minimè diſſentanea, equidem dictam exiſtimo in ciuitate fuiſſe peccatricem, ad infamiæ notam exprimendam potiùs, quàm huius mulieris probrum; ſunt quippe alia peccata conclauium, alia domuum, alia vrbis, & quò hæc notiora euidentioraque ſunt, eò & enormiora, & magis deteſtanda. adeò vt, ſi peccata, quæ in conclaui & in abdito cõmittuntur, & in oculos vulgi non incurrunt, noxia ſint; multò ſanè magis ea, quæ domi, quæque famulis, ancillis, pediſſequis, culinarijs, alijſque domeſticis paulatim innoteſcere incipiunt: at quæ in ciuitate, quæ & publica ſunt, & omnibus perſpicua, omnium ſunt & grauiſſima, & maximam perniciem ſecum trahunt. ideò ſcilicet, quòd ſcandalo & offendiculo alijs ſint, & inſignis prauitatis & communis corruptionis argumenta.

Peccata alia cõclauium, alia domus, & vrbium alia.

Fugite ergo, Chriſtiani, fugite peccata ciuitatis, fugite & cauete peccata publica. Turpe namque & infame eſt, ſi quis publicè diffametur, ſi vulgi fabula fiat, & in omnium ore linguiſque natet. An non venit in mentẽ villici illius apud D. Lucam, qui apud patremfamilias diffamatus, & accuſatus cùm eſſet, omnes eum vt bonorum herilium diſſipatorem, & dilapidatorem paſſim habebant: quem ad ſe euocatum herus, vt rationem villicationis redderet, acriter corripuit, & ſparſam in populum famam, infamiæque notam ilicò obiecit, exprobrans, *Quid hoc audio de te?* quæ de te fama ſpargitur? ecquod omnibus peris offendiculum? quaſi diceret: Profuſio tua & malè adminiſtrata villicatio omnibus dicendi anſam præbent; ob iniquè geſtam rem meam paſſim malè audis: bonorum meorum quam facis diſſipatione paſſim vulgi fabula factus es.

Luc. 16.

Scio hoc reuera nonniſi parabolam eſſe, ſcio tamen moralem quoque hinc eli-

elici ſenſum poſſe, & cùm Deus magnus quidam paterfamilias, noſque eius villici ſimus, nihil eſt, quod maieſtatem eius magis ad iracundiam prouocet, aut acerbiùs exacerbet, quàm dum vita diffamata eſt, crimina noſtra nemini non patefcunt, fama & nomen omnium pedibus proculcatur, peccata publica ſunt, & ſcandala data, & de nobis noſtriſq; actionibus omnes paſſim in omni contubernio ſermonem ſpargunt. Si verò beatos Pſalmiſta prædicarit eos, quorum tecta erant peccata, & nemini patebant; ipſe longè potiùs eos planè infelices cenſeo; quorum crimina manifeſta ſunt, publica, notoria, & omnium oculis reuelata. Talia porrò erant Mariæ Magdalenæ delicta, cũ de ea ſcribatur, *Erat mulier in ciuitate peccatrix.*

Pſalm. 31.

Non ſine ratione & cauſa hæc ab Euangeliſta addita eſt circumſtantia, vt hoc pacto infelllæ huius laſciuia magis exaggeretur. Si enim rure vitam inſtituiſſet, aut in pago aliquo obſcuro, vbi rara eſt concio, docti viri qui conſulantur infrequentes, diuina officia non ea qua par eſt celebritate peraguntur, & homines pecuino propè ritu vitam inſtituunt; tolerari aliquo modo queat: verùm in vrbe, in qua quotidianæ ſunt eæque varijs in locis adhortationes, in qua templa plurima eaque cultiſſima, in qua tot paſſim ea nq; varia pietatis exercitia, in qua ſeduli Curiones & Religioſi feruentes magno ſunt numero, in qua animabus iuuandis variæ habentur rationes, ita laſciuire, ineptire & obbruteſcere, nimium quantum deteſtandum eſt.

Peccata in ciuitate admiſſa maiorem promerentur correptionem, quam ea quæ rure.

Hoc reſpexit Iſaias, dum Hieroſolymorum peccata exaggerans exclamat, *Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis, plena iudicij? iuſtitia habitauit in ea, nunc autem homicidæ.* quaſi dicere vellet, ſi virginum conſtuprationes, pollutiones matrimoniorum, iuſtitiæ corruptelæ ac deprauationes, Leuitarum ſacrilegia, templorum locorumq; ſacrorum profanationes, cædes & homicidia, aliaq; ſexcenta, quæ quotidie Hieroſolymis admittuntur, flagitia & dedecora in pago aliquo ignobili & obſcuro, in quo Dei honor, lex & timor non tam frequenter aut bene edocentur, committerẽtur, non adeo enormia illa crimina forent, purgationi eſſet locus, imò aliquam forſan excuſationem mererentur, ſed omnia hæc in tam inſigni, ampla, ſapienti, beneque morata & inſtituta ciuitate, qualis Hieroſolyma eſt, in qua in Deum fides tam ſanctè docetur, iuſtitia tam bene exercetur, lex tam doctè annuntiatur, in qua virtus in throno reſidet, increſcere, & tanto omnium offendiculo dominari, abominabile eſt, & puniri dignum.

Iſai. 1.

Lex in Deuteronomium à Moſe relata mirificè huc facit: *Si puellam virginem deſponderit vir, & inuenerit eam aliquis in ciuitate, & concubuerit cum ea educes vtrumque ad portam ciuitatis illius, & lapidibus obruentur: puella quia non clamauit, cùm eſſet in ciuitate; vir quia humiliauit vxorem proximi ſui. Sin autem in agro repererit vir puellam, quæ deſponſata eſt, & apprehendens concubuerit cum ea ipſe morietur ſolus, puella nihil patietur, nec eſt cauſa mortis.* Quid ſibi vult hoc in puniendo diſcrimen? idem crimen, diuerſa tamen eius caſtigandi ratio & pœna. Duæ puellæ in idem præcipitium ruunt, interim tamen in vnam rigidè animaduertitur, altera indemnis abit. Quænam rei huius ratio; vt hinc nimirum diſcamus, peccata vrbana longè eſſe grauiora, magis offendere, maiorique digna ſupplicio, quàm quæ in agris admittuntur, locisque campe-

Peccatorum vrbanorum grauitas. Deut. 22.

Digitized by Google

ſtribus. Hinc Magdalenę peccata tũ Euãgeliſta exaggerat, dũ in ciuitate eadem ſcribit cõmiſſa, *Erat in ciuitate peccatrix.*

Vrbanorum peccatorum grauitas.

Quid? eſſe peccatricem in ciuitate? qui fieri hocce poteſt? Deumne in vrbibus ad iracundiam excitari poſſe, in quibus tot illuſtria dantur documenta, tot honeſta habentur morataque cõtubernia, tã pręclara monita, tot ſancta exempla, tot viri doctrina celebres, tot pia loca? vndenã ergo tot in vrbibus peccatores, tot præuaricatores, tot perfidi Iudæ, tot aduerſus diuinam maieſtatem inſurgentes? Deplorabat hoc hiſce verbis Sophonias, *Deſolatæ ſunt ciuitates.* id eſt, vrbes & oppida, quæ virtutis eſſe debebant academiæ, honoris theatra, amoris timoriſque diuini gymnaſia, & honorabilia ad homines in ijs, quæ ad ſapientiam ſpectant, continendos, & ad omnipotentis Dei cultum traducẽdos, loca, deſolata ſunt penitus, omnia ibidem in perniciem ruũt, mera ibi diſſolutio, abominationum illic receptaculum, laſciuiæ palæſtra, ac publicæ peccatorum ac vitiorum ſcholæ. Hactenus hæc in peccatricis noſtræ dedecus & ignominiam dicta ſunto, iã honorem eius per inſignem quamdam pœnitentiam & virtutum exercitium reſtauratum proponam, atque hoc eſt, quod ſecunda concionis parte facturos eramus polliciti.

Sophon. 3.

S. Maria Magdalena ſingulare omnibus exemplar fuit.

Vt ergo partem hanc aggrediamur, ab ipſis Euangeliſtæ verbis eam auſpicabimur. *Ecce mulier.* Nec immeritò ſanè ab hoc aduerbio admirandi exorſus eſt, vt nimirum mulier hæc tum mulieribus omnibus, tum viris, tum vniuerſo etiam mundo velut ſpeculum & imago proponatur: & ſanè ſingulare quoddam virorum, feminarum, & omnium omnino mortalium fuit exemplum. *Ecce mulier* admirabilis in pœnitentia, *mulier* in amore diuino incomparabilis. *Mulier*, quæ ea amoris in Ieſum Chriſtum ſigna & argumenta dedit, qualia nulla vmquam mulier præſtitit. *Ecce mulier* generoſa, virilis animi & fortis, qualem videre optauit velut raram in terris auem Parœmiographus, *Mulierem fortem quis inueniet?* *Ecce mulier* hæc admirabilis, *quæ fecit confuſionem in domo regis Nabuchodonoſor*, id eſt, diaboli, quod in Iudithæ viduæ olim elogium ſcriptum eſt.

Prou. 31.

Iudith 14.

Ecce ſemper admirationem notat.

Ecce mulier. Vocula hæc emphaſin ſemper & energiam habet, & quocumque legitur loco, magna, admiranda, inſolitaque notat. Ita Vagao Holoferni principi à cubiculis generoſum & admirabile quoddam à feminea commiſſum dextera facinus pro dignitate enarraturus ait, *Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius non eſt in illo.* quaſi dicat: Rem nouam, inuſitatam, & admiratione plenam! femina vniuerſis Aſſyriorum caſtris inſultauit, ecce Holofernes pręfectus capite truncus in terram prouolutus iacet. Ita quoq; Euangeliſta noſter *Ecce* habet, id eſt, videte, conſiderate, eſtote intenti, audite loquentem rẽ nouam, memorabilem, & nunquam hactenus auditam enarrabo. *Ecce mulier*; quæ quia publicè deliquit, publicam etiam agit pœnitentiam, & à ſuorum delictorum cognitione eam orditur.

Primum enim, quod in peccatricis huius conuerſione refert Euangeliſta, vera eſt Dei, & ſuiipſius cognitio. *Vt cognouit*, Deum quem offendebat, animam quam perditum ibat, peccatum quod committebat, ſupplicium quod promerebatur, periculũ in quo verſabatur. *Vt cognouit* ſe Dei donis abuti, diuinam ſe maieſtatem ad iracundiam prouocare, honorem prodigere, & nomen peſſumdare, familiæ ſe ſuæ maculam infamiæ

Digitized by Google

infamiæ affricare, & prauo omnibus exemplo eſſe; ilicò ecce, peccato valedicere, vanitates deſerere, diſſolutiones relinquere, diuinam miſericordiã inuocare, præterita delicta lacrymis expiare, & pœnitẽtię fruct' edere quã promptiſſima fuit. Mali ergo cognitio bene operandi illi initiũ ſuppeditat. *Vt cognouit.*

Gen. 1. Primò ante omnia in rerum creatione lucem condidit Deus, dicens: *Fiat lux*, atque inde vlteriùs ad ceterarum creationem rerum proceſſit; ita primò in parui mundi, id eſt, hominis, reformatione, lucem, id eſt, veram cognitionem, idẽ infert Deus. In huius rei ſignũ Dauid vt peccator quidẽ, ſed ad pœnitendum iam promptus, vtpote lacrymis oculos ſuffuſus & gemebundo ore ait, *Ampliùs laua me Domine ab iniquitate mea, & à delicto meo munda me*; cauſam eius mox ſubnectit dicens, *Quoniã iniquitatem meã ego cognoſco.* quaſi dicat, eò quòd peccatum ipſe meum agnoſco, hinc eius à te veniã Domine, efflagito, teq; ſupplex obſecro, vt ſecundùm magnã miſericordiam tuã mei miſerearis. Quanta enim meã ſunt delicta, & quænam tua patientia? quamdiu velatos habui oculos, quãdiu peccato affixus hæſi, quamdiu cæcutiui in animo, quamdiu miſeriæ ſtatũ agnoſcere minimẽ potui; tãdiu peccatis egredi nolui, nec de vitijs valedicendo, teq; veniã rogando, & me pœnitẽtiæ dando vel minimũ laboraui: at modò vbi à palpebris caliginẽ illã amouiſti, cognitionẽq; iniquitatũ mearũ mihi dediſti; & agnoſcere incipio in quo verſor periculum, & quod adeo, ſi in delinquẽdo pergam, diſcrimen; hinc ſupplex tibi prouolutus, oculo lacrymante, & corde contrito & humiliato obteſtor, vt miſericordia tangaris mei, peccata deleas, & quidquid deliqui, pro tua indulgere mihi velis clementia.

Pſalm 50.

Dauid à peccati cognitione pœnitentiã auſpicatur.

Hoc etiam proceſſit ritu ſanctiſſima hæc noſtra peccatrix; etenim mox vt peccatum cognouit, pœnitere cœpit, & ipſum vehementi aquarũ diluuio eluere. Vt cognouit inquam vitæ probrum, peccatorum ſuorum horrorem, miſerũ animæ ſtatũ, noxarum multitudinẽ, derepentẽ exſurgẽs domoq; egreſſa vanitatibus valedicit, veſtes diffringit, in capillos & oculos graſſatur, perq; compita velut lymphata ac furibũda vagatur, medicũ quęritat, remedia conſectatur, & ad pedes Redẽptoris ſupplex ſe, Dauidis exemplo, abijcit, & cum eodem exclamat, *Eripe me de inimicis meis Domine, ad te confugi.* Norat dixiſſe iã olim Redẽptorẽ, & euocaſſe ad ſe oẽs, *Venite ad me oẽs qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiã vos.* Ipſa verò quia grauib. delictorum oneribus grauata erat, hinc ad Chriſtũ cõfugit, vt ab ipſo exoneraretur. Pſalm 142. Marc. 11.

Non imitatur porrò ſceleſtum illum Aegypti tyrannum Pharaonẽ, qui ranarum aliorumq; fœdorũ animalium, quæ & regiam cõplebant, & in conclaue penetrabant, imò & in thalamũ & lectum inſiliebãt, moleſtia incurſuq; grauatus, & à Moſe monitus, vt diẽ tempuſq; daret, quo ipſe pro rege, pro ſeruis & cliẽtibus eius, & pro populo vniuerſo deprecaretur, vt abigerentur ranæ, muſcæ & ciniphes; bene monentẽ à ſe reiecit, occaſionem capillatam antrorſum non arripuit, in aliud rem tempus diſtulit, *& reſpondit, cras.* Hinc illæ lacrymæ. Non ita inquam Magdalena; verùm vt cognouit, vt cœlitus inſpirata fuit, ad animæ medicum curatoremque omni quo poteſt ſtudio properat. Exod. 8.

Deo Samuelem adoleſcẽtẽ noctu euocante, ilicò quidẽ ipſe ſtrato ſurgit, vocem audit & vocantem, ſed ad Heli dominum ſuum abit. Ita hodie permulti, durante terra peccati nocte, & in vitijs altùm ſtertentes, à Deo vocantur; qui ſtatim quidem exſurgant, 1. Reg 3.

gunt, ſed ad mundum abeunt, non ad vocantem Deum. E contra verò peccatrix hæc, vt per internas inſpirationes, per conſcientiæ remorſum, per ſuppliciorum formidinem cognouit, à Deo ſe vocari, confeſtim ad Redemptorem feſtinat.

Vt cognouit. vt cognouit inquam morbi ſui diſcrimen ac grauitatem, ſtatim ad medicum feſtinat ſalutem quæſitura: nihil illam remoratur aut impedimento eſt, quò minùs in cœpto pergat; non mundi oblocutiones, non amaſiorum irriſio, non æqualium mulieccularum exploſio, non Phariſæi cõtumelia & exprobratio; Simonem Leproſum minimè veretur, famulos domeſticos non curat, non conuiuarum pudore tangitur; ſola illi peccata verecundiam incutiunt, ſolam Dei offenſam metuit, & ad vnicam Ieſu Chriſti, quem offenderat, præſentiã erubeſcit. Ita pœnitens ille rex ad Dei ſui pedes prouolutus ait, *Tibi ſoli peccaui, & malum corã te feci.* id eſt, Etſi, ô Deus meus, Vriam grauiter offenderim, & ſubditis meis offendiculo & ſcandalo fuerim, te tamen ſolum curo, te ſolum timeo, tui ſolius me pudet. Ah! non ita hodie agunt peccatores; Deum non verentur, ſed ob homines dumtaxat & oculos hominum erubeſcunt. In quo illis Suſannæ pudicitiæ inſidiatoribus perſimiles, gaudentibus viſo ianuas & aditus omnes viridarij occluſos, quaſi à nemine inter peccandum conſpiciẽdis, perſpicaciſſimi Dei oculos, omnia penetrantes, & nihil non in abdito commiſſum rimantes minimè veritis. Peccatrix Magdalena longè aliter ſe gerit, nihil enim mundum reuerita, omni mundano intuitu conculcato, ſolius Dei eam pudet, & ad pedes illius retrorſum verſa, ſeque proſternens, in faciem eius non audet intueri.

Magdalena ob ſola erubeſcit peccata.

Pſalm 50.

Peccatores ſolam mundi confuſionem metuunt, de Deo parùm ſoliciti.

Vt cognouit. Homines non metuit, in tenebroſam rẽ noctẽ non differt, quã à nemine cõſpiciẽda erat, Phariſæi obloquia minimè attẽdit, amaſiorũ ſuorũ riſum exploſionemq́; nequaquã moratur. Inſtat nempe delictum, vrget, cogit, & compellit, vt remedium ei quærat. Quàm ergo meritò ac iure Ieremiæ Deus ait? *Arguet te malitia tua, & auerſio tua increpabit te.* noctu & interdiu, & nullam tibi requiem concedet. Et ſanè ita ſe res habet: peccatum ſiquidem ipſum aduerſus peccatores inſurgit, animum illorum exagitat, conſcientiam diuexat, eoſque violentiſſimè cogit, ipſi vt renuntient, ac tyrannidi eius ſe ſubducant.

Peccatum peccatores compellit, vt ipſum deſerant.

Ierem 2.

AEgyptij ipſi, qui filios Iſrael captiuitate & ſeruitute premebant, quàm enixiſſimè & importuniſſimè ipſos orabant, domibus vt ſuis egrederentur, in libertatem ſeipſi reſtituerent, in promiſſam patribus terram abirent. Dicenti mihi forſitan fidem non haberetis, niſi Exodi verbis quod dico, confirmarem. ait ergo, *Vrgebant Aegyptij populum Iſrael de terra exire velociter.* Cogita, obſecro, peccatrix anima, peccata tua totidem eſſe velut Aegyptios, quorum ipſa ſeruitio imperioque ſubiecta es, & quæ te torquent & excruciant; hæc ipſa clamoribus te ſuis internis inuitant, quin imò cogunt & vrgent, vt illorum manibus te repentè eripias, & captiuitatis tyrannicæ illorum terram relinquas.

Exod. 12.

Ipſa inquam peccata, poſtquam eadem iam commiſſa ſunt, aduerſus nos inſurgunt, bellum nobis mouent, animum mentemque lancinant, ſpiritum metu ac formidine complent, noſque noctu diuque aſſiduis curarum & inquietudinum tormentis exagitant, vt

Peccata nos oppugnant, mox vt eadem admiſimus.

tandem

Digitized by Google

tandem aliquando ijs valedicere, vincula captiuitatis abrumpere, & è tam barbara immaniq; crudelitate nos eripere cogamur. An non tortores ipſi & carnifices, qui in redemptorem tam immaniter omni tormentorum genere ſæuierant, primi fuere, qui orabant, & inſtando occlamabant, vt deſcenderet de cruce: *Clamabant dicentes ſi filius Dei eſt, deſcendat de cruce.* Peccata profectò, & tortores ſunt, & Iudæi, & carnifices, animas noſtras cruci affigentes, & ad mortem rapientes; quæ poſtquam letalē intulere plagam, tum ipſa inſtant, clamant, & nihil non agunt, vt de cruce hac deſcendamus, hoc mortis tumulo prodeamus, & ad vitam reſuſcitemur.

Matth. 27.

Hoc expertus ipſe Dauid in ſe, gemens ait, *Peccatum meum contra me eſt ſemper*, numquam mihi quietem indulget, dicere vult; Peccatum meum tortor eſt, aſſiduè me exagitans, & inſtans, ipſum vt eijciam foras, cogit, impellit, inſtat, vrget, quin imò enſem porrigit, bellum illi vt moueam, quò tandem requiem inueniam, & interna conſcientię pace gaudeam. Quod Dauid de ſe, hoc quilibet de ſe peccator dicat oportet, ac nemo ſanè eſt, ſi modò verè quod experitur, cōfiteri velit, quin liberè dicturus ſit, vix ſe ſcelus conſciſſe, quin ilicò ab ipſo atrociſſimè diuexetur, tāq; crudeliter lancinari ſe ab eo ſentiat, vt cogere hominem quodammodo, ad ſe expellendum eliminandumq;, & bellum ſibi indicendum, quò è conſcientia tandem emigret, videatur. Patet hoc euidentiſſimè in pœnitente hac peccatrice, quæ mox vt peccati ſui fœditatem perſpexit, nullam mundi confuſionem morata, ad filij Dei pedes ſupplex ſe abijcit, vt ab eo liberetur.

Pſalm 50.

Peccatum ipſum nos cogit vt foras eijciatur.

Vt cognouit maieſtatem ac dignitatem eius, quem tot criminibus offenderat, ad eius confeſtim pedes prouoluitur, veniam commiſſorum poſcit, contritionem illi ſuam & lacrymas offert, ei ſiq; nomine maximas deuorat difficultates, & contemnit omnia. Duo ſunt, quæ ex hominum opinione mundanorum inſignem amorem teſtantur. Primum cùm amici cauſa quis omnia aſpernatur; alterum cùm eiuſdem in gratiam magna & ardua aggreditur. Vtrumque in Maria Magdalena locum habuit: nam ob Ieſum Chriſtum, quem vnicè diligebat & complectebatur, reliquit omnia ſeipſam relinquendo, veſtes inquā reliquit ſuperbas, vnguenta illa pretioſa, fucos illos venereos, geſtus illos amabiles, conſortia illa iucunda, ſymphoniam illam gratiſſimam, cubicula illa aulæis conueſtitā, amaſios illos molliculos adeò & laſciuos, voluptates illas adeò illices, aliaſq; innumeras, quas mundus affert & ſpondet delicias: deinde opera adeò ſublimia, ardua difficiliaq; aggreſſa eſt, tā promptam inquam vitæ emendationem, reformationem adeò ſanctam, & pœnitentiam adeò rigidam.

Duo magni amoris argumenta.

Maria Magdalena propter Deum reliquit omnia.

Quod in domo quam occupauit incendium fieri videmus, hoc ipſum in Magdalena locum habuit. ardente namq; domo, è feneſtris veſtes elegantes, aurea argenteaq; vaſa, aulæa auro intertexta, arcæ gazam & theſauros continentes, aliaq; ſupellex domeſtica eijcitur. Ita Magdalenæ noſtræ corde diuino illo æſtuante incendio, de quo in Threnis ſuis Ieremias, *De cœlo miſit ignem in oſſibus meis, & erudiuit me*; omnis ilicò domus conflagrat, anima eius igne penitùs inardeſcit. Quid ergo mirum ſi auratas ſericaſque veſtes, ſi toralia, ſi torques, & murenulas aureas; ſi gemmas & annulos, inaures, ſpecula, armillas, ſyrmata & pallas; muſcum,

Comparatio.

Thren. 1.

Supplement. Beſſai. Dd myrrham,

myrrham, nardum, pulueres pigmentarios, fucos, ſtibium & perpuriſſum, & quidquid in conclaui cubiculoque ſuo elegans & pretioſum habebat, ab ſe reiecerit. Hæc nimirum eam impulit notitia, *vt cognouit* ſcilicet.

Sanationes à Redẽptore in alijs factę ſpem dant Mariæ Magdalenæ.

Mox ergo *vt cognouit*, quanta Ieſu Chriſti miſericordia foret, quàm admirabilis quæ in medico hoc eluceret potentia, quàm beata ſpes peccatoribus data, & quàm raræ ſint à Chriſto Ieſu ſanationes & medelæ paſſim per vniuerſam Iudæam datæ; vtpote qui Simonẽ Leproſum à lepra mundauerat, Chananeæ filiã à dæmonio liberarat, Samaritanæ tot adulteria remiſerat, in Hæmorrhoiſſa ſanguinis fluxũ ſtiterat; agnouit ilicò, ſe eundem accedendo medicum ſimiliter à lepra mundandam, à peccati dæmonio liberandam, à tot luxuriæ ac libidinum generibus abluendam, deniq; à tetro tot peccatorum ac ſcelerum fluxu perſanandam. Hanc illi ſpem ſuggeſſit delicti ac ſuiipſius cognitio.

Quatuor veram pœnitentiam præcedere ſolita.

Vt cognouit. his è verbis, quatuor eſſe colligo perfectam pœnitentiam præcurrere & antecedere ſolita ac veluti anteambula. Primum eſt, diligens vniuerſæ vitæ anteactæ inquiſitio, ac ſedulum eiuſdem examen. Veri namq; pœnitentis partes ſunt, ſedulò anxieque inquirere, ecquo Ieſu Chriſti miſericordiam inueniat modo, idque ad imitationem ſapientis & ſolicitæ ſponſæ illius in Canticis, quæ ſponſum ſuum quæritans ait, *Surgam & circuibo ciuitatem, quæram quem diligit anima mea.* Idẽ verè pœnitens anima dicat & agat.

Cantic. 2.

2 Reg. 19.

Semei perfrictæ frontis vir & contumelioſus vt qui maximè, cùm regem Dauidem iniurijs & conuitijs ſuis offendiſſet, omni deinde qua potuit ratione illi reconciliari ſtuduit, eius gratiam qua exciderat ambiuit, & pacem cum eo redintegrare, & veterem amicitiam inire conatus eſt. Ita quoq; Maria Magdalena diſſolutioni deditiſſima, quæq; toties Regem regũ irritarat, eiuſque maieſtatem ad iram prouocarat, longa quadam ac ſedula inquiſitione, ſaluti ſuæ quærendæ aptiſſimas rationes excogitauit, & Chriſti gratiam quæſiuit, quam tandem feliciter adinuenit. hinc Euangeliſta ait: *vt cognouit.*

Præparatio ſufficiens veram præcedat pœnitentiam.

Alterum perfectæ pœnitentiæ præambulum ipſa eſt præparatio & ſufficiens diſpoſitio. Verus namq; pœnitens poſt ſedulum & curioſum vitæ præteritæ examen, & diligentem miſericordiæ diuinæ indagationem, generoſa quadam reſolutione, & inuiolabili in bono perſeuerandi, & numquam à Dei ſui cultu deſciſcendi propoſito, ſe præparet oportet, pij illius Regis exemplo, qui heroica quadam mentis conſtantia ait, *Iuraui & ſtatui cuſtodire legem tuã*, & numquã à ſtatutis tuis diuinis deflectere. Idẽ pœnitens noſtra ſtatuerat, inuẽto.n. eo quem quærebat, ſatis ſufficienterq; ſe preparauit ad faciendũ quę decreuerat; dictũ ſiquidẽ in Euangelio eſt, attuliſſe illã alabaſtriten vnguenti nardi piſtici pretioſi, & in illius, cuius implorabat miſericordiã, caput effudiſſe.

Pſal. 118.

S. Maria ſufficientem præparationem ad pœnitentiam attulit.

Pudor præcedat pœnitentiam oportet.

Tertium, quod fidelem & ſincerã pœnitentiã præcedat oportet, pudor eſt, & verecundia. homo namque verè pœnitens, Deo ſe omnia ſcienti & cognoſcẽti ſiſtens pudore emoriatur oportet, & coram eius, quẽ tot maleficijs offendit, facie erubeſcat. Quamobrẽ Dauid rex, peccatores ad pœnitentiam, conuerſionem, vitæq; emendationem adhortans, auctor eſt, vt à pudore & confuſione eã incipiant: *Conuertantur*, inquit, *& erubeſcant valde velociter*, ob diuinam maieſtatem ad iracundiam prouocatam.

Pſal. 6.

Pudor

Cum peccator Deo ſe ſiſtens erubeſcere debeat.

Pudor verò aut erubeſcentia nihil eſt aliud, quàm paſſio, quam rei alicuius inhoneſtæ & infamis perfert appetitus præſertim coram hominibus honeſtis. Cùm ergo peccati fœditas & infectio maximè ſit abominanda & turpiſſima, & facies Dei viuentis ſummè honeſta; hinc ei ſe peccator & reus per pœnitentiam ſiſtens, inſignem verecundiam ac pudorem præferat, omnigenaq; ratione erubeſcat oportet. Non defuit & hæc Magdalenæ diſpoſitio: Chriſto nāq; hodie ſe ſiſtens, ita erubuit, & cōfuſione oppleta fuit, vt retro ſecus pedes eius ſtet, eumq; in facie videre non audeat.

Humilitas perfectam pœnitentiā præcedat.

Quartum ad pœnitentiam neceſſariū & maximi referens, & quod omnium caput eſt, veramq; omnem pœnitentiā ſemper debet præcurrere, profunda eſt humilitas: verus enim pœnitens & de commiſſis dolens, ſummoperè ſe deijciat neceſſe eſt, ſuamque ſalutem & cōuerſionem à virtute peccato, à quo auerſionem & ruinam ſuam eſt auſpicatus, oppoſita inchoet: contraria enim, iuxta illud medicorum axioma, contrarijs curantur. Exploratiſſimum porrò eſt à ſuperbia omne peccatum naſci, & initium ducere: nemo ſiquidem mortale ſcelus conſciſcit, niſi ex inobedientia, rebellione, & refractaria aduerſus diuina mandata cōtumacia. Vnde ſacra Scriptura: *Anima quæ peccauerit per ſuperbiam, peribit de populo ſuo, quoniam aduerſus Deum rebellis fuit.* Quicumq; ergo ſacræ pœnitentiæ ſtadium ingredi vult peccator, à contraria & aduerſaria ſuperbiæ virtute, humilitate, inquam, curſum ſuum opus eſt incipiat, & mente humili cum Maria Magdalena, ad filij Dei pedes ſe abijciat, ad quos ita ſe demiſit, vt retro ea ſteiſſe Scriptura commemoret. *Num. 15*

Perfecta porrò hæc pœnitens adeò verecunda & humilis erat, vt Deo ſe ſiſtere minimè auderet, nedum oculis eius ſe ſiſtere, ſed retro ſtaret, eiuſque pedibus aduoluta hæreret, paſſis per vultum capillis, oculis ſtillicidij in morem ſtillantibus, facie penitùs immutata, & veſtibus humi ſerpētibus, de decoro nitoreq; mūdano parū ſollicita. Ita Eſther regina, Deum precatura regiū ſchema exuit, & quidquid ad reginæ ornatum ſpectabat, ac veſtimentis luctui lacrymiſq; proprijs ſe cooperuit, fuci & ſtibij loco cineribus caput conſperſit, & animam ſimul & corpus ieiunio abſtinentiaq; macerauit humiliata.

Maria Magdalena inſignem humilitatem oſtendit.

Eſth. 14.

Eamdem reſpirauit humilitatem generoſa ac pia Iudith, quotieſcumq; cum Deo agere ſtatuebat, ac præſertim Holofernem confectura; tunc nempe cilicium induit, cineribus ſe cooperuit, & humi proſtrata cœlum verſus vocem intendebat, diuinamq; opem expoſcebat. Ita ſcilicet Deus inuocandus, ita illius miſericordia expoſcenda, ita pœnitentia peragenda. ita eam peregit Magdalena, quæ omnibus pœnitentibus prælucere & exemplo eſſe debet. *Iudith 9.*

Deus Sabaoth & zelator, in populū Iſraël concitatus, quòd ſtolida quadā impietate vitulum aureum adoraſſet, Moſi imperat, vt ſuo illi indicat nomine, *Populus duræ ceruicis es, ſemel aſcendam in medio tui, & delebo te, iam depone ornatum tuum, vt ſciam quid faciam tibi.* Parentes ergo iuſſis, ilicò *depoſuerunt veſtimēta & tetendit Moſes tabernaculū, & vocauit illud tabernaculū fœderis.* perpendite hiſtoriam hanc, Auditores, ac videte, quomodo ſuccenſeat & ad iram concitetur Deus, quòd cùm peccatis Filij Iſraë inquinati eſſent, ornati tamen incederent, & feſtiuas & gloriæ veſtes induiſſent; quibus depoſitis iram quoque Deus depoſuerit, *Exod 33.*

Veſtium inſolentia Deum irritat. & modeſtia placat.

D d & po-

& populo ſit reconciliatus. Quo docẽtur peccatores, ſi modò veniam à Deo commiſſorum obtinere velint, & eidem reconciliari, diuinæq; illius iracundiæ furorem mitigare, veſtes eſſe ſibi pretioſas deponendas, & omne ſchema ſplendidum exuendum, ad crucis pedes corpus abijciendum, cilicio tergum premendum, cineribus caput deturpandum, oculis lacrymas eliciẽdas, contritionem corde concipiendam, animo deniq; humilitatem exprimendã, ad exemplũ ſcilicet præeuntis Magdalenæ, quæ hoc in ſchemate Chriſto ſe præſẽtat, ſed ea mẽtis humilitate ac verecundia, vix vt quaſi cõparere audeat, hinc ſtat retro ſecus pedes Domini.

Deus peccatores à retro habet.

Stare eo ſcilicet voluit, quo eam peccata ſtiterant loco: vt enim quibus mũdum cor eſt, Deo ob oculos ſemper verſantur, iuxta illam Redemptoris doctrinam, *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt*: ita vice verſa impudicos & peccatores poſt tergum reijcit. hinc Moſi, commiſſo crimine, dictum ab Angelo fuit, *Poſteriora mea videbis*. Hinc & pœnitens Magdalena, quæ corde adeò erat inquinato, totque delictorum rea, Dominum in facie non eſt auſa intueri, ſed à tergo ac poſt eum deliteſcit ſtans retro.

Matth. 5.

Exod. 33.

Pſal. 128.

Hunc potiſſimùm eligit locum, & hoc ſe locat ſitu, quòd in Pſalmographo legiſſet, *Supra dorſum meum fabricauerunt peccatores*, id eſt, ſupra patientiæ & miſericordiæ meæ dorſum, non ſecus ac fabri ferrarij ſuper incudem, iniquitates ſuas cuderunt, & exonerarunt. Ob hanc fortaſſe cauſam Maria Magdalena, quæ tot tamq; tàm atrocia in ſanctæ huius patientiæ incude flagitia procuderat, eodem quoque loco iniquitatum ſuarum faſcem exoneratum venit, vt in immenſæ illius miſericor-

diæ dorſum & ſacros Redemptoris humeros illum conijciat. Vt enim Iſaias ait, *Verè languores noſtros ipſe* (Dei ſcilicet filius) *tulit, & infirmitates noſtras ipſe portauit.* Ipſe namque in dorſum omnia mundi delicta ſuſtulit, & humeris tulit, vt ſecum illa cruci affigeret, & pœnas pro iiſdem lueret. O immenſam Saluatoris bonitatem! ipſe vt peccatores ab onere eximeret, ſeipſum grauare voluit, cumq; ad montem vſque Caluariæ id ferre decreuiſſet, tam ingens ac graue id expertus eſt, vt ſub faſce exſpirarit.

Iſai 53.

Peccatorum noſtrorum onus Chriſtum mori coegit.

Stans retro: A tergo conſiſtit: quòd ſciret neminem in conſpectu Dei iuſtificandum, iuxta illam Regis magni profeſſionem, *Non iuſtificabitur in conſpectu tuo*, & coram diuinitatis tuæ oculis, & in iuſtitiæ tuæ tremendæ tribunali *omnis viuens*. & alibi: *Vultus Domini ſuper facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum*. ac deinde metu exalbeſcens & tremens, exclamat, *Auerte faciem tuam à peccatis*. quaſi diceret: Ne obijcias, obſecro, Domine, noxas meas oculis tuis, te namque nimiopere ad iracundiam concitarent, exitijque mihi & excidij periculum crearent; ſed poſt tergum eas reijce, ne illas videas & agnoſcas. Idem pœnitens hæc & ait & agit; Iudicis namque huius furorem formidans, ac ſententiæ eius rigorem, & oculorum minas, à facie illius ſe ſubducit, & *ſtat retro*.

Pſalm. 142.

Pſal. 33.

Pſal. 50.

Retro ſtat, & poſt tergum Redemptoris latitat, vt illum inter Patrem æternum ac ſe mediatorem obijceret, quò benigniorem mitioremque illum Iudicem experiatur. Hinc non immeritò regius Vates ait, *Protector noſter aſpice Deus, reſpice in faciem Chriſti tui.* dicere vult; noli in me tuos conijcere oculos Domine, ſed primùm

Magdalena Chriſtum in mediatorẽ elegit.

Pſal. 83.

filij,

Digitized by Google

filij tui vnigeniti vultum intuere: ſi enim iniquitates hominum obſeruaueris, & reſpexeris propiùs, quis tam ſeriam rigidamque inquiſitionem ſuſtineat, tam ſeuero examini ſe ſiſtat?

Magdalena aromata pretioſa affert, vt iiſdē tetram ſcelerum ſuorum maleolentiam tollat.

Maria ergo, hac cum prudentia, & quas recenſuimus circumſtantijs, incredibili accedente verecundia, confuſione & humilitate, domum Phariſæi ſubiens, in qua Redemptor conuiuabatur, ad ſacros eius pedes ſupplex procidit, veniam ſcelerum efflagitatura, eumque ad clementiam indulgentiamque inuitatura. Conſideratione dignum eſt, illam, priuſquam Phariſæi tectum ingrederetur, diuinæque maieſtati propior fieret, manibus vacuis minimè apparuiſſe, ſed vas ſecum alabaſtrinum vnguenti ſpicati pretioſi & fragrantiſſimi plenum attuliſſe. Norat nempè peccata ſua coram Deo fœtere, & tetram exhalare mephitim, quin imò mera eſſe contagia & peſtes teterrimas. Hinc bonos ante affert odores & pretioſa vnguenta, quorum redolentia & fragrantia Redemptoris naribus eſſet iucundiſſima, vt hoc pacto omnem præteritarum noxarum maleolentiam ac fœtorem penitùs tolleret.

Exod 30. In huius rei figuram eſt, quòd altare Thymiamatis ſibi in Exodo conſtrui iuſſerit Deus, vt in eo thus alijque ſuffitus odoriferi adolerentur. Ibidem quoque mandarit, vt ſummus Sacerdos Aaron ſemel quotannis ſuper altaris huius cornua in ſanguine, quod oblatum eſt pro peccati expiatione deprecaretur. Legis verba ſunt hæc, *Et deprecabitur Aaron ſuper cornua eius ſemel per annum in ſanguine quod oblatum eſt pro peccato*. Rectè quidem ante deprecationem ac propitiationem pro peccatis ſcilicet ſuffitus præcedebant, vt bono quodammodo odore viam præpararent, & impedirent, ne tetris maleolentibuſque diuina maieſtas offenderetur. Ad ritus huius imitationē peccatrix hęc femina pretioſis & odoriferis vnguentis ſtipata, Dei filium accedit, ne fortè peccatorum ſuorum putiſcentia & fœtore eius amplitudo ac dignitas irritaretur.

Magdalena ſua Chriſto offert vnguenta, eius vt iuſtitiam placet.

En & alium conceptum. Hæc enormium ac plurimorum rea flagitiorum fœmina, grauiter ſe Deum ad iracundiam prouocaſſe eiuſque iuſtitiam concitaſſe agnoſcit. hinc forſitan eumdem placatura, & pacem cum ipſo iunctura, aromaticis refertam odoribus pyxidem affert, ipſi eoſdem vt offerat, ſimulque hac ratione teſtetur, quantoperè eum exacerbatum doleat, & quo in poſterum in illius cultum obſequiumque futura ſit animo, ecquod etiam eius diligendi conceperit deſiderium. Ita & Iacob Patriarcha, è Meſopotamia redux, comperto Eſau fratrem, quem iam dudum aduerſarium expertus erat, & inimicitias ſecum mortales gerere nouerat, in viam ſe dediſſe, & in fraternam perniciem ruinamque conſpiraſſe, quidquid è domo Labani electum ac pretioſum efferebat, ſelegit, vt in Eſau eiuſque comites diſpertiretur, & illius hoc pacto animum & furorem leniret, ſecum ipſe dicens, *Placabo eum muneribus*. Gen. 32. Eodem quoque modo Magdalena noſtra, cognito Dominum ſe aduerſarium habere, & iam dudum iuſtitiam eius in delicta ſua vindictam iuraſſe atque intentare, naribus gratiſſima & pretioſiſſima omnium quæ domi habebat vnguenta ſeligit, eadem Domino oblatura, eum vt iiſdem placaret, miſericordiamque ipſius in ſe & caput ſuum muneribus ſimiliumque rerum oblatione prouocaret.

Addam & alios. Veteri lege cautum

erat, ne quis è præſumptione temeritateque coram diuina maieſtate vacuus, nihilque deferens appareret. Lex eſt, *Non apparebis in conſpectu meo vacuus.* Quocirca mulier hæc legis huius non ignara, & in eadem enutrita, eum, quem verum eſſe DEVM agnoſcit, vacuis adire manibus perhorreſcit; hinc munera defert, & odoramenta in eum effundit electiſſima è myrothecio ſuo deprompta. O egregia & illuſtris mutatio! ô præclara metamorphoſis! abſynthia mutari in ſuauitatem, ſpinas in roſeta, fœtores in ſuffitus, mephitim in zibethum, venena in odoramenta pretioſa, & Magdalenam adeò antè ſordidam, & fœtidam ac putriſcentem, modò tam iucundum ſpirare odorem, & odoris vnguenta afferre gratiſſimi.

Exod 34.

Vetuit olim Deus quemquam ſuum in conſpectum venire vacuũ.

Sed alia longè mutatio, eam quæ erecto incedere ſolebat vertice, ceruice præ impudentia & inuerecundia elata, geſtu inſolenti, oculos ludibundos voluere, & intuitu vndequaque impudico neminem non ferire aſſuetam, modò vultu ſtare mortificato ac demiſſo, fronte pudibunda, geſtu modeſto, decoro, & virgineo, oculis lacrymarum rore turgidis, quo ſacros Redemptoris mundi pedes abluit. Vnde Euangeliſta, *Lacrymis cœpit rigare pedes eius.* Sanctæ hæ lacrymæ egregiorum mihi erunt conceptuum ſeminarium.

Ceruus inter quadrupedia non poſtremum venenato ſaucius iaculo, dolore percitus, ilicò fontem quæritat, eo inuento eius in aquas ſe deijcit, ibique ſtomachum purgans derepentè exſpirat. Hoc, ſaucius erat modo Dauid Rex, dum ad propoſitum noſtrum exclamat, *Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te DEVS.* Hoc item modo vulnerata erat ſancta hæc peccatrix, quæ innumeris confoſſa ad mortem vſque telis, magna animi contentione & inſtantia IESVM CHRISTVM, fontem illum aquarum viuentium inueſtigat; quo inuento ad eius ſe pedes proſternit, & honeſto quodam vomitu è conſcientia ſua omnes ſcelerum ſpurcitias eijciens, eodem loco pompis, voluptatibus, honoribus, vanitatibus, & quidquid mundi erat, moritur. Teſtantur hoc piæ & vberrimæ eius lacrymæ; nam *lacrymis cœpit rigare pedes eius.*

Ceruus ſaucius fontes petit.

Pſal. 41.

Quemadmodum è ſalſa maris vnda vapores aſcendere conſtat, qui deinde in nubes concreſcunt, ſuo tempore in aquas dulces terræque perutiles reſoluendas, iuxta illud Pſaltis, *Educens nubes ab extremo terræ.* Ita & hodie nemo non examaro, triſti, ac dolenti Magdalenæ ob admiſſa in DEVM flagitia corde ſuſpiriorum & gemituum vapores videt erumpere, qui deinde in nubes ſingultibus turgidas coeunt, ſed poſtea in dulcem lacrymarum imbrem ſterili eius animæ imprimis neceſſarium ac per omnem modum vtilem, reſoluuntur ac liqueſcunt. Ita Dauidi Regi factum eſt, dicenti, *Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lacrymis meis ſtratum meum rigabo.* Aliter hæc Hieronymus ex Hebræo interpretatur, *Natare*, inquit, *faciam lectum pra abundantia*, videlicet lacrymarum, *ita vt lauari poſſit in lacrymis.* Magdalena verò non lectum dumtaxat lacrymis ſuis irrigat, ſed & Redemptoris pedes triſti hoc lacrymarum officio mini-

Pſalm. 134.

Cõparatio philoſophica.

Dauid noctu & interdiu delicta plãgebat.

miniſterio ſuo humectat & irrorat. nam *lacrymis cœpit rigare pedes eius.*

Gen. 9

Angelis è cœlo delapſis, vt iuſtum Loth conflagratione Sodomitica educerent, dicitur Loth ipſe pedes abluiſſe. Cùm ergo magni ille conſilij

Allegoria.

Angelus IESVS CHRISTVS, filius Dei viui, qui propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis, in mundum veniſſet, vt peccatricem hanc incendio, Sodomitico longè deteriori eriperet (nam Sodomiticus ignis nonniſi corpora, hic verò & animas adurit, & in cineres redigit) rationi maximè conſentaneum erat, vt gratiſſima lacrymarum ſuarum lympha ſacros illius pedes ablueret.

Iſai. 41.

Prædixit olim Dei voce Iſaias: *Ponam deſertum in ſtagna aquarum, & terram inuiam in riuos aquarum.* In Magdalena noſtra prophetia hæc ad vnguem impleta eſt: nam videas eam, quæ deſerti inſtar ſterilis erat, ſacris gratiarum benedictionumque aquis deſtituta, terraque arida, & à nulla virtute inhabitante fœcundata, hodie in ſtagnum & patentem lacrymarum fluuium conuerſam.

Dixit quoque regius alibi Vates:

Pſalm. 113.

Qui conuertit petram in ſtagna aquarum, & rupem in fontes aquarum. Ad

Exod. 17.
Num. 20.

litteram intelligendum hoc cenſeo de miraculo olim facto in deſerto Sin, quando ſcilicet Moſes virga rupem percutiens, copioſiſſimas inde aquas eduxit. In myſtico tamen ſenſu referri id ad Mariam Magdalenam queat, in qua verè illud adimpletum:

Magdalena erat petra ſcandali, & peruicaciæ rupes.

quæ enim vera petra ſcandali erat, & vetus quædam duritiei rupes, hodie non ſine prodigio in ſtagna, & in fontes lacrymarum conuerſa eſt, cùm nimirum *Lacrymis cœpit rigare pedes eius.*

Thren. 2.

Vt taceam Prophetarum oracula, adimpletum in illa quoque ſalutare Ieremiæ conſilium dicentis, *Deduc quaſi torrentem lacrymas per diem & noctem: non des tibi requiem, neque taceat pupilla oculi tui.* V[illegible] porrò notanda ſunt verba, *Ne taceat pupilla,* &c. quibus ſignificatur lacrymas ac fletum diſertè coram Deo perorare,

Lacrymæ coram Deo loquuntur.

& eſſe quàm eloquentiſſimas. Hoc porrò ritu hodie Magdalena loquitur, & Prophetæ conſilium exactiſſimè complet: ex oculis quippe ſuis torrentes elicit & oceanos, noctu & interdiu ſibi requiem non indulget, illiuſque pupillæ à fletu non ceſſant; lacrymis denique ſuis indeſinenter loquitur, & clamat.

Tria loquuntur ſine lingua & verbis.

Memineritis hic oportet tria eſſe in homine, quæ ſine lingua ac verborum ſono loquantur, ita tamen inclament, vt vel in cœlo illorum clamor exaudiatur. Primum ſanguis

Gen. 4.

eſt: ac propterea impio & parricidæ Caino, poſt fratrem Abel ſceleſta peremptum manu, Deus ait, *Ecce vox ſanguinis fratris tui clamat ad me,* & iuſtitiam expoſcit. Secundum, cor eſt: atque ita Anna Samuelis mater, tametſi ne vel verbum ore proferat, clamare dicitur; & ipſe Dauid, ore in verba non laxato, è cordis penetralibus plena inclamat voce, *De*

1 Reg. 1.

profundis clamaui ad te Domine, Domine exaudi vocem & clamorem *meum.* Tertium lacrymæ ſunt: agnouit & hoc inter veteres Poetas non infimæ notæ Ouidius,

Inter-

Ouid. li. de Ponto.

Interdum lacrymæ pondera vocis habent.

Pſal 125

& Prophetarum etiam non nemo, cùm ad Deum vociferans ait, *Auribus percipe lacrymas meas.* Iis porrò hodie loquitur Magdalena, filij Dei pedes lacrymis humectans.

Cauſæ primariæ lacrymarum Magdalenę.

Vna è primis maximiſque harum lachrymarum cauſis, ipſa ſcelerum fuit recordatio & conſideratio, in quatuor potiſſimũ ſita rebus. Conſiderabat nãq; primò, qualia & quãta, quãmq; enormia eſſent quæ conſciuerat delicta; deinde quæ negligentiâ ſuâ omiſerat bona, ad quæ tamen ex officio obligabatur; tum quæ iniquitate ſua incurrerat mala & miſerias; lubricitates quoque, immunditias, & ſordes, in quæ prouoluta erat, ſcelera & abominationes, quib' indulgebat, dæmones quibus obſeſſa erat. hæc omnia animum eius lancinabant, torrenteſque lachrymarum oculis eliciebant, & cum Pſalmographo dicere cogebant, *Exitus*, inquit, & cum illo Magdalena, ***aquarum deduxerunt oculi mei, quia non cuſtodierunt legem tuam***: id eſt, ita me macerat offenſa tui, vt oculi illam mei quotidie luant, & numquam non lacrymis natent, quòd legem tuam violarint, & ſancta mandata tua neglexerint. Quid ergo mirum peccatricem hanc in lacrymas reſolui, quid mirum ita illam vt parturientem torqueri, cùm tot diabolicos fœtus pariendi in diſcrimine ageret, quot aduerſus Deum commiſerat mala? Atque huc forſan Redemptor alluſit apud Ioannem loquens, ***Mulier cùm parit, triſtitiam habet.***

Pſal. 118.

Ioann. 16.

Iacturę quas peccatum parit.

Secundò, reuocabat in mentem inæſtimabiles quas fecerat iacturas, & quanta, quámque eximia eſſent, quibus peccando exciderat, bona: regnum ſcil. cœlorum, Dei viſio, Angelorum ſocietas, Sacramentorum Eccleſiaſticorum participatio, communio Sanctorum, bonorum quæ ante fecerat operum meritum, tot laborum moleſtiarúmque in virtutibus aſſequendis, antequam Veneris caſtra ſequeretur, merces & remuneratio. Si diuites & Sapientes mundi huius interdum ſummoperè affliguntur, & nimium quantum ſæpè dolent, cùm vel minimam bonorum temporalium iacturam fecerunt, vel commodorum quæſtuſque ſoliti inciſus eſt curſus; quantoperè ergo miſeram hanc peccatricem indoluiſſe, & amariori fletu immaduiſſe ſit veriſimile, tantarum tamque eximiarum ſe rerum iacturam feciſſe videntem? hoc ſcilicet cor eius dolore diſſecat, hoc oculis lacrymas elicit.

Maria peccauit in Deũ, Angelos, & Sanctos.

Tertiò, mente voluebat ecquos offendiſſet, Deum imprimis rerum omnium auctorem & creatorem, infinitam illam maieſtatem eſſe quoddam infinitum & à nullo dependens, & cui cætera Eſſe ſubalterna ſunt, Dominum denique ſupremum & incomparabilem. Deinde Angelos & ſanctos omnes. Adeò vt, ſi prodigus ille, præteritis inſolentijs & vitijs adoleſcentiæ ad mentem reuocatis, in cœlum & patrem peccaſſe lacrymis potiùs quàm verbis ſe dixerit; fœmina illa verè omnibus in rebus prodiga, maiorem dubio procul flendi vberioreſq; lacrymas profundẽdi occaſionẽ habeat, ſceleribus animo repræſentatis, quibus in Deum ſimul & Angelos, cœlum iuxtà ac terram peccarat.

Luc. 15.

Quæ Magdalenæ mala peccatum attulerit.

Quartò deniq; perpẽdebat, quas ſibi peccata calamitates ac miſerias creaſſent, regni cœleſtis exhæredationem, omnium gratiarum priuationem, bonorum ſpiritualium ſublationem, probroſam honoris amiſſionem, æternam dam-

Digitized by Google

damnationem, omnipotentis magniq́ue Dei indignationem, ſupplicia denique æterna & numquam finienda. *Gen. 27.* Si Eſau ſummopere ob amiſſa primogenitorum iura cruciabatur, vt & in lacrymas & ſuſpiria prorumperet; credamus & cenſeamus oportet, miſeram hanc pœnitentem longè magis indoluiſſe, & vberiores multò lacrymas tanta rerum quam fecerat iactura ad animum reuocata profudiſſe. Adeò vt quadruplex hæc conſideratio ſimul ſumpta extremos illi dolores & animi amaritudines attulerit, & infinitas amariſſimaſq́ue oculis lachrymas eduxerit.

3. Reg. 18. Egregiam quadruplicis huius conſiderationis in veteribus Regum hiſtorijs comperio figuram: in quibus lego quatuor aquæ vrnas in altare Eliam effudiſſe, *Figura.* & è ligno ilicò magnam erupiſſe flammam. Aqua quatuor illis vrnis effuſa, vera eſt lacrymarum Magdalenæ oculis ob quadrifariam illam conſiderationem erumpentium imago: vnde tantum amoris prorupit incendium, omnia vt delicta eius ab eodem conſumpta ſint, & pœnitentiæ eius ſacrificium redditum acceptabile. Vel potiùs quaterna hæc aquæ effuſio quatuor alias denotabat cauſas, quæ innumeras haſce in peccatrice lachrymas cauſabantur, nimirum diuinorum iudiciorum metum, offenſarum admiſſarum pudorem, bonorum neglectorum dolorem, ac diuinorum beneficiorum memoriam. Hæc forſitan tantam cordi amaritudinem peperere, & tantum lacrymarum fontem eduxere, vt pedes Redemptoris iiſdem irrigare potuerit.

Iudic. 17. Sacerdos quidam Ephratæus nomine Michas, latrunculos, à quibus & domus eius compilata erat, & idola inprimis ſublata, inſequens, aëra replebat gemitibus ac fœmineo vlulatu, & lacrymis numinum ſuorum iacturam deplorabat: his clamoribus exciti latrunculi, lamentorumq́ue cauſam ſciſcitantes, audiunt ab irato & indignabundo *Deos meos, quos ego feci mihi, tuliſtis, & quæritis, Quid ploras?* quaſi diceret: Grauiſſimam & maximam feci iacturam, & mirum videtur vobis, me plorare, gemere, & indolere?

Hic mentem cogitationemq́ue ſuſtollite Chriſtiani: ſi ſacrificulus ille idolum inane, mutum, & quod ſuis ſibi manibus concinnarat, ſublatum tantis proſecutus eſt lacrymis, quòd numine iam careret; quantò potiùs & magis peccatrix hæc plangat & ingemiſcat, Deo ſuo vero, ac verè cœli terræq́ue conditore amiſſo? *Dei iactura æternis lacrymis deploranda.* Nec ipſa ſolum, ſed & quilibet Chriſtianus, eamdem paſſus iacturam? an non æternis res illa lacrymis digna? Ita ſentiebat ſcilicet Dauid; vnde & ipſe liberè confitetur, ſe quoties amiſſi ſui Dei recordatur, in lacrymas prorumpere ſolitum, *Pſal. 41.* nec eas inhibere potuiſſe, *Fuerunt mihi*, inquit, *lachrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi eſt Deus tuus?* Mirumne ergo aut peregrinum, Magdalenam pœnitentem, poſt Dei ſui, animæ, regni cœlorum, rerumq́ue aliarum iacturam, in lachrymas ita reſolui? mirabimurne dicere Euangeliſtam? *Cœpit rigare lacrymis pedes eius, &c.*

1. Reg. 30. Dauid eiuſque comites videntes vrbem Siceleg incendio conſumi, & mulieres ſimul & paruulos in ſeruitutem captiuitatemq́ue abripi, *planxerunt, donec in eis deficerent lacrymæ.* quæ verba ex Hebræo etiam hoc transferri modo poſ-

Digitized by Google

poſſunt, *Planxerunt, donec non eſſet in eis robur ad flendum.* Septuaginta porrò ita legunt: *Sic fleuerunt, donec non erat robur in eis, vt flerent amplius.* Quid ergo hæcce pœnitens faciat, viſo, ciuitatem Dei, id eſt, animam ſuam, à peccatorum flammis penitùs infeſſam, & gratiam eiuſque comites, virtutes inquam, ſimul omnes inde ſublatas? quo ſe gerat modo tam triſte & amarum intuita ſpectaculum? flet nimirum, donec in illa deficiant lacrymæ, donec flendi ampliùs non ſuppetat robur aut poteſtas.

Mirificè beati Petri Principis Apoſtolorum lacrymas extollit ſacra Scriptura, eumque amariſſimè fleuiſſe teſtatur, ſed foras iam egreſſum, ac nemine conſcio, *Egreſſus foras fleuit amarè.* (Matth. 27.) Hæc verò coram alijs in domo Phariſæi, medias inter epulas, à conuiuis ſpectata, in lacrymas prorumpere non erubeſcit, quin imò iiſdem gloriatur, vtpote probè conſcia nihil ijs eſſe apud Deum gratius, nihil fletu peccatori conducibilius, aut conſentaneum magis. (Lacrymæ Deo placet.)

(Num. 26.) Præcepit in libro Numerorum Deus, in ſolennioribus anni feſtiuitatibus hircum ſibi pro peccato offerri. Ad quid verò in feſtis celebrioribus pro peccato victimam exigit? Ingens hic latet myſterium, & inſignem contemplationem hocce ſacrificium inuoluit. Vt videlicet hinc diſcas homo, nullam eſſe feſtiuitatem, ſolennitatem nullam, nullam denique lætitiam, in qua delictorum recordatio Deo non ſit quàm gratiſſima. Nolito putare, DEO quid diſplicens te facturum, ſi media inter conuiuia, inque iucundiſſimis contubernijs & ſympoſijs, ob peccata interdum ingemiſcas, & in ſolennitatibus feſtiuiſſimis & diebus amœniſſimis, pœnitendo te exerceas. Reſpice porrò, quid pia agat Magdalena in triclinio Phariſaico, in medio conuiuarum, medios inter plauſus & ſymphoniacos: ſimul etiam tecum conſidera, quanti eius lacrymæ pretij fuerint, quanti habitæ, & noris omni eas tempore eſſe vtiles & permagni referre.

Exclamem ergo meritò, ô beatas lacrymas! ô lacrymas planè diuinas & cœleſtes! (Lacrymæ ſigna gaudij.) vos etenim pœnitentiæ eſtis ſymbola, vos doloris argumenta, vos item gaudij notæ, & amoris indicia, pœnitentiæ & doloris ſigna vos eſſe notiſſimum eſt, & nimis quàm manifeſtum; ſed etiam gaudij teſtes eſſe exemplis iam aliquot declarabo. Eſau fratri Iacobo factus (Gen. 33.) obuiam *amplexatus eſt eum, ſtringensque collum eius, & oſculans fleuit.* Ioſeph item Patriarcha, vt in eodem ſcriptum eſt libro, fratres ſuos agnoſcens, (Gen. 42.) ſeceſſit paululum à turba, & lacrymis habenas laxauit: quibus ſcilicet ſuum ob illorum in terra aliena conſpectum gaudium teſtabatur. Eius item pater Iacob, filium Ioſeph adhuc viuere, & ad honores ſublimatum cernens, *irruit ſuper collum eius, & inter amplexus fleuit,* (Gen. 46.) lætitiam animi lacrymando teſtaturus. Euidentiſſimum omnium exemplum dabit Tobiæ hiſtoria: in qua pium ſenectionem cum vxore, ad filij, quem abſentem magna animi amaritudine vt mortuum luxerant, reditum, illius in amplexus inſigni cum affectu ruere videbimus, & ambos præ lætitia vbertim flere, *Et ſuſcipiens oſculatus eſt eum cum* (Tobiæ 11.)

vxore ſua, & cœperunt ambo flere præ gaudio.

Lacrymæ ſigna beneuolentiæ. *Cic. de amic.* Amoris eas ſymbola eſſe, facilè quoque fuerit oſtendere. Dixit iam olim Romanus Orator, *fideles* eas *teſtes* eſſe *amicitiæ*. Quin & Iudæi, viſis Redemptoris in Lazari reſuſcitatione lacrymis, euidens inde amoris & affectus eius in defunctum argumentum elicuere, & ſecundùm naturalem conſequentiam dixere, *Ecce quomodo diligebat eum*. *Ioann. 11.* Lacrymæ ſcilicet viſæ eos ad hoc de mutuo inter illos amore teſtimonium ferendum pellebant. Idipſum è Magdalenæ lacrymis teſtimonium elicuit Redemptor, eque fletus magnitudine de magnitudine amoris & affectus iudicauit dicens, *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multùm.* *Luc 7.* Et ſanè lacrymæ amoris fomenta ſunt, & viua affectuum penè intermortuorum flabra. Iiſdem namque ſanctum erga DEVM amorem Magdalena, & charitatem penitùs exſtinctam reaccendit.

Fons admirabilis lachrymis collatus. In Epiro fontem eſſe tradunt rerum naturalium Scriptores, in quem coniectæ ardentes faces, pro naturali omnibus aquis qualitate, exſtinguantur, exſtinctæ verò & non ardentes accendantur: quod mirum planè & admirabile eſt. Similes hiſce aquis ſunt lacrymæ, quod ſuo nobis exemplo pœnitens hæc ad oculum oſtendit: in has enim coniecta, inflammata concupiſcentiarum eius fax, quæ flammas circumquaque eiaculabatur, penitùs exſtincta eſt, & diuini amoris teda, quæ antea nullas ignis ſcintillas eiibrabat, perfectè accenſa eſt. Nolite ergo mirari, ſi tam amarè ad Ieſu Chriſti pedes lacrymetur.

Puella à Iudæis in bello capta, *Deut. 21.* externis orta parentibus, alicui de filijs Iſrael, cui arridebat, nuptura, priuſquàm eius coniugio iungeretur, menſe integro parentes captiuitate amiſſos deplorabat. Magdalena non quidem alienigena, neu de gentibus orta, ſed peccatis alioquin inquinata, non vno dumtaxat menſe, ſed tricenis ipſis annis Patrem ſuum cœleſtem, & ſanctam Eccleſiam matrem ſuam, quas peccati captiuitate & diſſolutione ſua amiſerat, elugct.

Iephtes filia, vt in libros Iudicum *Iudic. 11.* relatum eſt, morti ſe adiudicatam audiens, bimeſtre à parente ſpatium poſcit, quo per montana cum ſodalibus & coæuis virginitatem plangat. Ita Magdalena ad damnationis ſempiternæ mortem addicta, non bimeſtri, non biennij, ſed triginta annorum ſpatio diſcurrit per montium prærupta & inuia, inque deſertis commoratur locis, vt virginitatis ſuæ iacturam, honoris ruinam, & vitæ ſcandalum pœnitentis ac diſſolutæ puellæ in morem, deploret ac plangat.

Malefici ciuilis magiſtratus ſententia ad mortem damnati, gemunt, flent, & plangunt, veniam commiſſorum rogantes, & vitæ emendationem ſpondentes. In diuinæ iuſtitiæ ſenatu æternæ iam morti adiudicata Magdalena erat, iuxta illam ſupremi legem Legiſlatoris, *Anima quæ peccauerit, ipſa morietur*. & multò euidentiùs in lege de adulterio lata, *Hæc mulier deprehenſa eſt in adulterio, ſecundùm legem debet mori*. *Ioan. 4.* Magdalena igitur tot adulteriorum erat rea, ac proinde morti ad-

adiudicanda; ſed videte, vt ploret, vt gemat, vt ſe excruciet, vt veniam poſcat, vt vitam emendatiorem ſpondeat: videte vt ad Ieſu Chriſti pedes lacrymis natet, Deoque ſuo gemitus, ſuſpiria, contritiones, planctus ac lamenta offerat.

1. Par. 14. Dauid cùm vicinos quoſdam populos idolis addictos profligaſſet ac fudiſſet, & ſuperſtites idola in caſtris relinquentes, fuga ſibi conſulerent; reperta rex idola flammis inijci iuſſit. Quænam ad idolorum horum combuſtionem pium hunc regem cauſa impulerit, quærit Auguſtinus: & reſpondet, quòd pro more populus hic barbarus haberet, ſuos quotidie gemitus, ſuſpiria, lamenta ac lacrymas illis offerre ac dedicare. *In lib. quæst.* Æquum porrò & rationi conſentaneum eſt, idola, quibus dantur lacrymæ, igni adiudicari: quòd altiſſimo ſolùm Deo illæ offerendæ ſint, & eius dumtaxat nomine, & ob crimina aduerſus eius maieſtatem admiſſa effundendæ. *Soli Deo offerendæ lacrymæ.* Quotnam verò in mundo idola ſunt, quibus ſuos permulti conſecrant fletus? quàm multas hodie (prô dolor) ob auri & argenti iacturam, ob honores & voluptates amiſſas, & quàm exiguas Dei causâ, vel ad delictorum veniam obtinendam plerique lacrymas effundunt? Non ita Magdalena: ſed ob delicta ſua, & Dei vnius amiſſi ergò plangit, cuius lacrymis pedes irrigat, & capillis ſuis tergit.

Et capillis tergebat. Solent, qui in bello ſuccubuere, & victi ſunt, ad victoris pedes proſtrati, quibus aduerſarium oppugnarant, arma offerre: atque hoc ritu ſuperatos ſe, & inferiores declarare, victorique palmam conſignare. Ad eum planè modum pœnitens hæc præuaricatrix, quæ diuturno Deum bello laceſſiuerat, ſuperatam ſe tandem, & à CHRISTO debellatam cernens, ad eius prouoluta pedes, ſupplex ſummaque animi demiſſione arma illi offert, quibus eum toties impetierat, & violenter oppugnarat. *Quibus armis Deum Magdalena oppugnarit.* Ecquæ verò alia peccatricis huius, quibus ſupremum impetiuit Numen, fuere arma, quàm oculi, capilli, veſtes, vnguenta, pulueres, & fuci pigmentarij? Hæc porrò vniuerſa hodie ad aduerſarij pedes abijcit, inque eius manus tradit: oculos, lacrymando; veſtes, eas per terram raptando; vnguenta, in pedes Domini effundendo; crines denique, eoſdem cæſarie paſſa detergendo.

Lyranus in Ioſue 2. Lyranus in Ioſue commentans, è veterum Rabbinorum monumentis eruit, meretricem illam Raab pro more habuiſſe, amaſios funiculo illo coccineo in domum & conclaue ſuum pertrahere. Erat ſcilicet funiculus hic illi peccandi, Deique offendendi inſtrumentum; ſed eumdem poſtea ad eius obſequium impendit, dum illius ſeruos per eumdem velut per ſcalas in domum admiſit. quo Deum ita officio permouit, vt id ſalutis eius & conſeruationis fuerit exordium: idemque funiculus, qui peccati olim ſignaculum fuerat, pòſt honoris & tutelæ aduerſus militarem incurſum nota fuit. Et ſanè nulla Deo gratior oblatio aut donarium, quàm dum illa ei offeruntur, quibus mundo antea ſumus obſecuti. Quod ſciens Apoſtolus, Romanos hortatur, vt Deo illa offerant, & eius obſequio impendant arma, quibus antè eum impugnauerant: *Sicut exhibuiſtis*, inquit, *membra veſtra ſeruire im-* *Rom. 6.*

mun-

Digitized by Google

munditiæ, & iniquitati ad iniquitatem; ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Magdalenæ venuſtas, oculi, capilli, veſtes exquiſitæ, funes & gradus quodammodo erãt, quos domum ſuam ad Dominum offendendum & malefaciendum intrantibus hæc nectebat peccatrix; ſed hæc omnia hodie Deo offert, obſequioque eius dedicat, ſuos etiam capillos, ad pedes eius abluendos, in inſignis humilitatis & pœnitentiæ teſtimonium, impendens. Simul etiam vt doceret, peccatores iiſdem ſanari malis, quæ olim ijs afflictiones & morbos attulerant.

Res Deo grata efferre illi eadē illa arma, quibus eum antè offendimus.

Num. 21. Et ſanè veriſſimum eſt, eadem quæ peccatori arma mortem afferunt, vitam ac ſalutem è contra eidem afferre tū, vbi ſe agnoſcere, vitamq; reſipiſcens in melius mutare decreuit. In huius rei figuram videbitis filios Iſraël in deſerto ab ignitis ſerpentibus in idololatriæ caſtigationem immiſſis, ſauciari, & eos ipſos illicò à ſerpente alio æneo conſpecto perſanari. ſerpentes ſcilicet primi neci dabant, & ænei intuitus vitam pariebat. Quo myſterio declaratur, ea ipſa, quæ perniciem interdum nobis creant, eſſe ſæpe media & cauſa, quibus ſalutem nanciſcamur. Ne verò longiùs exempla petituri abeamus, ipſi Magdalenæ capilli perniciem illi & interitum ex parte crearant, & ij ipſi tandem felicitatis propriæ & animæ ſalutis fuere occaſio.

Eadem quæ mortem nobis cauſantur, ſæpe etiam vitam cauſantur.

1 Reg. 6. Philiſthæi cùm arcam Domini bello cepiſſent, grauiſſimè ob hoc ipſum in partibus verendis puniti ſunt, & mures inſignē per agros & ſata illorum ſtragē fecere. Hinc principū ſatrapaꝛūq; conſilio anos fecere, & mures aureos, quib. Deo in peccatorū condonationē oblatis, & ablata plaga eſt, & ira Dei conquieuit. An non ergo hoc ipſum, quo affligebantur, ſanitatis ac curationis illorum fuit inſtrumentum? Magdalena ſanè eleganti ſua coma in interitum præcipitarat, Deumque irritarat, & ijs ipſis ſalutem conſequitur, & furorem diuinum mitigat.

Allegoria.

Hinc quoque Exod. 32. ſcriptum eſt, filios Iſraël eas ipſas armillas & inaures aureas, quas ad vituli aurei quem adorarant conflationem contulerant, deinde etiam ad fabricam tabernaculi in Dei Iſrael honorem obtuliſſe, quod ſcilicet olim diabolo peſſimo exemplo obtulerant, idem poſtea ſancto quodam animi motu in Dei viuentis cultum dedicarunt. Idem & nos imitari conuenit, Deo offerentes ac dedicãtes omnia; quibus eum aliquando ad iram prouocauimus, eiuſque iuſtitiam in nos irritauimus. Exemplo nobis eſt Magdalena, quæ Dei donis & gratijs malè vſa, & omnia corporis membra & perfectiones ad mundo ſeruiendum, creatoremque offendendum adhibens; errorem tandem ſuum agnoſcens, & reſipiſcens, alium viuendi agendique modum induit, & quæ mundo dedicarat, Deo deinde obtulit, admirabilem agens de commiſſis pœnitentiam. Exod. 32.

In hoc igitur eam imitemini animæ peccatrices, ad eius pœnitentiæ normam veſtram adaptate vitam, eius præeuntis exemplum moribus & agendi ratione ſequamini. Illa vobis ſit ſpeculum, ad affectus veſtros dirigendos, ad peccato exeundum, eius horrorem agnoſcendum, vanitates conculcandas, mundo valedicendum, & in vitæ reformatione, auſteritate vitæque emendatione illam velut imaginem & prototypon æmulamini.

Vos verò puellæ, quæ peccantem ſecutæ eſtis Magdalenam, veſtra eſtis forma abu- Apoſtrophe ad [illegible]

Digitized by Google

honeſtas puellas ac mulieres. ma abuſæ, honorem proſtituiſtis, nomen veſtrum commaculaſtis, omnium factæ fabula eſtis, quæque vna ruina tot illuſtres vobiſcum animas in interitum pertraxiſtis, tot omnibus dediſtis ſcandala, denique varijs Deum ſimul & proximum modis offendiſtis; peccatis & immunditijs veſtris tandem aliquando egredimini, agnoſcite inquam tandem, quo in diſcrimine verſemini; peccatricis huius pœnitentis veſtigia ſequamini, cuius peccantis veritæ non eſtis ſemitæ inſiſtere; datis cœlitùs chariſmatibus ritè vtamini, famam nomenque veſtrum vitæ melioris exemplo reparate, nolite peccare in ciuitate, nolite in omnium ore ac lingua verſari, nemini interitus deinceps ſitis occaſio, ſed diuina perhorreſcite iudicia, ac clementiam cœleſtem ſupplices depoſcite.

Gen.19. Apoc.17. Vos inquam, quæ vt peccatrices in ciuitatibus agitis, veræ filiæ Sodomæ, matres fornicationum, illi Apocalypticæ perſimiles, foricæ corruptionum, & ſpurcitiarum ſentinæ, petræ ſcandali & lapides offenſionum, partus omnigena diſſolutione funeſti & infelices, calamitatum ac malorum omnium fomites, domorum, familiarum, generis, ac rerumpublicarum peſtes & naufragia. Miſella ſcorta, proſtibula, & triobolares meretriculæ, flammantes Veneris faculæ, & fatales lubricitatis ac libidinis titiones, quæ pauonum inſtar elata ceruice per vrbem gradimini, dearum linguâ loquimini, reginarum inſtar induimini, ſed cacodæmonum ac pecudum inſtar vitam inſtituitis; in Magdalenam hanc oculos conijcite. Peccatis vos, peccauit & illa; viuitis diſſolutè ac lubricè, vixit & illa; inſoleſcitis, ineptitis, ſuperbitis, amatis vanitates, præiuit Magdalena: ſed vitam penitùs ipſa priorem immutauit, & priſtinam inſolentiam tam amaris lacrymis expiauit. In illam ergo oculos mentemque deinceps conuertite, eius pœnitentiam notate, reſipiſcentiam, & vitæ inſtitutæ rigorem inſpicite. Docebit vos illa mundum aſpernari, eius vanitates pedibus proterere, veſtes & ſplendidos ornatus nihili facere. Docebit, quomodo fucos & pulueres odoriferos, purpuriſſum, bolos aromaticos, Zibethum proculcare oporteat, & ad Chriſti illa pedes abijcere. Docebit, quomodo ſalaces illi, impudici, effrontes ſint intuitus cohibendi, quomodo in terram defigendus obtutus, quomodo ad lacrymas eluendis delictis & expiandis noxis efficaciſſimas oculi ſint aſſueſaciendi. Intuemini eam, obſecro, diligenter; ab illa ſiquidem diſcetis turritas illas & faſtigiatas capitis mitellas deijcere, ceruices elatas demittere, in comam denique, qua tot animas ineſcaſtis, rigidiùs animaduertere. Docebit denique, quanam cœleſte numen ſit ratione placandum, quonam eius iræ occurrendum modo, iuſtitia eius exarmanda, miſericordia imploranda, peccata expianda, & quo pœnitentia ritu inſtituenda.

Te verò inuoco, ô ſancta pœnitens, peccantium ſpes, rigoris exemplar, Eccleſiæ miraculum, hominum ſpectaculum ſimul & Angelorum, pœnitentiarũ ſchola, reſipiſcẽtium ſpeculum. Quantoperè, ô pijſſima Magdalena, hodie Eccleſiæ prodes, & quantos pœnitentibus addis animos, quot nomini deniq; tuo deuincis Chriſtianos. Diſcunt ſiquidem ex te adoleſcentulæ ac puellæ, mundo non fidere, voluptatibus non ineſcari ſe ſinere, vanitates proterere, libidinem & diſſolutionem fugere. Comptulis verò mundiq; ſectatricibus

exemplo

Digitized by Google

exemplo præis, quomodo vitia ſint relinquenda, præſumptio reſecanda, affectus moderandi, diuina iudicia perhorreſcenda, noxia deſerenda contubernia, honor ac pudor præ oculis habendus, virtuti incumbendum, vitæq; ſit melioris propoſitum concipiẽdum. Peccatrices autem ac diſſolutæ per te edocentur, non eſſe Deũ ſemper exacerbandum, non continuò in nequitia perſeuerandum ac progrediendum, non ſemper diuina patientia abutendum, non ſemper in creatorem arma ſtringenda, non vſque vitijs indulgendum. Omnes denique vtriuſq; ſexus & omnis ordinis peccatores tuo diſcunt exemplo, etiam infinitis grauiſſimiſque commiſſis flagitijs minimè eſſe deſperandum, in quæcumq; demum vitiorum præcipitia ruerint, non eſſe deſpondendum animo. A matutina vſq; ad noctem ſperare debet Iſraël in Domino, iam inde à prima vitæ aurora, ad vſque occiduum in mortis hora veſperum, venia, miſericordia, gratia è cœlo ſperanda. Hanc nobis exemplo tuo, ô admirabilis Magdalena, fidem facis, ſimul & ſecuritatem animo addis, nos, peccando & identidem pœnitendo tibi ſimiles tandem etiam miſericordia donandos, & quò ipſa perueniſti, peruenturos; ad æternam inquam beatitudinem: cuius conſortes ingenitus nos Pater & Filius eius vnigenitus, ac Spiritus ſanctus efficiat. Amen.

IN FESTO S. IACOBI APOSTOLI.

Poteſtis bibere Calicem, quem ego bibiturus ſum? Matth. 20.

FIGVRA.

QVIS non miretur vt nouum quid & peregrinum, atque amoris naturalis legibus quodammodo repugnans, Rebeccã Iſaaci Patriarchæ vxorem, ſed ambitioſam alioqui matrem, paternam filio ſuo Iacobo iuniori benedictionem, ſeniori ac primogenito Eſau, cui naturæ lege debebatur, excluſo, depoſcere? Longè verò mirabilius, videre hodie apud Redemptorem aliã quamdam matrem, ſed eâdem ambitione excæcatam, Zebedæi ſcilicet vxorem, filijs ſuis, magno aliorum Apoſtolorum, qui natu ijs maiores erant, præiudicio dextram ac ſiniſtram, id eſt, honores, dignitates, & mundi præeminentias, quæ terræ benedictiones ſunt, expetere. Hoc D. noſtrum Iacobum ſingillatim refert, cùm eius nomine ex parte hæc facta ſit poſtulatio. quocirca hiſtoriæ huius vobis hodie ſeriem proponere decreui. Verùm oculos antè manuſq; cœlo tendamus oportet; quo Spiritus ſancti opem efflagitemus, vtq; te glorioſiſsima Redemptoris mater ſua nobis ope ſuccurrat, omnes illam Angelica ſalutatione donabimus dicentes, *Aue Maria.* *Gen. 27.*

Illuſtre profectò rex ille, Auditores, ſapientiæ ſpecimen, referente Valerio Maximo, dedit, qui oblatum ſibi à *Val. Maxim. lib. 7. c. 2.*

ſuis.

Digitized by Google

ſuis diadema, priuſquam capiti adaptaret, manu diutiùs verſauit, ipſumque introrſum & extrorſum inſpiciens, inter verſandum ſuſpirijs ac lachrymis erumpentibus, in hæc tandem verba prorupit, *O nobilem magis quàm felicem coronam, quam ſi quis penitus cognoſcat,* quot tecum curas, anxietates, incommoda, & inquietudines trahas, quot te ſtipent mala velut indiuidui laterones, *ne humi quidem iacentem tollat; hæc enim dulcedo* abſynthio temperata eſt, & hæcce maieſtas *exitio vicina.*

Mundi honores illuſtriores quã feliciores. Vtinam Chriſticolæ omnes, regis illius ſapientiſſimi exemplo, ſecum perpenderent, mundi huius honores longè eſſe nobiliores quàm beatiores; & noſſent ac pernoſſent, quot laboribus comparentur, quanto cum diſcrimine & periculo conſeruentur, quo denique dolore, moleſtia, animique amaritudine perdantur! *Honores mundi quàm viles.* Vtinam inquam penitiſſimè perſpicerent, quot eos mala & calamitates ſequantur, quàm carò conſtent, quàm ægrè poſſideantur, quàm velociter fugiant! Mera quippe ſunt phantaſmata ſtatim euaneſcentia, chimeræ realitatis omnis expertes, meræ illuſiones, & gemmę adulterinæ ac ſuppoſitiæ. Vmbræ ſunt corpore carentes, accidentia ſine ſubſtantia, quæque nullum ſolidum ſubiectum habent; vanitates ſunt tranſitoriæ, fumi volaces & fugaces, flores mox vt calycibus emerſerunt, marceſcentes, ſtatuæ Nabuchodonoſoris in ſomnio dumtaxat apparentes, fortunæ ludibria, fraudes, impoſturæ, & mundi fallaciæ, hominum incantamina, ac ſexcentorum malorum ilias & ſeminarium.

Equidem ſpondere ac iurare auſim, ſi homines hæc penitius introſpicerent, ſibique proponerent, quàm citò honores euaneſcant, & eodem ſæpe die, quo primùm adeuntur, amitti ac tolli, & hodie qui rex eſt, cras emori; hodie ad regni ſolium ſceptrumque euehi, cras intra terræ viſcera recondi; mane Crœſum eſſe, & veſperi Iro pauperiorem (*Irus & eſt ſubitò qui modò Crœſus erat.*) *Mũdani honores homines irridẽt.* ſi inquam perpenderent, quam vanitates nobis illudant, quàm honores hominibus inſultent & imponant; polliceri auſim fore, vt eoſdem aut penitùs fugerent & exploderent, aut ſaltem in propriam eos ruinam interitumq; non conuerterent, ſeq; ipſos ijs non oppugnarent.

Mundanus ergo & coſmophilus, vanitatum ſtudioſus, & ambitioſis moliminibus turgidus ſanctam hanc Philoſophiam ad animum interdum reuocet, ac iudicij quieti imperturbatique trutina hæc omnia ſecum ipſe ponderet. *Mundi honor fucata ſeruitus.* Cogitet inquam ampliſſimum etiam magiſtratum, ac ſummum honorum apicem, nonniſi pulchram & ſpecioſam reuera eſſe ſeruitutem. S. Paulinus verò eam ſceleſtam & malam vocat. *Epiſtola ad Romanum.* eius afferre me verba æquo animo patiamini; ait ergo, *Blandum nomen honos, mala ſeruitus.* id eſt; Mundi honores exterius quidem pulchri ſunt, & in ſpecie grati ac iucundi, ſed nihil reuera triſtius, nihil miſerius. Venena quippe ſunt melle illita, vincula gemmea, laquei aurei, abominationes laruatæ ac fucatæ, ac perſonatæ fictitiæque ſeruitutes.

Magnus porrò Auguſtinus meras eos indigetat vanitates, & nationum ruinam: *Quid ſunt,* inquit, *honores ſæculi, niſi vanitas quædam, & ruina populorum?* *Lib. de catechiz. rudib. c. 16.* Noua quidem hæc, veriſſima tamen honorum definitio mũdanorum. *Honores ſunt hominum ruina.* Omnis, ex Philoſophorum doctrina, definitio conſtat genere & differentia: quam porrò honorum vitæ huius ſanctus hic

Doctor

Doctor conſignat, vanitatem habet pro genere, animarum verò gentiumque interitum pro differentia. Multa quidem in mundo ſunt, quæ vanitatem includũt, ſed non omnia homini ruinam & exitium cauſantur; vnis honoribus hoc reſeruatum eſt, nulli rei prætereà.

1 p. Paſtor. c. 9. Magnus item Doctor & Pontifex, Gregorius, mentis humanæ eos tempeſtates ac turbines, & animorum noſtrorum procellas nuncupat: *Quid,* inquit, *eſt poteſtas culminis, niſi tempeſtas mentis?* perinde ac ſi diceret: Gradus, throni, & ſublimes honorum tituli, omneſq; terræ dignitates totidem ſunt animorum tempeſtates, & mentium procellæ. Et ſanè ſibi quiſque perſuadeat, ſe poſtquam honorem aliquem nactus fuerit, nulla deinceps requie perfruiturum, noctes dieſq; animum excruciandum, negotijs ſe obruendum, curis erodendum, ac rerum laqueos mille ſibi inquietudines & anxietates parituros. Credat, inquam, mare ſe procelloſum conſcendiſſe, in quo perpetuis agitandus turbinibus ac præter tempeſtates & fluctus elatiores nihil ſit penitùs habiturus.

Honores mundani ſunt mentis humanæ tẽpeſtates.

Lib. 3. de conſiderat. S. Bernardus his quàm proximè accedens, ambitionem, honorum inquam parariam & proxenetam, mortalium nuncupat crucem, & martyrium: *Ambitio,* inquit, *ambientium crux; nihil acerbiùs cruciat, nihil moleſtiùs inquietat.* E quibus inferendum eſt, hominem ambitione actum, honoribus inhiantem, ſexcentis cruciari inquietudinibus, nec minori mitiorique torqueri ſupplicio, quàm qui cruci ſuffixus eſt, aut è patibulo ſuſpenſus, iam ad extremum vitæ halitum efflandum redactus. Quapropter audacter dixero, ſi ambitio ipſa crux ſit, ambitioſos & mundanos honores dum conſectantur, miſerrimos eſſe, & veros Satanæ Martyres, temporalibus hoc in mundo vitam ſupplicijs finientes, vt in altero eandem viuere in æternis cruciatibus incipiant.

Ambitio ambientiũ crux.

Idem Bernardus hæc ipſa alio pertractans loco. & terrenorum honorum fucum impoſturamque detegens, perſonamq; qua cohoneſtantur, vt genuina ac naturalis ipſorum pateat hypocriſis & fictio, detrahens, hæc depromit verba, *Meditantibus honores blandiuntur, ſed onera penſantibus terrori ſunt ac formidini.* Nihil porrò certiùs, quàm honores, dignitates, opes egregio blandoque ſchemate faſcinare ac decipere eos, qui frontem extimam & vultum perſonatum dumtaxat intuentur; at qui eoſdem euiſcerant, qui cordis quodammodo penetralia rimantur; qui intima exta inſpiciunt & præcordia, ijs planè deſipere, diſplicere, formidini eſſe, ac terrori, vt eos & fugiant & deteſtentur velut onera ac faſcem toleratu difficilem, præſentiſſimoque expoſitum periculo. *Epiſt. 42.*

Honores exteriùs conſiderati, homines decipiunt.

Præclaram rei huius figuram dabit Deuteronomium: in quo legem hanc tulit Dominus, *Cùm ædificaueris domum nouam, facies murum tecti per circuitum, ne effundatur ſanguis in domo tua.* Elata ecce fieri tecta, & pinnacula nouarum ædium muro circumambiente coronari iubet, ne quis inde in præceps labatur: ſed in hac muri conſtructione ſimul etiam inſinuat & aperit, quæ in turribus, pinnaculis, altiſque dignitatum locis occurrant pericula: hæc ſcilicet alto prudentiæ & conſiderationis muro ac vallo muniantur oportet, ne quis ex illis in præceps ruat, & ſalutis in diſcrimine verſetur. Quamobrem danda opera, vt honorum faſtigia *Deut. 22.*

Alta dignitas ſemper periculoſa.

ſtigia & culmina virtutum ac cautelæ muro circumuallentur, ne quod ruinæ inde periculum pateat.

1. Reg. 4. Vt in propoſito ſimul & figuris pergamus, videamus, quæſo, quid in Regum libris de Heli Pontifice ſcriptum ſit: qui *cecidit de ſella retrorſum, & fractis ceruicibus mortuus eſt.* Sella hæc, quæ in Hebraico textu throni nomine dicitur, reclinatorium retrorſum non habebat, (vt diligentiſſimus iuxtà ac doctiſſimus obſeruauit Abulenſis) cui caput & reliquum Pontificis huius corpus inniteretur; hinc retrorſum prolapſo cerebrum comminutum, fracta ceruix, & repentina virum mors occupauit. Quàm luculentum hic latet myſterium! Docemur hic in primis, ſublimes cathedras, elatos thronos, & ſellas regias ruinæ ac prolapſui facillimo obnoxias eſſe. Deinde, Pontifices ac Prælatos hiſce in cathedris conſidentes, in præſentiſſimo lapſus, mortis, perditionis, damnationiſque periculo verſari. Tertiò diſcimus, eos qui ad alta dignitatum faſtigia euecti ſunt, & in ſublimi honorum gradu conſtituti, niſi virtutum fulcro nitantur, niſi vitę probitate circumuallentur, niſi alto meritorum muro muniantur, maximum exitij interituſque diſcrimen adire. Væ ergo illi Prælato, væ ciuitatatis ac reip. rectori, cuius turris & apex muro non cingitur, quo ſimilia impediantur diſcrimina; cuius thronus virtutibus ac meritis non ſuſtentatur.

Pontifices ac Præſules in caſus verſantur periculo, niſi bene fulti.

Eccli. 7. Quæ prælaturas ac terrenas dignitates comitantur diſcrimina, præuidens Sapiens, prudens hoc nemini non ſuggerit conſilium: *Noli quærere ab homine ducatum, nec à rege cathedram honoris.* Titulus quidem ſpecioſus, ſchema extrinſecum illuſtre admodum ac ſplendidum, ſed finis & cataſtrophe maximum includit periculum. ac proinde omnem ſugillat, ac diſſuadet ambitionem & omnem honorum, dignitatum, poteſtatum, imperiorumque terrenorum venationem.

Periculorum honoribus annexorum exemplum eſto Saul primus Iſraëlitarum rex: qui antequam regni gubernacula capeſſeret, teſte Scriptura, *Filius vnius anni erat, cùm regnare cœpiſſet.* Paraphaſtes Chaldæus vertit: *in quo nulla erant peccata.* E quibus efficio, Saulem, antequam ad regnum eu[e]heretur, virum integerrimum, omnis expertem culpæ fuiſſe, & innocentiá cum puero vnius anni, omnem ignorante malitiam, conferri potuiſſe; ſed regem factum ita in omne ſcelus ruiſſe, & honoribus ſic eius immutatos fuiſſe mores, vt in damnationis ſtatu exſpirarit; quique, dum obſcurus inter ſuos aſinas patris cuſtodiens latebat, honeſtam moratamque vitam duxerat, ad honores elatus probroſa ac miſera vitam morte terminauit. Quid? ſi, qui à Deo ipſo ad regnum electus & euectus erat, tam miſerandum nactus eſt finem, quid de illis ſperandum, quos elegerunt homines? ſi, qui, dum corona illi & ſceptrum deferebatur à populo, delituit, & abſcondit ſe, ita deprauatus eſt & perditus; quid illis tandem fiet, qui tanta contentione, nixu, ambitione & cupiditate dignitatibus inhiant?

Honores mutant mores.

1. Reg. 13.

Exemplum periculorũ dignitatibus annexorum.

Dan. 4. Daniel Propheta de quadruplici orbis Monarchia, nempe Perſarum, Chaldæorum, Græcorum, & Romanorum loquens, ſic ſcribit, *Videbam in viſione mea nocte, & ecce quatuor venti cœli pugnabant in mari magno, & quatuor*

tuor beſtiæ grandes aſcendebant de mari, diuerſæ inter ſe. Mira hic excutienda & conſideranda occurrunt. Inprimis, quòd quatuor illæ magnæ monarchiæ ventorum nomine à Prophetis dicantur; tum quòd omnia mundi imperia dignitateſque meri venti ſint & fumus, eò quòd numquam firma ſint, nullamque ſpondeant ſecuritatem aut certitudinem; tum verò quòd dignitates & poteſtates ſupremæ, violentorum impetuoſorumque ventorum inſtar, ad ſuperbiam, tyrannidem, inſolentiam aliaque flagitia, nihil minus opinantem hominem abripiant. Atque ita hoc exponit Diuus Ioannes Chryſoſtomus in ſuis ad Antiochenos homilijs: *Quemadmodum*, inquit, *ſaui quidam venti, in tranquillum mare delati totum ab imo ſubruunt, vt & arena cum vndis miſceatur, ſic & ambitio & turpis quæſtus animam ſubeuntes omnia ſubuertunt.*

Monarchiæ orbis ventis aſſimilatæ.

Hom. 12. ad popul.

Eodem ipſo loco Propheta quatuor halce Monarchias, beſtiarum ingentium & efferatarum nomine donat: quòd imperia, ſtatus, ac dignitates, veluti indomitæ & feroces quædam belluæ poſſeſſores ſuos ſexcentis modis mordeant, pungant, lacerent, torqueant ac diſcrucient. Ita mundi huius honores ventis æquantur, quòd in vanitates nos abripiant; belluis verò ſanguini aſſuetis, quòd aſſiduis laboribus, tormentis, curis, & inquietudinibus nos lancinent.

Mundi dignitates belluis ferocibus æquantur.

Chryſoſtomus in Matthæum, aſſiduos honorum mundanorum ſtipatores, miſerias ac mala recenſens, omnem ijs propè animarum ruinam aſſcribit, velut cauſis primarijs: *Homo Chriſtianus*, inquit, *fortiter cadit in peccatum propter duas cauſas, aut propter magnitudinem peccati, aut ob altitudinem dignitatis.* Adeò vt ex S. Chryſoſtomi mente ingentes honores ingentium ſint cauſa culparum.

Hom. 10. in Matth. 22.

Refert Demoſthenem dixiſſe Plutarchus, ſi quis duplex nobis iter, quorũ hoc ad mortem, illud ad imperia ac regna, alioſque mundi honores viatorem deduceret, oſtendens, alterutrius eligendi poteſtatem faceret; prius potiùs, quod ad mortem & interitum, quàm quod ad honores euntem conduceret, ineundum nobis fore. Quam ergo ſunt inanes ac vanæ hominum ambitiones! quàm ſtolidi ac culpandi mortales, in inquirenda ruina & exitio ſuo tanta virium & animorum contentione inſudantes!

In vita.

Oſtendit hoc & patefecit ipſe Dei filius, cùm duos Apoſtolorum ſuorum, terrenas adhuc vanitates quærentes, & matris patrocinio & interuentu dexteram ac ſiniſtram in regno ſuo, id eſt, honores & dignitates mundanas expetentes, acerrimis verbis obiurgauit, & velut ſugillans reprehendit, *Neſcitis quid petatis.* Hoc Euangelij hodierni ſubiectum eſt, quod hoc incipit modo, *Acceſſit ad Ieſum mater filiorum Zebedæi cum filijs ſuis, adorans & petens aliquid ab eo, &c.* Idipſum bifariam pro more diſpertiar, primò Euangelij textum decurram, deinde Sancti Iacobi vitam, virtutes, ac præconia pertexam.

Primò itaque, refert Matthæus, Domino de paſſione ſua verba faciente, quæ ſanè materia etiam ſaxis lacrymas elicuiſſet, & duriſſimas etiam mentes emolliſſet, & ad rerum omnium contemptum repudiumque etiam inuitas compuliſſet; mulierem, tametſi in virtutũ ludo edoctam, & rerum piarum exercitio deditam

ſtolidâ neſcio qua ambitione actam, matrem inquam Zebedæidum, cum duobus filijs ad eum acceſſiſſe adorantem, & aliquid ab eo petentem, atque in hæc tandem verba prorupiſſe, *Dic vt ſedeant duo filij mei*, &c. quaſi diceret, Certior facta ac minimè diffidens, Domine, de ea quæ te manet ſorte, & regnum Iſraël ſine vllo dubio tibi deferendum credens; in animum ipſa meum induxi, mihique perſuaſi, filios hoſce meos, vtpote ſanguine tibi proximos, & iam tuos clientes, diſcipulos, & aſſeclas factos, tam lætæ fortunæ vtrumque participes eſſe, & primas in regno tuo partes obtinere debere; quocirca quàm poſſum diligētiſſimè eos tibi commendo, ſummaque animi à te contentione efflagito, vnum vt à dextris, alterum à ſiniſtris in regno tuo conſtituas, id eſt, ad primarias & principes dignitates ſuſtollas. E ſtultæ huius matris petitione ſufficientiſſima dolendi ac lachrymandi materia elici poteſt, ſi nimirum conſideremus, quanta animi demiſſione, dum alicuius opem & operam depoſcimus, eum rogemus, nobis vt auxilietur, quo eum honore afficiamus, qua veneratione ad eum accedamus: è contra verò quàm exigua cum ſubmiſſione, modeſtia, honore, ac reuerentia Deum, auxilium, & rebus in arctis opem remediumque poſtulaturi, adeamus, cùm tamen infinitæ maieſtatis ſit Deus, ad quem ſolum gloria, honor, & ſumma pertinet reuerentia. (nam *ſoli Deo honor & gloria.*) de quo etiam Pſalmiſta ſcripſit: *Coram illo* (Meſſiam intelligit) *procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent*, id eſt, infideles & idololatræ, qui omnes, quoad hoc Dei filij inimici ſunt, ad eius pedes prouoluentur, ſummaque animi humilitate terram oſculabuntur, poſtquam ſcilicet ſancto obedientiæ eius iugo ſe ſubmiſerint.

Petitio matris Filiorū Zebedæi.

Homines maiori cultu afficiuntur quàm Deus.

Pſal. 71.

Ambitioſa hæc mulier huc nos deducit: etenim vt honores & vanitates impetret, quàm poteſt maximo cultu accedit, ſummè ſe deijcit; tantoque honore & reuerentia vtitur, vt & Redemptorem adorarit: *Adorans eum.* Ita ſe quoque hodie purpurati illi Regum ac Principum pediſſequi gerunt: vt enim ad altiora euehantur, vt ad dignitates eleuentur, vt in aula amplioribus munijs admoueantur, vt honores obtineant, vt opes denique coaceruent; magnates ſupplices colunt, canes proſtratos adulando imitantur, denique principes velut idola quædam ac numina adorant. At ſi Deus, regum ille omnium Rex adeundus, ſi venia ab eo commiſſorum efflagitanda, miſericordia depoſcenda, neceſſitates aperiendæ, animæ illi ſalus commendanda, æterna vita & gloriæ ſempiternæ fruitio petenda; tanta cum irreuerentia, tam parua cum humilitate, tam ſine diſcretione, tam denique impudenter aditum parant, vt vel Deum non noſſe, vel noſſe nolle videantur.

Aulicorum mundanorū apud Principes agendi ratio.

Hoc ritu ſe gerit hæc Zebedæidum mater, quæ & præter indiſcretionem hanc ſuam, inſignem quamdam præfert hypocriſin, quam Euangeliſta notat, dicēs: *petens aliquid.* Primas in regno Dei petere cathedras tantùm dicit eſſe *aliquid.* Ita quoq; Berſabee Dauidis vidua, Salamoni regi ſe ſiſtens; maximi momenti ab eo rem petitura, petitionem & cauſam acceſſus tacuit, ſed exiguum ſe quid poſtulaturam præmiſit, *Petitionem*, inquit, *vnam paruulam.*

Matris Zebedæidum hypocriſis.

3. Reg. 2.

Digitized by Google

paruulam ego deprecor. Ecquæ ſimulatio! ecquæ hypocriſis! petebat illa nimirum Adoniæ Abiſaig coniugem, ac proinde regni totius euerſionem, & vniuerſæ Reip. Iudaicæ ruinam. Quocirca Salomon eius preces reijciens, & imprudentem petitionem ſugillans, mox reſpondit, *Quare poſtulas Abiſaig Sunamitidem Adoniæ? poſtula ei & regnum*. Matris filiorum Zebedæi poſtulatio multò etiam imprudentior eſt & diſſimulatior. primas namque cathedras in domo Dei rogitans, nonniſi puſillum quid & exiguum ſe poſtulare dicit, *Petens aliquid ab eo*.

Zebedæidæ matrem patronam adhibēt ad dignitates poſtulandas.

Duo Apoſtoli, & fratres hanc mulierem, vtpote matrem (cui nomen Maria Salome, & Zebedæi coniux) adhibent vt patronam ac mediatricem, quæ libellum hunc ſupplicem ſuo nomine Domino offerat. Primò ne ceteros offenderent Apoſtolos. Secundò, quò faciliùs petitorum compotes fierent. Tertiò, vt Redemptor ipſe mulieri huic culpam, ſi quæ fortè ex indiſcreta hac parumque ciuili ſupplicatione oritura erat, faciliùs indulgeret. Notate, obſecro, filiorum artes, ſuas, in honorum quæſtu & intentione, matres mediatrices adhibentium. Videte quoque aſtum & vafritiem mundi, qui, quò Deum imprudentibus precibus fatiget, importunè vrgeat, & ruinæ propriç interituſque occaſionem roget; etiam matrum opera vtitur.

Quid hæc mater petat.

Verùm quid ſtulta hæc matercula efflagitat? ſcilicet, *Dic vt ſedeant hi duo filij mei ad dextram & ſiniſtram in regno tuo*. Torquent ſe Patres & interpretes in cauſa, qua ad hanc petitionem faciendam mater hæc impulſa fuerit, inueſtiganda. Credit Hieronymus, verba illa *Tertia die reſurget* poſtulationis huius occaſionem fuiſſe. Mulier namque hæc, audito Dominum rediuiuum à mortuis reſurrecturum, credebat eum mox à reſurrectione regni gubernacula adepturum, & coronæ poſſeſſionem aditurum, atque hinc primas in regno ſedes filijs ambiuiſſe. Aliud ſentit S. Cyrillus, docetque hæc eius poſtulata illis Domini verbis Matthæi 19. *Vos qui ſecuti eſtis me, in regeneratione, cùm ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael*, nixa fuiſſe. Mater ergo hæc regnaturum Dei filium certò ſibi è verbis hiſce perſuadens, cùm de throno & maieſtate eum audiat loquentem, atque Apoſtolos, inter quos duos illa habebat filios, ad honorum faſtigia certiſſimò euehendos ſperans, vtpotè ſedium mentionem fieri audiens, hinc occaſionem ſumpſit, è duodenis hiſce ſedibus primas duas duobus filijs poſtulandi, vtpote ambitione inſtigata, eorumque in hoc mundo euectionis cumprimis cupida.

In Theſ. lib. 10. c. 5.

Eiuſdem eſt ſententiæ Victor Antiochenus, Beda quoque & Ioannes Chryſoſtomus. vnde hic ait, *Quoniam ſuper duodecim ſedes ſeſſuros diſcipulos audierant, volebant (vt coniicio) primatum huius ſeſſionis impetrare*, quem per matrem poſtularunt, eum ipſi petere veriti.

Beda hom. de S. Iacobo. Chryſ. hom. 66.

Ipſe tamen Euangeliſta Marcus apertè docet, filios ipſos hæc Domino poſtulata propoſuiſſe, *Et accedunt*, inquit, *ad eum Iacobus & Ioannes, filij Zebedæi, dicentes, Magiſter volumus, vt quodcumque petierimus facias nobis*. Notanda hic ingens diſcipulorum horum impudentia, dicentium, *Volumus*, quod ſuperbiam ac miram quamdam præſumptionem ſui includit; cùm enim vt filios morigeros & humiles, à mundo ſequeſtratos, mortificatos, ac Ieſu Chriſti diſcipulos, dicere eos oportuiſſet, ſi placet,

Marc. 10.

Zebedæidũ imprudens petitio.

Parẽtes tria filijs poſtulant.

Dic vt ſedeant hi duo filij mei. E matris huius, filiorũ amore in tantum excęcatę verbis colligo, tria vt plurimum parentes filijs ſuis & optare & parare. Primũ eſt requies, quod ex illis eruo, *Dic vt ſedeant.* Huc namque omnia tum patrum, tum matrum vota ſpectant, vt filios commodè, quieteque habere, labore & moleſtia carere videant: malunt ſiquidem eos otio diffluere, quàm negotijs rebuſq; gerendis operam dare: non aduertentes illud Sapientis conſiliũ, *Multa mala docuit otioſitas.* Secunda parentũ eò cura ſpectat, vt filij commodis opibuſque affluant. Exemplo futura eſt Rebecca, quæ nihil non effecit, cẽ nq; mouit lapidem, vt primogenitorum iura, quibus potiſſima Iſaaci facultatũ pars cõtinebatur, in dilectiſſimũ ſuum Iacob transferrentur. Item mater hæc Zebedæidum, quæ ampliſſimas in regno Meſſiæ dignitates, atque honorum primas illis popoſcit. Tertiũ parẽtum pro filijs votũ & ſolicitudo, ſunt honores: ita Berſabee Dauidi ad extrema vitę redacto ſe ſtitit, filio Salomoni paternos honores, coronam & ſceptrum petitura. Et hodie mulier hæc Euangelica Chriſtum adit, primos filijs honores ambiens, quos ſedium, dextræ ac ſiniſtrę nomine intellexit, *Dic vt ſedeant.*

Eccli. 33.

Gen. 27.

3. Reg. 1.

Sed quid, ſi hinc mulier hæc reprehẽdi meretur, illinc ſanè excuſatione digna eſt. Primò quòd fuerit mater, nã matrum erga prolem amor, vt quidem S. Ambroſius ſentit, blandus quidã tyrannus eſt. Secundò norat, quo filios Chriſt⁹ amore cõplecteretur, vt qui arcanis intimiſque conſilijs eos ſemper adhibuerat, & prę alijs Apoſtolis altiſſimorũ eos myſteriorum conſcios reddiderat: quib⁹ inducta credit, eos ceteris ab illo pręponendos, & velut intimos familiariſſimoſque amicorum, in dignitatum in regno ſuo distributione primas laturos. Tertiò, ſancta fortaſſe quadã intentione ad dignitatum hæc faſtigia filijs poſcẽda mota eſt, vt Chriſto conſanguinitate adeò propinqui, & illius intimi cùm eſſent, ad maiores honorũ gradus euecti, fidelius illi obſequium præſtarent, ſinceriùs erga eum afficerentur, ac maiori cum affectu diligentiuſque cultum illi ac miniſterium præſtarent.

Omnia hęc excuſationẽ merentur; vti & alia quædam conſideratio laudem, quòd, vt prudẽs & cordata mater, ęquali erga oẽs filios amore feratur, non maiori in hunc quàm in illum affectu propẽdens, cùm dignitatem hanc & prærogatiuã ambobus ęqualiter poſcat, & ſingulari quadam cum prudẽtia, vtriq; gratiã hãc cõmunem eſſe velit. Vtinam parẽtes omnes ſanctam hãc matrem in hac paritate amoris imitarentur, vt domeſticam hoc pacto inter filios pacem conſeruarent, æmulationiſque ignem, qui pòſt exſtingui nequaquam poteſt, non excitarent, aut litium ſemina hoc pacto non ſpargerent, quæ deinde in nepotes etiam deuoluuntur! Vtinam, inquam, affectus illorum erga proles omnes æquali paſſu procederet, vnumque plus alio non diligerent.

Matres oẽs filios ęquali diligant amore.

Priuatus hic & ſingularis patrum erga filios nonnullos amor, extrema parere mala conſueuit, implacabiles ſuſcitat æmulationes, horrendas ciet tempeſtates, bellaq; procudit, quæ hæreditates depeculantur, animos abalienant, & familias penitùs euertunt. Exẽplo ſit Iacobi Patriarchæ familia. quæ mala, quas æmulationes, quas lites, quas peperit inimicitias, ſingularis ſancti huius viri erga Ioſephum natu minimum filiũ præ reliquis filijs amor? In Geneſi ſiquidẽ legere eſt, *Iſrael diligebat Ioſeph ſuper omnes filios, fecitq; illi tunicam polymitã* in pe-

Quæ ex particulari hoc parẽtum amore mala naſcantur.

Gen 37.

in pedes vſque propendentem. Quid porrò malorum ſingularis hic affectus peperit? dicet ibidem loci Geneſis: *Videntes autem fratres eius, quòd à patre plus cunctis filijs amaretur, oderant eum, nec poterant ei quidquam pacificè loqui, &c.* Cruentum porrò hoc odium eò etiam proceſſit, vt vndecim fratres concitarit, inque eius conſpirare ruinam ac mortem coegerit, qui patris erga ſe affectu omnes excedebat, hancque æmulationem & inuidiam inſcius cauſabatur.

Turbæ in familia Iacob ob dilectionẽ Ioſeph.

Gen. 49.

Ipſe porrò Iſrael hac in re redditus prudentior, cùm magno ſuo dolore didiciſſet, quot malorum in familia eſſet occaſio, patrum erga filios amoris diſtractio & inæqualitas, iam morti proximus & teſtamentum conditurus, ad vnum omnes ad ſe filios euocauit, & fatidico prædicens ſpiritu quid ſingulorum poſteris ac tribubus olim euenturum eſſet, ſingulos eſt ſingillatim allocutus. Ad Iudam autem vt peruentum eſt, lætum hoc illi prognoſticon enuntiauit, *Non auferetur ſceptrum de Iuda, & dux de fœmore eius, donec veniat qui mittendus eſt.* Verba ſanè ænigmatica & obſcura, vaticinia intellectu perdifficilia. Ad quid hæc ſpectat obſcuritas, hæc figura, hæc ænigmata, & hi gryphi verborum? Hæc vnica eſt ratio. Noluit nimirum verbis manifeſtis & patentibus ſenex declarare, reges è tribu Iuda naſcituros, ſed ſub ænigmaticis inuolucris & verborum ambagibus: ne alijs fratribus hocce myſterium intelligentibus, Iudę inuidendi, eumque odio implacabili proſequendi anſam & occaſionem daret. Ita quoq; mulier hæc, vt prudens & ſagax mater, æquali vtrique filio honores affectu procurat. Verùm quid reſpondet illi Chriſtus? ſcilicet, *Neſcitis quid petatis.*

Glorioſus Apoſtolorum Princeps Petrus cùm Redemptorem IESVM in monte Thabor transfiguratum vidiſſet, gaudio animi extra ſe raptus, ac propterea omnia deſerere, ibique tabernacula & ſedes figere paratus, vt ait: *Bonum eſt nos hic eſſe, faciamus hic tria tabernacula*; ilicò eius imperfectionem Euangeliſta redarguens, *Neſciebat*, inquit, *quid diceret*: id eſt, Ignorabat quid diceret, dum in monte Thabor commodè habere vult, transfigurationis gloria perfruendo, qui ad mortem crucis Romæ ſubeundam deſtinatus erat. neſciebat quoque quid diceret, dum in vno Iudææ monte ſuam collocare & terminare ſortem vult, qui velut ſupremus Paſtor, omnium fidelium caput, & Ieſu Chriſti Vicarius, per vniuerſum terrarum orbem & in Eccleſiæ monte, ab omnibus conſpiciendus erat. Neſciebat quid diceret, vnica felicitatis guttula, & quodam gloriæ in monte Thabor apparentis ſpecimine contentus eſſe cupiens, qui oceanos & abyſſos eiuſdem ſperare poterat, & cui in cœlis tota pars, beatitudo inquam infinita, & gloria numquam terminanda reſeruata erat.

Matth. 17.

S. Petri imperfectio in monte Thabor.

Ita quoque Dei filius, de duobus hiſce diſcipulis ait, *Neſcitis quid petatis*, aut quid dicatis. Verè quid peterent, neſciebant; & errabant hauddubiè petentes in regno Chriſti ſedes: cùm ipſius ſolius & non aliorum ſit, in regno hoc ſedere, ceterorum ſtare, vti ipſe Daniel refert, & reipſa vidiſſe ſe teſtatur in Apocalypſi ſua Ioannes: *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, &c. ſtantes ante thronum Dei.* Vel potenti huic regi ad pedes procidere; quod non modò rudibus hiſce piſcatoribus facere incumbit, ſed etiam Patriarchis, Prophetis, Regibus, & ſanctorum

Ad ſolũ Ieſũ Chriſtũ ſpectat in regno ſuo ſedere.

Dan. 9.
Apoc. 4.

rum

Apoc.4.&7. rum etiam maximis, qui cum ſeniorìbus illis Apocalypticis, capita inclinantes, coronaſque deponentes coram Agno ſe proſternunt, in æternum profunda quadam humilitate Deum adorantes. Hi ergo, qui ſedere hic optabant, neſciebant quid peterent. hinc meritò illis dictum, *Neſcitis quid petatis.*

Ita porrò reſpondens Dominus, dicere illis vult, Quòd cognati mei ſitis & conſanguinei, idcirco primas vobis deberi ſedes putatis, atque hinc eas à me poſtulare audetis: ſed dico vobis, *Neſcitis quid petatis*; & tametſi ſciretis, *non eſt meum dare vobis*, id eſt, Rationi minimè conſentaneum foret, mihìque turpe futurum, vobis poſthabere alios longè digniores, & minùs quàm vos ambitioſos. perinde ac ſi diceret, Diuina electio conſanguinitatem neceſſitudinemque non intuetur, neve humano nititur intuitu. Hinc Eccleſiæ regimen in S. Petrum, non in Ioannem, tametſi dilectiſſimum, nec in Iacobum, quàuis ſanguine proximum, collatum eſt.

Electio diuina nō reſpicit carnē & ſanguinē.

Habacuc 2. Quin imò maledictiones apud Prophetam intentat DEVS ijs ac grauiſſimè comminatur, qui conſanguineos præ alijs ad Eccleſiaſticas dignitates euehunt, *Væ*, inquit, *illis, qui ædificant Sion in ſanguinibus &c. Sion* hoc loco, vti & alijs plurimis, in ſacris literis, Eccleſiā repræſentat, & *ſanguis* conſanguineos: *ædificare* ergo *Sionem in ſanguine*, eſt ad munia & beneficia Eccleſiaſtica parentes eligere & notos, & quotquot caro & ſanguis nobis commendant: quod ſanè magnum Eccleſiæ malum eſt, ac ſæpè deſolationem eius & ruinam cauſatur.

Iudic.8. Hanc ad rem præclarè ac mirificè facit, quod in libro Iudicum de Abimelech notho legitur: Hic Sichimitis dominari cùm vellet, eorumque ad ſe pertrahere animos, vt in ipſum propendentes ſuffragia pro eodem ferrent, hoc ipſos eſt modo allocutus, *Conſiderate quia os veſtrum & caro veſtra ſum*, id eſt, vobis ſanguine iunctus ſum, veſtroque editus ſtemmate, hinc ceteris mereor præferri. ſed mox vt ad imperium ſublimatus eſt, fratres ſeptuaginta legitimo thoro natos & veros regni ſucceſſores (vnico dūtaxat excepto) de medio ſuſtulit, parricida omniū fact⁹. Videte ecquod cauſata ſit malū electio hęc, humano facta reſpectu. Vt hinc cū metu diſcamus, omnes ad munia altiora cùm in rebuſpubl. tum in religionibus promotiones, ſanguine aut affinitate ſuadente, vix vnquam rectè ſuccedere, ſed vt plurimū tum regnis, tū Eccleſiæ noxias eſſe. Hanc ob cauſā hodie Redēptor cognatos ſuos à ſe reiecit, elatiores poſtulantes cathedras, dicendo, *Neſcitis quid petatis.*

Electiones ad munia ſanguine nixæ plerūque ſunt noxiæ.

Hic mecum ſiſtite, parentes carnales, mundani, ambitione excæcati; verba Chriſti mecum perpendite, & vobiſcum ipſi cogitate, neſcire vos quid petatis, cùm filijs honores, dignitates, & Prælaturas poſcitis. Vos etiam filij vani & ambitioſi, neſcitis quid quęratis, cùm parentes impellitis, vt pro vobis ipſi prenſent, honores vobis venētur, & vobis extollendis magna animi corporiſque contentione inſudent. Animalia ac iumenta rationis expertia gemunt, dum oneribus & ſarcinis grauantur, & vos ſub onere ridetis, ſarcinæ vobis ſunt delitię, iiſque gloriamini. Quàm rectè igitur in Prouerbijs ſcopum ferit Sapiens, dum ait, *Stultorum exultatio in ignominia*: quaſi dicat, Ambitioſi mundi huius, velut ſtolidi & inſenſati, gaudent & plaudūt, eo, vnde erubeſcere eos oporteret, vitium vt virtutem, infamiam vt glo-

Parētes neſciunt quid petant, dum filijs honores petunt.

Prou.13.

gloriam habent. Iactant ſe ſeq; efferūt, ſummæque gloriæ ducunt ad dignitates euehi, cū tamen hoc ignominiā, pudorē, calamitatem ac ruinam illis cauſetur.

Stultum eſt honoribus inſoleſcere.

Stultum ſanè eſt, petere in hoc mundo, quod damnationem in altero afferre poteſt: Inſanum verò, acquiſitis iam honorib. & ad munus aliquod aut Prælaturam euectū, inde gloriari & inſoleſcere, imitari hoc Pilatū eſt, qui ſua Pręſidis dignitate ſe iactans Chriſto vincto ait: *Neſcis quia poteſtatē habeo crucifigere te, & dimittere te?* quænam poteſtas? quis honor? quæ gloria? innocētes morti addicere, filio Dei crucē parare, ſacrilegia & parricidia patrare, leges humanas ſimul & diuinas violare, perdere ſe ac deſtruere, ac dānationem in caput ſuū accerſere? ſatius fuiſſet, ô miſer & infortunate Præſes, numquam hanc poteſtatem & honorem adeptū fuiſſe, quàm eo habito tam impiè abuſum eſſe, & tam barbarum facinus commiſiſſe.

Ioan. 19.

Dan. 2.

Dic mihi, an non vera ac mera Nabuchodonoſoris Babylonij fuit ſtultitia, in ſtatua fingēda metallum metallo ſuperaddere, aurum, argentum, æs, ac ferrum permiſcere, & nonniſi luteos illi pedes ac baſin dare? hinc & ad primam cōcuſſionem omnia comminuta ſunt & in cineres abiere. Ad eumdem ſæpè modum hominib' accidit, quorū ſępè nō minor ſtultitia eſt, cùm.n. ex ſe fragiles ſint, omniſq; meriti expertes, ambitione quadam impellēte, honori honorem, ac dignitatem dignitati ſuperſtruere, & imponere Pelion Oſſæ alioſq; montes volūt, & ecce ad minimū impulſum omnia hæc ilicò collabuntur, & ſæpè, honoris ſimul & facultatum iacturam facientes in hoc ſæculo, in altero animam æternæ addicunt damnationi.

Allegoria.

Parabola. Iudic. 9.

Sapientiùs longè fecerunt arbores (in parabola illa in libro Iudicum) cùm rogatę, vt regnum capeſſerent, onus id à ſe excuſſerunt; atque inter ceteras vinea & ficulnea ſuas ipſæ expendentes vires, & onerum horum ponderibus impares ſe affirmantes dixerunt, *Non poſſum deſerere dulcedinem meam*, vt in amaritudine deinceps agam. Vilem & humilem cōditionem meam deſerere nequeo, in qua iucūdè lętęq; ago, quò altiores haſce dignitates adeam, & regnum accipiam, in quo moleſtijs exagiter, & ſub ſexcentarum inquietudinum faſce propè exſpirem. Sapientes haſce arbores imitemini, ac ſcitote, cùm munia & onera hæc ingentia poſtulatis, quibus vires veſtræ ferendis impares ſunt, verè neſcire *quid petatis.*

Non eſt mūdi quoſlibet ad dignitates eligere.

Verba hæc ſunt certo certiora, vtpotè ab æterna veritate prolata, quæ ſonāt etiam, nō eſſe hominum Deum docere, ac ſanctam ſapientemque eius prouidentiā limitari, nominādo & declarādo ei ſingillatim eos, quos ab æterno ſelegit, vt ſecū in cathedris cœleſtibus conſideant: quin etiam eos, quos mūdus ſequeſtrat, & parentes ſeligunt, vt ad dignitates promoueantur, à Deo plerumque reijci, & ijſdē impares haberi, quos verò mundus vt indignos repudiat, eos cœlitùs eligi ac prædeſtinari. Hinc quodam loco Sapiens ait, *Pater meus, & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem aſſumpſit me.* Vt hinc myſtico ſenſu eruamus, quos mundus ac parentes velut propudioſos & peripſemata reijciunt, vtpote ſuā ſententiā qui alijs præſint indignos, eos ipſos à Deo aſſumi, magni fieri, protegi, ad dignitates ac Pręlaturas ſuſtolli. At litterali ſenſu inſinuare vult Pſaltes, quod illi accidit, dum Samuelem mittit Deus, vt vnum è filijs Iſai in regē Iſrael vngeret & aſſumeret. Samuel ergo domum Iſai ingreſſus, oēs illum vnum in locum filios cogere iubet, quòd

Pſal. 26.

1. Reg. 16.

quòd vnus illorũ in regẽ à Deo eſſet deſtinatus. Primogenitus ergo cùm in cõſpectum veniſſet, ilicò didicit Propheta non eſſe illum, quem Dominus elegiſſet; quare ſecundum ſiſti iubet, & hunc etiã reiecit Domin', & reliquos vſq; ad ſex. Adeò vt, cùm oẽs filios pater produxiſſet, minimi, Dauidis fuerit oblit'. Quocirca Samuel voti irritus petit ab eo, *Numquid iam completi ſunt filij?* an non ſunt tibi alij? *Non elegit Dominus ex iſtis*, quare aliquem ſupereſſe adhuc mihi fit veriſimile. Tũ Iſai, *Adhuc reliquus eſt paruulus, & paſcit oues*, quaſi diceret, Supereſt quidem vnus tibi inuiſus, omnium natu minimus, qui ouibus paſcẽdis dat operam, ſed hũc quia regno ineptum & regendis tribubus Iſrael imparem credo, producere nolui; vtpote rure & in agris educatũ, omnis vrbanitatis, morumq; vrbanorũ, aulicorũ, nobiliumque ignarum. Hinc Dauid meritò, *Pater meus, & mater mea dereliquerunt me, &c.* Hiſtoriæ verò huius ſenſus eſt, Deum non eligere ad dignitates eos, quos parentes iiſdem deſtinarunt, ſed eos plurimùm, quos vt indignos reijciunt. Monentur quoque hic eadem operâ parentes, omnem mouentes lapidem, cœlum terramque fatigantes, filios ſuos vt ad honorum ſuſtollant culmina, quin etiam, ſi fieri poſſet, regni admoueant gubernaculis. Hem cæci & fatui parẽtes, digni, qui illud Apoſtolis reſponſũ audiatis, *Neſcitis quid petatis*.

Dauid à patre reiectus vt regno indignus, à Deo eligitur.

Idem profectò parentibus ambitioſis & cupidis numquam non Dei filius reſpondet, *Neſcitis quid petatis*, vti nec mater veſtra, vobis inſtigantibus, dum thronos, ſedes, & honorum faſtigia poſcitis: quaſi diceret, ſæpenumero cõtingit, parentes filios ad dignitatum eminentias extollentes, illorum interitus cauſam eſſe, & ruinam certiſſimam iiſdẽ afferre. Egregiè huc facit, quod apud Oſeam Deus ait, *Ephraim vt vidi, Tyrus erat fundata in pulchritudine, & Ephraim educet ad interfectorem filios ſuos*, i. Ephraim magnificata, locupletata, & ciuibus abundans, ad inſtar veteris ac ſuperbę illius Tyri, extollere vult filios, & ad illuſtres eos honorũ grad' ſubuehere, quin & reges efficere; ſed hoc illis in ruinam, infelicitatem, exitium & deſolationem, parentibus verò in dedecus & confuſionem vertet, ſatiuſq; ijs eſſet numquam eos mũdo genuiſſe. Hinc & ipſe Propheta hic ſubſiſtens, & ſortem hanc miſeratus, ita Deo ſupplicat, *Da eis vuluam ſine liberis, & vbera arentia*, id eſt, multò lõgeq; ſatius eſt, Domine, liberis eos carere, quàm habitos in perniciẽ & interitũ pertrahere, illorũq; ruinæ occaſio eſſe.

Parentes filios euehẽtes ſæpè cauſa ſunt illorum perdẽdorum.

Oſee 9.

Sati' ac melius eſt liberis carere, quã perditionis illorum cauſa eſſe.

Reſpexit Propheta, aut fortaſſe etiam mutuatus eſt hocce ſuum vaticinium ab eo, quod 1. Regũ libro legere eſt. Iſraelitæ ſiquidẽ à Deo petentes regẽ, Samuelis imperium directionemq; peroſi, quod abiectũ nimis hoc & vile videretur, nec ſplendorem aut maieſtatem præferret; mox à Samuele rem diſſuadẽte & ſuperba illorũ molimina infringente diſcũt, quę ſibi ab rege futuro ius ſuum vſurpãte impẽdeant mala, quæ grauamina, quę ſubeũda onera. *Hoc erit*, inquit, *ius regis, qui imperaturus eſt vobis, filios veſtros tollet, & ponet in curribus ſuis, facietq́; ſibi equites, & curſores quadrigarum ſuarum.* q.d. Neſcitis quid petatis: quod enim filijs fore veſtris honori arbitramini, hoc ipſum ruinam illis cauſabitur: atq; hoc eſt, quod hodie duob' diſcipulis ambitioſis Redẽptor ait, *Neſcitis quid petatis.*

1. Reg. 8.

O immenſa & infinita Dei bonitas! non vult Seruator ex immenſo erga ſuos amore, è venenato ambitionis poculo eos bibere. quæ res hiſtoriæ cuiuſdã admirabilis, q̃ Pieri' Valerian' ſuis in Hierogly-

Digitized by Google

Cap. de aquila.

roglyphicis refert, mihi refricat memoriam: Meſſor, inquit, cùm fortè fortuna in aquilam cum ſerpente depugnantem incidiſſet, à quo cũ illa ſpiris circumſec⁹ ligata ſtringeretur, ac tantũ nõ, effugere minimè valens, ſuffocaretur; ille tam illuſtrem alitem tanto in diſcrimine miſeratus, propiùs accedens, falce ſerpenti caput præcidit; quo exſtincto aquila & hoſte caruit, & periculum mortis euaſit. His peractis, cùm meſſores, & inter eos ipſe aquilæ vindex, è labore æſtuque diei defatigati, bibituri vicino è fonte aquam hauſiſſent, vrnam ſinguli ori admouiſſent; cùm verò eius iam bibendi eſſent vices, qui aquilam liberauerat; ecce tibi nobilis illa auis, beneficij ab eodem accepti memor, vtpotè cui vitam ſalutemque debebat ſuam, bibere volentem deſuper volitans impedit, tantumque roſtro aliſque effecit, vrnam vt manibus excuſſerit, & in terram diſiecerit. Quod meſſor factum demiratus, conuerſus videt ſocios omnes exſpiraſſe, quòd fontem, vnde aquam hauſerant, ſerpens ſuo antè veneno omnem infeciſſet. Vt profanam hanc hiſtoriam ſancto noſtro propoſito adaptemus, & AEgypti aurum veri Dei altaribus inferamus; ipſe Ieſus Chriſtus, toties in Scriptura aquilæ comparatus, idem hodie prorſus cum duobus hiſce fratribus facit, quibus multis erat nominibus, tum quòd omnia ipſum ſecuturi deſeruiſſent, tum quòd toties eius honorem aduerſus noxium illum ſerpentem, Synagogam inquam Iudaicam, propugnaſſent, deuinctus. Videns quippe eos è venenato hoc ambitionis fonte, & lethali vanitatis amphora bibere velle, poculum hoc manibus eripit, & bibendi deſiderium volũtatemq; cordi animoq; excutit, aliumq; illis lõgè ſalutariorem, melioremq; ſuæ inquã paſſionis calicẽ propinat, dicẽs; *Poteſtis calicem bibere, quem ego bibiturus ſum?*

Chriſtus aquilæ comparatus in Scriptura.

Ne cui verò hiſtoriæ hui⁹ appropriatio, parallela ac pariatio, noua & inſolẽs videatur, perſpiciatiſq; ambitionẽ, venenatã eſſe ſcaturiginẽ fontemq; letiferũ, qui quotquot inde bibere & haurire geſtiẽtes perimat & extinguat, adite S. Auguſt. qui verba illa Pſaltis, *Et in cathedra peſtilentiæ nõ ſedit*, exponẽs, per cathedrã hanc, in qua ſedere nefas, peccatũ ambitionis intelligi vult & mundi honorem. Hæc ſufficiant quoad primam partem, etenim iam ſecundam aggrediar, & de ſancto Iacobo Maiore magna proferam.

Ambitio peſtilens eſt.

Pſalm. 1.

Antequam verò mare hoc conſcendã, ſciatis oportet, filiũ Dei, noſtrã vt redẽptionẽ operaretur, in mundum veniẽdo & humanitatis noſtræ ſchema veſteque aſſumendo, 12. elegiſſe viros, qui ſemper & aſſiduò cũ ipſo agerent, qui ei⁹ indiuidui ſocij forent, atq; exinde eos per oẽs terræ angulos deſtinaret: fuere hi Eccleſiæ Principes, caſtrorũ Domini duces, Euãgelij præcones, myſteriorũ interpretes, fidei baſes, Religionis fundatores, quoſq; primos tum in militanti, tũ triũphanti Eccleſia eſſe voluit. Verũ inter 12. illa capita ac primos Patriarchas, tres potiſſimũm ſelegit, quos præ alijs dilexit, ac præpoſuit; maioris in eos amoris ſigna oſtendens, ijs altiſſima ac profundiſſima voluntatis ſuæ molimina communicans, arcana & myſteria ipſis reuelans, maxima illis mirabilia ſpectanda dans, transfigurationis ſuæ fulgorem ac maieſtatem in monte Thabor, paſſionis inſtantis agoniam, & anguſtias in horto oliuarum, Archiſynagogi filiæ ad vitam reſuſcitationem in medio Synagogæ. Tres hi fuere, S. Petrus, Iacobus, Ioannes, velut tres Meſſiæ familiares, ac triplices Eccleſiæ baſes ac fundamenta.

Chriſtus 12. viros magnos elegit, vt apud ſe agerent.

S. Petrus, Iacobus, Ioãnes Apoſtolorũ prim.

Cùm generoſorũ ac validorum Ducũ

2. Reg. 15.

ac bel-

ac bellatorum Dauidis Regis catalogus texitur, ac velut luſtrum initur; tres potiſſimùm, vt principes, capita, anteſignani ac primipili ante alios referuntur, ac deinde ceterorum nomina recenſentur; ſed ſingulis hoc epiphonema ſubnectit, *Veruntamen ad tres primos nonperuenit.* quaſi diceret, Tametſi alij fortes & validi fuerint, & in omni ſe conflictu viros præbuerint; nullus eorum tamen robore, animo, virtutibuſque cum tribus illis prioribus eſt comparandus. Sanè in filij Dei exercitu multi generoſi & illuſtres, inuictique fuere bellatores, quos S. Paulus olim luſtrans & recenſens ait, *Fortes facti ſunt in bello.* Sed inter omnes illos tres præ alijs emicuere, eluxere, ceteriſque præſtantiores fuere, Petrus nimirum, Iacobus & Ioannes; ac quantumuis reliqui ſanctitate & animi generoſitate excelluerint, nullus tamen ad tres primos peruenit, nemo ad magnitudinem meritaque illorum ducum pertigit. Illos hinc ſemper Chriſtus reliquo exemit numero, & maiori quàm alios amore eſt proſecutus, & imprimis Iacobum hunc noſtrum.

Hebr. 11.

Inter ceteros Apoſtolos tres præcellunt.

Dictus autem idcirco eſt *maior*, aut etiam fortaſſe ad diſcrimen & diſtinctionem ab altero illo Iacobo minore, Mariæ Cleophæ filio, idque duplici de cauſa. Primò, quòd Iacobus hic noſter, vocationis iure, primò ad Apoſtolatum ſit à Domino vocatus, ac proinde maior. Ac quemadmodum inter Antiſtites & Epiſcopos illi maiores & primi habentur & dicuntur, qui primò ad dignitatem promoti ſunt: ius enim admiſſionis vel vocationis maioritatem in dignitatibus ac Prælaturis dicit. Secundò, quòd Chriſto Domino fuerit familiarior ac magis intimus, vti enim iam dixi, inter reliquos Apoſtolos tres habuit amiciſſimos, Petrum, Ioannem & Iacobum; erga quos ſuum vt teſtaretur affectum, ſingularibus eos prærogatiuis donauit, quibus non alios. Petro quidem Eccleſiæ ſuæ regimen & adminiſtrationem concredidit, Ioanni beatiſſimæ matris ſuæ tutelam directionemque commendauit, Iacobo verò noſtro crucis ſuæ honorem & gloriam commiſit: primus enim inter Apoſtolos martyrium ſubijt.

Cur Iacobus dictus ſit Maior.

S. Iacobus primus inter Apoſtolos martyr.

De hoc Apoſtolo, deque fratre eius Ioanne ſermonem inſtituens Redemptor, illorum ſortem & euentura illis præſagiens *boanerges* illos vocauit; id eſt Hebraica phraſi, filios tonitrui, quòd reliquos Apoſtolorum velut horrenda quædam & terribilia tonitrua, prædicationis eſſent excellentiâ ſuperaturi. S. Iacobus imprimis reuera tonitru quoddam ob martyrium fuit: cùm enim primus ipſe, ob amorem Redemptoris, pro veritate Euangelica, pro Eccleſiæ exaltatione, ad mundi confuſionem, ad idolorum ſubuerſionem, ad exemplum fidelium, ad inferorum terrorem, & rerum omnium contemptum, mortem ſubierit, magnum hoc fragorem dedit, hoc longè lateque inſonuit, necnon terra marique intonuit, ac neminem non in ſtuporem rapuit; fuitq; hoc horrendum quoddam reuera tonitruum. Vita quidem eius, honor, ſanctitas ac virtutes, ingentem quandam fragorem ediderant, ſed longè maiorem mors illius & martyrium.

Marc. 3.

S. Iacobus dictus tonitrui filius.

Docent Phyſici ac Metaphyſici ab igne nubibus coarctato, dum libertatē & egreſſum quærens, clauſtra ac repagula ſua perfringit, tonitru oriri, atque inde fragorem illum ac ſtrepitum, quē tonitru dicimus, mundumq; vniuerſum concutit, enaſci, qui dum foras proſilit, vel exitum reperit, lumen ſuum

Tonitru origo.

ſuum patefacit, per fulgura ſcilicet & coruſcationes naturales. Non ſecùs etiam fidei lumen & charitatis ignis, quæ in magni huius Apoſtoli corpore, velut media quadam nube concludebantur, tyrannorum violentiâ, & horrendâ mortis procellâ, diffracta cùm ſunt, tantum fragorem dedit, tamque altùm intonuit, vt omnes omnino mortales, ad inſtar tonitrui, percelluerit.

Iudic. 7. Luculentam rei huius figuram ſuggerit Iudicum liber. Gedeon enim aduerſus Madianitas Dei inimicos pugnaturus trecentos ex omni filiorum Iſraël numero dumtaxat ſelegit, quibus & tubas & lagenas ardentibus lãpadibus introrſum inſtructas in manus dedit, hoc addito mandato: *Quod me videritis facere, hoc facite.* Quare ad vnum omnes *fregerunt lagenas, apparuerunt lampades, & tubis perſonuerunt, & caſtra Madian turbata ſunt & ſuperata.* Mira profectò bellandi ratio; ſed eadem deſignare Deus voluit, quo mundus ſit pacto debellandus. Fidei theſaurus & charitatis ignis figlinis continebantur lagenis, corporibus inquam Apoſtolorum, vti Gedeonis lampades lagenis; tum verò ignis, lumen & lampades emicuerunt, cùm lagenæ confractæ ſunt, cùm corpora Dei nomine morti obtulerunt, ſupplicijs, cruciatibuſque eadem conſcindenda præbentes; ac tum tubis perſonando, & ſanguinem in Chriſti prædicatione effundendo, mundo terrori fuerunt, & vniuerſos ſuperarunt.

Mira mundi ſuperandi ratio.

Pſal. 53. Huc referas, quod à Pſalmographo prædictum quodam loco eſt, *Et conturbati ſunt omnes, qui videbant eos, & timuit omnis homo, & annunciauerunt opera Dei,* &c. Quid porrò magis homines conturbauit, tyrannos percelluit, idololatras conſternauit, dæmones perterrefecit, & mũdum vniuerſum in admirationem maiorem rapuit, quàm ipſa Martyrum mors ac præſertim Apoſtolorum? illorum ſiquidem doctrina, mors, prædicatio ac martyrium, mundũ, inferos, peccatores iuxtà ac diabolos cõfudit & fregit, ac præcipuè Iacobi noſtri, de quo, neſcio quid, Pſalmiſta prædicere viſus eſt, dum ait, *Tunc alluxerunt fulgura eius* (Iacobi ſcilicèt prædicantis & ex amore Chriſti morientis) *orbi terræ, vidit & commota eſt terra.* *Pſal. 96.*

S. Iacobus ergo verè filius tonitrui ac boanerges fuit, ob ſublimem ſcilicet prædicationis eius ſonum, de numero illorum vnus, de quibus Pſaltes prædixerat, *In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* *Pſal. 8.* Sollenne porrò ſacræ Scripturæ eſt, tonitrui nomine illuſtres prædicatores deſignare. Hinc Pſalmo 103. dicitur, *A voce tonitrui tui formidabunt*, id eſt, peccatores percellentur ac timebunt, dum verbum Dei ex ore ſanctorum prædicatorum emicans, in auribus ſuis detonans adinſtar tonitrui audient. *Pſal. 103.*

Prædicatores per tonitru in Scriptura deſignati.

In huius ſignum rei lego in Exodo, dum lex Dei in monte Sina populo Iſraël promulgaretur, fulgura micare, coruſcationes videri, turbines ventorum ac tonitruorum fragores exaudiri cœpiſſe; atque inde tantam infernè hærenti populo terrorem incuſſum, vt viſis auditiſque prodigijs nemo non pallore conſternatus tremeret & exalbeſceret, diceretq; Moſi, *Ne loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur* ad verborum eius tonitrua. Deſignabant hæc iam tum Euangelij verbique Dei & robur & virtutem; ſimulque docebant, quemadmodum audito tonitruorum, baliſtarum illarum naturalium, fragore mortales contremiſcunt & pallent, ad eumdem modum peccatores *Exod. 19.*

Cur lex cum fragore lata.

verbo

verbo Dei audito percellendos. Et ſanè Iacobi noſtri prædicationes magis inferos, quàm naturalia tonitrua terram perterruêre.

Apoc. 4. Stuporem mihi incutit mirabilis illa S. Ioannis, Apoſtoli huius noſtri Fratris, viſio, qui vidiſſe ſe ſcribit thronum, de quo fulgura, & voces, & tonitrua procedebant. Ecquæ Deus bone viſio! quænam hæc ſymphonia, & harmonia, & ſympathia? voces audiri permiſtas fulguribus & tonitruis. Deſignant hæc omnia præſentem Eccleſiæ ſtatum; thronus, eius eſt imago, fulgura, tonitruaq; prædicationem & miracula eiuſdem repræſentant.

Miracula per fulgura ſignificantur. Singillatim omnia hæc exponere eſt animus, ac primò dicere, per fulgura communiter à Patribus, vt Auguſtino, Ruperto, Richardo de S. Victore, miraculorum, quæ Deus olim per ſeniores illos ad mundi conuerſioné patrauit, magnitudiné intelligi. Vti enim fulgura & fulmina ad vtrumq; mundi cardinem micant & videntur, iuxta illud Euãgelij, *Sicut fulgur exit ab Oriente, & paret vſq; in Occidentem*, &c. ita & miraculorum ſplendor fulgorq; longiſſimè patet, per omnium ora ſe extendit, omnium admirationem ciet, & infinitam hominum multitudinem ad fidem conuertit. *Matth. 24.*

Miracula dicta ſplendor armorum Dei. Hanc etiam ob cauſam miracula dicta ſunt ſplendor & coruſcatio armorum Domini. Hoc namq; nomine eadem indigetat Abacuc; capite enim prophetiæ eius tertio, quo loco S. Hieronymus ex Hebræo tranſtulit, *In luce ſagittarum tuarum ibunt, in ſplendore fulgurantis haſtæ tuæ*: Septuaginta vertunt: *In lumine iacula tua ibunt, in ſplendore ſeu coruſcatione fulguris armorum tuorum.* Quem locũ hoc modo exponit S. Gregorius, *fulgur*, inquit, *armorum, eſt claritas miraculorum.* Quin etiam Regius Propheta ad miracula alludens, illorum ſplendore oculos & animos mortalium præſtrictos & conſternatos ait, *Alluxerunt*, inquit, *fulgura eius orbi terræ, vidit & commota eſt terra.* quo loco & S. Auguſtinus per fulgura miracula intelligi vult prædicatorum & Apoſtolorum, quæ velut fulgetra horrenda ex horrendis emicantia nubibus, omnes mundi cardines concuſſerunt. *Abacuc 3.* *Lib. 3. Moral. c. 3.* *Pſal. 96.* *In Pſal. 96.*

Prædicationes per tonitrua intelliguntur. Sicut autem miracula à throno Dei, id eſt, Eccleſia emicant, ita & voces ac tonitru; per quæ verbi Dei prædicatio non inſcitè accipitur: hoc tamen diſcrimine, quòd voces imago ſint placidarum leniumque admonitionum, adhortationumque blandarum, tonitrua verò horribiles diuinorum iudiciorum pœnarumque ſempiternarum comminationes repræſentent: vti & ſublimes, altas, profundas de Ieſu Chriſti diuinitate, diuinis eius attributis & perfectionibus, myſterijſque fidei prædicationes, quæ omnia ſæpenumero è thronis & cathedris Eccleſiæ promicare & audiri ſolent.

Prædicatori, vt bene ſanctèque concionetur, forma præſcribitur. Hinc diſcere & eruere concionator Euangelicus poteſt, quo concionari debeat ritu; eius eſt nempe interdum vocem communem adhibere, id eſt, ad res humiles, mediocres, moralemque conuerſationem ſpectantes aliquando deſcendere; aliàs intonare, id eſt, de rebus ſublimibus ac profundis, animaſq; hominum percellentibus ſermonem inſtituere. Hanc concionandi formulam ſeruabat Apoſtolus, vti ipſe in ea quæ ad Corinthios eſt miſſa epiſtola declarat, *Siue enim mente excedimus, Deo; ſiue ſobrij ſumus, vobis.* Id eſt; ſi ſublimes conceptus procudimus, & rerum profundarum diuinarumque tractatione per aëra cœloſque omnes perua- *2. Cor. 5.*

peruagamur, ſtudio & data opera id facimus, vt ſcilicet Dei naturam exprimamus, eiuſque gloriam præ oculis habendam ſuadeamus; verùm ſi ſermo repat, ſi humana ac vulgaria tractemus, ſi facilia intellectu proferamus, id veſtri cauſa fit, vt veſtræ nimirum nos capacitati adaptemus, & ingenio viribuſque veſtris noſtras commenſuremus.

Certiſſimum eſt ergo, & exploratiſſimum per tonitrua reboantia & ſonora ſublimes & altos prædicandi modos intelligi; tum ob ſtuporem & admirationem, quam profunda hæc & elata fidei myſteria in auditorum animis pariunt, tum verò ob terrores & timores, quibus peccantium animos tartareorum ſuppliciorum comminatione perterrefaciunt. Atque hæc ſunt, quæ ad pœnitentiam eos prouocant, & ſanctam vitæ rectè inſtituendæ voluntatem eos parere faciunt.

Tonitrua ſublimes deſignant prædicationes.

Ceruæ pariunt Ioue tonante.

Huc mirificè facit, quod de ceruis naturalium rerum ſcriptores prodidere. Ceruæ enim cœlo tonante fœtus eijciunt; nam nonniſi ægerrimè & difficillimè pariunt, niſi fragores & tonitrua illis obſtetricum ſint quodammodo loco. Teſtem huiuſce rei habeo Iob Prophetam, *Audito tonitru præ timore pariunt.* Ad literam hoc Pſaltes expreſſit, dum quodam in Pſalmo ita ſcribit, *Vox Domini præparantiū ceruos.* Eo verò loco ex textu Hebræo *ceruas* legendum veriſimile fit; adde quod Græcū ἐλάφους ſexum deſignet vtrumque. hinc nonnulli interpretes cum S. Hieronymo ex Hebraicis fontibus locum hunc vertunt, *Vox Domini obſtetricans ceruis.*

Iob 34.

Pſalm. 28.

Quamcumq; demum quis verſionem ſequatur, certo certius eſt per hanc Domini vocem tonitrua ad literam intelligenda eſſe: verùm myſticè & allegoricè tonitruo verbi Dei prædicationem deſignari, & ceruis peccatores, qui ob timiditatem anxietatemq; non abſurdè ceruis comparantur, iuxta illud Prouerbiorum, *fugit impius nemine perſequente.* Tum verò peccator, ad inſtar ceruarum, nonniſi ægerrimè ſcelerum onus eijcit, & ſumma cum difficultate ſpiritualem conuerſionis ſuæ fœtum parit, ſanctamque vitæ emendationem. Verùm hac in re miro illi auxilio eſt Domini vox, ac comminantium prædicationum tonitrua, dum eos conuertunt, facilem ijs & lenem partum reddunt. Teſtatur hoc Iſaias dicens, *A facie tua Domine concepimus, & quaſi parturiuimus, & peperimus ſpiritum ſalutis.* quaſi dicat, Hem quàm difficulter conuerti potuimus Domine! ſed mox vt faciem tuam vidimus, vt tonitruum vocis tuæ audiuimus, tanta formidine correpti ſumus, vt ſanctum conceperimus propoſitum, ac ſanctam quamdam conuerſionem vitæque emendationem feliciter pepererimus.

Prou. 18.

Iſai. 26.

Ægram hanc ac perdifficilem peccatorum cōuerſionem, quam vt prodigioſam penitus ſuſpicio, myſticè figurat curruum & equitum Pharaonicorum ſubmerſio & interitus, de quo in Exodo legimus, *Reſpiciens Dominus ſuper caſtra Aegyptiorum, ſubuertit rotas curruum.* Obſeruat porrò Pſaltes, hanc rotarum comminutionem, & curruum ſubuerſionem ſubmerſionemque, cœleſtium tonitruorum fragori ac fulgurum emicationi aſcribendam, *Viderunt te aquæ Deus, & timuerunt, & turbatæ ſunt abyſſi, multitudo ſonitus aquarum, vocem dederunt nubes, etenim ſagittæ tuæ tranſeunt, vox tonitrui tui in rota.* Notandum verò *rota* hic pro rotis capiendum. Myſticus autem ſenſus denotat, quemadmodum olim tonitrua ad

Miraculoſæ conuerſionis peccatorum figura.

Exod. 14.

Pſal. 76.

Aegyptio-

Digitized by Google

Aegyptiorum ſubmerſionem cooperata ſunt, & omnes Pharaonis currus cófregerunt, ita & hodie verborum diuinorum tonitru, id eſt, terribilibus prædicationibus, peccata deijci ac proſterni, quæ per currus non inſcitè deſignantur, & omnes Pharaonis rotas diffringi, id eſt, omnem ſatanæ faſtum & ſuperbiam & ſuperba peccatorum molimina diſſipari, eaq́ue omnia in lacrymarum mari mergi, adeò vt ad humilitatem conuertantur, crucem geſtent, pœnitentiam amplectantur, & vitam in melius commutent.

Hebraiſmus notabilis. Ad hanc de tonitruorum fragore digreſſionem me Iacobi noſtri nomen abripuit *Boanerges*: latinè id *filius tonitrui*, id eſt, *tonitru* ſimpliciter ſonat; *filius* enim *tonitrui*, Hebræorum loquendi more, idem eſt quod tonitru. & ſanè frequentiſſima hæc loquendi ratio in Scriptura eſt; hinc eſt *filius iniquitatis*, pro iniquus; & *filius perditionis* pro perditus. commune hoc ſacris libris, vt & verum eſt, Iacobum noſtrum ingens & genuinum tonitru extitiſſe: concionando enim peccatores conſternabat, conſternatos ad lacrymas & identidem ad pœnitentiam inuitabat; quod verum prædicatoris Euangelici officium.

Apoc. 15. Eleganter his quadrat, quod in Apocalypſi ſua vidiſſe Ioannes ſe ait, ſeptē ſcilicet Angelos, habentes phialas plenas iræ Dei, quas in terrā effundebant: *Exierunt*, inquit, *ſeptem Angeli habentes ſeptē phialas de templo veſtiti lino mundo & cādido, & præcincti circa pectora zonis aureis*. Rupertus, Beda, Haymo, Richardus de S. Victore, alijq́; loci huius interpretes per Angelos hoſce, iræ Dei effuſores, ſanctos Prædicatores capiunt, qui indignationis diuinæ phialas tū verè in terrā effundunt, cū horrenda ſupplicia & cruciatus in futuro ſæculo impijs paratos deſtinatoſq́; è ſuggeſtu denuntiāt ac promulgant. Bonorū enim prædicatorum partes ſunt, diuinis concionibus ſuis ac ſeueris cōminationibus peccatores perterrefacere, timorē ijs inijcere, & ſanctis hiſce artificijs à vitijs eos auertere, ita tamē vt charitate & bono agantur zelo. In huius rei figurā dicuntur phialę fuiſſe aureæ, & qui eas effundebant, cingulo aureo altū cincti circa pectora & ſub axillis; quòd qui verbum Dei in Eccleſia prędicant, magno id faciant oportet tum erga Deum, tū erga proximum zelo, ſeq́; id è ſancta ac chriſtiana quadam charitate, non verò è faſtu & vana oſtentatione aliòue humano intuitu facere declarent.

Prædicatores figurati in Angelis Apocalypticis.

Prædicatores magno agantur zelo.

Dixit olim mundi Redemptor, & magnus Prædicatorum omnium Magiſter, Chriſtus, Apoſtolos ſuos, qui primi Eccleſiæ ſuæ concionatores futuri erant, alloquens, *Vos eſtis ſal terræ*. Non ſine ratione autē aut myſterio, nec fruſtra ſali mordenti eos omniaq́ue exedenti, non autem melli lenienti & dulcorāti omnia aſſimilat; vt oſtendat nimirum, veri prædicatoris officium eſſe peccatores coarguere, reprehēdere, pūgere, obiurgare, & aduerſus eos debacchari, nō verò ijs peccātibus abblādiri aut adulari.

Matth. 5.

Comparantur concionatores ſali.

Huc alludens ſanctus ille in Canticis ſponſus Chriſtus, & dilectam ſuam, id eſt, Eccleſiam affatus, ait, *Mel & lac ſub lingua tua*. Non ait eam mel & lac in lingua, ſed ſub eadem habere, eò quòd prædicatores, qui Eccleſiæ lingua ſunt, ſimpliciter, ſine vlla artificij, fuci, nouitatis, elegantiarumue in verbis affectatione, non deniq́; aſſentando loqui oporteat: lac enim eloquentiæ fucatæ, & verborum lenocinia, diſſimulationiſq́ue aut adulationis mel in Eccleſiæ lingua non inueniuntur.

Cant. 4.

Concionatores non adulentur.

Huc trahi etiam poteſt, quod concio-

Matth. 20.

nantium omnium & Eccleſiaſtarum anteſignanus Chriſtus olim apud Matth. dixit, *Non veni pacem mittere, ſed gladium*, id eſt, non præuaricatoribus in prædicationibus meis aſſentaturus, verborum eos mollitie ac lenitate demulcendo; ſed militis & hoſtis armati ad inſtar vagi, arma manu vibrans, peruicaces percuſſurus, aut iiſdē formidinē incuſſurus. De huiuſmodi porrò enſe loquebatur Ieremias, *Maledictus*, inquit, *qui prohibet gladiū ſuum à ſanguine*, nec paſſim in hoſte ſtragem edit. *Maledictus*, inquam, verè prædicator ille, qui gladium ſuum & arma, id eſt, linguam, ſermonem, orationes, & Euangelij prędicationem à ſanguine, cæde & interitu peccatorum prohibet. Quàm porrò ſtrages hæ laudandæ! His ſe oblectare & recreare debent magni & illuſtres prædicatores, qui Eccleſiæ milites ſunt. Hoc nomine mirificè deprædicari laudarique meruit S. Iacobus. Quot enim ille peccata iugulauit, quot vitia exſtinxit, quot idololatras trucidauit, quot ad Chriſtum animas conuertit, lingua enim eius verè gladius acutus fuit, & merū prædicatio tonitru.

Ierem. 48.

In veterum hiſtoriarum monumentis legiſſe memini, Cæſari Iulio Imperatori à ſuis olim ſtatuam erectam, quæ ſiniſtra librū, dextra gladiū præferret, hoc infernè addito epigrammate, *Ex vtroque Cæſar.* quo denotabatur, tam illum litteris, quàm armis emerſiſſe & magnum euaſiſſe, ac parem vtraq; è dote gloriam promeruiſſe. Vt floſculum hunc è profano eductum ſolo in Eccleſiæ hortum transplantem, non abſonum futurum videatur, ſi eodem quoque ſchemate S. Iacobus repræſentetur, & ſiniſtræ illius librum ad doctrinæ magnitudinem, & prædicationis eius excellentiam, qua tot ille gentes Chriſto lucratus eſt, exprimendam; dextræ verò gladium addamus, quo ſanctorum verborum eius zelum, animos, & ardentem charitatem deſignemus; quibus, velut gladio, Mauros in Hiſpania contrucidauit, & infinitos idololatras, Deique inimicos, per alia plurima mundi loca, peccato mori coegit: demum hanc illi inſcriptionem addamus, ad imitationem illius Cæſareæ, *Ex vtroq; Iacobus.*

Statua Cæſaris.

Inſignis S. Iacobi imago.

Quocumque enim modo Apoſtolus accipiatur, quocumq; ex latere vertatur, ſemper Iacobus eſt, ſemper in prædicationibus ſuis tonitru. & ſanè ſublimis hæc profeſſio, potiùs tonitru perterrefaciens, quàm oblectantem muſicam referre debet & imitari. In huius rei figuram Iſaiæ Prophetæ mandatum eſt, vt elata voce in prædicationibus ſuis clamaret, & vocem tubæ ritu efferret ad vitia coarguenda, *Clama*, inquit, *ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo ſcelera eorum.* Quæ verba varios mihi conceptus ſuggerunt, quos vobis ſingillatim enarrabo. Primò namque prædicatoribus iniungitur, ſuis auditoribus non nouitates aulicas, non futiles & inanes quæſtiones, neu noua & inaudita dogmata, non ſcrupulos conſcientiæ, ſed animæ peccata, & quæ commiſerunt vitia; referre.

Prædicatio tonitruo potiùs ſit quàm muſicæ ſimilis.

Iſai. 58.

Prædicator futilia in cathedra non referat.

Secundò, Prophetæ mandatur, ne Auditoribus aduletur, ne riſum eis moueat, fabulas & aniles nænias non commemoret, verbis ſcurrilibus & comicis ac mimicis non vtatur, ſed tubæ inſtar, cuius in bellis vſus eſt, detonet. Ita cōcionabatur S. Paulus, qui de ſe in prima ad Corinthios hoc loquitur modo, *Non miſit me Dominus baptizare, ſed euangelizare, non in ſapientia verbi, vt non euacuetur crux Chriſti.*

Concionatores verbis mimicis aut iocularibus non vtatur.

1 Cor. 1.

Achan

Ioſ. 10. Achan primò Dei iuſſu, deinde populi totius decreto, lapidibus adiudicatus eſt, eò quò (vt Hebræa præferunt) è cherem Iericho linguam aureã clanculò ſibi ſeruaſſet. atque ita legunt Origenes & Hieronymus; cùm vulgata

Allegoria. præferat *regulam auream*. Seuera quidem punitio, ſed myſteriorum plena, qua deſignatur, eos diuinitùs puniri mereri, qui ex anathemate Iericho linguam ſuffurantur auream; id eſt, qui è profanis eloquentiæ humanæ ac mundanæ ſapientiæ terris, furtiuè quodammodo ſurripiendo, lenocinantes ſermonum floſculos, & fucata adulterinaque verba ad doctrinam Euangelicam, in Cathedris Eccleſiaſticis, adſerunt.

Pſal. 67. Regius propheta de legis Euangelicę prædicatoribus agens ſic pſalmo ſuo LVII. locutus eſt: *Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipſo.* Id eſt, Qui antea Eccleſiæ inimici erant, iã cælitùs conuerſi, facti ſunt velut latrãtes aduerſus Eccleſiæ perſecutores, canes, & peccantium vlcera, vulnerumq́; saniẽ perlingentes.

Prædicatores canibus collati. Ita S. Paulus, Matthæus, Dionyſius aliјque priùs hoſtes & acerrimi Eccleſiæ perſecutores illuſtres poſtmodum & feruidi facti ſunt prædicatores, & vigiles ad eius defenſionem canes. Notãdum porrò, canes illos dici: eorum nãque eſt lupos mordere, & perſequi alienos, deinde noctu diuq́; calamo linguaque, voce ſimul & ſcriptis, velut canes domui dominoq́; fidi, aduerſantes laceſſere.

Iſai. 56. Hanc ob cauſam Iſaias malos prædicatores nec officio ſuo ritè fungentes canibus mutis, neſcientibus, nec latrare valentibus exæquat, *Canes muti non valentes latrare.* vnde efficiamus neceſſe eſt, canes bene latrantes, bonos meritò concionatores dicendos eſſe.

S. Iacobus magnus fuit concionator. Talis erat Iacobus noſter Maior, verus ſcilicet prædicator: toto enim vitæ tempore, noctu & interdiu in peccatores inſurrexit, & aduerſus infideles, aduerſus Dei inimicos, aduerſus idololatras detonuit: vox eius tuba quædam fuit, & eius prædicationes tonitrua. Vnde vniuerſa quidem Eccleſia infinitis Apoſtolo huic nominibus deuincta eſt, ſed ſingularibus vniuerſa Hiſpania, cùm ab illo fidem

Hiſpania multum S. Iacobo debet. edocta ſit, & ad Chriſtum conuerſa; in quam ſuum vt ipſe affectum teſtaretur, corporis ſui ac reliquiarum illam hæredem & cuſtodem eſſe paſſus eſt. Ex Hiſpania ſiquidem in Iudæam redux mortem occubuit capite imminutus, cuius deinde corpus rurſus in Hiſpaniã diuino nutu velut amoris teſtimonium, vel regionis tutela ac theſaurus & inexhauſtum prodigiorum ſubiectum, delatum eſt.

Gen. 50. Quapropter id Apoſtolo huic contigiſſe mihi auctor ſum, quod olim Ioſepho Patriarchæ, qui in Aegypto exſpirans, fratribus indixit, ſua vt inde oſſa ſecum in terrã Chanaan tranſportarẽt, quem ille locum ſingulari honore & amore præ alijs proſequebatur, *Aſportate*, inquit, *oſſa mea de loco iſto.* Ita quoque S. Iacobus in Iudæa occumbens, ſua ibi oſſa & corpus remanere minimè paſſus, eadem in Hiſpaniam transferri voluit, quam ille regionem tot illuſtrarat prædicationibus, tot bonis ædificarat exemplis, tanto labore ac ſudore Chriſto aſſeruerat, tot miraculis in fide confirmarat, & quam denique inter reliquas prouincias ſingulari quadam beneuolentiæ & incredibilis affectus ſemper eſt proſecutus ſignificatione.

In horum omnium confirmationẽ facit, quod

Digitized by Google

Inſigne prodigium in S. Iacobi reliquiarũ tranſlatione contigit.

cit, quod in vitæ Apoſtoli huius ſerie legitur. Dum enim diſcipuli eius poſt martyriũ corpus Hieroſolymis aſportarent, in nauim id exarmatam, omnique nauarcho deſtitutam impoſuerunt; feliciter tamen in eum illud locum appulit, quem Apoſtolus deſignarat; qui ſtellæ cuiuſdam indicio patuit, tum primùm non ſine prodigio ibi apparentis, atq; hoc illud loco reponendum eſſe indicantis, qui deinde ab eo euentu Compoſtella, quaſi dicas *campus ſtellæ*, eo in regno eſt nuncupatus. Inſigne profectò & inauditum prodigium, quodque alterius, quod nato iam in mundum Saluatore Ieſu contigit, refricat memoriam: cùm ſcilicet ſidus

Luc. 2.

quoddam nouum magos ab vltimo Orientis cardine conducens, ſuper ſtabulum Bethleemiticum fixum ſtetit, eum eſſe locum declarans, in quo nouus ille Iſraël rex, Meſſias inquam, quem ampliſſimis donatum muneribus, & adoratum venerant, recens natus inueniendus eſſet.

Platonis ſententia.

Docuit olim Plato, qui ob ingenij magnitudinem, & mentis aciem *diuini* cognomentum inuenit, Deo, parentibus, magiſtris paria neminem poſſe reddere, id eſt, hominum erga Deum, quòd ipſos creaſſet; erga parentes, quòd generaſſent; erga præceptores, quòd edocuiſſent, obligationes ac debita adeò eſſe ingentia & ſingularia, vt illorum agnoſci magnitudo nequeat, & omnes vires excedat. Vt de ea quæ Deo debetur obligatione, quæ penitus infinita eſt, taceamus, certiſſimum eſt ea quibus præceptoribus deuincti ſumus nomina, tam eſſe ampla, vt ijs, quæ parentibus debentur, aut æquiualeant, aut ſanè ex aliorum ſententia præualeant. Huius etiam opinionis fuit Alexander Macedo, qui ſe Ariſtoteli præceptori, quàm Philippo patri plus debere dicere haud eſt veritus, quòd à patre vitam duntaxat, & neceſſarias ad eam ducendam opes, ſed ab illo virtutem, & bene viuendi rationem modumque accepiſſet.

Alexandri magni ſententia.

Hinc colligatis velim, quot Hiſpania vniuerſa ſancto huic Apoſtolo obſtricta ſit nominibus, qui ei præceptor extitit, qui eam tanto labore ac ſudore tanto tempore edocuit, qui tam ſapienter ſub Chriſti Domini eam iugum redegit, qui tam feliciter ad Euangelij cognitionem ac lumen pertraxit, qui tanta potentia è Maurorum eam captiuitate ac tyrannide vindicauit: Qui denique tanta charitate ac patientia ſalutis, ac deinde virtutis omnigenæque pietatis iter illi ſtrauit. Hanc ob cauſam Hebræos ſuos exhortabatur non ſegniter Apoſtolus, numquam vt obliuiſcerentur, ſed immortalem eorum conſeruarent memoriam; qui veritatem ipſos edocuiſſent, magiſtri illorum extitiſſent, ſimul etiam ob oculos ponens, quæ ipſis deberetur obligatio: *Mementote*, inquit, *præpoſitorum veſtrorum, qui vobis locuti ſunt verbum Dei, quorum intuentes exitum*, ac mortem per beatam, *conuerſationis* vitæque illorum *imitamini fidem*.

Hiſpania quantum S. Iacobo debeat.

Hebr. 13.

Iiſdem vos hodie compellare verbis animus eſt Chriſtiani, ac dicere, Memẽtote, obſecro, generoſi Galli, ſanctorum illorum ac veterum Patrum, qui Euangelium vos edocuerunt, ac toties in templis veſtris verbum Dei prædicarunt; mementote inquam SS. Dionyſij, Martialis, Martini, Hilarij, Remigij, Marcelli, Bernardi aliorumque plurimorum, qui tàm ſanctè vobis prædicarunt, ſuamq;

prædi-

Digitized by Google

Chriſtiani meminiſſe debēt veterū Patrum ac Doctorum.

prædicationem ac doctrinam tot miraculis & oſtentis confirmarunt. Recordamini tot Confeſſorum ac Doctorum, qui præter ſanctam quam duxerunt vitam, etiam varia litteris mandarunt, vt hoc vos pacto edocerent, vtque proficeretis, tot præclara vobis poſteriſque monumenta reliquerunt. Huiuſmodi fuere S. Auguſtinus, Hieronymus, Ambroſius, Gregorius, ſanctus Thomas & Bonauentura, alijque permulti. Reminiſcamini quoque tot glorioſorum Martyrum, qui poſtquam ſcientia vos & virtute imbuerunt, pro eadem quam docuerant fide mortem etiam oppetere graue non duxerunt, & quam propoſuerant veritatem ſanguinis ſui ſigillo confirmare. Verùm mementote inprimis ſanctorum ac diuinorum Apoſtolorum, qui vt Euangelium vobis annuntiarent, & myſteria ſancta traderent, tantoperè laborarunt, ſudarunt, tantum terrarum peragrarunt, tamque grauia tam diuerſis rationibus paſſi ſunt; imprimis verò S. Iacobi noſtri nolite obliuiſci.

Quàm porrò æquum eſt, ſancte Apoſtole, perpetuò tui meminiſſe, & quæ in mundum vniuerſum contuliſti beneficiorum immortalem inuiolatamque memoriam tueri, cùm de numero duodecim illorum Eccleſiæ Doctorum fueris, quorum ſinguli in Spiritus ſancti academia edocti ſunt, indeque egreſſi vniuerſum mundum erudierunt. Cùm inquam ex primarijs orbis Chriſtiani campanis fueris, quarum per omnes orbis angulos ſonus eſt exauditus, & quæ omnes omnino nationes ad ſacra myſteria, ad ſanctiſſimorum Sacramentorum prædicationem ac perceptionem compulerunt. Æquiſſimum inquam & par eſt, ab omnibus te coli ac ſuſpici, admirabilis Apoſtole, qui inter egregios illos recenſeris Prædicatores, qui primi in Petri Eccleſia apparentes, veritatem docuerunt, errores iugularunt, idololatriam euerterunt; Philoſophis ora obturarunt, mundi ſapientiam obmuteſcere coegerunt, crucifixi honorem ſtabiliuerunt, religionem in tuto collocarunt, & aduerſus Gentès decertarunt. Sancte, inter omnes ſanctos admirabilis, inter concionatores tonitru, inter martyres ductor, & inter Apoſtolos amicos Redemptoris amiciſſimus; omnis nimis quàm magnam tui colendi, honorandi, laudumque tuarum euulgandarum rationem habet Eccleſia; nos verò, eius filij etiam multò maiorem, tuam admirando vitam, mortem, martyrium, felicemque ex hoc mundo tranſitum, fidem & bonum ſanctæ conuerſationis tuæ exemplum imitandi, vt ad eam noſtram conformantes, & ſanctarum virtutum tuarum veſtigia ſequentes, tuaſque diuinas prædicationes opere ac reipſa exequentes, & Deum tui exemplo metuentes ac ſeruientes, æterna donari gloria, qua modò ipſe in altero potiris ſæculo, mereamur, ad quam nos Pater, & Filius eius vnigenitus, ac Paraclitus Spiritus S. vnus in perſonarum Trinitate Deus, poſt decurſum mortalis huius vitæ ſtadium perducere dignentur, Amen.

Laudes & elogia S. Iacobi.

(∴)

IN FESTO
S. ANNAE MATRIS
B. MARIAE VIRGINIS.

Simile eſt regnum cœlorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas. **Matth. 13.**

FIGVRA.

Exod. 25. SAncta illa Sanctorum, in qua arca teſtimonij inferenda erat, locus erat digniſſimus, ac ſummoperè venerandus, atque adeò gloria & diuitijs inclytus, nihil vt dignius, illuſtrius, ac diuinius vetus illa Iudæorum Synagoga habuerit. Videtur huic aliqua ratione B. mater Anna aſſimilari pariarique poſſe. quia enim ſancta hæc creatura, veluti quædam Sancta ſanctorum, deſtinata ac ſelecta erat, in qua mater filij Dei vnigeniti, vera illa fœderis ac teſtimonij arca collocaretur ac requieſceret; hinc ſanctitatis ac benedictionis quidam locus fuit, matrona honore & gratijs, & virtutibus referta, ac creatura omnibus adeò numeris perfecta & abſoluta, vt vnum ex inclytis Eccleſiæ miraculis ſemper & habita ſit, & habeatur, & in perpetuas generationes ſit habenda. Vt quid à parte rei ſubſit, ſciamus, & tantum hodie in illam laudum & elogiorum effundamus, quantum antè perfectionum ac meritorum Deus in ipſam contulit, Spiritum paracletum rogemus, nobis vt opituletur, ac glorioſiſſimam Virginem Mariam, ad quam res hæc potiſſimū ſpectat, cùm ſacratiſſima eius fuerit mater, ſua vt interceſſione dicenti minimè deſit, quocirca omnes oculis, animis & genibus in terram deiectis dicamus, *Aue Maria.*

1. Par 29. Dauid Rex de magnifico illo templo, quod à filio Salomone ædificandum erat, & ad cuius fabricam conſtructionemque tantum auri argentique ac variæ ſupellectilis coaceruarat, ac tantum ſumptuum impenderat, vt nemo non obſtupeſceret, loquens, his ſermonem verbis eſt exorſus *Grande opus eſt, neque enim homini præparatur habitatio, ſed Deo*, hominum omnium conditori. Par æquumq; videtur, Auditores, vt quoniā hodie de ſecūdi illius tēpli, ſed animati & penitꝰ admirabilis, fabrica ſermo inſtituendus eſt, ab ijs ipſis verbis eum ordiamur dicentes, *Grande opus erat, neq; enim homini præparabatur habitatio, ſed Deo.* Opus inquam admirabile, & res ſublimis, ac nonniſi ſummi Dei inceptū erat, ſanctæ huius Virginis generatio, in qua non homini, ſed Deo, non ſimplici creaturæ, ſed rerum omnium conditori deſtinata ac præparata habitatio erat. **Generatio Deiparæ opus erat grande.**

Hinc profectò oportebat omnia magna, admirabilia & magnifica in ea concurrere, conceptionem inquam beatam, natiuitatem glorioſam, vitam planè diuinam, mortem mirabilibus plenam, gratiam incomparabilem, gloriam inæſtimabilem, aliaque grandia, & communem naturæ ordinem tranſcendentia. Et ſicut oportebat, ita & factum eſt: nam quidquid in illa fuit, ſummum fuit, ingens, gloriaque & excellentia pleniſſimum, iuxta illud Pſalmographi vaticinium, *Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas Dei.* quò d nimirum ſine peccati originalis macula concepta fuiſti, quòd tota pulchra nata **Omnia magna in hac Virgine cōcurrunt.** **Pſal. 86.**

Digitized by Google

nata ſis, quòd gratia fueris pleniſſima, cœli terræque regina, Meſſiæ mater. *Glorioſa ergo dicta ſunt de te.* Vt porrò hanc de Virgine glorioſa prophetiam capiendam conſtet, audite quid dicat Damaſcenus, *Et quam aliam ciuitatem intelligemus quàm eam, quæ Deũ ſuſcepit? de qua glorioſa ab ipſo Domino dicta ſunt?*

Orat. 1 de dorm. Virg.

Germanus Archiepiſcopus & Patriarcha Conſtantinopolitanus, de Virgine hac ſermo cùm incidiſſet, nonniſi per admirationes, exclamationes, & apoſtrophes loquitur, *Omnia tua*, inquit, *ſunt admirabilia ô Deipara, omnia ſupra naturam, omnia ingentia, & aliorum vires ſuperantia.* Et ſanè numquam vel minimum peccati næuum contraxiſſe, numquam in Dei ſui amore deliquium feciſſe, numquam ad illuſtres ſolis huius radios vel minimum conniuiſſe, numquam in voragines illas peccati prolapſam eſſe admirabile profectò fuit: matrem ſimul fuiſſe & virginem, ſine dolore vllo peperiſſe, corruptionis expertem manſiſſe, in cineres non abijſſe, communem naturæ ordinem tranſſcendit: verùm ab omni æternitate prædeſtinatam fuiſſe, Dei vnigeniti matrem fieri meruiſſe, ceterarum creaturarum vires longo ſuperat interuallo.

In orat. de Virg.

Virginis perfectiones ſuperãt perfectiones aliarũ creaturarum.

Ipſamet Virgo hęc omnia agnoſcens, & ſuam beatitudinem prædicans, gratias agit Deo, dicens: *Quia fecit mihi magna qui potens eſt*, ideo *magnificat anima mea Dominum*. nec immeritò ita locuta eſt. certiſſimum eſt enim Deum, qui ſanctus & potens eſt, magna mirabiliaq; ſanctæ huic Virgini præſtitiſſe, *magna per gratiam, magna per gloriam, & magna per naturam.* Magna inquã per gratiam, cùm Angelus eam plenam gratia ſalutarit, & ipſa ſola plus gratiæ habuerit, quàm ſancti ſanctæq; oẽs ſimul. In huius rei teſtimonium adfero illud è Prouerbijs, *Filiæ multæ congregauerunt ſibi diuitias, tu ſupergreſſa es vniuerſas*: et è illud Eccleſiaſtici, *Et in plenitudine ſanctorum detentio mea*. quin & illud è Cãticis, *In horto meo omnia poma noua & vetera*; tropicè ac figuratè denotabat, ſanctam hanc Virginem in animæ ſuæ horto omnigenos, tum nouos, tum veteres fructus, id eſt, virtutes omnes, gratias & vniuerſas ſanctorum ſanctarumque omnium, qui in veteri ac nouo Teſtamento iam inde ab orbis primordijs vixere, benedictiones comprehendiſſe.

Luc. 1.

Virgo in gratia ſuperat oẽs ſanctos.

Prou. 31.

Eccli. 24.

Cantic. 7.

Magna per gloriã quoq; Deus ei præſtitit, vtpote qui eã cũ corpore ſimul & anima in cœlos ſubuexerit, & ſuper oẽs Angelorũ hierarchias collocarit: quod eos in tantũ ſtuporem admirationemq; compulit, vt ſimul omnes extra ſe quodammodo rapti dixerint; *Quæ eſt iſta, quæ progreditur quaſi aurora conſurgens, pulchra vt luna, electa vt ſol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata?* Aurea planè verba, & Angelorum ore digna, & inſignes Virginis huius perfectiones includentia. Fuit enim inſtar auroræ ante vitam in conceptione; pulchra vt luna in vita, omnis peccati & corruptionis expers; electa etiam vt ſol poſt mortem, in glorificatione, terribilis denique vt caſtrorum acies ordinata, iam ſcilicet in Eccleſia ad fidelium omnium tutamen ac defenſionem.

Virgo Angelos ſuperat gloria.

Cant. 6.

Magna denique *per naturam* in glorioſa hac Virgine à Deo facta ſunt. erat ſiquidem, ſi mundi maieſtatem ac pompam ſpectemus, è nobili ac magna prognata propagine, è ſtirpe regia ac domo Dauid, & veterũ Patriarcharũ ſanguine, quib, nulla in orbe exſtitit proſapia nobilior, deſcendens. Matthæus eius ſtemma

Virgo regia ſtirpe prognata.

Digitized by Google

IN FESTO S. ANNAE MATRIS B. MARIAE VIRGINIS.

Simile eſt regnum cœlorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas. Matth. 13.

FIGVRA.

Exod. 25. SAncta illa Sanctorum, in qua arca teſtimonij inferenda erat, locus erat digniſſimus, ac ſummoperè venerandus, atque adeò gloria & diuitijs inclytus, nihil vt dignius, illuſtrius, ac diuinius vetus illa Iudæorum Synagoga habuerit. Videtur huic aliqua ratione B. mater Anna aſſimilari pariarique poſſe. quia enim ſancta hæc creatura, veluti quædam Sancta ſanctorum, deſtinata ac ſelecta erat, in qua mater filij Dei vnigeniti, vera illa fœderis ac teſtimonij arca collocaretur ac requieſceret; hinc ſanctitatis ac benedictionis quidam locus fuit, matrona honore & gratijs, & virtutibus referta, ac creatura omnibus adeò numeris perfecta & abſoluta, vt vnum ex inclytis Eccleſiæ miraculis ſemper & habita ſit, & habeatur, & in perpetuas generationes ſit habenda. Vt quid à parte rei ſubſit, ſciamus, & tantum hodie in illam laudum & elogiorum effundamus, quantum antè perfectionum ac meritorum Deus in ipſam contulit, Spiritum paraclerum rogemus, nobis vt opituletur, ac glorioſiſſimam Virginem Mariam, ad quam res hæc potiſſimũ ſpectat, cùm ſacratiſſima eius fuerit mater, ſua vt interceſſione dicenti minimè deſit. quocirca omnes oculis, animis & genibus in terram deiectis dicamus, *Aue Maria.*

Dauid Rex de magnifico illo templo, quod à filio Salomone ædificandum erat, & ad cuius fabricam constructionemque tantum auri argentique ac variæ ſupellectilis coaceruarat, ac tantum ſumptuum impenderat, vt nemo non obſtupeſceret, loquens, his ſermonem verbis eſt exorſus *Grande opus eſt, neque enim homini præparatur habitatio, ſed Deo*, hominum omnium conditori. Par æquumq; videtur, Auditores, vt quoniã hodie de ſecũdi illius tẽpli, ſed animati & penit' admirabilis, fabrica ſermo inſtituendus eſt, ab ijs ipſis verbis eum ordiamur dicentes, *Grande opus erat, neq; enim homini præparabatur habitatio, ſed Deo.* Opus inquam admirabile, & res ſublimis, ac nonniſi ſummi Dei inceptũ erat, ſanctæ huius Virginis generatio, in qua non homini, ſed Deo, non ſimplici creaturæ, ſed rerum omnium conditori deſtinata ac præparata habitatio erat.

1. Par 29.

Generatio Deiparæ opus erat grande.

Hinc profectò oportebat omnia magna, admirabilia & magnifica in ea concurrere, conceptionem inquam beatam, natiuitatem glorioſam, vitam planè diuinam, mortem mirabilibus plenam, gratiam incomparabilem, gloriam inæſtimabilem, aliaque grandia, & communem naturæ ordinem tranſcendentia. Et ſicut oportebat, ita & factum eſt: nam quidquid in illa fuit, ſummum fuit, ingens, gloriaque & excellentia pleniſſimum, iuxta illud Pſalmographi vaticinium, *Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas Dei.* quòd nimirum ſine peccati originalis macula concepta fuiſti, quòd tota pulchra nata

Omnia magna in hac Virgine cõcurrunt.

Pſal. 86.

nata ſis, quòd gratia fueris pleniſſima, cœli terræq; regina, Meſſiæ mater. *Glorioſa ergo dicta ſunt de te.* Vt porrò hanc de Virgine glorioſa prophetiam capiendam conſtet, audite quid dicat Damaſcenus, *Et quam aliam ciuitatem intelligemus quàm eam, quæ Deũ ſuſcepit? de qua glorioſa ab ipſo Domino dicta ſunt?*

Orat. 1 de dorm. Virg.

Germanus Archiepiſcopus & Patriarcha Conſtantinopolitanus, de Virgine hac ſermo cùm incidiſſet, nonniſi per admirationes, exclamationes, & apoſtrophes loquitur, *Omnia tua*, inquit, *ſunt admirabilia ô Deipara, omnia ſupra naturam, omnia ingentia, & aliorum vires ſuperantia.* Et ſanè numquam vel minimum peccati næuum contraxiſſe, numquam in Dei ſui amore deliquium feciſſe, numquam ad illuſtres ſolis huius radios vel minimum conniuiſſe, numquam in voragines illas peccati prolapſam eſſe admirabile profectò fuit: matrem ſimul fuiſſe & virginem, ſine dolore vllo peperiſſe, corruptionis expertem manſiſſe, in cineres non abijſſe, communem naturæ ordinem tranſſcendit: verùm ab omni æternitate prædeſtinatam fuiſſe, Dei vnigeniti matrem fieri meruiſſe, ceterarum creaturarum vires longo ſuperat interuallo.

In orat. de Virg.

Virginis perfectiones ſuperãt perfectiones aliarũ creaturarum.

Ipſamet Virgo hęc omnia agnoſcens, & ſuam beatitudinem prædicans, gratias agit Deo, dicens: *Quia fecit mihi magna qui potens eſt*, ideo *magnificat anima mea Dominum*. nec immeritò ita locuta eſt. certiſſimum eſt enim Deum, qui ſanctus & potens eſt, magna mirabiliáq; ſanctæ huic Virgini præſtitiſſe, *magna per gratiam, magna per gloriam, & magna per naturam.* Magna inquã per gratiam, cùm Angelus eam plenam gratia ſalutarit, & ipſa ſola plus gratiæ habuerit, quàm ſancti ſanctæq; oẽs ſimul. In huius rei teſtimonium adfero illud è Prouerbijs, *Filiæ multæ congregauerunt ſibi diuitias, tu ſupergreſſa es vniuerſas*: itẽ illud Eccleſiaſtici, *Et in plenitudine ſanctorum detentio mea*. quin & illud è Cãticis, *In horto meo omnia poma noua & vetera*; tropicè ac figuratè denotabat, ſanctam hanc Virginem in animæ ſuæ horto omnigenos, tum nouos, tum veteres fructus, id eſt, virtutes omnes, gratias & vniuerſas ſanctorum ſanctarumque omnium, qui in veteri ac nouo Teſtamento iam inde ab orbis primordijs vixere, benedictiones comprehendiſſe.

Luc. 1.

Virgo in gratia ſuperat oẽs ſanctos.

Prou. 31.

Eccli. 24.

Cantic. 7.

Magna per gloriã quoq; Deus ei præſtitit, vtpote qui eã cũ corpore ſimul & anima in cœlos ſubuexerit, & ſuper oẽs Angelorũ hierarchias collocarit: quod eos in tantũ ſtuporem admirationemq; compulit, vt ſimul omnes extra ſe quodammodo rapti dixerint; *Quæ eſt iſta, quæ progreditur quaſi aurora conſurgens, pulchra vt luna, electa vt ſol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata?* Aurea planè verba, & Angelorum ore digna, & inſignes Virginis huius perfectiones includentia. Fuit enim inſtar auroræ ante vitam in conceptione; pulchra vt luna in vita, omnis peccati & corruptionis expers; electa etiam vt ſol poſt mortem, in glorificatione, terribilis denique vt caſtrorum acies ordinata, iam ſcilicet in Eccleſia ad fidelium omnium tutamen ac defenſionem.

Virgo Angelos ſuperat gloria.

Cant. 6.

Magna denique *per naturam* in glorioſa hac Virgine à Deo facta ſunt. erat ſiquidem, ſi mundi maieſtatem ac pompam ſpectemus, è nobili ac magna prognata propagine, è ſtirpe regia ac domo Dauid, & veterũ Patriarcharũ ſanguine, quib. nulla in orbe exſtitit proſapia nobilior, deſcendens. Matthæus eius ſtemma

Virgo regia ſtirpe prognata.

Virginis Genealogia.

ma indagans, & genealogiam texens, longam deducit ſeriem, qua eam iam inde ab Abrahamo, Iſaaco, Iacobo, Dauide, Salomone, alijſque inde ſequentibus regibus, arceſſit, ad vſque Ioſeph,

Matth. 1.

cui ipſa in coniugem data, *Liber generationis Ieſu Chriſti filij Dauid, filij Abraham, &c.* quem deinde hoc concludit epiphonemate, *Iacob autem genuit Ioſeph virum Mariæ, de qua natus eſt Ieſus, qui dicitur Chriſtus.* Concludam ergo ipſe, eam & per naturam, & per gratiam, & per gloriam magnam ſemper extitiſſe.

Adhæc, ad magnitudinem eius & excellentiam non parum facit, natam fuiſſe parentibus & nobiliſſimis & ſanctiſſimis, Ioachimo inquam & Anna, ambobus è ſtemmate regio & ſceptrigero, id eſt, è tribu Iuda, è qua iuxta illud Iacobi præſagium,

Gen. 49.

Non auferetur ſceptrum de Iuda, & Dux de fæmore eius, donec veniat qui mittendus eſt, Reges Iſrael naſcituri erant, deſcendentibus. Et de ſanctis his ac millies honorandis parentibus alius quidam Propheta prędixit myſtico ſenſu,

Pſal. 86.

Virgo ſanctos habuit parentes.

Fundamenta eius in montibus ſanctis. Et tametſi ad litteram hoc de Eccleſia intelligi queat, cuius fundamenta ſanctiſſima fuere, Apoſtoli ſcilicet, viri nempè vita ſancti, & auctoritate, & dignitatis magnitudine in hoc mundo montes; myſticè tamen non inſcitè de Deipara capi poterit, cuius fundamẽta, id eſt, conceptio, natiuitas, origo & extractio in montibus ſanctis, id eſt, parentibus pijſſimis, religioſiſſimis, iuſtiſſimis, ſanctiſſimiſque fuerunt.

Apoc. 21.

Ciuitatis cœleſtis muri fundamenta è gemmis pretioſiſſimis conſtrata ſunt. Virgo Deipara inſignis quædam ciuitas fuit, ac ciuitas planè cœleſtis, cuius primus fundator fuit Deus, *Et ipſe fundauit eam altiſſimus*: veriſimile ergo fit, fundamẽta eius, conceptionẽ, id eſt, originem, ortũ, natiuitatem omnigenis gemmis, id eſt, omnigenis gratijs, donis, chariſmatibus, benedictionibus ac prę-rogatiuis inſignitam fuiſſe. Ac minimè dubitandum eſt, quin è parentibus ſanctiſſimis deſcenderit, quibus nulla aut honoris, virtutis, ſanctitatis, aut iuſtitię pars defuerit.

Hac de re hora hac matutina ad vos dicere decreui, & propitio Numine beatiſſimæ ac ſacratiſſimæ Annæ, reginæ hominum ſimul & Angelorum, quæque filium Dei mundo peperit, matris vitam, virtutes, & mirabilia omnia decurrere conſtitui. In quo vt methodicè certoque procedam ordine, duas concio partes habebit, primò ſanctæ huius matronæ coniugium ac genus exponam, deinde ad eius præconia dilabar.

Primò ergo, indubitatum eſt, ſanctam Annam, parentibus annuentibus, Ioachimo viro integerrimo honore ac virtute pleno. Nazarethi orto nupſiſſe, ipſam verò Bethleemi, quæ duo oppida tribus ſunt Iudæ, natam fuiſſe. Quod vt manifeſtius & euidentius pateſcat, illa prius diſſoluenda controuerſia, quę in ſcholis, & inter Patres & Eccleſiæ Doctores agitari conſueuit, num ſcilicet ſancta Anna Deiparæ mater ſolam hanc & vnicam habuerit filiam, & maritum vnicum, an verò plures & filias & coniuges. Magna ſanè hæc difficultas eſt, & perantiqua, & iam à multis inter Eccleſiæ Patres ſæculis acriter ventilata & diſceptata. In duas diuerſi abeunt opiniones ſimul omnes, & duæ eorum ſtatuuntur partes & cohortes.

S Anna Ioachimo nupta.

Quæritur nũ Anna plures habuerit maritos.

Prima, eaque vulgaris, quæque & numero potior pars docet ſanctam hanc matronam tres habuiſſe maritos & filias,

Digitized by Google

lias, & è ſingulis ſingulas ſuſtuliſſe. Opinionem hanc propugnaunt multi & perilluſtres viri, iijque numero plurimi, D. Antoninus in Hiſtorijs, Magiſter Hiſtoriæ in hiſtoria Euangelica, Petrus à Natalibus Epiſcopus in Catalogo, Ludolphus in vita Ieſu Chriſti, Eckius ſermone de ſancta Anna, Petrus Sutor libro de triplici Annæ connubio, Ioannes Gerſon Vniuerſitatis huius Cancellarius ſermone de Natiuitate glorioſiſſimæ Virginis, alijque permulti.

1 H ſtor. p. c. 4. c. 2.

Tradunt ergo hi ac ſuſtinent, B. Annam primò nupſiſſe Ioachimo, eoque mortuo, Cleophæ; quin & hoc vita functo, cuidam tertio, nomine Salomæ: Ioachimo peperiſſe glorioſam Virginem Dei matrem, è Cleopha ſuſtuliſſe Mariam illam, quæ vulgò ab Euangeliſtis nomine patris ſui Maria Cleophæ nominatur; Salomæ natam illam tertiam Mariam, quæ in Euangelio itidem Maria Salomæ dicitur. Deiparam matrem Ioſepho, Mariam Cleophæ Alpheo, Mariam Salomæ Zebedæo nupſiſſe. Filios autem trium harum ſororum fuiſſe, primò Deiparæ Ieſum Chriſtum, verum Dei filium, ac mundi ſeruatorem, Mariam Cleophæ quatuor peperiſſe, Iacobum minorem, Simonem, Iudam, & Ioſephum cognomento Iuſtum; Mariam Salomæ duorum tantùm matrem factam, Iacobi ſcilicet maioris & Ioannis Euangeliſtæ. Sacram hanc genealogiam verſibus his complexus eſt Gerſon loco ſuperiùs indicato:

S. Annæ genealogia.

Ser de natiu. Deiparæ.

Anna tribus nupſit, Ioachim, Cleopha, Salomeq;
Ex quibus ipſa viris peperit tres Anna Marias:
Quas duxere Ioſeph, Alpheus, Zebedeusq;.
Prima Ieſum, Iacobum, Ioſeph cum Simone Iudam
Supplement. Beſſai.

Altera dat; Iacobum dat tertia, datq; Ioannem.

Quin & in Faſtis ſuis ſacris Baptiſta Mantuanus: Mantuanus in Faſtis.

Anna puerperio fortunatiſſima ſancto
Tres habuiſſe viros, & tres habuiſſe puellas
Dicitur, &c.

Validis opinio hæc nititur fundamentis, & prægnantiſſimis aſſeritur rationibus. Quarum hæc prima eſt; & Gloſſam Ordinariam vt auctorem agnoſcit, ita in epiſtolam ad Galatas gloſſantem, *Mortuo Ioachimo Cleophas frater Ioſeph Annam accepit vxorem, & genuit Mariam, quæ nupſit Alpheo.* Idipſum legere eſt in prologo ſancti Hieronymi, quem Epiſtolæ D. Iacobi præfigit. Duo hi opinionem hanc & rationem primam mirificè confirmant & corroborant.

Gloſſ. ord. ad Gal. 1. 1. Ratio.

Secunda. Certiſſimum eſt, & è multis Scripturæ locis apertè eruitur, Chriſto fuiſſe fratres & ſorores, vti illo Ioannis 2. *Deſcendit in Capharnaum ipſe & mater eius, & fratres.* & ex epiſtola Pauli ad Galatas, *Alium Apoſtolorum vidi neminem, niſi Iacobum fratrem Domini.* & illo Matthæi, *Ecce mater eius, & fratres ſtabant foris quærentes ei loqui.* Denique illo Marci 6. *Nonne* (aiunt Iudæi) *hic eſt filius Mariæ, frater Iacobi & Ioſeph, & Iudæ & Simonis? nonne & ſorores eius hic nobiſcum ſunt?* fratres autem hi Virginis proles non erant, quod vel cogitare impium foret; ergo ſororum eius filij, & Ieſu Chriſti conſanguinei, atque idcirco fratres eius dicti.

2. Ratio. Ioann. 2. Gal. 1. Matth. 12. Marc. 6.

Tertia. Sanctus Ioannes Euangeliſta Chriſto ſanguine fuit proximus, vti ex Euangelio colligere eſt, veriſimile ergo fit, illum è glorioſa Virginis ſorore natum eſſe. Probatur aſſumptum. Indecens

3. Ratio.

cens enim fuiſſet & minimè ex Deiparæ honore, tanto eam tempore cum viro commorari, & tam cum eodem familiariter agere, cui non conſanguinitatis gradu iunctiſſima foret. In rei huius confirmationem facit, quòd mater eius primas à IESV CHRISTO ſedes eius in regno filijs ſuis petere auſa fuerit, nixa videlicet maximæ illius neceſſitudinis vinculo, & conſanguinitate, vtpote ſacratiſſimæ Virginis ſoror, ac proinde matertera eius, à quo rem hanc tam enixè contendebat.

4. Ratio. Quarta. Ioannis capite 19. Maria Cleophæ manifeſtè clarèque matris Dei ſoror dicitur, his verbis, *Stabat*, inquit Ioannes, *iuxta crucem Ieſu mater eius, & ſoror matris eius Maria Cleophæ, & Maria Magdalene.* Si ergo eam Ioannes Deiparæ ſororem vocare non veretur, efficitur neceſſariò, Annæ eam filiam fuiſſe. Hæc ſunt primaria opinionis huius robora, & præcipua argumenta, quibus auctores hi generosè ac pugilicè ſuam hanc cauſam propugnant. Tametſi Scholaſticus quidam ſæculi huius ſcriptor eam mirificè labefactarit, eiuſque auctores vt vecordes & neſcios ſugillarit, quaſi nulla nixos neque Scripturæ auctoritate, neque hiſtoriarum fundamentis, & omnes omninò Doctores rectiùs ſentientes calamo eam ac voce oppugnare; eſſe enim petram ſcandali, & vniuerſalis omnium contradictionis ſcopum. Hæc eius verba, *Huic ſententiæ ab omnibus cōtradicitur, quippe quæ nullum habeat fundamentum, neque in Scripturis, neque in hiſtorijs.*

Ioann. 19.

Medina 3. p. q. 38. art. 3.

Secunda opinio dicentium S. Annam vni duntaxat nupſiſſe. Secunda ergo opinio penitùs contraria eſt, & in aciem prodit arma veritatis vibrans, declaratura ſcilicet ſanctam Annam non niſi vni coniugi nuptam fuiſſe, & vnam duntaxat filiam genuiſſe, glorioſam ſcilicet Virginem Mariam. Partem hanc vtpote probabiliſſimam tuentur plures ijque grauiſſimi tum Græci tum Latini Patres. Primus huic ſubſcribit Euthymius, qui in hæc Ioannis verba, *Stabat iuxta crucem Ieſu*, ſcribens, credit Virginem Deiparam vnigenitam matri filiam fuiſſe, aſſeritque *ſororem matris Domini* eo loco tantundem valere, quod cognatam. *Euthymius. Ioan. 19.*

Eamdem veritatem tuendam ſuſcipit Theophylactus inter Patres Græcos non vulgaris notæ, & eo ipſo Ioannis loco negat Mariam Cleophæ Deiparæ ſororem fuiſſe, ſororem tamen dictam, id eſt, cognatam. S. Epiphanius eamdem ſententiam ſecutus, affirmat Mariam Salomæ Virginis Deiparæ ſororem non fuiſſe, ſed Ioſephi filiam. Eidem veritati è nuperis ſcriptoribus adſtipulantur Lipomanus in hiſtoria Sanctorum; ei concinunt Illuſtriſſ. Cardinalis Baronius in ſuo ad Annales Eccleſiaſticos apparatu, R. P. Caniſius lib. 1. Marialis cap. 4. & inclytus ille Theologorum princeps Franciſc. Suarez. quorum omnium conſtans & indubitata opinio eſt, nonniſi vnicum Annæ maritum fuiſſe, Ioachimum ſcilicet, & vnicam filiam, glorioſiſſimam nempè Dei matrem Mariam. Quibus eam ſtabiliunt rationibus, ad ſex potiſſimùm capita reuocantur, quas iam ordine vobis deducturus ſum. *Theophyl. in Ioan.* *Hær. 78.* *In 3 p. D. Th. tom 2. q. 28.*

Prima. Honor, excellentia, magnitudo ac dignitas ſacratiſſimæ Virginis, in matrem Redemptoris ſelectæ ac præeſtinatæ, quæque miraculoſa quadam ratione, poſt ſtatam iam vtriuſque parentis ſterilitatem, in mundum nata erat, merebatur ac poſtulabat, ſolam eam & vnicam in ſanctæ Annæ familia eſſe, 1. Ratio.

non

non ſecùs atque Iſaac in Abrahæ, ac Ioannes Baptiſta in Zachariæ. Tradunt qui de animalium natura ſcripſere, nonniſi vnicum ſemper è leæna catulum naſci, quòd ſcilicet quadrupedum omnium rex ille ſit, cui proinde natura ſocios aut fratres naſcenti dare detrectat. S. Annã ergo, quæ diuino decreto ac nutu in matrem Deiparæ electa erat, veriſimile ſit nunquam aliam concepiſſe prolem; & quia cunctarum illa creaturarum erat regina, hinc hoc magnitudo & maieſtas illius donari priuilegio digna erat.

Leæna nonniſi vnicum parit.

2. Ratio.

Secunda. Nefas eſt cogitare, nedum credere aut affirmare, ea mulierem ſanctimonia, & honeſtate, qualis ſancta Anna erat, quæ poſt longam illam ſterilitatem, ſingulari quadam Dei prærogatiua, nec ſine miraculo, Deiparam produxerat, tali filia ac coniuge Ioachimo contentam minimè fuiſſe, ſed eo vita functo alijs nupſiſſe, & ad tertias vſque nuptias conuolaſſe. Redolet hoc enim, neſcio quam lubricitatem, & animi inconſtantiam ſapit, & aliquam in carnales voluptates pronitatem & incontinentiam viduis indecoram. Vt taceam hoc cum virtute minimè conſiſtere, caſtas aures offendere, pudicitiæ honori non paruam affricare maculam, carnalitati ac libidini trophæa erigere, mortificationem omnem tollere, & honeſti nominis matronæ famam non mediocriter deterere.

Portiæ Rom. ſententia de viduis ſecũdo nubentibus.

Portia Romana, quã virtus & viduælis continentia apud omnes illuſtrem celebremque reddiderat, cùm iuuenculam quamdam mirificis extolli laudibus audiret, quæ ad ſecũdas patricij cuiuſdam illuſtris nuptias tranſiſſet; ilicò ſubintulit, ſe eas parui facere viduas, quæ primo amiſſo coniuge in alium etiam quantumlibet inclytum nobilemque virum, amorem transferrent; negabatq; eam vt honeſtam habendam, quæ amorem à priori coniuge exſtincto in alium virum deriuabat. Si ex Portiæ ſententia verè ita ſe res habet; hinc ſine dubio ſequeretur, S. Annam poſt tot nuptiarum celebrationes non modò non laudandam videri, ſed & nomen decuſque ſuum etiam ex mundi ſententia, non exigua macula infeciſſe.

Turtur ſymbolum caſtitatis ac continẽtiæ.

Dicitur turtur, cui ſponſam ſuam ſponſus in Canticis parem eſſe dicit, quæque veræ caſtitatis ſymbolum, & imago eſt continentiæ, amiſſo compare maſculo, numquam alteri iungi, ſed in perpetua viduitate perſeuerans ſemper in aridis arborum ramis nidos conſtruere, & nonniſi è turbidis cœnoſiſque aquis bibere. Quo naturali exemplo docemur, veram honeſtarum matronarum fidem ac continentiam, nonniſi in vno diligendo marito conſiſtere, eoq; exſtincto ad alias nuptias non conuolando. Veriſimile ne ergo ſit, viduam adeò ſanctam, virtutum ſtudioſam, libidinis domitricem, pudorique ita deditam, qualis haud dubiè beata Anna erat, auibus inſipientiorem, ac naturalis cõſuetudinis penitùs immemorem, pudoris ſui adeò negligentem eò incontinentię veniſſe, vt plures ſibi iunxerit viros, & plures pepererit filias? Equidem in animum vt credã inducere nequeo.

3. Ratio. Nõ eſt moris idem omnibus familię prolib. nomẽ indere.

Tertia. Non ſolent parentes, vllo in loco, aut vllas apud gentes, idem omnibus familiæ ſuæ liberis nomen imponere, ſed potiùs è contrario nominum diuerſitate ac diſcrimine numeroſam è ſeſe natam prolem diſtinguere, & internoſcere. Aduerſarij verò opinionis huius docent tres ſanctam Annam peperiſſe filias, & eodem MARIAE ſingulas nomine donatas, quod nemini hactenus viſum vel auditum.

Digitized by Google

quare efficio, probabile aut rationi conſentaneum minimè videri, imò nec veroſimile, plures eam vnâ filias habuiſſe. Quartam addamus.

4. Ratio. Anna, matrona venerabilis, ætate iam prouecta erat, dum Virginem Deiparam edidit, non ergo deinceps duplex adhuc matrimonium inijt, nec duplicem nacta maritum eſt. Annis grauem fuiſſe, antequam Mariam Virginem peperit, hinc eruo, quòd viginti ipſis annis in matrimonio ſterilis manſerit, vti in Breuiario Romano legitur. Si ergo Ioachimo nupſerit anno circiter ætatis viceſimo, quadrageſimum hauddubiè agebat, cùm primum fœtum in auras dedit. Deinde vix credibile videatur, Ioachimum ilicò poſt fœtum editum ad Patres appoſitum eſſe, & viduam Annam eo defuncto ad alias ſtatim nuptias tranſiſſe, tum aut ſecundum tam citò exſpiraſſe, & eum ab Anna non deploratum & viduali planctum luctu eſſe, neve eam adeò coniugis impatientem fuiſſe, vt ad tertias ſtatim nuptias conuolarit. Ratio hæc valida mihi & conſona videtur, & aduerſarias acriter partes premere.

S. Anna 20. annis manſit ſterilis.

5. Ratio. Accedat tamen & quinta. Ipſe mundi Redemptor Ieſus ſummus puritatis & virginitatis maternæ exſtitit æmulator; ergo & continentiæ honeſtatiſque in auia ſua Anna. Non ergo permiſit tot eam maritis, ac tam vario connubio iungi, quod ex parte probroſum eſt, & euidens ſummæ incontinentiæ nota.

6. Ratio. Sexta & vltima opinionis huius ratio hæc eſto. Fidē omnem ſuperat, quin imò ita ſe habere, cogitare planè nequeo, ſanctam hanc Deiparæ Virginis matrem Annam, inferiorem fuiſſe alteri illi Phanuelis filiæ Annæ, quæ Euangelio teſte, cùm ſeptem in coniugio egiſſet annos, vidua ad annos octoginta quatuor manſit. Veriſimile quoque non eſt, Iudith pudore, virtute, puritate, & qualicumque demum caſtitate hanc noſtra Anna ſuperiorem excellentioremque fuiſſe: vtpote quæ primo marito datam fidem adeò inuiolatam ſanctamque cuſtodiuit, alium vt cognoſcere, aut ad ſecundas conuolare nuptias noluerit. Quis ergo credat, imò vel cogitet, Annam noſtram his inferiorem imparemque longè fuiſſe? & Ioachimo viro prudentiſſimo, totque donis, virtutibus, meritis illuſtri, ac coniuge dilectiſſimo ac primo defuncto, alijs dein duobus nupſiſſe? quod reuera & abſurdum, ac nefas eſt credere, & planè commentitium videtur, neque vllam apud viros cordatos fidem inuenit.

Luc. 2.

Anna filia Phanuelis vidua mãſit ad annũ 84.

Iudith ſecũdo nubere noluit.

His omnibus attentè matureque examinatis, & rationibus vtrimque allatis in recti iudicij libra appenſis, ſecunda opinio & probabilior & certior videbitur, nec Eccleſiæ, Patribus, vel S. Scripturæ vllo modo aduerſari. Non quidē Eccleſiæ, quòd ipſa tum in Lectionibus tum in officio de S. Anna, nullam trium eius maritorum, neu trium filiarum mētionem faciat. Non etiam Patribus, nullus enim illorum triplex hoc matrimonium, triplicemque eius partum vel lingua, vel ſcripto aſſeruit. Tum denique ſacræ Scripturę non repugnat; quidquid enim ipſa hac de re ſcribit, veriſſimum quidem eſt, etſi tamen hinc efficere non velimus, tot Annam coniugibus iunctam fuiſſe, aut tot genuiſſe filias.

Probabilior de matrimonio S. Annæ opinio.

Ad horum ſtabilimentum, præter rationes iā antea contra aduerſarios productas, velut nouos teſtes producturus alias quaſdam cōſiderationes adnectam, ob quarum pondus hāc ſum partem ſequi, & tueri cauſā coactus. Primò, quòd nulla probabilis exſtet hiſtoria, aut monu-

Nouæ rationes, quibus probatur S. Annā plures non habuiſſe filias. 1.

monumentum certum, in quo planum fiat, duas Annæ aut plures filias fuiſſe; credendum ergo potiùs, quod & dignitati Virgineæ conuenientius ac decentius, & ad eius decus, & matris honorem propiùs ſpectat, quod demum à veritate & æquitate maximè dependet, ad alias eam nuptias non tranſijſſe.

2. Secundò, docentes S. Annam plures vnâ habuiſſe filias, hoc dumtaxat è Ioannis cap. 19. eruunt. Dicunt tamen loci huius interpretes, ſororem ibi pro affini vel cognata accipiendam, & ſenſum eſſe hunc, *Stabat iuxta crucem Ieſu mater eius, & ſoror matris eius*, id eſt, affinis, vel cognata matris eius, *Maria Cleophæ*. Vt & illo Marci loco, *Nonne & ſorores eius*, id eſt, Chriſti cognatæ, *hic nobiſcum ſunt?* ſolet ſiquidem Scriptura ſacra fratrum nomine cognatos, & ſororum cognatas exprimere. Sexcenta huius phraſis afferre exempla queam, quibus quod dico confirmetur, ſed vnũ è Tobiæ hiſtoria depromam, vbi Tobias iunior ita Deo ſupplicat: *Tu ſcis, quia non luxuriæ cauſa accipio ſororem meam.* quo loco cognata per ſororem accipienda eſt: certum quippe eſt, Saram vxorem non ſororem eius, ſed cognatam dumtaxat fuiſſe. Atque hæc è magnorum illuſtriumq; Eccleſiæ Græcæ luminum ſcrinijs deprompta ſunt, Euthymij inquam & Theophylacti.

Ioan. 19. Soror pro cognata accipitur. *Marc. 6.* *Tob. 8.* Fratres pro cognatis accipiuntur in Scriptura.

Doctrina notabilis.

At ſi exactiorem difficultatis huius habere ſolutionem ac notitiam velitis, ac perſpicuè noſſe, in quo hæcce cognatio aut conſanguinitas eorum, qui Chriſto ſanguine adeò proximi fuiſſe dicti ſunt, conſiſtebat, & quænam fratres illi & ſorores attribuendi fuerit occaſio; ſciatis oportet, Cleopham, Ioſephi ſponſi Deiparæ, fratrem, proinde affinitatis iure, Mariam Cleophæ, Deiparæ Virginis ſororem fuiſſe; Ac propterea S. Iacobum Minorem, quòd Cleophæ (qui è Bedæ ſententia aliter dictus eſt Alpheus) eſſet Filius, fratrem, id eſt, cognatum affinemque Redemptoris dictum eſſe: vt enim S. Auguſtinus ait, Omnes conſanguinei Virginis, fratres erant Chriſti.

Tr. ſ. 10. in Ioan.

Accedit adhæc, linguam Hebræam ieiunam maximè, & in verbis inopem, & anguſtis admodum limitibus circumſcriptam, cùm ſuis in ſenſibus & conceptibus ſe dilatare nequeat, eidem ſæpe verbo plures dare ſignificationes, eaſque inter ſe aliquando diſparatas: cùm è contra Latina & Græca vberes ſint, copioſæ & verbis abundantes, latiſſimeque ſe diffundentes. Hinc Hebræi verbis nominibuſq; deſtituti neceſſarijs, fratrum nomine cognatos, & ſororum cognatas donant. Atque hæc primaria ac potiſſima cauſa eſt & origo, ob quam in ſacris litteris fratres habuiſſe Redemptor dicatur; quòd nomen, cognatis exprimendis dedicatum & vſurpatum, ſæpè etiam ad fratres denotandos adhibeatur. Non me fugit adhæc, Patres Græcos, Chryſoſtomum, Epiphanium, Origenem, alioſque in ea eſſe ſententia, ac docere, eos qui fratres Domini in Euangelio dicuntur, idcirco fratres dici, quòd Ioſephi eſſent filij, qui Virginis erat coniux, & putatitius hominum opinione, Redemptoris parens. ſed hanc mouere in præſentiarum litem nolo, nec diſcutere: tum quòd temporis coarcter anguſtijs, tum verò, quòd parui controuerſiæ huius diremptio emolumenti foret atque compendij.

Lingua Hebraica verbis non abundat.

Omnibus ergo ita diſcuſſis, examinatis, & exploratis, notiſſimum eſt, ſacratiſſimæ Virginis Mariæ, filij Dei matris, vnicæ ac ſolius matris ſuæ prolis, parentes fuiſſe, Ioachimum & Annam,

Parentes Deiparæ.

quos ob eximiam caſtimoniam turturum par dicere Damaſcenus non erubuit, quibuſque hoc canit elogium:

Orat. 1.

O *caſtiſſimum par turturum ratione praditarum, Ioachim & Anna! ô par beatum! vobis omnis creatura obſtricta eſt: per vos enim donum omnium donorum præſtantiſſimum creatori obtulit, nempe caſtam matrem, quæ ſola creatore digna erat. O beatum Annæ vterum, qui viuum cœlum cœlis ipſis latius peperit!*

Niceph. lib. 1. cap. 7.

De iiſdem ſermonem inſtituens Nicephorus ſic loquitur, *Ambo erant accuratiore vita præſtãtes, nec non primis quibuſque & ſplendidiſſimis nobiliſſimiſq; genere coniuncti.*

Orat. de christi natiu.

S. Gregorius Nyſſenus è neſcio qua hiſtoria veteri prodidit, Ioachimum Virginis patrem, inter eos, qui in lege Moſaica ſummam vitæ perfectionem ſectarentur, atque virtutum exercitio ſeſe totos occuparent, quo tum moris erat, facilè principem & caput fuiſſe, & acquiſitis habitu virtutibus nimium quantum excelluiſſe.

Apud Hieron. tom. 4.

Ipſe quoque auctor libri, cui nomen *de ortu Virginis*, apud D. Hieronymum, tribus verbis & quàm pauciſſimis, ſanctorum horum coniugum vitæ hiſtoriam complectitur, *Vita*, inquit, *Ioachimi & Annæ ſimplex & recta apud Deum, apud homines irreprehenſibilis erat & pia.* Ceterum ſatis ſuperque Scholaſticorum more, quæſtionibus dubiiſque prima hac parte occurrentibus proponendis diſſoluendiſque immorati ſumus; iam ad moralia & ethica deſcendamus, & paucis S. Annæ perfectiones, excellentias, laudes, & præconia, quod altera nos parte facturos promiſeramus, recenſeamus.

Hoc ergo vt ſtadium decurrere incipiamus; vetus Eccleſiæ ſanè traditio eſt, quæque ab illuſtribus eminentibuſque Patribus aſſeritur, Ioachimum & Annam, è nobiliſſimo Dauidis ſtemmate deſcendentes, Virginis Deiparæ parentes fuiſſe; ita namque docet Hippolytus Martyr, Apoſtolorum diſcipulus, apud Nicephorum in hiſtoria Eccleſiaſtica, & concinunt Epiphanius in hæreſi Collyridianorum, & Ioannes Damaſcenus lib. 4. de fide orthodoxa.

Hippolyt. Mart. Niceph. lib 2. hiſt. Eccleſ. c. 3.

Lib 4. de fid. c. 13.

Adeo vt, cùm communi Eccleſiæ traditione, tum manifeſto trium horum Patrum teſtimonio conſtet, glorioſiſſimam Annam, vnà cum coniuge Ioachimo, è ſtirpe Dauid progenitos fuiſſe, & domo nobiles & illuſtres.

Lib. 23. contra Fauſt. c. 9.

Accedit D. Auguſtinus, & Epiphanius hæreſi 70. ſimul & D. Hieronymus, qui nobilitatem Ioachimi & Annæ cum eorumdem virtute, & ſtirpis familiæque decus cum vitæ ſanctimonia pariantes, nobiliſſimos eos iuxtà ac ſanctiſſimos fuiſſe tradunt, ac viginti ipſis annis prole & hærede (quòd Anna ſterilis eſſet) caruiſſe; cumque quadraginta diebus aſſiduò ieiunio ſimul & orationi vacaſſent, apparuiſſe ipſis Angelum, & Virginis Glorioſiſſimæ illis natiuitatem promiſiſſe. S. Hieronymus in alia diſcedens, in tres eos partes facultates ſuas ait diſpertitos, quarum prima templo ceſſit cultuique diuino, ſecundam pauperibus, tertiam denique in vitæ neceſſaria reſeruarunt.

Ioachim & Anna bona ſua in tres partes diuiſerunt.

A Ioachimi autem laudibus commemorandis ſuperſedebo, cùm S. Annæ dumtaxat recenſere ſit animus ac ſententia: tametſi fieri nequeat, quin laudata vxore ſimul & laudetur maritus. Vt enim in facultatibus, pietatis exercitiis, amore, affectu aliiſque rebus piis coniunctiſſimi fuere, ita & in laudibus & præconiis inſeparabiles iunctique

ctiq;ue ſint oportet; die tamen hodierna Annæ ſolius Panegyriſten agam. In quo, ſi quod à nomine trahendum omen eſt & augurium, dico, quatuor in ſacris litteris Annas reperiri, & eas omnes ſanè perilluſtres, virtute nobiles, ſanctitate admirabiles, æternisq; ſingulas dignas laudibus.

Quatuor in ſacris litteris Annæ nomine recenſentur.

Primam inclyto hoc dictam nomine comperio, matrem Samuelis, de qua primus Regum meminit liber, cordatam illam, prudentem & illuſtrem Annam, cui viciſſim maritus prudentia, honeſtate, ac pietate eximius obtigit Helcana de Ramathaim. Erat hæc ſimiliter ſterilis; quòd illa probrum parum æquo ferens animo, & prolem à Deo poſtulans cælitùs fuit exaudita, filiumq;ue Dei dono nacta eſt, qui Samuelis donatus eſt nomine: quem ablactatum ipſa ilicò in domum Domini tum in Silo commorantis attulit, & ei à quo acceperat obtulit, eiusq; cultui & miniſterio voluit æternùm eſſe conſecratum.

1. Reg. 1.

Anna mater Samuelis.

Secunda, quæ hoc nomen promeruit, fuit illa è tribu Nephthalim, tempore captiuitatis tribuum Iſrael in Niniue, viri ſanctiſſimi Tobiæ vxor, & Tobiæ, qui Raguelis duxit filiam, & Angelum Raphaelem indiuulſum viæ longæ comitem habuit, mater.

Tertia fuit filia Phanuelis, quam Lucas Euangeliſta depingit, ea caſtimonia & ſanctitate; vt inſigni continentiæ nota ad annum vſque ætatis octogeſimum in viduitate permanſerit; ſanctitatem verò teſtatura, aſſiduo ieiunio precibuſq;ue vacauerit, nocte dieq;ue à templo non recedens, quæ propterea vnà cum Sacerdote Simeone donum prophetiæ promeruit, cùm infans Ieſus in templum illatus eſt Domino præſentandus.

Luc 2.

Quarta verò ac poſtrema, omniumq;ue nobiliſſima ac ſanctiſſima, fuit S. Anna glorioſiſſimæ Virginis mater, quam hodie Chriſtianus orbis quà patet, colit & reueretur.

Non me latet inſuper, fuiſſe & apud Romanos olim Annam, cui nomen *Perenna*, cuius tam illuſtre apud eos erat nomen & fama, vt in Dearum relata ſit numerum. hinc inter varios diſceptatum eſt, ecquænam hæc femina foret, & vndenam veniſſet. Credunt ſiquidem nonnulli Didonis tantoperè à Poëtis celebratæ ſororem eſſe. Alij Lunam eſſe ſibi perſuadent, quòd è menſibus anni conſtent, ac proinde ipſa temporis longitudo ab ijs dependeat & in ijs ſita ſit; menſes quoque ad lunæ curſum & diſtinctionem dimetiantur. Alijs inſedit opinio, Annam hanc Perennam, celebrem Romæ matronam fuiſſe, quæ commeatu olim Populo Rom. ſumma annonæ penuria laboranti & ad extrema redacto auxilio fuerit; adeò vt niſi pia hæc mulier opem tuliſſet, fame omnes ad vnum perijſſent. Hinc communi ſenatus conſulto ſtatua illi à repub. in grati animi ſignum beneficijq;ue accepti memoriam decreta eſt, vtq;ue ita perpetua & perennis apud Romanos foret, & ſemper à populo coleretur, per quam factum erat, ne funditùs populus interiret. Meminere huius Poëtæ, & Ouidius in Faſtis in primis:

Anna Perenna mulier apud ethnicos celebris.

Lib. 3.

Ipſa loqui viſa eſt, placidi ſum nympha Numici,

Anna Perenna latens, Anna Perenna vocor.

Tametſi verò omnes hæc fabulæ & Poëtarum commenta ad veritatem vel hilum facerent, equidem vobis ipſe auctor ſum, vt creda-

credatis, inter Annas omnes, quas tantopere orbis ſuſpexit, coluit, & reueritus eſt, nullam laude digniorem illuſtrioremque hac ipſa noſtra, Virginis ſanctiſſimæ matre, & matronarum omnium, quas vlla viderunt ſæcula, regina exſtitiſſe. Hæc ipſa præ omnibus, & inter omnes, honoris ſtatuas, trophæa, pyramides, marmoreas æreaſque ſtatuas & roſtratas, quin & immortale numquamque intermoriturum nomen meretur.

Num mulieres laudandæ forent, ambigebant veteres. Plutarch. de virtutib. mulier.

Non poſſum, quin mecum ipſe rideam, dum veterum ineptias Philoſophorum accuratiùs perpendo, diſceptantium ambigentiumque, num mulierum eſſent virtutes deprædicandæ, publicoq; decantandæ præconio. Plutarchus ſanè magnus ille vir docere non eſt veritus, mulierum nec virtutes, nec vitia eſſe cuiquam manifeſtanda; credebatque illam inter feminas omnes & primam & digniſſimam & præſtantiſſimam habendam, cuius nulla foris vel ad vituperium vel ad laudem fama ſit, & cuius neminem non actiones lateant, nec palam ſint. E contra verò Gorgias Leontinus mulierum famam ac prædicationem propugnans, tametſi ſpecies ac venuſtas mulierum occultanda ſit, virtutes tamen earum omnibus innoteſcere debere contendebat.

Gorgias Leontinus aiebat matronarum virtutes diuulgandas.

Et ſanè prudenter admodum & ſapienter Philoſophus hic cenſuit; cuius opinioni etiam accedens Spiritus ſanctus mulierem bonam ſanctamque deprædicandam docuit, eiuſque virtutes, ac bona opera meritaque paſſim celebranda. In Prouerbijs namque legimus, *Date ei de fructu manuum ſuarum, & laudent eam in portis opera eius*, in omnium ſcilicet conſpectu. Si qua autem vmquam laudari meruit mulier, Anna certè inprimis laudem & præconia promeretur, cuius nimirum opera manuum planè fuere admirabilia, & virtutes quodammodo infinitæ.

Prou. 31.

Sanè ſi Dei ſanctos, & in ſanctis Deum laudare & celebrare iubemur à Pſalte dicente, *Laudate Dominum in ſanctis eius*; longè ſanè æquius & potiori iure in parentibus, & conſanguineis, & in Anna præſertim laudandus eſt; de cuius virtute ac ſanctitate minimè eſt dubitandum, cùm certiſſima credamus fide, Deiparam ab illa ſine peccati originarij labe conceptam eſſe, eamque diuinitus inter reliquas mulieres electam, quæ Meſſiæ auia foret. Et quæ hæc dignitas? quantum hæc illi honorem adfert & decus? quantopere hæc ceteris illam præfert mulieribus?

S. Anna Deiparam ſine peccato originali concepit.

Vt ſingulares olim prærogatiuas ac beneficia quædam ingentia Abrahæ & Dauidi promiſit Deus Meſſiæ illos proauos & maiores, tametſi longa nepotum interiecta ſerie, fore. Atque hæc fuere beneficia illa magna, quæ Dauidi Nathan Propheta exprobrauit dicens, *Si hæc tibi parua videntur, adijciam tibi maiora.* Magna Dei beneficia eaq; temporalia & corporalia in Dauidem cælitus collata iam recenſuerat, & maiora ſilentio inuoluit. Sed quænam illa? ſanè, vt alia prætermittam, quòd promiſſum cœlitus accepiſſet, eius è poſteris Meſſiam oriturum, *De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam.* Quod adeò magnum immenſumq; eſt beneficium habitum, vt idcirco in lachrymas prorupiſſe Ezechiam regem, audito è Propheta propediem ſe inopinatò emoriturum, auctor ſit Diuus Hieronymus. Videbat namque iam illiberem ſe eſſe, hærede omni carere, ac proinde morientem ſe, promiſſum Dauidi de Meſſia è ſe naſcituro factum, penitùs concidere

2. Reg. 12.

Promiſſa Abrahæ & Dauidi de Meſſia facta.

4. Reg 20.

Lacrymarũ Ezechiæ regis cauſa.

dere & euaneſcere. hæc ſcilicet lacrymarum illi ac doloris cauſa erat. Quid? ſi tam illuſtre, & vt ingens habitum fuit beneficium, Meſſiæ ac Ieſu Chriſti parentem nonniſi longè diſſitum eſſe, quales fuere Abraham, Dauid, & Ezechias; quantò maior, obſecro, futura gloria, quantoque dignius, proximum eius parentem, quin imò auiam exiſtere? Honor hic Sanctæ Annæ reſeruabatur, vtpote omnium honorum maximus ac præcellentiſſimus.

Gen. 17. Abraham Patriarcha dandum ſibi è Sara Filium audiens, qui à Deo benedicendus eſſet, ilicò in terram pronus ac venerabundus concidit, non tam coram Deo ſe humiliaturus, eique gratias acturus, quàm quòd tanti ſub beneficij faſce & onere fatiſcens, ſuis id humeris pondus minimè ſuſtinere ſe poſſe fateretur. Quid de ſancta ergo Anna dicemus, quæ in Dei filij auiam proximamque mundi Redemptoris parentem aſſumpta fuit? anne quid ſimile vnquam homini euenit? parne cuiquam honos obtigit?

Magna Annæ dignitas, Deiparæ matrem fuiſſe. Dignitatem excellentiamque S. Annæ adauget, quòd immaculatæ Virginis Mariæ, Verbi Aeterni matris genitrix facta ſit. Si enim, ſapientis iudicio (Prou. 15.), *Filius ſapiens gloria eſt Patris*; non minùs quoq; filia prudens & cordata matris ſuæ futura eſt honor & ornamentum. Cùm ergo S. Anna tam prudentis, ſanctæ, perfectæ, adeoque admirabilis filiæ fuerit mater, quanta eius futura eſt gloria? quanta dignitas? quàm admirabilis excellentia?

Si Ioanni Baptiſtæ Zachariæ filio tanta collata ſit iam inde ab vtero materno ſanctificatio, vt & in matrem il-

Supplement. Beſſai.

la redundarit, adeò vt & Spiritu ſancto, ſicuti rectè Beda obſeruat, repleta fuerit (Luc. 1. Beda in Luc.); quidni idipſum Annæ noſtræ, in filiæ ſuæ ſanctificatione, contigiſſe credamus, cùm hæc illà fuerit maior, pluribuſque gratijs & benedictionibus inſignita? ſi ſimplex Meſſiæ ſeruus & præcurſor tantum matri honorem & beatitudinem peperit, cur hominum ſimul & Angelorum regina, filijque Dei genitrix non maiorem longè ſuæ afferat? An non Annæ, quæ Verbi incarnati & Saluatoris omnium mortalium matrem vtero tulit, conditio ac ſors Eliſabethæ ſorti præponderabit, quæ nonniſi hominem in mundum edidit? (Anna S. Eliſabetha maior.)

Tantis Deus Obededom Gethæi domum benedictionibus cumulauit, quòd arcam teſtimonij ad menſes aliquot domi ſeruaſſet, vt Scriptura dicat, *Benedixit Dominus Obededom, & domum eius propter arcam Dei.* (2. Reg. 6.) Vnde hoc efficio, ſi Leuitæ huius domum ita benedixit Deus, quòd arcam fœderis domo dumtaxat excepiſſet; Anna verò cùm domus fuerit, in qua diuinorum theſaurorum arca, ſacratiſſima inquam Virgo, Dei mater, nouem menſium ſpatio commorata eſt; ecquas illam ideò benedictiones, gratias, chariſmata cœlitùs accepiſſe, quanta beatitudine donatam credemus?

Verè itaque de illa dici illud è Deboræ de Iahele cantico poteſt (Iud. 15.), *Benedicta inter mulieres Iahel, & benedicatur in tabernaculo ſuo.* Benedicitur Iahel in tabernaculo, quòd in eo Siſaram hoſtilium copiarum ducem confeciſſet: Sancta Anna verò inter mulieres omnes benedicta eſt, & ab omnibus omnino Chriſtianis be-

 nedici

nedici meretur in tabernaculo ſuo, glorioſa inquam Virgine, quam ipſa velut tabernaculum filio Dei deſtinatum tulit, & in qua non iam Siſara, ſed inferorum tyrannus dæmon, & rebellium ac præuaricantium omnium princeps iugulatus eſt; ipſa namque ſerpentis comminuit caput, & robur hoſtile potenti manu confregit; hanc ob cauſam ſancta hæc mater æternas promeretur laudes & benedictiones.

Lib. 4. c. 9.

Refert Alexander ab Alexandro vineæ quoddam admirabile genus eſſe, quæ pampinos & folia aurea, racemoſque auri inſtar gemmarumque rutilantes proferat. De rei huius veritate diſceptare nolo, nec curioſius indagare: dixero nihilominus S. Annam velut egregiam quamdam fuiſſe vitem in Iudææ confinium agro, & auratas frondes protuliſſe, admirabiles inquam virtutes; & racemos auri inſtar fulgentes & gemmarum in morem reſplendentes, Virginem inquam Deiparam, quæ de ſe ipſa ait, *Ego quaſi vitis fructificaui*; & alio loco legitur, *In fimbrijs aureis circumamicta varietatibus.* Vti vuæ fulgor vineæ decus & ornamentum addit, eamque reddit admirabilem; ita filiæ huius magnitudo, maieſtas & excellentia, matris virtutes, gratias, ac merita mirum in modum perfecta reddit, omnibusq; numeris abſoluit.

Vineæ, folia vuaſque aurei coloris proferētes.

Eccli. 24.

Pſal. 44.

Lib. 1. c. 5.

Fulgoſius auctor, Lucullo in Aſia agenti terribile in ſomnis atque horrendum ſpectrum ſe obtuliſſe, dixiſſeque: *Luculle, amicus tuus venit, vt tecum ſit, & commoretur.* Excitatus ergo, & quid hæc ſpecies portenderet inſcius, dum animo hoc ipſe viſum voluctat & excutit; ecce tibi repentè affertur nuntius, Romanos naues aliquot Siculas in fugam compuliſſe; quæ clade perterritæ ſtatuam quamdam marmoream in littore deſeruere; in quam ipſe poſtmodum obambulans incidit (erat autem amici illius ſtatua:) hanc ipſe cùm conſideraſſet & circumvndique intuitus eſſet, nihil ſe magni inueniſſe ratus inuentum contemnebat. At cùm tolli eam iuſſiſſet, vix loco moueri potuit. E pondere ergo aliud in ea latere agnouit, quàm ſibi ipſe antè perſuaſerat: igitur aperiens inæſtimabilis in ea pretij theſaurum reperit. Hæcce Luculli ſtatua Annæ noſtræ interioribus animæque perſimilis erat. Ipſa namque exteriori quidem ſchemate, & in oculis hominum, verè inutilis ſtatua erat, mulier inquam ab alijs non differens; ſed cordis eius theſaurum & animæ merita ſi quis conſideret, & pro dignitate ponderet, nulla ponderoſior, maiorisque pretij mulier exſtitiſſe comperietur, vtpote incomparabili theſauro & cimelio pretioſiſſimo, Deipara inquam matre, plena: hæc namque gratiarum omnium theſaurus, de qua ſcriptum eſt, *Multæ filiæ congregauerunt ſibi diuitias, tu ſupergreſſa es vniuerſas.*

Deipara gratiarum omnigenarum theſaurus.

Prouer. 31.

S. Anna, vna excepta Deipara, omnibus mulieribus præcellit.

His omnibus ergo ritè ac pro merito examinatis, & ob rationes, quas paulò pòſt ſubiungam, aſſero, S. Annam, vna exceptâ filiâ, omnibus quæ antè exſtiterant, & futuris retro ſeculis exſtabunt, mulieribus, ſanctitate, gratijs, meritiſque præcelluiſſe, ac ſuperiorem fuiſſe. Quod hoc pacto confirmo: Quicumque ad aliquod à Deo opus exequendum electus eſt, eo ipſo ad eximium gratiæ gradum euehitur, & ſingularis in eum ſancti-

tatis

tatis prærogatiua confertur: & quò opus & munus, ad quod vocatur, maius eſt & eminentius, eò & maior illi gratia communicatur, per quam ad opus hoc & officium dignus reddatur. Huc velut in confirmationem facit, quod in Numeris ad ſeditioſos Moſes ait, *Quemcumque elegerit Dominus, ipſe erit ſanctus:* numquam enim aliquem Deus optimus maximus ad ſui obſequium miniſteriumque vocat, quin collatis in eum gratijs ſimul etiam ſanctitatis chariſmata infundat. Huc addo illud AVGVSTINI in illa APOSTOLI verba, *Elegit nos ante mundi conſtitutionem*, dum ait, *Deus quos eligit, bonos facit.* Vnde hoc eruere argumentum licet: Quos DEVS eligit, hos bonos ſimul & ſanctos reddit: quos ergo ad dignitatem eminentiorem aſſumit, ſanctiores eos & meliores facit: & vt gradatim aſcendamus; ſi ad maximam ſummamque quempiam dignitatem euocet, illum quoque & optimum & ſanctiſſimum efficiet, ſecundùm hoc Ariſtotelis axioma, *Sicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita magis ad magis, & maximè ad maximè.* Cùm igitur iam inde ab omni æternitate beatam Deus Optimus Maximus Annam elegerit, & è reliquo creaturarum vulgo veluti ſequeſtrauerit, vt filij ſui matris genitrix foret, (quæ inſignis & ſupereminens eſt dignitas, & infinitæ cuiuſdam dignitatis opus) credendum eſt, minimeque dubitandum, quin eam & ſanctiſſimam & perfectiſſimam reddiderit.

Num. 17.

In gloſſ. ordin. ſupra epiſt. ad Epheſ. c. 1.

In Topicis.

Confirmatur idipſum ex illis Redemptoris verbis apud Matthæum, *Arbor bona facit fructus bonos;* quæ ergo futura melior, meliores etiam faciet; & quò quæque melior erit, eò & ſapidiores proferet; ſi verò eminentiſſimè ſummeque bona, & optima, indubitatum eſt optimos etiam ex ea fructus progignendos. Certiſſimum porrò eſt S. Annam excellentiſſimum, optimum, ſanctiſſimumque tuliſſe fructum, ſiquis vnquam extitit, glorioſiſſimam ſcilicet ac ſacratiſſimam Virginem. vnde efficiamus licet & colligamus, eam & optimam & ſanctiſſimam, & inter omnes mulieres omnigena benedictione cumulatiſſimam fuiſſe.

Matth. 7.

S. Anna nulla vnquam mulier ſanctior.

Ad dictorum meorum confirmationem vſurpo & illud Lucæ 6. Saluator docens, ecquo hypocritæ ſceleſtique pacto argumentoque à viris ſinceris dignoſci poſſent, hac vſus eſt metaphora, *A fructibus eorum cognoſcetis eos;* quaſi dicat, Hypocritas vafroſque è ſuis exercitijs & operibus non ſecus cognoſcetis, quàm è fructibus arborem. E fructu ſcilicet arbor, & ex illius bonitate huius cognoſcitur bonitas ac perfectio. Certiſſimum eſt autem, S. Annam, arborem illam eximiam, in Eccleſiæ viridario plantatam, omnium quos vlla viderunt ſæcula fructuum & excellentiſſimum, & pretioſiſſimum, maximeque admirabilem produxiſſe: eius proinde magnitudo, ſanctitas, maieſtas & excellentia omnibus terræ mirabilibus, magnitudini eminentiæque præferatur neceſſe eſt. Vnde Damaſcenus, *Ex fructu*, inquit, *arbor cognoſcitur; optima ergo arborum, Ioachim & Anna, ex quibus eximius fructus productus eſt.*

Luc. 6.

Arbor è fructu cognoſcitur.

Orat. 1.

S. Anna cæteris creaturis prælata.

Exploratiſſimum eſt ergo, Auditores, creaturam hanc ſanctam, præ alijs mulieribus diuinitùs benedictam, locupletatam, & omnigena ratione prælatam fuiſſe. Eruo hoc è tribus, quæ in illa eluxere mirabilibus, quæque, ad nomen illius & magnitudinem magis extollendam, ac cœlo terræque declarandum, quidquid in illa erat, communes aliarum creaturarum excellentias longo interuallo transſcendiſſe, in illa efficere diuina maieſtas dignata eſt.

S. Anna ſterilis viginti ipſis annis.

Horum mirabilium ac miraculorum, quæ naturam omnem in admirationem rapuere, primum fuit viginti annorum, diuino potiùs nutu, quàm naturali quodam defectu, procurata ſterilitas, nulla vt ſtirpis ſucceſſioniſque ſpes ſupereſſet.

Primum in S. Anna mirabile.

Mirabile dico aut miraculum, non quòd ipſa naturâ ſuâ ſterilitas miraculoſum quid aut prodigioſum ſit, cùm nonniſi purè ſimpliciterque priuatio quædam ſit merè naturalis; ſed quòd diuino ſuo eam decreto ac deſtinatu Deus permiſiſſet, ad magnum inde ſuo tempore eliciendum myſterium. Atque vt Annæ Helcanæ coniugis Dominus vuluam, vt in libris

1. Reg. 1.

Regum dicitur, concluſit, vt nimirum eam deinde reſeraret, matrem illam Samuelis viri ſanctiſſimi efficiendo; ita quoque veriſimile ſit, eumdem ipſum Deum conſtituiſſe, vt Ioachimi viri integerrimi vxor Anna, viginti ipſis annis infœcunda foret, vt pòſt non ſine miraculo tam egregiæ, nobilis, illuſtriſque filiæ ſacratiſſimæ ſcilicet Virginis Mariæ mater redderetur.

Orat. 1. de natiu.

Admirabilis huius ſterilitatis rationes dant Patres, eaſque elegantiſſimas. Primam ſuppeditat ſanctus Ioannes Damaſcenus, *Vt ad incarnationis ſummum miraculum, per miraculum hoc fieret gradus*, vtque paulatim è rebus infimis & abiectis ad magna & ſublimia, ſummaque fieret gradatio. 1.

Idem Auctor adfert & ſecundam, aitque naturam, velut ſubiectam & inferiorem obſequentiſſimam, gratiæ, ceu reginæ ac dominæ in Virginis conceptione, cedere & obſequium quodammodo deferre voluiſſe: *Natura*, inquit, *voluit gratia in conceptu Virginis cedere*. Vt ſcilicet eſſe, origo & productio tam perfectæ abſolutæque creaturæ gratiæ diuinæ, non verò naturæ viribus attribueretur; & verbo vt dicam, omnibus manifeſtum hoc pacto fieret, cœlitus hoc, neu vulgari & terrena quadam ratione contingere, opus eſſe Excelſi & omnipotentis dextræ, quin illuſtre quoddam miraculum, non verò cauſæ ordinariæ ſubalternæq; effectum & radium. 2.

Natura ceſſit gratiæ in Virginis conceptione.

3. *Lib. de ortu Virgin.*

Tertia ex Angeli qui Ioachimo apparuiſſe dicitur verbis colligitur, quæ memoriæ ipſe mandaui, vt hæc ipſa ad vos afferrem, *Cùm alicuius vterum claudit Deus*, ait Angelus, *ad hoc facit, vt mirabiliùs denuo aperiat, & non libidinis eſſe quod naſcitur, ſed diuini muneris cognoſcatur*. S. Annam ergo infœcundam eſſe Deus voluit, vt, cùm è tali matre Virgo Deipara naſceretur, ſuam ipſa extractionem, conceptionem, omnemque originem non ſine inſigni miraculo à ſola Dei gratia, non autem à brutali concupiſcentia & ſenſuali libidine acciperet.

Deus mulieres ſteriles reddit, vt deinde miraculo fœcundet.

4. Annæ ſterilitas denotabat magnitudinem naſcituræ Virginis.

Quarta, è noſtro depromta horto, ſit hæc. Diuino factum eſt conſilio ac nutu, vt ſacratiſſima Virgo è matre ſterili ac tanto tempore

Digitized by Google

pore infœcunda ederetur, quò naſcituræ hoc pacto magnitudo excellentiaque pateſceret, & nemini non perſpecta foret, vtpote de cuius natiuitate & ortu tanto cœlum tempore conſultabat, & in qua tanto natura ipſa labore inſudabat. Ita & in Iſaaci & ſancti Ioannis Baptiſtæ conceptione & ortu contigit, illorumque matrum ſterilitas magnitudinis mirabiliumq; naſciturarum prolium fuit argumentum.

Ho de vigil. S Ioa. Bapt.

Ratio hæc Venerabilis Bedæ auctoritati innititur dicentis, *Diuinitùs*, inquit, *procuratum eſt, vt ex ſterili matre, & vtroque parente prouectioris ætatis Ioannes naſceretur, quatenus etiam ortus eius miraculo pateſieret virum magnæ virtutis futurum eſſe*. Inſinuare, meo iudicio vult, ſteriles idcircò matres prole cœlitùs donatas eſſe, vt natiuitatis miraculo ac prodigio naſcituræ prolis proderetur dignitas, & originis notatus horoſcopus & nouitas, illuſtrem illorum ſortem futuram declararet, ipſique filij inde nati magni, & in vita admirabiles futuri cenſerentur, vtpotè qui in primæuo vitæ exordio communia conditionis humanæ iura ac conſuetudinem vulgarem tranſſcendiſſent.

Secundũ in S. Anna mirabile.

Secundum in ſancta Anna mirabile eſt, glorioſam eius filiam, Virginem ſcilicet glorioſam, iam inde à primo conceptionis articulo, in beato matris vtero, rationis eſſe donatam vſu. Veritatem hanc aſtruit & confirmat ſanctus Bernardus, cuius hæc genuina ſunt verba: *Ex dictis*, inquit, *ſequitur, quòd beata Virgo etiam dum erat in vtero matris, habuit vſum liberi arbitrij, atque lumen perfectum in intellectu & ratione*. quaſi diceret: Naturali fieri conſuetudine ſolet, vt, quamdiu proles, veluti captiuæ, obſcuris materni vteri ergaſtulis continentur, in tenebris etiam agant ignorantiæ, adeò vt non plura mente quàm oculis perſpiciant, nec plus rationis iudicijque vſu polleant, quàm ſi animalia bruta, & ſenſus omnis rationiſq; expertia forent. At Virgo ſingulari quadam prærogatiua, & præter conſuetas naturæ leges & iura, iam inde ab vtero materno rationis vſum nacta, libero voluntatis arbitrio vſa eſt, eiuſque intellectus, pulſis ignorantiæ tenebris ac nebula, perfecto donatus fuit lumine, quo cuncta perſpexit. Eiuſdem quoque opinionis eſt Dionyſius Carthuſianus libr. de laudib. incomparabilis Virginis.

Tom 2. ſer. 51.c.2.

B. Virgo vsũ rationis habuit etiam in vtero matris.

Art.1.ca 12.

Refragatur ei tamen D. Thomas, cùm palam ait, *Virgo non ſtatim habuit vſum liberi arbitrij, adhuc exiſtens in vtero matris: hoc enim eſt ſpeciale priuilegium Chriſti*. perinde ac ſi diceret, Deipara ante debitum tempus, libertatem, cognitionem, alioſque rationis actus non habuit, eò quòd ſoli Ieſu Chriſto, æterni Patris filio hocce priuilegium ac prærogatiua conceſſa ſit. Tametſi magnum, doctum, ſanctumque hunc virum ſummoperè ſuſpiciam, in hoc tamen puncto ab eo deſciſco, in alia longè ratione fortiore vrgente abreptus. Concedo quidem, ſingularem hanc prærogatiuam fuiſſe, & Ieſu Chriſto propriam, cùm tamen Ioanni Baptiſtæ ea data ſit, Virgini cur Deiparæ negetur? dicere nefas erit, matrem Dei inferiorem minoremque fuiſſe Ioanne Zachariæ filio? nequaquam, auditores: nec enim id ratio ſinit aut æquitas.

3 p.q.27. art.3.

S. Ioannes iã inde ab vtero matris vſum rationis habuit.

Certum inſuper eſt, Angelos, beatos illos cœli ciues iam inde à primo creationis ſuæ momento cognitione donatos, & libero voluntatis arbitrio. Conueniens ergo, & honori Filij Dei, &

Angeli à primo creationis ſuæ inſtanti cognitione donati.

Digitized by Google

Deiparæ dignitati decens fuit, idem in ipſam priuilegium conferri, eademque gratia donari, ne in hoc fortan Angelis foret inferior, illa ſcilicet, quæ ceteris in rebus infinito eos interuallo ſuperabat. Deinde in Apocalypſi repræſentatur vt mulier amicta ſole, & vndiquaque ſplendens & fulgens, vt nimirum hinc euidens fiat, eam tam intra quàm extra matris vterum, numquam fuiſſe rationis vſu, nec perfectæ cognitionis radijs deſtitutam.

Tertium in S. Anna mirabile.

Tertium deniq; mirabile, quod ſanctam hanc matronam non parum illuſtrauit, fuit, quòd beata eius filia, glorioſiſſima ſc. Deipara, ſine peccato originali, aut vlla macula in gratia ab illa cõcepta fuerit; quod ſingulare ſanè fuit priuilegiũ, ac nemini niſi S. Annæ fœtui cõceſſum. Hoc vt probemus, meminerimus oportet, duplex in ſacris Litteris pondus ac menſuram contineri, vnum ſacris, alterum rebus profanis ponderandis ac dimetiẽdis; quorum illud ſanctuarij, hoc cõmune ac vulgare dicebatur. Vnde Leuit. 27. legimus: *Dabit quinquaginta ſiclos ad menſuram ſanctuarij*: & alibi eodem in libro, *Emi poteſt duobus ſiclis, iuxta pondus ſanctuarij*. Vnde hoc modo concludo, ſi ſanctuarij menſura à communi & vulgari diſcrepabat, par etiam eſt, menſuram ac pondus, quo ſacratiſſimæ Virginis, diuini illius ſanctuarij & admirabilis matris Dei res ponderamus, plurimum à pondere ac ſtatera differre, qua aliarum mulierum & virorum, qui velut plebs & vulgus ſunt, ſtatum, qualitatem, perfectioneſque ponderamus. Quidquid in Virgine eſt, & omne eius pretium, valor & exiſtimatio, ad rerum ſanctarum bilancem appendendum eſt. Commune reliquarum creaturarum pondus, & menſura vulgaris hæc eſt, *Omnes in Adamo peccauerunt & mortui ſunt*. & illud Pſalmi, *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea*: quaſi diceret, Vita mea ab aliorum vita non diſcrepat, eiuſdem pretij eſt, ad idem appenditur pondus, cùm in ijſdem conceptus ſim peccatis, quibus alij. Verùm ſeparatum diuerſumque ab alijs pondus habet Deipara, cùm à communi ipſa fuerit clade exempta, & vniuerſo mundo peccati originalis aquis adobruto, ſola id ipſa euaſerit.

Leuit. 27.

Leuit. 5.

Virginis ſtatus differebat ab aliorum ſtatu.

1. Cor. 15.

Pſal. 50.

Huc peregregiè facit, quod in Eſther hiſtoria proditum eſt. Cùm enim perfido Amani inſtinctu & inſtigatione, in regio Aſſueri concilio, generalis in vniuerſam Iudæorum gentem mortis lata eſſet ſententia; rex ipſe venuſtæ Eſtheris amore illectus, ab hac eam ſententia eximens, ſic eam eſt allocutus: *Non morieris Eſther, non enim pro te, ſed pro omnibus hæc lex conſtituta eſt*. Quod rex ille Perſarum in Eſtheris gratiam olim dixit, communi eam ſtrage excipiens; idipſum à totius vniuerſi rege, ad cœli terræque reginam dictum fuiſſe ſit veriſimile, dum ab ea æternum illud decretum, quod peccati mortem comminabatur, & in omnes omnino mortales latum erat, abſtulit: *Non morieris*, Mardochæi nepti dictum fuit, & à generali Iudæis omnibus impendente decretaq; mortis ſententia eripieris; ſed S. Annæ filiæ dictum fuit, Morte peccati originalis, in vtero matris, non emorieris, ab ea te Deus eximit, te ſolam excipit, non enim lex illa tibi, ſed ceteris conſtituta eſt.

Eſth. 15.

Virgo à peccati originalis lege exempta.

Hæ ergo ſunt excellentiæ, Auditores, prærogatiuæ, & mirabilia, quæ ſanctæ Annæ honorem virtutemque, velut indiuiduæ quædam comites, ſemper ſunt comitatæ. Eius vidiſtis ſanctitatem, integritatem, virtutum complementum, meri-

Digitized by Google

meritorum theſaurum, immenſum gratiarum pelagus, & ſimul vniuerſas animæ eius perfectiones; quarum de cauſa eam communi fœminarum turbæ efferimus, & præ reliquis terræ matronis laudibus cumulamus. Ex toto ergo eam corde honorate, nobilitatem eius, progeniem, decus, & genus ad ſanctuarij pondus appendite; nolite verò ad vulgarem aliarum creaturarum menſuram excellentiarum ac meritorum eius pretium valoremque ponderare. Nihil in illa vulgare, ſed omnia rara & ſingularia, omnia magnifica, & eius altitudinem redolentia; nihil in ea vile & exiguum, ſed omnia extra communem rerum ordinem, & mirabilia; fuit denique primarium quoddam & eximium omnipotentis Dei in terra opus.

Omnia rara in S. Anna fuere.

S. Anna ab omni æternitate deſtinata in matrem Deiparæ.

Ceterùm his illā dotibus & perfectionibus à Deo donari, ac prærogatiuis cōdecorari oportebat, cùm ab omni eam æternitate deſtinaſſet & prævidiſſet, velut primarium ac princeps ad mundi redemptionem, & inprimis neceſſariū inſtrumentum, nimirum ex vniuerſa naturæ humanę maſſa ac turba selectā, quę eius foret Virginis mater, quæ Meſſiam, Dei filium, ac totius eſſet vniuerſi Saluatorem allatura. Cœlum ſanè vniuerſos ſuos in illam theſauros & prōptuaria effudiſſe oportuit, quò inter omnes Adæ filias, & orbis totius mulieres, primam à filia ſua eam redderet ac principem. Hanc ergo honorate Chriſtiani, veſtra illi vota offerte fideles, eius menſuras dimetiamini, & æternis eam numquam non laudibus cumulate.

Quàm hoc porrò æquum eſt & rationi conſonum, beatiſſima mulier! cœlum, terra, homines iuxtà atque Angeli nimium quantum te honorare, & omni quo poſſunt modo laudare ac deprædicare tenentur. Fuiſti namque è primis Eccleſiæ lapidibus fundamentalibus, è primarijs redemptionis noſtræ operibus, è præcipuis gemmis in Summi Pontificis rationali collucentibus, denique è maximis orbis miraculis & prodigijs. Fuiſti adhæc paradiſus ille terreſtris, in cuius medio, Virgo beatiſſima velut generoſa quædam arbor conſita, Ieſum Chriſtum, æternæ vitæ fructum, nobis protulit. Fuiſti lignum illud Sethim, lignum æternum, & omnis corruptionis expers, è quo arca Teſtamenti compacta fuit, in qua non iam manna, nec legis tabulæ, ſed ipſemet legiſlator requieſceret. Fuiſti benedicta illa viuentium terra, quæ ſacratiſſimam Virginem genuit, ſemper in gratia viuentem, & numquam peccato mortuam, & per eam ipſummet vitæ auctorem Ieſum Chriſtum mundi Redemptorem. Fuiſti denique, vt quidem D. Hieronymus ait, illa Iſaiæ verba, *Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet*, interpretatus, virga illa Ieſſæa, è qua Virgo mater, velut virgula, & Ieſus Chriſtus ceu regius quidam flos pullularunt. Horum omnium ob cauſam & hiſce titulis, ſummo te honore proſequimur, tibiq́; communi omnium ſubmiſſione pietateque ſupplicamus, ita vt nobis tuis adſis precibus & interceſſionibus, vt tandem à Deo optimo maximo, delictorum in hoc mundo remiſſionem & indulgentiam, in altero verò gloriæ eius poſſeſſionem, impetremus, ad quam nos dirigere dignetur Deus Pater, vnigenitusq́ue eius Filius, ac glorioſus Spiritus ſanctus, Amen.

Exod. 28.

Geneſ. 2.

Exod. 25.

In c. 11. Iſai.

(∴)

IN FE-

IN FESTO SANCTI PETRI AD VINCVLA.

Miſit Herodes Rex, vt affligeret quoſdam de Eccleſia, &c. Actor. 12.

FIGVRA.

Apoc. 12.

HOrrendum ſanè ac funeſtum ſpectaculum eſt, Auditores, videre in Apocalypſi, ingentem illum draconem rufum, ante mulierem duodecim coronatam ſtellis, & ſole amictam, ſeſe ſiſtere, eamque iamiam parturientem vehementiſſimè perſequi, vt recens editam prolem deuoret, in eamque quibus poteſt modis graſſetur. Deſcribit eo loco Ioannes, quæ tunc Eccleſiam premebat, perſecutionem, quæque Antichriſti eam tempore oppreſſura erat. Mulier enim hæc duodecim rutilantibus redimita ſideribus, hauddubiè Eccleſia erat, iam inde à ſui exordio duodecim illuſtrata & decorata Apoſtolis; qui velut fulgentiſſima quædam aſtra, ſole Chriſto Ieſu, per vniuerſum terrarum orbem longè lateque fulſerunt, & Euangelij omnia luce colluſtrarunt. Vaſtus & ferus hic draco diaboli erat imago, aut potiùs Herodis Tyranni, qui furoris & rabiei æſtu rufus, & effuſo ſancti Iacobi, quem decollauerat, ſanguine etiamnum rubeſcens, hodie Eccleſiam perſequitur, & vehementiſſimè exagitat, eius opprimere filios ſatagens, & inprimis primogenitum eiuſdem filium Petrum, quem in vincula conijcit, & compedibus conſtringit, vt inde ad mortem eum, niſi cœleſte numen impediat, & Dei vincentis iuſtitia hominis malignissimi tyrannidi immanitatique obluctetur, rapiat. Materia hæc tragicomica eſt: eius namque initia triſtia, feralia, & illætabilia ſunt; ſed iucunda cataſtrophe. Equidem hoc eam modo vobis percurrere conſtitui; vt autem Spiritus ſanctus auxilium dicenti afferat, noſtra illi vota preceſque offeramus, & glorioſiſſimam DEI matrem rogemus, ſuam vt opem etiam conferat, quam eam ob cauſam Angelica ſalutatione inuocabimus, dicemuſque: *Aue Maria.*

Inclytum illud Apoſtolorum decus Paulus admirabilem olim diuinæ ſapientiæ diſpoſitionem decretaque circa Eccleſiæ ſuæ regimen miratur, ſic de ijſdem in ea quæ ad Epheſios, locutus eſt, *Vt innoteſcat*, inquit, *principibus & poteſtatibus per Eccleſiam, multiformis ſapientia Dei, ſecundùm præfinitionem ſæculorum, quam fecit in Chriſto Ieſu*. Epheſ. 3. In quem locum ſcribens Angelicus Doctor D. Thomas, vult hæc in Angelorum præiudicium ab Apoſtolo minimè dicta eſſe, S.Thom. neve mentem eius fuiſſe, docere, Angelos Apoſtolorum è prædicatione quippiam quod antea ignorabant didiciſſe: Indecens enim minimeque conſentaneum & ſtatui felicitatis repugnans videri, beatum ac comprehenſorem viatoris in gymnaſio agere, & Angelis cœleſtibus ac immortalibus homines mortales in præceptores ac pædagogos obtingere: docere autem voluiſſe (quod ſanè exploratiſſimum & maximè indubitatum eſt) ſpiritus ac mentes illas cœleſtes magnam Dei ſapien-

Ab hominibus Angeli non diſcũt.

pientiam ex Eccleſiæ ſucceſſibus, quos Apoſtolis prædicantibus ac myſteria exponentibus annotarant, cognouiſſe ac præcepiſſe.

Dei ſapiētia in Eccleſiæ regimine patet. Ait ergo Apoſtolus, Dei ſe ſapientiam diuerſimodè aperire ac patefacere, eamque tam in cœlo terraque, quàm Eccleſiæ regimine ac directione elucere: quia varios in ea adhibet modos, diuerſos producit effectus, variaque myſteriorum genera vſurpat, omniaque ſapientiæ ſuæ æternę & infinitæ ſigna manifeſtat. Quod regius ille Vates admirans exclamat, *Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas Dei.* Pſal. 86. Etſi verò locus hic ſenſu litterali de ciuitate Ieruſalem intelligendus ſit, de qua glorioſa reuera dicta fuere, nimirum quòd regia ſacerdotaliſque eſſet ciuitas, quodque templum Domini & teſtamenti Arca in ea forent; quod verò omnem ſuperat laudem, maximeque glorioſum eſt, quòd in ea Meſſias, Angelorum rex, & totius vniuerſi dominus docuerit, Euangelium prædicarit, miracula patrarit, mundi ſalutem operatus ſit, crucem in ea ac ſepulcrum ſuum reliquerit, ſpiritum ibi paracletū miſerit, deniq; prima Eccleſiæ ſuæ fundamenta iecerit, vt in æternum perdurarit: myſticè tamen & propoſito conuenienter de Eccleſia hoc poteſt ac debet intelligi, cùm & totus ipſe Pſalmus à Patribus de Eccleſia ſit olim expoſitus; *Fundamenta eius in montibus ſanctis,* id eſt, Eccleſia in Apoſtolis & Prophetis, qui omnes ſanctitatis ac doctrinæ montes fuere, eſt fundata, iuxta illam Ioannis viſionem, *Et ciuitas habebat fundamenta duodecim, & in eis nomina duodecim Apoſtolorum Agni, &c.* Apoc. 21. & ad Epheſios 2. *Superædificati ſupra fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum.* Epheſ. 2.

Et de ſancta hac ciuitate, de Eccleſia,

inquam, glorioſa ac mirabilia dicta ſunt, quòd nimirum regnum eſſet IESV CHRISTI, quòd illuſtris ac fertilis illa vinea, quam homo quidam plantauit, locauit agricolis, ſepè circumdedit, turri addita communiuit, ac torcular in eius medio conſtituit: Eccleſiæ figuræ. quòd eſſet ager paterfamilias, in quo bonum creſceret ſemen intermiſtis zizanijs: quòd eſſet ſagena ac rete, quæ in medium iacta pelagus varios & omnigenos concludit piſces, bonos iuxtà ac malos: quòd eſſet ingens illa nauis, quæ aduerſis agitata ventis, tempeſtatibus ac procellis huc illucque raptabatur: quòd eſſet denique domus illa regia, quam in petra Sapientia exſtruxerat, ſeptemque columnis ſuffulſerat; de qua in Prouerbijs, *Sapientia ædificauit ſibi domum, excidit columnas ſeptem.* Prou. 9.

Glorioſa verè de Eccleſia hac dicta ſunt: quòd eam Deus in roboris ac potentiarum ſuarum armamentarium, regnorum imperiorumque ſuorum arcem, in gratiarum ſuarum, indulgentiarum ac miſericordiarum tribunal, in omnium peccatorum, maleficorum ac reorum omnium refugium, in theſaurorum ac diuitiarum promptuarium elegerit; quòd Deus optimus maximus in eo pretioſa Sacramentorum monilia, theſauros incomparabiles, & omnibus mundi morbis medelas, ſed inprimis pretioſum ſuum corpus, mirabilium omnium maximè admirandum, & omnium magnorum vnquam cœlitùs editorum operum compendium, iuxta illud Pſalmographi, *Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors ac miſerator Dominus, eſcam dedit timentibus ſe,* Pſal. 110. reliquerit: quòd duodecim piſcatorum miſellorum, abiectorum, plebeiorum, idiotarum, obſcurorum,

 mi-

militum exarmatorum, & ducum auctoritate destitutorum auſpicio ductúque eam aſſeruerit & fundarit.

Exod 7.8. &c. Magnam Deus olim ſapientiam, ac ſapientem magnitudinem ac potentiam tum per AEgyptum exhibuit, cùm ranarum, ciniphum, locuſtarum, animalculorum inter omnia in rerum natura viliſſimorum, adminiculo vniuerſum Pharaonis regnum concuſſit, perterruit, & exagitauit. At maiorem idem Deus ſapientiam potentiamque tum in Eccleſiæ ſuæ exaltatione & fundatione exſeruiſſe viſus eſt, cùm duodecim pauperculorum virorum, quibus nulli in orbe viliores & abiectiores erant, operâ induſtriaque eam fundare, eorumque tum dextra, tum lingua mundum vniuerſum ſubiugare, & tartareas ſimul & terræ poteſtates conſternare voluit. Vnde meritò Apoſtolus Dei optimi maximi magnitudinem, maieſtatem, ſapientiam ac potentiam exaltaturus, dicere potuit, *Infirma mundi elegit Deus, vt fortia quæque confundat*, deijciat, deſtruat, atque ſubuertat. 1. Cor. 1.

Perſecutione creſcit Eccleſia. Illuſtre profectò & glorioſum eſt, quod diximus hactenus, magnaque mirabilia in hoc includuntur: confitendum nihilominus eſt, longè ſublimiora & admirabiliora de hac Eccleſia dicta eſſe in ijs, quæ ad eius regimen & directionem ſpectant, quòd nimirum per crucē Ieſu Chriſti fundata, perſecutionibus excreuerit; per vincula, catenas, cōpedes, ignominiā, & opprobria illata ſeruis illius nimium quantum eius ſit honos dilatatus, mors illi vitam attulerit, tempeſtates malaciam, bella pacem, prælia victoriam, afflictiones augmentum, vexationes ſecuritatem, honorem confuſio, & immortalem dederit infamia gloriam. *Iniuriæ ſunt Eccleſiæ honor.* In his hauddubiè relucet maxima quædam Dei ſapientia, & Angelis hoc ex ſenſu Apoſtoli ingentem admirationem adfert; *Innoteſcit* inquit *principibus & poteſtatibus per Eccleſiam multiformis ſapientia Dei.*

Iudicia Dei differunt à iudicijs hominum. In quo dicendum, ſicut & in omni re alia Chriſtianè confitendum, alia longè Dei eſſe iudicia, alia hominum, imò ſanctorum cœleſti gloria donatorum diſcrepare nimium quantum ab hominum in mortali hac vita degentium iudicijs. Cœlum, ſiquidem longè alia ſentit quàm terra, aliaque habet axiomata. Ipſe quoque CHRISTVS Dominus, Verbum Patris æternum, ſed in mundo incarnatum, vt magiſter aliquis ac doctor cœlo miſſus ad homines eadem edocendos, vti in monte Thabor audita cœlitùs vox teſtata eſt, *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipſum audite*; toties tamque alta voce clamauit, *Qui habet aures audiendi audiat* nouas propoſitiones, axiomata cœleſtia, ſanctorum maximas; & alibi, *Qui ex Deo eſt, verba Dei audit*; & rurſum, *Beati qui audiunt verbum Dei.* Matth. 17. Matth 11. Ioan. 8. Lucæ 11.

Axiomata philoſophiæ mundi. Axiomata honoris, & generales ſcientiæ mundanæ, & philoſophiæ terreſtris concluſiones ſunt hæ, vile eſſe & vecordis animi argumentum iniurias ferre, contumelias æquanimiter tolerare, honori repugnare, maximè eſſe indecens pauperem eſſe, omni carere commodo, & opes nullas penitus poſſidere; ignaui, inertis, & imbecillis eſſe ſeſe abijcere, aliiſque libenter cedere. Illuſtre è contra, ſpecioſum, perhonorificum, & ſummæ beatitudinis genus, diuitijs affluere, honoribus beari, voluptatibus innatare, delitias conſectari. hinc *beatum dixerunt populum cui hæc ſunt.* hæc ſcilicet beatitudines ſunt mundi, ac ple-

Digitized by Google

plenæ eiuſdem felicitates, ac lætæ ſortes.

Axiomata Dei ac Sanctorum. Dei verò ſanctorumque eius axiomata & maximæ ſunt planè oppoſitæ, & penitùs à prioribus diſcrepantes. Audite illorum de iniurijs, contumelijs & infamia etiam grauiſſima toleranda iudicium & ſententiam: *Non ſolùm autem, ſed & gloriamur in tribulationibus.* *Rom. 5.* quod autem generaliter hic dixerat, de ſe ſingillatim alibi ſic explicat, *Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti.* *Gal. 1.* Quod mundus & coſmophili vt probroſum, infame, ac dedecoroſum cenſent, hoc Paulus & reliqui ſanctorum vt ſolidum honorem, & æternæ gloriæ titulum amplectuntur; crux illis laureæ, iniuriæ acroamata, opprobria decora, perſecutiones denique triumphi ac diademata erant.

S. Paul. vinculis ſuis gloriatur. Idem ipſe Apoſtolus reipſa exequens, quod ante verbis tantùm docuerat, cùm ad compedes, carceres, vincula ſe cerneret redactum, longè ſecùs ac mundus, in infamia quærens honorem, & in probroſiſſima confuſione maximam conſtituens gloriam, gloriatur & effert ſe, quòd IESV CHRISTI vinctus, captiuus & catenis onuſtus eſſet, in compedibus & carcere, idque ob Domini ſui gloriam incomparabilis honoris titulum conſtituens, *Obſecro ergo*, inquit, *vos ego vinctus in Domino*. *Ephes. 4.* quaſi diceret, noſque ſimul omnes edocere vellet, Obteſtor vos omnes, non vt filij Dei legatus & Apoſtolus, non vt Eccleſiæ eius Doctor, non denique vt vas electionis, ſed dumtaxat vt vinctus, ligatus & incarceratus propter CHRISTVM: quæ ſanè dignitas eminentiſſima eſt, quamque omnibus, quos offerre mundus poteſt, titulis nominibuſque illuſtribus antefero, ac pluris facio. Ad quæ Apoſtoli verba hæc commentarij vice adnectit magnus Chryſoſtomus, *Magna ſanè dignitas, & regno quouis & conſulatu longè maior, vinctum eſſe* compedibus & vinculis, vti erat magnus hic Apoſtolus. *In c. 4. Eph.*

Magnus hic Conſtantinopolitanorum Præſul huiuſmodi afflictionum decus honoremque ita ſublimè effert, vt pro CHRISTI gloria tolerata vincula Regum Imperatorumque diadematis anteferat; quin imò honorem afferre maiorem forſitan & gloriam credat, catenarum nexus & carceris ignominiam ob ſolum IESV CHRISTI amorem pati, quàm ad illius conſidere dexteram, & in duodecim thronis præſidere. Audite ipſiſſima viri verba; *Maius eſt*, inquit, *vincula ſuſtinere pro Chriſto, quam regium diadema; & forſan illuſtrius, quàm ſedere ad dexteram eius; honeſtius quàm ſedere ſuper duodecim thronos.* *Ibid.* Audax quidem, vera nihilominus ſententia.

Veriſimile fit, huius Apoſtolos omnes opinionis fuiſſe, cùm tam læto hilarique animo ad cruces, ſupplicia, tormentaque properarent, & tanta mentis geſtientis lætitia iniurias, opprobria, confuſiones, vituperiaque tolerarent. vti rectè in Apoſtolorum Actis obſeruat D. Lucas, *Ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati.* *Act. 5.*

Hunc ſibi honorem dum quidam è veteribus Græciæ Patribus proponeret, ſi ſibi daretur optio, vel cœlo donari, vel cum Paulo in carcere catenis onerari; malle ſe ait *Chryſoſt. Ephes. 4.*

cum Apoſtolo in compedibus gemere, quàm cum Angelis in cœlo beatitudine perfrui. quin & vlteriùs progreſſus, non tam beatum ſe ducere Paulum aſſerit, quòd in tertium ſit cœlum ſubuectus, quàm quòd in tetrum caliginoſumque ſit carcerem compactus. Audite eius verba, *Si mihi optio daretur*, inquit, *aut eſſe in cœlo, aut in catena cum Paulo, præeligerem catenam: neque ita beatum Paulum dico, quòd in paradiſum raptus, atque quòd in carcerem eſt coniectus*. Tandem velut epiphonema ſubiungit, *Non tanti æſtimo vniuerſa Sanctorum miracula, quanti vincula*.

Dies paſſionis dictus dies gloriæ. Minimè autem dubitandum, quin omnes omnino Sancti diuinam hanc ſcientiam à ſummo Doctore IESV CHRISTO didicerint, qui vt ſtolida mundi axiomata illuderet, doloroſum & probroſum paſſionis diem, gloriam ac triumphum ſuum dixit, cùm ſic apud Diuum Ioannem locutus

Ioann. 17. eſt, *Clarifica me Pater*. perinde ac ſi diceret, Aduenit iam tandem paſſionis meæ hora, Pater, per quam me ipſe clarificaturus es, & ipſe honorem ſum & gloriam adepturus. ſuoſque ipſum imitari & repetere dum vult, ita in Euan-

Matth. 5. gelio alloquitur, *Beati eritis, cùm maledixerint vobis homines, & perſecuti vos fuerint*. non ait, Beati tum denique eritis, cùm mortuos ad vitam reuocabitis, cùm dæmones pelletis, cùm morbis medebimini, miracula patrabitis, &c. ſed, cùm perſequetur vos mundus; in terrenis ſcilicet turbationibus & exagitationibus veri honoris ſummam, & ſolidam fidelium beatitudinem ſitam eſſe perſuadens.

Cui mirum ergo videatur, hodie ab Eccleſia Catholica vniuerſa magna gloria & honore, feſtiuo plauſu ac pietate Principis Apoſtolorum vincula & catenas coli ac celebrari? quid mirum, ſi vniuerſus quà patet orbis Chriſtianus hodiernum diem feſtum habeat, & annua celebritate venerabilem? fundata porrò ſunt omnia in verbis illis ex

Actibus Apoſtolorum deprompris, *Miſit Herodes rex, vt affligeret quoſdam de Eccleſia, &c.* Vt autem vniuerſam hiſtoriæ ſeriem perſpectam habeatis, & aliquid inde in veſtram conſolationem faciens hauriatis, in duas hodiernam concionem pro more partes diuidam, primâ iniquam & violentam B. Apoſtoli Petri incarcerationem comprehenſionemque proſequar, altera liberationis eius lætitiam ſimul & miraculum deducam. *Act. 12.*

Quatuor cauſæ inſtituendæ huius feſtiuitatis. Principio ergo, antequam vela ventis laxemus, longiuſque pelago volemus, in littore nonnihil ſiſtamus, & nobiſcum feſti huius originem, & quas ob cauſas inſtitutum fuerit, diſquiramus oportet: quas ad quatuor primarias eaſque præcipuas reuocabimus. Prima eſt, in gratam miraculoſæ ſancti Petri è carcere laxationis, quæ ſanè inſignem fidelibus omnibus, qui Hieroſolymis perſecutionis Herodianæ tempore commorabantur, lætitiam & incredibilem conſolationem attulit, memoriam. Secunda, vt hoc pacto Chriſtianis omnibus refricaretur facti illius illuſtris memoria, quod Alexandri à ſancto Petro ſexti Pontificis, & Eccleſiæ capitis Pontificatu geſtum commemoratur. Quirinus ergo Præſes Romanus, ſacrificiis Ethnicorum deditus, cùm Alexandrum Papam in carcerem compegiſſet, audito, Hermetis viri in rep. illuſtris filiam ab eodem ad vitam reuocatam, fidei ſe noſtræ acceſſurum, & Chriſtiana

1.

2.

ſacra

ſacra amplexurum ſpopondit, hoc miraculo excitatus, ſuam ſi filiam Balbinam nomine morbo nulla hominum naturæue arte pelli neſcio affectam ſanitati redderet. Alexander ergo cùm iuſſiſſet, Balbina vt Principis Apoſtolorum vincula ſupplex exoſcularetur, ilicò ipſa ſanitatem eſt conſecuta, parens verò voti reus, & ex filiæ ſanitate ſanam mentem induens, baptiſmo tinctus eſt; Alexander verò inſignem exin de S. Petro Baſilicam dedicauit, in quam ſacra illius vincula & catenas intulit, vt maiori poſtmodum honore colerentur, & ab omnibus ſuſpicerentur.

3. Kalendæ Auguſti ſolennes ethnicis.

Tertia feſtiuitatis huius inſtituendæ cauſa fuit, vt hac inducta, gentilium ſuperſtitiones ritusque diabolici penitus abolerentur. Veteribus namq; Romanis ſollenne erat, Auguſti Kalendas annuo cultu, in Imperatoris Octauij Auguſti memoriam, celebrare. Sed Eudoxia Imperatrix, magni Theodoſij filia, illuſtri pietate ac virtute femina, cùm Hieroſolymis vincula & catenas, quibus Petrus ab Herode vinctus fuerat, Romam attuliſſet, Pelagio Pontifici ſuaſit ac perſuaſit, vt abolitis Gentium ſacris ac ritibus, dies illa Kalendæque ſanctorum Petri vinculorum recolendæ memoriæ poſthac dedicarentur.

4. Quarta denique & vltima cauſa fortè fuit, vt hoc pacto magno huic Eccleſiæ directori data vinculorum peccatorum ligandorum diſſoluendorumque poteſtas, aliquatenus repræſentaretur. hæc porrò cauſa ad moralem magis & allegoricum ſenſum ſpectat, quàm tres priores.

Vinculi nomen diuerſimodè in Eccleſia accipitur.

Secundò notemus antè neceſſe, quàm hiſtoriæ contextum euoluamus, *Vinculi* ſignificatum diuerſimodè in ſacris litteris accipi ſolere. Interdum namque ipſos denotat carceres & locum, quò vincti abducuntur. Sic vſurpauit ipſum Ioſeph his fratres verbis alloquens, *Vos autem eritis in vinculis, donec probentur quæ dixiſtis, vtrùm vera an falſa ſint.* & in Euangelio, *Cùm audiſſet Ioannes in vinculis opera Christi.* Gen 42. Matth. 11.

Aliàs captiuitatem ipſam ſonat ac ſeruitutem. Hoc ſenſu vſurpatur apud Pſalmiſtam, *Dirumpamus vincula eorum, & proijciamus à nobis iugum ipſorum.* Quin & apud Prophetas. Vnde Iſaias, *Solue vincula colli tui captiua filia Sion.* Et Ieremias eadem ſignificatione duobus in locis, *Fac tibi vincula & catenas.* Iubet namque Deus, Propheta vt catenas adaptet, eaſque ad reges Iuda vicinoſque principes mittat, veluti inſtantis ſeruitutis & futuræ captiuitatis præſagia, in quâ eos Nabuchodonoſor Aſſyriorum Rex eſſet abrepturus. Et deinde cap. 2. expoſtulans cum populo ſuo Deus, quòd obedientiæ ſuæ iugum excuſſiſſet, à cultu ſuo deſciuiſſet, & ad falſam quamdam libertatem aſpirans præſtitum toties fidelitatis ſacramentum tam nequiter violaſſet, exclamat exprobrando, *A ſeculo confregiſti iugum, rupiſti vincula mea, & dixiſti, Non ſeruiam.* Leuitici quoq; cap. 26. Hebræorum Deus erga ſe obligationem, & beneficium imprimis relaxationis ex Aegypti captiuitate & libertatis exaggerans, ſic loquitur, eodem ſenſu *vinculorum* nomen vſurpando, *Ego Dominus Deus veſter, qui eduxi vos de terra Aegyptiorum, ne ſeruiretis eis, & qui confregi catenas inimicorum veſtrorum vt incederetis erecti*, honeſta libertate fruentes. Quibus è verbis manifeſtiſſimè apparet τὸ *catena* vel *vinculum* ſeruitutis interdum ſymbolum eſſe, & pro eadem vſurpari. Pſal. 2. Iſai. 52. Ierem. 27. Ierem. 2. Leuit. 26.

Interdum verò Sacramentum repræſentat matrimonij, ſic acceptum videas

Digitized by Google

Ruth 1. Ruth cap. 1. *Nec apta vinculo coniugali*, id eſt, nondum nubilis, coniugioque inepta. Et ſanè hodie ita vulgata eſt in hoc ſignificatu vox hæc, vt quotieſcumque de Sacramento matrimonij ſermo incidit, ſacrum id matrimonij vinculum appellemus.

Sed vt plurimùm & plerumque *vinculum* in ſacris litteris pro peccato accipi videbimus. Quod euidentiſſimis mihi teſtimonijs comprobare liceat: duo ſuggeret Pſaltes, vnum eius filius Parœmiographus. Pſalmo ergo 115. ſic Deo ſuo gratias ob ablata peccata agit Propheta, *Dirupiſti vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.* & alibi multò euidentiùs, *Funes peccatorum circumplexi ſunt me.* quaſi diceret, Peccata mea totidem ſunt veluti vincula, funes & catenæ, quibus alligor, quæ mihi libertatem auferunt, meque in ſeruitutem abripiunt. Salomon porrò in Prouerbijs ſic loquitur: *Iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur.*

Peccata ſunt vincula dæmonum. — *Pſal.* 115. — *Pſal.* 118. — *Prou.* 5.

His prçludijs ac velitationibus præmiſſis, veluti hiſtoriæ noſtræ præambulis, iam vela laxabo; cauſas tamen, circumſtantias, cæremonias, aliaque particularia, quæ in Petri Apoſtoli captiuitate contigerunt, prætermittens, hoc vnum dicam, myſticum ſenſum inſiſtendo, & myſteria indagando, quòd, quicumque moraliter tam vincula ac perſecutiones, quàm incarcerationem magni huius illuſtriſque Apoſtoli perſpicere voluerit, ilicò agnoſcet, & agnoſcendo fatebitur, his omnibus ad viuum, ferali tamen funeſtoque ſpectaculo, miſerum peccatoris ſtatum, ſub diaboli captiuitate ac vinculis, in mortali hac vita conſtituti repræſentari.

Vt enim Herodes, efferus ille tyrannus & nobilis hypocrita ſiquis vnquam (qui ob inſignem ſimulandi artem, & impoſturas ſuas præſtigiatrices ab ipſomet Redemptore vulpis eſt dictus nomine, *Dicite vulpi huic;*) Ieſu Chriſti diſcipulis bellum indixit, & ſublato Iacobo, (quod nomen Luctatorem aut laboratorem denotat) ſtatuit ſimul & Petrum populo producere, quod Petri nomen inter alia ſignificata ſonat *Cognoſcens*; ita diabolus vetus ille mundi tyrannus, ac verus Hypocritarum omnium Rex, ſeruis Dei bellum indicit, viros iuſtos exagitat, omneſque ſuas vires, furias & violentias in aciem producit; vt, quicumque ſub diuinorum mandatorum obſeruatione vel actiuam, vel contemplatiuam vitam complectuntur, cùm ſæculares, tum religioſos, tam qui in mundo agunt, quàm qui eodem egreſſi monaſteriorum vallo obumbrantur, iiſdem omni quo poteſt modo exagitet, affligat & oppugnet. Eſt namque hoſtis immitis, flecti neſcius ac nemini parcens.

Luc 13. *Herodes dictus vulpes à Chriſto.* — *Dæmon ſeculares ſimul & religioſos vexat.*

Illuſtri hoc in Danielis libro figura præſignatum eſt. vidit namque propheta ingentem & ferum arietem duobus obarmatum cornibus, quibus omnibus terræ animalibus inſultabat, & ſolo proſternebat, quocumque demum ſub cœli cardine agerent: *Poſtea vidi arietem cornibus ventilantem contra occidentem, & contra aquilonem, & contra meridiem, & omnes beſtiæ non poterant reſiſtere ei, neque liberari de manu eius.* Quis prodigioſus hic aries eſt, manibus ſimul & cornibus, quibus inſtrumentis noxa infertur, armatus? Diabolus ſcilicet, qui varijs ſemper cornibus manibuſque, id eſt, omnigena malitia & crudelitate inſtructus, nonniſi duo vt plurimùm adhibet, quibus omnia animalia, id

Dan 8. — *Diabolus aries eſt duobus armatus cornibus.*

lia, id eſt, vniuerſos mortales, oppugnet; duo inquam cornua, id eſt, duo perſecutionum genera aduerſus duplex hominum genus, contemplantes inquam & actiuæ vitæ deditos producit: qui ſæpè, niſi diligenter aduigilent, ab illo vincuntur, & ad terram alliduntur.

Diaboli & Herodis comparatio.

Et ſanè Herodes hic tartareus, ſiquem tentationum ſuarum pedicis conſtrinxerit, ne fortè elabatur, idem planè cum ipſo facit, quod Herodes Agrippa cum Principe Apoſtolorum Petro. Primò namque hic cùm in Petrum manus violentas inieciſſet, in carcerem illum coniecit, qui vt plurimùm obſcurus eſt & caliginoſus: quo cordis denotatur cæcitas, ad quam per peccatum miſeram diabolus animam pertrahit iuxta illud Sapientiæ, *Excæcauit eos malitia eorum*, peccantium inquam. Et illud epiſtolæ ad Romanos, *Obſcuratum eſt inſipiens cor eorum*. Herodes Petrum in tetros abripit carceres, diabolus peccatorem in mentis animorumque cæcitatem, quæ tenebris noſtris & caligine omni caliginoſior & tetrior eſt.

Sap. 2.

Rom. 1.

Egregias nobis ſuppeditat figuras S. Scriptura, quæ myſteriorum omnium Theatrum eſt. Prima ſit Samſon, qui cùm in Philiſthæorum manus cecidiſſet, funibus & taureis vinctus, & in tenebricoſum ab ipſis compactus carcerem, oculis eſt miſerè priuatus. Altera Sedecias Rex, qui regno exutus, filijs orbatus, & opibus omnibus ſpoliatus, tandem Babyloniorum feritate oculorum orbes amiſit. En vera peccatoris imago ac miſera & calamitoſa eius ſors: vbi namque ſemel in diaboli manus incidit, confeſtim regni cœleſtis iacturam facit, omnigena gratia ac virtute ſpoliatur, theſauris inquam incōparabilibus: omnia eius merita abripiuntur, cuncta bona opera peſſumdantur; catenis inſuper & compedibus ferreis grauatur, in carceres tetros pertrahitur, oculos denique amittit & lumen: hi namque ſacrilegi immaneſque Carnifices intellectus oculos auferunt, & animam tetra circumfundunt caligine.

Iudic 16.

Peccatoris miſer ſtatus.

Dauid tametſi rex, & longè lateque per Iudæam imperitans, triſti nobis exemplo ſit, qui oculis lacrymantibus hæc ſibi omnia contigiſſe confitetur, vbi primùm in ſcelus impegit, & mentis inprimis ſe cæcitate percuſſum, *Dereliquit*, inquit, *mè virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipſum non eſt mecum*. Solebam, inquit, generoſos præferre animos, maſcula mente & heroica omnia contemnere pericula, ſed modò quæ mea inertia & languor? nullæ mihi ſuppetunt vires, animus concidit, lumen amiſi & oculos, & in horrenda viuo caligine; eò ſcilicet me miſeriarum peccatum deduxit. Talis hauddubiè peccatoris eſt ſtatus; an non verè miſerabilis ac lacrymis dignus?

Miſera Dauidis conditio.

E maximis & ſummè horrendis Aegypti plagis fuit ipſa tenebrarum, nihilque adeò Pharaonem & vniuerſum eius regnum perterruit, ac triduana illa per omnia penetralia caligo atq; obſcuritas generalis. Fatendum ſanè, animæ cæcitatem non minorē eſſe in peccatore plagam. eſt namq; cœleſtis quædā punitio, diuinæ iracundiæ effectus, iuſtum & par peccato ſupplicium, quodque proculdubiò metuendum.

Vidi iam olim in Apocalypſi, & videndo ſimul obſtupui malignum quēdam Angelum, qui phialam ira Dei plenam aduerſus ſolem effundebat, qua eius obſcurare lumen conabatur. Myſteriorum profunda rimatus dicere audeo,

Apoc. 16.

Digitized by Google

Dæmon animæ lumen excæcare conatur.

audeo, hac nobis allegoria dæmonis Angeli illius peruerſi ac ſceleſti malignitatem denorari, qui omnimodis & nulla non arte irarum ſuarum ac furoris phialam contra animæ ſolem, id eſt, rationem, effundere, hancq; offuſcare facem connititur, vt hoc modo nos excæcet, itaque in intolerabiles tenebras & caliginē conijciat. Hæc ſunt, in quibus Herodis carcer & tenebræ cum peccati Dæmoniſque carcere pariantur.

Refert deinde hiſtoriæ ſeries, duabus ingentibus ab Herode catenis Petrum in carcere vinctum fuiſſe, ex more ſcilicet & conſuetudine omnium gentium, quibus, quotquot carcerē frenabant, ſollenne erat vincula, compedes, funes inijcere. Quam Arrianus exponens conſuetudinem, manus & pedes ſimul reis ait conſtringī ſolitos, vt omnis ijs hoc pacto libertatis laxationiſq; ſpes & occaſio tolleretur. Hinc in Apoſtolorum Actis legitur tribunus Paulū iuſſiſſe duabus vinciri catenis, vt ſcilicet vna manus, pèdes altera conſtringerentur. Tradit item Suetonius, detectos à Nerone coniuratos, & in carcerem coniectos, tribus præter morem catenis ingentibus vinctos & oneratos fuiſſe.

Lib. 2. c. 1.

Actor. 21.

Sueton. in Nerone.

S. Petri pedes vincti non erant.

Hæc quin veriſſima ſint, nullus neget: non hinc tamen efficiemus, S. Petri pedes catenis vinculiſue conſtrictos fuiſſe. quod duobus è locis ſacræ Scripturæ euidenter eruo. Expreſsè namque de eo dicitur, *Ceciderunt catenæ de manibus eius.* Veriſimile fit ergo in pedibus eum catenas minimè habuiſſe; nam alioquin & illæ excidiſſent. Deinde, Angelus illi mandát, caligas confeſtim vt indueret; quod pedum eſt indumentū. Conſtat ergo veriſimiliter, pedibus catenas minimè iniectas fuiſſe: hoc enim ſi fuiſſet, impedimento fuiſſent, quò minùs commodè caligas indueret.

Herodot. lib. 3.

Quoniam catenarum mentio iam fit, propoſito quadrabit, quod de Aethiopibus ſcripto mādauit Herodotus; moris ſcilicet apud eos fuiſſe aureos reis cōpedes inijcere. Notat quoque Plutarchus, Lydorum regem Crœſum aureis item à Cyro Perſarum rege catenis vinctum fuiſſe. Prodidit deinde Ammianus, Arſacem Regem à Sapore Perſa argenteis catenis conſtrictum. At quibus Petrus noſter conſtrictus fuit, eius materiæ non fuere; ſed pro more ferreæ, & quidem binæ, quò minùs effugij locus pateret, & ſimul myſteria nobis manifeſtarentur, hincque eâdem operâ diſceremus, miſellos peccatores, non ſecùs, & eadem planè immanitate, à diabolo vinctos haberi.

Plutarch.

Lib. 27.

Motalis catenarum S. Petri ſenſus.

Ceterùm duplex hæc catena duplex peccatorum genus repræſentat, vnum quod omittendo, alterum quod committendo fieri ſolet: quibus generis humani hoſtis ita peccatorem conſtrictū tenet, vt dum liber, inde ſe commodè expedire, aut amiſſam ſemel libertatem recuperare nequeat. Hoc vt intelligatis, memineritis oportet ad duo nos potiſſimùm à Deo obligari, ad bonum ſcilicet faciendum, & malum euitandum. Docet hoc hiſce verbis Pſalmographus, *Venite filij audite me, timorem Domini docebo vos. quis eſt homo qui vult vitam, diligit dies videre bonos? prohibe linguam tuam, & diuerte à malo, & fac bonum*, & omni felicitate vita tua cumulabitur. Perinde ac ſi dicat: Quidquid præcipit Deus, quidquid edoceri homo poteſt virtutis ſtudioſus, ad duo potiſſimùm capita reuocantur, ad mali ſcilicet fugam, & boni praxin: inque his duobus Chriſtianæ perfectionis cardo vertitur.

Pſal 33.

Facere bonum & fugere malum ſunt perfectionis Chriſtianæ capita.

In huius

Figura. In huius rei figuram & in ſchemate ænigmatico Ieremiæ mandauit Deus, vt eradicaret & plantaret, deſtrueret & Ierem. 19. ædificaret. Vt hinc doceantur Chriſtiani prauos exſtirpare habitus, & paſſionum ſuarum impetum retundere, malum fugiendo; illinc verò virtutes plantare & ædificare, ſimul & opera bona, bene agendo. atq; in his ſita ſunt vniuerſa quæ præcipit Deus.

Huc facit, quod de veteribus Hebręis Allegoria. in Eſdræ libro legitur. Illi namq; è Babylonica captiuitate reduces, vna manu trullam, altera gladium vibrantes, quo ab ſe hoſtium violentiam propulſarent, templum reædificabant. Dogma hoc Chriſtianis eſto, vt, poſtquam ſemel, Omnipotentis miſericordiâ, diaboli captiuitate egreſſi fuerint, vna in virtutum exercitium bonaq; opera incumbant manu, bene agendo; altera ſe aduerſus inſultantium tentationum impetus tueantur, malum fugiendo. In hoc nempe vitæ perfectæ altitudo ac ſublimitas ſita eſt. Hoc legis eſt caput & compendium, hoc omnium diuinorum mandatorum ſcopus: dæmon è contra hoc vnũ à nobis efflagitat, vt bonum omittamus, & malum committamus; hocque turbationum complementum, & æternæ damnationis initium & origo.

Pœna & culpa ſunt duo vincula quibus peccator ligatur. Non erit omninò abs re, ſi dixerimus duplici hac Herodis catena culpam & pœnam denotari: peccatrix ſiquidem anima, iniquitatum pelagus conſcendens & peccatum conſciſcens, vtrumq; hoc malum incurrit, culpam inquam aut reatum, qui eſt quidam diuinæ maieſtatis, quam offendit, contemptus; & pœnam, id eſt, ad æterna ſupplicia, quæ delinquendo promeretur, condemnationem. Hæ porrò catenæ ita concatenatæ ſunt & firmiter iunctæ, vt qui ab vna ſoluitur, non ſimul & eadem opera ab alia diſſoluatur.

Addo rurſus, duplici hac catena ſignificari poſſe, vna quidem voluptates carnales ac libidinem, altera eiuſdem conſuetudinem inueteratam: & ambo vincula ſunt admodum dura, quæq; nõniſi ægerrimè diffringuntur. De prima ſiquidem ſub ſpecie mulieris garrulæ ac vagæ, inſidiaſque iuuentuti ſtruentis in Prouerbijs ſcriptum eſt, vincula catenaſque manus eius eſſe. Hinc etiam in Euangelio legere eſt, illum qui recèns vxorem duxerat, ita carnalibus voluptatibus ac delicijs ineſcatum ac conſtrictum fuiſſe, vt ad ſplendidiſſimas magni Regis nuptias inuitatus, venire ſe poſſe, aut ab vxore diſcedere prorſus negarit, *Vxorem duxi*, inquit, *ideo non poſſum venire*. Hoc namque peccatum ita hominem conſtringit, vt mouere ſe loco nequeat, aut vel pedem limine efferre. **Peccatum carnale fortis eſt catena.** *Prouer. 7.* *Luc. 14.*

Conſuetudo verò etiam catena eſt, non minùs valida ac fortis, eiuſdem propè cum natura potentiæ: nam conſuetudo altera dicitur natura; naturam porrò cogere, aut inclinationes naturales mutare velle, res eſt longè difficillima. In huius rei confirmationem in Prouerbijs legitur, *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea*; id eſt, ſi ſemel lubricam inſiſtere in flore ætatis viam cœperit, toto vitæ tempore ab ea non deflectet, quin imò nec in ſenio eam deſeret. **Conſuetudo eſt catena valida.** *Prou. 22.*

De gemina hac catena egregiè admodum locutus eſt S. Auguſtinus, nimium quantum earum robur ante conuerſionem expertus: *Ligatus eram*, inquit, *non ferro, ſed ferrea mea voluntate: velle meũ tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & conſtrinxerat me. quippe ex voluntate pernicioſa facta eſt libido; &* *Lib. 7. confeſſ.*

dum ſeruitur libidini, facta eſt conſuetudo & dum conſuetudini non reſiſtitur, facta eſt neceſſitas. quibus quaſi annulis quibuſdam ſibimet innexis, vnde catenam appellaui, tenebat me vi obſtrictum dura ſeruitus, &c.

2. Paral 23. Omnia hæc, velut in figura & emblemate, in Manaſſe rege contigerunt, vt ex hiſtoria, quæ in Paralipomenon libris refertur, eruere eſt. Hic enim à Regis Aſſyriorum præfectô captus, & vinculis onuſtus & ferro, Babylonem abductus eſt. An non eodem planè modo infelicem peccatorem habet dæmon, proprijs eum ſceleribus cōſtringens, atque inde in tartara, quæ vera Babylon meræ cōfuſionis ac perpetuæ captiuitatis locus eſt, abripiēs præcipitē, perpetuoq; conſtrictum tenens? Sed nos hiſtoriæ cœptæ glomus deducamus.

S. Petrus à duobus cuſtoditus militibus. Herodes ergo cùm Apoſtolorum Principem in vincula compegiſſet, & catenis ferreis grauaſſet, à duobus eum noctu & interdiu cuſtodiri iuſſit militibus, veritus ne compedes ſolueret, ſolutuſq; in libertatem ſe aſſereret. Vt moralem allegoricumque etiam in hac re ſenſum demus, cogitemus oportet, dæmonem idipſum cum homine, vbi ſemel nexus eius ſubijt, agere. Duo nāque hi Herodis milites, duos etiam Satanæ ſatellites, longè prioribus deteriores, repræſentant, mundum videlicet & carnem: hi quippe ſunt, qui miſeros peccatores ac dæmonis vinctos fideliter aſſeruant; hi tartari cuſtodes, & tenebrarum ſatellites.

An non meminiſtis eorum, quæ in Redemptoris paſſione contigerunt? Et ſanè recens ſemper eorum ſeruanda memoria, magniq; huius myſterij notæ ac ſymbola cordi numquā nō inſculpta inſcriptaq; geſtanda. Scriptum igitur

Matth 27. eſt, Iudæos poſitum in ſepulcro Redemptoris Dei filij demortui corpus adhibitis circum monumentum cuſtodibus aſſeruaſſe, impedituros ſcilicet, ne ad vitam rediuiuus reſurgeret, *ſignantes lapidem cum cuſtodibus*. Non aliter etiam dæmones fidelibus veris Dei filijs (*dedit eis poteſtatem filios Dei fieri*) per Ioan. 1. peccatum mortuis, & ſemel in iniquitate ſua ſepultis, fidas ijs adhibent cuſtodias, ne tumulo hoc egrediantur, perq; pœnitentiam à peccati morte ad gratiæ vitam reſurgant.

Egregiam huius rei figuram, ſed hiſtoricam depromam. Philiſthæi iurati Iud. 16. & implacabiles Sanſonis hoſtes comperto illum Gazam abijſſe, vt Dalilæ, cuius amore illaqueatus erat, amplexibus potiretur, ilicò eum obſederunt, & circumdederunt poſitis ad portas vrbis cuſtodibus, ne clanculò vrbe elaberetur, & ibi tota nocte cum ſilentio præſtolati ſunt. Qui allegorico hoc expo- Allegoria. nere ſenſu voluerit, confeſtim videbit, idem penitùs peccatori à dæmonibus fieri. Mox enim vt infelicem eius in funeſtum peccati & lapſus territoriū ingreſſum; vt vel carnis, quam Dalila adumbrat, illicijs irretiatur, vel mundi vanitates confectetur, perſpexere; continuò eum obſident, omnes aditus occludūt, omnia itinera intercipiunt, exitum omnem impediunt, & omnimodis allaborant, vt hoc in carcere perpetuò eum detineant, omnemque viam præſcindant, quò minùs in libertatem ſe aſſerat: primarij autem eius milites caro ſunt & mundus.

Sunt hi nimirum truculenti & barbari illi murorū cuſtodes, de quorū rabie ac furore conquerens ſponſa illa, percuſſam ſe, malè habitam, vulneratā, ac flammeo ſpoliatā ab illis expoſtulat, *Inuenerūt me*, inquit, *cuſtodes, qui circūeunt ciuitatem, percuſſerunt me, & vulnerauerunt* Cantic. 5.

Digitized by Google

rauerunt me: tulerunt pallium meũ cuſtodes murorum. Caro enim & mundus fideles tartari ſatellites & cuſtodes, vbi in animam Ieſu Chriſti ſponſam incidunt, eam diripiunt, ſpoliant, percutiunt, & ſexcentas inferunt iniurias.

Luc. 11. Huc forſitan reſpexit Redemptor, cũ apud D. Lucã obiter ait, *Cũ fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt ea quæ poſsidet.* Diabolus fortis eſt armatus, & imperterritus cataphractus, quod ſemel occupauit, ſedulò admodũ ſoliciteq; cuſtodit; & quas captiuas detinet animas, tam anxiè aſſeruat, in quo ſuas mundus & caro partes quã diligentiſſimè obeũt, vt eius illæ elabi carcere nequeant, niſi ſuũ Excelſus brachiũ, dexteram, & potentiam violenter adhibeat.

Caro & mundus fidi dæmonum cuſtodes.

Caro itaq; & mundus fidi dæmonis ſunt ſatellites: caro nãq; delicijs, blãditijs, & illicijs peccatores, vinculis ſuis iam cõpeditos, retinet, ne inde aliquo modo elabantur; mundus quoq; honoribus, voluptatibus & diuitijs, retibus eos ſuis illaqueat, omnemq; exitum ijs occludit. facit quippe mundus, quod olim Vagao Holoferni principi à cubiculis, cum caſta Iudith: dixit. n. pararius ille impurus, eam ad probrũ & pudoris ruinã ſolicitans, *Nõ vereatur bona puella intrare ad dominum meũ, vt honorificetur ante faciem eius, & manducet cum eo, & bibat vinũ in iucunditate.* Offert ecce infamis ille libidinis proxeneta, vt honeſtam matronam ad libidinem compellat, honores, voluptates, delicias, & conuiuia exquiſita: non ſecùs & mundus, vt miſeras animas ineſcet, & Satanæ paret, honoribus ijs & exteriori ſchemate & pompa abblanditur & voluptatibus, delicijs, recreationibus & opibus illaqueare ſtudet.

Iudith 12.

Mundus Vagao ſimilis.

Gen 34. Caro idem quoque facit, quod Princeps Sichimorum cum virgine Dina Iacobi Filia, qui vt eam vi compreſſam triſtem vidit, & ob pudicitiæ iacturam dolentem, blanditijs & delinimentis demulcere ſtuduit. Imitatur hoc caro; vbi enim animam violauit & peccatorem in caſſes ſuos pertraxit, fictè illi abblanditur; vtque eam commiſſorum pœnitere videt, omnigena eam aſſentatione & palpo demulcere conatur.

Quatuor quaterniones ad Petri cuſtodiam deputati.

Deniq; perſecutor ille Herodes, præter duos illos ad Petrũ cuſtodiendũ delectos laterones, quatuor alios delegit quaterniones; id eſt, milites, quorũ ſinguli quatuor alijs præerant militibus, adeò vt vniuerſum viginti numerò forent. Neq; enim ſatis ei fuit intra carceris illum anguſtias cuſtodire, niſi etiam foris eum cuſtodiri iubeat, & ad omnes ianuas & aditus excubias collocet, ne fortè effugiat, & immanibus manibus ſuis elabatur. Res noua & inſolita profectò, vt qui planè exarmatus eſt, tot militum cingatur cuſtodia, tot excubijs poſitis aſſeruetur. Hinc & videri allegoricè dæmonis truculentia & crudelitas poteſt, qui vbique locorum & ad ſingulos aditus fidum locat cuſtodem, necubi ſemel vinctus peccator manibus ſe ſuis ſubducat.

Legio dæmonum vnũ hominẽ affligit.

Neſcitis ecquid Euangelio proditum ſit? Inuenietis ibi lunaticum quemdam nocte dieq; ab integra dęmonum legione exagitatum, qui, iuxta Romanarum legionum numerum ſex mille, ſexcẽti, ſexaginta ſex, vniuerſum erant. Ecquæ barbaries! ecquæ rabies! quis furor! ad vnius dumtaxat ruinam, vexationem ac perniciem, tot à tartaro vires adhiberi, tot artes adinueniri, tot tamq; atrocia produci molimina.

Quatuor quaterniones moraliter exponuntur.

Vt autem in tropis noſtris ac figuris pergamus, mihi fit veriſimile, per quatuor hoſce quaterniones alia quatuor denotari, quæ obſtãt, quò minùs ad pœniten-

riat, graui intolerabiliq; ipſū pœnitētia grauandum, ſeuerè acriterque corripiendum, durè inclementerque habendum; itaque timorem illi ingerit, à conſcientiæ conſulendo deterret, & à vitæ melioris propoſito dehortatur. Hi quatuor Herodis tartarei quaterniones ſunt & ſtipatores, qui peccatorem ſuo in peccato detinent, & impediunt, ne quà elabatur: quatuor hi ſunt venti violenti, quos olim in mari vaſto depugnantes vidit Daniel, venti inquam, qui inter ſe deprælianrur, & horrendas in peccatoris corde tempeſtates ac procellas cient. illius enim cor à ſacra Scriptura mari confertur; *Cor impij ſicut mare feruens*; id eſt, cor peccatoris quatuor hiſce ventis agitatum, quadruplici hac paſſione concuſſum, & hoc diabolicarum tentationum aſſiduè pulſatum quaternione, æſtuans quidam ac procelloſus oceanus eſt. Atque hæc ſunt, quę circa primam hanc partem dicenda mihi erant, iam ad alteram deſcendam.

Dan. 4.

Iſaiæ 57.

Noua hac parte miraculoſam D. Petri laxationem ac liberationem proſequi polliciti eramus, quam ſi ad imitationem prioris, allegoricè moraliterque exponere voluerimus, inueniemus profectò, non minùs hanc ad peccatoris iuſtificationem, quàm incarcerationem ad eiuſdem ruinam interitumque facere. Etſi enim ſolus Deus iuſtificationis & liberationis peccatoris ſit auctor, ſecundùm illa ſacræ Scripturæ teſtimonia, *Libera me de ſanguinibus Deus, Deus meus*, id eſt, à peccatis: & alibi: *Erue à framea Deus animam meam, & de manu canis vnicam meā.* &, *Quia apud Dominū miſericordia, & copioſa apud eum redemptio*; multa tamen ad eam aliundè concurrunt, & magno huic operi humerum quodammodo ſubijciunt; operi inquam magno: nam D. Thoma teſte, maximum Dei opus ipſa eſt peccatoris iuſtificatio. quæ omnia propè in ſancti Petri liberatione, velut in figura, concurrunt.

Deus ſolus auctor iuſtificationis peccatoris.

Pſal. 50.

Pſalm. 21.

Pſal. 129.

Primùm, Vniuerſa militans Eccleſia numquam non pro peccatoribus, generatim ſaltem, Deum obſecrat; quemadmodum hic dicitur pro Petro vincto nocte dieque Eccleſia vniuerſa preces ad Deum inceſſanter fudiſſe, *Oratio fiebat ſine intermiſſione ab Eccleſia pro eo.* Eccleſia namque eſt cariſſima illa ac dilectiſſima ſponſa, quæ ſuis orationibus, lacrymis, charitate, humilitate, alijſque modis, Ieſu Chriſti cor animumque ita vulnerat, nihil vt illi negare queat, ſed ad petita qualiacumque demum, annuere cogatur: iuxta illud Canticorum, *Vulneraſti cor meum ſoror mea, ſponſa, in vno oculorum tuorum, & in vno crine colli tui.* Permagnum profectò eſt, tantilla re ſponſam, vti oculi ictu, & tenui crine, ſponſi cor vulnerare, quod armis & omni violentia fieri in alijs vix queat: vt hinc diſcant fideles, etiam minima ab Eccleſiæ oculis dimanante lacrymula, & minimis etiam eius ore fuſis precibus, Dei cor in tantum peti, vt compaſſione tangatur, emolleſcat, & velut inuitus ad miſerendum ijs, pro quibus ipſa ſupplicat, compellatur.

Eccleſia pro peccatoribus orat.

Cant 4.

Eccleſia precibus ſuis cor Dei vulnerat.

Ipſa ſcilicet pia illa, bona & diligens mater eſt, (Eccleſiam intelligo) quæ ad imitationem Chananææ illius, Ieſu Chriſti aures numquam non fatigat, pro filiorum ſuorum in peccati captiuitate agentium, & à dæmonio miſerè diuexatorum liberatione ſupplicans. Dixit illa: *Miſerere mei Domine, Fili Dauid, filia mea malè à dæmonio vexatur.* Eccleſia porrò pia illa mater clamat, Domine clementer reſpice, peccatores, fideles, filij mei grauiter à peccatis diuexan-

Matth. 15.

xantur, & ab immundis ſpiritibus nimiopere infeſtantur; miſerere Domine, propitius eos intuere, & miſericordiam ijs præſta.

Angelus cuſtos ad peccatoris conuerſionem allaborat.

Secundum, quod ad ſancti Petri liberationem, atque inde ad generalem peccatoris iuſtificationem concurrit & cooperatur, Angelus cuſtos eſt, qui ad peccatoris cuſtodiam conſeruationemque conſtitutus, omni qua poteſt ratione illum iuuare, & peccato, ſi in aliquod prolapſus eſt, educere contendit; vti & ſanctum Petrum ab Angelo ex Herodis carcere eductum prodit hiſtoria. Certiſſimum eſt namque, Angelos ſalutis noſtræ ſtudioſiſſimos & cupidiſſimos eſſe, vtpote quam ijſdem DEVS optimus maximus concredidit, & peculiarem eius ipſos rationem habere voluit, vti ex hoc Pſalmi eruimus loco, *Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis*, id eſt, ante vitam, in vita, & etiam à vita; *in omnibus vijs*, id eſt, terra marique, rure, in vrbe, domi & foris; *in omnibus vijs*, id eſt, tam in aduerſis, quàm in proſperis, belli & pacis tempore, in tempeſtate & in malacia; *in omnibus vijs*, id eſt, noctu & interdiu, manè & veſpere, omni denique loco, tempore & caſu. Quorum verborum occaſione ita ſe in Soliloquijs ſuis ſanctus Auguſtinus extendit: *Diligunt nos*, inquit, *ſancti Angeli Dei, ideoq; magna cura adſunt nobis, omnibus horis & locis, ſuccurrentes neceſſitatibus noſtris, & ſolliciti diſcurrentes inter nos ad Deum, gemitus noſtros atque ſuſpiria referentes ad eum, vt impetrent nobis propitiationem & miſericordiam, ambulant nobiſcum in omnibus vijs noſtris, intrant & exeunt nobiſcum.*

Pſal. 90.

Cap. 27.

Angeli amant homines.

Idem quoque Doctor, ſed alio loco & alijs verbis hanc rem pertractat, eamque latiùs deducit. Sic porrò fratribus ſuis in Eremo agentibus Angelorum cuſtodiam, curam ſolicitudinemque pro miſeris mortalibus depingit: *Angeli ſancti ſunt*, inquit, *per quos ſuſtentamur, per quos in terra & in mari iuuamur, per quos mente & corpore illuminamur, per quos in tribulationibus & anguſtijs conſolamur, per quos ab infirmitatibus frequentiùs liberamur, per quos & à quibus in extremis protegimur, per quos in fide ſolidamur, per quos à maligno ſpiritu defendimur*. Dicine quid elegantius, quid ad noſtri conſolationem efficacius, aut ad Angelorum honorem commendandum potentius queat?

Serm 46 ad fratr in eremo.

Mirabiles effectus Angelorum in hominum cuſtodia.

Iacob è Meſopotamia redux hæc omnia figuratè & in myſterio conſpexit, dum nimirum prodigioſam illam ſcalam intuetur, per quam ſine intermiſſione & aſſiduè Angelorum plurimi hinc deſcendebant, illinc rurſus alij aſcendebant, vti in libro Geneſeos refertur, *Vidit ſcalam, Angeloſq; aſcendentes & deſcendentes*. In quæ verba hanc pius Bernardus paraphraſin procudit, *Numquid ſedentem quempiam vel ſtantem vidit? certè non, quia non habemus hic manentem ciuitatem nec futuram adhuc poſſidemus, ſed inquirimus, &, vt eam conſequamur & in illa eis ſimiles ſimus, Angeli ſummo ſtudio ac diligentia aſcendunt ac deſcendunt.*

Gen. 28.

Ad propoſitum eſt quædam Diui Hieronymi Pſalmo 33. lectio: Nam quo loco vulgata editio præfert, *Immittet Angelos Dominus in circuitu timentium eum*: ipſe legit ex Hebræo, *Circumdat Angelus Domini in gyro timentes eum*. Alij verò ſic interpretantur, *Caſtra metatur Angelus Domini in circuitu timentium eum*. Quod reipſa & ad oculum

Pſal. 33.

ſeruo

4. Reg. 6. Figura, qua declaratur, q̄ ſint ſalutis noſtræ angeli ſtudioſi. ſeruo ſuo Eliſæus Propheta, ob oppidum, in quo tum commorabatur, à copijs Syriacis obſeſſione circumcinctum trepidanti & expallenti oſtendit. Orante namque Propheta, oculos ſeruo Dominus aperuit, quibus apertis vidit haud procul inde montem vicinum equis & ignitis circumquaque curribus circumſeptum, Eliſæo auxiliari paratis, ſi forte hoſtes obſeſſionem premerent & oppidanos vrgerent acriùs. quæ omnia Angelorum fiebant adminiculo; vt hinc eadem operâ manifeſtum fieret, quàm ſollicitè pro nobis Angeli laborent, quantam ſalutis noſtræ curam gerant, quo ad hominum conſeruationem cooperentur modo.

Sanctorum Angelorum ſingularis cura, & admirabilis quædam Dei prouidentia, quâ ad hanc potiſſimùm inſtigantur, euidenter ex illis Canticorum verbis colligitur: *En lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt ex fortiſſimis Iſrael, omnes tenentes gladios, & ad bella doctiſſimi, vniuſcuiuſque enſis ſuper femur ſuum propter timores nocturnos.* Lectulus ille regius, in quo Salomon noſter quieſcit & dormit, animam iuſti haud dubiè repræſentat: in illa ſiquidem cœleſtis ille ſponſus ſuauiter requieſcit, cuius nimirum delitiæ ſunt eſſe cum filijs hominum, vti de ſe ipſe teſtatur. Excubiæ autem & vigiles illi fortes, ſancti ſunt Angeli, vt colligere eſt ex illo Pſalmi loco, *Benedicite Domino omnes Angeli eius, potentes virtute, facientes verbum illius.*

Cant. 3.

Inſignis moralitas.

Pſal. 102.

Opem hanc & ſollicitam Angelorum pro mortalibus curam, auxiliumque in omnibus rebus noſtris, mirificè deprædicat ſapiens, cordata & admirabilis illa Iudith. Ita porrò loquitur, *Viuit Dominus, quoniam cuſtodiuit me Angelus eius, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc reuertentem: & non permiſit me Dominus ancillam ſuam coinquinari.*

Iudith 13. Iudithæ de Angelorum ope verba.

Verè ergo, vti colligere licet è iam dictis, Eccleſia ſimul & Angeli ad peccatoris liberationem iuſtificationemque concurrunt & allaborant, quemadmodum ad ſancti Petri è carcere eductionem Angelus eius eſt cooperatus: fatendum tamen ac dicendum, Deum vtriuſque rei ſolum & auctorem eſſe & cauſam primariam. De peccatoris ſiquidem ſanctificatione ac iuſtificatione res eſt quàm certiſſima. Teſtem omni exceptione maiorem habemus Pſaltem dicentem, *In Deo ſalutare meum & gloria mea: Deus auxilij mei, & ſpes mea in Deo eſt.* & alio in Pſalmo, *Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi; auxilium meum a Domino.*

Deus ſolus auctor iuſtificationis peccatoris.

Pſal. 61.

Pſalm. 120.

Veritatem item hanc perſpectam habebat ſapiens illa Eſther: in ardenti namque & humili oratione ſua alium præter ſolum DEVM conſeruationis ſuæ auctorem, ſalutis cauſam, & omnis ſpei baſim non agnoſcit. orantem audire vultis? hæc eius orationis ſunt verba, *Nos autem libera in manu tua, & adiuua ancillam tuam, nullum aliud auxiliū habentem niſi te Domine.* Ipſemet Dominus etiam rem ad amuſſim ita ſe habere apud Prophetam teſtatur: ſic namque de ſe Iſraeli loquitur, *In me tantùm auxilium tuum.* quaſi diceret, Noueris peccator ab alio te, præter me, ſaluari non poſſe, in mei ſolius manu ſitum auxilium tuum; quapropter alia te ſperare nefas eſt. Denique quidquid in miraculoſa S. Petri liberatione peractum eſt, in peccatoris iuſtificatione habere etiam locum ſolet.

Eſth. 14.

Oſee 13.

Verem

Vt rem ita ſe habere vtrimque videamus, & paria in vtraque peragi, primò notemus oportet, lumen per carceris caliginem ſubitò emicuiſſe, & horrendas illas tenebras diſcuſſiſſe, *Lumen refulſit in habitaculo*, id eſt, in carcere, in quo Apoſtolorũ Princeps vinctus tenebatur. ita dum peccator è captiuitate & carcere peccati ſoluitur, quod iuſtificari dicimus, internum conſcientiæ lumen ſemper præcedat neceſſe eſt, id eſt, quandam gratiæ præuenientis facem, quo interiora illuminantur, cor irradiatur, peccatori oculi aperiuntur, adeò vt eius adminiculo & claritate iniquitatum ſuarum horrorem agnoſcat, obtinendæ veniæ & impetrandæ miſericordiæ rationes excogitet.

Vti primum, quod in totius vniuerſi fabrica condidit Deus, ipſa fuit lux, *Dixit, Fiat lux, & facta eſt lux*: ita in peccatoris iuſtificatione, quæ ſecũnda velut creatio eſt, primò omnium producitur lux, ac lumen gratiæ infunditur. Dauid vt peccator hoc agnoſcens propterea ſic Deum obteſtatur, *Illumina oculos meos, ne vmquam obdormiam in morte*. *Pſal. 12.* oculos reſerari ac recludi petit, non corporeos (neque enim cæcutiebat) ſed animæ & internos, eò quòd peccati nox tetra eos caligine tenebriſque oppleuerat. Et ſanè hoc in ſenſu alibi exclamat, *Domine Deus meus illumina tenebras meas, &c.* *Pſal. 17. Primũ peccati malum rationem offuſcet.* quaſi diceret: Primum quod peccatori malum peccatum creat, eſt ſolem obtenebrare, rationem tollere, tenebraſque vbiuis circumfundere; ita etiam prima gratiæ origo & effectus, eſt diem inducere, feneſtras aperire, lumen afferre. Atque hanc ob cauſam peccatum etiam nocti tenebriſque, gratia autem diei ac lumini æquiparari conſueuit.

Hinc Regius Propheta cùm de ſe ipſo locutus eſſet, de alijs loquens, hoc illis conſilium dedit, vtiliſſimum ſanè ac prudentiſſimum: *Vanum eſt vobis ante lucem ſurgere.* *Pſal. 126.* Verba hæc ænigmatica & obſcura, ſed inſigne includunt myſterium. Dicere porrò vult, peccatores, vbi ſemel in peccati abyſſos præcipitaſtis, inque tetram illius voraginem prolapſi eſtis, erratis, ſi inde egredi, & ad iuſtificationẽ peruenire vos poſſe antè putatis, quàm lux ex alto vos præueniat, & primæ gratiæ, quam excitantem appellamus, ſol in animis veſtris exoriatur.

Quod vt meliùs intelligatis, præſupponendum eſt, tantam eſſe peccati nequitiam, vt eo peccantium mentes excæcentur, & quocumque demum loco reperiatur, eò ſemper nox ac tenebræ proximè ſequantur: adeò vt quo peccator delinquit momento, eodem ſpiritus & rationis oculos, id eſt, animæ amittat, veroque intelligentiæ lumine ſpolietur; iuxta illum damnatorum apud inferos clamorem expoſtulationemque apud Sapientem, *Sol intelligentiæ* cognitioniſque *non eſt ortus nobis*, nec animæ *Sap. 5.* noſtræ oculis, menſque noſtra perpetuum luminis paſſa deliquium eſt. ſed per gratiam peccatoribus lux exoritur, aurora inquam illa gratiſſima: ac tum accommodari illis hoc Propheticum queat, *Habitantibus in regione vmbra mortis, lux orta eſt eis*, *Iſaiæ 9.* id eſt, verbo vt dicam, Qui in peccati tenebris agebant, quæ vera animæ mors eſt, lumen gratiæ ſuperuenientis conſpexerunt.

Figura huius rei eſto pius ille ſenex Tobias. *Tobiæ 10.* Hic cùm hirundineorum ſtercorum in oculos delapſu lumen amiſiſſet, & penitùs cæcutiret, ac felle piſcis exenterati illos illiuiſſet, viſum amiſſum recuperauit. Omnes medelæ huius prodigioſæ circumſtantiæ inſigne denotabant

Digitized by Google

tabāt myſterium, peccatorem videlicet rerum temporalium ſordibus ac ſtercore (quas fœdo hoc titulo Apoſtolus dedecorat, *Omnia arbitror vt ſtercora*) vel potiùs turpibus fœdarum delectationum è peccato manantium inquinamētis & illuuie excæcatū, felle piſcis exenterati confeſtim illuminari, dum ſe non tam delectationem peccato forinſecus adhærentem, quàm amarum pœnarum ſempiternarum & ſuppliciorum nullo finiendorum æuo, quæ in caput ſuum peccādo accerſit, fel ad animū aduocat.

Phil. 3.

Secundò, dicitur Angelus cœlo delapſus, Petrum in carcere, medios inter latrones dormitantem excitaturus, eius latus tetigiſſe. Per quem tactum motus quidam interior, cœlo veniens, & à diuina proficiſcēs dextera repræſentatur; iuxta illud Apocalypſeos, *Ecce ſto ad oſtium & pulſo*. Deum ad cordis noſtri ianuā conſiſtere, & pulſare, vt aditus detur, metaphoricæ locutiones ſunt, quib⁹ occultæ Dei inſpirationes, motus interni, & cordis pulſationes, quibus gratiæ ſuæ iter & aditum paret, noſque in vitiorum noſtrorum carcere dormitantes excitet, intelliguntur. Poſtquam enim palpebras Deus recluſit, & peccatoribus lumen iam infudit, cuius ſplendore culparum caliginem agnoſcant; ilicò dolorum ſenſum, contritionem, & internam ſcelerum diſplicentiam immittit, qua velut in corde tacti & percuſſi, è ſomno obliuionis Dei expergeſiunt, dolentq; tam benignum ſe offendiſſe Dominum, pœnitetque illos tanto cum contemptu & iniuſtitia illius maieſtatem ad iracundiam prouocaſſe.

Angelus Petri latus tāgit, vt eum excitaret.

Apoc. 3.

Motus interni in peccatore ad eū è peccato excitandū.

In huius rei figuram facit, quod de Elia in 3. Regum libro legimus. hic igitur ſub vmbra iuniperi dormiens ab Angelo è ſomnis eſt excitatus, *Proiecitque ſe, & obdormiuit in vmbra iuniperi. & ecce Angelus Domini tetigit eum, & dixit illi, Surge & comede*. Ita etiam peccator ſub ſilueſtrium voluptatum ac delectationum è peccato orientium vmbra ſuauiſſimè ſtertens; à Deo, vel Angelis, vel per motus internos, vel per inſpirationes occultas excitatur.

3. Reg. 19.

Supplement. Beſſai.

Obſeruemus hic neceſſum eſt, varia peccantiū eſſe genera, vti & dormientiū varia ſunt. Dormiētium alij leuiter dormiunt, & ad minimum excitātur ſtrepitū; alij altiùs ſtertunt, & antequam expergiſcantur, pulſari trahique debent; denique alij tam profundo tenentur ſopore, vt violenter percutiendi ſint, & vi facta è lecto trahendi. Ad eumdem planè modum inter peccatores alij ad ſolam prædicationis vocem excitantur, alij correptionibus, obiurgationibus, ac comminationibus pulſari debent; alij demum vt expergeſiāt, (adeò enim peccatorum ſomno ac lethargo profundè adobruti ſunt) tribulationibus, aduerſis, alijque à diuina dextera immiſſis flagellis feriendi ſunt.

Dormientiū diuerſitas collata cum peccantium diuerſitate.

In quam rem in Moralibus ſcribens S. Gregorius, ait: *Impiorum oculos culpa claudit ſed ad extremum pœna aperit*. Dixerat hoc ab Iſaia ſcribēte cap. 28. *Sola vexatio intellectum dabit auditui*. quaſi diceret; peccatum conſopit peccatorem, eiuſque palpebras in ſomnum trahit, ſed pœna eum ſuſcitat, & oculos aperit. Quibus accedens eloquentiæ Græcę torrens Chryſoſtomus, hoc ſuum adfert ſymbolum, *Nihil ſic peccata in memoriam reuocare conſueuit, vt pœna & caſtigatio*, quæ ob eadem immittitur.

Lib. 5. c. 29.

Hom. 3.

Exemplo & argumento ſint fratres Ioſephi: cùm enim in innoxij vitam omnes conſpiraſſent, poſt multorum demum annorum euolutionem in carcerem AEgyptium coniecti, veriti ne capite luerent, & vitæ diſcrimen ob præteri-

Gen. 42.

Digitized by Google

teritas noxas adirent, ſtatim in mentem reuocarũt priſtinum illud commiſſum in fratrem facinus; ac ſecum ipſi dixerunt, *Meritò hæc patimur, quia peccauimus in fratrem noſtrum* Ioſeph, quem in Ægypto vendidimus; peccata noſtra ſunt, quæ afflictiones nobis has cauſantur & procellas. Hinc ergo vobiſcum diſpicite, quomodo aduerſis & immiſſis plagis è ſomno ſcelerum peccatores excitentur, vti Angeli pulſu tactuq; Petrus dormiens in carcere excitatur.

Afflictiones peccatores ſopitos excitant.

Tertiò, hiſtoriæ textus habet, Angelũ Petro dixiſſe excitato, *Surge velociter.* Vnde diſcimus, & res ipſa docet, proptè celeriterque poſt peccati ruinam nobis ſurgẽdum, & è cœno vitiorum, in quod incidimus, ſine vlla dilatione, nulla indulta requie egrediendum. Conſulit illis hoc pacto Sapiens, *Non tardes cõuerti ad Dominum, & non differas de die in diem. ſubitò enim veniet ira eius, & in tẽpore vindictæ diſperdet te.*

Eccli 5. Conuerſio non eſt differenda.

Huc facit S. Auguſtini verba ad Fratres in Eremo, *Promiſit Deus veniam pœnitenti, ſed non promiſit vſq; in craſtinum differenti.* In pœnitendo namque dilatio eſt noxia, & celeritas nimiopere laudabilis. Quapropter peccatoribus probè conſulit Pſaltes, vt quàm celerrimè è peccati volutabro exſiliant, *Conuertantur*, inquit, *& erubeſcant valdè velociter*, & ſumma diligentia. Conſilium hoc regium bimembre eſt, & duo includit, primò promptam velocemque conuerſionem; deinde pudorem & confuſionẽ, quæ eam ſequi debet. Peccator enim nõ modò peccato faciem debet obuertere, & ad Deum conuertere; ſed etiam erubeſcere, & cum pudore & verecundia ad eum accedere. Duo hæc ſemper indiuidui eſſe debent comites, & numquam à ſe mutuò diſiungi: conuerſio enim pudoris expers, præſumptio potiùs quæ dã eſt, vel effrons impudentia, quàm ſincera contritio aut pœnitentia.

Serm 30.

Pſal. 6.

Conuerſionem peccatoris ſemper debet erubeſcentia ſequi.

B. Apoſtolus Petrus verum huius rei nobis, etſi in figura exẽplum dedit, præiuitq; quo in hac re gerere nos oporteat modo. Ab Angelo namq; expergefactus, iuſſuſque confeſtim ſurgere, ſtatim ſurrexit, carcere egreſſus eſt, portam pertranſijt ferream, iamq; ſe in libertatem aſſertum cernens, oculis in cœlum ſublatis, præ ſtupore exclamauit, *Nunc ſcio verè, quia miſit Dominus Angelum ſuum, & eripuit me de manu Herodis, & de omni exſpectatione plebis Iudæorum*: alludẽs ad hæc Pſalmiſtæ verba, *In hoc cognoui, quoniam voluiſti me, quoniam non gaudebit inimicus meus ſuper me.* Herodes ſcilicet ſuper morte mea, nec de me velut victor trophæa eriget.

Pſal 40.

Videtur hæc eadem verba rurſus mutuatus Apoſtolus ab eodem Pſalmiſta, ſed alibi dicẽte, *Saluum me fecit, quoniã voluit me*, quoniam ſuum hoc pacto erga me amorẽ patefacere voluit. Ita eodem ſenſu Apoſtolus noſter Deũ miſiſſe ait Angelum ſuum, & ab Herodis tyrãnide omniq; aduerſariorum ſuorum exſpectatione, mortem, interitum, exitiũque ſuum ſpectantium liberaſſe. Videbantur porrò hoc illi modo inſultaſſe aduerſarij, dicendo, *Sperauit in Domino, eripiat eum, ſaluum faciat eum, quoniam vult eum.* Et ita reuera factum eſt, vt in ipſo illud Parœmiographi locum haberet, *Iuſtus de anguſtia liberatus eſt*, & in tuto collocatus, cum ad extremum redacta omnia videbantur.

Pſal. 19.

Pſalm. 21.

Prou. 11.

Hæc igitur eſt, Auditores, vniuerſa captiuitatis, carceris, & admirabilis liberationis è vinculis beatiſſimi Apoſtolorũ Principis ſeries & filum. Hinc diſcatis licet ſexcenta documenta, ſexcentos hauriatis conceptus, conſolationũ mare, & miraculorum iliadem. Diſcite

inquam.

Digitized by Google

inquam, quomodo ſummi Dei amici & perfamiliares ab afflictionibus & aduerſis minimè ſint immunes; vt illuſtriſſimi Eccleſiæ Præſules perſecutionibus non minùs alijs exagitentur; vt balenæ ac piſces maiores in amaritudinum ſalſedine viuant & enatent. Eadem quoque opera videte, quomodo mundus nouos ſemper Herodes emittat, qui Apoſtolos in vincula conijciant, quomodo tyranni diſcipulos Chriſti in ergaſtula compingant, vt iuſti ferro grauentur, & velut malefici ac rei ad mūdi tribunalia pertrahantur. Inſuper conſiderate, quomodo afflictis & exagitatis Deus ſemper ſuccurrat, inſontium patrocinium ſuſcipiat, conſilia impiorum diſſipet, Angelos ad ſoluendos vinctos ſubmittat, ſuamque ibi exerat potentiam, vbi humana non ſuppetūt auxilia. Hæc cogitate, hæc mente animoq; voluite, Deum laudate, eíque gratias agite, & lætum ob lætam vicarij Ieſu Chriſti & Principis Apoſtolorum liberationem epinicion canite.

Nec immeritò ſanè, Domine, totius Vniuerſi Redemptor: atque hanc etiam ob cauſam feſtiuo cultu & religione rei huius memoriam orbis Chriſtianus celebrat, & Eccleſia poſt effuſas in capitis ſui incarceratione lacrymas, lætitiam & plauſum præfert, audito eū iam è carcere liberatum. Tu ô magne animarum noſtrarum Deus, afflictionum in caput tuorum procellas aduocas, & cū tibi placet, eas iterū ſubmoues. tu ad ima barathra & ad inferos vſq; diſcipulos tuos deducis, & vbi lubuerit, inde reducis. tu ferocia Herodis molimina explodis, tu perſecutiones in fumos cogis euaneſcere, tu lumē tetro in carcere oriri iubes, tu portas æreas confringis, tu ex armata vigilum ac ſatellitum cuſtodia potenti manu vinctos educis, & mundi potentiæ victor inſultas. Tu in omni conſilio tuo, magne Deus, afflictos ſemper conſolaris, perſecutionibus exagitatos iuuas, pauperes recreas, & imbecillis robur animumque ſuppeditas. Tu Deus omnipotens, & penitùs admirabilis, vbi vires noſtræ deficiunt & humanæ, miracula operaris, vbi natura debilis eſt & languet, gratia vt præualeat, facis, vbi res extrema & reſtim minantur, numquam in tempore oportunum denegas auxilium, cùm Petri in carcere gemunt ferro onuſti, tunc cœleſtes auxiliatores ſubmittis & angelos. Hem! quàm es in conſilijs ſapiens, in auxilio promptus, in promiſſis fidelis, in conſolationibus liberalis, in operibus ac mirabilibus tuis incomprehenſibilis! Nefas erat eum, qui vt alios ſolueret, deſtinatus erat, in Herodiano carcere vinctum ligatumque remanere: rationi minimè conſentaneum erat, vt qui in aquis ſeruatus erat, & vndis ſoſpes inambularat, in continenti tutus non eſſet, & in truculenti carceribus tyranni vitæ periculum adiret. Hæc mirabilium tuorum ſunt opera, & potentiæ tuę effectus; hinc honor, gloria, ſalus & benedictio tibi in æternum, hic ab hominibus, & in cœlo ab Angelicis ſpiritibus æterna beatitudine perfruentibus, decantetur; ad quam ingenitus nos Pater, & vnigenitus eiuſdem Filius, atque ab vtroq; procedens Spiritus ſanctus nos deducere dignetur. Amen.

IN FESTO S. LAVRENTII MARTYRIS.

Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, &c. Ioan. 12.

FIGVRA.

Leuit. 1. VETERI ſacrificiorum lege cautum apud Iudæos erat, vt, ſi quando auis, vti turtur aut columba Deo offerenda eſſet, in altari eadem ſubiecto igne cremaretur; & hæc victima holocauſtum dicebatur, eratque ſuauiſſimi odoris ſacrificium, Deoque quàm acceptiſſimum. In figuræ ac ritus huius complementum videte hodie, vt in lege Euangelica, ſanctus Laurentius, velut auis quædam cœleſtis, Deo iamiam immolandus, non in ara, ſed in craticula ſubiecto igne collocetur, viuus concremetur, & gratiſſimi coram Deo cœli fideliumque omnium Domino odoris fiat holocauſtum. Hac de re hodie verba faciam, hoc hodie vniuerſa Eccleſia Catholica ſumma religionis cultuſque ſignificatione admiratur; hoc item martyrium illud eſt, cui par non vidit orbis, quod cœlum iuxtà ac terram in admirationẽ rapit, quod vt decurrere atq; intelligere mereamur, ad Spiritum Paraclitum confugiamus, eiuſque auxilium ſupplices inuocemus & gratiam; ſed Deiparam, aduocata noſtra ac patrona vt hic ſit, adhibeamus, eamque ob cauſam cum Angelo Gabriele ipſam ſalutemus: *Aue Maria.*

Inter ſexcenta myſteria & magnitudine eximia & profunditate magna, quæ in Canticorum ſcrinijs archiuiſq; Cant. 5. recondita latent, non poſtremum, meo quidem iudicio, locum obtinet aureum illud Salomonis Regis reclinatorium, vel cænaculum, cuius aſcenſus & gradus erat purpureus, ac rubicundus. Per reclinatorium hoc vel cœnaculum deſignari non inconuenienter queat cœlum ipſum, Dei palatium, illuſtre Sanctorum omnium refectorium, & gloriæ cœleſtis locus; ad quam inter alias vias, per mortem potiſſimùm & martyrium, velut per cruentum aſcenſum, & gradus purpureos aditus patet. S. Hieronymus inter alios hoc exponit modo, dum ſuis in Ezechielem commentarijs ſcribit, *Aſcenſum habet purpureum, quia maxima multitudo fidelium in exordio naſcentis Eccleſiæ per martyrij ſanguinem peruenit ad regnum.* In Ezech. li. 1. hom. 15. Martyrium gradus ad gloriam cœleſtem.

Eamdem, opinor, ob cauſam in Prouerbijs de Eccleſia ſub ſchemate nempe illuſtris cuiuſdam matronæ, dictum eſt, eius *indumentum* eſſe *byſſum & purpuram*: vt byſſo quidem candida eius ſignaretur innocentia, purpureo verò & coccineo colore tribulationes eius & martyria. Venerabilis Beda hæc ipſa eadem planè ratione verba expoſuit, quem loquentem hic faciam: *Byſſus*, inquit, *indumentum Eccleſiæ eſt in candore puræ conſcientiæ & conuerſationis; purpureus autem color ſanguinis habet ſpeciem. vnde pulchrè dictum eſt à Patribus, quòd Eccleſia electorum floribus vernans, in pace habet lilia, & in bello roſas.* Tantundem id eſt, ac dicere, Eccleſiam velut hortum quemdam ac viridarium regium, omnigenos diuerſicoloreſque proferre flores, eamdemque, dum pa- Prou. 31. Beda in Cant. c. 3. Martyres roſis, virgines lilijs aſſimilantur

ce, tran-

Digitized by Google

ce, tranquillitate, & malaciæ quiete gaudet, caſtiſſimas puriſſimaſque progerminare Virgines; vbi verò bello premitur, perſecutionibuſque exagitatur, martyribus abundare; atque illas quidem candidis lilijs, hos autem vermiculantibus rubricantibuſq; roſis eſſe perſimiles.

Sanctus ergo hic Angliæ monachus martyribus roſas, aut potiùs roſis Martyres aſſimilat; in quo ad S. Auguſtini alluſiſſe, aut deſcripſiſſe potiùs verba videtur. Hic enim in quodam de Sanctis ſermone ſic loquitur: *O verè beata*

Serm. 37. de Sanctis. *mater Eccleſia! quam vincentium glorioſus Martyrum ſanguis exornat, & candida induit virginitas: floribus eius nec roſæ, nec lilia deſunt. notent igitur ſinguli ampliſſimas accipere dignitatum coronas, vel de virginitate candidas, vel de paſſione purpureas.*

Purpura color regius. Purpureus autem inter ceteros colores facilè princeps, ſymbolum eſt martyrij, non tam quòd rubeat, & ad ſanguinem quàm proximè accedat, quàm quòd regum ſit & Imperatorum proprius. Hinc ſponſa in Canticis ſponſi ſui dilectiſſimi crines regali

Cantic. 7. cum purpura comparat, *Comæ capitis tui ſicut purpura regis:* id eſt, capillitium tuum, cariſſime, non eſt vt ceterorum hominum, ſibi ſimile nullum habet, ſed vti regia quædam purpura eniteſcit. Si litteralē ſeponere hic ſenſum neceſſe, vt anagogico ſit locus, credo equidem ſponſam, quæ Eccleſiam figurat, Martyres, quibus velut Cæſarie & comis ipſe Redemptor Ieſus Chriſtus, qui Eccleſiæ vertex eſt, non ſecùs quàm regio quodam paludamento, condecoratur ac niteſcit; deſignare intendiſſe.

Martyres cōparati malogranatis. Eamdem ob cauſam & eodem intuitu, beatiſſimi Martyres, malorum punicorūq granis ac fragminibus, ob coloris ſcilicet huius regij ac rubicūdi, qui hoc in pomo emicat, ſplendorem, eſſe dicūtur perſimiles. Hoc videlicet ſenſu accipiēda ſunt illa Canticorū verba; *Emiſ-* Cantic. 4.
ſiones tuæ paradiſus malorum punicorum. quæ hac etiā ratione Venerabilis Beda interpretatur; *Mala*, inquit, *punica quæ* In Cantica.
ſanguineo rubent colore, eorum in Eccleſia triumphos inſinuant, qui poſt fontis ſignati ablutionem ſuo ſunt etiam ſanguine baptizati, ipſorum ſcilicet Martyrum. ſed relicto colore hoc, iam alia de martyrio proferamus.

Egregium illius mihi ſchema repræ- Iſai. 54.
ſentat Iſaias: *Ecce ego ſternam per ordinē lapides tuos, & fundabo te in Sapphiris, & ponam iaſpidem propugnacula tua, & portas tuas in lapides ſculptos, & oēs terminos tuos in lapides deſiderabiles.* Certiſſimum eſt, eo loci ad litteram de Eccleſia Prophetam locutum eſſe, à Ieſu Chriſto aliquando fundanda: lapides porrò in illam coaptandi fabricam, ordinatimq; collocandi, Eccleſiæ huius officiales ac miniſtros figurabant, qui ſuo ſinguli diſponēdi eſſent ordine & dignitatis gradu; vti ſuo etiā tempore docuit Apoſtolus, *Quoſdam quidem poſuit Deus in Ec-* 1. Cor. 12.
cleſia primū Apoſtolos, ſecundò prophetas, tertiò Doctores, & ſuo ſingulos gradu & ordine contentos eſſe oportet. Hinc eſt Omnia in
quòd Propheta eos *ſternendos* & in terra Eccleſia certo quodam
collocandos dicat, vt humilitatem om- ordine &
nibus neceſſariam inſinuet; deinde *per* ſeriatim di-
ordinem diſponendos, vt charitate mu- ſpoſita ſunt.
tua iungendos doceat. Simul verò vt oſtendat, obedire eos, & ad ſummi architecti & fabri primarij ſe nutum dirigi ſinere debere.

Addit inſuper Propheta, Eccleſiam in Apoſtoli
Sapphiris fundandam, fundamēto verè fundamenta
regio & gemmis admodum pretioſis, id Eccleſiæ
eſt, in viris prorſus cœleſtibus, ac diui- ſunt.
nis, quales dubio procul fuere Apoſto-

 li: qui

Digitized by Google

li;qui hanc forſan ob cauſam Eccleſiæ noſtræ ſunt fundamenta appellata. vnde in Epiſtola ad Epheſios legere eſt, *ſuperædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum.* Sed myſterij medulla ac nucleus, quodque propoſito meo maximè deſeruit, eſt, propugnacula ciuitatis illius ac valla ex Iaſpide eſſe conſtructa; qua re martyres repræſentari nullus dubito, cùm ob fidei robur, tum verò ob apertas ſanguinis in ſupplicijs effuſi venas. Quod vt meliùs intelligatis, notetis velim, hanc inter ceteras Iaſpidi proprietatem ac virtutem à natura inditā, vt aduerſus inania terriculamēta & illuſiones phantaſticas robur audaciamq; animo addat; quod martyrio egregiè admodū quadrat. Nihil quippè Martyrum eſt exemplo ad vanam mūdi gloriam, quę phantaſmatis in morē initio quidem aliquid præfert apparentiæ & ſplendoris, ſed ad finem nihil includere ſolidi comperitur, repudiandam conculcandamq; potentius. Tum verò ad timores, terrores, & inanes dæmonum cōſternationes exſuperandas, omneſq;, qui ſeſe offerunt labores, magna animi conſtantia perfringendos nihil eodem aptius ac conuenientius: hæc ſiquidem omnia cū glorioſorum Martyrū laboribus, ſupplicijs, ac cruciatibus cōparata, nōniſi vt vmbræ & vana phātaſmata habenda ſunt: Iaſpis autem, vera Martyrū imago, hæc omnia præfigurat.

Ephes. 2.

Iaſpis martyrum ſymbolum.

S. Cyprianus porrò quàm in decantandis Martyrum triumphis, eorumque laureis ac victorijs recēſendis diſertus eſt! *Martyrium*, inquit, *inæſtimabilis gloria, infinita menſura, immaculata victoria, incomparabilis titulus, triumphus immenſus.* Hæc quidē hactenus occaſione hodiernæ feſtiuitatis, in qua Catholica nobis Eccleſia inclyti mortē ac paſſionē Laurentij, eius ſupplicia, tormēta, cruciatus, ac martyrium celebranda recolendaq; proponit, & hoc eius in honorē legendū Euangeliū præſcribit, *Niſi granū frumēti cadens in terrā mortuū fuerit,* &c. Duo verò hodierna potiſſimū cōcione paucis proſequar: primò de martyrij dignitate in generē agā, ac deinde ſingillatim glorioſi Martyris Laurentij omnium Martyrū facilè Principis, martyriū mortemq; Deo propitio depromā.

Lib. de exhort. ad martyrium.

Principio, magnus & illuſtris Doctor Auguſtinus in ijs quos de S. Martyribus conſcripſit ſermonibus, & quos in eorū honorem ac virtutis & generoſitatis celebrationē velut panegyricos & olympionicias decantauit odas, perſæpe bellorū vtitur metaphora, martyriumq; vt conflictum, prælium, ac cruētum certamē indigetat. Quam ipſe metaphorā mecū perpendēs, mihi perſuadeo, S. Auguſtinum alioſq; eum ſecutos Patres hanc ab Apoſtolo Paulo loquendi rationē tropicāq; phraſin eſſe mutuatos. Hoc porrò modo Epheſios compellat ille Gentium Doctor: *Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnē & ſanguinē, ſed aduerſus Principes & Poteſtates, aduerſus mundi rectores tenebrarum harū contra ſpiritualia nequitiæ in cœleſtibus, propterea accipite armaturā Dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo.* Quin & apud Hebræos iiſdem vſus eſt tropis & metaphoris: *Deponentes*, inquit *omne pondus, & circumſtans nos peccatū per patientiam curramus ad propoſitū nobis certamen aſpicientes in auctorem fidei & cōſummatorē Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucē confuſione contempta.* Hæc verba ad martyriū non mediocriter neminem noſtrū nō inuitant, quod ipſe certamen & conflictum nominat, quòd in eo fideles verè aduerſus mortem, diabolū, mundum, deniq; aduerſus ſemetipſos decertent: in quo certamine vt nō deficiant animū deſpondentes, ſed victoriam

Serm. de Martyr.

Ephes. 6.

Hebr. 12.

Martyrium dicitur certamen & bellum.

Duo ad martyrium conſtanter tolerandum media.

ctoriā è contra conſequatur, duos Apoſtolus ſtimulos quodammodo ſubdit & calcaria, primum patientiam, alterum Ieſu Chriſti ſeruatoris noſtri exemplū, qui propoſito ſibi gaudio, & honore, quē patiēdo ſibi cōparabat, omne probrū, infamiam, dolores, & ſupplicia, quæ illi in mōte Caluariæ crux erat allatura, nihili fecit. Hinc & Martyr, eius ad exēplū, poſita ſibi ob oculos gloria, quam morte & cruciatibus ſibi acquirit, præter illū tolerātiæ ſtimulū, quo nō mediocriter impellitur, ſupplicia omnia contēnit ac ridet, ac ſæuiſſima quæq; tormenta illi nō niſi gaudia, flores, deliciæ, ac roſæ ſunt.

Elogia martyrij.

Ceterum martyrium ſanctorū eſt ſeminarium, Chriſtianorū gloria, vitæ radix, religionis teſtimonium, veritatis ſigillū, patientiæ triūphus, charitatis exceſſus, cœli propagatio ac colonia, Eccleſiæ multiplicatio, ac fidelium ſemen. Exodi initio dixiſſe Pharaonem ſatrapis ſuis legimus, *Venite, ſapiēter opprimamus filios Iſrael, ne fortè multiplicentur.* & illicò ſubnectitur, *Quantoq; opprimebant eos, tantò magis multiplicabātur & creſcebāt.*

Exod. 1.

Sanguis martyrum, Chriſtianorum ſemen.

Idipſum in primigenia cōtigit Eccleſia: quò n. tyranni, feritate & rabie perciti, magis fidē nitebantur extinguere, Euāgeliū euertere, religionē perdere, crucē obruere, & Chriſtianos, Eccleſiam fidelium morte, interitu ac ſublatione auferendam & delendā rati; eò ipſa efflorui magis, eò eius ſtatus fundatus ſolidiùs, ſacramenta inualuere potentiùs, fides altiores egit radices, & Chriſtianæ fidei limites eò ſunt latiùs propagati, & eò IeſuChriſti ſeruorū ac fidelium numerus redditus copioſior. Quārem, Deiq; circa hoc prouidentiā demiratus è primis Eccleſiæ Patribus quidā, dixit, ſanguinem Chriſtianorum effuſum ſemen quodammodo fuiſſe, è quo, vno demortuo, ſexcenti de nouo exſurgerent.

Vineæ cum Eccleſia ſimilitudo.

Hæc animo voluens, mirari deſino, cur toties, tū in parabolis, tum in ænigmatis ac figuris, Redemptor ipſe ſimul & Prophetæ, vineę cuidam Eccleſiā aſſimilarint. Magna nāq; ac mira inter vtrāq; eſt ſimilitudo, ac parallela proprietas; atq; hæc inprimis notādaeſt, & propoſito meo mirificè deſeruiens, quòd, quēadmodū vinea eò creſcit magis, vuaſq; copioſiores profert, quò pampini plures ac propagines præſecantur; ita quò Eccleſia magis perſecutionibus ac procellis exagitatur, eò magis excreſcat ac latiùs fines ſuos extendat. Mors ſiquidem aliquot filiorum eius, aliorum plurimorum de nouo eſt productio.

Ioann. 12.

Huc facit, quod apud Ioannem Saluator ait, *Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet: ſi autem mortuum fuerit, multum fructum affert:* Eius enim vnius morte vitas centū progignere. Vno quidē ſenſu denotabat, hominē niſi in terram cadēs, id eſt, humilians ſe & præ humilitate terrā ſe eſſe agnoſcens, ſe mortificet, vt quidē mundo mortuus eſſe videatur, ſolū manere, id eſt, nullā tū ſibi, tū alijs vtilitatē afferre? Alio vero ſignat, glorioſos illos Martyres, velut vera frumēti grana, in Eccleſiæ area triturata, & in terrā cōiecta, & humi à tyrānis alliſa, tormēti ac ſuppliciorū grauitate emorientes centuplū fœnus attuliſſe, ac pro vna qua excidebāt vita, centū alias Eccleſiæ reddidiſſe.

Atque hanc ob cauſam veteres illi Patres nihil eſſe Eccleſiæ vtilius aut maius martyrio cenſuerunt. Primus hoc de illo Iudicium tulit & omnium nomine teſtimonium Auguſtinus, *Sancti Patres*, inquit, *nihil maius voluerunt eſſe martyrio*, nihil dignius, nihil demq; excellentius. vnde & Theodoretus, rationibus & exemplis ipſum aſtruens, ait: *Hinc eſt*, inquit, *quòd cùm multi*

Lib. de martyrio.

multi viri fuerint in mundo celebres, tum victorijs clari tum regia poteſtate, nulli eorum nunc honos tribuitur, nullius glorioſum eſt ſepulcrum niſi martyrum. Inde ad exempla tranſit, & veterum monumenta excutiens ſubiungit: *Vbi nunc ſepulcrum Alexandri, Iulij, Auguſti aut Pompeij? memoria verò Martyrum durat, & eorum nomina imponuntur fidelibus, & eorum ſunt ſepulcra glorioſa, quæ ab omnibus inuiſuntur, & eorum oſſa venerationi habentur, impletumq́; eſt illud Pſalmi* CXXXVIII. *Nimis honorati ſunt amici tui Deus.* Certiſſimum namque eſt, Martyres tametſi olim exiguos & pauperes in hoc mundo, hodie honore & gloria Cæſaribus Alexandris & maximis mundi monarchis præcellere.

Sancti martyres illuſtriores quã mundi principes.

Martyrium magnam charitatis perfectionẽ denotat.

In hoc ſcilicet martyrij magnitudo conſiſtit: nec verò in hoc dumtaxat, ſed etiam quòd in eo charitatis Chriſtianæ perfectio & ſumma ſita ſit. Et ſanè Angelicus Doctor Thomas, inter omnes virtutis actus, maximè martyrio demonſtrari ait perfectionem charitatis. Quam rei huius fundamentalem aſſignat rationem, hæc eſt: eò quis erga rem aliquam magis affici perhibetur, quò magis eius cauſâ contemnit, quod cariſſimum habet, & amplectitur arctiùs, quod maximè habebat exoſum. Certiſſimum porrò & exploratiſſimum eſt, inter omnia vitæ huius bona, vitam homini eſſe cariſſimam & intimam, nihil autem habere exoſius ac fugere magis quàm mortem, ac præſertim ſi doloribus permiſta ſit, quos corporea tormenta cauſantur, quorum metu & apprehenſione ipſa etiam bruta multis abſtinent voluptatibus, naturalibus dumtaxat delicijs contenta, vti ipſemet Auguſtin⁹ teſtatur. Quæ cum ita ſint, indubitatũ eſt Martyrium inter reliquos humanos actus eſſe perfectiſſimum, vt extremæ dilectionis notam, & maximæ charitatis argumentum, iuxta hoc Euãgelij pronuntiatum, *Maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* & ſanè ratio hæc valida & potens eſt.

2.2 qu 124. art 3.

Lib. 83. quæſt.

Martyrium maximi amoris nota.

Ioan. 15.

Martyrium ergo honor, triumphus, pretium & ſummus dilectionis eſt valor, vltimus amoris & charitatis erga Deum gradus etiam è Redemptoris ſententia apud Ioannem dicentis: *Maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm vt animã ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Martyr porrò mortẽ oppetens, vitamq́; pro Deo exponens, maximũ ſanè amorẽ patefacit, eoq́; facto ſuper omnia diligere ſe Deũ teſtatur, magis quã honores inquam, quàm amicos, quàm vitã, quàm ſeipſum, deniq́; plus quàm omnes omninò creaturas, qui vltimus, perfectiſſimus ac ſupremus amoris eſt gradus, quoq́; dari altior nequit.

Martyrium charitatis triumphus.

Ioan. 15.

Summus in lege Moſaica Sacerdos, è rituum cæremonialium præſcripto in pectore & humeris omnium tribuum geſtabat nomina, ſed Dei viui nomẽ gerebat in capite aureæ inſculptum laminæ: vt hinc manifeſtum fieret, ſi cor & humeri, id eſt, affectus & auxilium proximo rebuſq́; mundi huius debentur, caput & locum ſupremum Dei ſummi amori dilectioniq́; impendendum. Atq; hoc reipſa martyr teſtatur, cùm ſummi huius Dei amore mortem ipſam perfert, eius honorem, gloriam & amorem rebus omnibus anteponens.

Exod. 28.

Dei amor rebus omnibus præferendus.

Legis quidam peritus cùm à Redemptore petiſſet, ecquod primum ac maximum in lege mandatum eſſet, audit extemplò ab eodem, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, ex tota mente tua, & ex totis viribus tuis, hoc eſt primum ac maximum mandatum.* Quo audito reſponſo ſub-

Marc. 12.

Digitized by Google

ſo ſubintulit legiſperitus, *Bene dixiſti magiſter, quia vnus eſt Deus:* quem qui eo quo dixiſti modo & affectu diligit, næ ille maiori afficere honore & amore nequit, atq; hoc omnia mandata longè transſcendit, & holocauſtis omnibus ac ſacrificijs multò eſt dignius. Cũ ergo Deũ martyr ex toto corde, omnibus viribus etiam cum vitæ ſuæ diſpendio diligat, ſequitur tum iuxta Redemptoris, tum iuxta legis periti huius ſententiam ac teſtimonium, maiorem illum, ſeipſum vltrò immolando, erga Deũ amorẽ dilectionemq; patefacere, quã veteres ſuis victimis ac ſacrificijs tã genere præſtantibus, quã numero infinitis. Atq; hoc ſcilicet quidã dilectionis eſt exceſſus & ſummus quidã amor.

Deum ex toto corde amare eſt primum in lege mandatum.

Accedit huc, quòd martyriũ primus & maximus fortitudinis ſit actus, qui ab aliquo exhiberi queat & oſtendi. cùm enim circa rerum arduarum exercitium virtus verſetur, ipſa ſanè fortitudo præ alijs, id quod labores maximos includit, ac perdifficile eſt, pro obiecto habet, & exercitiorũ ſuorum ſcopum & palæſtrã: eò quòd mortẽ, quæ ex Ariſtotelis ſententia omnium terribiliũ eſt terribiliſſimum, præ oculis vt ſcopũ habet. Idem ipſe Philoſophus in Moralibus docet, fortitudinem, velut occupationũ ſuarũ palæſtram, mortis habere pericula: ipſa namq; animum corroborat, mentemq; cõfirmat, ne fortè mortis formidine ac metu de ſtatu deijciatur, à bono & honeſto reſiliat, & à cœpto virtutis curſu deflectat. Cũ ergo fortitudinis propriũ ſit animo vires addere, eiq; in boni exercitio hoc velut pondus, ne nutet, ſubijcere, in alijs etiam conflictibus omnibus mors minimè certa eſt: quin imò maſculus animus alijs etiam mortem inferre non dubitat, ſuam vt effugiat honoremq; conſequatur; & tamet-

Martyrium primus actus fortitudinis.

Lib. 3. Ethic. c. 6. & 9.

Supplement. Beſſæi.

ſi vitã præſentaneò exponat periculo, ea tamen ſe minimè priuandum arbitratur. At martyr extraordinario quodam motu, & animo planè heroico & generoſo in mortem ruit, ſupplicijs ſe exponit, ſine vlla effugij ſpe aut fiducia, niſi fortè miraculo quodã diuinitùs ſubducatur. Et profectò manifeſto vitã periculo exponere, eiuſq; iacturã haud perhorreſcere, & in mortẽ plenis quodãmodò velis tẽdere, animi generoſi ac ſtrenui indicium eſt, ac ſummæ fortitudinis opus, & proinde ſummè deprędicãdum, æterniſq; laudibus digniſſimũ.

Martyr manifeſto ſe mortis exponit periculo.

Abraham Patriarcha cùm illuſtre hoc coram Deo ſimul & hominibus opus præſtitiſſet, vnigenam ſcilicet immolare filium in monte dum parat, & iam dextram in ictum libraſſet, Deus, ecce, eum pergere vetans his eum vocibus compellauit, *Quia feciſti hanc rem,* id eſt, cùm tam generosè te geſſeris, tantos prætuleris animos, vt nec proprio parcere ſtatueris filio, cùm tã illuſtre tentaris facinus; *multiplicabo ſemen tuum,* beabo te, proſperitate afflues, & tot ex te naſcentur proles ac nepotes, quot cœlum ſtellas habet. Conſtat autem martyrium actum eſſe multò illuſtriorem, & martyrem qui ipſum ſubit longè illuſtrius patrare opus maioriſq; meriti: ipſe namq; ſe immolat, & magna animi cõſtantia in mortis ſacrificiũ conſecrat, propriumq; ſanguinem profundere & exponere minimè dubitat.

Gen. 22.

Dixit olim apud Ioannem Redemptor paradoxon illud peregrinum, *Qui amat animam ſuam, perdet eam: & qui odit eam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodit eam.* nouum profectò & exoticum dogma, doctrina inaudita hactenus, & recens ad omnium aures accidens. Quis audiuit, vitam & animam ſuam odio proſequẽdam, cùm ipſa nos

Ioan. 12.

O o docear

Digitized by Google

doceat & vrgeat natura, nos vt ipſos præ rebus a'ijs diligamus. Illuſtre hic reconditum latet myſterium. nam per animam eo loci, vti & alijs plurimis, in Sacris litteris vita intelligenda venit: ac proinde, ex S. Auguſtini expoſitione, is verborum ſenſus eſt; Qui vitam amat, & delicijs voluptatibuſque eam dedicat, genioque genialiter indulget, eius in perpetuum amittendæ ſe periculo exponit; at qui eam odit ac perſequitur, ieiunio, maceratione, vltroneiſque eam affi gens ſupplicijs, ipſam cuſtodit & in tuto collocat. Martyr porrò perfectò eam odio proſequitur, cùm morti ac tormentis illam objiciat, quo nulla dari cogitarique maior conſtantia ac fortitudo virilior in hoc mundo poteſt; in quo proinde ipſum Redemptoris conſilium amplectitur, dum eam perdendo exoſamq; habendo, conſeruat, & in vitam æuiternam ſummo cum honore cuſtodit.

Martyr vitam exoſus in vitam æternam cuſtodit eam.

Eodem itidem ſenſu, ſed alijs verbis apud Matthæum, eodē etiam ore dictū eſt, *Qui perdiderit animam* (id eſt vitam) *ſuam propter me, inueniet eam.* Martyrum hoc dictum eſt intuitu; qui ſuam tunc perdere videntur vitam, cùm ad mortem ac cruciatus pertrahuntur: verùm tū potiſſimùm eam inueniūt; & magno ſanè compendio, cùm vitæ ad triduum fortè vix duraturæ loco æternam ſibi comparant. Hic ex parte Sapiens alludit dicens, *Viſi ſunt oculis inſipiētium mori*, cùm ad tormenta raptarentur, *illi autem* mortis pretio vitam ſibi immortalem compararunt, & modò *in pace ſunt*; æternæ gloriæ beatitudine æternùm perfruentes. *Et ſi coram hominibus tormenta paſſi ſunt, ſpes illorum immortalitate plena eſt.* Adeo vt generoſi illi athletę omnes mundi fortunæq; caſus & perſecutiones neutiquam morati, moriendo vitam in tuto collocent, & in arenæ & ſtadio ipſo exſpirantes, de aduerſarijs triumphum luculentiſſimum agant, victoreſque abeant.

Matth. 10.

Sap. 3.

Apud Matthæum dixit olim eodem loco Seruator, ſed verbis paulò durioribus, *Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me non eſt me dignus*, id eſt, indignus eſt, qui meus dicatur ſeruus, meque dominum habeat. Generoſi porrò martyres hanc in humeros crucem accipiunt, & morti ſe exponūt; ipſi ſunt qui ſequuntur Dominum, eiuſq; crucifixi imitantur exemplum: hinc ipſo digni ſunt, iuxta ea Sapientis verba, *Deus tentauit eos* cruciatibus, ſupplicijs, morte, *& inuenit eos dignos ſe*, dignos inquam diſciplina, dignos militia, dignos denique amicitia ſuâ, & ad huiuſmodi tentationum lapidem veluti lydium probatos dignos iudicauit, qui ad honores ſuſtollerentur, dignos qui ad Ieſu Chriſti conſpectum admitterentur, dignos deniq; immortali & ſempiterna gloria. Exclamare ergo iuuat: O ingens martyrij decus, & ſumma eiuſdem excellenti: cùm amaritudinem in dulcedinem, ſpinas in roſas, putiſcentiam in zibethum, probrum in decus, lachrymas in delicias, mortem denique in vitam lætiſſima metamorphoſi commutet.

Matth. 10.

Sap. 3.

Martyres moriendo vitam nanciſcuntur.

Certiſſimum eſt autem & exploratiſſimum, peccati pœnam mortē eſſe, & in primi parentum noſtrorū delicti caſtigationem, iam inde in terreſtri paradiſo latâ Dei ſententiâ omnes omnino mortales morti & corruptioni ſecuturę adiudicatos eſſe; at infamem hanc pœnam, & probroſam maculam in maximum decus & gloriam conuertit martyrium. Præeuntem hic mihi habeo magnum Auguſtinum, qui libris de Dei ciuitate idipſum docet, *Mors pœna naſcentis, ſi pro iuſtitia pietateq; penditur.*

Mors peccati pœna.

Lib. 3. cap. 6

datur, ſit gloria renaſcentis.

Rom. 6. Apoſtolus item in ea quæ ad Romanos, palàm docet mortem eſſe peccati ſtipendium ac mercedem, id eſt, pœnã & caſtigationem. Nemo id quidem negarit; at ſi mors hæc Dei nomine perferatur, hoc peccati manubium, hoc probrũ, hæc infamiæ nota, ac turpis & funeſta hæc pœna in honorem, gloriam, triumphum, vitam deniq; commutatur; ſecundùm illam Pſalmographi ſententiam, *Pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius*, atq; imprimis Martyrũ. Pſal. 115. in quæ verba hanc paraphraſin cudit S. Cyprianus, *Pretioſa mors, quæ emit immortalitatem pretio ſui ſanguinis, quæ accipit coronam de conſummatione virtutis.* Epiſt. 11.

Martyrium ſummæ potentiæ triũphus eſt. Equidem inſuper addidero martyriũ eſſe ſupremæ cuiuſdã poteſtatis triumphum, & maximam benignitatis, manſuetudinis, ac ſuiipſius contemptus perfectionem. Martyr quippe vitã prodigens de veteri homine triumphat, prauos affectus retundit, paſſiones refrænat, ſeq; ipſum Deo totum in gratiſſimum offert ſacrificium. Propoſito noſtro mirificè quadrabit, quod in primo Regum libro legere eſt. Achis regis Philiſtæi Satrapæ & optimates coacti in conſilium, de Dauidis exteri commoratione inter ſe conſulturi, hanc tandem vno ore tulere ſententiam, *Quomodo hic poterit placare Dominum ſuum, niſi in capitibus noſtris, cùm ei ſimus inimici?* Vetus ille homo, magnus & iuratus Dei aduerſarius eſt: eum ergo qui morti addicit, & in crucem rapit, Dei iram placat, illi reconciliatur, eius gratiam ſibi comparat, indulgentiam admiſſorũ obtinet, remq; illi præſtat longè acceptiſſimam. Hoc autẽ martyr facit, qui animo virtuteq; plenus veterem hunc tyrannum crucifigit, inueteratas illas rebelliones eradicat, omnes animi impetus retundit, cõmoda propria pedibus proterit, & inſigni quadam mentis generoſitate & conſtantia pluſquã humana, ſolũ hoc ab homine mutuata, quòd humano more velit, in mortem ruit. 1. Reg. 29. Allegoria.

Facit huc non minùs eleganter, quod eodem legere eſt libro vbi dicitur, *Non indiget rex ſponſalibus, ſed tantùm centũ præputijs Philiſtinorum, vt fiat vltio de inimicis regis.* Scire vultis, ecquo hæc ſpectet allegoria? aures arrigite, mox dicã. Regum Rex Deus idem penitus ab illo poſcit, cui benedictiones ſuas & gratias impertitur, vt nimirum prauorum affectuum ſuorum præputia ac ſuperfluitates reſecet, quò de inimico ſuo, id eſt, veteri homine, fiat vltio. Hoc aũt quàm perfectiſſimè Martyr facit, de vetere homine illuſtrem vindictam ſumens, cũ proprium peſſumdans amorem vita ſe exuit, mortis tormentis ſe exponit, crucemque, eculeos, extremaq; ſupplicia pugilicè & conſtanter tolerat. 1. Reg. 18. Martyr de veteri homine vltionem ſumit.

Atq; hoc eſt, quod ipſe Redẽptor ſuiipſius abnegationẽ vocat, & omnis vitę ſpiritualis eſſe baſin dicit, *Si quis vult venire poſt me abneget ſemetipſum*, &c. Matth. verò cap. 10. violentiam quamdã nuncupat, *Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Apoſtolus mortificationis id donat nomine, dũ Romanis ſcribit, *Si autem ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis*, &c. Aliàs etiam crucifixionem appellat, vti in ea quæ ad Galatas, *Qui ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs.* At ipſe Dei filius verbo vnico vitæ odium vocat, *Qui odit animam ſuam in hoc mundo.* Hæc porrò omnia diuina quadam ratione martyrium in ſe cõplectitur: qui enim ad ipſum ſe accingit, primò ſeipſum abnegat, cœlũ violẽter rapit, opera carnis perfectè mortificat; cùm ipſam eculeis, tormentis & cruciatibus offerat, corpus quoque & membra crucifigit cum cõcupiſcentijs, Matth. 16. Luc. 8. Matth. 10. Rom. 8. Gal. 5. Ioan. 12. Martyrij perfectio.

Digitized by Google

dum lætho ea exponere non veretur; vitam deniq; & animam ſuam odit, cùm eam negligat, & ſupplicijs & tyrannorum violentiæ tradat perdendam & enecandam.

Martyrij præconia.

Martyrium ergo mirabilium omniũ maximè admirabile eſt, ſuiipſius victoria, mortis contemptus, athletarũ Ieſu Chriſti gloria, animarũ fidelium palæſtra, animorum generoſorum examen, primariũ fortitudinis opus, charitatis perfectio, omnium deniq; virtutum Chriſtianarũ theatrum. Huic inſuper regnũ cœlorum certiſſimò velut merces debetur. In huius rei ſignum in Apoſtolorum Actis cœlũ protomartyri Stephano reſeratum viſum legitur, cùm iã ad extrema vitæ per lapidũ imbrem redactus eſſet; vnde ipſe ad rei huius nouitatem ſtupefactus exclamat, *Video cœlos apertos & Ieſum ſtantem à dextris virtutis Dei.* Vt hunc manifeſtum fiat, cœlum martyribus ſemper patere, eoſque vbi primùm corporeo hoc vinculo ſoluuntur, alterius vitæ poſſeſſionem adire, in qua vera beatitudo ſita. Docuit hoc Redemptor ſuos, dum in monte ſic turbas eſt allocutus, *Beati qui perſecutionẽ patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorũ eſt regnum cælorum.* Martyr, qui propter iuſtitiam perſecutionem tolerat, & Dei nomine, rectà cœlos petit, nihilq; impedimento eſt, quò minùs poſſeſſionem eorum adeat, & eorũ reddatur compos.

Act. 7.

Matth. 5.

Martyres recta cœlum ingrediuntur.

Hebræi olim mare rubrum, quod modò Erythræũ dicitur, ſine vllo impedimento & pede ſicco peruio itinere tranſiere, vti Sapientiæ cap. XIX. legitur. Mare rubrum, cruentum martyrij mare eſt, in eo via eſt rectà in cœlum dirigẽs, ac ſine vlla peccati pœnæq; remora eò conducẽs: vt enim Tertull. ait, *Omnia huic operi, id eſt martyrio donantur; cùm dãnamur à iudicibus, à Deo abſoluimur.*

Sap. 19.

In Apologet.

Ergo Martyrij eſt prærogatiua, quæ illi cum aquis baptiſmi communis eſt, cœli ianuas ſemper vt patentes habeat; homines tam beatos reddat in cœlo, tũ in terra apud mortales, immortales; honorem ijs hoc in mundo immenſum afferat, & æternam in altero gloriam. Poſtquam Gedeonis & commilitonum eius, quas ſecum in bellum tulerant, lagenæ confractæ ſunt, quod ijs concluſum erat lumen, ſubitò omnium oculis comparuit. Hoc ſanctus Gregorius Martyribus adaptat; quò enim illi magis affligebantur, cædebantur, torquebantur, exagitabantur, ac ſupplicijs exhauriebantur, eò magis reconditum in animo virtutum ac gratiarum lumen oſtendebant.

Martyrium ſemper cœli ianuas habet apertas.

Iudic. 7.

S. Gregorius.

Conſiderate vobiſcũ, obſecro: ecquod protomartyr Stephanus lumen, quam claritatem, quem fulgorem foras emiſerit, dum eum lapidibus aduerſarij rabie ac furore perciti adobruerent, & obrutum neci dederunt? Hæc namque de illo Acta Apoſtolorum habent: *Poſitis autem genibus, clamauit voce magna dicens: Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum.* O lumen admirabile! ô patientiam inæſtimabilem! ô amorem erga proximum incredibilem, & hactenus inauditum. Ecquod etiam ab Andræa in crucem acto lumen emicuit? quale verò quamque illuſtre ab Laurentio noſtro in craticulam coniecto, & medias inter flammas poſito profilijt? de illo iam loqui oportet, quò ita ad alterum orationis membrum dilabamur.

Actor. 7.

Vix vllus eſt Eccleſiæ Doctorum aut veterum Patrum, qui nõn inclytum & admirabile ſancti Laurentij Leuitæ martyrium celebrent, & omnigenis præconijs accumulent; hinc nemo eſt, qui non eius in honorem orationes, panegyricos, ſermones, homilias, concioneſque

Omnes propè SS. Patres de S. Laurẽtij martyrio ſcripſere.

Digitized by Google

neſque conſcripſerit: Leo magnus inprimis, ſanctus Ambroſius, & Maximus ad Italos. Inter ceteros porrò hoc illi occinit elogium Leo Magnus; *Quàm clarificata eſt Hieroſolyma Stephano, tam illuſtris fuit Roma Laurentio.* Scripſere de illo & Afris Auguſtinus, Græcis Gregorius Nazianzenus, & Ioannes Chryſoſtomus, aliíque aliis in locis & ad alias gentes.

Nemo non ſanctorum inuincibilem hunc animum & indomitum tormentis robur, hactenus nec viſum, nec auditum in adoleſcenti corpore, demiratur. Sanctus Ambroſius & Auguſtinus tribus illum pueris in fornacem ardentē Babylone coniectis, & inde ſine vlla vſtulatione non ſine miraculo eductis aſſimilant. Addunt quoque vniuerſam aulam cœleſtem illuſtri pugilis huius certamini ſpectatricem adſtitiſſe, & martyris viſo robore & generoſitate, non mediocriter obſtupuiſſe, iuxta illud Apoſtoli ad Corinthios, *Spectaculum facti ſumus mundo, Angelis & hominibus*, id eſt, orbi vniuerſo, cœlo, terræ, & omnibus omninò creaturis. Sermo eſt ſanctorum Martyrum, Apoſtoli ore loquentium.

S Laurentiꝰ comparatus 3. pueris in fornace Babylonia.

1. Cor. 4.

Doctiſſimus Rupertus ad martyrij eius genus alludens de illo veluti piſce quodam aſſo loquutus eſt: *Laurentius*, inquit, *vnus & bene notus de magnis illis piſcibus. & piſcis magnus, idemq́; aſſus, cuius aſſatura ſuauiter in tota flagrat Eccleſia.* Eiſdem metaphoris vſus eſt & ſanctus Auguſtinus & verbis penè iiſdem: *Ideò*, inquit, *de magnis illis piſcibus, quos Petrus traxit ad terram, conuenienter hic electus eſt, qui Chriſto aſſaretur.*

Lib. 8. de diuin. offic.

Idem ipſe Rupertus libro ſupra memorato, hunc ipſum Laurentium Abeli iuſto innocuoque comparat. Audite loquentem: *Sicut in prima ætate Eccleſiæ protomartyris Abel ſanguis iuſtus clamat de terra; ſic in Romana Eccleſia pretioſa mors beati Laurentij nouo & inaudito genere paſſionis clamauit in cœlum, & auditus eſt per mundum vniuerſum.*

Lib 4 de diuin. offic. c. 6.

Admirabile hoc eius martyrium mille in lege Moſaica, Pſalmis, & Prophetis, factis, oraculis, figuris & præſagiis deſignatum fuit ac repræſentatum. Quoad legem Moſaicam namque, in Leuitico legimus, *Hæc eſt lex holocauſti, cremabitur in altari tota nocte vſque ad mane.* Hoc non inſcite de glorioſi Martyris Laurentij morte exponi capiq́ue poſſit. eius namque martyrium verum ac perfectum holocauſtum extitit; eò quòd corpus eius in craticula & carbonibus tota paſſionis eius nocte ad vſque alterius vitæ auroram, ac donec æternæ gloriæ illi ſol oriretur, crematum fuit.

Leuit. 6.

Allegoria.

In Pſalmis verò hoc illi quadrans reperitur. in ſextodecimo quidem, *Igne me examinaſti, & non eſt inuenta in me iniquitas.* quod dubio procul ad generoſum & innocuum athletæ noſtri animum referri queat. Solius quippe Laurentij eſt, hiſce verbis vti, ac liberè & audacter profiteri, Igne, craticula, carbonibus, & dolorum acrimonia tolerantiæ meæ robur examinaſti, animæ meæ fortitudinem expendiſti, & eiuſdem periculum feciſti, nulla interim in me eſt inuenta culpa, erratum nullum, & omni in re mea tibi eluxit innocentia vitæque ſinceritas.

Pſal. 16.

Oraculorum autem Propheticorum plurima hunc in ſcopum collineant. Ab Eccleſiaſtico ducam exordium, in cuius poſtremo capite quæ leguntur, Laurentio noſtro mirifi è nec inconcinnè adaptes: *Liberaſti me à preſſura flammæ, quæ circumdedit me, & in medio ignis*

Eccleſ. 51.

Digitized by Google

ignis non ſum æſtuatus. An non hoc in Laurentium noſtrum elegãter quadrat? quiſquamne meliùs aut meliori iure hæc eo vſurpare verbà potuit? an non ipſe ſolus velut inuictus & indomitus quidam adamas, atque inconſumptibilis Salamandra, flammis reſtitit, & igni impoſitus de animi conſtantia neutiquam remiſit?

Iob 23. In libro Iob hęc occurrũt verba, *Probabit me quaſi aurũ, quod per ignem tranſit*. Crediderim equidem de ſeipſo Iobũ loqui, & de afflictionum, quibus eius patientiam probauit Altiſſimus, igne hoc intelligendum. Et quamuis nonniſi metaphorica & ænigmatica loquendi hęc ratio ſit; verè tamen ac ſine ęnigmate purè ſimpliciterque dicere Laurentius noſter poteſt, Igne me non aliter probaſti & examinaſti, quàm in fornace aurum ſolet. S. Laurentius igne examinatus.

Iob 30. Eodẽ in libro aliud eſt, & ad martyris noſtri carbones inſigniter quadrans. Capite namq; 30. dicitur, *Cutis mea denigrata eſt, & oſſa mea aruerũt*. Dicẽs Iobum his miſerias ſuas, afflictiones, ærumnaſque verbis inſinuare voluiſſe. Equidem haud diffiteor, non obſtat tamen, quò minùs & S. Laurẽtius ore Prophetæ de ſe dicat, Ignis latera mea amburens vniuerſam cutem meam denigrauit, atque oſſa mea in craticula arefacta in cineres conuerſa ſunt.

Ezech. 15. Aliud ſuggerit Ezechiel, *Ecce igni datum eſt in eſcam, vtrãque partem eius conſumpſit ignis*. Nemo negarit, quin hoc de inuincibili martyre Laurentio capiendum ſit, ipſe enim medios in ignes coniectus eſt, ijs pabulum futurus & alimẽtum, & illius vtrumque latus incendio conſumptum. Conſtat etenim generoſum hunc pugilem tortoribus incẽdiarijs ac tyranno media inter tormenta dixiſſe, *Aſſaſti vnam partem, verſa aliam, & manduca*. O virtus incomparabilis! ô animus, qui parem non habuit. Laurẽtij tolerantia.

Inter ceteras Salomonis parœmias hæc mihi præ alijs ob excellentiam ac venuſtatem arridet, *Sicut igne probatur argentum & aurum camino, ita corda probat Dominus*. quod ipſum & capite 2. Eccleſiaſtici repetitur. Fateor quidem hoc de omnibus in genere hominibus intelligendum, generoſo tamen huic athletæ ſingillatim etiam accommodari poteſt. Deus enim optimus maximus corpus eius, cor, animum, & tolerãtiam igne examinauit, non ſecùs atq; aurifex ſuum in camino aurum. Prou. 17. Eccli. 2.

Hæc quidem ſacra ſunt de Laurentio teſtimonia, è diuinis litteris petita, iam figuras ex eodem horto decerptas depromamus. Occurrit primùm illa, ſi vel figura vel ſymbolum dicenda ſit, parui intereſt, in libro Eccleſiaſtici: *Quaſi thus redolens in diebus æſtatis, quaſi ignis effulgens & thus ardens in igne*. Non ignoro ad litteram metaphoricum hoc elogium de ſummo Pontifice Simone accipi debere; myſticè tamen ac figuratè vitam ac mortem magni Leuitæ Laurentij eodem exprimi, haud vanus mihi ſum augur. Ipſe namque ſuaue quoddam thus extitit, & gratiſſimus ſuffitus carbonibus accenſis inardens, idque in die æſtatis, id eſt, ſub primigenia Eccleſiæ tempora. Obtulit ſiquidem DEO acceptiſſimum ſacrificium, aut verum potiùs holocauſtum, cùm totus igne fuerit conſumptus, nullumque vmquam thus aut thymiama gratiorem odorem ac fragrantiam efflauit. Eccli. 50. S. Laurẽtius aſſimilatur thuri in ignem coniecto.

Admirabilis huiuſce ſacrificij alia in Leuitico figura præceſſerat, vbi dicitur, *Si autem de craticula fuerit ſacrificium, æquè ſimila conſpergetur oleo, quam offerens Domino trades manibus ſacerdo-* Leuit. 2.

cerdotis, qui cùm obtulerit eam, tollet memoriale de ſacrificio, & adolebit ſuper altare in odorem ſuauitatis Domino. Dicere fas eſt, ac iure meritoque dicendum, à S. Laurentio de craticula Deo eſſe ſacrificium oblatum, cùm ipſe in craticula aſſatus fuerit,

Figura.

& oleo inſuper vndique conſperſus, id eſt, pietate & feruore diuino totus perfuſus: vti namque oleum flammarum & ignis eſt alimentum, & ignem cogit inualeſcere & gyros conuoluere elatiores; ita dilectionem Dei accendit pietas ac deuotus animi affectus. Vt perſæpè in re culinaria fieri conſtat, vt caro oleo inuncta non aduratur, tametſi igni ſuperpoſita; ita & in hoc feruore & pietate ſancti Laurentij contigit. etſi enim illius anima ignibus ſuperpoſita fuerit, ne vel minimum tamen eſt vſtulata, id eſt, animus illius ne minimum concidit, nec de robore ſolito quidquam amiſit, vt in ipſo illud Iſaiæ adimpletum fuerit vaticinium:

Iſai. 43.

Cùm ambulaueris per ignem, non combureris, & flamma non ardebit in te.

Primitiæ frugum nouarum ſi quando in lege Moſaica Domino offerendæ eſſent, hic erat ſeruandus ritus:

Leuit. 2.

Si autem obtuleris munus primitiarum frugum tuarum Domino, de ſpicis adhuc virentibus, torrebis igne, & confringes in morem farris, fundens oleum ſuper ea, & thus imponens. Vt rem hanc propoſito accommodemus,

Figura.

dicimus, Eccleſiam, dum frugum ſuarum, id eſt, Martyrum ac Sanctorum, inter quos S. Laurentius inter primos fuit, & in ætate etiamnum viridi, offerre vult primitias, voluiſſe, vt ipſe torreretur, & igne vſtularetur, & in modum farris comminueretur, miſericordiæ oleo, & orationis thure ſuperiniecto.

Eodem in libro verba hæc, veluti ritualia & ceremonialia, leguntur, *Omne ſacrificium Sacerdotis in igne conſumetur,* Leuit. 6. *nec quiſquam comedet ex eo.* S. Laurentius de ordine erat ſacerdotali; ſeque ipſum Deo in ſacrificium dum vult offerre, ſecundùm legis Moſaicæ præſcriptum ac pronunciatum, igne erat conſumendus, & carbonibus flammiſque ad cineres vſque torrendus.

Madianitis profligatis, & manubijs Num. 31. ſpolijſque ex hoſte relatis Moſis ante pedes poſitis, ſic vniuerſum populum à prælio reducem Eleazar ſacerdos eſt allocutus, *Hoc eſt præceptum legis, quod mandauit Dominus Moſi, Aurum & argentum, & æs, & ferrum, & plumbum, & ſtannum, & omne quod poteſt tranſire per flammas, igne purgabitur, aqua expiationis ſanctificabitur.* Hoc quidem legis præſcriptum; ſed illius iam dabimus myſterium. Perpetuum Deum Figura. inter & mundum certamen eſt; mundo ergo ſubacto, & ſanctis præda eius ex agro intercepta onuſtis ad ſuos redeuntibus; cœlo iuſſum eſt, omne vt aurum, argentum, æs, ferrum, ceteraque metalli genera, id eſt, Sanctorum maximi & illuſtriſſimi, & Martyrum generoſiſſimi fortiſſimique flammis inijcerentur, ibique expiarentur, vti Laurentio noſtro factum eſt. Ceteros verò ſanctorum, quibus ad huiuſmodi flammas ferendas vires non erant, aqua expiationis ſanctificari, id eſt, per pœnitentiam, lacrymarum effuſionem, vitæque auſteritatem ad perfectionis apicem pertingere Deus voluit. horum de numero ſunt Confeſſores, Doctores, ac ſanctæ Virgines.

In ſacris voluminibus varias etiam gentium circa ignē abominationes legere eſt. Samaritanos enim in quarto Regū libro legimus filios igne luſtraſſe, *Et conſecrauerunt filios ſuos per ignem.* 4. Reg. 17. Eadem.

Digitized by Google

dem Manaſſe Regi aſcribitur impietas eodem in libro, *Et traduxit filium ſuum per ignem*. & in Paralipomenon libro, *Tranſireq́, fecit filios ſuos per ignem*. De impio Achab eadem inibi legitur ſuperſtitio. *Ipſe eſt qui adoleuit incenſum in valle Benennon, & luſtrauit filios ſuos in igne iuxta ritum Gentium*. Laudatur porrò pius rex Ioſias ob abominanda hæc ſacra abolita luſtrationeſque ſublatas, vnde legimus, *Contaminauit quoque Tophet, quod eſt in conualle filij Ennon, vt nemo conſecraret filium ſuum per ignem Moloch*. Eiuſdem quoque impietatis meminit Pſalmographus dicens, *Iuuenes eorum comedit ignis*. Quod autem gentibus impietatis, ſacrilegij & abominationis nequiſſimæ ac ſuperſtitioſiſſimæ nota fuit, apud Chriſtianos in inſignis ſanctitatis argumentum, & vt veræ Religionis ſignum Eccleſia habuit, ſi filij nimirum ſui igne luſtrarentur, & Deo vero per flammas offerrentur, vti hodie Laurentius noſter, cuius animus ab igne diuino æſtuabat introrſum, quemadmodum foris vniuerſum igne materiali corpus amburebatur.

4 Reg. 21. 2 Par. 33. 2 Par. 28. 4 Reg. 25. Pſal. 77.

Angelus cœlo delapſus hæc Eſdræ ſacerdoti iuſſa perardua propoſuiſſe legitur, *Vade, pondera mihi pondus ignis, aut menſura mihi flatum venti, aut reuoca mihi diem quæ præterit*. Cui ilicò Eſdras, *Quis natorum poterit facere, vt me interroges de his?* at Laurentio noſtro quæſtionis huius ſublimis ſolutio ac reſponſio reſeruata eſt, Eſdra; ſolus ipſe inter reliquos hominum ignis tibi dicere pondus poterit, vtpotè qui ab vno latere aſſatus, ſciens iam id ſatis ſuperque toſtum eſſe, tyranno dixerit, vt in aliud verteretur, tantumdem vt & in illud ignis ſæuiret.

4 Eſd. 4. Quæſita perdifficilia Eſdræ ab angelo data.

Prouer. 6. In Prouerbijs varias Salomon difficultates ac quæſtiones propoſuit, atque hanc inter cæteras: *Numquid poteſt homo abſcondere ignem in ſinu ſuo, vt veſtimēta illius non ardeant? aut ambulare ſuper prunas vt non comburantur plantæ eius?* Quærenti quis reſpondeat, id quidem iam olim Babylone factum eſſe, vbi tres adoleſcētes medios inter ignes conſtituti, & flammam tam in ſinu quàm corpus circumſecus ambientem habentes, veſtibus tamen & membris illæſis ac ſoſpites è camino prodiere. Sed hæc ipſa in Eccleſia noſtra denuò contingere Laurentius noſter locupletiſſimus eſt teſtis: ipſe namque ignem non ſinu duntaxat abſcondit, ſed vniuerſo etiam corpore excepit; nec prunis tantummodo inambulauit, ſed ſine vlla formidine, interritus & impauidus, in craticula medios ſuper carbones extendi ſe, quantus quantus erat, à carnificibus paſſus eſt. Dan. 3.

O ſupplicium inauditum! ô cruciatum nimis quàm atrocem! ô tormentum intolerabile, ac minimè ferendum! Referens ad Hebræos Apoſtolus veterum Sanctorum afflictiones & ærumnas, quas Dei cauſa ſubierunt, & acerba mortis genera, quibus vitam ſuam illuſtres ac generoſi martyres expoſuere, hanc ſeriem texit, *Alij verò ludibria & verbera experti, inſuper & vincula & carceres: lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt, egentes anguſtiati, afflicti*. ſed ſi addidiſſet, *Combuſti ſunt, toſti ſunt, ſuper craticulam poſiti ſunt*, quàm porrò maiorem narratione horum commiſerationem excitaſſet? quàm eius fuiſſet oratio lamentabilior? quis ſine lacrymis, aut ſicco eam oculo legere, recitare, audire potuiſſet? Hebr. 11. Magnæ Sanctorum afflictiones.

Hieroſolymorum ruinam, excidium ac deſtructionem & piorum exagitationem exaggerans Pſaltes, ſic apud Deum opti- Pſal. 78.

Digitized by Google

optimum maximum conqueritur, *Deus venerunt gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum ſanctum tuum, poſuerunt morticina ſeruorum tuorum eſcas volatilibus cœli; carnes ſanctorum tuorum beſtijs terræ.* Hæc quidē triſtis eſt cantilena & elegia; triſtior verò fit, & luctuoſior, ac maiorē crudelitatē ſpirās, audire ac dicere, alios viuicomburio abſumptos eſſe, alios craticulæ ſuperpoſitos toſtos eſſe, per ignem & prunas ardentes nonnullos in cineres abijſſe, vti Laurentio noſtro contigit, qui ei à tyranno ſubditus eſt ſupplicio, cui nullum vmquam eſt par ſeu viſum, ſeu auditum.

Iobi ærumnæ & afflictiones à nemine non magno verborum pondere exaggerantur, eiuſque patientiam paſſim omnes mirificè celebrant; is tamen malis adobrutus ac tantùm non immerſus, legitur quaſi impatiens expoſtulaſſe, *Quæ eſt enim fortitudo mea, vt ſuſtineam? aut quis finis meus, vt patienter agam? nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea eſt.* Perinde ac ſi dicere vellet, lapidum ac ſaxorum inſtar ſenſus expers non ſum, nec vt æs fortis & indomabilis, non mihi corpus eſt æreum, nec præcordia ferrea, tam graues vt ærumnas ferendo ſim. Dicerene auſim hoc in genere eo Laurētium fortiorem extitiſſe, & victorem hunc martyrem maiorem tolerantiam, illuſtriores animos, & conſtantiam inuictiorem prætuliſſe? Temerarium hoc fortaſſe cuipiam aut hyperbolicum videatur: nihilominus dicere mihi fas erit, ſi nō maiorem, parem tamen, nec inferiorem & proximè accedentem Laurentio noſtro magnanimitatem ac conſtantiam fuiſſe. Poſt Iobum enim, quis vmquam amicorū Dei intenſiores vehemētioresq; ſubijt cruciatus? Videte enim illū in craticula extenſum, medios inter ignes conſtitutum, ignitis ſuperpoſitum prunis, ardores explodentem, & carnificibus ſupplicij adminiſtris inſultantem.

Iob 6.

Patientia S. Iobi collata patientiæ S. Laurentij.

In cœlum vſque laudibus euchunt Romani Mutium Scæuolam, eiuſque tolerantiam nuſquam non deprædicant, quòd igni intrepidus errantem in percuſſione purpurati dextram iniecerit, eamque ardentem ſiccis oculis ad ſtuporem omnium in cineres redigi cerneret. Inter alios ſic de illo Seneca, *Non dubito*, inquit, *quin magis laudauerim torridam illam manum Mutij, quàm cuiuslibet fortiſſimi ſaluam.* Ceterùm ſi Romanus hic adoleſcens tantis omnium celebratur laudibus, quòd vnam tantùm foco dextram iniecerit, quātis, obſecro, Laurentius noſter dignus eſt, qui toto flammam in corpore pertulit, prunis ſe torreri ſinens, in craticula ſuccenſa extēſus, ſuper carbones verſatus, Decioque & eius ſatellitibus media inter tormenta inſultans? Nulla inter vtrumque ſanè comparatio eſt, eiuſq; cruciat* Mutianos longo ſuperant interuallo.

Li. 9. ep. 69.

Equidem dum generoſum hūc athletam & infractum martyrem in ſupplicio acerbiſſimo ridentem volutumque in prunis propiùs contemplor, Salamādræ ignes neutiquā metuenti comparare auſim, aut inſectis illis ab igne dictis pyrauſtæ, quæ magno naturæ ſtupore in igne naſcuntur & viuunt, & in fornacibus ſuccenſis agunt. Aut verò Achati gemmæ, aut illi, quam Hiſpani *Laxiam* vocant, grandinis in modum efformatæ, comparare: cuius ea eſt dos & quidem maximè mirabilis, quòd igne non modò nō conſumatur, ſed ne calefiat quidem; non flamma eam adurere, non æſtus peruertere queat, ſed contrarijs frigidiſq; qualitatibus gaudeat.

S. Laurentius Salamādræ aſſimilatur.

Linum Carpathium ferunt ignes non metuere, & flammis ipſum iniici ſolitū, vt al-

Naturæ prodigia.

Digitized by Google

vt alborem induat, adeò vt qui cetera omnia denigrat & conſumit ignis, huic vni ſplendorem & colorē addat ac conſeruet. Credite, Auditores, hæc qui ad mirabilia obſtupeſcitis, maiorem vehementioremq; Laurentium virtutem & habuiſſe & exſeruiſſe: heroic⁹ etenim animus illius igne ſuperari domariq; nō potuit, & quę ad deſperationē indignationemq; alios redigere incendia ſolēt, ſpē illi & tolerantiam ſuggeſſerūt, omnigena gaudia attulerunt, & immenſam gloriæ ac meritorū ſegetem pepererūt.

Qui prunis illęſi inambulant.

Priſcis Græcorum monumentis proditum eſt, fuiſſe nōnullos, qui ſpectātibus mirantibuſq; plurimis, in ſacrificio Apollinis, illęſi & indemnes prunis inābularunt. Vix fidē hoc apud me aliosq; cordatiores inuenit; ſed notiſsimum eſt & certo certius, S. Laurentium martyrē non tātùm prunis inambulaſſe, ſed toto etiam corpore ſuper eaſdem extenſum fuiſſe, & magno Romanorum omnium cum ſtupore incendia, flammas & titiones ardentes pertuliſſe.

Pſal 40.

Craticula Laurētiana lectus doloris.

Huic ergo athletę adaptare velim perdifficilem illū Pſalmiſtæ locū, *Dominus opem ferat illi ſuper lectum doloris eius, vniuerſū ſtratū eius verſaſti in infirmitate eius.* Nō incōmodè hic de S. Laurētio capi queat, cuius craticula egregiè & meritò lectus queat doloris appellari, in quo victor hic pugil & infractus palęſtrita recubuit; atq; hoc in amaritudinis lecto opem illi Deus opt. max. tulit, & auxiliaturus miſericordię cū oleo inūxit, eò quòd omnes diſperſit, & dedit pauperibus facultates; Deus porrò lectum hunc afflictionis verſat, inuerſat, & ambit, vt ſolatiū auxiliūq; afferat, & in manu valida ardentem protegat.

Martyrium S. Laurentij theatrū mirabilium.

Vidiſtis, auditores, cruētam martyris generoſi tragœdiā, quę ſanè & lacrymas oculis & commiſerationē pectore elicit palæſtra; tametſi eadem ipſa ceu egregi⁹ quidam hortus ſit, ad omnigenū virtutū flores inde decerpendos. Eſt item theatrum quoddam mirabiliū ac prodigiorū Laurētij noſtri certamen ac ſtadiū, quin & illuſtris quædā academia, in qua heroicæ generoſæq; virtutes, conſtantia, fortitudo, & infracta in aduerſis magnanimitas reapſe edocentur.

S. Laurentij martyrium ſancta quædam philoſophia.

Hūc igitur ludum adite, fideles Chriſtiani, huic philoſophiæ animū applicate; diſcetis namq; hic intenſum vehementemq; erga Deum amorem, & extremā erga inopes & indigentes caritatem: diſcetis inſuperabilem contra aduerſa omnia conſtātiam, indomitā in afflictionibus tolerantiam, mirabilem in perſecutionibus generoſitatem, & videbitis quis aduerſus Tartari & mundi inſultus & oppugnationes ſit gladius vibrandus.

Te verò mūdi vindex, afflictorū ſpes, dolentium ſolamen, anxiorū & oppreſſorum aſylum, & gementium auxilium: tu qui inuictam martyribus ad tā generoſè omnigena probra pro nomini tui gloria toleranda, conſtātiam & animos ſuggeſsiſti, q ſanctis tuis aduerſ⁹ omnigenos mūdi inſult⁹ & aduerſa arma neceſſaria in manus dediſti, ſed q Laurētio inprimis tantum animi, fortitudinis, ac virtutis es impertitus, vt mortē omniū acerbiſſimam diriſſimāq; infracta mēte perferret: te inquam animarum Redēptor ſupplices rogamus, nobis vt ad imitationem glorioſi huius Leuitæ, vires præbeas, quò reſiſtere tentationibus generoſè valeamus, des in aduerſis patientiam, rebus in arctis fortitudinē, in proſperis humilitatē, & quacumq; demū in fortuna generoſitatē. Vt Laurētio gratiā dediſti, hominum ſimul & angelorū Domine, ad incendia tormentorū perfringenda, ad cruciatuū ardores tolerādos, eandem obſecro nobis ne neges, vt animo,

Digitized by Google

mo, generoſitate, conſtãtiaq́; obarmati, delictorũ exſtinguere flammas, & æſtuãtes carnalium animalũq́; concupiſcentiarũ ardores ſuffocare & obruere mereamur, atq; inde de efferata brutalium paſſionum noſtrarum tyrannide, & omnibus mundi tribulationibus triũphantes, tandem aliquãdo decurſo vitæ pręſentis curriculo, ad æternę gloriæ repotia admittamur; ad quæ nos vnus in perſonarum Trinitate Deus, atq; is optimus maximus, deducere dignetur. Amen.

IN FESTO SANCTI ROCHI CONFESSORIS.

Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris, Luc. 12.

FIGVRA.

Tobia 1. VEteri Teſtamento celebratur vir quidam ſanctus & illuſtris de tribu & ciuitate Nephthalim in Galilæa ſuperiore, cui nomen Tobias. dicitur hic iã inde ab incunabulis virtutis ſtudioſus fuiſſe, Dei timorẽ ob oculos habuiſſe, in eoq́; ad vſq; vitæ extremũ perſeueraſſe, adeò vt quãtum creſceret ętate, tantũ & vitę ſanctimonia meritorũq́; creſceret copia: Vt ne quidẽ à rege Aſſyriorum Salmanaſar cum vniuerſis cõtribulibus ſuis in captiuitatẽ Babyloniã iã abductus, Niniueq́; cõmorans, tyrannide licèt & immanitate Barbarorũ oppreſſus, ab amore, timore, ac præſtita ſacramento Deo ſuo fide, vel latum vnguẽ deflexerit, magnæq́; cum patiẽtiæ ſignificatione ac modeſtiæ, triſte hoc & ingratum exiliũ ferens, omniũ piorũ operũ, ac pręſertim charitatis ac miſericordię exercitio ſe conſecrauerit. Vehemẽs .n. erga proximũ amor tã ardentes animo ei⁹ ſubdebat faces, noctu & interdiu alio vt opere non occuparetur, aliudq́; non actitaret, quàm Deũ aſſiduis precibus fatigare, afflictos conſolari, ægros adire, indigis auxiliari; pauperib. de facultatibus ſuccurrere, ſaucijs medelam afferre, mortuos deniq; terræ mandare. Quæ omnia vno velut faſce complectẽs ſacra hiſtoria, hoc eius vitæ compẽdium texit, *Eſurientes alebat, nudiſq; veſtimenta præbebat, & mortuis atque occiſis ſepulturam ſolicitus exhibebat*.

Hic ergo vir mirè ſanct⁹ fuit, & ſanctè admirabilis; ſed ſi vetera hęc & priſca ſeponere geſta, & maiorũ tranſeundo ad recentiora venire tẽpora voluerim⁹, in noſtra prouincia, ne dicã ætate, (ab hinc .n. 300. floruit annis) aliũ nõ minori præditũ ſanctimonia, nec inferioribus donatũ reperiemus meritis. Nomẽ illi Rochus, patria Gallia hæc noſtra, virtutes porrò eius inexplicabiles. Hic ergo virtutẽ naturali ſanguinis nobilitati cõbinãs (fuit nãq; domo & ſtirpe illuſtris) ad Tobię veteris imitationẽ, iã inde à flore ætatis, virtutũ ſtudio ſe dedit, ac toto vitę tempore ipsũ nõ deſeruit; imprimis verò in operibus pietatis & charitatis & miſericordiæ mirabilẽ, ac propè dixero diuinũ atq; inimitabilẽ ſe reddidit. Parẽtibus nãq; intermortuis generosè mundũ protriuit, natiuiſq́; cedẽs, facultates in egenos diſpertijt, indq́; voluntariũ & vltroneũ ſecedens exiliũ, & natali excedẽs ſolo, in alienũ ſe cõtulit. & regiones ne fama quidẽ notas & remotas adijt, vitãq; oẽ n, vtpotè amore & charitate ęſtuãs, proximo ſubleuãdo impendẽs. ęgris & nominatim peſtilẽti lethaliq́; correptis morbo, quos alij mortis formidine ne aſpicere quidẽ, nedũ attingere auſi eſſẽt, ſedulò aſſiſtẽterq́; adeſſet, & ſiquã poſ-

Digitized by Google

ſet verbo manuq́; opem afferre ſtuduit. Ad eò vt cù ii ſola frequentaret noſodochia & ptochodochia, interq́; afflictos perpetuò victitaret, & eius molliminib⁹ Deo cœlitùs aſpirante, hac ipſa lue infectos, ad quorum medelam humana deficiebat induſtria, ſanitati redderet, etiãnum viuentis celebrari paſſim nomen cœperit, & ad exteras diffundi regiones. atque hinc factum eſt, vt etiam vita functus inter illuſtres ſit ſanctos relatus, & ab omnibus, qui epidemico hoc morbo correpti ſunt, toto paſſim Chriſtiano orbe, vt patronus & alexicacos inuocetur. Hodie ergo, quoniam anniuerſaria religione & obſeruãtia feſtiuitas eius recolitur, reliquam vitæ ei⁹ ſeriem deducere, & præconia enarrãdo ſequi cõſtitui. Cũ verò hæc nobis felicitas obtigerit, q̃ ſanè haud exiguã interpretor, quòd Gallia noſtra ſanctũ hũc Confeſſorem dederit; par eſt maximeq́; conſentaneum, apud Gallos & eos fideles & Catholicos, ſcriptorem Eccleſiaſtemq́; Gallum, qualem me libens gloriánſque agnoſco, illius elogium auſpicantem, pro dignitate & eã quâ potis eſt eloquẽtiã & dicẽdi energiã, vitæ eiuſdẽ mirabilia ac præconia deprædicare. Benigna porrò ſacratiſſimæ Virginis patronę noſtrę ordinariæ aura & interceſſio, & priuati veſtrum erga Beatum hũc virum affectus, gratiam nobis & auxiliũ Paracleti Spiritus efflagitabũt; quod vt impetremus, pariter & vno omnes ore & affectu, corde ſupplici dicamus, *Aue Maria.*

Cur Eccleſia Sanctorum nobis vitas & exempla proponat.

Sancta Eccleſia Catholica velut pia & prudens fidelium omnium mater, cùm prolixè perſpectum habeat, quanta quãque emiuentia naſcantur è frequenti hiſtoriarum, vitarum, elogiorum, piarumq́; actionum illuſtrium ſanctorum ſanctarumq́; lectione, meditatione, ac pia eorumdem contemplatione ac ruminatione emolumenta, ſæpè nobis eadem & ob oculos obijcit, & animo proponit, vt ex iiſdẽ in neceſſitatibus hauriamus ſolatium, in aduerſis ſentiamus firmamẽ, eorumq́; ſedula imitatione æmulari virtutes non pigeat, quorum vitam operaque demiramur. Ita Apoſtolus Paulus primorum Apoſtolorum nõ poſtremus, & Eccleſiæ huius Doctor, veros Dei filios exhortaturus, vt in ſancta fide & vera religione immobiles infractiq́; perſiſterent, vetera quidẽ, ſed prudentia alioquin, ſanctorum Doctorum, venerabilium Patrum, ardentium Prędicatorũ & honorabilium Prælatorum exempla illis ad oculos animumq́; aduocat, qui cùm eamdem verbo docuiſsẽt, ſanctitate etiam vitæ excelluerunt, quam tandẽ ſancta etiã glorioſaq́; morte & fine illuſtri cõcluſerũt. Sic porrò populares ſuos alloquitur: *Mementote præpoſitorum veſtrorum, qui vobis locuti ſunt verbum Dei, quorum intuentes exitum conuerſationis; imitamini fidem.* Hebr. 13.

Veterum Lacedæmoniorum ritus.

Apoſtolica hæc parœneſis veteris cuiuſdam ritus apud Spartanos obſeruari ſoliti memoriã refricat. Hi ergo etſi ſuperſtitione idololatrica infames, prudentia tamẽ ſæculari & politicis moribus illuſtres, vt iuuentutẽ ſuã ad maiorũ virtutes imitandas, & rè præclarè gerendã, heroicaq́; facinora incitarẽt; viris omnibus illuſtribus, qui famã ſibi ſtrata gemate aliquo cõpararant, rebus geſtis tũ domi, tum belli caput cæteris altiùs extulerant, & iã litteris, togáq́; armis & marte patriã illuſtrarant, ſtatuas marmoreas æneaſque in ſenatu & in curia ante oculos omniũ erigebãt, hoc addito infernè epigrãmate auratis characteribus exarato, *Si fueritis ſicut hi,* virtute ſc. animo, rebus geſtis, generoſitate ac meritis, *eritis ſicut illi,* honore ſcilicet ac gloria.

Digitized by Google

gloria pares. quaſi vel verbo dicerent, Æmulamini & ſequamini virtutes ac præclarè illorum geſta, quorum ſtatuas hic conſpicitis, vitamq́; ſuſpicitis; eodem prorſus ſenſu, quo deinde Apoſtolus Hebræos ſuos compellauit, *Mementote præpoſitorum veſtrorum, quorum intuentes exitum conuerſationis, imitamini fidem.*

Cur Sanctorum imagines ſpectandas Eccleſia proponat.

Hinc proculdubiò ob cauſam Eccleſia, vt filios ſuos ad perfectionem animaret, & ad opera heroica generoſaq́; calcar ac ſtimulos adderet, in templis ſuis, quæ vera diuinitatis ſunt palatia, tot illis Sanctorum proponit imagines, & in aris ſuis eorum omnium ſuſtollit corpora ac reliquias, qui ſanctitate ac vitæ dignitate, tum pace, tum bello, tã in mundi proſperis, quàm aduerſis, immortale ſibi nomen compararunt, & immarceſcibilem gloriæ coronam nacti ſunt, vt ijs conſpectis, vitæq́ue illorum hiſtoria, veluti litteris quibuſdam patentibus audita, ad eorum imitationem animentur, illorumq́ue vitæ ſanctimoniam ac mores illuſtres ſequantur, quorum auribus percipiunt præconia, & mirabilia obſtupeſcunt. Et ſanè permagnæ ſunt ad excitandas mentes, & omnium omninò animos inflammandos egregia hæcce exempla efficaciæ.

Iudith 4.

Exempli loco erit quod in hiſtoria Iudith legere eſt. Iſraëlitę in terra Iuda habitantes dũ ad Holofernis ex Aſſyria aduẽtum nimium quantum conſternarentur, & tantùm non præ metu exanimarentur; ſummus ſacerdos Eliacim vt animos illis adderet, omnemq́ue pectore illorum metum eliminaret, veterum ipſis patrum ſimilibus in caſibus exempla, & in primis Moſis fidem ac generoſitatem ſpectandam propoſuit, dicens, *Memores eſtote Moyſi ſerui Domini. qui Amalec confidentem in virtute ſua & in potentia ſua, & exercitu ſuo, & in clypeis ſuis. & in curribus ſuis, non ferro pugnando. ſed precibus ſanctis orando deiecit.* Ac tandem orationem his verbis finit, *Sic erunt vniuerſi Filij Iſrael:* perinde ac ſi diceret, Hoſtilia arma & copias nolite perhorreſcere, viri, ſed vnius Dei nitimini auxilio, & ad preces velut ad aram & ancoram ſacram confugite; ab his namque magis quàm ab armis & robore victoria omnis dependet.

Eamdem penè ob cauſam & ſimili in diſcrimine magnus ille bellator Iudas Machabęus, viſo, Gorgiæ copias per vniuerſum agrum Iſraël derepentè ſparſas eſſe, ac populum proinde in maxima agere formidine, cùm nonniſi tria hominum millia, eaq́; ſemifracta ac lacera in repentino hoc motu coadunare potuiſſet; ad meticuloſos animandos, & inertiam mentibus depellendam efficacius medium non habuit, quàm prodigioſum illum maiorum, Moſis ductu auſpicioq́; per mare rubrum tranſitum, & Patrum in illo ſequendo audaciam generoſitatemq́ue proponere. His ergo eos verbis compellauit, *Ne timueritis multitudinem eorum, & impetum eorum ne formidetis, mementote qualiter ſalui facti ſunt patres noſtri in mari rubro, cùm ſequeretur eos Pharao cum exercitu multo.* *1. Mach. 4.*

Eodem ipſo libro, & quidẽ ſub initium, Machathias venerabilis ille ſenex, legis diuinæ zelo æſtuans, vt Hebræos zelotas ad legis eiuſdem obſeruantiam accenderet, ne nimirum à ſanctorum rituum cuſtodia vnquam deſciſcerent, & infidelium Gentiumq́ue minas, impetus, ac molimina nequaquam exhorreſcerent, maiorum exemplo vſus eſt, & hac eos oratione eſt affatus:

Machathiæ ad ſuos oratio.

1.Machab. 2. fatus: *Nunc ergo filij æmulatores eſtote legis, & date animas veſtras pro teſtamento patrum veſtrorum. & mementote operum patrum, quæ fecerunt in generationibus ſuis & accipietis gloriam magnam & nomen æternum.* & iam inde ab Abrahamo, Ioſepho, Phinees, Ioſue, Caleb, Dauide, Elia, Anania, Azaria, Miſaele, alijſque Dei legis zelatoribus & amicis ducta ad vſque Danielem ſerie, hoc tandem epiphonemate orationem ſuam terminat, *Et ita cogitate per generationẽ & generationem, quia omnes qui ſperant in Deum, non infirmantur.* Agnoſcebat nempe pius ille ſenex, veteres maiorum hiſtorias ad filios ac nepotes ad diuinum cultum pertrahendos & à vitijs auocandos, permultum poſſe.

Non ignorabat id Gentium ille Doctor Paulus, cùm Hebræos ſuos ad tolerantiam malorum exhortans plurium Sanctorum velut catalogum ac ſeriem texit, quos ad imitationem illis proponit, vitaſque ipſorum depingens ſic loquitur, *Alij verò ludibria & verbera experti inſuper & vincula & carceres, lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt.* Hinc capite ſequenti ſic orationem terminat, *Ideoq; & nos tantam habentes impoſitam nubem teſtium, deponentes omne pondus, & circumſtans nos peccatum, per patientiam curramus ad propoſitum nobis certamen aſpicientes in auctorem fidei & conſummatorem Ieſum.* vt hos ergo Apoſtolus in fide ſolidaret, vtraque Euangelij terminos contineret, plurimos illuſtres illis Sanctos repræſentat, qui vt ipſam tuerentur, tam glorioſam mortem oppetierunt: inprimis verò & ante omnes Chriſtum Ieſum, velut Sanctorum omnium regem, & legis auctorem, proponit, qui eamdem in mundo plantaturus, mortem ſubire, & tam cruentæ paſſionis torrentem ingredi minimè dubitauit.

Hebr. 11.

Hebr. 12.

S. Pauli ad Hebræos oratio.

Poſt hunc Gentium Doctorem, Iacobus etiam Apoſtolus latiùs ſe diffundẽs, hanc omnibus fidelibus adhortationẽ præ oculis habet, *Exemplum*, inquit, *accipite fratres, exitus mali, & longanimitatis, & laboris, & patientiæ, Prophetas qui locuti ſunt in nomine Domini: ecce beatificamus eos qui ſuſtinuerunt. Sufferentiam Iob audiſtis, & finem Dei vidiſtis*, & quo patientiam eius modo coronarit. Egregia ſanè verba, Sanctorum ſemper exemplum proponentia, & glorioſam maiorum vitam velut in ſpeculo repræſentantia. Iacob. 5.

S. Iacobus Sanctorum exempla ſuadet.

Ipſe etiam Baldad Suhites, vnus de Iobi amicis, ſancti huius viri vitam calumnijs proſcindens, & quibus poterat modis ſugillans, veterum exempla in dictorum ſuorum confirmationem allegat. Sic enim ipſum allocutus legitur, *Interroga generationem priſtinam, & diligenter inueſtiga patrum memoriam: heſterni quippe ſumus, & ignoramus quia ſicut vmbra dies noſtri ſunt ſuper terram, & ipſi docebunt te, loquentur tibi, & de corde ſuo proferent eloquia*, &c. Inferre hinc alienigena ille vult, maiorum ac patrum memoriam, atq; inprimis virorum virtute præſtantium, iuuenibus ſcholam veluti eſſe atque academiam. Iob 8.

Baldadi ad Iobũ oratio.

An non huc amans ille ſponſus in Canticis reſpexit, cùm dilectam ſuam ſic alloquitur, *Si ignoras te, ô pulcherrima inter mulieres, egredere & abi poſt veſtigia gregum tuorum.* quorum allegoricorum verborum hic eſt ſenſus, Si te ipſa cognoſcere nequeas, anima, quæ creaturis reliquis venuſtate ac pulchritudine præcellis, egredere paulìſper extra te, & Eccleſiaſticorũ illorum gregũ ſequere veſtigia, id eſt, imitare greſſus, vi- Cantic. 1.

Digitized by Google

ſus, vitam virtuteſque tot illuſtrium Sanctorum, qui gregum adinſtar antecurrerunt, ac veluti oues innocuæ ſine fraude doloque, animalia ſacrificijs deſtinata in mortem rapti ſunt, tamque atrocia ſubierunt ſupplicia. Norat quippe ſanctus ille ſponſus, Martyrum reliquorumque Sanctorum exempla mirificè ad inertes languidoſq; animandos, & eos qui à virtutis tramito deflectunt, ad eumdem reuocandos, pollere.

Ephes. 6. Hinc ad hæc ipſa Canticorum verba alludens Apoſtolus ſic nos in Epiſtola ad Epheſios commonefacit, *State ergo ſuccincti lumbos veſtros in veritate, & induti loricam iuſtitiæ, & calceati pedes in præparationem Euangelij.* Singula verba metaphorica ſunt & figurata; quorum hic genuinus ac legitimus ſenſus, Cogitationem de veterum patrum geſtis, & tot Sanctorum in fide mortuorum exemplum maximoperè excitare & conſolari eos, qui hoc in mundo degunt. Vti enim calceos è mortuorum animalium exuuijs confectos induti ſecurè intrepideque ingredimur, ſpineta, ſaxa, aut quicquam pedes offendere natum, neutiquam morati: ita, dum Sanctorum, qui ante noſtra vixere tempora, hiſtorias ac vitam euoluimus, aut ad mentem reuocamus, ad eorum ſequelam, & ad eadem quæ præſtiterunt præſtanda accendimur, illorum fidem æmulando, & in ſancta religione, in qua ipſi & ſalutem nacti ſunt, & pro cuius tuitione omnigenos cruciatus & mortem ipſam tandem ſubierunt, viuendo. Hæc ſunt, quæ nos ad illorum ſectanda veſtigia, etiam quibuſcumque oblatis difficultatibus, compellunt, & ad mala, aduerſitates, perſecutiones, quas obijcere mundus

Exemplum ſanctorum viuentibus in hoc ſæculo maximũ ſolamen adiecit.

poteſt, exſuperandas: atque hoc eſt reuera, ex Apoſtoli mente, in Euangelium præparari.

Et profectò, ita ſe res habet: cùm enim ad mentem reuocamus, & ob oculos ponimus, eos ipſos, quos modò vt Sanctos colimus ac reueremur, fragiles mortales fuiſſe, & noſtri adinſtar etiam peccatis infames; gratiæ tamen datæ, quæque nemini non offertur, cooperatos, mirabilia, vti in hiſtorijs ipſorum ac vitæ ſerie ad oculum legenti apparet, præſtitiſſe; quàm hoc efficax & potens eſt, ad omnis generis & conditionis homines, vt generoſarum illuſtriumque actionum exercitia frequentent, honori & virtuti incumbant, & ſanctis decretis & inſtitutis diuinis repugnantia deuitent, excitandos?

Hiſtoriæ ſanctorum multum valent ad omnes omninò ad virtutem excitandos.

In ſancta porrò & admirabili tot Sanctorum admirabilium vita Chriſtiana religio mirificè, veluti in tabulis quibuſdam ad viuum depictis, & ſenſibilibus depicta eſt. Nec mirum cuiquam videatur, ſi Eccleſiam dictum eſt è lapidibus viuis concinnari (*quæ conſtruitur in cœlis, viuis ex lapidibus.*) Tam multi namque Sancti, qui modò cœleſti gloria perfruuntur, noctu & interdiu nos inceſſanter alloquuntur, & Sanctarum rerum deſiderium in nobis excitant; glorioſi inquam illi ſancti, qui veluti fundamentales Eccleſiæ noſtræ lapides fuere, proprio ſanguine, velut cæmento, coagmentati, & inæſtimabili charitate inter ſe combinati.

Chriſtiana religio concinnata e vita Sanctorum.

In Numeris legimus, omnes eos, qui à ſerpentibus virulentis ſaucij æneum à Moſe in deſerto erectum ſerpentem reſpiciebant, confeſtim & à puncturis & à venenato morſu ſanatos fuiſſe. Eodem itidem ſenſu ipſe *Num. 21.*

dico,

Digitized by Google

dico, omnes ambitionis, auaritiæ, libidinis, aliorumque vitiorum peſte ac tabe correptos, ſi in glorioſos Sanctos, in cœlū iam euectos, & quorum in templis noſtris imagines & effigies erectæ ſunt, oculos conijciant, eorumque vitas contemplando ponderent, maximam inde conſolationem elicere, ac perſæpe delictorum offenſarumq; medelam inde conſequi.

Exod. 33. Quemadmodum Moſes prodigioſo illo ligno, quo de Exodus meminit, in aquas Mara coniecto, eaſdem ſapidas ac potabiles reddidit, cū antea amariſſimę forent & inſipidæ; ita Deus boni noſtri perquàm ſtudioſus, & ſancta mater noſtra Eccleſia, vt amaras tot tribulationum, afflictionum, dolorum, acerbitatum, aduerſitatumq; hac in vita occurrentium aquas dulcoraret, & eas tolerabiles redderet, tot Sanctorum vitas & hiſtorias adinuenit, & nobis legendas proponit, ſimul & ſpectandas eorum cruces, cataſtas, eculeos, compedes, trahas, vncos, aliaq; martyriorum ipſorum inſtrumenta, velut prodigioſa quædam ligna & Moſaico illi perſimilia.

Omnes è Sanctorum vitis conſolationem ſentiunt. Et ſanè omnis conditionis & qualitatis homines hac è re in omni caſu maximum ſentiunt auxilium & incredibilem quamdam conſolationem. Exempli cauſa, ſi concionator quiſpiam ſalutem animarum maximè ſpirans, & ſolius honoris diuini ſtudioſus, aduerſus peccata generosè detonans, crimina animosè reprehendens, & feruentis zelantiſq; Eccleſiaſtæ partes ac munera pro debito explens, virulentis maleuolorum linguis proſcindatur, calumnijs & conuitijs iniquorum impetatur; adeò non mouebitur, aut ab officio vel latū vnguem receder, vt permagna inde potiùs ſit conſolatione perfundendus, ſi Sanctorum hiſtorias ac vitas legendo animaduerterit, Redemptorem ipſum Chriſtum, Prophetas, Apoſtolos, & quotquot vnquam honoris diuini ardore æſtuarunt Eccleſiaſtæ, ſimili linguarum virulentia eſſe impetitos.

Si quis aduerſæ fortunæ malignitate & mundi huius inuidia, ad ima ſubſellia redigatur, è ſumma opum affluentia ad ſummam inopiam deueniat, & è ſummo honorum gradu ad infima infamiæ deturbetur, atq; inde non mediocriter perturbetur; ilicò maxima conſolatione viciſſim perfundetur, ſi Iobum, Tobiam, Dauidem, alioſq; afflictos & exagitatos ſibi proponat. Si in exilium coniectus & procul à patria extorris mœrore cōficiatur, confeſtim vegeteſcet & animum recuperabit, oculos in Abrahamum, Iacobum, Clementem, Ioannem Chryſoſtomum alioſque infinitos, qui etiam cum infamia & dedecore patrio pulſi ſolo, non idcirco animum contraxerunt, nec à Dei cultu deſciuerunt, ſed in barbara & peregrina regione non minùs eum quàm ſuis in ædibus ac terris coluerunt, conijciens. Quæ è Sanctorum vitis legendis ſequantur commoda.

Adhæc ſi quis carnalis concupiſcentiæ ſtimulis exagitetur, ſi quis laſciuarū mulierclarum illicijs impetatur, ſi quis tentatione venerea pulſetur; reuocet ad mentem generoſos illos pugiles, caſtimoniæ laude inclytos, Ioſephum Patriarcham, D. Thomam Aquinatem, S. Bernardum Clareuallenſem, & alios ſexcentos, qui belluam hanc tam generosè ſancteque edomuere, carniſque violentiam tam heroicè exſuperarunt; & iurare auſim fore, vt extemplò mirabilem ſit conſolationem & robur inſolitum experturus. Vitę Sanctorum remedium ſunt generale contra omnigena vitia.

Si quis item mundi ſe pedicis expedire nequeat, aut eius valedicere vanitatibus;

Digitized by Google

ratibus; ſi quis facultatum comparandarum nimiùm auidus, erga inopes non pro eo ac debet ſit animatus, afflictis ſuccurrere detrectet, eoque ſe deijcere non ſuſtineat, ægros vt inuiſat, ijſque auxilietur; facilem in his de ſe ipſo victoriā referet, & ſolamē extremū capiet, ſi S. Benedicti, Antonij, Hilarionis, Franciſci, & nominatim S. Rochi, illuſtris illius confeſſoris vitā intueatur: hic enim poſtremus iam inde à prima ætate virtutem ſectatus, in egenos facultates omnes diſpertitus eſt: relictaque patria reliquum vitæ tempus ægrorum & peſtifera labe infectorum miniſterio dedicauit. Hinc totus Chriſtianus orbis ſummo eum cultu proſequitur, magnos illi honores defert, & Eccleſia Catholica hanc illi diem anniuerſariam aſſignat, & eius in honorem hoc legendum Euangelium præſcripſit: *Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris*, &c. Habuit namq; inter ceteros Sanctorum renes verè caſtitate præcinctos, & manus bonis operibus, veluti lampadibus ardentibus inſtructas. Verùm ne Euangelij textui diutiùs inhæream, aliam ſemitam inſiſtens, & Sancti huius viri elogia proſequens, duobus omnem hanc concionem membris inædificabo: primò velut medicus & Theologus de morbo epidemico ac peſte loquar, cùm ab huius morbi lue correptis ſanctus hic inuocari ſoleat & ſuſpici; altero ſummatim ſimul & ſingillatim vitam, ſanctimoniam, charitatem, virtutes, reliquaq; eiuſdem merita proſequar.

Peſtis primis duobus annorum millenarijs in mundo nulla fuit.

Principio igitur, nomen contagij aut peſtis, quod vel à *pernicie* aut *perdendo* originem trahit, quòd primaria quæque, quæ vitam acceperunt, perdat, deſtruat & corripiat, nonniſi à bis mille quadringentis poſt mundi creationem annis mundo cœpit innoteſcere. Conſtat namque ante vniuerſale aquarum diluuium, quod iuxta communem annorum ſupputationem, anno à mundo condito Milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſexto contigit, nullam morbi huius aut notionem fuiſſe aut formidinem. A diluuio ad vſque tempora Abrahæ, duobus intercurrentibus ſæculis, quid eſſet peſtis, nemo norat: ab Abrahamo ad vſq; Iſaac, ad vſq; Iacob, ad vſque Ioſeph, ad vſque Moſen, (trecenti & ampliùs interfluunt anni) quid eſſet contagio, nondum quiſquam ſciebat; adeò vt ſi quis ſecula ſuperiora & primas mundi ætates euoluere voluerit, facilè ex ſententia mea reperturus ſit, bis mille & quadringentos pacificè effluxiſſe annos; antequam hoc aliquis in terra morbo correptus legatur.

Exod. 5.

Prima eius mentio fuit tempore Pharaonis, & durante ſeruitute filiorum Iſraël in Aegypto. Legimus quippe in Exodo, Moſem & Aaronem regiā Pharaonis ingreſſos, ſic eidem locutos eſſe, *Deus Hebræorum vocauit nos, vt eamus iter trium dierum in ſolitudinem, & ſacrificemus Domino Deo noſtro, ne fortè accidat nobis peſtis & gladius*: quaſi verbis manifeſtioribus dicerent, Deus optimus maximus, qui verus Hebræorum Dominus eſt, nos euocando præcepit, vt Aegypto egrederemur, regnum hoc desereremus, & tridui itinere in ſolitudinem abeuntes, ibi Deum noſtrum adoraremus, ſacrificiaq; immolaremus, ne fortè eius iuſſa negligentes voluntatiq; refragati, peſte corripiamur, & bello opprimamur. Hæc prima eſt, quantum equidem meminerim, peſtis in ſacris mentio.

Prima peſtis mentio tempore Pharaonis.

Ceterùm morbus eſt contagioſus, & maximoperè metuendus, quiq; ſepemerò

Aeris infe-ctio peſtis cauſa.
Peſtis dici-tur morbus publicus.

merò ab aëris infectione ortum habet & initia, qui eo quo infectus eſt virus in omnia terræ animantia effundit. Atq; hanc ob cauſam à Galeno & omnibus medicorum filijs morbus publicus & communis dicitur, quòd omnes omninò homines, nullo ſexus, ætatis, dignitatiſq; intuitu inuadit. Malum eſt initio quidem latens, clanculò ſerpens, & ſæpe, antequam pateſcat, occulta quadam proditione hominem enecat. Introrſum interdum deſæuiens, & corpus prorſus corripiens, ſuas etiam foras vires exerit, & tubera, panos, & phlegmonem in lateribus, in quibus plus materiæ ad hominem inficiendum, & vitam in diſcrimen vocandam diſpoſitæ reperitur, cauſatur.

Duplex peſtis cauſa.

Vt verò profundiùs in medicorum penetralia penetremus, ſciamus oportet duplicem morbi huius cauſam dari, vnam quidem infimam & naturalem, aliam ſublimiorem & naturæ præcellentem. Naturalis cauſa item duplex, prima aëris infectio è putiſcentibus & corruptis exhalationibus enata; deinde longa prauorum humorum in corpore noſtro collectorum, & ad infectionem tendentium coaceruatio. Varia porrò ſunt, quę aërē inficiunt, eumq; peſtilentem reddunt, non modò videlicet maligni vapores, & maleolentes exhalationes è locis putiſcentibus aſcendentes, & mephitis intolerabilis; ſed exceſſiui etiam & inſoliti calores, humidum item inſuetum, indebito ſcilicet tempore & hora anni dominantia, quæ duo in aëre corporum cœleſtium influxus cauſatur. Quòd autem homines ſine communi & continuo elementi huius vſu viuere nequeant, mirum ſanè non eſt, aëre corrupto & infecto, homines eum haurientes etiā inſici; quem ſi corruptum ducant, vitam etiam illorū corrumpi ilicò neceſſe eſt.

Aeris inficiendi cauſa.

Cauſæ ſupernaturales.

Cauſæ ſupernaturales, quæque communia & elementaria agentia longè tranſſcendunt, enormia ſunt hominum peccata, & iuſta Numinis vindicta, quod mortalium flagitijs exacerbatum flagella exerit inſolita, vt extraordinario in terram modo animaduertat. Ita Moyſes inter alias in Pharaonem & Aegyptios à Dei dextra immittendas plagas, peſtē etiam recenſet, Deum ſic loquentem inducens. *Ecce manus mea erit ſuper agros, & ſuper equos & aſinos, & camelos, & oues & boues, peſtis valdè grauis.* Concludens ergo ſacra Scriptura ſic ait, *Mortuaq; ſunt omnia animalia Aegyptiorum.* Atrocis autem mortalitatis huius cauſa fuit barbari illius regis obduratio. Exod. 9.

Deus vtitur peſte ad peccatores caſtigādos.

Et ſanè, potens ille ac metuendus Deus maximis ſemper peccatoribus peſtem intentauit, ad abominationes ipſorum ſcilicet hoc flagello caſtigandas, iramq; ſuam oſtendendam. Non de alia loquuntur re prophetæ frequentiùs, & plenæ ſunt exemplis ijſq; mirabilibus ſacræ ſcripturæ. Quæ vobis, vniuerſa ſacra volumina à capite ad calcem percurrendo, continua ſerie depromam. In Leuitico, cùm legis præuaricatoribus immittendas maledictiones Deus recenſet, hanc inter alias adnectit, *Inducamq; ſuper vos gladium vltorem fœderis mei, cumq; confugeritis in vrbes, mittam peſtilentiam in medio veſtri, & trademini in manibus hoſtium.* Leuit. 26.

Deus de legis ſuæ cuſtodia zeloſus.

Si iam inde à Moſis temporibus Deus de mandatorum ſuorum obſeruatione tantoperè ſollicitus fuerit, peſtemque eiuſdem violatoribus intentarit; ecquid mirum, in lege Euangelica ſanctis eiuſdē mandatis toties violatis, eumdē ipſum Deum toties exardeſcere, & iiſdem in nos flagellis, bello inquam ac morbo peſtilenti, animaduertere?

Eamdem

Digitized by Google

Eamdem ob cauſam legitur Deus aduerſus populum infidum & præuaricantem excandeſcens, ſuamq́; iram expoſtulando exerens in libro Numerorum dixiſſe, *Vſquequò detrahet mihi populus iſte? quouſque non credent mihi in omnibus ſignis quæ feci coram eis? feriam igitur eos peſtilentia atq; conſumam*, &c. Vnde liquidò pateſcit peſtem & contagia Omnipotentis Dei dexteræ opera eſſe, eiuſque iuſtitiæ effecta, in terram ad maleficiorum & ſcelerum humanorum punitionem immitti ſolita.

Num. 14.

Peſtis ſunt ſigna diuinæ iuſtitiæ.

Deut. 28.

Mira ſunt, quæ huius occaſione in Deuteronomio legimus: Inter maledictiones aduerſus Deo rebelles & legis eiuſdem effractores emittendas, *Quòd ſi audire nolueris vocem Domini Dei tui, vt cuſtodias & facias omnia mandata eius, & cæremonias, quas ego præcipio tibi hodie, venient ſuper te omnes maledictiones iſtæ*; hæ ſpeciatim enumerantur, *Maledictus eris in ciuitate, maledictus in agro*. Peſſima autem omnium hæc eſt, *Adiungat tibi Dominus peſtilentiam, donec conſumat te de terra: ſit cœlum quod ſupra te eſt, æneum; & terra quam calcas, ferrea.* Adeò vt inter Dei viuentis & irati maledictiones & comminationes omnium atrociſſima & maximè metuenda ſit, quæ mortem, & peſtilentiam comminetur.

Idem ipſe Deus eadem in indignatione perſiſtens, eamdem etiam comminationem intentat apud Ieremiam, cùm Ieroſolymæ ruinam, excidium vaſtitatemq́; prædicens, ſic ſuum eſt Prophetam allocutus: *Hæc dices ad eos, ſic dicit Dominus Deus, viuo ego quia qui in ruinoſis habitant, gladio cadent; & qui in agro eſt, beſtijs tradetur ad deuorandum; qui autem in præſidijs & ſpeluncis ſunt, peſte morientur.* Hic ergo locus alijq́ue innumeri ad oculum nobis patefaciunt, peſtem flagellum Dei eſſe, & è iuſtitiæ eiuſdem inſtrumentis maximè cruentum & metuendum.

Ierem. 33.

Certiſſimum eſt autem, & nemini non obuium, inter innumeras virgas & rationes, quas ſupremus ille vindex ad iniquitatum humanarum vindictam exerere conſueuit, tres illum potiſſimùm ac ſpeciatim, quibus ad enormiſſima flagitia caſtiganda vtitur, & è quibus iuſta eius aduerſus eadem iracundia & furor maximè eruitur; bellum, inquam, peſtem & famem, quo triplici ferro nihil non deijcitur, nihil non edomatur, cùm ipſum Deo viſum exerere, nemo vt illi queat reſiſtere.

Tria diuinæ iuſtitiæ flagella ſunt.

Iouem fingebant veteres in cœlo tonare, dextræq́; illius triſulcum addebant fulmen; quo illum telo omnia in terra concutere & perterrefacere credebant. Hæc quidem Poëtica & commentitia ſunt: ſed veritas veriſſima, Deo noſtro ter maximo triplici hoc flagello, velut triſulco eius iuſtitiæ telo, dextram obarmatam eſſe; quo in terram horrendè ſæuit, furorem exerit, indignationem oſtendit, ſeq́; mortalibus terribilem ac metuendum exhibet.

Fabula Poetica.

In huius meæ ſententiæ confirmationem notetis velim, ſacra volumina, quotieſcumq; Deum ter maximum aut iratum, aut per potentiæ ſuæ arma, aut iuſtitiæ flagella mundo minitantem nobis deſcribunt, ſemper hæc tria coniuncta in aciem producere, bellum inquam, peſtem & famem, velut indiuiduas comites, perpetuò connectere; quod varijs ex ſacro textu teſtimonijs deductis aſſerere vobis conabor.

S. Scriptura bellum, peſtem & famem plerumque coniungit.

A libris Eſdræ ducam exordium. in ijs noto Deum Aſiæ ſuccenſentem, 4 *Eſd.* 15.

4 Eſdr. 15. quòd Babylonis eſſet delicta æmulata, has eidē minas intentare: *Odibile imitata es in omnibus operibus , & in adinuentionibus ſuis: propterea dicit Dominus, immittam tibi mala , viduitatem, paupertatem, & famem , & gladium , & peſtem ad deuaſtandas domos tuas.* An non hæc tria flagella & trina hæc fulmina hic iunctim & vno velut ſub faſce poſita conſpiciuntur?

Ierem. 14. Idem & in Ieremia legitur: nam idem ipſe Deus aduerſus populum Iſraël maiorem in modum exacerbatus, quòd debitum Deo cultum ad idola & vana numina tranſtuliſſet, ſterilitatem illi intentans, ſuumque furorem & indignationem verbis teſtatus, ſic vatem eſt allocutus: *Noli orare pro populo iſto in bonum, cùm ieiunauerit, non exaudiam preces eorum, & ſi obtulerit holocauſta & victimas, non ſuſcipiam eas, quoniam gladio, & fame & peſte conſumam eos.* an nō hic denuo tria hæc tela vno ictu vibrata?

Deus Iſraelitis bellum, peſtem & famem minatur.

Ierem. 29. Idem Domini furor & indignatio cùm nondum ceſſaret, minas etiam nequaquam intentare deſinit; capite namque XXIX. ira & furore æſtuans, velut verborum tonitrua & fulgetra eiaculatur; *Perſequar eos* , ingratos ſcilicet & idololatras Iſraëlitas *in gladio, & in fame, & in peſtilentia , & dabo eos in vexationem vniuerſis regnis terræ , in maledictionem, & in ſtuporem, & in ſibilum , & in opprobrium cunctis gentibus , ad quas ego eieci eos.* Quàm ignita, quàm terribilia verba! quàm horrenda verborum iacula!

Ezech. 6. Producam & terribiliora, & ſemper eorumdem flagellorum comminationibus ſtipata. Apud Ezechielem namq; Deus optimus maximus ad iuſtam , ob populi infidelitatem & idololatriam, indignationem concitatus , Prophetæ hæc iniungit, *Percute manum tuam, & alliде pedem tuum , & dic , heu ad omnes abominationes malorum domus Iſrael, quia gladio fame & peſte ruituri ſunt: qui longè eſt , peſte morietur ; qui autem propè, gladio corruet ; & qui relictus fuerit & obſeſſus, fame morietur , & complebo indignationem meam in eis.* O verba horrenda! ô rationem feralem & terribilem! anne vmquam vobis terribiliora audita? an grauiores minacioresq; vmquam ad aures veſtras comminationes acciderunt? tantamne cœlo indignationem contineri? Deumne tam vltrices depoſcere pœnas? tantæne animis cœleſtibus iræ? vos peccata & iniquitates, toto paſſim orbe inualeſcentes , vnica harum comminationum cauſa eſtis, hoſce vos ignes veluti flabro ſuccenditis, vos iram hanc & vindictam ſuſcitatis, vos maieſtatem hanc benigniſſimā irritatis, vos tela hęcè pharetra in apertum profertis, vos hæc flagella exeritis, vos triſulcum hoc fulmen procuditis. Sed ad lineam redeamus, & ſacra volumina vlteriùs peruoluamus, quærentes num triplex hoc telum etiam alibi ſimul pariterque intentetur. Tria inſuper loca proferam , ſed alio ſchemate & velut emblematico conueſtita.

Primus eſt in hiſtoria regum Iſraël. 2 Reg. 24. Deus namq; in Dauidis regis peccatum acriter animaduerſurus, Gad Prophetam ad eum deſtinat dicentem: *Aut ſeptem annis veniet tibi fames in terra tua: aut tribus menſibus fugies aduerſarios tuos , & illi te perſequentur ; aut certè tribus diebus erit peſtilentia in terra tua: nunc ergo delibera , & vide quem reſpondeam ei qui me miſit ſermonem.* Rex ergo anceps, quid eligeret ignorans, pauidus & conſternatus, lacrymabundus & gemens in hæc tandem verba prorupit, *Coarctor nimis , ſed melius*

Optio Dauidi data belli, famis aut peſtis.

melius eſt vt incidam in manus Domini (multæ enim ſunt miſericordiæ eius) quàm in manus hominum. Ergo cùm optione data peſtem prætuliſſet, eaque triduo dumtaxat in regno vniuerſo graſſata eſſet, ſeptuaginta hominum millia à Dan vſque Berſabee eadem exſtincta Scriptura tradit.

David peſtē bello famique præfert.

Multa historia hæc continet digniſſima notatu, quæque ad noſtram inſtructionem mirificè deſeruiunt. Primò quòd Dei flagellis pius ille Rex minimè refragetur, neve impij Pharaonis inſtar obluctetur, ſed vt ſupplex & humilis pœnitens, debitas delictis pœnas agnoſcat, eaſque magna animi demiſſione admittat, & pœnitentias vltrò ſubeat. Secundò, quòd Dei viuentis naturam agnoſcens, & de hominum conditione diffidens, malit inter adeò clementis Dei brachia ſe conijcere, cuius miſericordiam perſpectam habebat, quàm hominibus ſe credere, quorum crudelitatem & malignitatem ſæpè ſæpius eſſet expertus. Tertiò, quòd inter cuncta Dei flagella, ipſum peſtilentiæ ſit grauiſſimum, & maximè metuendum, quòd ſeptennio ſterilitatis, & trimeſtri bello triduana ſolùm peſtis velut æquipollēs & æquiualens ex oppoſito opponatur. Sed ad emblemata noſtra redeamus.

In hiſtoria hac de Dauide multa ſunt documenta moralia.

Ezech. 5.

Alterum quod in Scriptura noto emblema, legere eſt apud Ezechielem, quod priori aliquatenus reſpondet, & cum historia Dauidis aliquo coincidit modo: cùm enim de capillis, quibus populi excidium deſignabatur, ænigma Prophetæ huic propoſitum eſſet, ſic illum Deus eſt allocutus, *Et tu fili hominis ſume tibi gladium acutum radentem pilos.* cui rei hæc nouacula? quid his crinibus facies Domine? audi: *Tertiam partem igne combures, tertiam partem concides gladio, tertiam verò aliam diſperges in ventos.* quod deinde exponens & myſterium reuelans ait. *Tertia pars tui peſte morietur, & fame conſumetur in medio tui, & tertia pars tui in gladio cadet in circuitu tuo: tertiam verò partem tuam in omnem ventum diſpergam & gladium euaginabo poſt eos.* An non & hic rurſum tria hæc tela myſtico ſub ſchemate ſimul prolata? ſed addam aliud & eiuſdem omninò farinæ.

Emblema myſticum expoſitum.

Ierem. 24.

Ieremiæ reuelaturus Deus, ecquæ Ieroſolymam ruina & excidium Sedechia regnante maneret, duo illi caniſtra ficubus his bonis & ſuauibus, illis amaris & groſſis repleta oſtendit: primæ illarum dulcem, lætum, feſtiuumque populi è captiuitate reditum, aliæ feralem eorum, qui Sedechiæ tempore in Iudæa victuri erant, perditionem excidiumque denotabant: vnde ſubnectit: *Et dabo eos in vexationem afflictionemq; omnibus regnis terræ, in opprobrium, & in parabolam, & in maledictionem in vniuerſis locis, ad quæ eieci eos, & mittam in eos gladium, & famem, & peſtem donec conſumantur de terra quam dedi eis & patribus eorum.* Ecquæ verba, Deus bone, quàm horrendæ comminationes! ac deinde ficuum viſionem adaptans capite 29. ſubiungit, *Ecce mittam in eos gladium, & famem & peſtem, & ponam eos quaſi ficus malas, quæ comedi non poſſunt, eò quòd peſſimæ ſint.*

Emblema mirabile Ieremiæ exhibitum.

Ierem. 29.

An non ergo peſtis ſemper inter arma Vindicis Dei reperitur? an non inter præcipuas iuſtitiæ eiuſdem miniſtras? an non item è maximè terribilibus omnipotentis Dei irati ſignis, & è grauiſſimis quibus affligere mundum & mortales conſternare plagis ſolet?

Et ſanè inter omnia mala & flagella, quibus perterreri & percelli homines ſolent, peſtis facilè primum obtinet locum; hinc eadem in Scripturis pecca-

Peſtis malorum omnium grauiſſimum.

tum & iniquitas omnis, velut ſymbolo & nota, deſignari conſueuit. Hinc Spiritus ſanctus ſceleratum quempiam & perditum per omnia denominaturus, peſtiferi eum nomine indigetat. Sexcẽtis hoc probari exemplis queat, & locis varijs. Primus ille ſit Eccleſiaſtici: *Attende tibi à peſtifero*, id eſt, ſceleſto; *fabricat enim mala, ne fortè inducat ſuper te ſubſannationem in perpetuum.*

Eccli. 11.

Eodem item ſenſu capitur in Apoſtolorũ Actis. Apoſtolus enim Paulus à Iudæis apud Felicẽ Præſidem accuſatus cũ eſſet, aduerſus eũ agens Tertullus actor, ab hac inuectiua ſuam eſt auſpicatus orationem: *Inuenimus hunc hominem peſtiferum*, id eſt, prauum & ſceleſtum, *& concitantem ſeditionem omnibus Iudæis in vniuerſo orbe, & auctorem ſectæ Nazarenorum, qui etiam templum violare conatus eſt.* Calumnians hic maledicus ſanctum Apoſtolum in odium adducturus, *peſtiferum* eum nuncupat: qua denotare metaphora volebat, illum eſſe & profligatis moribus, perditum, noxium, & rerum perturbatorem, eum hoc pacto Iudæis omnibus exoſum & inuiſum redditurus.

Actor. 24.

Peſtifer dicitur in Scriptura ſceleratus.

Eadem in ſignificatione *peſtiferos* appellat Scriptura eos, qui aduerſus pium & cordatum Ionatham inſurgebant, eique perniciem & interitum moliebantur, viros peruerſos & ad omnem malignitatem efformatos: *Et conuenerunt*, inquit, *aduerſus eum viri peſtilentes ex Rael, viri iniqui interpellantes aduerſus eum.*

1. Mach. 10.

In Prouerbijs eadem eſt vſus metaphora Salomon ad peccatores, & nefariam eorum vitam deſignandam: *Homines peſtilentes diſſipant ciuitatem, ſapientes verò auertunt furorem* diuinum.

Prou. 29.

Addo his omnibus, Deũ ipſum apud Ieremiam Prophetã Babyloniorum iniquitatibus, impietate & abominationibus exacerbatum, eadem figura vſum: illorum enim vrbem veluti montem quemdam compellans ait: *Ecce ego ad te mons peſtifer, ait Deus, qui corrumpis vniuerſam terram.*

Ierem. 51.

Hactenus producta & tædioſa hæc præambula hunc in ſcopum primariè collineant, vt hinc euidenter pateſcat, peccatum & peſtem mirè inter ſe, velut effectum & cauſam conuenire, eamque maximam eſſe plagam, & qua vix grauior atrociorq́; à peccatis mortalium irritato Deo immitti in terram queat. Hinc & ipſe Dei filius Apoſtolis ſigna ac portenta ſupremum illum ac formidabilem mundi diem anteceſſura pateſaciens, & quæ tum calamitates homines oppreſſuræ ſint præmonens, peſtem inter alias producit, *Erunt*, inquit, *peſtilentia in terris*. declaraturus ſcilicet, peſtifera hæc contagia è ſupremis mundi plagis fore, & vnà cum bellis atrocibus, fame vniuerſali, horrendis terræ tremoribus, incendio paſſim vaganti, aſtrorum confuſione Deum peſtem inducturum, vt ſi quid ſuperiores clades euaſerit, & ſoſpes perſtiterit, peſtilenti hac lue penitùs deuaſtetur.

Peſtis futura è poſtremis mundi plagis.

Luc. 24.

Partem hanc latiùs deduxi, morbique huius horrorem, malum ac pericula pluribus ſum proſecutus, vt inde maiorem Sanctorum illorum illuſtrium honorandorum, colendorum, inuocandorumq́; occaſionem eliceretis, quibus Deus vitæ mortiſque dominus ac princeps, mali huius pellendi, & auerruncandi, cùm eam ob cauſam ab hominibus piè ſuppliciterque illorum potẽtia imploratur, poteſtatem ac prærogatiuã conceſſit. atq; inprimis & nominatim S. Rochi, cui hæc cœlitùs gratia & donum conceſſum, vt etiamnum inter mortales agens,

Digitized by Google

S. Roch⁹ inter ceteros ſanctos à peſte infectis inuocatur.

agens, multos mortalium, oppida etiam integra & prouincias ab hac liberarit lue; & iam cœleſti gloria perfruens hãc ob cauſam ab omnibus paſſim eius auxilium inclamatur. Ipſe ſcilicet hoc cõtagio correptorũ aſylum & refugiũ, & eius inuocatione plurimi hactenus hoc malum excuſſerunt, & etiam modò eius opem implorantes excutiunt, quæ miracula Chriſtianus orbis & deprædicat, & paſſim demiratur; hinc magnũ & illuſtre ſancti huius Confeſſoris per orbem nomen redditum eſt, quod ipſe etiam modò vobis ad oculum repræſentabo, eiuſdẽ virtutes vitamque propoſiturus; quod altera concionis parte facturum me promiſeram.

Deus in S. Rocho fact⁹ admirabilis *Pſal. 67.*

Nouum ergo hoc ſtadium ingreſſurus, ab hac Pſalmiſtæ exclamatione rem auſpicabor: *Mirabilis Deus in Sanctis ſuis*. Si quo enim in ſancto Deus redditus admirabilis, in Rocho certè noſtro maximè ſe mirabilem præbuit, ſi vel eius ortum & natalem, vel vitam & actiones, vel mortem atque eam ſecuta miracula intueamur. Plurimi viri magni, è ſingulari quo erga ſanctum hunc Confeſſorem ferebantur affectu, vitæ eius hiſtoriam, præclarè geſta, virtutes, merita & elogia litteris conſignarunt. Illuſtriſſimus Cardinalis Baronius ſuis in Martyrologium Romanum Notis aliquot profert, nimirum Franciſcum Driedonem, Petrum Pinum, Claudium de Rota in leg. Sanct. cap. 191. Petrum in Catalog. append. c. 15. Crantzium in Metrop. Saxon. lib. 9. c. 25.

Baron in Martyrol. Qui de eius vita ſcripſerint.

Quo tempore S. Rochus innotuerit.

Inter alios Driedo obſeruat, anno illum milleſimo trecenteſimo viceſimo ſeptimo aut circiter vitæ diem clauſiſſe, & anno milleſimo quadriugenteſimo quartodecimo à Patribus in vniuerſali Conſtantienſi Concilio cõgregatis nomen eius celebrari cœpiſſe: ex quorum communi decreto, poſtquam ſanctitas eius iã pluribus miraculis declarata eſſet, & ampliſſimum ipſi de eadem teſtimonium tuliſſẽt, vt imminentẽ vrbi illi peſtẽ eius interceſſione auerterent, debiti reliquis Sanctorum honores, etiam in ipſum collati ſunt, eiuſq́; effigies magna cum veneratione, cultu & honore, vniuerſo populo ſupplicantium ritu ſequẽte, propalam per vrbis compita Patrum humeris delata eſt. &, ecce, confeſtim ſancti huius viri interuentu & ope à peſtilenti hac plaga regio vniuerſa vindicata, omneſque eiuſdem eam pulſam meritis paſſim non ſine grati animi ſignificatione confeſſi ſunt.

S Rochus in Gallia nat⁹.

Galliæ noſtræ, quæ ſemper Chriſtianitatis fuit armamentarium, & ſanctorum ſeminarium, obtigit virum hunc inclytum mundo dediſſe, & in Eccleſiæ vtilitatem eumdem educaſſe. Orbi quippe illum dedit Mons Peſſulanus, Narbonenſis prouinciæ, regni huius prouinciarum non poſtremæ, caput. Genus ac ſtirps illi fuit inclyta: pater, cui Ioannis erat nomen, inter generoſiſſimos temporis ſui equites fuit numeratus, & mater eius Franca nomine illuſtriſſimis tota prouincia matronis meritò annumeranda. Cognito porrò illuſtri ſe editum ſanguine parentibuſque ſecundùm ſæculum inclytis & magnis, ſanguinis ipſe nobilitatem virtutibus boniſque operibus etiamnum puer exprimere & nobilitare contendit.

S. Roch⁹ bis in hebdomada vberibus abſtinebat etiam puer.

Hinc, dum adhuc lacte materno aleretur, quot hebdomadis bis, ad S. Nicolai Myrenſis imitationem, vbera ſugere detrectauit, iam inde ab incunabulis ieiunio ſe dedens, ſimulque declarans, quo factus iam grandior membra eſſet ieiunio caſtigaturus. Iam tunc reipſa & opere ſalutare hoc Sapientis mo-

nitum

nitum exequens, quod adoleſcentibus *Eccli. 6.* omnibus præſcripſit, *Fili à iuuentute tua excipe doctrinam, & vſque ad canos inuenies ſapientiam.* Et ſanè primæ illæ impreſſiones ægrè admodum eraduntur, miræque ſunt in reliquos vitæ annos efficaciæ; vt taceam rem Deo longè eſſe gratiſſimam, & præ alijs acceptiſſimam.

Agnoſcens hoc ipſum Eccleſiaſtes, hoc ſæculi ſui iuuenes modo commonefacit, *Ecclеſ. 11.* *Lætare ergo iuuenis in adoleſcentia tua, & in bono ſit cor tuum in diebus iuuentutis tuæ:* quaſi diceret, Virtutis ſuccum vnà cum lacte nutricis imbibe, & primos vitæ annos bonorum operum exercitio dedica: perutile namque eſt, maturè & tempeſtiuè benè facere, vitamque cum honore & virtute inſtituere diſcere. Bona ſiquidem hæc fundamenta in virtutum fabrica poſita, reliquo vitę tempore perſeuerant, nec vllo vmquam malignitatis motu flabroque concutiuntur aut labaſcunt.

Capite ſequenti eadem monita proſecutus addit, *Eccleſ. 12.* *Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ, & appropinquent anni, de quibus dicas, Non mihi placent, antequam tenebreſcant ſol, & lumen, & ſtellæ, & luna.* Ænigmatica planè & *Præclara monita Sapientis ad adoleſcẽtes.* tropica hæcce paræneſis eſt. Per annos namque afflictionis & amaritudinis tempus intelligit ſenectutis, tempus inquam diſplicens, triſte, ingratum, moleſtijs & tetricitate plenum, atque infinitas ſecum ærumnas ac dolores trahens; tempus inquam, quo ſol, luna, & ſtellæ tenebreſcunt & caligant; tum nempè oculi rutilantes illi hominis ſoles caligine opplentur, tũ ſc. viſu & dulci ſiderum contemplatione priuamur. Monet ergo & conſulit Sapiens, iuuenum eſſe iam inde ab infantia verè Deum colere, virtutibus incumbere, non verò in ſenium & ærumnoſos decrepitæ ætatis annos id differre, antè ſcilicet quàm appropinquent anni diſplicentes. Iuuentus enim virtutum exercitio propria magis eſt, quàm moroſæ & effœtæ ſenectutis fæx.

Quod omnes in genere adoleſcentes ac filios commonefaciebat Eccleſiaſtes, hoc ſuum nominatim Tobias, vti ex eiuſdem eruitur hiſtoria. *Tob. 1.* eius namque initio legimus, filio illum, Dei vnius timorem iam inde ab adoleſcentia vt prę oculis haberet, & ab omni peccatorum genere ſibi quàm maximè caueret, ſuaſiſſe: *quem ab infantia timere Deum docuit, & abſtinere ab omni peccato.* Beati porrò patres illi, qui ſancti huius viri exemplo, filios iam inde à flore ætatis & primis annis, Dei timorem edocent, & omnis peccati fugam perſuadent. Hæ ſcilicet bonorum parentum partes, hæc fidelium lectio, hoc Deo præ cæteris gratum eſt.

Quod cùm veteres fidique Dei ſerui perſpectum haberent, quoties ſua merita magni facere, & ſine vanitate vlla tum apud Deum, tum homines virtuoſarum actionum ſuarum pondus deprædicare cupiebant, ſemper propè *Serui Dei, Deo iam inde ab infantia ſeruiſſe ſe gloriãtur.* tempus, quo Deo primùm famulari cœperunt, produxere: imprimis verò permagni fecerunt, quòd iam inde à pueritia Deum timere occœpiſſent. Sexcenta eaque illuſtria rei huius exempla ſacra Bibliorum volumina nobis ſuppeditant. Imprimis Abdias Achab Regis œconomus, *3. Reg 18.* fidus ille & pius Dei cliens, qui Iezabele ſanctos Dei Prophetas ad necem perſequente, centum vna vice neci, eoſdem in cauernis clanculò enutriendo ſubduxit: is inquam cùm Deum præ oculis haberet, ſuamque pietatem deprædicaret, ſic Eliam Prophetam eſt allo-

Digitized by Google

allocutus; *Seruus autem tuus timet Dominum ab infantia tua.*

Huc facit & illud Iobi de vitæ ſuæ innocentia apud omnes teſtimonium dicẽtis, *Quia ab infantia mea creuit mecũ miſeratio, & de vtero matris meæ egreſſa mecum eſt*. Hyperbolica hac exaggeratione dicere vult, ſe iam puerum & infantem, virtutis & imprimis commiſerationis ſemitam inſiſtere cœpiſſe. Si Rochus noſter vitæ ſuæ præconium etiam concinnare, meritorumque ſuorum texere catalogum ac virtutum vellet, hoc ipſum identidem repetere, vereque dicere poſſet, non charitatem modò & miſericordiam, ſed & ieiunium, pœnitentiam, amorem tum Dei, tum proximi, aliaſque virtutes plurimas ſecum creſcente creuiſſe, quòd ſe naſcente ſimul illæ enatæ eſſent.

Iob 31.

Iob cum miſericordia natus.

Sap. 9. Sapiens, extra humilitatis lineam non abiens, nec vanæ gloriæ aura extra mentis ſtatum abripi ſe minimè ſinens, de ſapientia (cuius initium timor Domini) loquens, illam ſe puerum ſtudioſè ſummaque animi contentione quæſiſſe, & iam inde à primis incunabulis & flore iuuentutis dilexiſſe teſtatur: *Hanc amaui*, inquit, *& exquiſiui eam à iuuentute mea.* Tametſi non ea Rochi noſtri fuerit fama & nomen, quod Salomonis; in eo tamen illi par fuit, quòd eamdem ſapientiam & Dei timorem iam inde à primis & floridis annis dilexerit; cùm nempè adhuc in cunis agens, & puerilibus faſcijs inuolutus, maternoque pendens ab vbere, ipſo abſtinuerit, & à ſugendo ſibi temperarit, hoc pœnitentiæ auſpicio vitam auſpicatus.

Ezech. 4. Ezechiel Propheta vitæ ſuæ innocentiam ponderare dum geſtit, ſic Deo loquitur, *A, a, a Domine Deus, ecce anima mea non eſt polluta, & morticinum & laceratum à beſtijs non comedi ab infantia mea vſque nunc, & non eſt ingreſſa in os meum omnis caro immunda*. Permagni puritatem illam Propheta hic faciebat, quòd iam inde ab incunabulis nihil immundum guſtaſſet: ſed eadem in Rocho noſtro magis & laudanda & admiranda videtur, quòd non modò rebus immundis vetitiſque abſtinuerit, ſed etiamnum in faſcijs infantilibus inuolutus, ab honeſtis & licitis, imò & neceſſarijs ſibi etiam temperarit, bis ſingulis hebdomadis vbera trahere detrectans.

Ezechielis Prophetæ puritas.

In Eccleſiaſtico Ieſus Siracides Deo ſupplicans vitæ ſuæ innocentiam duobus tribuſque hiſce colis declarauit: *Lætatum eſt cor meum in ea, ambulauit pes meus iter rectum, à iuuentute inueſtigabam eam*: de Sapientia porrò loquitur. Quod ſanctus ille de vitę ſuæ integritate dat teſtimonium ac præconium, nos & ſancto Rocho adaptare & poſſumus & debemus: mox enim vt vitæ huius ianuam eſt ingreſſus, & primùm ſolis huius vſura frui, virtutis cœpit exercitio delectari, pedes eius rectè ambularunt, numquam aut nuſquam ab honeſtatis ſemita deflectentes, & à prima adoleſcentia Dei amorem & ſapientiam exquiſiuit, in eademque ſtudioſè incubuit. *Eccli. 51.*

Princeps quidam Palæſtinorum, vti Lucas obſeruat, cùm quodam tempore Redemptorem interrogaret, *Domine, quid faciendo vitam æternam poſſidebo?* audiuit ilicò, *Mandata noſti? non occides, non mœchaberis, &c.* Reſpondit princeps pietate & feruore ardens, *Hæc omnia cuſtodiui à iuuentute mea.* Rara res & inſolita profectò, virum prin- *Luc. 18.*

Digitized by Google

principem iam inde ab adoleſcentia tã ſincerè vitam inſtituiſſe, & diuina mãdata tam ſedulò obſeruaſſe: verùm longè mirabilius ſanctum hunc virum, vt primùm vtero materno egreſſus eſt, virtutis lac ſugere cœpiſſe, vbera nutricis declinando. Quàm ergo meritò illud Prophetæ vſurpare potuit, Deo ob bonas inſpirationes, & quæ ab eo vitæ rectè inſtituendæ rudiméta initiaq; acceperat, gratias agentis, *Deus docuiſti me à iuuentute mea*, tu tuum mihi timorem, aliaſq; ſanctas virtutes iam inde à pueritia inſtillaſti: præter Deum enim B. Rochũ, virtutum iter, ieiuniũ, aliaq; pœnitentiæ opera, quæ etiã puer & faſcijs incluſus exercuit, edocere nemo potuit.

Pſal 70.

S. Rochus ætate creſcẽs, virtute creuit.

Si hiſce virtutum primitijs, & lætis initijs, quæ nonniſi quid magnum portendebant, adeò ſe admirabilem ſanct⁹ hic puer omnibus reddidit; tum verò multò maiorem in admirationem vniuerſos rapuit, dum ætate creſcens & annis, virtute etiam ac ſanctitate creuit, & omnigenis bonis operibus vitam floreſcentem quotidie florentiorem effecit. Cùm enim ad duodecimum ætatis perueniſſet annum, pater commune naturæ debitum iam perſoluturus, his eum verbis poſtremò compellauit, quatuor illum rerum commonefaciens, primò vt Ieſu Chriſto numquam non infatigabile obſequium præſtaret, deinde erga pauperes benignum ſe ſemper ac pium exhiberet, tertiò facultatibus relictis ritè debitaque ratione vteretur, quartò denique vt ne noſocomia & xenodochia dereret, ſed qui in eo gemebant pauperes & ægri auxiliatricem eius ſentirent manum.

S. Rochi pater moriẽs, quatuor illi cõmendat.

S. Rochus facultates in pauperes effundit.

Pijs hiſce monitis acceptis, & parente vita functo, filius, ſolius pietatis ac ſanctimoniæ ſtudioſus, eadem executioni mandaturus, à generali rerum omnium contẽptu cœpit, & omnibus facultatib⁹ magna charitate in egenos effuſis patrio egredi ſolo conſtituit, in alieno & incognito peregrinatur. Quapropter Romam petere ſancta viſitaturus loca cùm decreuiſſet, Italiæ fines iã ingreſſus, comperit oppida pleraque peſtilenti malo infecta; ad quæ cùm conceſſiſſet, & noſocomia frequentaret, vt peſte correptis miniſtraret, ecce, ſubitò omnis euanuit contagio, & Deus ſancti huius viri zelum & benignum in morbidos affectũ inſigniter remunerãs, dedit, vt vniuerſa circumquaque regio à contagioſo hoc & epidemico morbo liberaretur. Adeò vt quò longiùs procederet Rochus, & noua ſemper oppida adiret, in quibus peſtilens hoc malum graſſabatur, ſanctitatis eius fama eò etiam longiùs peruagaretur, & noua quotidie miracula eius meritis interceſſioneque cœlitùs patrarentur.

S. Rochi charitas.

Hic ancoram iaciamus oportet, Auditores, & eminentem ſancti Rochi, quã omnibus exhibuit charitatem, admiremur, dum ſe noſodochijs totum conſecrauit, ægris miniſtraturus, vitamque præſentiſſimo mortis periculo intrepidè exponẽs. Docuit olim Redẽptor maiorem dari ea fingiq; caritatẽ non poſſe, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis, vitamque propriam alienæ conſeruandæ ergò periculo objiciat. Quæ cùm ſint, vt ſunt veriſſima, ſancti huius noſtri charitatem ad ſummum perfectionis gradum pertigiſſe credendum eſt, cùm pro ſalute proximi vitam ipſe ſuam expoſuerit, ac toties tamque varijs in locis mortis diſcrimina adierit peſte infectis ſedulò ſuccurrendo, miniſtrandoque, quò ipſi ſalutem recuperarent, neve amicis modò ac notis, ſed pleriſque incognitis & peregrinis. opus profectò heroi-

Ioan. 15.

Digitized by Google

heroicum, ſummè pium, & meriti infiniti.

Et ſanè adeò excellens & præſtans eſt, vt martyrij quædam ſit ſpecies morbidis ægriſque & nominatim contagioſa lue infectis, apud quos maximè vita periclitatur miniſtrantis, & mortis in diſcrimine verſatur, miniſtrare. Quod perſpectum & probè cognitum habens Eccleſia, Sacerdotes quoſdam ac diaconos alioſque viros pios permultos debito veris martyribus honore & cultu afficit, qui Valeriani Imperatoris tempore, cùm tetra quædam peſtis Romanos, & vniuerſas exinde propè imperij Romani prouincias inuaſiſſet, vltrò ac ſpōtè morbidorum obſequio ſe, magna pietatis ſignificatione offerentes, mortem piè in obſequio ſuo inuenerunt, regnum cœleſte hoc pacto & vitam ſempiternam adeuntes; quorum etiam pia memoria in Martyrolog. Rom. ad vltimum Februarij diem conſignata eſt, & notat ſuis ad ipſum Notis Card. Baron.

Peſte correptis adeſſe, ſpecimen martyrij eſt.

Baron. not. in Martyrolog.

Inter omnia enim charitatis & miſericordiæ opera primas fert, quod morbidis ægriſque præſtatur: & hoc ipſum in primis conſulit Eccleſiaſticus, & maximoperè ſuadet, dicens: *Non deſis plorantibus in conſolatione, & cum lugentibus ambula, nec te pigeat viſitare infirmum.* Egregia & ſalutaria ſanè monita, quæque omni fideli animæ propoſita; Conſolari ſcilicet afflictos & mœrentes, lugentibus ad [illegible], & ægris non deeſſe. Illuſtres ſanè hæ virtutum ſunt actiones, & opera verè Chriſtiana.

Eccli. 7.

His actionibus mirè deditus erat magnus ille Gentium Doctor Paulus, ſed inprimis infirmorum viſitationi & conſolationi. Suum enim Corinthijs zelum & ardentem charitatem patefaciens ingenuè confitetur, ſe, vbi quemquam illorum malè habere & infirmari inaudierit, mox illicò reddi participem, eodem dolore dolere, & ſimul quodammodo infirmari. *Quis infirmatur*, inquit, veſtrûm, *& ego* Chriſtiana quadā ſympathia cum ipſo ſimul *non infirmor?*

2. Cor. 11. Pauli charitas erga ægros.

Non omnes verò eiuſmodi charitatem ſpirant; ac nimis quàm multos ſæculo hoc noſtro exulcerato reperire eſt, qui ad omnem crudelitatem inhumanitatemque eruditi, & ſola externa ſpecie homines, humanum nihil habentes, afflictorum commiſeratione non tanguntur, aduerſitates aliorum exhorreſcunt & abominantur, deque morbis alienis ne hilum laborant. Habent nimirum corda barbara, animos immites & rigidos, pectora ferrea & ænea, omniq; ſaxo & adamante duriora, ad nullam commiſerationem commoueri neſcia. Hos iam olim deſignaſſe regius Vates videtur, dum expoſtulans & exprobrans ait, *Infirmati ſunt, nec fuit qui adiuuaret.* quaſi diceret: Magna & intolerabilis horum fuit crudelitas & immiſericordia; permulti namque morbidi decubuere, multi ægritudine fatiſcentes omne corporis animique amiſerunt robur; nullus tamen auxilio fuit, nullus ſuppetias tulit, auxiliatus eſt nemo. Huiuſmodi, prô dolor, etiam hodie duritiem animorum in multis paſsim eſt reperire.

Magna multorum hodie inhumanitas.

Pſalm. 106.

Sed longè aliter Rochus noſter erga proximum ſe geſſit, longè alium ſe præbuit afflictis: charitatis etenim flāma cor eius æſtuabat, anima ſolis miſericordiæ operibus intendebat, ſuum credebat decus in noſodochijs inter ægros verſari, ſuā gloriam morbidis adeſſe, & omne ſuum in eo collocabat ſtudium, vt proximo ſuccurreret, & peſtem habentibus auxilio foret: in quoſcūq; n. hoc malo correptos incidebat,

S. Rochus ſigno crucis peſtem pepulit.

Digitized by Google

ſigno crucis ſuper eos efformato priſtinæ ſanitati reſtituebat, eadem ſcilicet gratia & prærogatiua, quam Apoſtolis ſuis abiens ad Patrem Redemptor promiſit, & tam euidenter confirmauit. Nam inter priuilegia & gratias, quas Dei filius in terris agens Diſcipulis conſignauit, non poſtrema fuit ægrotis ſanitatem reddere, & ſuper morbidos manu poſita eoſdem reſtituere viribus; vti ab omnibus obſeruatum eſt Euangeliſtis, & Matthæo nominatim, qui cap. 10. hanc gratiam recenſet: *Dedit illis poteſtatem ſpirituum immundorum, vt eijcerent eos, & curarent omnem languorem & omnem infirmitatem.* quaſi dicere vellet, Duo illuſtria & inſignia in Apoſtolos collata ſunt priuilegia, primum auctoritas in ſpiritus tartareos, vt ad eorum nutum ac iuſſum energumenorum corporibus egrediantur, alterum morborum perſanandorum poteſtas. Idem notat & D. Marcus, *Et dedit illis poteſtatem curandi infirmitates*; loquitur porrò de Chriſto & Apoſtolis. Capite verò 16. longiùs rem deducens & crediturorum in Chriſtum ſigna & notas proſequens, quas ipſemet Redemptor declararat, *Signa autem*, inquit, *eos qui crediderint hæc ſequentur, In nomine meo dæmonia eijcient, linguis loquentur nouis, ſerpentes tollent, & ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit, ſuper ægros manus imponent, & bene habebunt.* Hæc in S. Rocho non minùs quàm in Apoſtolis quàm perfectiſſimè completa ſunt, ac nominatim morbidorum medela. nam eodē cœlitùs priuilegio donatus, & in ludo ſupernaturali archiatri titulo ornatus, tātam in omnigenas infirmitates poteſtatem accepit, vt vel manu dumtaxat morbidis applicita, & crucis ſigno efformato grauiſſimos & periculoſiſſimos morbos, quales hauddubiè peſtifera contagio eſt, perſanauerit.

Matth. 10.

Marc. 3.

Marc. 16.

Adeò vt infinita loca, vrbes & prouinciæ, quin imò regna integra potentiæ eius brachium perſenſerint, & quam diuinitùs accepit gratiam, permultis ſignis, prodigijs & miraculis ſtipatam experti ſint: quorum vt paucis ſuccinctèque aliqua velut aliud agens commemorem; ſciatis oportet vitę eius hiſtoriam prodere, dum in quodam Italiæ oppido in noſodochio peſtilentia laborantibus adeſt miniſtrando, diuina prouidentia factum eſſe, vt & ipſe eadem lue inficeretur: cuius occaſione cùm grauiſsimis vehementiſsimiſq; excruciaretur cruciatibus, ſibi vt tēperare nequiret, quin in voces queribundas, gemitus profundos & quiritationes ac planctus præ doloris acredine erumperet; iratus ipſe noſodochij præfectus, & tales vociferationes haud æquo ferens animo, nocte intempeſta Rochum domo eijcit, vt qui ceteris importuno clamore moleſtus eſſet. in hunc ergo cùm & ipſi vrbis Conſules incidiſſent in publico iacentem, (quod ad afflictionis incrementum permiſit Deus) ne vniuerſam ſua lue remp. inficeret, vrbem ei interdixerunt.

Multæ vrbes & regna S. Rocho obligata.

S. Rochus peſte tactus.

Ergo cùm beatus hic vir tā ingratè indigneq; haberetur ab ijs, qui tantis erga illum deuincti nominibus eſſent, ex amore Dei hæc magna cum patiētia perferēs, & vrbe hoc pacto proſcriptus, in ſolitudinē locūq; deſertū haud grauatè cōcedit; in quo cōstructo ad habitandū è frōdoſis ramalibus tugurio, magno animi ardore & contentione Deo ſupplicat, ſui vt cōmiſeratione tangeretur, neu ſe in tāta calamitate deſertū ab hominib' deſereret. Audijt preces afflicti omnipotēs, & ad opē illi ferendā quàm prōptiſsimus, duo ei' in gratiā cōfeſtim miracula patrat. Primò nāq; fons lympidiſsi-

Fons erupit è terra ſubitò ad S. Rochi refocillationem.

diſſimus ſubitò terra prorupit,& tugurium,in quo Rochus iacebat, circumquaque irrigauit,cuius ille vnda æſtuantes peſtilentis contagij ardores intolerabileſque refocillauit , quod illi non mediocre ſolatium & voluptatem attulit. Deinde diuiuitùs factum , vt canis quidã è pago, qui aberat propiùs, quotidie panem illi è penuario herili in ſiluam deferret , quo in ſumma egeſtate vir hic pius vitam traheret.

Gen. 21.

Cùm hæc mecum ipſe animo voluo, noua hæc miracula veterum mihi ſimili propè occaſione & pari in neceſſitate factorum refricant memoriam. Fons quidem erumpens renouat eius mihi fontis memoriam, quem Agar ancillæ cum Filio Iſmaële per deſertum vaganti,& extrema ſiti laboranti , Angelus cœlo delapſus oſtendit,vt ſe Filiumque eiuſdem aqua à morte vindicaret, *Aperuitq́; oculos eius Deus , quæ videns puteum aquæ abijt , & impleuit vtrem , deditq́; puero bibere* , qui præ ſiti penè exſpirabat , & vix animam aridam trahebat.

Num. 20.

Simile etiam miraculum in Numerorum libro legere eſt:filij Iſrael namque cùm in deſertum Cades & Sin veniſſent,& rerum inibi inopia conflictarentur , murmurare cœperunt , & aduerſus Moſen & Aaronem ductores ſuos inſurgentes , has illis querelas propoſuere: *Cur eduxiſtis Eccleſiam Dei in ſolitudinem, vt nos & noſtra iumenta moriamur?* deinde in ſeditione pergentes vlteriùs dixere, *Quare nos feciſtis aſcendere de Aegypto , & adduxiſtis in locum iſtum peßimum qui ſeri non poteſt,qui nec ficum gignit,nec vineas nec malogranata,inſuper & aquam non habet ad bibendum.* Conſternati ergo & perterrefacti Moſes & Aaron , vt hunc popularem furorem ſedarent , ac tempeſtatem ſerenarent,ad tabernaculum confugerunt , & Deo ſupplices facti his eum precibus compellarunt , *Domine Deus audi clamorem huius populi , & aperi eis theſaurum tuum fontem aquæ viuæ , vt ſatiati ceſſet murmuratio eorum.* Vt audijt vocantes Deus,ilicò imperat Moſi , vt ad petram loqueretur , & aquam inde eliceret. quod cùm factum eſſet , & Moſes inſuper virga petrã percuſſiſſet; *Egreſſæ ſunt aquæ largißimæ , ita vt populus biberet & iumenta* , quod Pſalmographus miraculum exaggerans, canit, *Qui conuertit petram in ſtagna aquarum , & rupem in fontes aquarum.*

Seditio Iſraelitarũ aduerſus Moſen & Aaronem in deſerto.

Pſal. 113.

Pſal. 113.

Vt vetera illa miracula omittam, in vita S. Clementis diſcipuli S. Petri , & eius in Cathedra ſucceſſoris , vniuerſaliſque Eccleſiæ Pontificis, legimus, eum in perſecutione Traiani Imp. Roma pulſum , & trans mare Ponticum in Cherſoneſum relegatum , vbi bis mille Chriſtianos ab eodem tyranno in exilium actos,& ad ſecanda marmora condemnatos reperit. hi ergo cùm aquæ penuria laborarent , ſanctus hic vir in montis quoddam iugum concedens, rem ipſorum communi omnium Deo per orationem commendauit, eiuſque illis opem & auxilium efflagitauit. Vix orationem abſoluerat Clemens , cùm ecce vidit Agnum pede dextro terram ferientem,& ſubitò fontem lympidiſſimum proſilientem; qui & ſitibundos Chriſtianos recreauit , & infidelibus plurimis arripiendæ fidei orthodoxæ fuit occaſio; *eoq́; miraculo* , inquit Breuiarium , *multi infideles ad Chriſti fidem conuerſi Clementis etiam ſanctitatem venerari cœperunt.* In Rochi etiam noſtri gratiam , ad imitationẽ veterum illorũ miraculorũ, fons quidã in Italiæ deſertis inſolita quadam ratione ſcaturijt , qui malo eiuſdem aliquatenus auxiliare-

In breuiar. Rom. in vita S. Clementis.

Digitized by Google

tur, & febris illius ardores temperaret. Hæc quidem quoad primum miraculum, iam de alio diſpiciamus.

Canis quotidie S. Rocho in ſilua panem attulit.

Certè ſi hæc aquarum ſcaturigo & ſupernaturalis fontis productio, qui Sancto huic æſtuanti refrigerio foret, admirabilis fuit; non minore mihi dignũ admiratione videtur, canem quotidie ad illum in ſiluam è proximo pago, velut ſtatum œconomum cibum deferre. An non enim mirum, animal iudicij & rationis planè expers, quotidianum hoc iter ſuſcipere, & ſtata hora ſolitarium hunc eremiculam inuiſere cibo onuſtum? Vt taceam generalem omnipotentis Dei prouidentiam, creaturas omnes hactenus indiſcriminatim paſcentis, nihil vt cuiquam vmquam neceſſariorum defuerit; ſingulare ſanè Dei hic, animal hoc ad famuli ſui miniſterium quotidie deſtinantis, priuilegium & gratia eluxit, ac proinde nouũ & inauditum miraculum dicendum.

Deus vtitur interdum animalibus ad alimentum ſeruorum ſuorũ.

Nouum porrò inauditumq; minimè eſt, audire vel legere in veterib⁹ monumentis, Deum in extremis famulorum ſuorum neceſſitatibus, quò iiſdem ſuccurreret, canum, coruorum & ſimilium animalium ad cibum iiſdem deferendum, operâ vſum eſſe. In 3. namq; Regũ libro habetur, coruos, diuino nutu Eliæ Prophetæ, cùm in deſerta Iudææ conſiſſet, quotidie manè ac veſperi ſtato tempore panem carnemque, quæ clanculò è Regis Achab regia auferebant, detuliſſe, quo ille alimento vitam longo tempore traxit: *Corui quoque deferebant ei panem & carnes manè*, &c.

S. Paulus eremita in deſerto à coruo paſtus.

Idipſum primo Anachoretarum parenti & inſtitutori & magiſtro Paulo accidiſſe, hiſtoriarum monumẽtis proditum eſt: cùm enim in inferiori Thebaide natus, Decij & Valeriani Imperatorum perſecutionem fugeret, in abditam ſpeluncam conceſſit: in qua cùm ad annum vſq; ætatis centeſimum decimũ tertium commoratus eſſet, & donec ab alio anachoreta ſanctimonia vitæ ei pari, ac nonagenario diuino inſtinctu viſitaretur; coruus qui ſexaginta ipſis annis quotidie dimidiatum illi panem attulerat, ad Antonij noui hoſpitis aduentum duplicans dimenſum, integrũ deportauit: quã rem demirantibus pijs Anachoretis, ſic coruo abeunte, Antonium Paulus adorſus eſt: *Eia, Dominus nobis prandium miſit verè pius, verè miſericors; ſexaginta iam anni ſunt, cùm accipio quotidie dimidij panis fragmentum, nunc ad aduentum tuum militibus ſuis Chriſtus duplicauit annonam.*

In Breu. Rom. in vita & feſto S. Pauli erem.

Angelorum opera vtitur interdum Deus ad pios educandos.

Et ſanè Deus ipſe de clientum ſuorum conſeruatione, & alimento, & annona tam anxiè ſolliciteque laborat, vt ſatis illi non ſit, ſi ordinaria alendi ratio deficiat, animalium brutorum, viliſſimorum ſcilicet creatorum operam adhibere, niſi etiam Angelos, ſpiritus illos cœleſtes & excellentes, interdum cum cibo & alimento ad famulos in ipſum confidentes ſperanteſque, inque eius famulatu intrepidè perſtantes mittat. Sic videmus in Regum libris, Angelum ad Prophetam Eliam afflictum, & ob ærumnas perſecutioneſq; inter mõtes & inuia ſiluarum gementem, cum pane ſubcineritio & lagenula aquam continente deſtinari, illique ex parte Dei imperare. *Surge & comede, grandis enim tibi reſtat via*: O immenſam & infinitam Dei benignitatem, tam ſedulam ſeruorum ſuorum rationem habẽtis, vt etiam Angelorum famulatũ ijs præſtet!

3 Reg. 19.

Dan. 14.

In Hiſtoria Danielis idem Angelorũ in homines obſequium occurrit. Vt enim ſanctus hic Propheta, Satraparum Babyloniorum præualente inuidia, in leonotrophiũ coniectus eſt, eius tuendi con-

Digitized by Google

di conſeruandiq; curam in ſe Deus ter maximus ſuſcepit, ne rerum penuria (vti conceperant æmuli) conficeretur. deſcendere ergo ilicò Angelum cœlo iuſſit, qui in Iudæa Abacucum meſſoribus ſuis prandium deferentem ſublimẽ per capillos ſuſtollit, & apprehenſum ſubitò in locum, vbi captiuus Daniel detinebatur, quingentis & ampliùs inde diſtantem leucis ſiſtit. ad loci ergo aditum cùm ventum eſſet, hoc Danielem modo compellauit, *Daniel ſerue Dei, tolle prandium quod miſit tibi Deus.*

Daniel ab Angelo enutritus in lacu leonũ. Deus ipſe ſuos aliquãdo enutrit.

Addo inſuper, magnum illum Deum ſapientia & prouidentia admirabilem, ſatis non habere extraordinarijs inſolitiſque rationibus, cùm communis ſtatutus in rerum natura ordo deficit, ſuorum neceſſitatibus proſpicere, animalium, auium, elementorum, quin etiam Angelorum operâ vtendo; ſed ipſummet perſæpe, quod maximam admirationem meretur, ſuam hic operam impendere, & palàm facere, incredibili ſe erga ſuos amore ferri; quem vt teſtatum faciat, multa mira edidit omnes potentiæ modos exerens. Mihi vt dicenti credatis, memineritis obſecro, quid in filiorum Iſrael gratiam præſtiterit, quos quadraginta ipſis annis in vaſta & inculta ſolitudine manna cibo adeò ſapido & exquiſito pauit, vt Angelorum ſit panis appellatus. Memineritis rurſus, quomodo publicum ijs & ſollenne inſtruens epulum, infinitam coturnicum illis multitudinem aliunde aduexerit: memineritis rurſus, quid antequam cibum hunc daret, ſuo illis ore denunciarit. audite Moyſeos ore loquentem, *Veſpere comedetis carnes, & manè ſaturabimini panibus, ſcietiſq; quòd ego ſum Dominus Deus veſter*, nec alius præter me in terra quærẽdus ſit aut adorandus. In inextricabilem hunc diuinæ prouidentiæ labyrinthum me indui, occaſione canis huius, cuius miniſterio panem quotidie in deſerto S. Rochus accepit. Addam ad animalis huius commendationem, præterquam quòd benignum, domeſticum hominiq; fidum ſit, ipſum à S. Scriptura dilaudari, eò quòd affectum, commiſerationem & miſericordiam, qualis in animali rationis experte haberi poteſt, varijs in caſibus, in Dei ſeruos patefecerit. In primis namq; D. Lucas, diuitis illius & infortunati Epulonis texens hiſtoriam, eiuſque in egenos inclementiam ac duritiem, velut notatu dignum obſeruat, opulento illo Lazarum ad ianuam ſtipem poſtulantem non commiſerante, benigniores ſe erga illum canes domeſticos præbuiſſe: nam ad miſerum hunc vlceroſum venientes, velut naturali quadam compaſſione moti, lingebant vlcera eius, ſaniemque omnem & purulentiam inde emanantem exſugebant. Vt verò rem altiùs arceſſamus, in Tobiæ hiſtoria legimus, catellum domeſticum, qui Filiũ in exteras profectum prouincias, velut indiuulſus comes ſecutus erat; vt primùm redux paternis factus eſt ædibus vicinior, præcucurriſſe quaſi geſtientẽ, & felicis reditus nuntiũ eſſe voluiſſe conſolationi futurum parentibus filij vnici abſentiam lugentibus, ſuamq; orbitatem plorantibus. Vnde Scriptura, *Tũc præcucurrit canis, qui ſimul fuerat in via, & quaſi nuntius adueniens, blandimento ſua cauda gaudebat.* Hæc quidem mira ſunt & præclara, quoad beſtias, exempla, ſed quod de cane Rochum noſtrum quotidiana alimonia nutricante præ omnibus palmam fert, & inſignem miraculi ſpeciem includit.

Filij Iſrael manna & coturnicibus cœlitùs paſti.

Exod 16.

Canis fidũ & familiare homini animal.

Luc. 16.

Tob. 11.

Hinc de eodem hic tacebo, finemq; faciam vos ſimul omnes exhortaturus, Auditores, vt ſanctum hũc virũ colatis, & no-

& noctu & interdiu omnigenas ad illum preces & vota dirigatis. Propoſui, & quidem pluribus, quænam ſint peſtis diſcrimina, & quam Deus optimus maximus illi in morbum hunc poteſtatem contulerit: proſecutus ſum, ecquod pluribus opidis & prouincijs etiamnum mortalem vitam agens auxilium attulerit, & qua cœlo iam receptus mundo ratione perſæpe ſuccurrerit. In huiuſmodi ergo afflictionibus ad ipſum confugite, ipſe veſtrum contagе peſtifera graſſante ſit aſylum, ad ipſum quocumq; demũ preſſi morbo cor, vota, preces conuertite: multum quippe apud Deum poteſt; potentia eius nemini non in terra nota eſt; homines eum ſimul & Angeli demirantur. Ipſum ergo qua poteſtis obſeruantia colite, veſtra illi ſumma animi demiſſione vota offerte, merita & laudes eius paſſim deprædicate. Inuitat eòdem exulceratum quo viuimus ſæculum, mundi ætas in qua verſamur, & tempora huc compellunt, & äer ipſe, quem corruptum, infectum, morbis pleniſſimum trahimus, prægnantiſſima illius inuocandi, ad ipſum confugiendi, & numquam memoriæ eiuſdem ſeponendæ occaſio eſt.

Tibi verò, ô beate Roche, Montepeſſulanorum decus, Galliæ noſtræ ornamentum, & totius vniuerſi gloria, debitum ſemper cultum deferemus, & quibus tibi deuincti ſumus, nomina numquam non agnoſcemus. Tu ſiquidẽ miſerorum & afflictorum ſpes, peſte laborantium ſolamen, & omniũ morbidorum refugium. Tu, ô glorioſe Confeſſor, tot tamque illuſtres morborum curationes feciſti, tot reſpublicas à contagio aſſeruiſti, à tot locis & regnis peſtem effugaſti, tuaq; potentia tot ſignis & miraculis orbi innotuit. Perge, obſecro, fide Dei cliens, ac beate cœli indigena, morbidis auxiliari, miſeræ huic Galliæ ſuppetias ferre, & natale ſolum benignis oculis intueri. Et tantum de tuis nobis fauoribus & donis impertire, quantum vota tibi preceſque Galli offerimus; à ceruicibus illorum atrocia diuinarum indignationum flagella auerte, diuini furoris flammam in nos meritò accenſam exſtincturus, obuiam procede, omnipotentis dexteram interceſſione tua exarma, & atrocem hanc epidemici morbi virgam, quam tot iam annis in nos ſtrinxit, & quam aëris intemperies & inordinata tempeſtatum anni volutio toties nobis comminatur, manibus excute. Noli obſecro, ô magne & ſupreme afflictorum omniũ medice, regni huius tutelam ac protectionẽ, quam auſpicatus es, deponere; curam quam hactenus eius habere te tot miraculis & prodigijs demõſtraſti, habere perge, precibus tuis ſanitatem nobis impetra, impetratamq; conſerua, nos verò votis ac precibus numquam nomen tuum in terra extollere, laudes tuas deprędicare, virtutes demirari deſinemus, quarum adminiculo factum eſt, vt cœli gloria & gaudio ſempiterno ſis donatus, cuius iam quietè poſſeſſione perfrueris, & qua donare nos omnes Pater, & Filius & Spiritus ſanctus, decurſo hoc mortalitatis ſtadio, dignetur.

Amen.

IN FE-

IN FESTO

S. BARTHOLOMAEI

APOSTOLI.

Exijt Ieſus in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei, &c. Luc. 6.

FIGVRA.

Gen 39. ILLVSTRE profectò & heroicũ prorſus opus fuit, adoleſcentem Ioſephum, in filijs Iacobi natu minimum ad laſciuiam ac libidinem heræ lenocinijs importunè ſollicitatum, pallio illius in manibus relicto, fuga ſibi conſuluiſſe; quò ſic vehementis amoris æſtus declinaret, infami adulterio ſe non pollueret, fidemque hero datam ſanctam inuiolatamq; conſeruaret. Verùm ſummi amoris & animi longè generoſioris teſtimonium fuit, videre hodie, S. Bartholomæum è Chriſti Domini diſcipulis vnum, mundi perſecutionibus infeſtatum pellem ſuam tyrannorum manibus cedere, ne fortè in idololatriam, quæ ſpiritualis quædam fornicatio eſt, prolaberetur, & Ieſu Chriſto Domino ſuo ac Magiſtro fidem integram & intemeratam ſeruaret. Hoc ſcilicet Eccleſia hodierna feſtiuitate nobis proponit, & vobis ipſe pluribus hoc manè deducere conſtitui. Vt verò & ipſe & vos mecum hac donari gratia mereamini, cœleſtem opem imploremus, & Spiritus paracliti auxilium inuocemus, idq; interceſſione ac patrocinio Deiparæ Matris, quam hanc ob cauſam Angeli verbis ſalutemus, & dicamus omnes; *Aue Maria.*

Supplement. Beſſai.

S. Lucas, vnus è quatuor rerum fidei noſtræ commentarienſibus agens de Ieſu Chriſti diſcipulis, hoc loquitur modo, *Factum eſt autem in illis diebus, exijt Ieſus in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei & cùm dies eſſet, vocauit diſcipulos, & elegit duodecim ex illis, quos & Apoſtolos nominauit,* &c. Nobilis hic & inclytus duodenarij numerus Domino ſummoperè placuit, qui erat & numerus tribuum Iſraëliticarum & veterum Patriarcharum, è quibus populus Iudaicus prognatus per vniuerſas mundi plagas diſperſus eſt, vt ſcilicet tribuum numerus Apoſtolorum numerum referret, & tot Chriſtiani populi progenitores ac diſtributores eſſent, quot olim fuerant Iudaici. Hinc eum numerum Dei filius permagni fecit, & magnam eiuſdem rationem habuit. Luc. 6. Numerus duodenarius Christo gratiſſimus.

S. Auguſtinus in Pſalmum 103. ſcribens, aliam rei huius rationem aſſignat, ſcilicet Apoſtolorum duodenarium in quatuor ternarios diuiſum fuiſſe, quòd à quatuor mundi angulis, Oriente, Occidente, Septemtrione & Meridie, in Sanctiſſimæ Trinitatis nomine ad Euangelij prædicationem eſſet terrarum orbis vocandus; & quatuor per tria multiplicata numerum hunc præclarum conſtituunt. Idem docet & Ven. Beda in Ioannẽ commentans, *Ideo*, inquit *quaterni electi ſunt, vt ſancta Trinitas per quatuor partes orbis prædicaretur.* In Pſal. 103. Conc. 3. Beda in Ioan. c. 6.

Numerus hic adeo ſacroſanctus & myſticus habitus fuit, vt cùm ſcelerati Iudæ apoſtaſi & morte imminutus fractuſque eſſet, ilicò eum ſuppleri, Numerus duodenarius ſacer.

S. Matthia in locum eius ſurrogato, oportuerit; ac ne fortè poſtea numerus hic immutaretur, non plures in perfidi locum ſunt ſuffecti, ſed vnus dumtaxat. Vnde ſic Auguſtinus, *Non fruſtra duodecim Apoſtolos habere voluit Dominus, & ita numerus ille ſacratus eſt, vt in locum vnius qui ceciderat, non poſſet niſi alter ordinari.*

Tract. 27. in Ioan.

Ceterum auguſtus hic numerus iam inde à mundi primordio, plurimis in ipſa natura, aut ſacra Scriptura occurrentibus rebus deſignatus fuit. Primò manifeſtum eius ſunt hieroglyphicum duodecim Zodiaci ſigna; vti enim oculus ille vniuerſi totius Sol, luminis princeps, & motus omnis Dominus, per duodenas haſce conſtellationes ſuum mundo lumen & influxus ſubminiſtrat; ita & iuſtitiæ Sol Chriſtus per duodecim Apoſtolos ſuos veritatis & Euangelij ſui lumen orbi communicauit.

Numerus Apoſtolorũ varijs rebus denotatus.

3. Reg. 7.

Offerunt ſe mihi in tertio Regum libro duodecim ingentes boues, qui efformatum à Salomone mare illud æneum dorſo ſubiecto ſuffulciunt, ac quodammodo geſtant: is verò illorum erat ſitus ac diſpoſitio, terni vt Aquilonem, terni Meridiem, terni Orientem, terni reliqui Occidentem obuerſi reſpicerent; quaſi capaciſſimum hunc luterem ad quatuor hæc climata ferre ſinguli voluiſſent. Sunt hi vera ac genuina duodecim Apoſtolorum imago, qui vt toroſi & fortes quidam boues, animo, & ardore pleni, mare Ieſu Chriſti, id eſt, Baptiſmum & Euangelium humeris tulerant, & ad quatuor orbis cardines prædicationis efficacia ac robore deportarunt. Cui figuræ adſtipulatus Paulus Apoſtolus Prædicatores ac præcones Euangelij bobus, laborioſis illis animalibus, confert, ſic Corinthijs ſuis ſcribens, *Non alligabis os boui trituranti:* quo ſymbolo efficere vult, alendum eſſe Chriſti Domini prædicatorem; ſi quando Euangelij annunciandi gratia ſudat ac laborat.

Duodecim Apoſtolos denotant totidẽ boues mare æneũ geſtantes.

1. Cor. 9.

Doctus & admirabilis ille Irenæus, duodenarium hunc, vti & alij, altiùs rimatus, duodecim illos Apoſtolos dodecaſtylum firmamentum nuncupat, id eſt, duodecim ſuffultum colũnis; eò quòd Chriſtus Eccleſiæ ſuæ domum ac fabricam moliturus, duodecim haſce columnas ingentes ac principes præparauit, quibus tanta tamque illuſtris moles inniteretur. Vnde & ipſe Deus, ſuam voluntatem aperiens, per quemdam prophetarum denuntiat; *Ego confirmaui columnas* & fundamenta *eius:* loquitur autem de Eccleſia ſua.

Lib. 4. cap. 38.

Apoſtoli 12. comparati cum 12. columnis.

Pſal. 74.

Iuſtinus Martyr aliam inuentionem procudens auctor ſibi eſt, duodecim noſtros Apoſtolos repræſentari per tintinnabula illa aurea ad imam Pontificiæ veſtis oram dependentia; cui cõparationi vt robur addat, ſibi perſuadet nõniſi duodecim illa numero, ad duodenariũ Apoſtolicum denotãdum, fuiſſe. Ipſiſſima eius vobis depromam verba, *Quòd,* inquit, *traditum eſt, vt duodecim tintinnabula è veſte Pontificis penderent, ſimulacrum erat duodecim Apoſtolorum qui vi æterni Pontificis incenſi ſunt; quorum voce & oratione terra omnis, Dei eiuſq́; Chriſti gloria & gratia plena eſt. Itaq; Dauid ait Pſalmo 18. In omnem terram exiuit ſonus eorum.*

Apoſtoli 12. denotati per 12. tintinnabula aurea.

Illuſtris hic Martyr Apoſtolos nonniſi tintinnabulis aſſimilat, equidem bona illius cum venia vaſtis & ingentibus illos campanis pares eſſe cenſeo. Sacerdotes Moſaicos tintinnabulis ſimiles fuiſſe haud diffiteor, eò quòd ſonus ac prædicatio ipſorum longè non diffunderetur, & Iudeæ limites non excederet,

Sacerdotes Moſaici tintinnabulis ſimiles.

Digitized by Google

cederet, intra quos tum Dei nomen dũtaxat innotuerat (*Notus in Iudæa Deus; in Iſrael magnum nomen eius:*) it Apoſtoli ingentes ſonoræque fuere campanæ, in Eccleſiæ turri & campanili conſtitutæ, quæ tam ingentem dedere ſonitum, vt ab vno mundi cardine ad alterum vſque, & per omnes orbis angulos ſit longè lateque exauditus.

Pſal. 75.

Lib. 4. contra Marcionem.

Antiquus ille Tertullianus libris aduerſus Marcionem aliò reſpiciens, duodecim hoſce Apoſtolos æquales fuiſſe ait duodecim illis lapidibus pretioſis, magno olim artificio in rationali ſummi Pontificis adaptatis, ac mirum in modum collucentibus. Apoſtoli enim adamantes & hyacinthi rutilantiſſimi, & infiniti pretij fuere, qui per vniuerſam Eccleſiam mirificè reſplenduerũt: quem illorum fulgorem deſignans Redemptor, ſoles illos, faces, ac mundi lucem nuncupauit, *Vos eſtis lux mundi.*

Duodecim Apoſtoli aſſimilati totidem gemmis in rationale Sacerdotis ſummi inſertis.

Matth. 5.

Idem Auctor etiam aliter ſacrum hunc numerum adaptat, vultq; Apoſtolos 12. denotatos per duodecim illa ſaxa, quę Iordanis alueo educi Ioſue præcepit, vti in ſacris libris legere eſt. Nec ſanè abſonè: Apoſtoli namq; verè viui quidam ac ſolidi tum fide, tum doctrinâ lapides ſunt, ſuper quos mundi huius mari ereptos Eccleſia conſtructa eſt.

Apoſtoli comparati duodecim fontibus in Elim.

Equidem omnes haſce comparationes ſummoperè demiratus & exoſculatus, meam etiam addam ſymbolam, quam à Tertulliano aliquo adumbratam modo ipſe perficiam. Dico igitur Apoſtolorum duodecim figuram fuiſſe duodecim illos fontes lympidiſſimos, & exundantiſſimos, quos Filij Iſraël in Elim repererunt. Ipſi namq; hauddubiè velut duodecim fuere fontes, qui ſplendida & vberi ſanctimoniæ ac doctrinæ aqua vniuerſum terrarum orbem irrigarunt, & totum Eccleſiæ agrum ſic eadem fœcundarunt vt fructus effuderit ampliſſimos. Huc non inſcitè faciet illud Prophetæ, *Haurietis aquas de fontibus Saluatoris*: Sancti enim & glorioſi Apoſtoli verè viuæ fuere ſcaturigines, & lympidi fontes, è quibus nemo non Seruatoris myſteria, incarnationis eius arcanum, vitæ mortiſq; eius cognitionem, Eccleſiæ Sacramenta, & defæcatam Euangelij doctrinam hauſit.

Iſai. 12.

Cui rei, dices, longum ac productum hoc exordium duodenario Apoſtolorum numero inædificatum? In gratiam ſcilicet S. Bartholomæi, qui de hoc numero fuit, & inter Ieſu Chriſti meruit diſcipulos annumerari; & cuius hodie anniuerſaria feſtiuitate gaudet Eccleſia, & hoc nobis Euangelium prælegit: *Exijt Ieſus in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.* Quo omiſſo, veſtra bona cum venia, Auditores, ſatis hodie mihi fuerit, duos vobis tractatus proponere; primò exponam quis qualiſue S. Bartholomæus fuerit, deinde dolorem, tormenta & cruciatus martyrij examinabo. Aures benignas tantùm date, & mirabilia ad eaſdem accident.

Magna circa nomen S. Bartholomæi controuerſia, & qualis fuerit.

Principio ergo non modica inter Theologos ac Patres Eccleſiæ controuerſia eſt, ſed ea & permagni ponderis, & hactenus acriter in vtramque partem diſceptata, quærentes, ecquis ille fuerit Bartholomæus, qui inter duodecim recenſetur Apoſtolos. Multi neoterici ac nuperi ſcriptores, inter quos ſunt Rupertus, Ianſenius, Montanus, Ferus, alijque ſibi perſuadent, eum ipſum fuiſſe Nathanaëlem, cuius Ioannes duobus in locis meminit. Cui ſcilicet hoc ipſe dat elogium Redemptor, *Ecce verè Iſraelita, in quo dolus non eſt.* Nathanaëlem inquam, cuius fides tanta fuit, vt ad primum

Ioan. c. 1. & 21.

 Ieſu

Digitized by Google

Ieſu Chriſti conſpectum, in hanc de illo profeſſionem proruperit: *Tu es filius Dei tu es Rex Iſrael*: quibus eum verbis diuinitatem Ieſu Chriſti detexiſſe & confeſſum eſſe, docent Auguſtinus, Cyrillus, Beda, Rupertus, & alij nonnulli.

Si S. Petrum ita laudarit Redemptor, quòd viſis tot iam ſignis & miraculis, quæ veram quamdam diuinitatem & nonniſi perfectam omnipotentiam præferebant, in hanc Confeſſionem de Chriſto Ieſu palàm intrepideq; proru-
Matth. 16. perit: *Tu es Chriſtus Filius Dei viui*; Quantò maiorem laudem mereatur Nathanael, quantoque magis admirabilis, qui eamdem nullis dum conſpectis prodigijs, vel auditis miraculis, veritatem aſſeruit, eamdem profeſſionem edidit, & eamdem abyſſum ſubij?

Rationes quibus Bartholomæum & Nathanaelē vnum eumdemq; eſſe aſſeritur.

Ceterum qui hanc opinionem ac ſententiam propugnant, non leui aliqua ratiuncula nituntur, ſed argumenta, & rationes ad cauſæ huius propugnationem efficaciſſimas producunt, vt eam non omninò improbabilem eſſe demonſtrent: quin & aduerſarij hoc ipſis teſtimonium dant, non temerè illos, ignoranter ac ſine vllo fundamento ad eamdem tuendam ruere. ſex primarias illorum, quibus potiſſimùm nituntur, rationes producam, quas fideliter, hinc inde ſparſas, ſimul hic conne-
1. ctam. Prima ſit, Ioannis primo capite Nathanaëlis quidē vocatio deſcribitur, non autem S. Bartholomæi illo quidem nomine; non tamen veroſimile ſit illam præteritam eſſe; credendum igitur Nathanaëlem & Bartholomæum vnum eumdemq; fuiſſe.

2. Secunda, cùm Apoſtolorum in Euangelio texitur catalogus, illi nominatim, qui iunctim pariterque à Chriſto vocati ſunt, vti SS. Petrus & Andreas, SS. Iacobus & Ioannes, qui vna eademque ſunt vocatione vocati, ſimul etiam recenſentur; ita & eodem modo SS. Philippus & Bartholomæus ſemper pariantur, & combinantur, quaſi pariter etiam vocati, Matth. 10. Marc. 3. Luc. 6. Matth. 10. Marc. 3. Luc. 6.
Porrò cum Philippo vocatus non fuit, niſi idem ſit cum Nathanaële; ſi verò duo diuerſi eſſent, vocatio hæc ſuſpecta foret. credendum ergo & aſſerendū hoſce duos nonniſi vnum cōſtituere.

Tertia, Alij Euangeliſtæ, qui S. Bar- 3.
tholomæi meminere, Nathanaëlis nullam faciunt mentionem: è contrà verò Ioannes qui Nathanaelem nominauit, Bartholomæum tacet. Cuius reddi rei alia ratio non poteſt, niſi quòd idem omnino ſit qui nominetur. Neque enim veriſimile ſit, aut Euangeliſtas alios de Nathanaële nihil penitus ſcripſiſſe, imò eius quodammodo oblitos videri, aut nullam S. Ioannem Bartholomæi mentionem feciſſe. Diſſentaneum porrò videatur, aut hunc, aut alios tres tam illuſtris Apoſtoli nomen ſilentio inuoluiſſe.

Quarta, videtur Ioannes aliàs Natha- 4.
naële duodecim inter Apoſtolos annumeraſſe; capite enim XXI. ſic ait, *Poſtea manifeſtauit ſe iterum Ieſus diſcipulis ad mare Tiberiadis: manifeſtauit autem ſic: Erant ſimul Simon Petrus & Thomas qui dicitur Didymus, & Nathanael qui erat à Cana Galilæa, & filij Zebedai, & alij ex diſcipulis eius duo.* Verba hæc Euangelica ad cauſæ huius ſtabilimentum mirificè faciunt. Cùm enim Euangeliſta hic inter Apoſtolos Nathanaelem recenſeat, Apoſtolus fuerit oportet, & quidē idem qui S. Bartholomęus, aut tredecim vniuerſim Apoſtoli extiterint. 5.

Ioann. 21. Nathanael inter Apoſtolos numeratus.

Quinta, Bartholomæus proprium nō eſt nomen aut particulare ad quempiam ſingillatim deſignādum, at potiùs cogno-

Bartholomæus nomen proprium non eſt.

cognomen aut appellatiuum, vti & τὸ *Bariona*, id eſt, filius columbæ: Bartholomæus autem tantumdem valet ac filius Tholomæi. at è contra Nathanael verè nomen proprium eſt: hinc Euangeliſtæ promiſcuè & confuſè vnum pro altero vſurpant, vt ambo nonniſi pro vno capiantur, & vnum eumdemque deſignent.

6. Sexta, qui peregrinas & ſacras callent linguas, nôrunt τὸ *Bartholomaus*, nec Græcum, nec Latinum, nec Hebraicum, ſed Syriacum eſſe nomen, ac notionem eius eſſe *filius ſuſpendentis aquas*. Et fortè is ipſe è Cana Galilææ fuit, vt cap. 21. tradit Ioannes, & huius ad nuptias Redemptor inuitatus, in quibus aquam in vinum conuertens, eam magno omnium diſcipulorum, qui in ipſum hac occaſione crediderunt, ſtupore ſuſpendit. Nathanael verò nomen Hebræum eſt, & patrium, denotatque *domus Dei*. Veriſimile eſt ergo, ſi quod è nominum notione de hominibus ferri iudicium poteſt, proprium ac verum Apoſtoli non è Nathanaelem fuiſſe; hinc toties & à trib[9] nominatim Euãgeliſtis hoc dictum nomine reperiri.

Bartholomæus nomē Syriacum.

Opinionis ergo huius fundamentis, confirmatione, argumentis & rationibus accuratè libratis ac ponderatis fatear neceſſe eſt, eam mihi probabilem vtcumque videri, & parum abeſſe, quin eidem ſubſcribam, ſi quem grauem antiquumque ſcriptorem vt auctorem haberet, aut Doctores eam veteres Eccleſiæ, vti Auguſtinus, Ambroſius, Hieronymus, Gregorius, propugnarent. Deinde Rupertus, qui ſententiæ huius primarium quaſi caput & anteſignanus eſt, non eius mihi eſt auctoritatis, aut tanti apud Scholaſticos nominis, qui ſancto Auguſtino aliiſque illuſtribus Patribus, qui ſecùs ſentiunt, & in alia longè concedunt, in hac opinione comparetur, nedum præferatur. Accedit quòd idem Rupertus formaliter hoc ipſum minimè doceat, ſed diſputationis cauſa tantùm proponat, credatque vt veriſimilius, Nathanaelem de Apoſtolorum numero nequaquam fuiſſe.

Rupertus huius opinionis auctor.

Sanctus Auguſtinus ergo & reliquus ſanctorum Patrum chorus opinioni huic refragantes, ad Euangelij mentem conformiter & veritate potiſsimùm nixi docent, Bartholomæum & Nathanaelem duos diuerſos ac differentis conditionis viros exſtitiſſe, & poſtremum hunc numquam de duodenario Apoſtolorum cœtu fuiſſe, tametſi legis eſſet Doctor, & inter primarios Synagogæ cathedraticos non poſtremus. Et ſanè Auguſtinus ipſe non aliam Nathanaelis inter Apoſtolos non cooptati rationem adfert, quàm quòd legis eſſet peritus. Decreuerat autem Redemptor debilia & infima terræ ſeligere, vt fortia altaque deijceret ac protereret, vti ipſum poſtea declarauit Apoſtolus. *Infirma mundi elegit, vt fortia quæq; confundat.*

S. Bartholomæum & Nathanaelē diuerſos fuiſſe credibilius eſt.

Tractat in Pſal 65 & tract 17 in c. 1 Ioan.

1. Cor. 15.

Huic ſententiæ ſubſcribit & Cardinalis Baronius ad Martyrologium Romanum: Sanctus Gregorius in moralibus: Petrus de Natalibus Epiſcopus in Catalogo Sanctorum longiùs paulò digreditur, remque prodidit inauditam, nempè S. Bartholomæum Syrum domo fuiſſe, & à paterna linea, regis Syriæ nepotem, ſolumque inter reliquos Apoſtolos ſanguine ac familia nobilem; & huius occaſione magnam illam inter Apoſtolos de primatu contentionem diſceptationemq; ortam, quæ Lucæ vigeſimoſecundo deſcribitur, *Facta eſt*, inquit, *contentio inter eos, quis eorum videretur eſſe maior*. Cùm enim è Redemptore

Lib. 33. mor. c. 24.

Lucæ 22.

Digitized by Google

ptore audiſſent ab vno ſe diſcipulorum tradendum, ſibi confeſtim perſuadebant, proditione hac ad regnum Meſſiæ inuadendum viam ſterni, ac neminem ad hanc procudendam conſpirationem aptiorem & ſuſpectiorem inter eos videri, quàm S. Bartholomæũ, quòd regium illi ſtemma & ſanguinis nobilitas ad hanc addere animos, & occaſionem ſuggerere poſſe viderentur.

Apocrypha multa de S. Bartholomæo feruntur.

Verùm omnia hæc apocrypha ſunt, ac potiùs vt inania & anilia commenta reijcienda, quàm vt pura puta veritas amplectenda: falſæ porrò huic opinioni occaſionem & vires ipſum Bartholomæi nomen dedit, quod perperàm & pronuntiatum, & non prout oportet expoſitum, filium Ptolemæi regis deſignare prima fronte apparet, qui ſanè error & ſiniſtra expoſitio intolerabilis eſt, tum quoad nomen, tum quoad rem ipſam. Certiſſimum eſt namque, filium illum nec Ptolemæi, nec alterius cuiuſpiam Regis aut Principis terreni fuiſſe; & in Syriaco textu ſimpliciter *Bartholmai*, id eſt, filius Tholmai vocatur.

Ioſeph. in vita S. Bartholomæi.

Ioſephus quippe ille, qui S. Bartholomæi vitam apud Simeonem Metaphraſten & Surium deſcribit, piſcatorem fuiſſe docet, & piſcatoria vitam traxiſſe. Hæc eius ſunt verba, *Priùs*, inquit, *idiota, & pauperem vitam agebat, & ex piſcium piſcatore hominum piſcator factus eſt.* In quibus ad ipſa Redemptoris alludit verba, ſic Apoſtolos ſuos ad ſe vocantis, *Venite poſt me, & faciam vos fieri piſcatores hominum:* quaſi diceret: Mundus hic oceanus quidam eſt, homines piſces ſunt, vos verò deſtinaui in piſcatores, Euangelium autem meum ſagena erit.

Marc. 1. Matth. 4.

Oẽs Apoſtoli fuere Galilæi.

Adhæc, omnia hæc fruſtra dici videntur, & omni ex parte mendacium inuoluere: qui enim vel minimùm in hiſtorijs verſatus eſt, hæc commenta ſugillans, facilè reſpondebit, Ptolemæos non in Syria, ſed in AEgypto regnaſſe. Docent inſuper Scripturæ ſacræ, Apoſtolos omnes Galilæos fuiſſe. Actorum ſiquidem 1. capite dicitur ab Angelis, *Viri Galilæi quid admiramini aſpicientes in cœlum?* Conſtat autem ab Angelis hæc ad Apoſtolos dicta eſſe, oculis magiſtrũ in cœlum ſublimem abeuntem proſequentes. Sciebant autem, omnes è Galilæa ortos eſſe, nullum verò è Syria aut alia regione, quin & capite ſequenti dicentes Iudæos audies, *Ecce omnes, qui loquuntur, Galilæi ſunt.*

Act. 1.

Actor. 2.

Ceterùm ſi quis nodũ in ſcirpo quæritans, mordicùs tueri velit, S. Bartholomæum Syrum fuiſſe, quòd Palæſtinæ pars ſit Galilæa, & ad Syriam ſpectet ipſa Palæſtina, idem & de ceteris dici Apoſtolis queat, & Syria illis, non Galilęa in natale ſolum aſſignanda, ſimul etiam Angelos & ſacram Scripturam mendacij coarguendo, dicendum foret, *Ecce omnes, qui loquuntur, Syri ſunt.*

Theodoretus in pręfatione verit. Euangel. dum de legis libris agit, palàm aſſerit & doctè probat, S. Bartholomæũ, non ſecùs ac reliquos Apoſtolorum, ne vno quidem excepto, piſcatorem fuiſſe; nititurque illo potiſſimùm Pauli teſtimonio: *Ignobilia mundi & contemptibilia elegit Deus.* Hinc in Exodo præcepit Deus, vt altare illi de terra rudi & impolita conſtrueretur: *Altare*, inquit, *de terra facietis mihi, & offeretis ſuper eo holocauſta.* Si preces illi offerendę eſſent, ſuper cõmunia illas ſaxa, rudia, impolita, infecta & inſecta fundi voluit, *Quòd ſi altare*, inquit, *lapideum feceris mihi, non ædificabis illud de ſectis lapidibus.* Ingens hoc erat myſterium, quo ſimul denotabat, non electurum ſe homines politos,

Theodor. in præf. de veris. Euangel.

1. Cor. 1.

Exod. 20.

litos, elegantes & eloquentes, quales ſunt Oratores & Philoſophi mundi huius, quorũ opera in Eccleſię regimine ac directione vteretur, ſed rudes & idiotas, quales Apoſtoli eius fuere, & hos inter S. Bartholomęus cęteris nõ abſimilis.

Quæſtione hac ergo conſtituta, & veritatis partibus ſtabilitis, iam de noſtro Barlholomæo addo, præter ea quæ de eo ſancti Euangeliſtæ ſcripſere, eiuſdem inſuper meminiſſe ſanctum Dionyſium libro de myſtica Theologia. Refert quoque Euſebius ad Indos illum conceſſiſſe, & aſſumpto ſecum S. Matthæi Euangelio, idipſum barbaris illis annuntiaſſe. Multi etiam ante & poſt Euſebium hoc ipſum de eodem teſtati ſunt, vti Origenes in Geneſin, Hieronymus libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, Socrates lib. 1. c. 15. & Nicephorus li. 4. hiſt. cap. 32. Addit Ioannes Chryſoſtomus, Lycaonios anthropophagiæ aſſuetos Euangelio ab ore eius audito, ad ſobrietatem & temperantiam rediiſſe.

Hiſt l. 5 c. 10

Adeò vt ſanctus Bartholomæus, ſine vlteriori dubio, vnus è primis duodecim fuerit Apoſtolis, qui in hoc mundo veluti dij quidam minorum gentium, aut potiùs ceu illuſtres quidam Angeli apparuerunt, & Euangelij præcones & tubicines, & fidem Ieſu Chriſti per omnia mundi climata diuulgarunt. Vnde S. Gregorius de Apoſtolis interpretatur locum illum è Prouerbijs, *Sapientia ædificauit ſibi domum*, id eſt, Chriſtus Ieſus Eccleſiam, *excidit columnas ſeptem*, id eſt, inſtituit in eadem ſeptem diuina Sacramenta, velut ſeptem columnas; *miſit ancillas ſuas, vt vocarent ad arcem.* Ancillæ porrò Sapientiæ dantur, quòd muliebri illa ſchemate & vultu repræſentetur; per eaſdem tamen, ex ſancti Gregorij opinione, Apoſtoli deſignantur, cui expoſitioni fauent Septuaginta interpretes, dum *Ancillæ* loco *ſeruos* genere maſculeo tranſtulere. Sic porrò loquitur D. Gregorius, *Miſit ſapientia ancillas ſuas, Apoſtolorum videlicet animas, in ipſo ſui initio infirmas.*

Apoſtoli tubę fuere Euangelicæ.

In c. 9. Prou.

Lib 17. mor. c. 17.

O ingens myſterium! emiſit ſapientia mulierculas imperitas, quin & omnium viliſſimas & maximè contemptibiles, quales ſunt famulæ & ancillæ, ad conuocandos viros ad arcem Eccleſiæ, non verò duces aut principes, aut alios bellatores generoſos, omniaque exſuperantes, arma tractare, baliſtas eiaculari, valla perfringere, acies inſtruere, omnemque mundi potentiam ferro edomare edoctos. Erat hoc ſcilicet Dei propoſitum, itaque rem hanc moderari voluit; neque enim indigebat negotium hoc armis, nec pugua aut conflictu dirimendum aut componendum erat, ſed vnico Altiſſimi conſilio & ſola ſapientiæ æternæ potentia; verbo vt dicam, armorum potentiâ mundum ſuperari aut ſubijci nequaquam oportebat.

Mundus armorum potentia expugnandus nõ erat.

Mirificè ſua, vt ſolet, eloquentia rem hanc exaggerat eloquentiſſimus Ioannes Chryſoſtomus: audite perorantem: *Peragrarunt Apoſtoli orbem non ſcuta mouentes, non arcus tendentes, non ſagittas mittentes, non pecunias largientes, nec eloquentia confidentes; erant nudi ſæculo, ſed induti Chriſto.* Quin & eadem homilia Apoſtolos viniitores Eccleſiæ, animarum piſcatores, Euangelicas turres, religionis baſes, peccantium medicos, fidelium ductores, Chriſtianitatis doctores, terræ gubernatores, Præſides ac principes (iuxta illud, *Conſtitues eos principes ſuper omnem terram*) nuncupat, & alijs elogijs honorificis, & epitheris condecorat.

Serm. de Pentecoſte.

S. Paulus Apoſtolicam dignitatem exagge-

Digitized by Google

aggerans, & ad ſummum eam decus & altiſsimum gloriæ gradum euehens, Apoſtolos legatos nuncupat & caduceatores Ieſu Chriſti; hinc tam ſuo, quàm aliorum nomine glorians ait, *Legatione pro Chriſto fungimur*, eius nomine rem Eccleſiæ tractamus, *tanquam Deo exhortante per nos*, & per manus noſtras operante, nobiſque velut potentiæ ſuæ organis & inſtrumentis vtente.

Hom. 1 in ep. ad Rom. Idipſum Chryſoſtomus exaggerans mira loquitur, *Apoſtoli*, inquit, *munus, res bonis infinitis exundans, gratijs omnib. maius, ac dona omnia cōplectens* & benedictiones cœleſtes. Vnde efficias licet, Apoſtolos præ reliquis Sanctis eminere & caput effetre, quacumque demum hi qualitate, gratia, prærogatiua aut dignitate, virginitatis ſcilicet, aut doctrinæ, quin imò martyrij, effulgeant; vtpote qui maiori plenitudine & copia Spiritus ſancti acceperint gratiam, iuxta illud Apoſtoli, *Nos ipſi primitias ſpiritus habentes*: in quæ verba Angelicus Doctor Thomas ſic ſcribit. *Spiritum ſanctum & tempore prius & ceteris abundantius habuerunt Apoſtoli.* Rom. 8.

Ad ſublimem hanc dignitatem euectus fuit S. Bartholomæus, & è primis illis fuit fundamentis, de quibus ad Epheſios loquitur Apoſtolus, *Superædificati ſuper fundamentum Apoſtolorū*: & quę deinde in Apocalypſi vidit & agnouit Ioannes, duodecim videlicet fundamenta Ieruſalem de cœlo deſcendentis, quibus duodecim Apoſtolorum nomina erant inſculpta. Et ſcitè notat in ſuperiorem illum Pauli locum D. Thomas, tametſi Eccleſiæ fundamenta ſint Apoſtoli, non idcircò illos ceteris inferiores credendos, etſi domuum fundamenta ceteris ſoleant parietibus eſſe inferiora. Habet hoc quidem locum in fabricis aut domibus in terra fundatis, ſed in ædificio, cuius in cœlo fundamentum eſt, vtpote Ieroſolymæ cœleſtis è cœlo deſcendentis, quæ Eccleſiæ ſymbolum eſt, fundamenta lapides ſunt & altiſſimi & vniuerſæ domui ſupereminentes: atque hoc Apoſtolorum magnitudinem & ſuperioritatem repræſentat. Hæc ſunt igitur, Auditores, quæ vobis de ſancto Bartholomæo, quoad vitam, proſapiam, mores eiuſdem dicta voluimus; iam reliquum eſt, vt de paſsione, martyrio, ac morte illius, vti facturos nos ſecundo hoc membro promiſeramus, loquamur. Epheſ. 2.

Hiſtoriæ contextus & ſeries eſt huiuſmodi. Magnus Apoſtolus Bartholomæus, diſpertitione ac diuiſione orbis inter Apoſtolos facta, cùm ad Indos barbaros & idololatricis ſuperſtitionibus aſſuetos ſe cōtuliſſet, idolū Aſtaroth, quod ab omnib⁹ paſsim ijs in locis ſtolidè colebatur, ilicò in fruſta cōminuit. Apud quos cùm infinita maximaque diuina ope patraſſet miracula, Regis Polemij ibi longè lateque imperitantis filiam à cacodæmone obſeſſam tandem à maligni ſpiritus vexatione vindicauit: quo portento ſtupefactus rex & ipſe baptiſmo tingi ſe eſt paſſus, & plurimi ſubditorum eius exemplo excitati Chriſto manus dederunt. Quod ægrè ferens Aſtyages Regis germanus, ſacrificulorum inſtigatione, ſancto Apoſtolo necem molitur: cum ergo comprehenſum & tetro clauſum carcere, dirè flagris concidi iuſsit, flagellatumque, capite in terram obuerſo ac pedibus ſublimem cruci iuſsit affigi, affixoque etiamnum viuo pellem toto corpore detrahi: tandem, quod ad ſummam impietatem feritatemque requiri videbatur, viro ſancto ceruices præſcindi imperauit. S. Bartholomæi mors & martyriū refertur.

Gregorius Turonenſis lib. de Sancto-rum

Lib. de glor. mrat. c. 34. rum gloria Martyrum Apoſtoli huius pertractãs martyrium, pauculis id verbis complectitur, *Apud Aſiam paſſum S.* Bartholomæum, *agonis ipſius narrat hiſtoria*. Illi verò à veritatis tramite non longè abeunt, qui eum in Armenia mortem oppetiſſe volunt, vti Sophronius apud D. Hieronymum: de mortis eiuſdem genere & modo diſcrepantes ſunt auctorum ſententiæ. Tradit namque commentariolus Hippolyti, quem de Apoſtolis concinnauit, S. Bartholomæum pedibus in altum ſublatis, capite in terram deorſum obuerſo crucifixum fuiſſe. Idem & teſtatur vitæ eius auctor apud Metaphraſtem: ſubſcribit *Lib. 8. ca 39.* eiſdem & Nicephorus in hiſtoria. Ferunt alij viuum illum excoriatum fuiſſe, & habent hi præeuntem Iſidorum in vita Sanctorum, capite 177. Sancti Ambroſij præfationem, vetera Eccleſiæ monumenta, & antiquam quandam traditionem.

Quæ cùm ita ſint, certiſſimum eſt, quàm perfectiſſimè ſanctum Bartholomæum compleſſe, quod olim in ſua paupertatis profeſſione Apoſtolorum princeps ait, *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te:* neque enim bona & facultates mundi huius tantùm deſeruit, ſed & veſte ſe, quin imò pelle propria è Chriſti amore ſpoliari paſſus eſt; *Iob 2.* in quo illud Iobi adimpleuit: *Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet dabit homo pro anima ſua.* Iam cuncta quæ poſſidebat & habebat in terra, Chriſto libens dederat hic Apoſtolus; reſtat pellis; & hanc in honorem DEI, & animæ ſalutem libenter gratanterque offert.

In Canticis queribunda ac lamentabili caſum ſuum voce deplorat ſponſa *Cant. 5.* dicens: *Inuenerunt me cuſtodes ciuitatis, percuſſerunt me, & vulnerauerunt me, tulerunt pallium meum cuſtodes murorum.*

Supplement. Beſſei.

Longè maior in S. Bartholomæum à barbaris illata feritas, longè ipſe crudeliùs habitus: inuentus enim à tyrannis, & in idololatrarum manus incidens, immanes ab ijs plagas accepit, cruci eſt affixus, & inſigni quadam cum barbarie corio ſpoliatus.

Eliphas audito Iobi infortunio & caſu, ad eum properauit, & adeò eum non *Iob 22.* eſt conſolatus, vt etiam calumnijs eum onerarit, crudelitatis accuſarit, aliaque illi crimina obiecerit, dicens: *Aquam laſſo non dediſti, & eſurienti ſubtraxiſti panem, viduas dimiſiſti vacuas, & lacertos pupillorum comminuiſti;* & quod omnium credit grauiſſimum, & crudelitate omni crudelius, *Et nudos ſpoliaſti veſtibus.* O rem nouam & inauditam! *Crimina falsò Iobo obiecta.* quis audiuit vmquam nudum aliquem denudari? ecquis veſtem auferat non veſtito? Latet hic inſigne myſterium. Nam hoc quoad ſenſum litteralem in ſancto Bartholomæo noſtro locum habet, & hocce barbariei genus in illo exercitum eſt. Verè enim denudatus eſt & ſpoliatus, tametſi nudus foret, dum propria ab illo pellis, quæ vera naturæ veſtis eſt, & toga propria ablata eſt. Hinc non immeritò Aſtyagi tyranno quis illud Eliphæ obijciat, *Et nudum ſpoliaſti veſtibus;* tum quidem cùm leges omnes humanitatis violans, ſuam Apoſtolo huic pellem auferri iuſſiſti.

Michæas infortunium & calamitatē Iſraelis deplorãs, ſic loquitur, *Super hoc* *Mich. 1.* *plangã & vlulabo, vadam ſpoliatus & nudus.* Hoc deinde in S. Bartholomæo cõpletum eſt, qui conſpectus fuit olim in Armenia nudus ad martyrium properare, imò & propria denudatus pelle. Cuius aũt ea eſt durities & inclemẽtia, qui hãc immanitatem audiẽs nõ gemat, plãgat, & in lugubres ploratꝰ erũpat, & quis talia ſpectãdo tẽperet à lacrymis.

T t Equi-

S Bartholomæus triplicē reliquit pellem.

Equidem dum martyrem hunc mihi repræſento, & pellem hanc animo obijcio, vt taceam horrorem, quem inde totis artubus concipio, & qui extremos mihi affert dolores & ſenſum compaſſionis incredibilem, mirabiles inde mihi ſuggeri ſentio conceptus. Quorum hic primus ſit; Auctor mihi ipſe ſum, S. Bartholomæum non vnam dumtaxat pellem, ſed trinam amiſiſſe; vnam in morte, duas interim dum viueret, & quidem ex Chriſti amore, cui fidem, cultum, obſequiumq; iurarat. Prima quam deſeruit pellis, fuit veteris hominis, & turpis conuerſationis mundi huius, quam in nouum hominem & in vitæ genus Apoſtolicum commutauit, ſecutus in hoc illud Apoſtoli Pauli conſilium, *Exſpoliantes vos veterem hominem*: (Col. 3.) & reipſa ſerpentis aſtum exprimens, qui veterem exuturus pellem per anguſta petrarum foramina prorepens, ſeipſum excoriat.

In huius rei figuram eſt iuſſum illud Dei, filijs Iſrael datum iamiam ÆGyptiaca ſeruitute egreſſuris, *Sed poſtulabit mulier à vicina ſua & ab hoſpita ſua vaſa argentea & aurea, ac veſtes, ponetisq; eas ſuper filios & filias veſtras, & ſpoliabitis ÆEgyptum.* (Exod. 11.) Capite autem ſequenti cùm iam reipſa iuſſum eſſent executuri, dicitur *Dominus dediſſe gratiam populo coram ÆEgyptijs, vt commodarent eis, & ſpoliauerunt ÆEgyptios.* (Exod. 12.) Spoliare autem ÆEgyptum, allegoricè veteris eſt hominis exuuias deponere, vetera concupiſcentiæ ſcruta & lacinias exuere, cor & affectiones ſuas penitùs denudare, animum ac paſſiones excoriare, & prauas & inolitas conſuetudines in meliores commutare. Mirificè hoc illuſtrabit, quam mox afferam figura.

Inſignis Allegoria de veteris hominis exuuijs.

Leuitici 6. iubetur Sacerdos victimam holocauſti Deo immolaturus, (Leuit. 6.) priora veſtimenta exuere, & alia induere: legis verba ſunt hæc, *Et ponens iuxta altare ſpoliabitur prioribus veſtimentis, indutusq; alijs efferet eos extra caſtra.* Ex legis huius præſcripto & inſtituto, ſanctus Bartholomæus, offerre Deo eidem cupiens totius corporis ſui holocauſtum, amoris igne ſuccendendum, prioribus ſe veſtimentis exuit, id eſt, à veteribus moribus ſe ablactauit, à vanitatibus ſeculi ſe ſubduxit, & prauas omnes mundi huius conſuetudines deſeruit.

Secunda, quam magnus hic Dei famulus pellem exuit, fuit diues & potens bonorum temporalium, & voluptatum vitæ huius pellis, quam reliquit, vt pauperiorem & auſteriorem amplecteretur. Quàm verò paucos hodie reperire eſt in mundo, qui hoc ritu in Chriſti gratiam, & proximi ſalutem ſe denudant & ſpoliant. E contra verò quanta eorum eſt multitudo, qui numquam ſe ipſos, ſed alios deglubere & deſpoliare ſolent. Non hi ouibus, quæ tam libenter lana ſe ſpoliari ſinunt, quò eadem alios operiant, ſed tortoribus potiùs ſunt perſimiles, qui maleficos veſtibus priuant, quò ſe ipſos conueſtiant. De huiuſmodi ſceleſtis benè loquitur vnus de numero Prophetarū: *Audite principes Iacob, & duces domus Iſrael; numquid non veſtrum eſt ſcire iudicium, qui odio habetis bonum, & diligitis malum, qui violenter tollitis pelles eorum deſuper eis, & carnem eorum deſuper oſſibus eorum? qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum deſuper excoriauerunt, & oſſa eorum confregerunt, &c.* (Mich. 3.) O verba horrenda! ô actum crudelitatis inauditum!

Bonorum temporaliū pelle S. Bartholomæus amiſit.

Tyrannis Principum Iſrael.

Huiuſmodi tyranni & hominum depeculatores corniculæ Æſopicæ perſimiles ſunt, quam fabulator ille ab alijs ſi-

Populi depeculatores cornici Æſopicæ ſimiles.

fingit auibus plumas mutuatam iiſdem inſolentiorem redditam; ſed cùm ſuam quæque repetitum plumam veniret, furtiuis nudata coloribus, omnibus ludibrio & fabulæ fuit auibus. Ita ſceleſti hi ab vno pileum, ab alio pallium, ab hoc ocreas, ab illo equos auferentes, & alienis exuuijs inſoleſcentes & intumeſcentes, vbi iam mortis hora venerit, qua deſerenda & relinquenda erunt omnia, nudi planè & infames, & confuſione coram vniuerſis qui vmquam exſtitere hominibus oppleti apparebunt. Quibus generatim adaptari illud Ieremiæ poteſt, quod de alio quopiam ſingillatim dixit; *In alis eius inuentus eſt ſanguis animarum pauperum & innocentum.* Et ſanè ſi plumatuli illi aulici & nobiles propiùs inſpicerentur, criſtæ pauperum ſanguine rubricantes conſpicerentur; eas enim vt geſtent, ad oſſa vſque illos arrodunt, & viuos deglubunt, illorum domos & familias euertendo, & violenter eos bonis & facultatibus ſpoliando.

Ierem. 2.

Tertia quam reliquit ſanctus Bartholomæus pellis, fuit ipſa corporea, quæ illi in ſupplicio incredibili cum dolore & inaudita feritate ablata fuit. Reſtabat hoc ſcilicet vnum ad ardentiſſimum amorem & perfectiſſimam virtutem patefaciendam. In Geneſi ſcriptum eſt, Iacobum Patriarcham, domeſticos omnes vnum in locum vocatos de offerendo à ſe ſacrificio certiores eos redditurum, ſic allocutum eſſe, *Abijcite deos alienos, qui in medio veſtri ſunt, & mundamini, ac mutate veſtimenta veſtra.* Iacob cum vniuerſis domeſticis aſcendens in Bethel ſacrificium oblaturus, idola abijci, mundari ſuos, & mutare veſtimenta iubet. Sanctus Bartholomæus noſter idem penitùs feciſſe comperitur, dum in crucem vellet aſcendere, atque in eadem ſeipſum in victimam offerre. Video namque illum omnia mundi idola relinquere & abijcere, honores ſcilicet, diuitias, ambitionem, vanitates. Deinde tot ſe ieiunijs, vigilijs, laboribus, auſteritatibus, rigoribus & pœnitentijs mundare & purificare; denique veſtimenta mutare, non cordis dumtaxat, ſed & corporis, quin imò & propriam pellem, viuum ſe decorticari ſinendo. O patientiam admirabilem! ô cor nimis quàm generoſum! ô verè heroicum virtutis actum!

Gen. 35.

Allegoria.

Si illuſtria nomina & tituli, quos generoſi ſibi viri, vitam periculis & mortis diſcrimini exponendo acquiſiere, magni ſemper apud DEVM & homines fuere, ac apud Deum præſertim, cuius in obſequium ſanguinem profuderunt, & tot diſcrimina & caſus interrita mente adierunt, iuxta illud Propheticum, *Et honorabile nomen eorum coram illo*; vel, vt Hieronymus & Hebræi legunt, *Sanguis eorum pretioſus coram eo*; ecquis honor, & gloria, ecquod nomen, & laudes S. Bartholomæo debentur, qui tam ſtrenuè animoque adeò inuincibili ſanguinem profudit, pellem ceſſit, vitam expoſuit, idque in obſequium ac miniſterium eius, cuius fidelis erat Apoſtolus. Hanc ſolam ob cauſam S. Dionyſius Areopagita ſanctum hunc Apoſtolum *diuiniſſimum* nuncupat. Origenes verò tam ſublimè eum euehit, S. Petro eum an ſit ob ſanctitatem aut vitæ rectè inſtitutæ rationem præpoſiturus, vt ignoret.

Pſal. 71.

Equidem cenſeo Iobo illũ patientia præcelluiſſe, & maiores illum pœnas & perſecutiones pertuliſſe: etſi enim Iob virtutis huius fuerit exemplar ac ſpeculum, eò tamen non pertigit, ſuam vt cutem tolli auferrique cerneret: ma-

Patientia S. Bartholomæi comparata cũ patientia Iobi.

Digitized by Google

ximà namque grauiſſimaq; quæ pertulerat tormenta recenſens,magna animi compaſſione dicebat, carne penitùs conſummata, ſolam ſibi pellem, oſſa ſuperueſtientem remanſiſſe; *Pelli meæ*, inquit, *conſumptis carnibus adhæſit os meum.* Verùm glorioſus martyr noſter pellem obtulit, & incredibili cum dolore viuus fuit excoriatus. Inauditum ſanè ſupplicium, & quo nulla vmquam maior viſa, aut in aliquem exercita crudelitas ac barbaries: ſed etiam hoc ipſo ſancti ſuum erga Deum amoris,& illuſtre inſignis patientiæ ſuę dedit teſtimonium.

Iob 13.

Refert Alexander ab Alexandro in varijs ſuis tractatibus, barbaros, honorem & gloriolam, ſimul & immortale nomen aucupantes, in virtutis & bellicorum ſtratagematum notam & fortium factorum inſigne, hoſtium bello profligatorum cutes nepotibus ac poſteris relinquere ſolitos. Vt hanc profanorum conſuetudinem ad gloriam ſanctorum transferam, dico ad eumdem planè modum, glorioſum Apoſtolum Bartholomæum, qui carnem, ſanguinem, ac vitam temporalem ſemper vt grauiſſimos hoſtes habuerat, cùm eos tandem ſubegiſſet, eos excoriaiſſe, & propriæ carnis, vt primariæ hoſtis, pellem & exuuias, omni Chriſtianorum poſteritati, velut illuſtre fortitudinis ſuæ tropæum, fidei notam, & admirabilis erga Deum amoris, reliquiſſe.

Lib. 3. ca 24.

Veteres duces pelles hoſtium poſteris cedebant.

Refert Ziſcam Bohemorum ducem Alciatus, cœcum quidem, iam ad vitæ extrema redactum, cùm vix vlla eiuſdem longiùs producendæ ſpes ſupereſſet, ſe excoriari, & è detracta pelle bellicum tympanum concinnari iuſſiſſe, quò eo audito inimicos in fugam mox agendos diceret, & de hoc ipſo elegans auctor hic emblema compoſuit. Hoc quidem è vana quadam gloria & faſtu Ziſca fieri mandauit; ſed ſolidam virtutem & verum honorem ſpirat, Apoſtolum noſtrum, non iam mortuum, ſed etiamnum viuum excoriari voluiſſe. eius autem pellis adeò paſſim inſonuit, vt non terreni hoſtes, id eſt, tyrãni, ſed & tartarei, id eſt, dæmones ita exhorruerint, vt vel ad eiuſdem conſpectum & auditum in fugam ilicò compellantur, contremiſcant, paueant, & conſternentur.

Alciatus in Emblem.

Res notatu digna.

Solent athletæ ac pugiles cæſtuum ac luctæ certamen inituri, & in antagoniſtæ conſpectum venturi veſtem abijcere, & eadem ſe quodammodo exonerare, vt hæc veſtis depoſitio in certamine eos expeditos reddat, & palmæ de aduerſario referendæ ſpem faciat. Sic & qui per æſtatem graues cœli æſtus non ferunt, veſtimenta ponunt, & ad vſque interulam ſeſe calore fracti deſpoliant. Ad horum imitationem ſanctus Bartholomæus noſter ſuam & virtutem & animum patefecit: hinc namque aduerſus mortem, carnem ac mundum pugnaturus; illinc verò vehementi amoris diuini flamma æſtuans, exonerare ſe voluit, pelle ſe ſpoliauit & exuuijs, vitamque propriam expoſuit. In quam rem aliquot veteri è Teſtamento figuras depromamus.

Simile.

Leuitici primo capite iubet Deus, vt quoties aliquod illi animal in ſacrificium offerendum eſſet, priùs illi pellis demeretur, deinde membratim concideretur. Verba textus ſunt, *Detracta pelle hoſtiæ artus in fruſta cōcident.* In Bartholomæo noſtro hoc adimpletum eſt: Deo etenim eſt velut hoſtia & victima gratiſſima oblatus, ac proinde illi primùm pellis detracta. Verè enim pel-

Leuit. 1.

Digitized by Google

pellem dedit, fide & ſpe plenus, ac certus eam ſe aliquando reſumpturum; idque ad exemplum Iobi, qui medijs in ærumnis hac ſe ſententia ſolatur, *Credo quòd Redemptor meus viuit, & in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum, & rurſum circumdabor pelle mea.*

Iob 19.

Exod. 35.

Cùm in Exodo primitias & donaria ad tabernaculi cõſtructionem à populo vniuerſo offerenda exegiſſet Deus, quiſq; pro facultatibus vltrò gratáterque varia obtulere: hic aurum, argentum ille, alius æs, alius hyacinthum & purpuram & coccum bis tinctum, & byſſum; alij, vt mulieres, annulos & armillas; denique alij pilos caprarum & pelles ouium rubricatas & hyacinthinas. Vnde Scriptura addit, *Obtulerunt mente promptiſſima, atque deuota primitias Domino*, &c.

Hebræorum oblatio ad fabricam tabernaculi.

Iam verò non Tabernaculum Moſaicum, ſed Chriſti Domini Eccleſia conſtruenda erat; hinc omnes omninò ſua illi donaria offerre, & qua poterant ratione illi auxiliari tenebantur. Quapropter omnes eiuſdem clientes maxima tum libertate, tum liberalitate huc contulere pro facultatibus ſinguli; hi aurum charitatis, vt Apoſtoli; alij ſpei argentum, vti Confeſſores; alij æs & metalla, vt Doctores, qui prædicationibus ſuis altùm & elatè inſonuerunt; illi hyacinthum & purpuram, vti Martyres ſanguinis ſui effuſione; alij coccum, byſſum, & puritatis linum, vti Virgines; non nemo denique pelles ouium rubricatas, ſicut S. Bartholomæus, qui velut ouis in crucis medio Deo optimo maximo oblatus, ſuam illi pellem libens ceſſit, idque animo quodam heroico & mente deuotiſſima.

Serui Dei omnes ad Eccleſiæ cõſtructionem aliquid cõtulerunt.

Intuere modò, Chriſtiane, Bartholomæum penitùs excoriatum, eius inſpice tormenta, patientiam demirare, animum eius conſidera, & fiet, vt in tribulationibus leuiter conquieſcas, in afflictionibus ſerenata mente rideas, nec aduerſus Deum murmurando inſurgas, ſi quando aduerſitatum mundanarum procella ingruit. Ita namque in ea quæ ad Hebræos eſt epiſtola admonet Apoſtolus eos, quibus Chriſti nomine aliqua perferenda calamitas incumbit, *Recogitate eum*, inquit, *qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem, vt ne defatigemini viribus deficientes: nondum enim vſq; ad ſanguinem reſtitiſtis aduerſus peccatum repugnantes*, &c. Quaſi dicat, Expoſtulas & quiritabundus gemis, ô homo, quòd leues aliquas moleſtias & aduerſitates ſubeas; anne vſque ad ſanguinem reſtitiſti? an vitæ diſcrimen adijſti? an pellem Dei cauſa ceſſiſti? an Bartholomæi exemplo viuus es excoriatus? Hæc omnia menti obijce, & obmuteſce patiens: magnas has ærumnas perpende, & generosè tuas perfer.

Hebr. 12.

Iacob, vt greges copioſo fœtu adoleſcerent & creſcerent, in canalibus, è quibus oues bibebant, virgas corticibus denudatas collocauit, vt in eas coniectis oculis oues diuerſicolores & maculoſos & conciperent fœtus & parerent. Vt verò prouidus & ſagax hic ouium Paſtor, diuerſas ouibus virgas obiecit, illas integras & cortice tectas, has decorticatas & nudas, vt diuerſus & varius hic color ad aquarum motarum vmbram ludens, oues ad ſimiles fœtus concipiendos inclinaret: ita & nobis, vt diuerſis ornemur virtutibus, & omnigenas ommimodaſque progignamus, varij Sancti obijciuntur & proponuntur, qui omnibus hiſce virtutibus mirificè reſplenduerunt; alij quidem pelle con-

Gen. 30.

Allegoria.

le conueſtiti, alij decorticati & corio denudati, vti S. Bartholomæus; vt in eoſdem oculos animumque conijcientes, eorumque martyrium ſpectantes, eaſdem mente virtutes concipiamus, & ſimilem omnibus in rebus tolerantiam pariamus.

Exhortatio ad imitationem ſanctorum.

Agitedum ergo, Chriſtiani & pij Auditores, nolite de terrenis hiſce nugis ampliùs cogitare, à mundi vanitate & inanijs oculos auertite, cogitationes à ſæculi apinis & tricis abſtrahite, & ab earum proſecutione, & mendaciorum & fatuitatum conſectatione affectus declinate. Cor in altum ſuſtollite, animam eiuſque facultates ſublimè eleuate meditationes in cœlum dirigite, illuſtrium Sanctorum vitas cogitatione percurrite, in his vos ſpeculis contemplamini, his noctu & interdiu euoluendis vacate, hiſtorias illorum decurrite, virtutes imitamini, illorumque exempla in omnibus paſſim ſequamini.

Cambyſes quemdam iudicem decoriari iuſſit.

Imprimis verò memineritis velim S. Bartholomæi, eius martyrium animo voluite, pellem eius ſemper oculis præſentem habete, eum excoriatum, dilaniatum, cruentum, & in cruce exſpirantem numquam non cogitate. Perſarum Rex Cambyſes iudici cuidam iniquo pellem olim detrahi iuſſit, eademque ſellam illam conueſtiri, in qua ipſe aliquando conſidens æquitatem & iuſtitiam violaſſet; ſed pœnam hanc eius flagitia & iniquitas promerebantur, vitaque probroſa mortem etiam probroſam expoſcebat: at Bartholomæo noſtro ob virtutū ſtudium, ob Dei amorē, iuſtitiæ eiuſdē zelum, vitæq; ſanctimoniam exuuiæ ablatæ; atque hinc & mors illius glorioſa exſtitit. Hanc ergo memoriæ multoties inſculpite, hæc oculorum ſit veſtrorum obiectum, cogitationum materia & ſcopus, atque animi ſolatium. In proſperis eius intuemini modeſtiam; in aduerſis, conſtantiam; in tepore, zelum inflammatiſſimum; in moroſis procraſtinationibus, promptitudinem; in ingratitudine veſtra, charitatem; in anxia nutatione animoſitatē; in pietatis frigore, feruorem; in deſperatione, fidem & ſpem; in aduerſitatibus deniq; veſtris, ipſius meditamini tolerantiam.

Tu autem Domine Deus, magne totius vniuerſi prouiſor, & œconome, ſupreme peccantium iudex, & ſumme Sanctorum tuorum remunerator ac merces, qui ab omni eos æternitate elegiſti & prædeſtinaſti, eos deinde in terra educaſti, & omnigena virtute & mirabilibus ſuſtuliſti, iuxta id Prophetæ tui vaticinium, *Mirabilis Deus in ſanctis ſuis*: (Pſal. 67.) quos cùm deinde in cœlum euexeris, ſicut eos gloria in paradiſo cœleſti donas, ita & ab vniuerſa Eccleſia tua coli eoſdem & honorari iubes. Tu nobis eos velut generoſos bellatores & pugiles proponis, eorum vt æmulemur generoſitatem & præclarè geſta; vt illuſtres Magiſtros & Doctores, eorum vt doctrina nobis proſit; vt fidos ductores & directores, quò in greſſibus & vijs noſtris eos ſequamur; vt peritos & intrepidos naucleros, illorum vt è ductu in mundi huius oceano, ſine iacturæ & naufragij diſcrimine, vitæ noſtræ cymbam moderemur; denique vt inſignium virtutum & quidem omnium exempla & normas, vt ſaltem aliquas ab iiſdem diſcamus.

Gratiam igitur nobis præſta, benigniſſime animarum noſtrarum Redemptor, eos vt imitari valeamus,

illorum

Digitized by Google

illorum ſectemur veſtigia, bonos illorum mores diſcamus, ad ipſorum exemplum vitam moderemur, & ſtudia, contentiones, molimina, ac deſideria noſtra ad illorum, quæ quidem adeò perfecta fuere, conformemus: verùm imprimis da, vt Apoſtoli Bartholomæi ſanctitatem æmulemur, ac tui ſuper omnia creata amorem, pœnarum, tormentorumque contemptum, tentationum victoriam, & in aduerſis patientiam ab eodem diſcamus: da, vt eius exemplo & imitatione, veterem hunc hominem & prauarum conſuetudinum exuuias exuamus; pellem item affectus & amoris erga bona temporalia, & rerum ſæcularium concupiſcentiæ; quin etiam eam, qua in humeris & toto corpore conueſtiti ſumus, ſi vel cum vitæ periculo, quod tibi debemus obſequij ac fidelitatis teſtandæ occaſio præſentetur; vt, tui cauſa omnibus rebus mundanis relictis, in altero æternam beatitudinem, vt operis mercedem accipere mereamur. eam nobis Pater increatus, & Filius vnigena, & ab vtroque procedens Spiritus, vnus in Trinitate Deus, donare dignentur.

Amen.

IN FESTO DECOLLATIONIS SANCTI IOANNIS BAPTISTAE.

Miſit Herodes Rex, & tenuit Ioannem, &c. Matth. 14.

FIGVRA.

SVMMVS Sacerdos Azarias, zelo Dei viuentis eiuſque honoris flagrantiſſimus in Paralipomenon libris mirificis in cœlum laudibus extollitur, quòd inſigni & infracta quadã mentis conſtanta, ſacrilegis & profanis Oziæ regis Sacerdotij dignitatem & munus, magno Dei eiuſque templi honoris cõtemptu, temerè ſibi arrogantis, moliminibus auſus fuerit reſiſtere. *2. Paral.26.* Sed videmus hic alium, non minori zelo ardentem, Dei ſeruum, & Zachariæ magni Filium, qui non minori celebratur præconio, quòd animosè ſe etiam regi oppoſuerit Herodi, eiuſque inceſtas cum fratris vxore nuptias, quæ in diuinorum mandatorum contemptum, Sacramentorum Eccleſiaſticorum & præſertim matrimonij violationem, & inſigne proximi ſcandalum cedebant, heroica generoſitate coargueri. Ioannem Baptiſtam intelligo, qui quòd veritatem tueretur, impietati reſiſteret, honoris diuini zelo arderet, & enormia ſcelera reprehenderet, caput ſimul & vitam perdi-

perdidit. Vt latiùs de tam egregia materia agamus, cœleſtem inuocemus opem, idque interceſſione ſacratiſſimæ Virginis, quam idcirco Angelica ſalutatione impertiamur dicentes, *Aue Maria.*

Eccl. 25. Nihil ſimile malitiæ mulieris.

Sapientum omnium princeps Salomon ſuis in libris paſſim, & nominatim in Eccleſiaſtico de mulieris nequam moribus, natura, & indole tractans, paucis & tribus propè verbis complexus eſt, quod multis alij fortè libris & tractatibus dilataſſent, *Breuis*, inquit, *omnis malitia ſuper malitiam mulieris.* perinde ac ſi diceret: Nulla vſquam in mũdo malitia reperietur, quæ cum muliebri ſit conferenda. Vnde etiam Menander Comicus Græcus:

Menander.

Θηρῶν ἁπάντων ἀγριωτέρα κακὴ γυνή.

Feris omnibus agreſtior mala mulier.

& alio loco,

Ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.

Par eſt leana & mulieris crudelitas.

Eurip. in Phœniſ.

Ad eumdem ſenſum alius Poëta, & is tragicus, Euripides inquam, mulierum malignitatem deſcribens ſatis atrociter loquitur:

Fœmina belluas feritate ſuperat.

Cùm multa in terra mariq́; fera ſint,
Omnium maximè mulier fera eſt:
Mulier enim efferaciſſimum malum eſt.
Vbi mulieres, ibi omnia mala ſunt.

Chryſoſt.

Ioannes Chryſoſtomus hæc latiùs deducit, & pro ſua eloquentia inductione hoc probat; *Nulla*, inquit *beſtia in hoc mundo ſimilis eſt mulieri malæ: quid leone inter quadrupedia ſæuius? quid ſerpentibus aut draconibus atrocius? ſed hæc animalia in malo mulieri inferiora ſunt.* Exemplis deinde hancce mulieris nequitiam, & animalium è contra manſuetudinem aſtruit; *Iuſtum Danielem in lacu leones reueriti ſunt, iuſtum Naboth Ieſabel interfecit: cetus Ionam in ventre cuſtodiuit, Dalila Samſonem tradidit Philiſthæis: Eliam corui pauerunt, & Ieſabel eum perſequebatur.* Vnde efficere vult, nihil eſſe quod cum mulieris malitia ſit comparandum.

Eccl. 25.

Spiritus ſanctus hæc omnia confirmans, hoc apud Eccleſiaſticum conſilium omnibus ſuggerit, *Commorari leoni & draconi placebit, quàm habitare cum muliere nequam*, & rixoſa. atq; inde infert, mulierum pernicioſarum contubernium ac commercium ipſarum belluarum ſilueſtrium incurſu magis eſſe metuendum.

Ibid.

Eodem in loco non abſimilis ab eodem profertur ſententia, *Non eſt caput nequius ſuper caput colubri, & non eſt ira ſuper iram mulieris*; in eadem ecce bilance collocat & caput ſerpentis, & mulieris iram.

In illud Matth. 8. Non expedit mulierem, &c.

Chryſoſtomus, quem iam ſæpiùs citauimus, hanc iterum cordam tangens, & illum Matthæi locum, *Non expedit mulierem*, &c. interpretans. hæc explicationis loco adducit, *Quid eſt aliud mulier, niſi amicitiæ inimica, neceſſarium malum, ineffugabilis pœna, naturalis tentatio, deſiderabilis calamitas, domeſticum periculum, delectabile detrimentum.* Non offendãtur, quæſo, mulieres his auditis mihiq́; ſuccenſeãt; prudentiũ & moratarũ honos hic nulla ratione tangitur, ſed ad prauarum & improbarum confuſionem hæcce dumtaxat ſcripſit Chryſoſtomus, non ego.

Secundi Philoſophi gnome.

Eadem ſi non verbis, ſenſu ſaltem eadem, eademq́ue in ſubſtantia, apud veterem quemdam Philoſophum, nomine Secundum reperio: hic etenim interrogatus, ecquid eſſet mulier, hoc reſpondit modo, *Hominis confuſio, inſatiabilis beſtia, continua ſolicitudo, indeficiens pugna, quotidianum damnum, ſolitudinis impedimentum, viri incontinentis nau-*

tis naufragium, adulterij vas pernicioſum prælium animal peßimum pondus grauiſſimum, aſpis inſanabilis. Verba ſanè odioſa & offendentia. Crediderim Philoſophum hunc vna quaſi fidelia vniuerſa ſexus huius ſegnioris propudia, vitia ac labes perſtringere voluiſſe.

In vitis Philoſophorum. Refert Laërtius, vt profanis citationibus inhæreamus, magnum illum Philoſophum Pythagoram, cùm de mulierum natura ac moribus ſermo incidiſſet, dicere ſolitum prauas dumtaxat ſuggillando, duo in earum oculis lacrymarum genera reperiri, veri doloris vnum, inſidiarum verò aliud. Docere, mea ſententia, volebat, tantam capite muliebri malitiam foueri, vt, tametſi oculis prorumpentes lacrymæ doloris interdum ſint teſtes & notæ, vt plurimũ tamen illarum proditionem & inſidias quàm pernicioſiſſimas occulãt.

Eurip. Medea. Hoc apud Euripidem in Medea de ſe ipſæ teſtimonium ferunt mulieres: *Mulieres ſumus ad bona conſilia pauperrimæ; malorum autem omnium artifices ſapientißimæ.* Suam huc etiam ſymbolam alius de Græcis Poëtis, is quem iam antè produximus, Menander, conferat,

θησαυρὸς ἐςὶ τῶν κακῶν κακὴ γυνή.

Theſaurus eſt malorum fœmina improba.

Alibi autem apud illum, velut prouerbij vicem, hic verſus occupat.

θάλασσα, πῦρ, γυνὴ κακὰ τρία.

Tria ſunt mala, Oceanus, & ignis, & mulier.

Alius eiuſdem ætatis Poëta, neſcio quis, ſed vir alioquin magnus, dixit, & reapſe exemplis oſtendit, nullum dari fingique in orbe grauius aut exitioſius muliere ipſa malum poſſe; eſſe quidem maris fluctus impetuoſos, ignem violentum & noxium, paupertatem duram & intolerabilem, aliaque eſſe, quæ quidem perpeſſu grauia forent, nihil verò fœminâ deterius eſſe aut cogitari poſſe: eſſe quidem eam malum adeò tetrum, verbis vt exprimi aut calamo nequeat, &, *quòd ſi Deus aliquis mulierem formauit, is ſe opificem malorum eſſe ſciat maximum, & hominibus inimicißimum.*

Si durum & graue auribus veſtris accidat, ſexus huius probra excipere, & quidem è profanorum auctorum ſcrinijs, paucis & verbo id ipſum è ſacris litteris declarabo. Magnus ille Propheta Elias, iam laboribus exhauſtus, & quodammodo ſub eorũ onere fatiſcens, & impiæ Ieſabelis, mulieris, ſi quæ vſquam, ad omnem impietatem feritatemq; edoctæ, rabiem declinans, finem vitæ, mortemque ſumma animi contentione, totiſque votis à Deo ſupplex exoptauit dicens, *Sufficit mihi Domine, tolle animam meam, neque enim melior ſum quàm Patres mei.* Res mira: Propheta hic vnicam veretur mulierem, qui vel verbo ignem cœlo deuocaſſet, qui poſt triennem ac ſemeſtrem ariditatem imbrem precibus impetraſſet, qui oratione mortuum ad vitam reuocaſſet, aliaq; plurima prodigia in terra Iſraël operatus eſſet. *3. Reg. 19.*

Exploratiſſimum eſt ergo, mulieris nequitiam meritò ſemper optimo cuique eſſe metuendam, & illam viris ſanctiſſimis maximè ſemper formidabilem fuiſſe, illamque variorum per orbẽ malorum, ærumnarum, calamitatum ſeminariũ ac fontem exſtitiſſe. quod vt perſuadeam; aliunde mihi exempla arceſſenda non ſunt; Euangelium præſens nobilem quamdam dabit inſtar omniũ futuram. Hic namq; videbimus Herodiadem mulierem, omnium meâ ſententiâ & ſceleſtiſſimam & deterrimam

necem moliri, in innoxium ſanguinem conſpirare, Herodem ad nefas pellicere, regi inceſtuoſo cōcubitu copulari, ad Prophetas de medio tollendos illum nequiter impellere, & tantum moliri, Ioanni Baptiſtę viro ſanctiſſimo vt ceruix in carcere præcidatur. Ex Euangelij ſerie id diſcere licebit dicente, *Miſit Herodes Rex. & tenuit Ioannem.* Ipſe in duas vniuerſum partes diſpertiar, prima Herodiadis nequitiam & Herodis immanitatem proſequar; altera Ioānis Baptiſtæ tum virtutes, tum martyrium deducam.

Herodes tres.

Primā ergo vt aggrediamur, & hiſtoriam iam inde à ſui exordio ac fonte arceſſamus, nouerimus neceſſe eſt, tres vniuerſum Herodes in Scriptura nominari; Primum Aſcaloniten, qui paruulos ad necem eſt perſecutus; ſecundum Antipam, qui & Ioannem capite minuit, & Redemptorem in die paraſceues, alba ad ludibrium indutum veſte, eum vt fatuum ſugillando, riſui omnium ſaniſq; militaribus expoſuit; tertiū deniq; Agrippam, qui Apoſtolum Iacobū de medio ſuſtulit, & Petrum in carcerē compegit, ei necem pariter illaturus, ni miſſo cœlitùs Angelo eum Deus inde eduxiſſet. Herodes ergo Antipas cū fratris Germani etiamnum viui vxorē nefario matrimonio ſibi iunxiſſet, quod inceſtus erat crimen, & maximū proximi offendiculum; eius rei fama per omnes Iudææ angulos eſt diuulgata, & tandem etiam Ioannis Baptiſtę ad aures venit. Ille ergo honoris diuini zelo actus, & ſalutis animarum deſiderio ardens, ſolitudine egrediens, regiam rectà petit, regem adit, & audacter libereque peccati illius fœditatem & abominationem reprehendit, dicens: *Non licet tibi habere vxorem fratris tui*: quaſi diceret: Regibus quidem, qualem te eſſe ſcio, multa, inclyte Rex, licent, quæ non alijs; fas enim illis eſt omnibus abſolutè præeſſe, & ſubditis dominari, iiſq; leges, edicta, conſtitutiones præſcribere, iuſtitiæ tribunalia conſtituere, vna quidem manu gladium geſtare ad noxios morte multandos, altera verò lauream & oliuam miſericordię ad eoſdem morte eripiendos, vitaq; donandos; licet illis ſubditos ad bellum ciere, tributa & vectigalia imponere, oneraq; & portoria indicere, & ſuo in regno ita omnia efficere, vt à ſolius Dei dependeant dextera: at diuina violare mandata, cœleſtis legiſlatoris leges infringere, infanda ſcelera committere, & ſubditis ſcandalum creare, minimè licet; quare *non licet tibi habere vxorem fratris tui.* Licet tibi quidem, Rex, habere ſtipatores & corporis cuſtodes, illuſtres in regia viros, qui te circumſtent, in ſcrinijs aurum, in equilibus equos, in cynotrophijs canes venaticos, in caueis aues altiles, in cōclauibus tapetia, in abacis tū aurea tum argentea vaſa, in veſtibus gemmas & margaritas, gratiſſimā auribus accidentem harmoniam, exquiſitiſſimos & lectiſſimos in menſis miſſus, aliaq; voluptatum ac delectationum genera; at Deum ter maximum offendere, illius maieſtatē irritare, in vitia præcipitare, fratris vxore abuti, planè non licet, & ſummū eſt nefas, & *non licet tibi habere vxorem fratris tui.*

Laſciuus verò & venereus hic Rex tam honeſtam & adeò ardenti è charitate proficiſcentem correctionem minimè ferens, & illa oratione exacerbatus, vnde in melius vitę emendandæ occaſionem haurire debuiſſet, inde eſt in deteri⁹ mutatus, & aduerſus ſanctū hūc veritatis præconem conſpirans, in carceres eum coniecit & vincula. Vnde huic contigit, quod illi, de quo apud Ezechie-

Ezech. 19. Ezechielem, *Miſerunt eum in Carcerem, ne audiretur vltrà vox eius ſuper montes Iſrael.* Ioannes ergo in abditiſſimum detruditur carcerem, ne prædicationis eius vox, ſanaque & ſalutaria monita vltrà in Herodis impij aula audirentur.

Num Phariſæi Ioannis incarcerationi ſint cooperati.

Quæritur hic, num iniquæ huic & ſacrilegæ incarcerationi Phariſæi & Scribæ ſint cooperati, & Herodi in eadem aſſenſerint? non vſq; adeo exotica aut inſolens hæc quæſtio eſt, nec etiam ratione carens, neque enim veriſimile videatur, Antipam, tametſi Tetrarcham & potentem Principem, in talem tantumque virum, quem olim ceu Meſſiam plerique habuerant, Synagogæ Principum & capitum iniuſſu manus impias inijcere auſum fuiſſe. Lyranus in Matthæum ſic hanc controuerſiam dirimit, *Herodes*, inquit, *de conſilio Phariſæorum, & Iuriſperitorum, vt probabiliter creditur, Ioannem in carcerem conjecit.* *Lyranus Matth. 17.*

Dionyſ. Carthuſ. in Matth. 17. Eidem opinioni accedit pius iuxtà ac doctus Dionyſius Carthuſianus in eumdem Matthæi locum ſcribens, *Herodes de conſenſu & forſitan conſilio Scribarum, Phariſæorum, ac Sacerdotum, Ioannem incarcerauit ac decollauit.* *In Ioan. 4.* Caietanus in Ioannem commentatus idem omnino aſſerit, *Inſinuat*, inquit, *Euangeliſta Ioannes, Phariſæorum inuidiam tradidiſſe Ioannem Herodi.* *Cap. 2 Concordiæ.* Subſcribit his & Ianſenius dicens, *Veriſimile eſt Herodem neque potuiſſe neque auſum fuiſſe capere Ioannem niſi conſentientibus & cooperantibus Iudæis, quorum tunc ſumma erat auctoritas.* *Toletus Ioan. 4.* Eiſdem ſuccenturiatus Toletus addit, Phariſæis Ioannem exoſum fuiſſe, eoſque proinde in vitam eiuſdem conſpiratione facta, ſuis tantum molitionibus ac machinis feciſſe, vt in Herodis incideret manus. Elicit hanc ipſe opinionem è Chriſti verbis apud Matthæum, *Elias iam venit, & non cognouerunt eum, ſed fecerunt in eum quæcumque voluerunt.* *Matth. 17.* Loquitur ibi de Ioanne Redemptor, quem Eliæ donat nomine, declaratque non ab Herode illum ſolo, ſed ab alijs etiam plurimis, Scribis ſcilicet, Phariſæis & Synagogæ Principibus, in ergaſtula conſtrictum, & morti adiudicatum. Hinc ſanctus Hieronymus in illud ipſum Matthæi caput commentatus, Phariſæorum aduerſus Ioannem conſpirationem, magni huius Prophetæ morti initium & conſenſum dediſſe teſtatur.

Eruitur hæc rurſus opinio ex illis Matthæi verbis. *Cùm audiſſet Ieſus, quòd Ioannes traditus eſſet.* *Matth. 4.* E quibus efficiamus neceſſe eſt, Ioannem in Herodis manus ab alio quopiam, aut permultis traditum eſſe. Credibile fit ergo à Phariſæis ipſum tyranno traditum fuiſſe, vti à proditore Iuda Seruator Principibus Sacerdotum. Notetis hic velim, Auditores, mundi inconſtantiam, & hominum proditionem: **Mundi impoſtura.** Phariſæi, ecce, hodie Herodi in manus eum conſignant, quò morti deinde addicatur, quem aliàs vt Meſſiam ſuſpexerant, coluerant, & illuſtri miſſa legatione honorarant. Mundus ergo merus eſt impoſtor, nihil in eius actionibus fidi, nulla in verbis fiducia, nulla in promiſſis certitudo.

S. Ioannes Herodem publicè coarguit.

Eſt & alia controuerſia, num ſcilicet publicè, an verò priuatim dumtaxat Herodem peccantem Ioannes coarguerit? Relictis aliorum hac de re opinationibus & concertationibus, ſequar & dicam, quod maximè videtur probabile, nempe publicè illum in eius ſcelera inſurrexiſſe.

Digitized by Google

xiſſe. Vt omittam enim rationem, qua publicum peccatum publicè etiam reprehendi debere ſit veriſimile, plurimos eoſque grauiſſimos huius ſententiæ habeo ſuffragatores: Abulenſem im- *Abul. Math. 14.* pri[illegible]is, dicentem, *Ioannes prædicans arguebat publicè Herodem de illicitis nuptijs* [illegible] item Antiochenum, *Ioannes* inquit *palàm Herodem reprehendit.* Plura addit Chryſoſtomus: vult e- *Homil. 1. ad popul.* nim pleno foro eam correptionem factam eſſe, id eſt, coram omnibus: *Ioannes cum fiducia in medio foro dixit, Non licet tibi habere vxorem fratris tui.*

Gloriatur Pſalmographus, cum ſibi altàs animum & generoſitatem fuiſſe, vt de rebus diuinis coram regibus & terræ principibus intrepidè & ſine ru- *Pſalm. 118.* bore vllo loqueretur: *Loquebar*, inquit, *de teſtimonijs tuis in conſpectu regum, & non confundebar.* Quàm ſcitè hoc apteque in Ioannem quadret, tum quòd reges reprehenderit, tum verò inſignem in vitijs taxandis libertatem prætulerit? Ecce enim vt coram Herode concionetur, aduerſus eius ſacrilegas nuptias detonet, denique vt ſine confuſione, pudore, formidine, pauore *2. Reg. 12.* peccantem intrepidè coarguat. Non longas nectit ambages, non parabolarum narratione mollem ſibi ad regias aures aditum ſternit, vt apud Dauidem Nathan; ſed ſimpliciter & audacter, coràm & in faciem ſine fuco vllo ait, *Non licet tibi habere vxorem fratris tui.*

Sed notate hic miſeram concionatorum commonentiumq; ſortem, mundi ingratitudinem, Principum ſtuporem & cæcitatem, deniq; mulierum rabiem ac malignitatem.

Herodias conſpirat in Ioannem. Salutaris hæc monitio Herodiadem offendit, prædicatio hæc diſplicet pellici, ſancta & ſana correctio voluptatibus venereis ac laſciuijs meretricijs eſt inimica. Vindictam ergo vltionemque cogitat, zeloſum hunc Eccleſiaſten aula ejcere ſtatuit, & impedire, ne cœlum terraque deinceps lubricæ ſuæ voluntati inceſtuiq́ue vllo modo aduerſetur. Hinc necem illi molitur, in perniciem eius coniurat, monitorem de medio tolli optat; & vt optatum res exitum nanciſcatur, omnem mouet lapidem, & qua poteſt arte elaborat. Ergo epulum inſtruitur, indicitur tripudium, choreæ ducuntur, venereæ faces inardeſcunt, amor & mors inter ſe confligunt, in innocentem noxia fertur ſententia, illius caput in diſco poſtulatur, præcidi ipſum mandatur, & ecce, mandato facto in carcere præciditur. O ferales & Thyeſteæ epulæ! ô ſceleſta conuiuia; in quibus Herodias ſimul & Herodes concurrunt, venerea ſcilicet & regia potentia, cupiditas & ſuprema maieſtas, malignitas ſimul & poteſtas.

De huiuſmodi conuiuijs hanc ſen- *Eccleſ. 7.* tentiam tulit Sapiens, *Melius eſt ire ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij: in illa enim finis cunctorum admonemur hominum & viuens cogitat quid futurum ſit.* Quæ verba paraphraſticè ſic expo- *Hieron. Eccli. 7.* nit magnus Hieronymus dicens, *Vtilius eſt ad exequias funeris quàm ad domũ ire conuiuij: quia ibi recordatione conditionis naturæ, & fragilitatis humanæ ex præſenti cadauere commonemur.* Prô! *Conuiuia noxia ſunt & malum afferre nata.* quantò fuiſſet ſatiùs, defuncti alicuius cadauer ad tumulum ſtipaſſe, quàm luctuoſo & fatali Herodis epulo interfuiſſe, in quo ſanguine natant vniuerſa, in quo in innocentiſſimi viri necem conſpiratur, & feralia molimina procuduntur! Conuiuia ſanè nonniſi mala, calamitates & caſus tragicos ſecum trahunt. Conuiuia turbant & confun-

Digitized by Google

confundunt quidquid in homine; rationem captiuam ducunt, cerebrum perturbant, ſenſus cogunt obbruteſcere, affectus ſuccendunt & inflammant, reges in tyrannos, ſapientes in furias, tetrarchas in Herodes commutant. In quam rem deſeruient, quæ iam producam emblemata.

Cathar. li. de imag. Deor. Veteres, moralitatem in omnibus propè conſectantes; Bacchum bicornem pingebant, & cribrum manu geſtantem. Hac e pictura denotabant, vinum moderatè ac debita cum temperantia ſumptum, & conuiuia honeſta & ritè ordinata, triſtitiæ fugandæ & prauis animo paſſionibus pellendis peridonea eſſe, non ſecùs ac cribro triticum à palea ſegregatur. Teſtatur hoc etiam Scriptura dicens, *Vinum lætificat cor hominis*, ſi nimirum cum moderatione bibatur; verùm ſi immodicè, & temperantiæ fines excedendo, bruti inſtar hominem in furias rapit & inſaniam; quod ipſum binis hiſce cornibus deſignabant. An non enim hodie vinum, ebrietas, & bacchici illi vapores Herodem in furias adigunt, & in teterrimum, ſi quod vſquam auditum, facinus conſenſum præbere cogunt? *Eccli. 40.*

Quàm verò ſcitè locutus eſt Oſeas Propheta, cùm hac ſuper re agens, quàm pauciſſimis eam complexus verbis ait, *Vinum & fornicatio auferunt cor* homini, ratione eum deſpoliant, paſſiones armant, animæque imperium ac dominium penitùs perturbant & diſtrahunt. Duo nempè abominabilia hæc flagitia hominem in belluam mutant. Vetera aliundè exempla in teſtimonium arceſſenda non ſunt; reſpicite dumtaxat hunc Antipam, & videbitis Herodiadis illicijs, & vini ingluuie illi cor auferri, & in belluam ac pecuinos appetitus conuerti, vt vel dimidium regni laſciuæ impudicæque offerat ſaltatriculæ, & virorum iuſtiſſimum morte condemnet. *Oſee 4.* *Vinū & luxuria hominem in belluā mutant.*

Hic finis eſt conuiuiorum mundanorum, Herodum ſcilicet furor, Herodiadum offenſarum rabies, iuſtorum interemptio, ſanctorum condemnatio, ſanguinis humani effuſio, Meſſiæ præcurſoris decollatio, impudica tripudia, ſanguinariæ poſtulationes, promiſſa inconſiderata, aliaque mala ſexcenta; quæ ſpiritu Prophetico præuidens Ieremias, neminem non exhortatur, ne conuiuijs vmquam interſit, *Non ingrediaris domum conuiuij*. Conuiuia quippe loca ſunt, in quibus de cęde perpetrāda conſulitur, proditionis coguntur conciliabula, homicidiorum ponuntur fomenta, & mortis intentandæ tribunalia eriguntur. Mille ad manum exempla ſunt: Filij Iob medias inter epulas ruina inuoluuntur, magnus Sacerdos Simon, eiuſque duo filij Iudas & Ioannes in menſa à Ptolemæo oppreſſi contrucidantur, vti Machabæorum prodit hiſtoria: Amnon filius Dauid in conuiuio immiſſis percuſſoribus obtruncatur: Godolias Babylonicarum copiarum præfectus ab Iſmaele menſas inter & vina & lautitias opprimitur: deniq; diues Epulo conuiuio & lautis ferculis viam ſibi ad æternam damnationem ſtrauit. Exclamare ergo meritò liceat, ò infortunata, horrenda, infelicia, & funeſta conuiuia! *Conuiuia cauſantur mala varia* *Ierem. 6.* *Iob 1.* *1 Mach. 16.* *2. Reg. 13.* *Ierem. 4.* *Luc. 16.*

Nihil verò vmquam ſimile vidit mundus ijs, quæ hodie in Herodis conuiuio peraguntur. In eo namque impudens fœmina, arrogans pellex, & inceſtuoſa Herodias caput Ioannis filij Zachariæ in mercedem poſcit: in eo Antipas iudicium mentemque amittit, in eo temerè inconſiderateque regni medium ſalta-

Digitized by Google

trici leuiculæ cum iuramento offert, *Licet*, inquit, *dimidium regni mei petieris*. Et ſanè longè fuiſſet tibi ſatius, integrum regnum amiſiſſe, quàm tam illuſtrem virum tuo conſenſu caput amittere. Hic pauliſper greſſum fige anima mea,& mundi abuſum cæcitatemque attenta meditatione intuere. Diuites, opulenti,& mundi huius magnates, liberales ſe, quin & prodigos aliquando & effuſos in illicita, noxia & animæ damnoſa oſtendunt, ſed ſi quando virtutum bonorumque operum res agitur, auaros & tenaces. Luſibus, tripudijs, laruis, conuiuijs, tapetijs deeſſe nihil poteſt, ſed omnia impenduntur quàm liberaliſſimè; pauperibus è cōtra, egenis, præ rubore mendicare non auſis,& neceſſitate domi preſſis vix teruncium dant, non ſuppetere ſibi conquerentes. In fidicines, aulœdos, mimos, hiſtriones, meretrices & ſcorta, amorum conciliatrices, & pararios turpitudinis, omnia effunduntur quàm effuſiſſimè; ſed in Eccleſiarum reſtaurationem, cœnobiorum ac religioſorum alimenta,& xenodochia & prochodochia ſi quid erogandum, mera vbique indigentia, parcimonia & auaritia.

Mūdani effuſi ſunt in illicita, in ſancta parci.

Vt rem ita ſe habere perſpiciatis, videte vt in Dominica paſſione liberales ſe declararint Iudæi in Redemptori veſtibus dandis, ſed ad eum magis indeaffligendum, patentiuſque eius ludibrium, data veſte alba in Herodis domo, & coccinea in Caiphæ: ſed dum turbas inſtruit, dum tot prodigia operatur, ægros ſanitati reſtituit, ne vnam quidem illi datam legere eſt. Ita coſmophili, ceu noui quidam Iudæi, cùm de Deo exacerbando, vitijſque admittendis agitur, meram vbique pompam crepant, & magnificentiam oſtentant; ſed ſi quod bonum ſuſcipiendum opus, plebeios & triuiales paſſim animos videas.

Iudæi liberales in Redemptore veſtiēdo, vt eum irriderent. *Matth. 27.*

Veteres illi Hebræi aureum conflaturi vitulum, qui idololatriæ fuit occaſio, nullis pepercerunt ſumptibus, omne ſuum ilicò aurum & argentum efferentes, ipſæ etiam mulieres armillas, monilia, inaures, & cimelia: at cùm conſtrui tabernaculum Deus cœli iuſſit,& pro ſua quemque facultate ad eius conſtructionem contribuere, quàm pauciſſimi vltrò quid oblatum, aut de ſuis facultatibus gratanter donatum venerunt. Non ſecùs etiam hodierna die in mundo viuitur: ſi quando honos Dei, aut rerum ſanctarum promotio agitur, omnis ilicò caritas exſtincta apparet; contrà cùm vanitati & mundi ineptijs quid tribuendum, liberalitas inualeſcit, patent theſauri. Exemplo ſit Herodes noſter: fortè in honorem & cultum diuinum animæque beatitudinem vix obolum pauperibus dediſſet, & in laſciuias & peccatorum fomenta, & vt ne impudico diſpliceat ſcorto, medium regni vltrò libenterque donat. Quin, quod longè deteriùs, ſanctiſſimi ac zeloſiſſimi, ſi quis vnquam mundo viſus, concionatoris caput offert.

Exod. 32.

Mundani in honorē Dei ſpectantibus parci, in vitium ſuadētibus effuſi.

O ferales amores! ô libido deteſtabilis! ô luxuria ſummè damnabilis! quot tu mundum calamitatibus inuoluis? tu familias florentiſſimas euertis, domos turbas, reſpublicas mergis, regum palatia ad ſolum deijcis, templa profanas & altaria, per regna denique & prouincias incendia & flammā ſpargis. In huius rei figuram vidiſſe olim ſe Daniel ait efferatam quamdam belluam vrſo ſimillimam, cui dictum, *Surge, comede carnes plurimas*. Vera hæc luxuriæ imago eſt & libidinis. Eſt quippe bellua indomita, effera & ferox, cuius omne exer-

Luxuriæ ſymbolum.

Digitized by Google

exercitium eſt deuorare carnes plurimas, id eſt, permultos vtriuſque ſexus mortales carnalibus illecebris irretitos in perniciem trahere. Atque ita ipſa nõniſi carnibus victitat ac paſcitur, inſurgitq; ac ſæuit in eos, qui eaſdem faucibus educere ſatagũt. Conabatur quo poterat modo Ioannes Baptiſta vrſæ huius dentibus extrahere carnem, Herodiadem inquam, eamque Herodi auferre, ſed in ipſum vrſa dentes exacuit, ac furorem omnem ſtringit, primo illi impetu caput abripiens.

Apoc. 17.

Refert 17. Apocalypſeos capite hanc viſionem Ioãnes: *Vidi*, inquit, *mulierem ebriam ſanguine ſanctorum, & de ſanguine martyrum.* Scio, qui myſterij huius penetralia accuratiùs rimantur, ſanguinariam Synagogam in hac muliere ſignare: quid ni tamen moraliter & allegorico in ſenſu de luxuria capiatur? Vitiũ enim hoc mulieris ſub imagine repræſentatur, quę nonniſi innoxio potatur ſanguine. Hauſit nẽpe inprimis illa generoſi Vriæ ſanguinẽ, diſcrimini obiecit illuſtris Ioſephi vitã in domo Putipharis, deniq; Ioannis Baptiſtæ noſtri in Herodis aula cruorẽ magna cum immanitate effudit. Longè etiam rei foret accommodatiùs, ſi quis mulierem illam Apocalypticam inceſtuoſæ Herodiadis eſſe imaginem dixerit: ipſa namq; verè ſanguinaria eſt mulier, ſincero innocẽtium ſanctorum, prędicatorũ, eremicolarum, & Prophetarum ſanguine ſaturata.

Herodias aſſimilata mulieri ſanguinariæ Apoc.

Trogus Pompeius Iuſtin. lib. 1.

Inter Thomyridis Scytharum reginę barbaram immanitatem, hæc primum haud dubiè locum obtinet, quòd Cyrum Perſarum monarcham bello captum capite minui iuſſerit, & ipſum in vas plenum ſanguine demergi, dicendo, *Satia te ſanguine Cyre, quem ſitiſti.* Non minor aut mitior Herodiadis ſæuities eſt, quæ cognito iuratum aduerſarium ſuum Ioannem Baptiſtam, virum inter ſanctos ſanctiſſimum, in Herodis agere carceribus, caput illi præcidi, & in diſco medias inter epulas adferri mandat, vt vindictæ cupidiſſimum animum tabido hoc cruore manante ſatiaret.

Docet Geneſis laſciuæ heræ accuſatione & machinis caſtiſſimum æquè ac ſanctiſſimum adoleſcentem Ioſephum in carceres coniectum, quaſi ipſe heræ eiuſdem pudori inſidias ſtruxiſſet, & præſentiſſimum hoc nomine vitæ diſcrimen adijſſe. Ibi quidem Putipharis vxor eſt adulterium molita; hic verò Philippi vxor tetro in inceſtu viuens, innocentem ſanctumque Ioannem in vincula compingi iubet, eius vitæ & perniciem molitur & inſidias, & tandem ceruices eiuſdem præciſas depoſcit. Cui Herodes venereo excæcatus faſcino haud grauatè morem gerit.

Gen. 39.

Mira ſunt ac præclara, quæ huius occaſione ſcribit ſanctus Ambroſius: *Samſon*, inquit, *validus & fortis leonem ſuffocauit, ſed amorem ſuum ſuffocare non potuit vincula ſoluit hoſtium, ſed ſuarum non ſoluit nexus cupiditatũ, meſſes incendit alienas, ſed vnius ipſe mulieris accenſus igniculo meſſem ſuarum virtutum amiſit.* Verba hæc non inelegãter impudicis Herodis regis amoribus accõmodari queãt, qui Herodiadẽ ardens, honoris, famæ ſimul & animæ iacturam fecit. Ex ijſdem omnes itidem diſcimus, nihil adeò vehemens ac violentum, nihil formidandum magis, quàm mulieris cuiuſpiam cupiditate inardeſcere, vbi firmas ea ſemel in viri animo radices egit. Et ſi vel vniuerſum domet orbem, & vni-

Lib. 1. de Dauid.

Nihil amore muliebri fortius.

Digitized by Google

& vniuerſos ſuo ſubijciat iugo, ab hac tamen paſſione miſer ſubiugabitur.

Inter primaria Salomonis Prouerbia non poſtremum hoc obtinet locum. *Prou. 23.* *Fouea profunda eſt meretrix & puteus anguſtus aliena. inſidiabitur in via quaſi leæna, & quos incautos inueniet interficiet.* An non hoc liquidò in Herodiade patefcit? an non ipſa præcipitium, fouea, abyſſus, & anguſti orificij puteus fuit, in quem cùm miſer Herodes delapſus eſſet incautus, numquam eodem potuit educi? an non velut ſanguinaria quædam fuit leæna, in Herodis regia graſſans & inſidias ſtruens, vt viros innocuos intercipiat? an non Ioannem Baptiſtam nihil minùs opinantem adorta eſt, & vita ſpoliauit?

Sanctus Ambroſius ſanguinariam hanc mulierem introrſum & foris contemplatus, & eius impudentiam, crudelitatem, impietatem, immanitatemque abominatus, illius occaſione in vniuerſum omnino ſexum inuehitur & detonat: *Lib. de offic.* *Ianua diaboli, via iniquitatis, ſcorpionis percuſſio, noxiumq́; genus eſt fœmina; cùm proximat, ignem accendit.* Sanctus Ioannes Chryſoſtomus homilia in hoc ipſo feſto habita longiùs progreditur, maiorem indignationem præfert, & viuacioribus Herodiadem hanc coloribus depingit: *In feſto decoll. S. Ioan. Bapt.* *Ioannem Baptiſtam in deſerto viuentem dracones & aſpides cornutæ ſubdita feritate tremuerunt, Herodias verò eidem caput abſcidit, & tanti viri mortem in pretium ſaltationis accepit.*

Quapropter rei atrocitate concitatus, & iracundiæ & indignationi ſuæ habenas laxans, exclamat: *Ibid.* *O ſummum malum, & acutiſſimum diaboli telum mulier! per mulierem Adam ab initio in paradiſo cecidit, mulier ipſum exterminauit.* Audite & alia longè tetriora & indigniora: *Per te bella fiunt per te ſapientes ſe perdunt, per te Sancti occiſi ſunt, per te ciuitates combuſtæ ſunt, per te vita perdita eſt, per te mors inuenta eſt, per te diuites pauperes, per te pulchri turpes, per te fortes debiles per te veraces mendaces, per te caſti luxurioſi, per te humiles ſuperbi, per te pœnitentes inobedientes, & Deo odibiles fiunt, &c.* Quid porrò in malignarum mulierum dedecus & ignominiam dici ampliùs poſſet? quapropter pluribus hac de re non agam, atque inde ad aliud concionis membrum digrediar. *Fœminæ multorum malorum cauſa.*

Audiſtis, Auditores, quibus tum Herodiadis ſcelus verbis expreſſerim, cuius occaſione de malis in genere mulieribus, deque earum affectibus ſermonem inſtitui, tum verò Herodis & immanitatem & impietatem, qui impudicis laſciuæ huius mulieris captus amoribus in Angeli humana in carne in terra agentis vitam conſpirauit. Reliquum iam eſt, vt ſancti huius viri merita eiuſque mortis diritatem vobis exponam. *Exaggeratio martyrij S. Ioan. Bapt.* Sed eheu! interiora hic mea ad inuicem colliduntur, cor mihi palpitat, ſanguis intra venas congelaſcit, ſtant præ metu comæ, toto vultu expalleſco, oculi caligant, ſpiritus omnino confunditur, lingua ſonum negat, & halitum pulmones non ſufficiunt, vt adeò ferale ſupplicium, mortem adeò tragicam, & tam cruentum martyrium pro dignitate exprimam. Quid? ſcelerum magnitudo virtutum è mundo aufert lumina ac decora, de innocentia triumphat iniquitas, libido caſtitatis florem cogit emarceſcere, Herodes in S. Ioannis Baptiſtæ necem conſentit.

O rem nouam & inauditam! ô paradoxa! ô prodigia! Sanctus Ioannes virtutum *Ioannis Baptiſtæ elogia.*

tutum academia, vitæ piè inſtituendæ magiſterium, ſanctitatis norma, iuſtitiæ forma, virginitatis ſpeculum, pudicitiæ vexillum, caſtitatis exemplar, pœnitentiæ triumphus, ſolitudinis gloria, & fidei pater: Ioannes inquam homine maior & dignior, Angelis par, legis compendium, Euangelij pretium, Apoſtolorum vox, Prophetarum omnium ſilentium, lux mundi, Ieſu Chriſti prodromus, Iudicis præco, Domini tuba, Dei teſtis, vniuerſæ SS. Trinitatis delicium, mundi miraculum, inceſtui, adulterio, meretrici infami vltò offertur? ò nimium iniquas abominationes, & abominandas nimis ah! iniquitates!

Capitis S. Ioãnis elogia. Sceleſtus & ſanguinarius tyrannus veritate hac & ſalutaribus Ioannis commonitionibus irritatus, caput illi præcidi iubet. Immane & cruentum mandatum, & impietas nimis quàm enormis, caput illud præſecare diuinum, tanta ſapientia ac virtutibus inſtructum, quod continebat duos illos oculos, qui Spiritum ſanctum iam olim in ſpecie columbę deſcendentem viderant. caput illud illas habens aures, quę magni illius Patris cœleſtis vocẽ exceperant. Caput inquam illud, illã donatum linguã, quæ tot ſanctas prædicationes fecerat, tot Deo laudes dederat, tot efficaces ad ſuperos preces effuderat: linguâ inquam illa, quæ ſacra illa protocuta erat verba, *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi*; quæ cœlo terraque admirationem mouerant.

Pharao AEgypti rex natalem ſuum ſolenni celebrans epulo, crudeli illud cæde fœdauit, dum ea ipſa die piſtorem ſuum de medio tolli iubet, diei ſacri lætitiam ac plauſum ferali interturbans morte. Hic verò non minor cõſpicitur crudelitas: Herodes enim tyrannus, quo primùm die in cœleſtes editus eſt auras, eo etiã medias inter epulas & tripudia Eccleſiaſtę ſuo, qui vitę panem (de quo Prophetæ dicunt, *Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret*) illi propinabat, caput præcidi imperat. Vnde tyranni huius crudelitas colligi poteſt, & ſimul haud diuturnam eam fore, cùm adeò prodigioſè graſſari incipiat.

Pharaonis & Herodis crudelitas par.

Thren. 4.

Naturæ portentum Nero, hominum carnificina, diuinitatis omnis exploſor, cùm in deorum omnium ſimulacris & Cęſarum ſtatuis capita deturbari iuſſiſſet, ſenatus rei atrocitate turbatus, conſulendos augures cenſuit. reſponſum eſt, euidens hoc ſignum eſſe, breui Neronis fore imperium vt finem accipiat; quòd nefas eſſet eum, qui nec diuorum, nec hominum capitibus parceret, mundi vniuerſi caput eſſe. Viſo ergo hodie Herodem in Deum ſimul & homines, & imprimis Ioannem Baptiſtam inſurgere, caput illi auferri dum mandat, auguror & conijcio, non diu illum fore ſuperſtitem: diuos quippe & cœlum offendens, diutiùs in terra qui imperet prorſus indignus eſt.

Richard. Brix. lib. 1.

Herodes Neroni aſſimilatus.

Ergo in ſancti huius viri vitam conſpirat, illius de medio tollẽdi rationes & conſilia agitat, deniq; caput eius velut donarium & honorarium adulteræ conſignat. Sanctus autem Propheta ſententiam æquo animo fert, enſi collum præbet, tyrannique impietati feritatiq; cedit, & ad mortem vſque pro iuſtitiæ tuitione decertat, conſilium Scripturæ ſecutus, *Vſq; ad mortem certa pro iuſtitia*. Magnus ſanè martyr & longè omnes mundi martyres tranſcendens, eò quòd ob Chriſtum diriſſimam mortem oppetierit, antequã etiã pro ipſo Chriſtus in cruce moreretur. Ceteri martyres ſuum ſecuti ſunt ducem, non verò præceſſere; illum

Eccli. 4.

S. Ioãnes oẽs martyres ſuperauit.

illum priùs morientem conſpexere, ac deinde palæſtram ac certaminis ingreſſi locum, eius ad exemplum & imitationem vitam & animam pro ipſo expoſuerunt.

Actor. 7. Mortuus deinde eſt ſine vllo conſolationis externæ auxilio, quod vix vlli Sanctorum legimus contigiſſe. Sanctus Stephanus Protomartyr magnos haud dubiè cruciatus perferebat, vti è ſacra Actorum hiſtoria legenti fit manifeſtum; ſed videbat quoq; cœlos apertos, & Ieſum ſtantem ad dexteram Dei Patris, quod incredibilem illi conſolationem afferebat; adeò quidem magnam, vt ſaxorum imbrem minimè ſentiens, nec mortis perhorreſcens agonem, gaudio ſatur exclamarit: *Video cœlos apertos, & Ieſum ſtantem à dextris virtutis Dei.* Idipſum & reliquis ſanctis certum eſt contigiſſe, qui ſuis in ſupplicijs & tormentis aliqua ſemper recreatione cœleſti, ac conſolatione mentis interna perfuſi ſunt. Verùm ſanctus Ioannes Baptiſta patitur cœlo etiamnum obſerato, aditu eius vndiquaque occluſo, & cùm nemo adhuc in ipſum penetraſſet.

Greg. Naz. orat. 20. Sanctus Gregorius Nazianzenus Machabæorum martyrum elogium texens, hoc potiſſimùm eos dilaudat nomine, quòd ante Chriſtum paſſum mortem ſubierint, & nullo præambulo viſo exemplo pro Deo occumbere nō dubitarint. *Nam*, inquit, *qui ante Chriſti paſſionem ſubiere martyrium, quid poſt Chriſtum in perſecutione, eiuſq; pro nobis obitæ mortis imitatione facturi fuiſſent? quorum enim nullo propoſito exemplo talis tantaq; virtus fuit, an non ij exemplum illud inuenientes, fortiùs in certamen deſcendiſſent?* Verba hæc quàm veriſſima ſunt: nam in generoſo aliquo facinore patrando, quale eſt mors ſubeunda, nihil ad animos ſuggerendos potentius, quàm illorum exemplum, qui hoc ante nos iter calcarint.

Exemplum permultum valet ad animum dandum.

Apoſtolus ergo Paulus hac in re, vti in ceteris verſatiſſimus, ad fideles animandos, eoſque ad mortem Chriſti cauſa ſubeundam inflammandos, illius ipſis exemplum duntaxat ob oculos ponit, dicēs, *Curramus ad propoſitum nobis certamen aſpicientes in auctorem fidei, & conſummatorem Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem.* Atque hæc efficax & prægnans eſt ratio. ecquis enim hoc exemplum conſpicatus, non in certamina promptus ruat, & ad certandum animos ſumat? *Hebr. 12.*

Hinc etiam Saulis armiger, cùm antea mortis formidine corriperetur, regem in proprium incubuiſſe ferrum conſpicatus, vitam etiā contempſit, eiuſque exemplo ad mortem ſubeundam ſe animauit. Ioannes tamen noſter, Chriſti exemplo nondum conſpecto, inſigni mentis cum conſtātia martyrio ſe obtulit. Atque hanc ob cauſam Eccleſia eius celebrans præconia, eo illum condecorat epitheto, quali non alios martyres, dum *martyrem præpotentem* indigetat: vt enim mortem, quam ſubijt, oppetat, ingenti illum animo & maxima mentis potentia præditum fuiſſe oportet. *1 Reg. vlt.*

Inter alias viſiones vidiſſe ait ſe Ioannes Satanam ab Angelo colligatum, & beatos cum Ieſu regnantes. hinc ait: *Et vidi ſedes, & ſederunt ſuper eas, & iudiciū datum eſt illis, & animas decollatorum propter teſtimonium Ieſu, & verbum Dei: & qui non adorauerunt beſtiam, neq; imaginem eius, nec acceperunt characterem eius in frontibus, aut in manibus ſuis.* Minimè dubitandum eſt, quin Ioannem Baptiſtam hæc ſpectet viſio, atq; is in ter decollatos princeps fuerit; ipſe nāq; propter teſtimoniū Ieſu Chriſti (ſcriptū eſt namq; *Hic venit in teſtimonium, vt teſtimo-* *Apoc. 20.*

Viſio Apocalypſeos Ioāni Baptiſtæ accōmodata. *Ioan. 1.*

ſtimonium perhiberet de lumine) & verbũ Dei, quod apud Herodem prædicare nõ eſt veritus, capite eſt imminutus, neque tetram illam belluam adorauit, id eſt, inceſtuoſæ pellici non eſt aſſentatus.

Impietas Herodis deteſtabilis.

Exploratiſſimum eſt ergo, tyrãni huius, dum ſanctiſſimum hunc virum neci addicit, crimen, ſcelus, impietatem in tantum abominabilia & ingentia fuiſſe, quantæ fuere è contra perfectiones, virtutes & merita eius, cui mortem intulit. In hoc namq; ſcelere tria alia continentur ſummè atrocia: Angelum namq; de medio ſuſtulit; Eccleſię lumen exſtinxit, & capite minuit eũ, quo maior aut dignior inter homines, etiam Ieſu Chriſti teſtimonio, nõ cõparuit: *Inter natos mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta.*

Verè inquam Angelũ de medio ſuſtulit: Ioannes.n. Baptiſta adeò diuinus & vita mirabilis fuit, vt nonnulli eius excellentiam nimium quantum exaggerãtes, verè naturâ eum Angelum, ac de ſpiritibus illis cœleſtibus vnũ fuiſſe exiſtimarũt: quod Origenẽ docere voluiſſe fit veriſimile. Quin imò aſſerit † Euſebius, fuiſſe nonnullos dignitatis ſancti huius viri extollendæ in tantum ſtudioſos, vt non hominem ceteris parem, ſed Angelum aut dæmonem fuiſſe eum ſint arbitrati. Sed euidens hic eſt error, & intolerabilis blaſphemia, quę vel vnico verbo Euangeliſtę iugulatur & condemnatur dicentis: *Fuit homo miſſus à Deo, cui nomen erat Ioãnes*: vnde manifeſtum fit, verum illum hominem, alijs mortalitate non diſſimilem, exſtitiſſe.

Homil. 5. in Ioan.
† *Lib. 9. Demonſtr. Euang. ca. 5.*

Cur Ioãnes dicatur Angelus.

Erat ergo officio dũtaxat, non naturâ Angelus; atq; ob ſimilitudines, congruentias, conuenientias, parallela & admirabilem cum Angelis ſympathiã, Angelico dictus eſt nomine. Vt.n. Angeli primò pueritiã & inſciam rerum ætatẽ ignorant, oẽſq; liberi arbitrij vſu & exercitio iam inde à primo creationis ſuæ inſtanti donati ſunt: non ſecùs & S. Ioãnes Baptiſta, quoad ea, quę animam ſpectant, quid puerum eſſe ſit, neſciuit; cùm ſexto à conceptione ſua mẽſe vaticinat⁹, & rationis ſit vſu inſignitus, quãdo ſc. matrem eius Deipara viſitat, ad Domini ac Dei ſui conſpectum præſentiamque exultans, & prę mentis gaudio materno in vtero ſubſultans.

Secundò, Angeli, indigenæ illi cœlorũ, viſibili non veſcuntur cibo, quali ceteræ creaturæ: vti hoc ipsũ Raphael Tobiæ ſignificauit dicẽs: *Videbar quidẽ vobiſcũ manducare & bibere, ſed ego cibo inuiſibili & potu, qui ab hominibus videri nõ poteſt, vtor.* Eodem propè cibo vtebatur Ioannes; nã ait de illo Redemptor apud Matthæum, eximiam eius commendans abſtinentiã, *Venit Ioannes, neq; manducans, neq; bibens, &c.* Quamobrẽ ad ieiunia ciborũq; abſtinentiã auditores ſuos animans S. Baſilius, vniuerſam Ioannis vitam perpetuum ait fuiſſe ieiunium, adeò vt vitã talem ducendo, & tam modico ac parco vtendo cibo, Angelus reuera terreſtris fuiſſe videatur.

Tob. 12.
Matth. 11.
Hom. de ieiun.

Tertiò, Angeli puriſſimi ſunt, & ab omni carnis inquinatione quã liberrimi. Hinc beati in Euãgelio ob eximiã caſtitatem, in cœlo Angelis dicuntur futuri perſimiles, *neq; nubẽt, neq; nubentur, ſed erũt ſicut Angeli Dei.* Atqui Ioãnes puritatẽ adeò integram inuiolatamq; ſeruauit, nulla vt vmquã vel minima eam labecula infecerit. Cor quippe eius ſemper mundũ fuit, mores & agendi ratio q̃ honeſtiſſima, oculi puritatem ſpirãtes, vita innocẽs. Quocirca nõ immeritò Angelus eſt appellat⁹, eũq; morte cõdẽnans tyrãnus, Angelũ ſuſtuliſſe cẽſendus eſt.

Matth. 22.

Ioãnes dict⁹ lucerna.

Nec verò hoc ſolũ nomine culpãdus, verùm etiam quòd lucernam illã ac facem exſtinxerit, quæ per deſerta Iudææ lucebat & ardebat: de illo namque ſcri-

Digitized by Google

Ioann. 5. ſcriptum eſt, *Erat lucerna ardens & lucens.* Hoc porrò donatus eſt nomine, eò quòd lucerna nonniſi ſub noctis tenebras accendatur, & die plena exſtinguatur ſole iam omnia colluſtrante. Veteris legis tempus, nox erat & tenebræ, Euangelicæ verò dies & ſplendor. Rom. 13. Vnde Apoſtolus Gentium, *Nox præceſſit dies autem appropinquauit*: id eſt, Iudaiſmi legaliumque cęrimoniarum nox iam præterijt, Euangelij legiſque gratię dies acceſſit. Quamdiu ergo Ieſus Chriſtus, magnus ille Iuſtitię ſol, nondum illuxit, nec Euangelij ſui radios diffudit, S. Ioannes facis inſtar omnes illuminauit; at poſtquam ille manifeſtari iam cœpit & illuceſcere, hic ſe ſubduxit, lucerna exſtincta eſt, & Ioannes ab Herode interfectus. Præſagijt hoc ipſemet, dū de ſe ac Redēptore ſimul ait: Ioan. 3. *Illum oportet creſcere, me autem minui*: oportet inquam in crucem illū tolli & eleuari, me verò abbreuiari, ac capite imminui.

Secundò, lucernæ lumen modicum eſt, nec multos illuminat, ſed eos tantummodò, qui in eadem verſantur domo: ſol verò per omnia lucem & radios ſpargit, ſplendoreque minima quæque illuſtrat. Chriſtus ſolis inſtar omnes illuminauit. Sic Ioānes lampadis cuiuſdam aut candelæ inſtar ſolùm luxit, Palæſtinæ limites eius lumen non eſt egreſſum, ac ſolos Iudæos, ad quos miſſus erat, illuminauit: at Ieſus Chriſtus rutilans ille ſol, per omnes mundi angulos lucem ac radios diſperſit: ac propterea dicitur Ioan. 1. in Euangelio, *Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*. quin & hoc ipſe ſe nomine Ioan. 3. inſigniuit dicens: *Ego ſum lux mundi*. atque eamdem ob cauſam Apoſtoli eiuſ- Matth 5. dem, lux etiam orbis ſunt nuncupati (*vos eſtis lux mundi*) eò quòd per omnia mundi regna & climata profecti, concionati, & viſi ſunt.

Tertiò, lucernæ lux claritatem quidem diffundit, & aliquatenus illuminat, ſed non fœcundat: cùm è contra ſolis ſplendor afferat lumen, & terræ fruges producat, vegetet, & in omnia terrena & ſubterranea influxum præſtet, metalla namque ſublimat, animalibus vitam, plantis vigorem & virorem ſuppeditat, ac ſexcentas alias omnium rerum naturalium generationes, productiones ac natiuitates cauſatur. Sic Ioannes in deſerto quidem rutilabat, & prædicationibus ſuis ſplendebat, ſed animarum conuertendarum ac iuſtificandarum virtutem à ſeipſo non habebat. Solius Dei enim eſt huiuſmodi præſtare, atque hoc penitùs à ſola Dei potentia, non autem hominum robore dependebat. Teſtatur hoc & Apoſtolus Paulus dicens: *Ego plantaui*, prædicando 1 Cor. 3. & docendo, pœnitentiam, virtutes, amorem Dei, mundi contemptum, erga proximum dilectionem, aliaque plurima tradendo; *Apollo rigauit, Deus autem incrementum dedit: ſed neque qui plantat, neque qui rigat eſt aliquid, ſed qui incrementum dat Deus.*

Herodes ergo Ioannem enſi ſubijciēdo, rutilantiſſima orbem eſt lucerna fruſtratus, Angelū illi abſtulit, quin & ſanctiſſimum ac maximum, ſi quem vnquam ſol conſpexit, mundo virum inuidit. Hoc de illo iudicium ſuo Veritas ipſa ore in Euangelio dedit, dicens: *Inter* Matth. 11. *natos mulierum non ſurrexit maior Ioāne Baptiſta.* In huius porrò iudicij cōfirmationē facit hoc Angeli de illo apud Zachariam patrem teſtimoniū, S. Ioānes hominum ſanctorum habitus ſanctiſſimus. *Et multi in natiuitate eius gaudebunt; erit.n. magnus corā Domino.* Porrò τὸ *corā Domino* variè Luc. 1. à SS. Patribus exponitur. Credit namq; Ambroſius, Angelū his verbis magnitudinē hanc à corporali & ſęculari diſtinguere voluiſſe, quòd Ioānis magnitudo S. Ambr.

talis.

Digitized by Google

talis non fuerit, ſed quædam ſanctitatis, virtutis, & muneris, quod exerciturus erat, excellentia.

Theophyl. Theophylactus putat, hoc pacto inter illius & hypocritarum magnitudinem factum diſcrimen, qui cùm coram Deo nihil prorſus ſint, magni tamen coram mundo compareant. Nuperi denique ac neoterici quidam commentatores phraſim eſſe Hebraicam volunt, ad eximiam aliquam claritudinem exprimendam vſurpari ſolitam. Vti & illa locutio Geneſeos, qua inſigne Nemrodi robur exprimitur, *Nemroth robuſtiſſimus venator coram Domino.* *Gen. 10.*

Triplex magnitudo. Ceterum vt morale aliquid afferam, non erit prorſus propoſito diſſentaneũ, ſi quod legendo obſeruaui huc accerſam; tripliciter ſc. quid magnũ dici poſſe, coram ſe, coram hominibus, coram Deo; & triplici hac magnitudine comprehenditur omnis quæ fingi darić; in mundo magnitudo poteſt. S. Ioannes verò duplici poſteriori magnitudine, præ omnibus terrę magnatibus magnus fuit, non verò priori: coram ſe enim & in oculis ſuis ac ſuipſius iudicio paruus fuit, ſe ipſum parui fecit, vt nihilum habuit, nonniſi infima quæque ambiuit, ac delitеſcere ſtuduit; quin magnitudinis ſuæ titulos ac qualitates exprimere iuſſus, aliud ſe negauit eſſe, quàm vocem clamantis in deſerto.

Is ergo coram ſe magnus eſt, qui ſe arbitratur magnũ, ſublime quid de ſeipſo ſentit, ſeque effert & extollit. De hac magnitudine exponit locum illum *Super cap 10* Iſaiæ, *Inducit ſuper mentem magnam,* S. Baſilius. qui verò hoc magnus eſt modo, verè magnus non eſt: quin potiùs eò quòd magnum ſe credat, deprimitur, minoratur, omnique meriti ſui claritudine priuatur. Hoc porrò de ſeipſo Pſalmographus teſtatur, aitque nihil ſe huiuſmodi de ſe vmquam ſenſiſſe; *Non ambulaui*, inquit, *in magnis, nec in mirabilibus ſuper me; ſi non humiliter ſentiebam, ſed exaltaui animam meam.* *Pſal. 130.* Imitatus eſt hoc Ioannes noſter, intraque contemptus ſui limites conſiſtens, ac nihili ſui conſiderationem ſemper præ oculis habens, magni numquam quid de ſe ipſo ſenſit, ſed humilitatem in omnibus paſſim prætulit. quam ſanè adeò ipſe eminentem habuit, vt pro Meſſia habitus, atque, vt D. Auguſtinus *Tract. 4. in Ioan.* obſeruat, cùm hominibus imponere, iiſque certò perſuadere potuiſſet, ſe Chriſtum eſſe, nihil ſimile quid vmquam cogitarit, nedum fecerit, ſed liberè & palam omnibus, magna ſanè mentis demiſſione de Meſſia dixerit, *Non ſum ego dignus ſoluere corrigiã calceamenti eius.* Zebedæi filij, inani de ſe ipſis opinione oppleti, dextras & ſiniſtras in regno Chriſti, & ſummas identidem dignitates apud eum ambiebant; & ecce magni Zachariæ filius, qui ad illius accidat pedes, & calceos diſſoluat, indignum ſe arbitratur.

Secundò, is coram hominibus magnus eſt, qui hominum opinione ac iudicio magnus habetur. Hoc etiam magnitudinis ab hominum æſtimatione ac ſententia dependentis genus, ſummum & maximè admirabile in Ioanne Baptiſta fuit. *S. Ioannes coram hominibus magnus etiam fuit.* Primò namque tantæ creditª eſt fuiſſe ſanctitatis ac vitæ integritatis, vt plurimi eum vt Meſſiam ſuſpexerint, vti Lucæ 3. proditur. *Luc. 3.* Deinde quòd eius teſtimonio omnes ad vnum Euangeliſtæ ſint ad Ieſu Chriſti veritatem contra incredulos adſtruendam vſi: vnde liquidò pateſcit, magnum illum coram hominibus fuiſſe. Quod verò maximè mirandum eſt, ad hanc ille magnitudinem perueait, & illuſtre

hoc ſibi apud omnes paſſim nomen peperit, non miraculorũ aut prodigioſorũ operum patratione, ſed ſola vitæ ſanctimonia: quod ſanè, niſi viuendi eius ratio excellentiſsima & perfectiſſima fuiſſet, omnibuſque admirationem mouiſſet, nunquam contigiſſet.

Tertium magnitudinis genus eſt, eſſe magnum coram Deo, in quo ſolida ac genuina ſita eſt magnitudo. Et hic ille verè magnus ac clarus, qui ea habet, in quibus hæcce conſiſtit magnitudo. In eo verò ſita eſt, quòd magnus habeatur ab eo, qui falli in iudicando nequit, quiq; infinitæ cuiuſdam perfectionis & magnitudinis eſt. Tantus ſanè adeoque magnus fuit Ioannes Baptiſta, ſi quidem eius virtutem & officium ſpectemus. Officio namq; omnes qui præceſſerunt Prophetas præcelluit; teſte Redemptore ipſo, qui apud Lucam hoc de illo fert iudicium, *Maior inter natos mulierum Propheta Ioanne Baptiſta nemo eſt.* Quoad virtutem verò & ſanctitatem magnitudo eius eluxit primò per admirabilem illam pœnitentiam, per incomparabilem vitæ puritatem, per ſummam animi demiſſionem, per prædicandi zelum, & auſteram triginta annorum ſpatio in deſertis Palæſtinæ, vitæ conuerſationem. Vnde meritò de illo dixit Zachariæ Angelus, *Erit enim magnus coram Domino.* Sceleſtus porrò ac nefarius Herodes hanc imminuere magnitudinem dum cogitat, illi caput præſcindi iubet: verùm caput, quo nullum exſtitit ſapientius, prudentius, ac ſanctius.

Luc. 7.

Richard. Brixienſ.

Pictor quidam ingenioſus expreſſit aliàs hominem quadruplici inſtructum capite, cùm tamen nonniſi vnicum ſingulis natura attribuat. Primo nomẽ erat prouidentiæ, ſecundo ſapientiæ, tertio virtutis, & poſtremo fortunæ: quæ portentoſa imagine deſignabat, quatuor hæc concurrere & coniungi debere, ad perfectum aliquod caput conſtituendum. Cui verò dubium ſit, quin huiuſmodi Ioannis noſtri fuerit caput, & quadruplex hæc perfectio pariter in illo concurrerit? Quem enim vmquam vidit orbis, qui maiori fuerit illo donatus prouidentia, qui etiam altiori & eminentiori ſapientia? Miſſus quippe à Deo eſt, ad ſcientiam non vni dumtaxat prouinciæ, vti ceteri Apoſtolorum, ſicut Petrus Romæ, S. Andreas Achaiæ, S. Thomas Indiæ, ſed orbi vniuerſo communicandam. *Hic venit in teſtimonium, vt teſtimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum.* quin etiam illum teſtatus eſt Zacharias pater veniſſe *ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius.* Quis etiam maiores ſibi aſſiduo exercitio virtutes comparauit? hinc Angelus eſt cœlitùs nominatus, & terræ eum incolæ vt Deum ſuſpexerunt. Adeò autem fortunatus exſtitit, vt mox illo nato, dicere vicini cœperint, *Quis, putas, puer iſte erit?* Quàm meritò ergo de illo dici illud Sapientis poteſt, *Benedictio omnium gentium ſuper caput eius?*

Emblema ad exprimendum caput ſapiens.

Ioan. 1.

Prou. 10.

Hæc igitur, auditores, vita & mors, laudes & aduerſitates, benedictiones & perſecutiones, prædicationes & martyrium S. Ioannis Baptiſtæ. Ab hoc ergo armamentario omnigena iam arma veſtrum eſt educere, ad vos ipſos contra carnem, mundum, & diabolum defendendos. E regio hoc horto omne odoriferorum & egregiorum florum genus decerpite. Hic ſcilicet turris eſt Dauid, è qua omnis armatura fortium & panoplia dependet, ab hoc concionatores verbi Dei annuntiandi

Cant. 4.

tiandi zelum, peccatorum coarguendorum charitatem, & coram regibus & magnatibus ſæculi audacter concionandi animum ac libertatem diſcant: Eremitæ & Religioſi ſolitudinis ſeruandæ leges, auſteritatis regulas, vitæ monaſticæ perfectionem: viri iuſti notent quod in mundo occurrit periculum, mulierum nequitiam, tyrannorum immanitatem, & quæ viris ſanctis in aulis Principum immineant diſcrimina: Dei ſerui conſtans hic obſeruent propoſitum ad omnia pro Dei amore æquanimiter toleranda, cruces & tormenta patienda, cruciatus & ſupplicia perferenda, & ſi neceſſe fuerit, ad collum gladio ſubmittendum, vitamque, ſi ſe offerat occaſio, eius nomine exponendam, à quo eamdem acceperunt.

Tu verò Deus æterne ac viuens gratiam nobis præſta, vt tam præclaro in ludo tam egregiè proficiamus. Linguam, obſecro, concede ad verbum tuum interritè annuntiandum, zelum ad errantes corrigendos, conſtantiam ad tormenta ſuperanda, & propoſitum ad omnia pro te, etiam cum vitæ diſpēdio, toleranda. Da, vt admirabilis huius filij *Zachariæ*, Angeli incarnati, & hominis Angelici, Doctoris ſolitudinis, prædicatoris Regum, terroris Herodiadum, aulicorum flagelli, tripudiorum cenſoris exemplo, tuam diſcamus iuſtitiam propugnare, gloriam & honorem diuinum zelari, animarum ſalutem procurare, ſcandalis occurrere, peccata coarguere, Herodi ſimiles reprehendere, & aduerſus inceſtus detonare. Diſcamus, inquam, ad gloriæ fiæ beati huius martyris imitationem, inſignem patientiæ virtutem, ad carceres ac ferrum, rabiem & violentiam, iniuſtitiam & iniquitatem & omnia aduerſa ferenda, etiam vitæ iacturam faciendam: ſed inprimis profundam illam humilitatis virtutem, quò nos ipſos deſpiciamus, deſpiciendo reliqua, eò quòd primus ille ad cœleſtem gloriam ſit gradus, ad quam nos Pater, nos Filius, nos Spiritus ſanctus deducere dignentur. Amen.

IN FESTO
EXALTATIONIS
SANCTAE CRVCIS.

Ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipſum. Ioan. 12.

FIGVRA.

SI veteris legis Sacerdotes magna obſeruantia & cultu in ſanctuario iuxta arcam Teſtamenti ſuſpenderūt enſem, quo Goliadæ Gethæo ceruicē Dauid adoleſcens præciderat, inuolutum poſt ephod, vt tam illuſtris facinoris inſtrumentū trophæum quodammodo foret & perpetuum tum generoſitatis Dauidicæ, tum glorioſiſſimę de Philiſthæis relatæ victoriæ monumentum: ecquid ergo mirum, Redemptoris crucem, qua ille mortem mori coēgit, ac diabolum ſubiugauit, hodie tanto cultu & honore exaltari velut magnitudinis ac potentiæ Ieſu Chriſti, illiuſq; triumphorum, ac de vniuerſo mundo ſubacto victoriarum ſignaculum, trophæum ac monumentum? Illuſtris & multis digna verbis materia eſt: verùm vt ipſe eam deduce- 1. Reg. 21.

deducere, & vos audire digni reddamini, more ſolito cœlo auxilium aduocemus, cor ſurſum extollamus, genua verò deorſum ſubmittamus, quò Spiritus Paracleti opem imploremus, idque pio Virginis glorioſiſſimæ interuentu & patrocinio, quam hanc ob cauſam Angelica voce cõpellabimus. *Aue Maria.*

Signum crucis ab omnibus gentibus cultum.

Admirabile ſanctiſſimæ, ſacratiſſimæ, & maximè venerandæ crucis ſignum; adeò illuſtre, regium, myſticum, mirabile ac regificum in ſeipſo eſt, vt permultæ gentes neſcio quo occulto pulſę motu aut inſtinctu ſummo id cultu affecerint, & maximoperè, etiam longo antè tempore quàm in orbem Redemptor aduenifſet, honorarint. Arabes namq; aſtrologiæ laude inclyti, & quorum omne ſtudium in cœlorum motu, reuolutione, curſu, actione, influxu indagando ſitum erat, inter omnes figuras, imagines, ſymbola, quæ vel ſaxis aut metallo inſculpebãt, crucis figuram imprimis magni faciebant, & ceteris præferebant, vt quidem Marſilius Ficinus auctor eſt.

Marſil. Ficin. lib. de triplici vita.

Non minoris apud veteres Aegyptios æſtimationis erat: antequam enim characterum ac literarum notas adinueniſſent, & calamis ad ſcribendum vterentur, varias rerum variarum figuras, vti arborum, animalium, lapidum ac mineralium, aliaſque plurimas exſculpebant, quas hieroglyphicas nominabant. Sed in his primum cruci dabant locum, qua vel vitam, vel ſalutis ſpem exprimebant. Hinc cariſſima illis erat, & in ſummi honoris ſignum magni Dei Serapidis pectori ab ipſis ſolita inſculpi. Vnde Ruffinus in Eccleſiaſtica ſua hiſtoria: *Signum Dominicæ crucis, inter illas quas dicunt ἱερατικὰς id eſt, Sacerdotales, litteras, habere Aegyptij dicuntur, velut vnum ex ceteris litterarum quæ apud illos ſunt elementis: cuius litteram ſeu vocabuli hanc aſſerunt eſſe interpretationem vitæ venturæ.*

Crux ſymbolum vitæ & ſpei ſalutis.

Lib. 2. cap. 29.

Idem refert & Socrates; & addit, tẽplo Serapidis, quod primarium Aegyptiorum erat numen, diruto, inter rudera & veteres ſubſtructiones, lapides quoſdam characteribus inſculptos repertos, qui crucis figuram repræſentabant, quam apud Aegyptios ſummo in honore, & vitæ ait fuiſſe ſymbolum. Simile quid refert & Petrus Crinitus.

Lib. 5. hiſt. cap. 17.

Erant hæc præſagia ac velut ſigna præambula honoris & reuerentiæ, quã ſanctæ huic & ter venerabili cruci olim vniuerſalis redditura erat Eccleſia; eò quòd ſalutis hæc humanæ, cœlorum reſerationis, publicationis pacis, remiſſionis delictorum, & totius mundi redemptionis fuerit inſtrumentum. Præit hic mihi Apoſtolus Paulus dicens, *Benedictus Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui gratificauit nos in dilecto filio ſuo, in quo habemus redemptionem per ſanguinem eius, & remiſſionem peccatorum.*

Lib. 8. de honeſta diſciplina.

Epheſ. 1.

Vt quod dico verum eſſe comprobetis; ipſe Dei Filius, ſupremus Dominus noſter, ſanctam & admirabilem crucem ſuam in medijs Eccleſiæ caſtris, velut regium quoddam vexillum erexit, crucem inquam glorioſiſſima carne ſua conſecratam, & pretioſiſſimo ſanguine irrigatam. Vt ſic euidens fiat, eam ſolam eſſe ductricem, & candidum vexillum, ſub quo omnes Dei ſeruos ac milites generosè decertare oporteat: eſſe fidelium inſigne, Chriſtianorum omnium aquilam, ac regium Eccleſiæ ſignum: eſſe terrorem gentium, idolorum ruinam, bonorum ſecuritatem peccantium ſolamen, hominum ſimul & Angelorum gloriam, hæreticorum confuſionem, ac dæmonum formidinem.

Crux regium Eccleſiæ vexillũ.

S. Hie-

Google

Cap. 9. Ezech. S. Hieronymus in hæc Ezechielis verba, *Signa Thau ſuper frontes virorum gementium atque dolentium*, ſcribens, ait ſanè perquàm curioſè, literam hanc *Thau* Hebraico inſertam alphabeto, olim apud priſcos Rabinos crucis imagine ac figura exprimi ſolitam. addit inſuper, Sacerdotem Eſdram è captiuitate Babylonica reducem, veteres characteres aboleuiſſe, & nouos adinueniſſe, ne Hebræi & Samaritani in litterarum characterumq; efformatione coinciderent, & vt vtrorumque ſcribendi ratio diuerſa foret.

Chaſſanęus hiſtoriograph. Quin imò Chaſſanæus hiſtoricus inſignis, *Thau* ait ſignum ac veluti vexillum vniuerſi populi Iſraël fuiſſe, vti Romanorum aquila. In huius rei figuram mundi Redemptor diſcipulos ſuos per vniuerſum orbem Euangelium diuulgaturos emittens (vti olim prædixit Iſaias) inter cætera hoc illis inunxit dicens: Iſai. 13. *Super montem caliginoſum leuate ſignum, exaltate vocem, leuate manum*, id eſt, per vniuerſum orbem infidelitatis tenebris ac caligine oppletum prædicate non minùs opere quàm verbis: quaſi diceret, Non verbis modò prædicate, nec ſatis ſit etiam doctrinam operibus manuum, id eſt, miraculis, confirmaſſe; verùm etiam crucis ſignum extollite, ipſumq; apud omnes terræ nationes glorioſum & admirabile reddite.

Quidquid in cruce Chriſtus fecit, eidem cruci attribuitur. Verè & reapſe hæc Prophetia adimpleta fuit. Crux namque adeo glorioſa facta eſt, tantaque afficitur veneratione, vt quidquid in eadem Chriſtus eſt operatus, omnes quos per eamdem cōparauit theſauros, & omnes honorum titulos, quos in eadem nactus eſt, vni cruci aſcribamus, eamq; omnia hæc operatam dicamus. Docuit hoc me S. Auguſtinus, qui non aliter de cruce, quàm de crucifixo Chriſto Ieſu loquitur, eique non minùs ſalutis noſtræ bonum ac ſalutem, quàm Meſſiæ attribuit, *Crux*, inquit, *de erroribus nos liberauit, ſedentes in tenebris & in vmbra mortis illuminauit, ac nos Deo coniunxit*, & eidem, quem toties delictis & ſceleribus offendimus, reconciliauit. Aug. N.

O mirabilia! ò myſteria! Quemadmodum in incarnationis myſterio humana natura in tantum exaltata eſt, vt propter vnionem hypoſtaticam, quæ inter diuinam & humanam naturas reperitur, per ipſam idiomatum cōmunicationem, quidquid vni conuenit, conueniat & alteri; & propter admirabilem hanc communionem humana natura adeò extollatur, nobilitetur, ac potēs fiat, vt quamuis è ſeipſa nihil omninò ſit, omniū nihilominus attributorum, titulorum, qualitatū, ac perfectionum diuinarum participet, quin imò Deus, Saluator, Creator, omnipotens, ſummè bonus, ſummè infinitus dicatur, aliiſque diuinis nominibus donetur: Non aliter etiam in myſterio paſſionis, ſacra Ieſu Chriſti crux, propter eximiam illam eius cum filio Dei vnionem adeò magna, potens, illuſtris, inclyta, honorabilis, admirabilis, adorabilis, ſancta, ac venerabilis reddita eſt, vt, etſi non niſi rude & impolitum ipſa ſit lignum, quin imò infamiæ ac probri nota, ad tantum tamen honorem euecta ſit, vt quidquid de Chriſto dicitur crucifixo, quidquid in eius accidit morte, quidquid eiuſdem nobis paſſio repræſentat, ei velut ipſi auctori aſcribatur; atque, vt crucifixum compellamus, ita & crucem eiuſdem ſalutemus, *O crux aue ſpes vnica*; qua Saluatorem inuocatione, eadem & crucem imploremus, & quo cultu vnum, eo & aliam afficiamus. Crux ergo omne Ec- Crux mirificè ex altata in paſſione filij Dei.

cleſiæ decus eſt, ornamentum, & gloria.

Myſticè olim Dei ore, in huius rei figuram prædixit Iſaias, *Figam illum paxillum in loco fideli, & ſuſpendent ſuper eum omnem gloriam, vaſorumq; diuerſa genera.* Vt verò manifeſtum fiat, de quibus Propheta vaſis loquatur, exponit Apoſtolus Timotheo ſuo ſcribens, *In magna autem domo non ſolùm ſunt vaſa aurea & argentea, ſed & lignea & fictilia.* Quibus Apoſtolus verbis aliud non ſignificauit, quā eſſe in regia Eccleſiæ domo diuerſa vaſorum genera, alia aurea, & argentea, id eſt, viros ſanctimonia vitæ illuſtres & ſummum perfectionis gradum iam nactos; alia verò lutea & lignea, id eſt, reliquum Chriſtianorum & fidelium cœtum. Hæc ergo vaſa, quacumque demum materia conſtent, à crucis ligno & paxillo dependent: nullum ſiquidem in Eccleſia vas eſt, homo nullus, qui non ſacra hac cruce opus habeat. Hinc Chriſtiani omnes, & animæ tam ſanctæ, quàm peccatis infames, communis illius debiti nominibus huic obſtrictæ ſunt; & tam aurea vaſa & argentea, quàm lignea & figlina, id eſt, omnes, tam perfecti, ſancti, pij, quàm incipientes & peccatores, à cruce dependent, omniſque ipſorum gloria nonniſi à ſola cruce procedit. S. Paulo, non mihi credite dicenti, *Mihi abſit gloriari niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti*; hæc etenim ſola gloriæ meæ ſubiectum. Quod verò de ſe Pauli, hoc de ſeipſis reliquorum Sanctorum fuit iudicium. omnes namque mortales cruce indigent, & redemptionis ſuæ felicitatem augusto & venerabili huic ligno acceptam ferre debent.

Iſai. 22.

2. Tim. 2.

Chriſtiani omnes à cruce dependent.

Gal. 6.

Figura ſit, quod in Exodo legimus, & deinde ab Apoſtolo in epiſtola ad Hebræos repetitum, *Etiam tabernaculum & omnia vaſa miniſterij ſanguine ſimiliter aſperſit, & omnia penè in ſanguine ſecundùm legem mundantur & ſine ſanguinis effuſione non fit remiſſio.* Omnibus hiſce cerimonijs, vt oſtendit Apoſtolus, aliud non innuebatur, quàm non laicos modò & profanos, ſed & librum, & altare, & omnia vaſa miniſterij, ſanguine emundari; id eſt, verbo vt dicam, non publicos modò & manifeſtos peccatores pretioſi Ieſu Chriſti ſanguinis lauacro, cruciſque meritis opus habere; verùm etiam ſanctos & iuſtiſſimos quoſque, Confeſſores ſcilicet, Martyres, Apoſtolos, & omnes omninò mortales. Magnus ergo crucis eſt honor, & ſublimè admodum ipſa euecta eſt.

Exod. 24.
Hebr. 9.

Quamobrem Eccleſia Catholica hæc omnia conſiderans, & quàm ingentibus ſit ipſa cruci nominibus deuincta, perſpectum habens, ſollennem illi feſtiuitatem, ſub Exaltationis eiuſdem titulo inſtituit, vt eam tam orbi glorioſam & celebrem reddat, quàm ab omnibus Chriſtianis & fidelibus adorari colique meretur. Eam ob cauſam Euangelium nobis proponit, in quo crucis ſimul & paſſionis memoria recolitur, *Ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum.* Ad dignè materiam hanc & prout oportet deducendam, bimembrem eam faciam; primò per crucis præconiorum campum diſcurram; deinde eius exaltationem & feſtum hoc concernentia proſequar.

Principio ergo ſanctiſſimæ ac ſacratiſſimæ Ieſu Chriſti crucis maieſtas, excellentia, dignitas tanta tamq; admirabilis eſt, vt eam iam inde ab orbis primordijs.

Crux diuerſimodè adumbrata.

Digitized by Google

mordijs diuerſimodè in ſacris Litteris figuratam adumbratamque conſpiciam. Nam in ipſo Geneſeos limine
Gen. 2. præſtans illa vitæ arbor, in medio paradiſi terreſtris conſita, crucis arborem mihi repræſentare videtur; quæ Ieſum Chriſtũ in ſe ferens, vitę fructum protulit, & in monte Caluariæ fixa, deinde in mundi medio conſita fuit.

Gen 6. Noë arca, mundi reliquias ab inſurgentibus diluuij vndis conſeruans, crucis mihi etiam virtutem deſignat, cùm per eamdem verus Noë mundum vniuerſum furibundo æternæ damnationis diluuio eripuerit.

Gen. 8. Inde vlteriùs progreſſus, & oculos in viridantem illum oliuæ ramum conijciens, quem in pacis ac reconciliati
Gen 9. cum Deo mundi, & aquarum ſubſidentium ſignum columba redux attulit; deinde & reſpiciens arcum illum diuerſicolorem in aëre promicantem, quem fœderis ſui cum hominibus eſſe Deus notã voluit; ipſe mihi perſuadeo, duo hæc crucis Dominicæ ſymbola fuiſſe: quæ, vt egregia quædam oliua, pacis noſtræ ſignum fuit, ac teſtimonium irati numinis furorem pacatum eſſe; & velut admirabilis quædam iris, fœderis & reconciliationis inter Deum & homines, inter creatorem & creaturas initæ teſſera.

Gen. 22. Progredienti porrò longiùs, & pro-
Gen. 28. piùs intuenti tum lignum ſacrificij A-
Gen. 32. brahamici, tum ſcalam Iacob, tum et-
Exod. 4. iam baculum, in quo Iordanem fluuium tranſuadauit, deniq; etiam Moſis virgã; ilicò in mentem venit, hæc omnia arboris crucis ſigna prænunria exſtitiſſ: quæ modò lignum ſacrificij Ieſu Chriſti in eius paſſione; modò ſcala in cœlum erecta, quò per eamdem in cœlum aſcendamus; modò baculus regis Patriarcharum, quo vndantem tot pœnarum torrentem tranauit; modò denique & virga fuit, quæ peccatorum ſerpentes penitùs deuorauit, & tot eſt operata prodigia.

Sed nondum hic finis, quò plures cõparationes produco, cò & aliæ plures nihil minùs quærenti occurrunt, quæ etiam omnes particularia myſteria re-
prę̃ſentant. Cùm enim contemplor per- Num. 21.
ticam illam oblongam ſerpente æneo Exod. 16.
in deſerto præfixo, lignum item aquas Ioſ. 5.
amaras dulcorãs, clypeum illum Ioſue, Io. 21
funiculum quoque coccineum è domo Iudic. 6.
Rahab dependentem, Torcular illud 1. Reg 4.
Gedeonis, currum Philiſthinorum, ba- 1. Reg. 18.
culum illum Dauidicum, quo coloſ- Eſth. 15.
ſeum illum Goliadam ſolo proſtrauit, aurean illam Aſſueri Regis virgam, denique ſignum Dei viui, cuius Apocaly- Apoc. 7.
pſis meminit; non poſſum, quin credam, hæc totidem eſſe notas, & myſtica velut emblemata, ad crucis mirabilia denotanda, vtpote quæ ſemper & fuit, & eſt, & erit vbique & in omnibus admirabilis.

Ipſa namque Chriſtianorum ſpes eſt, Crucis
deſperantium ſecuritas, in tempeſta- elogia
te agentium, & procellis vndiquaque agitatorum portus, ægrorum & clinicorum medicina, ſcelerum effugatio, ad ſanitatem recuperandam remedium, mortuorũ vita, impietatis proſcriptio, blaſphemiarũ exilium. Crux eſt imperuius aduerſus inimicorũ rabiem vmbo, regium ſceptrum, pulchritudinis diadema, virga potentiæ, fidei propugnaculum, ſenectutis ſcipio, cœcorum ductrix, & in tetra caligine verſantium lumen. Crux eſt ignorantium doctrina, paruulorum diſciplina, peccati abolitio, pœnitentiæ exemplum, vitæ reconciliatio, mortis ſolutio, & regni cœleſtis clauis.

Digitized by Google

Crucis Epitheta.

Ipſa noctu excubatrix eſt, interdiu arx & vallum, lucis columna in tenebris, ſupplicum refugium, amicorum ſolatium, in tentationibus auxilium, in affl ctione ſuppetię & fulcrum, in neceſſitatibus lenimentum, in mari directio, in ærumnis ac malis refocillatio. Ipſa imbecillium robur, meticuloſorũ animatio, laborantium quies, indigorum alimonia, ieiunantium refectio, nudorum veſtis, & pauperum omnium decus & ornamentum.

Qualitates & tituli crucis.

Crux rurſus viduarum protectio, orphanorum tutamẽ, minorum tutela, magiſtratuum gloria, ſapientium academia, Chriſtianorum Philoſophia, Sanctorum omnium Theologia, Angelorum ſtupor, Regum potentia, militum victoria, Pontificum gloria, Religioſorum profeſſio, Anachoretarũ dulcedo, & omne Virginum delectamentũ.

O mirabilia! finem non inueniam, niſi vno velut ſub faſce vniuerſa complectendo dixero, crucem eſſe totius vniuerſi miraculum, terræ benedictionem, rerum publicarum cuſtodiam, regi oru n ſecuritatem, Eccleſiæ armamentarium; eſſe Scripturarum ſummarium, legis compendium, prophetiarum finem, ſanctorum Sacramentorum ſcaturiginem, myſteriorum originem, Ieſu Chriſti triumphum, ſcientiarum & virtutũ ſcholam, & omnium ſi quæ vmquã in mundo euenere miraculorũ ac prodigiorum coronidem ac complementũ.

Crux tabula poſt naufragium.

Crux denique enatantibus poſt naufragium tabula eſt: iuſtitiæ namq; originarię cymba diffracta, & ad protoplaſtæ peccati ſcopulos illiſa, triſte omnes in miſero hoc pelago primo parente pereunte naufragium fecimus. verùm Chriſti crux au xilij tabula eſt, quæ poſt feralem hanc nauis iacturam & ſubmerſionem, ad æſtus impulſum agitationéq; hinc inde in procelloſo hoc oceano iactatis offertur, vt ventorum rabiem declinent, tempeſtates euitent, vitamque in tam præſentaneo periculo periclitantem in tuto collocantes, ad optatum alterius vitæ portum enatare queant.

Ad hæc, crux ſcala eſt, cuius adminiculo in cœlum penetremus; cœlum quippe ſublime erat ac longè diſſitum; ſcala proinde quærenda etiam altiſſima, per quam eôdem homo aſcendat. Hanc Deus ipſe adinuenit, filijque ſui crucem ſcalæ huius vſum ſupplere voluit: cuius imago exſtiterat ſcala illa, quam in Geneſi conſpexit Iacob ſtantem ſuper terram; & cuius cacumen intra nubium abdita penetraret. O admirabilis Dei prouidentia & ſapientia! dum ex ſcala, per quam latrones & malefici ac perduelles ad æternam deſcendebant mortem, ſcalam fecit, per quam iuſti ad vitam aſcenderent ſempiternam. Sic enim Philoſophatur ſanctus Leo: *De inſtrumento*, inquit, *quod iniquitas Iudæorum parauit ad pœnã, potentia Redemptoris gradum nobis fecit ad gloriam.*

Crux ſcala cæli. Gen. 28. Leo ſerm 4. de paſſione.

Meminit Geneſis arboris cuiuſdam mirabilis, quæ tum boni, tum mali ſciẽtiam guſtantibus afferret, & cuius eſu primos humani generis auctores prohibuit Deus. Scio arborem hanc mille cõceptus ſuggerere, & anno toto concionaturo præbere materiam poſſe: ſed in præſentiarum mihi ſatis fuerit dixiſſe, Filij Dei crucem verè hanc ſcientiæ boni ac mali arborem eſſe: eius quippè adminiculo diſcimus, perſpicueque cognoſcimus, quantum ſit gratia ac gloria bonum, quàm enorme verò ſint peccata malum; cùm, ad illam nobis acquirendam, ab his verò nos eripiendos, verbum æternum in cru-

Crux arbor ſcientiæ boni ac mali.

ce

ce emori, & intolerabiles & grauiſſimos perpeti cruciatus oportuerit. Quicumque ergo in his materijs perfici ac ſcientia cupit, perfectéque & bonum & malum, gratiam & peccatum noſſe, in cruce ſtudeat, & arborem hanc curioſè contempletur.

Hymnus Eccleſiæ in laudẽ crucis. Eccleſia crucis mirabilia & laudes proſecuta, hoc illam modo ſalutat, *Salue crux ſancta, ſalue mundi gloria, vera ſpes noſtra, vera ferens gaudia, ſignum ſalutis, ſalus in periculis, vitale lignum, vitã ferens omnium.* Meritò autem lignũ vitæ appellatur; verè namq; arbor vitæ exſtitit, non in medio paradiſi terreſtris conſita, ſed in mundi medio. Patres verò veteres, vti Cyprianus ſerm. de reſurrectione, Epiphanius libro de hæreſibus, ſanctus Auguſtinus ſermone 71. de Iſaac immolatione, ſanctus Chryſoſtomus in homilijs in Ioannem, alijque plurimi; oẽs hi inquam Patres tã Græci quàm Latini docent, crucem ſanctam, admirabili quadam Spiritus ſancti prouidentia, protoplaſtæ Adami ſepulcro impoſitam eſſe, atque exinde montem Caluariæ eſſe appellatum, eò quòd generis humani *caput* ibidem eſſet loci tumulatum, *vt vnde mors oriebatur, inde vita reſurgeret.* Et vti primum caput ex arbore vetita vetitum fructum comedens, nos omnes infecit, & in peccati abyſſum deiecit; ita ſecundum Redemptoris noſtri caput, excellenti arbori crucis ſe coniungens, nos ad ſe pertraxit, vitæque nobis fructum attulit.

Li. 10. c. vlt.

Homil. 83 *in Ioann. c.* 19.

Crux arbor vitæ varias ob cauſas. Ceterum varias ob cauſas crux vitæ dicta eſt arbor. Primò, ob fructum quem in ſe tulit, Ieſum Chriſtum inquam, qui vera eſt vita: vtporè qui de ſeipſo aſſeruerit, *Ego ſum via, veritas & vita.* Secundò propter effectus; eò quòd vitam reddat ijs, qui eamdem amiſerunt, quò

Ioan. 14.

referri queat illud è Prouerbijs, *Lignum vitæ eſt his qui apprehenderunt eam.* Vt enim arbor in paradiſo plantata virtutem habuit vitæ in hominem transferendæ, qui immortalitate aliàs perpetua non floruiſſet: ſic noua hæc arbor, ſacra inquam crucis arbor, vitæ nobis reſtituendæ poteſtatem habet. Tertiò, eò quòd vitam nobis conſeruet. Figuræ loco ſit, quòd vidiſſe ſe Ioannes dicat arborem vitæ iuxta aquas conſitam, & duobus fluuijs interiectam. Erat hoc verum crucis emblema, quæ vera vitæ eſt arbor, prope tormentorum, pœnarumque aquas ſita, & inter duos fluuios, id eſt, vtrumque teſtamentum media: prædixerunt namque eam Prophetæ, agnouerunt Apoſtoli; tum verò quòd legem quoque ſimul & Euangelium complectatur. *Prou.* 3. *Apoc.* 22.

Eia ergo, Chriſtiani auditores, animos cogitationeſque ſuſtollite, & cùm hæc auditis verba, *Cantate Domino canticum nouum, quia mirabilia fecit: notas facite in populis adinuentiones eius;* Arbor quæ infamiæ mortiſque eſſe ſolebat occaſio, diuinitùs eius naturâ immutatâ, gloriam nobis ac vitam vice verſa attulit. Dicite mihi obſecro, ſi quæ in mundo arbor daretur, quæ, cùm hactenus naturalem pro more fructum tuliſſet, naturâ commutatâ, alium eumque penitùs contrarium progerminaret; multi dubio procul ambigerent, eadem num arbor foret, vel fortè alia quæpiam; aut ſaltem, ſi eamdem & non aliam eſſe certi eſſent, non mediocriter ſanè obſtupeſcerent, & nouum hoc prodigium mirarentur. Nec profectò ſine cauſa; nam iuxta Euangelicum teſtimonium, ex fructu arbor cognoſcitur. (*à fructibus eorum cognoſcetis eos*) Exempli cauſa, ſi quem rubum, nomſi ſpinas aut ſilueſtres baccas proferre ſolitum, videas

Mirabiles Dei inuentiones.

Simile.

Matth. 7.

videas ſubitò, nobiliori aſſumpta conditione, poma aurea & cidonia ex ſe vulgò progignere; an non æterni ſtuporis hoc cauſa foret & occaſio.

Ecce porrò, vt arbor crucis, quæ infectum prauumque maledictionis lignum ferre ſolebat; de qua nimirum in Deuteronomio ſcriptum eſt, *Maledictus omnis qui pendet in ligno*; naturam repentè & conditionem exuerit, aliamque aſſumpſerit, ac fructum protulerit penitùs contrarium, IESVM CHRISTVM videlicet, *qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius*. Arbor inquam peccati ac mortis in gratiæ ac vitæ lignum conuerſa ſit; patibulum ac ſtipes infamiæ, in pyramidem honoris, columnam triumphalem, ac victoriæ trophæum tranſierit.

Deut. 21.

Crux honoris pyramis.

Hinc ſancta crux reorum vnicum eſt aſylum, tempeſtate iactatorum portus, & peccantium omnium refugium. Adam peccato commiſſo, Domini de admiſſo præuaricationis delicto pœnam depoſcentis voce audita, conſternatus aufugit, &, vt Scriptura teſtis eſt, *ſub arbore vitæ, quæ in medio paradiſi erat, ſe abſcondit*. Ecquæ hæc fuga, Adame? ecquod ſubſidium, auxilium, ecquod tutamen, etiam aduerſus iratum Deum, exſpectas, ſperas, aut tibi ſub arboris huiuſmodi frondibus fragilibus & caducis ſpondes? Videtur verò iam tum Deus Optimus Maximus peccantium cordibus inſpiraſſe, ſibi vt perſuaderent, proprium ad vitam ſibi tutandam ac conſeruandam locum fore, ad arboris crucis pedem ſe conijcere, vtpotè quę vera vitæ eſt arbor, cuiuſque fructus ſanè perſapidus, amor eſt & patientia.

Geneſ. 3. Allegoria.

Agar vnà cum filio Iſmaele è domo herili profuga, & per deſertum vagans, cùm ad ſitim reſtinguendam aqua non ſuppeteret, viſo filium præ ſiti propè emori, dolore & triſtitia tantùm non extra mentis ſtatum rapta, ad arborem filium abiecit, dicens: *Non videbo morientem puerum*: atque ita paululum à prole recedens ſupplici Deum prece inuocat, ſui vt commiſeratione tangeretur. cui extemplò apparens Angelus ait, *Noli timere, exaudiuit enim Deus vocem pueri de loco in quo eſt*. O egregium & admirabile myſterium! vultiſne, auditores, à Deo obtinere miſericordiam, eutnne veſtri miſereri, à Dominica cruce nolite recedere, ſed eidem potiùs affixi adhæreſcite: ad hanc namque mortis euadetis diſcrimen, ibi ſitim reſtinguetis, & Angelica conſolatio affulgebit. Quòd autem Iſmaelis pueri ad arborem expoſiti vocem, non verò matris ab arbore longiùs recedentis planctum Dominus exaudierit, in eo docemur, quantum homo mereatur ad ſacræ crucis arborem gemens & plorans. ad hanc namque ſupplicationes noſtrę ac vota exaudiuntur, ad hanc afflictionibus datur auxilium, hic animæ quies paratur.

Gen. 21.

Allegoria.

Conſolatio omnis ad crucis pedē reperitur.

Elias Propheta dum impiæ Iezabelis perſecutionem & rabiem fuga declinat, & iam fugitando defatigatus ſub vmbra iuniperi ſe reclinat, quietis paululum capturus, ecce, vt ſacra narrat hiſtoria, eo loci alimentum refocillando corpori reperit: nam dum fortè fortuna circumſpicit, *ecce ad caput ſuum ſubcineritius panis, & vas aquæ*. An non igitur ipſi à mundo oppreſſi, & ab inimicis vndiquaque exagitati, ad ſacram hanc crucis arborem confugiemus, vt ibidem loci aliquam in anguſtijs & ærumnis quietem,

3 Reg. 19.

Animæ quies ad crucis pedem.

Digitized by Google

tem, in neceſſitatibus maximis recreationem & nutrimentum inueniamus? Nihil quippe ſub hac deeſt arbore, ibi ſecuritas, ibi quies, ibi mentis refectio, ibi omnis felicitas, omnis denique beatitas habetur.

Crucis laudes.

O igitur fructuoſum & perutile lignum! ô arbor ſalutaris ac beata millies! tu nempe Regis Regum ſolium fuiſti; tu ara, in qua maximum omnium oblatum eſt ſacrificium; tu theatrum, in quo funeſtiſſima, ſicubi vmquam vlla, exhibita eſt tragœdia; tu arena & palæſtra, in qua cruentum hoc inter tartarum & mundum certamen certatum eſt; tu denique iuſtitiæ pegma, in quo mors vitam, diabolus tyrannidem, peccatum malitiam, dominium caro, iucſcationem ſuam denique mundus amiſit.

Cur in cruce Chriſt' mori voluerit.

Hanc ob cauſam crucem Dei filius potiſſimùm delegit, vt in ea generoſiſſima quæque facinora ſua operaretur, iiſque eamdem conſignaret, in ea pugnando mori & moriendo pugnare cupiens; idque varias ob cauſas: quarum tres hic aut quatuor potiſſimas adferam. Prima ſit, vt rationi conſentaneè, & per iuſtitiæ viam, non verò violenter, vel omnipotentiæ ſuæ vi, diabolum ſuperaret. Quoniam verò diabolus è ſuperbia & magna ſui præſumptione erigere voluerat cornua, ſeque efferre, ac velut Deus haberi; Ieſus Chriſtus è contra ſumma cum humilitate & abiectè admodum deſcendere & deiici conſtituit. Et ſanè deiecit ſe, dum ſummo cum dedecore in cruce exſpirare voluit: tum temporis namque crucis ſupplicium, Iudæorum ex ſententia, probroſum & contemptibile erat quàm maximè. atque hinc furore & rabie conciti, & odio grauiſſimo in Saluatorem acti, illud Sapientiæ identidem inter ſe aiebant, *Morte turpiſſima condemnemus eum.* Et Apoſtolus cùm de Chriſti humilitate ſcripſiſſet, *Humiliauit ſemetipſum, factus obediens vſque ad mortem;* ſufficere id eidem exprimendæ non putauit, niſi velut omnium probroſiſſimum adderet, *mortem autem crucis.* Sap. 2. Phil. 2.

Secunda; mori idcircò Dominus in cruce voluit, vt ratione ad delicti noſtri reparationem & aptiſſima & conuenientiſſima pro nobis omnibus ſatisfaceret. In ligno parentes noſtri peccarant, æquum ergo & dignum per omnia erat, vt, ſicut in ligno commiſſa erat offenſa, altero in ligno, cruce nimirum, pro eodem Redemptor Ieſus ſatisfaceret. quò reſpiciens Apoſtolorum princeps ait, *Peccata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ſuper lignum* crucis. Idcircò etiam in Præfatione canit Eccleſia, *vt qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur* in monte Caluariæ. 1. Pet. 2.

Tertia; crucem potiſſimùm delegit mortis ſuæ palæſtram; vt hoc pacto figuras omnes adimpleret, & quæ iam inde à mundi initio prophetiæ ac vaticinia præceſſerant, vera fuiſſe comprobaret; Serpẽtis ſcilicet ænei erectionem in deſerto, ſacrificium Iſaaci, immolationem Agni Paſchalis, vaccæ rufæ holocauſtum, aliaſque figuras clariſſimas: vt de prophetijs nihil dicam; quas omnes adimpleuit, ac verè ſe ſignaſſe oſtendit, dum in ligno crucis exſpirat, iuxta id Pſalmographi, *Vt iuſtificeris in ſermonibus tuis, & vincas cùm iudicaris.* Num. 21. Gen. 22. Pſal. 50.

In cruce mori Redẽptor voluit, vt patientiã nos edoceret.

Quarta & vltima; tanta cum infamia, confuſione, cruciatu, ac doloribus in cruce animam ponere voluit, vt ſuæ nobis patiẽtiæ exẽplo præiret, & eiuſdẽ edoceret exercitiũ, ſimulq; animos adderet, ad, ſi quãdo Dei honos agitur, omnia in hoc mũdo aduerſa ſumma cũ cõ-

ſtan-

ſtantia & intrepidè ſubeunda. Hinc neminem noſtrum non hiſce Prophetæ verbis compellat, *O vos omnes qui tranſitis per viam, attendite & videte* crucem, *ſi eſt dolor ſicut dolor meus*, ac proinde ſimilis patientia meæ. Et profectò vereor, ne veſtra ipſe patientia viciſſim abutar tamdiu primæ huic parti dicendo inhærens, hinc canam receptui, & ad alteram dilabar. Thren. 1.

Hodie ergo, Auditores, crux exaltatur, & ad exaltationem eiuſdem extollitur & exaltatur humanitas in terra iacens; crux exaltatur, ac diaboli faſtus & inſolentia deprimitur; hodie Saluatoris erigitur vexillum, regia potentia, victoriarum ſignum, Apoſtolorum gloria, Prophetarum ſpeculum, martyrum corona: hodie crux exaltatur, atque ideò Ieſus Chriſtus adoratur, vt Dei filius agnoſcitur, terra tremit, petræ diſfinduntur, monumenta patefiunt, mortui ad vitam redeunt, ſol deliquium patitur, caligo denſiſſima orbi incumbit, & maxima & inaudita in aciem prodeunt prodigia.

Ad crucis exaltationē Iudaiſmus & Gētilitas euanuere.

Hodie inquam crux exaltata eſt, & Iudaici ritus ac cærimoniæ abrogatæ, ethnicæ ac gentiles ſuperſtitiones proſcriptæ, fabuloſæ deorum genealogiæ euanuere, & verus veri Dei cultus & adoratio locum inuenit. Crux exaltata eſt, & vmbræ typicæ figurarum eliminatæ, veritas edocta, Sacramentorum realitates inſtitutæ, ſimulacra comminuta, idola euerſa, diaboli perterrefacti, animalium ſacrificia abolita, veteres ritus & monumenta ſuum amiſerunt vſum. Crux exaltatur, & ecce Eccleſiæ conſtruuntur, altaria ſanctificantur, cāpanilia eriguntur, Sacramenta conferūtur, peccata condonantur, cœli aperiuntur, & verbum Dei toto annuntiatur orbe.

Crux exaltata ſecundùm quatuor dimenſiones.

Verùm crux hæc eſt ſecundùm quatuor menſuras & dimenſiones, quatuor orbis partibus adaptatas, exaltata. Primò, quoad longitudinem; ad deſignandam ſcilicet patientiam & longanimitatem Dei in peccatorum pœnitentia exſpectanda, iiſque tempore quo reſipiſcant & ad mentem redeant indulgendo; vt teſtatur Iſaias dicens: *Exſpectat Dominus, vt miſereatur veſtri, parcens vobis.* Atque hanc ob cauſam paſſim in ſacris litteris longanimitas & patientia velut ſorores coniunguntur: & Pſaltes inter alia Dei nomina, *longanimem & multum miſericordem* nuncupat; longanimem inquam ad puniendos delinquentes, longanimem ad illorum pœnitentiam exſpectandam, ſed ad miſerendum quàm promptiſſimum. Iſai. 30. Pſal. 102.

Crucis latitudo ſignificat latam Chriſti caritatem.

Secundò, etiam quoad latitudinem crux exaltata eſt; vt hoc pacto Chriſti in eadem morientis amor & maximus, & latiſſimus, & immenſus, tum erga amicos, tum inimicos, erga Iudæos ſimul & Gentiles, tam in peccatores, quàm iuſtos, denique omnes vniuerſim homines, deſignaretur. Teſtatur hoc ipſe, dum ſic apud Ioannem loquitur, *Maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro inimicis ſuis.* Immenſam hanc dilectionem in cruce ipſe Dei filius nimis quàm liquidò ſpectandam dedit, in qua verè pro peccatoribus, quos habebat inimiciſſimos, vitam expoſuit. Alio item loco ad eamdem nos charitatem inuitans, Patris ſui nobis exemplum ob oculos proponit, ſolem ſuum oriri facientis tam ſuper iniuſtos quàm iuſtos, & æquali portione ſuum omnibus in genere creaturis ſine acceptione perſonarum amorem communicantis. Et profectò, qui in cruce eluxit Chriſti amor latiſſimus fuit & ampliſſimus. Ioan. 15. Matth. 5.

Ter-

Digitized by Google

Crucis altitudo ſignat iter cœlum verſus.

dinem;iter vt nos cœlum verſus edoceret: per eam namq; eodem aſcendimus; ipſa ſcala eſt, per quam eodem penetramus, quamque in ea erigi Chriſtus voluit, vt manifeſtum fieret, ſe eſſe, qui eò animas noſtras introducebat, & inde omnia ad ſe pertrahebat, ac vi quodammodo rapiebat, ſi credimus iam olim dicenti, *Ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum.* perinde ac ſi diceret, Animas in gloriam, corpora in immortalitatem inducam, & prædeſtinatos omnes ad ſalutem & vitam æternam pertraham. *Omnia traham*, id eſt, omne hominum genus, Iudæos, Gentes, Græcos, Latinos, etiam homines maximè barbaros. *omnia traham*, capitis inclinatione, brachiorum extenſione, lateris apertione, pedum fixione, & manuum perforatione; hanc nempe ob cauſam eas aperui, vt oſtendam dare me facilè; configi volui, dare miſericorditer, & perforari ſiui, dare liberaliter.

Ioan. 12.

Profunditas crucis oſtēdit myſteriorum obſcuritatem.

Crux denique profunditate exaltata eſt;vt hinc iudiciorum Domini abyſſus, inuentionum eius ineffabilitas, conceptuum arcanū, & myſteriorum obſcuritas liquidò pateſcat. Quatuor ergo hæ proportiones ac dimenſiones deſignant, quatuor orbis limites & plagas crucis huius participes fieri; ſummitatis quidem beatos, partis infimæ animas purgatorio expiandas, & duorum laterum iuſtos ſimul & peccatores in mundo agentes. Addam & alios conceptus, ſummitas crucis Ieſu Chriſti adumbrat obedientiam, pars ima humilitatem, latus dextrum miſericordiam, ſiniſtrum eius indicat patientiam. Ergo exaltari ſic voluit, vt inueniretur, agnoſceretur, adoraretur, & eo ab omnibus amore diligeretur, quo ceteros ipſe diligebat.

Hom. de ſymbol.

Euſebius Emiſſenus de crucis exaltatione agens, non aliter Chriſtum feciſſe ait, quā profligatis inimicis duces & imperatores, quibus ſatis nō eſt victoriam propalari, triumphos carmine decantari, & præclarè geſta ab omnibus paſſim celebrari, niſi inſuper eorum plagæ ac vulnera, & acceptæ bello cicatrices omnium oculis pateſcant. Ieſus Chriſtus namque magnus ille regum Rex, non diuinitatem modò ſuam & humanitatem adorari colique voluit, victorias efferri, & ſua ſtratagemata & inuentiones admirabiles deprædicari; ſed & crucem ſuam exaltari, paſſionem repræſentari, mortem immortalibus præconijs celebrari, plagas ſemper in hominum memoria conſeruari, & quidquid noſtri cauſa fecerat & tulerat, in Eccleſia ſua recoli & feſtiuitate annua ſolenne eſſe voluit: imprimis verò, vt crux ſummo ab omnibus honore & cultu afficeretur, atque hoc hodierna feſtiuitas nobis ſub eximio feſtoque ſanctiſſimæ crucis exaltationis titulo repræſentat.

Crux diuerſimode exaltata.

Cùm igitur iuxta materiam pro crucis huius exaltationis dignitate & exaltare ſtylum cupio, crucem hanc diuerſimodè ſummoperè exaltatam comperio. Inprimis ergo mirificè exaltata fuit, quòd eam Chriſtus Dominus honorarit, dum illam velut regiæ ſuæ dignitatis thronū ſelegit, in qua regnare voluit; ſeque exaltatum eſſe ait, cùm eidē affigitur, *Ego ſi exaltatus fuero.* Reges quoque nonnulli eximios & ſuperbos quoſdam thronos conſtruxere, quos cathedras, ſedes & tribunalia regnorum vocitarūt. Sic de Aſſuero in libro Eſther legitur, *Ille aūt ſedebat ſuper ſolium regni ſui, indutus veſtimentis regijs.* Antè de Salomone dictum eſt, conſtruxiſſe illum thronum eburneū, auro puriſſimo conueſtitum, atque hunc è mundi miraculis fuiſſe, vt *non ſit factum tale opus in vni-*

Ioan. 12.

Eſth. 15.

Digitized by Google

1. Reg. 10. *uerſis regnis.* Tandem ipſe regum Rex in mundum veniens crucem in eadem regalem delegit ac regni ſolium. Vnde Pſaltes ſic de eo canit, *Dicite in gentibus, quia Dominus regnauit* à ligno, & in ligno: ſic nam que legit S. Auguſtinus & alij plurimi; quam etiam lectionem confirmat Eccleſia, dũ cãnit, *Impleta ſunt quæ concinit, Dauid fideli carmine, dicens, In nationibus regnauit à ligno Deus.* Ceterũ Dauid & Eccleſia per lignum hoc S. Redemptoris crucem accipiunt, quam Dei filius in regni & imperij ſolium delegit.

Pſal. 95.

Secundò, Chriſtus crucem exaltauit, cùm eam ſic honorauit & cõdecorauit, vt quæ antea maledictionis, opprobrij, & confuſionis apud mundum, & maleficorũ infamiæ erat occaſio, modò theatrum honoris & gloriæ facta, ſupra Regum & Principum vertices elata ſit, & eodẽ latriæ adoretur cultu, quo Deus ipſe. Magis ſanè & altiùs efferri non poterat, neve eius maieſtas euchi ſublimius. In quo myſticum illud Ezechielis præſagium cõpletum fuit dicentis, *Et ſcient omnia ligna regionum quia ego humiliaui lignum ſublime, & exaltaui lignum humile: & ſiccaui lignum viride, & frondere feci lignũ aridum.* Quem locum D. Hieronymus Chriſto affixo cruci adaptat, in qua videlicet Satanæ regnum diſſipatum eſt, & Chriſti imperiũ confirmatum. Crux erat hauddubiè arbor arida, lignumq; abiectiſſimum ac viliſſimum, ſed à Ieſu Chriſto mirificè fuit exaltatum, & omnigena viriditate exornatũ.

Crux eo latriæ cultu adoratur quo Deus.

Ezech. 17.

Huic propoſito conuenienter, & ſemper ad crucis præconium, S. Auguſtinus exponit illum Pſalmi verſum, *Brachia peccatorũ conterentur;* & adiungit, *A locis ſuppliciorũ crux fecit tranſitum in frõtes Imperatorum,* & ſceptra Regum. Eodem itidem ſenſu Chryſoſtomus locut⁹ eſt, *Lignum,* inquit, *quod fuit olim viliſſimum exaltatum fuit tempore paſſionis, cũ Chriſto fuit applicatum*, quod cum quidẽ vniuerſum mundi pretium, honorem, ſplendorem ac decus in ſe continebat.

Aug. in Pſal.

Chryſoſtom.

Addit idem auctor crucem hãc in die iudicij mirificè exaltãdam, cùm in cœlo velut regium quoddam vexillum hominum ſimul & angelorum, & victoriarũ à Meſſia relatarum teſtimonium ac ſignum apparebit, quod & ipſe Dei filius in Euangelio prædixit, dicens: *Tunc apparebit ſignum filij hominis in cœlo.* Videbitur eadem tum plena gloria & maieſtate, vti olim opprobrio, dedecore, ac vituperio plena viſa fuit. Suſtinebunt & geſtabũt eam tum Angeli ac Seraphini, quæ olim à tortoribus, reis ac maleficis tractabatur, inquinabatur, ac profanabatur. Sublimis denique tum conſpicienda erit, vt iuſtis & beatis ſolatium; damnatis, deſperabũdis ac diabolis terrorẽ ac ægritudinẽ animi afferat.

Crux in die iudicij exaltanda.

Matth. 24.

Et ſanè crux, antequam in ea Redemptor exſpiraret, apud barbaros & gẽtes, imò etiam Romanos, alioquin ſapiẽtes, pios, & omni in re vtcumq; religioſos, vt infame quid, infauſtũ ac ominoſum habebatur; adeò, vt teſte Plinio, canes hi ex eadem ſuſpenderent: cuius fatuæ ſuperſtitionis hæc fuit ratio; quòd Gallis olim Capitoliũ clanculò occupantibus, canes, quorum erat allatrare, obmutuiſſent, anſeres verò clãgore ac ſtrepitu vigiles excitaſſẽt: hinc populus ille in canes iratior, eos vt proditionis in rẽp. & perfidiæ reos in furca enecabat. Suidas quoq; ad confirmandum qua abominatione Gentiles crucẽ deteſtarentur, docet, Athenienſes eius in ſepulchro, qui inauſpicato defunct⁹ eſſet fato, aliquod crucis depingere genus ſolitos, velut euidentem infortunij & nefaſtæ abominationis notã. Hodie verò ſignũ honoris eſt, à Chriſtianis adoratur, & id Chriſtus ipſe

Crux ethnicis vt infamis habita.

Plin. lib. 17. c. 26.

Digitized by Google

ipſe è plebeio & obſcuro nobilitauit, &è profano diuinum penitùs reddidit.

Crux à S. Andrea adorata.

Tertiò, ipſe mundi Seruator crucem adeò exaltauit, eam vt propè diuinā effecerit, & hominibus iuxtà & Angelis vt adorabilem propoſuerit. Sic inter Apoſtolos Andreas crucem velut ſanctū quid ſalutat, complectitur, adorat, omnemq; illi honorem & cultum defert. Paulus quoq; in epiſtola ad Galatas crucis gloriam omnium rerum mundanarū gloriæ præfert, honoribus, inquam, dignitatibus, regnis, & opibus affluentiſſimis, & ait: *Mihi abſit gloriari niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Vt enim Redemptor totam humanitatem ſuam diuinā planè reddidit, cùm eā ſibi vniuit, ita ſuo etiā modo crucē diuinitate beauit, cū in ea fixus & in eam ſublatus eſt.

Gal. 6.

Crux omnia ad ſe attraxit.

Quartò, crux nōn parum exaltata fuit, cùm per eamdem CHRISTVS omnia ad ſe attraxerit, vti & ipſe olim prædixerat apud Ioannem præſagus: *Ego ſi ſemel exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum.* Per crucem namque filius DEI omnia ad ſe pertraxit, omnia ſuperauit, & ad ſe rapuit, & totius vniuerſi ſe dominum ac principem conſtituit. Hinc mox vt de cruce depoſitus fuit, ſibi de victoria relata ac hoſtibus ſubactis, quodammodo congratulatus, ait, *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in terra.* Quin & Paulus Apoſtolus, cùm multis eius patientiam & humiliationem ad vſque mortem crucis exaggeraſſet, eam eiuſdem exaltandi & magnitudinis ac gloriæ comparatæ cauſam fuiſſe mox aſſerit, *Propter quod*, inquit, *exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen.* Per crucem igitur omnia ad ſe pertraxit; per illam namque Tartaro inſultauit, mortem pedibus ſubegit, diabolos terrefecit, infideles conuertit, Philoſophorum ora obturauit, Monarchas humiliauit, tyrannis eſt dominatus, idola ad terram deiecit, denique de vniuerſo mundo luculētiſſimam victoriam retulit. O bella noua & numquam audita! ô victorias penitùs admirabiles! Exclamem ergo cum Apoſtolo Gētium, *O altitudo diuitiarum ſapientiæ ac ſcientiæ Dei!*

Ioan. 12.

Phil. 2.

Chriſtus per crucem omnia traxit.

Libro Iudicum ſcriptum eſt, Deo à tyrannica Siſaræ ſeruitute Hebræos vindicante, in tanti beneficij agnitionem ac gratitudinem, Deboram & Barach præ gaudio in canticum ac iubilos prorupiſſe, & inter alia hæc cantico verba inſeruiſſe, *Audite reges, auribus percipite principes*: & quamobrem? *noua bella elegit Dominus, & portas hoſtium ipſe ſubuertit.* Opera cœleſtia, & admirabiles Dei effectus, *noua bella*, & inaudita prælia nuncupant; & quoniam Siſaram Regem fœmineā Iahelis dexterā confeciſſet, hanc eiuſdem cladem & internecionem ſuorum nouam bellandi rationem vocitant.

Iud. 5.

Inſolita & inaudita hæc loquendi ratio propoſito noſtro egregiè deſeruit; & nemo non opera Dei conſiderans, dicere iure meritoque poteſt, *noua bella elegit Dominus.* Tubarum ſono, rō ſecùs ac baliſtis, catapultis & ſclopetis, muros Ierichuntinos ſolo deiecit; virga Moſaica Pharaonem & vniuerſos AEgypti Principes conſternauit; aſini mandibula plurimos Philiſthæos confecit; per imbellem & rudem ouium paſtorem, Goliadam euertit, eumque vita exuit. Quod verò omnium eſt maximè admirandum, ignominioſo & probroſo crucis ligno vniuerſum ſubiecit, imperioque ſuo ſubegit orbem. Quam Dauid victoriam de-

Ioſue 6.
Exod. 3. 4. 5. 6.
Iudic. 16.
1. Reg. 17.

Pſal. 6.

miratᵘ exclamat, *Dominus regnauit, exultet terra, lætẽtur inſulæ multæ.* E quo loco, vt Tertullianus lib. 3. contra Marcionem, Sanctus Ambroſius in 1. epiſtolam ad Corinthios, Auguſtinus in Pſalmum 96. & Iuſtinus Martyr Dialogo contra Tryphonem docent, Iudæos pro ſua nequitia, τὸ *à ligno* eraſiſſe, quod originale Pſalmi huius præferebat, fit veriſimile; vt hoc pacto crucis myſterium euerterent, & quæ de eodem ſunt teſtimonia ac loca, aut penitùs ex hominum memoria tollerent, aut interpolarent.

Crux à Deo electa, vt eſſet inſtrumentum noſtræ redemptionis.

Quintò, ſummoperè exaltata crux fuit, quòd ipſa potiſſimùm à Deo electa fuerit, quæ mundi redimendi inſtrumentum foret. Per crucis enim adminiculum peccatores redempti, & Deo æterno, quem offenderant, reconciliati ſunt. Hæc Diui Pauli doctrina eſt ad Epheſios ſcribentis, *Per crucem interficiens inimicitias in ſemetipſo.* quibus Apoſtolus verbis inſinuare vult, Chriſtum Dominum ea quam in cruce ſubijt morte, omnes quæ Deum inter & hominem intercedebant, inimicitias & odia grauiſſima diſſoluiſſe. Et ad Coloſſenſes ſcribit, *Pacificans*, ſupple Chriſtus, *per ſanguinem crucis eius, ſiue quæ in terris*, quantum ad homines, *ſiue quæ in cœlis ſunt*, quantum ad angelos. Quorum inter ſe ſocietas ac neceſſitudo per paſſionem recoaluit; eò quòd iuſti per Chriſtum redempti, in angelorum ſocietatem communionemque, velut coæquales & eiuſdem iuris, admiſſi ſunt.

Epheſ. 2.

Col. 1.

Sap. 14.

Apud Sapiẽtem locus eſt, qui propoſito noſtro mirè quadrat, in quo de arca Noe Sapiens loquens ſic ſcribit, *Benedictum eſt lignum, per quod fit iuſtitia:* quæ verba potiori iure de ſancta cruce repetere fas eſt; quod in eadem & per eamdem inſignis facta ſit iuſtitia; vtpotè cùm genus humanum à captiuitate ſit diabolica, qua tyrannicè premebatur, vindicatum, & ſummo cum honore in priſtinam reſtitutum libertatem. Significauit & hoc ipſe vitæ ac veritatis fons Chriſtus, iam morti proximus, dicens, *Nunc iudicium eſt mundi, nunc princeps mundi eijcietur foras.* perinde ac ſi diceret, Iam dudum eſt, quòd mundus peſſimè habeatur, quòd eius poſſeſſionem diabolus iniquè ac præter fas & æquum violenter detineat; iam lis hæc dirimenda, iam controuerſiæ huic finis imponendus, & ſecundùm mũdum ſententia pronuntianda, legitimo illum domino ac poſſeſſori aſſignando; tyrannus, qui præter æquum & malo titulo eum poſſidebat, iam foras eliminabitur, & omni quo fruebatur dominio, depelletur.

Ioan. 12.

Crux Chriſti facta paradiſi clauis.

Sextò, an non eminenti quadam ratione crux eſt exaltata, cùm paradiſi facta eſt clauis, & vitæ æternæ reſeratrix? Sic namque eam Iſaias Propheta nuncupat; apud quem de Meſſia Pater æternus ſic loquitur: *Dabo clauem domus Dauid ſuper humerum eius.* & in Apocalypſi leges, *Hæc dicit ſanctus & verus, qui habet clauem Dauid; qui aperit, & nemo claudit; claudit, & nemo aperit.* Porrò quam humeris Meſſias tulit clauim, alia non fuit, auditores, quàm crux, quæ & cœlos reſerauit, & portas tartareas occluſit. In cuius rei confirmationem erit, quod in crucis præconia effuſus ſcribit Rabanus, *Crux Chriſti*, inquit, *clauis facta eſt paradiſi; in cuius figuram velum templi ſciſſum eſt in Dominica paſſione in duas partes, à ſummo vſque deorſum, vt legitur Matth. 27.*

Iſaiæ 22.

Apoc. 3.

Lib. de laud. S. crucis.

Matth. 27.

D. Hieronymus hæc omnia etiam habet, ſed alijs atque alijs verbis; *Sanguis Chriſti*, inquit, *clauis eſt paradiſi; in cuius rei ſignum dixit ipſe Chriſtus ad latro-*

2. part. epiſt. epiſt. 10.

Digitized by Google

Luc. 23.

latronem, cùm penderet in cruce, Hodie mecum eris in Paradiſo.

Crux dicta virtus & fortitudo Dei.

1. Cor. 1.

Septimò, vt andē ad finem paulatim deſcēdamus, mirū in modum ac ſublimi quadam ratione Chriſti crux exaltata fuit; quòd Dei virtus, robur ac potentia facta ſit. Hoc namque nomine eamdem indigetat S. Paulus; *Verbum crucis*, inquit, *pereuntibus ſtultitia eſt; his autem qui ſalui fiunt, virtus Dei eſt.* Quòd autem Dei illa ſit virtus & potentia, varijs oſtendi queat argumentis. Primò, quòd in eadem diabolum debellarit, hominem iniquæ tyrannidi exemerit, mortem euicerit. quò reſpiciens ibidem loci Apoſtolus ſubnectit, *Quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus.*

Ibidem.

Secundò, quòd eius adminiculo viri ſancti triumphum egerint, generoſè & inuicta conſtantia, quæcumque occurrebant pericula, tormenta & aduerſitates ſuperarint: quod non ſine illuſtri quadam virtute factum eſſe, ſit veriſimile. Vt enim ait Seneca, *Magni animi eſt iniurias in ſumma patientia pati.*

Seneca.

Plurima per crucem patrantur miracula.

Tertiò, per crucem tot tamque illuſtria patrari conſtat prodigia, dubitare vt nemo queat, quin magna quædam ſit virtus. Signo enim crucis ægri & morbidi ſanitatem recuperant, cæcis viſus, ſurdis auditus, claudis pedum vſus reſtituitur, mortui ad vitam redeunt rediuiui: per crucem dæmones pelluntur, Sacramenta adminiſtrantur, altaria conſecrantur, aliaq; mirabilia per eiuſdem ſignaculum peraguntur.

Quartò denique & vltimò, quòd vel ſola eius memoria potens ſit aduerſus diabolica tentamenta remedium; & vel crucis Dominicæ animo menteque meminiſſe aduerſis quaſſatam, & tentationum procella exagitatam animam tranquillare poteſt. Teſtatur hoc Origenes dicens; *Tanta eſt virtus crucis, vt ſi mente fideliter habeatur, nulla peccati praualere poſſit inuidia; ſed continuè ad memoriam eius totius peccati & mortis fugiat exercitus.*

Origenes.

Quid ergo vobis iam, Chriſtiani auditores, de ſanctæ crucis noſtræ honore videtur? quid de eius exaltatione? quid de eiuſdem mirabilibus aut cogitatis aut creditis? An non igitur meritò mundi ſeruator dicere potuit, ſe vbi ſemel in eamdem exaltatus fuerit, omnia ad ſe pertracturum? *Si ſemel exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me*, &c. ſed quo loco Vulgata noſtra legit, *omnia traham*; Græca volumina præferunt, *omnes traham*; omnes nimirum electos ac prædeſtinatos. Vnde efficiamus licet manifeſtæ reprobationis in periculo verſari eos, qui Redemptoris ſequi veſtigia detrectant, ac ſignum crucis non eo ac par eſt cultu proſequuntur, quin verò negligunt.

Crucem nō ſequi, ſignum reprobationis eſt.

Quamobrem propoſito noſtro conſentaneè in Euangelio Redemptor ait, *Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus.* In huius rei figuram vidiſſe ſe teſtatur Ezechiel, Angelo exterminatore obuios quoſque neci dante, & ſine vlla exceptione in quoſlibet ſæuiente, eos ſolos ferientis manum neutiquam ſenſiſſe, qui ſignum Thau in frontibus præferrent: Thau porrò Hebræorum littera crucis & ſymbolum & figura eſt. Innuere porrò myſterium voluit, omnes hoc charactere non ſignatos, id eſt, crucis ſignum animarum frontibus inſculptum non habentes in præſentiſſimo mortis, id eſt, damnationis æternæ, diſcrimine verſari.

Matth. 10.

Ezech. 9.

Verba hæc, *Omnia*, vel *omnes traham ad meipſum*, etiam alium in ſenſum trahi poſſunt. dicens namque Dei filius, ſe,

Digitized by Google

dum in crucem agendus eſſet, omnes ad ſe attracturum, ſignificare voluit, electos ſe omnes ad crucem perducturum, vt vnà cum ipſo eidem affigantur. Idipſum & innuit Apoſtolus ſic Galatas compellans, *Qui ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs.* Notate hic obſecro, τὸ *qui ſunt Chriſti*: qui enim ſunt mundi, verè quidem crucem ferunt, tormenta patiuntur, maximo labore conficiuntur, noctu & interdiu exagitantur, vti auari, ambitioſi libidinoſi, ac laſciui, qui diriſſima grauantur cruce: ſed nec carnem, nec vitia, nec concupiſcentias cruci affigunt, vt in eadem exſpirent; quod tamen omnes filij Dei haud grauatè præſtant. Exemplo ſit Apoſtolus, qui de ſeipſo ait, *Mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo*: eadem namque in cruce, quam geſtabat, omne peccati, paſſionum, ambitionis, vanitatis, concupiſcentiarum genus, & quidquid mundum aliquo modo ſapiebat, affixerat.

Galat. 6.

Diſcrimen inter filios Dei & mundi in ferenda cruce.

Galat. 6.

Tertius horum verborum, *omnia traham*, &c. ſenſus eſſe etiam hic poteſt: Hocce beneficio ita meos mihi ipſe deuinciam, vt ex amore, & gratanter & ſponte ad me acceſſuri ſint, & imitando mihique obtemperando me ſecuturi. Hoc item ſenſu capienda illa Lucæ verba, *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* quaſi dicere vellet, Quicumque me diligere quærit, meumque ſe clientem profitetur, quicumque acceptarum à me gratiarum memoriam conſeruat, eaſque animo aſſiduè recolit, ſuæ renunciet voluntati, meam amplectatur crucem, & me ſequatur.

Luc. 14.

S. armiger Ionathæ, vt è libro Regum primo colligere eſt; tanto affectu adeoque liberè dominum eſt allocutus, *Fac omnia quæ placent animo tuo, perge quò cupis, & ego ero tecum, vbicumq; volueris*, eamdem ſubibo ſortem, quo te cumque pericula abduxerint, indiuiduum me comitem habebis. Nec vana aut iactabundi verba: cùm eum ſit per rupes & præſentiſſima pericula, etiam per medios hoſtium cuneos ſecutus. Si fidus quidam ſeruus hero tam fidum addixit obſequium; noſtrum quilibet potiori iure & maiori occaſione, eadem mentis conſtantia, ſupremo omnium Domino, & animarum Redemptori dicat oportet, *Ego ero tecum, vbicumq; volueris*, Deus meus, per montium ſcilicet inacceſſa, per inuia rupium, imò & in cruce, in morte, & grauiſſimis quibuſque perſecutionibus & aduerſis, quæ dari aut fingi queunt. Hoc ſcilicet ſignificant hæc Saluatoris verba, *Omnes traham ad meipſum.*

1 Reg. 14.

Moralis ſenſus.

Omnes ait, eò quòd crucis & redemptionis per eam factæ beneficium omnibus omninò commune fuit tam paruis, quàm magnis, pauperibus æquè ac locupletibus, non minùs plebeijs, opificibus, & triuialibus, quàm potentiſſimis regibus ac monarchis. Egregiam huiuſce rei figuram ſuppeditat Exodus, *Primogenitum hominis pretio redimes*: quaſi dicere vellet, Volo vt omnes filij hominum, cuiuſcumque demum ſtatus, conditionis, & generis ſunt, eodem pretio, id eſt, quinque ſiclis, redimantur. O ingens myſterium! Paſtoris ouium, ac plebeij filius eodem redimitur pretio, quo patricij & regis, quinis inquam ſiclis. Denotat myſterium, omnes nos, æqualiter pariterque, ſiue inopes & triuiales, ſiue potentes aut Imperatores fuerimus, quinque ſcilicet ſacris

Beneficium crucis commune omnibus.

Exod. 13.

Serua-

Digitized by Google

Seruatoris vulneribus redimendos. Atq; hoc innuunt hæcce eiuſdem verba, *Omnia traham ad meipſum.*

Crucis conſideratio ad patientiam animam excitat.

Triplicem interpretationis miſſum iam vobis intuli, addam & quartum; *Omnes traham ad meipſum*, id eſt, crucis meæ intuitu & conſideratione, promptos eos, audaces, & ad omnia malorum laborum, aduerſitatum, pœnarumque genera meo nomine ſubeunda animoſos reddam. Vnde Apoſtolus omnes in genere Chriſtianos commonefacit, vt crucis Dominicæ tormenta & dolores ad animum reuocent, ne forte ſub graui infirmitatis humanæ onere fatiſcentes animo deficiant. Audite, quomodo Hebræos eôdem cohortetur: *Recogitate eum, qui talem aduerſus ſemetipſum ſuſtinuit à peccatoribus contradictionem, vt non fatigemini animis veſtris deficientes.* Nouerat videlicet magnus hic Apoſtolus, nihil eſſe ad afflictiones & aduerſa toleranda, & hominem ad patientiam animandum, paſſionis Dominicæ recordatione fortius aut aptius. Perſuaſum hoc ſibi quoque D. Gregorius habebat, cùm ſcribit, *Si paſſio Domini ad memoriam reuocetur, nihil eſt quod non æquo animo toleretur, &c.*

Hebr. 11.

4. Reg. 4.

In huius rei ſignum, vel figuram potiùs ſcriptum eſt, Eliſeum Prophetam paludes & lacunas Hierichuntinas naturâ inſipidas, amaras, & à Prophetis ob amaritiem bibi neſcias, ſale iniecto dulcoraſſe, potuiq; aptas reddidiſſe. Sanè tribulationum, & mundi huius aduerſorū aquæ nimis quàm amaræ ſunt & inſipidæ, ac non ſine impatiētia ac quadam mentis amaritie obbibūtur; verùm ſi conſiderationis ſal, & Crucis ac paſſionis Ieſu Chriſti memoria ijs inijciatur, ilicò dulceſcunt, & cum gaudio, conſolatione, animiq; iucunditate ſuſcipiuntur. Tam funeſtę cruentæq; paſſionis exemplum, animū vniuſcuiuſque emollit, & molliſſimos, impatientiſſimos, ac moroſiſſimos quoſque inducit & animat, vt etiam ad grauiſſimos quoſque fortunæ impetus, qui in vitæ huius ſtadio in hominem incurrunt, intrepidè excipiendos ſe parent.

Conſideratio crucis animat animas.

Hæc igitur ſancta & venerabilis crux, piæ ſanctæque animæ numquam memoriâ noſtrâ excidat, eam ſemper in animo & in mente habeamus, nec ab oculis vmquam eam abeſſe patiamur. Cùm per eam vita donati ſimus, vitam illi viciſſim noſtram, facultates, & omnes fortunas impendamus neceſſe eſt. Agnoſcens olim Pſalmographus, quibus Deo deuinctus eſſet ob recepta beneficia nominibus, ſic apud eumdē confitetur, *In æternum non obliuiſcar iuſtificationes tuas, quia in ipſis viuificaſti me.* Pſal. 118.
Idipſum ſimili in re & occaſione repetamus, dicamus & omnes & ſinguli, eademq; mentis animoſitate, *In æternum non obliuiſcar crucem tuā pie Ieſu Domine, quia in ipſa viuificaſti me.* Verè inquā per eam vitæ participes facti ſumus, per eam omnem beatitudinem accepimus, eius adminiculo in tribulationibus noſtris robur & potentiam acquirimus, vt ſcribit Apoſtolus, *Verbum enim crucis pereuntibus ſtultitia eſt; his autem qui ſalui fiunt, Dei virtus*, id eſt, robur quoddam diuinum. Potētia quippe & virtus Ieſu Chriſti in cruce ſita eſt, eò quòd per illam mundum ipſe Patri irato conciliarit, omnigenamque orbi benedictionem compararit. Per crucem & in cruce Chriſtum itidem cognoſcimus, quod & ſponſa in Canticis innuit: quo enim loco vulgata verſio præfert: *Sub arbore malo ſuſcitaui te*, alia quædam legit, *cognoui te.* perinde ac ſi dicat: 1 Cor. 1. Cant. 8.

Digitized by Google

dicat: Numquam te, cariſſime mi, clariùs perſpicaciuſq; cognoui, quàm in crucis arbore: ibi namque perſpexi & nimis quàm euidenter cognoui, ingentem, quo erga nos afficeris, amorem, & extremum quo noſtri redimendi, mundique ſaluandi flagras deſiderium.

Veriſſimum porrò eſt, animarum noſtrarum Redemptor, nulla te in re perſpici cognoſcique, quàm in cruce, meliùs. Tua perſpecta potentia eſt, cùm aquis viſus es inambulare, morbos pellere, mortuos ad vitam reſuſcitare, dæmones in fugam agere, aliaque illuſtria miracula patrare. Sapientia & ſcientia tua tum patuit, cū populum in deſerto pauiſti, in montibus docuiſti, Scripturas expoſuiſti, tam illuſtres ſcitaſq; parabolas propoſuiſti, inque Synagogis tam ſublimè de lege Moſaica diſſeruiſti. Verùm in cruce potiſſimùm tuus eluxit amor & affectus, quo humanum genus proſequebaris: ibi demum patuit, ecquis eſſes, quam ob cauſam mortem oppeteres, & quare patereris. Centurio, tuam hic demiratus patientiam, conſpicatuſque te pro inimicis ac crucifixoribus Patrem rogare, te vt filium Dei agnouit: cœlum, terra, elementa, & totus omninò orbis tuâ viſâ potentiâ, te vt creatorem adorarunt, & ſuam prodigioſis effectibus adorationem etiam quadamtenus patefecerunt, cœlum quidem deliquium ſolis patiendo, terra tremendo, elementa naturam aliam induendo, & mundus vniuerſus demirando. Nos verò infinitum, quem erga nos ibi declaraſti amorem, quæ nobis indidem comparaſti bona, vitam denique, quam nobis acquiſiſti, notantes, verum te eſſe Redemptorem noſtrum agnoſcimus, ex toto te corde ibi adoramus, & omne tibi obſequium, cultum, officiumque, velut ſupremo Domino noſtro, deferimus: tuamq; diuinam crucem amplexi, & eodem quo te ipſum adorationis ritu proſequentes, quàm humillimè tibi ſupplicamus, vt, quemadmodum illa Redemptionis noſtræ exſtitit inſtrumētum & argumentum, ſcala tandem fiat, per quam in cœlos aſcendamus: vbi æterna æternùm gloria donemur ac perfruamur, ad quam nos vnus in Trinitate Deus Pater, & Filius & Spiritus ſanctus perducere dignetur. Amen.

Chriſtus in cruce ab omnibus creaturis cognitus.

IN FESTO
SANCTI MATTHAEI
APOSTOLI, ET EVANGELISTAE.

Vidit Ieſus hominem ſedentem in telonio, Matthæum nomine, & ait illi, ſequere me. Matth. 19.

FIGVRA.

PHARAONIS Aegyptiorum regis filia, conſpecto, dum quadam die propter ripam Nili inambularet, Moyſe puero in fiſcella ſcirpea ſuper aquas magno vitæ diſcrimine expoſito, inde eum auferri, periculo ſubduci, clanculoque educari iuſſit, educatumque & iam grandi ætate in filium adoptauit, & inter primarios regni Satrapas connumerauit. Fortunatus hic euentus fuit, & ſors beatiſſima. Longè maior felicitas fuit, quòd Redemptor noſter *Exod. 2.*

Digitized by Google

noſter Ieſus, Rex Regum, dum per mundum quæritans diſcurrit, conſpecto paruum quemdam, Matthæum nomine, publicanum, ac vectigalium publicorũ redemptorem, haud procul à mari Tiberiadis, æternæ mortis in diſcrimine agere, inde eum educit, ad ſortem beatiorem vocat, inter Apoſtolos cooptat, atque inde in primos Eccleſiæ ſuæ principes aſſumit. O bonitas admirabilis! ô noua vocatio! quam vt eiuſque partes intelligatis, cœlum ſollicitemus neceſſe eſt, gratiam inde deuocaturi, & ſolitum Deiparæ patrocinium interponamus; quam idcirco cum Angelo Gabriele ſalutemus, dicendo, *Aue Maria.*

Miros verbi Dei admirabilis effectus, & opera inſignia olim demiratus meditando Pſalmographus, verbum id eſſe ait virtute plenum & magnificentia, Pſal. 28. *Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia.* Virtutem illi aſcribit, quòd peccatoribus conuertendis peraccommodum ſit; magnificentiam verò illi comitem adiungit, eò quòd inſignem Deo afferat gloriam, eiuſq; potentiæ amplitudinem magnificet, & infinitis modis exaltet.

Iſai. 55. In ipſum propè ſubiectum incidens Iſaias Propheta, mundoq; verbi diuini virtutem, & prodigioſos quos in animis mortalium producturum eſſet effectus à Chriſto Domino iam olim annuntiandum, repræſentans, cùm alijs plurimis varijſque de rebus egiſſet, ita tandem capiti finem imponit, *Pro ſaliunca aſcendet abies, & pro vrtica creſcet myrtus, & erit Dominus nominatus in ſignum æternum.* quaſi diceret, Meſſias, vt eximius quidam concionator, efficiet, vt in Eccleſiæ ſuæ viridario, territorio feraciſſimo & vberrimo ſolo, ſpinarum loco cupreſſi excreſcant, pro vrticis myrti odoriferæ, atque eximium inde Deo honorem & immortalem gloriam redundaturam. Plurimi interpretes locum hunc perſcrutantes, pro Vulgata lectione, *Et erit Dominus nominatus in ſignum æternum*; ſic legendum cenſent, *Et erit Deo in nomen & in ſignum ſempiternum*: eò quòd verbum Dei animas ad meliora traducens, carduos in roſas, ſpineta in oliuas, ſycomoros in aurea mala, vrticas in odoratas myrtos, id eſt, peccatores in iuſtos conuertendo, magni illius Dei potentiam ſublimè euehit, exaltat, immenſamq; eidem gloriam parit.

Verbum Dei illi magnam parit gloriam.

Hoc loquendi modo exponunt Cyrillus Alexandrinus, & Theodoretus, varias metamorphoſes & admirabiles transmutationes, quas in plurimis peccatoribus verbo ſuo Chriſtus Dominus eſt operatus, eos de peccatoribus ſanctos, de publicanis Apoſtolos, de Eccleſiæ perſecutoribus illuſtres & inſignes Dei amicos, & ſacrorum myſteriorum Doctores & interpretes conſtituendo. In teſtimonium Cyrilli verba adferam: *Pro ſaliunca*, inquit, *& vrtica, herbis ſpinoſis, viliſſimis & fœdiſſimis, quæ humi repunt ſurget cupreſſus & myrtus; id eſt, pro peccatoribus & hominibus vitijs coopertis, fœtidis, qui nec ſe attollebant humo, ſurgent Apoſtoli & Euangeliſtæ; pro publicano Matthæus, pro Eccleſiæ perſecutore Paulus: pro idololatris Doctores Eccleſiæ, & fulgentiſſima lumina.*

Inſignes metamorphoſes per verbum Dei factæ.

Addit Propheta hoc ipſo Dei magnitudinem celebrari, nomen & famam ipſius quaquauerſum diffundi, & immortalem identidem gloriã ei afferri. Quod eſt etiam certiſſimum: ingenti namque & eximiæ Deo gloriæ eſt, peccatoribus ſalutem afferendo; eos à tartarea captiuitate vindicare. Quin imò hoc ipſe ſibi Deus tãto ducit honori ac gloriæ, pluris vt non faciat vniuerſam hanc

Animæ ſalus honorabilier mũdi creatione.

Digitized by Google

hanc rerum machinam è nihilo producere, quàm vel vnicam animam deuiam ad ſalutis iter reuocare. Colligere hoc eſt ex hiſce Pſalmographi verbis, *Exaltare ſuper cœlos Deus, & ſuper omnem terram gloria tua.* Quamobrem? quæſo, *Vt liberentur dilecti tui.* perinde ac ſi diceret: Exiguum quid eſt ac puſillum, ſumme Deus, gloriam tibi & honorem accedere, quòd cœlos, elementa, terramque condideris; maiorem amplitudinem ac maieſtatem præferas, potentiæ tuæ brachia latiùs extendas, opera longè diuiniora ac mirabiliora, atque infinita virtute tua digniora opereris neceſſum eſt. Qualia autem hæc futura ſunt? ecquæ ad hoc peridonea reperias? *Vt liberentur dilecti tui*; vt videlicet à vitijs ſuis peccatores exſoluas, captiuitatis illorum vincula diſrumpas, compedes diffringas, delictiſq; eorumdem pro tua benignitate ignoſcas. Hinc ſcilicet omnis tuus dependet honos, nihilque eſt, quod illuſtrius præſtantiuſque tibi comparet nomen.

Pſal. 107.

Veritatem hanc ac doctrinam item eruo è ſcriptis Angelici Doctoris D. Thomæ, peccatoris iuſtificationem, & remiſſionem delictorum, maximum, glorioſiſſimum, ac præſtantiſſimum inter omnia Dei opera, cenſentis. Quæ doctrina ac propoſitio & indubitata eſt, & per Pſalmiſtam confirmata dicentem, miſericordias Dei, vti ſunt eius gratia, venia, indulgentia & remiſſio delictorum, & impiorum iuſtificatio, inter omnia Dei opera excellere & primas ferre, *Miſerationes eius ſuper omnia opera eius*, quaſi dicat, Gratiam conferre, delicta condonare, & peccatores à delictorum onere liberare, quæ ſunt opera miſericordiam ſpirantia, maiorem Deo afferunt, quàm reliqua opera eius, gloriam.

D. Thom.

Peccatorum iuſtificatio maximum Dei opus.

Pſal. 144.

Huc crediderim referenda illa Iſaiæ verba dicentis. *Dabo in Sion ſalutem, & in Ieruſalem gloriam meam*: Salutem quippe noſtram dum operatus eſt, tunc gloriam & honorem ſibi acquiſiuit. Accedit inſuper, quòd Ieroſolymis noſtram eſt ſalutem operatus, omnia redemptionis noſtræ myſteria ibidem contigerunt, peccatis ibi ignouit, mundumque vniuerſum liberauit; hinc magnam ſibi indidem elicere gloriam dicitur. Nos verò inde diſcimus, maximum Dei honorem in iniquitatibus auferendis, & è peccatoribus ſanctos, exq; inimicis amicos conſtituendo conſiſtere.

Iſai 45.

Maxima Dei gloria eſt conuertere peccatores.

Rem explicabit manifeſtiùs figura. Cùm Ioab omnium Dauidicarum copiarum præfectus, vrbem Rabba de filijs Ammon cepiſſet, & Rex eiuſdem Melchom coronam auro gemmiſq; grauidam ornatamq; haberet; in prædæ ac manubiarum diſpertitione Ioabo hæc ipſa ceſſit. Sed cùm Regi ſuo ac Principi Dauidi ipſe eamdem conſignaſſet, dono lætus Dauid eã gratanter accepit, & liquefactam in aliam formam cõmutauit, capitique impoſitam publicè geſtare non erubuit, ſummæque id ſibi gloriæ duxit. Antè quidem hæc illi corona inimica erat, eamque non parum abominabatur, verùm hoſte iam ſubacto ac debellato, eâdem ipſe caput redimiuit, ſummoque ſibi duxit decori hanc ipſam geſtare. Ad eumdem prorſus modum cum Deo & peccatoribus res agitur. Deus peccatores, qui toties eius maieſtatem offendunt & contemnunt, verè horret ac deteſtatur, verùm ex quo ſemel eos ſubiugauit & ſubiecit, non exiguus inde ad ipſum honos deuoluitur, & ſingularia inde officia conſequitur. Exemplo futurus eſt Matthæus Apoſtolus, qui interim dum vectigalia vt pub-

1. Paral. 20.

Allegoria.

Peccatores cõuerſi Deo honori ſunt, & obſequium inde elicit.

Digitized by Google

vt publicanus redimeret, Deo inimicus, ſuperiſque deteſtabilis erat; verùm ex quo verbo filij Dei ſuperatus, debellatus, ac conuerſus fuit, magnam inde eſt Redemptor gloriam, & officioſiſſima obſequia conſecutus. Gloriam quidem, dum inter eiuſdem eſt connumeratus Apoſtolos, de quatuor Euangeliſtarum fuit numero, & duodecim Eccleſiæ Principum non poſtremus: obſequium verò dum eius legem edocuit, gentes ad Deum conuertit, ipſius aduerſarios ſubegit, fidei luculentiſſimum teſtimonium dedit, myſteria eiuſdem diuulgauit, denique dum eius cauſſa obſequij vitam tormentis expoſuit.

Hęc quidem hodie pertractanda ſunt, hæc huius concionis futura materia; hoc hodierni Euangelij, cuius hoc initium eſt, *Vidit Ieſus hominem ſedentem in telonio, Matthæum nomine, & ait illi, ſequere me*, medulla & ſubſtantia. Hanc vt methodicè vobis certaque ratione deducam, ad duas eam partes reuocabo, prima Euangelij contextum, altera S. Matthæi Apoſtoli & Euangeliſtæ vitam, mortem, merita, ac pręconia complectetur.

Primò ergo Euangelica ſeries, S. Matthæi vocationem enarrans, refert Redemptorem quadam die haud procul à mari, vt animas in mundi oceano piſcaretur, inambulantē interim, dum diſcipuli in mari Tiberiadis piſces caperent, vidiſſe hominem publicanum in telonio ſedentem. Per *telonium* porrò intelligendus locus, in quo publicani, id eſt, publici tributorum, vectigalium, ac portoriorum redemptores receptoreſque ſuos nummos deponebant; vel locus, in quo hæc tributa regia portoriaque ab obuijs perſoluebantur. Erat hoc telonium extra muros Capharnaum, haud procul à mari Galilææ; eò quòd Capharnaum territorij caput, in qua publicanorum erat ærarium & gazophylacium, mari immineret.

Telonium quid ſit.

Hic igitur Redemptor hominem vidit ſedentem. O beata ac fortunata viſio; omne namque peccatoris bonum in eo ſitum eſt, quòd à Deo conſpiciatur. Oculi etenim Dei mira præſtant, & ſemper miſericordiam ſecum trahunt. Sic reipſa hoc expertus, teſtatur Dauid dicens, *Vidit Dominus, & miſertus eſt mei.* & alio loco ſic deprecatur, *Aſpice in me & miſerere mei*; quaſi diceret, Scio, clementiſſime Domine, iucundos, dulces, placidos, benignos ac miſericordes tibi eſſe oculos, ac numquam in peccatorem te aliquem eoſdem conijcere, quin ſimul miſericordiam ei præſtes: hinc ſumma animi contentione ac demiſſione te obſecro, ne rutilantiſſimos illos ſoles ac faces à me vmquam auertas, miſeriæque meæ commiſeratione ac compaſſione tangaris.

Omne noſtrum bonū à Dei viſu dependet.

Dei oculi numquam ſine miſericordia ſunt. *Pſal. 29. Pſal. 24.*

Horum oculorum virtutem perſpectam etiam habebat Iob, cùm Deum alloquens ait, *Numquid oculi carnei tibi ſunt, aut ſicut videt homo & tu videbis?* quaſi diceret, Quid, Domine, itane te meis miſerijs oculos occludere? me ne à te in ſimario iacentem & vlceroſum, & plagis ac ſanie coopertum videri, & nulla te mei ratione miſereſcere? anne oculi tibi ſanguinolenti, & ad omnem feritatem eruditi, vti oculi ſunt hominum? Dicere vult, mea quidem ſententia, Oculi tui, Domine, longè alij ſunt, & nimium quantum diſcrepantes ab oculis hominum; ſemper namque miſericordiam redolent, & ſpirant clementiam.

Iob 10.

Differentia inter oculos diuinos & humanos.

Rex ille ſanctiſſimus iuxtà ac

Digitized by Google

maximus, à Deo ſe ſuo ſeparatum, & in ſcelerum abyſſum delapſum videns, ad ipſum inclamans aiebat, *Domine quando reſpicies? reſtitue animam meam à malignitate eorum.* omne meum bonum à tuo dependet aſpectu, & calamitas mea omnis & ruina à tuorum oculorum amiſſione.

Pſal. 34.

Gen. 49.

Magnus ille Patriarcha Iacob morti iam proximus, de diuinis illis oculis, deque Meſſia venturo vaticinans, & qualis futurus eſſet aperiens, cùm ad oculos eiuſdem deſcribendos veniſſet, ſic loquitur, *Pulchriores ſunt oculi eius vino.* Noua & inaudita hactenus oculorum cum vino comparatio, non tamen extra propoſitum: per eam namque vir ſanctus denotare voluit, quòd quemadmodum vinum inebriat, & diuerſos producit effectus, homines modò exhilarando & recreando, modò contriſtando & melancholicos reddendo: ita & Meſſiæ oculos aliquibus delectationi ac ſolatio fore, benigno illos intuitu reſpiciendo, ac miſericordiam exhibendo; alijs verò triſtitiæ atque horrori, iratum ijs vultum exhibendo, inq; eorum delicta animaduertendo.

Meſſiæ oculi vino collati.

Singularis cuiuſdam oculorum Dominicorũ effectus argumentũ Matthæus noſter dabit, cũm in telonio ſedens ab ijſdem viſus, omnia deſeruit, negotijs valedixit, affectum ab ijſdem auocauit, Dei ſe obſequio dedicauit, & è pecunioſo publicano zelosus factus eſt Apoſtolus & magnus Euangeliſta. Hoc ex Euangelio colligere eſt, dicente, *Vidit Ieſus hominem.* In hoc verò factum eſt, quod in alio quopiam factum refert Sapiens. *Eſt homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens virtute, & abundans paupertate: & oculus Dei reſpexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate ipſius & exaltauit caput eius; & mirati ſunt in illo multi, & honorauerunt Deum.* An non omnia hæc in Matthæo contigerunt? an non pauper erat, at iniquitatibus diues & à virtutibus inops, dum vectigalium receptioni eſt intentus? verùm mox vt Domini Ieſu illum eſt oculus intuitus, exaltauit caput eius, ad Apoſtolatum eum ſubuexit, vnde plurimi in admirationem rapti ſunt, Deoque honorem & mille præconia decantarunt.

Mirabiles effectus oculorum Chriſti erga S. Matthæũ

Eccli. 11.

Et verè res eſt ſumma admiratione digniſſima, Dei Filium inter tot hominum millia, in publicanum quemdam oculos conieciſſe, hominis tam vilis & ſordido negotio infamis operâ vti voluiſſe, eumque tam ſublimem extuliſſe, vnum vt è principibus vniuerſi conſtituerit, de quibus dicitur, *Conſtitues eos principes ſuper omnem terram.* Obſtupeſcimus itidem, hominem hunc vocatum cuncta mox reliquiſſe, eumque opibus circumfluentem, pauperi Chriſto tam libenter & vltrò adhæſiſſe; tam ſanctam vitam duxiſſe, tanta fide Euangelicam hiſtoriam conſcripſiſſe, tanta animi conſtantia per orbem Euangelium annunciaſſe; denique mortem pro Chriſti Domini gloria tam acerbam duramque pertuliſſe. Hæc nonniſi verè cœleſtes ſunt effectus, & ſumma ſummi Dei opera, qui magnitudinem ſuam teſtaturus è plebeijs & gregarijs militibus illuſtres creare Principes conſueuit, & è rebus infimis ac humillimis maximè admiranda elicere: ſecundùm illa Pſaltis verba, *Quis ſicut Dominus Deus noſter, qui in altis habitat, & humilia reſpicit in cœlo & in terra? ſuſcitans à terra inopem & de ſtercore erigens pauperem.*

Mirabilia in S. Matthæo.

Pſalm. 112.

Atque hæc omnia ab oculis Dominicis,

Digitized by Google

minicis ortum habuerunt. Oculi etenim Dei antè detegunt & diſcooperiunt, quæ potentiæ eiuſdem manus deinde exequũtur. hiſce porrò oculis mira quædam vis ineſt; intuendo quippe aliquem, eumdem faſcinant, ad ſe trahunt, & inuitum quodammodo ad ſe diligendum impellunt. Ariſtoteles alijque docent, eſſe in rerum natura ſerpentium genus adeò noxium ac virulentum, vt vel ſolo intuitu oculiſque quempiam enecent: at oculi Dei longè aliam in ſe virtutem includunt, viuificandi inquam, vitæque hominibus conferendæ. Peccatores namque in ſanctos, mortuos in viuos, impios in innocuos, Publicanos in Apoſtolos commutant.

Oculi Dei viuificant homines.

Succino ea naturâ vis indita, vt feſtucas ad ſe attrahat, magneti verò, vt ferrum ad ſe rapiat, & locum mutare cogat: quorum effectuum proprias numquam Philoſophi dare cauſas potuerunt. Ipſe porrò Redemptor IESVS perſæpè in ſacris litteris & petra dicitur, & petræ comparatur: (*Petra autem erat Chriſtus*) ſed prodigioſa quædam reuera petra fuit, petra inquam videns & oculata: quidquid enim conſpicabatur, ad ſe rapiebat; vti hodie Matthæum, *Vidit Ieſus hominem*, cras alium; tandem & omnes, dum ait, *Ego ſi ſemel exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum*. Effectus autem tam admirabilis alia dari ratio non poteſt, quàm pura eius bonitas & miſericordia.

Succini & magnetis vis mirabilis.

Chriſtus petræ collatus.

Ioan. 12.

Hodie ergo conſpicit Matthæum *in telonio ſedentem*, haud procul à mari, apud quod commorabatur, noctu & interdiu excubans, & diligentiſſimè ſpeculãs, ne qua nauis non perſoluto portorio aut vectigali elaberetur, ſuiq; inſcij vngues euaderet. Hæc mercatorum & opulentorum omnium vitæ ratio eſt: quam egregiè & prçclarè admodum ſuis depinxit coloribus Pſalmiſta dicens: *Quaſi leo*, inquit, *in ſpelunca ſua inſidiatur, vt rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eum.* quaſi dicat, Mercatores alijque lucris & quæſtui ſitibundè incubantes, ſuis in officinis latitantes leonibus ſuo in ſpelæo latentibus perſimiles ſunt, ad incautos agricolas intercipiendos, ipſos ad ſe pellicientes, vt de ſuis mercibus quid coemant.

Mercator auarus perſimilis leoni in cauerna latitanti.

Pſal. 9.

Ieremiæ 3. Vulgatæ editionis codices legunt, *Exſpectans eos quaſi latro in ſolitudine:* ſed alia verſio pro *latro*, præfert *mercator*. Vt hinc euidenter ac liquidò appareat, latronem inter & mercatorem exiguum eſſe diſcrimen, cùm vno eodemque verbo Hebraicè exprimatur vterque. Quod vt alio argumento validiùs corroboretur, notandum, 3. Regum libro, quo loco Eliæ Prophetæ corui quotidianam alimoniam detuliſſe dicuntur, alio in textu legi, mercatores miſſus huius quotidiani adminiſtros & paratores fuiſſe. Verùm dubium hoc egregiè, vt omnia pro more, ſoluit doctiſſimus Abulenſis, dum veros coruos quotidie panem dimenſum, quem è Regis Achabi menſa clanculò tollebant, attuliſſe vult. cumque hac occaſione ceu latrones ac rapaces, vti & reuera naturâ ſunt, ibi haberentur; mirum nemini videri debet, ſi mercatorum nomine exprimantur: multi namque horum veri latrones ſunt ac fures, ac ſæpè etiam ijs deteriores, qui de inſidijs viatores incautos adoriuntur, & crumenam expilant.

Ierem. 3.

3. Reg. 17.

Verè itaque mercatorum vita adeò periculis expoſita eſt, vt Pſalmo 7. Pſaltes dicat, *Quia non cognoui litteraturam*, aut iuxta alios interpretes, *mercaturam*,

Pſal. 70.

Vita mercatorum periculis expoſita.

ram, introibo in potentias Domini: ſignificans, eos qui negotiationibus ac mercimonijs incumbunt, vix ſibi alterius vitæ ſpondere beatitudinem poſſe. Proximum enim decipere & circumuenire, bona aliena inuadere, millies interdiu deierare ac peierare, iniqua menſura ac pondere ſua diuendere, adulterinos colores pro ſinceris proponere, aliæque iniquitates ac fraudes in officinis committi ſolitæ, ſalutis acquirendæ & gloriæ æternæ adeundæ ratio non ſunt.

Zach. 14.

Zachariæ 14. quo loco cum vulgari legimus, *Non erit mercator vltrà in domo Domini*, veteres legunt, *non erit fraudulentus*: eò quòd mercaturam exercere, & decipere, ac mentiri idem propè ſint, & mendacia, fraus, & circumuẽtio vt plurimùm mercaturam ſequantur. Et ſi vel tres tantùm fraudes atque impoſturæ in vrbe occurrant, illarum duæ in officinis ac tabernis mercantium reperiẽtur. Hæc in mercaturæ negotiatorumq; vituperium, probrum, ſugillationemque dicta ſint, eò quòd Matthæus noſter eidem etiam vacaſſe videatur, vtpote ſedens in telonio, taberna, & officina, negotiationi intentus, & receptioni vectigalium onerumq; Galilææ incübens.

Fraus mercaturas ſequitur.

Sedentem in telonio. Sediſſe ſcribitur, dũ à Chriſto vocaretur, vt ita & miraculum & magna vocantis potentia declararetur. Credendum namque, S. Matthæum incredibili auri cupiditate flagraſſe; talis etenim publicanorum erat vita. Ab hoc ergo affluentiæ ſtatu ad extremam quamdam pauperiem tranſire velle, qualis hauddubiè Ieſu Chriſti erat, qui locum non habuit, in quo, teſte Euangeliſta, vel caput reclinaret; magnum quid erat & eximium, & mutatio ſanè ſingularis. ſed maiorem longè admirationem meretur, quòd ad menſam, telonium ac rationarium abacum ſedens, vocatus omnia in momento reliquerit, & ab vno extremo ad aliud tranſierit, & extemplò in alium hominem commutatus ſit. ingens hoc miraculum eſt, quodque non ſine ſingulari ipſius vocantis potentia fieri poſſe credendum eſt.

Cur Matthæus publicè vocatus in telonio ſedens.

Luc. 9.

Matthæi vocatio miraculoſa.

Deinde hoc in ſtatu eum vocare Redemptor voluit, vt ſuam in peccatoribus vocandiſ clementiam & infinitã bonitatem oſtẽderet: nam profectò inſignis clementiæ opus fuit, vocare & eligere ad Apoſtolicam dignitatem, qua inter ſpirituales nulla dignior aut eminentior, hominem tam vilibus, ſordidis & mechanicis officijs deditum. Hominem inquam à rationibus ſubducendis, vectigalibus recipiendis auocare, vt eum de Eccleſiæ Principibus conſtituat, miſericordiæ actus eſt & potentiæ.

Matthæi vocatio magnæ clementiæ actus.

Tertiò, ſedens in telonio vocatus dicitur, vt beneficij collati appareat magnitudo, habito reſpectu periculi, vnde eductus eſt. Maximo quippe Matthæus diſcrimine ereptus eſt, & maxima è cõtra gratia donatus, dum ab auri eum cupiditate aſſeruit. Inter omnia namque peccata nullum eſt aut damnoſius, aut quod hominem magis irretiat, aut arctiꝰ conſtringat, auaritiã. Vt enim cætera ad hanc veritatem adſtruendam facientia prætermittam, ſatis mihi erit in memoriam reduxiſſe illum boum (quibus auaritia repræſentatur) emptorem, cuius Euangelium meminit, qui ad nuptias inuitatus ire noluit dicens, *Iuga boum emi quinque, & neceſſe habeo probare illa*. Vt verò ſciatis, quam hoc ſit peccatum noxium ac periculoſum, memineritis dumtaxat, ipſum aliàs ab Apoſtolo idolorum ſeruitutem vocari, aliàs eumdem docere, plurimos eiuſdem occaſione à fide aberraſſe, veritati renuntiaſſe, &

Auaritiæ peccatum periculoſum valdè.

Luc 14.

ini-

inimicos & Apoſtatas Euangelij factos
1. Tim. 6. eſſe: *Quam multi ſectantes errauerunt à fide*.

Peccator in Deo ſemper confidat. Denique notat Euangelium, Matthęū in telonio ab ipſo Dei filio fuiſſe vocatum, vt inter Apoſtolos connumeraretur: vt hoc viſo exemplo, omnibus animus accreſcat, ac nemo de ſua deſperet ſalute, viſo tot peccatores peccatis grauiſſimis onuſtos & infames, offenſarum veniam & indulgentiam eſſe conſecutos. Dauid adulter, Saulus perſecutor, Matthæus publicanus, Magdalena peccatrix in ciuitate, alijque ſexcenti, qui errorem ac delicta agnoſcentes, veniamque à Deo depoſcentes, omnes tandem in ipſo gratiam, indulgentiam & infinitam miſericordiam obtinuerunt. Quod cùm reipſa Dauid eſſet expertus, omnes exhortatur, numquam vt de Dei gratia obtinē la quis deſperet; ſed ab ipſa vitæ aurora vſque ad noctem in illo
Pſal. 129. ſperet: *A cuſtodia matutina vſque ad noctem ſperet Iſrael*, id eſt, anima peccatrix, *in Domino*. cuius mox rationem reddit; *Quia apud Dominum miſericordia & copioſa apud eum redemptio*.

Sed reuoluenti mihi hæc Euangelij verba, *ſedentem in telonio*, longè alia occurrunt, mihique perſuadeo, non fruſtra eadem à Spiritu ſancto prolata eſſe, ſed vt nobis iiſdem peccati magnitudo exprimeretur. grauius quippe eſt in peccato ſedere, quàm in eo ſtare; ac peius in eo conquieſcere ac ſtare, quàm
Tres peccati gradus. Pſalm. 1. tantùm obiter ipſum attingere. Tres hoſce peccati gradus aut ſitus notauit etiam Pſaltes initio Pſalmorum. *Beatus vir qui non abijt in conſilio impiorum & in via peccatorum non ſtetit, & in cathedra peſtilentiæ non ſedit*. Abire in conſilio impiorum, eſt peccato ſe addicere, in via peccatorum ſtare, eſt in eo perſeuerare, in cathedra verò virulentiæ ſedere, eſt vitio ipſo delectari & recreari. Miſerum eſt in peccato agere, miſerius in eodem ſtare, at longè miſerrimū delectatione & voluptate animi in eodem ſedere: beatus autem ille ac ter & ampliùs beatus, qui horum graduum nullum attingit. Sanctus Matthæus verò in telonio ſuo & auri cupiditati affixus ſedebat, cùm videns illum Seruator ait: *Sequere me*; id eſt, hanc menſam relinque, & Eccleſiæ tibi meæ curam concredam; publicani munus deſere, & Apoſtolum te conſtituam; pecuniam & vectigalium tractationem abijce, & animarum tibi rationem commendabo; mundo valedic, & regni cœleſtis hæreditatem adibis. S. Matthæus auaritiæ affixus.

Sequere me: quaſi diceret: Sequere me in vita, in morte, & poſt mortem. In vita quidem à rerum temporalium quæſtu ad lucrum ſpiritualium ac perpetuò duraturarum, à mundana proſperitate ad tribulationem & aduerſa, à faſtu & arrogantia honorum & vanitatum ad humilitatis ſtatum; ab abundantia denique & ſuperfluitate rerum ſæcularium ad imum paupertatis gradum.

Secundò, *Sequere me* in morte, id eſt, ad crucem, atque inde ad vitam æternam, ad coronam ſpineam, vt exinde gloriæ coronam adipiſcaris. *Sequere me* ad regnum cœleſte: eò namque te præcedam, vt iter te edoceam ac præmonſtrem, iuxta Prophetarum oracula, ac præſertim Michææ dicentis, *Aſcendit pandens iter ante eos*. Ipſe quoq; Mich. 2. poſtea dixit, *Vado parare vobis locum*, ac regnum, *vt vbi ego ſum, illic & miniſter meus ſit*.

Tertiò, *Sequere me* poſt mortem, id eſt, in die iudicij. Tunc namque Ieſus Chriſtus in vallem Ioſaphat, vt ſummus

mus Præſes mundum vniuerſum dijudicaturus, deſcendet, & tunc Apoſtolos omnes aduocabit, ſibi vt in magno illo iudicij ſententiæque ferendæ actu aſſiſtant, ceu aſſeſſores, vti Principes & Satrapæ regni alicuius Regi aſſidere & conſulere ſimul ſolent, ſi quando magnum quid ac ſummi momenti negotium exequi deliberat. Prædixere hoc Prophetæ, atque Iſaias nominatim, dicens: *Dominus ad iudicandum veniet cum ſenibus populi ſui, & principibus eius,* i. Apoſtolis, q idcircò Principes in Scriptura appellatur; vnde Pſalmiſta, *Cōſtitues eos Principes ſuper oēm terrā.* neceverò principes vnius prouinciæ ſolū, ſed abſoluti, & omnibus terræ principatibus ac dominijs longè lateque imperitantes, quorum poteſtas atque auctoritas iiſdem quibus Eccleſia Chriſtiana limitibus continetur. Hi porrò Principes cū Rege ſuo Chriſto in die ſupremo vniuerſali iudicio intererunt: quod ijs olim à Redemptore apud Matthæum promiſſum, *Sedebitis ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael,* cùm ſcilicet mundi ſuprema fuerit dies. Huc ergo reſpiciens Redemptor, Matthæo ait, *Sequere me,* in hoc iudiciario ſcilicet honore.

Apoſtoli Chriſto aſſiſtent in die iudicij.

Iſaie 3.

Pſal. 44. Apoſtoli Principes ſunt ſuper oēm terrā.

Matth. 19.

Non autem Chriſtus ſolùm hæc vſurpat verba, ijſque peccatores ad ſe ſequendum inuitat & adhortatur; ſunt enim & alij, qui eiſdem vtuntur, peccatoreſq; ijs vocant, vt ſe ſequantur. Mundus, inquam, caro, diabolus eadem poſtulata proponunt, eodem inſtant & vrgent modo, eamdem parœneſim adhibent. Mundum quippe ſuo clienti occinere & oggerere, *Sequere me*, res eſt longè certiſſima; ſed nunquam non decipit eos, qui illi auſcultant, & ſequuntur. Hac ſuper re loquentem audite Auguſtinum, *O munde proditor, cuncta bona promittis, ſed cuncta mala profers. promittis vitam; ſed donas mortem: promittis gaudium, ſed largiris mœrorem; promittis quietem, ſed ecce turbatio: promittis florem ſed citò euaneſcit: promittis ſtare, ſed citò recedis. non ergo es diligendus nec imitandus, quoniam citò tranſis & concupiſcentia tua velut fumus euaneſcit &c.*

Mūdus, caro, dæmon, peccatores ad ſe vocāt.

Serm. 31. ad frat. in eremo.

Mundus decipit eos, ques ad ſe vocat.

Eodem item modo vnicuique occlamat caro, *Sequere me.* Sed & hæc fallax eſt & deceptrix. Idem ipſe Pater Auguſtin. eoſdem Fratres in eremo, ab eadem ſibi vt diligentiſſimè caueant, conſultò ſeduloque monet, dicens: *Caro cùm ſatiatur affluentiſſimis cibis & potibus, hortatur omnia mala facere: ipſa enim prouocat homicidia, perpetrat adulteria, committit rixas, inſerit ebrietatem, potat omnem ſeculi concupiſcentiam,* &c.

Ser. 49.

Caro ad omne malū incitat.

Nec minùs etiam diabolus nocte dieque peccatorum auribus occinit, *Sequere me:* ſed ſemper ijs imponit & fallit; ea tamen ſeculorum peruerſitas ac malignitas, vt omnes paſſim eum quàm vocantem Deum ſequantur libentiùs.

Calamitatem hanc & cæcitatem hominum quàm dolentiſſimè deplorat ſacra Scriptura, dicens: *Dimiſerunt Dominum Deum Patrum ſuorum, qui eduxerat eos de terra AEgypti, & ſecuti ſunt Deos alienos, &c.* Mundus, caro, diabolus, dij ſunt alieni, ij verò Deum relinquunt, vt illos ſequantur, qui reiecta humilitate ſuperbiam, relicta pauperie diuitias, relicto contemptu ambitionem, relicta vitæ auſteritate delitias, relicta pœnitentia voluptates, cœlo denique relicto terram ambiunt, & ſectantur terrena.

Iudic. 2.

Eadem item apud Ieremiam eſt expoſtulatio, in Sacerdotes potiſſimùm concepta: *Sacerdotes mei dixerunt, Vbi eſt De-*

Ierem. 2.

Dei de Sacerdotibus querela.

eſt Dominus? & tenentes legem neſcierunt me, & paſtores præuaricati ſunt in me, & Prophetæ prophetauerunt in Baal, & idola ſecuti ſunt, &c. Quàm tua expoſtulatio, clementiſſime & optime Deus, etiam hoc ſæculo repetenda, & ſæpiùs iterandaʔ ſi quę enim vmquam de Sacerdotibus tuis, Paſtoribus, Religioſis aliiſque Eccleſiaſticis expoſtulandi ac querendi tibi fuit occaſio, hoc certè tempore ea & maxima & vrgentiſſima fuit. nam & oculo lacrymabundo & ore gemebundo fatear neceſſe eſt, eorum partē potiſſimam neſcire ecquis ſis, & vbinam ſis. Docti in lege, & omni litterarū ſcientia exculti, te ampliùs non agnoſcunt, toties in te præuaricando deliquerunt. Prophetæ quoq;, id eſt, concionatores, cōcionati ſunt, & quotidie etiā concionantur, in Baal, i. propter mundum, ad famam, ad nominis gloriam, ad vanitatē captandam, ſtudio emergendi, ad dignitates perueniendi, ad Epiſcopatum venandum, ad Principibus & Magnatibus placendum, eorumque auribus ſeruiendo. Omnes porrò deos ſequūtur alienos, mundi ſplendorem ſectantur, carnalibus voluptatibus indulgent, vitæ commoditatibus ſtudent, & ſæculi huius proſperitates ambiunt.

His exacerbatus Deus, & hiſce malis mederi volens miſericordiam iuſtitiæ præferendo, ſic vnumquemq; noſtrum per Ieremiam ad meliorem frugem cohortatur, *Cōuertimini*, inquit, *vnuſquiſq; à via ſua peſſima, & bona facite ſtudia veſtra, & nolite ſequi deos alienos, neque colatis eos.* Illi deos alienos colunt, & adorant idola, qui verum Deum cœli relinquunt, quò mundi, carnis, diaboli caſtra ac partes ſequantur, eorumq; cultui ſtudeāt. His vos, ô coſmophili, Deus hortatur verbis, hac vos oratione compellat: & illius monitioni ipſe illam E- Ierem 35.

liæ ad Baal Prophetas olim habitā conne ſtam, dicentis, *Si Dominus eſt Deus, ſequimini eum.* Ad vos, ô mundi clientes, 3. Reg. 18.
carniſq; mancipia, idipſum identidem inclamo, Si Dominum illum ſupremum, qui in cœlis regnat, qui elementa temperat, qui vniuerſi machinam cōſeruat, & à cuius nutu arbitrioque dependent cuncta, verum eſſe creditis Deum, illius obſequio vos mancipate, ipſum adorate, ipſum agnoſcite, non verò aliū. Hinc hodierna die Matthæo noſtro ait, *Sequere me.*

Matthæi vocatio virtuoſa ac potens fuit.

Quàm verò hæc Matthæi vocatio officioſa, potens & efficax fuit? In Euangelio namq; mox ſubditur, *Et ſurgens ſecutus eſt eum.* Præuiderat hoc de Ieſu Chriſto ipſe Pſalmiſta canens, *Dabit voci ſuæ vocem virtutis.* In eo verò virtus elucet, Pſal. 67.
quòd eum è loco, è quo nonniſi quàm ægerrimè homo exire ſolet, euocauerit, & ab officio munereq;, in quo ſibi quiſquam à delinquendo difficillimè temperet, vti ſunt res nūmaria, telonia, ſubducendi cōputandiq; ratio, negotiatio, & rerum mūdanarum tractatio. Hic ergo vir, ita ad Deum conuerſus, & ab omni tēporalis negotiationis inquietudine liber, dicere meritò potuit, quod olim Iob ex pura libertate, & libera puritate à cura vitæ huius dixit, *Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus.* perinde ac ſi dixiſſet; Mox vt me Deus meus euocauit, Iob 23.
vocantem è veſtigio ſum ſecutus, pes meus illius veſtigia ſemper calcauit, cor etiam meum à cultu obſequioque illi deferendo numquam alienum fuit.

S. Matthæus ſecutus eſt vocantem Dominum nullo viſo miraculo.

Secundò in eo vocantis virtus eluxit, quòd ſecutus inde effectus planè fuerit admirabilis; eò quòd Matthæus, nullo ſigno aut miraculo vocantis conſpectō, ipſum ſecutus cōfeſtim ſit, ad vnicū eius verbum obediēs: vt eius in laudem dicere meritò Saluator mundi potuerit,

Digitized by Google

Pſal. 17. *In auditu auris obedıuit mihi.* quaſi diceret: Vix meam auribus vocem percepit, quin mihi obedire, mihique cultum deferre in animo conſtituerit.

S. Matthæus in vocatione perſeuerauit. Tertiò, ſanctę huius vocationis virtus & efficacia in eo patuit, quòd, qui non minori ſui difficultate quàm mundi admiratione vocatus erat, cùm vocantem iam ſecutus eſſet, & Publicani muneri valedixiſſet, magna animi conſtantia in ſancto hoc generoſoque propoſito permanſerit: pòſt enim ad menſam & telonium publicanorum rediiſſe non legitur, quemadmodum Petrum ad piſcatum & cymbam, quam iam deſeruerat, reuertiſſe Euangeliſtæ ſcribunt. Perfectè ergo fideliterque verba hæc, *Sequere me*, compleuit.

S. Ambr. lib. de Abraham Inter veterum Sophorum gnomas, ſententias aut prouerbia, vt teſtatur S. Ambroſius, hæc nõ poſtremo erat loco, *Sequere Deũ.* vtpotè inter omnes & præſtantiſſima & celeberrima. Quod veteres illi Philoſophi ſui temporis hominibus inſculpere ſatagebant, hoc ipſe Dei filius, ipſa Dei ſapientia, in mundum venit inducere, & hodie publicano ait, *Sequere me.*

S. Matthæus Dominum ſecutus in paupertate. Et ſane magna eum eſt promptitudine ſecutus, & omni, qua conuerſus aliquis, & ad perfectionem aſpirans, ratione Deum in hac vita mortali ſequi poteſt. Primò namq; ſecutus eſt eum in ſumma paupertate. nam de Redemptoris paupertate ſic apud eũdem Matthæũ legere eſt: *Vulpes terræ foueas habent, & volucres cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet.* *Matth. 8.* Magnæ ſanè hoc paupertatis argumētum: Matthæum verò D. Lucas ſcribit, relictis omnibus, ſurgentem, Dominum eſſe ſecutum. *Luc. 5.* In quæ verba è Ven. Beda hoc Gloſſa notat, *Matthæus reliquit propria, qui rapere ſolebat aliena.*

S. Matthæus in humilitate Chriſtum eſt ſecutus. Secundò, *ſecutus eſt eum* in humilitate: de Chriſti enim humilitate apud Matthæum legitur. *Diſcite a me, quia mitis ſum & humilis corde.* *Matth. 11.* Capite verò Euangelij ſui nono Matthæus ipſe, in magnæ humilitatis argumentum, ſe vt peccatorem deſcribit, & publicanum nominat, quiq; in telonio vectigalib⁹ colligendis incumbebat. *Matth. 9.* quin & eodem in Euangelio turpe & probroſum non ducit, Phariſæorum ſcãdalum & obloquia ſui cauſa orta referre, dum ejus in ædibus Redemptor veſceretur, murmurantium, & diſcipulis oggerentium, *Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magiſter veſter?* *Ibid.* Quibus è verbis colligere licet, publicanos apud Iudæos malè audiſſe, illorum vitæ rationem infamē fuiſſe & paſſim ſuſpectam, cùm Phariſæi ſcandalizentur, Redemptorique vitio & probro vertant, quò illorum eſſet in contubernio frequens. Sanctus Matthæus tamen, è ſingulari animi demiſſione, hoc ſe nomine indigetare, ac ſe publicanum dicere, minimè veretur, & ſuum ingenuè peccatum confitetur: cùm tamen D. Lucas, illius honori nominique volens conſulere, è reuerentia & reſpectu, nomen ipſius honeſto ſilētio inuoluat, & pro Matthæo Leui nominare ſufficere exiſtimet, ne fortè illius indicato nomine præteritæ vitæ infamiam ſimul prodat.

S. Matthæus in obedientia eſt Chriſtum ſecut⁹. Tertiò, *ſecutus eſt eum* promptâ quadam obedientiâ. Suam Redemptor prodidit obedientiam ad mortem vſque, vt de eo ſcribit Apoſtolus, obediendo *factus eſt obediens vſque ad mortem.* *Phil 2.* Eamdem porrò virtutem Matthæus patefecit, omnibus ſuis rebus ſtatim valedicendo, & quàm celerrimè ſe ijs abdicando: de illo quippe ſcribitur, *relictis omnibus ſecutus eſt eum.* In quæ verba Ven. Beda ſic commentatur: *Matthæus* *In homil huius diei.*

meri-

Digitized by Google

merito obedientiæ dum humana contemnens negotia deſerit. Dominicorum fidelis diſpenſator factus eſt talentorum. Euthymius hæc etiam exaggerat, & ait: *Admirare perfectam eius qui vocatus eſt obedientiam, quomodo neque conſultauit apud ſe. quomodo nullum ſuper ea re conſuluit amicum ſed confeſtim ſurgens ſecutus eſt eum, relicto vniuerſo mundo.* Hæc ſcilicet diuinorum horum verborum, *Sequere me*, vis, effectus & potentia admirabilis.

Euthym in Luc 9.

Simplices & indocti auditores, veſtra bona cum venia, in materiæ huius arcana profundiùs deſcendam, & conceptus meos paulò euehā ſublimiùs, quò, quib. & mens ad myſteria penetranda accuratiuſque percipienda illuminatior, & doctrina maior, etiam aliquatenus ſatisfaciam. Vobis ergo, Theologi, dictum eſto, dupliciter Deum ad ſe animas attrahere & vocare: vna vocandi ratio communis illi & ſolita eſt, alia ſingularis & extra ordinem. Scholaſtici alia vtrique dant nomina, & primam ſufficientem, alteram efficacem vocitant: qui verò vtriuſque naturam & eſſentiam notant, aiunt in prima voluntatem & conſenſum vocati, in altera vocantis conſiderandam potentiam. In prima omnia modeſtè leniterque fiunt, ſine vlla violentia, in ſecunda è contra imperiosè, ac velut coactè & violenter omnia peraguntur.

Duplex Deo vocādi animas ratio.

Rem clariùs expono, & duos hoſce appellandi modos teſtimonijs è ſacra Scriptura petitis comprobo. Quod ad primā, recordemini illius quod in Euangelio legitur, *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum.* En vocatio, ſed placida, & plena dulcedinis, ſed in quā voluntas concurrit, ſed in quam vocati requiritur conſenſus. Eſt hæc vocatio libera & voluntaria. Quod ad ſecundā, Matthæi 4. cap. piſcatoribus, exinde Apoſtolis factis ait, *Venite poſt me, & faciam vos fieri piſcatores hominum.* Ecce vocationem abſolutam, & imperium includentem, in qua ſola vocantis auctoritas & voluntas locum habet. Vt verò videatis, apparere hic aliquid vel uti violentum, adferam alia teſtimonia, & illum imprimis Ioannis 6. locum, *Nemo venit ad me, niſi Pater meus traxerit eum.* trahere, attrahere, aut raptare, violentiam ac vim denotat, ac nonniſi cum violentia poteſt intelligi. Eodem itidem ſenſu hoc adhibet Sponſa in Canticis dicens, *Trahe me poſt te curremus in odorem vnguentorū tuorū.* Quin ipſe Dei filius hunc metaphoricum loquendi modum adinuenit, modò per Prophetas dicens, *In funiculis Adam traham eos*; modò ore ſuo in Euangelio, *Ego ſi ſemel exaltatus fuero, omnia traham ad meipſum.* Quæ omnia vocationem denotant velut placidè coactā, & intermiſta dulcedine quodammodo violentam. Vt quid ſentiam, faciliùs comprehendatis, duas adferam figuras egregiè huc facientes.

Matth. 16. Luc. 9.

Matth. 4.

Ioan. 6.

Cant. 1.

Oſee 11.

Ioan. 12.

Antequam ignis ille ſcelerū Sodomiticorum ac Gomorrhæorum vindex in infamem illam Pentapolim deſcenderet, dicuntur Angeli per vrbis Sodomæ vicos obambulaſſe, & tandem Lothi domum ingreſſos, duos eiuſdem generos adhortati, vrbe vt ſe proriperent, imminens diſcrimen declinarent, de ſe in tuto collocando cogitarent. Illi auſcultare nolentes, Angelos ſibi credebāt imponere; hinc vnà cum reliquis cœleſti deflagrarunt incendio. Lothum verò, manu eiuſdem apprehenſa, vrbe exire, periculo ſe eripere, & montes petere vicinos Angeli coegerunt. Hoc exemplo duplex noſtra vocatio ad viuum repræſentata: generi ab Angelis commoni-

Gen. 19.

Duarum vocationū imago.

Digitized by Google

moniti & incitati, vt ſibi proſpicerent, vocationem ſufficientem, Loth verò compulſus & coactus vrbe egredi, efficacem denotat.

Gratia ſufficiens & efficax figura exprimitur.

Figuram aliam ſuppeditat Euangelium. Rex quidam celebres inſtituit nuptias filio ſuo, & plurimos ad eaſdem vocauit: qui cùm indignos ſe reddidiſſent, iratus rex ſeruis edixit, vt foras in vicos & capita viarum egreſſi obuios quoſque, in quos inciderent, cæcos, claudos, morbidos & paralyticos, aut alijs malis aut morbis implicitos, ad nuptias non inuitarent modò, ſed etiam intrare compellerent. Priorum inuitatio vocationem hominum ſufficiẽtem; at poſteriorum, quæ prædeſtinatorum eſt, & quæ violenter ac coactè fieri videtur, ſignat. Deus optimus maximus, magnus ille rex; in regio illo beatitudinis cœleſtis epulo ſplendidas parauit nuptias, ad quas cunctos inuitat, & eodem perueniendi ſufficientia præſtat media; electis verò ac prædeſtinatis tot tantaſque elargitur gratias, vt quaſi compellat & cogat eodem intrare; atque hoc eſt, quod ſufficientem & efficacem dicere vocationem ſolemus. Huc delapſus ſum occaſione verborum illorum Chriſti, *Sequere me.*

Chriſtus in omnia poteſtatem habet.

Horum rurſus occaſione notandum hic venit (ò docti) ex imperioſo hoc Domini mandato liquidò pateſcere, illum abſolutum ac ſupremum totius vniuerſi Dominum eſſe, & plenam in omnia, in facultates inquam, vitam, corpora ſimul & animas, quin etiam voluntates ipſas, poteſtatem atque auctoritatem habuiſſe. Præclara & manifeſta exempla teſtimoniaque ſacræ Litteræ ſuggerunt. In facultates quidem, dum nimirum Apoſtolis imperat, vt aſinam ac pullum eius adducerent, quibus Hieroſolymam ingreſſurus, inſideret; in vitam, quando tot mortuos ad vitam reſuſcitauit; in corpora, dum tot morbidorum genera ſanitati reſtituit, ſurdis auditum, mutis loquelam, cæcis viſum, claudis pedum vſum, & paralyticis mẽbrorum integritatem reddendo; deniq; in animas & voluntates, dum peccatores conuertit, mentes eorum & animos mouendo, & in interiora illorum, ad profundiſſimas vſque cogitationes, penetrando: vt in Euangelio dicitur, *Vidẽs Ieſus cogitationes eorum.* Plura hac de re non loquar; tempus enim & hora iam poſtulat, de S. Matthæo, eiuſque admirabili conuerſatione vt agamus, quam in ſecundam concionis partem reſeruaueramus. *Matth 9. Luc 5. Luc. 11.*

Hodie ergo, Chriſtiani Auditores, Eccleſia nobis S. Matthæi conuerſionem proponit, quem à menſa, telonio, & Cęſareorum vectigalium redemptione Redemptor vocauit, ſuus vt Apoſtolus foret & Euangeliſta, & à viliſſima hominum conditione ad ſummam Eccleſiæ dignitatem, qualis eſt Apoſtolica, idque teſtimonio & iudicio Pauli Apoſtoli, qui Eccleſiaſticarum dignitatum gradus recenſens, Apoſtolatum primo collocat loco dicens, *Poſuit in Eccleſia Deus primùm Apoſtolos,* e[illegible]exit. *1 Cor. 12.*

Adeò vt Matthæus è lapidib. illis ingentibus fuerit, quos Ioſue Iordanis alueo eduxit, vereque cum Pſalmographo dicere queat, *Eduxit me de lacu miſeriæ, & de luto fæcis, & ſtatuit ſupra petram pedes meos.* Vt non ſine ratione ac fundamento mihi factum eſſe perſuadeam, vt inter reliquos Apoſtolos ſeptimus numeretur, & pro ſeptimo cœleſtis Hieroſolymæ fundamento, quod ex ſancti Ioannis in Apocalypſi ſua iudicio, Chryſolitus eſt, habeatur. Meritò ergo gemma hæc Matthæo attribuitur; nam, vt Plinius auctor eſt, ipſa aurei eſt co- *Pſal. 39.*

S. Matthæus inter Apoſtolos 7. loco recenſetur.

Apoc. 21.

Digitized by Google

eſt coloris, quin & ſcintillis ardentibus rutilat: addit Iſidorus, interdum ipſam marinum colorem præferre. Eleganter porrò & natiuè Matthæi noſtri figura eſt, qui olim quidem maris, id eſt, mundi colorem retulit; cùm ſcilicet publicanum ageret, & haud procul à mari ad recipienda portoria in telonio ſederet. Deinde verò ardenti erga Deum & proximum charitate inſtar auri effulſit, & ardentes flammanteſque eiaculatus eſt ſcintillas, tum ore Euangelium annuntiando, tum manu conſcribendo, tum etiam miraculis coruſcando & fulgendo.

Lib. 37. cap 9. Lib. 36.

Ceterum Matthæi noſtri conuerſio neſcio quid maius & excelſ ētius aliorũ Apoſtolorum conuerſione includere videtur; eò quòd reliqui Apoſtolorum mundi relinquendi, & Chriſti ſequendi concepto propoſito, aliud præter retia, cymbas, nauigiola, aliaſque momenti nullius reculas non reliquerint; ipſe verò pecuniam, opes, honores, dignitatem, munia, & quidquid hominem in hoc mundo reddere magnum poteſt, deſeruit & dimiſit: in quo maiorem erga Deum amorem, maiorem mũdi contemptum, ac proinde maiorem & eminentiorem alijs virtutem conſtantiamque patefecit.

Matthæi conuerſio aliorũ Apoſtolorum conuerſioni præſtat.

Quod ad concionandi ipſius munus, & orbis portionem, quæ illi in totius vniuerſi inter Apoſtolos diſpertitione poſt Spiritus ſancti miſſionem obtigit; ſpectat; docet Origenes in Geneſin, ∴ Euſebius in hiſtoria, ·· Socrates, ∵ Dorothæus, & alij nonnulli, AEthiopiam illi ſortitione facta obtigiſſe. Auctor verò, qui Iſidori eſt nomine vulgatus, ac Beda * lib. de vita & obitu Sanctorum, Macedoniam illi & Iudæam aſſignant: at Metaphraſtes Syriam Superiorem, haud procul à magno fluuio Euphrate, attribuit. Equidem prioribus aſſentiendo, multò eſſe credo probabiliùs, Aethiopiæ illum Apoſtolum fuiſſe, ibidemque Euangelium promulgaſſe.

*∴ Lib 3. ·· Lib. 1. cap. 15. ∵ In Synopſi. * Cap. 78.*

Ipſe verò Redemptor Ieſus tanti eum fecit, eius vt domũ ſubierit ipſum viſitaturus, & illius eſſe conuiua apud reliquos publicanos voluerit. Scriptum eſt enim, *Et factum eſt diſcumbente eo in domo, ecce multi publicani & peccatores venientes diſcumbebant cum Ieſu & diſcipulis eius.* Ex Euangelio patet, duorum ex Apoſtolis ſuis illum ædes adijſſe, & in vtraque inſignia patraſſe miracula. Petri domum ingreſſus, ſocrum eius febrientem ſanitati priſtinæ reddidit: deinde Matthæi ædes intrans, publicanos & peccatores ad frugem meliorem reduxit; quod miraculorum omnium eſt mirabiliſſimum. Aliorum Apoſtolorum tecta cùm non legatur ingreſſus, inſignis dubio procul prærogatiua fuit Matthæum domi ſuæ viſitaſſe.

Redemptor Matthæi ædes adijt.

Apoſtolus hic binomius fuit; vocatus namque Matthæus eſt, & ſimul Leui. ſe ipſe Matthæum nominat, Leui Marcus & Lucas: addit Marcus Alphæi eũ fuiſſe Filium. Verùm doctiſſimus Abulenſis, qui maximarum ſemper difficultatum nodos diſſoluit, veritatemque in omnibus indagat, nonniſi vnico eum Leui nomine, antequam à Chriſto vocaretur, & publicani dum munus ageret, dictum opinatur; ſed poſt vocationem nouum Matthæi nomen aſſumpſiſſe: quã etiam Metaphraſtes in vita & Ianſenius in Concordia tuentur opinionem. Solus Hieronymus in alia concedit, docetque Matthæi proprium huius Apoſtoli nomen fuiſſe, Leui cognomen dũtaxat; *Matthæus*, inquit, *cognomento Leui.* Abulenſis iam ſupra allegatus hoc etiam veriſimile eſſe credit, & propè

Metaphraſtes in vita Matthæi, & Ianſenius in Concord. In prolog. comment. in Matth. Abulenſ. ibid.

 idem

idem ſentiens, *Leui*, inquit, *non erat nomen principale ſed Matthæus*. Dorotheus aliud quid commentans, Leui ideo cognominatum tradit, quòd è tribu Leui ſacerdotali originem duceret.

Dorotheus.

Publicanorum officium ſine peccato exerceri poteſt.

Hæc quidem quoad nomen; officio autem publicanum fuiſſe cõſtat. Dubitatur verò, num hoc muneris exercendo, Deum offenderit & peccarit. Munus quippe vectigalia exigendi, & portoria, licitum eſt, & ſine peccato exerceri poteſt. Hinc theſaurarij, nummularij, receptores, quæſtores, exactores, alijque Principum & Regum miniſtri, qui Regio ærario & vectigalibus recipiundis præfecti ſunt (quod diuini iuris eſſe cenſemus, nixi verbis illis, *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari*) tam facilè ſalutem ſuam operari hoc in officio queunt, quàm alij alijs rebus & munijs præpoſiti.

Docent Patres S. Matthæum ſuo in munere deliquiſſe. *Hom. 31 in Matth.*

Ceterũ ob neſcio quas cauſas, & rationes mihi ignotas potiſſima veterum Patrum & Doctorum modernorum pars ſcribendo docent, ſuo Matthæum in officio deliquiſſe. S. Chryſoſtomus inprimis, eius vitam & munus ſugillans, miſſus, cibos, fercula, quin imò lances & catinos, quos conuiuio, quo Redemptorem excepit, apponi iuſſit, è bonis iniquè & per rapinam partis conflata ait.

Serm. 28.

S. Chryſologus eum vt infamem & omni honore carentem traducit, dicens; *Matthæum diuitiæ fornace auaritiæ ſic coquebant, ſic alligabant vinculis cautionum, ſacculorum ponderibus ſic premebant, vt ad innocentiam leuari non valeret*. Eodem idem auctor loco, Doctorem fœnoris & vſuræ nuncupat: quod ſanè nomen peccatorem denotat, ſummamque apud homines ignominiam ac probrum dedecoroſum notat.

Ambroſ. in Luc. *In Matth. 9.*

Vlteriùs prouectus Ambroſius, alienorum raptorem bonorum nominat; ſic enim Luc. 5. ſcribit, *Propria reliquit bona, qui rapiebat aliena*, dum nimirum ſe conuerteret, vitamque mutaret. S. Hieronymus publicum vt peccatorem eum notat; *Videbant*, inquit, *publicanum, à peccatis ad meliora conuerſum, locum inueniſſe pœnitentiæ.* Idem planè ſentit Ven. Beda, Theophylactus, & alij plurimi, quos breuitatis cauſa ſilentio inuoluo.

Quales eſſent publicani. *Lib. de pudic. c. 9.*

Verùm hac in re non multum eſt difficultatis; verùm longè maior eſt difficultas, ſcire, qualeſnam eſſent publicani. Plurimi, ijque doctiſſimi, in horum deſcriptione ac notatione, grauiter hallucinati ſunt. Tertullianus primus hac in re errauit, ceteroſq; in errorem induxit, dum docuit, eos ethnicos fuiſſe & paganos: ſic enim ſcribit, *Si quis dubitat, ethnicos fuiſſe publicanos apud Iudæos, legat Deuteronomium, in quo leget, Non erit vectigal pendens ex filijs Iſrael: nec tam execrabile eſſet nomen publicanorum apud Dominum, niſi extraneum, vendentium ipſius cæli, & terræ maris tranſitus.*

Epiſt 146. ad Damaſum. *Luc. 10.* *Luc. 7.* S. Matthæus verè Iudæus erat. *Matth. 5.*

Huic contradicit Hieronymus, eiuſq; opinionem iugulans docet Matthæum circumciſum fuiſſe, & origine Iudæum, vti & ille publicanus, qui Lucæ 10. tanta animi demiſſione in templo Deum precabatur, verus Iſraëlita erat. Sententiam probat illo Lucæ loco, *Omnis populus audiens, & publicani iuſtificauerunt Deum, baptizati baptiſmo Ioannis.* Si ergo baptizati fuerint, ethnicos fuiſſe non fit veriſimile. Deinde credibile nõ fit, imò nec veriſimile, liberum Ethnico in templum Iudaicum aditum patuiſſe, imò vel Chriſtum cum Gentilibus & Ethnicis comediſſe; quo facto in legem peccaſſet, non verò adimpleſſet: longè ſecùs ac de ſeipſe ait, *Non veni*

ſoluere

Digitized by Google

ſoluere legem, ſed adimplere. Nouæ confirmationis loco accedat, Matthæum verè Iudæum fuiſſe, quòd nullū alienigenā, Ethnicum, vel Gentilem in Apoſtolos Redēptor aſſumpſerit, ſed omnes è Galilæa oriundos; quod & teſtimonio Scripturarum, & ipſorum conciuiū ac cōtribulium comprobari queat dicentium, *Ecce oēs qui loquuntur, Galilæi ſunt?*

Act. 5.

Publicani ergo, vt quidem Vlpianus Iuriſconſultus in digeſtis docet, à publico ſunt denominati, idq; ob publica quæ exercent munia, quos deinde tit. 4 de public. & vectig. l. *Quantæ*, ſic deſcribit, *Publicani ſunt, qui publica vectigalia habent conducta.* & lib. 50. tit. de verb. & rerum ſignificat. l. 16. ſic loquitur Caius, *Eum, qui vectigal populi Romani conductum habet, publicanum appellamus.* Ergo boni publici conductores ac redemptores erant.

ff. l. 39 tit. 4. de public. & vectig. l. 1.

Publicani definitiones.

Erant quidem hi verè honorabiles apud Romanos & magni nominis: vt colligere eſt è M. Tullio, oratione pro Plancio, in qua de publicanis quàm honorificentiſſimè loquitur, *Flos equitum Romanorum, ornamentum ciuitatis, firmamentum reipublicæ, publicanorum ordine continentur.* Ceterùm apud Iudæos hoc hominum genus odioſum erat, peſſimeq; audiebant, habebanturq; non vt flos, ſed fæx; non vt honor, ſed infamia ac probrum reipublicæ: adeo vt omnes eos exoſos haberent, illorumq; fugerēt cōſortia. Hinc Phariſæi ſcādalizati, viſo Chriſtū cum iiſdē agere, hoc apud Apoſtolos expoſtularunt modo, *Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magiſter veſter*, qui Dei eſſe dicitur filius, & pro Meſſia paſſim habetur?

Publicani magni apud Romanos fiebant.

Publicani Iudæis exoſi.

Matth. 9.

Vt verò conſtet, ecquę odij huius fuerit cauſa, & vnde ortum habuerit publica hæc inimicitia, Abulenſis aliquid tangit: *Publicani*, inquit, *habebantur ab omnibus tamquam peccatores, quia talia officia vix ſine peccato fieri poſſunt.* Cauſam hanc approbat Ianſenius, & aliam ipſe allegat dicens, *Quoniam huiuſmodi hominibus in procliui fuit vi & rapina peccare, ob id infame apud Iudæos eorum nomen fuit neque ſolùm ob illorum auaritiā & iniuſtam extorſionē infame erat, ſed etiam quòd cùm Romanorum apud eos vectigalia exigerent, tyrannidi inſeruirent, qua contra legem Dei ſe premi putabant.* Ratio hæc non vſque adeò mala eſt.

Abulenſ. in comm. prolog. D. Hieronymi in Euang.

Cap. 83. Concordiæ.

Cardinalis Baronius eamdem in Annalibus reddit rationem; item & Caietanus in Matthæum ſcribens, *Publicani publicis vectigalibus ſeu cenſibus Romanorum vacabant: propterea infames erant apud Iudæos, tamquam miniſtri Gentilium in damnum populi fidelis.* Atq; hoc quæſtionis illius politicæ Redemptori propoſitæ fuit ſubiectum, *Licetne cenſum dare Cæſari?* perinde ac ſi dicerent, Aequumne aut fas eſt, rationique conſentaneum, populum fidelem, & in Deū verum credentem, qualis eſt Iudaicus, tributū, cenſum, ac vectigalia Regi Ethnico & infideli, vt Cęſari Romano, perſoluere? Adeò vt publicani, q tyrannidis huius executores, & publicæ vexationis adminiſtri erant, idcirco omnibus exoſi eſſent & graues.

In Annal pa. 120 tom. 1. in Matth. 9.

Præterquam verò quòd publico omnes ipſos odio inſectabātur, vita quoq; illorum ſcelerata erat & abominabilis, & apud omnes infamis: habebantur enim peccatores maximi, & publicè vt tales credebātur. Quod duobus Chriſti teſtimonijs comprobari queat: primò Matthæi 5. dicit, *Nonne & publicani hoc faciunt?* id eſt, peccatores? altero Matthæi 15. *quicumq; Eccleſiam non audierit*, eiuſque Prælatis non obedierit, *ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus*, i. maximus peccator & ſceleratiſſimus mortalium.

Peccatores publici erāt publicani.

Matth. 5.

Matth. 15.

Hæc

Digitized by Google

Hæc, occaſione Matthæi noſtri publicani, de publicanis hactenus dicta ſunto; vtque, viſo eum hodie conuerſum, & à tam prauo conſortio ſequeſtratum, eius eò conuerſionem magis obſtupeſceremus. Et eſt ſanè maxima admiratione dignum, publicum peccatorem mox in Apoſtolum Ieſu Chriſti conuerti; virum pecuniæ lucro inhiantem, & in telonio ſedentem, nonniſi quæſtui & vſuris ſtudentem, omnibus valedicere, & illuſtri quadam omnium abdicatione mundum deſerere; videre publicanum infamem & Cæſaris quæſtorem, infidelem filij Dei famulum ac miniſtrum, magnum Eccleſiæ eius Doctorem & Euangeliſtarum primum mutari. Hæc mira profectò ſunt opera, & inauditæ metamorphoſes.

S. Matthæi cōuerſio admirabilis.

• Et ſanè Matthæus quatuor Euangeliſtarum eſt princeps, notariorum illorum diuinorum, & ſecretariorum religionis noſtræ primus, interpretum ſacrorum myſteriorum anteſignanus. Verbo vt dicam, primus Euangelium conſcripſit, & quidem Hebraicè; quod prěterquam quòd vniuerſa Eccleſia magno cum honore admittit, ſanctéque vtitur, S. Barnabas permagni idipſum etiam fecit, & maxima eſt dum vixit veneratione proſecutus. In omnibus namque peregrinationibus ſuis ſemper id ſecum velut validum aduerſus diabolos munimentum geſtauit, & ægris, vt ſanitatem recuperarent, impoſuit; denique ipſum ſimul ſuo inferri ſepulcro voluit, vt ſcilicet ſecuriùs mortem oppeteret. Veriſſimum hoc eſſe, fidem facient plurimi, ijque grauiſſimi ſcriptores, qui ſimul vno omnes conſenſu tradunt, hoc ipſum vnà cum S. Barnabæ corpore, ſepulcro eius reſerato, repertum eſſe: vt Theodorus Lector lib. 1. Collector, Nicephorus lib. 16. hiſtoriæ, Alexander Monachus in vita S. Barnabæ, ſuo in Martyrologio Cardinalis Baronius, alijque permulti.

S. Matthæus inter quatuor Euangeliſtas primus.

S. Barnabas S. Matthæi Euangeliū ſecum in tumulo poni voluit.

Ceterum inter Euangeliſtas Matthæi imaginem præfert animal illud Ezechielis 1. & Apocalypſeos 4. hominis figuram gerens, cuius rei hæc eſt ratio, quòd in Chriſti humanitate deſcribenda totus ſit: initio namque Euangelij eius deſcribit incarnationem, in medio eiuſdem prædicationem, in fine denique paſſionem. Adeò vt Matthæi inſigne ſit homo, vti aquila Ioannis, Marci leo, Lucæ bos. Sed homo alatus, vt mirabilis fuiſſe vir Matthæus indicetur; qui à rebus omnibus terrenis animum alienans, & ſublimè euolans, cœleſtia petiuerit. Quam verò hodie paucos tales reperire eſt! omnes quippe terræ affixi ſunt, omnes ima reſpiciunt, pauci Dauidi perſimiles ſunt, qui tanto cum affectu ad cœleſtia & terrenorum contemptu dicebat, mundum pertæſus, *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam?*

Symbolum S. Matthæi eſt homo.

Pſal. 54.

Hęc eſt hiſtoria, vitæque conuerſi huius peccatoris & publicani ſeries, & magni huius Apoſtoli & Euangeliſtæ Matthæi: hæc conuerſio eius planè admirabilis: hæc noua & inaudita mutatio, & quoddam extraordinarium magni illius opificis opus, *A Domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris.* Leo in agnum, coruus in columbam, carbo in ſidus, cloaca & ſentina in aquam viuam, vſurarum magiſter in Euangelicum prædicatorem, & Publicanus in Eccleſiæ Apoſtolum admirabili metamorphoſi tranſijt.

Mutatio admirabilis ac noua.

Pſal. 117.

Hic ſpem concipite, peccatores, numquam animum deſpondete, quibuſquibus demum delictorum faſcibus ac ſarcinis grauati eſtis; quorumcumque criminum rei conſtituamini, numquam

quam de diuina bonitate diffidite, ſemper oculos in altum tollite, ac ſpem veſtram confirmate. Exemplo vobis ſit Matthæus, vitam eius, mores, & vocationem perſpicite, deinde conuerſionis eiuſdem bonum ob oculos ponite, & quæ in ipſum collata ſit gratia. Peccatoribus numquã non cœlum patet eòdem oculos conijcientibus; Deus ſemper eſt veniam, eamdem petentibus dare paratiſſimus; numquam cuiquam negatur gratia, ſi quando debita ratione rogatur. Miſericordiæ diuinæ immenſitas & infinita magnitudo iniquitatum creaturæ magnitudinem infinitis partibus exſuperat. Dicite, peccatores pœnitẽtes, de venia obtinẽda ſecuri, quod
Pſal. 30. olim Rex ille peccatis grauatus, eadem veniæ ſpe cõcepta; *In te Domine ſperaui, non confundar in æternum*, quòd te ſpei meæ fundamentũ ac fulcrum elegerim.

Hæc ſcilicet, ſumme Deus, omnis noſtra voluntas ac propoſitum eſt, ſemper in te ſperare, & numquam te vel ad momentum oculis excludere. Si afflictionum ac tribulationum procellis in vitæ huius oceano exagitemur ac iactemur, à te noſtram liberationem ſperabimus & ſecuritatem; tuo nixi promiſ-
Pſal. 50. ſo dicentis, *Cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum.* Si aduerſitatis impetus, & acerbæ cuiuſdam perſecutionis imber in caput noſtrum ingruat, omnem proſperitatis ſerenitatem, ver & malaciam quietis à te ex-
Tob 3. ſpectabimus; tu enim es, *qui poſt tempeſtatem tranquillum facis.* Si mortis in limine agimus, non propterea animum abijciemus, vitamq́; deſperatã ſperabi-
Tob. 13. mus, tu enim *ad inferos deducis & reducis.* Denique ſi in ſtatu peccati agimus, cuiuſcuius peccati, etiam grauiſſimi & enormiſſimi, ſemper in te ſperabimus, & credemus, te, quemadmodum

Supplement. Beſſai.

Matthæum benignè in gratiam admiſiſti, eadem noſtri miſericordia miſerturum: *quia apud Dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio.* Pſal. 129. Noſtri ergo miſeratione tangere, clementiſſime Domine, delictis noſtris ignoſce; nã publicanis ipſi deteriores ſumus, nõ niſi vitia & vſuras ſpiramus, & in auaritiæ telonio affixi ſedemus. Ex eo nos educas, quæſumus, vt Matthæum eduxiſti, nos conuerte, ipſum vt conuertiſti, quò vitæ rationem in melius commutata, & à peccatorum maculis emundati, regnũ illud cœleſte omni bonorum affluentia redundans, tandem adire valeamus, cuius nos conſortes SS. Trinitatis perſonæ, Pater, Filius ac Spiritus ſanctus efficiant. Amen.

IN FESTO
SANCTI FRANCISCI
CONFESSORIS.

Confiteor tibi Pater, Domine cœli & terræ, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & reuelaſti ea paruulis, &c. Matth. 11.

FIGVRA.

INTER admirabiles Gen. 12. & illuſtres magni Patriarchæ Abrahæ virtutes, hanc Apoſtolus Paulus in ea quam Hebræis ſcribit Epiſtola imprimis denotat, velut ceterarum originem, cauſam, & fontem; quòd nimirum à Deo vocatus, & patrio iuſſus ſolo egredi, &

Digitized by Google

cognationē vniuerſam deſerere; Chaldæos idololatras confeſtim deſeruerit, & neſciens quò tenderet, in viam ſe non minori promptitudine quàm obedientia ilicò dederit: cumq; ſpem inſtar ancoræ firmam & ſolidam in animo haberet, deinde Dei promiſſis aliunde niteretur, generosè iter hoc ſuſcipiebat, credēs poſteros ſuos ac nepotes ſtellarū inſtar multiplicandos, vtpote qui prædeſtinatus erat multarū gentium ac populorum pater futurus. Hoc ipſum inter ceteras laudes & præconia, quæ in glorioſi Patris S. Franciſci vita leguntur, facilè etiam primum eſt, & neminē non in admirationem rapit, quòd Abrahæ cuiuſdam inſtar, electus & vocatus cœlitùs, vt multarum nationum, id eſt, ordinum Religioſorum pater foret, temporalia omnia dimittens, & à mundi huius patria factus profugus, paupertatis iter quàm perfectiſſimè ſecutus ſit, ſolis Dei nitens promiſſis. Propterea meruit, ſuum vt ſemen, id eſt, ſpirituales filij & Religioſi, per vniuerſas mundi partes diffuſi ac ſparſi immenſum multiplicarentur. Statui ipſe mecum hac ſuper re vobiſcum agere, auditores, cùm illius hodie recolatur feſtiuitas. Verùm ſpiritus cœleſtis opem precibus glorioſiſſimæ matris imploremus oportet; quam omnes vnanimi voce eam ob cauſam hac ratione, *Aue Maria*, compellemus.

Natura in modo operandi admirabilis eſt.

Quemadmodum magna illa mater natura in operum ſuorum pulchritudine, excellentia & perfectione planè ſe reddit admirabilem, quotidie, vti reipſa ad oculum cernere licet, tot rara, inſignia & præſtantia creata de nouo producendi ratio non minùs admirabilis eſt ratio, quam in illorum productione creationeque adhibet; adeò vt agendi operandique eius modus non minùs operatione ipſa ſit admirabilis. Si enim opificum operariorumq; omnium in officinis ſuis artem & operandi rationem ſpectemus, comperiemus illos ad opus ſuum agendum & effectus producendos, optima ſemper ſolere media ſeligere & materias conuenientiſſimas. Inſignes quippe pictores, vt honorem ſibi pingendo pariant, & opera ſua illuſtria ſint; & ad memoriam poſterorum tranſitura, viuaciſſimos & perfectiſſimos quoſque eligere colores aſſolent, ad imagines ſuas depingendas. Statuarius & ſculptor marmora ſeligit quàm lectiſſima & pretioſiſſima, & alabaſtra quàm nitidiſſima, vt ex ijs ſtatuas exſculpat. Gemmarius nonniſi elegantiſſimos ſeligit adamantes & pyropos, vt ex ijs monilia concinnet; & aurifex aurum quàm puriſſimum, ad inaurandum, & auro argentea vaſa inducendum.

Artifices in ſuis operibus optimas ſeligunt materias.

Verū primaria illa artifex natura, artē vt eludat, longè aliter facit: cū enim nobiliora, pretioſiora, & eminentiora efficere opera parat, eò & viliores materias ac media ſtudio mihi videtur ſeligere, vt hoc pacto manifeſtò nobis infinita auctoris ipſius ſcientia pateſcat. Si in hortis florem aliquem, ceu lilium, roſam, violam, coronam imperialem, tulipam, alioſue producere geſtit; nonniſi pauxillum humoris terreni adhibebit, eque materia adeò abiecta hæc omnia producet. Si etiam pretioſius quid efficere voluerit, & gemmas ac margaritas procreare, aut aquæ aut roris, manè ex aëre diffluentis, modicum vſurpat, è quo eaſdem congelefacit, ac tandem ſuum quàm elegantiſſimè opus perficit. Denique ſi cryſtallum pellucidam efformatura ſit, ex humore gelido eamdem efformabit, cui parem efficere nullus vitriarius poteſt.

Natura materias quærit in operibus ſuis viliſſimas.

Eodem

Deus in Sanctorum ſuorum productione admirabilem ſe præbet.

Eodem planè modo magnus ille naturæ auctor Deus in omnibus operibus ſuis admirabilis, & *faciens mirabilia magna ſolus*; magnam Eccleſiæ ſuæ potentiam patefacturus, ſimul & infinitam ſuiipſius ſapientiam, non in florum modò & gemmarū pretioſarum, id eſt, ſanctorum plurimorum, quos in Eccleſiæ ſuæ horto adaptat, ſanctificat, plantat, & irrigat, productione ſe admirabilem reddit, ſed in illorum producendorum ratione præcipuè & quàm maximè potentem & mirabilem ſe exhibet. Vti enim facere poterat, ac nihil omninò impedimento fuiſſet, ſi modò voluiſſet, vt ſancti, & electi ſui, illuſtres ſanguine, ſcientiâ & doctrinâ ſæculari forent; itaque aſſumere, quidquid in terra pulchrum, opulentum & ſplendidum apparebat, vt inde tam perfectas creaturas efformaret; in eo tamen opere adhibere ſtatuit, quidquid viliſſimū, abiectiſſimum & probroſiſſimum in mundo erat; ſelegitq; homines, pauperculos, indigos, rerum ignaros, idiotas, nulliuſque meriti ac contemptibiles, quos deinde nobilitauit, ditauit, erudiuit, iuſtificauit, & principes, Eccleſiæq; ſuæ fundamenta conſtituit.

1. Cor. 1. Deus humilia eligit, vt confundat fortia.

Egregiè hoc proſequitur apud Corinthios ſuos Apoſtolus dicens, *Videte vocationem veſtram fratres, quia nō multi ſapientes ſecundùm carnem, non multi potentes, non multi nobiles: ſed quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, vt confundat ſapientes; & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia, vt non glorietur omnis caro in conſpectu eius.* Quaſi dicat, Deus hac ratione oſtendere voluit, non carnis hoc aut ſanguinis, non potentiæ humanæ aut ſapientiæ opus eſſe; ſed purū ac ſimplicem diuinitatis effectum, & omnipotentiæ & omniſcientiæ ſupremi rerum omnium conditoris & architecti argumentum. Et conſequenter ſuam in hoc exercere magnitudinem voluit, mundumque in admirationem rapere, dum magna paruis, potentia infirmis, & ſapientia ijs, quæ ſtulta mundus cenſebat, confundit.

Rogat non ineptè Chryſoſtomus, quid in cauſa fuerit, cur Deo dilectiſſimus Dauid bellum inire, & Philiſthæorum ducem Goliadam aggredi, Saulis armis indutus, & ipſius etiam regis manibus armatus detrectarit? ac reſpondet, non tam id noluiſſe, quòd hanc bellandi rationem ignoraret, aut hoc armorum pondus ferre non poſſet; quā, quòd Deo inſpirante didiciſſet, nefas eſſe hiſce armis in tutum ad bellū proficiſci. Si enim armis illis inimicū proſtraſſet, victoria ex parte in Regia arma collata fuiſſet. Verùm, cùm ſanctus hic adoleſcens ſolius Dei honore actus certamen adiret, hinc etiam illi ſoli prælij & victoriæ gloriam voluit adſcribi. Quamobrem viliſſima & inutiliſſima inſtrumenta Deus etiam vſurpat, ſuam vt hoc pacto declaret potentiam.

Chryſoſt. hom ſup. Pſal. 50.

1. Reg. 17.

Sic, vt regem Ægypti ſaxo duriorem oppugnaret, & emolliret, arma non produxit, non hominum Angelorumq; agmina in aciem protulit; ſed ranas & muſcas, omnium animalium abiectiſſima collecta in Pharaonem immiſit, quibus & ipſum, & vniuerſum regnum eius euerteret & debellaret. Hinc Pſaltes hæc admiratus mirabilia & nouam bellandi rationem canit, *Qui fecit magnalia in Aegypto.* Vocat autem *magnalia*; quæ ipſe Moſes legiſlator populo identidem proponit, de Dei potentia & mirabilibus loquens: *Ipſe eſt laus tua, & Deus tuus, qui fecit tibi hæc magnalia, & terribilia, quæ viderunt oculi tui.* Eodem quoque modo loquitur Dauid Rex, Deique

Deus muſcis & ranis Pharaonem oppugnauit.

Pſal. 105.

Deut. 10.

2. Reg 7.

Dei q; opera & mirabilia beneficia, quæ populo exhibuerat ſuo, admiratus, ſic loquitur: *faceret q; eis magnalia & horribilia ſuper terram à facie populi tui, quem redemiſti tibi ex Aegypto.* Notate, ô docti, quæ in Aegypto Deus opera patrauit, eiuſmodi ſunt armare ranas, muſcas in aciem producere, tenebras inducere, aquas in ſanguinem conuertere, ab vno vocari *Magnalia*, ab alio *terribilia*; alibi etiam *horribilia*: vt hinc euidens fiat, magnum illum Deum admirabilem, terribilem & horribilem ſe paruorum in productione reddere.

2 Reg. 7.

Muri Ierichọ conciderunt ad tubarum clangorem.

Hinc eſt etiam, cur nemo nonniſi admirando vel legat vel audiat, quæ in Ierichuntis expugnatione contigerunt; cùm nimirum vrbs idololatriâ infamis, Deoq; e cœli refractaria, ſuiſque in tantum confiſa viribus, vt ſexcentis hominum millibus ſub Ioſue ductore auſa ſit reſiſtere, momento ſe muro exarmatam, & patula circumquaque ruina facta, hoſti in prædam ceſſiſſe vidit, idque ad ſolum tubarum ſacerdotalium clangorem. Neque enim vt potentiam ſuam & robur Deus optimus maximus declararet, aduerſus vrbem hanc rebellem baliſtas aut arma contorquere voluit, ſed inanem buccinarum ſonitum, quod nonniſi prælij ineundi ſignum eſt, vſurpare.

Ioſ. 6.

Orbis vniuerſus ſuperatus ab indoctis piſcatoribus.

Vt verò Allegorijs egrediamur, & liquidò planoque ſenſu loquamur, idem ipſe Deus, vt mundum vniuerſum ſub imperij ſui leges redigeret, infernisque poteſtatibus terrorem incuteret, alijs non eſt armis vſus quàm crucis arbore. Nec verò Romanæ aquilæ aut ſigna tantum terrarum peragrarunt, totque retulerunt triumphos, quantos nudum crucis vexillum in Eccleſia ventilatum, & terrarum angulos peruagatum eſt, & victorias reportauit. Adhæc vt omnium Philoſophorum diſputando ora obturaret, ſapientiſſimis quibuſque pudorem incuteret, monarchas omnes imperio frænaret ſuo, omneſque adeò mundi populos edoceret, homines ſelegit imbelles, ignaros, ſtupidos, obſcuros, plebeios, piſcatores piſcatui & nauiculariæ innutritos; quibus & ſecreta ſua detexit, & profundiſſima myſteria reuelauit.

Scientia eximia S. Franciſco data cœlitus.

Quos inter facilè princeps & caput extitit magnus ille Patriarcha Franciſcus, quem naturâ rudem & indoctum tanta cœlitus ſcientia & ſimul gratia & virtute Spiritus ſanctus imbuit, ſummo vt honori Eccleſiæ vniuerſæ fuerit, permultos Chriſto populos acquiſierit, multas fidei nationes aſſeruerit, animarum infinita millia conuerterit, verbumque Dei tam ſublimiter & doctè annuntiarit, vt vel vnica adhortatione, quam in primo Generali Ordinis totius Capitulo habuit, infinitam hominum multitudinem Deo lucratus ſit, & concione finita, quingentos illorum, in ordinem ſuum receptos, ſacra religionis veſte donarit. Hanc ob cauſam in eius honorem & decus, illuſtre hoc hodie Euangelium legendum decreuit Eccleſia: *Confiteor tibi Pater, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & reuelaſti ea paruulis.* Hodie ergo ad vos, hac de materia acturus, in duo eam membra diſpertiar; primum quid Euangelium includat, generatim exponet, deinde hoc ipſum S. Franciſco adaptans, ad eius tandem elogia præconiaque dilabar.

Primò Euangeliſta orationes & ſanctam Redemptoris cũ Patre ſuo æterno ſermocinationẽ enarrans, hanc vt primariam

mariam & maximè notabilem eius partem prodit, atque eum quadam die dixiſſe, *Confiteor tibi Pater, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis*. Verba ſanè ſublimia & diuina, quibus Ieſus Chriſtus, in quantum homo, Patri æterno grates agit, quòd myſteria fidei, quoad Meſſiæ aduentum, à Scribis & Phariſæis, Sacerdotibus & Pontificibus, qui Iudææ ſapientes erant, abſconderit, eorumque cognitionem paruulis, id eſt, Apoſtolis, reuelarit. Atque hæc eſt ſancti Hieronymi expoſitio. *Gratias*, inquit, *agit & exultat in Patre Chriſtus, quòd Apoſtolis aduentus ſui aperuerit Sacramenta, quæ ignorauerint Scribæ & Phariſæi*. Adeò vt per Sapientes hos, Legiſperitos, Scribas & Phariſæos Moſaicos intelligi velit. *Hier. ſuper Matth.*

2. expoſitio. Secundò, aliqui verba hæc examinantes, & veram illorum expoſitionem inquirentes, & quinam hi ſint prudentes & ſapientes, quorum Redemptor hic meminit, indagantes; volunt per eoſdem veteres Philoſophos, qui illuſtri apud ethnicos ſapientiæ nomine floruerunt, & apud exteros Sapientium titulum famamq; adepti ſunt, denotari: huiuſmodi fuerunt vetera illa oracula & illuſtria lumina, quos ſeptem Græciæ Sapientes appellauit antiquitas; quibus tamen omnipotens ille Deus fidei ſuæ ſapientiam, & veritatis myſteriorum ſuorum cognitionem denegauit; iuxta illam Euangelij gnomen, *Abſcondiſti hæc à ſapientibus*. Myſteria fidei veteres Philoſophos latuere.

3. expoſitio. Tertiò, aliam interpretationem procudentes alij, eamque obtrudere conati, aſſerunt Sapientibus hiſce & prudentibus Patriarchas veteres & Prophetas eſſe adumbratos, quibus Meſſiæ aduentum Deus abſcondit; eò quòd corporeis eum oculis minimè aſpexerint. Aduentus Meſſiæ Patriarchis ignotus. Ad quod alludens Seruator ipſe Iudæis tum viuentibus aiebat. *Beati oculi, quia vident quæ vos videtis, multi enim Reges & Prophetæ voluerunt videre quæ vos videtis, & non viderunt*: hæc viſio ſemper iis negata fuit, iuxta illud Euangelicum, *Abſcondiſti hæc à ſapientibus*. *Matth. 13. Luc. 10.*

Quartò, ſanctus Auguſtinus in alia ſecedens, & ab aliorum deflectens opinionibus, ſibi perſuadet, per ſapientes illos non omnis generis ſapientes, ſed inſolentes dumtaxat & ſuperbos, qui ſeipſos vt mundi credunt oracula, & vt tales vulgò habentur, intelligi oportere: per paruulos autem capiendos humiles. Eiuſdem eſt opinionis magnus Gregorius, ex hoc loco comprobans, ſuperborum à Deo oculos non aperiri, nec mentes illuminari ad myſteriorum eius veritatem perſpiciendam, iuxta illud Euangelicum, *Abſcondiſti hæc à ſapientibus*. 4. interpretatio. *Serm. 8. de verb. Dom. Lib. 27. mor. c. 7.*

Quintò, præter omnes antè relatos fuere & alij, qui per ſapientes hos & prudentes genuinè exprimi crediderunt mundi huius politicos. Eſt enim quoddam in mundo ſapientiæ genus, quod mera apud Deum eſt ſtultitia. Et de hac veriſimile fit olim locutũ eſſe in Prouerbijs Salomonem, *Sapientia hominum non eſt mecum & noui ſcientiam Sanctorum*: perinde ac ſi dicere vellet: Aſtutiam illam & prudentiam humanam, quam vt illuſtrem & profundam quamdam ſapientiam mundani admirantur ac ſuſpiciunt, planè ignoro: ſed eo, quo ſancti & iuſti ſunt & hactenus fuerunt, modo ſapiens & prudens ſum. Humana ſapientia eſt, noſſe & velle proximum circumuenire, rem ſuam per fas & nefas agere, tempori omni ſe affingere, diſſimulare poſſe tempore & loco, aliquando item aſſentari; verbo vt dicam, 5. interpretatio. *Prou. 30.* Mundanæ ſapientiæ deſcriptio.

Digitized by Google

eſt omni ratione, etiam illicita peccatumque includente, ſecularia ac terrena ſectari.

Stolidam hanc ſapientiam egregiè explodit S. Iacob. Apoſtolus ſic ſcribẽs, *Non eſt enim iſta ſapientia deſcendens de ſurſum à Patre luminum, ſed terrena, animalis, & diabolica.* Hanc ipſam & Deus abhorret, & velut abominandam execratur, per Apoſtolum dicens, *Perdam ſapientiam ſapientum & prudentiam prudentum reprobabo.* His ergo Pater æternus ſua non patefacit myſteria prout præſenti Euangelio dicitur, *Abſcondiſti hæc à ſapientibus.*

Iacob. 3.

1.Cor. 1.

Prætulit Deus ignaros & rudes ſapiẽtibus in fidei prædicatione.

Patri ergo ſuo Redemptor gratias agit & confitetur, quòd paruulos, id eſt, paruulis perſimiles, pauperes, indoctos, ad Euangelij promulgationem, fideique per vniuerſum terrarum orbem diſſeminationem, relictis ſapientibus & neglectis, qui humano iudicio ceteris anteferendi ac præponẽdi videbantur; ſelegerit, quaſi diceret; Quàm humillimas tibi, Pater æterne, gratias & ago & habeo, quòd ſapientibus ac ſciolis mundi huius myſteria tua celaris, paruulis autem, ſtupidis & indoctis hæc ipſa manifeſtaris, eligendo ſcilicet pauperes ac plebeios Apoſtolos, eoſque ſapientia quadam cœlica illuminando, vt hæc eadem poſtea per omnem quà patet orbem diffunderent & annuntiarent.

Natiuitas Chriſti magnates latuit, & paſtoribus innotuit.

Sic factum eſt, vt Dei filio in Bethleem naſcente, Scribas, Phariſæos, Sacerdotes, Pontifices, Regem & omnes Iudææ primates, eiuſdem natiuitas latuerit, & ſolis illa paſtoribus, in montibus ſuper grege ſuo excubantibus, innotuerit: quos ſic Angelus affatus eſt, *Annuntio vobis gaudium magnum, quia natus eſt vobis hodie Saluator.* In quæ verba ſic ſcribit D. Cyprian. *A ſapientibus,* inquit *& prudentibus non quærit teſtimonium, qui paruulis ſe reuelat.*

Luc. 2.

Ser. de natiu.

Huc egregiè facit, quod in Prouerbijs Salomonis legitur: Sapientia cùm menſas inſtruxiſſet, epulumque lectiſſimum adornaſſet, *miſit ancillas, vt vocarent ad arcem* exſtruendam, non diuites & potentes, ſed paruulos, quique minus poſſidere ſapientiæ videbantur. hæc verò ſunt inuitantis verba: *Si quis eſt paruulus, veniat ad me, & inſipientibus locuta eſt, Venite, comedite panem meum.* Quid ſibi vult porrò, ſapientiam idiotis & paruulis adeò ſe lenem & benignam exhibere, & magnates & mundi ſapientes deprimere? vt ſcilicet manifeſtum fieret, ſublimium ac diuinorum myſteriorum cognitionem, quæ vera eſt cœli ſapientia, celebribus oratoribus aut profundis Philoſophis mundi huius non patefieri, ſed humilibus duntaxat, iiſque qui ſimplicitate ſua ignorantiam meram præferunt, vt idiotas ac rudes ſe gerunt, & velut ſtolidi in hoc mundo reputantur. Sic Apoſtolus Paulus inſanire dictus eſt à Feſto Præſide, & Dauid Rex habitus vt fatuus ab Achis purpuratis; & verò ipſe Dei filius ab Herode vt ſtultus & emotæ mentis exploſus.

Prou 9.

Mundus porrò & Deus iudicio inter ſe nimium quantum diſſident, illorumque opiniones planè inuicem diſcrepant: quod ille bonum iudicat, alteri vt malum diſplicet; quod ille vt veritatem docet, hic vt mendacium ſugillat; denique quidquid in terris vt prudens & inſigniter ſapiens habetur, in cœlo vt mera ſtultitia & fatuitas reputatur: è contra verò illos, quos mundus pedibus proterit, & velut fatuos explodit & ſubſannat, Deus permagni facit, ſummis honoribus exornat, vt ſapientes Philoſophos credit, ſuaque illis myſteria & arcana communicat. Declarare hoc Dauid rex voluit, cùm ſic Deum alloqui-

Cœlum & terra diuerſa ſentiunt.

Pſal. 110. loquitur, *Declaratio ſermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis.* quod ſic à D. Hieronymo transfertur, *Oſtium ſermonum tuorum lucidum docet paruulos.* Sola namque humilitas veritatis ianuam & aperit & illuminat. Vnde non inſcitè Gregorius in Moralibus, *Lumen intelligentiæ humilitas aperit, ſuperbia abſcondit.* Lib. 25. ca. 11.

Ioannis quarto Samaritana communi loquendi mundanis modo via, Christum ſic affatur, *Puteus altus eſt, neque in quo haurias habes.* Mulier hæc nonniſi de puteo Sichimitico loqui intendebat, cuius altitudo oppidanis omnibus ſatis perſpecta erat: ſed allegoricus illorum verborum ſenſus longiùs tendebat. Et verò myſteriorum fidei puteus admodum profundus eſt, ingens eadem abyſſus ſunt; quorum elicere veritatem & notitiam aſſequi ſuperbi & arrogantes nequeunt. Et tametſi doctiſſimi ſint & multis abundent litteris, ſunt tamen in ijs, quę ad ſacra myſteria ſpectant, imperitiſſimi, & maximè ignari. Ioan. 4. Myſteria fidei abyſſus ſunt.

Iſaias Propheta rem tangit egregiè, ſed maledictione ſimul intentata; *Væ,* inquit, *qui ſapientes eſtis in oculis veſtris, & coram vobiſmetipſis prudentes.* quibus ipſe verbis ſapientes mundi huius depingit: ſuo namque hi iudicio oracula videntur, Philoſophos ſe credunt, cùm tamen meræ ſint pecudes: ſtatera illorum fallax eſt, vanitas ipſis imponit, ac ſuo ipſi falluntur iudicio; ignorantia ipſis videtur eſſe ſapientia, mendacium veritas, vitium virtus, & impudentia humanitas. quos hoc modo ſugillat Ieremias, *Quomodo dicitis, Sapientes nos ſumus, & lex Domini nobiſcum eſt? verè mendacium operatus eſt ſtylus mendax Scribarum.* Omnes hæretici, omnes Philoſophi, mundani omnes ſapere ſe iactant; ſed verba illorum mendacia, ſcripta falſa, & calami illorum nōniſi blaſphemias & mendacia conſcribunt. abeſt quippe ab ijs veritas, & ipſa myſteriorum cognitio; nam *abſcondiſti hæc à ſapientibus.* Iſa. 5. Ierem. 8.

Voluit ſcilicet Dominus pauperes & humiles diſcipulos ſuos præcones eſſe & tubas, Euangelij ſui promulgationem per orbem denunciantes; non autem turgidos & inſolentes Phariſæos aut Synagogæ Iudaicæ Scribas. Samuel in regem Iſrael è filijs Iſai aliquem vncturus, domum eius ingreſſus, oculos illicò coniecit in natu maximum Eliab, virum facie honeſta & decora, formaque digna imperio, & proceritate corporis eximia. his ergo exterioribus perfectionibus captus Propheta, Deum confeſtim conſulit, num hic ipſe in Regem, cœlitùs diuino decreto aſſumptus, vngendus eſſet. Verùm dubitanti mox Deus reſpondet: *Ne reſpicias vultum eius, neque altitudinem ſtaturæ eius: quoniam abieci eum.* Eodem planè modo, cùm Euangelium orbi annunciandum eſſet, eiuſdemque præcones deligendi, videbat quidem Redemptor Phariſæos, Scribas, nobiles, Principes, alioſq; ſcientia & alijs dotibus inſignes, dignitate ſublimes, & altiùs euectos, exteriùs præſtantes & dignos, quique idcircò ab omnibus ſuſpiciebantur & colebantur: eos ipſos tamen negligendo præterijt, neminem illorum ad hoc muneris delegit, ſed ad vnum omnes contempſit: paruulos verò vnxit, euexit, & ad cultum miniſteriumque ſuum aſſumpſit. 1. Reg. 16.

Poterat quidem Redemptor vaſa ſeligere honorata, quæque omnes vt aurea ſuſpexiſſent, quibus myſteriorum ſuorū theſauros includere potuiſſet; ſed terrea ſola ac fictilia cooptauit, eaque

aureis

aureis antepoſuit, paruulorum & plebeiorum, non autem illuſtrium aut ſplendidorum, operâ hac in re vſus. Quia in metaphora mihi Doctor Gentium præit, Corinthijs ſcribens, *Deus qui dixit de tenebris lucem ſplendeſcere, ipſe illuxit in cordibus noſtris ad illuminationem ſcientiæ claritatis Dei in facie Ieſu Chriſti. Habemus autem theſaurum iſtum in vaſis fictilibus vt ſublimitas ſit virtus Dei, & non ex nobis.* quaſi dicat, Magnus ille Deus omnipotens, qui iam inde à mundi incunabulis tenebras, quæ ſuper faciem abyſſi erant, luminis ſplendore diſpulit ac diſſipauit, dicens, *Fiat lux, & facta eſt lux;* is inquam ipſe, etiam cordium noſtrorum tenebras effugauit, Euangelij ſui nobis myſteria reuelauit, inque nobis, velut in vaſis quibuſdam fictilibus (eramus etenim omnes plebeij ac terræ filij) diuinitatis arcana, & Eccleſiæ ſuæ Sacramenta recondidit, etſi in vaſis eadem aureis, argenteis, gemmatiſque reponere potuiſſet, Philoſophis, Ariſtoteli, Platoni, Socrati, alijſque mundi huius ſophis, qui orbis aurum, argentum, ac pretioſiſſimæ gemmæ quodammodo hominum opinione erant, illa communicando. ſed aliter facere maluit, vt hac ratione ſumma Dei potentia eluceſceret, & vt, rei ſublimitate, magnitudine & excellentia perſpecta de auctoris ipſius virtute fieret iudicium, ac nemo ſibi perſuaderet hæc ſibi aſcribenda aut à ſe proficiſci. Atque hoc eſt quod Euangelium ſignificat dicens, *& reuelaſti ea paruulis.*

2. Cor. 4. Apoſtoli collati vaſis figlinis.

Gen. 1.

Deus humiles præpoſuit mundi ſapientibus.

Per *paruulos* hos ſemper humiles accipio, atque ita omnis Sanctorum Patrum chorus accipit. Vbi enim eſt humilitas, animique demiſſio, ibi & ſapientia & ſcientia. Vnde & hoc ipſum apud Salomonem ceu prouerbium legitur, *Vbi humilitas, ibi ſapiētia.* quod à ſuo ipſe didicerat parente, qui dudum antè cecinerat, *Teſtimonium Domini fidele, ſapientiam præſtans paruulis.* Humilitas porò vna illarum eſt alarum animæ pię ditarum, ad mundi perſecutiones declinandas, & in auiam contemplationis ſolitudinem auolandum. In huius rei figuram eſt, quòd in Apocalypſi *duæ mulieri datæ* leguntur *alæ*, dum Draco terribilis illi immineret, *vt volaret in deſertum*, inq; tutum ſeſe reciperet. Etſi autem mirabilis hæc mulier ſtellis redimita, & ſole veſtita Eccleſiam, vel glorioſam Virginem Deiparam denotet; animam tamen fidelem etiam repræſentat, quæ duabus accincta alis, humilitatis inquam, & paupertatis vltroneæ, cæteris ſuperuolat, ad perfectionem contendit, & à mundi fraudibus & diaboli perſecutionibus ac tentationibus facili negotio ſe ſubducit. Humilitas ergò vera Chriſtianorum eſt Philoſophia, cœleſtis ſapientia, & ſcientiarum ſchola, etiam è Redemptoris mente dicentis: *Et reuelaſti ea paruulis.*

Prou. 11.

Pſalm. 18.

Apoc. 12. Humilitatis commendatio.

Docet idipſum & Iſaias quàm perſpicaciſſimè, per modum egregiæ quæſtionis, quam his proponit verbis, *Quem docebit ſcientiam, & quem intelligere faciet auditum?* id eſt, cum tanta hoc in mundo futura beatitudo, quem cœleſtem Deus ſit ſapientiam edocturus, cui ſua aperiet arcana, cui diuina reuelabit myſteria? Cui quæſtioni mox reſpondet dicens: *Ablactatos à lacte, auulſos ab vberibus, &c.* Anne conſentaneum videatur, ſuorum myſteriorum magnitudinem paruulis etiam faſciatis, adhuc in cunis agentibus, iudicio adhuc deſtitutis, Deum reuelare? ſed metaphoricè hæc capienda ſunt, dicendumque, ſolos humiles, qui per ablacta-

Iſaiæ 28.

Humilium imago infantes.

Digitized by Google

lactatos hoſce intelliguntur,(viuunt enim vt pueri, innocentem vitam agunt, omnis ſunt nequitiæ expertes, & à voluptatum carnalium, delitiarumque mundanarum vberibus auulſi) illos inquam ſolos arcanorum cœleſtium participes fieri, ſolis illis ſecreta pandi diuina, ac Deum myſteriorum ſuorum ſcientiam patefacere.

Libr. de Ciu.

Fidei imago apud Romanos.

Scribit in libris de Ciuitate Auguſtinus Africæ decus, Romanos vt maximè ſuperſtitioſos fidei templum erexiſſe, & inibi eiuſdem imaginem ſic expreſſiſſe. Pinxere ſenem canitie venerabilem & annis, promiſſa & niuea in vmbilicum barba, citharam manu, & ad pedes puerum habentem; quem citharam pulſare docebat. magiſter ergo ſenex, diſcipulus puer: ille annis grauis, hic in ætatis incunabulis conſtitutus. Veteris huius imaginis expoſitionem prætereuntes, quoniam propoſito noſtro neutiquam quadrat, hoc dicamus, illam cum Iſaiæ verbis optimè coincidere, dicentis, non alios Deum habiturum diſcipulos, quos ſuam doceat ſapientiam, quàm infantes nuperrimè iam ab vberibus auulſos. Et ſanè videbantur hoc in Iſaia Romani legiſſe: paruulos enim fidei in diſcipulos aſſignando, denotabant haudubiè, huiuſmodi eſſe debere illos, qui Dei ſubire ludum volunt, illiuſque myſteriorum eſſe diſcipuli, ſecundùm hæc Euangelij verba, *Et reuelaſti ea paruulis.*

Eccleſiam triumphantem & militantem diuerſimodè Deus gubernat.

Permagna ſanè admiratione dignum inueniet, ſi quis ſecum animo voluat, quàm Deus in Eccleſiæ militantis adminiſtratione vtatur ratione diuerſa ab ea, qua triumphantem dirigit ac moderatur: nam nimium quantum inter ſe diſcrepant. In triumphanti enim, vt in Hierarchia ſua cœleſti docet magnus Dionyſius, Angeli ſuperiores purificant, illuminant, & perfectionem dant inferioribus. Deus quippe myſteria ſua reuelat ſuperioribus, ac primæ hierarchiæ angelis, Cherubinis inquam, Seraphinis, & Thronis; illi verò alijs inferioribus & minoribus; atque ita de manu in manum, de ordine in ordinem, diuinæ reuelationes à ſuperioribus primùm dimanãtes, ſubalternatim deinde ad inferiores deſcẽdunt. At in militanti longè alia politia eſt, & adminiſtrandi ratio: in hac quippe minimis omnium atque infimis ſua DEVS myſteria reuelauit, vt eadem deinde ſuperiores, magnates & ſapientes edoceant. Etſi verò horum omnium ratio ſufficientiſſima eſſe queat, quod CHRISTVS mox ſubiungit, *Ita Pater, quoniam ſic placitum fuit ante te*; in ſolum Dei beneplacitum, & puram liberamque eiuſdem voluntatem hæcce omnia transferendi, Apoſtolus tamen aliam reddit dicens: *Infirma mundi elegit Deus vt confundat fortia, vt non glorietur omnis caro in conſpectu eius.* vt ſcilicet inde ſummi Numinis potentia pateſcat, ac nemo ſibi perſuadeat hoc ab humana virtute proficiſci, eoque veniat præſumptionis, ſibi vt inde aliquem honorem & gloriam arroget. Idcircò Redemptor ait, *Et reuelaſti ea paruulis.*

Dion. de cæl. Hier.

1. Cor. 1.

Humana damnatur curioſitas.

Hiſce verbis iugulantur & condemnantur audaces, ſuperbæ & turgidæ nonnullorum præſumptiones cogitationeſque, in Dei arcana ingredi, myſteriorum eiuſdem profundiſſimas abyſſos penetrare, & ſapientiam ex ſe incomprehenſibilem comprehendere cupientium; qui curioſitatis turbine abrepti, & ſcire permulta auidi, numquam nòn interrogant, Ad quid hoc? cur illud? ac in Dei negotijs, conſilijs & arca-

Digitized by Google

arcanis tam liberè ſuam ferunt ſententiam,& pro libitu iudicant, ac ſi eidem æquales forent, & eiuſdem cum ipſo ſortis.

Eſd.4, ca.4. Notiſſimum eſt, quid Eſdræ cum Angelo contigerit. Ille ergo ſcire auidus, quam ob rem Deus, cuius natura bonitas, dilectum ſibi populum tantoperè affligeret, & gentes idololatria infames rebus omnibus affluere ſineret; ab Angelo, illius curioſitatem ſugillante, & altùm ſapere prohibente, intraque conditionis humanæ limites permanere ſuadente, audiuit, *Excedens excedit cor tuum in ſæculo hoc, & comprehendere cogitas viam Altiſſimi.* Cui Propheta: *Ita Domine mi*. Angelus ergo eius correpturus curioſitatem, & ignorantiam naturalem manifeſtaturus, has illi quæſtiones difficiles propoſuit, dicens: *Vade, pondera mihi ignis pondus, aut menſura mihi flatum venti, aut reuoca mihi diem qui præterijt*. Ad quas quæſtiones perculſus Propheta ait, *Quis natorum poterit facere vt me interroges de his?* Id eſt, quis faciat ea, quæ ipſe mihi proponis? Tum Angelus, *Si eſſem interrogans te quantæ habitationes ſunt in corde maris, aut quantæ arenæ ſunt in principio abyſſi, aut quantæ ſtellæ ſunt ſuper firmamentum, aut qui ſunt exitus paradiſi, diceres mihi, Fortaſsis in abyſſum non deſcendi, nec in infernum adhuc, nec cœlum vmquam aſcendi; nunc autem non interrogaui te niſi de igne & de vento, & de die per quem tranſiſti, & à quibus ſeparari non potes, & non reſpondiſti mihi de eis. Igitur ſi hæc non potes intelligere, quare ſcrutaris & intelligere præſumis altiſsima Dei myſteria?*

Curioſitas humana reprehēditur.

Curioſitates humanæ taxantur.

Sic quidem Eſdram Prophetam coarguit Angelus, quòd curioſè nimis in cœleſtia ac ſuperlunaria inquireret; quæ ſanè reprehenſio etiam hodie in plurimos vanos & inſolentes rerum cenſores quadrat, qui ſtolidis ſuis curioſitatibus in abyſſis illis inuijs errantes, altiſſima ſecreta & inuiſibilia Dei optimi maximi myſteria penetrare volunt. Hinc quàm prudentiſſimè ſponſam ſuam commonefacit ſponſus: *Auerte oculos tuos quia ipſi me auolare fecerunt*. His in ſponſa verbis humanam curioſitatem ſugillat; quantò enim DEI arcana ac myſteria ſtudioſiùs, curioſiuſque indagare contendimus, tantò ſe magis à nobis auertit, inque abyſſi ſuæ infinitum concedit profundiùs. Idem alijs verbis ſignificauit Pſalmiſta dicens, *Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus.* id eſt, homo elatè de ſe ſentiet, tamque ſublimes animos geret & inſolentes, vt diuinas reprehendere actiones, & abditiſſimorum myſteriorum cognitionem habere præſumat; ſed fruſtra: quò enim curioſitatis vento effertur ſublimiùs, eò Deus exaltabitur magis, & à ſenſibus ſe ita ſequeſtrabit humanis, vt tandem penitùs illius conſpectum ſint amiſſuri. Verùm, ipſe alienam dum coarguo curioſitatem, mea ipſius potiùs corripienda venit, dum curioſè nimis verborum Euangelicorum interpretationem conſector: ergo canam receptui, & primæ parti finem imponam, vt ſic ad aliam accedam, & de S. Franciſco aliquid loquar, cuius hodie feſtum colimus, & Chriſtianus orbis vniuerſus merita ac laudes decantat. *Cant. 6.* *Pſal. 63.*

S. Franciſci laudes.

Vt ergo materiam hanc, quam deducere ſpoponderam, auſpicer, confitear ingenuè neceſſe eſt, dum S. Franciſcum ob oculos pono, illum mihi vt Seraphinum quemdam incarnatum, vt Angelum terreſtrem, vt hominem cœleſtem,

ſtem, vt hominum ſimul & Angelorum ſpectaculum, vt naturæ prodigium, vt Eccleſiæ miraculum videri. Cùm enim gratias eius & merita, perfectiones & laudes recenſere, earumque texere catalogum geſtio, dicere cum Dauide coactus ſum. (quod ille de Deo cecinit) *Confiteor tibi, Pater, quoniam terribiliter magnificatus es*; verè inquam es magnificatus, quòd tot ſanctorum fueris Religioſorum Patriarcha, quòd ſtigmata & notas crucis in corpore geſtaris, quòd myſteria tibi ſua Deus reuelarit, idque ad Euangelij ſenſum, *Abſcondiſti hæc à ſapientibus, & reuelaſti ea paruulis.*

Pſalm. 138.

Cõparatio.

Quemadmodum auium nonnullæ tam ſublimè euolant, vt eas humana acies aſſequi nequeat, quòd intra nubes penè ſe abdant, quò viſus ferri non poteſt; quales ſunt aquilæ & gryphæi, ſoli quàm proximè appropinquantes. Ita inter ſanctos aliqui tam ſublimè præ alijs virtutum magnitudine & vitæ ſanctimonia euolarunt, vix vt mundus eos aſſequi cognitione quiuerit, ac nemo non eoſdem contemplando in admirationem raptus ſit. Inter quos de præcipuorum & principum numero ſanctus Franciſcus noſter exſtitit, qui inter alios ſanctos tam altùm in ſanctitate vitæ, ac perfectione, & contemplatione euolauit, vix vt exſtiterit, quem maiori ſit Deus affectu proſecutus, aut cui plura myſteria reuelarit. *Et reuelaſti ea paruulis.*

Multa myſteria reuelata S. Franciſco.

Etſi autem myſteria, quæ Deus ter maximus ſanctiſſimo Franciſco reuelauit ac patefecit, & maxima ſint, & numero adeò infinita, verbis vt exprimi nequeant; duo tamen illorum depromam; primò, quomodo diabolum ſuperare, mundíq; fraudes & impoſturas declinare, Deo inſpirante didicerit: deinde quo paſſionis illi ſuæ myſterium modo declararit, eiuſdem illi ſymbola & inſignia imprimendo. Ad hæc duo, velut primaria & capita aliorum, omnes illi factæ reuelationes referuntur.

Primum ergo vt oſtendam, verè illum Deus docuit, ad inimicum tartareum debellandum, mundumque triumphandum duos nempe illos hoſtes potentiſſimos, humilitate hinc & animi demiſſione, illinc verò rerum omnium contemptu opus eſſe. Hinc S. Bonauentura, qui S. Franciſci vitæ hiſtoriam texuit, in ipſius initio meritò illud Propheticum in illum quadrat, *Ad quem autem reſpiciam niſi ad pauperculum & contritum ſpiritu, & timentem ſermones meos?* Verè autem ad S. Franciſcum Deus reſpexit, cùm illum mundo valedicere, omnia relinquere, paupertatem amplecti, ac diuinarum comminationum timorem concipere docuit.

Deus docuit S. Franciſcũ diabolum ac mundum ſuperare.

Iſai. 66.

Cùm coloſſeus ille Goliadas, omni nobilitati Iudaicæ inſultaret, & varijs vniuerſum populum Iſrael opprobrijs contumelijſque proſcinderet; nemo inter omnes inimicum hunc inſolentem aggredi, aut barbarum hũc finibus ſuis pellere auſus fuit, donec tandem rem hanc cordi ſuſcipiẽs Deus filiorum Iſai natu minimum & à ceteris fratribus contemptum excitauit, qui illum duello & aggrederetur, & vita exueret. In aciem ergo iam deſcenſurus armis regijs tectus, vt ſe ijſdem grauatum ſenſit, vti eadem nec tractare, nec in ijſdem commodè libereq; membra mouere poſſet, confeſtim illa exuit, & ſola funda ac lapidibus de torrẽte inſtructus, victoriã retulit & victoriæ præmium. Quæ omnia cœlico illum

1. Reg. 17.

Allegoria.

Digitized by Google

inſtinctu & diuina reuelatione feciſſe, credere fas eſt.

S. Franciſcus cum Dauide collatus.

Eodem prorſus modo idem ipſe Deus ſancto huic viro ſuis in oculis paruo, & fratrum ſuorum carnalium ludibrio, dubio procul reuelauit, cacodæmonem, & mundum, qui duo aduerſarij tyrannide grauiſſima ſæculi illius homines premebant, nonniſi lapidibus eſſe impetendos. Videns ergo cœleſtis hic homo bonis ſe ac diuitijs ſæcularibus, non ſecus ac Dauid, armis regijs, grauatum, diuinitus inſpiratus, ijſdem penitùs valedixit, omnem affectum mundanum, & deſiderium exuit, ac terrenis ſollicitudinibus ex animo ſe abdicauit, vnica funda contentus, id eſt, ea quam inſtituit regula, qua, & per quam mundum lapidibus impetijt, ac toties tantoque cum honore, de diabolo triumphum retulit.

S. Franciſcus eamdē paupertatis pfeſſionē fecit quam Apoſtoli.

Seraphicus porrò Pater ſanctus Franciſcus eamdem paupertatem profeſſus eſt, quam Apoſtoli ac diſcipuli Chriſti. Vt enim hi, dum eius cultui primùm ſe dedicabant, omnia ſe dimittere, ore Petri pro omnibus loquentis profitebantur, cuius Matthæi

Matt. 19.

19. formula deſcribitur, *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te:* ſic etiam pius ipſe Franciſcus, crucem amplecti, Chriſtum ſequi, mundumque relinquere cùm conſtituiſſet, omnia deſeruit, & honorificè ſe ijſdem abdicauit. quod inſignis hauddubiè pietatis, & magnanimitatis generoſæ eſt argumentum, vti exemplo teſtatum faciam.

Generoſitatis indiciū omnia relinquere.

Ibid.

Adoleſcens ille, qui vitæ iter ac ſemitas ſalutis percontaturus, CHRISTVM adierat; vt ab eo audiuit, *Serua mandata*; gratanti hæc animo verba accepit. verùm audito, deſerenda eſſe ſibi omnia, *Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me*; triſtis abijt; erat enim opulentus & facultatibus & auro abundabat, quæ deſerebat & amittebat inuitus. E contra verò Franciſcus noſter, etſi pater facultatibus afflueret, & honorem ſibi & promotionem ad maiores dignitates ſpondere potuiſſet; libentiſſimè cuncta dimiſit, nudus ad Domini ſe pedes abiecit, boniſque ſe omnibus abdicauit.

Amor Dei coegit S. Fſā ciſcū relinquere omnia.

Prima, qua ad generoſum hunc animum induendum eſt motus, ratio fuit ardentiſſimus eiuſdem erga Redemptorem IESVM amor, & flagrantiſſima qua introrſum æſtuabat caritas. Atque vt vehemens nos æſtus veſtes cogit exuere ac corpus denudare, quo expeditiores ſimus & minùs grauati: ita viuæ diuini amoris flammæ, & intenſiſſimi calores, quibus glorioſi huius Confeſſoris cor, anima, penetralia noctu & interdiu numquam non flagrabant, illum bonis ſe penitùs omnibus ſpoliare, honores, opes, & ſpem omnem maiorum præſcindere, & ſincerè valedicere omnibus compulerunt.

1 Reg. 18.

Tam arctum inter Ionatham ac Dauidem fuit neceſſitudinis vinculum, amicitiæque fœdus adeò ſanctum, vt corde ſuo & oculis Dauidem Ionathas haberet cariorem, inque inſignis amoris teſtimonium ſuis ſe exuit veſtibus, eaſque Dauidi dedit: *Exſpoliauit enim ſe Ionathas tunica: qua erat indutus, & dedit eam Dauid.*

Allegoria.

Vt allegoricè factum hoc exponam ac propoſito adaptem meo, dixero, inter Ieſum Chriſtum, magnum illum cælorū principem, & humilem Frāciſcum tantum amicitiæ, charitatis, affectuſque mutuò

mutuò interceſſiſſe, vt ſanctus hic vir, intenſum & immenſum ſuum, quo in Deum ſuum ferebatur, amorem teſtaturus, omnia quæ poſſidebat, quin ipſas etiam, quibus indutus erat, veſtes, Dei in honorem ac pauperum nudorumq; tegumentum, exuerit.

S Franciſcus deſerit omnia exemplum alijs futurus.

Secundò, S. Franciſcum eò generoſitatis & magnanimitatis præferendæ adduxit poſteritatis exemplum, vt nimirum tot illuſtribus animabus, quas ad illius diſciplinam ac vitæ normam imitandam Deus deſtinarat, egregio exemplo prælucerer. Vt enim apud Ieremiam Ionadab, filius Rechab, hanc filijs normam in generationes ſempiternas inuiolatè ſeruandam præſcripſit, *Domum non ædificabitis, ſementem non ſeretis, & vineas non plantabitis, neq; habebitis ſed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus veſtris*, ab omni vanitate mundique ambitione ſequeſtrati. Ita beatus Pater Franciſcus, eamdem vitæ diſciplinam, & inſtitutum ſuis videtur Religioſis præſcripſiſſe, quod Ionadab Rechabitis poſteris: vetuit enim, ne quid poſſiderent, ne domos ædificarent, vineas ne plantarent, meſſem non colligerent, id eſt, nihil proprium poſſiderent, ſed ex eleëmoſynis omnes victitarēt, paupertas illorum inſigne foret, ac numquam tabernaculis monaſteriorum ſuorum, ad mundum & mundana repetenda, egrederentur. Hæc porrò regula & Deo gratiſſima eſt, & animabus proximi vtiliſſima.

Ierem 35.

Religioſi S. Franciſci Rechabitis collati.

Num. 21.

Glorioſus autem Patriarcha Franciſcus illud fecit mundo, quod olim filij Iſraël Schoni regi Amorrhæorū. Illi ergo Aegypto egreſſi, cū paulatim in promiſſionis terram tenderent, ad regem hunc legatos deſtinant liberum per fines eius tranſitum poſtulaturos. Hæc porrò legatorum oratio & petitionis erat ſumma: *Obſecro, vt tranſire mihi liceat per terram tuam non declinabimus in agros & vineas non bibemus aquas ex puteis, via regia gradiemur, donec tranſierimus fines tuos.* Tale etiam fuit inſtitutum S. Franciſci, & eandem Religioſis ſuis præſcripſit regulam ad per mundi terminos tranſeundum. Ipſe enim vt alter Moſes, filiorum Dei conductor, & innumerabilem animarum ſanctarum peccati captiuitate eductarum, & ad terram promiſſionis properantiū multitudinem ſecum trahens, eadem mundo propoſuit, dum vitam dumtaxat & tranſitum poſtulauit, non in agris, non in vineis commorari, imò nec è puteis & ciſternis eiuſdem vel guttam haurire cupiens, id eſt, temporalium deſiderium omne ac poſſeſſionem, & voluptatum guſtum omnem repudians, per mundana tranſire dumtaxat, non verò ijſdem affectu aut complacentia vana adhæreſcere.

S. Frāciſcus ſolum tranſitum à mūdo petijt.

Tertiò, omnium Franciſco deſerendorum occaſio fuit, quòd contra mundum, ac diabolum certamen eſſet initurus. Et ſanè, quicumque in ſtadio ac palæſtra luctaturus cum aduerſario eſt, quàm expeditiſſimus ſit oportet, & ab omni grauamine liberrimus: vt enim Gregorius Pontifex ait, *Si quiſpiam veſtitus luctatur cum mundo, citiùs ad terram trahitur, quia habet vnde teneatur.* perinde ac ſi diceret, Si quis mundum adoriri, & de eodem victoriam referre voluerit, nudus penitùs ſit oportet, & ab omni planè re liber. Spiritus tartarei etiam nudi ſunt; nihilque penitùs in mundo poſſident; ſi quis ergo veſtitum ſe putat & rebus mundanis grauatum, cum ijſdem poſſe præliari, fallitur: neque enim veriſimile ſit, aut ſperare fas, hoc poſſe modo lauream parari. Nudos cum nudis luctari oportet,

Mundū qui oppugnare voluerit, nudus planè ſit oportet.

Cum diabolo pugnaturus ab omnibus terrenis ſit liber.

 nihil

reſpondet, *His plagatus ſum in domo eorum qui diligebant me.* Quid autem vetat, quò minùs hoc ipſum à ſancto hoc viro petamus? Quæ ſunt iſtæ plagæ in medio manuum tuarum? beatiſſime Franciſce. qui meritò replicare petentibus poteſt, Qui me eximio vehementiq; amore eſt proſecutus, his me plagis confecit, ipſe pro me mori dignatus, diuinis ſacriſq; hiſce plagis etiā me dignatus eſt. Adeò vt non minùs, ne dicam potiùs, quàm Apoſtolus Paulus, dicere queat, *De cetero nemo mihi moleſtus ſit: ego enim ſtigmata Domini Ieſu in corpore meo porto.* Gal. 6. Gloriabatur ſc. Paulus, quòd Domini ſtigmata in corpore geſtaret ſuo: & ſanè magni eſt honoris nota, & ſingularis cuiuſdā affectus argumētum.

1. Reg. 18. Amicitia Dauidis & Ionathæ. Ionathæ Principis erga Dauidem Paſtorem ouium amor mirificè in libris Regum celebratur, tum potiſſimū, quādo iam profligato Goliada victor in vrbem rediјt, eiuſdem caput velut victoriæ monumentum ac tropæum manibus geſtans. Tum namque ille in amoris argumentum *ſpoliauit ſe tunica ſua, & dedit eam Dauid & reliqua veſtimenta ſua, vſq, ad gladium & arcum & baltheum.* Magnus & fidus & ſincerus amicus hic fuit, qui ſuum patefacturus amico affectum, dedit, quidquid ſibi dare licuit; & ſi vel animā tradere potuiſſet, haud dubiè non negaſſet: ſed hanc cùm dare neutiquam poſſet, veſtibus & armis ſuis amicum cohoneſtauit. Si ergo armorum & veſtium donarium Scriptura tantoperè commendet, vt veluti ſingularis affectus teſtimonium id commemoret; ecquod amoris & dilectionis argumentum fuit, Ieſum Chriſtum, amico ſuo integerrimo Franciſco, non tunicam & veſtimenta, quæ corpori nonniſi extrinſeca ſunt, ſed ſacras & ſanctas illas, quibus pretioſum ipſius corpus ceu totidem lectiſſimis gemmis, in die paſſionis, in Caluariæ monte exornatum fuit, plagas & ſtigmata communicauiſſe? Quis ingentem hunc amorem non admiretur? quis non æternis & numquam intermorituris laudibus tam admirabile, nouum, & hactenus inauditum beneficium extollat? quis tam illuſtre & numquam viſum miraculum non obſtupeſcat?

Deus in ſanctis ſuis admirabilis. Exclamem ergo meritò, O Deum verè in ſanctis ſuis admirabilem! ac nominatim in Franciſco noſtro, quem inſculptis paſſionis ſuæ notis, crucis inſignibus, & vulnerum ſuorum cicatricibus cohoneſtatum voluit. Vt autem euidens fiat, quanta fuerit gloria diuinis hiſce & admirabilibus plagis, quibus ſummus mundi vindex genus humanū redemit, totque illuſtres retulit victorias, inarari & inſigniri; manifeſtè colligetur ex ſuperbi & arrogantis Amani reſponſo: hic rogatus, n à rege Aſſuero, *Quid debet fieri viro, quē Rex honorare deſiderat?* Eſther 6. prudenter politiceq; reſpondit, *Homo quē Rex honorare cupit, debet indui veſtibus regijs.* Morale. quaſi dicat: Non poſſet à Rege maior in quempiā conferri honor, quā ſi regis ipſius veſtes induere mereatur. alia quidē in eā rem plurima attulit, ſed primū, quod dixiſſe aſſerui, propoſito noſtro deſeruit. Notandū igitur; ſuperbum & inſolentē hunc purpuratū, maiorem ſibi cogitando gloriā, honorē & gaudiū effingere nō potuiſſe eo, quod iam deprompſi, quàm vt ſcilicet aliquis regis mortalis paludamento ac trabea veſtiatur. quantò ergo maior & eminētior ſancti huius viri credi honos debet dum à Rege Regum tantum fauorem & gratiam accipit, vt paſſionis illius inſignia & viuas vulnerum notas geſtare dignus efficitur? ecquo perfuſum gaudio, ecquam conſolationē ſenſiſſe ſanctum hunc

ctum hunc virum credibile eſt, vbi ſe diuinis his cicatricibus non dico vulneratum, ſed diuina quadam ratione exornatum vidit?

Gen. 44. Scyphus aureus Ioſephi Aegypti principis repertus fuit in ore ſacci Beniamini. Ad propoſitum noſtrum mirificè hoc facit, ſi allegoricè expoſuerimus. Beniamin Iacobi filiorum & fratrum minimus, ſatis genuinè humilem hunc virum repræſentabat, omnium, ſecundùm nomen ordini illius ab Eccleſia collatum, minimum. *Allegoria.* Et quemadmodum quinque ille partibus in Ioſephi conuiuio ceteris fratribus prælatus fuit, vt ipſa indicat Geneſis; ad eumdem planè modum S. Franciſcus, præ reliquis fratrum, aliorum ſcilicet ordinum & inſtitutorum fundatoribus, quinque ferculis, id eſt, quinis Ieſu Chriſti vulnerum ſtigmatibus cohoneſtatus fuit; quin etiam ſcyphus aureus eius fuit ſacco inſertus, eò quòd paſſionis calix ſub veſte eius introrſum latebat, corpore videlicet eius ſacris hiſce notis inſculpto & inſignito. *S. Franciſcus Beniamino collatus.*

In Leuitico mandat Deus, vt ſacrificium quidem in vrbe in templi interiori atrio offerretur & cremaretur, cineres verò extra vrbē deferrentur. *L. ult. 6.* Qua ipſe cæremonia deſignatum voluit exteriora interiorum eſſe notas ac ſymbola debere. Hebræi namque videntes ſparſos extra vrbem & caſtra cineres, ilicò cogitabant & imaginabantur, ſacrificium immolatum eſſe, victimas iugulatas & in cinerem penitùs redactas. Hoc iterum ſymbolico ſenſu expoſitū in mentem mihi reducit, ſimile quid & huic myſterio quàm proximè accedens, in glorioſo Patre S. Franciſco contigiſſe. *Significatio veſtium S. Franciſci.* Ipſe namque tum in vrbe, tum in locis deſertis agens, cinericiam hanc aſſumere veſtem voluit, vt ſigno hoc extrinſeco manifeſtò pateret, omnem ſenſualitatem, carnalitatem, ac pecuinam & illicitam concupiſcentiam in fratrum ſuorum animis Deo integrè eſſe immolatam, & diuini igne amoris concrematam. Suæ inſuper paſſionis ſigillis exteriùs eum ſignare Deus voluit, vt hinc nemo non apertè intelligeret, in anima & corde illius, præter crucem, mortificationem, paſſionem ac martyrium nihil omninò reperiri.

Dei lex quoad ſeruos olim erat, vt *Exod. 21.* qui perpetuus eſſe hero ſeruus vellet, nec ab eius familia diuelli, etſi *Lex de ſeruis apud Hebræos.* libertas illi ex legis præſcripto concederetur, ei auris ſubula perforaretur. Cùm autem hæc nota in plagæ modum illi inſculperetur, ferro hoc & herili ſigillo fiebat, vt omnibus manifeſtum foret, in ſeruum hunc perpetuum domino ius eſſe, & perpetuam illius in domo ſeruitutem hunc ſeruiturum. Hoc notate, velim, docti, ac vobiſcum cogitate; cuius myſticum ſi ſenſum habere cupiatis, inuenietis, S. Franciſcum perpetuum Ieſu Chriſti ſeruum eſſe, qui *S. Franciſcus æternus Chriſti ſeruus.* huius cultui obſequioque non ad exiguum aliquod temporis ſpatium, more aliorum hominum, ſe, ſed in æternum ac ſempiternum conſecrauit; atque idcirco Ieſu Chriſti ſtigmatibus conſignatus, & ſacro plagarum eiuſdem ſigillo connotatus fuit. Vt hac ratione liquidò pateſcat, boni huius Domini obſequio ac miniſterio inuiolatè & ſempiternùm ipſum eſſe dedicatum. Hæc quidem rectè & ad inſtitutum, quod ſequitur, paulò ampliùs, & notiùs.

Si quando domum aliquam corripuit incendium, & iam omnia longè *Conceptus familiaris.* lateque graſſans flamma depaſcitur, ſolent, qui in eadem domo agunt, vel feneſtras

neſtras aperire vel alia reſpiracula, vel parietes deijcere, quò flammis liber detur egreſſus, & fumo iter. S. Franciſcus Seraphicus ille Pater, charitate totus & amore ardebat diuino, corq; ipſius maximoperè ſacro æſtuabat incẽdio. Quare feneſtras illi & aperturas in manibus, pedibus & latere fieri neceſſe fuit, ſacras ſcilicet plagarum Dominicarũ notas ac ſtigmata, vt per huiuſmodi exitus & elices, deuotionis fumus, & amoris eius extremi ignis foras euaporet, & ab omnibus conſpiciatur. Hic quidem familiaris conceptus, ſed ecce alium ſublimiorem & plectri altioris.

Leuit. 14. Inter alias pro leproſo mundato ſacrificij cæremonias hæc vna fuit, vt duorum paſſerum oblatorum alterum immolaret ſacerdos, & occiſi ſanguine alterum conſpergeret, quẽ deinde cruentatũ viuum dimittebat, vt in agrũ auolaret liber. Quocumq; ergo paſſer hic cõuolabat, comparis ſui immolati ſacrificium, & quam ſanguine ſuo medelã feciſſet, quodãmodo diuulgabat. O mirabilia! o myſteria! Ieſus Chriſtus Dominus noſter ſacrificatus fuit, omnẽq; ſanguinem ſuũ in crucis ara effudit, vt hominem peccatorem à lepra illa originaria, quam ab Adamo contraxerat, perſanaret: vt verò eſſet, qui tã amplũ beneficiũ diuulgaret, ne fortè ſempiterna ipſum obrueret obliuio, Franciſcũ, egregium illum cœli alitem, qui tã ſublimè euolarat, & à terra tantùm ſe ſequeſtrarat, ſuo natare ſãguine voluit, & ſuis in manib⁹, pedibus, & latere ſignari, vt hoc pacto eximium paſſionis beneficium publicaret, eiuſq; memoriam per quatuor orbis angulos conſeruaret.

Allegoria.

Lucianus, quòd naturæ auctor in latere hominis feneſtram non feciſſet, reprehendit.

Lucianus, nobilis ille ſannio, & Chriſtianorum aduerſarius acerrimus, ceterum ingenio magnus, hoc vnũ in humani corporis fabrica & fabro carpebat; quòd nullam ipſe naturæ auctor ad latus illius feneſtrã conſtituiſſet, quò amicus amicum audiens loquentem, quidquid amici pectore lateret, perſpectum haberet, cogitationes inquam, deſideria, propoſita, intentionem, voluntates, fidem, &c. Sed perperã hoc, vt defectum & imperfectum quid ille reprehendit, quod inſignem potiùs cõditoris ipſius prudentiã denotat, & ad hominis bonũ mirificè facit; Deo ſapientiſſimè omnia celante, ne quę corde lateret iniquitas ac nequitia, foris pateſceret. Deus bone, ſi in ipſa hominis fabrica aliquam in latere ipſius feneſtram feciſſes; quot proditiones, diſſimulationes, quantum hypocriſeos, quot deniq; malorũ genera ad oculũ patuiſſent; fuiſſet hauddubiè Prophetæ viſio, qua, poſtquã templi erat paries deſtructus, domũ Dei plenã ſerpentibus, aſpidibus, draconibus, alijſq; monſtroſis & immundis animalibus, per aram, pauimẽtum & laquearia, atq; omnia muri latera prorepentibus conſpexit. Si talis in hominis latere compagum laxatura fieret, cordis illius templum inquinatiſſimum, ſpurcitiæ & immũditia, & maximis abominationibus plenum appareret, & à latere, in medio, ſurſum, deorſum, intus, foris, atq; vndiquaq; inauditę perfidiæ & proditiones miræ conſpectui ſe noſtro offerrent. Sed rectè ac prudenter S. Franciſci adaperiri Deus latus voluit, & cor eius ac animi penetralia omniũ oculis patere, quòd bonũ ac fidele cor eſſet, & merã ſimplicitatem, humilitatẽ, & ſincerũ erga Deũ amorẽ, & perfectum rerũ omniũ mundanarũ contemptũ ſpiraret.

Ezech. 8.

Cor hominis proditionibus plenum.

Iſai. 11. De ſancto autem viro hoc dici meritò queat, *Leuabit ſignum in nationes, & congregabit profugos Iſrael, & diſperſos Iuda congregabit à quatuor ventis.* Nam S. Pater noſter Franciſcus crucis ſignum mira-

Digitized by Google

ctum hunc virum credibile eſt, vbi ſe diuinis his cicatricibus non dico vulneratum, ſed diuina quadam ratione exornatum vidit?

Gen. 44. Scyphus aureus Ioſephi Aegypti principis repertus fuit in ore ſacci Beniamini. Ad propoſitum noſtrum mirificè hoc facit, ſi allegoricè expoſuerimus. Beniamin Iacobi filiorum & fratrum minimus, ſatis genuinè humilem hunc virum repræſentabat, omnium, ſecundùm nomen ordini illius ab Eccleſia collatum, minimum. Et quemadmodum quinque ille partibus in Ioſephi conuiuio ceteris fratribus prælatus fuit, vt ipſa indicat Geneſis; ad eumdem planè modum S. Franciſcus, præ reliquis fratrum, aliorum ſcilicet ordinum & inſtitutorum fundatoribus, quinque ferculis, id eſt, quinis Ieſu Chriſti vulnerum ſtigmatibus cohoneſtatus fuit; quin etiam ſcyphus aureus eius fuit ſacco inſertus, eò quòd paſſionis calix ſub veſte eius introrſum latebat, corpore videlicet eius ſacris hiſce notis inſculpto & inſignito.

Allegoria.

S. Franciſcus Beniamino collatus.

In Leuitico mandat Deus, vt ſacrificium quidem in vrbe in templi interiori atrio offerretur & cremaretur, cineres verò extra vrbē deferrentur. Qua ipſe cæremonia deſignatum voluit exteriora interiorum eſſe notas ac ſymbola debere. Hebræi namque videntes ſparſos extra vrbem & caſtra cineres, ilicò cogitabant & imaginabantur, ſacrificium immolatum eſſe, victimas iugulatas & in cinerem penitùs redactas. Hoc iterum ſymbolico ſenſu expoſitū in mentem mihi reducit, ſimile quid & huic myſterio quàm proximè accedens, in glorioſo Patre S. Franciſco contigiſſe. Ipſe namque tum in vrbe, tum in locis deſertis agens, cinericiam hanc aſſumere veſtem voluit, vt ſigno hoc extrinſeco manifeſtò pateret, omnem ſenſualitatem, carnalitatem, ac pecuinam & illicitam concupiſcentiam in fratrum ſuorum animis Deo integrè eſſe immolatam, & diuini igne amoris concrematam. Suæ inſuper paſſionis ſigillis exteriùs eum ſignare Deus voluit, vt hinc nemo non apertè intelligeret, in anima & corde illius, præter crucem, mortificationem, paſſionem ac martyrium nihil omninò reperiri.

L. ult. 6.

Significatio veſtium S. Franciſci.

Exod. 21. Dei lex quoad ſeruos olim erat, vt qui perpetuus eſſe hero ſeruus vellet, nec ab eius familia diuelli, etſi libertas illi ex legis præſcripto concederetur, ei auris ſubula perforaretur. Cùm autem hæc nota in plagæ modum illi inſculperetur, ferro hoc & herili ſigillo fiebat, vt omnibus manifeſtum foret, in ſeruum hunc perpetuum domino ius eſſe, & perpetuam illius in domo ſeruitutem hunc ſeruiturum. Hoc notate, velim, docti, ac vobiſcum cogitate; cuius myſticum ſi ſenſum habere cupiatis, inuenietis, S. Franciſcum perpetuum Ieſu Chriſti ſeruum eſſe, qui huius cultui obſequioque non ad exiguum aliquod temporis ſpatium, more aliorum hominum, ſe, ſed in æternum ac ſempiternum conſecrauit; itque idcirco Ieſu Chriſti ſtigmatibus conſignatus, & ſacro plagarum eiuſdem ſigillo connotatus fuit. Vt hac ratione liquidò pateſcat, boni huius Domini obſequio ac miniſterio inuiolatè & ſempiternùm ipſum eſſe dedicatum. Hæc quidem rectè & ad inſtitutum, quod ſequitur, paulò ampliùs, & notiùs.

Lex de ſeruis apud Hebræos.

S. Franciſcus æternus Chriſti ſeruus.

Si quando domum aliquam corripuit incendium, & iam omnia longè lateque graſſans flamma depaſcitur, ſolent, qui in eadem domo agunt, vel feneſtras

Conceptus familiaris.

neſtras aperire vel alia reſpiracula, vel parietes deijcere, quò flammis liber detur egreſſus, & fumo iter. S. Franciſcus Seraphicus ille Pater, charitate totus & amore ardebat diuino, corq́; ipſius maximoperè ſacro æſtuabat incẽdio. Quare feneſtras illi & aperturas in manibus, pedibus & latere fieri neceſſe fuit, ſacras ſcilicet plagarum Dominicarũ notas ac ſtigmata, vt per huiuſmodi exitus & elices, deuotionis fumus, & amoris eius extremi ignis foras euaporet, & ab omnibus conſpiciatur. Hic quidem familiaris conceptus, ſed ecce alium ſublimiorem & plectri altioris.

Leuit. 14.

Inter alias pro leproſo mundato ſacrificij cęremonias hæc vna fuit, vt duorum paſſerum oblatorum alterum immolaret ſacerdos, & occiſi ſanguine alterum conſpergeret, quẽ deinde cruentatũ viuum dimittebat, vt in agrũ auolaret liber.

Allegoria.

Quocumq; ergo paſſer hic cõuolabat, comparis ſui immolati ſacrificium, & quam ſanguine ſuo medelã feciſſet, quodãmodo diuulgabat. O mirabilia! o myſteria! Ieſus Chriſtus Dominus noſter ſacrificatus fuit, omnéq; ſanguinem ſuũ in crucis ara effudit, vt hominem peccatorem à lepra illa originaria, quam ab Adamo contraxerat, perſanaret: vt verò eſſet, qui tã ampliũ beneficiũ diuulgaret, ne fortè ſempiterna ipſum obrueret obliuio, Franciſcũ, egregium illum cœli alitem, qui tã ſublimè euolarat, & à terra tantùm ſe ſequeſtrarat, ſuo natare sãguine voluit, & ſuis in manib⁹, pedibus, & latere ſignari, vt hoc pacto eximium paſſionis beneficium publicaret, eiuſq́; memoriam per quatuor orbis angulos conſeruaret.

Lucianus, quòd naturæ auctor in latere hominis feneſtram non feciſſet, reprehendit.

Lucianus, nobilis ille ſannio, & Chriſtianorum aduerſarius acerrimus, cęterum ingenio magnus, hoc vnũ in humani corporis fabrica & fabro carpebat; quòd nullam ipſe naturæ auctor ad latus illius feneſtrã conſtituiſſet, quò amicus amicum audiens loquentem, quidquid amici pectore lateret, perſpectum haberet, cogitationes inquam, deſideria, propoſita, intentionem, voluntates, fidem, &c. Sed perperã hoc, vt defectum & imperfectum quid ille reprehendit, quod inſignem potiùs cõditoris ipſius prudentiã denotat, & ad hominis bonũ mirificè facit; Deo ſapientiſſimè omnia celante, ne quę corde lateret iniquitas ac nequitia, foris pateſceret. Deus bone, ſi in ipſa hominis fabrica aliquam in latere ipſius feneſtram feciſſes; quot proditiones, diſſimulationes, quantum hypocriſeos, quot deniq; malorũ genera ad oculũ patuiſſent; fuiſſet haud dubiè Prophetæ viſio, qua, poſtquã templi erat paries deſtructus, domũ Dei plenã ſerpentibus, aſpidibus, draconibus, alijſq́; monſtroſis & immundis animalibus, per aram, pauimẽtum & laquearia, atq; omnia muri latera prorepentibus conſpexit. *Ezech.* 8.

Cor hominis proditionibus plenum.

Si talis in hominis latere compagum laxatura fieret, cordis illius templum inquinatiſſimum, ſpurcitie & immũditia, & maximis abominationibus plenum appareret, & à latere, in medio, ſurſum, deorſum, intus, foris, atq; vndiquaq; inauditę perfidiæ & proditiones miræ conſpectui ſe noſtro offerrent. Sed rectè ac prudenter S. Franciſci adaperiri Deus latus voluit, & cor eius ac animi penetralia omniũ oculis patere, quòd bonũ ac fidele cor eſſet, & merã ſimplicitatem, humilitatẽ, & ſincerũ erga Deũ amorẽ, & perfectum rerũ omniũ mundanarũ contemptũ ſpiraret.

De ſancto autem viro hoc dici meritò queat, *Leuabit ſignum in nationes, & congregabit profugos Iſrael, & diſperſos Iuda congregabit à quatuor ventis.* *Iſai.* 11. Nam S. Pater noſter Franciſcus crucis ſignum

mirabiliter exaltauit, & paſſionis inſignia mirum quantum extulerit, vtpote toto illa corpore inſculpta geſtans, & fugitiuos ac vagabundos peccatores, à quatuor mundi cardinibus collegerit. Quin mihi ipſe libens perſuaſerim, illi imprimis myſticè, non quidem litteraliter dictum eſſe, *Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum.* Latere quippe, manibus ac pedibus Domini præferens ſtigmata, hoc ipſum, quod à ſponſa petebat ſponſus, reapſe in ſe compleuit.

Cantic. 8.

Si ipſe totius vniuerſi Seruator ac Dominus Sanctorum ſingulis dicere potuit illud Prophetæ, *In manibus meis deſcripſi te*; Sancto Franciſco ſanè, nominatim ac præ alijs maximè dicere & debuit & potuit, in manibus tuis, pedibus ac latere deſcriptus ſum. Dei filius, vt quam ſingulatim ſuorum ſolicitudinem gerit & ſedulam memoriam, ſimul & amorem, quo ipſos ſpeciatim proſequitur, teſtatum faciat, ſe eos ait perpetuò in manibus habere, vt in eos numquam non benignitatis ſuæ oculos conijceret, quin imò in iiſdem ſcriptos & exaratos, quò (quaſi obliuioni obnoxius foret) immortalem illorum memoriam conſeruaret. Seraphicus quoque Franciſcus reciprocum vt affectum erga amantem proderet, & perpetuam, quæ in eo vigebat, quod per crucem & paſſionem Dominicam accepit, beneficij recordationem, ſemper ipſum ob oculos geſtabat; ac, ne obliuio fortè eiuſdē occurreret, cordi ſuo, manibus ac pedibus ipſum inſculpſerat; adeò vt nec aperire oculos, nec pedes manuſue mouere poſſet, neue etiam aliquam in cor cogitationem admittere, quin prima ſemper ipſa foret paſſionis recordatio, & ſigna, notas, ac patentia tam eximij beneficij indicia conſpiceret.

Iſai. 49.

Chriſtus electos in manib. deſcriptos gerit.

Apud Ezechielem vocem de ſublimi detonantem audio, Angeloq; mandantem, *Signa thau ſuper frontes virorum gementium & dolentium ſuper cunctas abominationes, quæ fiunt in medio Ieruſalem.* Hic aures & animum aduertite doctiores; nam profundum hic latet myſterium. Hebraica littera Thau ſymbolum & nota eſt crucis: Deus porrò, qui iuſtos omnes, qui hoc in mundo ob delicta tum ſua, tum aliena dolent & lachrymis conficiuntur, in fronte vult notari, & in animabus ſignari; Franciſcum inprimis virum illum ob aliena crimina dolentem, ac gemebundum, ſi quis vmquam, verum inquam Heraclitum Chriſtianum, ſingulari quodā priuilegio, crucis ſuæ ac paſſionis ſigilla in manibus, pedibus, ac latere geſtare, ſuiſque plagis ceu palatinum quendam principis ſui coloribus cohoneſtari voluit.

Ezech. 9.

Deus vult omnes paſſionis inſignibus & notis inſigniri.

Vulnera ac plagæ Ieſu Chriſti, amore quodam extremo & gaudio incredibili, recepta ſunt, ſed inaudita immanitate inflicta. E contrà verò S. Franciſci ſtigmata & ex ardentiſſimo amore data ſunt, & ſimul etiam reciproco quodam amore accepta. Atque hæc impreſſio ſine vlla ſanguinis effuſione, ſine vllo doloris ſenſu, ſine pœna ac cruciatu, ſine vlla crudelitatis ſignificatione, tam leniter & ſuauiter peracta eſt, quin etiam tanta è contrà conſolatione & voluptate vulnerati, vt verbis nec gaudium, nec amor exprimi queant, imò nec mens aut ingenium humanum eadem comprehendere.

Plagæ S. Franciſci inflictæ ac receptæ ex amore.

Prodigioſum hauddubiè ſpectaculum & inauditum fuit; eam hominū in monte Caluariæ immanitatem ac feritatem fuiſſe, vt Ieſum Chriſtum verum Deum & hominem in crucem agerent, totq; vulneribus conuulnerarent. Ve-

S. Franciſcus à Chriſto crucifixus.

Digitized by Google

rũm non minùs prodigioſum aut portentoſum eſt, hominem à Deo, id eſt, à Ieſu Chriſto S. Franciſcum, crucifigi, toto vt corpore vulneraret, in cruce proſterneret, & vulnera illi ſua inſculperet Hic ergo elata exclamandum voce, *Venite & videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram.* *Pſal. 45.*

Pſal. 118. Optauit olim Regius vates, & afflictim contendit, corpus vt ſuum & caro timore Domini configerentur; precatur enim, *Confige timore tuo carnes meas.* perinde ac ſi diceret: Omnia carnalia deſideria, nec nõ concupiſcentias meas vniuerſas, timore tuo crucifige quodãmodo & eneca. At longè maiorem honorem S. Franciſcus adeptus eſt; nam ab ipſa Ieſu Chriſti cruce crucifixus eſt, & ſummo cum triumpho & honore eaſdem plagas & vulnera geſtauit.

Quàm portò vtilis ſanctus hic vir Eccleſiæ vniuerſali fuit? quantam mundo vniuerſo vtilitatem attulit? quantum ad animarum ſalutem momenti contulit? Egregium eſt, & ad rem, quod *Ierem. 38.* apud Ieremiam legimus. Hic ergo Propheta cùm Sedechiæ regis odium & indignationem incurriſſet, in profundiſſimum ab eodem lacum conijci iuſſus eſt, in quo ſordium plurimum & lucis quàm minimum, quique & teterrimum ſpirabat odorem. **Hiſtoriæ quædam allegoria.** Aliquanto hic tempore, ſqualore ſituq; obſitus, Propheta egit, multaque grauia in eodem eſt perpeſſus, donec regius Eunuchus Abdemelech, viri ſanctiſſimi commiſeratione tactus, illius apud regem patrocinium ſuſcepit, illiuſq; è lacu educendi poteſtatem obtinuit, ne in eo pædore vitam infelix finiret. Ergo alligatis ad funem veteribus pannis, ac ſemiputridis, ſubmiſit eos ad Ieremiam in lacum, indicauitq; quo data ritu adhiberet, itaq; è lacu exſcenderet. Ieremias ergo conſiliũ ſecutus, veterum pannorum & ſcrutorum ac funis adminiculo, è lacu prodijt, & maiori quàm antè zelo ac feruore Dei ſui cultum promouit, & legem promulgauit.

Quid hoc ſibi vult? quid denotat myſterium? quò ſpectant hæc omnia? hæc vera glorioſi Patriarchæ S. Franciſci imago ſunt & repræſentatio, quæ ipſi adapto & ſic probo. **S. Franciſcus aſſimilatus Eunucho Abdemelech.** Ieremias in lacum miſſus ipſa peccatoris eſt figura, qui cũ in mortalis peccati barathrũ delabitur, verè in profundum lacũ decidit. Vnde *Pſal. 68.* Dauid: *Non me demergat tempeſtas aquæ, neque abſorbeat me profundum, neque vrgeat ſuper me puteus peccati os ſuum.* Hoc in lacu ac puteo cœni, lutique, id eſt, ſordium, putredinis immunditiarumq; plurimum eſt, ſi credimus dicenti, *Corruptæ ſunt cicatrices meæ;* & alibi, *Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt.* **Peccatoris ſtatus collatus cum Ieremiæ in lacũ miſſi.** Non deſunt etiã tenebræ; nam peccator oculos quidem habet, ne hilum tamen videt, & cæcutit; iuxta illud, *Oculos habẽt, & non videbunt.* *Pſal. 37. Pſal. 13. Pſal. 113.* Quin tetram locus hic exhalat mephitim & maleolentiam, ac fœtorem intolerabilem; *Sepulchrum patens eſt guttur eorum.* *Pſal. 5.* Quàm verò peccati fœtor putidus, quàm ingratus, quàm etiam intolerabilis! Domi quidẽ domeſticorum nares maleolentia opplet, quin & foras progreſſus, vrbem inficit vniuerſam, atq; hoc modo ſcandalum creat & offendiculum. Hoc ergo in ſtatu cùm miſer peccator in mundo ageret, ecce pius, clemens, ac mitis eunuchus Abdemelech, S. Franciſcus inquam, ſuum illi offert funem, ſimul & laceram ac vilem veſtem, quorum adminiculo hac illum voragine educit. Fit autem deinde, vt duri & peruicaces peccatores, pœnitentia delictorum moti religioſam vitam profiteantur, vitæ ſanctimonia emineant, & probitatem

Digitized by Google

tatem conuerſationis amplectantur: qui antea in ſordibus cœnoque vitiorum volutabantur, etiam alios ad meliora attrahere, & ſaluti illorum cooperari contendant: qui antea cæcutiebant, doctrina ac ſapientia ſua alios illuminent ac facem præferant; qui teterrimum antè & ingratum efflabant odorem, bonum omni in contubernio ac familiari conuerſatione iam paſſim ſpirent, & infinitas animas ſui ſequaces habeant virtutum ac ſanctimoniæ odore illectas, ac velut noui quidam Ieremiæ puteo egreſſi, maiori quàm ante lapſum contentione, ſtudio, nixuque diuini cultus ſe operibus impendant, permultos errantium ad pœnitentiæ exercitium pertrahentes. Hiſtoria hæc tropologicè expoſita æquo quidem longior fuit, ſed grata eſt ac iucunda auditu: alias iam breuiores, nec minùs futuras iucundas, recenſebo.

Gen. 37. Ioſeph adhuc adoleſcens, quadam inter dormiendum nocte ſomnium vidit, quod magnarum æmulationum, inuidiæ, & contentionis inter fratres reliquos ortæ fuit ſeminarium. Somniabat ſe cum fratribus manipulos in agro fertiliſſimo ligare, & ſuum conſurgere manipulum & ſtare, & fratrum manipulos circumſtantes eum, quem ipſe colligarat, velut principem & ceteris quid excellentius continentem adorare. Hæc quidem hiſtoria ſi allegoricè exponatur, nō dubito fore, veſtris quin ſit auribus futura iucundiſſima. Omnes ſanctarū religionum ordinumq; fundatores, velut meſſores & operarij fuere, in vberi illo Eccleſiæ agro operantes ac ſudātes. Inter quos recenſere eſt SS. Baſilium, Benedictum, Auguſtinum, Dominicum, Franciſcum aliosq; permultos: omnes hi ſuos in altare Dei manipulos intulerunt, eosque plenos, vberes, ac turgentes. Verùm humilis ac parui Ioſephi manipulus, manipulus inquam ſomnij ac reuelationis, ceteris fratrum manipulis ſupereminet, & caput effert altiùs, ipſe inquam S. Franciſci. O inſignem & præclarum manipulum! quot ille ſpicas, eaſq; graues & turgidas pietateq; plenas magno illi patrifamilias attulit! Quot ſancti ſanctæque in Diuorum relati numerum, quot inclyti Martyres, quot ſacræ Virgines, Dei Optimi Maximi ſponſæ, è magno hoc ordine prodierunt? Quot ille ſummos, qui Eccleſiæ vniuerſæ regimen capeſſerent, Pontifices, quot Cardinales & purpurati Senatus Patres, quot illuſtres orbi Doctores dedit? Teſtes ſint S. Antonius de Padua, S. Bonauentura, S. Bernardinus Senenſis, duo Ludouici, S. Didacus, alijque permulti.

S. Franciſci ordo ceteros ſuperat magnitudine.

Multi ordines egreſſi ex ordine Franciſcano.

Quàm ergo vber eſt & copioſus Franciſcani Ordinis manipulus! qui pauxillo tempore in tantum creuit, atq; adeò per Prouincias omnes longè ſe lateque diffudit, vt ipſo etiamnum viuo fundatore & auctore Seraphico Franciſco, quinque & ampliùs Religioſorum millia, magna vitæ ſanctimonia, pietate, & auſteritate illuſtrium generali in Capitulo vnum in locum, magno Romanorum, atq; adeò orbis vniuerſi cum ſtupore conuenerint.

Tempore S. Franciſci quinquies mille religioſi in vno Capitulo generali congregati.

Fabulantur & fingunt Poëtæ nugarum patres, ſuis Atlantem duos mundi cardines humeris ſuſtinere. Hoc quidem commentitium ac fabuloſum: veriſſimum tamen, S. Franciſcum eſſe velut Eccleſiæ totius Atlantē. quò referri queat Innocentij Pontificis ea tēpeſtate ſomniū, aut potiùs diuinitùs data reuelatio. Videre is ſibi videbatur, tēplum,

S. Franciſcus Eccleſiæ Atlas.

plum ſancti Ioannis Lateranenſis ruinam minari, & iamiam ſolo proſternendum, verùm ab homine pauperculo, pannoſo & vili eiuſdem ruinam impediri, & ſuppoſitis iſ humeris velut columnis ac fulcris, ſuſtineri. Hic porrò pannoſus ſanctum Franciſcum, vti re ipſa Pontifex pòſt cognouit, repræſentabat.

Eccl. 9. Reuelationis ſibi aliàs factæ meminit Salomon, eamque nobis enarrat, quæ cum hac ipſa egregiè admodum coincidit. Vidiſſe ſe ergo ait vrbem quamdam obſidij corona ab hoſte circumſecus cinctam, & eò anguſtiarum redactam, propè vt abeſſet, quin miſeranda ruina inuolueretur. Sed ecce dum deſperata ſunt omnia, & quid tentandum foret, ignoratur; eadem in vrbe eſſe vir nuntiatur pauper & ſimplex, ab omnibus contemptus, quin & in oculis ſuis paruus; ſed hic, licèt abiectus & obſcurus, ſapientia tamen ſingulari præditus, conſilium & rationem ſuggeſſit hoſtilia molimina deijciendi, vrbiſque in libertatem & ſecuritatem vindicandæ: *Inuentus eſt*, inquit, *in ea vir pauper & ſapiens, qui per ſapientiam ſuam liberauit eam.* Quid in ſancti Franciſci dici laudem queat aptius, quid accommodatius? Illius enim ætate vniuerſus Chriſtianus orbis armis & procellis turbarum exagitababatur; Eccleſia vbique opprimebatur & impetebatur, horrenda eam diſtrahebant ſchiſmata; vtrumque Imperium tum Orientis, tum Occidentis, magnæ turbæ diuexabant, & quod hiſce malis remedium afferretur, perſpectū nemo habebat. Sed cùm ea tempeſtate eadem in Eccleſia ſanctus Franciſcus viueret, vir ſimplex, mundò obſcurus, & paupertatis ſtudioſiſſimus, cæteroquin ſapientiſſimus, prudentiſſimus, vitæque

Magnæ turbæ in Eccleſia tempore S. Franciſci.

inculpatæ, inſigni ſapientia ſua præclaras turbarum componendarum rationes edocuit, & pacem regnis ac prouincijs omnibus adferens, ſimul & in Eccleſiam, pietatem, libertatem Euangelicam, & religionis ſecuritatem inuexit.

Apud Eccleſiaſticum in magni Simonis laudem ſcribitur: *Simon Oniæ filius, Sacerdos magnus, qui in vita ſua ſuffulſit domum, & in diebus ſuis corroborauit templum.* An non mihi liceat hoc Simonis elogium ad beati Patris Franciſci laudem & honorem trahere? quidquid enim vetus ille Simon materiali Dei templo obſequij impendit, ſanctus Franciſcus ſpiritualiter Eccleſiæ præſtitit. Bonis enim exemplis, cordatis cōſilijs, & ſanctis prædicationibus vniuerſum Eccleſiæ & Religionis ſtatum ſuffulſit; qui dum in ruinæ, & exitij, corruptioniſque periculo verſatur, ſuos ipſe ſubiecit humeros, animum impendit, & nouum illi robur ac neruos dedit. Eccli. 50.

S. Franciſcus Eccleſiæ auxiliatus eſt, & religionē fulſit.

Eodem etiam ſenſu in libris Machabæorum de Matthathia viro zeloſiſſimo legitur, *Videns templi euerſionem, legis Dei tranſgreſſionem, & populi vaſtitatem, ſedit in monte Modim, & ſcidit veſtimenta ſua, & operuit ſe cilicio, & exclamauit voce magna in ciuitate, Omnis qui zelum habet legis, ſtatuens teſtamentum, exeat poſt me. Et fugit ipſe & filij eius in montem & reliquerunt quæcunque habebant in ciuitate.* Hæc imago ſunt eorum, quæ S. Franciſcus, & quotquot ſub eius inſignibus ſpirituali militiæ ſacramentum præſtiterunt, ad templi Dei ruinas reparandas, & religionis ſtatum & Eccleſiæ gloriam in priſtinum decus reſtituendam fecerunt. Hic ergo vir ſanctus, honoris Dei ardentiſſimo flagrans zelo, videns ordinis Eccleſiaſtici diſſolutio- 1 Mach. 2.

Cōparatus Matthathiæ S. Frāciſcus.

 nem

nem & corruptionem, quæ in populo dominabatur, ignorantiam, & quæ in nobilibus obuia erat ſuperbiam, ad legem Dei impunè violandam; in montem pœnitentiæ confugit, cilicio membra edomuit, & pannoſam ac laceram veſtem aſſumpſit, & elata paſſim voce per regna omnia & prouincias intonuit, vt quicumque honorem Dei æmularetur, quicumque legis eiuſdem zelo tangeretur, quicumque ſalutis animæ procurandæ deſiderio inardeſceret, ſecum mundo ſe ſubduceret, rebuſque terrenis valediceret: & re ipſe & exemplo, quod docebat verbo, oſtendens, in montium abdita conceſſit, & vnà cum ipſo infinita Religioſorum multitudo, qui quidquid in vrbibus & agris poſſederunt, relinquentes, in deſertum abierunt, & intra monaſteriorum clauſtra ſe abdiderunt, vt inibi pœnitentiam de commiſſis agerent, ſalutem proximi procurarent, Eccleſiæque manus auxiliares laboranti & anguſtiatæ afferrent.

Ioannes Euangeliſta in viſionibus, quas olim vidit, hanc in primis ſignat, *Ecce ego Ioannes vidi alterum Angelum, aſcendentem ab ortu ſolis, habentem ſignum Dei viui.* Apoc. 7. Sanctus Bonauentura de viſionis huius explicatione & genuina interpretatione tam certò loquitur, vt eam de alio quopiam, quàm de S. Franciſco intelligi poſſe ad litteram neget; quin idipſum fide indubitata tenendum credendumque vult veluti rem exploratiſſimam, *Fide*, inquit, *credendum, eſt quòd loquitur de beato Franciſco.* Crediderim equidem, ſanctum hunc vitæ Scriptorem, zelo quodam & pio erga Seraphicum Patrem ſuum affectu ad hocce ſcribendum motum fuiſſe. Quidquid à parte rei ſit, viſio hæc res alias etiam tangit,

S. Franciſcus Angelo Apocalypſeos collatus.

ſcilicet Angelum hunc, ceu Patris æterni legatum ac præconem deſcendiſſe, & quamdam hominibus ſecuritatem præſtitiſſe, vtpote deſtinatum ad impediendum, ne quis vllum terræ detrimentum afferret, & iuſtitiæ æternæ enſem ab orbe auerteret, dicens: *Nolite nocere terræ & mari.* Quæ etiam aptè ſatis ad glorioſum Patrem Franciſcum referantur: venit namque ipſe reuera, ad Eccleſiam propugnandam, pacem in illam inferendam, Dei aduerſus peccatores exacerbati iram auertendam, iuſtitiæque eius furorem mitigandum. Vnde de illo dici non immeritò queat, quod olim de alio Sacerdote illuſtri ſcriptum, *Ecce Sacerdos magnus, qui in diebus ſuis placuit Deo, & inuentus eſt iuſtus, & in tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio.* Etſi enim beatus Franciſcus ſacerdotio minimè fuerit inſignitus, magnus tamen extitit Patriarcha, & ampliſſimi ordinis fundator, qui ſuo tempore Deo ſummoperè placuit, inuentus eſt iuſtus, & illo indignante & irato, pacem & reconciliationem mundo peperit.

S. Franciſcus mundo pacem attulit.

Eccli. 44.

Hæc igitur ſunt, Auditores Catholici, quę pro temporis breuitate de ſancti huius viri vita, reuelationibus & mirabilibus dicenda mihi occurrerunt. Hoc eſt principium, progreſſus & finis, id eſt, introitus, vita, & exitus beati & glorioſi viri ſancti Franciſci: hoc eſt gratiarum, perfectionum, & meritorum eius compendium. Omnis mundus habet in ſancti huius viri vita quod admiretur, & admirando imitetur, & imitando laudet DEVM in ſanctis ſuis. Sapientes & prudentes Philoſophos in admirationem rapiat, quòd DEVS illis ſua celans myſteria, pauperi huic idiotæ, & rudi eadem

Mundus omnis habet quod in vita S. Franciſci admiretur.

Digitized by Google

dem reuelarit, pluſque illi ſapientiæ, intelligentiæ, & doctrinæ communicarit, quàm olim Platoni, Ariſtoteli alijſque Philoſophis Gentilibus. Artifices, mechanici & mercatores habent item quod obſtupeſcant, quòd quidam ſimilis conditionis & ſtatus, vtpute qui antè mercaturam & negotiationem exercuit, à Deo ad nouum commercium, & rerum ſpiritualium exercitiſ vocatus ſit; in quo adeò profecit, & tantum lucratus eſt, & paruo tempore tantum honoris & opum collegit, vt ex quo mũdus ſtare cœpit, fortaſſe vix exſtiterit, qui plus ſibi virtutis compararit, plures peccatores conuerterit, pluresque conuerſarum animarum manipulos in cœleſte horreum inuexerit.

Nobiles habẽt quod in S. Franciſco obſtupeſcãt.

Vos verò nobiles & aulici, non minùs alijs, quod in hiſtoria magni huius viri conſideretis, & conſideratum in vtilitatem veſtram trahatis, habetis; quòd nimirum ipſe honeſto natus loco, quique præter amplam & abundantem hæreditatem, optatiorem vberioremque ſperare in mundo fortunam poterat, viſo quòd ipſe pericula contineret plurima, & quàm ſuam ægrè quis in eo ſalutem operetur, planè ab eo ſe ſubduxit, vanitatibus valedixit, honores repudiauit, contubernia ſociorum deſeruit, negotiationem dimiſit, crucem amplexus eſt, in deſertum abijt, ſolitudinem ſectatus eſt, pœnitentiæ ſe addixit, flagrorum vſum induxit, cilicia frequentiora eo auctore eſſe cœperunt, paupertatem honorauit, ſecumque ſtatuit ſatiùs eſſe pauperem in domo Domini, quàm diuitem & opulentum in mundi palatijs agere.

Exhortatio & apoſtrophe ad Religioſos.

At vos imprimis, ô Religioſi, permultum habetis, quod in ſancto hoc Patre imitemini; quòd toto vitæ tempore adeò humilis & obediens, in ſpiritualibus proſperitatibus adeò continens, aduerſus mundanas aduerſitates inuictus, ad diſciplinam ſapiens, in regimine rerum prudens, in correctionibus moderatus, in mandando diſcretus, in tentationibus inſuperabilis, ad inſpirationes diuinas facilè mobilis, in exercitijs laborioſus ac ſedulus, in patientia denique exſtiterit inſignis. Ab illo ergo mundi contemptum, vanitatum fugam, voluptatum repudium & deliciarum valedictionem diſcite. A magno hoc patre diſcite, prudentes & religioſi filij, auſteritatum praxin, cilicij vſum, paupertatis amorem, humicubationem, carnis huius refrænationem; diſcite, inquam eius rebellionem edomare, contumaciam retundere, paſſionibus dominari, noctes orando traducere, piè vitam inſtituere, Deo ſingulari cum affectu & contentione ſeruire, & ieiunia ſedulò diligenterque colere.

Turpe eſt filios à patrũ virtute degenerare.

Imitamini, illuſtres animæ, quæ ſub generoſi huius ducis inſignibus ſpiritualem militiam aſſumpſiſtis, imitamini inquam vitam, exemplum & præclaras magni huius anteſignani virtutes. Diſcite ab eo humilitatis omni in re exercitium; amorem Dei ſuper omnia, ſuijpſius renuntiationem, propriæ voluntatis reſignationem, proprij nihili agnitionem, & de viribus ſuis ac præſumptione naturali diffidentiam. Si

Dedecus eſt natis claros habuiſſe parentes,
Ni ſtudeant illis moribus eſſe pares.

æterna ſanè vobis infamia ac probrum foret, Religioſi, ſi tam illuſtrem & inclytum nacti patrem, qui tam inſignem

gnem vobis ſemitam calcauit, ab eiuſdem ſanctitate degeneretis, memoriam eius ſecùs agendo inquinetis, regulam negligatis, inſtitutum violetis, ordinem profanetis, veſte eius & inſignibus malè vtamini, & in nullo illi pares ſitis: cauete inquam, ne hoc vmquam crimen committatis.

Quando verò te, ô beate & æternis digne præconijs Seraphice Franciſce, conſidero velut hominem in terra agentem, hominem quemdam prodigioſum videre mihi videor, quin & Angelum humana carne indutum, Seraphinum incarnatum, & ſpiritum quemdam cœlicum noſtra veſtitum natura: videre videor Doctorem in cœlo promotum, nouum Spiritus ſancti diſcipulum, tertium decimum Ieſu Chriſti Apoſtolum, quintum Euangeliſtam vel Eccleſiaſtem in Eccleſia, & ſecundum Angelum noui Teſtamenti à Deo miſſum, vt populis Euangelium promulgaret, ſublimia doceret, myſteria patefaceret, ignorantes erudiret, peccatores ad frugem bonam reduceret, omniumque rerum ſanctarum ludum publicè quodammodo aperiret. Si te in Eccleſię rebus verſantem contemplor, vt vnum è validis eiuſdem columnis, vnum ex immobilibus illius fundamentis, vnum è generoſiſſimis ac celeberrimis eiuſdem ducibus te intueor; in qua dum te cerno, cerno fontem illum exundantiſſimum è medio paradiſi prorumpentem, è quo turgentiſſimi & amœniſſimi fluuij ſcaturiebant, quibus vniuerſa terræ ſuperficies longè lateque irrigabatur. Ex te enim, vt viua quadam & copioſa omnis ſanctitatis ac pietatis ſcaturigine, tot in Eccleſiam illuſtres & celebres ordines emanarunt, qui prædicationibus & bonis quę ſpargunt exemplis, vniuerſum mundum irrigant, inque bonis operibus fertilem reddunt. Dum autem, ô glorioſe Patriarcha, in cœlis te contemplor, ipſe mihi perſuadeo, te, præter beatitudinem, quæ tibi cum Angelis & Sanctis omnibus communis eſt, infinitis omnes accidentariæ beatitudinis partibus præcellere, paucos vt te ſuperiores credam. Si enim eò damnatorum apud inferos pœnæ ac tormenta quotidie magis ingraueſcunt, quò plures eodem deſcendunt, quos ſcandalo dato, & prauis exemplis in perniciem, exitium, ac deinde in damnationem occaſionaliter pertraxerunt; ſic vice verſa piè credendum eſt, quandoquidem tot tuis auſpicijs ac ductu animæ ſalutem adeptæ ſint, & quotidie etiamnum adipiſcuntur, dum regulam tuam & inſtitutum inuiolatè obſeruant, gloriam tuam creſcere, & infinitis punctis maiorem indies fieri, tibique in beatitudine præ alijs Sanctis potiores deberi. Quamobrem ſupplices te rogamus, admirabilis Franciſce, vt ipſe pro nobis Deum roges, ordinem tuum benigno reſpicias oculo, Religioſis tuis benedictionem impertiaris, influxus illis tuos communices, conſtitutiones tuas eoſdem edoceas, in patientia erudias, perſeuerantiam deniq; ijſdem impetres, vt tam ipſi quàm nos, regulares æquè ac ſæculares, laici non minùs quàm Religioſi, in eadem viuentes fide, & eidem famulantes Deo, omnes tandem aliquando vitę æternę compotes reddi mereamur, quam concedere ſine exceptione nobis omnibus dignetur Pater, & Filius ac Spiritus ſanctus.

Amen.

Gen. 2.

IN FE-

Digitized by Google

IN FESTO SANCTI DIONYSII MARTYRIS.

Hi ſunt qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt ſtolas ſuas in ſanguine Agni, &c. Apoc. 7.

FIGVRA.

2. *Mach.* 6. TRAGICA hauddubiè hiſtoria eſt, Auditores, quam ſecundus Machabæorum liber nobis commemorat, qua iniquam generoſi ſenis Eleazari & condemnationem & mortem proſequitur. Lacrymis quippe & pia commiſeratione dignum eſt ſpectaculum, videre virum honeſtate vitæ conſpicuum, nonageſimo ætatis anno, in vltimo laudabilis ſenectæ puncto, pro diuinæ legis cæremoniarumque ſacrarum defenſione, in Antiochi Regis perſecutione & tyrannide, in Iudæa ad necem poſtulari, & poſt ſexcentas tortorum exagitationes & moleſtias magna ſanè barbarie, ad extremum tandem ſupplicium raptari. Verùm non minùs triſte ac lugubre ſpectaculum eſt, ac nõ minori admiratione ac lacrymis dignum, immane & crudele magni Dionyſij martyrium ac paſſio. Et eſt ſanè feralis & commiſeratione digna res, audire tam ſanctum, pium, ac doctum virum, iam nonagenarium, Dei legem & Euangelium annuntiantem, ad magnum Gentilium probrum, in Gallia noſtra, iniquæ morti ab impio eiuſdem Præſide Feſcennio adiudicari, & poſt mille cruciatus, pœnas & iniurias capite truncari, & vita ſimul ſpoliari. Hæc ſcilicet honorabilis eſt docti illius Areopagitæ, ſancti ac primi Lutetiæ Epiſcopi, illuſtris Galliæ noſtræ Apoſtoli, denique generoſi illius martyris, & authentici fidei Ieſu Chriſti, Eccleſiæque ipſius myſteriorum teſtis mors. Vt verò tam præclaram hodie materiam, prout ipſa exigit, pertractemus, & vitam, mortem, ac cetera tanti tamque illuſtris viri merita pro dignitate commemoremus; cœlitùs conſilium aduocandum, & Spiritus ſancti lux & directio imploranda. Aderit in hoc nobis Deipara, modò antè eam communi omnes voce cum Angelo ſalutemus, dicentes, *Aue Maria.*

Quibus caput ſine cerebro, cor ſine ſenſu, anima ſine fide, mens ſine lumine, vita denique directionis omnis ita eſt expers, vt magna cum impudentia cœlo refragari, diuina conſilia reprehendere, & Altiſſimi prouidentiam, quæ ipſorum perfricta frons eſt, ſugillare non ſint veriti; huc omnes nequitiæ venerunt, vt de Deo palàm expoſtularint, permittente intimos ſuos viroſque iuſtos hac in vita aduerſorum procella exagitari, impios verò ac ſceleſtos proſperis circumfluere; in quo & odiſſe amãtes ſui, & amare ſe peroſos videtur: quod ſanè & Deo indecens, & rationi diſſentaneũ, & naturæ aduerſariũ eſſe, & omni repugnare ęquitati videtur *Hominum de Deo expoſtulatio.*

Hæc in atheiſmum aliquatenus vergens expoſtulatio, cùm nimirum de Dei diffidat ſufficientia, eiuſque regendi gubernandique rationem carpat, alterius mihi propè ſimilis refricat memoriam, qua olim apud Dauidem regem,

Digitized by Google

cuius copias ducebat, quiritabundus Ioab expoſtulauit. Hoc enim Abſalomo fuſo profligatoque, cùm inaudiſſet, quãto caſum hunc & cladem gemitu pater proſequeretur, confeſtim relictis caſtris in regiam properat, & his regem velut expoſtulans verbis eſt allocutus: *Diligis odientes te, & odio habes diligentes te, & oſtendiſti hodie, quia non curas de ducibus tuis, & de ſeruis tuis.* Inimici Dei, & temerarij & inſolentes diuinorum arcanorum cenſores, impiorum in hac vita proſperitatem, & aduerſam iuſtorum è contra ſortem ſecum murmurando examinantes, iiſdem virulentiæ armis inſtructi, in aciem prodeunt, & Regem regum eadem expoſtulatione adoriuntur. Summe Deus, qui vniuerſi totius habenas moderaris, omniaque æquitatis in bilance contines, Domine, *quis ſimilis tibi?* quis vmquam eo, quo tu tuos, modo princeps ſubditos direxit? quis monarcha aut rex ita regnũ gubernauit, vt tu mundum? quid? diligis & complecteris ſceleſtos, qui te oderunt, iuſtos verò è contra & illos, quiq; ex toto te corde diligunt, affligis & odiſti? in quo ad oculum declaras, te cuncta negligere, ac parui ducere, & parum eſſe de ijs, qui tuum tuentur honorem, & fidum tibi deferunt obſequium, ſollicitum.

Ioabi apud Dauidem expoſtulatio.

2 Reg. 19.

Ex indiſcretionis & impudentiæ huius fundamẽto factum eſt, vt parum religioſæ ac nimium curioſæ mentes ad ſummum deuenerint nequitię gradum, & eò fatuitatis, ſibi vt perſuaderent, Deum in mundi directione ſtolidè ac temerè procedere, quòd bonos pioſque ab impijs ſinat affligi. Quin & in grauiores impingentes errores, & in blaſphemiarum tandem abyſſum prolabẽtes, Deum negligere ea, quæ in terris agebantur, illi nec aures, nec oculos eſſe, delicta omnia impunè habere, & crimina nullam poſt hanc vitam pœnam mereri, nec in ea à Deo inquiri credidêre. Impietatem hanc mirè exaggerat Pſalmiſta, & ab his incipit exclamationibus, *Vſquequò peccatores Domine, vſquequò peccatores gloriabuntur, effabuntur, & loquentur iniquitatem?* quid hoc ſibi vult ſancte Propheta? ſe ipſe explicat, *Populum tuum humiliauerunt, & hereditatem tuam vexauerunt, viduam & aduenam interfecerunt, & pupillos occiderunt, & dixerunt, Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob.* vnde efficere volebant, Deum & cæcutire, & ignorare, quæ in mundo peragerentur, eiuſque prouidentiam de rebus terrenis ne hilum laborare.

Pſal. 93.

In hanc voraginem paſſim ſine vllo diſcrimine Gentiles & idolorum cultores præcipitarunt, deque Deo vero cùm ſermo incidiſſet, hac illum macula probroſè conſpergebant, dum ſcilicet fidos eius clientes, & ab illius obſequio nulla aduerſitate dimoueri neſcios, in hoc mundo cernerent affligi, vexari, ac calamitatibus opprimi. Et reipſa magnus ille populi Iſraeliti legiſlator Moſes, cùm Deum in populum ſuũ concitatum, & vltionem de iniquitate commiſſa ſumere meditantem cerneret, ne qua fortè hinc infidelibus temerè calumniãdi maieſtatiſq; eius culpandę daretur anſa, hanc ex intimo animi affectu ad eum orationem fudit, *Ne quaeſo dicant AEgyptij, callidè eduxit eos, vt interficeret in montibus, & deleret de terra.* quaſi diceret, Noxam hanc vnam populo tuo dimitte, Domine, vindictæ enſem intra vaginam conde, iracundiæ æſtum extingue, obſecro; ne fortè ſecùs ac par eſt, de te ſentiant AEgyptij, & idolorum cultores, ac gentes vicinæ in ma-

Exod. 32.

Ethnici ſummi Dei negabant prouidentiam.

Digitized by Google

maieſtatis tuæ benignitatem blaſphemæ & iniuriæ, dicere occipiant, eſſe te rigidum ac durum, qui tui ſequaces ac famulos rigidè habeas, at qui te oderunt, amicè ac beneuolè; magnaque tibi impudentia exprobrent, aſtute quodam ac vafrè AEgypto nos eduxiſſe, vt deinde in montium præruptis deſertoque inuio enecares, ac de facie terræ cunctos deleres. Norat quippe Moſes, gentiles ſummi Dei ſapientiam ſemper ſugillare, ac de illius circa infima rerum mundanaque gubernandi ratione, [illegible] operâ, ſiniſtrè numquam non loqui ac ſentire: & deinde, impiorum pacem tranquillitatemque in omnibus, & piorum vice verſa oppreſſionem ærumnaſque quotidianas conſpicati, in hoc regendi modo nullam illius aut ſapientiam aut prudentiam elucere, temerè ſibi perſuadebant.

Manichæorum error.

Atque hinc ſui Manichæos veteres illos hæreticos erroris occaſionem hauſiſſe ſit veroſimile, cùm, qui illorum ſtupor fuit, duos in mundo commenti ſunt Deos, quorum maximum in regendi ratione eſſet diſcrimen, diuerſus gubernandi modus, & diſcrepans indoles: vnus quidem ſummè & infinitè eſſet bonus, à quo inuiſibilia cuncta dependerent; alter autem nequam per omnia ac peſſimus, qui viſibilibus hiſce dominaretur. Quæ ſanè nimis quàm impudens fuit blaſphemia, & error intolerabilis, vtpote qui diuinitatem ipſam tangat, in ſupremi Numinis iura inuolet, ac metû in orbem atheiſmum inuehat.

Sancti mirātur ea quæ in mundo peraguntur.

Quid autem? Arcana & inſcrutabilis hæc res inferiores regendi ratio, ſapientiſſima nihilominus ac prudentiſſima, vt in diuerſitate ſua planè eſt admirabilis, ſic in vſu ac praxi ſua difficultate non caret. Et ſanè etiam ſanctiſſimos quoſq; res hæc in ſtuporem viſa eſt rapuiſſe, vt quid ſuper eadem reſpondeant, ignorent. Ipſe Pſalmographus imprimis, qui mentis ſuæ in hoc ipſo anxietatem, inſcitiam, ac turbationem confeſſus, ſic ait: *Mei autem penè moti ſunt pedes, penè effuſi ſunt greſſus mei*, vt te relicto mundi in partes concederem, Deus meus, *quia zelaui ſuper iniquos, pacem peccatorum videns, in labore hominum non ſunt, & cum hominibus* in hac vita vt reliqui ſancti & amici tui *non flagellabuntur, ideò facti ſunt inſolentes, & tenuit eos ſuperbia*. Dicere vult, mea ſententia, difficillim è in animum induci à quopiam poſſe, mundum ac mundana ſapienter dirigi & adminiſtrari, cùm quæ bonos inter & malos in hoc mundo peragantur videt, illis ſemper aduerſa, his ſecunda in proceloſo hoc vitæ pelago aura vtentibus. Pſal. 72.

Poſt ſanctum magnumque hunc regem, Ieremias Propheta rem hanc tantoperè obſtupeſcit, vt Deum quodammodo ad cõcertationem prouocet interrogaturus, ſicque eum percontetur, *Iuſtus es Domine ſi diſputem tecum; verumtamen iuſta loquar ad te; Quare vita impiorum proſperatur? benè eſt omnibus qui præuaricantur, & iniquè agunt?* ſceleſtis ſcilicet omnia ad votum fluunt, & iuſtis ſecùs ac vellent cuncta eueniunt. Ierem. 12.

Idipſum examinans & Abacuc Propheta eamdem ſibi quæſtionem proponit; quam ſoluere neſcius, ad Deum etiã ſe conuertit, & interrogatum politicũ (vtpotè ad deſpoticam mundi regendi rationem, ac rerũ humanarũ directionem ſpectans) proponit, *Quare taces*, inquit, *impio conculcante iuſtiorem ſe?* perinde ac ſi diceret, Cùm tu Domine omnia inferiora adminiſtres, & rerum terrenarum moderamina manu te- Abac. 1.

nu teneas, cur & quo permittis modo, vt ab impijs iuſti diuexentur & opprimantur? quod & ſummam iniuſtitiam ac violentam tyrannidem ſpirat? An non iuſta vobis hęc querela videtur, Auditores, & quæſtiones hæ in ratione fundatæ?

Dei gubernandi ratio circa mundum ſapientiā & amorē redolet.

Illud diffiteor equidem; res ita ſe habet: fatendum nihilominus, inſignem in hoc ipſo DEI ſapientiam, & ſingularem eius erga ſuos dilectionem eluceſcere; idque ob rationes ſanè peregregias.

Rationes cur ſuos in mūdo affligi Deus ſinat.

Prima ſit; omnes aduerſitatum ac tribulationum ſagittæ, quas ex potentiæ ſuæ pharetra DEVS ter maximus depromit, in ſeruorum ſuorum caput eiaculaturus, nonniſi meræ probationes & examina ſunt, quò hac eos ratione perficiat, & gloriæ capeſſendæ idoneos reddat. Teſtem huius ſententiæ habeo magnum illum Apoſtolum Iacobum, qui ſua in Catholica ſic fideles alloquitur, *Beatus vir, qui ſuffert tentationem*, & examen hoc generosè tolerat, *quoniam cùm* ſatis ſufficienterque *probatus fuerit, accipiet coronam vitæ*, & honorem inde conſequetur. Idipſum ſentit & ſapientiſſimus Salomon; *Deus tentauit eos* ad lapidem Lydium tribulationum, *& inuenit illos dignos ſe*, gloriæque ſuę capaces. An non hæc inſignia amoris & admirabilis ſapientiæ ſunt argumenta?

Iacob. 1.

Sap. 3.

Tribulationibus ſancti in hac vita adaptantur.

Secunda: pœnæ & afflictiones hac in vita ingruentes nonniſi malleationes quædam & adaptationes ſunt Martyrum & aliorum iuſtorum, quibus ceu malleo lapides concinnantur & adaptantur, vt in cœleſtis ciuitatis fabricam cooptentur iam adaptati ac politi. eos namque in hoc mundo tundi, cudi, & concidi oportet perſecutionibus, vt in cœleſte DEI templum pro meritorū ratione & ordine quiſque ſuo coaptentur. Tribulationum quippe mallei in cœlo non exaudiuntur, ſed in terra malleationes & tunſiones peraguntur, vt iiſdem Sancti & prædeſtinati ad gloriam hic poliantur: vnde canit Eccleſia: *Tunſionibus, preſſuris expoliti lapides, ſuis coaptantur locis per manus artificis.*

Hym. in dedic. Eccl.

In huius rei figuram legimus, in templi Salomonici conſtructione, in qua tamen octoginta & ampliùs operariorum millia, ac tricena operis præfectorum millia quotidie operabantur, nullum ferri, limæ, mallei ſonitum toto illo tempore exauditum, ſed, prout ſaxa alibi parata & concinnata Hieroſolymam adferebantur, ita eadem à præfectis fabrorum ſuis quæque locis collocata fuiſſe. Qui veras rei huius curioſiùs indagant cauſas, tradunt omnes fabricæ huius lapides in monte Libano aptatos fuiſſe ac paratos, & Hieroſolymam dein allatos ilicò in opus cooptatos. Myſticum hoc ſignum eſt, in mundi huius monte ac rupibus animas ſanctorum parari, & afflictionum malleos pati, vt deinde cœlo illatæ in egregiam fabricam inſerantur. Hîc in terra tunduntur, & in cœlo in opus aſſumuntur: tribulationes enim huius ſunt mundi, & alterius conſolationes.

Tribulationes ſunt huius mūdi, & conſolationes alterius.

Tertia: mundani cæci ſunt, & nonniſi palpando ingrediuntur, neſcientes nec agnoſcentes quàm ſit regnum cœlorum pretioſum, quod nonniſi tribulationum auro venale Deus propoſuit, nec alio emi cōpararive pretio poteſt, quod Gētium Apoſtolus tanti fecit, tāq; ſublimè extulit, vt Romanis ſic ſcriberet; *Non ſunt cōdigna paſſiones huius temporis ad futuram gloriam*, quā exſpectamus, & *quæ reuelabitur in nobis*. quaſi diceret, Non modò quodcumq; bonū operari, ſed etiam quidquid malorum & aduerſitatū tolerare poſſemus, etiāſi mille & am-

Regnū cœlorū tribulationibus cōparatur.

Rom. 8.

Digitized by Google

& ampliùs in vita ageremus annis, non eſt cum futura quam ſperamus gloria velut æquipollens comparandum.

Glorioſi Martyres, Dionyſius, Ruſticus, & Eleutherius, rei huius dignitatē & pretium exactiſſimè perſpectum habentes, ipſam vt coë nerent, ſuas vltrò ceruices obtulerunt, ſuam eius ergò vitam impenderunt, & inſigni cum tolerantia omne tribulationum genus perpeſſi ſunt. Hinc in illorum hodie gratiam ſacra canit Eccleſia, *Hi ſunt qui venerunt de tribulatione magna.* Quæ in côcionis hodiernæ thema verba ſelegi, qua hiſtoriā ac vitā illuſtriſſimi Galliæ noſtræ Patriarchæ, magni, inquam, Dionyſij proſequi decreui: de illius enim ſocijs hodie non loquar. Vt verò hoc ipſum vobis conſolationem aliquam adferat, ipſeq; confuſionem vitans rem ordine deducam, bipartitam orationē faciam, primò de admirabili ſapientis huius Areopagitæ conuerſione, deinde de Martyrio eiuſdem ac ſupplicijs agam.

Priùs itaque, quàm vlteriùs æquore volem, & in curſu hoc pergam longiùs, perdifficilis elucidanda eſt difficultas, eáque non exigui momenti, quæq; multos hactenus torſit, num ſcilicet magnus ille Dionyſius, quem maximoperè noſtra ſuſpicit & colit Gallia, quòd Chriſtianam eòdem fidem intulerit, Euangelium Dominicum promulgarit, idolorum cultum euerterit, & mortem generosè ſubierit, num inquam is ipſe ſit, quem Græcia olim progenuit, Athenæ miratæ ſunt, vt magnum Iudicem Areopagus ſuſpexit. Verbo vt explicem, num qui hoc in regno Chriſto natus eſt, idem ſit cum eo, quem Græcia naſcentem vidit: num quem Lutetia vt Antiſtitum ſuorum principem ac caput habet, coincidat cum eo, quem vt primarium olim iudicem, ac poſt conuerſionem primum Epiſcopum Athenæ ſunt veneratæ.

Num S. Dionyſius Epiſcopus Pariſienſis fuerit olim Areopagita.

Scio, iam ante annos ſeptingentos quæſtionem hanc mirè ventilatam, & inter doctos agitatam, ac litem penitùs tandem diremptam; ſunt tamen nonnulli, qui camarinam hanc denuo mouentes, & vetus illud pronuntiatum falſitatis coarguentes, ſimul & vnanimem tot tantorumque auctorum ſententiam ſugillantes, rurſus eamdem in dubium reuocant. Tædioſum nimis foret ac tetricum, omnem hanc controuerſiam à capite ad calcem huc rurſus accerſere; quocirca ſummatim eam tangam, ac paucis perſtringam, vt ſuus veritati ſit locus, & ita aliquod pijs adferam ſolatium. Ab Hincmari Archiepiſcopi Rhemenſis, ſcriptoris ſuo tempore ſatis illuſtris, & permagni apud doctos omnes nominis, teſtimonio exordium ducam. Hic ergo ad Carolum Caluum Imperatorem ſic ſcribit, *Patrem veſtrum Dionyſium eſſe Areopagitam à beato Paulo Apoſtolo baptizatum, & Athenienſium ordinatum Epiſcopum, & in Gallias à Beato Clemente directum, ex his quæ Græca teſtificatio, & ſacra Romanæ ſedis atteſtatio, & Galliarum intimat conteſtatio, ratum in hac cauſa (quod longè ante nos dictum eſt) recognoſcant.*

Hincmarus.

Singula hæc Hincmari verba prægnantia ſunt, & conſideratione digniſſima: loquitur autem inprimis de teſtimonijs Græcorum; eò quòd longo antè tempore Michaël Imperator Orientis publica ac ſollenni ad Ludouicum Piū Galliæ noſtræ Regem legatione miſſa, idipſum declararat, dū ſimul illi S. Dionyſij Areopagitæ commentaria, iam nuperrimè reperta mittit; quæ cùm Lutetiam ipſo magni Martyris peruigilio

Imp. Michaelis legatio ad Regem Galliæ.

veniſſent, cuiuſnam illa auctoris forent, illuſtribus id repentè miraculis oſtendere viſum Deo. Rei totius geſtæ hiſtoriam apud Hilduinum reperire eſt, in epiſtola ad eumdem Ludouicum Pium Regem deſtinata.

Hilduinus epiſt ad Ludouicum Pium

Certiſſimum quoq; eſt, è teſtimonio Anaſtaſij Bibliothecarij Romani, S. Methodium Epiſcopum Conſtantinopolitanum Romanæ ſedis legatū & Cardinalem, vitam S. Dionyſij Areopagitæ ſcriptis mandaſſe: è qua colligimus, ipſum & in Gallias conceſſiſſe, & Pariſienſi Eccleſiæ vt Epiſcopum præfuiſſe. Hic ergo cū ſumma fide & ſtylo nō vulgari magni huius viri vitæ ſeriē poſteritati conſignaſſet, Romanę illā Eccleſiæ reliquit: quam cū deinde Anaſtaſius Latinā feciſſet, per Galliā ad Imp. Carolū Caluū deſtinat. Deinde & Metaphraſtes eadem deſcripſit geſta, & propè eamdē S. Dionyſij vitam, cū omnia curioſè & exactiùs veterum de illa Patrum teſtimonia & antiqua monumenta examinando excuſſiſſet. Idipſum fecit & Michaël Syncellus, Presbyter Hieroſolymitanus, libro quem de ſancti huius Patris laudibus compoſuit.

Vita S. Dionyſij cōſcripta per S. Methodium Epiſc. Conſtantinop.

Metaphraſt. in vita S Dionyſ.

In encomio S Dionyſij.

Hæc quidem Græcorum de illo ſunt teſtimonia. Quoad Latinos, primum locum occupet ipſum Stephani Pontificis factum: is enim cùm in Gallias abiiſſet, Pipinum Regem regno inauguraturus, in morbū incidit. Verùm, cùm glorioſi Martyris Dionyſij patrocinio, & apud Deū interuentu, in quo omnē ſuam in morbo poſt Deum fiduciam collocabat, ſanitatem priſtinā recuperaſſet; Romam repetens de eiuſdem reliquijs aliquid ſecū ferre ſtatuit. Romā ergo cùm veniſſet, inſignē in ſancti huius Martyris cuius & fauorē & merita expertus erat, honorem Baſilicam conſtrui iubet, pręfecitque eidem monachos Græcos, & ſanctiſſimi huius viri patriæ intuitu, Græcorum eā ſcholam nūcupauit: quod Stephanus opus cùm morte præuentus perficere non potuiſſet, ſucceſſor eius Paulus abſoluit, & annuos prouentus ampliſſimos illi aſſignauit, additis inſuper priuilegijs ſingularibus. Cur, obſecro, Pontifices illi templum hoc Græcis monachis attribuerunt, & Græcæ ſcholæ nomen illi impoſuerunt? quòd ſcirēt nēpe S. Dionyſium è Græcia fuiſſe oriūdum, ac decentię iure æquiſſimū videri, vt qui eiuſdem eſſent regionis & conciues, honorem & cultū eo illi loco offerrent, ceteriſque in hoc officij genere nationibus anteponerentur. In confirmationē & nouum argumentū adferri etiam queat, veterum Miſſalium, & Breuiariorū, aliorūq; Galliæ noſtræ monumentorum ac antiquitatum teſtimoniū, è quibus eruimus, S. Dionyſium, qui hoc in regno martyriū ſubijt, eſſe eumdem qui Athenis originem duxit. Sed his omnibus omiſſis, ad præcipuū intentionis ac propoſiti mei ſcopum veniā, quo vitæ mutationem & cōuerſionem magni huius Areopagitæ exponere decreuerā.

Stephanus Pontifex interceſſione S Dionyſij ſanitati reſtitutus.

Templum illi Romæ ædificari iubet.

Quemadmodū certiſſimū & indubitata fide tenendum eſt; S. Dionyſium ab Apoſtolo Paulo fidei Chriſtianę aſſertū, in Eccleſia baptizatum, & primū Athenienſiū Epiſcopū eſſe conſtitutū, ita nec admiratione vacat, audire, tantū tamq; ſapientē virū tam citò fidei manus dediſſe, & ad nudam externi, incogniti, & obſcuri homuncionis prędicationem Chriſtū agnouiſſe. Quod eò magis demiremur neceſſe eſt, quò magnatū, ac Philoſophorū preſertim, conuerſionem & difficiliorem & rariorē cōperimus.

S Dionyſius à ſancto Paulo conuerſus & baptizatus

Tradunt naturalium rerū ſcriptores, quib⁹ & Ariſtoteles ſuis in Meteoris accedere videtur, quod terræ viſceribus educitur ferrum, aptum eſſe aptari, tūdi, mal-

Ariſtoteles lib 4 meteoror.

Conuerſio magnorum perdifficilis.

di, malleos pati, & in incude flecti ac duci; it quod nubibus innaſcitur, cœlo deſcendit; cudi nō poſſe, contuſum obdureſcere, & incudi reſiſtere. Arcanum hoc Phyſicū eſt; ſed quo tacitè docetur, peccatores, etſi ferri in modū obduratos & inſcios flecti, modò humilis & obſcuri ſint generis ac loci, facilè duci ac tractari, & ad verbi diuini ictus ſine vllo negotio emolleſcere; at illuſtres & doctos, quorum & genus & dignitas diuinum quid continere videntur, quaſi cœlo deſcenderent, nonniſi difficillimè, ægerrimè, magnoque cum labore conuerti.

Planetæ altiores lentiùs mouentur.

Planetarum minimi, & infimi, etiam ſunt celerrimi, maioriq; mouentur velocitate; exēplo ſit Luna, quæ vndetriginta diebus vniuerſum ſuum peragit curſum & à Deo conſtitutum ſtadiū decurrit: at alij maiores, & ſublimiori fixi loco, ſuo ſunt in curſu peragendo lentiores ac tardiores; teſtis Saturnus, qui vt orbes omnes cœleſtes perambulet, quatuor aut quinque annorum millia impendat neceſſe eſt. Rurſus hic docemur, humiles & plebeios, dum vel peccati laqueis irretiti ſunt, vel Gentilitatis adhuc caligine inuoluti, facili negotio vel peccatis egredi, vel ad rectæ fidei ſemitam reduci; at qui ad ſummas ſunt euecti dignitates, & primos in rep. gradus occupant, difficiliùs ſanè conuerti, & reſipiſcentiæ illorum motum lentiorem eſſe, & longè maiorem quàm priorum difficultatem inuoluere.

Paſtores primi Redemptorem adorarunt, Magi poſtremi.

Exempli loco ſit, quod in Euangelio legere eſt: nato iam mundi Saluatore, eiuſq; natiuitate nuntiata, primi, qui ad hoc nuntium accurrerunt, & ad ſolam Angeli vocem montanis deſcenderunt, greges deſeruerunt, & poſitum in præſepio infantem adoratum venerūt, fuere ouium Paſtores obſcuri & rure nati; at Magi fuere poſtremi, & tredecim ipſos in itinere ſuo dies impendere; quin etiam nouum quoddam cœlo ſidus fulgere oportuit, quod illos in Bethleemiticum ſtabulum conduceret: adeò vt prodigijs exciti & nonniſi quā difficillimè regia, regnoq; egreſſi ſint, vt ad Deū accederent, eiuſq; filium incarnatum & in Iudææ finibus natum adorarent. Egregium profectò exemplum, quo diſcamus licet, Principum ac ſummatum conuerſionem eſſe ſemper minimorum, plebeiorum, obſcurorum conuerſione grauiorem, ac maiores longè difficultates continere.

S. Dionyſij conuerſio planè admirabilis.

Quæ cùm ita ſint, qui fieri igitur potuit, S. Dionyſium virum apud ſuos magnum & illuſtrem, vtpote de ſacrorum Areopagitici tribunalis iudicū numero, adeò item doctū ac ſapientem, vt maximis ſit tēporis illius in Græcia Philoſophis annumeratus, tā citò fidei manum dediſſe, & idolorum relicta mania Ieſu Chriſti ſe obſequio mācipaſſe? Hoc dubio procul ſummā meretur admirationem, credendumq; eſt, viri adeò inclyti & præſtātis conuerſionē, eamq; barbari & Iudæi (hoc namq; nomine oēs exteros nominabant Græci) operā procuratā nonniſi maximè eſſe admirandā.

Areopagi deſcriptio.

Quod vt faciliùs intelligatur, præſciatis oportet, Areopagū, quod Græcè vel promontorium vel montem Martis denotat, eminentē & accliuē paulatim, haud procul Athenis locū fuiſſe, ac ſupremū quoddā concilium, in quo de grauiſſimis maximeque dubijs controuerſijs dijudicabatur, & omne criminum ac flagitiorū genus pro merito puniebatur.

Quinam eſſent Areopagitæ.

Qui in eo dijudicabant iudices & aſſeſſores, vt ſuum populo ius adminiſtrarent, vtpote vniuerſæ gentis nobiliſſimi, ſapientiſſimi, & optimi, & flos, & decus & ornamentum reip. hoc à loco mutuari nomen, Areopagitæ dicebantur. Erant hi porrò permagnæ auctorita-

Digitized by Google

ctoritatis, virtute illuſtres, & longo rerum vſu, omnigenum negotiorum in tractatione verſatiſſimi. Hocce tribunal nonniſi tertiò ſingulis menſibus patebat, quarto ſcilicet & tertio, & pridiè Kalendas: quibus diebus ſolummodo cauſis diſceptandis intendebatur; quas qui agerent actores, ſimplici eas ſtylo ac ſermone proponebant, ſimiliter & rei, ius ſuum, rei caput & rationes & argumenta in vtramque partem nudè afferentes, ſine vllo fuco & verborum aut eloquentiæ lenocinio. Si autem interdum cauſarum patroni ſermonem ſublimiori genere dicendi exornarent, linguæ nouitates conſectarétur, aut pigmentatos Rhetorices colores adhiberent, publica præconis voce palàm ijs ſilentium indicebatur. Nec immeritò; ne fortè inducto verborum illicio, & eloquentiæ arte adhibita, in eam quam æquitas non ferret partem iudices illecti flecterentur. Tum verò, ne miſerabili forſitan reorum aſpectu, pædore, illuuie & ſordibus, ad commiſerationem mouerentur, noctu, ſine vllo lumine aut facibus, ſummo cum ſilentio iudicium exercebant. Vnde & illud natum adagium, *Areopagita taciturnior*.

Athenienſium in iure adminiſtrādo ratio.

Areopagitæ noctu iudicabant.

Tanta autem auguſtiſſimi huius Senatus per vniuerſum erat orbem auctoritas, vt illorum iudicio ſententiæq; etiam grauiſſimas totius Aſiæ cauſas Romani Proconſules ſubijcerent. Adeò vt è Valerio tradat Agellius, Cn. Dolabellam cùm Proconſulem Aſiæ ageret, illorum tribunal conſuluiſſe, cauſas perdifficiles ad eos deferendo. Quin etiam notat Lucianus, ſuo tempore conſuetudinem obtinuiſſe, vt nationes exteræ Areopagitarum iudicio ſuis in controuerſijs ſtarent. Hæc penè omnia è Budæo deprompta ſunt, qui in librum Pandectarum hæc aliaque plurima collegit.

Agellius lib. 12. cap 7.

Lucianus in Nennotimo.

In Pand. ff. l. vlt. de ſen.

Porrò, cùm lex Chriſti, omnibus alijs & præſtantior & excellentior, per mūdum illuſtrior iam fieri inciperet, & ſuam in terra paulatim ſedem figere, ceteræ omnes obmutuerunt, & Areopagus eſſe deſijt, teſte Theodoreto. Lex enim hæc immaculata, quæ corda humana edomare & flectere poteſt, & animas conuertit, legem legibus ceteris impoſuit, imperium obtinuit, omnes alias ſibi ſubiecit, & obſcuriſſimi fidei præcones, ac famuli Ieſu Chriſti maximos Gentilium Magiſtratus, & ſupremos Regum & Imperatorum ſenatores & conſultores euerterunt.

De verit. Euang. lib. 9. de legib.

Adeò vt Apoſtolus Paulus, ob prædicationē Athenis factam, iuſſus Areopagitis ſe ſiſtere, ijs quæ ſibi objiciebantur probris reſponſurus, interritè conſeſſum illum auguſtum adierit, & teſte D. Luca, *Stans in medio Areopagi*, ſic iudices ſit allocutus, *Viri Athenienſes per omnia quaſi ſuperſtitioſos vos video*. Quæ ſanè oratio non minùs apud hoſce iudices fuit audax & libera, quàm vnius ipſorum conuerſio admirabilis. Qua enim ratione fieri potuit, vt qui tanti apud omnes paſſim fiebant, & à quibus ſuas ipſi etiam Romani, legatione miſſa, leges petierant, barbari, & externi cuiuſdam, Iudæi ſcilicet, in re adeò difficili, qualis eſt veri Dei cultus, & ſupremi Numinis adoratio, auſcultare voluerint? Qui inquam fieri potuit, vt quem Iudæum & crucifixum fuiſſe decebat Paulus, ab ijs vt Deus magna omnium patriorum numinum cōfuſione ac probro, crederetur & haberetur: præſertim cùm mors, & grauiſſima quidem decreta eſſet ei, qui Deos patrios aut parui duceret, aut negaret, aut nouam Areopagitis inconſultis induceret

Act. 17.

S. Pauli apud Areopagitas oratio.

Mors decreta ei, qui dijs Athenis aduerſaretur.

Religio-

Digitized by Google

religionem, aut alios in rempub. colendorum deorum ritus inueheret.

Ioſephus lib. 2. contra Apion.

Ioſephus litteris prodidit, Anaxagoram Clazomenium, dum Athenienſes, quòd ſolem diuinis afficerent honoribus, & vt numen quoddam adorarent, reprehendiſſet, docuiſſetq; nonniſi ignitum æſtuanſq; eum ſaxum eſſe, velut patriorum numinum contemptorem, & omnis diuinitatis irriſorem & blaſphemum publica iudicum ſententia morti eſſe adiudicatum.

Diagoras Melius ad mortem poſtulatus, quòd Deos rideret.

Iidem item iudices, ei qui Diagoram Melium, dum Deos patrios rideret, myſteriaq; omnia & ſacra ludibrio haberet, de medio tolleret, argenteum talentum in mercedem, veluti rei bene geſtæ, vt qui tam impium & blaſphemũ numinis luſorem, ac diris deuotum caput auferret, ſpoponderunt.

Protagoras dubitat, an Dij ſint.

Protagoras quoque, ni fuga ſibi conſuluiſſet, manus ciuium non euaſiſſet, necem illi molientium, quòd de Dijs omnibus agens, dubitaret, verè ne Dij eſſent. Edito quippe hac de re commentario, his ipſum verbis eſt auſpicatus, *De Dijs neq; vt ſint neque vt non ſint, habeo dicere.* Hunc dum ſe clanculò vrbe ſubduxiſſet, in abſentem ceu cõtemptæ diuinitatis reum ſententia decreta, eiuſq; ſcripta publicè flammis addicta, vt ſcilicet hanc iudices impietatem planè tollerent, & ex hominũ memoria dogma impium adeò penitùs eraderét.

Socrates damnatus, quòd Deos negaret.

Eiuſdem impietatis etiam inſimulatum à Melito fuiſſe ſapientiſſimũ mortaliũ Socratem, res eſt quàm certiſſima. Vnde ſic in illum egit accuſator, *Iura violat Socrates; quos ex maiorum inſtituto ſuſcipit ciuitas, Deos eſſe negat; alia noua dæmonia inducit.* Et tanti hoc crimen habitum fuit, & adeò malè ciuium auribus accidit, vt ſummus ille vir, etſi reip. oraculum, & Philoſophorum omnium decus, ducentorum octoginta & vnius iudicum ſuffragijs morti ſit adiudicatus.

Hæc cùm veriſſima ſint, & Areopagi iudicia ſententiæq; adeò rigidæ & cruentæ, ac præſertim, cùm de Dijs Deorumque cultu controuerteretur; qui factum dicam, Paulum, dum nouum & inauditum ijs perſuadere coràm numen contendit, ſe ſoſpitem ſubducere potuiſſe? Cur populus, reſp. magiſtratus, de idolis ſuis tantopere ſollicitus, in illum violentas non iniecère manus, cur vita non priuarunt eum, qui à patriorum ſimulacrorum cultu populum auocaret? Quomodo verò ille, qui ante omnes illum iudicare debebat, vtpote princeps illius ſenatus, tam patienter illum & attentè audiuit, tamq; promptè quæ diceret credidit, Ieſu Chriſti ilicò legem ſuſcipiens, & idolorum cultui valedicens? Hoc ſcilicet ſummè eſt admirabile, hoc cœlum ſimul & terram in ſtuporem rapuit, hoc hominibus iuxtà atque angelis admirationem mouit, hoc deniq; Gentiles omnes & Paganos perculit. Verum tamẽ ſi rationes dari aliquę conuerſionis huius queant & apud Dei filios admiſſibiles, & apud doctos probabiles, egregias producam.

Prima conuertendi S. Dionyſij ratio fuit Dei gratia.

Prima ratio, ipſa hauddubiè eſt gratia diuina, omnis boni principium, & primaria animarum conuertendarum cauſa. Fuit quippe hoc Dei opus à ſupremi Numinis profectũ dextera, qui, propter nimiam bonitatem ſuam & miſericordiam, nobilis huius Senatoris cor animumq; commouit, voluntatemque ipſius ad crucem adorandam, & ſancti Apoſtoli dogmata admittenda ſuccendit. Gratia namq; Dei iuſtificat quos vult, *cuius vult miſeretur, & quem vult indurat*: effectus namque eius liberi ſunt, & operatur, vbicumque voluerit, iux-

Exod. 33. rit, iuxta illud Exodi, *Miſerebor,* inquit Deus, *cui voluero, & clemens ero in quem mihi placuerit.* Dixit olim Pilatus Præſes Chriſto illius cauſam agitans, *Neſcis quia poteſtatem habeo dimittere te, & poteſtatem crucifigere te?* *Matth. 27.* Sed Dei ſolius eſt ſupremi illius viuorum ac mortuorum iudicis, hæcce dicere, & verè de ſe repetere ipſe poteſt, habere ſe peccatores iuſtificandi poteſtatem, misericorditer cum illis agendo; aut ad mortem ipſos raptandi, gratiam ijs ſuam negando. Sic Areopagitam noſtrum iuſtificauit, ad ſe eumdem vocando, & Apoſtoli ſui prædicatione gratiam illi ſuam gratanter & vltrò offerendo.

Deus poteſtatē habet peccatores iuſtificandi & condemnandi.

Secunda cauſa.

Secunda conuerſionis huius cauſa fuit fortè ipſius conuerſi diſpoſitio, ipſa ſcilicet ſapientia eximia, quam iam inde à puero ſibi quotidiano vſu compararat. Quod colligo ex illis Parœmiaſtę verbis de ſapientia diuina, *Qui mane,* inquit ipſa, *vigilauerint ad me,* iā inde ab ipſa ætatis aurora tandem *inuenient me,* meq; propitiam ſentient. *Prou. 8.* Sanctus Dionyſius ergo cùm ſumma contentione in ſcientiarum conquiſitionem incubuiſſet, & cum Pſalmographo dicere poſſet, *In laboribus à iuuentute mea exaltatus ſum* ſcientijs, *& humiliatus* per obedientiam, fidei legibus animum ſubijciendo meum, & tandem etiam *conturbatus* diuinorum iudiciorum metu. *Pſal 84.* Nemini videri mirum debet ſi præmiſſa inſigni hac præparatione verum tandem inuenerit Deum, qui ſapientiæ & ſcientiarum omnium eſt origo.

Litteris incumbere à pueris laudabile eſt.

Quàm verò egregium ac laudabile eſt, adoleſcentem iam inde à primis annis ſcientiæ & artibus humanioribus perdiſcendis incumbere, eiſq; iam cōparatis ritè laudabiliterq; ad animi bonum & virtutis exercitium vti? Ab his enim innumera, eaque maxima naſcuntur bona, & profectus ac promotiones incomparabiles. Illæ namque ſapientiæ ſunt pediſſequæ, ac velut auxiliatrices, iuxta id quod in Prouerbijs legitur, *Sapientia ædificauit ſibi domum, vocauit ancillas ad arcem.* *Prou. 9.* Ancillæ porrò, quas ſapientia vocat, vt in arcis fabricam allaborent, vt multorum quidem auctorum ſententia eſt, aliæ non ſunt, quàm artes liberales & ſcientiæ humanæ. Sunt, inquam, hæ vermiculationes illæ argenteæ, quibus ſanctus ille ſponſus aureas murænularum in morem adaptatas ſponſæ ſuæ inaures venuſtat ac condecorat, de quibus in Canticis legere eſt, *Murænulas aureas faciemus tibi vermiculatas argēto.* *Cant. 1.* Sunt filiæ illæ alienigenæ, quarum Deuteronomium meminit, quæ bello captæ fidei rebuſque ſanctiſſimis coniungi maritarique poſſunt, modò veſtimenta ijs mutentur, coma illis præradatur, & vngues præſecentur, id eſt, omne ab illis ſuperfluum, & barbariſmum gentiliſmumque redolens auferatur. *Deut. 21.* Sunt item diuitię illæ Aegyptiorum, quas è domibus ipſorum veri Iſraëlitæ tollunt, & gentilicio territorio cum ijſdem egrediuntur, vt in cultum diuinum & tabernaculi conſtructionem deinde impendantur. Sentētias illas illuſtres, cōceptus illos præclaros, moralia illa apophthegmata, aliaſque gemmas intelligo, quas profanorum auctorum è ſcrinijs docti cordatique concionatores, ad concionum ornamentum & conceptuum ſuarum condecorationem, idque ad maiorem Dei gloriam & animarum ſalutem mutuantur. Quàm verò præclara ſunt, quæ hanc in rem ſacris in voluminibus continentur!

Scientiarū humanarum laus.

Scientię humanæ aſſimilatæ diuitijs Aegypti.

Oſee Propheta Dei iuſſu connubium.

Digitized by Google

Oſee 1. bium inijt cum meretrice ac fornicaria Gomer, filia Debelaim, id eſt, radice dulcedinis. Peperit autem illi mulier
Allegoria. hæc infamis filium nomine Iezrahel, id eſt, ſemen Dei. myſticè hic docemur, præclara ingenia, quæ ſub lege diuina bonis artibus inſudant, & ſcientijs humanis incumbunt, (quæ ſunt velut filiæ fornicariæ, quæ ineſcant, faſcinant, & dulcedine nos ſua & iucundis hiſtorijs ad ſe pelliciunt) ſæpenumerò diuinas & ſacras proles progignere, id eſt, illuſtres inde, ad omnipotentis Dei gloriæ augmentum, infidelium confuſionem, & ſacrorum myſteriorum explanationem exaltationemq́; conceptus procudere.

Iſai. 37. Iſaias Propheta eiuſdem etiam Dei iuſſu nouaculam in manus ſumit, & tonſoris partes agens barbam radit & comam omnium in peccato agentium, & quos paſſim per compita ac vicos ob
Allegoria. uios habebat. Hoc proculdubiò factum ſub obſcuri cuiuſdam emblematis inuolucris notabat, Deum velle & permittere, vt lingua calamoque, ceu gladio ac nouacula auctorum illorum profanorum, immunditie, laſciuis amoribus, fabulis ac commentis, idololatricis ſuperſtitionibus, omnigeniſq́; ſceleribus plenorum, barbam cæſarieq́; radamus, id eſt, omnem ab ijs ſuperfluitatem, & quidquid fidei veræq́; religioni aduerſatur, abſcindamus, relictis autem ac remanentibus gemmis & floſculis, ad ſummi Dei obſequium & Eccleſiæ eiuſdem exaltationem, vtamur.

Ezech. 5. Ezechiel quoque diuinis in reuelationibus planè admirabilis, Hieroſolymitanorum repræſentaturus iniquitates & abominanda ſcelera, cæſariem ſibi omnem radi iubet, vt quidquid in illa vitæ ſenſuſq́; expers erat, prorſus tolleretur. Noua hic allegoria ac documentum, quo nemo nõ docetur, laude digniſſimum eſſe vrbes profanas ingredi, & ex officinis illarum tollere quidquid continent pretioſum: clariùs vt exponam, perſæpè nõn ſi vtile eſſe, ſi Chriſtiani oratores, Eccleſiaſtæ, aliique viri ſancti animarum ſaluti ſtrenuè incumbentes, Gentilium ſcriptorum agros percurrant, libros illorũ euoluant, floſculoſq́; indeq́; ac gemmas pretioſas ſibi ſeligant, quò in Eccleſia eaſdem adhibeant, comam antè, id eſt, ſuperfluũ, & omne Chriſtianæ legi inimicũ præſecando. Hæc omnia mihi magnus ille Eccleſiæ Doctor ſuppeditauit Hieronymus, quæſtioni ſibi à famoſo quodam Oratore Romano propoſitę, nũ ſcilicet Theologum fas eſſet Gentilium ſcientijs vti, & ſuis in rebus profanorum ſcriptorum doctrinas & dogmata adhibere, ſatisfaciens. Cõcionatores Chriſtiani auctores profanos vſurpare poſſunt. *Reſponſ. ad Oratorem Rom.*

E quibus omnibus efficere volo, gentilium libros & ſcientias licèt profanas, permagnam omnibus vtilitatem afferre, modò ritè legitimeq́; vſurpentur, cum virtute coniungantur, ad vitiũ verò non pelliciát. Si enim hoc modo adhibeantur, fiunt verè enſes, quibus fideles Dauides Dominis ſuis & auctoribus caput præſcindant, & Goliadas & Philiſthæos profanos vita ſpolient. Verùm ſi non prout oportet quis *1. Reg. 17.* ijs vtatur, ſi ſcientiæ & Philoſophiæ illæ naturales prauo inſint animo, ac nequitiam in omnibus ſpectanti, virulenta venena ſunt, medicamenta noxia, arma necem inferentia, & res quàm maximum nata adferre diſcrimen. Agnouit hoc ipſum Ariſtoteles, ſuis in problematis ſcribens, *Scientia*, inquit, *in homine malo eſt nequitia habens arma.* quaſi dicat, vt mihi quidem videtur & res eſt longè veriſſima, vitij omnis arma eſſe ſcientiam in Sciẽtiæ malè vſurpatæ, admodum ſunt noxiæ.

Digitized by Google

anima praua ac ſceleſta: vbi enim quis doctus eſt & peruerſus; hoſtis eſt armatus, grauiſſimumque afferre damnum poteſt.

Gen 19 Scientiæ in homine prauo periculoſæ ſunt. Scientiæ autem vitijs maritatæ, ſunt puellæ illæ Sodomiticæ, ad ebrietatem prouocantes, grauiſſima ſcelera ſuadentes, patrumque ſuorum & auctorum exitium ac perniciem vt plurimũ cauſantur. Sunt itidem maligna illa zizania, quæ in Eccleſiæ, vel in animæ cuiuſpiam ſingillatim agro creſcentia, triticum exſtinguunt, virtutem ſuffocant, honorem areſaciunt, rationis lumen offuſcant, hominem in perniciem trahunt, ac nonniſi ſcandala producunt.

2 Reg. 18. Sunt quoque pendula, fulua atq; auricolor Abſalomi cæſaries, quæ funis inſtar Dominos ſuos rebelles ad ſteriles vanitatum quercus, in mundi huius deſerto faciunt adhæreſcere, atque inde in perpetuũ rapiunt carcerẽ, & tartareis 4. Reg. 20. tandem addicunt ſupplicijs. Sunt etiam theſauri illi iactabundi & vani Ezechiæ Regis, quæ Dominis ſuis ac poſſeſſoribus ad aliud non proſunt, quàm vt vita ſimul & regnis eos priuent. Sunt 2. Reg. 12. etiam patentes Vriæ literæ ſinu abditæ, quæ ad mortem æternam rapiũt eos, qui in animarum ſuarum ſinu illas geſtant. Denique nonniſi merus eſt ventus & inanitas huiuſmodi habere ſcientias & artes, niſi cum virtute iungantur. Quod perſpectum habens Sapiens, hanc ſententiam egregiam pro-Sap. 13. tulit, *Vani ſunt homines, in quibus non ſubeſt ſcientia Dei.* Dei autem ſcientia amor eſt virtutis, veræ probitatis deſiderium, & vitiorum fuga.

S. Dionyſius virtutem ſimul & doctrinam habebat. S. Dionyſius ergo vir apprimè doctus, & omnigena ſcientia iam inde à pueris excultus, tametſi infidelis & idolorum cultui addictus, moraliter tamen benè viuebat, bonum ſpectabat, probitatem conſectabatur, & ad naturæ leges vitæ ſuæ rationem adaptabat: atque vt præſtantiſſimus erat Philoſophus, ſic & viuendi modo ſuam declarabat ſapientiam, quod illum ad ſalutem comparandam, conuerſionem, vitæque mutationem diſpoſuit, & permagnum ad eadem momentum attulit.

Doctiſſimum verò fuiſſe, ac præſertim in aſtrologicis diſciplinis, motuum cœleſtium obſeruatione, ſiderumque contemplatione verſatiſſimum, hinc facilè colligas, quòd anno ætatis quinto ac viceſimo, cùm Heliopoli in Aegypto cum Apollophane Philoſopho ageret, admirabilem illum ſolis defectum notaſſe dicatur, qui Redemptore mortem oppetente contigit; quem quia inſolitum & præter rerum ordinem fieri agnoſcebat, è rerum ſuperarum turbatione & confuſione vt peritus Aſtrologus confeſtim collegit; ac colligendo ſubintulit, Aut Deum naturæ pati, aut mundi machinam diſſolui atque in interitum vergere. Sic ſuis in Annalibus teſtatur Illuſtriſſimus Baronius. S. Dionyſius Aſtrologiæ peritus. Tomo 1. anno Chriſti. 52

S. Ambroſius epiſtola ad Eccleſiam Vercellenſem, è Philoſophorum Stoicorum aut Epicureorum numero eum fuiſſe ſcribit. Vero tamẽ ſimilius, Stoicorum illum ſectam eſſe amplexum, vtpote qui rigorem, ſeueritatem vitæ morumque ac grauitatem omnibus in rebus præferrent, vti & in Senatu ipſe grauiſſimo iudicem æquiſſimum agebat. Hinc & Metaphraſtes Areopagitarum Principem eum indigetat, non quòd Rex fuerit, at quòd omnium aut ſupremus, aut de primorum numero haberetur. Sic quoque Michaëlis Syncel- *Ambroſius.* *Metaphraſt.*

Syncelli verba capienda ſunt dicentis, *Dionyſium iuri dicundo præſediſſe, longè omnium primas tenentem, atque eximium inter Senatus Areopagitici iudices.*

Doctrina S. Dionyſio poſt conuerſionem mirificè ꝓfuit.

Vt verò ſcientiarum harum humanarum cognitio iter illi ad cognoſcendam veritatem tum aperuit, tum facile reddidit; ſic illi poſt conuerſionem, ad veri Dei cultum, Eccleſiæ bonum, infidelium confuſionem, & idolorum ſubuerſionē, ſummoperè eadem profuit, & maximè commoda fuit. Sic conſtat eos omnes, qui ſcientia & doctrina ante agnitam Fidei veritatem celebres fuere, & hoc nomine maximam apud omnes paſſim auctoritatem ſunt conſecuti, mox vt Chriſtum profiteri, & fidem amplecti cœpere, mera fuiſſe oracula, fidei columina, Eccleſiæ ornamenta, miraque in eadem præſtitiſſe.

Docti viri ante ſuam conuerſionem, Eccleſiæ poſt valui fuere.

Tales fuere hauddubiè ſanctus Iuſtinus Martyr, illuſtris, antequam fidei manus daret, Philoſophus, ſanctus Lucas peritus ante vocationem medicus, ſanctus Paulus ſummus ante electionem legiſperitus, Apollo ciuis Athenienſis, antequam Chriſtianus foret, eloquentia ac ſcientia ſummus, denique magnus noſter Dionyſius legum peritia & matheſi excultus, dum adhuc idolis ſeruiret; alijq; plurimi, qui poſt conuerſionem & ſui Euangelio ſubmiſſionem, admirabiles & ſummi in Eccleſia extitere, adeò vt

Mirabilis virorum illuſtrium mutatio.

deſerta in hortos florigeros, ſpineta in roſeta, ſicomori & oleaſtri in arbores feraciſſimas, zizania in triticum, lupi in oues, ſerpentes in columbas, Philoſophi in Theologos, idolorum myſtæ in ſeruos Ieſu Chriſti, & fabularum ethnicarum proxenetæ in veros Euangelij prædicatores, inſigni ac diuina metamorphoſi tranſierint.

Atque imprimis ſanctiſſimus Dionyſius noſter, qui ſtatim à conuerſione, liquidò quis antè fuerit, patefecit: oēm enim ſcientiarum profanarum, quas tanto ſibi ſudore in adoleſcentia compararat, medullam adhibens, eaſque cum cœleſti ſapientia combinans, adeò mirabilis & diuinus euaſit, vt inter ſummos maximoſque & profundiſſimos qui vnquam vllibi exſtitere Theologos iure meritoque ſit annumerandus. Vt talem eum agnoſcentes veteres Eccleſiæ Patres ac Doctores, quàm honorificentiſſimis eum elogijs condecorant, ac titulos illi dant præſtantiſſimos.

S. Dionyſius ſummus Theologus.

Inter alios ſanctus Chryſoſtomus *πετεινὸν τοῦ οὐρανοῦ*, id eſt, cœleſtem auem eum, referente Anaſtaſio Bibliothecario in epiſtola ad Carolum Caluum, nuncupauit. alij eum *Theologum*, alij *Theoſophum*. alij *venerabilem*, alij *diuiniſſimum*, alij *ſacratiſſimum*, alij denique *celeberrimum* vocant. à nonnullis *Philoſophiæ magiſterio inſignis*, ab omnibus penè *Galliæ Apoſtolus* indigetatur: quæ nomina illuſtria ſunt, eiuſque merita repræſentant.

Anaſt. Bibl.

Omnia porrò ingenij illius magnitudinem, & doctrinæ ſublimitatem reſpiciunt: quæ ex ijs quæ compoſuit ſcriptis facilè eruitur, de nominibus ſcilicet diuinis, de hierarchia cœleſti, de Angelorum natura, & myſteriorum excellentia, aliaq; permulta, quæ & temporis antiquitas, & inimicorum Dei inuidia Eccleſiæ eiuſdem inuidit. Exſtat & epiſtola eiuſdē conſolatoria ad Ioan. Euangeliſtam, interim dum in Pathmon inſulam eſſet ab Imperatore Domitiano relegatus, miſſa; qua eius propediem reditum, & quæ inde ſecutura erant bona, fatidico ſpiritu vaticinatur. hæc genuina epiſtolæ huius ſunt verba: *Poſt paululum verò (dicam enim) etſi audax dictu videatur, tibi cariſſime, ſocietate*

Epiſtola cōſolatoria S. Dionyſij ad Ioannem Euangeliſtā miſſa.

iungemur. *Cur autem prorſus dignior, cui fides habeatur, ſiqua tibi præcognita ſunt, quæ & à Deo didici hæc loquar; quòd ſcilicet ex Pathmi cuſtodia dimittendus es liber, & in Aſiaticam terram reuerſurus.* Quod mox, à Domitiani anno pòſt ſequenti occiſi morte, contigit. Et epiſtolæ huius meminere Metaphraſtes apud OEcumenium in Ioannis Euangelium, & Baronius in Annalibus. Atque hæc hactenus, ad magni huius Areopagitæ doctrinam vobis declarandam dicta volui, vt hinc euidenter conſtaret, quantum ad ſanctam eius conuerſionem momenti hæc attulerit: iam alias vobis cauſas recenſebo.

Metaphraſt. in B. Ioann.

3 ratio conuerſionis S. Dionyſij.

Tertiam ſancti Dionyſij conuertendi rationem Apoſtoli Pauli prædicationi aſſcribo, certiſſimum eſt enim, verbi Dei prædicationi inſignem vim eſſe, & admirabilem ad animarum conuerſionem virtutem. Hinc Pſalmiſta hoc ipſum elogio condecorat, *Lex Domini immaculata conuertens animas.* & alio loco, *Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia, vox Domini confringentis cedros*, id eſt, Senatores, Doctores, Iudices, Philoſophos, & Areopagitas, qualis S. Dionyſius fuit.

Pſal. 18.

Pſalm. 28.

Prædixerat olim Ieremias, aut Deus ipſe Prophetæ ore, *Numquid verba mea ſicut ignis comburens, & ſicut malleus conterens petras?* ignis quidem ad gelida congelata que peccantium pectora ad deuotionem accendenda, malleus autem ad peruicaces & pertinaces obduratorum animos conterendos, ac comminuendos. Et ſanè ſanctum hoc verbum, ore ſancti Pauli annuntiatum, diuini amoris flammam in frigido ſancti Dionyſij pectore, idololatricæ ſuperſtitionis gelu rigido accendit, & infidelitatis petram in animà eius rigeſcentem veluti malleus confregit.

Ierem. 23.

Verbum Dei igni & malleo aſſimilatum.

In horum omnium figuram dictum fuit olim Moyſi in deſerto, *Loquere ad petram, & dabit tibi aquas.* Spirituale hic quid ſubeſt, & inſigne myſterium, & per obduratas illas petras, maximi & peruicaciſſimi peccatores intelligendi ſunt, qui rupis inſtar oſſirmati, in flumina mutantur, & ex oculis ſuis Oceanos quoſdam emittentes, in lacrymas ſoluuntur, mox vt vocem prædicatoris intonantem inſonantemque auribus percipiunt. *Num. 20.*

Sunt vtique tonitrua illa ac voces, peccatoribus formidinem ac tremorem incutientes, & quæ pectora obſirmata cogunt contremiſcere, vt notauit Pſalmiſta, *A voce tonitrui tui formidabunt.* quaſi diceret: Ad prædicationis verbi tui, Domine, tonitru pagani, idololatræ, & illuſtres illi Philoſophi trepidabunt, intrinſecùs contremiſcent, vt verò conſcientiam in tuto collocent & confirment, ad Eccleſiam ſe tuam recipient. In huius rei figuram audiſſe in Apocalypſi ſua ſe Ioannes ſcribit vocem de cœlo, velut vocem aquarum multarum ac torrentium, ac vehementium tonitruorum fragorem: *Audiui*, inquit, *vocem de cœlo tanquam vocem aquarum multarum, & tanquam vocem tonitrui magni.*

Pſal. 103.

Prædicatio verbi Dei tonitruo comparata.

Apoc 14.

Veram eadem Apocalypſis eodem loco prædicatorum imaginem repræſentat. nam inibi vidiſſe ſe Ioannes ait tres Angelos velut totidem prædicatores, ad mundum Euangelio aſſerendum emiſſos. De primo ſic loquitur, *Et vidi alterum Angelum volantem per medium cœli, habentem Euangelium æternum, vt euangelizaret ſedentibus ſuper terram, & ſuper omnes gen-*

Angeli Apocalypſeos veros prædicatores repræſentãtes.

gentes,&c. Timete Dominum & date illi honorem, quia venit hora iudicij eius, & adorate eum, qui fecit cœlum & terram. De ſecundo ſcriptum eſt, *Et alius Angelus ſecutus eſt dicens, Cecidit, cecidit Babylon illa magna, quæ à vino fornicationis ſuæ potauit omnes gentes.* Tertium denique ſic deſcribit, *Et tertius Angelus ſecutus eſt illos dicens voce magna, Si quis adorauerit beſtiam, & imaginem eius & acceperit characterem in fronte ſua, aut in manu ſua; hic bibet de vino iræ Dei, & cruciabitur igne & ſulphure.*

Vera exēpla bonorū prædicatorum. Vera hęc prædicatorum egregiorum eſt imago: primus Euangelium, Dei timorem, & ſupremi adorationem Numinis annuntiat; ſecundus terribilia Dei iudicia & exempla depromit eorū, qui ob peccata pœnas dederunt, & vindices Dei manus ſenſerunt; tertius denique ignem & æternas comminatur pœnas ijs, qui in nequitia ac ſceleribus ſuis obdurati ac præfracti perſeuerant. Viuis hic coloribus zeloſi & fideles Euangelij præcones ac prædicatores depinguntur, qui Angelorum inſtar hoc in mundo vitam inſtituentes, & Angelicam in omnibus puritatem conſectantes, ſuis in cathedris de ſolo Dei timore, deque eius adorandi ratione, de terribilibus eius iudicijs, de caſtigatione ac flagellis impiorum, de mortis periculis, deque tormentis infernalibus loqui debent; atque hæc vnica ſimul & expedientiſſima animarum conuertendarum, & ſancta quadam formidine implendarum eſt ratio.

Apoſtrophe ad concionatores. Notetis hic velim, ô ſacri & euangelici oratores, zeloſique prædicatores, horum Angelorum nullum dictum eſſe fabulas, hiſtoriaſque vanas auditoribus ſuis ꝓpoſuiſſe, nouos auditorio ſuo cōceptus inauditaſque nouitates commemoraſſe, nullam in ſermone curioſitatē confectatum, aut minimam ridendi ſuis materiam dediſſe. nihil inquam horum; ſed omnem illorum concionem circa timorem Dei, iuſtitiæ eius terrorem, de præuaricātibus vindictam, & tartari cōminationem eſſe verſatam. Et ſanè, verū vt fatear, vera hęc legitimaq; concionādi eſt ratio, alia porrò cōcioni immiſcere, ab Euangelio nimium quantum eſt recedere, Chriſtiani præconis partes excedere, demum, ne multis morer, non eſt Angelorum ritu loqui.

In horum omnium figurā & ſymbolum, in eadem Apocalypſi in præſtantium concionatorum præconium dictum eſt, *Et audiui vocem magnam de tēplo dicentem ſeptem Angelis, Ite & effundite phialas iræ Dei in terrā.* Apoc. 16. Vbi verò primus phialam Angelus effudit, ecce *factum eſt vulnus ſæuum & peſſimum in homines, qui habebant characterem beſtiæ & in eos qui adorauerunt beſtiam.* Nęque Angeli illi phialarum iræ diuinæ alij non ſunt, quàm boni ac feruentes concionatores, quorum eſt iram Dei, eius iudicia, & pœnas, quas rebellibus & obfirmatis intentat, numquam non pro concione intonare, inclamare & omniū cordibus inſculpere; & ad harum phialarum effuſionem, id eſt huiuſmodi cōciones magna ſæuaq; infliguntur vulnera, grauiſſimæ inferuntur plagæ, & illuſtres delinquentium, & beſtiam, id eſt, diabolum, adorantium, eiuſq; characterem frontibus, id eſt, peccatum in animabus præferentium, conuerſiones fieri contingit. Prædicatorū bonorum imago.

Huiuſmodi Eccleſiaſtes erat magnus ille Paulus, qui in celeberrima totius orbis Academia, ingeniorum præſtantiſſimorum altrice, & optimorum Philoſophorum parente ac tutrice Athenis fidem Chriſtianam annuntians,

tians, alias apud illos materias non pertractauit, quàm de mortuorum ad vitam reſuſcitatione, de idolorum vanitate & contemptu, deque veri Dei cognitione, quem illi vt ignotum habebant: aram enim aut ſtatuam Deo ignoto ſingillatim erexerant. quam cùm Apoſtolus, fana publica obeundo, ſpectaſſet, primæ inde concionis ſuæ materiam eſt occaſionemque mutuatus, ſic illos affatus, quemadmodum in Actis ſcribitur, *Quem vos Deum ignoratis, hunc ego annuntio vobis*. quaſi dicat, De ignoto hoc Deo laboratis, viri Athenienſes, hac vt vos anxietate liberem, hunc ipſum vobis annuntio, quemque vos ignorantes & inſcij ſuperſtitioſè veneramini, hunc ipſe verè vobis adorandum præ alijs numinibus edico. Ecquæ, Deus bone, miſeria, ecquæ cæcitas, ecquæ calamitas! Deum cœli ignorabat docta illa ac celebris reſpublica, neſciebat eum Areopagus tot illuſtrium iudicum conſeſſu nobilis, incognitus is erat Vniuerſitati adeò inclytæ, quam tot illuſtres Philoſophi exornabant, erat etiam ignotus nobilibus & magnatibus, ciuibus item, mercatoribus, opificibus & plebeijs. hoccine qui fieri poteſt? cuinam hoc perſuadeas? ecquæ verò tam ſtupidæ & craſſæ inſcitiæ cauſa eſt?

Pauli Athenis concionantis materia.

Act. 17.

Deus Athenis incognitus.

Nulla profectò vnquam fuit gens adeò barbara ac ſilueſtris, quæ non, naturali edocta lumine, vnum in mũdo præeſſe & eſſe Deum & agnouerit & crediderit. Teſtatur hoc Marcus Cicero libro quem de natura compoſuit Deorum, *Nulla gens*, inquit, *adeò barbara, quæ ſi cœlos aſpiciat, deos eſſe non ſentiat*, & diuinitatis reipſa effectus experiatur. Accedit deinde, eſſe velut principium ac legem fundamentalem vniuerſi naturæ ſtatus, perſuadere ſibi, præſidere aliquod in mundo numen. Non latebat ea res Philoſophos veteres, qui primum aliquem motorem, cauſam aliquam independentem, eſſe quoddam ſupremum, Deumque aliquem cœli & terræ auctorem, creaturarumque omnium factorem agnouerunt: verùm, quoad excellentis ſapientiæ opera, & immenſæ bonitatis, quos tum in hac vita, tum in futura declaraturus erat, effectus, is ipſis incognitus erat. Clariùs vt eloquar, eum vt naturæ auctorem nemo non illorum agnouit, atque hæc de illo fuit Athenis Platonis, Ariſtotelis, Socratis, aliorumque illuſtrium Philoſophorum opinio, ſed eum vt gratiæ auctorem nec agnouere, nec agnoſcere potuerunt. Naturæ fax ac lumen ad primi cognitionem deducit, ſed ſine fidei virtute ad alterius nemo poſſet cognitionem pertingere. Natura quidem tam ſubluſtre ſuggerit lumen, eius vt adminiculo Deum vniuerſo imperitantem & dominantem videamus, non tamen trinum in perſonis; neque ea adiuuante ſcire poſſemus huic eſſe Deo filium, noſtra indutum natura, in cruce mortuũ, atque inde totius eſſe mundi Redemptorem conſtitutum.

Philoſophi antiqui nõ agnouere Deũ vt gratiæ auctorẽ.

Talis inquam Deus, vnus eſſentia, ſed perſonis trinus Areopagitico ſenatui, & Reip. Athenienſi, atque adeò orbi vniuerſo ethnico incognitus erat; talem verò eum prædicauit Apoſtolus, & prædicatione ſua Chriſto lucratus eſt ſanctum Dionyſium de primariorum totius orbis Philoſophorum numero vnum; hinc verbum Dei primaria ac princeps animæ illius illuſtris conuertendæ fuit cauſa: tametſi non ignorem ab Hilduino apud Surium in vitis Sanctorum, aliquas alias adferri, prodigioſam ſcilicet cæco viſus reſtitutionem Athenis ab Apoſtolo factam, quo vniuer-

Pauli prædicatio cauſa Dionyſij cõuertendi.

Digitized by Google

uerſos ciues atque Areopagitam inprimis noſtrum, veluti diuino ac ſupernaturali quodam opere in admirationem rapuit; deinde & Apollo viri ea in republica ſpectatiſſimi & nobiliſſimi conuerſionem. Apoſtolus ergo, qui eum Chriſto aſſeruerat, rei huius in Areopago rationem reddere coram iudicibus iuſſus, S. Dionyſium imprimis tetigit, eique primam Dei illius, tota Attica incogniti cognitionem inſtillauit.

Aliæ etiam cauſæ.

Cur S. Dionyſius tam citò fidem ſuſceperit.

Omnes hæ rationes probabiles admodum, & ſolidis nixæ fundamentis mihi videntur; ſed ea adhuc quæſtio reſtat diſſoluenda, quam iam obiter antè tetigi, quæque permagni eſt momenti, cur nimirum magnus ille vir, tanto ingenio, ſapientia, iudicio pollens, reipubl. conſilium, patriæ oraculum, ſenatus totius ornamentum, tam citò gentilitatis arma abiecerit, & Euangelicæ profeſſioni ilicò auſcultarit, cùm, ipſa Scriptura teſte, leuitatem & inconſtantiam redoleat citò credere. Vnde Sapiens, *Qui citò credit, leuis eſt corde.* Deinde prouerbium in ſacris litteris id eſt, quidquid præcipitanter & citò fit, illius haud longè poſt pœnitentiam ſequi: nam præcipitata & immatura molimina diuturnam poſt ſe trahunt pœnitentiam. Atque inde etiam ipſe Dei filius, de hoc agens, & in rebus fidei ac religionis longi vſus experientiam ac maturum exigens examen, Apoſtolis, atque adeò vniuerſis hominibus, conſulebat, vt, ſi quando Deus ad ianuam conſiſtere, & in deſerto eſſe diceretur, atque hoc ipſum vel ab Angelo nuntiaretur, nuntio minimè crederent: perinde ac ſi diceret, Antequam quid quis credat, ac velut fidei articulum admittat, maturo id antè iudicio li-

Citò credere ſignum leuitatis.

Matth. 23.

brandum, ſæpè ad examinis trutinam reuocandum, ac diutiùs excutiendum.

Aſſero nihilominus, vt hanc difficultatem exhauriam, & ſapientis huius Areopagitæ honorem propugnem, & ab omni eum contumelia aduerſariorum tuear, diuinitùs eum ad fidem tam celeriter amplectendam, Chriſtoque credendum, permotum fuiſſe, & dexteræ id Altiſſimi opus exſtitiſſe, idque ob egregias conſiderationes; quarum hæc prima. Voluit id ita fieri Deus, vt, quæ inter IESV CHRISTI fidem atque humanas Philoſophorum ſcientias eſt ſympathia & concordia, hoc pacto patefieret, & omnes paſſim cognoſcerent, doctrinæ Platonicæ, & placitis Socraticis ac dogmatis Ariſtotelis Euangelium minimè aduerſari. Vt enim Euangelij promulgatio inaudiri primùm cœpta eſt, mirari Philoſophi cœpere, quæ de Ieſu Chriſto tradebantur, viſo, quidquid de illo prędixerant Vates, quidquid de eodem ſcriptum lex continebat, cum ſcientiarum & ſententiarum ſuarum fundamentis optimè coincidere. Adeò vt puriſſimæ apertiſſimæque veritati aperientes oculos, cum Propheta regio dicere & clamare coacti ſint. *Teſtimonia tua & fidei tuæ capita credibilia facta ſunt nimis.*

Diuinitùs factum, vt Euangelio S. Dionyſius citò crederit.

Concordia Euangelij & Philoſophiæ

Pſal. 92.

Secunda: vt ſapientes ſæculi huius confunderet & rideret, veriſſimumque illud propheticum eſſe ad oculum comprobaret: *Perdam*, inquit Deus, veterum illorum atque inſolentium Philoſophorum dogmata ventilaturus *Sapientiam ſapientium & prudentiam prudentium humiliabo.* An nō enim magna magnorum illorum ac ſapientū politicorum, illuſtrium illorum ingeniorum, infidelitati à pueris aſſuetorum,

1. Cor. 1.

Digitized by Google

rum, ac mundi huius bonis, voluptatibus & honoribus mordicùs adhærentium fuit humiliatio, deſerere omnia, contemnere vniuerſa, quin imò ſeipſos, ad primum Euangelicæ tubæ auditum, abnegare? An non, inquam, inſignis & ſumma depreſſio fuit inſignium illorum virorum, ac doctorum Philoſophorum, in omnibus rebus adeò ſapientium, vt velut diuina quædam oracula vulgò ſuſpicerentur, cùm ſe ab obſcuris quibuſdam piſcatoribus, qui litteras nè à limine quidem ſalutarant, nullaſque ſcholas frequentarant, confundi ſuperarique viderunt? An non denique intolerabilis quædam fuit infamia, ſummaque confuſio, ſophos illos, qui ſcientiarum penes ſe habebant claues, Vniuerſitates moderabantur, in Muſarum arcana penetrarant, nihilque omnino ſcibile ignorare videbantur, ſuam palam inſcitiam fateri, errorem agnoſcere, & tum publica in concertatione, tum priuato in colloquio, nudæ ac ſimplici Apoſtolorum duodecim perſuaſioni ac prædicationi cedere, & victas manus dare ijs, qui nulla acquiſita ſcientia inſtructi, illos qui omnem in litteris ætatem poſuerant, & colloquendo confuderunt, & diſputando ſuperarunt, & validis prægnantibuſque rationibus illos ad veritatem amplectendam compellendo, ſacram ipſos adorare crucem, Ieſu Chriſti fidem ſuſcipere, idolis valedicere coegerunt: teſtis futura magni Areopagitæ noſtri conuerſio.

Philoſophi veteres à lege Chriſti humiliati.

Conuerſio inquam planè admirabilis, & eo potiſſimùm nomine magna, quò ad eius exemplum ilicò alij Ieſu Chriſti iugum ſuſceperint; nam ſic hiſtoriæ contextus habet, *Quidam autem viri adhærentes ei*(Paulo)*crediderunt; in quibus Dionyſius Areopagita, & mulier nomine Damaris, & alij cum eis.* Vnde manifeſtum fit, ſancto Dionyſio fidei accedente, alios plurimos cum ipſo eamdem ſuſcepiſſe, ac nominatim vxorem eius Damarim: eius enim illam fuiſſe coniugem communis Sanctorum Eccleſiæ Doctorum eſt ſententia. Imprimis hoc aſſerit ſanctus Ambroſius epiſtola ad Vercellenſes, cui & adſtipulatur ſanctus Auguſtinus; confirmat id autem ſanctus Chryſoſtomus libris de ſacerdotio. Aliorum verò teſtimonijs omiſſis, audite, quæſo, oris illius aurei ſententiam, *Rurſus Areopagita ille, ſuperſtitioſiſſimæ illius ciuitatis ciuis, nonne vnà cum vxore, audita tantùm Pauli concione, illum ſecutus eſt?* Certiſſimò igitur ſibi perſuadet, Damarim ſancti Dionyſij coniugem exſtitiſſe. & ſanè non eſt, quod de eo quis ambigat.

Act. 17.

Damaris, S. Dionyſij vxor, vnà cũ marito fidẽ ſuſcepit.

Admiranda ſolùm venit magni huius viri ſapientia, qui via ſalutis iam inuenta, alios ad eamdem deducere ſummo ſtudio contendit, atque imprimis vxorem & domeſticos. Næ autem beatum illud eſt matrimonium, vbi coniux diuina bonitate ad fidem & Eccleſiam conuerſus omni ope allaborat, vt eodem & vxor ſe recipiat. vniformitas enim religionis non minùs quàm voluntatum conſpiratio ac conſenſus, amicitias & amorem inter coniuges mutuum fouet, familijs benedicit, & omnem afferre matrimonio felicitatem ſolet. Contra verò, ſi quando in fidei articulis diſſentiant & diſcrepent; coniux hanc, vxor illam ſequantur fidem, vnus Catholicam, altera Lutheranam ſectetur; hic pro mortuis ſuffragia fundat & Purgatorium ignem aſſerat, illa cum-

Vniformitas religionis inter coniuges matrimonij eſt beatitudo.

eumdem rideat & explodat, maritus denique Miſſæ ſacrificium frequentet, & in eodem præſentem Redemptorem adoret, coniunx verò meram id idololatriam ſibi perſuadeat; familiarum pernicies eſt, domorum ſchiſmata, matrimonij diſsidia, amoris exſtinctio ac congelatio, bella quotidiana, continuæ turbæ, horrendæ diuiſiones, & dolores denique intolerabiles. Numquam porrò vir prudens ac Deum timens has in ſyrtes ſe induet, numquam hæc ſpontè adibit naufragia, id eſt, numquam par ſibi, quocum in religione ac rebus fidei ſibi non conueniat, matrimonio iunget; aut ſi fortè neſcius tale nactus ſit, omni qua poterit ratione in comparis ſui conuerſionem ac reductionem ad Eccleſiam incumbet. Inde namque omnis ſuauiſſimorum coniugiorum vel benedictio vel calamitas ac ruina dependet.

Fequod ſit malum matrimonij, religionũ diſcrepantia.

Hinc etiam filij Iacob, vti è Geneſi fit manifeſtum, vtporè cordati & prouidi Principi Sichimorum ſororem ſuam Dinam, quam ille nimioperè deperibat, ſibique in coniugem legatione miſſa depoſcebat, nuptui dare ante noluere, quàm circumciſionem, vnicum fidei veræ tunc ſignum, ille admitteret, idoliſque valediceret, ad quæ ſi ille paratiſſimum ſe diceret, tum demum ſororem illi ſe tradituros ſunt polliciti. Sic & Samſonem parentes & conſanguinei reprehendunt, quòd filiam alienigenam & Philiſthæam, cuius conciues idola ſectarentur, in coniugem ſibi, excæcatus amore depoſceret. Sciebant hi nimirum, infelix & ærumnoſum hocce connubium fore, ſiquando coniuges corpore & voluntate coniunctiſſimi, religione & fide à ſe inuicem ſunt diſiunctiſſimi. Hinc itaque ſanctus Dionyſius, mox vt idolorum cultum repudiare conſtituit, ſimul & vxorem eodem inuitat; quamobrem in eumdem ambo ſcopum collineantes eamdem ſuſcipiunt fidem, eiuſdem ſe Dei obſequio mancipant, ſeque totos eidem ambo conſecrant.

Geneſ. 32.

Iudic. 13.

Conuerſio hæc illuſtris, quæ & aliorum conuertendorum fuit occaſio, memoriam refricat illius, qua Archiſynagogus ille, cuius in Euangelio fit mentio, miraculis IESV CHRISTI viſis, vnà cum vxore, liberis, famulis, omnique turba domeſtica, illius in obſequium ac ſequelam tranſijt; quod notauit & Euangeliſta dicens, *Et credidit ipſe, & domus eius tota*, herumque credentem omnis familia ſecuta eſt.

Ioann. 4.

Similis quoque exſtitit conuerſio Regis Niniuitæ. è Ionæ namque Prophetia diſcimus, principem hunc, prædicationis Propheticæ comminationibus perterrefactum, errorem agnoſcendo & pœnitentiæ ſe addicendo, cineribus caput conſperſiſſe, cilicina tunica & ſacco membra cinxiſſe, flagellis in tergora ſæuiſſe, (quod ſanè illuſtre pœnitentiæ teſtimonium fuit) &, illo præeunte, omnem mox rempubl. ciues omnes, nobiles, mechanicos, ſummos iuxtà atque infimos, mulieres ſimul & pueros, quin imò & animalia, illius eſſe exemplum ſecutos. Magnatum ergo & optimatum conuerſio minimorum conuerſionem ſecum trahit, regumque exemplum ſubditis ad meliora reuocandis maximoperè conducit. Vti enim primum mobile omnes alios orbes cœleſtes, & ſphæras inferiores moueri facit, ſuumque ijs motum imprimit;

Ionæ 1.

Conuerſio Magnatum cauſat & inferiorum.

Digitized by Google

Simile.

mit; ita & Regum & ſummatum vita, conuerſio & ad virtutum exercitia motio, aut ad religionem aliquam inclinatio, omnes etiam ſubditos longè lateque per prouinciam ſparſos eodem inuitat, ac quodammodo trahit. Sed æquo diuiùs huic membro inhæſimus, & in conuerſione ſancti Dionyſij exponenda nimium quantum nos extendimus: iam de martyrio eiuſdem, quod in ſecundam concionis partem reieceramus, aliquid veſtra cum venia dicemus.

Eraſmus errat, dũ neg t S. Dionyſiũ philoſophũ fuiſſe.

Antequam verò hoc ipſum auſpicemur, & ſanctiſſimi martyris mortem exponamus, addam paucis duo, quæ in prioribus quidem dici oportuit, ſed memoria exciderant. primò, Eraſmi nugonis errorem notabo, qui in honorem Dionyſij noſtri iniurius ac blaſphemus, illum & Philoſophum, & Areopagiticum iudicem negat fuiſſe: ſibi namque perſuaſit, quin & alijs perſuaderi voluit, omnes illos, qui in ea Athenienſis vrbis regione, in qua Areopagus, commorabantur, à nomine loci & habitationis, Areopagitas fuiſſe nuncupatos. Alterum ad Dionyſij noſtri fortunam deprædicandam conducit: cui id felicitatis obtigit, quòd vnà cum ſancto Petro, Iacobo, Ioanne & alijs Apoſtolis Deiparæ morienti & præſens adfuerit, & funeris illius pompam comitando ſit proſecutus. Rem hanc ipſe ſcripto mandauit libro de diuinis nominibus, cuius ipſiſſima verba non ſine labore conquiſita vobis hic ponam. *Apud ipſos*, inquit, *diuino ſpiritu plenos Pontifices noſtros, cùm & nos, (vt noſti) & plerique alij ex ſanctis fratribus noſtris, ad contuendum corpus illud, quod auctorem vitæ Deumque receperat, conueniſſemus: aderat autem frater Domini Iacobus, & Petrus ſupremum decus, & antiquiſſimum Theologorum culmen.*

S. Dionyſius Deiparæ matri morienti adfuit.

Lib. 1. cap. 3.

Baron. Annal tom. 1. pag. 475.

His velut præambulis præmiſſis, aſſero, illum poſt ampliſſimos illos honores, & poſtquam quinque & viginti annorum ſpatio & ampliùs clero Athenienſi Epiſcopi cum dignitate præfuiſſet, ſemper in loco ſuo reſidens ac diœceſi; in quo Epiſcopis omnibus præluxit, ac docuit, ſi debitè ac legitimè partes exequi ſuas velint, non eſſe ſibi multùm per alienas vrbes diuagandum, nec magnatum domos aut principum aulas frequentandas, ſed in diœceſi apud oues concreditas manendum; poſt hæc inquam omnia à ſancto Clemente Pontifice in Galliam noſtram deſtinatum, crucis cultum huc intuliſſe, Ieſu Chriſti mortem annuntiaſſe, ſacræ prima fundamenta religionis ieciſſe, ſanctum Euangelium promulgauiſſe, fidem edocuiſſe, peccatorum indulgentiam diuulgaſſe, & mundum pretioſo Chriſti ſanguine redemptum fuiſſe, nuntium exſtitiſſe.

S. Dionyſius Athenis Epiſcop præfuit 25. annis.

Epiſcopi apud oues ſuas maneãt

Tum verò indefeſſus ille viticola, ad regni huius vineam incultam illam quidem ea tempeſtate, ſed quæ poſtmodum tam vberes & illuſtres botros protulit, colendam ſe accinxit; tum quoque egregius ille agricola terram hanc ſterilem ſubigere & excaudicare cœpit, & in deſertam hanc ſolitudinem generoſum Euangelij ſemen ſpargere; tum ſtrenuus ille IESV CHRISTI bellator bellum adortus eſt, & aduerſus veritatis aduerſarios arma vibrare, & nouæ in Gallia Eccleſiæ fundamenta iacere; tunc denique dæmones effugare, ſuperſtitiones eradicare, gentiliſmum ſubiugare, infidelitatem adobruere, & idola ſolo proſternere occepit.

Quid in Gallia S. Dionyſius effecerit.

Verùm

Digitized by Google

Verùm in arduo hoc & perdifficili opere perficiendo quotnam Deus bone! labores, mala, ærumnas, & incommoda ſuperauit! modò namq; in compedes coniectus eſt, & coram iudice cauſam dicere iuſſus, vt maleficus apud præſides accuſatus, vt ſceleſtus aliquis peſſimè habitus, omnium expoſitus ludibrio, veſtibus nudatus & flagris adiudicatus: quamobrem non immeritò cum Pſalmographo de mundi iniurijs & feritate expoſtulante conqueri potuit: *ſupra dorſum meum fabricauerunt peccatores*, virgis ac taureis non aliter in tergum meum ſęuierunt, quàm in incudem malleis faber ferrarius. Modò etiam in ferream extenſus fuit craticulam ſubiecto igne æſtuantem, in quo S. Laurentium ſupplicio æquauit, & nō diſſimiles etiam cruciatus pertulit: inſigni tamen cum patientia Domino cecinit, *Ignitum eloquium tuum vehementer & ſeruus tuus dilexit illud*.

S. Dionyſij in Gallia labores.

Pſal. 128.

Pſal. 118.

Fatidico hoc præuidens ſpiritu Pſalmiſta, in generali & cōmuni totius vniuerſi ad Deum dilaudandum harmonia, & vnanimi creaturarum omnium ad creatoris elogium hymno, aquas ſuper cœlos conſtitutas ad concinendum etiam inuitat, dicens, *Et aquæ, quæ ſuper cœlos ſunt, laudent nomen Domini*. Aquas illas ſupercœleſtes ſiquis myſticè intelligat, tribulationum in iuſtos ac cœleſtes viros effundi ſolitarum eſſe imaginem comperiet, quæ idcirco Omnipotentis laudes concinunt, eò quòd ob ſingularem conſtantiam per Martyres medijs in cruciatibus conſtitutos Deus deprædicetur: vti flammis ſuperpoſitum ſanctum Dionyſium feciſſe conſtat.

Pſal. 148.

Verùm barbarum hoc ſupplicium cùm Sanctus Athleta Dei gratia ſoſpes euaſiſſet, ecce aliud illi præparatur. Barbari quippe idololatræ illius interitum atque exitium ſpectantes, beſtijs immanibus, quas tum quidem Gallia alebat, in prædam ipſum dantes, ſatis oſtenderunt, antiquis illis Babylonijs crudelitate & barbarie haud impares ſe eſſe: hi namque furore & inuidia acti & aduerſus Danielem Prophetam conſpirantes, in leonum indomitorum lacum ipſum deijciunt; verùm cauſam illius defendendam ſuſpiciens Deus, prodigioſè illum ab belluarum nonniſi omnem feritatem & ſanguinis effuſionem ſpirantium immanitate vindicauit, vt adeò nullum detrimentum ab ijs Propheta ſit paſſus, vt etiam ab illis benignè ſit habitus.

S. Dionyſius beſtijs expoſitus.

Dan. 13.

Simile in Dionyſio noſtro prodigium operatus eſt omnipotens: nam eidem belluarum feritati obiectus, vt ab ijſdem dilaniaretur, Deo illum ſoſpitante ac protegente, ecce vt crucis efformauit ſignaculum, omnes ilicò feræ, naturali ferocia poſita, manſueſcunt, & adeò non illi nocuerunt, aut fruſtatim dilaniarunt, (vti ſibi falsò perſuaſerant barbari) vt ouicularum ritu ad eius pedes ſe deiecerint, caudaque blandè illi ſint abblanditi, in quo illuſtre ſanè miraculum patuit: idque à duabus profectum cauſis. Prima erat diuina virtus & Altiſſimi omnipotentia, quæ hac in re operabatur, & creaturis ſuis vt ſuprema maieſtas imperabat: altera viri ſanctitas, quæ eum ad primum innocentiæ ſtatum aliquatenus reducebat, quo hoc homo erat priuilegio donatus, vt beſtijs & animalibus omnibus plena cum poteſtate dominaretur.

Belluæ S. Dionyſij ſanctitatem agnoſcunt.

Cùm hæc paganis nondum tormenta ſufficerent, alia de nouo excogitant, & cœlitùs virum ſanctiſſimum propugnari, omnibuſque ſuperiorem ſupplicijs manere indignati, in fornacem igne

S. Dionyſius in ardentē fornacem coniectus.

igne oppletam ipſum conijciunt: ſed nouo miraculo rurſus incolumis & integer emerſit, & adoleſcentum Hebræorum ad fornacem Babyloniam ad iudicatorum in morem, medijs ex ignibus, Salamandræ adinſtar ſoſpes, nullaq; in parte vſtulatus vel ambuſtus, enatauit. Adeò vt Deo ob ſingulare hoc beneficium gratias agens dicere potuerit; *igne me examinaſti*, vt ad lapidem aurum, *& non eſt inuenta in me iniquitas*, innocens & peccati expers iudicatus ſum.

Dan.

Pſal. 16.

Denique cum impiorum continuò creſceret immanitas, & iam peſtilenti infidelium conſilio decretum eſſet, virū ſanctum de medio tollere; & in exitiū eius omnimodis paſſim conſpiraretur, capitis ſententia tandem in eum eſt lata. Nec verò mors hæc nouis etiam miraculis caruit: fide dignorum namque ſcriptorum teſtimonio conſtat illum iā capite imminutum, reciſum caput ſuſtuliſſe, & ad aliquot paſſuum millia, omnium cum ſtupore manibus geſtaſſe. Quis ſimile vnquam miraculum audiuit? quis vſquam legit, aliquem iam capite truncatum, illud tuliſſe? ſententiæ huius teſtes habeo omni exceptione maiores Hilduinum inprimis ex Lisbio, Metaphraſten deinde in vita S. Dionyſij, & Nicephorum hiſtoricum.

S. Dionyſius capite truncatus.

Caput ſuum truncatum geſtat.

Lib. 2. hiſtor. c. 20.

Velut nouum in hac morte patratū miraculum adferam, quod in S. Antonino & Pamelio legere memini, quibus & alij nonnulli ſcriptores aſſentiūt; ſcilicet eo ipſo die, quo glorioſus Dionyſius mortē oppetijt, S. Regulum Arelatenſem Epiſcopum, dū ſacra Miſſæ celebrat ſollennia, & S. Dionyſium eiuſq; ſocios inter ſanctos, quorum ſacer Canon præfert nomina, referret, vidiſſe nomina illorum illuſtribus characteribus columbis, quæ, interim dum ſacrum durat officium, per aram circumſecus volitabant, inſcripta.

1. p. hiſtor. tit. 6 cap. vii § 2.
Tomo 1 de liturgia pag. 129.

S. Regulus S. Dionyſiū vt ſanctum, eo ipſo die quo [illegible], inter ſanctos refert.

Mortem porrò occubuit annum agēs nonageſimum: nec verò mirum hęc cuiquam ętas videri debet: diuinâ quippe prouidentiâ contigit, multos Apoſtolorum diſcipulos longæuos fuiſſe, quò poſteris velut viua inſtitutionum Apoſtolicarum monumenta ac documenti loco forent. Exemplo ſit B. Martyr Ignatius, qui viuum in terra Redēptorem viderat; ac tot deinde annis ſuperuixit, vt ad vſq; Imp. Traiani tempora pertigerit. Quadratus quoque, qui Publio, S. Dionyſij in Epiſcopatu Athenienſi ſub eiuſdem Imp. imperio, ſucceſſori ſucceſſit, multos vidiſſe ſe ait illorum, quos varijs à languoribus ſuis olim in Iudæa Redemptor ipſe manibus curarat, quin & alios permultos, quos idem mundi Seruator à morte ad vitam alias reuocarat. cuius rei teſtem habeo S. Hieronymum libro de ſcriptoribus Eccleſiaſticis, in Quadrato.

Diſcipuli Apoſtolorum fuere longæui.

S. Ignatius.

Quadratus.

Quid de Herma dicam, vetere illo S. Pauli diſcipulo, qui eſſe traditur auctor ac parens libri, qui *Paſtor* inſcribitur, cuius eodem loco meminit D. Hieronymus, quiq; ſub Pij Pontificis Rom. tempora editus proditur? is vitam eatenus perduxit, vt ad vſq; Antonini Pij Imperatoris, qui Adriano in Imperij gubernatione ſucceſſit, ætatem peruenerit. Nec verò ſilentio inuoluendus eſt Simeon, antiquus ille Hieroſolymorum Antiſtes, qui ad centeſimum ac viceſimum ætatis annum vitam traxit, vti in Annales ſuos ſacros retulit Cardinalis Baronius. Nec tacitus mihi prætereundus S. Polycarpus S. Ioannis diſcipulus, Smyrnenſis Epiſcopus, quem adeò grandæuum ſcribitur fuiſſe, vt, quemadmodum ex hiſtoria Eccleſiaſtica eruitur, ſub Imp. Marco Antonino

D. Hieron. in ſcriptor. Eccleſ.

Simeon Epiſcopus Hieroſolymitanus 120. annis vixit.

S. Polycarpi ætas.

Pio

Pro martyrio vitam conſummaſſe proditur. Tam longæuos verò viros illos ſanctos Deus eſſe voluit, vt ſidi futuris longiſque ab initio diſtantibus ſæculis, teſtes forent eorum, quæ tum è viuente Chriſto, tum ex illius Apoſtolorum ore olim inaudiſſent & coràm vidiſſent. Atque hinc fortè ob cauſam Dionyſium etiam noſtrum nonagenarium eſſe voluit, vtpotè qui Glorioſam Virginem Deiparam, S.Petrum, S.Paulum, Iacobum, alioſq; Meſſiæ diſcipulos viderat, vt nimirum quæ viderat myſteria & didicerat, poſteritati referret, & quæcumq; olim inaudiſſet, Eccleſiæ reuelaret.

Quo S Dionyſius tempore mortē paſſus ſit.

Nemo porrò egregiam hanc ætatem & ſenectam venerabilem in dubiũ aut controuerſiam vocat; ſed diſceptari video, in quod martyrium eius tempus inciderit. qua in re variæ eæque diſcrepantes ſunt auctorũ ſententiæ. Sunt qui ſub Domitiano mortuum tradunt, alij vel ſub Traiano, vel ſub Adriano, qui decimo ac centeſimo partæ ſalutis anno Imperij habenas capeſſiuit, occubuiſſe volunt. Qui in Domitiani perſecutione ſublatum ſcribunt, certiſſimum eſt ſibi ipſis aduerſari; atque huius ſententiæ ſunt apud Græcos quidem Metaphraſtes in vitæ ſancti Dionyſij hiſtoria; apud Latinos verò Hilduinus in Areopagitico, Hincmarus Epiſcopus Rhemenſis apud Surium tomo quinto. Hæ porrò ſunt rationes, ob quas tam apertæ veritati refragari, quàm in hiſtorica ſerie errare, comperiuntur.

Rationes, quibus efficitur S. Dionyſiũ ſub Domitiano mortuum non eſſe.

Prima ſit, Si epiſtola D. Dionyſij ad Ioannem Euangeliſtam exulem & in Patmon inſulam relegatum legitima ac genuina eſt, vti ipſi & fatentur & indubitatè credunt, certiſſimum eſt ipſos errare. Cùm enim in ea Dionyſius aſſerat, eſſe ſibi cœlitùs reuelatum, Ioannem propediem ab exilio reuocandum, ac tum mutuo alterum alterius conſpectu perfruituros; planè mentiretur, aut ſaltem falsè prophetaſſe & falſa prædixiſſe compereretur, ſi ſub Domitiano exſpiraſſet. Certo namque certius eſt, Ioannem nonniſi Domitiano ſublato, idque ſub initia Neruæ Imperatoris, in libertatem aſſertum fuiſſe, atque hæc ratio prægnantiſſima eſt.

Lib. de diuin nominib.

Secunda, Sanctus noſter Dionyſius epiſtolæ cuiuſdã meminit à S.Ignatio ad Romanos ſcriptæ, quam eodem quo martyrium ipſe ſubijt anno, miſſam exploratiſſimum eſt; nemini porrò dubium eſt, quin ſub Traiano is paſſus ſit. qui fieri ergo poteſt, ſub Domitiani Imperio S.Dionyſium martyrio exſtinctum, cùm ei ſuperuixerit, & Neruæ etiam tempora ſuperarit, & ſcriptorum meminerit illius, qui Traiani ætate & perſecutione ſublatus eſt? Quæ cùm ita ſint, fateamur neceſſe eſt, aut Hiſtorias errare, aut ſanctum Dionyſium vltra Domitiani, Neruæ ac Traiani tempora viuentem, multos etiam Adriani, qui illis ſucceſſor fuit, annos attigiſſe.

Tertia, Qui fieri queat, regnante Domitiano B. Dionyſium mortē occubuiſſe, ſi quæ Hincmarus ſcriptis mãdauit, vera ſunt, ſcilicet haud multò poſt Clementis Romani Pontificis martyriũ, ſuum & Dionyſium pertuliſſe, cùm, teſte in annalibus Baronio, ſanctus hic Pontifex, tertio Traiani Imp. anno vitam martyrio finierit. Ceterùm inter Traianum ac Domitianum non dies aliquot, ſed annos non paucos intercurriſſe Hiſtoriam Auguſtam legenti euidens fiet. Hinc ergo vobiſcum ipſi diſpicite, auditores, num

B ron. Tom. 1. Annal.

hæc

hæc opinio fidem apud cordatos inuentura ſit.

S. Dionyſius ſub Adriani tempora martyrio affectus.

Veroſimilius ergo ac vicinius eſt multò, vti è probatis ac fidis hiſtoriarum monumentis eruitur,glorioſum hunc & inclytum Martyrem, vitam ac dies ſuos Adriano imperante finiſſe. Sic priſca docent martyrologia Bedæ & Adonis, & permulta vetera monumenta & inſcriptiones idipſum teſtantur; quin ipſe Baronius, qui omnem pòſt antiquitatem excuſſit, & quæſtionem hanc quàm doctiſſimè tractauit, opinioni huic accedit.

S. Dionyſius Epiſcoporū Pariſienſium decus.

Quamobrē plura hac de re non afferam, ſed canens receptui hic finiam, vos dumtaxat exhortaturus, numquam vt magni huius Areopagitæ conuerſionis mirabilia, vitæ merita, & martyrij illius decus & gloriam animo menteq; exuatis: Sed perpetuò, Pariſienſes, primi Epiſcopi veſtri, Antiſtitum veſtrorum coryphæi, Paſtorum veſtrorum floris, & Pontificum veſtrorum ornamenti ac miraculi recordemini. Simul & recordando ſancti huius viri memoriam cum honore recolite, qui Eccleſiam veſtram tam prudenter gubernauit, tam doctè Euangelizando edocuit, tam ſublimiter myſteria ſacra promulgauit, & tanta charitate ac zelo maiorum veſtrorum ſalutem procurauit.

Memineritis obſecro, generoſi Galli, & magnum hunc Apoſtolum veſtrum celebrate, & æternis afficite præconijs, qui patria & conſanguineis relictis,

S. Dionyſius Galliæ Apoſtolus.

Græcia egreſſus, & Epiſcopatui ſuo Athenienſi cedens, & omnibus abdicatis, ad vos conceſſit, vos reliquis antepoſuit, & veſtros fines ingreſſus, primus lætum Euangelij nuntium ad vos attulit. Recordemini, rurſus dico recordemini, & animo linguaque perpetuò celebrate Doctorem hunc admirabilē, qui veſtris in cathedris fidei myſteria toties propoſuit, in tēplis veſtris tam ſanctè Sacramenta ac diuina adminiſtrauit, in animarum ſalutem tanto zelo & contentione incubuit, infidelium hoc in regno ſuperſtitiones tam generosè & pugilicè oppugnauit, idola veſtris in opidis tanta animi conſtantia peſſumdedit, denique in regni meditullio tam interritè intrepideque pro religione Chriſtiana martyrium ſubijt. Reminiſcamini denique omnes in genere fideles, illuſtris huius Areopagitæ, docti huius Philoſophi, ſublimis huius Theologi, magni illius idolomaſtigis, incomparabilis myſteriorum interpretis, infractæ fidei columnæ, animoſi religionis promotoris, irreconciliabilis infidelium inimici, regiæ veritatis tubæ, diuini rerum cœleſtium præconis & amanuenſis, luminis denique huius in Eccleſia vniuerſa, tum doctrina, tum virtute nimium quantum coruſcantis.

Tituli S. Dionyſij.

Nolite, nolite vmquam, obliuiſci illorum, quæ docuit, fecit & tulit pro vobis. Quin & itinerū illius moleſtiæ, ſtudiorum labores, vigiliarum inquietudines, prædicationum ſudores, vitæ auſteritas, precum diuturnitas, honoris diuini zelus, fidei amplificandæ deſiderium, & æſtuantiſſimus animarum, quo ardebat, zelus, cordis veſtri tabulis, & æreis memoriæ veſtræ laminis æternùm, omnium in oculis, inſculpta maneant.

Et quis obſecro tui martyr glorioſiſſime obliuiſcatur? quis adeò futurus ingratus, qui te à ſe eliminet, itaque negligat? Nimis enim multis magniſque vrbem hanc Pariſienſem nominibus tibi deuinxiſti, nimia tua in illam ſunt merita, nimis multa in Gallia noſtra perpeſſus es, nimis orbi vniuerſo illuxiſti,

Digitized by Google

xiſti, nimis deniq; graues pro Chriſtiana Religione labores ſubijſti, omnem vt tui tam citò memoriā fideles exuant. Vita namq; tua, mors, illuſtre martyriū, geſta, ſcripta, virtutes, merita, laudes deniq; tuę, quamdiu mundi hæc machina ſtabit, ſtabunt, & in perpetua hominum viuent memoria, obliuionis omnis expertia. Numquam non Eccleſia te Catholica, velut martyrum ſuorum illuſtrium vnum exaltabit, Lutetia ceu Epiſcoporum ſuorum ſanctiſſimum extollet, Gallia denique vniuerſa nomen tuum ſemper deprædicabit, vt Religionis ſuæ fundatoris, fidei ſuæ doctoris, verbo vt dicam, vt Apoſtoli ſui celeberrimi. Eia ergo, glorioſe Martyr, fide fidei noſtræ teſtis, magne veritatis Doctor, quantum te ipſi laudamus & obſecramus in hac vita mortali, pro nobis tantum ipſe viciſſim in cœleſti regione apud communem Dominum intercede. Tuo quæſo fauore, auxilio ac gratia fiat, vt quam ipſe prædicaſti, & ſanguinis effuſi ſigillo obſignaſti fidem, hoc in regno integra ac ſincera conſeruetur, Euangelij puritas inibi ſemper inpermixta erroribus permaneat, antiquæ ac priſtinæ pietatis ignis numquam exſtinguatur, ſed ſemper magis ac magis inardeſcat, eadem religionis hic ſit, quæ regni ac ſtatus politici perpetuitas, ipſe Redemptor Ieſus aſſiduè hic adoretur, Eccleſia eius floreat, fides ac deuotio numquam intermoriatur, virtutes ſuum hic figant domicilium ac ſedem, hæreſes omnes & erronea dogmata proſcribantur, & regni pax & illius cum religione coniunctio, & cum vtraque cœleſtis benedictio perpetuò perſeueret. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti,

Amen.

Supplement. Beſſai.

IN FESTO

SS. APOSTOLORVM SIMONIS, ET IVDAE.

Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem. Ioan. 15.

FIGVRA.

VIDERE ſibi viſus *Iſai.* 21. eſt olim Iſaias Propheta duos equites vniuerſum Babyloniorum agrum ferro & igne depopulantes, idolaque omnia ac ſimulacra ſolo proſternentes. Vt oculos mentemq; in binos hoſce bellatores conijcio, confeſtim ipſe mihi perſuadeo, Simonem ac Iudam ijſdem non inſcitè poſſe figurari: duo namque hi Apoſtoli ceu duo generoſi equites, & Ieſu Chriſti milites, omnem Perſidis & Babylonis agrum percurrerunt, omnē longè lateq; regionem depopulati ſunt, paganiſmum profligarunt, idolorum cultum expulerunt, & hiſce in regnis Ieſu Chriſti crucem fixerunt. Antequā verò vlteriùs progrediamur, genua humi flectamus, oculos verò animoſque in cœlum dirigamus, ac ſancti Pneumatis ſubſidium efflagitemus, idq; oratione & interceſſione glorioſiſſimæ matris Mariæ, quam hac de cauſa cum Angelo ſalutantes, ſumma animi demiſſione *Aue Maria* recitabimus.

Quotquot apud priſcos de vera amicitia aut locuti ſunt, aut ſcripſerunt,

Digitized by Google

Triplex amicitia. triplicem eam fecere. Prima eſt conſuetudinis, altera rationis, pietatis denique poſtrema. Prima ordinarijs ex occaſionibus naſcitur, quales ſunt eodē viuere in contubernio, ſimul agere, colloqui, cohabitare, & cōuerſari ſimul; atq; hæc hominibus cū belluis communis eſt, & non minùs in inculta ſolitudine ac ſpeleis ferarum, quàm inter ciues in opidis reperitur. Altera à virtute, diuitijs, honore ac mutua quadam beneuolentia ortum habet; hæc nonniſi hominum, & quidem omnibus eſt communis. Tertia ex amore Dei & religionis contrahitur, atque hæc Chriſtianorum propria eſt, nullum verò inter paganos locum habet. Prima quidem honeſta & laudabilis eſt, ſecunda vtilis ac neceſſaria, tertia penitùs cœleſtis ac diuina. Horum omnium auctor magnus Auguſtinus, qui quadam homilia ſic loquitur, *Amicitia conſuetudinis oritur ex occaſionibus cohabitandi: honeſta quidē hac eſt & laudabilis; ſed habent illam & pecora. Eſt alia ſuperior amicitia, non conſuetudinis ſed rationis, qua diligimus homines propter fidem & mutuam beneuolentiam in hac vita mortali. ſuperius quidquid eſt iam diuinum eſt.* Quibus è verbis diſcimus amicitiam hanc pietatis, qua fratrem noſtrum Chriſtianum ex puro Dei amore diligimus, diuinam quamdam virtutem eſſe, ac veluti reliquiarum reginam ac principem.

Hom. 38.

Amicitia Chriſtiana virtus quædam diuina eſt.

Coloſ. 3. Charitas vinculum perfectionis.

Hanc Apoſtolus in eā quæ ad Coloſſenſes, vinculum ac combinationem perfectionis nuncupat, *Super omnia autem hac charitatem habete, quod eſt vinculum perfectionis.* Ipſemet Redemptor docuit in Euangelio ab vna hac virtute vniuerſa legis & Prophetarum præcepta dependere. Legis perito enim cuidam ſciſcitanti, ecquod primum ac maximum in lege mandatum foret, paucis ſic reſpondit, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. & proximum ſicut teipſum. In his enim duobus mandatis vniuerſa lex pendet & Propheta.* *Matth. 22.*

Ex hac generali Saluatoris propoſitione & aphoriſmo tot exinde Apoſtolus concluſiones & conſequentias elicuit veriſſimas. In Epiſtola enim ad Romanos ſcribit, *Qui diligit proximum, legem impleuit.* Ad Galatas, *Omnis lex in vno ſermone impletur, Diliges proximum ſicut teipſum.* & capite proximè ſequenti, *Alter alterius onera portate*, id eſt, inuicem fraterno amore proſequamini, *& ſic adimplebitis legem Chriſti.* E quibus omnibus deinde hanc concluſionem generalem efficit in epiſtola ad Romanos, *Plenitudo ergo* & complementum *legis*, Prophetarum & Euangelij *eſt dilectio* & charitas.

Rom. 13. *Gal. 5. & 6.* Charitas legis complementum. *Rom. 13.*

Charitas ſanè virtus adeò diuina ac perfecta eſt; vt hominum peccata & abominationes cooperiat. Sic namque Apoſtolorum Princeps loquitur, neophytis hāc commendans virtutem: *Ante omnia*, inquit, *mutuam in vobiſmetipſis continuam charitatem habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum.* Plura ac maiora eiuſdem virtutis præconia Seruator enuntiauit, cùm charitate deleri ſcelerum etiam turpiſſimorum næuos, & animas penitùs iuſtificari docuit, Magdalenam ſic apud conuiuas deprædicans, *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Ergo, ex Redemptoris ſententia, charitas vtpote cœlica quædam virtus, peccata eluit, indulgentiam obtinet, animaſq; puriſſimas reddit.

1. Petr. 4. Charitas peccata operit. Charitas peccata eluit.

Atque hinc dicendi Auguſtinus occaſionem ſumpſit, charitatem eſſe ſalutis exordium, & boni omnis radicem.

Hom. 8. & habetur de pen. diſt. 2.

Digitized by Google

cem. Vnde ſic homilia quadam, quod inde in Ius Canonicum relatum eſt, locutus eſt *Radix omnium malorum eſt cupiditas, & radix omnium bonorum eſt charitas.* Atque hinc ſic efficio & concludo, vbi non eſt charitas, nullum ibi bonum, probitas nulla, nulla opera bona, nullum denique meritum.

Soli & vnicæ huic virtuti cœlum reſeruatur, & beatitudo promittitur. hoc vt dicam, perſuaſit Apoſtolus, ſic Corinthios alloquens, *Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe.* Videte ergo, vt cœleſtem gloriam & æternam beatitudinem, quæ omnem ſenſus noſtri captum & imaginationem longè tranſſcendit, reſeruatam afferat Deum amantibus. Neque enim ait cœlica gaudia manere illos, qui diuitijs affluent, doctrina illuſtres futuri ſunt, permultum perferent ac ſudabunt, non eos qui ſtatutum quadraginta dierum ieiunium integrè ſeruabunt, non eos qui rigidè in corpus ſuum animaduertent, non qui eleēmoſynas largas in egenos effundent, at eos dumtaxat, qui in anima charitatem habuerint.

1 Cor. 2. Beatitudo charitati promiſſa.

Charitas eſt nuptialis animarum veſtis.

Charitas itidem, piæ animæ nuptialis ac feſtiua veſtis eſt, regium ſchema, quo ſolo Deo placemus; hoc deſtituti eidem diſplicemus. Clarè hoc patet è parabola illa Euangelica, qua Rex quidam nuptias inſtituiſſe, & ad eaſdem magnam hominum vim inuitaſſe dicitur. Ipſe ergo in triclinium ac conuiuij locum ingreſſus, videt in ceteris hominem non indutū veſte nuptiali & conuiuali; cuius ſtomachando impudentiam taxat dicens, *Amice quomodo huc intraſti non habens veſtem nuptialem?* Ceteros omnes ſenſus & expoſitiones ſilentio tranſiens, veterum Patrum auctoritatem ſecutus, veſtem hanc charitatis ſchema ac ſymbolum eſſe aſſero, ſine qua qui ſe Deo ſiſtere voluerit, næ ille perfrictæ frontis eſt, maieſtatem illius offendit, ſuamque prodit impudentiam.

Matth. 22.

Egregia hæc charitatis veſtis adeò quidem Chriſto grata eſt, vt tametſi funeſto paſſionis die totum corpus ſuum plagis & vulneribus in cruce concidi ſiuerit, tunicam tamen ſuam inconſutilem, quæ verum charitatis veſtis ſymbolum eſt, lacerari, aut in partes diſpertiri noluerit, vti apud Ioannem legere eſt: quo ille denotare myſterio voluit, pluris ſe regium hoc charitatis paludamentum, quàm pretioſum corpus ſuum facere, eò quòd per huius confractionem vniuerſus terrarum orbis & vitam accepturus eſſet, & ad vnionem reuocandus, ſed charitatis conſciſſio ſchiſmata, rupturas & Eccleſiæ ruinam eſſet allatura. Ioan. 19.

In Lege Moſaica iuſſit Deus, vt tabernaculi cortinæ ex cocco bis tincto pararentur: quod Gregorius mandatum allegoricè exponens, *Vos eſtis*, inquit, *fratres cortina tabernaculi, qui per fidem in cordibus veſtris ſecreta cœleſtia velatis: ſed cortinis tabernaculi bis tinctus coccus; hic quippe ignis ſpeciem habet. quid verò eſt charitas niſi ignis? ſed iſta charitas eſſe bis tincta debet, & per amorem Dei, & per amorem proximi.* Exod. 26. Gregor hom. 38 in Euang.

Sunt hi duo ſponſæ oculi, id eſt, veræ animæ fidelis, quos tantoperè Canticorum deprædicat liber, & oculis columbinis ſimiles eſſe ait, *Oculi tui ſicut columbarum.* Vno D.ū videmus, & videndo amamus; altero proximum, & eum cōſpicati diligimus. Sponſus vnum ſolùm dilectæ oculū celebrat, & extollit,

Amor Dei & proximi ſunt duo ſponſæ oculi. Cantic. 4.

Cantic 4. amoreq; ſaucius ait, *Vulneraſti me in vno oculorum tuorum.* Etſi verò duo amoris eſſe genera videantur, quo Deum & quo proximum diligimus, tamen reuera vnus dumtaxat eſt, eò quòd Deum propter ſeipſum, proximum verò propter Deum diligamus. Atque vt duo corporei oculi nonniſi in vnum collineant ſcopum, & vnum idemque obiectum videndo habent, ita duplex ille cordis noſtri amor nonniſi vnum amando obiectum & ſubiectum habent.

Hinc in Euangelio Redemptor ſymbolicis & ænigmaticis verbis ait, *Ignem veni mittere in terrã, & quid volo niſi vt ardeat?* & veteri in Teſtamento mandatum Leuitis fuit, *Ignis vt in altari ſemper arderet.* non ait numero multitudinis *ignes*, ſed *ignis* in ſingulari: eò quòd amorem, cuius ignis vera figura & ſymbolum erat, nonniſi vnum eſſe in cordis noſtri ara oporteat, ad Deum ſimul & proximum diligendum. Luc. 12. Leuit. 6.

Hanc ipſam ob cauſam idemmet Dei filius, magnus hominũ legiſlator, toties vno duo hæc præcepto complexus eſt, vt apud S. Ioannem, *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos.* & capite 15. *Hoc eſt præceptum meũ, vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos.* Deinde & in Euangelio hodierno, *Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem.* Quoniam verò textus hic Euangelicus in duorum Apoſtolorum, Simonis inquam & Iudę anniuerſaria commemoratione recitatur, Euangelij litteralem ſenſum omittens, in duorum horum præconia & elogia me effundam, ea tamen methodo, vt primo de S. Simone, deinde de Iuda ſermonem ſim inſtituturus. Ioan 13. Ioan. 15.

Principio igitur, vlteriùs antequam progrediar, conſideretis & memineritis oportet duos hoſce Apoſtolos, & naturâ fratres, proximos Redemptoris cõſanguineos, aut, vti vulgò loquimur, cognatos & patrueles fuiſſe: eò quòd S. Anna Ioachimo primo coniuge demortuo, Cleophę deinde ſecundis nuptijs iuncta fuit, fratri ſcilicet Ioſephi Deiparæ ſponſi; cui & filiam peperit, Mariam itidem nomine; quæ deinde Alphæo nupſit; atque hæc, quæ propterea in Euangelio Maria Cleophæ, ſubaudi filia, dicitur, marito ſuo Alphæo, quatuor ſanctos peperit filios; quorum tres de Apoſtolico fuere collegio, quartus verò ob vitæ integritatem *Iuſtus* meruit nominari. Primò, S. Iacobum minorem, verum Apoſtolum, ac Redemptori Chriſto adeò vultu perſimilem, vt à ſe inuicem vix dignoſcerentur, ac propterea illius frater ſæpè in Euangelio cognominetur. Secundò, Ioſephum, Iuſtum, cognomento, vulgò Barſabam agnominatum, qui cum Matthia in electione ad Apoſtolatum ac ſortitione pariatus fuit: denique duos hoſce noſtros Apoſtolos Simonem ſimul & Iudam, quorum anniuerſariam hodie celebritatem recolimus. SS. Simon & Iudas Chriſti cognati. S. Iacobus Minor Chriſto ſimilis.

His obiter ac generatim præmiſſis, iam ſingillatim in Simonis noſtri elogium, (vt à nomine ipſo feliciter ominoſo auſpicer) dico, nomen hoc felix & auſpicatum fuiſſe, multoſque viros vtroque in Teſtamento illuſtres eodem donatos fuiſſe, tum ſuo cum decore, tum omnium ſtupore. Eccleſiaſtici cap. L. video Sacerdotis ſummi Oniæ filium, Simonem dici, magni ſanè nominis atque auctoritatis virum, ac cuius memoria in benedictione fuit apud poſteros, cui hanc Scriptura lau- Simonis nomine viri multi illuſtres donati. Eccli. 50.

Digitized by Google

ra laudem attribuit, quòd domum Domini ſuffulſerit, atque auctoritate ſua impedierit, ne templum ſubuerteretur.
1. Math. 3. Primo Machabæorum libro alius ſe mihi oggerit Simon, Pontifex itidem, ac Iudæ Machabæi bellatoris zeloſiſſimi frater, & vniuerſæ Iudææ dux & caput.

In nouo verò Teſtamento occurrunt & alij viri præſtabiles, eodem inſigniti nomine. Primò namque Apoſtolorum Princeps Matth. 4. dictus eſt
Matth. 4. Simon, *Vidit duos fratres, Simonem qui dicitur Petrus & Andream*. & Matthæi 16. *Beatus es Simon Bariona*. Alium inſuper Simonem Synagogæ principem, & inter Iudæorum primores inclytum
Marc. 14. Marci Euangelium ſuggerit, *In domo Simonis leproſi*. Matthæus alium Simonem, Cyrenæum patria depromit, cui ea obtigit felicitas, vt ipſa paſſionis Dominicæ die ſacram Redemptoris crucem cum ipſo ad vſque Caluariæ montem geſtare meruerit, *Quemdam*
Matt. 26. *hominem Cyrenæum, nomine Simonem*. Non accenſebo hiſce Simonem illum
Act. 8. cognomento magum, quem Actus Apoſtolorum deſcribunt, qui vt numen, licèt falsò & adulatoriè, paſſim ab omnibus colebatur, & prodigia inaudita patrabat: de quo, quòd Pſalmographus de omnibus in genere impijs dixit, di-
Pſal. 68. ctum eſto, *Deleatur de libro viuentium, & cum iuſtis*, & illuſtribus Simonibus *nō ſcribatur*. Denique poſt hos oēs, quod ad diuini huius nominis perfectionem, excellentiam, & ornamentum permultum facit, videmus & inſignem Apoſtolum, & è Meſſiæ conſanguineis vnum, hoc donatum eſſe nomine, & vix vllum illorum, qui illi fuere cognomines, meriti fuiſſe maioris, niſi fortè Simon ille Barjona Apoſtolorum caput.

Sanctus Simon ergo à ſancto Matthæo & Marco *Cananæus*, à Luca verò *Zelotes* nuncupatur; quod propè idem eſt: Hebræa enim vox *Cana* zelum notat. *Cananæum* autem à Cana Galilææ vico appellatum putat D. Hieronymus, eò quòd hoc illi natale ſolum. Inde tamen oriundum illum negant* Beda & † Nicephorus. Hic tamen ſingularis eſt opinionis, creditque hunc, ob inſignem erga Saluatorem eiuſque Euangelium zelum, *zelotem* cognominatum. Sed bona eius cum venia audacter dixero, illum in nominum interpretatione falli, eò quòd *Cananæus* & *Zelotes* nonniſi vnum quid denotent.

S. Simon dictus Cananæus & Zelotes.

In Matth. 10.

** Act. 1.*

† Li. 1. c. 40.

Refert Iſidorus Iacobo primo Hieroſolymorum Epiſcopo demortuo, Simonem hunc noſtrum ſucceſſiſſe, & vniuerſæ illi diœceſi præfuiſſe; ac tandem cùm ætatis annum centeſimum ac viceſimum attigiſſet, ſub perſecutione Traiani in crucem actum eſſe. Suffragatur eidem Beda. Sed opinio hæc nihil habet cum veritate commune, vt ſuo in Martyrologio teſtatur Epiſcopus Ado. Longiùs etiam abiens Nicephorus, Simonem noſtrum eſſe credit ſponſum nuptiarum in Cana celebratarum, ad quas & Redemptor ipſe cum ſacratiſſima fuit matre inuitatus.

Lib. de Patr. noui Teſt.

In Act.

28. Octob.

Lib 8, ca. 30.

Ceterùm, ſi propriè loquendum, & ex vocum etymologia coniectura facienda eſt, mihi veriſimile fit, Simonem *Hebraicè obedientem* denotare: atque hoc etymon Apoſtolo huic mirè conuenit; Deo namque ipſe omnibus in rebus obediens fuit, & omnia illi viciſſim in mandatorum diuinorum executione paruerunt. Diaboli inprimis, quos corporibus energumenorum pellebat; homines deinde, quorum corpora ſanitati reddebat, & animas ad ſalutem vocabat; denique vrbes, regiones ac regna. Pontum enim, Ægyptum, & Meſo-

Simon idem eſt quod obediens.

Miracula à S. Simone Prophęta.

Digitized by Google

Meſopotamiam Deo aſſeruit, demum quatuor elementa, mare enim illius iuſſu ſeptuaginta hominum cadauera tempeſtate hauſta in littus effudit, quos ad vitam non ſine miraculo reſtituit; quin etiam illo iubente ſacrificulos & idolorum myſtas ignis abſumpſit. Adeò vt inſignis quidam vir, ac nouus quidam Thaumaturgus fuerit.

Apoc. 21. Inter duodecim illas gemmas, quas Ioannes Apocal. 21. vt cœleſtis Ieroſolymæ fundamenta conſpexit, quibus Apoſtolorum duodenorum ordine quodque ſuo nomina inſculpta erant, video hyacinthum Simoni non inſcitè conuenire, & quidem miris analogijs & conuenientijs. Gemma quippe hæc ſubflaua eſt, & aërei coloris, quam hoc *Lib. 16. ca. 7.* Iſidorus deſcribit modo, *Hyacinthus nō rutilat æqualiter, ſed cum facie cœli mutatur, ſereno enim perſpicuus eſt atq; gratus, nubilo coram oculis euaneſcit, atque marceſcit.* Omnia hæc Simoni noſtro *S. Simon hyacintho collatus.* mirè aptantur; ipſe enim planè cœleſtis erat, eiuſque mores & indoles cœlum redolebant; quoad res inferiores & terrena immobilis erat, ſed ad vel minimum motum influxumque cœlicum animus eius omnem in partem facilè mobilis: non illum flectere aut mouere terra poterat, ſed prout allubebat & quocumque rapere volebat, cœlum influxu illum ſuo conuertebat. Verbo vt complectar, voluntati diuinæ perfectiſſimè obediebat, omneſq; eius mutationes conuerſioneſque à primo illo mobili dependebant.

Apoſtolicæ dignitatis magnitudo. Vt verò Apoſtoli huius præſtantia & excellentia euidentiùs pateat; conſideranda inprimis eſt ingens illa ad quam euectus eſt dignitas, Apoſtolica inquam, quæ adeò quidem eminens ac ſublimis eſt, vt Apoſtolus Paulus gloriari auſus, quòd ad tertium vſque cœlum raptus fuerit, diuinam eſſentiam conſpexerit, infinitum gratiæ acceperit cumulum; cùm Apoſtolicam animo dignitatem verſat, ad quam à Deo vocatus erat, tanti eam faciat, adeoque cenſeat admirabilem, ea vt ſe penitus iudicet indignum, *Qui non ſum dignus vocari Apoſtolus.* *1. Cor. 15.* perinde ac ſi diceret, Inter Apoſtolos cooptatum eſſe, adeò magnificum & eximium eſt, nihil vt ipſe habere me credam, quo id promeritus videar.

Eiuſdem dignitatis ſublimitas ac magnitudo ex ipſis eiuſdem Apoſtoli verbis, & quidem ſubtiliter admodum ex epiſtola ad Corinthios colligitur. *Quòd ſi*, inquit, *miniſtratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria, ita vt nō poſſent filij Iſrael intendere in faciē Moyſi propter gloriā vultus eius, quæ euacuatur: quomodo nō magis miniſtratio ſpiritus erit in gloria?* *2. Cor. 3.* id eſt, ſi ad legem mortis ferendam ipſe legiſlator tanta fuit gloria illuſtratus & amictus, vt radij ac fulgor quidam vultu eius toto emicuerint, qui aſtantes & inſpicientes ita afflarunt, vt obiecto velamine eius vultum tegi oportuerit; ecquod lumen & ſplendorem in Euangelico miniſtro, qualis eſt Apoſtolus, effulgere par erat? ecquam meritorum & gratiarum claritatem in illius coruſcare anima? quales fuiſſe oportet eos, qui Meſſiæ & filij Dei vnigeniti fratres futuri erant? hoc namque nomine eos ipſe donat, mox vt à mortuis rediuiuus reſurrexit, dicens: *Vade ad fratres meos, & dic eis.* *Ioan. 20.*

Simplicitas S. Simonis. Præter eminentem huiuſce illuſtris dignitatis excellentiam, fuere in Simone noſtro & alia virtutum illuſtrium decora. In primis magna quædam & admirabilis ſimplicitas, quæ

cum

eum omnibus & amabilem, & nemini non admirabilem reddebat. Adeò vt verè in eo locum habuiſſe illud de Iobo Spiritus ſancti teſtimonium veriſimile ſit, *Et erat vir ille ſimplex & rectus, & timens* DEVM, *ac recedens à malo*. Iob 1. Egregiæ ſanè dotes, ad veri viri iuſti perfectionem neceſſariæ, quæque omnes in ſancto hoc Apoſtolo locum habuere. Primò namque dictus eſt *Simplex*, vt omnis malitiæ, fraudis, impoſturæ, omniſque fuci & hypocriſeos expers fuiſſe ſignificetur. In Hebræo pro *Simplex*, legitur, *Tham*, id eſt, integer, perfectus, minimè vafer aut verſutus, vt integritas, ſinceritas ac perfectio pro ſimplicitate capiatur. Atque egregiam hanc virtutem Apoſtolis ſuis Redemptor ante alias commendauit; dicens: *Eſtote ſimplices ſicut columbæ, & prudentes ſicut ſerpentes*. Simplicitas Apoſtolis cõmendata. Matth. 10. De eadem item virtute capienda ſunt illa Apoſtoli verba in ſecunda ad Corinthios, *Altiſſima paupertas eorum abundauit in diuitias ſimplicitatis eorum*. 2. Cor. 8. quaſi dicat, ſi DEI famuli ac iuſti à facultatibus & opibus terrenis parum inſtructi fuerint, tamen in virtutibus, & inprimis in ſimplicitate, ditiores magis, abundarunt.

Exod. 20. Exodi viceſimo ſic iubet Deus optimus maximus, *Altare de terra facietis mihi, vel de lapidibus, quos ferrum non tetigit; ſi leuaueris ſuper eos cultrum, polluetur*. Allegoria. Ecquid numinis aut religionis, obſecro, lapidibus ineſt rudibus & impolitis? ecquæ verò iis contaminatio & abominatio, qui ſcalprum, malleum aut ferrum ſubierunt? Hic ſcilicet latet myſterium: ſaxa impolita & informia ſimplicitatis ſunt ſymbola, quæ omnis fuci artificijque expers eſt virtus, Deoque cumprimè gratiſſima, iuxta illud Regij Prophetæ de ea teſtimonium, *Scio Deus meus, quòd corda probas, & ſimplicitatem diligis*. 1. Par. 29.

Idem Rex eximiæ huius virtutis neceſſitatem declaraturus, ſimplicitatem ac prudentiam, Redemptoris apud D. Matthæum doctrinam ſecutus, ſimul in domo & anima Prælati, aut alterius cuiuſpiam, qui alijs præeſt, debere ſtabulare, ait. Verba eius hæc ſunt, *Et pauit eos in ſimplicitate cordis ſui, & in intellectibus manuum ſuarum*. Pſalm. 78. quod Diuus Hieronymus ex Hebræo ſic interpretatur, *Et pauit eos in ſimplicitate cordis ſui, & in prudentia manuum ſuarum dux eorum fuit*. In quo duo notanda veniunt. Primùm, prudentiam ac ſimplicitatem concurrere & ſimul gradi; deinde ſimplicitatem atque innocentiam idem propè eſſe, & penè in eaſdem proprietates coincidere. Hanc porrò ob perfectionem Iob Propheta celebratur, non minùs quoque noſter Apoſtolus.

Secundò, laudi Iobo & Apoſtolo vertitur, quòd rectus ſit, rectè gradiatur, non claudicans, aut hinc illincque à recto tramite deflectens. *Rectus* in ſacræ Scripturæ locutione, ſignificat ac notat eum, qui rectè legitimeque de religione ſentit, ſanctè in Deum credit, deque rebus profundis ac ſublimibus piè ſincereque iudicat. Hæcce porrò rectitudinis virtus tanti apud Deum pretij ac valoris eſt, vt velut admirabundus ac ſtupens Pſaltes exclamet, *Quàm bonus Iſrael Deus, his qui recto ſunt corde!* Pſal. 72. & alio in loco, *Qui ſaluos facit rectos corde*, Pſalm. 7. in quo clementia eius & bonitas eluceſcit.

Hanc in Dauide virtutem deprædicauit Rex Philiſthæorum Achis, dicens illi coram & in facie: *Viuit Dominus, quia rectus es tu, & bonus in conſpectu meo*, 1. Reg. 29.

meo; & non inueni in te quidquam mali, ſed ſatrapis meis non places. E contra verò Apoſtolorum princeps Simonem Magum coarguit, quòd rectum coram Domino cor non haberet, dicitque. *Cor enim tuum non eſt rectum coram Domino.*

Act 8.

Et ſanè tam hæc virtus in homine Chriſtiano laudanda, quàm oppoſitum illi vitium probro ac vituperio dignum. Hinc exclamat regius Propheta, *Rectos decet collaudatio.* perinde ac ſi diceret, ſi quis vllam in mundo laudem meretur, profectò qui rectè incedunt, & cor habent rectum, æternis ſunt digni laudibus. Is ipſe hoc alio in Pſalmo his teſtatur verbis, *Laudabuntur omnes recti corde.* Adhæc, ipſemet ob hanc perfectionem ac virtutem Deus in ſacris voluminibus paſſim deprædicatur & extollitur. Quapropter Moyſes omnia eiuſdem mirabilia, & excellentiſſimos & illuſtriſſimos maieſtatis ipſius titulos colligens, rectitudinem inter alios collocat, *Deus fidelis & abſque vlla iniquitate, iuſtus & rectus.* Et toties in Pſalmis etiam leges, *Rectus Dominus Deus noſter.* & alibi, *Dulcis & rectus Dominus.*

Pſal. 32. Pſal. 68. Deut 32. Pſal 91. Pſal. 24.

Notandum porrò hic, trinam in homine rectitudinem requiri, quæ & è ſacris colligi litteris queat. Prima eſt cordis, vnde Pſalmographus, *Benedic Domine bonis & rectis corde.* Secunda ſpiritus & mentis. hinc Pſalmo quinquageſimo orat, *Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis.* Tertia pedum. quod habet Ezechiel, *Pedes eorum pedes recti.* Quiſquis ergo pedes, ſpiritum & cor rectum habet, is homo iuſtus quin ſit, & ſine errore iuſtitiæ iter inſiſtat, fieri nequit: E contra verò qui aliqua harum rectitudine deſtitutus eſt, claudicet, & interdum in vallium abrupta ac præcipitia prolabatur, neceſſe eſt.

Tria recta in homine eſſe debent. Pſal. 124. Pſal. 50. Ezech. 1.

Tertiò, Iob laudatur, ſimul cum ipſo & Simon noſter, velut his in dotibus ac virtutibus pares, quòd eſſet *timens Deum.* Et ſanè cui is timor ſanctus ineſt, infinitis dignus eſt laudibus. Quàm porrò illuſtris eſt virtus Dei timor! Hanc in Eccleſiaſtico radicem Sapientiæ appellat Sapiens, *Radix,* inquit, *ſapientiæ eſt timere Deum.* Rex Dauid eam eſſe ait crucem & crucifixionem carnalium affectuum, & orat, *Confige timore tuo carnes meas, à iudiciis enim tuis timui.*

S. Simon laudatus ob timorem Dei. Eccli. 1. Pſal 118.

Magnus Gregorius de ſancto hoc timore in Moral. loquens ait, quod nauib° in medio oceano agitatis eſt ancora, hoc animabus in mundo Dei timorem eſſe. Loquentem accipite ſuis ipſum verbis, *Ancora cordis eſt pondus timoris: & ſicut maioribus ac ditioribus nauibus maiori ancora opus eſt, ita quò iuſtior homo, maiori timore indiget.* Nauis quæ ancoram non habet, qua in tempeſtatibus & fluctibus fundetur ac figatur, in ſummo naufragij verſatur diſcrimine; ſic & anima, quæ in mundi huius oceano timore Dei eſt deſtituta, ad reſiſtendum tentationibus, paſſiones coercendas, & aduerſus tempeſtates & procellas inſurgentes ſeſe tutandam impotens eſt.

Lib. 6. c. 24.

Notaui iam olim in Eccleſiaſte illuſtrem ſententiam propoſito huic mirè quadrantē, q̄ vobis proferre eſt animus. ait ergo Sapiens, *Deum time, & mandata eius obſerua, hoc eſt enim omnis homo.* Id eſt, in hoc omne eſſe, virtus, partes, munus, officium, & vniuerſa hominis eius, qui ius & rectum colit, vita conſiſtit, in hoc completur & lex & Prophetæ. Hinc alius quidam interpres paulò hæc ſuperiora expoſuit dilucidiùs dicens,

Eccleſ. 12.

Digitized by Google

cens: Deum timete & mandata eius obſeruate: nam in hoc conſiſtit omnium hominum perfectio.

Quod ipſum probè perſpectum & compertum habens Dauid Rex, rebus regni paulatim ſepoſitis, de ijs quæ ad conſcientiam ſpectant acturus, & è ſummo Monarcha in Eccleſiaſten mutatus, filios velut ad lectionem audiendā conuocat, dicēs: *Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos*. non porò eos edocturus eſt ſiderum curſus, non cœleſtium ſphærarum motus, non occulta influxuum arcanaque myſteria, non locorum imaginariorum inanias, non fluxum & refluxum oceani, non quę de vacuo ſunt controuerſias, non abſtractiones mathematicas, non quadraturam circuli, ſed *timorem Domini docebit* eos. Eſt hæc lectio penitus diuina, & ſcientia cumprimè neceſſaria, ac præ omnibus permagni momenti. Vt ergo materiæ huic finem imponam, cum eodem Rege exclamabo, *Beatus vir qui timet Dominum, in mandatis eius volet nimis.*

Pſal. 34.

Pſal. 111.

Præter ſimplicitatem, quæ nos tamdiu morata eſt, Simon noſter, cui hæc perfectio minimè defuit, charitate etiam & zelo mirè excelluit; hinc & *Zelotes* dictus eſt, ab amore ſcilicet & zelo ardentiſſimo, quo anima eius æſtuabat. Quo nomine & Deus olim eſt vocitatus; quod proinde illuſtre & glorioſum eſt. Vnde in Exodo legimus, *Dominus Zelotes nomen eius*; & alibi, *Dominus Deus tuus fortis, zelotes*, amore ſcilicet & robore plenus.

Charitas magna Simonis.

Exodi 32.

Fuit ergo in lege Euangelica Simon, quod in Moſaica Phinees filius Eleazari, magni Aaronis nepos, de quo hoc in libro Numerorum datur teſtimonium, *Et erit tam ipſi, quàm ſemini eius pactum Sacerdotij ſempiternum, quia*

Exodi 20.

Num. 24.

Supplement. Beſſæi.

zelatus eſt pro Deo ſuo, & expiauit ſcelus filiorum Iſrael. Non minor reuera Simonis noſtri fuit zelus: nam DEI ſui nomine & ob Eccleſiæ eius exaltationem, mirum & inauditum prætulit, abominationes expians, idola ſubuertens, & in prouincijs illis remotis peccatorum ſenticeta excaudicans.

Potuit ergo glorioſus hic Apoſtolus CHRISTVM Redemptorem iiſdem affari verbis, quibus olim DEVM Elias ſuum deprædicans zelum, *Zelo zelatus ſum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum Domini filij Iſrael, altaria tua deſtruxerunt, & Prophetas tuos occiderunt gladio.* Non minorem glorioſus Apoſtolus Simon zelum in medio nationis barbaræ, ac cœlo peregrino prætulit, extremo honoris diuini zelo ardens, & ſummoperè dolens, quòd diuina lex omnium pedibus protereretur, ac ſancta conculcarentur, & totus omninò orbis à Dei ſui obſequio deflexiſſet.

3. *Reg.* 19.

Zelus Simonis comparatus cū zelo Eliæ.

Ardens Apoſtoli huius zelus reuocat mihi in memoriam æſtuantē regis illius charitatem, qui hoc ſibi ſcribit elogiū, *Zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me.* & alio loco: *Tabeſcere me fecit zelus meus, quia obliti ſunt verba tua inimici tui.* quaſi dicat, Tanto te, Domine Deus, affectu proſequebar, tantoque erga te amore æſtuabam, vt languerem moriendo, & languendo morerer, conſpicatus eos, qui me impetebant, impunè te offendere, & verborum tuorum obliuiſci. Par idemque fuit noſtri Apoſtoli zelus; quocunque enim tranſibat loco, tam ardentem erga diuinum cultum ardorem ac zelum exhibebat, graue illi vt eſſet, & tormentum morte intolerabilius, videre DEVM ad iracundiam

Pſal. 68.

Pſal. 118.

Item cū zelo Dauidis.

Kkk con-

concitari, & diuina mandata quodammodo ludibrio haberi. Eccleſiæ ſcilicet eius zelus animam huius noctu & interdiu ſine vlla ceſſatione adurebat.

Cur ergo, Chriſtiane, ad Apoſtoli huius imitationem DEI tui honorem in omnibus non zelaris? cur inquam, vbi numen eius violari aduerteris, non indignaris & ſuccenderis? ſi vel minima amoris diuini ſcintilla in corde tuo ſcintillaret, quoties vllum conſciri delictum cernis, toties tibi pectus gladio traijci putares, & intimo doloris ſenſu conficereris. Meminiſſe te oporteret eorum, quæ in libris
2. Reg. 19. Regum de Abiſai ſcribuntur. Hic ergo pro eo quo in Regem ſuum Dauid erat affectu & amore, inſignem pro honore eiuſdem zelum oſtendit, vbi illum probroſa ac virulenta maledici Semei lingua proſcindi inaudijt, quamobrem ſtomachatus ait, *Quare maledicit canis hic moriturus Domino meo Regi? vadam & amputabo caput eius,* vt ſcilicet hoc pacto honori regio parem vindicias, & tantum in ſcelus digna caſtigatione animaduertam. Quare ergo, vbi DEVM delictis mortalium negligi, proculcari, ac violari cernimus, pares non præferimus animos? cur ſimili affectu non inardeſcimus, cùm blaſphemia ac contumelioſa in Deum optimum maximum lingua peccatores feruntur, tantaſque in illum iniurias irrogant? hinc ſcilicet fieri dicam, quòd ſancti huius pijque Domini honorem non zelemur. Si enim fidi clientes eſſemus, & obſequio illius deuotiſſimi, quæ in bonum illum Dominum committuntur iniuriæ, nos tangere deberent & offendere. honoris nempe illius zelus & Eccleſiæ eiuſdem bonum præ ceteris nobis rebus cordi eſſent oportet.

Iudas Machabæus cùm militem in aciem produxiſſet, & ad fortiter certan- 1 Mach. 15.
dum eum iam in procinctu animaſſet, *Statuerunt illi dimicare fortiter, eò quòd ciuitas ſancta & templum periclitarentur*, deque vtriuſque honore ageretur. Periclitaturos quidem nouerant & coniuges & liberos, fratres & amicos, conſanguineos, ac reliquas in vrbe relictas facultates; ſed angebat il- Hiſtoria notabilis.
los quàm maximè templi ſanctitas, & ſummus, ne ipſum deuaſtaretur & profanaretur, metus: vt de aliarum rerum iactura parum aut nihil omnino laborarent. Omnia hæc exempla coarguunt, accuſant ac pudorem incutiunt, nobis tam exiguum in religione conſeruanda, & honore Eccleſiaſtico propugnando zelum declarantibus. Denique omnis homo iuſtus duplicem habeat zelum oportet, vnum erga honorem Dei, alterum in proximi ſalutem; & duplex hic zelus inſigni quadam ratione in Apoſtoli noſtri anima eluxit.

Ait in Apocalypſi ſua Ioannes vidiſſe ſe olim Angelum fortem ac poten- Apoc. 10.
tem, cœlo deſcendentem, nube amictum, & iridem in capite habentem, cuius facies ſolis inſtar rutilabat, & pedes vt columnæ igneæ: habebat in manu librum patentem, & pede dextro mare, ſiniſtro terram premebat. Prodigioſa profectò hæc viſio eſt, per quam ad litteram IESVM CHRISTVM ſignari fit veriſimile; ita namque interpretantur Beda, Primaſius, Richardus, Victorinus, Pannonius, & alij plurimi, per pedes hos miſericordiam & iuſtitiam deſignari credentes. Sed allegoricè denotare etiam Angelus hic poteſt omnem in genere concionatorem S. Simon deſignatus per Angelum Apocalypticos.

torem

Digitized by Google

torem, & ſanctum Simonem nominatim. Dictus autem eſt Angelus, quòd Dei & Legatus & Apoſtolus eſſet: iris capitis ſymbolum eſt pacis, quam terris incognitis annuntiauit; pedes inſtar columnarum ignitarum amor ſunt Dei & proximi; liber quem manu tenet ſacroſanctum eſt Euangelium; pedes aquis & terræ impoſitos habet, quòd diuina terra marique & in omnibus orbis angulis myſteria diuulgarit.

Exodi 28. Huius rei figura ſunt duæ illæ catenulæ Pontificio Rationali annexæ, *Facies*, inquit, *in Rationali catenas ſibi inuicem cohærentes ex auro puriſſimo*. Duæ illæ catenæ aureæ, in pectore, quod cordis eſt ſedes, collocatæ, & Rationale ſummi Sacerdotis connectentes, duplicem denotabant charitatem, quæ in vero Ieſu Chriſti Sacerdote, qualis hauddubiè ſanctus Simon fuit, locum habere debet; primò ſcilicet amor Dei, deinde & proximi: aurum quippe ſymbolum eſt charitatis, quæ ceterarum regina virtutum eſt, vti inter reliqua metalla aurum. *Aurũ ſymbolum charitatis.*

Matth 5. Omnibus iunctim Apoſtolis Redemptor dixit, *Vos eſtis lux mundi.* Verùm præcipuè ac nominatim in Simone noſtro hoc habet locum. Fuit etenim Ioannis Baptiſtæ adinſtar in gentilitatis deſerto, *Lucerna ardens & lucens.* Mirè namque cùm doctrina, tum miraculis in barbaris & paganis illis regionibus coruſcauit, & duplici tam erga Deum quàm proximum charitate flagrauit. Ignis autem hic & ardor Apoſtolo & concionatori Saluatoris imprimis eſt neceſſarius. Vt enim lampadem lampas alia accendere nequit, ſi ſit exſtincta, ita nec Prælatus aut prædicator diuini amoris incendio ſuccendere alios, ſi lumine ipſe ac diuini amoris facibus deſtitutus ſit.

Docta illa, ſapiens & induſtria rerum magiſtra natura cor humanum fecit calidiſſimum, quòd ipſum vitæ ſit domicilium, & ab ipſo velut omnis caloris fonte & origine, vitalis calor, qui è primarijs naturæ fundamentis eſt, promanans, omnibus ſe membris communicet. *Cor hominis calidiſſimum.* Qualis igitur eſſe Prælatus debet, qualis prædicator, qui in myſtico & ſpirituali Eccleſiæ corpore, cordis veluti occupat locum, qui ingenti charitatis igne ardens & inflammatus, diuino frigida hominum pectora amore debet ſuccendere, quos omnes vera magni illius corporis myſtici (cuius caput eſt Chriſtus, & nobiles eiuſdem partes Præſules ſunt) membra eſſe certiſſimum eſt? *Prælati ſunt cor Eccleſiæ.*

Iuſſit olim in Exodo Deus opt. max. vt duodecim tribuum Iſraeliticarum, quibus vniuerſus ille populus continebatur, nomina duabus gemmis inſculperentur, quas ſummus Pontifex in humeris geſtabat, itidem alijs duodecim gemmis pretioſis, quas in Rationali pectori ſuperimpoſito idem ipſe gereb. t. *Exod. 28.* Illuſtre & ſingulare hoc myſterium eſt, quo docemur, animas, Paſtoris alicuius aut Superioris curæ concreditas, ab eo ardenti amore in corde, & aſſiduo labore in humeris geſtandas. *Figura.* Quod præ reliquis Prælatis Simon noſter præſtitit, qui ex amoris tum erga Deum, tum erga proximum magnitudine, Zelotes meruit appellari.

Nec verò hic perfectionum Apoſtoli noſtri finis eſt; nam & maxima & profundiſſima ſeſe exerit doctrina, eũque admirabilem facit: legitur namque, vno minus anno Euangelium in Perſide & Babylonio tractu annunciando, *Magna doctrina Simonis.*

quater & amplius mille animas Chriſto ac fidei aſſeruiſſe. Hæc ſcilicet vna è primarijs & maximè eſſentialibus ad perfectionem aſſequendam eſt rationibus in illo, cui aut aliorum regimen incumbit, aut verbi Dei promulgatio cordi eſt. In huius rei figuram Hebræorum Pontifex Rationali ſuo inſculpta gerebat duo illa vocabula, *Vrim & Thummim*, id eſt, doctrina & veritas, vel, vt alij transferunt, *illuminatio*, doctrinæ ſcilicet, & *perfectio*, puta vitæ, vt facere ſimul & docere poſſet, hæ namque principes dotes, ac ſingularia Apoſtoli, aut ſummi alicuius Sacerdotis ornamenta ſunt.

Exod. 28.

Eloquentia S. Simonis.

Doctrina igitur hæc ſummo quodam in gradu & quàm perfectiſſima in Simone noſtro eluxit, cui admirabilis & incomparabilis quædam acceſſit eloquentia, eaque non mundana aut fucata, ſed ſecundùm Deum, ac ſimplex, omnis artificij ac fuci expers, efficacia verba proferens, corda hominum conuertens, pertinaces edomans, ignorantes docens, & ab erroribus liberans, & offirmatos violenter quodammodo in ſuam ſententiam pertrahens. Hinc ſponſus ſponſam in Canticis ſic alloquitur, *Mel & lac ſub lingua tua*. non ait, *in lingua*, ſed *ſub* eadem; quoniam Eccleſiæ lingua ſimpliciter loquitur, ſuis in orationibus curioſa non eſt, nouitatem omnem deteſtatur, floſculos negligit, omniſque verborum dulcedo ac lenocinium, quæ fatui ac loquaces mundi oratores tam impensè ac laborioſè conſectantur, illi deſipit.

Cant. 4.

1. Cor. 1.

Sanctus Paulus hoc in eloquendi genere verſatus, fateri ingenuè non erubeſcit, non ſe in Euangelij promulgatione verborum elegantiæ aut orationis artificio ſtuduiſſe, non floſculos Rhetoricos conſectatum, ſed ſimpliciter, candidè, ac ſine vllo fuco aut arte locutum. quin & cœlitùs ſe miſſum addit, hac vt loquendi forma vteretur, atque hoc cœleſtem eloquentiam ſpirare, contrà verò qui aliter, mundanam vanitatem redolere: *Non miſit*, inquit, *me Deus baptizare ſed euangelizare, non in ſapientia verbi*, aut eloquentiæ faſtu, *vt non euacuetur crux Chriſti*. quaſi dicat, Quemadmodum, vt mundo ſalutem afferret, Dei filius omnigenam in cruce ſimplicitatem exhibuit, & quidquid altum & ſublimitatem aliquam in ſæculo ſapiebat, totis viribus fugit: ſic quicumque eius nomine & iuſſu animarum ſaluti procurandæ incumbunt, ſimplici ſtylo eloquantur oportet, nullamque in verbis vanitatem aut arrogantiam oratoriam præferant.

Verbum Dei ſimpliciter prædicandum eſt.

Hanc ob cauſam aſſerit Diuus Thomas, Ieſu Chriſti diſcipulos recepiſſe donum linguarum, non vt oratores eſſent, aut fierent, non vt verborum elegantiam affectarent, non vt figuris Rhetoricis vterentur, non vt ſermonis artificium fucumque ambirent, ſed vt ſimpliciter ſimplicem veritatem annuntiarent. O tempora! ô mores! ô ſæculi noſtri infortunium! Hodie namque concionatores magis verba elegantia, ſcita, & aulicos potiùs quàm Euangeliſtam referentia, quàm ſolida, pia, proximumque ædificantia quæritant. Quocirca ſæpenumerò Deo dant pœnas, illiuſque prouocant iracundiam.

2. 2. q. 179. art. 1.

Prædicatores hodierni nimiopere elegantiã conſectãtur.

Achan omniũ Principum Iſrael ſentẽtia idcircò lapidibus obrutus fuit, & propter ipſum populus vniuerſus iratã Dei dexteram ſenſit, quòd è vaſtatione & deuotione Ierichuntina, DEI iniuſſu

Ioſ. 7.

Digitized by Google

iniuſſu. linguam auream (ſic namque legunt Hebręi, & poſt Origenem Diuus notat Hieronymus) clanculò ſuſtuliſſet. Quid hoc ſibi, quæſo, vult? cur huic tam rigidum irrogatur ſupplicium? Itane in militem animaduerſum oportuit, cuius omnis vita, ſcopus, intentio, finis eſt prædas agere, & numquam non aliena diripere, quòd tantillum ſuſtuliſſet, idque in ſolo alieno & hoſtili? Aliquod hic celari myſterium ſit veriſimile. Vt nimirum hinc nemo noſtrum non videat, illos inter Ieſu Chriſti milites & cõcionatores potiſſimùm vindicem Dei dextram ſentire debere, qui in anathemate & maledictione Hiericho linguam diripiunt auream: id eſt, qui verba elegantia, & conceptus profanos è ſcriptis ethnicorum tollunt ac ſeligunt, eaque furtiuè & clanculò in cathedras concionatorias adferunt, & Auguſtini, Ambroſij, Gregorij, Hieronymi, aliorumque Patrum antiquorum loco, Platones, Cicerones, Ariſtoteles, Plinios, Plutarchos alioſq; ad Euangelicam doctrinam confirmandam citant ac depromunt, quaſi adſcititio illo colore verbum Dei colorari opus haberet. Verùm hoc Deum opt. maximum non mediocriter offendit, inque verbi eiuſdẽ dedecus & contumeliã cedit.

Exod. 17. Moſes cùm petram virga percuteret, aquarum inde elicuit abundantiam, quod verbo ac voce ſe poſſe facere minimè ſperabat. Cauſa verò, propter quam hodierna die aquas petris prædicatores non eliciunt, id eſt, præfractos peccatores concionibus ad lachrymas & gemitus non compellunt, hæc eſt, quòd verbis aſperis, acribus, & ad corda penetrantibus eos non feriant, ſed placidis & lenibus vtantur, ac nouitatibus exoticis, fucis Rhetoricis, & iocis mimicis & hiſtrionicis illorum auribus ſeruiant, riſum captantes potiùs, quàm ad lacrymas eos conciendo.

Ille iaculantium habetur peritiſſimus ac dexterrimus qui ſcopum rectiùs ferit, ſagittaſque dirigit meliùs: Sic ille concionantium cenſendus eſt optimus, qui verbi diuini telo corda hominum directiùs petit, auribus non aſſentatur audientium, verba affectata exquiſitaque depromendo; nec oculis ſeruit, egregios peregrinos, nouos & aulicos geſtus præferendo. Hinc ſapiens quidam dicere ſolebat, tria in loquendo hominum vitia eſſe, primum, pauca ſcire, ac doceri nolle; alterum multa ſcire ac docere nolle; tertium denique docere optimè, ac viuere peſſimè. A triplici autem hoc vitio Simon noſter immunis fuit: purè namque ac ſimpliciter Euangelium annuntiauit, & peccantium corda rectà petijt, ad Deum illos conuertendo, & ad vitę emendationem pertrahendo; diuina myſteria doctè ac ſublimiter edocuit; atque vitam integram ac ſinceram duxit, vitam verbo, mores ſermonibus, manus linguæ adaptando; quæ veri ſunt concionatoris, & Doctoris Euangelici ſymbola. Verùm in Apoſtoli huius præconijs nimius ſum; nam & de fratre eius dicendum eſt, illi etenim ſecundam concionis partem reſeruaueramus, atq; illam in eo finiemus.

Concionator ſagittario collatus.

Tria in loquendo vitia.

Sanctus ergo Iudas, eius vt vitam & laudes à nomine & titulo auſpicemur, trinomius fuit: Primò namque vocitatus fuit *Iudas Iacobi*, ſupple frater, quo eum nomine Euangeliſta Lucas donat: at Marcus & Matthæus *Thadaeum* nuncupant. Vocatus fuit inſuper *Lebbaeus*, vt quidem S. Dorotheus in Synopſi, Chryſoſtomus, ac Nicephorus tradunt. Sic enim Græcè in S. Matthæi legere eſt Euãgelio Λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος, id eſt, *Lebbaeus qui cognominatus eſt Thadaeus.*

S. Iudas trinominis.

dæus. In textu Syriaco idipſum etiam legere eſt. *Lebbæus* porrò Hebraica notione, vt quidem linguæ eiuſdem callentiſſimus tradit Hieronymus, duo deſignat; *cor* & *leonem*: ad declarandum fortaſſe, Apoſtolo huic leoninum cor fuiſſe, ac leonis inſtar generoſum exſtitiſſe. *Leba* cor ſonat, & *labi* leonem. & egregia hæc ſignificatio in nomine illius incluſa denotabat occultè, nobile illum cor & leoninam quamdam generoſitatem animo inſculptã habuiſſe.

Aliqui horum omnium nominum reddere rationem conantur; quam approbare atque vt veriſimilem amplecti videtur Ianſenius. Tradunt ergo, Iudæis fuiſſe conſuetudinẽ, quæ & hodie apud eos viget, ob reuerentiam ſcilicet ac venerationem magni ſacrique nominis illius tetragrãmati *Iehoua*, vt ſi quis ſuo nomine tres aut quatuor ſancti huius nominis characteres includeret, nemo eò temeritatis aut præſumptionis pertingeret, hoc vt ipſum nomine vulgò vocitaret, præſertim in quotidiano ac familiari colloquio, ſed ſimile aliud illi pro hoc inderet. Quoniam verò *Iehuda* omnes nominis *Iehoua* litteras in ſe complectitur, interpoſito inſuper Daleth; aliud illi eius loco inditum nomen fuit, *Lebbæus* ſcilicet, id eſt, leo: eò quòd Genet. 49. vnus è Iacobi Patriarchæ filijs Iudas, dictus ſit *Catulus leonis.* quin etiam *Thaddæus* ſignificatione nomini Iuda par eſt. Iudas enim opus denotat, atq; idem deſignat Thaddæus, à *Thoda*, id eſt, laude deriuatum. Verùm opinio hæc, coniectura potiùs eſt, quã euidens aliquod argumentum: quin etiam nullius antiqui ſcriptoris auctoritate confirmatur. Deinde compertum etiam eſt, Iſcariothem, qui eodem Iudæ donatus eſt nomine, nullum aliud eius loco habuiſſe.

Geni 49.

S. Iudas Ieſu Chriſti fuit conſanguineus.

Hac igitur de nomine quæſtionem ſeponentes aliud longè dignius tractabimus, Apoſtolum ſcilicet hunc multas quidem ob cauſas magnam mereri laudem; inprimis verò ob generis nobilitatem & ſanguinis, eò quòd ſecundùm carnẽ Ieſu Chriſti Redemptoris noſtri fuerit cognatus, vti ſuprà initio cõcionis commemorare memini: atque hanc etiam ob cauſam inter Meſſiæ fratres ab ipſis Iudæis fuit connumeratus. Apud Matthæum namque legere eſt; *Nonne mater eius dicitur Maria; & fratres eius Iacobus & Ioſeph, & Simon, & Iudas apud nos ſunt?*

Math 13.

S. Iudas dictus frater Domini à Iudæis.

Præter naturalem hanc prærogatiuam ac priuilegium generis, honori quoque illi & laudi fuit, quòd duorum magnorum Apoſtolorum, duorum illuſtrium Eccleſiæ ac mundi totius Principum (*Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram*) frater fuerit, Sanctorum Iacobi minimũ & Simonis. Si Zebedæidæ Ioannes & Iacobus, hoc cognationis nixi fulcro, & originis ſuæ ſplendore gloriantes, eò audaciæ vel audacis potiùs præſumptionis venerint, vt petente & intercedente matre, à qua hunc honorem acceperant mundo eos effundẽdo, dexteram ac ſiniſtram, id eſt, ſummos honoris ac dignitatis gradus, Meſſiæ in regno petere ſint auſi; S. Simon ſanè & Iudas eodem iure niti ac gaudere poterant, & conſequenter ad eaſdem aſpirare dignitates; ſed humilitate atq; animi demiſſione longè aliud ſuadente, ſapientiorès fuere, & terrenis honoribus tantoperè non inhiarunt.

S. Iudas duorum Apoſtolorum frater

Sanguinis porò nobilitas, generiſq; ſplendor homines reddere arrogantes, ſuperbos & inſolẽtes ſolet: vti Oſee Propheta obſeruat dicens, *Gloria eorum à partu & ab vtero, & à conceptu naſcitur.* quaſi dicat, Gloriantur & inſoleſcunt,

Oſee 9.

Digitized by Google

cunt, quòd nobiles eos natura conſtituerit, & quòd prima in orbem ingreſſio nobilitatis in eos iura contulerit. Idem propemodum ſuis in prouerbijs docuit Salomon, *Gloria filiorum patres eorum*, id eſt, filijs audaciam & animos ſuggerit elatos nobilibus prodijſſe parentibus. Hinc multoties Iudæi gloriabantur, quòd Abrahæ, Iſaac, ac Iacobi, veterum inquam illorum Patriarcharum, qui omnis nobilitatis mundi flos atq; ornamentum fuere, eſſent proles.

Prou 17.

E contra verò ſerui Dei ac veri diſcipuli Ieſu Chriſti hæc omnia vili pendunt, & humanos hoſce intuitus velut inanias ac quiſquilias negligunt, & in ſola virtute omnem nobilitatem collocant. Hinc alios nullos eſſe nobiles credunt, quàm qui probitatem, virtutemq; ſectantur, ac nullis ſe dedunt vitijs. Sic nobilem virginem Celantiam edocuit Hieronymus, ſic illam cõmonefaciens, *Sola apud Deum libertas eſt, non ſeruire peccatis: ſumma apud Deum nobilitas eſt, clarum eſſe virtutibus.*

Serui Dei in ſola virtute nobilitatem collocant.

Hieron ad Celantiam.

Idem quoque ſentit magnus Chryſoſtomus ſic in Matthæum ſcribens: *Ille clarus ille ſublimis, ille nobilis ille tunc integram ſuã nobilitatem putet, ſi dedignetur ſeruire vitijs, & ab eis non ſuperari.* quaſi diceret, non aliam eſſe mihi perſuadeo nobilitatem, præter vnicam virtutem; &, qui peccati mancipium ſe conſtituere detrectat, qui paſſionum indomitarum impetus retundit, illum verè eſſe illuſtrem & inclytum cenſeo. Huiuſmodi quid ſcribit & ſanctus Bernardus ad ſummum Pontificem Eugenium: *Genus Apoſtolorum eſt non aliunde nobile, quàm morum ingenuitate, & fidei fortitudine.* id eſt, ſola virtus ac vitæ ſinceritas, non autem ſanguis aut natura ſuam Apoſtolis nobilitatem attulerunt.

Chryſoſt. in Matth.

S. Bernardus ad Eugen.

Agnouerunt hoc & barbari, ethnici & infideles. Hinc ſcitè Athenienſi cuidam patriæ illi vilitatem exprobranti, & Scytham, quaſi barbarum & immiti cœlo natum probroſè nuncupanti, reſpondit Anacharſis, *Mihi probro patria eſt, ſed tu patriæ.* perinde ac ſi diceret, tametſi genere & patria minimè ſim nobilis, ſum tamen virtute; ſed te, licèt Athenienſis ſis, & natura te nobili loco naſci ſiuerit, vitia ac vitæ improbitas plebeium ac triuialem conſtituunt. Hæc Diogenes Laertius.

Anacharſidis dictum.

Laertius.

Iphicrates veterum illorum ducum facilè princeps, cuidam generis obſcuritatem exprobranti, ac ſutorem illi patrem obijcienti non minori verborum acrimonia quàm elegantia idem propè reſpondit, ***Meum genus à meipſo initium ſumit, tuum autem in te finit***, ac quodammodo ſepelitur. quaſi dicat; Primus ſtirpi ipſe meæ nobilitatem ac decus attuli, tu tuæ futurus es probrum ac poſtremus. Hæc Plutarchus.

Plutarch in Apophtheg.

Permitte me huc etiam afferre, quod eadem de re ſentit Ouidius, liberè rei huius veritatem aſſerens,

-- *Nec cenſus, nec clarum nomen auorum.*
Sed probitas magnos ingeniumq́; facit.

dicere vult, omnem locupletem ac nummatum, virtute atque ingenio deſtitutum, obſcuri ac plebeij eſſe generis: at qui dotibus hiſce ornatus fuerit, tametſi inops, meritò vt nobiliſſimum habendum.

Virtus hominem nobilitat, non diuitiæ.

Rogatus olim apud Stobæum Democritus, qua tandem in re hoc ipſum quod dignitatem generis dicimus, vera inquam nobilitas, cõſiſteret, ſapienter admodũ reſpondit, ***In pecudibus nobilitas conſiſtit in corpore, in hominibus verò in moribus animi candidis, & laudabilibus.*** Dicere quoque genere illuſtribus

Stobæus.

pro

Solonis apophtheg. pro more habebat Solon, longè eſſe optatius, illuſtrius, atque honeſtius virtute quem nobilitari, quàm iam inde matris ab vtero hoc ornamentum efferre, & nobilem ſtirpem & ſanguinem continua parentum, auorum, proauorũ & maiorum ſucceſſione accipere.

Herodianus. Tradit Herodianus Maximum Imp. miſſis ad Senatum Romanum litteris hæc inter cetera ſcripſiſſe, *Parum admodum prodeſt generis & corporis nobilitas, vbi vera deeſt animi nobilitas, virtus ſcilicet atque probitas.* Ita ſe veriſſimè res habet; quid enim profuerit fructui, qualis qualis demum is fuerit, è procera, pulcra, & generoſa arbore prodijſſe, ſi ipſe vel putridus ſit vel inſipidus? vt non enim eodem è trunco, eadem radice roſas enaſci cernimus, & ſpinas; ſic etiam credendum eſt, ac reipſa ſæpenumerò fieri videmus, eadem à familia alios prodire honeſtos & probos, alios verò ſceleſtos ac perditæ vitæ. Ita eodem Rebeccæ vtero, vt in Geneſi legere eſt, gemini variæ inter ſe indolis prodierunt, vnus quidem vrſi inſtar hiſpidus, alter verò leuis ac glaber; hic electus Deoque carus, ille reprobatus, exoſus & profanus. *Geneſ. 25.*

S. Iudas veram nobilitatem in Dei cultu collocabat. Peregrina hæc apophthegmata ac ſententias ethnicorum è ſcrinijs eductas idcirco hic vnum coaceruare in locum volui, vt hinc vobis manifeſtum fiat, Apoſtolum noſtrum, tametſi ſanguine & ortu nobilem, vtpote Meſſiæ ac filij Dei cognatum ac conſanguineum, non hoc tamen nomine redditum eſſe inſolentiorem, non idcirco elatiores induiſſe animos, ſed hinc occaſionẽ ſumpſiſſe potiùs, cò ſe deijciendi profundiùs: vtpote cui exploratum eſſet, in ſola nobilitatem virtute ac fido conſtantiq; Dei obſequio conſiſtere.

Accedit ad hanc generis magnitudinem & ſplendorem, quòd ceteros inter Apoſtolos Iudas noſter inſigni Eccleſiæ Doctoris meruerit titulo decorari, atque vt talem doctiſſimam ſcripſiſſe epiſtolam, quæ & canonica habetur, & inter ſeptem Epiſtolas Catholicas recenſetur, magnoque ab vniuerſa Eccleſia honore afficitur, ac paſſim recipitur. *S. Iudas Doctor habitus eſt Eccleſiæ.* Cùm ergo illi, teſte Nicephoro, ſatis haudquaquam eſſet, per vniuerſam Iudæam, Galilæam, Arabiam, Syriam ac Meſopotamiam, Euangelium annunciaſſe, ſcriptis etiam fidem ac Religionem litteris confirmare voluit, verum ſe Ieſu Chriſti diſcipulum, verbo ſcilicet & ſcripto, ſermone & effectu, quæ duo de veri Paſtoris & veri Eccleſiæ Doctoris eſſentia ſunt, exhibendo. *Niceph. lib. 2. cap. 40.*

Hinc Ioannis Herodiano carcere detenti diſcipulis, de Meſſiæ venturi certitudine cum percontantibus mundi Redemptor ore ſuo dixit, *Euntes renuntiate Ioanni quæ audiſtis & vidiſtis*; quæ *audiſtis* in prædicatione, quæ opere *vidiſtis* & miraculis, cò quòd è duobus hiſce capitibus, doctrina nempe & operibus, verus Doctor Euangelicus agnoſci & poſſit & debeat. *Matt. 11.* *Operibus & verbis cognoſcitur prædicator.*

Hinc & magni huius magiſtri exemplo, apud Philippenſes ſuos gloriatur Apoſtolus, ita ſe perpetuò vixiſſe & docuiſſe, vitâ nempe prædicationi vſquequaque adaptando, nihil vt diceret in cathedra, quod non ſuo reipſa tempore exequeretur, ipſoſq; orat, horum vt reminiſcerẽtur, & huiuſmodi in rebus ſe imitarentur, *Quæ audiſtis*, inquit, *& vidiſtis in me, hæc agite, & Deus pacis erit vobiſcũ.* Perinde ac ſi vellet dicere, Scitote ſæpè me vobis propoſuiſſe, ieiuniũ vt ſeruaretis, in oratione eſſetis aſſidui, caſtitatem coleretis, carnem hanc comprimereretis, inimicis ignoſceretis, iniurias æquanimiter toleraretis, tentationibus *Philip. 4.* *S. Paulus faciebat quæ docebat.*

nibus animoſè reſiſteretis, aduerſitatibus non cederetis, aduerſus mundum certaretis, bonis incumberetis operibus, & pœnitentiam amplectemini: verùm nihil vobis ipſe dixi, nihil cõſului, quin id ipſe primus reipſa præſtiterim, & vobis in hoc exẽplo præiuerim.

Hoc ipſum & diſcipulo ſuo Timotheo documẽtum dedit, hanc illi, poſtquam ipſum ad Eccleſiaſticæ dignitatis culmen euexiſſet, methodum præſcribens, *Exemplum eſto fidelium in verbo, in conuerſatione.* id eſt, ſic viue, itaque te geres, nihil vt in verbis vel operibus occurrat, quod fideles offendat. Vel etiam hoc ſenſu, Ita ſapiens, diſcretus, & prudens cùm tuis in verbis, tum rebus, tam in prædicatione quã vitæ ratione eſto, vt Dei ſerui hoc viſo ædificentur, cernenteſque opera tua verbis reſpondere, ac per omnia coincidere, vt verum te ac perfectum Paſtorem, ac ſincerum Euangelij eccleſiaſten agnoſcant.

1. Timoth. 4.

Quomodo Timotheum Apoſtolus moneat.

Profectò, qui nonniſi verba ſectantur, at actiones negligũt; qui ore quidẽ concionatores ſunt, at vita impoſtores, digni ſunt, quibus illud Anacharſidis Scythæ in Græcos ſcomma accommodetur, vt refert Plutarchus, *Græci verborum magni Philoſophi, ſed vita & moribus leuiſſimi.* Non ineptè, quin imò meritò hoc ipſum omnibus Prædicatoribus oggeri queat, qui in cathedra Philoſophos & Oratores agunt, verbiſque mellitis omnes in ſtuporem rapiunt; ſed foris & alibi ceu pueros ſe gerunt, nullamq; vita ac moribus conſtantiam probitatis aut diſciplinæ præferunt.

Plutarch. lib. de profect. mor.

Venit mihi hic in mentem alterius ſarcaſmi ac ioci acerbioris à Solone ſapiente in eoſdem Græcos contorti, quem in eodẽ lego Plutarcho: *Vos ſemper pueri eſtis, ſenex autem Græcorum nemo.* velut ſi diceret: ſi quis loquentes vos audiat, magnos vos Philoſophos, quoſdam Platones aut Ariſtoteles audire ſe credet; at ſi vitæ veſtræ normam propiùs fuerit intuitus, meri eſſe pueri deprehendimini; & vt pueri viuere; at pauciſſimos inter vos reperire eſt, qui ſenum, prudentum, cordatorum, ſapientium, bonumq; exemplum præferentium ritu ſe gerant. Idipſum de potiſſima ſæculi noſtri concionatorum parte iudicium eſto; ſanè ſi loquentes ipſos & in concione audias, credas, niſi aliunde eos perſpectos habeas, oracula te audire, Hieronymos quoſdam, Auguſtinos, Ambroſios, Chryſoſtomos, aut aliquem ex illuſtribus illis veteris Eccleſiæ Patribus: at ſi alio in loco eos videas, atq; vitæ ipſorum rationem propiùs examinaris, infantes eſſe pueros deprehendes, meram in moribus ipſorum pueritiã, & nihil in actionibus aut conuerſatione, quod ſenẽ aut hominis ſapiẽtis geſtus vel mores ſapiat, elucere.

Plutarch. Solonis in Græcos ſcomma.

Refricant hæc mihi omnia ſenes illos ſtolidos ac fatuos, quos Ezechiel tergum ſcribit altari obuertiſſe, ſolem orientem reſpexiſſe, & adoleſcentium floridorum ac vegetorum ritu floſculos auribus inſeruiſſe. Ecquæ enim abominatio, ecquod probrum, imò quæ inſania, viros iam canitie albicãtes, iam pedem alterum in Charontis habentes cymba, qui nonniſi vnicum Dei ſpectare obſequium ac cultum, ad alteram vitam anhelare, pietatem docere, ſapientiæ exempla edere, alijſq; ad vitam rectè legitimeq; inſtituendam exemplo præire deberent; tunc potiſſimùm ineptire, inſanias conſectari, tergum & humeros pietati obuertere, præ alijs diſſolutioni ſtudere, amores illicitos proſequi, ad impudicitiam aſpirare, vanitatibus voluptatibuſq; indulgere, iuuenculum, ac propè puerum agere. Maxima inquam hæc eſt abominatio & dedecus probroſiſſimum. An non idipſum dici queat de tot

Ezech. 8.

Inuectiua in laſciuientes cõcionatores & Præſules.

tot veteribus annoſiſq; Prælatis, Paſtoribus, Epiſcopis, Prædicatoribus, ac ſæculi noſtri Doctoribus? qui, tametſi annis graues, canitie aut etiam caluitie venerabiles, frontem rugoſi, oculos penè cæcutientes, ac facti ſilicernia, ac ſcipione greſſum fulcientes; adoleſcentulos tamen imitari geſtiunt, ſine vlla ſolicitudine in omni diſſolutione viuũt, quaſi pueri forent; nec non ſemper & omni in re riſum ac voluptatem non aliter captant, quàm ſi in ætatis flore ac vere agerent. Videas eos veſte eleganti ac ſplendida indui, regificè epulari, omnigena indiſcriminatim contubernia ac ſympoſia frequentare, vbiq; inſolenter ridere & iocari, mulierum familiaritates ac colloquia magna cum diſſolutione conſectari, in geſtibus & moribus aulicisſmos captare, denique in vniuerſa vitæ ratione omnibus offendiculo eſſe. an non hæc meræ & inauditæ ſunt abominationes?

Non ita vitam inſtituit glorioſus Apoſtolus noſter Iudas, ſed vt vir ſemper prudens, ſapiens, & omnibus in rebus cordatus adeò ſe modeſtè in Apoſtolatu ſuo geſſit, omnes vt eum audientes aut videntes vt verum Dei ſeruum habuerint, ac qui vnicum illius ſpirabat amorem, & animarum ſalutem. Habuit namq; duas illas illuſtres dotes ad perfectionem magni alicuius viri requiſitas, veritatem inquam doctrinę & integritatem vitæ, ſcientiam in concionando, ac ſanctitatem in rectè debiteque viuendo. Adeo vt, iuxta hanc Redemptoris apud D. Matthæum formulam, *Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum.*; credendum ſit, glorioſum hunc Apoſtolum, qui vtrumq;, ſcientiam nimirum & virtutem, vitam probam ac prædicationem, quamdiu in hoc mundo vixit, habuit, modò in altero inter maximos ac glorioſiſſimos ſanctos recenſeri.

Matth. 5.

Sic vobis perſuadeatis velim, ſanctæ piæque animæ, & vt credatis, obſecro: quin etiam ſanctitatem vitamq; horum duorum fratrum ſimul & Apoſtolorum vobis proponentes, doctrinamque memoria recolentes, illos bene agendo ſequi conemini; illorum ſectemini veſtigia, vos ipſos demittendo; illorum imitamini fidelitatem ac diligentiam, vos ipſos ad Deum conuertendo; animoſitatem illorum memineritis, aduerſa & tribulationes in hoc mundo patiendo: Vos autem Paſtores & Prælati, qui Ieſu Chriſti paſcitis gregẽ, qui fideliũ duces, religionis baſes, Scripturæ interpretes, & Eccleſiæ columnæ eſtis, oculos in primos illos Pontifices ac ſummos Sacerdotes conijcite: conſiderate ipſorum in publicando Euangelio ſolicitudinem, in Deo colendo zelum, in conuertendis peccatoribus charitatem, in mundo Euangelij cauſa peragrando ſudores ac labores, etiam in tot malorum tolerantia patientiam, ipſorum deniq; in animarum ſalute procuranda generoſitatem, nullum vt periculum aut diſcrimen formidarent.

Exhortatio ad Prælatos & Paſtores.

Vos verò concionatores Euangelici contemplemini ſanctos hos ac primos Eccleſiæ noſtræ Doctores, & primos Spiritus ſancti diſcipulos. Videte quomodo ac qua Euangelium ſimplicitate annuntiarint, quo verbum Dei ardore promulgarint, qua crucis cultum modeſtia induxerint, qua de rebus ſanctis ſint humilitate locuti, qua Scripturas ſacras fide expoſuerint, qua myſteria reuerentia declararint, qua populorum capacitati atque ingenio diſcretione ſe accommodarint, qua de rebus fidei ſapientia egerint, & quo denique fructu miniſterium ſuum exercuerint.

Ad Prædicatores.

Vos.

Digitized by Google

Ad populum.

Vos verò indocti & idiotæ, ac vulgus, cogitationes paulisper ſuſtollite, à terra nonnihil vos ſubducite, atq; mundo egredimini, & vobis ob oculos horum duorum Apoſtolorum vitam ponite, in tenebris veſtris eos vt faces ſequimini, vt Doctores in inſcitia, vt Prędicatores in incredulitate, in tẽpeſtate vt nauarchos, in erroribus vt conductores, in prælijs vt duces & anteſignanos, in negotijs vt tutores, in infirmitate vt medicos, in litibus vt arbitros, & omnibus in aduerſis & tribulationibus, quæ in vos ingruent, vt cuſtodes ac propugnatores. Laudate quidem Dominum in ſanctis eius, ſed inprimis in duobus hiſce Apoſtolis ac Fratribus, illumq; laudando ipſorum admiremini auſteritatem, imitemini virtutes, patientiam ac pœnitentias æmulemini, illorum ſectemini veſtigia, illorum memineritis prædicationum, documenta nolite obliuiſci, moreſque veſtros vitæq; emendationem ad ipſorum mores vitamq; componite.

Quàm verò tu, ô Deus ter maxime, verè es admirabilis! ſed in duobus hiſce ſanctis tam profectò es laudabilis, quã in alio vmquam fuiſti. Horum namque duorum velut intrepidorum quorumdam ducum opera es vſus, ad regium crucis tuæ ſignum plantandum; ceu peritorum nauclerorum ac conductorum, ad Eccleſiæ tuæ cymbam per mundi huius oceanum dirigendam; ceu Philoſophorum ac Theologorum, ad gentes erudiendas, & idololatras Deo lucrifaciendos; ceu interpretum profundorum, ad voluntates tuas aperiendas, & omnia tua myſteria cunctis terræ nationibus declaranda; ſeu Secretariorum & Cancellariorum, ad abolitiones, remiſſiones, gratias, indulgentias quorumlibet etiam delictorum omnigeno hominum generi conceſſas conſignandas; denique ceu Paſtorum zelantium, ſedulorum ac vigilantium, ad oues omnes luporum faucibus expoſitas, inq; mundi huius deſerto ac præcipitijs errabundas ad ouile tuum reducendas. Summe Deus, cùm duos hoſce Apoſtolos tam longinquum ſuſcipere iter video, Arabiam penetrare, Syriam percurrere, Meſopotamiam peragrare, aliaſque prouincias peregrinas ingredi; videre mihi videor duos illos magnos populi tui duces, Ioſue inquam & Caleb, ad regnum Chanaan idololatria infame explorandũ profectos, quò legi tuæ ipſum ſubijcerent, & ad nominis tui cultum traducerent. S. Simon namque & Iudas veluti duo generoſi & validi duces, has infidelium prouincias exploratum abierunt, tibique eaſdem ſubiecerunt, in ijſdem ignaros docendo, ad meliora peruicaces compellendo, peccatores conuertendo, & idola ac ſimulacra ſubuertendo. Nobis porrò Deus clementiſſime gratiam concede, eorum tam bene imitandorum, tibi in hoc mundo ſeruiendo, vt ad eorum etiam exemplum aliquando tecum in altero glorioſi ac beati eſſe mereamur; quò nos Pater & Filius ac Paraclitus ille Spiritus perducere dignentur.

Amen.

IN FESTO
S. CATHARINAE VIRGINIS, ET MARTYRIS.

Simile eſt regnum cælorum decem Virginibus,&c. Matth.25.

FIGVRA.

Iudith 14. CVM generoſa ac virilis illa vidua Iudith Holofernē Principem capite truncaſſet, & vniuerſum Aſſyriorum exercitum confuſione turbatum ſuperaſſet; omnes adeo milites, ac duces, tam præclarum & virile à muliebri profectum dextera obſtupuerunt facinus, ſimul & erubuerunt à muliere vna ſe ſubactos; ac nominatim Vagao, hinc rabie & confuſione percitus, & illinc actum hunc generoſum obſtupeſcens, voce è principis tentorio elata, exclamauit, *Vna mulier Hebræa fecit confuſionem in domo Nabuchodonoſor.* Antiquis relictis hiſtorijs, recentiores non minus admirabiles recenſeamus. Videbimus namq; facinus longè mirabilius, rem hactenus nuſquam auditam, quam hodie in vniuerſa quà patet Eccleſia Chriſti ni recolunt. Tenera namque virguncula ſcientia & animo plena, (animo quidem dum tyrannum ſubigit; ſcientia verò dum quinquaginta in diſceptatione Philoſophos doctrina illuſtres cogit obmuteſcere) cùm Maxentium regem ſuperaſſet, illiuſq; ſimulacra deieciſſet; ecce vniuerſa ciuitas Alexandrina, ſimul & orbis vniuerſus ſtupeſcens & admiratione plenus exclamauit, Vna Virgo Chriſtiana fecit confuſionem in domo Maxentij. De ſancta loquor Catharina, virgine illa admirabili, puella illa generoſa, animo illo maſculo & Eccleſiæ ornamento. Summum illius vt hodie ingenium, profundam ſcientiam, inſuperabilem animum, ſanguinis nobilitatem, incomparabilem patientiam, aliaſq; illuſtres eiuſdem virtutes perſpiciatis, Spiritum Patris adeamus, ſuppliceſq; eum obteſtemur, gratia nobis vt ſua auxilietur; Deiparam verò matrem, precibus vt ſuis hanc ipſam obtineat; quamobrem omnes ſalutatione Angelica ad hoc faciendum illam inuitemus, dicentes, *Aue Maria.*

Sancta virginitas adeò illuſtris & admirabilis eſt virtus, vt homines non dico pares, ſed & ſuperiores ac digniores Angelis efficiat; adhæc, ſi Deo illos non æquet, (quod dicere nefas eſt) ſaltem illi quàm proximè faciat accedere. Doctrina hæc veriſſima eſt, quin imò, velut fidei capita, ſuſcipienda, vtpote in ſacra Scriptura fundata: quod teſtimonijs certiſſimis comprobabo. *Virginitas homines æquat Angelis.* Quòd Angelis hominem æquet, colligas licet ex illis Chriſti verbis, *In reſurrectione neque nubent, neque nubentur, ſed erunt ſicut Angeli Dei in cælo.* *Matth. 22.* quem locum ſic etiam exponit ſanctus Ambroſius dicens, *Quid pluribus exequor*, inquit, *laudem caſtitatis? caſtitas Angelos facit: qui eam ſeruauit, Angelus eſt; qui perdidit, diabolus.* *Lib. 1. de virg.*

Eamdem ſequitur opinionem S. Cyprianus tractatu quem de diſciplina & habitu Virginum conſcripſit: *Cùm caſta* *S. Cyprianus.*

caſtæ perſeueratis, inquit, *& virgines, Angelis Dei eſtis æquales.* Mellifluus Bernardus his ſubſcribit epiſtola ad Henricum Archiepiſcoporum Senonenſem; ſic autem ſcribit, *Quid caſtitate decorius? quæ mundum de immundo conceptum ſemine de hoſte domeſticum, Angelum de homine facit.*

Epiſt 42. ad Henricum Archiep. Senonenſ.

Apoc. 19.

Figuræ loco erit, quod in Apocalypſi legere eſt. Angelum enim gloria & maieſtate velatum cùm Ioannes cerneret, ecce, ilicò, ſpiritus huius ſplendore & fulgore præſtrictus Apoſtolus, ad pedes illius ſe parat pronus abijcere, apparentemque adorare: ſed Angelus humanitate & ſapientia plenus, hunc honorem admittere detrectat, & impedit dicens: *Vide ne feceris, conſeruus enim tuus ſum*, paris tecum gradus & conditionis. Ob virginitatem, quæ duobus hiſce communis erat, mihi fit veriſimile Angelum ſeruitutis ac qualitatis paritate honorare Ioannem voluiſſe: perinde ac ſi dixiſſet: hunc mihi noli honorem deferre, neu de eodem adeò eſto ſolicitus, fortuna namque pares ſumus, in virginitate æquales, & nobilitate haud diſſimiles: Ego naturâ, tu caſtitate es Angelus: quod ego creatione ſum, tu quoque vt ſis, virtus efficit & corporis integritas; in conditione etiam conuenimus, & eiuſdem ambo Dei ſerui ſumus, qui noſtrum vtriuſque eſt princeps.

Scio nonnullos, & quidem magni nominis & auctoritatis Scriptores, hanc exponentes viſionem, & Angelicæ huius modeſtiæ humilitatiſque rationem reddentes, diuerſimodè loqui. Docet nonnemo, ob myſterium incarnationis hoc ita factum eſſe, in quo natura humana adeò eſt exaltata, diuinitati vt vnita ſit; & Deus hominem induens, homo vt Deum induat, efficit. Quod repræſentans & cogitans Angelus hic, qui antè hominibus velut ſuperior & dignior, ab ijſdem adorari ſolebat, atque idipſum etiam permittebat; hæc permittere poſthæc detrectat, hominis dignitatem agnoſcit, & parem ſe eidem in omnibus haud diffitetur. Alij alia cogitant, docentque ideò Angelum ſibi à Ioanne cultum deferri noluiſſe, quòd ſacerdotio hic eſſet inſignitus. Et ſanè hæcce dignitas adeò ſublimis, alta, atque eminens eſt, vt omnes alios longo titulos ſuperet interuallo, & ab ipſis etiam adorari mereatur Angelis. Sunt qui tam demiſsè ſe abieciſſe Angelum, & hanc prætuliſſe modeſtiam volunt, quòd Ioannes Apoſtolus foret; quæ ſanè dignitas, neſcio quid Angelis maius atque eminentius continere videtur. vnde & Apoſtolus, hinc occaſione forsã ſumpta, gloriatur, quòd Angelorum ſit & ſuperior, & Iudex, & præſes futurus, dicens: *Neſcitis quia Angelos iudicabimus?* Omnes hæ opiniones aliquatenus ſunt veriſimiles, & probabiles: ſed ipſe mihi perſuadeo, quòd & alij ratione potiore nixi, & ad veritatem propius accedentes, tradunt, ob virginitatem puritatemque, quæ in ſancto hoc Apoſtolo eximia erat, Angelicum ſpiritum hunc illi honorem retuliſſe, atque obſtitiſſe, quo minùs, vt alij, ſe adoraret. Vt hinc nimirum diſcamus, virginitatem adeò diuinam virtutem eſſe, vt ab ipſis coli & honoribus affici mereatur Angelis, & creaturas commutando, ex hominibus efficiat Angelos, quin adeò ijſdem ſuperiores reddat.

Myſterium incarnationis homines reddit Angelis digniores.

Sacerdotiũ Angelis venerabile.

1. Cor. 6.

Hoc mihi iam probandum incumbit. Ad quod adduco locum illum Iſaiæ, in quo de quodam eunuchorum genere loquens Deus ait, *Dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen*

Iſa. 56.

men melius à filijs & filiabus, nomen ſempiternum dabo eis quod non peribit. quæ † Auguſtinus verba de Virginibus, vti & Ambroſius in exhortatione ad Virgines, Sanctus Hieronymus contra Iouinianum, ſanctus Baſilius libro de vera virginitate, ſanctus * Gregorius denique exponunt,& per filios ac filias illas, beatos intelligunt Angelos: cùm ergo eo loci virginibus locus promittatur dignior ac nomen excellentius, quàm domeſticis Dei, id eſt, Angelis, ijſdem hauddubiè etiam præpoſiti videntur.

† Lib. de virgin. c. 25.

* 3. par. paſt.

Virginitas Deo hominem ſimilē reddit.

Iam efficiamus & oſtendamus neceſſe eſt, quomodo diuina hæc virtus non iam Angelis, ſed ipſi Deo ter maximo; non iam creaturis, ſed omnium nos conditori aſſimilet. Oſtendet hoc pro me magnus ille Baſilius lib. de vera Virginitate, in quo ſic orditur, *Magnum quiddam*, inquit, *vt verè dicam, eſt virginitas, incorruptibili DEO, vt ſummatim dicam, hominem ſimilem faciens.* Certum eſt autem, regiam hanc virtutem quoddam nobilitatis, non Angelicæ dumtaxat, ſed planè diuinæ, ſignum fronte præferre. Adeò vt Pſalmo 2. quo vulgata legit, *Apprehendite diſciplinam*, alij ex Hebræo legant, *Oſculamini filium*; alij denique ad ſenſum noſtrum accommodatiùs, *Adorate puritatem*, id eſt, virginitatem, quaſi diceret ſenſus, virginitatem ſanctam, ceu diuinum quid reueremini, colite, ſummoque honore ac veneratione proſequimini.

S. Baſilius.

Pſalm. 2.

Huc mirificè quadrat, & in confirmationem veritatis adduco, quod de Conſtantino Magno refert Euſebius, eum ſcilicet tanti virginitatem feciſſe, vt omnes quotquot in mundo fingi poſſunt honores, vnica excepta adoratione ſoli & vni Deo debita, ſacris deferri debere virginibus exiſtimaret. Atque hinc forſan factum eſt, vt veteres idolorum cultores inter duodecim ſigna cœleſtia ſuum virgini eſſe voluerint locum, & in cœlo virginitatem collocarint, veluti rem planè diuinam; ſic quidem ſentit D. Hieronymus, aduerſus Iouinianum omnis puritatis inimicum ſcribens.

Euſeb. lib. 4. de vita Conſtantini.

Lib. 1. in Iouin.

Eſt denique virtus planè regia ac diuina, quæ quadam naturæ illata violentia paratur, quæque hominibus terribilis non minus eſt quàm dæmonibus. In huius rei figuram in Apocalypſi dictum eſt, virgines inſtar tonitruorum locutas fuiſſe, *Et audiui*, inquit Ioannes, *vocem de cœlo tamquam vocem aquarum multarum, & tamquam vocem tonitrui magni.* Tonitrua porrò, horribiles illi ſtrepitus ac fragores vt formidinem audientibus incutiunt; ſic & ſimplex fama ac ſolus ſanctæ ac cœleſtis virginitatis rumor, homines voluptati deditos percellit, ac diabolis tremorem formidinemque incutit.

Apoc. 14.

Omnia hæc exordij ac procemij loco allata, ſunt occaſione & in gratiam ſanctiſſimæ cuiuſdam Virginis, Catharinæ ſcilicet, producta; cuius omnis Eccleſia hodie feſtum celebrat, & hoc nobis Euangelium proponit, *Simile eſt regnum cœlorum decem virginibus*, &c. Circa quod pro more meo & dicendi conſuetudine duo dicam; primùm virginitatis panegyriſten agam, deinde merita, perfectiones & præconia magnæ & illuſtris Virginis Catharinæ celebrabo.

Quod ad primum ergo attinet, Dico primò, tametſi coniugatorum ac viduorum ſtatus illuſtris ſit, laudabilis, honoratus, & in Eccleſia magni fiat, vir-

Regnū cœlorum cur decem virginibus, nō autem con-

iugatis eſſe dicatur ſimile.

virginalem tamen longè eſſe digniorem, perfectiorem, ac ſublimiorem. Confirmationis loco ſit, quòd in Euangelio Redemptor Eccleſiam non decem maritatis, non totidem viduis, ſed decem virginibus aſſimilet, veluti rei longè excellentiori: vt hoc pacto ad oculum oſtendat, quanti virginitatem ducat, & quo ceteras inter virtutes angelicam hanc dignitatem loco conſtituat.

Matth. 13.

Adhæc in parabola de ſemine dicitur, cùm eius pars ſecus viam cadens ab auibus cœli deuorata eſſet, alia in petram & ruderoſum ſolum ilicò areſacta; tertia verò inter vepres ac ſpinas excreſcentes excreſcens ſuffocata, partem quartam, quæ in ferax ac felix ſolum decidit, multiplicato fœnore progerminaſſe; vario tamen, vt alia triceſimum, alia ſexageſimum, centeſimum denique alia fructum attulerint. Ænigmatis ac parabolæ huius interpretes ad triplicem Eccleſiæ ſtatum triplicem hunc fructum referunt, triceſimum coniugatis, ſexageſimum viduis & continentibus, centeſimum denique virginibus attribuentes.

Cõiugium, viduitas & virginitas vna in parabola figurata.

Si parum fructus aſſcribitur coniugibus, (eò quòd, teſte Apoſtolo ad Corinthios, *Qui cum vxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt*; animo eius terræ tantum, quantum cœleſtibus adhæreſcente, tam mundano cultui, quàm diuino incumbente) viduis ſanè longè amplius datur, eò quòd ab omni negotio rerumque tractatione liberæ ſunt, quò DEO piè fideliterque ſeruiant, virtutum exercitio incumbant, Sacramenta ſæpiùs vſurpent, animum mentemque ad cœleſtia dirigant, ſanctis pijſque operibus vacent, rerumque

1. Cor. 7.

Viduis maior Deo ſeruiendi eſt occaſio quã matrimonio iunctis.

ſanctarum praxi ſe totas dedicent. Intelligendum hoc porrò de pijs ſapientibuſque viduis, quales Timotheo ſuo depingit Apoſtolus, dicens: *Quæ verè vidua eſt & deſolata, ſperet in Deum, & inſtet obſecrationibus nocte ac die: nam quæ in delitijs eſt, viuens mortua eſt*. Huc aures animumque aduertite ſæculi noſtri viduæ, hæcce Apoſtoli verba vobiſcum accuratiùs perpendite, videte inquam quales vos eſſe oporteat. Veræ autem eſtote viduæ, cor & animus viduali reſpondeant veſti, tam interiùs quàm exteriùs viduarum ſtatum exhibete; nulla in veſtibus, moribus, actionibus, aut verbis veſtris eluceat mundum ſapiens diſſolutio, nulla vanitas: verè vos eſſe deſolatas oſtendatis, vtpote quæ dimidium veſtri fato amiſiſtis: conſortia ac familiaritates aliarum aliorumque declinetis, à mundo vos ſubducatis, ſolitudinem conſectemini, Deum noctu & interdiu tum pro maritorum veſtrorum animabus, tum pro ſobolis orbæ conſeruatione, tam pro pudicitiæ atque honoris vidualis tuitione, quàm pro tentationum diabolicarum victoria, & pro patientia demum ad extremum vſque conſeruanda deprecantes. Inprimis denique, voluptates nolite ambire, delitias non quæratis, & carnalibus concupiſcentijs habenas minimè laxetis; hinc enim vniuerſa vidualis ornamenti ruina dependet, quin corporis ſimul & animæ interitus perpetuus.

1. Tim. 7.

Quæ veræ ſint viduæ.

Virginibus porrò, ceu perfectiori, digniori, & animam Deo quàm maximè aſſimilanti ſtatui, centuplum debetur. Hinc nulli Apoſtolorum aut Euangeliſtarum tot ac tam illuſtres reuelationes, aut ad cœleſtia raptus contigiſſe legimus, quot ſancto Paulo & Ioanni

S. Paulus & Ioãnes Euãgeliſta plures habuere reuelationes quàm reliqui Apoſtoli.

Euan-

Euãgeliſtæ,cuius rei (vt occulta Dei iudicia taceã) alia reddi ratio non poteſt, quã quòd ea vtriuſq; virginitas promerita ſit: ambo namq; vxorem neſcierũt, cùm reliqui fortè matrimonio fuerint iuncti, vt teſtatur Ambroſius. Adeò vt hinc, etſi alia argumẽta non haberemus & indicia,euidenter ſatis pateat, virginitatem meritis & omnigena excellentia coniugali ſtatui antecellere.

In 2.epiſt.ad Cor. c.11.

Hanc vt veritatem adſtruant, nemo non veterum Patrum ac Doctorum allaborat. Hinc D. Auguſtinus triplicem illam in arca Noe contignationem, de qua Geneſis 6. legimus, *Fac tibi arcam de lignis leuigatis, manſiunculas in arca facies*; myſticè exponens, manſionibus his denotari credit tres Eccleſiæ ſtatus, matrimonialem, vidualem, ac virginalem, & huic poſtremæ veluti digniori ac nobiliori, primum ac ſupremum adſcribit locum Theophylactus Bulgariæ Archiepiſcopus, quod inter virgines & coniugatos eſt diſcrimen & interuallum,melius etiam deſignaturus,hos ceu inferiores ac minoris pretij, argento; illas, ceu digniores, auro aſſimilat. Eamdem comparationem adhibet etiam ſanctus Cyrillus in Catecheſibus, atque tantam inter vtrumque hunc ſtatum differentiam inueniri, quanta inter aurum & argentum,quæ inter reliqua metalla primas ferunt.

Gen. 6.

Lib.15.Ciu. c.26.

1.Tim 4.

Cyrill Cat. illumin.4.

Vterque porrò hanc à D. Hieronymo mutuati ſimilitudinem videntur, qui virginitatis aduerſus fœdas & impudicas ſalacis Iouiniani ineptias propugnatorem agens ſic loquitur, *Sicut ſe habent hæc metalla, ferrum, argentum, aurum; ita ſe habent coniugium, viduitas, virginitas.*

Cõiugium, viduitas, virginitas, ferro,argẽto,auro æquantur.

D. Hier. in Iouinian.

Alias aliunde comparationes elicit ad hanc ipſam rem exprimendam D. Auguſtinus dicens, *Sicut ſe habent ſtellæ, luna ſol ita illi tres ſtatus.* Stellæ æquatur matrimonium, viduitas lunæ, ſoli virginitas. Vt autem ſol, ſtellarum ac planetarum omnium rex eſt, & ſplendore ac lumine reliqua antecellit ſidera; ſic virtutum reliquarum regina eſt caſtitas,& perfectione,nobilitate,& dignitate omnes mundi ſtatus antecellit.

Idem,quem iam antè paulò produxi, Hieronymus, idem, ſed alijs atque alijs verbis docet, hac ſuper re ad illuſtrem virginem Euſtochium ſcribens; apud quam virginitatem puritatemque virginalem ſic deprædicat, *Laudo nuptias, ſed quia virgines generant, colligo de ſpinis roſam, de terra aurum, de concha margaritam.* Quibus è verbis, caſtitatem nimium quantum extollentibus, facili negotio colligere eſt,ab illuſtri hoc doctore gemmis, auro, roſæ virginitatem; conchæ verò, terræ ac ſpinis matrimonium comparari.

Epiſt ad Euſtochium.

Eamdem rem extollens eloquentiæ ſanctæ decus Chryſoſtomus, eiuſdem item eſt opinionis, & virginitatem ſic dilaudat, *Virginitas melior eſt matrimonio, & ſi placet, quanto etiam melior ſit addam; quanto ſcilicet cœlum terra, quanto hominibus Angeli.* Nec verò hyperbolicè hic locutus eſt, aut rem vltrà quàm mereatur exaggerando, ſed puram putam veritatem ſincerè dixit. hinc proinde colligamus licet, tantùm matrimonium terreſtre eſſe, quantùm virginitas cœleſtis ac diuina; ſimul & veritatem prouerbij illius vulgati, per Virginitatem cœlum, per matrimonium terram incolis repleri.

Lib. de virg. c.10.

Virginitas cœlum, matrimonium terrã replet.

Suam hic etiam ſymbolam adferens ſanctus Ioannes Damaſcenus, hanc depromit ſententiam; *Cœlibatus vitam imitatur Angelorum; ex quo fit, vt quantum Angelus hominem antecellit, tantum quoque virginitas matrimonio præſtet.* ac ſi dicat,

Lib. 4. fid. c. 25.

Digitized by Google

dicat, quod inter homines & Angelos quoad perfectionem & nobilitatem eſt diſcrimen, ipſum inter virginitatem & coniugium poterit reperiri.

Quapropter omnia hæc virginitatis præconia hac concludam D. Hieronymi ſententia: *Non eſt detrahere nuptijs, cùm illis virginitas anteſertur; glorientur & nuptæ, cùm à virginibus ſint ſecundæ.* quaſi diceret, Adeò non eſt ſancto matrimonij vinculo maculam aut probrum affricare, aut vllam eidem iniuriam inferre, dum virginitati illud poſtponimus; quin imò magnum illius eſt decus & ornamentum, proximum poſt ſtatum illum ſanctum & prorſus Angelicum, virginitatem inquam & caſtitatem, locum occupare.

Epiſt. ad Euſtoch.

Hanc aliaſque ob cauſas credamus oportet, filium Dei, cùm in terra inter mortales ageret, toties caſtitatis amplectendæ nuptiarumque non ineundarum conſilium ſuggeſſiſſe. Apoſtolus Paulus deinde eius exponens conſilia; & ſuam identidem addens ſententiam, neminem non ad præclaram hanc virtutem conſectandam eſt exhortatus, huius ſibi non imperandæ quidem, ſed conſulendę tantùm cœlitùs curam datā aſſerens, *Præceptum Domini non habeo, cōſilium autem do.* Hinc etiam inter cōſilia Euangelica ipſa connumeratur, & ſanè è primarijs præcipuiſque rei Chriſtianæ capitibus eſt, quibus ad perfectionem peruenitur. Vetus quidem Teſtamentum ſub lege Moſaica fœcunditate gloriabatur, matrimoniumque nimioperè extollebat; at cùm noua Ieſu Chriſti lex in mundum veniſſet, quæ ad omnem perfectionem gradum ſternit, virginitatem, caſtitatem, ſterilitatemque matrimonio prætulit, quin etiam ſingulare eius amplectendæ conſilium dedit, nuptiaſque eidem poſthabuit.

Redemptor virginitatē conſulit.

Et S. Paulus.

Hoc olim Sapiens veluti prædixerat, dum ait: *Omnia tempus habent: tempus amplexandi. & tempus longè fieri ab amplexibus* connubialibus. Tempus namque veteris legis tēpus fuit amplexandi licito vſu mulieres, eaſq; ſibi matrimonio copulandi erat, Legis Euangelicæ tēpore, conſilium datum eſt ab huiuſmodi amplexibus longiùs ſecedendi, matrimonialibuſque delitijs valedicendi. Hanc expoſitionem mihi ſuggeſſit magnus Auguſtinus libro de adulterinis coniugijs: *Erat*, inquit, *tunc quædam propagandi neceſſitas, quæ nunc non eſt: quoniam tempus amplexandi, ſicut ſcriptum eſt quod vtique tunc fuit; & tempus continendi ab amplexibus, quod nunc eſt.*

Eccleſ. 3.

Lib. de adul. coniug. c. 12.

Iudæi olim, ex legis præſcripto, circūcidebantur, quo aliquam caſtrationis ſpeciem referebant: at inter Chriſtianos, apud quos ad perfectionem aſpiratur, nonnulli ſponte ſe atque vltroneè caſtrant, omnibuſq; corpus delitijs ſpoliant, iuxta illam Redemptoris veritatem, *Sūt eunuchi, qui ſe caſtrauerunt propter regnum cœlorum*, eunuchi inquam non natura, ſed voluntate propria caſtrati, id eſt, qui quò gaudia cœleſtia conſequantur, matrimonij ſibi ſponte vſum interdixerunt.

Virginitas circumciſionis ſpecies

Matth. 19.

Dauid rex, ſub illa ipſa obſcura imperfectionum nebula adhuc agens, de coniugatorum agens beatitudine, matrumque parientium benedictione & gaudio canit: Quàm porrò felix futurus es, ò vir, quotque in matrimonio benedictionibus cumulaberis! *Vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tuæ: filij tui ſicut nouellæ oliuarum in circuitu mēſæ tuæ.* Verùm in lege gratię longè aliter ſe res habet, & verſa ſors eſt, nulla ampliùs vxorum aut filiorum apud eos, qui ad perfectionem adſpirant, & conſilia ſequuntur Euangelica, fit mentio, ſed

Pſal. 127.

Digitized by Google

ab omnibus ſe delitijs ſequeſtrant.

Velut præſagium ac lætum huiuſce rei augurium in Canticis dicitur, *Tempus putationis aduenit, vox turturis audita eſt in terra noſtra*. Ad literam vernum tempus ibi deſcribitur, quod & aptum eſt putandis vineis, & quæ auicularum cantillantium paſſim voculæ per nemorum auia exaudiuntur, ac præſertim turturum. At myſticè & allegoricè conſideremus licet, tempus Ieſu Chriſti fuiſſe & etiamnum eſſe tempus caſtitatis, tempus putandæ vitis, & reſecandorum palmitum. Turturis, quæ caſtitatis figura eſt, vox in terra Eccleſiæ noſtræ tunc audita eſt.

Cant. 2.

Tẽpus Chriſti, tempus eſt caſtitatis

Porrò, antequam Redemptor cœlo aduenisset, matrimonij vox paſſim in orbe audiebatur; at, poſtquam ille cœlo deſcendit, caſtitatis, continentiæ, ac virginitatis audiri harmonia cœpta eſt. Turturis autem, id eſt, virginalis puritatis vox eſt hæc ipſa, quæ in prima ad Corinthios epiſtola clamat, *Solutus es ab vxore, noli quærere vxorem: qui enim matrimonio iungit virginem ſuam, bene facit; & qui non iungit, melius facit*; in eo namque Euangelij perfectio conſiſtit.

1. Cor. 7.

Mox vt creaturæ primigeniæ in mundum recens conditum inductæ ſunt, dictum illis à Deo, *Creſcite, & multiplicamini, & replete terram.* Tum quidem Adamo imperante, hominibus terram repleri, & viros vxoribus iungi neceſſe erat, vt ſic prolem progignerent, ſed ſub Chriſti Ieſu imperio, & hodierna die, virginibus cœleſtes habitationes repleri neceſſe eſt. Quò alludens ſanctus Hieronymus, aduerſus Iouinianum, dum virginum paranymphum agit ac propugnatorem, ſic ſcribit, *Nuptiæ terram replent, virgines paradiſum.* Quod perſpectum habens Apoſtolus Gentium, viris conſuluit, mulieribus non commiſceri, & caſtitatem colere, *Bonum eſt*, inquit, *homini mulierem non tangere*, neu matrimonij iugum ſubire. S. Cyprianus Apoſtolo ſuffragatur & ſcribit, *Prima creatoris ſententia, creſcere & generare præcepit, ſecunda continentiam ſuaſit.* quaſi diceret, prima Dei voce inſtitutum eſſe connubium, & ſecunda conſultam ac ſuaſam continentiam.

Gen. 1.

Lib. 1. contra Iouinian.

1. Cor 7.

Libr. de diſc. virginum.

Certiſſimum ergo & exploratiſſimum eſt, virginitatem coniugio ac matrimonio præſtare; quin etiam naturam ipſam ſuperare: vtpote quæ virtus eſt nihil humanum aut vulgare continens, ſed vires omnes naturales excedens. Quod, vt & reliqua, facilè comprobabo, & probatiſſimis teſtimonijs certum faciam. S. Hieronymum inprimis huic ſententiæ confirmandæ teſtem aduocabo: hanc enim ipſe palam docet, & virgini Romanæ perſcribit: *In carne*, inquit, *præter carnem viuere, magis angelicum eſt quàm humanum.* perinde ac ſi diceret, Scias ac tibi perſuadeas velim, filia, virginitatem ſeruare illibatam, arduum quid eſſe ac perdifficile: in corpore quidem fragili habitare, carnem rebellem ac refractariam ſpiritui circumgeſtare, carnem inquam vnà cum paſſionibus enatam, & rationi ſemper contrariam atque aduerſantem; ſed eius aculeos effreneſque impetus non perſentiſcere, tentationibus venereis reſiſtere, omnemque à ſe voluptatem abdicare, res eſt humanas vires ac robur exſuperans, atque ad Angelorum dignitatem & apathiam quàm proximè accedit.

Virginitas vires ſuperat naturæ.

Epiſt. ad Euſtoch.

Hæc quidem rationi conſentanea ſunt, & cum Philoſophia Ethica optimè conuenientia, Si enim pro comperto &

to &

to & explorato habetur, vti & ipſe habeo, & in moralibus docuit Ariſtoteles, virtutem circa difficilia & ardua quæque verſari, hauddubiè virginitas virtutum omnium futura eſt maxima, ac præ reliquis primas feret, cũ difficillimũ omnium pro ſcopo & obiecto habeat. Quod ipſum communi omnium veterum Patrum & Anachoretarum conſenſu indicioque veriſſimum eſſe comprobatur: qui quadam in collatione congregati maius eſſe vnanimi ſuffragio cenſuerunt miraculum, propriæ carnis poſſe aculeum, quem Paulus Angelum vocat Satanæ, aut tollere, aut retundere, ac fomitem illum concupiſcentiæ in proprio inardeſcentem corpore, exſtinguere & obruere, quàm alienis è corporibus cacodæmones pellere.

2. Ethic.

Virtus circa difficilia verſatur.

Quapropter mea ſententia ille non errauerit, qui virginitatem magis in hominibus admirabilem, maioriſque eſſe pretij quàm in Angelis, dixerit. Longè namque pluris facere & admirari magis ſolemus ea, quæ humano artificio & induſtria naturam quàm proximè imitantur, quàm quæ reipſa & naturaliter talia ſunt, & genuina. Exempli loco eſto, Vuæ illæ & botri, quos Zeuxis pictor in tabula coloribus tam ſcitè & eleganter imitando ad naturæ ludibriũ expreſſit, vt aues & muſcæ deluſę ad eos veluti ad naturales & genuinos vndiq; aduolarent, & roſtro configerent; millies pluris habiti ſunt, quàm hactenus omnes naturales. quin & roſa, aut alius quislibet flos acu pictus aut opere phrygionico elaboratus, ob artem elegantiamque ſuſpici magis conſueuit, quàm qui in hortis aut agris natura matre è terra prodeunt; naturam ſcilicet eiuſque opera hominum ſuperante artificio atque induſtria.

Virginitas in hominibus admirabilior quã Angelis.

Pictura Zeuxidis.

Angelos igitur caſtos eſſe, & omnis immunditiæ expertes quis miretur? vtpote cùm talis illorum ſit natura, & hoc in ſtatu creati ſint: ac proinde, ſi dicere fas eſt, mirum haud eſt: at in hominibus artificio quodam & ſummo conatu ac labore virginitatem parem etiam Angelicæ haberi, ſummam meretur admirationem, & permagni ducendum eſt. Nouum namque haud eſt, minimeque mirandum, pomum poma, ceraſum ceraſa, ac vineam vuas proferre; ſed è vepribus racemos, è ſicomoris mala punica, è cupreſſo ficus enaſci, nemini non admirationem mouet. Moraliter hæc capiamus, & homines vrticas & carduos; at Angelos arbores frugiferas eſſe imaginemur; viſo tamen, homines non alios proferre fructus, quàm ferunt Angeli, & creaturas illas terreſtres & infimas ad ſpirituum illorum cœleſtium puritatem pertingere, nouum eſt, inauditum, ac nonniſi miraculum.

Sanctus Bernardus quàm ſuccinctiſſimè loquens; & virginitatis partes agens, illam, ſi quando in homine reperitur, meritò pluris, quàm dum in Angelo commoratur, æſtimandam docet. Verba eius hæc ſunt: *Differunt quidem inter ſe virgo & Angelus; ſed felicitate, non virtute: nam etſi huius caſtitas felicior, illius tamen fortior eſſe cognoſcitur.* *S. Bernard.*

Apertiùs hoc & elegãtiùs Petrus Rauennas: *Virginitas hoc obtinet viribus, quod habet Angelus ex natura. Angelus & virgo diuinum agunt officium, non humanum. Angelicam gloriam acquirere, maius eſt quàm habere.* Idipſum exaggerans Gregorius Nazianzenus, longè altiora & digniora profert, *An non planè angelicum eſt, eam quæ ſeus carni viuenti alligata ſit, non ſecundùm carnem viuere; ſed natura ipſa*

Ser. 3. de annunt.

Angelus & virgo eodẽ funguntur officio.

Orat. In pra. Euang.

ipſa excellentiorem eſſe? Hanc forſitan ob cauſam, qui allegorijs delectantur, & eas paſſim conſectantur, virginitatem, ob altitudinem & excellentiam ſuam, monti Segor aſſimilarunt, ad quem vt concederet, Lotho Sodomis agenti conſuluit Angelus, *In monte ſaluum te fac.* Vt enim alios taceam Patres & interpretes, ſanctus Gregorius Pontifex hoc ipſum accipit modo: ſic autem loquitur, *Sodomam fugere eſt illicita carnis incendia declinare; altitudo verò montium eſt munditia cõtinentium.* Videtiſne, quomodo ſanctus hic doctor, ingentis & eximiæ vt huius virtutis magnitudinem, & eius ſupra connubium quin imò naturam eminentiam declaret, altiſſimo cuidam monti ipſam compareret.

Gen. 19.

Virginitas monti aſſimilatur.

3. p. Paſt. admon. 28.

Nouum verò vobis aut peregrinum non videatur, auditores, ſi virginitatem naturæ ſupereminere, humana omnia transſcendere, & ordinarias omnes dixero potentias exſuperare; nolite inquam mirari, ſi audacter & vno velut verbo dicam, de ſupernaturalium illã rerum conditione ac genere eſſe. Teſtes enim ac vades opinionis huius plerosq; Patrum afferre queam. D. Iſidorum inprimis, qui libro de ſummo bono hęc in eius laudem habet, *Virginitas admonita tantum eſt, non iuſſa; ſed ideò tantùm admonita, quia nimis excelſa.* Perinde ac ſi diceret: Deus non minus bonus quàm ſapiens, præcepto aliquo virginitatem omnibus iniungere noluit, aut ad eam paſſim vniuerſos lege lata obligare; imperaſſet ſiquidem & compuliſſet ad ſeruandum id, quod communem naturæ ordinem transſcendit. Eò quòd caſtitas humana omnia exſuperet, nonniſi ingentes & generoſos exigat animos & conſtantiam pluſquam angelicã. Hinc ipſe naturę auctor & legis, ad eius obſeruantiã neminẽ lege lata aut mãdato repugnantem compellit, ſed conſulit dumtaxat, & ſuadet, & vnumquemque eodem, ſi modò vltroneè lubuerit, inuitat. Sic autem de illa Redemptor loquitur, *Qui poteſt capere, capiat:* res arbitraria & voluntaria eſt, neminem ad eamdem volo compellere.

Virginitas virtus eſt ſupernaturalis.

Li. 2. de ſum. bon. c. 40.

Virginitas admonita tantum, nõ iuſſa eſt.

Matth 19.

Horum verborum ſenſum indagans Theodoretus, quid dicturus ſit ignorat, quò ſe vertat, neſcit, hoc dumtaxat proferens, *Intellexit*, inquit, *Deus, virginitatem eſſe ſupra naturã;* hinc nullum ad eãdem obſtringere voluit, aut iuſſo aliquo obligare. Plura S. Ambroſius, & mirabilia proloquitur, *Quis humano eam poſſit ingenio comprehendere, quam nec natura ſuis incluſit legibus? aut quis voce naturali complecti, quod ſupra vſum naturæ ſit?*

In epit. diu. decr. cap. de virg.

Libr. 1. de virg.

An nõ igitur hæc veritas ſatis ſuperq; ſtabilita eſt? aliane habere teſtimonia vultis? plurane illius confirmandæ ergò depromẽda ſunt? ſunt vtiq;. Ecce Cyrill. Hieroſolymitanus, ſuo quoq; calculo rẽ adſtruet, *Nõ ignoramus*, inquit, *caſtitatis gloriã: Angelica enim eſt corona, & ſupra hominem perfectio.* Euidens ſanè hoc teſtimonium eſt, quo vix dari vllum queat illuſtrius. Ioan. Damaſcenus etiã ſubſcribere geſtiẽs, ſuũ his verbis declarat, *Virginitas Angelorũ munus eſt, ac peculiaris omnis incorporeæ naturæ nota.* q. d. Qui ſeruare ac colere caſtitatem voluerit, incorporeus is ſit oportet, & humanam naturam transferat in angelicam.

Catech 12.

Libr 4. fidei, c 25.

Vnum adhuc producam Ambroſium, qui huic teſtiũ coaceruationi coronidẽ imponet, ſic ſcribẽs, *Supergreditur virginitas conditionem naturæ humanæ, per quã homines Angelis aſſimilantur; maior tamẽ eſt victoria hominum quàm Angelorũ: Angeli enim ſine carne viuunt, virgines verò in carne triumphant.* Quæ eius verba velut omnium pulcherrima & præſtantiſſima ſtudio in poſtremum locũ conieci.

Lib de viduit.

Audi-

Digitized by Google

Virginitas maiori donatur gloria in cœlo.

Audiſtis, auditores Catholici, me, idq; è SS. Patrum potiſſimùm verbis, dicentem, virginitatem nuptijs & matrimonio longo interuallo præcellere, quin omnes naturæ vires nimium quantum excedere; iam probandum reſtat, illam, quoniam & eximia eſt & præſtabilis, propterea etiam in cœlo corona excelléciori atq; illuſtriori gloria poſt hanc vitam donari. Sequar hac in re magni Hieronymi ſententiam dicentis, *Propterea maiori premio coronatur, quia præceptum Domini non habet. & vltra imperata ſe extendit.*

Epiſt. ad Philemonem.

Latiùs ſe dilatat & rem explicat libro 1. contra Iouinianum, *Ideo plus*, inquit, *amat Virgines Chriſtus, quia ſpontè tribuunt quod ſibi non fuerat imperatum, maioriſq; gratiæ eſt officium, quod non debeas, quā reddere quod exigaris.* Adeò vt ex D. Hieronymi ſententia, cuicumque virginitatem intactam illibatamq; cuſtodire contigit, de ipſo illud Pſalmographi meritò dici queat, *In mandatis eius volet nimis.* Virginalem namque florem integrum & intemeratum ſeruans, longè plura præſtat, quàm facere iubetur, ac diuina mandata & iuſſa tranſſcendit.

Lib 1 contra Iouinian.

Pſal. 111.

Aureola virginitati debita.

Et ſanè adeò eximia & nobilis virtus eſt caſtitas, vt non modò æterna gloria, ceteris ſanctis communis illi attribuatur, ſed & pecularis quædam & ſingularis eam beatitudo, in cœleſti habitaculo maneat. Aureola inquam illi debetur ſimilis illi; qua Doctores Eccleſiæ, ac generoſi Chriſti pugiles & Martyres poſt hanc vitam donabuntur. Huius rei figura eſt menſa illa aurea panum propoſitionis, quam limbi inſtar corona interraſilis, deinde & alia minor, quæ peculiarem hanc aureolam denotat, circumambiebat. Rem & figuram explico. Notum eſſe vobis exiſtimo, Redemptorem Ieſum, olim apud Apoſtolos de cœleſti gloria agentem dixiſſe, abire ſe parare illis regnum; *vt edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo.* Rectè quidem: in cœlo namque Beatis omnibus parata & inſtructa eſt menſa, qua ſanctorum omnium deliciæ ac gaudia repræſentantur: menſam hanc cingit corona & limbus, id eſt, merces omnibus prædeſtinatis debita. Hoc namque eam nomine donauit Apoſtolus dicens, *Ideo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ.* Coronam hanc maiorem alia minor coronula & aureola circumcurrit: hæc porrò aliud non eſt, quàm particularis quędam gloria, ſolis meritò Martyribus, Doctoribus & Virginibus, nulli verò alteri, debita aut reſeruata.

Exodi 25.

Luc. 22.

2. Tim 4.

Apoſtolis apud Matthæum Redemptori dicentibus, *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te, quid ergo erit nobis?* ilicò reſpondit rogatus, *Omnis qui reliquerit domum, aut fratres, aut ſorores, aut Patrem, aut Matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.* Et ſanè arduum quid eſt ac difficile, Patrem, Matrem, facultates, poſſeſſiones, conſanguineos, & proximos propter nomen Chriſti relinquere; hoc ipſum tamen vulgò fit & communiter, idq; ratione vxoris. In Geneſis nāq; initio legitur, *Propter hoc relinquet homo Patrem & Matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ:* Sed vxorem, quæ vnam tantùm tecū conſtituit carnem, & filios, qui tuiipſius pars ſunt, deſerere; verè quid magnum eſt, centuplum meretur, & æterna præ reliquis rebus omnibus mercede donari digniſſimum eſt.

Matth. 19.

Gen. 2.

Iſaias Propheta manifeſtò indicauit, qualis quantaq; à Deo merces Eunuchis Euangelicis, id eſt, virginitatem in Eccleſia.

Iſa. 56.

Magna merces virg.nibus promiſſa.

cleſia Chriſtiana colentibus promiſſa ſit; dum ait, *Et non dicat Eunuchus; Ecce ego lignum aridum. quia hæc dicit Dominus Eunuchis, Qui cuſtodierint ſabbata mea*, id eſt, à ſollicitudinibus & curis carnis liberi. *& elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum; dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filijs & filiabus: nomen ſempiternum dabo eis, quod non peribit.* Doctiſſimus iuxtà ac ſanctiſſimus Auguſtinus, locum hunc tangens, & ampliſſimam mercedem hanc demiratus, de virginibus ipſum expoſuit, de Eunuchis inquam illis Euangelicis, qui ſeipſos propter regnum cœlorum caſtrauerunt.

Lib. de virgin. c. 24.

Plenam & exactam egregij huius promiſſi adimpletionem habere vultis? anne videre nomen, locum, gradum & gloriam, quam in cœleſti domicilio præ reliquis accepturi ſunt, qui virginitatem integram inuiolatamque conſeruarunt? Legite quæ in Apocalypſi ſua ſcribit Ioannes: *Ecce Agnus ſtabat ſupra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor millia, habentes nomē eius, & nomen Patris eius ſcriptum in frontibus ſuis.* Virgines autem hic deſignat, atque eos in cœlo, cuius mons Sion figura exſtitit, nomen Dei Patris, ac filij eius Ieſu Chriſti frontibus ſuis inſcriptum geſtare; vt euidenter & palàm appareat, illos ſemper pudicos ac verecundos fuiſſe, (eò quòd in fronte pudoris ſit ſedes) atque omnem puritatem ac pudicitiam ſuam Deo & Ieſu Chriſto dedicaſſe, eamque integram & ſinceram illi toto vitæ tempore religioſè cuſtodiſſe.

Apoc. 14.

Virgines nomē Agni in cœlo frontibus inſculptum habebunt.

Pro comperto eſt, quin & ſacræ Literę nobis fidem faciunt, Sanctos omnes cœlica perfruentes gloria, diuinitatis ſignum ac notam frontibus prælaturos; ſed ſacrum ac ſanctum Dei & Agni immaculati nomen vultu ſcriptum præferre, & circumgeſtare, ſolis virginibus ſingulari quadam prærogatiua reſeruatum eſſe. Dicitur exinde, quòd Canticum ſint nouum & carmen inauditum decantaturi, quod nemo præter ipſos cantare poterat.

Cur Ioannes Virgines in monte conſpexerit.

Viſionem hanc penitùs inueſtigans, ac ſcire auidus, cur Sancti illi puri, illibatiq; virginitatis cultores corã Agno, in monte potiùs, quàm ad illius radicē aut campi alicuius planitie, Ioanni videantur, duplicem hanc rationem inuenio. Prima è virginitatis dignitate & excellentia petita eſt. Cùm enim virgines ſummum quemdam locum occupent, & alto quodam in Eccleſia conſtituti ſint gradu, non ſine cauſa, nec abſurdè in montis Sionis conſpiciuntur vertice, coram Agno ſtantes. Huic expoſitioni ſubſcribit etiam Magnus Gregorius libros Regum exponens: *Benè*, inquit, *in ſublimi virgines eſſe dicuntur, quia quod naturam humanam ſupergreditur, in altiſſimo virtutum culmine ſitum eſt vnde & virgo ille dilectus Ieſu locum virginum inſinuans ait, Vidi ſupra montem Sion Agnum ſtantem, & cum eo centum quadraginta quatuor millia. Hi ſunt, qui cum mulieribus non ſunt coinquinati, virgines enim ſunt.* Mox verò idē Doctor ſubnectit, *In monte quidem eſſe cum Agno dicuntur, quia per meritum incorruptionis, quà à terrenis & carnalibus delectationibus ſe diuidunt, in ſempiterna Redemptoris gloria ſublimantur*; & à mundanis voluptatibus ſe ſequeſtrãtes, ad cœleſtes dignitates ſimul extolluntur.

Lib. 5. In lib. 1. Reg. c. 3.

Nihil in mundo virginitate altius.

Et ſanè ita ſe res habet: nihil quippe in mundo virginitate eſt altiùs. quod aduerſus hanc veritatem oppugnantes de eaque dubitantes egregiè tuetur Gregorius Nazianzenus cognomēto Theologus. Sic enim in illa Matthæi

Super c. 19. Matth.

verba

Digitized by Google

verba: *Non omnes capiunt verbum iſtud, ſed quibus datum eſt*. Paraphraſticè ſcribit: *Videte*, inquit, *ſublimitatem, indeprehenſibilem ferè inuenietis. quomodo enim non melius carne eſt, non generare carnem id quod à carne genitum eſt? quomodo non angelicum, carni alligatum non ſecundùm carnem viuere, ſed natura eſſe ſublimiorem?*

3 Reg 7. In huius rei figuram video Salomonem in templi ſui fabrica, ante veſtibulum eiuſdem duas ingentes collocare columnas ære fuſas, quibus capitella in ſummitate liliorũ inſtar impoſuit. Sic namq; in Regum libro tertio legere eſt, *Fecit duas columnas areas, decem & octo cubitorum altitudinis*. & paulò pòſt, *Capitella autem quæ erãt ſuper capita columnarum, quaſi opere lilij fabricata erãt*. Quid ſibi volunt lilia adeò ſublimè elata? cur in ſummitate harum columnarum potiùs, quàm medio aut imo eadẽ erecta? myſterium notabile eſt. Vt ſcilicet hinc diſcamus, caſtitatem (cuius lilium eſt imago) altitudine, dignitate, excellentia, quidquid in mundo eſt, ſuperare. Sic porrò columnarum harum proprietatem exponit D. Ambroſius.

Figura.

Lib. 1. de virginit.

Altera cur Ioannes virgines in monte conſpexerit ratio, è virginitatis difficultate elicitur: quę profectò tanta eſt, vt quicumq; ad eamdem aſpirat, & eam colere deſiderat, ſibi perſuadeat neceſſe ſit, montem ſe quemdam accliuem, difficilem, lubricum, moleſtum repẽdo aſcendere, cuius ea quidem ſit altitudo, & aſcenſus adeò laborioſus & arduus, vt neminem ad eamdem ſeruandam ipſe obligare Redemptor, aut iuſſo cogere voluerit, ſed dumtaxat conſulendo ſuadendoque dixerit, *Qui poteſt capere, capiat*. quaſi diceret; Aſcendat eò qui voluerit; ardua quidem via eſt & aſcenſus moleſtiſſimus, at neminem eò cogo; hoc ab vna voluntate dependet, & in illo hominis virtus, animus, & generoſitas euidenter agnoſcetur.

Matth. 19.

Egregiè hoc diuineque pertractat D. Hieronymus, eumdem ſemper vellicãs Iouinianum, *Noli timere, ne omnes virgines fiant. Difficilis res eſt virginitas, & ideo rara quia difficilis. Multi vocati, pauci electi. Si omnes virgines eſſe poſſent, nũquam Dominus diceret, Qui poteſt capere capiat, & Apoſtolus in ſuadendo non trepidaret, De virginibus præceptum Domini non habeo*. Verùm æquo diutiùs hoc in ſtadio moror, atque in virginitatis in genere præconijs proferendis nimius videor, iam illam ſingillatim in decoro ſanctæ Catharinæ Virginis, omnium & pulcherrimæ, & ſanctiſſimæ, & maximè admirabilis, vultu emicantem conſpiciamus. Lib. 1. contra Iouinian.

Erat quidem Catharina, cariſſimi, ſecundùm carnem nobilis, ſed ſpiritu ac mente longè nobilior: nobilis inquam & illuſtris proſapiæ, eò quòd regio deſcenderet ſanguine, & Regis terreni eſſet filia; at nobiliſſima exſtitit, quòd Regis Regum, cœli terræque monarchæ eſſet ſponſa. Erat formoſa & facie decora, ſed quoad animam longè venuſtior. Erat denique naturalis Philoſophiæ ac terrenæ peritiſſima, ſed in cœleſti ac diuina Theologia verſatior, quia omnibus naturæ donis, quæ in illam contulerat Deus, ſingulari ſapientia ac modeſtia vti nouit. S. Catharina Regis erat filia.

Non ſic autem vitam inſtituunt filij ac filiæ ſæculi huius, ſed longè ſecùs agunt; vt plurimùm enim nõ modò gratijs cœleſtibus ac diuinis beneficijs abutuntur: ſed (quod longè deterius ac magis deplorandum) eac ipſa ad benefactorem ſuum exacerbandum, & vitijs indulgendũ conuertunt. quam Dominus apud. Filiæ mundanæ Dei gratijs abutuntur.

Oſee 2. nus apud Oſeam indignitatem ingratitudinemque deplorans ſic loquitur, *Dedi ei frumentum, & vinum, & oleum, & argentum multiplicaui ei, & aurum quæ fecerunt Baal.* Prò ſcelelte atq; infelix homo! qui ex omnibus, quæ in te larga Deus effudit manu, idolum tibi ac numen quoddam fabricas, eiuſq; te cultorem conſtituis? hoc quippe apud Prophetam hunc expoſtulat Deus, hoc iuſtæ eius querimoniæ inſinuant; quaſi dicere velit, Ecce quanta populi mei ſit nequitia, & quàm deteſtabilis ingratitudo, qui acceptis à munifica mea manu tot tantiſq; muneribus, ijs velut armis ad me eſt oppugnandum vſus, & è diuitijs, quas in ipſum effudi, idola conflauit, quibus mihi contumeliam iniuriamq; irrogaret.

Mundus diuinas gratias in peccatum conuertit.

Sapientior longè exſtitit Catharina noſtra. Nã adeò non ſanguinis ac generis nobilitate, venuſtate, doctrina, aliiſque dotibus, quas à Deo datore acceperat, eſt abuſa, vt è contra, vt filia ſapiens & ad virtutem ac timorem Dei efformata, omnes & ſingulas ſemper, ad eiuſdem obſequium, & ad dæmoni mundoque bellum inferendum impenderit. Hoc ſcilicet pijs ſollenne eſt, hæc filiorum Dei conſuetudo, hoc omnibus, qui diuinis donis & beneficijs cœleſtibus grauatos & adobrutos ſe norunt, faciendum incumbit. Sic viuant oportet, qui turpe ingratitudinis effugere dedecus, & beneficiorum agnoſcentes è contrà dici volunt. Non peccauit hoc in genere vnquam illuſtris noſtra virgo, numquam ſe ingratam præbuit, donisque diuinis ac cœleſtibus numquam perperã legitur vſa. Fuit ergo ſanctarũ Virginum ornamentum, virtutũ ſchola, pulchritudinis decus, ſcientiarum omnigenarũ miraculum, ſapientium puellarum ſpeculum, & nobilitatis honor.

S. Catharina omnes gratias ſuas ad Dei cultum conuertit.

S. Catharinæ laudes.

Quàm verò admirabile ac diuinum eſt, regis terreni filiam, adeò caſtam, ſanctam, doctam, prudentem, Deique obſequio tantoperè deditam intueri! Hæc porrò honeſtas, ac ſanctimonia adeò in primigeniæ Eccleſiæ exordijs communes erant, etiam inter genere illuſtres & magnates, vt ad Philippenſes ſcribat Apoſtolus, *Salutant vos omnes ſancti, maximè autem, qui de domo Cæſaris ſunt.* O beata ſæcula, ô tempora exoptanda, quibus palatini & purpurati, & aulici Cæſaris, vitæ ſanctimonia excellebant! Quales ergo fuiſſe oportet eos, qui cœnobiorum clauſtris arctabantur, qui in inculta & ſoliuaga agebant ſolitudine, ab omni humano conſortio alieniſſimi, ſi qui apud Reges & Cæſares agebant, qui aulam frequentabant, qui in mundo degebant, ad tam excellentem ſanctitatis gradum vitæque honeſtatem peruenerint. Philipp. 4.

Virginitas in primitiua Eccleſia communiſſima inter nobiles.

Admirationem & ſtuporem mihi hunc inijcit ſancta noſtra Catharina, cùm ipſam adeò doctam in regia, ita piam ac Dei timentem inter puellas aulicas, adeò humilem & minimè inſolentem in tanta vultus venuſtate contemplor. Solent quippe reginæ aut aliæ illuſtri ſanguine prognatæ, quin etiam plebeiæ ac triuiales, accepta cœlitùs pulchritudine ſuperbire, inflari, ac magnum quid de ſe hoc nomine ſentire. Faſtus namque indiuulſus venuſtatis eſt comes, & naturalis hæc dos vt plurimùm præſumptionem, vanitatem, & neſcio quam ſuperbiam ſecum trahit. Peruidit idipſum olim & Poëta dicens: Ouid. in Faſtis.

Pulchritudinem ſemper ſtipant ſuperbia & vanitas.

Faſtus ineſt pulchris, ſequiturq; ſuperbia formam.

Verùm hanc ſapiens gloriationem à fidelibus amouens, docet pulchritudinẽ non niſi meram eſſe vanitatem, & ſolam ma-

Digitized by Google

Prouerb. vlt. Iam matronam, quæ Deum timet, virtūtemq; colit, laudem mereri, *Vana eſt*, inquit, *pulchritudo; mulier autem timens Deum ipſa laudabitur*. Quantoperè igitur ſancta Catharina laudari meretur!

Pſal. 29. Pſalmo 29. ſcriptum eſt, *Domine in voluntate tua præſtitiſti decoro meo virtutem*. ſenſus eſt: Tuum, Domine, beneplacitum eſt, & ſimplici tua, pura, & bona voluntate, non verò meritis meis aut alias ob rationes fieri dicam, vt, ſicut pulchritudine excellebam, non minùs etiam virtute præſtarem. Certiſſimū porrò eſt, omnem quidem animam deuotam hiſce vti verbis poſſe, ac Deū his ſimilibuſúe compellare; Catharinā verò noſtram propriiſſimè & ratione quadā ſingulari, eadem poſſe repetere credendum eſt. Quod vt meliùs intelligatis, ſciendū eſt, Deū illuſtrē illam venuſtatē infinitis quibuſdā virtutibus cōdecoraſſe, quę & in eadē eluxere, & eā in omnibus prorſus admirabilē reddiderunt.

S. Catharina mundi gloriam contempſit, etſi nobilis foret.

Prima in illam collata virtus, fuit mundani honoris & gloriæ cōtemptus, etſi genere inclyta foret, & nobilitate excellens. Longè ſecùs ac mundus hodie agere ſolet: nobiles enim terreni gloriam, reſque temporales permagni faciunt. Atque hoc nomine etiam olim tantoperè ſeſe efferebant apud Ioannē veteres illi Abramidæ, dicentes, *Semen Abrahæ ſumus*, genus inclytum. (*Ioann 8.*) Magna ergo hæc in virgine & eximia fuit virtus, ipſam, Coſti regis filiam, aulæ, honoribus, amicarūm familiaritatibus, voluptatibus, diuitijs & quam ſperare poterat promotioni valedixiſſe.

2. Reg. 6. Magna quoque Dauidis regis ſimili in occaſione virtus fuit, qui quò expeditiùs ac liberiùs coram arca Domini ſaltaret, regijs ſe veſtibus ſpoliauit, ac ludibrio ſe, maieſtate neglecta, omniumque riſui expoſuit. Tales ſine oportet omnes, qui ad perfectionem aſpirant, vt nimirum honoribus, pompis, & magnificentiæ terrenæ renunt ét, vt eò liberiùs meliuſq; diſpoſitè coram Domino exultent, & prę gaudio in pœnitētiæ ſuæ exercitijs geſtiāt. Non tamē ignoro, quemadmodum ea tempeſtate non defuit Michol, Dauidi inſultans dicenſque, *Quàm glorioſus fuit hodie Rex Iſrael, diſcooperiens ſe ante ancillas ſeruorum ſuorum & nudatus eſt, quaſi ſi nudaretur vnus de ſcurris*; (**Moralitas inſignis.**) Sic & hodie quàm plurimos futuros, cùm amicos & conſanguineos, tum coſmophilos, qui publicè explodant eos, qui honores, opes ac gloriam mundanam pedibus proterūt. Sed ſicut tū quidem Dauid viriliter reſpondit inſultantibus, *Viuit Dominus, quia ludam ante Dominum, qui elegit me, & ludam & vilior fiam, pluſquam factus ſum, & ero humilis in oculis meis*: ſic nos eadem animi conſtantia ac generoſitate illis mundanis obtrectatoribus reſiſtamus oportet, illis inquam ſanctorū conceptuum exprobratoribus, & bonorum operum tentatoribus. Sic inquam fideliſſimos ſeruos Ieſu Chriſti, & indefatigabiles virtutum ſectatores nos eſſe neceſſe eſt.

Conſiderent ergo Reges ac Principes ac nobiles, quòd olim ſancta atq; illuſtris hæc Virgo, omnē mundi huius gloriam ſummè breuem eſſe, infinitè fragilem, inſenſibiliter volatilē, ac durationis omnis expertem. Horū occaſione S. Auguſtinus libris de Ciuitate Dei, de Romanorum olim Imperij magnitudine tantoperè gloriantium agens gloria, (*Lib. 4. de Ciuit.*) omnem hanc maieſtatem ait Cryſtallo pellucido, diaphanoque, ſed in ſe & natura perfragili, haud diſſimilem fuiſſe. Næ enim pompoſa, ſplēdida, ac magnifica hæc dominatio, exteriùs quidem

Digitized by Google

magnum ſplendorem & admirabilem gloriam oſtentabat; ſed ſimul ingentem fragilitatem præferebat, vti ſuo poſt tempore patuit, cùm eius finis, interitus, cineres, ac ruina apparuit.

Lib. 5. de Ciuit.

Idem ipſe Auguſtinus iiſdem in libris obſeruat, Reges omnes, qui Romano præfuere regno, naſcentiſq; Imperij gubernacula moderati ſunt, nonniſi numero ſeptē, miſerabili omnes morte vno excepto Numa, exſtinctos fuiſſe; hic enim pacificè regnum adminiſtrauit, latis legibus ſtabiliuit, nec tam calamitoſum nactus eſt fatum. Nobiles ergo ac Reges hæc ſibi proponant, & ad mūdi gloriam contemnendam vilia imprimis natiuitatis ſuæ exordia, vitæ fragilitatem, mortis futuræ horrorem, exſtincti corporis cineres, & in funere effundendas lacrymas ob oculos habeāt. Sed ad relictam materiam redeo.

S. Catharina corporis, animiq; puritatem habebat.

Secunda, quam S. Catharina à Deo ſuſcepit virtutem, fuit eximia quædam mentis & corporis puritas, animi & membrorum honeſtas: quæ duo vno in homine ſimul quā rariſſimè occurrunt. Interior verò pluris fit quàm exterior, iuxta Pſalmographi ſententiam, qui regis filiam dilaudans, eo illam potiſſimùm nomine celebrat, quòd introrſum pulchra ac decora eſſet, ac primaria eiuſdem gloria in anima reſideret, *Omnis gloria*, inquit, *filiæ regis ab intus.* non quòd exteriorē corporis virginitatē nō magni ducat; ſed quòd interior, quæque cor mundū reddit, longè ſit excellētior.

Pſalm. 44.

Cantic. 4.

Atq; hanc ob cauſam ſponſus in Canticis cùm ſponſam in omniū dilaudaſſet membrorum perfectionibus, tandē exclamat, *Quàm pulchra es amica mea, quā pulchra es! exterius ſcilicet, abſq; eo quod intrinſecus latet*, in anima. Declarans non parùm hoc loquendi modo, ſufficere ſibi quidē verba ad exteriorem virginitatem deprædicandam, ſed nulla ad interiorem exponendam apta ſatis inueniri ſe poſſe. Et proinde inferre volebat, puritatem illam internè & in anima commorantem, longè maioris pretij eſſe & illuſtriorem eā, quæ exteriùs apparebat, cùm nulla eā verba, nulli ſermones humani ſatis poſſent exprimere.

1. Cor. 7.

Apoſtolus in prima ad Corinthios duo hæc ad ſanctæ Virginis ornamentum ac perfectionem membra, duplicē inquam puritatem requirit, ac primo loco ponit, interiorem tamen pluris facit: *Mulier innupta & virgo cogitat quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta corpore & ſpiritu.* Et S. Auguſtinus verba illa Apocalypſeos 14. *Virgines enim ſunt & ſequuntur agnum quocumque ierit*, exponēs, ait, *Agnum ſequi quocumque ierit, eſt ipſius virginitatem mentis & corporis imitari.* Et in Pſalmum 29. ſic ſcribit: *Quid prodeſt integra caro mente corrupta? melius eſt humile coniugium, quàm ſuperba virginitas.*

De bono Virgin. Apoc 14.

In Pſal. 29.

Humilitas donata S. Catharinæ, ſimul cum gratiarum multitudine.

Tertia, quam præter præcedentes ſanctæ huic virgini Deus contulit, virtus fuit profunda quædam humilitas, cum ingēti gratiarū multitudine coniuncta. Multi acceptis Dei donis ſuperbire ſolent & inſoleſcere, altum quid de ſeipſis ſentire, ac vanè præſumere. Teſtis ſit primus ille Angelus, qui naturæ ſuæ perfectiones ac decora, vt pennas ſuas ſuperbiens pauus demirando conſiderans, redditus inſolentior eò ambitionis & arrogantiæ deuenit, vt diuinitatē affectaret, ſeq; nonniſi meram creaturam eſſe obliuiſceretur. Quocirca hoc Timotheo ſuo Apoſtolus cōſiliū dedit, ac piè illum monuit, *Diuitibus huius ſæculi præcipe non ſublimè ſapere.* Et tametſi eo loco ad litteram de temporalibus agat diuitijs, de ſpiritualibus tamen id non minùs eſt intelligendum. Nam

1. Tim. 6.

Gloſſa

Gloſſ. Ord. Gloſſa ordinaria S. Auguſtinum citans ſic in hæc ipſa verba commentatur, *Morbus diuitiarum eſt ſuperbia, quæ eſt vermis diuitum.* Atque idem Auguſtinus Homil. 13. hoc ipſum confirmans, difficile ait eſſe, vt qui diues ſit, non ſuperbiat. Quod & Oſee 13. Oſee Propheta confirmat, *Adimpleti ſunt*, inquit, *& ſaturati, & eleuauerunt cor ſuum.* Quæ omnia ad diuitias ſpirituales referri deque ijſdem intelligi queunt; nam hæ non minùs quàm temporales animum inflant, ambitionem excitant, vanitatem fouent & ad ſuperbiam animant.

S. Catharina multis donata gratijs. Huc numquam vanitatis S. Catharina peruenit, ſed ſemper intra ſtatutos modeſtiæ & humilitatis limites ſe continuit. Habuit quidem reuera illuſtria dona, omnigeniſq; exornata fuit gratijs, quales fortè, ſi nonnemo alius, ſaltem muliebris ſexus nulla, à Deo vmquã eſt conſecuta. Anno quippe ætatis duodeuiceſimo (rem raram & admirabilem!) adeò litteris politioribus exculta fuit, & ſeptem liberalium artium ita perita, vt vniuerſa Alexandrina ſchola, aut alia Aegypti Academia parem illi minimè habuerit. Nacta autem, præter hanc doctrinam, erat tam ſingularem eloquentiam, vt Rege præſente & inſpectante quinquaginta Philoſophos Chriſto Ieſu lucri fecerit, illoſq; ad Euangelium pertraxerit. Præter duas haſce dotes raras, & in ſexu ac conditione penitùs admirabiles, erat pulchra vt quæ pulcherrima, & intuentes omnes quas natura vultui illius indiderat perfectionibus ac dotibus in ſtuporem & amorem rapiebat. (S. Catharinæ pulchritudo.) Poſſidebat inſuper & alias virtutes egregias, eaſque numero plurimas, donaq; eximia; nõ tamen propterea in animum eius vmquam vlla præſumptuoſior ſubijt cogitatio, & cũ Pſalmiſta dicere potuit, *Non eſt exaltatum cor meum, neque elati ſunt oculi mei, neque ambulaui in magnis, neque in mirabilibus ſuper me.*

Quod ipſa nos natura quàm apertiſſimè docet. Videmus namq; arbores pomiferas ac ferace, quò fructibus magis ſunt grauatæ, ac poma plura progignũt, eò caput & comam dimittere profundiùs, & ramos humo propiores. Harum exemplo animæ ſanctæ, quò cœleſtibus donis, perfectionibus, gratijs, virtutibus, meritis, alijſq; diuinis chariſmatibus onuſtiores ac repletiores ſunt, eò cor ſolent deijcere demiſſiùs, nihilum ſuum perpendere attentiùs magiſque ſe humiliare. Simile.

Deiparæ matris humilitas. Hic autem humilitatis actus, incomparabilis ſcilicet & profundiſſimus, in glorioſa Deipara matre præ omnibus creaturis maximè eluxit: cùm enim illã vt Dei matrẽ futurã Angelus ſalutaſſet, (qua nulla in mundo fingi dignitas maior aut honoratior poteſt) illa viliſſimã omnium conditionẽ elegit, ſeq; è ſumma humilitate ancillã dumtaxat vocauit dicens, *Ecce ancilla Domini fiat mihi ſecundùm verbũ tuum.* Luc. 1. Atq; ſola hac virtute magis quã infinitis alijs quæ in anima ipſius commorabantur virtutibus Deo Opt. Max. placuit. Vnde & ſuo ipſa in Cantico haud diffitetur, ſua Deũ maximè eſſe humilitate delectatũ, dicens, *Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ.* Luc. 1. Quod ipſum S. Hieron. adſtruens quadã in epiſtola ſcribit, ob vnicã humilitatẽ, quam ob reliquas animæ eiuſdẽ virtutes, carnem humanam virgineo in vtero Deum accipere maluiſſe. 3. part. epiſt. epiſtola 85. In hac illam D. Catharina quã proximè eſt æmulata: ſi quæ vmquam enim in diuitiarũ ſpiritualiũ abundantia modeſtiã atq; demiſſionẽ præ ſe puella tulit, & virtutũ choro cincta humilitatẽ ſectata eſt, Catharina noſtra ſanè inter primas extitit.

Quod verò maximè in illa admirabile eſt, & quod vt quartam in ipſa virtutem cœlitùs acceptam laudare geſtio, inſignis eſt fortitudo, & admirabilis fragili in ſexu, aut ſexus fragilitate animi conſtantia. fortitudo inquã primò ad virginitatis florem conſeruãdum, ad cuius cuſtodiam inſigni quadã & generoſa opus eſt. Quod deſignaſſe mihi videtur Salomon, cùm ante auguſti ſui templi veſtibulum duas ingentes ex ære colũnas erigi iuſſit, quæ in ſummitate nonniſi lilia ſuſtinebant. quo denotatum eſt, cùm virginitas (cuius lilia candentia ſunt ſymbolum) perdifficilis ſit, grauis, & oneroſa, & ſub qua vires humanæ facili negotio fatiſcunt, æreis opus eſſe colũnis ad eã ſuſtinendã, magnas inquam gratias & auxilia cœleſtia ad illius cõſeruationem, ne quod detrimẽtum patiatur, ne labatur, ac ne eius honor violetur, requiri. Ceterum duæ columnæ, id eſt, duplex fortitudo, ad lilia caſtitatis ſuſtinenda neceſſariæ ſunt, gratiæ ſcilicet cœleſtis auxilium, & generoſa & ſtrenua hominis cum ſubmiſſa à Deo gratia cooperatio.

S. Catharinę fortitudo.

3. Reg. 7.

Caſtitas ſeruatu difficilis.

Secũdò, inſigne oſtẽdit robur ad carnis impetus, rebelliones, & inteſtinos ac domeſticos conflictus ferendos: eò quòd virginitas quoddã martyrij ſit genus, incruentum tamen, in quo magnis viribus, animo generoſo, ac magnanimitate ſingulari opus eſt. Sic teſtatur D. Hieronymus, ad illuſtrẽ Demetriadẽ ſcribens, & ad virginitatis propugnatio..ẽ generosè veluti martyriũ quoddam ſubeundã excitans: *Aſſume*, inquit, *ſcutum fidei, loricam iuſtitiæ, galeam ſalutis: procede ad prælium, habet & pudicitia ſeruata martyrium ſuum.*

Epiſt. ad Demetriadem.

Egregiè hoc & ad viuum exprimitur viſione illa Zachariæ Prophetæ oſtenſa; qua omnigenos ille conſpexit equos, eoſq; colore inter ſe diſcrepantes, hos quidem rufos, illos albos, alios diuerſicolores, ſequentes oẽs equitem equo rufo inſidentem. Cuius viſionis expoſitiones varias vt omittam, pleriq; per equitẽ illum rufo inſidentẽ equo Ieſum Chriſtum deſignari volunt, paſſione ſua rubricantem, & in humanitate ſua velut equo rufo inequitantem; per ponè ſequentes illos equites adumbrari varia Sanctorum genera, Redemptorem Ieſum ſupplicia patientem ſuis in ſupplicijs imitari contendentium: per equos rufos, Martyres; per albos, virgines; per diuerſicolores ac varios, reliquos Sanctorum, qui hoc in vitæ curſu diuerſis enituere virtutibus, & omnigenis meritorum ac perfectionum chariſmatibus in ſuo quiſque genere claruerunt.

Zachar. 1.

Figura inſignis.

Tertiò, nobilis hæc Virgo generoſos animos & heroicos, ſimul & extraordinarium quoddam robur in corporis caſtigatione, & carnis domeſticæ illius hoſtis emaceratione patefecit; idque Apoſtoli Pauli exemplo, qui cùm verè eſſet virgo, in carnem & membra numquam non quàm rigidiſſimè ſæuiebat, illius vt infrenes motus comprimeret, & inſolentes impetus inſultationeſque retunderet. Vnde hoc ipſe de ſe teſtimonium tulit, *Caſtigo corpus meum, & illi dominari ſatagens in ſeruitutem redigo.* Huius rei figuram fuiſſe credo, quòd vela & cortinæ in Exodo tabernaculum Moſaicum obuelantia, diuerſorum fuerint colorum, ex hyacintho ſcilicet, purpura, cocco bis tincto, & byſſo retorta, ad denotandum nimirum, virginitatem, quæ cœleſte Eccleſiæ eſt ornamentum, & hyacinthinum quoddam velamen, ſemper byſſum retortam pręſentem ſibi habere debere, caſtigationem inquã & macerationem

1. Cor. 9.

Exodi 26.

tionem

tionem membrorum, qua mentis appetitus & inclinationes, naturâ ſuâ ad voluptatem vergentes, & eodem hominem inuitantes, aliquatenus retorquentur, & ad cœleſtes delicias potiùs ac voluptates diuinas deſiderandas conuertuntur.

Cant. 5. Dicebat in Canticis amans illa ſponſa, *Manus mea ſtillauerunt myrrham, & digiti mei pleni ſunt myrrha probatiſſima.* quibus illa verbis ſignificabat, non illuſtria modò opera ſua, quorum manus imago ſunt; ſed & minimas actiunculas, quas digiti adumbrant, perfectiſſimam quamdam in omnibus mortificationem (cuius myrrha ſymbolum) ſpirare. **S. Catharinæ mortificatio.** In his porrò omnibus palmam tulit Catharina noſtra, omnes namque actiones eius, exercitia, & occupationes, tam magnæ quàm paruæ, illuſtres æquè atque obſcuræ, tam iucundum ſpirabant odorem, tamque ſuauiter redolebant, vt eas ſi quis conſideraret propiùs & quodammodò olfaceret, non niſi inſignem ſui contemptum, annihilationem, mortificationem, & profundiſſimam humilitatem cerneret ac perſentiſceret. In quo generoſam declarauit animi conſtantiam, atque ob eamdem pro eo, ac ſexus ferebat, maiorem meruit admirationem.

S. Catharinæ magnanimitas. Nullam verò admirationem includit, nec nouum eſt vel inſolitum, virum aliquem generoſum, fortem ac magnanimum videre, cùm natura & conditio ſexus eò inclinent. ſed contra naturam eſſe iudices, ac veluti prodigij ſpeciem, puellam aliquam magnanimam eſſe, primam illam in certamine apparere, generoſos animos præferre, virtutis teſtimonia dare, & crudeliſſimis tyrannis ac militibus maximè ſanguinolentis inſigni quadam conſtantia intrepidè inſultare: puella inquam, cui natura ſimûl & ſexus audaciam ac fortitudinem denegarunt. nam ſexus hic fragilis eſt quàm maximè, & omni in re & periculo etiam minimo puſillanimis, nihil magni aut ardui moliri auſus. Quod denotare haud dubiè Iob Propheta voluit, dum hominum arrogantiam depreſſurus, & originalem naturalemque illis fragilitatem oſtenſurus, ipſorum ex vtero muliebri exitum, velut primam imbecillitatis notam, præ reliquis ob oculos poſuit dicens, *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, &c.* *Iob 14.*

Nihilominus ſancta Catharina robore quodam eminenti excelluit, ipſumque tum reipſa patefecit, cùm Alexandriæ in medios idolis immolantium cœtus inuolans, ipſos acerrimè coarguit, de Dei ſui honore nimium quantum ſollicita, atque illius cultum ardentiſſimè zelata; quibus illud Prophetæ repetijt, *Confundantur omnes qui adorant ſculptilia, & qui gloriantur in ſimulacris ſuis.* *Pſal. 96.* Nec verò Maxentium Regem idololatrarum principem reuerita eſt: quin ipſum ante alios aggreſſa, hac illum audacter oratione compellauit, *Omnes Dij Gentium dæmonia, Dominus autem cœlos fecit.* *Pſal 95.*

Rationes quibus S. Catharina idolorum falſitatem oſtendit. Cum Philoſophis verò diſceptans eorumque rationes & argumenta diſſoluens, ingenij quadam viuacitate & profunditate, quin etiam doctrina ſingulari & rara quadam eloquentia, ad oculum illis oſtendebat, fieri minimè poſſe, vt idola ac ſimulacra, hominum concinnata manibus, & conflata induſtria, vera ſint numina; cùm Deus optimus maximus, rerum omnium prima & vniuerſalis ſit cauſa; ac proinde planè impoſſibile eſſe, vt is ipſe ab alio quoquam progignatur, formetur, ac producatur, exordium aliquod habiturus. Et tametſi in SS. Trinitate Filius à Patre pro-

Digitized by Google

procedat ac deſcēdat, non id tamen per modum effectus fieri, & quaſi ab illo cauſaretur, ſed veluti gigneretur: ſic etiam Spiritum ſanctum à Patre ſimul & filio, veluti ſpiratum, procedere. Atque inde ſequi, Patri filium æternitate parem eſſe, & ambobus Spiritum ſanctum. quod inſigni quadam ratione illos edocebat.

Veritas vni Dei aſſeritur

Deinde oculum illos, & cogitationes altiùs attollere iubens, à rebus naturalibus & quæ quotidie ad oculum & vſu ipſo cernimus, argumenta depromebat. Solem enim, lunam, & aſtra diei ſimul & noctis faculas, & illuſtria conuexorum illorum hyanthinorum ornamenta oſtendens, atque inde ad elementa deſcendens, & omnia totius vniuerſi membra ſeriatim deducens, euidenter, hinc argumento elicito, nonniſi vnum eſſe DEVM, primum horum omnium auctorem ac motorem, credendum ſtabiliendumque in orbe aſſerebat. Neque enim ab homine poſſe illa produci, etiam maximo, ſcientiſſimo ac potentiſſimo; tum ob immenſam ab hac terræ ſuperficie, in qua degimus, diſtantiam. quo enim modo quis artifex mortalis tam altùm aſcendat, & in firmamentum penetret ad ſtellas eidem eo quo ſunt ordine ac magnitudine inſerendas? tum verò ob perfectionem operis & elegantiam: qui enim quis fieri credat, vt homo, (qui nonniſi ægrè & cum labore candelulam ad horæ vix quadrantem arſuram accendere poteſt) ſolem, facem illam orbis ſemper ardentem, & hactenus à tot annorum millibus ab orbe condito, inconſumpto lumine & flamma collucentem, condiderit, adinuenerit, cœloque ſuo inſeruerit? tum denique ob continuam ipſorum ſtabilitatem, conſtantiam, durationem, & inconſumptibilem in eſſe ſuo perſeuerãtiam, quomodo enim homo mortalis, qui ex ſe adeò fragilis, fugax, & vmbræ inſtar euaneſcens, nonniſi triduo (vt prouerbialiter loquar) viſitans, & qui nonniſi raro ſinè ac ſumma cum moleſtia ad ſæculum vnum vitam extendere poteſt; qui denique inconſtans eſt ac durare nequit; tantum dederit temporis ac durationis omnibus in rerum natura, iam à quinis annorum millibus, rebus exiſtentibus, vti in totius vniuerſi ſerie atque ordine colligere eſt?

Effectꝰ ſemper cauſa poſterior.

Tertiò, Philoſophicum etiam telum in eos detorſit, hoc librans argumentum: Fieri omninò nequit effectum aliquem cauſâ ſuâ eſſe priorem, ipſamque præcedere: In ſcholis quippe veſtris velut certiſſimum traditis (vti & reuera veriſſimum eſt) cauſam effectu priorem eſſe, effectum verò cauſa poſteriorem. Pro explorato autem eſt, quæ vos adoratis numina, cum tempore cœpiſſe, in tempore etiam vixiſſe, vnà cum tempore elapſo euanuiſſe, vtpote qui non ſecùs ac vos mortales fuerunt; cœlum verò, & quidquid illorum ambitu & conuexo comprehenditur, iam inde à mundi incunabulis productum eſt: fieri ergo nequit hoc ipſum ab homine aut vlla quapiam creatura conditum eſſe; cauſa alioquin effectu foret poſterior, & effectus cauſâ prior, nobilior, veterior, eamque antecedens.

Idolorum falſitas declaratur.

Quartò denique hoc argumentum *ad hominem* efformauit, ipſoſque Philoſophos hoc ipſo petijt, dicens: Numina veſtra, cùm numero ſint plurima & quantitate diſtincta, vt Iupiter, Mars, Mercurius, Iuno, Venus, &c. diſtinctas etiam & plures habent voluntates, ac proinde inter ſe diſſentaneas, diſcrepã-

tes,

tes, nec vniformes: hinc quod vni placet, alij diſplicet. quæ cùm ita ſint, quomodo ſub differentium inter ſeſe & variorum in voluntate capitum directione ac regimine mundi ſubſiſtet machina? quomodo cœli æquali motu ferentur, & Planetarum curſus æquabiles erunt, atque orbes omnes ad numerum certoque ordine ac menſura dirigentur? Hoc vt fiat, abſurdum eſt, ficta hæc ſunt numina, inanis diuinitas, quin potiùs blaſphemiæ horrendæ & intolerabiles.

S. Catharinæ ad Philoſophos Apoſtrophe.

Quapropter, ô viri magni, & docti Philoſophiæ cultores ac myſtæ, qui his in erroribus iacetis, qui falſitatem hanc acriter propugnatis, qui huiuſmodi in ignorantiæ caligine verſamini, qui veritatis in ſcopum nondum collineaſtis; iam tandem, obſecro, velum ab oculis tollite, corda oculoſque recludite, & videte nonniſi vnum eſſe Deum, rerum omnium conditorem, cui ſoli omnis honos, & gloria debetur, vnum inquam eſſentia & natura, ſed perſonis trinum. Hi ergo Philoſophi, totius AEgypti flos & decus, & velut regni oracula, cùm veritatis violentiæ reſiſtere ampliùs non poſſent, & ad reſpondendum virgineis hiſce argumentis verba non ſuppeterent; genu flexo, & Virgini honorem exhibentes, IESVM CHRISTVM adorarunt, eiuſque Euangelio colla ſubmiſerunt. Rex igitur ira concitus, & horum Philoſophorum conuerſione, ſimul & illata idolis omnibus contumelia irritatus, ſanctam hanc viraginem in carcerem abripi iubet, acerbiſſimiſque eam ſupplicijs & morti tandem addicit, quæ illi ſententia immarceſſibilem glorioſi ſini martyrij coronam comparauit.

Occurrentem rei huius occaſione, quoad martyrium, quæſtionem hic ſoluam neceſſe eſt. Difficultas igitur eſt, cur, cùm ex legum præſcripto, & legiſlatorum decretis, à teſtimonio dicundo pueri & fœminæ arceantur, nec vulgò ad teſtandum admittantur, ac præſertim in rebus ad maritum & patrem ſpectantibus: cur inquam magnus ille DEVS puellas teneras, ſexus adeò fragilis & inconſtantis, de fide teſtimonium ferre ac dare permiſerit? martyr enim Græcè tantum valet ac teſtis. Quomodo enim deceat virgines iuuenculas, aduerſus tyrannos atrociſſimos, de re adeò admirabili, Chriſtiana inquam fide, teſtimonium dicere? ecquæ illa iuſtitiæ ac iuris forma foret? Egregia quidem hæc eſt quæſtio, ſed ſolutio eiuſdem non minùs elegans.

Cur teneras virgines de fide teſtari ſinat Deus.

Dico igitur ob triplicem id rationem fieri, quarum ſingulæ conſideratione dignæ ſunt. Prima, vt ſuam hoc pacto Deus declararet potentiam: vt enim ad Corinthios loquitur Apoſtolus, *Infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia.* Exemplo ſint Apoſtoli, obſcuri, ignoti, plebeij, viles piſcatores, & è Iudæorum fece prognati: horum tamen eſt opera DEVS vſus ad potentiſſimos maximoſque orbis reges & Imperatores ſubiugandos, mundumque vniuerſum ſub diuinorum mandatorum iugum redigendum. Atque vt loquitur Origenes, *Vult Dominus*, qui prout vult, creaturas ſuas ordinatas producit, *de locuſtis vincere gigantes.* 1. Cor. 1. Origenes.

Non narro fabulas, aut commenta poetica. An non enim in Exodo legimus, DEVM vt Pharaonem debellaret præfractum, & vniuerſum AEgypti regnum dicto ſuo audiens redderet, ranas & muſcas armaſſe velut iuſtitiæ ſuæ adminiſtras: Vt verò vrbem Exodi 8.

Ieri-

Digitized by Google

Ioſue 6. Iericho, quæ vniuerſum Iſraelitarum agmen continebat, ad terram deijceret & euerteret, ſolum tubarum & buccinarum ſonitum adhibere ſtatuit, quo audito ilicò ſolo tenus mœnia ac propugnacula euerſa ſunt, tametſi Mauortia hęc inſtrumenta nonniſi belli ſint ſigna, & ad pugnã accẽdam idonea. Videmus denique, eumdem, ad Goliadæ ſuperbiam retundendam, qui vniuerſæ domui Saul, & tribubus Iſraeliticis ſimul omnibus neſcio qua fronte inſultabat, obſcurum quemdam ouium paſtorem in aciem produxiſſe, qui funda ac lapidibus carneam illam molem ſolo deiecit. *1 Reg. 17.*

Secunda, vt, quemadmodum teſtatur Apoſtolus, *Omnis lingua confiteatur, quia Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris:* id eſt, vt omnium ore ac lingua tam puerorum, adoleſcentum, virorum, quàm ſenum, Deus optimus maximus glorificetur ac celebretur; iuxta illud Dauidis vaticinium, *Iuuenes & virgines, ſenes cum iunioribus laudent nomen Domini.* Hinc eum Apoſtoli in ſenectute ſunt confeſſi, Innocentes martyres in pueritia & infantia, ſanctus Laurentius ac Stephanus in iuuentute, ſanctus Sebaſtianus, Coſmas & Damianus alijque permulti in virili ætate. Quapropter, vt ex omni ætate teſtimonium haberet, à fragili etiam ſexu glorificari, & in ætate anniſque adoleſcentibus, à virgunculis, ſicut à ſancta Catharina noſtra duodeuiceſimum agente annum nominis ſui confeſſionem fieri voluit. *Phil. 2.* *Pſal 148.*

Tertia, vt hac ratione magni illius Dei ſapientiæ mirabilia, & quam illi creaturæ omnes debent obedientiam obſtupeſceremus. quæ ſanè ſemper tãta tamq; prompta fuit, vt quoties de Dei creatoris honore & gloria ageretur, vniuerſum ſemper, etiam minimas creaturas, ad eamdem vindicãdam armarit, iuxta illam Sapientis ſententiam, *Armabitur contra inſenſatos orbis vniuerſus:* id eſt, omnes omninò creaturæ, quæ orbe toto continentur, prodibunt in aciem, ac quodammodo, ad honorem Omnipotentis Dei propugnandum, & quas illi inſenſati peccatores delictis ſuis inferent iniurias vlciſcendas, armabuntur. Sic Paſſionis Dominicæ tempore, die inquam illa ferali ac funeſta, qua Dei filius mortem pro peccatoribus oppetijt, cùm hanc impietatem, & in ſupremum rerum creatorem hominum ſcelus vniuerſitas rerum ferre non poſſet; ecce omnes omninò creaturæ illius partes tuendas ſuſcipiunt: terra namque tremit, ſol tetro velamine radios abſcondit, monumenta aperiuntur, vniuerſa terræ ſuperficies obſcura inuoluitur caligine, ipſæ etiam petræ indignantes quodammodo & concitatæ diffringuntur mediæ. *Oẽs creaturę creatoris ſui honorem tuentur.* *Sap. 5.*

Simili quoque in re, cùm Scribæ & Phariſæi, malitia cæci, atque inuidia pleni, quadam aduerſus Meſſiam horrendas blaſphemias die contorquerent, & in virtute Beelzebub diabolos illum pellere calumniarentur; mulier quædam è turba hæc audiens, & honorem filij Dei nimioperè violari videns, illius cauſam defendendam ſuſcipiens, & innocentiam oppugnatam propugnans, alta per turbas voce exclamat, *Beatus venter qui te portauit, & vbera quæ ſuxiſti.* *Zelus mulieris cuiuſdam pro honore ſaluatoris.* *Luc. 11.*

Sic etiam, honorem ſuum nimium quantum ab impijs idololatris contaminari ac violari cernens Deus, octodecim annorum ſuſcitauit puellam, noſtram inquam Catharinam, quæ eius partes ageret, & magni Dei gloriam, ſimul & Euangelij fidem, morte ſua teſtaretur

Digitized by Google

retur ac defenderet. Puellæ igitur huius operam adhibere hic voluit, atque inde laudem nomini ſuo conſciſcere; vt quod olim cecinerat rex ille, verum eſſe comprobaret, *Ex ore infantium & lactētium perfeciſti laudem tuam, vt deſtruas inimicum & vltorem.* Senſus eſt, Quanta tua eſt ſapientia, Domine! perfectam ex ore paruulorū & vbera etiamnū ſugentium laudem tibi aſſeruiſti, vt hoc pacto aduerſarium, ac nonniſi de vltione cogitantem proſterneres, proſtratumq; penitùs deſtrueres. Vt alios conſultò taceam, proculdubio è tenera ætate, ſcientia, corde & ore pulchræ ac iuuenculæ puellæ, Catharinæ ſcilicet, illuſtrem Deus gloriam, & infinitas laudes ſibi comparauit.

Pſalm. 8.

Si pluribus ſanctę huius Virginis laudes & perfectiones ſingulares proſequi velim, finem non haberet oratio; hoc vnum duntaxat addam: ſi Holofernes copiarum Aſſyriarum princeps, oculis & pulchritudine Iudithæ cōſpecta, eiuſq; audito ſermone ineſcatus ac captus fuit, vt milites ac duces præ ſtupore extra ſe rapti ad inuicem dicerent, *Nō eſt mulier talis ſuper terram*: etiam veriſimile fit, Maxentium tyrannum, eximia virginis huius venuſtate conſpecta, & eloquentiæ illius audita vbertate & ſuauedicētia, animo ſimul & oculis captum fuiſſe, & omnes eius purpuratos ac Philoſophos regni meritò dicere, veluti extra ſe raptos, potuiſſe, ſimilem huic virgini nullam in orbe aut conſpectam, aut vſquam auditam eſſe, *Non eſt filia talis ſuper terram.*

Iudith 11.

In hoc ergo finem faciamus, auditores, hic curſum inhibeamus, & ore tacentes, cor animumq; in ſanctas ac ſublimes meditationes libremus. Cogitate ſcilicet diuinum illius ingenium, generoſum eius animum, admirabilem conſtantiam, zelum incomparabilē, aliaſq; illuſtres ſanctæ huius virginis virtutes ad animum aduocate, Chriſtiani; proponite inquam eiuſdem ſanctitatem, illius in pompa ſæculi humilitatem, in honoribus mundanis modeſtiam, & tātum opum contemptum atque abiectionem; perpendite illius pro honore diuino zelum, erga proximi ſalutē charitatem, ad idola ſubuertenda conſtantiam, denique inuictam in ſexu fragili & imbecilli fortitudinem.

Meditationes pro populo circa vitam S. Catharinæ.

Vos autem ſtudioſi, Magiſtri artium, Philoſophi, Doctores, omneſque adeò docti & facultatū periti, genibus in terram proſtratis, aperto capite, & ore deprædicabundo, patronam veſtram honoribus afficite, caput eius laurea redimite, in cathedris & in ſcholis, tam domi quàm foris, in vrbe & rure, mentis illius viuacitatem, iudicij maturitatē, memoriæ præſtantiam, animi generoſitatem, & voluntatis affectum extollite. quin & oratione tum vincta, tum ſoluta, in Vniuerſitatibus veſtris, & omnibus Collegiorum veſtrorum angulis, artiū eius humaniorum puritatem, ſcientiæ profunditatem, ſtudiorum laborem, ac doctrinæ illius fructum decantate.

Pro ſtudioſis.

At vos puellæ ac virgines, filiæfamilias, tam nobiles, quàm plebeiæ, tam genere, illuſtres quàm loco obſcuræ, cuiuſcumq; demum conditionis ac ſtatus ſitis, nolite tranſire, quin admiremini, & admirando æmulemini, & æmulando emolumētum vobis aliquod è vita moribuſq; prudentis ac cordatæ huius virginis comparetis. Conſiderate ſcilicet, quòd ipſa cùm filia eſſet Regis, & omnigenis honoribus accumulata, tempus litteris addiſcendis traduxerit, ætatem iuuenilem ac puellarem artium ſimul & virtutum ſtudio dedicarit, vt hac ratione aliquod Deo gratum ac beneplacens redderet obſequium. Perpendite, obſe-

Pro puellis.

Digitized by Google

obſecro, illius in tanta venuſtate caſtitatem, in tanta generis claritudine humilitatem, ſingularem deniq; in tantis illicijs vanitatibuſque modeſtiam. Diſpicite eiuſdem in aulicis conuerſationibus ſapientiam, in familiaribus colloquijs prudentiam, actionum omni in loco integritatem, vitæ omnibus in ſtatibus honeſtatem, animi in diſputationibus pro veritatis defenſione generoſitatem, denique inſignem in tolerando anno ætatis 18. martyrio patientiam.

Tu autem beatiſſima virgo Catharina, ſanctarum puellarum decus, martyrum gloria, prudentium Virginum miraculũ, puritatis imago, honeſtatis ſymbolum, virtutis exemplum, ſcientiarum throne, magnanimorũ ſpeculum, ſapiẽtium ſtupor, Philoſophorum magiſtra, ſtudioſorũ norma, Alexandriæ ornamẽtum, vniuerſi decus, & Eccleſiæ ſpectaculum. Tu Regis filia in terra, Regis Regum in cœlo ſponſa, puella genere & ſanguine nobilis, ſed virtute & bonis operibus nobilior: tu ô fidelis fidei noſtræ teſtis, religionis propugnatrix, Euangelij tutela, idolorũ aduerſaria, memento noſtri, Vniuerſitatibus eſto propitia, tuos in collegia omnia influxus immitte, ſcientiæ & artes vt efflorescãt præſta, ſtudioſos tui ſtudioſos honoribus auge, qui te velut vnicam caramque patronam reuerentur, & infinitas tibi quotidie benedictiones ac laudes offerunt, omnes pro viribus, ſuis in ſtudijs, ac ſumma contentione tuam diligentiã ſtudentes imitari, & in vitę ratione tuas acquirere virtutes, atque inde pertingere, vbi tu modò regnas in gloria, ad quam nos Pater, Filius, ac glorioſus Spiritus ſanctus perducere dignetur. Amen.

IN FESTO SANCTI ANDREAE APOSTOLI.

Ambulans Ieſus iuxta mare Galilææ vidit duos fratres, &c. Matth. 4.

FIGVRA.

Qvemadmodum olim in veteri lege, vti Exodi initio legere eſt, DEVS ter maximus ex AEgypti aquis paruulum Moyſen à matre expoſitum, eduxit, vt eum deinde ſuum apud Reges legatum, in tribus Iſraeliticas vicarium, decretorum ſuorum legiſlatorem, & vniuerſæ Synagogæ principem conſtitueret: ſic hodie in optabili legis gratiæ tempore, omnipotens eiuſdem Dei filius, ſed in hoc mundo incarnatus, ab aquis maris Tiberiadis, non minori miraculo, piſcatorem humilẽ, Andream nomine educit, eum vt deinde ad ſummum honorem euehat, verbi ſui prædicatorem, myſteriorum ſuorũ interpretem, Euangelij doctorem, paſſionis teſtem, denique de Eccleſiæ Principibus vnum conſtituat. Hæc porrò vocatio admirabilis eſt, cuius vt mirabilia ſingula commemorem, oculos ad cœlos Deumque conuertamus, vt inde ſubſidiũ deuocemus, ſimul ac Deiparam matrem obteſtemur, ſuas vt ne deneget ſuppetias; hanc ob rem cum Angelo eam omnes ſalutemus, dicentes, *Aue Maria*. Exod. 2.

Cer-

Digitized by Google

Amorē Dei erga homines celebrat vniuerſus orbis.

Certiſſimum, atque exploratiſſimum eſt, & experiētia quotidiana notiſſimū, Dei erga genus humanum amorem in omnibus ſemper rebus mirificè eluxiſſe, quin & ſenſibili quadam ratione creaturis etiam ſenſus expertibus cognoſcendum ſe & perſpiciendum, infinitis in rebus præbuiſſe. Si vniuerſus terrarum orbis hac ſuper re interrogaretur, & ſuum dicere teſtimonium cōpelleretur, vt quod verè ſentiret apertè fateretur; nulla in orbe creatura, qualis qualis ea demum fuerit, modò vel eſſe habeat, futura eſt, quin liberè confeſſura, & pro creatore teſtatura ſit, illius in homines affectum & extremum ac ſummum eſſe: & nulla non admirando & ſingulari quodam cum ſtupore exclamatura ſit, *Quid eſt homo, quòd memor es eius, aut filius hominis, quoniam viſitas eum*, tot in eum effuſis benedictionibus, & gratiarum affluentia? cur tanti eum facis, tanto eum affectu proſequeris?

Pſal. 8.

Vocatio Dei magni amoris indicium.

Fatendum nihilominus & agnoſcendum, in vna vocatione diuina amorem hunc potiſſimùm elucere, Deumque, homines ad ſe vocando, atque mundi turbis & occupationibus ſeuocando, quò ſuo eos dedicet cultui & obſequio, incredibilem in hoc dilectionem & amorem patefacere, cui ſimilis nullus vnquam exſtitit. Hunc per Prophetas ſuos Deus ipſe ſæpenumerò repræſentat, quin etiam queribundus & expoſtulans, *Locutus ſum*, inquit, *ad vos manè conſurgens, & loquens, & non audiſtis me.*

Hierem. 7. 11. 25 29. 35.

Exaggerans hoc ipſum Apoſtolorum maximus Petrus ſic loquitur, *Deus autē omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternam ſuam gloriam in Chriſto Ieſu.* quaſi diceret, Magnus ille animarum noſtrarum creator Deus & infinitam bonitatem ſuam, & ineffabilem amorem tum manifeſtè, & eminenti quadam ratione nobis patefecit, quando filij ſui Ieſu Chriſti incarnatione & in mundum hunc deſcenſu nos vocauit, vt regni cœleſtis hæreditatem adiremus, & gloriam æternam capeſſeremus. Eò verò amor eſt maior & eminentior, quòd eos vocet, qui vocari prorſus indigni ſunt. Teſtatur hoc ipſemet de ſe in Euangelio dicens, *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores.* Exemplum verò ſententiæ huius ſit, quòd publicanum à telonio, latronem à cruce, Paulum denique à credentium perſecutione & minis, ad ſui ſequelam euocauerit.

1. Pet. 5.

Matth. 9.

Hunc Dei in hominum vocatione amorem egregiè & ad oculum repræſentat præclara illa & ſingularis parabola Matthæi 20. in qua cordatus quidam ac prouidus paterfamilias ſummo mane ſtrato ſe corripiens exijt conducturus operarios, eoſq; in vineam ſuam miſſurus; & diuerſis quidem horis exijt, tertia, ſexta, nona & vndecima. Parabolæ huius ſenſus indicat, qua Deus erga Eccleſiam ſuam ſollicitudine afficiatur, & quo electos & prædeſtinatos, velut ſedulus quidam pater, amore proſequatur, magna eos cura & anxietate ad obſequium ſuum euocans & conducens, hos ſcilicet ſummo mane, & iam inde à mūdi exordio, vti Patriarchas; illos hora tertia, ſicut Prophetas; alios hora ſexta ac nona, vti Legiſperitos ac Sacerdotes Moſaicos; alios denique circa veſperam & hora vndecima, Apoſtolos inquā; & hæc patrisfamilias cura extremum creatoris erga creaturas ſuas affectum dilectionemque manifeſtat.

Matth. 20.

Parabola de vocatione diuina.

Quin & alio ſub ænigmate idem Dei amor & ſolicitudo in Euangelio repræſentatur. Matthæi namque cap. 22. dicitur homo Rex nuptias filio ſuo inſtituiſſe, & emiſiſſe ſeruos, vt vocarent

Matth. 22.

Digitized by Google

carent inuitatos ad nuptias: viſo ergo neminem inuitatorum ac denuo per ſeruos vocatorũ venire velle, ſeruis ait, *Ite ergo in exitus viarum, & quoſcumque*

Inſignis hominis exhibetur honos, ſi à Deo vocetur.

inueneritis, vocate ad nuptias. Eminẽtem profectò & inauditum rex ille amorem ſimul & affectus exceſſum patefecit, ad tantum dum euehit honorem (qualis eſt ad epulum regale vocari) homines viatores, nihil minus quàm de nuptijs cogitantes, claudos adhæc, cæcos, & pauperes, penitùs hac re indignos, & qui numquam vel ſpe huiuſmodi ſibi beatitudinem vel ſomniando promiſerant. Potens ille Regum Rex longè maiorem patefacit amorem, quando homines, qui nonniſi peregrini & viatores hoc in mundo ſunt, ad ſe vocat, & omnigenis ſceleribus infames ad regias beatitudinis cœleſtis nuptias inuitat.

Duo hac in parabola diligentiùs notanda occurrunt: Primùm, vocatos omnes & inuitatos adeſſe noluiſſe; vt hinc euidenter conſtet; non omnes per baptiſmum, fidem, diuinas inſpirationes, vota monaſtica ad ſalutem vocatos, ſalutis compotes fore, iuxta illam Redẽ-

Matth. 22.

ptoris hic ſententiam. *Multi ſunt vocati, pauci verò electi.* Alterum, neminem ad nuptias intromiſſum, qui nõ antè fuerit inuitatus; vt noſtram hinc diſcamus à diuina vocatione ſalutem dependere,

Rom. 9.

Non enim volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei. Salus quippe noſtra non tam à noſtra voluntate, quàm à Dei ad eamdem nos vocantis miſericordia dependet. Hanc autem propoſitionem ac doctrinam Redemptor ipſe in Euan-

Ioan 6.

gelio confirmat dicens, *Nemo poteſt venire ad me niſi Pater meus traxerit eum:* id eſt, ſalutem nemo adire poſſet, niſi Pater æternus ſuum auxilium adderet, cooperaretur, ac miſericordiã pręſtaret.

Ceterũ ſicut hęc diuina vocatio infiniti cuiuſdã amoris eſt teſtimoniũ, ita & primus effectus, & æternæ exordiũ prædeſtinationis. Teſtatur hoc ad Romanos

Vocatio diuina primus prædeſtinationis effectus

ſcribens Apoſtolus, *Quos prædeſtinauit, hos & vocauit.* In quæ verba Angelicus

Rom. 8.

D. Thomas ſic commentatur, *Primum in quo incipit impleri diuina prædeſtinatio, eſt vocatio hominis; hic eſt primus effectus diuinæ prædeſtinationis, qui ex Dei gratia, & miſericordia procedit.*

D. Tho. in ep. ad Rom.

Docet hoc ipſũ idem Apoſt. cap. mox ſequenti, *Non ex operibus, ſed ex vocante*

Rom. 9.

dictum eſt. i. nõ propter bona opera, ſed ex puro beneplacito & ſola voluntate vocantis. Hac de re pluribus & quidem eleganter agit magnus* Auguſtinus, ac pręſertim quęſt. 2. ad Simplicianum. Atque vt prædeſtinatio altum habet exordium, longéq; petitum, nempe ab æterno & ante omnia ſæcula, ſic & vocatio; vt hinc conſtet eam præcedere ac priorem eſſe hominum meritis. Sic enim de ea loquuntur Prophetæ, ac præſertim Iſaias, apud quem legere eſt, *Audite inſu-*

*Tom. 4 lib. 83. quæſt. 2.

Iſai. 49.

læ & attẽdite populi de longè Dominus ab vtero vocauit me, de vẽtre matris meæ recordatus eſt nominis mei. Sunt hæc Redẽ-

Deus ſuos vocat iam inde a matris vtero.

ptoris Ieſu verba, & ſub inſularũ illarũ longinquarum nomine Eccleſias ex omnibus terrę nationibus etiam remotiſſimis collectas alloquitur. Lõgè ſanè petita & antiqua illa eſt vocatio, quæ iam inde à matrice & vtero fit materno, inolitus ille eſt amor, & affectus inueteratus, qui iam tum, antequam eſſemus, eſſe cœpit. Vnde & per eũdem Prophetam alio loco ſimili in re loquitur Deus, *Et*

Iſaie 41.

tu Iſrael ſerue meus, Iacob quem elegi, ſemen Abraham amici mei, in quo apprehendi te ab extremis terræ & à longinquis eius vocaui te. Per illas autem diſtantias, extremitates, interualla, elongationes, mundi exordia intelligenda ſunt, vitæ initia, ſæculorum æternitates.

Huc

Digitized by Google

Huc item facit, quod eodem capite legimus. Deus namque apud populos & nationes externas de potentia ſua ac miſericordia diſceptans, has proponit quæſtiones, *Quis ſuſcitauit ab Oriente iuſtum? vocauit eum vt ſequentem ſe? Quis hæc operatus eſt & fecit, vocans generationes ab exordio? Ego Dominus, & nouiſſimus,* qui feci hæc omnia. Suſcitare iuſtum ab Oriente Sole, aut à parte mundi Orientali, eſt eum ab æterno prædeſtinare; & vocare generationes ab exordio, eſt eas iam inde ab orbis principio & primis vitæ incunabulis, ad ſalutem dirigere. Sic ſe vocatum gloriatur Apoſtolus, dum ad Galatas ſic ſcribit, *Cùm autem placuit ei, qui me ſegregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiam ſuam.*

Ibidem.

Vocatio mundo exordiente orditur.

Galat. 1.

Hinc fit, in Scripturis hominum vocationem ſæpenumerò pro electione ac prædeſtinatione ſumi, & duos illos diuinæ voluntatis actus, etſi in ſe differentes, & quoad intelligentiam noſtrā vno altero poſteriores, confundi, vnum eumdemq; putari, denique pro vno capi: adeò vt vocari, eligi, aut prædeſtinari multis in Scripturæ locis idem omninò ſint. Apud Sophoniam imprimis, qui ait, *Sanctificauit vocatos ſuos,* id eſt, quos prędeſtinauerat. & in Apocalypſi, *Quoniam Dominus Dominorum eſt, & Rex Regum; & qui cum illo ſunt, vocati & electi & fideles.*

Vocatio & electio ſæpè in Scriptura pro vna eademque re ſumuntur.

Sophon. 1.

Apoc. 17.

Notandum præterea duplicem à parte Dei vocationem eſſe; vnam efficacem, alteram ſufficientem: prima ſemper ſcopum ferit, & ſuum ſortitur effectum; non autem altera, ſed media habet ad eum conſequendum ſufficientia. Vtraque in Lothi & generorum eius vocatione comprehenſa eſt. Nam, vt Geneſeos prodit hiſtoria, Angeli generos iuſti huius verè vocarunt, inuitaruntque, vt ſe ſubducerent, atque vrbe egrederentur; at Lothum ſocerum manu arrepta egredi compulerunt, & in montes deduxerunt. Vocatio inuitatióque generis facta ad ſalutem conſequēdam potens & ſufficiens, gratiam ſufficientē; ſed coactio, violentiaque Lotho quodammodo inuito facta, vt ſe in tutum collocaret, efficacem repræſentabat. Idem omninò in parabola inuitatorum ad nuptias regales, quarum meminit Euangelium, legimus contigiſſe; ad quas alij dumtaxat ſunt inuitati, alij etiam compulſi & coacti intrare. Poſteriores imago ſunt eorum, qui per gratias efficaces vocati ſunt, & certiſſimè ſalutis compotes fiunt; priores verò eorum, qui ſufficientes ſolùm cōſequuntur, & non ſemper poſt vocationem ad finem ad quem à Deo vocantur veniunt, quia venire detrectant.

Vocatio diuina duplex.

Gen. 19.

Matth 22.

Sunt inſuper duæ aliæ vocationes; vna interior, & intus in anima agens, rectā cor inſtigationibus, motibus, & internis occultiſque inuitationibus feriens; quæ teſte Diuo Thoma, aliud non eſt, quàm quidam animi inſtinctus aut motus, per quem à Deo mouetur & inducitur ad aſſentiendum ijs, quæ ad fidem aut virtutem ſpectant. Nititur hęc illis Iſaiæ verbis, quæ iam ſuprà attulimus, *Quis ſuſcitauit ab Oriente iuſtum, & vocauit eum vt ſequeretur ſe?* Atq; huiuſmodi vocatio planè eſt neceſſaria: numquam enim ad Deum animus conuerteretur, niſi illum ipſe ad ſe conuerteret, & attraheret. Hinc in Threnis Ieremiam legimus orantem, *Conuerte nos Dominè ad te,* cor animumque noſtrum pulſando, *& conuertemur* tibi auſcultantes. Atq; hæc vocatio prædeſtinatis eſt efficax, & ſemper ad vocati ſalutem tendit.

Vocationis interioris definitio.

Iſai. 41.

Thren 5.

Alia exterior eſt, ac forinſecus proueniens,

Definitio vocationis exterioris. ueniens,& ore Prophetarum, prædicatione Apoſtolorum,ſcriptis Doctorum, & Sanctorum librorum lectione peragitur. In figuram huius rei legitur ſapientia *miſiſſe ancillas ſuas, vt vocarent ad arcem.* Prou. 9. atq; hoc modo omnes omninò mortales vocati ſunt, & vniuerſi vtriuſq; poli incolæ, audito prædicationis Apoſtolicæ ſono, Euangelioque terra marique promulgato, & per quatuor mundi angulos denuntiato, iuxta illud Pſalmographi vaticinium, *In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Pſal. 18.

Apoſtoli exterius vocati ſunt. Ceterum vocationis Apoſtolorum dignitas & excellentia in eo conſiſtit, quòd exteriori vocatione ab ipſomet Dei filio, qui admirabili quadam ratione hominum corda commouebat, vocati ſint. Sic hodie Andream Apoſtolum vnà cum Petro fratre in littore obambulans vocauit, atq; hoc Euangelio præſenti continetur, in quo legimus, *Ambulans Ieſus iuxta mare, vidit duos fratres, &c. Et dixit eis, venite poſt me.* Vt ergo ordine quodam ac methodicè tam illuſtrem materiam deducam, pro conſuetudine bipartitò diſtribuam; primò namq; S. Andreæ vitam, mores ac virtutes, deinde mortē, paſſionem ac reliquā martyrij eius ſeriem commemorabo.

Principio ergo, vt amplum hunc & ſpatioſum Apoſtoli huius præconiorū campum ingrediar, dico referente Petro Damiani Sermone, quē de S. Andrea compoſuit, in magnum eximiumq; ſancti huius viri honorem, nomen & gloriam cedere, quòd primus fuerit Chriſtianus, primus Ieſu Chriſti diſcipulus, primus etiam, qui Euāgelij iugo ſe ſubiecit, ſuo Petrum fratrem exemplo eōdem inuitans, qui reliquorum deinde Apoſtolorum factus eſt Princeps, atque vniuerſalis Eccleſiæ caput, idq; forſitan S. Andreas primus Chriſtianus. ob tam generoſum S. Andreæ actum, ac in recognitionem pietatis, fidei, zeli ac promptæ ipſius in Chriſto ſequendo, & rebus omnibus per paupertatem vōluntariam repudiandis obedientiæ. Egregia hiſtoria rem faciet manifeſtiorem.

Lyranus doctus ille ſacrarum litterarum interpres, hanc in illa Geneſeos verba, *Non auferetur ſceptrum de Iuda, ac dux de fœmore eius, donec veniat qui mittendus eſt;* Gen. 49. quæſtionem mouet, & è curioſitate quadam percontatur, cur corona Iſraël in tribum Iuda potiſſimū tranſlata ſit, & quamobrem regnum hoc nobiliſſimum, velut hæreditarium ac ſucceſſione quadam continuans, in hāc potiùs familiam quàm alias deriuatum. Auctor incognitus & Titelmannus in hæc Pſalmiſtæ verba, *Facta eſt Iudæa ſanctificatio eius*, Pſal. 113. reſpondent; quòd tribus huius duces in maris rubri vado pertranſeundo ceteris generoſiores, dū Ægypto egreſſis & in libertatē abeuntibus mare non ſine ſingulari miraculo factū eſt peruiū, primi reliquum agmen audacter anteceſſerint. Hebræorū namque traditio eſt, Moſe virgā æquor percutiente, & ipſo in duodecim diuiſiones quodammodo abeunte, Ægyptijs à tergo prementibus, montibus dextrorſum & ſiniſtrorſum imminentibus, profundis antrorſum fluctib⁹ minitātibus, omni populo contremiſcente, palpitante, & præ formidine tantùm non emoriente, adeò vt nemo iter ſternere, aut vadum iam vento areſactum tentare auderet; tandem ceteris audentiorē ac generoſiorem Aminadab, tribus Iudæ Principem, ſumpto animo, horrorē contribulium ſuorum ſpectando, & in Deū cœli ſpe coniecta, arrepto quantocyus tribus ſuæ vexillo, primum in arenas marinas ingreſſum, eoq; præeunte, reliquos contribules mox ſecutos; Traditio Hebraica. illorum

illorũ deinde exemplo reliquas tribus, turmas, ac familias mari ſe commiſiſſe. Deum autem, ob tam generoſum facinus, tribui huic benedixiſſe, ac voluiſſe, vt continua ſucceſſione de Patre in filiũ corona regni penes ſolos è Iuda natos maneret, hique ſoli regni titulo ac iure ſupremam in reliquas omnes tribus auctoritatem ac poteſtatem obtinerẽt.

Cùm omnes hiſtoriæ huius partes, & circumſtantias perpendo, ipſe mecum ſtatuo, quin & vos, ſi modò animum aduertatis, haud diffitebimini, in Andrea noſtro hęc omnia quàm exactiſſimè velut in re figurata contigiſſe. Ipſe namque, cũ primus, verbis Ieſu Chriſti, veluti olim Moyſes virga, cruce iter cœleſte reſerantis credẽs, in tribulationum vndas ſe conieciſſet, & per ſaxoſos præcipiteſque Euangelicæ doctrinæ calles ſemitam ſtrauiſſet, ceteris hoc pacto ad idẽ faciendum atq; imitandũ iam dato exemplo præeundo; mirũ videri nemini debet, ſi Eccleſiæ inſulam ac coronã, id eſt, Pontificatũ ſupremũ, de domo illius auferri noluerit, ſed in fratris ipſius, beati inquam Petri vertice manere permiſerit Deus. Hanc ſcilicet gloriã, prærogatiuam, atq; decus vniuerſæ familiæ ac poſteritati vnius viri iuſti animoſitas, virtus, atque fortitudo attulit.

Apoc. 21. Inter primos ac fundamentales tẽpli illius myſtici, quod olim vidit Ioannes, lapides, primum obtinet locum Iaſpis. Gemma hæc, vt quidem gemmarij & naturalium rerum commentatores prodidere, fortitudinis eſt & cõſtantiæ ſymbolum, quæq; obſtat, vt à quocumq; geſtatur, metu is ac formidine non cõterreatur. Hoc in Apoſtolum noſtrum mirè quadrat, licèt vel nominis eiuſdem etymologiã ac ſignificatum, vel vocationem eius ac ſortẽ, ſtatumq; intueamur. Statũ quidẽ: nam vt Iaſpis primus tẽpli huius vmbratici fundamenti lapis fuit, ita S. Andreas primus Apoſtolos reliquos inter à Chriſto Domino electus eſt & vocatus, quò primũ fundamẽtum, baſis, ac princeps Eccleſię ſuæ foret. Etymon verò: nomen enim illius cũ gemmæ huius proprietatib' optimè conuenit: Andreas enim Græca notione virilitatẽ: fortitudinem, virtutẽ ac magnanimitatẽ ſonat.

S. Andreas per Iaſpidẽ repræſentatus.

In Zachariæ Prophetia lego, quod his mirè deſeruit: *Educet lapidem primarium, & exæquabit gratiam gratiæ eius.* *Zachar. 4.* Quocumq; demũ ſenſu hæc capiantur, nullus erit proprius magis atq; accommodatior, quàm ſi ad S. Andream hæcce referamus, & in ipſo Prophetiam hanc impletã dicamus; non tam ob poteſtatẽ illi ſimul & reliquis Apoſtolis, cõmuni omnibus prærogatiua, collatam (cuius apud Ioannem meminit Redemptor dicens, *Sicut miſit me viuens Pater, & ego mitto vos:*) *Ioan. 20.* quàm ob ſingulare illud priuilegium ipſi imprimis datum, quòd in cruce pro nomine Redemptoris exſpirarit: in quo Domino ſuo ac magiſtro perſimilis fuit, eamdemq; cum illo ſortem ſubiuit: adeò vt illa Iobi verba non immeritò vſurpare ipſe queat, *Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus,* &c. *Iob 23.*

Deus Apoſtolos filio æquauit.

Et eſt profectò mirum, Deũ Apoſtolos & obſcuros piſcatores, qualis Andreas erat, filio ſuo vnigenito auctoritate poteſtateque exæquaſſe, ac velut ſocios & pares illius cõſtituiſſe. Inter omnia autem magni huius Dei arcana ac propoſita nullum detego profundius aut ſecretius, nec in operibus ipſius vllum admirabilius, quàm quòd ad orbem vniuerſum ſubigendum hominum viliſſimorum & abiectiſſimorum opera ſit vſus. Sed eſt hæc communis & incõprehenſibilis magni illius Dei procedendi ratio, qui magna ſemper & elata humilibus & obſcuris inſtrumẽtis exequitur.

Madia-

Digitized by Google

Iudic. 6. Madianitas deleturus & exciſurus cùm eſſet Iſrael, ecce tibi trecenti, imbelles & inertes ſelecti: quibus ea erat animi imbecillitas ac languor hoſtiumque tantus timor, vt ne vel in terra proſternere ſe, ſitim commodè reſtincturi, auderent, ſed ne pauliſper quidem morari auſi, manus fluentis inijcerent, atque animalium in morem aquas lamberent, vti patrijs in Antiquitatibus obſeruat Ioſephus. In quo, & per quod factum, omnipotens, velut Deus Sabaoth, hanc victoriam illuſtriorem, & glorioſiorem reddere voluit. *Lib. 10. Antiq.*

Iudith 9. Generoſa illa virago Iudith, cùm Holofernem tollere ſtatuiſſet, & iamiam illi ceruicem eſſet inciſura, corde ad Deum ſublato, & genibus in terram prouoluta, ſic orando ait, ***Erit enim hoc memoriale nominis tui, dum manus femina deiecerit eum:*** perinde ac ſi diceret: Hoc faciendo & illuſtre hoc facinus exequendo immortale nomen tuum reddes, & ad futuras generationes æterna recordatione recolendum tranſmittes, & omnes adeo orbis gentes laudem tuam celebrabunt, ac ſapientiam potentiamque obſtupeſcent, audientes ſcilicet, ad tam potentem indomitumque aduerſarium deijciendum imbellis te mulierculæ operam, dextram, animū adhibere voluiſſe. fateamur ergo & concedamus è viraginis huius verbis neceſſe eſt, Deum nomen ſuum ac laudem verè immortalitati in eo ſacraſſe, quòd ad mundum vniuerſum ſibi ſubiugandum, & potentes terræ monarchas ac Principes voci ſuæ parentes reddendos, ad rem inquam tanti momenti ac ponderis, adeoque arduam peragendam nonniſi pauperculos & duodecim tantùm piſcatores, inter quos primus vocatus eſt Andreas noſter, adhibere voluerit, illorumque dextra de vniuerſo ampliſſimos triumphos, & victorias incomparabiles mundo retulerit.

Mirum eſt Deum orbem conuertiſſe per piſcatores.

2. Reg 12. Ioabi ſapientia. Ioab Dauidicarum copiarum præfectus ac princeps, Regi quoq; ſuo fidus, & prudentia bellica inſtructiſſimus, vrbem aliquam hoſtilem iamiam armata manu inuaſurus, ad Regem ilicò nuncios miſit, rogaturus, vt in caſtra venire ocyùs ne grauaretur, obſidioni intereſſet, & loci expugnationem coràm intueretur, vt omnis victoriæ honos illi, non verò Ioabo, qui nonniſi ſubditus, cliens, ac de ducum regiorum erat numero, aſcriberetur. Hiſtoriam illam in rem præſentem ac propoſitum meū adaptans, iuſtiſſimum eſſe dico, nulli niſi ſoli Deo illuſtrem hanc Euangelij propagati victoriam aſcribere. Quocirca hoc in bello non alios adhibere voluit duces ac bellatores, quàm pauperculos piſcatores: quorum facilè primus fuit Andreas. Adeò vt Pſalmiſta Excelſi & Omnipotentis demiratus opera meritò dicere & nos poſt illum repetere poſſimus, *Excelſus Dominus, & humilia reſpicit.* & cum Iobo dicere, *Profunda fluuiorum ſcrutatus eſt oculus Domini & abſcondita produxit in lucem:* per *abſcondita* hæc, humilia, infima & viliſſima intelligit. Vti enim dynaſtas ac Principes illuſtriſſimorum donamus nomine, quòd omnium in oculis verſentur, cunctis noti ſint, ab omnibus colantur & ſuſpiciantur; ſic paruos dicimus, obſcuros eſſe & abſconditos, eò quòd quodammodo lateant abditi, & vniuerſo ſint mundo incogniti. *Pſal 137. Iob 28.*

Gen. 14. Egregiam rei huius figuram ſuggerit Geneſis. In ea ſiquidem ſcriptum eſt, Abrahamo victori à prælio (in quo trecentos & vndeuiginti vernaculos, aduerſus tres Reges potentiſſimos, qui Sodomam & Gomorrham expilauerant,

rant, nepotẽ eius Lothum in captiuitatem abduxerant, & omnem illius ſubſtantiam diripuerant, armauerat) reduci, Regem Sodomorum occurriſſe, & hac illum oratione adortum, *Da mihi animas*, quas ab inimicorum manu vindicaſti, *cetera tolle tibi*; iure enim hoc
Figura. tibi debetur. Cui Abraham generoſa quadam conſtantia & heroico rerum contemptu reſpondit, *Leuo animam meam ad Dominum Deum excelſum, poſſeſſorem cœli & terræ, quòd à filo ſubtegminis vſq; ad corrigiam caligæ, non accipiam ex omnibus quæ tua ſunt, ne dicas, Ego ditaui Abraham.*

Mundi redemptio aſſimilata Sodomitarum liberationi per Abrahamum. Cogitate, auditores, Abrahamum Patriarcham Redemptoris Chriſti imaginem fuiſſe, qui Lothum & Sodomitas ab interitu vindicauit; id eſt, iuſtos ſimul & peccatores redemit, & ad Euangelij libertatem vocauit, idq́; per ſolos ſeruos ſuos, id eſt, ignaros & ignobiles piſcatores. Sodomorum R::x mundi eſt figura, qui Ieſu Chriſto diuitiarum ac ſcientiarum arma dare potuit, ſed ipſe, velut alter Abraham, nihil omninò illius è facultatibus voluit accipere, ne quis fortè cogitaret, mundum illi in victoria comparanda & manubijs coaceruandis ſuppetias tuliſſe, itaq; de hominum redemptione ille gloriaretur. Docet hoc itidem Apoſtolus, qui rectà in
1.Cor. 2. hunc conceptum tendens, Corinthijs ſic ſcribit, *Infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia.* Quænam rei huius cauſæ? Paule, *vt non glorietur*, inquit, *omnis caro.*

Inuentiones hæ ſublimes ſunt ac minimè vulgares, ſed planè admirabiles, ac præſertim in ijs, quæ ad D. Andream ſpectant. An non enim ſublime, & prodigij propè ſimile, videre hominẽ adeò obſcurum & ignobilem, mox inter totius vniuerſi Principes cooptari? (Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram.) Pſal. 18

Supplement. Beſſai.

Pauperem ac ſimplicem piſcatorem ſtatim adeò ſublimem euehi, vt è Dei viuentis coadiutoribus, & Meſſiæ legatis vnus cõſtituatur? Hos quippe titulos ac nomina ſibi Apoſtolus vindicat, ijſque 1. Cor 7.
gloriatur dicens, *Dei adiutores ſumus.* & 2. Cor. 5.
alio loco, *Pro Chriſto legatione fungimur.* perinde ac ſi diceret: Quoſnam eſſe nos credunt homines? quamnam eſſe ſortem noſtram putant? Sciant eſſe nos coadiutores Dei, & magnos Ieſu Chriſti legatos.

An non enim inauditum quid, nouum & paradoxum, videre pauperem, ignarum, artiumq; omnium inſcientem tam ſubitò gratiæ ac ſapientiæ plenitudinem, quoad diuinorum myſteriorum reuelationem, obtinuiſſe. Teſtatur hoc, & promittit illis ipſe mundi Redẽptor Luc. 8.
apud Lucam dicens, *Vobis datum eſt noſſe* Ioan. 15.
myſterium regni Dei. Apud Ioannẽ verò ſic legimus, *Omnia quæcumq; audiui à Patre meo, nota feci vobis.* O beatos ac ter & ampliùs felices diſcipulos, qui tã doctum, ſapientem, atq; eruditũ nacti ſunt magiſtrũ, qui ſine vllo labore, pœna, aut ſtudio ipſos Doctores, & inſtãti vno facultatum omnium reddidit peritos, & quidem adeò peritos, vt profundiſſimi quiq; Philoſophi, ſcientiarumq; callentiſſimi cum ipſis collati velut vmbræ volitarint, & in omni ſciẽtiarũ genere inferiores extiterint!

Scientia & eloquentia inſignis S. Andreæ collata. Ecquod inquam miraculum, obſcurum quemdam ac triuialem, de fece populi, qualis Andreas noſter, natura meticuloſum, indiſertum, indoctum, omnibuſq́; ad cõuerſandum cũ hominibus, communicationemq́; humanã neceſſarijs dotibus deſtitutum, tanto tã ſubitò eloquentiæ torrẽte perfundi, & ea donari ſcientia, vt peccatores ad pœnitẽtiam conuertat, Philoſophis ruborem

Digitized by Google

incutiat, tyrannos percellat, & ad Euāgelium admittendum omnes orbis nationes inuitet? Pro niſi hoc omnibus in genere Apoſtolis Redemptor dicens, *Dabo vobis os & ſapientiam, cui non poterunt reſiſtere & contradicere omnes aduerſarij veſtri*: id eſt, adeò vos diſertos, doctos & peritos reddam, omnes vt vobis ceſſuri ſint, & loquentibus vobis orbis vniuerſus in dicta veſtra cōceſſurus.

Luc. 21.

S. Andreas vnus ex orbis iudicibus.

Deniq; an non ſummo ſtupore & admiratione dignū, vel auditu accipere, virum maritimæ, nauiculatoriæ ac piſcatui innutritum, vilem, ſine vllis meritis, & auctoritatis omnis expertem, ab ipſo Dei filio eligi ac ſegregari, qui de ſupremis viuorum ſimul & mortuorum iudicibus in nouiſſimo mundi die foret? Veriſſimum eſt enim, quod ipſe Redemptor, qui tunc protoprēſes futurus eſt, olim diſcipulis promiſit dicens: *In regeneratione cū ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael.*

Matth. 19.

Cur S. Andreas ab aquis vocatus.

Ad hunc honorem ac dignitatem primum omnium Andream noſtrum Saluator euexit, eumq; ab aquis & ora maritima euocauit, vt notat Euangelium, *Ambulans Ieſus iuxta mare Galilææ vidit duos fratres.* Nec verò id myſterio caruiſſe fit veriſimile. Emiſerat Pater æternus filium in mundum, vt mirabile Eccleſiæ ſuæ opus ac molimen inchoaret, vti colligere eſt ex illo Iſaiæ loco, *Poſui* inquit Pater Filio, *verba mea in ore tuo, & in vmbra manus mea protexi te vt plantes cœlos, & fundes terram.* Apoſtolos ergo ſelegit, qui primi eiuſdem lapides forent, in fundamentum nouæ huius fabricæ coaptādi. Hinc hodie eos iuxta littus & aquas colligere incipit, & præ ceteris Andream noſtrum, qui, vt primus lapis foret, ſeligitur.

Iſaie 51.

Rei huius figura ac velut augurium fuit, quòd, cùm Deus inſigni miraculo vadum Iordanis ſiccaſſet, quo tranſuadantes filij Iſrael iter in terram promiſſam commodum haberent, præceperit Ioſue, vt ſic Iſraëlitis ediceret, *Præcipe, vt tollant de medio Iordanis alueo duodecim duriſſimos lapides quos ponetis in loco caſtrorum.* & rationem iuſſi reddens mox ſubnectit, *Et quando interrogauerint vos filij veſtri, dicentes, Quid ſibi volunt lapides iſti? Reſpondebitis eis, Defecerunt aquæ Iordanis ante arcā fœderis Domini, idcirco poſiti ſunt lapides iſti, monumentum filiorum Iſrael in æternum.*

Ioſ. 4. Figura.

Ipſe Redemptor Ieſus omnibus nobis iter in cœlos patefecit, cùm hanc ob cauſam triſte paſſionis mare & amaras mortis aquas eſſet ingreſſus, quod, teſte Abacuco, inſigne fuit prodigium: *Viam feciſti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.* In operis verò adeò eximij ac prodigioſi memoriam, duodecim ingētes è medijs aquis lapides, id eſt, duodecim Apoſtoli è profundo maris huius mundi fundo ſelecti ſunt, qui rei huius teſtes ſint, futuriſq; retro generationibus in monumentū ac memoriale, teſtes inquā paſſionis Dominicæ, teſtes mundi vniuerſi redempti, teſtes noui itineris, quod in cœlū ducat, iam parati, deniq; veritatis Euangelicæ teſtes. Et notate, quemadmodum duodecim illi veteres lapides in media caſtra illati ſunt, ſic duodecim Apoſtolos in medium Eccleſiæ locū cooptatos eſſe, quę quòd caſtris & aciei ſit perſimilis, militans dicitur, & propterea *terribilis vt caſtrorum acies ordinata.*

Abacuc 3.

Ieſus Chriſtus verè eſt Angelus ille Apocalypſeos, fortis, cœlo deſcendens, nube amictus, & iride coronatus. habebat is faciem ſolis inſtar rutilantem, & pedem dextrum ſuper mare, ſiniſtrū autem

Apoc. 10.

autem ſuper terram collocabat Non vacabat ea res myſterio, vt ſcilicet ſignificaretur, è mari illum primos Apoſtolos velut primos quoſdam lapides, qui Eccleſię fundamentum forent, educturum. Pes autem dexter mari superimponitur velut alio fortior, vt hinc magnum & mirabile quod parabatur opus pateſceret, opus inquã quod ederet Deus Eccleſiæ fabricã moliendo, & à mari primos quoſq; Apoſtolos vocãdo.

Prima mundi naturalis productio ac creatio ab aquis cœpit, ſic ab iiſdem aquis noui mundi reparatio initium habuit. Rem explico; Geneſis exordium eſt, *In principio creauit Deus cœlum & terram.* & mox ſubditur, *Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas.* Eodem ſcilicet inſtanti, & prout Deus res nouas creabat, ita Spiritus Domini ſuper aquas ferebatur. Aquæ ergo initia & origines primæuæ noui fuere mundi. Sic quoque Ieſus Chriſtus ab aquis felicia Eccleſiæ ſuæ ducere exordia voluit, cùm iuxta littus ambulans maris Tiberiadis, duos conſpexit Apoſtolos, Petrum inquam & Andream, eoſque ad ſui ſequelam inuitauit. *Ambulans Ieſus iuxta mare Galilaæ vidit duos fratres*, &c.

Gen 1.

Vt de ſola Andreæ vocatione loquar, & Petri ſilentio inuoluam, cùm illam mihi repræſento, in mentem venit eius quod tertio Regũ libro ſcribitur, Ibi legitur Elias vidiſſe nubeculam è mari aſcendentem, humana ſpecie, quę deinde in ingentem verſa eſt pluuiam. Hic animos cogitationeſq; veſtras ſuſtollite allegoricorũ ſenſuum indagatores, & in S. Andreæ vocatione ſimile quid contigiſſe cogitate. Redemptor enim haud procul à mari hunc conſpicatus Apoſtolum, velut nubeculam quandam ipſum cernit, quæ deinde in magnũ doctrinæ ac ſanctitatis nimbum excreuit, vniuerſum terrarum orbẽ a præſertim ſterax Eccleſiæ ſolum humectans & irrorans.

3. Reg. 18.

Figura.

Ceterùm mox vt Andream Redemptor ad ſe vocauit, ipſe vocantem ſine vlla dilatione, nullis dum viſis miraculis, omnibuſq; valedicens rebus, ſecutus eſt: in quo ingentem erga Deũ amorem, & promptã ad iuſſa eius obedientiam patefecit. Abraham Patriarcha cùm heroicũ illud, immolationis ſcilicet proprij & vnigeniti filij ſui Deo, opus perageret, ilicò ab Angelo apparente audiuit, *Nunc cognoui quòd timeas Deum.* perinde ac ſi diceret. Agnoſcet ex hinc mundus, quo Deum amore complectaris, & quã maieſtatis eius iuſſis refragari minimè audeas. Tum ſcilicet verè noſtrum erga Deum amorem, pietatem, ac verũ timorem patefacimus, cùm illum offendere verentes, cariſſima quæq; relinquimus. Sic quoq; Redemptor ipſe apud Lucam docebat: *Niſi quis renuntiauerit omnibus quæ poßidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* S. Andreas ergo hãcce doctrinam dum ſequitur; de veris ac genuinis filij Dei diſcipulis fuit, cùm, quò ipſum ſequeretur, omnibus confeſtim ſe abdicarit. Vnde de illo ac fratre Euangeliſta, *Relictis retibus ſecuti ſunt eum.*

Magna S. Andreæ obedientia in Chriſto ſequendo.

Gen. 21.

Luc. 14.

Iudas Machabæus cũ ſuis ad conflictũ pergens hac eos antè oratione cõpellauit, & præmonuit: *Non concupiſcatis ſpolia, quia bellum contra nos eſt; ſed ſtate nunc contra inimicos veſtros & expugnate eos, & ſumetis poſtea ſpolia ſecuri.* Qua ſuos Redemptor diſcipulos oratione compellauit, ad omnibus valedicendum, ſibiq; obediendum eos exhortatus, illi Iudæ Machabæi orationi eſſe videtur perſimilis. Equidem hanc vobis repeto, fideles, vobiſque auctor ſum, vt, cùm hoſtes habeamus acerrimos, & continuum nobis noctu & inter-

1. Mach. 4.

Moralis ſenſus.

interdiu bellum, ipſumque ſanguinolentiſſimū immineat, mūdi huius rebus nos in tātum haud immiſceamus, illius manubias ac ſpolia minimè confectemur, ſed generosè nos defendamus, & aduerſarios ſuperemus, quia relata de hoſte victoria, & cōflictu egreſſi honoribus, voluptatibus, & æternis diuitijs commodè & quàm abundantiſſimè tū demum perfruemur. Si enim modò ſpolijs vos oneretis, timendum eſt, ne ijſdem poſtea excidatis, ſimul & vitæ iacturam faciatis.

Magna promptitudo S. Andreæ in Chriſto ſequendo. Glorioſus Andreas noſter diuinum hocce conſilium ſecutus, & benè monenti auſcultans, generoſa quadā mente & cōſtantia, omnia terrena vili pendit, & cuncta negligens, nullo terrenorum ſpoliorum deſiderio, Ieſum vocantē confeſtim ſequi cōſtituit, illius voci, promptiſſimè obediēs, illiuſq; ſe obſequio vnà cum fratre Petro mancipans. Huius forſitan rei ratio eſt, quòd magni in Eccleſia futuri eſſent Sacerdotes ac Præſules. In huius rei figuram iuſſit olim *Num.* 10. duas tubas argenteas conflari Deus ad milites ac duces ad caſtra cōuocandos. Hæc aūt earum inflandarum ſeruabatur ratio: ad duces ac principes euocandos nonniſi ſemel clangebatur; ſed ſi gregarij exciendi, frequentior erat clangor. Figura. Hoc diſcrimine denotabatur, Præſulē, Sacerdotem & Clericū quemlibet, qui populi ſunt anteſignani atque Eccleſiæ duces, ad primam cœli vocem, & minimam Dei inſpirationem conuaſare ſua, ad bellum ſe parare, mundo egredi, ac Redemptorē ſequi debere. Sæcularibus verò longiori & conciſiori opus eſt ſono, monitiſq; frequentioribus, vt vitiorū cœno emergant, Dei iuſſa capeſſant, obſequio illius ſe mancipent, honorēq; tueantur. Laudem hac in re meretur Andreas noſter, quòd Dei filium tam promptè vocātem ſit ſecutus, cùm nullum dum ab eo edi miraculum vidiſſet. Primum namq; quod feciſſe eū Ioannes commemorat, in Cana Galilææ cōtigit, (*Et hoc eſt primum ſignum quod fecit Ieſus*) *Ioan.* 4. Apoſtolis omnibus iam eum ſequentibus, & cultui illius adhærentibus.

Andreæ fides in Chriſto ſequēdo. Non ob hoc dumtaxat S. Andreas dignus eſt laudibus, ſed ob id præcipuè, quòd adeò citò ac promptè tantaq; generoſitate ſit ſecutus eum, quem qualis eſſet, tum ignorabat, qui ſolus per agros & ſolitudines oberrabat, nullo comitatu, diſcipulis nullis, tenui indutus veſte, facultates nullas poſſidens, ex eleēmoſynis ac donis piorum victitans, omnibus exoſus præſertim Sacerdotibus ac Synagogæ principibus inuiſus, quem vt quis ſequeretur, votū paupertatis ederet, & omnia deſereret oportebat. Deinde ipſa quam ſui ſequacibus faciebat promiſſiō, & merces quam paciſcebatur, quòd ſcilicet illos hominū faceret piſcatores, ſectatoribus occaſionem dabat cogitandi, rideri ſe ac ludibrio haberi. Nihilominus parui hæc faciens Andreas; & nihil moratus vniuerſa *relictis omnibus ſecutus eſt eum.*

Obiurgatio eorum qui vocati ſequi Chriſtum nolunt. Hoc ſcilicet in ſancto hoc Apoſtolo permagni faciendum eſt, & admirandū. Illi verò è contra vituperio digni & reprehenſione, qui, tametſi Deus tā ſæpè vocet, tot ſigna exhibeat, tot patret miracula, tam amplam ſpondeat mercedem, totmque graues incutiat minas, ipſum tamen deſerunt, illique nolunt adhæreſcere: ſed adoleſcentem Samuelem potiùs imitantur. Hic, vt è ſacra colligitur hiſtoria, à Deo de nocte vo- *1 Reg.* 1. catus, & ad vocem eius experrectus, confeſtim quidem ſtrato ſe corripit, ſe ad Heli Sacerdotem iam grandæuū & ægrientem, alio in conclaui de-

mben-

cumbentem abit; idque tertiò. Ecquæ pueri huius ſtoliditas eſt, Deo vocante, ad homines adeuntis, cùm Deum vocantem ſequi oporteret? Hoc ipſum & pluribus hodie contingit, quos Deus quotidie ad ſe vocat, ſed quoniam noctu, id eſt, tenebris & caligine vitiorum occæcati, vocantur, hinc à Deo abeunt, & ad ſeneſcentem Heli, id eſt, decrepitum ac morbidum mundum, ſe conferunt, eique ſeruire malunt, quàm Deo aut Ieſu Chriſto. Quam hominum cæcitatem deplorans Deus ſic per Ieremiam conqueritur *Et locutus ſum ad vos mane conſurgens, & loquens & non audiſtis & vocaui vos, & non reſpondiſtis.*

Ierem 7.

Inuectiua in eos qui inſpirationib' diuinis non auſcultant.

Quoties verò, eheu! peccatores ad ſe vocat Deus ille clementiſſimus, eius tamen voci non auſcultant? quot inſpirationes, quot prædicationes, quot motus interni, quot monita exteriora, quot ſecretæ inuitationes, ceu Dei voces immittuntur? has tamen omnes adeò non audiunt aut ſequuntur, vt etiam contemnant, rideant, & aduerſus bene monentem peccando inſurgant. Permulti enim aduerſus concionatores, veros Dei nuntios ac legatos ad veritatem nuntiandam emiſſos inſurgentes, ſine vllo humano intuitu, neu diuina morati iudicia, varias in ipſos irrogant iniurias, ignorantiam illis impingunt & hypocriſin, quin etiam Pſeudoprophetas nominare non verentur.

Item in eos qui concionatores explodunt.

2.Reg.10.

1.Par.19.

Dauid cognito Regem Ammonitarum Naas, quocum ſocietatem amicitiamque interim dum exagitaretur aduerſis, & à Saulis facie fugeret, inierat, fato functum eſſe; filio eius Hamnoni regni hæredi idem præſtare officium, quod ſibi olim pater, voluit, & nuncios ad illum deſtinat, tum in patris eum morte conſolaturos, tum de adepto illi regno congratulaturos. Legatorum oratione audita, Rex etiamnum adoleſcens, conſiliariorum prauorum ſuggeſtione turbatur, ſuſpicionemque concipit, non niſi explorandi cauſa hanc ad ipſum legationem Dauidem adornaſſe, ac regno ipſius inhiare: breui quippe copias ſubmiſſurum, quibus & ipſum regno pelleret, & ſibi illud vindicaret. Iuuenis ille princeps his verbis quàm leuiſſimè auſcultans, tanti regis legatos indignè admodum habet, mediam illis barbam abradi, & veſtes pube tenꝰ propè decurtari iubet, hacq; infamia notatos domum ablegat. Quo audito Dauid iratus inſignem hanc contumeliam ac ludibrium bello illato vindicare ſtatuit.

Prauum cōſilium regis Ammonitarum.

Non aliter hodie plerique nuntios ac legatos Ieſu Chriſti, Eccleſiæ ſcilicet Catholicæ Doctores & concionatores, habent, in quo, Hamnone illo barbaro atque impio ſtolidiores ſunt, inſolentiores, & deteriores. Quoniam verò præcones illi ac tubicines Euangelici nudam illis veritatem proponunt, hinc virulentas in illos ſtringunt linguas, & caninos dentes exacuunt, velut moloſſi in ipſos ſæuiunt, doctrinam illorum conuitiando; lacerant & conuellunt, famam lædunt, nomen denigrant, & vitam agendique rationem vbique quà poſſunt calumnioſè mendaciterque commaculant. Veſtes verò illis medias ac barbas præſcindunt, dicendo illos aſinos ac bardos eſſe, & mediam dictorum partem mera eſſe mendacia; alios nimirum centuplo doctiores longè ſecùs & penitùs contrarium ſentire, iter cœlum verſus non eſſe adeò cliuoſum, arduum ac difficile, neve adeò ſeuerum iudicem Deum, vt ipſi vulgò clamitant; quin imò quàm vulgò credimus, clementiorem ac benigniorem. Qui hæc con-

Deus iraſcitur ijs qui concionatores ſuos irrident.

contumelioſè iactant, & fatuis hiſce ſermonibus popello imponunt, legatis Ieſu Chriſti mediam præſecant barbam, & pube tenus veſtes ipſorum coucidunt;ſed Deus optimus maximus, quem hoc modo non mediocriter irritant, impunè eos habere non ſinet, ſeriùs aut citiùs, ſed tandem aliquando, vti de Ammonitis Dauid,vindictam depoſcet. Hæc concluſionis loco dicta ſint, quibus primæ concionis parti finem imponemus; modò ad alteram accingamur, & nonnihil de Apoſtoli huius cruce, paſſione,ac martyrio loquamur.

S. Andreas crucifixus. Refert ergo hiſtorica ſeries, ſanctum hunc Ieſu Chriſti diſcipulum, & Apoſtolorum principis Petri fratrem natu maximum, poſtquam varias peragraſſet prouincias, animas plurimas ad Deum viamq; ſalutis conuertiſſet,diuerſos adiſſet populos, ad vltimas vſque inſulas penetraſſet,& terrarum incognita attigiſſet; tam inimicum mundum vniuerſum habuiſſe, propoſitoque ſuo adeò aduerſantem, vt idololatras in eius perniciem armarit, & in vitam conſpirare coegerit. adeò vt perſequendi exagitandique antè finem illi non fecerint, quàm ad mortem raptaſſent, & in crucem egiſſent: quod mortis genus omnium eſt crudeliſſimum & atrociſſimum, ſed ſummæ ſemper conſtantiæ viriſque generoſiſſimis reſeruatum.

Iſa. 63. Huc referri queat, quod in Iſaia legimus, *Et erunt campeſtria in caulas gregum, & vallis Achor in cubile armentorum populo meo, qui requiſierunt me*. Gregibus & armentis ſuis mercedem Deus promittit, ſed diuerſam ac diſcrepantem. Greges, minorum ſunt pecudum, & animalium tenuiorum, vt ouium, agnorum, caprarum, &c. ſed armenta maiorum,vt boum, bubalorum, camelorum,equorum,& aliorum. Deus ergo minoribus animalibus loca ſpondet campeſtria, fertiles paſcuas, & campos vberes & graminoſos;id eſt, ô allegorici,vitæ tranquillitatem,conſolationum abundãtiam,gaudium ſpirituale ac ſexcẽta aliarum gratiarum genera, animabus mediocribus, & non vſq; adeò perfectis: ſed armentis & animalibus maioribus, id eſt, animabus nobilioribus & illuſtrioribus, vallem Achor, id eſt, crucem & tribulationes grauiſſimas addicit. De hac enim valle eſt in libro Ioſue ſermo, in qua ſacrilegus Achan ille à populo lapidatus eſt. Vocatur autem vallis *Achor*, id eſt, turbationis, quia cupidi huius direptoris furtum vniuerſas tribus Iſrael turbauit. Hic igitur lectus, thorus & thalam⁹ Andreæ noſtri exſtitit, qui de armentorum fuit numero, & è generoſiſſimis, quos vmquam ſol eſt intuitus, viris. Crux igitur vallis eſt Achor:qui autem in cruce quietem inueniunt, eaque lætantur,ex armentis ſunt Ieſu Chriſti, iiſque perſimiles, de quibus in Apocalypſi ſermo eſt: *Hi ſunt qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt ſtolas ſuas in ſanguine agni*. De cruce porrò venire, vti Andreas venit, & tam atrox ſubire ſupplicium, eſt de magna tribulatione venire. In hac Apoſtolus noſter delectatur, & gaudet, hoc Apoſtoli Pauli reipſa exequens, *Non ſolùm autem, ſed & gloriamur in tribulationibus*. Atque hæcce eſt conſolatio, & honor, quem confert Deus iis, quos habet cariſſimos, & qui ad perfectionem toto conatu ac ſtudio incumbunt.

Allegoria.

Ioſue 7.

Apoc. 7.

Rom. 5.

Sabali piſcis natura. Sabalus piſcis, vt quidem animalium deſcriptores memoriæ prodidere, & piſcatores tradunt, in fluminibus & aquis dulcibus oua ponit & excludit, ſed

Digitized by Google

vbi piſciculos ac fœtus excreuiſſe videt, inde eductos in mare deducit, in quo nimium quantum excreſcunt, tantæque molis fiunt, pares vt non alat oceanus. O mirabile naturæ arcanum, & ad myſterium longè admirabilius viam nobis patefaciens! Prouido huic piſci, quoad prouidentiam & electorum ſuorum directionem gubernationemque Deus ter maximus, haud diſſimilis eſt. quamdiu enim iuſti paruuli ſunt, & ad ſummas nondum virtutes perfectionesque peruenere, dulci conſolationum eos aqua fouet, ac paſcit: ſed iam grandiores effecti ac perfectiores, in vaſtum tribulationum pelagus conijciuntur, ad vallem Achor deducuntur, per crucem tranſeunt, vti Andreæ noſtro contigit, qui in cruce exſpirauit, ſuamque virtutem ac conſtantiam tam atrocis ſupplicij tolerantia conſignauit.

Inſignis honor Andreę in cruce mori, inſtar Chriſti.

Singularem hoc pacto in ſanctum hunc Apoſtolum gratiam Redemptor contulit, dum crucis ſuæ honoris illum fecit participem, idemque mortis ac ſupplicij genus illi ſecum eſſe voluit commune. Præuidiſſe hoc Sapiens videtur, ac reipſa expreſſiſſe, dum quodam ſcribit loco: *Simili pœna ſeruus cum Domino afflictus eſt, & popularis homo Regi ſimilia paſſus eſt.* Hoc in Apoſtolo noſtro certiſſimè locum habuit; cùm vt ſeruus idem cum Domino ſuo IESV CHRISTO ſubit ſupplicium, & vti ſimplex aliquis in cruce inſtar DEI filij moriendo, verè dicitur, *popularis* ac pauper *homo ſimilia* Ieſu Chriſto *Regi* regum ſupplicia ac martyrium par pertuliſſe. (*Sap. 8.*)

Vaſallus, ſi eadem qua princeps morte moriatur, conſolationem ſentit

Sanè ſi quam includit nonnullorum mors etiam probroſa gloriam; non minima ſanè ſubiecto ac famulo futura eſt conſolatio eadem poſſe emori morte, & eadem ſubire ſupplicia, quæ Dominus ac princeps. Exemplo id Phocionis fiet illuſtrius. Hic ergo cùm mortiferum manu venenum teneret, ad quod iam iniqua iudicum ſententia, in ingrata patria, erat condemnatus, læto ſe animo ad mortem parauit inſtantem, ſed qui eodem in carcere vinctus tenebatur, Tudippus nomine, plebeius homo, eodem mortis genere etiam enecandus, eam haud æquo animo tulit: ſuam enim calamitatem, ſortemque aduerſam deplorabat, querebaturque hoc ſe mortis genere iudicum ſententia intermori. cui magna conſtantia Phocion, *Num tibi ſatis eſt cum Phocione mori?* quaſi diceret, Cur tantoperè affligeris Tudippe? quid mortem adeò exhorreſcis? an non tibi perquam honorificum eſt cum Phocione viro innocentiſſimo, rebuſque geſtis clariſſimo mortem oppetere? Andreas noſter alios longè animos præferens, & eodem mortis genere quo Dominus ac Rex cœleſtis, demoriens, tanti hocce beneficium duxit, tamq; id ſibi glorioſũ ac magnificum credidit, vt lætus atque hilaris ad ſupplicij properans locum, eminus conſpectam crucem his ſalutarit verbis, *O bona crux iam diu deſiderata, & concupiſcenti animo præparata, ſecurus & gaudens venio ad te.* (*Plutarch & Eraſmus li. 4. apophth. tit. 1.*)

S. Andreæ morientis conſtantia.

Inſolens ille Aman, interrogatus ab Aſſuero Rege, ecquo afficiendus honore eſſet is, quem Rex honoratum ab omnibus vellet, non omnino præter rem reſpondit. *Homo quē Rex honorare cupit, ſedere debet ſuper equum, qui de ſella Regis eſt.* Ieſu Chriſti equus, quem aduerſus inimicos noſtros bellaturus cõſcendit, ipſa crux eſt; cùm ergo Andream eidem inſidere equo, id eſt, eamdem ſubire crucem voluerit, maximum hunc fuiſſe honorem, qui creaturę alicui cõferri (*Eſth. 6.*)

poſ-

Digitized by Google

poſſit, putandum eſt. Quàm verò illuſtres eęque plurimę in veteri Teſtamento & lege Moſaica honorem hunc præſignarunt figuræ.

Primitiæ frugum ac ſegetis ſi quando Deo offerendæ eſſent, igne eas vſtulari idem ipſe iuſſit. verba legis hæc ſunt: *Si obtuleris primitias frugum tuarum de ſpicis adhuc virentibus, torrebis igni.* Sanctus Andreas prima fuit ſpica, quæ Eccleſiæ in agro conſpecta eſt, atque, vt ſanctus ait Bernardus, *prima vocatio Saluatoris:* quapropter in cruce eum immolari oportebat; non tamen ſine igne: nam biduo ipſo in hoc cruciatu perdurans, velut alter rubus deſerti, ardentiſſimo diuini amoris incendio ardebat, non tamen adurebatur. *Leuit. 2.* *Exod. 3.*

Quàm fuit egregium ac iucundum ſpectaculum, videre Ionathæ principis armigerum, animoſitate & amore herili plenum, per montium prærupta, ac rupium inacceſſa proſerpere, indeque in hoſtes magnam longè lateque ſtragem edere, dominumque præeuntem per mille vitæ ſequi diſcrimina: tam illuſtre ac præclarum fuit, poſt aliquot ſæculorum centurias, generoſum Ieſu Chriſti diſcipulum Andream, robore alioquin & virtute repletũ, in crucis cernere montem conſcendentem, per tormentorum ſcopulos proſerpentem, in idololatras detonantem, & magno vitæ cum periculo, eodem in paſſionis bello Dominum ac Regem ſuum magna conſtantia ac generoſitate ſequentem. *1. Reg. 14.*

Redemptor in lege doctum Nathanaelem ſic eſt Ioannis 1. allocutus, *Videbitis cœlos apertos, & angelos Dei aſcendentes & deſcendentes ſuper filium hominis.* Videntur autem verba hæc ad priſcam Patriarchæ Iacobi viſionem alludere, ſed in Andrea noſtro reipſa adimpleta ſunt: videte namque, vt hodie, velut Angelus quidam, crucis ſcalam aſcendat, & ei innitentem conſpiciat Redemptorem IESVM, cœlos intueatur apertos: atq; hoc pacto figuræ verificantur, & prophetiæ complentur. *Ioan. 1.* *Gen. 28.*

Inter varia, veriſſima tamen, ſummeque admirabilia diuinæ potentiæ argumenta, hoc à Iobo velut primum ceteriſq; admirabilius recenſetur: *Extendit cœlos ſolus, & graditur ſuper fluctus maris, qui facit Arcturum, & Oriona, & hyadas, & interiora Auſtri, qui facit magna & incomprehenſibilia, & mirabilia quorum non eſt numerus.* Obſcura & inuoluta hęc verba ſunt, & aſtrologiam ac matheſin ſapiunt, quę ſanctus Gregorius expoſiturus, aliud explicationis gratia non addit, quàm, *Quid mirum quòd fecerit hæc, qui fecit omnia?* *Iob 9.* *In hæc verba.*

Verùm aliorum hoc ſuper myſterio Patrum expoſitiones peruolutans, ænigmaticis hiſce verbis maius quiddam ac ſublimius comperio Prophetam deſignare voluiſſe, puta ſpiritualem Eccleſiæ conſtructionem. Per cœlorum igitur extenſionem ſanctorum Apoſtolorum caplo martyria ac paſſiones: illi namque veri quidam ac noui ſunt cœli, quos Deus extendit. Per fluctus autem marinos Eccleſiæ intelligas perſecutiones: Arcturus verò, quod ſidus è ſeptem ſtellis, ſemper circa borealem polum verſantibus, conflatum eſt, ſeptem Spiritus ſancti dona repræſentat, Eccleſiam ſemper protegentia & auxiliantia, quæ aſſiduè quidem & numquã non exagitatur, nunquam tamen opprimitur aut mergitur; quia portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Orion & hyades aliæ ſunt ſtellæ, quæ circa autumni finem & hyemis exordia tempeſtates cauſantur, atque hæ Apoſtolos & Martyres repræſentant, aduerſus quos atro- *Inſigne myſterium explicatum.*

Digitized by Google

atrociſſimæ concitatæ ſunt procellæ & turbines tempeſtuoſiſſimi.

Apoſtoli porrò noui illi Eccleſiæ fuere cœli, de quibus cecinit olim Pſaltes, *Cœli enarrant gloriam Dei*. eò quòd per doctrinam Euangelicam vbique terrarum gloriam Dei annuntiarunt, eorumque conuerſatio planè cœleſtis erat. teſtis ille, qui de ſe ſuiſque collegis ait, *Noſtra conuerſatio in cœlis eſt*: perque cœleſtes quoſdam influxus ad vnum omnes Eccleſiam fundarunt. Hos verò cœlos tum extendit ac dilatauit Redemptor, quando eos ad Euangelium omni creaturæ prædicandum per omnes mundi angulos emiſit, dicens, *Euntes prædicate Euangelium omni creaturæ*, &c. Charitate inquam eos diffudit & extendit, vti Corinthijs ſcribit Apoſtolus, *Cor noſtrū dilatatum eſt ad vos*. Verùm inter omnes hoſce cœlos præ ceteris, duo fratres, Petrus & Andreas maximè dilatati & extenſi ſunt, cùm ille Romæ capite in terram obuerſo; hic verò Patris Achaiæ vrbe in crucem ſit actus ſub Præſide AEgea, vbi biduo in cruce hic viuus perſeuerans viginti hominum millia prædicatione ſua Chriſto lucratus eſt.

Apoſtoli noui Eccleſiæ ſunt cœli.

Pſal. 18.

Phil 3.

Marc. vlt.

2.*Cor.*6.

S. Andreas Patris crucifixus eſt.

Exclamare ergo hic iuuat, ô patientiam admirabilem! ô conſtantiam incōparabilem. Hic ergo vir magnus ad crucem condemnatus, vt ad ſupplicij locum ductus eſt, & eminus gloriæ ſuæ argumentum conſpexit, velut cygnus quidam fato vicino exultans & plaudens, eam ſalutare cœpit, & corde & ore exultabūdo exclamare, *O bona crux*, &c. In quo Pauli eſt conſtantiam & generoſitatem imitatus dicentis, *Mihi abſit gloriari niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti*. Crux igitur vnica Andreæ noſtri gloria, amor, gaudium, voluptas ac delectatio fuit. Et in ipſo non minùs quàm reliquis Apoſtolis adimpleta illa Redemptoris fuit prophetia, *Beati eritis, cùm vos oderint homines, gaudete in illa die, & exultate*. S. Andreas ergo paſſionis ſuæ die exultat & plaudit, magnaque geſtientis animi ſignificatione crucem amplectitur, & eidem ſe gratanter offert.

Gal.6.

Matth. 5.

Solet amor exſtaſes, raptuſque quoſdam extra ſtatum mentis cauſari, homineſque laboribus, tormentis ac cruciatibus inſenſibiles reddere. Figuram Geneſeos ſuppeditabit liber. Iacob Patriarcha cùm quatuordecim ipſis annis in domo Labani magna laborum & ærumnarum tolerantia, Rachelis potiundæ ſpe, ſeruum egiſſet ſtrenuum ac ſedulum, adeò illum amore & affectu captum fuiſſe tradit Scriptura, vt quatuordecim illi anni, tametſi duri ac laborioſi, pauci illi præ amoris magnitudine viderentur. Amoris ſcilicet vehementia omnem illi laborum ac ſudorum ſenſum abſtulerat. Amoris namque proprium eſt, ſenſus quodammodo ſoporare, rationis vſum tollere, iudiciū faſcinare, difficillima quæque reddere facilia ac leuia, carduos denique in flores, & abſynthia in ſaccarum conuertere.

Gen. 29.

Amor pœnas reddit inſenſibiles.

In horum omnium ſignum ipſemet Saluator ob inſignem, quo Eccleſiam ſpōſam ſuam proſequebatur, amorem, acerba illa quæ pertulit flagra, pungentes illos ſpinarum aculeos, fœtida illa ac putiſcentia ſputa, & vndantiſſimum illud ſuppliciorum paſſionis ſuæ diluuium, nonniſi guttulas eſſe aliquot dixit, atque rorulentum noctis humorem: ſponſam quippe ſuam compellans ſic loquitur, *Aperi mihi ſoror mea, quia caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium*. Per rorem hunc & guttas nocturnas, inflatiſſimos tot pœnarum ac tormentorum, quę pro nobis in mōte Cal-

Cant. 5.

Amor parua reddit illa quæ magna ſunt.

Caluariæ pertulit, torrentes, oceanos ac diluuia intelligere ſponſum pro cõperto eſt. Perſuadet ſcilicet amor, elephantes nonniſi tenues eſſe muſcas, oceanos guttas videri, montes in atomos eſſe conuerſos. Ita nempe nimius amor decipere ac faſcinare hominum mentes ſolet.

Hinc etiam viciſſim ſancta illa ſponſa, extremum & incomprehenſibilem ſponſi ſui amorem perſpectum habẽs intimeq; penetrans, paſſionem eius, nonniſi myrrhæ faſciculum ſub Cantici vocat initio, *Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi.* Cùm dicere, & quidem verè potuiſſet, quoddam ipſam myrrhæ nemus fuiſſe, id eſt, infinitum quemdam & immenſum pœnarum, tormentorum, aliarumque rerum grauium affligentiumque, quarum myrrha ſymbolum eſt, aceruum. de ijs, velut de faſciculo loquitur, ingentem ſibi proponẽs amorem, qui dolores illos adeò minuebat & deprimebat, vt quaſi vix ſentiri viderentur. Adeò vt eum ſub charitatis nomine exaggerans ſic poſtea loquatur, *Fortis eſt vt mors dilectio tua, aqua multa*, id eſt, tribulationes infinitæ, *non potuerunt extinguere charitatem*: quaſi diceret, Adeo quidem vehemens & fortis tuus eſt amor, eum vt mors expugnare nequiret: tuæque charitatis flamma ita ardens, vt omnes oceani aquæ, id eſt, quælibet perſecutiones & aduerſa mundi eam extinguere non valerent.

Cant. 1.

Cant. 8.

His robur & auctoritatem addit Apoſtolus, dum charitatem omnia ait tolerare: *Charitas omnia ſuffert*: id eſt, Amor adeò fortis, ingens ac potens eſt, vt omnia perferat, omnia perfringat, omnia exſuperet, nihil illi difficile, nihil arduum, nihil impoſſibile videatur. Idem ſapiebat & Iob, cùm erga Deum amore æſtuans dicebat, *Etſi occiderit me, ſperabo in eum.* id eſt, vitam tollat, omnes quas poteſt, afflictiones immittat, non propterea amare illum deſinam, numquam amoris nexum diſſoluam, numquam quem ſpopondi affectum exuam, illi indiuulſus adhærebo, & ab ipſo numquam ſpem meam diuellam.

1. Cor. 13.

Iob 13.

Magnum quidem eſt, atque imprimis mirabile, mortem pro Ieſu Chriſti nomine æquanimiter pati, eamque non perhorreſcere. vt & Paulus Apoſtolus id velut ſpectaculum credat mundo, angelis & hominibus exhibitum. Verũ ridendo mori patientem exultare, crucem amplecti, ad paſſionem læto animo properare, prodigij loco habendum. Hoc vni Andreæ reſeruatum eſt, qui propterea dicere non immeritò, ac potiori iure quàm olim Pſaltes, potuit, *Tãquam prodigium factus ſum multis.* ſenſus eſt: Qui meas viderũt afflictiones & aduerſa, & quo eadem animo & cõſtãtia pertuli, id velut prodigium habuere.

1. Cor. 4.

Pſal. 70.

Iob, tametſi ceu patiẽtiæ habitus exemplum, & ob ſingularem animi in aduerſis magnitudinem omnium ſtupor: in medijs tamen afflictionibus tremebundus ac velut quiritabũdus dicebat, *Neque fortitudo lapidum fortitudo mea, neque caro mea ænea eſt.* quaſi diceret: Ea tribulationum mearum eſt magnitudo, vt ad minimè eam ſentiendam, aut ſine querimonia ſubeundam, pectus quoddam marmoreum, aut præcordia ęnea neceſſaria ſint. Verùm Andreas noſter marmoris ac ferri duritiem patientiã longè vicit, dum medijs in tormentis exultat, hilari animo morti ſeſe offert, ad ſupplicia lętus properat, crucem denique mortis imaginem tanto cum honore ſalutat, dicens, *O bona crux*, &c. eamque amplexatur, & ipſam gratulabundus conſcendit.

Patientia S. Andreæ ſuperat lapidũ & æris duritiem.

Suis

Digitized by Google

Suis in ſermonibus fabulam Vlyſſis moraliter exponit D. Ambroſ. Vlyſſes enim prudẽtia ac vafritie vir ſingulari, vt quidẽ Poetæ fabulantur, quò præſentia naufragij diſcrimina & ſcopulos effugeret, & illices Sirenum cantus ſine noxa præteriret, malo nauis ſe alligari iuſſit, itaque ſe ſuoſque diſcrimini ſubduxit. Vt fabulam hanc veritate conueſtiamus, cogitemus neceſſe eſt, in medio Eccleſiæ, quæ toties naui comparatur, arborem eſſe, ſanctam inquã crucem, in quam Saluator ſemel actus, oẽs omninò mortales ab interitu vindicauit: in qua bonus latro etiam tum confixus æterni naufragij diſcrimen euitauit, & feliciter ſalutis eſt portum inuectus. In quã deinde & S. Andreas ac plurimi ſanctorum eadẽ ratione mundi huius pelagus ac fluctus ſine noxa & indẽnes euaſerũt.

Serm. 55.

Vlyſſis fabula moraliter expoſita.

Salomon huc viſus eſt alludere, cùm in libro Sapientiæ ſcribit, *Exiguo ligno credunt homines animas ſuas, & tranſeũtes mare per ratem liberati ſunt.* Scio ad litteram ſermonem eſſe de iis, qui mare nauigant, fluctuumque ac ventorum inclementiæ ſe committunt, qui interim dum in naui verſantur, nonniſi duobus à morte abſunt digitis, atq; omnis illorum vita & incolumitas nonniſi ab exiguo ligno ac tabula nauis dependet; ſed allegoricè de cruce Sapiens locutus eſt, quæ in oculis quidem infidelium exiguum ac vile lignum eſt, & peccatoribus exoſum. de quo Apoſtolus, *Verbum crucis pereuntibus quidem ſtultitia eſt. nobis Dei virtus eſt.* ſalus tamen ac liberatio in paruo hoc ligno peragitur, ſuas omnis illi mundus credit animas, & ſine illo ſalutem nemo ac ſoſpitatem in Eccleſiæ agens naui, & procelloſum mũdi huius mare enauigans, conſequi poteſt.

Sap. 4.

1. Cor. 1.

Exiguo hoc in tigillo ſoſpes enatauit D. Andreas, tantum eſt in eo honorem conſecutus, & martyrij laureã adeptus. Ad vile & contemptibile hoc lignum tanto gaudio aſpirauit, hoc ipſum tãto honore eſt proſecutus, hoc deniq; tanto cum affectu ſalutãdo exclamauit, *O bona crux!* ô ſancta, ac ſacra crux, crux planè regia, crux arborum omnium regina, quod rubus, olim in arborum regẽ delectus, liquidò figurauit. *O bona crux,* crux venerabilis & adorabilis! antea quidem formidabilis & terribilis eras, ſed te IeſusChriſtus modò bonã, illuſtrẽ, ſanctã & admirabilẽ reddidit. Huius rei figura fuit virga illa Moſis, quæ in terram abiecta in ſerpentem mutabatur, ſed à Moſe iterum recepta in priſtinam redibat formam. Profectò crux maleficorum ſupplicio deſtinata, atq; ita velut profana in terram inter reos abiecta, maledictũ quid erat & ignominioſum; ſed Ieſu Chriſto dum inſeruiuit, & in manus magni illius Prophetarum Regis recepta eſt, illuſtre quid, ſanctum, glorioſum, ac diuinum facta eſt.

Iudic. 9.

Exod. 4.

Hic ergo exitus, mors, paſſio, ac glorioſum ſanctiſſimi Apoſtoli huius fuit martyrium: hæc patientia & ineſtimabilis S. Andreæ generoſitas. Conſiderate eum obſecro, Chriſtiani, in crucem actum, ac biduo in eadem viuẽtem. Perpendite (vt taceam ſupplicij grauitatem) pœnarum longitudinem, dolorum continuationem, martyrij durationem, & quomodo hocce mors eum biduo oppugnet ac lãcinet, nulla indulta noctu aut interdiu requie, tandemque violenter cogat occumbere. Cogitate, cariſſimi, illius interim dum corpus tormẽtis exhauritur ac ſuccumbit, animum tamen eodem tempore animabus conuertendis incumbere. Audiſſetis ſcilicet illũ è media cruce, veluti è cathe-

S. Andreæ prædicatio in cruce.

thedra doctorali, toto tẽpore verbũ Dei prædicantem, veritate Euangelica infideles imbuentem, idololatrarum errores ac ſuperſtitiones coarguentem, Dei vnitatem rationibus naturalibus aſtruentem, familiaribus verbis & cum ratione congruentibus ſalutis iter oſtendentem, horrendis peccatores obduratos minis percellentem, ac ſpe & mercede certiſſima fideles & pœnitentes conſolantem.

Sed quando ô beate Apoſtole, ô glorioſe & triũphans martyr, in hac te cruce contemplor, videre mihi aliquem ex illis Angelis videor, quos Iacob in ſcala illa myſtica in cœlum aſcendentes conſpexit. Sed in hoc quàm
Matth. 16. perfectiſſimè te adimpleſſe comperio illud Saluatoris conſilium, *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Tu etenim verè primus omnium temetipſum abnegaſti, crucem tuam ſuſtuliſti, non vti Simon ille Cyrenenſis, qui eam quidem vnà cum Redemptore portauit, ſed in illa non exſpirauit; ſed eam ipſe & geſtaſti, & in eadem mortuus es, ac filium Dei ſecutus. Secutus es inquam vocantem, vt venires poſt ipſum, atq; è piſcium piſcatore hominũ fieres piſcator. Secutus es quoque exemplo ac vitæ imitatione, paupertatis votum edendo, vnicam charitatem reſpirando, mundi vanitatem pedibus proterendo, terrena omnia contemnendo, & ſolã Patris cœleſtis gloriam ſpectando. Toto etiam vitæ tempore eum ſecutus es, eius partibus adhæreſcens, cultui obſequioq; illius te dedicans, ſacramenta eiuſdem adminiſtrans, Euangelium annuntians, diuinitatem propugnans, Eccleſiæ dilatationi incumbens, deq; vita illius ac miraculis vbiq; terrarum teſtimonium reddens. Secutus es deniq; illũ in morte, eadem cum ipſo morte occũbendo, eamdem crucem tolerãdo, idem ſubeundo ſupplicium, eamdem patiendo infamiam, iiſdem denique tormentis te exponendo. Feliciter tandem poſt hæc omnia ſecutus es, velut dominum fidelis famulus, vt ducem generoſus miles, vt principem ſupplex cliens, ceu paſtorem innocens ouicula, vt gubernatorem ſapiens diſcipulus, ſecutus inquam ad laborem, ad pœnam, & crucem in hoc quidem mũdo, ſed in altero ad gloriam, ad requiẽ, ad felicitatem ſempiternam; ad quam nos Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus perducere dignetur. Amen.

IN FESTO
SANCTI NICOLAI
CONFESSORIS.

Homo quidam peregrè proficiſcens, vocauit ſeruos ſuos, &c. Matth. 25.

FIGVRA.

IOB Propheta iuſtitiam olim ſuam ſine vlla tamen vanitate deprædicans, bona opera ſua exaggerans, virtutes exaltans, & aduerſus calumniantium inſolentiam ac tela, integritatis ac innocentiæ ſuæ honorem propugnans, inter alia, velut primaria virtutis ſuæ argumenta ac ſigna manifeſtiſſima, miſericordiæ, quæ toto vitæ exercuerat tempore, opera producebat,

Iob 29. bat, dicebatque, *Oculus fui cæco, pes fui claudo & pater eram pauperum.* alio verò loco etiam ampliùs, *Ab infantia creuit mecum miſeratio.* quaſi diceret: Iam
Iob 31. inde à primis annis, quantum excreſcebam ætate, tantum eademque menſura mecum aſſurgebat charitas & miſericordia. Quidquid ſanctus hic vir, non ſine modeſtia tamen, in ſe ac de ſe prædicauit, non minùs nos de Nicolao quodam repetere poſſumus. Nam eadem chariſmata ſpiritualia, quæ in illius Prophetæ vita eluxere, non minùs perfecta ac vera in huius Epiſcopatu dignitateque comparuerunt. Reuera enim non minùs quàm priſcus ille Iobus oculus ac fax fuit cœco, ignorantes docendo, verbum Dei annunciando, animaſq; ad ſalutem exciendo. Baculus etiam claudis, cùm egenis auxiliatus, afflictos conſolatus eſt, errantes in rectam ſemitam reuocauit, & imbecilles ſua miſericordia ſuſtentauit. Verè quoque pauperum fuit Pater, de ſuis eos facultatibus alendo, orphanos tuendo, puellas ob inopiam de caſtitate periclitantes nuptui tradendo, & alia ſexcenta charitatis ac miſericordiæ opera actitando. Hæc illum virtus iam inde à pueritia comitata eſt: nam etiamnum puer tribus quothebdomadis vicibus ieiunans, ab vberibus ac lacte materno abſtinebat; & prout annis & corpore excreuit, ita ſancta hæc virtus cum alijs plurimis, in ipſo ſuum ſumpſit incrementum, auxit, & increuit: Nullus vt vir eo aut ſanctior, aut Præſul dignior vmquam extiterit. Equidem illius vobis hodierna die vitam deſcribere, ſuiſque ipſum expreſſum coloribus proponere decreui. A precibus ergo auſpicemur, ac glorioſiſſimam precemur matrem, ſuo nobis vt auxilietur ſubſidio ſalutationem illam ſacram ab Angelo primùm prolatam illi dedicantes: *Aue Maria.*

Non adeò noxium ac periculoſum eſt diuinis carere beneficijs, quàm ijſdem iam acceptis malè vti, eadem ad benefactorem ſuum oppugnandum conuertere, ſuamq; hoc pacto ingratitudinem teſtari. Quid enim profuerit, cœleſtibus donis & chariſmatibus cumulari, ſi in tuum ea commodum non conuertas, ſed ijſdem abutaris? hoc ſcilicet diuinam maieſtatem infinitè offendit. Hinc Nathan Propheta, Regem Dauidem ob commiſſa ſcelera verbis caſtigaturus, ante omnia donorum acceptorum ac gratiarum diuinarum abuſum, & poſt recepta tot tantaque à tam liberali dextera beneficia ingratitudinẽ opprobrauit dicens, *Hæc dicit Dominus Deus Iſrael, Ego vnxi te in Regem ſuper Iſrael. & ego erui te de manu Saul. & dedi tibi domum Domini tui. & vxores Domini tui in ſinu tuo, dediq́, tibi domum Iſrael & Iuda; & ſi pauca ſunt iſta, adijciam tibi multò maiora.* perinde ac ſi diceret: Tantos in te Deus fauores accumulauit, totque ſibi te beneficijs deuinxit, & tu ijſdem malè es vſus; & quæ tibi eius colendi, honorandi, obſequendi eſſe debebant inſtrumentum & occaſio; inde ad eumdem oppugnandum arma ac tela deprompſiſti: quod profectò inſignis eſt ingratitudinis nota, quin & graue peccatum.

Dei donis abuti noxæ inſignem includit.

2. Reg 12.

Hinc & Ezechiel Propheta primi Angeli apoſtatæ ruinam atque peccatum exaggerans, in primis illi obijcit gratias ac perfectiones, quas iã receperat, & quibus malè vtens, omnem honorem ſuum, gloriam ac dignitatem amiſerat. Sic autem loquitur, *Quomodo cecidiſti Lucifer, qui manè oriebaris; in medio lapidum ignitorum ambulaſti?* quaſi ſic exprobraſſet: Qui fieri poteſt, Lucifer, te,

Ezech. 28.

Lucifer diuinis gratijs abuſus periit.

qui inter Angelos non ſecùs atque inter ſtellas ſol fulgebas; qui iam inde à primo creationis tuæ momento tanta cum excellentia ac decore exoriebaris; in quem inter reliquas creaturas, tot perfectionum contulerat Deus chariſsimate, te inquam, ſpirituũ cœleſtium principem, omnipotentis Dei dexteræ opus primarium ac princeps, totius vniuerſi miraculum, tam turpi ac miſera ruina cecidiſſe, tã fœdè fœlici ſorte tua excidiſſe, tam ſtolidè lapſum te tuum procuraſſe, tot denique gratijs acceptis malè vſum eſſe? Satiùs longè fuiſſet numquam te haſce à diuina munificentia accepiſſe.

Apoſtolorum Princeps hac ſuper re ſuam proferens ſententiam, & illorum coarguens ingratitudinem, qui fidei ſemel accepto dono, in turpe apoſtaſeos crimen turpiter prolabuntur, hæc ſcribit, *Melius erat illis non cognoſcere viam iuſtitiæ, quàm poſt agnitionem retrorſum reuerti.* quaſi dicere velit, multò eſſe ſatiùs nullas à Deo accipere gratias, quàm ijs receptis abuti, & poſt beneficia ingratum ſe exhibere.

2. Petr. 2.

Noxium eſt gratijs Dei abuti.

Leuit. 11.

Rei huius hieroglyphicum è ſacris litteris hoc eſto. inter alias aues velut immundas & ſacrificio eſuique ineptas ſtruthio connumeratur. Aliam huius reprobationis cauſam non reperio, quã quòd auis hæc, licèt ingentes à Deo alas, quin & inſignes ac decoras pennas receperit, ijſdem tamen vti nequaquam norit, imo vix volitet, ſed inſtar quadrupedis in terra ſemper commoretur.

Admirabile hoc myſterium, ac ſignũ eſt euidentiſſimum, eos inter reliquos mortales à Deo reijci ac reprobari, qui diuinis beneficijs velut fulgidis quibuſdã plumis onuſti, (quorum adminiculo ſublimè euolare, cœleſtia inquirere, ad perfectionem tendere eos oportebat) ſemper tamen velut vaſta & craſſa quędam animalia in terra reſident, & pernici illo alarum vti remigio neſciunt: quod profectò deplorandum eſt, ac miſeriarum omnium longè miſerrima.

Dei abuti donis ſignũ eſt reprobationis.

Teſtatur hoc ipſum & Sapiens, quem quæſo loquentem audite; *Eſt & aliud malum,* inquit, *quod vidi ſub ſole; vir cui dedit Deus diuitias & ſubſtantiam, & honorem, & nihil deeſt animæ ſuæ ex omnibus quæ deſiderat, nec tribuit ei poteſtatẽ, vt comedat ex eo; hoc vanitas & miſeria magna eſt.* Huic porrò perſimilis is eſt, cui plurimum Deus contulit gratiæ, & in quem maximas effudit perfectiones; iuſto tamen Dei iudicio, ita nimirum peccatis exigentibus, excellens hoc illi denegat auxilium, eidem vt queat ad animæ ſalutem cooperari: vnde fit, hæc illi plùs obeſſe beneficia quàm prodeſſe.

Eccleſ. 6.

Miſerum eſt neſcire vti gratijs à Deo acceptis.

Sciamus igitur, quidquid à Deo recipimus cùm temporale, tum ſpirituale, quod ſub talentorum nomine Scriptura exprimit, idcirco nobis donari, vt eodem negotiemur, fructum ac fœnus ex illo colligamus, æternaque pro eodem naciſcamur. De omnibus porrò reddenda eſt ratio aliquando, vt ſcilicet manifeſtum fiat, num ad Dei gloriam, animæque ſalutem acceptis beneficijs vſi ſimus. Quò autem gratiarum futurus eſt numerus ac cumulus maior, eò & ratio reddenda erit exactior, & diligentiùs inquiretur; ſi modò illud Gregorij Magni verum ſit, *Cùm creſcunt dona, rationes etiam creſcunt donorum* in diuinæ iuſtitiæ tribunali reddendæ. Adeo vt quodcumq; à Deo accipimus, in magnos rationum eiuſdem libros relatum & inſcriptum ſit, donec ſcilicet rogemur, quo acceptis modo vſi ſimus, ac donec illa venerit dies, qua de omnib⁹ exactiſ-

Reddenda ratio pro omnibus quas à Deo recepimus gratias.

Homil. 9.

ſima

Digitized by Google

ſima re ideđa erit ratio. Ah hominũ cæcitas ac caligo, de hiſce reb⁹ minimè cogitantiũ! ò fatuitas nimis ah deplorāda!

Simile. Sunt hoc ipſo tēpore, quo hęc loquor, permulti in aula optimates ac palatini, qui, præter naturale omnibus quo Regi ſubijciuntur debitum, inſuper ob exhibitam beneuolentiam, aut accepta beneficia ſingulari quadam ratione illi obligati ſunt; hi quidem ob collatos iā reipſa honores ac dignitates obtentas, illi verò quòd eaſdem aut etiam maiores à Rege ſperent. at ſi Regia Maieſtas tam curioſè atque exactè inquireret, quo vitam inſtituant modo, & quid rerum fiat, vt ſingulis commentarienſem ſcribamq́; ſingillatim daret fidiſſimum, qui omnia illorum verba, facta, & quomodo Regijs donis ac beneficijs vtātur, ſcripto quàm diligētiſſimè cōmitteret, vt Rex poſtea euolutis libris, & ſingulis inſpectis agnoſceret, quid quiſque promereretur aut pręmij aut ſupplicij (vti *Eſth. 6.* Aſſuerum Regem feciſſe conſtat, qui inſomnes traducebat noctes, & regni annales & monumenta vetera peruolutabat, vt qui in Regiam peccaſſent maieſtatem, aut aliquod illi præſtitiſſent obſequiũ, perſpectos & cognitos haberet, ſic namq; hiſtoria Eſther prodidit.) ſi hoc inquā hodie hiſce in regnis obſeruaretur, quo in metu palatini ſinguli verſarētur; quàm metuerent cōmittere quidpiā, quod Regē vel facto vel verbo offenderet? omnes verò contremiſcerēt quoties loquendũ eſſet, & quoties quid agendũ, ne regi id forſitan diſpliceret.

Omnia noſtra opera, verba, cogitationes notantur. Audite, Chriſtiani, quę dicturus ſum, & ſimilitudinis huius applicationē adaptationemque perpendite. Quotquot ſumus, plurima munifica Dei dextra munera recipimus, quin maiora etiam adepturos nos ſperamus, beatitudinem ſcilicet & gloriā ſempiternā; ſed quiſq; noſtrũ ad latus ſcribam habet fidiſſimũ ac diligentiſſimum, qui nocte dieq; oēs actiones, verba, quin & abditiſſimas quaſq; cogitationes connotat ac cōſcribit, vt Deus eadem videat & cognoſcat. In huius rei figurā vidiſſe ſe ait Ezechiel *Ezech. 9.* hominē lineis veſtitum, atramentariũ ſcriptoris ad renes habentem. Certũ eſt autē habere nos indiuulſos & aſſiduos quoſdam comites, Angelum cuſtodem ſcilicet ac dæmonem, qui quidquid agimus, explorant & inſpiciunt; ille bonũ, hic prauum, vt deinde ad Deum cuncta referant, tametſi aliunde ea ſatis perſpecta & explorata habeat: omnia namq; is nouit & pro comperto tenet.

Hanc ob cauſam libri etiam aliquando aperientur, examen peragetur, & rationes quā exactiſſimè inſtituentur. Teſtatur hoc in Apocalypſi ſua Ioannes *Apoc 20.* dicens, *Aperti ſunt libri, & iudicati ſunt mortui, ex his quæ ſcripta erant in libris.* Repræſentatur hoc ipſum & in Euāgelio hodierno ſub talētorum datorũ parabola, in quo dicitur, *Homo quidā peregrè proficiſcens vocauit ſeruos ſuos.* quod in feſtiuitate S. Nicolai legendũ pręſcribit Eccleſia. circa quod, vt quid veſtro palato gratũ ac ſapidũ afferā, primò parabolæ huius ſenſum tangam, deinde in ſancti huius Confeſſoris laudes dilabar: ſi modò patiētes ac benignas præbeatis aures, iucunda ac placentia audietis.

Quod ad primũ ſpectat, Textus Euangelij refert hominem quemdam, iam longinquam inſtituturum profectionem, & iam in procinctu propè verſantē, ſeruos ad ſe ſuos euocaſſe, ijſq́; bona ad negotiandũ tradidiſſe, vt inde lucrũ interim dum ipſe domo abeſſet, colligerent; ſed iam ab itinere reducem, rationē ab ijs expenſorum petijſſe. Si hominē hunc intus & in cute perſpexerimus, & penitiùs conſiderauerimus, oēs *Explicatio parabolæ talentorũ.*

Digitized by Google

eum vt Ieſum Chriſtum Redemptorem habebimus, qui aſcenſionis ſuæ die, longè peregrinatum abijt, in cœlum conſcendendo, cùm ſuas antè ſeruis facultates diſpertiſſet, at in ſupremo iudicij die redibit rationem ab ijſdem petiturus. Per ſeruos autem hos plerique Patrum Prælatos ac Doctores intelligunt, eò quòd bonus ille Dominus diuerſa illis talenta concredidit, id eſt, his maiorem, illis minorem ad prædicandum Euangelium, Scripturas exponendas, atque animarum ſalutem procurandam, gratiam. Hæc Origenis eſt expoſitio, quin & Ioannis Chryſoſtomi, Hieronymi, Ven. Bedæ, Euthymij, Theophylacti, Ambroſij ∴ & aliorum plurimorum.

In cap. 19. Lucæ.

Explicatio talentorum Euangelicorum.

Ceterum circa talenta & bona, quæ diuerſimodè Deus effundere in homines conſueuit, non eadem omnium eſt opinio; Nam varij variè ſentiunt; hi vno, illi alio exponunt modo. S. Ambroſius ſuam præ alijs afferens ſententiam, per hæc talenta rationem intelligit naturalem; quæ dum ritè excolitur, & ea homo rectè vtitur, promeretur, vt naturæ inſuper addatur gratia, id eſt, maiora in illum talenta & plura conferantur, eiuſque conditio locupletetur. Auctor operis imperfecti talẽtis his diuerſis deſignari vult officia, munia, ac dignitates Eccleſiaſticas, Epiſcopatus ſcilicet, Abbatias, Prioratus, Diaconatus ac Sacerdotium. S. Hieronymus ac Beda in ſingularem abeuntes opinionẽ, ſenſus humanos ac facultates naturales hic adumbrari credunt. Iuſtinus, Origenes, S. Hilarius, Chryſoſtomus, Theophylactus in vnam opinionem conſpirantes, Euangelium ac verbum Dei, Doctoribus ac Prælatis Eccleſiaſticis concreditum, vt Eccleſiæ ipſum prædicent atq; exponãt, per talenta data accipiũt.

Hom. 55.

Alia talentorum expoſitio.

Alij hiſce opinionibus non aſſentientes, & aliam ſingillatim ſtatuentes, ac velut latiùs ſeſe diffundentes, generaliùs rem exponunt, ac per talenta gratias omnes *gratis datas* vulgò nuncupatas interpretantur. Noſtis enim, doctiores, in ſcholis duo tradi gratiarum genera; ſunt enim aliæ, gratiæ gratum facientes, aliæ verò gratis datæ. Hi nonniſi de poſtremis loquuntur. Sunt & alij denique longiùs abeuntes, qui de omni genere donorum aut gratiarum, quæ à Deo dari hominibus ſolent, vt à parte ſua operantes & laborantes eadem multiplicent, nec eadem terrâ defodiant, id eſt, fructus & fœnoris experta eadem eſſe non ſinant, intelligunt.

Duo gratiarum genera.

Omnes non ſimiliter gratiæ Dei cooperãtur.

Ceterùm hac ipſa parabola oſtendere Seruator voluit non omnes æqualiter diuinæ gratiæ cooperari, non æquali ſingulos paſſu procedere, nec inſpirationibus atque vocationibus ſibi factis eadem omnes ratione reſpondere: alios quippe in hoc eſſe diligentiores, alios lentiores ac languidiores. Duo tamen in hac talentorum diuiſione ac diſtributione in primis obſeruanda ſunt. Primùm; Dominum ſeruos omnes ad ſe euocaſſe, ac ſelegiſſe de numero, quos volebat, iiſque ſuas ipſum facultates diſtribuiſſe; neminem verò ſeruorum vltrò ſe obtuliſſe aut ingeſſiſſe, neminem talenta ſpontè accepiſſe aut abſtuliſſe. Vnde inferamus licet, eos qui legitimè vocati non ſunt, ſed ambitione acti, vanitate ebrij, aut alia quapiã inordinata cupiditate ineſcati ſeipſos intrudunt atque offerunt, in Paſtores aut Eccleſię Doctores admittendos non eſſe, ſed planè ac verè vt hæreticos habendos.

Qui ſine miſſione prædicant ſunt hæretici.

Hinc inſuper diſcimus, quicumque à Ieſu Chriſti manu honores, bona, gradus, di-

dus, dignitateſue non recipiunt, ſed eas ſtudio petunt, ſumma contentione ambiunt, & quàm enixiſſimè & efflictiſſimè iiſdem inhiant, veros Ieſu Chriſti ſeruos non eſſe, ſed fures ac latrones. Hanc ob cauſam non immeritò filij Zebedæi, quàm ardentiſſimè honorem à Redemptore, & primas in regno eiuſdem cathedras contendentes, ab ipſo audiuere, *Neſcitis quid petatis*; petitio veſtra indecens eſt, ambitio inordinata, ac ratio excæcata. Quæ omnia ſugillans Apoſtolus in Epiſtola ad Hebræos ſic ſcribit, *Nec quiſquam ſibi aſſumit honorem, ſed qui vocatur à Deo tamquam Aaron.*

Matth.10.

Hebr. 5.

Ethnici ambitionem exoſam habebant.

Erat & Ethnicis ambitio omnis exoſa; honorumque ſitim ac ſtudium nimium quantum deteſtabantur. Imperator enim Traianus, ad Imperium euectus, vt omnibus palàm faceret, non ambitione ſe aut artibus illicitis hominum que commendatione, ſed ſola deorum voluntate ac nutu in Imperatorem aſſumptum eſſe; numiſmatis quoddam genus vulgauit, quod dextrorſum eius nomen, ſiniſtrorſum verò Iouem referebat, ſceptrum illi aquilæ miniſterio offerentem. Declarabat ſcilicet hac imagine, à ſummo ſe Deorum Imperio Romano admotum fuiſſe, cùm aquila auium regina ſymbolum ſit Imperij, quam ſuis etiam in vexillis Romani præferebant.

Si apud Ethnicos ea viguit modeſtia, vt ſuam ad munera, dignitatem, honores vocationem electionemque vni cœlo aſcriberent, & omnem ambitum, petitionem, ſtudium, ac prenſationem, quæ honorum in conſectatione adhiberi ſolent, tantoperè exoſa habuerũt: Chriſtianis ſanè magis ea res cordi eſſe debet, & magis obſeruanda. Et profectò quicumque ſancto hoc dicitur nomine, in omnibus rebus ſuis cœlum conſulat antè oportet, diuina decreta directionemque in omnibus ſequatur, terram ac terrenos ſemper vt ſuſpectos habeat; honores, ſtatus, officia ac beneficia cœlitùs & à Spiritus ſancti denominatione, non verò ab artibus & hominum prenſatione exſpectet. Quid enim nobis opus ſit, nouit Deus, meritaq; noſtra quouſq; ſe extendant ac quanta ſint, perſpectum habet meliùs quàm mũdus: ſæpe namq; reijcit ac reprobat, quos mundus promouere ſtudet; & contrà quos hic deprimere atq; in ordinem redigere contendit, ſæpenumerò ipſe euehit. Teſtatur hoc apertè Pſaltes, dicens, *lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli: à Domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris.* Et ſanè multoties fieri videmus, vt quos mundus, & magnates honoribus ac dignitatibus ineptos exiſtimant, hos ipſe Deus, merita ipſorum ac dotes penitiùs intuens, lapides angulares tam in ſtatu politico quàm ſacro conſtituat, alios, vt Ioſephos ac Dauides, ad regnorum gubernacula; alios, vt Aarones ac Moyſes, ad Eccleſiæ regimen aſſumendo.

Homo à Deo, non ab hominibus electionem & honorem exſpectet.

Pſal.117.

Deus euehit quos mũdus deprimit.

Accipienda igitur à Domini manu talenta ſunt, non verò contentioſè emendicanda, cùm parabola hominem hunc in ſeruos facultates diſtribuiſſe doceat: *Et vocauit ſeruos, & tradidit eis talenta.* Primò ſcilicet ad ſe euocauit, dein euocatis talenta concredidit. A Deo ergo euectionem ac bonum tuum exſpecta, quiſquis es, ipſum obſecra, vt ſtatum tibi, beneficium, ac dignitatem illam det, quam & ſuo honori & animæ tuæ ſaluti expedire cognouerit. Quidquid enim ille tibi daturus eſt, maximè tibi expediet ac conducet: nam qui videt & intuetur omnia, quiq;

A Deo ſtatus ac beneficia petenda.

Eccl. 23. cuncta comperta habet, nouit ſimul quid tibi ſit neceſſarium. Audi quid hac ſuper re ſentiat Eccleſiaſticus; *Oculi Domini*, inquit, *multò lucidiores ſunt ſuper ſolem, circumſpicientes omnes vias hominum, & profundum abyſſi.* circumſpicit inquam *omnes hominum vias*, quoniam perfectiſſimè & opera & verba & cogitationes ipſorum, quæ ſunt illorum velut viæ, cognoſcit. *Profundum* etiam *abyſſi*; nouit quippe arcana omnia deſideria, intentiones, propoſita, cogitationes intimas, & abditiſſima quæque molimina in cordis fibris latentia, quæ profundiſſima quædam abyſſus ſunt; quam præter Deum nemo alius ingenij ſui bolide attingere valet, nedum cognoſcere: nam ſcrutatur ipſe corda & renes. Nouit rurſus *vias omnes*, eò quòd omnes vocationes, ſtatus, occupationes, officia, beneficia, dignitates, regna, imperia, quæ regiæ quædam ac patentes viæ ſunt, per quas homines ambulant, & in quibus, quamdiu in hoc mundo agunt, commorantur ac detinentur, exactiſſimè perſpectas habeat. Harum ergo viarum ſi quam eius nutu vel decreto ingrediamur, errare aut declinare in præcipitia non poſſumus, ſed ſi ſponte noſtra & impulſu proprio inire aliquam voluerimus, errandi periculum ſubeſt.

Deus nouit vias hominis.

Simile. Rem manifeſtiori explico ſimilitudine: Contingit non rarò, vt viator per regionem incognitam iter faciens, in varias ſimul incidat vias, diuerſa ad loca deducentes; quarum hæc illorſum, illa iſtorſum; hæc dextrorſum, illa ſiniſtrorſum, alia quoque diametraliter ac rectà ferat. Anceps viator ac dubitabundus quò ſe vertat neſcit, quod eligat iter ignorat, ne erret ac deuiet metuit. Viarum capita atque introitus dumtaxat videt, ſed earum medium, fines, exitus cernere nequit; hinc ſæpe, relicto recto, deuium iter ingreditur. Erroris ergo & deceptionis cauſa eſt, quòd omnem quàm latè patet viam cernere coràm nequeat. Huc referas, quod in Prouerbijs ſuis ait Sapiens, *Eſt via*, inquit, *quæ videtur homini iuſta, nouiſſima autem eius ducunt ad mortem.* Ad eumdem planè modum in officijs, dignitatibus ac ſtatibus ineundis contingit: perſæpè namque homines ignari, quam conditionem arripiant, aut cui muneri ſe dedant, (eò quòd exitus & nouiſſima ipſorum ignorent) turpiſſimè impingunt, errant, ac falluntur, & damno ſæpè ſuo ſtatum eligentes, peſſimum deligunt, atque optimum repudiant. Hic ſe ſtatui applicare vult Eccleſiaſtico, qui ſi in mundo maneret, longè ſatiùs foret: ille reipublicæ præſidens & publica adminiſtrans munera, perniciem animæ incurrit, qui hoc relicto itinere, & monaſticum ingreſſus, eiuſdem haud dubiè ſalutem operaretur. Deus ergo, qui ſingula nouit & introſpicit, ſolus, ſine errore ac certiſſimè ſuggerere nobis poteſt, ecquod iter, ſtatum, conditionemq; arripere nos oporteat. Orandus proinde eſt, vt nos, qui itinera ignoramus, dirigere, ac ne vſpiam deuiemus, in omnibus deducere dignetur. Prou. 4.

Tobias iunior, longinquum inſtituturus iter, cœlo miſſum habebat Angelum, itineris comitem, qui ab eius latere numquam receſſit, ſoſpitemq; & incolumem reduxit. quod ille met beneficium redux agnoſcens, patri ait, *Me duxit & reduxit ſaluum*, ſine periculo, feliciter, ac propterea magnis erga eum deuinctus ſum nominibus. Magnus *Teſtamenti Angelus* eſt Ieſus Chriſtus, quos verò tu curtius inis, diuerſæ ſunt viæ ac Tob. 10.

viuen-

Deus noſter eſſe dux debet in omnibus actionibus noſtris.

viuendi rationes, quæ in mundo occurrunt, & diuerſæ occaſiones: numquam ſolus eas ineas oportet, ne fortè in iiſdem erres, ſed ſemper Angelum hunc comitem habeas, qui omnes perſpectas habet vias, vt te diſcrimini ſubducat, in itinere tueatur, defendat, dirigat ac cuſtodiat. Hoc ſpectabat & Pſalmographus, qui licèt Rex foret, vias tamen haſce metuens, non antè eaſdem ordiri audebat, quàm Deus iter demonſtraſſet. quocirca cũ ex corde obſecrat, *Vias tuas Domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me*; nam erraui ſicut ouis quæ periit, quoniam vias ignoro.

Pſal. 24.

Deus conſulendus, antequã ſtatus eligendus.

Alia inſuper nos impellere ratio ad Deum, antequam ſtatum aliquem aut munus ſuſpiciamus, conſulendum debet. Nam poſtquam aliquod iam à Dei manu officium aut munus ſuſcepimus, in omnibus quæ in eo occurrere poſſunt difficultatibus, liberè ad ipſum refugere, auxilium eiuſdem implorare, opem poſcere poterimus; quandoquidẽ ad hoc nos ille munus vocauit ac promouit. at ſi inconſulto Deo, & infallibili Spiritus ſancti directione decretoque neglecto amicorum tuorum conſilium, parentum ambitionem, mundi prenſationem ſecutus, tuo ipſe motu & inſtinctu aliquam vltrò dignitatem capeſſas, à Deo quàm iuſtiſſimè derelinqueris, atque ille tibi tum, & meritò quidem, omnibus in difficultatibus & impedimentis ingruentibus oggeret, Aliunde ſubſidium pete, eos conſule, qui hâc ad dignitatem te euexerunt, neque enim me ſuaſore & auctore hanc adiſti; quapropter nec tibi teneor auxiliari, nec tuis in rebus adeſſe. Manifeſtè hoc apud Iſaiam declarat dicens, *Opera tua non proderunt tibi, cùm clamaueris; liberent te congregati tui, & omnes eos auferet ventus.* Congregatos vocat eos, quos homo ad conſulendum adierat, & quorum ſuis in conſilijs ac rebus conſilium ſecuturus erat.

Tantumdem apud alium Prophetam, Oſeam ſcilicet, reperies, apud quẽ iratus Deus, quòd ipſius conſilia vili fierent, ſic cum Iſraële expoſtulat, *Proiecit Iſrael bonum inimicus perſequetur eum; ipſi regnauerunt, & non ex me: Principes extiterunt, & non cognoui.* Oſee. 8.
Perinde ac ſi diceret, Me non conſulto, & ſuam mihi non aperientes voluntatem, ad honores, dignitates ac regna aſpirarunt; ſed hoc ipſorum erit exitium, pernicies ac ruina: ſi me enim conſuluiſſent, numquam ex me audiſſent, hiſce ſe vt honorum molibus obruerent.

Audite quid egregium ac mirè huc faciens. Decreuerat Deus optimus maximus Machabæorum operâ Iſraëlitas in libertatem aſſerere & ab hoſte vindicare, quin & ad hoc ipſos delegit, ſimulque robur & dexteram auxiliatricem in hanc ipſe rem illis ſubminiſtrauit. Sed libro Machabæorum 1. Mach. 5.
primo legimus, *Ioſephus & Azarias audientes magnalia Iudæ & Ionathæ, dixerunt, Faciamus & ipſi nobis nomen, & eamus, pugnemus aduerſus gentes, quæ in circuitu noſtro ſunt; exiſtimantes fortiter ſe facturos: ſed fugati ſunt cum magna plaga.* Cuius ſtragis rationem ſacra reddens hiſtoria ſubnectit: *Ipſi autem non erant de ſemine virorum, per quos ſalus facta eſt in Iſrael.* Quaſi diceret Spiritus ſanctus, Non erant cœlitùs ad hoc munus ac commiſſionem electi, nec vocati, hinc nihil prorſus effecerunt, & fuſi fugatique ſunt. Videtis igitur, auditores, niſi à Deo ad dignitates ſelecti ac vocati ſitis, incaſſum vos laboraturos, & actũ actuross con-

Qui munera exerceat nõ vocati à Deo, actum agunt.

ros; contrà verò feliciter vobis ſuccedent omnia, beati eritis, ad votum fluent omnia, ſi vos ipſe eò vocauerit, vti ſerui illi Euangelici à Domino ſuo vocati ſunt, *Vocauit ſeruos ſuos & tradidit eis bona ſua.*

Alterum, quod hac in parabola notandum venit, eſt; quemlibet, acceptis talentis, negotiari ac fœnore multiplici eadem augere debere;id eſt, acceptis à Deo gratijs bene recteq; vtendum eſſe. quod vt faceret quislibet, Apoſto-
2.Cor. 6. lus inhortatur & docet, *Adiuuantes & conſolantes in afflictionibus vos exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Hunc porrò loquendi modum à
Pſal.23. Regio Propheta mutuatus videtur. Nam hic olim interrogans, *Quis aſcendet in montem Domini, aut quis ſtabit in loco ſancto eius?* mox ſibi reſpondet, *Innocens manibus & mundo corde; qui non accepit in vanum animam ſuam*, &c. Quid eſt autem animam in vanum accipere? malè ſcilicet eadem vti, & adeò non Dei ſui cultui eam dedicare, honoris eiuſdem ſtudioſam reddere, eius præconiorum diuulgandorum cupidam efficere, & gratiarum diuinarum cooperatricem; vt potiùs diſſolutioni vacet, tempus inutiliter conſumat, voluptates conſectetur, & Deum ſuum omnigenis ſceleribus offendat. Verbo vt dicam, eſt anima abuti, & eam non ad boni exercitium, & honeſtè vt vitam inſtituat compellere, ſed ad malefaciendum pellicere, ac pecuino ritu vitam inſtituere.

Spiritualiter ergo negotiandum eſt, in rebus ſanctis fructificandum, è talentis diuinis lucrum trahendum, Deique facultates honeſto cum fœnore
Gen.30. multiplicandæ. Talis hauddubiè mercator aut negotiator erat Iacobus Patriarcha, qui de bona rei familiaris ſoceri ſui Labani adminiſtratione, deque anxia ſua ad facultatum eiuſdem & gregis incrementum procurandum ſolicitudine gloriatus, ſic eumdem abiens compellauit, *Modicum habuiſti, antequam venirem ad te, & nunc diues effectus es, benedixitq; tibi Deus ad introitum meum.*

Næ ille beatus, qui bona facultateſq; diuinas multiplicat, deque iiſdem adaugendis laborat. Ea namque Dei eſt voluntas, atq; hunc ob finem facultates ſeruis committit, vti ex hac parabola liquidò patet: vbi enim latinè legimus, *tradidit illis bona ſua*, Græcè habetur, τὰ ὑπάρχοντα ἀυτῦ, id eſt, facultates, opes, ſubſtãtiam, ac diuitias ſuas, quidquid ſcilicet poſſedit, illis tradidit: non quidem vt ijs abuterentur, prodigerent, nequiter diſſiparent, diſſolutionibus impenderent, aut prout luberet, conſumerent: nequaquam; ſed vt honeſtè iiſdem negotiarentur, ipſa prudenter adaugerent, & ſapienter ac prout oportet adminiſtrarent. *Dei donis non eſt malè vtendum.*

Qui porrò ſecùs agunt, talentis acceptis abutuntur, gratias diuinas perperam impendunt, in quos grauiſſimis Deus optimus maximus ſupplicijs ſolet animaduertere. In huius rei figuram in Exodo legimus, *Et veſtietur ea Aaron in officio miniſterij, vt audiatur ſonitus, quando ingreditur, & egreditur ſanctuarium in conſpectu Domini, & non moriatur.* Summus ergo Sacerdos quotieſcumque officij ſui miniſterio functurus, ſancta Sanctorum ingrederetur aut egrederetur, ſub pœna mortis incurrendæ tunicam Pontificiam indutus eſſe debebat, & alligatis eidem tintinnabulis ſonitum aliquem in conſpectu Domini edere *Malè iis vtentes ipſe punit. Exodi 28.*

edere. Quàm præclarum hic latet myſterium! Tintinnabula Aaronis gratiæ ſunt ac dona homini à Deo concredita, quæ numquam non ſonum, quamdiu in Eccleſia, quæ verum noſtrũ eſt ſanctuarium, agimus, tum bono exemplo, tum vita inculpabili, ſub mortis & damnationis æternæ pœna, edere neceſſe eſt. Sed audite & aliam figuram eiuſdem propè generis.

Numquamne arborem illam Babylonicam, quam Daniel ſuo in libro deſcribit, arborem inquam illam patulam conſideraſtis? Erat hæc arborum omnium, quæ vſquam viſæ ſunt, & maxima, & maximè admirabilis. Ipſa enim è Danielis deſcriptione, radices ad imas vſque abyſſos emittebat, ramos luxuriantes vltra nubium concaua extendebat; latitudine verò quatuor mundi occupabat angulos; adhæc tantum ipſa gerebat fructuum, vt ſub mole propè ſuccumberet. Quid autem eidem accidit? ecquæ fors illi, fuit aut exitus? Propheta ergo hanc dum accuratiùs contemplatur, & tacitus admiratur, ecce tibi cœlo vox dicens, *Succidite arborem, & præcidite ramos eius, excutite folia, & diſpergite fructus.* Quamobrem triſte hoc excidium? quid ferax hæc arbor promeruit? vnde tanta diſplicentia & Dei ira? Rationem ſubiungit Propheta dicens, *Veſcebatur ex ea omnis caro.* quaſi diceret, arboris huius velut ingratitudinem ſugillans, tot eam tamque præclaris ab auctore naturæ acceptis fructibus abuſam eſſe: nam adeò non homines ipſa paſcebat, vt ijſdem beſtias enutriret. quo verbo tacitè innuit ſua malè illam abundantia vſam, & quam acceperat ſortem ac gratiam non rectè impendiſſe.

Arbor Nabuchodonoſor moraliter expoſita.

Hiſtoria hæc terribilis eſt, ſed quæ ſicut illuſtria complectitur myſteria, ita & formidinem non mediocrem incutit, docetque magnates illos, magnos inquam illos Præſules, eruditos Doctores, opulentos Abbates, locupletes Epiſcopos, qui omnes ingentes Eccleſiæ arbores ſunt, atque omnes multiplici fructu, puta tot facultatibus, honoribus, gratijs, diuitijſque tam temporalibus quàm ſpiritualibus onuſti; proſpicere & dare operam debere, ne ijſdem abutantur, ac ne hoc ipſum, quod arbori huic contigit, ſibi eueniat; videre inquam debere, ne Deus ſuccenſeat, quòd facultatibus ac reditibus ſuis inopes non alant, doctrinâ ignaros & inſcios non erudiant, ſed illos in ſcorta, in canes venaticos ac luxum, hanc verò in ioculares & ridiculas narrationes ſermoneſque plauſibiles & comicos impendant; ne inquam exacerbatus Deus, quòd, quæ ipſorum eſt ingratitudo, gratijs acceptis tam nequiter abutantur, Eccleſia eos ſua exſcindat, beneficijs ſuis ſpoliet, à mortis ſecuri eos ſuccidi ſinat, quò deinde in tartareas flammas, velut inutiles quidam trunci, abijciantur, iuxta illud Euangelicum epiphonema: *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur.*

Inuectiua in Prælatos bonis Eccleſiæ abutentes.

Matth. 3. Luc. 3.

Magnus ille paterfamilias apud Matthæum maiorem in modum obſtupuit, audito è ſeruis ſemen bonum ac triticum, quod in agro ſuo ſeminarat, non vſque adeò excreſcere, ſed infelicia eius loco zizania ac lolium exſurgere. vnde mirantem illi allocuti aiunt, *Nonne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo, vnde ergo habet zizania?* Quantò grauius ac funeſtius Deo ſpectaculum eſt (ſi modò vllus in ipſum cadere dolor poteſt) quantò lugubrior nuntius, iam inde è cœlo audire, & in terris etiam intueri, poſtquam tot in anima tua

Matth. 13.

dona, tot gratias, tot ſcientias, tot opes, ac diuitias ſeminauit, nullum ex ijs bonum excreſcere, ſola zizania pullulare, omnigena exſurgere vitia? An non hoc reuera Deum eſt offendere? an non hoc eius eſt gratijs atque anima tua abuti? Iram ergo Dei & terribilia iudicis illius tremendi iudicia perhorreſce.

Allegoria. 2. Reg. 14. Abſalon Princeps Iſrael, & Dauidis filius, vt è Regum colligere eſt hiſtoria, crines habebat elegantiſſimos ac pulcherrimos, eius quidē pretij ac valoris, vt eos mulieres ad auri pondus appēſos magno redimerēt, quò ſuam ijs comam adornarent. Ille verò hac ſe efferens comę pulchritudine, ac nimium quantū corporis decore gloriatus, aduerſus patrē dum bellum rebellis mouet, is ipſe decor mortis illi cauſa fuit; nā crines laquei ſupplentes vicem, adhærētes ilici, domino inde pendulo mortē attulerūt. Mors Abſalomi moraliter expoſita. Audite Principes, qui in aulis ac regijs agitis, voſque illuſtres & potentes Præſules, qui ad Eccleſiarum ſedetis gubernacula, honores, ſtatus, dignitates, reditus annui, veſtes ſplendidæ, denique opes illæ affluentiſſimæ, crines ſunt fulgidi, quibus condecoramini. ſed videte ne iiſdem abutamini, nolite inde inſolentiores reddi, Deum ijs nolite offendere, ne fortè hæc ipſa damnationis veſtræ ſint laqueus, mortis veſtræ occaſio, ruinæ denique veſtræ ſeges & materia.

Exod. 32. Hebræi abutentes diuitijs, quas Deus ijs Ægypto egredientibus liberali contulerat manu, eaſq; in idolorum fabricā impendentes, Deum cœli ad iracundiā prouocarunt, qui in eos grauiſſimè in tanti ſceleris expiationē animaduertit.

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere diuos.

ac Magnates tam Eccleſiaſtici quàm laici ſibi proſpiciant, caueant, ac dent operam, ne theſauris & opibus ſpiritualibus à Deo datis perperam vtentes, illaſque ad idola conflāda, ad meretrices fouendas, ad aues & canes alendos, ad veſtes parandas, conuiuia inſtruenda, domos conſtruendas, tripudia inſtituenda, aliaque, quibus idololatricā quadam maniā adhærent, facienda impendentes, omnipotentis iracundiam prouocent, ipſius indignationem incurrant, ac maiores etiam ei dent pœnas. Ira nāque Dei magna eſt, & iudicia eiuſdem ſummoperè metuenda. Allegoria.

S. Nicolaus fidelis Dei ſeruus. Non hoc vitam ritu (quandoquidem iā ſecunda orationis eſt pars inchoāda) inſtituebat ſanctus Nicolaus, ſuis in actionibus prudentior erat ac moderatior, ſuis in negotiationibus ſapientior, ſuis in munijs cautior, inque domini atq; heri ſui rebus adminiſtrandis fidelior ac ſagacior. Numquam ſcilicet donis eſt cœleſtibus abuſus, ſed acceptis à Chriſto talentis fideliter ac ſedulò negotiatus. Hāc ob cauſam & meritò quidem de illo canit Eccleſia, *Euge ſerue bone & fidelis, quia in pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam.* Matth. 25. Luc. 19. Fuit hic virorū proborum flos, eleemoſynis deditorum ſpeculum, ieiunantium exemplum, Prçſulum moratorum ornamentum, ac fortaſſe Epiſcopus & perfectiſſimus & ſanctiſſimus omnium, quos vnquam habuit Eccleſia.

Hunc ergo vt ab vitæ exordio ad finem vſque continua ſerie deducendo, vobis depingam, noueritis oportet, illum iam inde ab incunabulis Deum timere cœpiſſe, virtutum ſuccum vnà cū nutricis lacte imbibēdo; quod pium ille iter tota deinde vita retinuit, nec ab eo vel latum deflexit vnguē. Apoſtolus vitæ benè inſtituendę rationē, Chriſtianis omnibus in genere neceſſariam, tradens ſcribit, *Sobriè, & iuſtè, & piè viuamus* Tit. 2.

Digitized by Google

mus in hoc ſeculo. perinde ac ſi diceret: A 1 benè in hoc mundo legitimeque viuendum tria apprimè ſunt neceſſaria, ſobrietas quoad nosipſos, iuſtitia erga proximum, pietas denique erga Deum. S. Nicolaus triplex hoc virtutis membrum quàm exactiſſimè habuit, & iuxta huius præſcriptum honeſtiſſimam vitam duxit. In pueritia ſcilicet ſobrietatem coluit, in ætate virili munificentiam erga inopes ſimul & iuſtitiam, in ſenectute denique eximiam quamdam pietatem ac deuotionem.

S. Nicolaus etiã nũ puer ter quot hebdomadis ab vbere abſtinuit.

Certiſſimum eſt autem, illum iam inde ab incunabulis & faſcijs puerilibus ieiunium colere cœpiſſe, tertiò ſingulis hebdomadis nutricia ſugere vbera detrectando. In quo ſanè inſignis ſobrietatis actus elucet, dum hoc Prophetæ conſilium ſecutus eſt, *Bonum eſt viro, cùm portauerit iugum Domini ab adoleſcentia ſua.* (*Thren.3.*) Ieiunare porrò, delitijs ſe priuare, auſteritatem conſectari, facere opus pœnitentiæ, iuga ſunt & iuſſa Dei: quicumque autem hæc à puerilibus annis exercuerit, vti Nicolaus noſter, eò eſt laude dignior, meritoque gloriari poterit, iam inde à vitæ primordijs iugo ſe Domini collum ſubmittere cœpiſſe.

Iſaiæ 28. Percontatus Iſaias: *Quem docebit ſcientiam? aut quem intelligere faciet auditum?* ſibi ipſe reſpondet, & ſic hanc quæſtionem diſſoluit, *Ablactatos à lacte, auulſos ab vberibus* nutricis ſuæ. Quæ cùm ita ſint, & S. Nicolaus noſter, neſcio quo Dei inſtinctu & arcano quodam Spiritu ſancti motu, lac & vbera matris reliquerit, credibile fit, & ipſe mihi perſuadeo, ideò id factum eſſe, quòd magnam illum Deus ſcientiam ac ſapientiam eſſet edocturus, vt de virtute ac myſteriorum notitia iudicaret.

Pſal.8. Dei ſui mirabilia exaltans Pſaltes, & incomprehenſibiles diuinæ eiuſdem prouidentiæ actus, hæc inter alia habet, *Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem tuam.* dicere vult: Quàm es in omnibus admirabilis, Domine, omnes omninò creaturæ tuæ noctes atque dies laudem tuam deprædicant, potentiamque tuam decantant: ſed nulla tibi laus maior aut perfectior defertur, quã ab infantium ac paruulorum ore etiãnum ab vberibus maternis pendentiũ. Verba hæc velut vaticinium quoddam aut præſagium, in ſancti Nicolai noſtri honorem laudemque ſtudio prolata à Pſalmographo videntur. Si enim ieiunium, corporis edomatio, voluptatum carentia, aliaque pia ſanctaque opera, actus ſunt laudis, immediatè ad Deum directi: & ſanctus hic vir tales iam inde ab infantia, & maternis affixus vberibus ediderit, perfectiſſimas ab illo laudes accepiſſe Deum credendum eſt.

Exinde iam vir factus, è beati Apoſtoli præſcripto vitam inſtituit iuſtam; (*Tit.2.*) eleemoſynas ſcilicet elargiendo, & eam in proximum charitatem exhibendo, vt etiam hodie illuſtri hoc, *Pater pauperũ*, nomine dicatur. Nemini porrò mirum videatur, ſi per τὸ *Iuſte* charitatem intelligam. Scimus enim iuſtitiæ nomine charitatem & eleemoſynam nominari. (*Matth.6.*) Teſtis erit ille Matthæi locus, *Attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus.* quo loco per *iuſtitiam* eleemoſyna intelligenda venit, vt è ſequenti fit ſententia manifeſtum, quæ à priori ſenſu nõ declinat, *Cũ ergo facis eleemoſynã, noli tuba canere.* quod ſc. initio orationis *iuſtitiã* vocarat, in fine ſeipſum explicãs eleemoſynam ſe intellexiſſe ſignificat.

Eleemoſyna *dicitur iuſtitia in Euangelio.*

Hac virtute eminuit S.Nicolaus, & Chriſti conſilium ſecutus, ſemper eam clãculò & in abſcõdito exercuit, crumenas auro turgidas per feneſtrã de nocte, ne quis

Digitized by Google

ne quis id reſciret, iaciendo, vt inops pater filias nuptui traderet, ſumptuſque præſtaret elocandis puellis neceſſarios.

Scytales ſerpentis proprietas.

Scytale ſerpens, vt quidem naturalium rerum tradunt Scriptores, hoc à natura inditum habet, vt ſemper cauerna lateat, numquam vt egrediatur, niſi compulſus; hinc aliquam inter ipſum & litteras illas occultas & arcanas, quas Scytalas vocant, eſſe ſimilitudinem ac conuenientiam volunt, quòd ſerpens hic ſecretam quamdam & incognitam viuendi rationem haberet. Hæc inſuper illi ineſt proprietas, quòd noua quadam & alijs ſerpentibus inſolita ratione exuuias ponat: ceteri enim ſub ſolſtitio æſtiuo, æſtu per omnia ſæuiente pellem veterem deponunt, hic verò ſolſtitio brumali & hyemis medio. tantus porrò exuuijs illius ineſt calor, vt quotieſcumque agricolæ frigidas habent manus, eaſdem calefacturi, has applicent exuuias, quas permagni faciunt. Sed iam proprietatem hanc propoſito noſtro adaptemus.

Eleemoſynę ſymbolum.

Quicumque ergo eleëmoſynas facere volet, ſerpentis huius naturam imitetur oportet: bona namque eleemoſyna omnes haſce habere conditiones debet, quò legitima habeatur. Primò namque ſecreta ſit oportet & occulta: ſuadet hoc apud Matthæum Redemptor dicens, *Te autem faciente eleemoſynam neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera tua.* Secundò, oportuno fiat tempore, quò ſcilicet prodeſſe queat accipienti ac danti. quid enim tibi profuerit eleëmoſynas dare iamiam morituro & agonizanti, vt nimirum ab alijs videaris, cùm inops iam præ fame dudum exſpirauit? quid ſerpenti profuerit exuuias poſuiſſe, cùm omnes æſtus iam antè torruit & tantùm non ſuffocauit? Sanctus

Matth, 6.

Nicolaus verò ſuis in eleemoſynis elargiendis, eo quo debuit modo proceſſit: erat enim primò ſuis in actionibus ſecretus, clàm pauperibus ſtipem elargiens; deinde tempore oportuno & conuenienti eamdem erogabat: quo enim die, hora & momento neceſſitatem & inopiam perſpectam indigentium habebat, eo charitatem exercebat, eo eleëmoſynas effundebat.

Præter ſobrietatem infantilem, & iuſtitiam atque charitatem ætatis virilis, ſuam etiam in ſenectute, ex Apoſtolico præcepto, pietatem exeruit (*Piè viuamus in hoc ſæculo.*) Hac ætate, iâ ad dignitatem Eccleſiaſticam euectus, nonniſi deuotionem ſpirabat, nonniſi è ſancto quodam affectu loquebatur, ſemper piam intentionem teſtabatur; denique nonniſi in humilitate, auſteritate, omnique mortificationis Chriſtianæ genere viuebat. Vt Epiſcopus & Prælatus Eccleſiaſticus, cum reliquis Patribus Niceno interfuit Concilio, quò fidem & in primis Ieſu Chriſti diuinitatem, quam Eccleſiæ inimici iniquè negabant & in controuerſiam vocabant, aduerſus hæreticos Arianos tueretur. Vt magnus & illuſtris Doctor, verbo & doctrina potens, SS. Trinitatis myſterium contra eoſdem, à quibus vehementer oppugnabatur, acerrimè propugnauit; quos cùm rationibus ſimul & ſacræ Scripturæ teſtimonijs abundè confutaſſet, quò illuſtrior foret victoria, & deuictorum maior confuſio, naturalibus eos argumentis & experientijs os ipſis penitùs opprimendo conuincebat. Arrepto quippe in manus latere ijſque exhibito aiebat, Hanccine tegulam cernitis, tria omninò diuerſa in ſe complectentem: conſtat quippe aqua, argilla & igni; nonniſi tamen vnus eſt later. Ad eumdem planè modum in

Tit 2.

S Nicolaus Niceno interfuit Concilio.

Cōtra Arianos myſterium SS Trinitatis defendit.

arca-

arcano ineffabiliq; ſanctiſſimæ Trinitatis myſterio rẽ ſe habere vobis perſuadeatis velim: nam in illa quidem tres diſcrepantes perſonæ ſunt & in relationibus planè oppoſitę, attamen nõniſi vnum & eſſentia & natura Deum conſtituunt, ſubſtantiâ hic vnitatem, & relatione cauſante differentias.

S. Nicolaus Epiſcopus Myrienſis.

Epiſcopum eum eſſe dixi, & verè dixi: Myriẽſi enim Eccleſiæ pręfuit. Vt aũt prodigioſam illius ad Epiſcopatum electionem, & diuinam planè aſſumptionem, vtpote qui à Deo, non verò ab hominibus aut propria prenſatione ad dignitatem hanc ſacram euectus fuit, conſultò taceam; hoc vnum dicam, tantam eum hoc in munere ſapiẽtiam, prudentiam ac virtutem prætuliſſe, vt nemo non viderit, ſicut vocatio eius planè erat ſancta, ita & eadem vitam ſanctitate claruiſſe.

S. Nicolaus ſuo in munere vigilās fuit.

Sexcentæ Epiſcopum hunc ad dignitatem hanc ſacram euectũ dotes ac virtutes Epiſcopales illuſtrarunt, ſed inprimis admirabilis ac ſedula animarum cura, & indefatigabilis in grege Dominico conſeruando tuendoque vigilantia. Iacob Patriarcha ſuam, vt paſtor, ſolicitudinem, quam in ſoceri Labani gregibus paſcendis cuſtodiendiſque aliquando habuerat, exaggerans, ſimul etiã quos ea in re ſubierat labores recenſens, ſic loquebatur, *Diu noctuq; æſtu vrebar & gelu, fugiebatq; ſomnus ab oculis meis*; perpetuaque in anxietudine ac labore agebam. Non minor Epiſcopi noſtri in Ieſu Chriſti grege tuendo extitit vigilantia ac ſolicitudo. Quot enim ipſe noctes duxit inſomnes? quot labores pertulit? quot pœnas perpeſſus eſt? quoties ſudores, quoties frigus, gelu, æſtum, aliaque corporis incommoda tolerauit? ad peccatores in ſalutis ſemitam reuocandos, ad oues errabundas ad caulam Dominicam reducendas, ad lupos à ſtabulis arcendos, ad hæreticos debellandos, ad fideles adiuuandos ac fouendos, ad verbum Dei prædicandum, ad diœceſin obeundam, aliosque labores in munere ſuo debitè adminiſtrando perferendos.

Gen. 31.

Perdifficile, obſcurum, & inuolutum hocce apud Salomonem eſt ænigma, *Tria ſunt quæ benè gradiuntur, leo fortiſſimus beſtiarum, gallus ſuccinctus lumbos ſuos, & aries, nec eſt Rex qui reſiſtat ei.* Quid ſibi Sapiens hic vult? quid hocce ænigma aut emblema denotat? quid eum ad diſſimilia hæc animalia, puta leonem, gallum & arietem, ſimul combinanda permouit; ac dicendum, hæc tria mirè inter ſe conuenire, neu Regem dari poſſe, qui illorum reſiſtat potentiæ. quid? ouem leoni iungi, & vtriſque gallum, ac dicere, adeò benè hæc ſimul gradi, ac tantam eorum iunctorum eſſe potentiam, vt eiſdem Reges cedant? Aliquod hic latitat myſterium. quapropter ipſum enucleandum eſt, vobiſque eiuſdem cortex denudandus.

Prou. 30.

Locum hunc exponens Venerabilis Beda, & rem aperiens, per leonem vult Redemptorem IESVM intelligi, qui multoties leonis nomine in ſacris voluminibus nominatur (*Vicit leo de tribu Iuda.*) per gallum verò lumbos ſuccinctum doctos concionatores, per arietem denique ordinem Sacerdotalem, gregi Chriſtianorum bono exemplo præeuntem: dicitque hæc tria coniuncta, & ſimul gradientia, Sacerdotes nempe, Prædicatores, & Ieſum Chriſtum adeò quidem eſſe potentia, nulla vt in mundo ſit fortitudo, aut potentia, quam non exſuperent ac peſſumdent. In hoc porrò Eccleſiæ ſitum eſt robur

Beda in 30. Prou.

robur, hoc mundum ſimul & tartarum frenat, omneſque eorumdem vires, machinamenta, molimina, atque oppugnationes euanidas reddit atque euentilat.

Epiſcopo neceſſariæ dotes.

Huic expoſitioni & ipſe pondus auctoritatemque addo, aliud tamen iter inſiſtens, alio ſenſu, cum tria hæc animalia benè gradi & rectè inter ſe conuenire ſentio, cùm in Epiſcopo aut alio quolibet Eccleſiæ Præfecto ſimul & leonina generoſitas, & ouina innocentia, & galli vigilantia concurrunt: ſingula namque hæc imprimis neceſſaria & quodammodo eſſentialia ſunt cuilibet, qui alijs in Eccleſia præeſſe, & dignitate aliqua fungi deſiderat. Generoſus & infractus leonis inſtar ſit oportet ad religionem propugnandam, vitijſque reſiſtendum; inſtar ouis item innocens, ſimplex, omniſque malitiæ expers, in vitæ ratione, ac moribus; denique vt gallus domeſticus vigilans ac de animarum conſeruatione & ſalute ſollicitus. Quæ tria vbi in Epiſcopo maritata videbis, tunc omnia rectè procedere cenſebis, nihilque omnino Eccleſiæ proſperitati tranquillitatique nocere poſſe.

Vigilantia Epiſcopo neceſſaria.

Dotes hæ ſingulæ ad perfectionem ac munus Epiſcopi verè neceſſariæ ſunt, ſed imprimis vigilantia. In huius rei figuram eſto hoc inter alia veteris legis ſtatuta ac præcepta, Leuitico contenta, minimè poſtremum, quo cæcum omnem vetuit ad altare ſuum Deus accedere, quò ſacerdotio fungeretur, *Si cæcus ſi claudus, ſi fracta manu, non accedet ad miniſterium altaris*. Cæcus ignorantis eſt imago aut dormientis: vterque porrò ſummoperè Deo diſplicet, & indignus eſt, qui inter Eccleſiæ eiuſdem miniſtros eligatur. Hanc ob cauſam in Zacharia hæc in malos Paſto-

Leuit 2.

res inuectiua legitur, *O paſtor & idolum dereliquens gregem*. Idolum porrò, verus non eſt homo, etſi homo videatur: duos quidem habet oculos, non tamen vt videat, aut vigilias agat. Malus Prælatus, qui gregem ſuum negligit, qui munere ſuo debitè legitimeque non vtitur, qui de animarum ſalute nequidquam ſolicitus eſt, nulla parte vigilans eſt, verum eſt idolum; Paſtoris quidem nomen, titulum, ac characterem habet, ſed reuera non eſt, ſed nonniſi per ſpeciem. *Oculos habent, & non videbunt*: oculos inquam ingenij, ſcientiæ, animi, perfectionum, meritorum, non tamen vt ſuper diœceſes ſuas vigilent, vt quæ religioni imminent diſcrimina, detegant, vt inimicorum molimina diſijciant, vt mores deprauatos emendent, & diſſolutionem omnem tollant; ſed è contra non niſi iocularia captant, voluptates ac delitias conſectantur, in aula agere, magnates colere, & rem ſuam promouere omni mentis viriumque contentione allaborant.

Zach 11.

Mali Prælati idolis comparati.

Malorum Præſulum abuſus.

Vt manifeſtum verò fiat, quantum vigilantia hæc Prælato neceſſaria ſit, quantique ponderis, in Leuitico dicitur Sacerdotibus ac Leuitis iniunctum eſſe, vt, quo die ſummus Pontifex conſecrabatur, nocte & die integra in tabernaculo commorarentur excubias Domini agentes; *Die*, inquit Dominus, *ac nocte manebitis in tabernaculo, obſeruantes cuſtodias Domini, ne moriamini*. Gloſſa autē interlinearis ꝑ *nocte ac die*, exponit, *proſperitate & aduerſitate*; & ꝑ *in tabernaculo* explicat, *in ſeruitio Domini*. quo datur intelligi, Epiſcopum aut Præſulem ſub mortis ac damnationis incurrendæ pœna ſeruire Domino, eius ſeruare gregem, & ſuper eodem excubias agere, tam in aduerſis quā n proſperis, & omnibus in caſibus debere.

Leuit. 8.

Epiſcopus ſub pœna mortis tenetur Deo ſeruire, & ſuper gregē excubare.

An ig-

An ignoratis vltimam Apoſtolorum Principi & totius Eccleſiæ Paſtori Petro factam reprehenſionem in eo potiſſimùm ſitam fuiſſe, quòd Iuda proditionem iam adornante, bello Redemptori indicto, Eccleſia in anguſtias redacta dormiret, nec pro muneris ſui partibus vigilaret? Hinc illi accedés Saluator ait, *Simon, non potuiſti vna hora vigilare mecum?* perinde ac ſi diceret: Dormiréne ſecurus vtramque in aurem potes & audes Simon, vbi caput atque anteſignanum tuum periclitari cernis? oculoſne claudere graue non ducis, videns inter præſentiſſima me agere diſcrimina? ſecuréne dormitas, ſomno grauatus, tu, quem meum vicarium, Apoſtolorum principem, primarium Eccleſię paſtorē, fidelium protectorem, ac tot animarũ millium fideiuſſorem conſtitui? Notandum hic autem, illum, dum ſomnolentiæ inſimulatur, non iam Petrum, ſed Simonem duntaxat dici; quo ipſe nomine ante vocationem, dum adhuc piſcatoriam exerceret, vulgò dicebatur: vt hinc diſcamus, eum qui Eccleſia laborante & afflictionibus exagitata dormit ſopore victus, Prælati nomine indignum eſſe, nec legitimum Petri ſucceſſorem.

Matth. 27.

S. Petrus ſomnolentiæ coarguitur.

Pręclarum eſt, quod in Iſaia in bonorum Paſtorum commendationē, & mercenariorum minimeq; vigilantium probrum ac vituperium legitur: *Super muros tuos, Ieruſalem,* inquit Dominus, *conſtitui cuſtodes, tota die ac nocte in perpetuum non tacebunt,* facultates tuas & opes defendentes. Quinam vobis hi eſſe Ieroſolymę cuſtodes & excubitores videntur, Auditores, clamantes ac vigilantes? non alij ſanè quàm Antiſtites & Paſtores Eccleſiæ, quos, vt noctu & interdiu prædicationibus, orationibus, ac precibus clamarent, & aſſiduè eius in muris vigilias agerent, religionem nempe propugnando, hæreſes euellendo, & in animarum ſalutem excubando, Deus in eadem conſtituit.

Iſai. 62.

Prælati cuſtodes ſunt & excubiæ Eccleſiæ.

Cherubinus ille Ezechielis prodigioſus quatuor ſimul habuiſſe facies ſcribitur, hominis, bouis, leonis & aquilæ: quem proinde & octo habuiſſe oculos ſit veriſimile. Propiùs ſpiritum hunc cœleſtem inſpicite, ac veram boni Epiſcopi eum eſſe imaginem comperietis; quem, Cherubini in modum, quatuor hoſce diuerſos vultus præferre neceſſum eſt; leoninum quidem in generoſitate, aquilinum in perſpicacitate, bouinum in labore indefatigabili, humanum denique in clementia; & octo conſequenter habeat oculos oportet, vt tantum videat, quantum octo alij, vt eminus nempe & cominus videat quæ Eccleſiæ immineant diſcrimina, videndoque auxilium afferat. Singulares hæ dotes ſingulę Nicolao noſtro, vero in terris Cherubino, minimè defuerunt. Leonis etenim vultum prætulit, vtpote quo nihil generoſius vidit Eccleſia. bouis quoque: quid enim eo laborioſius atque indefatigabilius? hominis item: nihil namque eodem benignius aut liberalius. Aquilæ denique: nullus quippe ipſo extitit vigilantior, nullus in rebus ad muneris ſui functionem ſpectantibus perſpiciendis cernens acutiùs.

Ezech. 1.

Prælatus 4. præferat vultus.

Præter infractam illam vigilantiam, quæ in glorioſo hoc Nicolao perpetuā ſedem fixerat, elucebat in illo indicibilis quædam charitas & miſericordia prorſus admirabilis. Quidquid enim vltra victui ac veſtitui neceſſaria ſibi ſupererat, in egenos erogabat:

S. Nicolaus in pauperes liberalis.

Digitized by Google

vt de illo dici haud immeritò queat, *Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius* & charitas *manet in ſaculum ſaculi.* Hæc porrò virtus Epiſcopo bono cumprimè neceſſaria eſt. Signi & figuræ loco eſto, quòd Salomon duos ingentes in templo ſuo Cherubinos collocaſſe ſcribatur, & eos non aureos, ſed oleaginos. Olea namque miſericordiæ ſymbolum eſt, vt Epiſcoporum imago Cherubini. Denotat autem myſterium, Prælatos atque Epiſcopos, qui Cherubini quidam terreſtres ſunt, aut eſſe ſaltem debent, oleaginos etiam totos, id eſt, charitate & miſericordia plenos, in Eccleſia eſſe oportere, puellas inopes in matrimonium elocando, orphanis auxiliando, viduis ſuppetias ferendo, egenis ſtipem conferendo, ac largorum illorum prouentuum vltra victum neceſſarium reliquias in indigẽs diſtribuendo.

Pſal 111.

3 Reg 6.

Cherubini Salomonici duorum aliorum, quos Moſes in Tabernaculo conſtituit, mihi refricant memoriam, aliis ſuis propitiatorium obumbrantium: Salomonis autem ianuam reſpiciebant. Primi hauddubiè ſedulos repræſentant Prælatos, propitiatorio incubantes, qui eleemoſynis elargiendis ſunt inclyti, & paupertati alienæ ſuccurrunt; qualis hauddubiè Nicolaus noſter erat: poſtremi deteriorum imago ſunt, qui de honore Dei & proximi amore ne hilum laborant, ac ianuam reſpiciunt, de ſolis facultatibus terrenis ſolliciti, priuata ſpectantes commoda ac fortunæ ſemper lautiori inhiantes.

Exod 25.

3 Reg 6.

Accedet & hoc ad Nicolai noſtri laudes corollarium ac velut ſumma, quòd, præterquam quòd ſedulò ſuper gregem excubarit, & facultates in egenos effuderit, terrena omnia inſigni quadam generoſitate contempſerit. Mundum ſiquidem ridebat, vanitates omnes pedibus proterebat, & vnicam humilitatem reſpiciebat, quin & ad perfectam ſuiipſius abnegationem pertigerat. Etſi enim corpore in terris ageret, in cœleſtibus tamen animo menteque commorabatur, vtpote illorum de numero, qui apud Apoſtolum dicunt, *noſtra autem conuerſatio in cœlis eſt.* Inter diuitias enim & honores paupertatem complectebatur, inter conuiuia & epulas ſobrietatem fouebat, in luxu ac ſplendore mediocritatis erat amator, in voluptatibus ac commodis honeſtatis ſtudioſus, & in media rerum copia rerum omnium ſpirabat neglectum & abnegationem.

S. Nicolaus omnia contempſit.

Phil. 3.

Tertio Regum libro, & in Exodo, columnæ tum templi Salomonici, tum tabernaculi Moſaici, cedrinæ, & æneæ fuiſſe ſcribuntur, non aureæ. Mirum profectò & inauditum, cùm omnia in templo eſſent ex auro conflata & compacta, ſolas columnas ligneas fuiſſe. Denotabat hoc & myſticè innuebat, Prælatos & Epiſcopos, qui Eccleſiæ columnæ ac baſes ſunt, non eſſe debere aureos vel argenteos, non pecunioſos, ſed cedrinos, id eſt, incorruptibiles & vitio omni carentes; & æreos, id eſt, bonis moribus, & exemplis imitabilibus ſonoros, & bonam vulgò famam habentes, beneque paſſim audientes.

3. Reg. 7.

Exodi 25.

Sacerdotem ſummũ in libro Sapiẽtiæ ſua in veſte talari mundum vniuerſum depictum geſtaſſe tradit Salomon; erat autem, dum ſacro miniſterio fungebatur, nudipes. Mirum ſanè, inclytum illum Pontificem vniuerſam mundi machinam humeris geſtaſſe, pedes autem habuiſſe denudatos. Myſterium includit ac docet, Antiſtites & Epiſcopos,

Sap. 8.

Digitized by Google

Prælati affectu rebus terrenis adhærere non debent. pos, quamquam diuitijs omnibus & honoribus, quos offerre mundus poteſt, onuſtos ac donatos, affectus nihilominus, qui animæ ſunt pedes, nudos ac penitùs exutos habere debere. In huius rei confirmationem Apoſtolos ſuos Redemptor docebat, vt quoties per agros
Luc. 22. & opida peregrinarentur, *ſine ſacculo, ſine pera, ſine calceamentis* incederent. Quod deinde Apoſtolus exponens conſilium ac documentum,
1 Cor. 6. *Tanquam nihil habentes*, inquit, *& omnia poſsidentes.* perinde ac ſi diceret, Veri Prælati ac diſcipuli Ieſu Chriſti eſt ita viuere, quaſi nihil penitùs poſſideret, etſi habeat omnia; plenum eſſe & affluere diuitijs, affectu tamen ijs non adhæreſcere, quaſi in ſumma rerum ageret inopia; pium hoc pij Regis conſilium quã exactiſſimè ſequendo dicẽtis,
Pſal. 61. *Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere.* ſenſus eſt, Quamquam opibus abundetis, animum tamen vel cor ijs non applicate, affectum non affigite, voluntas ſemper ab ijs ſit alieniſſima, atque ita viuite, quaſi nihil penitùs in mundo poſſideretis.

Hæ ſunt, auditores, virtutes, merita ac perfectiones glorioſi Confeſſoris Nicolai, quæ, vt eſſem æquo prolixior, in cauſa fuerunt: quapropter hic canam receptui, vos ſolummodo exhortans, vt veſtigia ſancti huius viri quàm proximè ſequamini, illius vitæ integritatem & innocentiam æmulemini. Exemplo enim vobis ipſe præiuit, vt à prima vos ætate diuino cultui conſecraretis, & annorum primitias omnipotentis Dei honori, & bello aduerſus mundi illecebras ſuſcipiendo dedicaretis.

Studioſorum laus. Vos verò, ſtudioſi adoleſcentes, collegiorum ornamenta, regnorum ſeminaria, prouinciarum ſpes, veterum trũcorum propagines, egregiæ Eccleſiæ arbuſculæ, bonarum litterarũ cultores, Muſarum deliciæ, Parnaſſi myſtæ, ſcientiarum candidati, hodie alloquor; vos hæ litteræ compellant: vt vitæ ſcilicet veſtræ exemplar ad S. Nicolai vitæ normam componatis. Illum vt patronum cooptaſtis, moderatè ergo viuite, & ad eius imitationem Deo famulamini, illas annorum primitias virtuti impendite, probitatem iam inde ab incunabulis ſectemini, & innocuam illam pueritiam diuino offerte obſequio. Hunc, ô Academiarum & Vniuerſitatũ flos, vrbium & oppidorum ſurculi, ſtatus tum ſacri tum laici ſeminaria, virum vobis proponite, ac pios eius mores atq; egregiam viuendi rationem ſumma animi contentione ſequi ſtudete: eius ad exemplum iam inde à primo ætatis vere delicias ſæculi reijcite, & à colluuie, exemplo & conſilio iniquorum declinate, omnem immunditiam & diſſolutionem quàm maximè fugite, tempus ſedulò impendite, ſtudia veſtra proſequamini, in virtutis nolite via defatigari, ſed ipſam cum ſcientia coniungite, Deiq; vos obſequio eiuſq; Eccleſiæ promotioni aptos indies reddite.

Vos autem Prælati illuſtres, honorabiles Epiſcopi, ſtatus ac regnorum lumina, religionis baſes, pietatis prototypa, Eccleſiæ columnæ, cœlorum legati, Apoſtolorum ſucceſſores, Ieſu Chriſti cõmiſſarij, fidei tutores, fideliũ Doctores, Scripturarũ interpretes, myſteriorum œconomi, errorum reprehẽſores, veritatis conſignatores, hæreſeon iudices, & animarũ ductores; ſancti & prudentis huius Epiſcopi vitam morumq; honeſtatem proponite: Illius auſteritatem, in pauperes benignitatem & eleẽmoſynarum profuſionem perpendite. Reſpicite, obſecro, bonum quod omnibus dabat exemplum; ſanctitatem vitæ quam ducebat, zelum quem omnibus in Epiſcoporum elogium.

Digitized by Google

actionibus reſpirabat, & quam in munere magno debitè peragendo pœnam ac moleſtiam ſubibat. Inprimis, velim, notate, quo facultates Eccleſiæ adminiſtrarit modo, qua reditus dotales, cenſus annuos, iura patrimonialia, aliaſq; diuitias ratione diſpenſarit. Non quidem in rhedas aut equos, non in famulorum aut pediſſequorum catervas, non in canum venaticorum & vertagorum alimentum, non in opiparas regificaſq; menſas, non in rem culinariā aut popinam, non in parentum aut conſanguineorum ad altiora promotionem, non denique in regum aut magnatum ſequelā adulationemq; eadem impendit: ſed vt prudentes ac laude digni Antiſtites, in egenos largiter ſua effundebat, orphanorum curam gerebat, re & opera pauperes iuuabat, puellas ab opibus deſtitutas nuptui dabat, afflictis qua poterat ope ſuccurrebat, morbidorum domus & noſocomia obibat, & omni qua potis erat ratione proximo ſe totum impendebat.

Tu autem, Nicolae, ſtudioſis quidem ob ſtudia ac virtutē, Epiſcopis verò ob perfectionem, exemplum ac meritum ſummoperè imitande, fuiſti, es, atq; in perpetuas retrò generationes futurus es iuuentutis ſpeculum, iam indeà puerilibus & impuberibus annis virtutum te conſecrans exercitio, & vnà cum lacte nutricis probitatis ac timoris diuini ſuccum hauriens. Qui te videbant tam benè exordiri, teque ſpontè ab exiguis illis delicijs ac commodis, infantili ætati debitis ablactantem quodammodo ac ſequeſtrantem, iam tum, ecquis futurus eras grandior, quis meritorum tuorum futurus fulgor, quo ieiunium ardore eſſes complexurus, iudicabant: prima hæc primæ ætatis tuæ exordia, ſufficientia erant hauddubiè præſagia, è quibus de ſanctitate, mirabilib', ac reliquo vitæ tuæ ſtatu certiſſimæ capi poterant coniecturæ. Fuiſti ſcilicet, glorioſe Nicolae, diœceſis Myrienſis gloria, Eccleſiæ honor, atq; totius vniuerſi miraculum, fuiſti inquam tuo tempore, & poſteris, etiam naſcituris, futurus es bonorum Epiſcoporum exemplum. Docuiſti enim illos, ad hoc munus à Spiritu ſancto aſſumptus, dignitates non ambire, honoribus non inhiare, ac vanitates non conſectari. Reipſa oſtendiſti etiam, quam Prælatus animarum habere debeat curam, quo Dei cultum & honorem promouere zelo, quam in Eccleſia propugnanda præferre generoſitatem, quæ illi ad populum & commiſſum ſibi gregem edocendum doctrina ſit neceſſaria, qua inopes charitate complecti, quo lupos à caula & diœceſi arcere labore, qua impios coarguere, vitia reprimere, & hæreſes iugulare impigritia debeat.

Omnes, Beatiſſime Nicolae, te in Eccleſia Chriſtiani venerantur, in ſcholis ſuſpiceris, à naufragij in periculo verſantibus in mari inuocaris; ius quippe habes in Epiſcopatus, priuilegium in ſcientias, poteſtatem deniq; in naufragia. Hanc ob cauſam & nos, vltimis hiſce verbis inuitati, in procelloſo mundi huius mari modò nauigantes, tempeſtatibus ac ventis agitati, naufragij ac merſionis in diſcrimine agentes, magna animi te contentione inuocamus, auxilium tuum depoſcimus, ſummaq; animi demiſſione obteſtamur, vt tuo ſub fauore velut benigno quodam ac propitio ſidere affulgente, & influxu, alterius vitæ portum feliciter inuenire mereamur; in illo namq; omnis noſtra ſita eſt beatitudo, ad quam nos Pater & Filius ac Paracletus Spiritus deducere dignetur. Amen.

IN FE-

Digitized by Google

IN FESTO CONCEPTIONIS B. MARIAE VIRGINIS.

De qua natus eſt Ieſus, qui dicitur Chriſtus. Matth.1.

FIGVRA.

3 Reg.10. TERTIO Regum Iuda libro proditum eſt, Salomonem Regium quemdam cõſtrui iuſſiſſe thronum, auro puriſſimo conueſtitum, duodecim nixum in aſcenſu leonibus, ſed ſolido interiùs ebore conſtantem, cui, Scriptura teſte, ſimile opus non vidit orbis. Certiſſimò nobis perſuadeamus oportet, figuram illum operis illius diuini atque admirabilis, taciti tamen, quod in immaculata Beatiſſimę Virginis conceptione omnipotens operaturus erat, fuiſſe. Hodie porrò figuræ veritas ſuccedit, hodie Deus ter maximus magnificum erigit thronum, in quo nimirum Salomon ille cœleſtis conſideret: Virginem inquam charitatis auro penitùs & vndiquaq; effulgentem, puritate pleniſſimam, ſeptem Spiritus ſancti donis innixam ac fundatam: cui ſimile nihil vnquam à mortalibus conſpectum fuit. O rem admirabilem, opus planè ſtupendum, ô thronum verè incomparabilem! ter millies etiam beatum diem illum, quo arbor illa primùm conſita eſt, quæ vitæ eſt fructum allatura; diem, quo conſtructa primùm egregia illa ſapientiæ domus, ſeptem nixa columnis: diem, quo exiguum illud ſinapeos granum ſeminatum eſt, quod deinde excreſcens patula futura eſt arbos, in qua ſuum volucres cœli, id eſt, duæ illæ naturæ, humana ſcilicet ac diuina, nidum componẽt: diem denique, quo filij Dei vnigeniti concepta eſt mater, ſed ſine vllo peccati næuo, ſine omni macula, ſed gratiarum ac mirabilium pleniſſima: de hoc ipſe die pleniùs ad vos agere hodierna die decreui, modò cœpta noſtra Spiritui ſancto dirigere placuerit; Virgini verò huic precibus cœleſte nobis auxilium implorare, cũ eius ſolius hic agatur honor, res, & gloria. Hunc in finem Angelicam ſalutationem illi quàm poſſumus feruentiſſimè offeramus. *Aue Maria.*

Vniuerſa Theologorum ſchola duplicem ſemper in æterno illo & infinito eſſe, quod vulgò Deum dicimus, potentiam conſtituit, communem vnam & ordinariã, alteram abſolutam & extraordinariam. Prima eſt, qua ſuauiter omnia, iuxta ſtatutum naturæ ordinem curſumq; ordinariũ Deus optimus maximus dirigit ac cõducit. Sic hoc ipſum Sapiens declarat dicens, *Attingit à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter.* Altera, omnipotens quædam eſt virtus, qua ſupremus ille agens & operator admirabilis creaturas, prout eius eſt beneplacitum, ac prout vult diſponit; declaraturus ſcilicet eſſe ſe cauſam liberam, non verò naturalem nullius aſtrictam legibus: leges omnes perfringit ac violat, contra vulgatum vniuerſi curſum & ordinem rem peragit, & opera patrat inſolita, contra, præter, ac ſupra naturam, quæ eſſe vulgò dicimus miracula. De hac locutum veriſimile eſt Dauidem, dum canit,

Duplex in Deo potentia. *Sap.8.*

Narrabo

Pſal. 8. *Narrabo omnia mirabilia tua.* & alibi, Pſal 71. *Qui facit mirabilia magna ſolus.* & rurſus, Pſal. 105. *Qui fecit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra Cham terribilia in mari rubro.*

Adeò vt cœlorum motus, elementorum inter ſe pugna, ventorum pernicitas, oceani æſtus, alijque plurimi cauſarum illarum naturalium effectus primæ Gen. 7. illius potentiæ ſint argumenta. Sed di- Gen. 19. luuium vniuerſale, ignis præter ordi- Exod. 14. nem cœlo deſcendens, maris rubri di- Dan. 2. uiſio, fornacis Babylonicæ impotentia, Ioſue 10. ſolis in meridie quies, rupis in torrentem reſeratio, fluuiorum in ſanguinem conuerſio ſerpentium in virgas, mulierum in ſtatuas ſalis, aliaque præter vulgarem naturæ fluxum euenientia, ſecundæ ſint effectus & indicia. Vtramq; po rò in magno illo Deo reperire eſt: quod productæ è ſacris litteris figuræ manifeſtiùs reddent.

Figura. Vidit primo Prophetiæ capite Ezechiel Cherubinum penitùs prodigioſum, qui inter alia pedes ſimul habebat & alas; illos quidem vt in terra incederet, has verò vt in ſublime ſe efferret, & nubium tenus euolaret. Portentoſa hac imagine & emblemate duplex omnipotentis Dei potentia deſignatur. Ipſe porrò verus eſt Cherubinus, pedibus ſimul & alis inſtructus: illi potentiam eiuſdem ordinariam repræſentant, qua cauſas particulares naturali ordine hic producit; hæ verò abſolutam atque extraordinariam, qua illarum effectus ſublimat, & vltra ac ſupra naturæ limites & leges communes eos producit. Huc forſitan reſpiciebat Dauid, Pſal. 136. cùm in Pſalmis diceret, *Quis ſicut Dominus Deus noſter, qui in altis habitat, & humilia reſpicit in cœlo, & in terra, & alta à longè cognoſcit?* id eſt, quis potentiâ Deo noſtro eſt comparandus, vtpote qui duplicem habet; modò potentia quadam ordinaria effectus inferiores & communes, quales ſunt in cœlo motus & influxus, & in terra rerum generationes & corruptiones; deducens (*Humilia reſpicit in cœlo & in terra.*) modò extraordinarias, ſublimes, & prodigioſas, & à communi naturæ ordine nimium quantum remotas operationes proferens? (*Et alta à longè cognoſcit*) Hæc quidem Theologorum è ſcrinijs deprompta ſunt, iam etiam Philoſophorum archiua excutiamus, & inde conceptum aliquem efformemus.

Vnanimis Philoſophorum omnium Duplex motus in cœlo. conſenſus & conſonantia eſt, adeoque illorum nemo de hoc ipſo dubitauit, duplicem in cœlo motum reperiri; vnum quidem naturalem & ordinarium, quo ſphæræ omnes & orbes cœleſtes ab Occidente in Orientem raptantur; alterum verò violentum ac celerem quàm maximè, qui aduerſo curſu, viginti quatuor minùs ſpatio horarum, per quatuor mundi cardines ipſos propellit ac rapit. Cùm verò ab effectibus Rom. 1. creaturarum ad Creatoris pertingamus cognitionem, vt quidem ait Apoſtolus; non aliter de magno illo Deo Philoſophandum eſt, cogitandumque eius in potentia duplicem reperiri motum, vnum velut naturalem potentiæ cuiuſdam ordinariæ, qui omnia naturali ſuo motu & inclinatione ad effectuum productionem dirigit; alterum virtutis cuiuſdam abſolutæ, ac veluti violentum, qui contra omnes leges, & conſuetas vniuerſi harmonias ac greſſus vi quadam omnia impellit, vt miraculoſos & inſolitos, & numquam antea in rerum naturalium officina conſpectos è cauſis procudat effectus.

Omnia hæc in ſacris fundata ſunt litteris, quæ de primæ illius potentiæ agentes

Digitized by Google

agentes effectis, plerumq; eadem opera digitorum diuinorum nuncupant. Primus namq; Dauid hoc illa donauit no-
Pſal. 8. mine, dicens, *Quoniam videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum.* & poſt illum
Iſaiæ 40. Iſaias, *Quis appendit tribus digitis molem terræ?* Primus de cœlorum creatione, alter de terræ loquitur fundatione. dicit autem vterque, hæc nonniſi tenuia quædam digiti Dei opera, & communes potentiæ illius ordinariæ effectus eſſe. Verùm cùm de alia ſermo inſtituitur, velut de magna quadam re, ac brachij potentis, neruoſi, validique impetu ſemper agi ſolet. Pleni huius rei teſtimonijs omnes ſunt libri ſacri. In
Exod. 15. Exodo primum occurrit. *In magnitudi-*
Pſal. 135. *ne brachij tui fiant immobiles quaſi lapis.* deinde in Pſalmis, *In manu potenti, & brachio excelſo.* demum in Euangelio,
Luc. 1. *Fecit potentiam in brachio ſuo.* Moſes de Pharaonis loquitur merſione, Pſaltes de prodigijs quæ in Aegypto contigerunt, Lucas denique de excelſo Incarnationis myſterio: quæ omnia effectus ſunt ſupernaturales, & extraordinaria abſolutæ cuiuſdam potentiæ opera.

Hactenus hæc eò produxi, quòd hodie admirabile quoddam potentiæ illius extraordinariæ opus & argumentum recolendum proponatur. Communes namq; ſummi illius Dei leges, decreta, ſtatuta, decernebant, omnes vt omninò mortales filij iræ naſcerentur, inque originali delicto conciperentur; at hodie omnes haſce leges violans, & declarare cupiens, his ſe in legibus cùm lubitum fuerit diſpenſare poſſe, & aliquod potentiæ huius abſolutæ teſtimonium oſtenſurus, non ſine miraculo hodie efficit, Virgo vt quædam ſingulari quodam priuilegio exciperetur, & ſine vllo peccato aut macula conciperetur,

Virgo inquam deſtinata & ab omni æternitate prælecta, quæ filij Dei genitrix foret. atq; hoc eſt Euangelij hodierni epiphonema, *De quâ natus eſt Ieſus, qui dicitur Chriſtus.* Virgo puriſſima, ſimul & ſanctiſſima, Virgo ſimul & mater maximè admirabilis. Atque hæc eſt de qua hodie locuturus ſum materia, illius ſcilicet puritatem, cùm ſacræ Scripturæ auctoritatibus, tum veteris Teſtamenti figuris, tum denique rationibus Theologicis aſſerere, ac triplici hoc baſi triplicem concionis partem inædificare cupiens; in quibus omnibus illuſtriſſimæ huius Virginis panegyriſten agam.

Primò ergo velut fundamentum inconcuſſum ſuppono, non eſſe certum & indubitatum fidei articulum, nec ſub æternæ damnationis pœna ad credendũ Chriſtianos teneri, peccati originalis expertem glorioſam Virginem Mariam in vtero matris conceptam eſſe, cùm nihil in hac re certi adhuc Eccleſia ſtatuerit, nullum hoc definierit Concilium, imò nec Tridentinum difficultatem ſoluere voluerit, etſi fauere videatur partem negantem tuentibus: quin verò multi auctores ſingularis & nominis & ſcientiæ velut arbitrarium quid ac liberum hoc habuerunt, ceu rem ad fidem nullo pacto ſpectantem, vtpote quam vtrimque rationes propugnant prægnantiſſimæ; quin & ipſi problematicè in vtramque partem depromptis argumentis, tum lingua, tum calamo de eadem ſenſerunt.

E contra verò, præterquam quòd Virginis dignitas, filij eiuſdem reuerentia, ac Religionis noſtræ decentia & conuenientia nos ad hoc piè credendum inuitent & quodammodo compellant, ad eius probabilitatem aſſerendam tam euidentia ſacris in volumini-

Digitized by Google

bus occurrunt teſtimonia & auctoritates, vt etiam maximè huic aduerſantes ſuam in partem quodammodo violenter trahant, & piam hanc ſententiam vt indubitatam amplecti cogant. Primum quod depromere volo teſtimonium è libro Prouerbiorum deductum eſt, 1tq; hoc eſt, *Dominus poſſedit me,* & in ſua poteſtate habuit *ab initio viarum ſuarum.* Virgo ipſa hic loquitur, ſuamq; ipſa cauſam agit: per has autem Domini vias viam intelligit prædeſtinationis, creationis, & redemptionis generis humani; itq; ſe ab omni æuo, antequam quidquam à Deo cōderetur, præuideretur, aut aliqua creatura prędeſtinaretur, deſignatam, præuiſam ac prædeſtinatam primam fuiſſe inſinuat; primam dico noſtro loquendi modo, qui in diuina præſcientia alia priora, alia poſteriora fingimus, etſi omnia eodem ibi inſtanti decreta & eodem conſignata ſint tempore. Similitudine euidenti fiet hoc manifeſtius. Prou. 8.

Simile. Quemadmodum in picta aliqua tabula, ſi quando varios mixtoſq; præfert colores, & æqua omnes à viſu noſtro remotos diſtantia, ceteris tamen viuaciores fulgentioreſq; citiùs in oculos incurrũt, & præ alijs primi agnoſcuntur: vt licèt vno omnes ſint loco, vnum tamen & eumdem nō habeant fulgorem, & hi illis emicantiores ſint. Idipſum in capaci illa diuinæ ſapientiæ tabula cōſideremus neceſſe eſt, & dicamus, quãuis omnia in illa eodē repræſentētur inſtãti, & ab omni æternitate Deus optimus maximus hęc ipſa ſine vllo ordine priorum aut poſteriorum perſpiciat; quæ tamen cæteris perfectiora ſunt maioremq; continent excellentiam, celeriùs à nobis cognoſci, & pro qualitate ſua in primo cognitionis ordine conſtitui. Ecce & aliam ſimilitudinem.

In cœlo item etſi ſtellæ omnes antiquitate & ætate propè pares ſint, & eâdem ab oculis noſtris intercapedine remotæ, quòd tamen lumine ac ſplendore inter ſe diſcrepent, & inæqualiter fulgeant, quæ ceteris micant luculentiùs, citiùs alijs videntur, & in oculos, animæ inquam feneſtras, velociùs incurrũt. Non aliter de præſcientiæ illius æternæ obiectis cogitandum eſt: quamquam enim omnia æterna ſint, æqualiter à cognitione noſtra diſtent, & omnia ſimul & eodem ordine ab æternitate illa procedant; cùm alia tamē alijs maiorem maieſtatem & magnitudinem iudicio quidem noſtro continere, & diuinius includere myſterium videantur; fit vt hæc priùs & ante alia conſpiciamus, & in conceptuum noſtrorum ſtatera atq; æſtimatione his primum, ſecũdum illis locum attribuamus. Doctrinã hanc ſecutus Scotus animam Redemptoris hoc modo inter aliorum Sanctorum animas primam prædeſtinatam & ante illas ad gloriam electam, & proximè poſt illam glorioſam Deiparæ animam pręuiſam fuiſſe aſſerit. Deus namque omnipotens filium ad humanã aſſumendam naturam deſtinans, ſimul & eâdem operâ Virginem hanc inclytam ſelegit ac præuidit, quæ illi futura eſſet mater. Vt autē Doctoris huius opinioni aliquod addamus pondus, illũ Pſalmiſtę locum proferimus, *In capite libri ſcriptũ eſt de me, vt facerem voluntatem tuam;* & per librum hunc magnum illum æternæ præſcientiæ accipimus Calepinum, in cuius exordio ac prima pagina Ieſu Chriſti nomen continetur, & homo ex Patris ſui voluntate ac decreto futurus deſtinatur. Secunda ergo pagina Deiparæ nomen præferat neceſſe eſt prędeſtinatæ: Relatiua namq; ſemper alterũ alteri proxima ſunt, & vno poſito neceſſe ſimul. Alia ſimilitudo. In 3. ſent. diſt. 7 q. 3. Pſal. 39.

Digitized by Google

ſe ſimul poni & alterū; correlatiua porrò inter ſe ſunt mater & filius, Ieſus Chriſtus, eiuſque beata mater.

Quapropter expreſsè & data opera ait, *Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum.* ait inquam *poſſedit*, non *elegit*, vt ſe ſine peccato conceptam innueret: perinde ac ſi vellet dicere, Poſſedit me Dominus à primo cōceptionis meæ inſtanti; atq; hoc initium eſt viarū quas ad mundum in libertatem vindicandum ſeligere Domino placuit. aut etiam, vt rem altiùs arceſſamus, à Principio prędeſtinationis, præuiſionis peccati committendi, atque incarnationis filij Dei: latarum inquam præſcientiæ diuinæ viarum. Vt verò vim verbi *poſſedit* comprehendamus, notemus oportet, Deum, vt vniuerſi creatorem atque Dominum, in omnes creaturas ſuas, præſertim ratione donatas, vt quidem

2.2.q.10. D.Thomas docet, non proprietatis modò ius, ſed & poſſeſſionis habere, quamdiu videlicet illius in amore viuunt, quamdiu ſunt in gratia: vbi enim peccando gratia excidunt, ſua Deus quoq; excidit poſſeſſione, ac dæmon id habitaculum ſubit. Atqui certiſſimum eſt, & generali iam conſuetudine inductum, vt iuxta vulgatā Iuris regulam, fructus ſint poſſidētis. Si ergo certo ſit certius, à Deo ſemper & ab omni æternitate Virginem hanc poſſeſſam, vt palàm hoc ipſa teſtatur, *Dominus poſſedit me ab initio viarum ſuarum*; indubitatum quoque erit, vniuerſos animæ eius fructus, opera cuncta atq; omnia eiuſdem propoſita & intentiones, ipſius ac proinde in gratia fuiſſe, & conſequenter ſine omni peccato exſtitiſſe: vnde demum efficiamus licet, eam ſine originarij delicti inquinatione conceptam fuiſſe. Audite quid ſuper ea re de ſe ipſa apud Eccle-

Eccli.24. ſiaſticum virgo prædicat: *Flores mei fructus honeſtatis.* anima, inquit, mea flores emiſit, ac Domino fructus tulit; non quidem inſipidos, verminantes, putridos, peccatum ac neſcio quam ſilueſcentiam redolentes, ſed fructus bonos, dulcedine & honore plenos, & gratiam vndiquaq; reſpirantes. Quod veſtrum de hoc teſtimonio iudiciū eſt? auditores. Sed iam alterū depromamus.

Eodem Prouerbiorum in libro ac loco dicitur, *Antequam forent abyſſi, ego iam concepta eram.* Prou. 8. Omnes omninò interpretes verba hæc de Virginis conceptione exponunt, voluntq; ipſam hic loqui, & immaculatam conceptionem ſuam aſtruere; dicentes illam cœlitùs electam & prędeſtinatam, antequā conderētur abyſſi, peccatum ſcilicet, mortem & damnationem perpetuam per haſce abyſſos intelligēdo. Ecquæ abyſ- Virginis puritas aſſeritur. ſus enim peccatum eſt! ecquæ vorago mors! ecquod præcipitium ac profundum, ecquod barathrum tartarea damnatio! Si ergo ante hæc omnia Virgo noſtra cōcepta eſt, quis vocare in dubium & controuertere audeat, num conceptio eiuſdem pura & minimè inquinata fuerit? Iam ad tertium.

Patiētiæ illud ſpeculū Iob hac de ma- Iob 34. teria, deque eximiæ huius Virginis prærogatiuis loquens, diuinæ potentiæ venam aliquando tentans, ſic Excelſum interrogat, *Quis poteſt facere mundum* Conceptio Virginis pura à peccato aſtruitur. *originaliter de immundo conceptum ſemine, nonne tu qui ſolus es* in eſſe tuo? Senſus eſt, Veriſſimum eſt, Domine, 4.Reg.9. omnes nos de inquinata Giezi ſtirpe eſſe progenitos, & parentis noſtri lepram fronte præferre. Et res longè certiſſima eſt, in peccato originali ad vnum omnes nos conceptos eſſe, & velut membra putida, luxata, ac paralyſi diſſoluta à capite illo deprauato & putiſcente Adamo ori-

mo originem trahere: origine ergo prima & fonte corrupto, torrentes & flumina pariter corrumpi neceſſe eſt; & trunco ſemel in putredinem abeunte, numquam exinde rami virorem induunt: ſed, quæ tua omnipotens virtus eſt, Domine, hoc & impedire potes, & efficere, vt è ſemine impuro, immundo, & vitioſo, ſingulari quadam prærogatiua ac priuilegio pura penitùs creatura enaſcatur; quemadmodum in matre tua olim facturus es, quam puram & ab omni macula exemptam in mundum proferes. Cùm ergo reliqua hominum turba peccato inquinanda ſit, virgo hæc ſola omni planè næuo carebit, peccatique expers erit. Quartum ſit hoc.

Inter Dauidicas Prophetias hæc de puriſſima Virginis conceptione non Pſal. 40. poſtrema eſt. Sic enim Pſalmo 40. legere eſt, *In hoc cognoui Domine quoniam voluiſti me, quoniam non gaudebit inimicus meus ſuper me; me autem propter innocentiam ſuſcepiſti, & confirmaſti me in conſpectu tuo in æternũ.* Senſus eſt: In hoc demum perſpexi, quo me amore proſequaris, quo affectu erga me feraris, cùm iam inde ab incunabulis protectionis tuæ vmbone me tutatus ſis, teq; mei defenſoré aduerſus cacodæmonas hoſtes meos iuratiſſimos oſtenderis, adeò vt nullũ in me illi ius vindicare queant, neu vllam gloriandi occaſionem habere, quod vel vllum in animam meam delictum irrepſerit: tu me ſolam ab hocce malo defendere voluiſti, atq; ob innocentiam meam eligere me ac deſtinare, quæ filij tui mater forem; hinc me ab omni æternitate in gratia confirmaſti, & ab omni ſcelere immuné præſtitiſti. Si modò veritatem eloqui velitis, mihi fateamini neceſſe eſt, verba hæc Dauidi, qui innocens minimè fuit, ſed peccatis inquinatus; neu Ieſu Chriſto, qui ſemper Deus exſtitit; eius autem humanitas non antè fuit, quàm vbi diuinitati combinata eſt: hinc (vt nuperus quidam ſcriptor ait) propter innocentiam ſuam ſuſcipi non potuit, quia numquam fuit antequam ſuſciperetur; adaptari non poſſe. Quamobrem neceſſariò ad Deiparam Virginem referenda ſunt, quæ cœleſtem in hoc ſe gratiam conſecutam fatetur, quòd Diabolus, peccati auctor, nullum in ipſius cóceptionem ius habuerit, quodq; ob innocentiã ſuã electa fuerit, quæ Dei filij mater foret. *In hoc*, inquit, *cognoui*, quòd ab originali me peccato exemeris, quòd præ reliquis creaturis eximiam mihi prærogatiuam conceſſeris, quòd inter omnes filias Adæ ſingulari hoc me priuilegio donaris, quòd nimirum omnibus in peccati immunditie naſcentibus, ſola ipſa ſine eodem ſim concepta, quòd omnibus filijs hominum, dum in lucem eduntur, filijs iræ ac maledictionis exiſtentibus ipſa vnica & ſola filia ſim gratiæ ac benedictionis nata. In his inquam omnibus perſpexi, quàm tibi cara ſim & dilecta. Quintum ſuccedat.

Eodem in Propheta alius occurrit locus ad cauſæ huius tuitioné mirificè faciens, quique inter ceteros adduci huc meretur. Sic autem Propheta loquitur, *Benedixiſti Domine terram tuam, auertiſti captiuitatem Iacob.* Pſal. 48. S. Auguſtinus ſenſui litterali inhærens de terra Iuda exponit, & ait, Quandoquidem à manibus tuis benedici omnibus ſit repleri bonis, Domine, terrã tuam Iuda, infinitis in eam collatis beneficijs, ſummoperé tibi deuinxiſti, ac tum præſertim, cùm Iacobi ſtirpem & poſteros à captiuitate redemiſti. S. Hieronymus de pœnitentibus, qui auſteritates ſectan-

ſectantur, & vitæ morumque correctioni magna animi contentione incumbunt, intelligit, & eos ſic loquentes inducit: Tum demùm maledictam illam terram benedixiſti, cùm eum à fœda duraque vitij captiuitate vindicaſti. Verùm Arnobius & Iſidorus, magni vterque nominis, de glorioſa Virgine Matre non inſcitè exponunt, ac ſic loquentem Pſaltem faciunt: *Benedixiſti Domine terram*, id eſt, Virginis huius animam ſimul & corpus, ne ſub peccati ſeruitutem captiuitatemque vnquam redigeretur, ſed virtutis ac meriti fructus tibi afferret, *terram* inquam *tuam*, quam ab æterno poſſediſti, & ab omni hoſtium incurſu rabieque tutatus es.

Æquum porrò erat, ô Propheta, hoc te de Virgine hacce modo vaticinari: ſi enim primi Adami corpus è Virgine efformari terra oportuit; an non rationi longè magis conſentaneum, quin imò planè neceſſarium, ſecundum è carne ſimul & anima puriſſima enaſci, & conſequenter Virginis huius conceptionem ſine vlla prorſus inquinatione delicti fuiſſe? Sextum hoc eſto.

Idem in collatis Virgini gratijs & priuilegijs vlterius procedens Pſalmiſta, alio hæc habet loco, *Fundamenta eius in montibus ſanctis: diligit Dominus portas Sion ſuper omnia tabernacula Iacob.* Tametſi autem locus hic, è nonnullorum Patrum expoſitione, de Eccleſia commodè capiatur, quæ ciuitas eſt plena gloriæ, rupi inædificata, quæque in fundamentum habet Ieſu Chriſti merita, quæ montium inſtar magna, & ſublimia ſunt; atque ipſe ter maximus Deus portas Sionis, id eſt, Eccleſiæ ſuæ Sacramenta, (quæ ceu portæ quædam ſunt, per quas in gratiam ingredimur) pluris quàm omnia tabernacula Iacob, id eſt, omnia veteris legis ſacrificia, ritus, ac cœremonias faciat; de Deipara tamen etiam non incommodè intelligatur, cuius fundamenta & generationis ortuſque initia fuere ſublimes illi Patriarcharum, Prophetarum, Regum, aliorumque virorum illuſtrium montes: in quorum perfectionibus ac meritis Deipara mater vitæ ſuæ baſes ac fundamenta collocauit. Ecqui illi ſunt montes? *Liber generationis Ieſu Chriſti, filij Dauid filij Abraham.* Diligit autem Dominus portas Sion ſuper omnia tabernacula Iacob, id eſt, Conceptionem & Aſſumptionem glorioſę huius Virginis, veras inquam portas, per quas in mundum ingreſſa & eodem egreſſa eſt, præ reliquorum Sanctorum natiuitatibus & mortibus, Deus optimus maximus complectitur & cara habet. Nihil autem ille diligit, quod peccatum aliquod inuoluit. Concludamus ergo neceſſe eſt, conceptionem hanc ſanctiſſimam ac puriſſimam fuiſſe. Iam ad vltimum veniamus.

Pſal. 86.

Amans ille in Canticis ſponſus dilectæ ſuæ dotibus recenſendis totus intentus, hanc illi inter alias laudem attribuit, *Quàm pulchri ſunt greſſus tui, filia Principis, in calceamentis!* Per filiam hanc Principis ſacratiſſimam Virginem intelligo, cœli terræque Principem, nouam hanc Iunonem, quæ diuûm incedit Regina, Iouiſque & ſoror & coniux. nonniſi duos ipſa paſſus & greſſus fecit, primum de non eſſe ad eſſe ſcilicet, quod hodierna conceptionis eius die factum eſt, qua antè non exiſtens, cœpit eſſe: alium de eſſe ad naſci, (quod glorioſæ natiuitatis eius die peractum) quo poſt eſſe ad natiuitatem progreſſa eſt. Et duo hi greſſus ſummè pulchri, ambo ſine peccato, ambo gratia condecorati fuere. Nonnulli quidem ſancti

Cant 4.

Digitized by Google

egregium greſſum fecere, vt Ieremias, Ioannes Baptiſta, alijque, qui ſine peccato nati ſunt, iam inde à materno vtero ſanctificati; ſed cùm maiorem nanciſci libertatem, & ab eſſe ad gratiam ſaltare non poſſent, omnes in conceptionis ſuæ tranſitu in peccatum originale prolapſi ſunt.

At Virgo hæc ſola omnes ſuperauit, & duos egregios greſſus fecit; vnum quidem in natiuitate, in mundum tota munda veniens, alterum verò inſigniorem in conceptione, vtpote ſine vllo peccato concepta. Et greſſus hoſce admiratus ſponſus, laudi hoc illi vertere non obliuiſcitur, dicens: *Quàm pulchri ſunt greſſus tui, ô filia principis!* Quid vobis de hoc loco videtur? Vobiſcum ipſi diſpicite, interim figuras ipſe perquirã.

Præter tot loca ac teſtimonia ſacra, quibus Virginis huius innocentia & integritas hactenus à me ſtabilita eſt, ſexcẽtas etiam ſacra Scriptura figuras ſuppeditat, quæ iam inde à mundi primordijs conceptionis eius integritatem puritatemque, vitæque ſanctitatem præſignarunt.
1. Prima è Geneſi deprompta eſt.
Gen. 6. Illic enim arcam video diluuij vndis innatantem, & tametſi ſumma montium cacumina ab aquis cooperiantur, ipſam tamen ſemper fluctuantem, vndas & tẽpeſtates non perhorreſcentem, nulloq; in naufragij periculo verſãtem. Repræſentabat hoc iam tũ Virginem hanc, veram Noe arcam; quæ generalis illius diluuij peccati originalis vndis numquã non innatauit: & licet tempeſtas hæc altiſſimos ſubmerſerit montes, animas inquam ſanctiſſimas inuoluerit; hæc tamen Virgo aquis ſemper ſupernatauit, nequidquam frendentibus procellis enauigauit, ſine vllo naufragij euaſit periculo. Hanc figuram ex parte Pſalmiſta
Pſalm. 31. ſuppeditat dicens: *Surge Domine in requiem tuã, tu & arca ſanctificationis tuæ,* id eſt, nemo ſit præter vos duos, qui leniter fluctuet, in peccati abyſſum ac profundum non ſubſidat, & generalis diluuij aquis non inuoluatur.

Quoniam verò arcæ mentio incidit, 2.
in Ioſue legimus Deum, quò arca Teſtamenti ſine vllo periculo Iordanem pertranſiret, eiuſdem aquas ſingulari quodam prodigio ſtitiſſe, & præter communem earum curſum, fontem & caput verſus eas compuliſſe, ac velut in montem conſtipauiſſe, ne in mare ſolito fluxu deſcenderent. *Steterunt aquæ deſcendentes in loco vno, ad inſtar montis intumeſcentes apparebant.* Erat hoc figuræ loco, vt hinc manifeſtum fieret, eumdem ipſum Deum, vt glorioſa hæc Virgo, vera arca fœderis, ſine vllo diſcrimine aut malo indemnis in conceptione, pertrãſiret, non ſine miraculo vndantem illum peccati originalis torrentem cohibiturum, ac compreſſurum. Et videtur hoc ipſa apud Pſalmiſtam Deum precata dicens: *Non me demergat tempeſtas aquæ, neq; abſorbeat me profundum.* Pſal. 68.

Ecce & aliud de hac eadem arca. Video eam quippe in Exodo auro puriſſimo conueſtitam, duos & inſiſtentes Cherubinos, alis eam ſuis obumbrantes, & ambos eiuſdem pulchritudinem ſummo cum ſtupore contemplãtes. Fuit & hoc figura pulchritudinis noſtræ Virginis, quæ ceu vera quædam arca virtutibus, velut auro, condecorata, duos hodie Cherubinos in admirationem rapit, homines inquam & Angelos, omnes capacitatis & ingenij ſui alas quàm fieri poteſt latiſſimè, ad merita eiuſdem deprædicanda, conceptionem ipſius ſanctificandam, & integritatẽ propugnandam extendentes. De hominum quidem admiratione certum eſt. S. Dionyſius enim eam conſpicatus, adeò obſtupuit, parum

(Marginalia: Ioſue 3. & 4. — 3. Exod. 25.)

Digitized by Google

parum vt abfuerit, quin eam vt deam adoraret. & ſcripto teſtatus eſt, omnes vndiquaque homines accurriſſe, vt hoc pulchritudinis miraculum intuerentur. S. Ignatius Martyr *ſacratiſſimum* eã appellat *monſtrum*, ac *cœleſte prodigium*. Quid amplius dicit Chryſoſtomus, *orbis terræ miraculum* ipſam indigetans. Hildephonſus verò poſt hos, tantam eius vultui inditam cœlitùs pulchritudinẽ ac decorem ſcribit, tantam animæ puritatem, omnes vt in ſtuporem raperet. *Erat*, inquit, *fidelibus deſiderabilis*. Sed in figuris noſtris pergamus.

Epiſt. ad Ioan. Euang.

4. *Gen. 3.* Geneſ. 3. generoſa de muliere ſermo fit, quæ ſerpentis eſſet caput compreſſura, & implacabile cum ipſo bellum geſtura. Audite quo hoc ipſum modo illi indicatur, *Inimicitias ponam inter te & mulierem, ſemen tuum & ſemen illius, ipſa conteret caput tuum.* Illuſtris hæc, mihi credite, virago Dei matrem repræſentabat, quæ velut generoſa quædam bellatrix, iam inde à conceptionis ſuæ articulo, peccati (cuius ſerpens eſt ſymbolum) caput comminuit, & perpetuo cum ipſo bello decertauit. Conceptus hic alium mihi penè ſimilem in memoriam reducit.

5. *Iudic. 9.* Abimelech nothus Gedeonis filius, cùm ſeptuaginta fratres fœdo parricidio de medio ſuſtuliſſet, & inimicos iã bello profligaſſet, in tres turmas vniuerſum exercitum ſuum diſtribuẽs, turrim Sichem, locum arte ac natura munitiſſimum (ad quem viri ſimul & mulieres velut ad aſylum commune confugerãt) obſidione preſſit: vt verò propiùs acceſſit, à muliere è ſummo pinnaculo ſaxum ingens iaciente contritus eſt: textus habet, *& ecce vna mulier fragmen molæ deſuper iaciens illiſit capiti Abimelech, & confregit cerebrum eius.* Obſcurum hoc ænigma ſic expono: Abimelech ille ſpurius, & illegitimo natus thoro, Satanæ imaginem referebat, qui poſt vniuerſale tot millium Angelorũ, qui fratres illius naturales ac germani erant, excidiũ & hominũ, inimicorum ſuorum mortalium profligationem, cùm peccatorum omnium ac ſcelerũ agmen trifariam (in originale ſcilicet, mortale, & veniale) diuiſiſſet, tandem obſidens non iam turrim Sichimorum, ſed turrim illam Dauidicam, arcem inexpugnabilem, & quã omnes adeò mortales in aſylum ſelegerant; hodie dum oppugnationem ſuam funeſtã adoritur, in inſtanti ſcilicet cõceptionis huius Virginis, ipſa illi caput, velut bellicoſa quædam virago contriuit. atque hoc illi prędixerat olim Deus dicens, *Ipſa cõteret caput tuum*. Vt ſimul hinc liquidò pateret, nullũ in hanc puellam peccato ius aut poteſtatẽ, ne quidem in eius conceptione fuiſſe; & ceteris creaturis in hanc calamitatem incidentibus, ipſam ſolam exemptam fuiſſe. Habeo ad manum & alias figuras.

Scriptum eſt in Geneſi, Pharaone omnem regni ſui terram ſibi ſubijciente, vtpote pretio emptam, ac tributariam reddente, ſolam ſacerdotalem à tributo immunem fuiſſe, ac libertate vſam. *Emit igitur*, inquit textus, *Ioſeph omnem terram Ægypti vendentibus ſingulis poſſeſſiones ſuas præ magnitudine famis, ſubiecitq; eam Pharaoni; & cunctos populos eius à nouiſſimis terminis Ægypti vſq; ad extremos fines eius, præter terram Sacerdotum.* Myſterio huic perſonam detrahens, dico ipſo declarari, cùm Satanas, Pharao ille tartareus, vniuerſum mundi regnum ſub diram peccati ſeruitutem redegiſſet, & Deus ipſe, totius orbis Dominus, homines, qui naturæ iure illius ſunt ſubditi, pœnæ æternæ addixiſſet, ſolam Mariam Virginẽ, magni illiꝰ ſacerdotis, de quo ſcri- 6. *Gen. 47.*

gnus enim ille Deus, cùm velut figulus quidam, omnes omnino homines in potéciæ ſuæ rota ceu vaſcula quædi efformaſſet, & ipſi illius è manibus miſerè per peccatum excidiſſent, & ad funeſtum hunc caſum comminuti eſſent, magnus ille figulus, eamdem argillam, in omnipotentiæ ſuæ orbita conformãs, vas quoddam honorificum, vas inquam pulcherrimum, & penitùs admirabile, B. ſcilicet Virginem compoſuit; vas illud regium, quod & ipſi Reges ſummoperè ſemper ſunt demirati, *vas admirabile, opus excelſi.* Adeò vt cùm omnes Adæ filij, peccato confracti, in ipſa conceptione perijſſent, ſola hæc à malo hoc immunis fuerit, & integra ſolidaque permanſerit. Sed his minimè immoremur, & ad alias figuras tranſeamus.

Eccli 45.

11. Vidit olim Nabuchodonoſor inter ſomniã ſum patulam quamdam & opacam arborem, vertice in cœlos tendentẽ, & radices ad ima propè tartara promittẽtem, arborem inquam fructu grauatam, & omnigenas inde beſtias paſcẽtem; ſed audiuit & vocẽ, quâ eadem excidi mandabatur, eius fructus excuti, ramos præcidi, omnemque hoc pacto illi virorem ac ſuccum tolli, ſola illi ad ſolatium radice relicta, denuò vt pullulaſceret, & ſurculum nouum emitteret. *Succidite arborem, & præcidite ramos eius, excutite folia eius, & diſpergite fructus eius, verumtamen germen radicum eius in terra ſinite.* Scire vultis, quid hæc omnia ſibi velint; audite, rem paucis exponam. Comata hæc arbor naturam repræſentabat humanam, arborem inquam illam adeò ingentem, inſignem, totque iuſtitiæ ac perfectionum cœleſtium fructibus decoratã. Verùm Satanas feralis ille ligniſeca peccati ſecuri eam petens, iam inde in paradiſo terreſtri ramis eam ſpoliauit, omnem eiuſdem fructum diſſipauit, frondes præcidit, virorem abſtulit, eamque aridam penitùs reddidit, nihil vt ſucculentum ac viride præter ſolam radicem remanſerit; radicem inquam, quæ Virginem Deiparam repræſentabat, radicem illam Ieſſe. hoc enim nomine Iſaias eam nominauit. *Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet.* radicẽ, quæ nouam arborem, id eſt, Redẽptorem Ieſum, arborem illam vitæ, protruſit. Et cùm omnes homines in peccato concepti fuerint, ſola ipſa immunis & intemerata exſtitit. Hoc piè de illa credendum eſt, tametſi certus & indubitatus fidei non ſit articulus. Inuitat nimirum huc fideles omnes magnæ huius Virginis honos: & ſanè ille ſe erga eam non benignè affectum oſtendit, qui cum aliarum mulierum fęce eam commiſcet, communibus legibus ſubijcit, & eamdẽ ſubire ſortem vult, quam reliquæ Adami neptes peccatis obnoxiæ. Iſai. 7.

Dan. 4.

Allegoria.

Bethulienſes viduam Iudith tãto honore ac veneratione paſſim proſequebantur, nullus vt, teſte Scriptura, in vniuerſa regione ſiniſtrè aut in ſequiorem partem de illa loqueretur. *Magna facta eſt in Bethulia, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum.* hæc etiam hiſtoria neſcio quod continere videtur præſagium ac figuram, quo omnes Eccleſiæ filij veram hanc Iuditham (quæ adeò magna, & coram mundo adeò fortis futura erat) afficere cultu & honore debeant, nemo vt nominis eius honorem lædere, famæ detrahere, aut ſiniſtrè de illa loqui audere debeat. Quàm verò ille malè loquitur, quàm ille famam Virginis huius coinquinat ac deturpat, qui peccatricem, & in peccato originali conceptam non ſecùs atque alios homines eam aſſerere audet. Iudith 16.

Decretū facultatis Theologicæ Pariſienſis circa B. V. conceptionem.

Viuat ergo inclyta illa ac celebris facultas Theologica Pariſienſis, mater illa mea cariſſima, viuat nobilis illa Sorbona, omnium Academiarū Regina, bonarum artium genitrix, honeſtiorum diſciplinarum nutrix, ingeniorum illuſtrium procreatrix, quæ Virginis huius colendæ, eiuſque honoris ſtudioſiſſima, permittere noluit, quiſquam vt de eius meritis perperam loqueretur, & ad cōceptionis illius intemeratæ atq; immaculatæ propugnationem ſollemne decretum tulit. Nullum adhuc illa Doctorem ſuas in cathedras admittit, qui huic articulo non ſubſcribat, ſimul & ſacramento confirmet, honorem ſe & innocentiā ſanctę huius Virginis, quà poterit vbiq; propugnaturum. Hoc porrò anno 1333. ſtatutū eſt, & iam per annos propè 300. eius obſeruatio inuiolata permāſit.

Gerſonis conceptus. Ser. de Concept.

Illuſtris ille Academiæ huius Cācellarius Ioannes Gerſon, mirum in modum erga beatiſſimam hanc matrem affectus, ſcriptū reliquit, octo vetulas falſarias, & per omnia ſceleſtas, iuratas honoris huius virginis aduerſarias reperiri, quæ inculpatam conceptionis illius prodigioſæ puritatem ſemper arrodere & oppugnare omni ratione contendebant. hæc porrò deteſtabilia illarum nomina, littera occidens, ratio litigioſa, ratiocinatio ſophiſtica, Canonum ſuperficies, legis apparentia, doctrinæ falſitas, fabuloſa pcëſis, & hæreſeos ſuſpicio. Totidem verò illis opponit virgines pulcherrimas, quæ eius honorem, puritatem, innocentiamq; iunctis viribus tuerentur, veram ſcilicet Theologiam, rationem probabilem, Eccleſiæ auctoritatem, Decretum Canonicum, Ius ciuile, doctrinam bonā, pcëſin myſticam, ac fidem religioſam. Anne igitur, fideles, poſt tot illuſtria teſtimonia, & figuras apertiſſimas puram ſanctitatē & ſanctam puritatē conceptionis huius Virginis in dubium ampliùs reuocabitis? Multis Scripturæ ſacræ auctoritatibus, & illuſtribus figuris eam ſtabilire ſum conatus, ſed modò, quò ſic ad tertiū concionis membrum deueniam, cōuenientiſſimis rationibus adſtruere ſatagam, vt vos in partes meas ſi non ſuauiter ac placidè, rationum ſaltem pondere coactos, tranſire faciam.

Oſtenſurus Apoſtolus in epiſtola ad Hebræos, Redemptorem Ieſum meritis, omnigenaq; perfectione Angelis præcellere, nominis illius magnitudine atque excellētia hoc ipſum euincere potiſſimùm conatur, dicens, Dei filium illū dici: quod ſanè nomen ſuper omne eſt nomen, & nulli vmquā Angelorum datum. hoc verò pacto ſuum argumentum concepit, *Tantò*, inquit, *melior Angelis effectus, quantò præ illis excellentius nomen hæreditauit. Cui enim Angelorum dixit aliquando Filius meus es tu, ego hodie genui te?* Inferre & efficere inde vult, quandoquidem tale Redemptor nomen habere meruerit, quale accipere nullus vmquam dignus fuit Angelus, neceſſariò fatendum eſſe, his illum dignitate ac meritis lōgè præcellere. Vnde ſimile ipſe in Angelorum Reginę laudem ac decus, atque in qualitatum eius commendationem argumentum formare audeam, *Tantò melior Angelis effecta quantò præ illis excellentius nomen hæreditauit.* Reddita enim digna cùm ſit regio illo atque inclyto matris Dei nomine, quod ſanè nomen omnium nominum eſt maximum, & cui omnia Angelorum, quin imò Cherubinorum nomina comparata nihil omnino ſunt ac velut vmbræ vocari; certiſſima credendum eſt fide, eius fauores, gratias, ac priuilegia illuſtriora ac digniora, quàm reliquorum omnium fuiſſe. Cùm autē Angeli,

Hebr. 1.

Rationes, quibus demonſtratur, Virginē ſine originali peccato cōceptā fuiſſe. 1.

Digitized by Google

geli, & ſpiritus illi cœlici in gratia cõ-
diti fuerint, dubitandum non eſt, quin
hoc ipſo illorum Regina, Virgo noſtra,
donata ſit priuilegio, ac ſine vllo pec-
cato aut macula concepta.

2. Secunda. Rationi conſentaneum eſt,
(& abſurdum alioquin videretur) ma-
iora, aut ſaltem paria æqualiaq; Ange-
lorum prærogatiuis priuilegia Virgini
huic cõcedere. Illi porrò à peccato prę-
ſeruati ſunt, & antequam caderent por-
recta illis manus: cur non eodem igitur
hæc priuilegio gaudeat? Hoc fore, præ-
dixit olim Pſaltes, dicens: *Adiuuabit*
Pſal. 54. *eam Deus manè diluculo* eſſe ſui & cõce-
ptionis, ab originali eam macula inde-
mnem præſtans. Quin & hoc ipſum illi
Deus ter maximus ſub amantium illo-
rum ſponſorum ſchemate ſpopõdit, dũ
ait, *Equitatui meo* cęleſti *in curribus Pha-*
Cant. 1. *raonis aſſimilaui te amica mea* priuile-
gijs & gratijs. Theodoretus locum hunc
exponens, per equitatum hunc Angelos
deſignari exiſtimat, qui idcirco in Scri-
Luc. 2. ptura paſſim, & præſertim apud S. Lucã
militia dicuntur *cœleſtis exercitus*. Illorũ
olim opera Omnipotẽs velut militũ ac
bellatorũ, ad Pharaonẽ rubri maris gur-
gite inuoluẽdum, & populũ ſuum dile-
ctum per eiuſdem fundũ ſicco pede ac
ſoſpitem tutoque traducendum eſt v-
ſus. Amans verò ſponſus idipſum dilectę
ſuæ, quæ vera ſanctiſſimæ matris imago
erat, contigiſſe prodit: ò quòd in peri-
culoſo conceptionis eius trãſitu ac fun-
do, in quo oẽs Adæ poſteri peccati aquis
adobruti ſunt, non ſine miraculo Deus
ſoſpitem illã pręſtitit, maris hui⁹ vndas
inhibẽs, liberũ illi tranſitum concedẽs,
& Pharaonẽ illũ, peccatum inquã aquis
ſubmergens. Verbo vt complectar, vt
Angeli per gratiam; ſic illa è miſericor-
dia præſeruata eſt incolumis, vt iiſdem
ſaltem priuilegijs potiretur.

Tertiam hanc facio. Magnus ille De⁹, 3.
omniſcius atque omnipotens, quos ad
aliquod mun⁹ vocat, diſponere ſic pau-
latim ac præparare ſolet, vt eidem apti
reddantur & idonei, iuxta hoc Apoſtoli
teſtimonium: *Idoneos nos fecit miniſtros*
noui teſtamenti. Teſtatur hoc apertè D. 2. Cor. 3.
Thom. quod & ipſi euidentiſſimis pba- 3. p. q. 27.
re exemplis poſſumus. Sic enim Moyſẽ, art 4.
Eliã, Iſaiam, Ieremiã, alioſq; plurimos
ad miniſteria, ad quæ ſelecti erant, ido-
neos reddidit. In nouo item Teſtamẽto
Ioannes Baptiſta in Meſſię præcurſorem
deſtinatus, hanc ob cauſam materno in
vtero fuit ſanctificatus. Apoſtoli ſegre-
gati, qui Eccleſiæ illius forẽt Principes,
Euangeliciq; præcones, gratijs ac mira-
bilibus repleti cœlitùs ſunt: vt enim lo-
quitur Apoſtolus, *primitias ſpiritus acce-* Rom. 8.
perunt. Virgo ergo cùm ab omni æterni-
tate in Filij Dei matrẽ prędeſtinata fue-
rit, an non, quò tantæ dignitatis capax
ac propria redderetur, Deus illam ita
hanc præparaſſe cenſendus eſt, vt omni-
genis illam gratijs donarit, quin imò, in
conceptione præſertim, ab omni pec-
cato protexerit. Rationi huic robur
addit Diuus Anſelmus dicens, *De-* Lib de conc.
cuit, vt conceptio illius hominis de ma- Virg c. 18.
tre fieret puriſſima, & tanta purita-
te niteret, quæ ſub Deo maior nequeat
intelligi. Et Cyrillus Alexandrinus
libro contra Neſtorium, in intemera-
tam hanc Virginem adeò iniurium
ac blaſphemum, ait, ad dignitatem &
honorem, ad quem illa diuinitùs voca-
ta erat, reſpectu habito, inſignem
temeritatem, addo, & impuden-
tiam intolerabilem fore, eam pec-
cato obnoxiam fuiſſe audere aſſere-
re.

Suus & quartæ ſit locus. Non mi-
nùs propoſitionibus illis ſacris è 4.
litteris depromptis, quibus omnes pec-

Digitized by Google

cato obnoxij eſſe dicuntur, repugnat, glorioſam Virginem ſanctificatã fuiſſe, dicere, quàm à peccato eam immunem ſeruatam credere. Abſolutè namque Apoſtolus, & generaliter, *Omnes nos filios iræ*, id eſt, peccatores *naſci* ait. peccatum namque Deo nos reddit exoſos, diuinæ iracundiæ in nos flagella acuit; non autem nos omnes iræ filios concipi. fatentur quidem omnes, glorioſam Virginem, iræ filiam natam non eſſe, imò nec Ioannem Baptiſtam, nec Ieremiam, nec alios, contra generalem illam Apoſtoli ſententiam; quid obſtat igitur, quò minus illam iræ ac maledictionis filiam conceptam fuiſſe negemus? Accedit, quòd in propoſitionibus illis generalibus non tantam effingere generalitatem neceſſe ſit, quin aliquis exceptioni ſit locus. multa enim in ſacris voluminibus ſunt loca, quæ quamdam prima fronte vniuerſalitatem præferunt, non tam latè tamen ac ſonant, extendendæ ſunt. vt ille Iſaiæ, *Videbit omnis caro quòd os Domini locutum eſt.* & ille Apoſtoli, *Omnibus omnia factus ſum, vt omnes lucrifacerem.* & ille alius, *Omnes quæ ſua ſunt quærunt*; quæ tamen certo eſt certius de omnibus hominibus intelligenda non eſſe.

Rom. 5. Iſai 4. Phil. 1. Phil. 2.

5. Ad quintam iam veniamus. Glorioſa Virgo Maria numquam fuiſſet ea, quam oportebat eſſe illam, quæ in Dei matrem electa erat, ſi vel veniale vilum commiſiſſet delictum; nam hoc tali illam indignam dignitate reddebat, vt in Summa docet D. Thomas, & in 1. Sententiarum. ergo, ſi originali peccato inquinata fuiſſet, multò etiam fuiſſet indignior. quod ſic probo. peccatum veniale animam iræ filiam non conſtituit vti originale. Adhæc anathema Concilium Tridentinum dicit aſſerentibus Deiparam vel venialiter Deum ante filium Dei conceptũ offendiſſe. impium enim foret dicere Deum à matre, quæ venialem noxam aliquãdo contraxiſſet, carnem ſumpſiſſe. Cùm ergo originale delictũ longè veniali ſit deterius, illud ipſum matrem hanc multò indigniorẽ feciſſet; atq; ideò inferẽdum eſt, numquam permiſiſſe Deum, vt in labe originaria Virgo hæc conciperetur.

2 ſent diſt. 44 art 3. & 3 p. q 27 ar. 4.

Quàm inquam abſurdum foret, filio ſanctiſſimo matrem obtingere, quæ non ſancta, ſed peccatrix foret? Vrna, in qua manna aſſeruabatur, aurea vt foret, in Exodo præcipitur. Summus item Sacerdos in Leuitico, parentem habere vtrumque iubetur nulla ſequiore labe inquinatos. Simulacrum Dagon in eadem qua arca fœderis ara ſtatui non poterat. Quibus omnibus figuris declarabatur, quòd, vbi verum foret manna, Summus Pontifex, & vera Teſtamenti arca, Ieſus Chriſtus, ibi omnia gratiã inaurata, vitio carere, ac ſine peccati idolo omnia eſſe debebant. Hæc facit quod in Matthęo circa Ven. Eucharistiæ inſtitutionem lego. Hanc ergo Redẽptor inſtituturus, in pane fermentato conſecrare noluit, eò quòd fermentum corruptionis ſit ſymbolum. Sed cur, Domine, peracta iam conſecratione non panis ſubſtantia, ſed ſola accidentia remanebunt? Noluit ſcilicet vel ſola panis corrupti accidentia permanere: ſed ô bone Ieſu, hæc te accidentia non tangent? Verum quidem eſt, inquit, ſed quoniã ea velut cortinę ac velamina futura ſunt, ſub quibus deliteſcam, nolo ibi vel panis corrupti accidentia remanere. O ineffabilẽ magni huius Dei puritatem! quàm illi peccati corruptio eſt exoſa! ſi permittere noluerit, vel nuda accidentia, quæ ipſum ne tactura quidem erant, in auguſtiſſimo hoc Sacramento remanere, credemuſne, ſacram

Exod. 16. 1. Reg. 6. Ioan 6. Matth. 26.

Digitized by Google

ſacram hanc Virginem, quæ ei adeò futura erat vicina, vt illius futura ſit mater, & illi è carne ſua paratura corpus, à fermento peccati vnquam corruptam, & paucis vt dicam, peccatricem fuiſſe?

3 Reg 6. Ianuas templi Salomonici ex olea fuiſſe fabricatas teſtis eſt Scriptura. arbor hæc ſemper pacis ac miſericordiæ ſymbolum fuit; vnde illud Poëtæ:

Adiuuat in bello pacata ramus oliuæ.

Deſignabat hoc ianuarum, ſacratiſſimæ huius Virginis, quæ noſtræ redemptionis futura erat ianua, conceptionem, nonniſi gratiam, fauorem, & miſericordiam fore, atque opus omnigenis priuilegijs decoratum. Quoniam verò præcipuè hoc ſpectabat redemptio, vt à peccato penitùs redimeremur, æquum erat, eius vt initium & opus primum ab omni peccato liberum foret, ac conſequenter, vt Virgo noſtra planè pura conciperetur. Sed in noſtris rationibus pergamus, &c.

6. Sextam hanc ſtatuamus: Virgo hæc à communi & generali illa in homines lata quoad corporum poſt mortem corruptionem, & in cineres reductionem ſententia, quæ in libri Geneſeos initium his relata eſt verbis, *Cinis es, & in cinerem reuerteris*; exempta & excepta fuit. Nam vniuerſale hoc ſtatutum illudens & ſuperans confeſtim à morte, vt piè credit Eccleſia, reſuſcitauit, & in cœlos cum anima ſimul & corpore aſſumpta eſt, nullam aliorum exemplo corruptionem paſſa, nec in cineres conuerſa. Ergo longè rationi videtur conuenientius, eam ſimul & ab omni animæ corruptione, quæ peccato fit, præſeruatam fuiſſe, & à ferali & ſanguinolenta illa lege, quæ omnes eidem mortales ſubijcit (*In quo omnes peccauerunt, &c.*) exemptam. Si vero corpus à corruptione naturali, contra vniuerſale decretum in omnes latum, immune permanſit, quid ni & anima ab inquinatione peccati, ſingulari priuilegio, contra aliam illam legem vniuerſalem, omnes homines eidem obnoxios reddentem, præſeruari queat? Hoc ſanctus Anſelmus egregia confirmat ſimilitudine. Si quando, inquit, regi aliquod conſtruendum eſt palatium, arenoſum, ſpongioſum atque infirmum eidem fundamentum non ſeligitur, ſed vel rupes aliqua aut terra ſolida. Cùm ergo Spiritus ſanctus Virginem hanc elegerit, quæ filij Dei vnigeniti domicilium ac regia foret, credendum eſt, illum aliquam illi humani generis ruinæ, id eſt, peccato, minimè obnoxiam ſelegiſſe: ecquæ enim ab hoc ædificio ſperari ſoliditas aut firmitas poterat, ſi lapſui, corruptioni & ruinæ huic fuiſſet expoſitum?

Gen. 3. — Rom. 5. — D. Anſelmus.

7. Iam ad ſeptimam ac poſtremam veniamus. Scotus Doctor ille ſubtilis illa Pauli ex 1. ad Corinthios epiſtola verba *Vnus mediator Dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus, qui nos liberauit à morte*, exponens, hoc format argumentum. Cùm Chriſtus perfectiſſimus fuerit Redemptor, vti Apoſtolus docet, conueniens & æquum erat, eiuſque honoris vel maximè intererat, vt quàm perfectiſſimè vel vnam redimeret animam: neque enim præclarus ac præſtans ille habetur opifex, qui non opus aliquod eximium vnquam arte ſua efformarit. Qua autem Chriſtus nos ratione liberauit, perfectiſſima ac præſtantiſſima haud fuit, redemit nos quippe iam in captiuitatem abductos, & compedibus conſtrictos. Notandum porrò duplicem eſſe redemptionis modum: primus eſt, dum in libertatem aſſeritur, qui iam in carcere & vinculis gemit, alter verò

In 3 ſent. diſt. 3. q. 2. — Duplex redemptio.

quo quis redimitur, antequam in eumdem abripiatur. Atque poſtremus ille multò eſt priori nobilior ac perfectior. Et maius aliquis ſibi beneficium putabit conferri, qui iamiam à iuſtitiæ miniſtris in vincula compingendus, à quopiam hac pœna eripitur, & ab omni infamia ac probro imminenti vindicatur, quàm ſi, poſt hanc ignominiam, carceris ingreſſum, nominis dilationem, compedum ac manicarum perpeſſionem, tum demum liber dimittatur. S. Auguſtinus à corporibus hoc ad animas transferens, multò id eſſe cenſet illuſtrius. ait ergo, *Maior gratia ſit illi, qui conſeruatur in innocentia, quàm cui remittitur culpa.* Teſtatur hoc ipſum & Scriptura, & Dauid inprimis dicens, *Eruiſti ex inferno animam meam.* Conſtat autem Prophetam in inferni abyſſum detruſum minimè fuiſſe: ſed hic verborum eius eſt ſenſus: Ecquæ mea erga te obligatio eſt, Domine? animam meam iamiam in tartara præcipitandam præſeruaſti, & à pœnis ſempiternis verè vindicaſti. Hoc etiam ſenſu exponit D. Hieronymus Abrahami liberationem de Vr Chaldæorum, vbi frater eius viuus deflagrarat. Hoc ergo liberationis genus, antequam quis pœnam ſubeat, cùm multò ſit prçſtantius, neceſſarium erat, vel honoris ſui tuendi gratia, Ieſum Chriſtum, vt perfectum ſe Redemptorem oſtenderet, hocce redimendi genere vel vnam animam redimere, & præclarum hoc ac diuinum opus quoad redemptionem operari. In quam porrò animam hoc potiùs conferendum erat munus, quàm ſuæ glorioſæ matris? Cùm ergo id facere debuerit, id ipſum feciſſe credendum eſt, atque ideo ſanctiſſimam hanc Virginem ſine originali labe conceptam fuiſſe.

Super Geneſin ad litteram.

Pſal. 84.

Quis hoc verò in controuerſiam vocet, ſi modò honorem, quem matri filius hic debebat, perpendat? & quantæ illi futurum fuiſſet infamiæ, ſi huic ipſa delicto obnoxia exſtitiſſet; iuxta illam Salomonis ſententiam, *Gloria filiorum patres eorum.* Saul quoque filium Ionatham inſigni contumelia ac probro notare volens, matris illi delictum obiecit, vocauitque *filium mulieris vltrò virum rapientis.* Et ſanè ſemper parentum delicta filijs exprobrantur. Minimè autem credibile videatur, paſſurum fuiſſe Dei filium, cariſſimam ſua vt mater ignominiam hanc ſubiret, quæ ſibi deinde infamiam, verecundiam & probrum perpetuum attuliſſet; paſſurum inquam, propria vt mater peccato commacularetur, & diaboli mancipium conſtitueretur. Veterum hiſtoriarum produnt monumenta, Teutonibus ac Cimbris aduerſus Romanos prælio decertantibus, animos cominus ab vxoribus hac commonitione additos, *Eia viri pugnate fortiter, vincite, ne nos Romanorum captiuas videatis.* Qui hanc barbararum adhortationem rei ſacræ adaptare voluerit, perſuadeat ſibi, quantò Dei filium fuerit æquiùs ac conuenientiùs omnem à matre infamiam auertere, & in conceptionis eius conflictu contra peccata per miracula decertare, vt ne illam Satanæ immanis, barbari & immitis aduerſarij mancipium ac captiuam videret.

Prou. 17.

1 Reg. 20.

Poſt tot ergo egregias rationes allatas, poſt tot figuras ac ſacra teſtimonia deprompta concludamus neceſſe eſt, nulla ratione credendum videri, imò ne cogitandum quidem ſacratiſſimam hanc Virginem huic fuiſſe diſcrimini expoſitam, ipſam, inquam, Dei matrem, Angelorum dominam, vniuerſi totius

Digitized by Google

totius reginam, quæq; plures ſola in ſe perfectiones ac merita, quã ſimul ſancti omnes complectitur. Quò alluſiſſe Prou. 31. Parœmiaſten cenſeo dicentem, *Multæ filiæ congregauerunt ſibi diuitias, tu ſupergreſſa es vniuerſas* Exodi 25. Quin & huius rei figura in Exodo occurrit. Tabernaculi quippe conſtructionem cùm indixiſſet Deus, Principes omnes tribuum ac populi Duces ad ipſum conficiendum donaria præcepit offerre. Quo eminus ſigno præſignabatur, ad Virginis huius veri tabernaculi Euangelici perfectionem, Patriarchas omnes, Prophetas, ac ſanctos ſuas velut in ſymbolam virtutes ac merita collaturos, & ipſam ceu numiſma aliquod regale atque aureum fore, omnigenos in ſe nummos complectens. Nec id ſanè mirandum eſt, cùm in Dei illa matrem electa fuerit.

1. Par. 24. David Rex enormes, quas in templi illius ſplendidi conſtructionem futuram expenſas feciſſet, recenſens, & populum ad liberaliter neceſſaria ſuppeditanda exhortans, ne cui id nouum & mirum videretur, hâc ijs cauſam tantorum ſumptuum reddebat, *Opus grande eſt, neq; enim homini præparatur habitatio, ſed Deo.* Idipſum hodie mihi repetere liceat, ac præmonere vos, ne cui veſtrûm mirum aut nouum videatur, ſi adeò ſe in Virginem hanc liberalem, munificum, effuſum ac prodigum Deus oſtenderit, ſi tot in illam gratias accumularit, tot prærogatiuas in illam contulerit, ac præſertim ſi ſine originali labe concepta fuerit: *Opus enim grande erat, neque homini præparabatur habitatio, ſed Deo* ter maximo.

Sed plura hac de re non dicemus; erubeſcant ſolùmodo eius aduerſarij, qui eam peccatricem ſtatuunt, qui tam ſiniſtrè de eiuſdem meritis loquūtur, honorem eius adeò turpiter denigrant, de priuilegijs illius controuerſiam mouent, conceptionem eius ſanctiſſimam fœdiſſimis originariæ labis maculis conſpurcant, denique innocentiæ eius iura tam indignè blaſphemeque calumniantur; iterum dico erubeſcant & pudore ſuffundantur, quòd Turcis, Saracenis, ipſis etiam Ethnicis deteriùs iudicent. Refert ſiquidem in varia hiſtoria Aelianus, Alexandrum Lib. 2. Macedonem, cùm Epheſi in Apellis pictoris celeberrimi officina ſuiipſius equo inſidentis imaginem depictam conſpexiſſet, initio quidem, longè alia animo voluentem negotia, & nihil minus quàm de pictura ſollicitum, eam parui pendiſſe: donec tandem quidam de comitatu equus tabulam hanc & in ea equum conſpicatus, viuentem eum eſſe ratus, adhinnire, ſubſultare, alioſque applaudentis geſtus edere cœpit. Pictor inde prauum Regis iudicium ſugillare orſus exclamat, Dij immortales, animalia hominibus longè præcellunt, ſinceriuſque de rebus dijudicant. Hoc pictoris reſponſum in hæreticos & parum Religioſos Catholicos tam prauè de Virginis huius conceptione ſentientes, ſummo eorum cum dedecore, retorquebo, Beſtias ſcilicet infideles ac Turcas hoc ijs nomine præſtare, quòd meliùs, maioriq; cum reuerentia, ac ſanctiùs, quàm ipſi de matris Chriſti honore loquantur & ſentiant. In Mahometico namque Alcorano hæc in Virginis noſtræ commendationem legitur propoſitio, *Nullus naſcitur de filijs Adam, quem non tangat Satan, præter Mariam & filium eius.* In Alcorano c. 5. O pudor, ô dedecus, ô hæreticos Turcis deteriores, ô animas in Dei matrem Ethnicis ipſis iniurioſiores!

Digitized by Google

Vos verò, auditores, huic orationi finem imponens adhortor, & tum rationibus meis, tum figuris antiquis & teſtimonijs ſanctis, cõiuro, vt Virginis huius honorem propugnetis, innocentiam tueamini, conceptionem eius ſanctificetis, ſiniſtrè de illa numquam aut ſentiatis aut loquamini, vobiſque, hoc illi ideo datum priuilegium, quòd Dei filij futura eſſet mater, vti hodierni Euangelij præfert epiphonema, *De qua natus eſt Ieſus, qui dicitur Chriſtus*, perſuadeatis. Illam hodie contemplemini, eiuſque pulchritudinem demirantes cum D. Anſelmo exclamate; *O pulchra ad intuendum, amabilis ad contemplandum, delectabilis ad amandum, vulnera corda noſtra amore pulchritudinis tuæ.* Omnimodis inquam pulchra, gratia plena & virtutibus, peccatis aut vitijs numquam coinquinata, & tota pura concepta: tota inquam pulchra, & pulchritudinum regina, à qua tot ſui in primordijs mundus mutuatus eſt imagines, puta paradiſum illum voluptatis, arcam illam Noe, ſcalam Iacobi, rubum ardentem in deſerto, Moſis virgam ſerpentes deuorantem hæreticos, Aaronis virgam in conceptionis florentem nocte, arcam teſtamenti è ligno compactam incomputribili, magnum Iſaiæ librum, portam illam Orientalem viſam Ezechieli, & hortum illum concluſum: quibus omnibus figuris hoc efficitur, fuiſſe te omnium quæ vmquam exſtitere pulcherrimam, non aliorum ad inſtar iræ filiam; non vt reliqua Adami poſteritas, peccato obnoxiam, non cruentis maledictionum vniuerſalium decretis comprehenſam; ſed præ alijs prærogatiuis donatam, à Deo inter omnes dilectam, ſolam contra vniuerſalem omnium infelicitatem ſine peccato conceptam. Tu Deum pro nobis peccatoribus obſecra virgo puriſſima & immaculata. Tuque ô Salomonis noſtri mater, quæ modò ad filij tui latus glorioſa conſides, noſtram monſtra te eſſe matrem: delictorum nobis in hac vita veniam, & gratiam, in alia verò gloriam, in qua omnis noſtra beatitudo conſiſtit, impetra, ad quam nos Deus in Trinitate & eſſentia vnus, & in perſonarum numero trinus dignetur perducere.

IN FESTO SANCTI THOMAE APOSTOLI.

Thomas vnus de duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis, quando venit Ieſus. Ioann. 20.

FIGVRA.

IACOBI Patriarchæ filij duodecim ab itinere frumentationis reduces, dum patri nunciarent, filium eius dilectiſſimum Ioſeph etiamnum ſuperſtitem eſſe, & in terra Aegypti regnare, vix ille credere præ gaudio poterat, ac ſomnium audire ſe exiſtimabat; donec poſt aliquot ipſe dies ſuis eum conſpicatus oculis, præ geſtientis animi & pio admirationis ſenſu exclamat, *Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam.* Simile quid hodierno in Euangelio contingere videmus. Duodecim namque Apoſtoli Thomæ collegæ ſuo dum

Gen. 46.

Digitized by Google

dum enarrant à mortuis reſuſcitatum eſſe Dominum, atque omnibus ſibi rediuiuum apparuiſſe, credere prorſus noluit obfirmatus, quin imò fabulam audire ſe putauit, donec tandem ſuis eum conſpiciens oculis, & manibus cõtrectans, octiduo pòſt, gaudio & ſtupore plenus exclamat, *Dominus meus ac Deus meus* Plura non antè dicam, q à n Dei opem inuocauerimus, atque hanc ob cauſam Deiparam cum Gabriele paranympho ſalutemus, dicentes, *Aue Maria.*

Philoſophorum gnomæ de mali cõſortij fuga.

Veteres Philoſophi dum homines docent, quibus ad probitatem vijs contenderent, & quorum hanc in rem ſectarentur conſortia, tam diuina & eximia cunctis in genere documenta tradiderunt, vt non Ethnicorum ab ore & calamo eadem, ſed Chriſtianorum prolata videantur. Omnis ea generis hinc inde collegi, & occaſione materiæ, quam hodie vobis exponere decreui, ſtatui recenſere. Solon. Solon imprimis malorũ vetans contubernia, optimo cuique conſulit; Cato. *Cum malis commercium non habeto.* Quin & poſt ipſum Cato ſapientiæ fama celebris hoc ipſum confirmauit, dicens: *Cum bonis ambulato*, eorumque ſequere veſtigia.

Philemon. Huc accedens Philemon, & quæ prauorum familiaritas includat diſcrimina, aperiens nemini non ſuadet, *Cum viro improbo iter ne feceris.* non cõuerſationem modò, familiaritatem ac colloquia prauorum vetat, ſed & congreſſus, & coambulationes. Inter moralia Epicteti documenta ac præcepta Epictetus. hoc non poſtremum obtinet locum, *Scito eum inquinari, qui cum inquinato ingenio conflictatur.* Quin & veterum Sophorum oraculum Socrates eundem Socrates. feriens ſcopum, hanc protulit ſententiam, *Malorum conſuetudinem ne ambias*, ſed remis veliſque fugito.

Ante omnes hoſce Philoſophos regius ille Vates ac Pſaltes ſuos ab hac eadem materia pſalmos auſpicatur: *Beatus vir qui non abijt in conſilio impiorum, & in via peccatorum non ſtetit. & in cathedra peſtilentiæ non ſedit.* Pſalm. 1. Quibus ipſe verbis omne prauorum conſortium ſocietatemque condemnat & interdicit, & fundamentum ponit, ſuper quod tot egregias gnomas ac ſententias ethnici Philoſophi dein ædificarunt.

Et ſanè res eſt longè periculoſiſsima peruerſorum impiorumque frequentare commercia. Malorum conſortium periculum includit. Tacitè hoc & myſticè innuit in Canticis ſponſa, dum dicit, Cant. 1. *Nolite mirari, quòd fuſca ſim, quia decolorauit me ſol. filij matris meæ pugnauerũt contra me.* duas decolorationis ſuæ declarat cauſas, primam concupiſcentiæ animalis calorem, quam ſole deſignat, deinde prauorum ſocietatem dicens, *filij matris meæ pugnauerunt contra me.* Impij enim pios laceſſunt, bellumque iiſdem noxio perſuaſu, diabolicis conſilijs, pernicioſis ſollicitationibus, peſſimoque exemplo indicunt.

Hoc ipſum ad litteram deſignauit viſio illa Ioanni in Apocalypſi oſtenſa, Apoc. 9. qua vidiſſe ſe ingentem equorum multitudinem ait, *Et numerus equeſtris exercitus vicies millies dena millia.* Quinam verò hi equi, & bellatores equeſtres fuerint? ipſe reſpondet, *Et ita vidi equos in viſione, & qui ſedebant ſuper eos, habebãt loricas igneas ac ſulphureas, & capita equorum erant tanquam capita leonum & de ore eorum procedit ignis & fumus & ſulphur. & ab his tribus plagis occiſa eſt tertia pars hominum.* Hoc vt myſterium exponamus, ſciamus antè oportet, non ſemper ſeipſis omnia malorum genera dæmones operari, ſed ſcelera Impij inſtrumentũ ſunt Dæmonis. torum & impiorum velut militiæ ſuæ, in-

inſtrumentorum opera vt plurimùm vti, ad eadem efficienda. Hoc itaque præſuppoſito certiſſimum eſt, per equites hos dæmonas deſignari quorum infinitus eſt numerus; per equos verò, peruerſos & impios: quorum opera & adminiculo de hominibus cacodæmones triumphant, victoriamq́; de ijs referũt, quam, illorum ni foret ſubſidiũ, referre non adeò commodè poſſent. Leonina equorum capita, & ora, igniuoma, fumumque ac ſulphur exhalantia impiorum crudelitatem notabant, quòd peruerſi proximum deprauẽt & peſſimo exemplo inficiant. Potiſſimum autem horum malorum patrandorum inſtrumentum ipſum eſt os, quo verba iniquitatis & blaſphemias intolerabiles proferunt; atque hoc igne equorum faucibus prodeunte repræſentatur, proximi honorem adurẽte, omnemque eiuſdem vitã in cineres conuertente. Fumus porrò atroces calumnias, horrendas detractiones & verba famam inquinantia figurat, quibus proximi famam atterunt, honorem violant, nominique eiuſdem turpiſſimam aſpergere maculam omni ratione conantur. Sulphur denique ſordidorum, fœdorum ac maleolentium verborum, quibus caſtiſſimos quoſque deprauant, inficiunt, & afflant, putiſcentiam ac fœtorem repræſentat. Vt enim nihil ſulphure maleolentius aut putiſcentius, ita caſtis auribus nihil eſt quàm verba inhoneſta & impia ingratius, exoſius, & intolerabilius. Hanc ob cauſam os impiorum ſordibus, inquinamentiſque & infectionibus ſemper patens, ſepulchro fœtido & mephitim teterrimam ſpiranti non inſcitè à Pſalmiſta accommodatur, *Sepulcrum patens eſt guttur eorum.*

Verba iniqua ſulphuri aſſimilantur.

Pſalm 5.

Omnis hæc tropologia eò ſpectat, vt videatis, videnteſq́; metuatis, metuentes deniq; euitetis malorũ conſortiorũ diſcrimina. Hoc vt Sapiens declararet, hæc ænigmatica proponit inuolucra: *Quis miſerebitur incantatori à ſerpente percuſſo, & omnibus qui appropiant beſtijs? ſic & qui comitatur viro iniquo, & obuolutus eſt in peccatis eius, &c.* Quib. ille verbis hoc potiſſimũ ſignificare intẽdit, non minus eſſe cum impijs agere noxiũ ac periculoſum, quàm cum beſtijs maximè feris conuerſari. Atq; hanc ob cauſam adiungit, *Si communicabit lupus agno aliquando, ſic peccator iuſto*, quaſi diceret, Lupi tractatio familiaris & quotidiana non adeò noxia eſt agno, neu tantum metuenda, quantum iuſto domeſtica peccatoris & impij ſocietas.

Eccli. 12.

Prauorum familiaritas non minus metuenda, q̃ beſtiarũ.

Eccli. 13.

Si hæc Scripturæ loca non ſufficiant ad perſuadendum & ad oculum videndum, quantum prauorum cõſortia diſcrimen inuoluant; ſapiens ille Rex Dauid reipſa id vobis declarabit, dum quodam loco ſic ſcribit: *Et commixti ſunt inter gentes, & didicerunt opera earum, & ſeruierunt ſculptilibus earum, & factum eſt illis in ſcandalũ.* De filijs Iſrael ſermo eſt, quos impiorum Chananæorum conſuetudine deprauatos fuiſſe non diffitetur, nam idololatrarum tractantes commercia, infideles etiam & idololatræ facti ſunt.

Pſal 105.

Hanc ſolam ob cauſam, ad euitanda inquam, diſcrimina, quæ malorum affert ſocietas, hoc per Moyſen filijs Iſrael mãdatum dedit Deus: *Præcipe filijs Iſrael, vt eijciant de caſtris oẽm leproſum, & qui ſemine fluit, pollutuſq́; eſt ſuper mortuo, tam maſculum quàm feminam, eijcite de caſtris ne contaminet ea, cùm habitauerint vobiſcum.* Hoc de leproſis polluti ſque & immundis è caſtris eijciẽdis præceptum non alium ad finem referebatur, quàm vt hinc diſceremus, quàm ſint leproſi ſpirituales, peccatores ſcilicet, pol-

Num 5.

Prauorum ſocietas noxia.

polluti & ſeminiflui, puta ſcandalum dantes, ſi quotidianum cum ijs habeatur contubernium, noxij & damnoſi. Qui ergo infici & affligi noluerit, diligentem det operam, ne peſtifera hæc commercia frequentet.

Hac etiā de cauſa non mediocri aduerſus Ioſaphat Regem iracundia concitatus eſt Omnipotens, quòd Regis Achab, quo nullus Regum Iſrael extitit aut nequior, aut vafrior, amicitiam, fœdus, ſocietatemq́ue perditè expetiſſet. quapropter ſtomachatus eidem aiebat, *Impio præbes auxilium, & ijs qui oderunt Deum amicitia iungeris, & idcirco iram quidem Domini merebaris, ſed bona inuēta ſunt in te.* Iraſcebatur ſcilicet Ioſaphato, quòd iniquā ſocietatem iniſſet, quæ tandem illi afferre exitium potuiſſet; vt hac ratione omnes, paruos ſimul & magnos, edoceret, nihil eſſe peccatorum ſocietate, ſcandaloſorum frequentatione, ſceleſtorum fœdere, alijſq; impiorū cōmercijs Deo exoſi⁹; ab hoc nāq; tota hominis ruina dependet & exitiū.

Omnis hominis ruina ac perditio a prauorū dependet conſortio.

Bonorum ſocietas optanda.

Vt autem perditorum ac profligatorum ſocietas mala, noxia, & pernicioſa eſt, ac proinde ſummoperè deteſtanda; ſic vice verſa bonorū ſanctorumq; conſortium bonū, honeſtum, vtile, atq; inprimis optandum eſt. Exemplo ſit Labā ille paterfamilias, qui in Geneſi cōfiteri non erubeſcit, ſimul cū Iacobo in domū ſuam ingrediente etiam Deum ingreſſū eſſe, & virum hūc ſanctiſſimum & integerrimum omnigenā ſecū proſperitatē ac benedictionem attuliſſe: cùm.n. mediocrium ante foret facultatum, ſancti huius viri frequentatione ac ſocietate factum eſt, vt præ popularibus locuples euaſerit. Idipſum & de Ioſepho famulo ſuo teſtatur Pharaonis Eunuchus Putiphar, agnoſcitq; ipſius ſolius ſinceritati probitatique omnem domus ſuæ affluentiam aſcribendam.

Gen. 30.

Gen. 39.

2. Reg. 6.

In libris Regum videbis Obededom Leuitæ quàm breuiſſimo tēpore domū omnigena benedictione cumulatā, q^d arca Domini ad menſes aliquot in eadē diuertiſſet. Quo exemplo diſcimus, vbi virtus adeſt, vbi fœderis arca commoratur, vbi vir iuſtus habitat, ibi omnem felicitatem & proſperitatem quàm copioſiſſimè affluere. Hinc efficiem⁹ ergo, bona honeſtaq; commercia numquam non vtilitatem afferre. In huius rei teſtimonium videbis Saulem Regem, virū non vſquequaque probum, ſed ſceleribus multis coopertum, dum inter Prophetas agit, ſimul etiam prophetare, atque illorum ad inſtar in ſancta piaque oracula prorumpere, *Et prophetauit cum ceteris.*

Bonorū cōſortia ſemper beata ſunt.

1. Reg. 19.

4 Reg. 13.

Sed qui habere hiſtoriam, qua quæ dicimus confirmantur, voluerit, videat quæ 4. Regū ſcribuntur libro. Leget ibi cadauer tumultuariè in Eliſæi Prophetæ ſepulchrū proiectū, ad primū oſſium ac reliquiarum propheticarū contactū, rediuiuū à morte ſuſcitatum: quo prodigioſo, notabili tamen & conſideratu digno facto diſcimus, iuſtorum ſanctorumque virorum frequentationem & conuerſationem, nimium quantum ad mortuos vitæ reſtituendos, peccatores inquam conuertēdos, & ad delictorum cognitionem, atque inde ad gratiæ vitam reducendos, ſufficere. Nam vel minimus viri boni contactus, verbum, cōmonitio, cōſilium & ſalutaris doctrina, vel exemplum bonum ad impium conuertendum, Deo aſſerendum, ad pœnitentiam ei, vitiorumque fugam perſuadendam ſuffecerit.

Hæc omnia S. Thomæ Apoſtoli occaſione dicta ſunto, qui, priuſquam mortē Redemptor oppeteret, cùm quadam die vnà cum alijs Apoſtolis dicentem audiſſet, aſcēdere ſe Hieroſolymam velle,

Digitized by Google

in qua ne mors ſibi pararetur, metuebat; & omnes eius collegæ perterriti exalbeſcerent, & mœrore pauidi animum contraherent; robur illis addens, magnaque generoſitate, puſillanimitatem ipſorum exprobrando, ait, Eia, *eamus, & moriamur cum illo*, ſi opus ſit, pericula ac cruciatus inſtantes quid perhorreſcimus? non propterea animum abijciamus, non idcircò à fide præſtita deſciſcamus. Et ecce modò, poſtquam mortuus & reſuſcitatus eſt, à ceterorũ Apoſtolorum contubernio ſemotus, alijs fortè ſe parum religioſis (quorum, vti & hodie ingens erat numerus) ſociũ addidit. Quamobrem ad illos reuerſus vt primùm audijt, magiſtrum ac Dominum Ieſum à mortuis ſurrexiſſe, aniles ſe audire credebat fabulas, non fidem verbis eorum adhibere voluit, nec antè ſe crediturum aſſeruit, quàm ſuis eum vidiſſet oculis, & vulnera manibus contrectaſſet. Euangelij ſeriem audiamus, *Thomas autem vnus de duodecim, qui dicitur Didymus non erat cum eis, quando venit Ieſus*, &c. Hac de materia acturus, pro methodo mea & conſuetudine, bipartitam concionem faciam. Primum namque Apoſtoli huius peruicaciam & incredulitatem ob oculos ponam, deinde eiuſdem conuerſionem, fidem, zelum, mutationem, & reſipiſcẽtiam ſpectandam dabo. Ioan. 11.

Thomę infidelitas exaggeratur. Principio igitur, Euangeliſta S. Thomæ incredulitatem euidentius declaraturus, hæc initio narrationis verba vſurpat; *Thomas vnus de duodecim*: quibus eadem maiorem in modũ exaggeratur: quaſi diceret, Illorum de numero vnus, quos Dei filius plus alijs diligebat, qui maiora cæteris chariſmata ab eo acceperãt, ex illius domeſticis vnus, ex illis, qui toties illi fidelitatis ſacramentum præſtiterant, qui tot eum patrantem miracula viderant, quibus tot ipſe viciſſim arcana crediderat, vnus denique illorum, qui tot illi nominibus deuincti erant, talis inquam tam turpiter impegit, tam grauiter offendit, ita ſui eſt oblitus, à fide defecit, tamque enorme crimen conſciuit.

O ingratitudinem ſingularem! quam tanto animi dolentis ſenſu Propheta plangit exclamans; *Audite cœli, auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus eſt, filios enutriui & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me*, cœlos terramque ad auſcultandum inuitat, omneſque adeò mortales attentos eſſe vult, ac diſcere, quantum quamque deteſtandum ingratitudo crimen ſit. Iſaiæ 1. Ingratitudinis ingens vitium.

Nathan Propheta, quò Dauidis Regis peccata caſtigaturus, maius verbis ſuis pondus adderet, ingratitudinem peccantis potiſſimùm ſugillat, & ſic loquentem Deum per proſopopœiam inducit, *Ego vnxi te in Regem ſuper Iſrael, & erui te de domo Saul, & dedi tibi domum Domini tui, dedique tibi domum Iſrael & Iuda. & ſi parua ſunt hæc, adijciam & maiora. Quare ergo contempſiſti verbum Domini, vt faceres malum in conſpectu eius?* perinde ac ſi, ingratitudinem eius carpendo, diceret, Quanta tua ingratitudo eſt Dauid! quàm ingratus, & tot à Deo acceptis beneficijs & gratijs indignus es! Quis credidiſſet fore vnquam, te tot bonorum à me acceptorum memoriam ac ſenſum tam cito omnem, quæ tua eſt ingratitudo, depoſiturum? quis vel cogitatione fingere audeat, fore, vt tu adeò ſublimatus, & ab ouium gregibus ad ſolium ac populi regimen vocatus tam citò tamque turpiter benefactorem delinquendo offenderes, & aduerſus eum contumax inſurgeres? Hæc quidem olim ingrato Dauidi dicta ſunt, peccator; at vide ne 2. Reg. 12. Dauidis ingratitudo extollitur.

& id-

& idipſum tibi oggeratur: quæ enim ſcelera committis, quas contrahis culpas, & quotidiana tua in eumdem ipſum Deum, qui iam inde ab incunabulis beneficus in te exſtitit, & nouis etiam quotidie te gratijs adobruit, ingratitudo, regis illius peccata longo ſuperant interuallo.

Peccatorum in Deum ingratitudo.

In eiuſdem ſceleris horrorem ac deteſtationem hanc in Pſalmis querelam ipſe mundi Seruator, alia in perſona depromit, *Qui edebat panes meos, magnificauit ſuper me ſupplantationem*. quaſi gemebundus & lamentabundus, Iudæ ingratitudinem deplorans, diceret: P: ô dolor! an non inſignis illa eſt ingratitudo, illum, quem tot beneficijs ad mei cultum pellexeram, quem de Apoſtolorum numero, de Eccleſiæ Principibus, de œconomis domeſticis, de regni mei ſecretarijs intimis, ac de myſteriorum meorum interpretibus vnum conſtitueram, ita ſui oblitum eſſe, vt aduerſus me conſpiret, tam ſceleſtam in caput meum proditionem adornet, ac mortem mihi atrociſſimam moliatur? Quis ſimilem vmquam vel fando vel legendo ingratitudinem audiuit? Verba verò Euangelij, quibus Thomæ incredulitas carpitur, eumdem propè ſenſum videntur includere, *Thomas vnus de duodecim*.

Pſal. 40.

Iudæ peccatis exaggeratur ingratitudo.

Moyſes honoris diuini zelator acerrimus, cùm in populum idolis ſeruientem inueheretur, & nimium quantum ſuccenſeret, in primis illi ingratitudinem opprobrat, quam verbis ſenſuque ſatis pathetico exprimit dicens, *Incraſſatus eſt dilectus, & recalcitrauit, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem ſuũ, & receſſit à Deo ſalutari ſuo*, vita ſua, & bono ſuo, factus inſtar equi ſaginati inſolentior. Quibus verbis ingens dolor, & æſtuans iracundia, ſimulque intolerabilis illius populi ingratitudo exprimitur; vti & illis Euangelij noſtri, *Thomas vnus de duodecim*.

Deut. 32.

Nullus autem tota ſacra Scriptura locus eſt ad peccantium ingratitudinem carpendam, caſtigandamque illo Ezechielis aptior aut accommodatior; apud quem præuaricantem Synagogam, beneficiorum & gratiarum acceptarum immemorem, Deus ter maximus, ſic coarguit: *Laui te*, ô Synagoga ingrata, *aqua* puriſſima, *& emundaui ſanguinem tuum ex te, & vnxi te oleo*, & odora nectis perfudi te, *& veſtiui te diſcoloribus, & ornaui te ornamento* omnigeno; hinc *& ornata es auro, & argento*, & pretioſis monilibus *& perfecta eras in decore tuo, quem poſueram ſuper te*, nullus vt te in orbe eſſet perfectior & ornatior, *dicit Dominus Deus. & habens fiduciam in pulchritudine tua* & perfectionibus, iiſque ſuperbiens *fornicata es*. Senſus eſt: Quis, quæſo, intolerabilem & barbaricam illam ferat ingratitudinem, te, poſt accepta à me beneficia, tantaſque diuitias, adeò mei oblitam eſſe, vt ob eadem adeò me non diligas, colas, & reuerearis, vt iiſdem me offendas, abutaris, & in fœtiſſimum ac cœnoſiſſimum prolapſa ſis volutabrum.

Ezech 16.

Inſignis de ingratitudine populi Iudaici locus.

Propudioſæ porrò & acres hæ ſugillationes non omnino præter rem ſunt. ecquæ enim dari fingique maior ingratitudo poteſt, quàm ſi puella humili nata loco & obſcuris orta natalibus, quin & infamibus, vtpote cuius parentes latrocinio victitarint, inſuper ſemilaceris veſtita ſcrutis ac veteramentis, & verò pauperrima & ab omni re deſtituta; poſtquam iam diligenter abluta & inuncta, ſplendido matrimonio iuncta, regificè induta, & regis vxor facta ac regina eſſet; horum omnium oblita, honorem proſtitueret, proſtibulum ac pro-

Simile.

propudium omnium ſe redderet, amaſios alienos conſectaretur, iuratam Regi fidem frangeret, & in tam benignum potentemque coniugem tam ingrata exiſteret? Ad eumdem planè modum Synagoga Iudaica, tametſi illuſtria & ingentia à ſponſo ſuo cœleſti, Deo, beneficia & gratias accepiſſet, horum omnium immemor, & benefactori iniuria, eamdem commiſerat culpam, atque hoc illi apud Prophetam Deus exprobrat.

Hæc ipſe maiori etiam vehementia animique dolore apud alium Prophe-
Ierem. 3. tã deplorat, *Ecce locuta es*, inquit, *& feciſti mala, & potuiſti*, ò ingrata Synagoga. Admirari ſanè videtur quodãmodo Deus, eam hominibus eſſe ſui offendẽdi audaciam & animos. *Et locuta es*, id eſt, introrſum in animo cogitaſti tuo. quaſi diceret: Anne venire in mẽtem tibi potuit, anne vel cogitare potuiſti animo, in Deum vt peccando inſurgeres? Si verò id ipſum cogitaris, quomodo ipſum executioni mandare auſa es? Idem propè ſenſus eſt atque ille verborum Euangelicorum, quæ velut in ingratitudinis & incredulitatis S. Thomæ expoſtulationẽ ab Euangeliſta dicta ſunt. *Thomas autem vnus de duodecim non erat cum eis.*

Verba illa *vnus de duodecim* ſtudio, quaſi per modum admirationis, poſita ſunt, quo modo ſcilicet ſanctus hic Apoſtolus, in miraculorum edoctus ludo, virtutum ad exercitia formatus, Meſſiæ regulam profeſſus, inter diſcipulos Ieſu Chriſti cooptatus, errare, & in tantam incredulitatem labi potuerit. Simile quid & eadem dictum acrimonia in Iſaia lego, apud quem ſic populo ſuo loquitur Deus, *Miſereamur impio, & nõ*
Iſaia 26. *diſcet iuſtitiam facere, in terra ſanctorum iniqua geſſit.* ſenſus eſt, Cauſa cur in populum nũc ſim immiſericors, eſt, quòd, cùm tanto tempore inter Patriarchas ac ſanctos Prophetas, aliorumque piorum vixerit quotidiana commercia, totque virtutis ſectandæ occaſiones habuerit; numquam tamen ſapere voluit, ſemper in nequitia perſeuerauit, nũquam diſcere voluit, vt faceret quæ iuſtitiæ ſunt. quamobrem indignus eſt, cui aliquam gratiam aut miſericordiam impendam.

Eodem etiam modo, & eadem acrimonia ſugillatus eſt præuaricantium Angelorũ princeps Lucifer: *Tu Cherub* Ezech 28.
extentus & protegens in medio lapidum ignitorum ambulaſti. & pau lò ante: *Quomodo cecidiſti Lucifer, qui manè oriebaris?* Qui fieri, inquam, potuit Lucifer, tã turpiter te labi, tam felici ſorte tam infeliciter excidere, qui tanto ſplendore, & tantis perfectionibus iam inde ab initio oriebaris? quomodo credam te, qui lapides inter ignitos, id eſt, inter Angelos, ſpiritus illos amore Dei ardentes & æſtuantes, ambulabas, adeò in eodem refrixiſſe, vt aduerſus maieſtatem & dignitatem eius conſpirares? te inquam, è principibus Angelorum, è primarijs cœli ſatrapis & dynaſtis, ex illis beatorum ſpirituum capitibus vnum? Quod hic autem de S. Thoma dicitur, eiuſdem propè generis eſt, *Thomas vnus de duodecim.*

Cæterum omnis hæc ingratitudinis S. Thomæ exaggeratio & exprobratio, ad incredulitatem eiuſdem refertur, quam ſancti Patres excuſare tamen & in bonam partem interpretari conantur, & hominibus perſuadere, nõ illam, quæ vulgò putatur, eius eſſe criminis e-
normitate n. Petrus Chryſologus inprimis, prophetiam magis quàm cunctationem in eo fuiſſe credit. quaſi ſpiritu prophetico è plagis in ſacra Domini humanitate relictis, eius confirmare reſurrectionem voluerit. Haymo addit, ſi dubi- Pet. Chryſol. Haymo.

Digitized by Google

dubitare illum permiſerit Deus, ad noſtrum bonum & Eccleſiæ illius gloriam id factum eſſe. Sicut de cęco nato Redẽptor in Euangelio teſtatur, non hanc illi ob delictum aliquod proprium, aut parentum eius, ſed purè & ſimpliciter ad maiorem Dei gloriam, cęcitatem immiſſam.

S. Gregor. Eiuſdem quoq; ſententiæ magnus eſt Gregorius, ac dubitaſſe Thomam vult, vt animos ipſe noſtros cõfirmaret, & omnis dubitationis fibras eradicaret, vt videntes nimirũ, cauſam hanc tam rigidè examinatam, & à tam pertinaci teſte, qualis eſt Thomas, tã peruicaciter euentilatam, fidem ipſi adhibeamus, & alia ad confirmationem eiuſdem teſtimonia non inquiramus. Additque, quemadmodũ Redemptor ſanctiſſ. matris ſuę ſponſum Ioſephũ de coniugis ſuæ prægnãtis integritate dubitare voluit, quò eiuſdẽ deinde virginalis pudoris teſtis foret, ita & hunc diſcipulum dubitare permiſiſſe, vt irrefragabile & certiſſimum reſurrectionis præcedentis teſtimonium daret, ac nullus de eadem deinceps ambigeret. Huc referri queat, quod ſuis in homilijs habet Auguſtinus, *Quàm bona ignorantia, quæ erudiuit ignaros, quæ inſtruxit incredulos! quàm bona infidelitas, quæ ſæculo fidei militauit!* *Ser. 156. de temp.*

S. Cyrill. Eamdem cauſam propugnans ſanctus Cyrillus, ſanctum Thomam mirificis cumulat laudibus, eumque ſanctiſſimum Domini vocat diſcipulum: aitque eum amore potius & pio Saluatorem reſuſcitatum videndi affectu turbatum fuiſſe, quàm dubio aliquo aut diffidentia motum: *Quamuis*, inquit, *mihi Thomas videri ſoleat non infidelitate magis, quam ſummo amore perturbatus fuiſſe, quia Dominum oculis ſuis non videbat.*

Hom. 2. ſu- Longius progreditur S. Bernardus in Apoſtoli huius patrocinio; eius namque diffidẽtiam & incredulitatem aliorum Apoſtolorum fidei anteponit, & ait: *Plus nobis Thomæ dubitatio ad fidem profuit, quam aliorum Apoſtolorum citò credentiũ fides.* Suffragatur eidem & Euthymius, & idem pronè habet, *Dubitatio hæc Apoſtoli multos alios confirmat, & à dubitatione liberat.* *per miſſus eſt.* *Euthym.*

Cyrillus ab omni prorſus illum culpa hanc ob cauſam liberat, eiuſque innocentiæ patrocinatus, in hunc Ioannis locum commentãs, illum in Domini ſui reſurrectione minimè credenda noxam nullam ait contraxiſſe; eò quòd ipſam credere non teneretur, vtpotè nondum ab Eccleſia vt fidei articulum declaratam, vti poſtea in Apoſtolorum Concilio communi fuit ſententia credenda propoſita.

Equidem libenter in horum Patrum partes concedo, & non minus illis Apoſtoli huius honorem & famam omnimodis tueri allaborando, credere mihi eſt animus illius incredulitate fidẽ noſtram eſſe confirmatam, & Eccleſiæ non mediocre emolumentum acceſſiſſe. Verùm enim verò cùm veritati adeò contumaciter illum video refragari, ac teſtium 10. omni exceptione maiorum, qui deinde mundo vniuerſo rem eamdẽ perſuaſerunt, teſtimonio cedere aut acquieſcere nolle; nõ poſsũ quin peruicaciam illam obfirmatam, aut nouam atque inauditam, aut ſaltem temerariam credam. Contremiſco & exhorreſco, cùm illum, collegis omnibus affirmantibus, negantem audio, & in alia longè abeuntem, dicere, *Niſi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam manum in latus eius, &c. non credã.* Verba hæc neſcio quam ſuperbiam ac præſumptionem ſpirant, temeritatem redolent, & inſignis pertinaciç ſunt teſtimo- *S. Thomæ pertinacia.*

monium. Decem viri, iiq́ue Sacerdotes, Doctores, Epiſcopi, Apoſtoli ac diſcipuli Ieſu Chriſti, qui vniuerſum terrarum orbem fidei Chriſtianæ ſubijcere potuerunt, hunc vnum collegam ſuum ad eamdem conuertere nequeunt. Rei huius forſan cauſa fuit, quòd non ſecùs atque alij Apoſtolus, Prælatus & Euangelizator foret.

Magni & docti difficilius alijs ad fidem tranſeunt.

Dico igitur, Auditores, ac dicenti mihi vos credere volo, ſi quem virum illuſtrem aut doctrina eximium in errorem prolabi contingat, difficiliùs atque ægriùs illum reſipiſcere, quàm alium quemlibet obſcurum aut plebeium. Citiùs namque ad meliora conuerti videbimus latronem, aut crumeniſecam, aut meretricium aliquod proſtibulum, aut denique alium profligatis ac perditis moribus; quàm Sacerdotem aliquem perditè viuentem, aut excucullatum monachum: dum enim impingunt, grauius alijs peccant, ac proinde maiori difficultate atque labore à vitijs ſe abſtrahunt. In huius rei ſignum eſt quod in Euangelio legimus. Angelus enim Zachariæ apparens, eiq́ue filium promittens, inter alia hoc de illo deprompſit vaticinium, *Et multos filiorum Iſrael conuertet ad Deum ipſorum*. Non ait, conuerſurum infidelium aut gentilium multos, ſed filiorum Iſrael, id eſt, Iudæorum. quibus verbis futuram aliquando pueri huius prædicationem mirum in modum extulit, qua Iudæorum plurimos ad Deum & meliora conuerſurus eſſet: vtpote quorum conuerſio longè futura eſſet difficilior, quàm Ethnicorum; ſimul etiam oſtendens, maiores in Religioſo deprauato, aut Sacerdote profligato, quàm fure aut ſcorto conuertendis eſſe labores ſubeundos. Videte hic, vt decem concionatores atque omnes Apoſtoli ne vnum quidem commouere Thomam potuerint.

Luc. 1.

Peccatores inueterati ægriùs reſipiſcunt, quàm recentes.

Alia contumaciæ atque obfirmationis huius cauſa erat, quòd multo iam tempore in hoc errore verſaretur. Iam octo enim dies effluxerant, quo primùm hanc incredulitatem contraxerat. Ceterùm inueterati peccatores maiori cum difficultate conuertuntur, quàm recentiores ac nuperi. Ad oculum hoc oſtendit apud Matthæum Redemptor: Videns enim quodam tempore duos fratres, Iacobum ac Ioannem, vnà cum patre Zebedæo piſcantes, ad ſe eoſdem vocauit; qui ſtatim relictis omnibus properè vocantem ſecuti ſunt; pater verò in nauigio remanſit. erat enim ille iam ſenex, filij porrò iuniores ac vegeti. Myſticè ac figuratè hoc denotat, iuniores ac nouiores peccatores, in delictum aliquod prolapſos, mox vt à Deo per inſpirationes internas, tribulationum flagella, prædicationum monita, aliaſq́ue inuitationes ſupernas euocantur, ilicò præcipitio exire, peccato valedicere, ac Zebedæidum illorum exemplo, confeſtim ſequi. Inueterati verò & inoliti peccatores, tametſi appellentur, in eodem ſemper ſtatu perſeuerant, loco ſe non mouent, & ſenecionis illius ad imitationem, in cœpto progrediuntur. Nonniſi octo, eheu! effluxerant dies, quo crimen hoc Apoſtolus noſter conſciuerat; & ecce, Apoſtoli ad vnum omnes animum obduratum mouere nequeunt; quorum ille verbis, præfractè reſiſtens, tametſi certiſſimis, addit: *Niſi videro, non credam*, &c.

Matth. 4.

Fides hoc in mundo, in altero viſio eſt.

O ſingularem incredulitatem! ô errorem intolerabilem! Quàm falleris, & erras Apoſtole, videre dum cupis antequam credas: credere enim prius oportet quā videre: fides mortalium eſt, & æterna iam beatitudine gaudentium viſio.

ſio. Egregiam rei quam tracto allegoriam dabit Geneſis. Iacob Patriarcha *Gen 29* ſeptem ipſis annis Labano ſe in ſeruum addixit, Rachelis filiæ ipſius, puellæ formoſiſſimæ matrimonium ambiens, qua dum potiri iam ſperat, ſeptennio exacto, Lia illi lippiens à patre ſupponitur **Allegoria.** dicente, *Non eſt in loco noſtro conſuetudinis, vt minores ante tradamus ad nuptias.* De vtriuſque autem puellæ forma hoc Scriptura dat teſtimonium. *Lia erat lippis oculis, Rachel autem decora facie, & venuſto aſpectu.* Etſi, vt poſtea apparuit, illa fœcunda, & hæc ſterilis foret. Sed iam allegoriam applicemus.

Eccleſia triumphans ac militans Racheli ac Liæ collata. Deus optimus maximus, magnus ille paterfamilias duas egregias habet filias, duas inquam Eccleſias, triumphantem vnam, quam Rachel repræſentat, ſummè ac ſingulari quadam ratione decoram; in illa namque quam perſpicaciſſimè Sancti diuinam maieſtatem intuentur; non enim ille amplius merendi, aut bonorum operum patrandorum eſt locus. Militantem alteram, quæ Liæ adinſtar lippientes ac fluidos habet oculos, eò quòd diuinorum ac ſpiritualium nihil prorſus ad oculum videmus, ſed qualia ſint ſolum inaudiamus: fœcunda nihilominus eſt, multoſque parit filios, eò quòd in terra merendi ſit oportunitas & locus. Liam porrò antè ducere oportet, quòd antè per fidem in Eccleſia viuendum ſit, multa merita, bona opera, & infinitos amoris actus exercendo; ac poſtea Rachelem nobis deſponſabimus, diuina viſione & conſpectu in gloria cœleſti perfruentes. Quocirca nō mediocriter illos falli cū Thoma certiſſimum eſt, qui dicunt, *niſi videro non credam*, Rachelem ante conſpicere, quam Liam cupientes: è contra verò ante credendum, ac deinde obtinget viſio ac fruitio.

Supplement. Beſſai.

Vt verò liberè, quid de Apoſtoli huius delicto ſentiam, exponam, cùm dicentem inſolēs illud, *niſi videro*, audio, fatear neceſſe eſt, verba mihi hæc ſummā incredulitatē includere videri. Neque enim Apoſtoli eſt, dicere, velle ſe videre ad credendum; ſed incredulorum Iudæorum potius, quorum hic apud Ioannem eſt ſermo, *Quod ergo ſignum facis, vt videamus & credamus?* *Ioan. 6.* Apoſtolicum verò eſt, dicere cum Apoſtolorum Principe, *Nos credimus & cognouimus, quia* *Ioan. 5.* *tu es Chriſtus filius Dei viui.* In quæ verba hoc notat Auguſtin. *Dixit priùs, Credimus quàm Cognouimus, vt doceret occulta Dei myſteria credenda eſſe, vt cognoſcantur, & fidei cognitionem eſſe præmittendam.* *Tract 7. in Ioan.* Addere his illud B. Proſperi licet: *Non fides ex intellectu, ſed intellectus ex fide naſcitur.* *Lib. de vita contempl.* Dicere, meâ ſententiâ, vult, non à ſenſibus argumentorum, non ab experientia, non denique à rationibus naturalibus fidem dependere, **Fides à ſenſu non dependet.** ſed hæc omnia è contra fidem vt fundamentū habere. Nā vt quis credat, nō ſenſus, non humanā capacitatem, non ingenium conſulat oportet. hæc enim omnia fides transſcendit; quin potiùs è contra, quidquid naturale & humanum eſt, ab ipſa dependet, eamque vt Dominam ac Principem agnoſcat neceſſe eſt.

Hanc forſan ob cauſam amans illa *Cant. 2.* ſponſa, ſponſi ſui videndi percupida, deſiderioque æſtuans & anhelans ait, *Indica mihi quem diligit anima mea, vbi* *Rom. 6.* *cubes in meridie.* Petenti ſic reſpondit dilectus: *Murenulas aureas faciemus tibi* *Iob 42.* *vermiculatas argento:* quaſi diceret: me ipſa coram intueri deſideras, ſed ante auribus inaudias oportet, per quas fides in animum ingreditur; nam teſte Apoſtolo, *Fides ex auditu.* Huc reſpexit hauddubiè patiens ille Propheta Iob,

Iob 42.

Auditu auris audiui te: nũc aũt oculus me' videt te. Audiſſe ſe ante ait quàm vidiſſe, oculis aures, id eſt, fidem viſioni, præmittens. S. Thomas verò vice verſa ante videre quàm credere deſiderat, *Niſi videro, non credam.*

Cur S. Thomę incredulitatem Deus nobis proponat.

Hanc porrò nobis infidelitatem S. Thomæ, vti & aliorum Sanctorum infirmitates ac labeculas idcirco Deus optimus proponit, vt hinc liquidò conſtaret, ipſos infirmos, fragiles, inconſtãtes, & vitijs non minus quàm nos, obnoxios natos eſſe: deinde vt ipſorũ imitari veſtigia, & in pœnitentia, quàm dimiſſis delictis ſubierunt, præeuntes ſequi nequaquam pigeat: ſimul & virtutes, quarum exercitio, diuina auxiliante gratia, naturæ infirmitatem ſuperarunt. Volupe eſt peccatoribus ac perplacens, Sanctorum lapſus & errata inaudire, vt hoc pacto propria per ſimilitudinem excuſent, ſibique peccantibus abblandiantur & velut adulentur.

Peccatores ſua crimina Sanctorum criminibus excuſant.

Sic ſuam libidinoſi & adulteri fornicationem & adulterium, ſimili Magdalenæ & Dauidis fornicatione adulterioque excuſant. Matthæi vſura fœneratitio lucro inhiantibus pallium eſt; blaſphemis ſancti Petri cum iuramento peieratorio negatio ſolatio eſt; denique ſancti Thomæ noſtri incredulitas peruicaces in ſua confirmat & corroborat, ſic alios alia. Nec vllum omnino peccatorem dabis, qui, quò ſcelus ſuum excuſet, purget, ſeque minus reum reddat, non aliquem ſibi ſanctum, qui id ipſum aliquando admiſerit, repræſentet. Quod ſanè in maximam Sanctorum vergit contumeliam, ſummaque ipſis hoc pacto irrogatur iniuria, quam ſibi ipſe factam arbitratur Omnipotens, atque interdum adeò hac offenditur, vt honorem illorum propugnaturus, non rarò inſigniter in huiuſmodi blaſphemos animaduertat.

2. Reg. 10.

Palatini Regis Hanon miſſos à Dauide Legatos indignis habuerunt modis, & contumeliam inſignem ipſis irrogarunt, mediam illis præſecantes barbam, & veſtes pube tenus decurtantes. Quam Dauid rex iniuriam ſibi irrogatam exiſtimans, eamque vlturus, cum lecta militum manu Ioabum ducem miſit, qui vindicias repoſceret, & in iniurios pro merito animaduerteret.

Allegoria.

Huc animos & aures conuertite allegoricorum ſenſuum ſectatores. Peccatores, qui Sanctorum crimina imitantur, illaque in ſui purgationem adducunt, mediam illis veſtem præſecant, & membra velut verenda detegunt. Si verò ſuis irrogatam ſeruis iniuriam Dauid tam atroci vltione caſtigauit, ipſe ſanè Dei filius non impunè habere ſinet illos, qui eadem in Sanctos ſuos iniuria laſcimũt, & in domeſticos ſuos & palatinos adeò indignis modis ſæuiunt.

Veriſſimum eſt, nec diffitemur, Sanctorum plurimos, & eos quidem principes ac primarios, non ſecùs ac nos, peccata admiſiſſe; ſed ea potiſſimùm id cauſa permiſit DEVS, vt ſi labi nos interdum in delictum contingat, non propterea animo cadamus, neu de venia conſequenda deſperemus, ſed diuinam ſemper eſſe miſericordiam ad indulgendum & omnigenos peccatores reſipiſcentes recipiendos paratam agnoſcamus. Mirum in modum hoc in epiſtola ad Timotheum exaggerat Apoſtolus, *Quia Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere, quorum primus ego ſum, ſed ideò miſericordiam conſecutus ſum, vt in me primùm oſtenderet Chriſtus Ieſus omnem patientiam, ad informationem eorum, qui credituri ſunt illi in vitam æternam.* Quaſi diceret, Fui reuera

1. Tim. 1.

(quod

Permiſit Deus Sanctos labi, ne animum peccatores deſponderent.

(quod gemens fatear neceſſe eſt) maximus ac grauiſſimus peccator, me tamen admittere in gratiam Deo viſum eſt, vt eiuſdem bonitatis & patientiæ cunctis eſſem peccatoribus, qui in illum me adinſtar peccarent, paradigma, numquam vt deſperarent, ſed ſpem veniæ, ſicut mihi eam ipſe indulſit, conſequendæ conciperent certiſſimam.

Cur Sanctorum imperfectiones nobis Eccleſia repræſentet.

Hæc quidem vnica fuit ratio, tametſi non deſint aliæ, cur Catholica Eccleſia, à Spiritu ſancto gubernata ac directa, ſancti Thomæ feſtiuitatem annuam recolendo, eius imperfectiones, & quod circa fidem potiſſimum commiſit erratum, Chriſtianis proponat. Idipſum & in Magdalenæ peccatis præſtat, docens eam fuiſſe in ciuitate peccatricem: nec minus in Matthæi, dum eum publicanorum (erat hoc hominum genus apud Iudæos maximè infame) in telonio ſedentem inducit. Adeò vt eorum decantans laudes, & virtutes celebrans, illorum ſimul imperfectiones ac vitia proponat.

Ritus triumphādi apud Romanos.

Romanis in more poſitum fuiſſe proditur, vt eodem in curru quadriiugo, quo triumphans Imperator vrbem inuehebatur, ſeruus aliquis aut vile mancipium poſt tergum triumphantis aſtaret, qui quo alij ſtipatores modo eius generoſa facinora ac laudes deprædicabant, iniurias & contumelias in ipſum iaciebat. Fiebat hoc, ne triumphans gloria hac & plauſu populi ſuperbiens inſoleſceret, atque vt demiſsè de ſe ſentiret humanæ ſortis memor. Sanctus Hieronymus eandem conſuetudinem referens præconem fuiſſe prodit, qui currum anteiens commonebat, ne in ſuperbiam efferretur, aut ſibi ipſi inſolentior factus, hoc in plauſu & geſtientis acclamantiſque populi præconijs adularetur, ſed mortalem ſe eſſe, atq; omnia hæc vmbræ inſtar euaneſcere cogitaret. Ad eius fortè ritus imitationem, Eccleſia Catholica, Sanctorum illorum illuſtrium feſta celebrās, eximijs ipſorum virtutibus peccata intermiſcet, & eo quo ipſorum dignitatem & excellentiam celebrat tempore, imperfectionum ſimul recolit memoriam. An verò, ne ſuperbiant, vt demiſſiùs de ſe ſentiant? nequaquam hæc Eccleſiæ mens eſt; nam in ſtatu illo, quo modò ſunt, viſione DEI potientes, nulla ampliùs ne vanè ſe efferrent, aut inſoleſcerent, formido eſt: ſed vt hac ratione animos nobis adderet, conſolationis nobis exempla ob oculos ponendo. Ne ſcilicet, exempli loco, ſi quæ muliercula honorem proſtituit, peſſimo alijs fuit exemplo, venerі vacando; ſi quis vſuram, & fœnebre lucrum exercuit, iniquos contractus inijt, fœneratitiam pecuniam expoſuit; ſi alius fide exciderit, ab Eccleſia deceſſerit, & in infamia hæreticorum tenebrionum gurguſtia ac lacunas conceſſerit; ne inquam hi alijque propterea deſperent, aut penitus animo cadant, ſed omnem in IESV CHRISTO ſpem collocent; vt qui à fide deſciuit, ad Eccleſiam redeat; alij peccata plangant, Sacerdotique eadem detegant verè & ex animo reſipiſcendo: quod vbi fecerint, vti Magdalena, Matthæus, & noſter Thomas feciſſe perhibentur, ſicut eis miſericordiam præſtitit pater ille clementiſſimus, non dubito fore, quin & illis ſit commiſſa condonaturus, & gratia mentes vberrima repleturus. Sed æquo hac in parte, quæ S. Thomæ nobis incredulitatem & delictum patefècit, ſum prolixior: iam alterius auſpicandę, & Apoſtoli huius conuerſionis ac fidei proponendæ tempus eſt.

Eccleſia Sanctorum errata nobis proponit, vt nobis adderet animos.

Octiduo ergo poſt, quā in increduli-

tatem hanc Thomas prolapſus eſſet,vt quidem Euangeliſta prodit, Apoſtolorum aliorum orationi credere detrectans (non quòd mentiri, ſed quòd falsò decipi eos viſo, ventoſo phantaſmate aut ſpectro inani crederet;) ecce tibi Redemptor Ieſus,animam eius ab errore liberaturus,illi derepentè ſe ſiſtit, & coram alijs diſcipulis ſingillatim ait: *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli eſſe incredulus, ſed fidelis.* q. d. Non ante te, Thoma, crediturum iuraſti, me à mortuis rediuiuum reſurrexiſſe, etſi homines omnes, quin imò Angeli hoc ipſum tibi iurati aſſererent, quàm tuis me coram videres oculis, & manibus plagas ac loca clauorum contrectares; equidem hanc tibi modò gratiam præſtare volo, temeritatem tuam ſufferre, tuæq; me infirmitati accommodare. Aperi ergo oculos tuos, admoue digitos, manus porrige, agnoſce veritatem, fidem amplectere, & noli iam eſſe incredulus, & cùm te fides conuincere non potuerit, ipſa te modò conuincat experientia.

Ioan. 20.

S. Thomæ in Redemptorem amor.

Quo Dominum ſuum amore proſequebatur hic Apoſtolus, ipſum credo Redemptorem induxit, illius vt commiſeratione tangeretur, & hoc naufragio eriperet. Sanctus Thomas enim Dominum vehementi inter alios Apoſtolos amore complectebatur: quē tum in primis patefecit, cùm reliquis Apoſtolis præ mortis formidine in Iudæam reuerti metuentibus, animos ipſe addens, ait, *Eamus & nos, & moriamur cum illo.* Mortem, ecce non reformidat, modò Ieſu Chriſto liceat adhæreſcere. Thomæ porrò animoſitas, alterius mihi æquè generoſi, Ethai nomine, ad Dauidem Regem verborum memoriam renouat, ſimili cum generoſitate dicentis, *Viuit Dominus, & viuit Dominus meus Rex, quoniam in quocumque loco fueris, ſiue in morte, ſiue in vita, ibi erit ſeruus tuus*, & eamdem tecum ſortem ſubibit. Quæ Dauidi Regi generoſitas tantoperè placuit, vt ob hanc potiſſimùm cauſam de tribus primarijs ducibus, caſtrorum præfectis, & vniuerſi regni negotia adminiſtrantibus, vnum ipſum cōſtituerit. Eādem etiam ob cauſam S. Thomā à Redēptore Ieſu de primarijs Eccleſiæ ſuæ ducibus atq; anteſignanis vnum creatū eſſe credē lum eſt.

Ioann. 2.

2 Reg. 15.

Vnicus amoris & ardentis diſcipuli huius erga cariſſimum Dominum ſuum affectus, & quam eius ſequendi gratia protulerat animoſitatis reſpectus, ad ipſum benignè reſpiciendum, & miſericordiam exhibendam, credo, Chriſtum permouerunt; quin & obſequiorum illi tamdiu impenſorum memoria ad hanc illum clementiam pertraxerunt. Nam ſanctorum operum recordatio ad iratum Deum placandum ac leniendum permultum pollet. Quod ſacro exemplo illuſtrabo. Ezechias Rex audito morti ſe diuina ſententia adiudicatum, bona quæ toto vitæ lapſu præſtiterat opera, quò Deum ad vitæ prolongationem concedendā flecteret, recenſendo produxit, dicens, *Obſecro Domine; memento quæſo, quomodo ambulauerim coram te in veritate & in corde perfecto, & quod bonum eſt in oculis tuis fecerim.* Senſus eſt, Si mihi ſuccenſeas Domine, memēto, obſecro, quid in nominis tui honorē & tui cauſa præſtiterim. Recordare omnium operū bonorū, quę aliquando feci, idque ſincerè & ab omni diſſimulatione & hypocriſi alieniſſimus. Nihil vmquam facere, nedum cogitare volui, quoad ſcilicet vixi, quin tibi id ſcirem eſſe quàm gratiſſimum. Idem aiebat & alius Rex, ac Deum iratum placatu-

Iſai. 38.
4 Reg. 6.

Bonorum operū recordatio ad Deū placandum permultum poteſt.

Digitized by Google

caturus, quæ egerat aliàs opera bona, in
Pſal. 131. memoriam illi reducebat dicens: *Memento Domine Dauid, & omnis manſuetudinis eius*, id eſt, Si mihi iraſceris Domine, ſi de me vltionem ſumere decreuiſti, ſi pœnam tibi ob delicta daturus ſum, memento, obſecro, ecquæ mea fuerit clementia & in alios benignitas, memẽto inquã, quomodo illatas ab aduerſarijs iniurias æquanimiter ſemper pertulerim, & q̃ gratanter commiſſas in me offenſas offendentibus remiſerim. Minimè igitur dubitandum, quin Redemptor ipſe, quæ Thomas illi tanto tempore præſtiterat obſequia, in mentem reuocans, ad illi erratum condonandum, & in rectum fidei tramitem ipſum reducendum permotus fuerit, dixeritque, *Inſer digitum tuum huc.*

Apoc. 12. In Apocalypſi Eccleſiam noua quadam & ſingulari ratione figuratam videas, vt mulierem ſcilicet ſole circumcinctam, & duodecim ſtellis redimitam. Cęterùm duodecim hæ ſtellæ totidem Apoſtolorum erant figura, qui coronæ inſtar, Eccleſiam condecorant & ornant, vt Prælati eam gubernant, atque vt lucida quædam ſidera, illuminant. Ex hoc ſtellarum numero vnum demere, & in terram deijcere contendit draco; de quo eodem dicitur loco, *Cauda eius trahebat tertiam partem ſtellarum cœli, & miſit eas in terram.* Thomam ſanè noſtrum miſerabili quadam ruina inuoluendum detrahere omnimodis conatus eſt Satan, ſed id minimè Dominus permiſit. Nam iuxta illam
Pſalm 36. Pſalmographi ſententiam, *Homo cùm ceciderit, non collidetur, quia Dominus ſupponit manum ſuam.* Thomam cacodæmon iam in præcipitium detrudebat, verùm Dominus non vnam, ſed ambas ſuppoſuit cadenti manus, quin imò & latus: dicens, *Vide manus meas, affer manum tuam, & mitte in latus meum.* Vtramque ergo manum & vulneratum ſubijciens latus obſtitit, quò minùs præceps rueret, & in peccati abyſſum & barathrum prolaberetur, quin & admirabilem illam diuinitatis confeſſionem ſuſtulit, vt diceret, *Dominus meus, & Deus meus.*

Qui oculorum vſu priuatus eſt, res tractando & tangendo, quænam illæ ſint, edicit. Hinc Iſaac Patriarcha, cuius iam præ ſenio caligabant oculi, vt Eſau filium internoſceret, accedere eum propiùs iuſſit, vt cominus contrectaret, contrectatumque verè ne eſſet, quem deſignabat, cognoſceret, ac dicit, *Accede huc fili mi, vt tangam te, vtrùm tu ſis filius meus Eſau, an non.* *Gen. 27.* Circumſecus ergo eum cùm pertractaſſet, tandem ſubdubitans ait, *Vox quidem vox Iacob eſt, ſed manus ſunt Eſau.* Vt ergo cæcutiens Iſaac, quò filium noſſet, eum tangere voluit: ſic & Thomas, vt de Domini ſui eſſet reſurrectione certus, tangere illum comprimis deſiderauit. Iſaac, vbi Iacobum contrectauit, *Vox quidem*, inquit, *vox Iacob eſt ſed manus ſunt Eſau*, partim eum agnoſcens, partim verò non; vocem enim nouerat, ſed non manus. Verùm Apoſtolus hic, mox vt Dominum ſuum tetigit, perfectè eum à mortuis reſuſcitatum cognouit, agnouit inquam certiſſimò, has Chriſti & Domini ſui manus, vocem, latus & corpus eſſe: nec verò hoc dumtaxat, ſed & penitus perſpexit, fideliterque credidit, ipſum Deum ſimul & hominem verè eſſe.

Quocirca meritò illud Pſaltis in illum quadret, *Deum exquiſiui manibus meis nocte contra eum*, vt cæcutiens aliquis, *& non ſum deceptus.* *Pſal 76.* Hoc ſanè modo eumdem Deum ſanctus Thomas quæſiuit; & verè eum vt erat cognouit,

 nec

Digitized by Google

Hom. de Trin. tom.3. nec in ſua eſt opinione deceptus. Vnde Ioannes Chryſoſtomus, *Palpauit*, inquit, *Thomas in incredulitate, & non eſt deceptus*. Vt vero eum planè certum redderet, benignè illi Saluator ait, *Infer digitum tuum huc.*

Gratia ingẽs S. Thomæ præſtita. Ecce mirabilia! Ipſo Reſurrectionis feſto Maria Magdalena aromatibus onuſta, ante auroram, monumentum Dominicum petit, lacrymabunda ibidem commoratur, videndum ſe illi Redemptor exhibet. Illa ergo dilectum cõſpicata, vt ad ſacros illius pedes prouolui feſtinat, corripitur, & audit, *Noli me tãgere.* ne pedum quidem extremitates à ſancta hac muliere tangi ſuſtinet; hodie verò incredulo apparens diſcipulo, nõ ſacros modò pedes ab illo tãgi permittit, verùm & manus & latus, quin imò digitos vltrò in loca clauorum infert. ô mirabilia! *Ioan. 20.*

Ratio rei huius fortè fuit, quòd S. Thomas Sacerdos eſſet & Apoſtolus: ſolis porrò Sacerdotib⁹ licitum erat iuxta legis præſcriptum arcam fœderis tãgere, vt Numerorum libro preditur. *Num. 4.* Accedit huc, quòd toties in ſacris libris à ſacrorum contactu mulieres arceantur. Secundò Apoſtoli fidei erant teſtes, à Deo ad hoc conſtituti ac prædeſtinati, vt de myſterijs Eccleſiaſticis apud oẽs paſſim teſtimonium darent, vt in Apoſtolorum Actis legere eſt; *Act. 10.* quos deſignarunt olim duodecim illi fontes Elim, *Exodi 15.* quos omnem omnino orbem adaquare & ſatiare oportebat. par ergo erat duodenos illos fontes repleri, & cum gaudio haurire de ſcaturiginibus Saluatoris, vti prædixit olim Iſaias, *Haurietis aquas de fontibus Saluatoris*; *Iſai. 12.* erant namque vt canales & aquæductus fidei, Euangelij, & gratiæ.

Tertiò fuere Apoſtoli veluti quidam terræ ſanctæ exploratores, qui Eccleſiæ egregium illum botrum, ficus, mala punica attulerunt, vt hoc pacto fideles animarent, & ad labores ſubeundos corroborarent. Vnde glorioſus Apoſtolorum princeps Petrus, *Non enim indoctas fabulas ſecuti*, inquit, *notam fecimus vobis Domini noſtri Ieſu Chriſti virtutem & præſcentiam, ſed ſpeculatores facti illius magnitudinis*. *2. Pet. 1.* Viderat nimirum Petrus, & ſuis cominus oculis conſpexerat eximiam hanc Saluatoris excellentiam iam olim in monte Thabor in die transfigurationis, & eam hodie S. Thomas digito octiduo poſt glorioſam eius reſurrectionem tetigit.

Scholaſtica hiſtoria refert Antipatrũ Idumæum magni Herodis patrem, cùm vt proditionis reus ad Imperatorẽ delatus eſſet, & cauſa eius in Senatu Romano ageretur, nullum vel in ſui cauſæque defenſionem, vel vt actorum argumenta refutaret, verbum protuliſſe, ſed facta verbis potentiora ratum, ſuam vt innocentiam teſtatam faceret, criminaque falsò ſibi impoſita dilueret, coram Imperatore & iudicibus pectus amota veſte denudaſſe, plurimas vulnerum varijs in conflictibus pro Imperatore ac patria tuenda acceptorum cicatrices oſtendiſſe. *Hiſt. Schol. in Antipatro* Quo facto tum demũ cauſam verbis agere incipiens, Verbis, inquit, clementiſſime Cæſar, minimè opus eſt ad factorum commendationem, **Antipatri ad Cæſarem oratio.** & aduerſariorũ meorum calumnias falſitatis coarguendas: hæ plagæ, hæ notæ threiciæ, hæ cicatrices ſatis loquuntur, & ſufficientiſſimum pro me dant teſtimonium, quo te hactenus ſim amore proſecutus, quàm tibi fidum ſemper præſtiterim obſequium: ſanguis quoq; quẽ pro te, Cæſar, effudi, nimis quàm ſufficiẽter pro me loquitur, & animi mei generoſitatem, facinorum & actionũ ſinceritatẽ, vitæq; ne innocentiam quàm cumulatiſ-

ſimè

Digitized by Google

ſimè & apertiſſimè teſtantur. Hiſtoria hæc pathetica eſt. & cum eo, quod cum Thoma Redemptor hodie agit, dum pedes, manus, latus & vulnerum loca velut reſurrectionis ſuæ argumenta, affect⁹ indicia, & veri amoris quem illi ſemper oſtendit teſtimonia aperit, dicens: *Infer digitum tuum huc*, coincidere aliquo modo videtur.

Cant.5. Illud ipſum factitaſſe amans ille Cãticorum ſponſus, tum ad dilectæ ſuæ amorem captandum, tum etiam ſuum viciſſim illi patefaciendum mihi videtur; dum ſic illã alloquitur, *Aperi mihi ſoror mea ſponſa quia caput meum plenum eſt gratiæ rore, & cincinni mei guttis noctium*, id eſt, humanitas mea plagis refertiſſima patentiſſimis. Idem ipſe Eccleſiæ & animarum noſtrarum ſponſus hodie Apoſtolo huic ait, *Infer digitum tuum huc.*

O admirabilis erga peccatores Ieſu Chriſti amor & indicibilis benignitas! Nõ voce vocat eos intenſa, non aculeos verborũ, nõ flagella, non cõminationes vſurpat, ſed amore & affectu plenus, ſuauiſſimis illos verbis ad ſe pellicere conatur. Hinc Meſſiæ venturi modeſtiã, & in loquẽdo comitatẽ iã olim prædixit *Iſai 42.* Iſaias, Meſſias blandiſſimus, inquit, & ſuauiſſimis moribus futurus eſt. *non clamabit vox eius non audietur foras, calamũ quaſſatum non confringet, & linum fumigans nõ exſtinguet.* Quæ hugi maior clementia ac benignitas poteſt, quàm homini peruicaciſſimo & obſtinatè credere detrectanti dicere, *Infer digitum tuum huc, & mitte in latus meum?*

Chriſti erga peccatores benignitas.

Luc.24. Parem nemo ſuauitatem aut comitatem vidit. Duo diſcipuli ipſo Reſurrectionis Dominicæ die in Emaus abeuntes, & myſterium hoc adimplẽdum plãnè diffiſi, ab ipſo acriter in via corripiũtur, & inſcitiæ arguuntur, vt iniurioſè quodãmodo ijs diceret: *O ſtulti & tardi corde ad credendum!* ſed lõgè aliter cum Thoma ſe gerit, adulari illi ſimul & pro dignitate Apoſtolica ipſũ venerari videtur. Duo illi viatores fortè Apoſtoli non erant, ſed erat Thomas: quapropter dignitatis illius habita ratione ſtultum eum aut tardum ad credendum minimè vocat, tãetſi 8. ipſis diebus Dominum reſurrexiſſe credere noluerit. Adhæc duos illos clã, nemine præſente ac priuatim corripiebat, Thomã verò coram alijs Apoſtolis corripere debuiſſet, hinc ſuaui⁹ cũ illo agit & blandiùs, dicens: *Noli eſſe incredulus, ſed fidelis.* Adhæc vnã cum alijs ipſum poſtea in die aſcenſionis correpturus erat: de quo dicitur: *Diſcumbẽtibus vndecim apparuit illis Ieſus, & exprobrauit incredulitatem eorum.* Quamnã igitur hac in re adhibuit prudentiam, q̃ patienter proceſſit & blandè? noluit quippe ex tempore & in flagranti, vt ita dicam, delicto diſcipulum hũc carpere, ne fortè pertinaciã eius obduraret magis, ſed in aliud tempus oportunius hãc caſtigationem referuat. Docentur hic & diſcant Prælati ac Superiores, ne erga delinquentes acrimoniam vllam præferant, neu ſtatim commiſſa noxa in eos reprehenſionis aculeos ſtringant, ſed in commodius correptionẽ ſuam tempus & aptius differant. Audite quid Antiſtitum ac Superiorum omnium Rex dicat, & quo ſe erga peccatorem, eumq; contumacem & refractarium, gerat modo: *Infer digitum tuũ huc*: Exclamem ergo:

Prudentia Chriſti in Thoma ſubitò non corripiẽdo. *Marc.16.*

Salutare documentũ pro ſuperioribus.

O clementiam! ô benignitatem! ô æſtuãs ſalutis animarum in Redemptore deſiderium! vt vel animam vnam in exitium ruentem in ſalutis viam reuocet, pedes illi, manus & latus, denique ſeipſum totum inſpectandum contrectãdumq; permittit. Quod admirãs Theophylactus ait, *Vide quomodo propter vnũ homi-* *Theophyl.*

hominem Thomam non dedignatus eſt ita condeſcēdere Dominus, & latus oſtendere, vt ſaluet animam vnam incredulam, ita & nos neq; minimum contemnere debemus. Non oportet autem imitari fratricidam illum Cainum, qui percontanti Deo, vbinam Abel frater eſſet, vt in Geneſi legitur, pro ea qua erat impudentia ac ſuperbia, hoc reſponſum dedit, *Numquid cuſtos fratris mei ſum ego?* fratris Chriſtiani cuſtodes nos eſſe oportet, & ſingulos ſingulorum rationem habere, ac reddere, atque ideò diligens danda opera, ne prauo pereat proximus exemplo.

Gen. 4.

Iudas de venia deſperans, & de commiſſis dolens, ad Principes Sacerdotum ſe contulit & Synagogæ ſeniores, & triginta denarijs, cruentæ proditionis pretio, ad pedes ipſorum effuſis ait: *Peccaui tradens ſanguinem iuſtum*. Vah inſignes fratrum cuſtodes! ò viros charitate perfectos! nouos potiùs Cainos! Reſpondent quippe, *Quid ad nos? tu videris:* tua res agitur, non noſtra. Vos res ſpectat, Sacerdotes, vos Superiores, vos Prælati, qui in Eccleſia alijs præeſtis, ad vos ſubditorum peccata pertinent, proximi vos habere ſalus ſolicitos debet, de animabus pereuntibus reddenda vobis eſt ratio. Super fratres ergo Chriſtianos diligenter excubate, peccatores à peccando reuocate, impios conuertite, & illis qui morti, inferno, damnationique iam ſunt proximi, auxiliariam dexteram tendite, conſolatorium aliquod ijs verbum loquimini, & Chriſtum imitemini Thomæ benignè dicentem, *Infer digitum tuum huc.*

Pro ſalute proximi reſpondendũ.

Moyſes maximo Dei in hoc corpore mortali videndi tenebatur deſiderio, quapropter ſingulari quodam animi ſenſu ab illo hanc ſibi fieri gratiam petijt, dicens: *Si inueni gratiam in oculis tuis, oſtende mihi faciem tuam*, præſta vt te conſpicere obiter in hac vita queam, donec æternùm in altera te videre detur. Cui Deus, In petræ huius foramine ſtes, & pertranſeuntem me videbis. Iuſſa ergo Moyſes exequens dum in foramine exſpectat, ceu qui per feneſtram proſpicit; ecce derepētè pertranſit Deus. viſo ergo fulgore quodam ſplendidiſſimo, obſtupeſcens exclamat, *Dominator Domine Deus.* Sancti Thomæ factum huic non admodum fuit diſſimile. Cupidus namque Ieſum Chriſtum, Dominum ac Magiſtrum ſuum, reſuſcitatum videre cùm foret; ecce Redemptor illum conſolaturus ait, Accede Thoma, & adſis, *Infer digitum tuum huc*, in foramine hoc quieſce, per hanc feneſtram proſpice. huc ergo cùm acceſſiſſet, & manus ſimul & digitos admouiſſet, inſigne diuinitatis conſpexit lumē, & ſtupore extra ſe raptus clamare cœpit: *Dominus meus, & Deus meus:* vt qui extra mentis ſtatum præ ſtupore & admiratione raptus eſſet.

Exodi 33. **Allegoria.**

Cùm lagenæ militum Gedeonis in bello ad inuicem colliſæ & confractæ forent, lampadarum in ijſdem latentium ſubitò lux apparuit, tantamque animis Madianitarum conſternationem iniecit, vt omnes præ timore in fugam ſe darent. In Apoſtoli huius facto ſimile quid intueor. E latere namque Saluatoris, haud ita pridem in paſſionis conflictu confracto, & hodie huic Eccleſiæ ductori rurſus reſerato, & è diuinitatis ibidem latentis lampade tantus ſubitò fulgor emicuit, vt eodem oculos præſtringente obſtupeſcens, & raptus extra ſe clamarit, *Dominus meus, & Deus meus.*

Iudic. 7.

Hæ exclamationes, raptus & exſtaſes, Apoſtoli huius honorem mirum in modum adaugere velle videntur, vtpote qui

S. Thomæ raptus.

te qui

Digitized by Google

te qui his ſequentia innuebat: Méne quis in mundo viuit beatior, & honoratior? Bonus ille Deus, vniuerſi Saluator, bonus ille Pater cœleſtis, claues quidẽ ſuas Petro, pedes Magdalenæ, dextram latroni reſipiſcẽti, & Ioãni pectus clauſum dedit; mihi verò latus apertum, ſuũ mihi cor præbuit conſpiciendum, ſimul & plagas omnes oſtendit. O gratiã ſingularem, ô honorem incomparabilem! *Dominus meus & Deus meus.*

Regina Saba poſtquam multa ſuo in regno famã de Salomonis ſapiẽtia inaudiſſet, & illam deinde reipſa probaſſet, & ſuis ipſa oculis regni illius mirabilia conſpexiſſet, velut extra ſe rapta, & penitùs conſternata in has Regis laudes prumpẽs, ſic tandem concludit, *Verus eſt*
3 Reg. 10. *ſermo quem audiui in terra mea, ſuper ſapiẽtia tua.* deinde progreſſa vlterius, beatiſſimos prędicauit illos, quib⁹ illi quotidie adſtare, & ſapiẽtiam hanc coram audire contingeret.

Regina Saba ſapientiam miratur Salomonis.

An non quid ſimile in S. Thoma noſtro hodie peragi certiſſimum eſt? Toties de Dominica reſurrectione multa ipſe inaudierat, quin & Apoſtoli de eadẽ plurima iam retulerãt; ſed hodie reſuſcitatũ ſuiſmet cõſpiciẽs oculis, & ſuis tangens manibus, rem eſſe veriſſimam confitetur, & præ ſtupore exclamat, *Dominus meus, & Deus meus.*

Sauli dictũ fuit olim, vt in libris Re-
1 Reg. 10. gum legitur, *Inſiliet in te ſpiritus Domini, & mutaberis in virum alterum.* Vera fuit prędictio; ſpiritus enim in illũ inſilijt, animus eſt immutatus, & ceterorum ad inſtar in prophetias prorupit. Idem hodie in Thoma noſtro fit; dum enim Domini intuetur plagas & admiratur, Spiritu S. repletur, & in aliũ mutatur virũ, è dubitãte factus eſt certus, è peruicace perſuaſibilis; ex incredulo fideliſſimus, inſuper & Propheta: oculis quippe fidei diuinitatẽ latẽtem, vti oculis corporeis ſacram humanitatem conſpiciens, præ admiratione exclamat, *Dominus meus, & Deus meus.* Sacrarũ ſc. plagarum Dominicarum contactus has in illo cauſatur ecſtaſes: hocq; ſpectabat Redẽptor, cùm illi dicit. *Infer digitum tuum huc.*

Duo illi Dominus mandat. Primò, vt digitos in loca clauorũ inſerat, deinde manus in latus inferat. Per manus operatio, per digitos verò deſignatur diſcretio, eò quòd manus in digitos diſtincta ac diſtributa ſit.

Digiti diſcretionis ſunt ſymbolum.

Figuratur autẽ hac re, non eſſe ſatis bene operari, niſi adſit diſcretio. Quam ob cauſam in Leuitico etiam ſacrificia omnia ſale conſpergi iubentur, quo repræſentatur, in omnibus eſſe actionibus etiam bonis adhibẽdam diſcretionẽ. Huc referas, quod de ſe ſponſa illa in Canticis apud ſponſum ait, *Manus meæ diſtillauerunt myrrham, & digiti mei pleni ſunt myrrha probatiſſima,* Cant. i. omnia opera mea pœnam inſigẽtia, i. omnis pœnitentia mea & auſteritas, omnia flagra & ſenſuum & affectuũ mortificationes (quarũ myrrha eſt imago) diſcretè & ex rationis præſcripto peraguntur. Ceterùm in loca clauorum Chriſti digitum, & in latus manum inſerere, aliud non eſt, quàm quid facere ſimile ei, quod fecit Redẽptor, cùm clauis pro nobis configi, & latus ſuũ lancea aperiri voluit, i. ex Chriſti amore operari. Tunc namq; operatione noſtra Saluatorem contingimus, cùm per eandem amore & charitate illi coniũgimur. Atq; hoc eſt, quod Redemptor ſpectauit, cùm diſcipulum Thomã digitum inferre in latus ſuum voluit.

Infer digitum tuum huc. Dicere vult, oculos tandem, cariſſime Thoma, recludem, man⁹ admoue, hic cogitatione ſiſte, animo tecum volue, quamobrẽ tibi plagas meas oſtendam, & perpende cauſas, ob quas eadem ipſe retinere, eorumque

Cur ſeruare ſua Chriſtus vulnera voluerit.

ſeruare cicatrices voluerim. Noueritis porrò, Auditores, quod olim Apoſtolo huic ſemel Chriſtus ait, idipſum quotidie vobis repetere, & eaſdem oſtendere plagas, voſque ſcire velle, cur eaſdem in corpore reſeruet. Multæ verò rei huius ſunt cauſæ, quas ordine ipſe vobis patefaciam. Prima ergo eſt, vt hinc omnibus manifeſtum fiat, idem omnino reipſa corpus à mortuis reſurrexiſſe, quod triduo ante cruci affixũ fuit, adeò vt corporis huius cicatrices certiſſima quodammodo ſigna, notæ & argumenta ſint reſurrectionis. Teſtantur hoc *Chryſoſtomus, †Auguſtin. Ven. Beda, & Cyrill.

*Hom. 86. in Ioan.
† ep. 49. q. 1. & Pſal. 74.

Secunda. Vt hac ratione æternã & immortalẽ illuſtris & ineff bilis beneficij paſſionis, & infinitæ in homines exhibitæ miſericordię, tũ in cœlo, tum in terra memoriam redderet, nunquam vt intermoreretur. Sic docet Haymo in Ioan.

Tertiam S.*Ambroſius, †Cyprianus, *Beda hanc aſſignant, vt ſc. Patri ſuo in hominum genus ſuccenſenti, has plagas oſtenderet, hiſque amoris characteribus ipſum ad miſericordiam flecteret.

*in Luc. vlt.
† Ser. de S. Ioan. Bapt.
*in Luc. cap. 24.

Quarta. Vt in die iudicij has ipſas hominib*, ſed Iudæis imprimis, exhiberet; ſe illum eſſe manifeſtans, quem iniquè olim morti adiudicarunt, cruci affixerunt, & in mõte Caluariæ neci dederũt. Sic quidẽ Haymo & alij nonnulli docẽt.

Quinta. Sanctas has plagas Seruator reſeruat, vt animoſitatis cuiuſdam eximiæ notas, & victoriarũ ſuarum tropæa. Sic Ambroſius in Luc. cap. vlt. & S.*Bernardus, & Beda Ven. in Luc. cap. 24.

*Serm. 3. de Reſurr.

Sextam idem Beda affert rationem; vt nimirum hæc paſſionis forẽt memoriale, hiſq; homines ad Deum amãdum excitarentur, & poſt tam ingens & illuſtre beneficium ingrati non forent.

Septima. Vt hæc ipſa, vt quidẽ S. Bernardus oſtendit, aſyla quædam & loca refugij, quin & propugnacula quædam fortiſſima forent, ad quæ, dum tartarei nos hoſtes oppugnabunt, & exagitabũt, cõfugiamus, nos in tutum recepturi. In huius rei figuram ſponſus dilectam ſuã, ſub nomine columbæ inuitat, vt in foramina petræ, & cauernas maceriæ, inſequente miluo, ſe ſubducat. In quæ verba Gregorius ſic commentatur. *Per foramina petræ vulnera manuum & pedum Chriſti libenter intellexerim; cauernam verò maceriæ vulnus lateris eodẽ ſenſu dixerim.*

Serm. 61. in Cant.
Cant. 2.
Gregor. in 2. Cant.

Denique, octauò S. Bernardus ſacras haſce plagas idcircò à Saluatore ſeruatas, & æternũm ſeruandas credit, vt per eaſdem, ceu per foramina & aperturas quaſdam, quoties lubuerit, generoſum cor eius, amore, dilectione & miſericordia redundans conſpiciamus. Hanc ob cauſam in pedibus, manibus, ac latere perforari voluit, oſtendens, velle ſe, vt per pœnoſas illas aperturas nemo nõ noſtrum agnoſceret, affectus ſuos, quorum pedes figura ſunt; opera, quæ manibus repræſentantur; cor denique latere deſignatũ, amore ſauciata & miſericordia plena fuiſſe. Vt hoc particulariùs S. Thomæ oſtenderet, ait illi, *Infer digitum tuum huc.*

Ser. 61. in Cant.

Credibile porrò fit, S. Thomã ſanctorũ horũ vulnerũ conſpectu & contactu, præter infinitum, quem inde emicare amorem cognouit, ad mortẽ eius nomine ſubeũdam animatũ fuiſſe: vulnus quippe in latere Chriſti lancea patefactum conſiderans, ad eamdem fuit paſſionem ferendã, ac ſimilẽ ſubeundum cruciatũ inflammatus. Vt enim Elephantis, vt ad bellandum & ferociendũ excitarentur, in libris Machabæorũ legimus morotũ ſuccũ, ac vinũ rubicundum, quæ ſanguinis colorem referunt, fuiſſe obiecta: Sic S. Thomas, conſpecto rubricante latere Chriſti, quod haſta reſerarat, in tantũ amore

S. Thomas ad martyriũ animatus viſis Chriſti plagis.
1. Mach. 6.

Digitized by Google

more exarſit, tantoſque induit animos, vt mortem oppetere paratiſſimus, in armis & conflictu occubuerit, & in vrbe Calamine in Orientali India, lanceis vel haſtis fuerit transfixus. In cuius generoſitatis memoriã ac ſignum etiamnũ hodie à pictorib. addito haſtili depingitur

S. Thomas haſta tranſfixus, h ne illi eadem appingitur.

Nec verò fruſtra aut ſine cauſa hoc teli genus Apoſtolo huic appingitur: nã apud priſcos haſtam geſtare non exiguus erat honos, ſed regiã dignitatẽ referebat, & vt diadema, ſic & haſtile eiuſdẽ inſigne erat. Hinc Virgilius AEneam ſuũ vt regẽ repræſentaturus, bina manu lato criſpantem haſtilia ferro inducit. Quin & Feſtus Põpeius auctor eſt, viris generoſis & fortibus olim haſtas offerri in virtutis ſolere teſtimonium, eò quòd armorum prima forent, & imperij ſignũ. Lyſippus, referente Plutarcho, ſtatuarius, Alexandro magno haſtam in man' dedit, velut regiæ maieſtatis inſigne, vt hoc pacto nomẽ ei' redderet illuſtrius. Quinimò teſtatur Cyrillus, ipſis ſimulacris deorum olim haſtas velut diuinitatis ſymbolum addi ſolitas; ea porrò veterib. inſidebat opinio, conſtantiã hoc teli genere, & immobilẽ diuinæ naturæ firmitatem deſignari. Ita Marti bellorum Deo, & Palladi ſcientiarum Præſidi haſta appingebatur.

Haſta regalitatis ſignũ. *Virgilius.* *Feſtus.* *Deorũ imaginibus haſtam addi moris erat.*

Legere etiã apud veteres memini, captiuos & ſeruos ſubhaſtari & ſubtriplicis lanceæ iugo venire ſolere. Hæc porrò S. Thomæ noſtro non inſcitè adaptantur: à Chriſto namque deuictus ſubhaſtatus deinde fuit, haſtas ſubijt, & haſtis tranſactus mortem pro eodem oppetijt, atq; hinc in diuini honoris notam, in Eccleſia haſtam ceu ſymbolum in manibus habens, depingi ſolet.

Captiui ſub haſta vendebantur.

Hæc ſunt quæ S. Thomæ occaſione dicenda mihi occurrerunt. Hæc eius vita, mors, & martyrium fuit; fideliter ac ſincerè vobis, & ſine adulatione, aut fuco conuerſionem eius, raptũ eius & ecſtaſes patefeci. Iam reliquum eſt, vt aliquod ex omnibus emolumentũ & conſolationem eliciatis. Fiet hoc, ſi quæ in hiſtoria hac notatu digniſſima occurrunt, in mentem reuocaueritis. Diſcetis inprimis, quàm ſit noxium à bonorum ſe ſocietate ſequeſtrare & ſanctorũ deſerere contubernia; cùm S. Thomas à SS. Apoſtolorũ cõſortio abſens, Redẽptorẽ cõſpicere nõ potuerit, & infidelis fact' ſit; ſed cũ octiduo pòſt ijſdẽ ſe adiũxiſſet, illum videre, in viſum credere, credendo quoque inde conſolationem & gaudium ſingulare elicere meruit.

Damnoſum eſt bonorũ ſocietatem deſerere.

Videbitis deinde, atque videndo admirabimini bonitatẽ, benignitatẽ, clementiã, patiẽtiam, & inſignem Dei erga creaturas ſuas, atq; imprimis Apoſtolũ hunc miſericordiam. Octo ipſum dieb' ad pœnitentiã exſpectat, & in cubiculo cum alijs Apoſtolis congregatum vltrò ipſum adit, benignè affatur, vulnera illi & cor patefacit vulneratum, & ipſum tangi permittit, quod à reſurrectione nulli dum diſcipulorum conceſſit; denique ſpirituales illi ardores & incomparabilem conſolationem inſpirat.

Dei in peccatores benignitas.

Amorem, affectum & bonitatẽ patris filij prodigi nemo nõ demiratur ac mirificè deprædicat, quod tam benignè ganeonem illum ac perditũ redeuntẽ admiſerit, venientis in amplexus ceciderit, vitulum ſaginatum in gratiam eius mactari iuſſerit, veſte noua induerit; & ſymphonia iucundiſſima recrearit; non tamen antè, quàm filius ad patrem rediret, & erroris eum commiſſi pœniteret: neque enim filio occurrit pater, ſed patrem adit filius, & genibus in terra proſtratis veniã commiſſorũ efflagitat, dicens, *Pater peccaui in cœlũ & corã te.* Diuina porrò bonitas parentis huius cle-

Luc. 15.

Digitized by Google

clemētiam longo anteit interuallo. Nā, ecce, Ieſus Chriſtus, benignus ille Pater cœleſtis, Thomæ ſuo obuiam velut filio cuidam prodigo, qui oēm fidei diſſiparat ſubſtantiam, procedit, amplectitur, ſtringit, venientem magno cum honore admittit, familiariter illū habet, paſſionis illi ſigna exhibet & tropæa victoriæ, & iucundiſſima & ſuauiſsima conſolatione modulatā ex eo elicit harmoniā. Non exſpectat hic pater, donec filius perditus ad ſe accedat; (nam de hoc ille quidem cogitarat) non exſpectat inquā, vt veniā poſcat & reſipiſcat; (nam nimiū caligabat & pertinax erat) ſed ipſe errātem præuenit, ipſe inſtat, & incredulitate exeundi, & ad gratiam ipſius denuò redeundi, vltrò rationes ſuggerit.

Diſcetis deniq;, chariſſimi, hac è concione, Apoſtolum hunc, Redemptoris intuendo vulnera, ſuiſq; ea manibus cōtrectando, incredulitatis abyſſo egredi, humilem ac fidelē fieri, Deum ac Saluatorem ſuum agnoſcere, ad pedes eiuſdē ſe abijcere, fideliter adorare, & fidiſſimū illi deinceps addicere obſequium. Atq; hinc diſcetis, ſolum vulnerum Dominicorum aſpectum, & attentiorem contēplationē eſſe ad infideles conuertēdos, peruicaciſſimos perfringēdos, maximè inſenſibiles commouendos, maximè ſoporatos excitandos, frigidiſſimos inflāmādos, ingratiſſimos quoſq; ad beneficiorum acceptorum memoriā recolendam accēdendos, & peccatores obduratiſſimos in alios viros commutādos, nimis quàm efficaciſſimā. Hæc igitur vulnera inſpicite, Chriſtiani, hæc amoris ſigna, hæc dilectionis teſtimonia, hæc patientię argumēta, hę: noſtrę redēptionis indicia, has beatitudinis noſtræ arrhas, & infinitæ miſericordię ſymbola bene attenterq; intueamini, intuēdo in æternum illorum memineritis, ac nunquam

Vulnerum Dominicorum contēplatio ad incredulos conuertendos efficaciſsima eſt.

ipſorum memoriā aut ſenſum amittite.

Nunquam hoc nobis accidet Redemptor, nunquam ſanctæ paſſionis tuæ memoriam deponemus, ſemper crucē tuā, claues & ſpinas intimo ſenſu recolem⁹, ſemper plagas tuas & vulnera, noctes ſimul & dies ob oculos habebimus. Hic erit deinceps cogitationum noſtrarum ſcopus, ſermonum materia, & operum gloria: nō enim aliud animus quàm dolores tuos reſpirabit, non niſi de morte tua lingua loquetur, nec aliud manus, quàm ſacra tua vulnera contrectabunt. Summe omnipotens, iuſtiſſime & miſericordiſſime Deus, petiſti olim, vt ſancta illa Canticorum ſponſa te vt ſignaculum ſuper cor & brachium ſuum poneret, *Pone me*, dicens, *vt ſignaculum ſuper cor tuū, vt ſignaculum ſuper brachium tuum.* Cant. 8. In animabus hoc noſtris complēdum ſpōdemus, cùm illarū ipſe ſis ſponſus, & tuæ ipſæ ſponſæ fieri mereantur. Mors, paſſio ac vulnera tua animo noſtro perpetuò inſculpta erunt, & plagis tuis cor noſtrum viciſſim ſemper inſcriptū & infixum erit: eas ipſi vt ſignaculum ſuper cor & ſuper brachium geſtabimus: quòd cogitationes, (quarū cor domicilium eſt) & opera, (quorum brachia ſymbolum ſunt) non alium quàm ſancta vulnera tua ſcopum reſpicient. S. Thomas hæc credidit, & admiratus eſt, dum tangeret; at nos hæc ipſa credimus, tametſi nō videamus, & credēdo in hac vita admiramur; ſpe cōcepta, eadem in ſacro corpore tuo permanētia in altera nos vita, cœleſti ſcil. habitaculo, velut partiale aliquod beatitudinis noſtræ obiectum viſuros, ad quam nos Pater & Filius & Spiritus ille conſolatorius deducere dignentur. Amen.

F I N I S.

Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. Pſal. 50.

INDEX

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

INDEX
RERVM PRÆCIPVARVM
HAC PARTE DE SANCTIS
CONTENTARVM.

A

ABraham Sodomitas liberans mundi redempti figura. 481
Abſalonis mors morti Prælatorum malè viuẽtium applicata. 502
Abuſus gratiarum Dei, ſignum reprobationis. 494
Adam rebus omnibus cur nomen impoſuerit. 64
Aeris infectio cauſa peſtis. 306
Afflictiones huius vitæ cur impijs ſæpè noxiæ, fructuoſæ & vtiles pijs. 412
Alexander Macedo cur milites ſuos radi iuſſerit. 127
Alexandri Magni reſponſum. 53. factum egregium. 181
Allegoria de veteris hominis exuuijs. 350
Ambitio crux ambientium. 225. Ethnicis exoſa. 497
Amor Dei & proximi duo oculi ſponſæ 435
Amor parentum in filios à Platone dicitur, mania. 137. Lenis eſt, ſed potens Tyrãnus. 138. filiorum peſtis. 231
Amor Chriſti in nos omni ſcientiæ ſupereminet. 144
Amoris verum hieroglyphicum, Chriſtus in cruce pendens. 106. proprietates. 140. ſigna. 208
Amicitia apud veteres triplex. 434. eius effecta. ibid. & ſeq. vide Charitas.
Anacharſidis dictum de nobilitate virtuti iungenda. 447
S. Andreas primus Chriſtianus per iaſpidem deſignatus. 479. cur ab aquis vocatus. 482. varijs figuris deſignatus. 483. eius in Chriſto ſequendo prompta voluntas. 484. crucifixio, 486. in crucifigendo conſtantia. 489. in cruce prædicatio. 491.
Angelus & Virgo an eodem officio fungantur. 459
Angeli Apocalyptici Concionatorum figuræ. 422
Angeli in inſtanti creationis ſuę cognitione donati, 261. boni & mali cur hominum cuſtodiæ deputati. 495
Angelorũ monarchia, 27. cuſtodia circa homines, 278. & ad hoc figura producta 279
Animalia ordinẽ monarchicũ agnoſcunt, 27
S. Anna mater Deiparæ an vni aut pluribus maritis iuncta, 248. eius genealogia, 249. ſterilitas, 252. rationes, quibus probatur S. Annam plures non habuiſſe filios, ibid. nomina 4. in Scriptura, 255. an Deiparam ſine originali peccato conceperit, 256 S. Eliſabetha dignior, 257. quę in ipſa mirabilia, 260 ab æterno in matrem Deiparæ electa. 263
Annæ filiæ Phanuelis viduitas. 252
Antigoni Regis ad ſuos oratio. 72
Animę ſalus mũdi creationi præferenda. 369
Apoſtoli 12. comparati cum 12. colũnis, 322. 12. bobus mare ęneum geſtantibus, ibid. 12. tintinnabulis aureis, ibid. totidem gẽmis in Rationali Sacerdotis ſummi. 323
Apoſtoli eã in Eccleſia vtũtur poteſtate, qua in veteri Synagoga Phariſæi, 41. Dij terræ dicti, 69. ſcuta & principes Eccleſiæ, ibid. Rubenitis & Gaddiris ſimiles, ibid. 12. viris è fundo Iordanis 12. lapides ferentibus, 71. œconomi Chriſti, 72. illorum ſcientia an æqualis ſcientię Chriſti, 70. tituli in ſacris literis, 71. figuræ variæ, ibid. nubẽs volantes & loquentes, 82. & cur, ibid. epitheta, 90. labores & cruciatus, 139. inter eos quinam præcellentes cæteris, 237. collati vaſis figlinis, 192. quomodo à Deo vocati, 478. filio Dei adæquati. 479
Apoſtolorum diſcipuli cur vitam longęuam duxerint, 410. eis cur ſimplicitas ſingulariter demandata. 439
Apoſtrophe ad puellas parum honeſtas, 222.

ad Religioſos, 407. Concionatores. 423
Arbor Nabuchodonoſoris ſymbolum Prælatorum malè viuentium & Eccleſiæ bonis abutentium. 501
Arca fœderis dicta ſcabellum pedum Dei. 158
Areopagi deſcriptio. 415
Areopagitæ quinam dicti, ibid. cur iudices nocturni vocati. 416
Armorum Meſſiæ deſcriptio. 92
Arriani Hæretici myſterium S. Trinitatis negantes à S. Nicolao falſitatis conuicti. 504
Aromata à B. Maria Magdalena cur oblata. 213
Athenienſium in iure adminiſtrando ratio. 416 Deorum contemptus, quantum ſcelus ibid.
Auaritia quantum malum 374
Aues collatæ cum hominibus. 154
Auguſtus Cæſar cur dictaturam recuſarit. 151
Aulicorum mundanorum apud Principes agendi ratio. 228
Aureola qualis virginitati in cœlo debita. 461
Aurum ſymbolum charitatis, 443. Virginitatis 456

B.

BArbari cruce in fronte ſignati. 109
S Barnabas verus Apoſtolus, & vir bonus dictus, 145. quibus virtutibus præditus, 148 ſapientia & ſcientia cœlitùs donatus, ibid in eius domo vltima cœna celebrata, 149. mater eleemoſynis dedita, ibid. cur Iupiter dictus, 150. eius humilitas, 152. charitas, 153. mors, 154. ſanctitas ibid.
S Bartholomæus qualis fuerit, 323. num fuerit idem qui Nathanael, 324. vnde dictus, 325. an fuerit Syrus, ibid. viuus excoriatur, 328. pellem ſuam tripliciter relinquit, 330. qualis & quàm ſtrenuus athleta, 332. eius in tormentis conſtantia, 334. patientia cum patientia Iobi iuſti collata, ibid. multa de eo ſparſa apocrypha. 320
Bellum, peſtis & fames tria flagella diuinæ iuſtitiæ. 307
S. Benedictus Abrahamo comparatur, 173. mundo defecto in ſpelunca delitescit, 176. eius inibi occupatio, ibid. paupertas Euangelica, 178 auſteritas in corpore edomando, 181. abnegatio propriæ voluntatis, 184 perfectio, 185. comparatio cum ſene Mathathia, 186. Ordo cur & vnde diuitijs plenus, 187. ſcientia 191
Beneficia Dei in nos collata animo ſæpè recolere, quàm ſanctum exercitium. 121. illorum memoria diuini amoris nutrimentum, 122
Beſtia vrſo ſimilis, luxuriæ ſymbolum. 342
Bonitas viri vnde æſtimanda. 146
Bonorum Eccleſiaſticorum abuſus Prælatis noxius. 501

C.

CAEci cuiuſdam mirabile factum. 338
Cambyſis Regis Perſarum crudelitas in iudice decoriando. 334
Canis animal quàm fidum & familiare hero ſuo. 319
Capilli ſymbolum rerum temporalium. 127
Caritatis præcepta quot ſint, 133. per varias figuras deſignata. 134
Caſtitas vita eſt angelica, 7. Deo placita. 8
Caſtitatis ſymbolum, turtur. 251
S. Catharina mundi gloria contempta Chriſto ſe totam dedicat, 465. quibus virtutib⁹ inſignis, 466. & ſeq. quibus rationibus Philoſophos gentiles ſuperauerit, 460. circa illius vitam meditationes inſignes. 473
Cathedra quid ſignificet, 21. & 22. eius genus quadruplex, 21. S. Petri excellentia, 26 feſtum cur inſtitutum, ibid. & ſeq. epitheta, 36
Cathedra & claues ſymbola ſunt auctoritatis & po-

Digitized by Google

& poteſt atis. 31
Ceruæ Ioue tonante parientes quid. 240
Chalacia gemma medijs in ignibus manet frigida, 46. Iudæ malitiæ comparata. ibid
Charitas ac fides Chriſtiano neceſſaria. 143. aſſimilata cingulo, ibidem. zonæ aureæ Apocalypticæ, ibidem. eius effecta, 434. vinculum perfectionis, ibidem. cur veſtis nuptialis dicta, 435. eius ſymbolum, aurum. 443
Chaſſanæus hiſtoriographus quid ſenſerit de voeula Thau 353
Chriſtus cur matris ſuæ maritum Ioſephum fuiſſe voluerit. 63. poſt Reſurrectionem cur ſingulariter S Iacobo Apoſtolo apparuerit 87. cur in cruce coronatus, 95. quatuor gemmis crucem exornauit, 95. crucifixus per ſerpentem in deſerto eiectum figuratur, 97. peccator cur appareat, 98. in cruce pendens verum hieroglyphicum amoris. 106. exaltationem ſuam cur crucem appellet. 109. ante Incarnationem inſtar Angeli ſcribebat & obſcurè, 111. egregius liber & lectu facilis ibid. crucifixus fuit miraculum, 113. quomodo in cruce ſua ſit diſpertitus, 120. aquilæ comparatus, 236. ſolis inſtar omnes illuminat, 348. cur in cruce mori voluerit, 359. ab omnibus in cruce cognitus, 368. petra & cur. 371
Chriſti poteſtas Sacramentis alligata non eſt, 33. aduentus in hunc mundum cur acciderit, 38. crucis encomia, 96. omnibus ſalutifera, 98 patientia in cruce prodigioſa, 112. beneficia in nos collata ſæpè recolere, ſanctum exercitium, 121. amor dictus violentus, 144. oculi vino collati, 372
Chriſto an fuerint ſorores & fratres. 249
Chriſtiani Antiochiæ primùm fideles dicti, 34 quinam ſic dicendi, 95.
Circumciſionis figura, Virginitas. 457
Ciuitates quot & quibus periculis peccandi expoſitæ, 203. in eis admiſſa facinora quàm grauiter punienda. 205
Claudiæ Virginis Veſtalis caſtitas quomodo probata. 9
Claues Eccleſiæ quid ſint, 31. humero geſtandæ, non pedibus ſubijciendæ, & cur, 32. earum abuſus ſancti Petri ſucceſſorem excludit, ibid. Sancto Petro immediatè collatæ. 32. denotant duplicem poteſtatem ordinis & iuriſdictionis. 33
Claues inferni cur S. Petro non datæ, ſicut & cœli. 32
intèr Claues Chriſti & claues Epiſcop. & Sacerdotum differentia. 33
Cœlorum regnum cur decem Virginibus, non autem coniugatis aſſimiletur. 454
Cœna vltima in Barnabæ Apoſtoli ædibus celebrata 149
Conceptio Deiparæ ab omni labe peccati originalis exempta, 516. probatur diuerſis ſacræ Scripturæ locis, ibid. & ſeq. rationibus varijs. 522
Conceptio hominis porta vitæ humanæ. 172
Concionatores verbi diuini cur per tonitru deſignati, 238 quomodo bene & ſanctè concionentur, 239. ſali comparati, 241. angelis Apocalypticis, ibid. non ſint futiles & leues in verbis. 242
Conſuetudo peccandi peſſima. 273
Contemplationis effectus, amoris incentiuum 192
Conuerſio peccatoris miraculoſa. 240. 370
Conuiuia, quàm ſint noxia. 34●
Cordis cuſtodia Deo non ingrata. 80
Cornua in Scripturis varia denotant. 102
Coſroe Perſarum Rex crucem in fronte geſtat. 109
Craticula Beati Laurentij lectus doloris. 298
Crines Abſalonis moraliter expoſiti, & malis Prælatis applicati. 502
Crux collata cum baculo Iacob, 93. cum Iri-

Iride,cũ gladio duro & forti.ibid. triplex, 94.à SS.Patribus extollitur,96. victoriarũ Ieſu Chriſti ſignum.97. Diaboli confuſio, ibid.arbor valida,99. ſignũ bellicum,ibid. Eccleſiæ ſcutum,101.vbi & quando inuenta,103. per miracula reperta,104. fit illuſtrior Conſtantino imperante,ibid exceſſus quidam amoris eſt, vti & pœnæ.105. clauis Eccleſiæ & cœli. 107

Crucis Inuentionis hiſtoria,103 effecta,ibid. inſtitutio,105 figura in pectore Serapidis, velut monile, 109. de eius efficacia mirabilis hiſtoria,110.in ea iuſtitia perfectè facta,110.omnes virtutes concluſæ,112.conſideratio quàm vtilis. 367

Crux theatrum fuit, in quo omnes virtutes Chriſti apparuerũt,109.principatus Chriſti,107 eius elogia,114.ſymbolum vitæ & ſpei ſalutis, 352. mirificè in paſſione filij Dei exaltata, 353 diuerſimodè figurata, 354.arbor ſciẽtiæ boni & mali,356.cur arbor vitæ ibid.honoris pyramis,358 cultu latriæ adoranda,362 Ethnicis ante Chriſti paſſionem infamis habita, 362. omnia ad ſe traxit, 363. à Deo electa, vt eſſet inſtrumentum noſtræ Redemptionis,364. dicta virtus & fortitudo Dei. 365

Crucis ſupplicium cur gentibus abominabile,56.effecta,96 exaltatio figuratè deſcribitur,100 elogia,355.epitheta,356.tituli,ibid.latitudo quid ſignificet,360. altitudo, profunditas. 361

Crucem tollere quid ſit, 183. per eam facta miracula. 365

Crucem nõ ſequi,ſignum reprobationis. 365

Crudelitas vitium mulieris 201

Curioſitatis mala quænam. 394

S.Cyrilli præclarum dictum. 75

D.

Damaris vxor S. Dionyſij ab eo ad fidem mirabiliter conuerſa 420

Daniel ab Angelo in lacu leonum enutritus quid. 32

Dauid prophetia de Eccleſiæ maieſtate, 68. planctus in morte Abſalomi,76 cohortatio,ad agendũ pro præſtitis beneficijs gratias,123. vir bonus cur dictus,146. turris confertur cum Ordine ſacro, 188. pœnitẽtia ob admiſſa facinora,207. ei optio data belli, famis aut peſtis.& cur peſtem fami, belloque præferat. 309

Deſcriptio vmbratica cœleſtis Hieruſalẽ. 23

Detractio quàm noxia homini. 79

Deus conſulendus, antequàm ſtatus vitæ eligendus. 499

Deus quàm ordinatè omnia hæc inferiora condiderit, 18. cur in cathedra ſedere fingatur,23 vult homines ab hominibus dirigi,27 miſericordia & iuſtitia fulget, 42. & quibus,ibid.agens liberum,ibid. Iudam ad Apoſtolatum cur eligat, quem proditorem fore præſciebat,47. hominem cur creauerit.ibid in operando iuuat,57 dans eſſe dat ſimul & quæ conſequuntur ad eſſe, 58 varijs vſus adinuentionibus ad hominem honorãdum,104 ſolus auctor humanæ iuſtificationis, 277 cur Iſraelitis minetur peſtem, famem & bellum, 308. Angelorũ & animaliũ brutorũ opera vtitur ad pios educandos,318.cur ſuos in hoc mundo ſæpè ſinat affligi,412.habet poteſtatem peccatores iuſtificandi & condemnandi 418.ab Athenienſibus incognit', 424.cur teneras virgines de fide ſinat diſputare.471.ſuos quando vocet ad meliorẽ vitæ frugem. 147

Dei gloria potius quærenda, quàm commoda priuata,178 iactura æternis lachrymis deploranda, 217. amor rebus creatis anteferendus,288. oculi nunquam ſine miſericordia,371. donis abuti ſignũ reprobationis 494 potentia duplex. 518

Diabolus aries duobus cornibus armatus,270

Diaboli ſedes quæ & qualis.23.inſidiæ, 270

Diagoras Melius ad mortem poſtulatus ob contemptum Deorum Athenienſium,417

Differentia inter claues Chriſti & claues Epiſcopi & Sacerdotum. 33

Dignitas Prælatorum quàm periculoſa. 226. probatur exemplo Regis Saulis,ibid. ventis collata,227 belluis ferocibus, ibid.

Dignitates Eccleſiaſticę quibus conferendę, 233. an in earum collatione conſanguinitatis ratio habenda. ibid.

Dignitates abſque Dei munere quæſitæ fallaces. 499

Dij fortes quales & quinam dicendi. 69

Dij apud Athenienſes quanto in honore habiti

Digitized by Google

biti. 417
Dilatio pœnitentiæ noxia. 282
S. Dionyſius Epiſc. Pariſienſis an fuerit olim Areopagita, 413. an primus Lutetiæ Epiſc. ibid. à S. Paulo conuerſus & baptizat⁹, 414. in eius honorem templum Romæ à S. Stephano Pont. ædificatum & cur, ib. cõuerſionis variæ aſſignatę rationes, 417 & ſeq. ſciẽtia virtuti annexa, 420 Aſtrologiæ & Theologiæ peritus, 421 cur tam citò fidẽ ſuſceperit, gentilitate contempta. 415 Damarim vxorem conuertit 426. quãdiu Athen. Eccleſ. præfuerit, 428. eius ſanctitas à belluis cognita. 419. tormenta, ib. mors an inciderit in Domitianum Imp. 431. tituli & epitheta. 432
Diſceptatio veterum Philoſophorum de eo, quod ſit maximum in toto vniuerſo. 173
Diſcrimen inter filios Dei & mundi in ferẽda cruce, 366. inter oculos diuinos & humanos. 371
Docti viri poſt conuerſionẽ ſuam quàm ſint egregia Eccleſiæ fulcra & oracula. 421
Donorum genera duo, 496. operationes diuerſæ. ibid.
Dormientium diuerſitas collata cum peccãtium diuerſitate, 271
Duo motuum genera Apoſtolis data. 82
Duplex in Deo potẽtia. 511. in cœlo motus. 512

E.

EBrietas quã noxia præſertim mulieri, 101
Ecce vox quid notet. 206
Eccleſia ſine Hierarchia mera cõfuſio, 20 infeſtatur ab hæreticis, ib. cõparatur à Chriſto rebus monarchicè regi ſolitis, 28 eius claues quænam & cui datæ. 31. & 33. humero geſtandæ, non pedibus ſubijciendæ. 32. gratiam effectiuè non confert 32. perſecutione creſcit, 266. vineæ ſimilis, 287. cur nobis proponat ſanctorum geſta & exempla, 300. cur imagines. 301
Eccleſiaſticæ dignitates externis potiùs, modò digni, conferendæ. 53. quàm conſanguineis indignis. 233
Educatio filiorum cur parentibus non onerosa. 137
Electio & vocatio an pro eodem in Scriptura ſumantur, 477
Electio Prælatorum quomodo inſtituẽda, 52. non reſpicit carnem & ſanguinem. 233
Eleẽmoſyna in Euangelio iuſtitia appellata, 503. eius ſymbolum Scytale ſerpens. 504
Elꝛæ in ſuos amor & benignitas. 136
Elizabeth cur à Deipara viſitata, & quidẽ feſtinãter 166. ei⁹ admiratio prophetica, 168
Epiſcopi mali idolis comparati. 506 cuſtodes & excubiæ Eccleſiæ, 507. quatuor vultus præferant, ibid. vide etiam Prælati.
Epiſcoporum officium, 428. dotes, 506. eos dedecet ſomnolentia 507
Eſau ingratitudo quid notet 122
Ethnici cur pelles hoſtibus detractas poſteris reliquerint 332
Euæ ante lapſum dotes & prærogatiuæ, 161
Euæ & Mariæ differentia. ibid.
Exaltatio S Crucis Iudaiſmi & Gentilitatis abominatio. 369
Exaltatio ſpiritualis homini quàm neceſſaria. 35. fit paſsione & bonis moribus. ibid.
Exempla Sanctorum maximè effectiua. 302. viuentium in aduerſis ſolatium. ibid. & ſeq.

F

FAbula Vlyſsis de cantu Sirenum moraliter expoſita. 491
Feſtum Cathedræ S. Petri cur inſtitutum, 26. & ſeq. Inuentionis S Crucis, 104. S. Petri ad Vincula. 268
Fides Chriſtiano neceſſaria, 143. eius myſteria veterib. Philoſophis incognita, 389. abyſs⁹ multa nimis, 391. imago apud Romanos qualis. 393
Figura amoris Chriſti ergà nos. 143
Filij quomodo à parentibus tractandi & educandi. 137. ſpirituales quinam dicti, 139
Flos, dictus filius ante patrem quid ſit & denotet. 168
Fœmina impudica quibus & qualibus vitijs referta, 200. multorũ malorum cauſa. 344
Formula benè ſanctèque prædicandi concionatori præſcripta. 239
S Franciſcus Abrahæ & Dauidi collatus. 396. verus paupertatis amator, ib quando nat⁹, 393. cur & quomodo à Chriſto crucifixus, 402. eius veſtes quid deſignent, 400 eius religioſi Rechabitis collati, 397. quæ myſteria reuelata. 395. 398
Fratres pro cognatis in Scriptura accipiuntur. 253

Digitized by Google

G.

GArrulitas in muliere quãtum malum.201
S Genouefa vbi nata, 10. anno 15 ætatis ſuæ mundum fugit, 12. Angelicè viuit, 12. laudatur à S Germano Antiſiodorenſi Epiſcopo, 13. Iullico Epiſc. Pariſienſi, ibid. illius abſtinentia, 14. virtutes cæteræ, ibid. & ſeq. miracula, ibid.
Gentilium vocatio ſubſecuta Iudæorum reprobationem, 41. de cruce ſuperſtitioſa opinio, 86. error circa diuinam prouidentiam, quam malitiosè negabant, 410. libri an legendi, 4:2
S. Germanus Antiſiodorenſis Epiſc. S. Genouefæ virtutem diuinitùs agnoſcit, 13
Gradus peccati tres, 375
Gratia ſufficiens & efficax quid ſit, exemplo declaratur à Regis filio petito. 380
Gratijs à Deo ſibi datis abuti, miſerum & noxium 494
Gratitudo qualis virtus, & quàm Deo placita. 121. & ſeq.

H.

HAEretici cur falſi diuini verbi prædicatores, 496
Hæretici virginitatis impugnatores, 2. cathedræ Apoſtolicę, 21. illorum cathedra, ſedes Diaboli, 24. collata throno Pharaonis & beſtiæ Apocalypticæ, ibid. ignorantia. 25
S. Helena Imperatrix Hieroſolymam proficiſcitur, crucem quęſitura, 104
Herbæ cuiuſdam mirabilis natura. 169
Herodes quot in Scriptura. 336
Herodes vulpes à Chriſto vocatus, & cur, 370. comparatur diabolo, 271. Pharaoni, 345. Neroni ibid.
Herodias ſimilis mulieri ſanguinariæ Apocalypticæ, 343. eius in Ioan Bapt. ſcelus & nequitia, 344
Heſteris modeſtia & tranquillitas. 161
Hierarchia Eccleſiaſtica quàm neceſſaria, 20. eius confuſio hæreſum & perſecutionum cauſa, 21. dignitas laudata, ibid.
Hiſpania reliquijs S. Iacobi nobilis. 244
Hiſtoria docens homines ab hominibus regendos, 28. inuentæ S. Crucis. 103 110
Hiſtoriæ Sanctorum ad quid valeant, 103
Homo cur ab homine regendus, 28. eſt in manu Dei vt lutum & argilla in manu figuli, 39. ſedibus Angelicis collocatus, ibid. cur à Deo creatus, 47 turbatur ſextupliciter, 80. auibus confertur 164
Hominis timidi hieroglyphicum, 72. perfectio in quo ſita. 175
Hominis mũdani imago, 182. honor immodicus, noxius, 228. rectitudo in tribus ſita. 440. nobilitas virtuti iungenda. 447
Honores mundani vani & fallaces, 224. hominum ruina, ib. ventis aſſimilatur, 227. belluis ferocibus, ibid. quibus conferendi, an indignis relictis dignioribus, 233. illorũ axiomata, quæ & qualia, 266. donatio immediatè à Deo. 497
Honoris conſecutio quantum malum. 146
M. Horatij Coclitis Romani fortitudo 135
Hoſtes humano generi maximè infenſi tres. 376
Humilitas famula pœnitentiæ 211
Humilitatis virtus in quo conſiſtat 158. imago, infans 392

I.

S. IAcobus cur maior dictus, 86. & 237 in vtero matris ſanctificatus, 86 cur frater Domini ſit appellat⁹, 87. an fuerit Ioſephi filius, ib. Chriſtum Dominum vultu retulit, ibid. cur electus in Epiſc. Hieroſolymitanum 88. primus Miſſam celebrat, 89. ei⁹ genua aſſidua oratione callũ obduxerant, 90. tonitrui filius cur dictus, 237. Hiſpaniæ decus & lumen, 242. in eius reliquiarum tranſlatione prodigium inſigne, 244
Iacobi Patriarchæ in filium ſuum Ioſeph affectus, 120. imago bonorum Paſtorum, 134 Angelus cur eum claudicare fecerit. 177 gregibus & armentis impeditus hominis mundani imago, 182. benedictiones S. Benedicto applicatæ, 187
Iaſpidis natura & proprietas martyrum ſymbolum. 286
Idolorum deteſtatio. 473
Ieremias in lacũ miſſ⁹ peccatoris figura. 403
Iericho ad tubarũ clãgorem cur cõciderit, 388
Ignis proprietates, 295. an agat neceſſariò in ſubiectum. 298
Impij cur ſæpè cõtra Deũ murmurent, & cur illis quandoq; omnia proſperè, iuſtis autẽ è contra aduersè ſuccedant. 409
Incarcerationi Ioa. an Phariſęi cooperati. 339

In-

Incarnationis myſterium quàm ſublime & incomprehenſibile. 451
Inferni claues cui traditæ, 33
Inhumanitas quorundam deteſtanda, 315
Iniuriæ patienter ferendæ. 109
Inuectiua in laſciuientes Concionatores & Præſules. 449.& 501
Inuentionis S.Crucis feſtũ cur inſtitutũ. 104
Ioachim & Anna bona ſua in tres partes diuiſerunt. 254
S Ioan.Bapt.flori ſimilis.169 in vtero matris ſanctificat⁹,169.clauſus in eodem Chriſtũ adorat,ibid dictus ſtella matutina,170.vſum rationis habuit in vtero materno adhuc exiſtens, ibid. in originali peccato an conceptus, 171 ab Herode in vincula coniicitur,339.& cur.ibid.eius elogia,345.cur Angelus,Lucerna dictus 347
S.Ioan.Euang.an verè mortu⁹,115. circa illud opiniones variæ,ib rationes pro vtraque parte ſatis fortes & probabiles, 116.& 117. ei⁹ modeſtia & humilitas, 119. priuilegia, ib.carior Chriſto q̃ S Petrus,ib.Theolog⁹ vocatus,126. titulis varijs decoratur, ib. ei magna reuelata myſteria,125 cur decõſus anteq̃ in oleũ iaceretur 127. plura patitur martyria,128. oleo ſoſpes emergit,130.cur in eo non ſit mortuus, 131
Iob quæſtiones difficiles à Deo propoſitę 19. proſperitas quanta, 130. patientia collata patientiæ B.Laurentij 297
Ioſeph Deiparę maritus ſanctitate mirabilis. 59.cõparatur vnà cũ coniuge duobus Cherubinis, ib. in gratia confirmatus & ab vtero matris ſanctificat⁹,60.30 annis Virg. Deiparã ſeruauit,ib. Virginitatis amator ib.omnibus SS perfectione & meritis pręcelluit,61.quã ætate Virg Mariã duxerit, 63 quot annis cum illa vixerit,64. ſimilis Patriarchæ Ioſepho,ib. pater Chriſti Domini,ib. præfertur Apoſtolis 66,tutor altiſſimi,ib.vir bonus cur dictus, 147
Ioſephi Patriarchæ inſignis in Deum gratitudo, 124
Iris filia admirationis dicta, 93
Iſraelitarum aduerſus Moyſen & Aaronem in deſerto ſeditio,317.alimentum, ib.319
S.Iudas Apoſt.quibus nominib. inſignitur, 445. cur frater Domini à Iudæis dictus, 446.Doctor Eccleſię habitus,448.nobilitatem in virtutib⁹ locandã exiſtimat,449
Iudas malæ ficulneæ collatus,43. arbori Nabuchodonoſoris. 44. cur inter homines maledictus,ib de 4.grauiſſimis criminib⁹ accuſatur,ib.Chalacie ſimilis,46 vocatus diabolus,ib.ad Apoſtolatum cur eligatur, cùm proditor noſcatur,47.Caino & Sauli ſimilis.48 Abſaloni & Doeg Prophetarũ interfectori,49 ei loculi cur cõcrediti. 48
Iudæorum reprobationem Gentilium vocatio ſecuta,41. de Meſſiæ aduentu næniæ, 91. ſcelus & odium in ſuum Redẽptorem,342
Iudicia Dei & mundi diuerſa. 266
Iudith in iugulando Holoferne cur preces publicas prius petierit, 52
Iuſti cur ſæpè in hac vita affligantur,impij è contra proſperè agant, 410
Iuſtificatio peccatoris opus quã nobile 277 ipſa mundi creatione nobilior. 369

K.

Kalendæ Auguſti Ethnicis cur ſolennes. 269

L.

Lacedæmoniorum veterum cõſuetudo in iuuentute bonis moribus informanda. 300
Lacrymæ oratione efficaciores, 195. delitiæ Angelorum,196.lauacra peccatorum,196. diluuium dictæ peccatorum,197 mari rubro collatæ,ibid. Deum cogunt,196.ſigna gaudij,218.ſoli Deo offerendæ 220
B. Laurentius Leuita 3 pueris in fornace Babylonica conſtitutis comparatus,293.thuri in ignẽ coniecto,295.igne examinatur, ib.ei⁹ in ſufferendis tormentis conſtantia. 296 figuris adductis declaratur, ib & ſeq.
Libri Gentilium an legendi & quibus. 419
Linguæ vitia tria,& quæ illa. 445
Loculi cur Iudæ proditori commiſſi 48
Lucifer à Deo reprobatus, 494
Luctus Naim viduę filium ſuum lugentis, 77
Lutetiæ antiquitas, 16
Luxuriæ ſymbolum bellua vrſo ſimilis, 342

M.

Magiſtratus Dij terræ cur vocentur. 60
Magnetis natura & effectus. 373
Magnum quid dicitur tripliciter, 349
Mandatum nouum cur ſic dicatur.141.maximum

Digitized by Google

mum in lege quod ſit. 289
Manichæorum error circa matrimonium. 62.circa pluralitatem Deorum. 411
S.Maria Magdalena cur peccatrix dicta,&an meretrix publica,198.an ſoror Lazari,199 ei⁹ peccata numero plurima,& quot modis aggrauantia,202.eius humilitas &pœnitentia.210.& ſeq. mediator Chriſtus,ib. ante conuerſionem petra ſcandali,poſtea facta exēplar & ſpeculum pœnitentiæ. 215
B. Maria & S. Ioſeph coniuges cōparati duobus Cherubinis Propitiatorij,59. cur Ioſepho nupſerit,62. ſimilis mari numquam redundanti.158. an coniugata viſitans cognatam ſuā Elizabeth,159. & cur,160 cur feſtinanter,166.regia ſtirpe prognata.247
B.Maria an cōcepta in originali peccato,534. negatiua ſententia diſplicet, placet affirmatiua,idq; probatur teſtimonio S.Scripturæ,& aliorum Patrum,ib &ſeq cenſurâ Academiæ Pariſ.& rationibus varijs. 522. eius humilitas.155. viſitatio quando contigerit,159. perfectio,164. generatio opus ſplendidum,246. perfectio reliquis creaturis nobilior,247.puritas,535 conceptio ab omni peccato etiā originali libera. 516.
Martyres quibus armis cœlum expugnent, 5. rolis collati,284. malis punicis.285.iaſpidi,286.mundi principes dignitate antecellūt,288.moriendo vita viuunt, 290.rectâ cœlum ingrediuntur, 292. de veteri homine vltionem ſumentes. ibid.illorum ſanguis ſemen Chriſtianorum. 287
Martyrium quid ſit.286 eius elogia.287.charitatis triūphus.288. primus actus fortitudinis,289.theatrum omnium virtutū,292
Mater filiorum Zebedæi quid petat,& an petitio recta & legitima. 229
Matrum in filios amor,blandus tyrānus. 231
Matrimonium æqualitatem inter coniuges requirit, 60 à Manichæis exploditur,62. ferro ſimile. 426
Matrimonij beatitudo in quo conſiſtat. 426.
S.Matthæus quomodo è telonio ad Apoſtolatum vocatus,374. an miraculosè, ibid. & ſeq. quomodo, & in quibus Chriſtum ſecutus,378. cur 7 inter Apoſtolos numeratus,380. cur nomine Leui & Publicani vocatus,382. an Iudæus,ibid.pictus figura hominis alati,& cur,384.qualiter conuerſus,ibid.eius ſepultura. 385
S.Matthias ſorte ad Apoſtolatum electus,50. legitimè,52 à Chriſto iam glorioſo 54.aſſimilatur Amethyſto. ibid.
Maximum quod ſit in rebus creatis, veterum Philoſophorum diſceptatio. 173
Meditationes ſeu conceptus egregij in vitam S.Catharinæ. 473
Menandri Comici apophthegma. 138
Mercator auarus leoni in cauerna latitāti ſimilis, 173.quid differat à latrone,ib. varijs periculis expoſit⁹,374.rarò ſine fraude,ib.
Meſſias miſſus vt prædicator, non aūt bellator,91. armis ſpiritalibus inſtructus,ib. & quibus,92.de eius aduētu Iudęorū delitia. 91.cur Agnus dominator terræ dictus,108
Miraculum in virgine Veſtali 9
Miracula cur ſplēdor armorum Dei dicta 239
Miſericordiæ opera cur feſtinanter exercenda. 166
Monarchia quamdiu inter homines ſteterit, 27.an fuerit in eſſe in ſtatu innocentię,ib. cur inuenta,28.ventis aſſimilata, 227
Mors Abſalonis, crinibus ſuſpenſi Prælatorū luxuriantium figura. 502
Mortis memoria ad quid valeat. 152
Motus cœlorum duplex. 512
Motus primi an ſint in hominis poteſtate,72
Motus interni quales in homine peccatore ad eum è peccato excitandum. 281
Moyſis cathedra quid ſit,25. legatio ad AEgyptios cur dilata,57 amor in populum ſibi concreditum. 135
Mulier peccatrix,vide MariaMagdalena,199.
Mulier laſciua & impudica 12. vitijs coronata.200 garrula & ebria abominanda. 202.
Mulieres an laudibus dignę,veterum dubitatio. 256. cur aliquando ſterilitate à Deo percutiantur 261.animalia noxia,336. earum nequitia, ibid. & ſeq.
Mundus Regi Amorrhæorum cōparatus. 175. plenus dolo &inſania.180.Deo in omnib⁹ contrarius,195.quibus armis debellandus, 238. Vagao ſimilis,275. vincitur ab indoctis piſcatoribus,388.abutitur gratia àDeo ſibi conceſſa.464. per piſcatores Apoſtolos mirabiliter conuerſus. 480.
Mundus, caro, dæmon, quomodo homini

imponant. 376
Mundi & Dei iudicia contraria. 267
Mundi conſeruatio à certo dependet ordine. 18. ordine ſpoliata, infernus eſt, 9 voluptas inanis & mēdax, 80. honor, fucata ſeruitus, 224. redemptio aſſimilata Sodomitarum liberationi per Abrahamum. 481
Mūdani mūdana iniqua lance ponderāt, 179. effuſi ſunt in illicita, in ſancta parci. 342

N.

NAbuchodonoſoris arbor moraliter expoſita, & Prælatis flagitioſis accommodata. 501
Naim viduæ filium ſuum lugentis luctus, 77
Nathanael an numeratus inter Apoſtolos, & an fuerit S Bartholomæus 324
Natiuitas Chriſti cur primò Paſtoribus cognita, incognita Magnatibus. 390
Naturę amor ſenſus eſt tyrannus, ſed potēs. 138
Naturæ prodigia ſtupenda, 297. opera, 387
Nazarenorum impudentia. 230
Nicolaitarum error. 3
S.Nicolaus fidelis Dei ſeruus, 502. puer ter in hebdomade abſtinet ab vberibus matris. 503 contra Arianos myſterium S. Trinitatis defendit, 504. Eccleſiæ Myrienſi Epiſc. laudabiliter præeſt, 505. eius in pauperes liberalitas. 508
Nobilitas virtutibus inſignita, pręclara margarita. 447
Noe Deum pro diluuio impediendo cur nō orauerit. 45
Nubes motus duplicis duplici à principio orti, 82. ſunt naturæ humidæ, 83. eis Apoſtoli comparati, ib. tonitruum & fulminum origo. 84
Nulla creatura ita humiliata vt B. Virgo, 156
Numeri ſeptenarij vniuerſitatis & perfectionis nota. 102
Numerus duodenarius Chriſto gratiſſimus, 321. varijs rebus denotatus. ibid.

O.

OCcaſiones peccandi cur ſe plures offerant in vrbibus quàm in pagis. 203
Oculi Dei numquam ſine miſericordia, 371. quàm efficaces, ibid. & ſeq.
Odium mulieris vitium execrandum. 200
Officia mundana à Deo imploranda & expectanda. 497
Oleum olim in ſacrificio pacifico cur adhibitum. 129. eius tres proprietates, ib. ſapientiæ ſymbolum, ib. Diuinitatis. 131. Virginitatis, ibid.
Onias Sacerdos vir bonus cur dictus. 147
Opera charitatis feſtinanter exercenda. 166
Oratio publica vtilior priuata. 53. ſine lacrymis ſacrificium ſiccum, & ſine merito 196
Ordo qualibet in re quàm neceſſarius. 18. & 19 Eccleſiā conſeruat in pace, 20. figuratur per arborem à Nabuchodonoſore viſā, ib. eius cōfuſio parit hæreſim & ſchiſmata. 21
Ordo S. Benedicti bonis tēporalibus affluens, & vnde hæc illi affluentia. 187. quàm lōgè & latè diffuſus 188. turri Dauidicæ & paradiſo terreſtri collatus, ibid. 10. Pontificum productiuus, ibid.
Ordo S. Franciſci quàm latè diffuſus. 404
Originalis culpa an in Deiparam cadere potuerit. 516. & ſeq.

P.

PArentes & filij ſpirituales qui ſint. 139
Parentes tria filijs ſolent comparare, 231. & quæ illa, ibid. quando cauſa perditionis filiorum, 235
Parentum in filios amor à Platone dictus mania. 137
Parētum ſpiritualium amor in ſubditos, quā debeat eſſe intenſus, 141. Carnaliū nimius in filios, filiorum ruina. 231. & 234
Pariſienſis Academiæ decretum circa intemeratam Deiparæ conceptionem. 522
Pariſiorum elogium, 15 conſeruatio S. Genouefæ precibus debita. ibid.
Paruulorum nomine humiles deſignati. 398
Paſſionis dies, dictus dies gloriæ. 268
Paſſionum humanarum natura, 73. ſigna, ibid. ſpecies tres, 75
S. Paulus primus eremita in deſerto à coruo paſtus. 318
S. Paulus dictus Mercurius, 150. cur vinculis ſuis glorietur. 267
Paupertas Euangelica vera Chriſti crux. 175
Peccata carnis reliquis enormiora. 202. publica grauiora & dānabiliora occultis, ib.
Peccata in Spiritum S. cur veniam non mereantur. 46
Peccatores omnium malorum cauſæ. 79. ſemper cruciantur varijs crucibus, 94. mūdi confuſionem metuentes, de Deo parum

ſoliciti, 208
Peccatorum genera triplicia, 45. turpitudo, 203. pertinacia, 208. pudor, 211. enormitas Chriſto mortē conciliās, 212. damna, 216. cōuerſio miraculoſa, 240. ſtatus miſerrimus, 271. Iuſtificatio cui adſcribēda, 278. pœna, mors æterna, 290 gradus tres, 375. ſtat° coll.t° cū Hieremiæ in lacū miſſi, 403
Perfectio hominis in quo ſita, 175
Peſtis quando cœperit in orbe graſſari, 305. morbus contagioſus, ib eius cauſa duplex, 306 diuinæ iuſtitiæ ſignū, 307. maloiū omniū peſſimū, 309. curatur à S. Rocho. ib.
P. ſt correptis adeſſe, ſpecimē Martyrij eſt, 315
Petitio Matris filiorum Zebedæi, 228
S. Petrus dignior Ioanne Baptiſta, 29. Chriſto par in dignitate, ib. poteſtatē habet euellendi & plantandi 31. cur non factus clauiger inferni ſicut & cœli, 32. prima Antiochiæ ſacra celebrat, 34. an pedibus ab Herode vinctus, 212
Petri Cathedræ elogium, 26. dignitas collata dignitati Ioſephi, 30 Nabuchodonoſoris. ibid Monarchia quàm latè extenſa, ibid. gloria quanta, eſſe cęli clauigerum. ib. pontificatus primò Antiochiæ inſtitutus, 34
Petri ad Vincula feſtum cur inſtitutum. 268. catenę, quibus vinctus, quid deſignēt. 272. ad eius cuſtodiam in Vinculis quatuor quaterniones adhibiti, 275
Pharao Rex cur muſcis & ranis à Deo caſtigatus, 387
Pharaonis thronus figura Cathedræ Hæreſeos, 24
Phariſæi an Ioannis incarcerationi cooperati, 330
S. Philippus & Iacobus collati cum duabus Synagogæ tubis, 81. nubibus, 82. Philippus Gētiū & alienigenarū patronus, 85. pietatis inſignis cultor, ib. in Phrygia crucif. 86
Philoſophia mundi Chriſti doctrinæ contraria, 195
Philoſophorum axioma, 42. 58
Philoſophorum gentilium ignara & ſtolida ſapientia, 471
Planetarū inferiorū velocitas quanta, 415
Pictorū error in S. Ioſepho repręſentādo, 62
Pœna & culpa peccatorum vincula, 273
Pœnitentia qualis crux, 94. ſignum ſpiritalis crucifixionis, 94. qualiter & quomodo inſtituenda, 210. eius obſtacula quæ & qualia, & quomodo ſemouenda, 275
Pœnitentium lacrymæ ſigna prædeſtinationis, 194. dilatio periculoſa, 276
Pontifices cur olim in ſua inauguratione inuncti. 129
Præcepta Caritatis duo, 133 eius rei figuræ, 134
Prædeſtinationis cauſa, pura Dei voluntas, 42 fit ſine meritorum præuiſione, non ita reprobatio, 43
Prædicatores quinam aulicos potius quàm Euangeliſtam referant, 444. vide concionatores, ſagittario collati, 445. eos explodentes grauiter culpari 485
Prædicatorum bonorū imago, 413. in laſciuientes & deſides inuectiua, 449
Pręlati mali nubibus aridis collati, 83. puteis & ciſternis, 84. boni deſcribuntur & fontibus conferuntur, ib. & 134. illorum officium, ib amor in filios ſpirituales, 140. dignitas quando periculoſa, 226. in eos inuectiua præſertim in malè viuentes. 501
Præparatio cur neceſſariò pœnitentiæ præmittenda, 210
Præſul Eccleſiæ clauibus abutens non cæli, ſed Tartari claues portat, 32. in eius electione oratio adhibenda & cur, 32 inobediens ſeipſum & totum hunc mundum turbat, 79. vigilantis & ſtudioſi dotes quęnam, 506. elogia. 509
Prouidentia diuina cur ab Ethnicis negata, 410
Proximus cur à nobis & quomodo diligendus, 142
Publicani quinam dicendi, 382. eorum munus cur & quando culpabile, ibid. dignitas apud Romanos quanta. 373. cur Iudæis ſemper exoſi, ibid.
Pulchritudinis decus, ſuperbia & vanitas, 464

Q

QVæſtiones ſublimes Iobo propoſitæ. 19
Quatuor quaterniones ad Petri cuſtodiā deputati, 275. & quid hiſce deſignatum, ibid.
Quatuor peccatū Magdalenæ aggrauātia. 202
Quatuor in vrbibus diſcrimina, 209

Digitized by Google

Quatuor veram pœnitentiam præcedere ſolita, 210
Qualitates primæ quatuor ſunt cauſa ruinæ rerum naturalium, 37
Quid ſit tollere crucem, 183
Qui ſint Patres & filij ſpirituales, 139
Qui ad altiora euehuntur, ſunt in maximo lapſus periculo, 55
Qui crucem pœnitentiæ non portat, non meretur eſſe & dici Chriſtianus, 95

R

Redemptio mundi Sodomitarum liberationi comparata, 481
Reges olim in ſua inauguratione cur inuncti, 129
Regnum cœlorum cur decem Virginibus, non coniugatis ſimile dicatur. 455
Religio Chriſtiana è Vita Sanctorum compilata, 303
Religio monti Thabor collata, 190
Religionis vniformitas inter coniuges, matrimonij beatitudo, 426. è contra inæqualitas, eiuſdem reprobatio, 427
Religioſus inobediens Eccleſiæ quàm noxius, 79. mundana perfectè non deſerens Acham militi collatus, 189. cur perditè & impiè ſæpè viuat, 190
Religioſi S. Franciſci Rechabitis collati, 307
Religioſorum perditio vnde, 190
Reprobatio an fiat ſine meritorum præuiſione, 43
S. Rochus quo anno vixerit, 311. eius patria, ib. abſtinentia, ibid. cur inuocetur à peſte infectis, ibid. ætate creſcens, virtute creuit, 314 eius in pauperes charitas & miſericordia, ibid illi doctrina quadruplex à patre moriente data, ibid. corripitur ipſe peſte, & malè habetur, 317. diuinitus è fonte ſcaturiente refocillatur, 318. alitur à canibus, ibid.
Roſæ Martyribus cõparatæ, & vice verſa, 284

S

Sabali piſcis natura, 486
Sacerdotes diſpẽſatores bonorũ Chriſti, 33
Sacerdotes Moſaici tintinnabulis ſimiles. 322
Sacerdotium Angelis venerabile, 453
Salus in montibus cur dicatur cõſtituta, 164
Sal⁹ animę mũdi cre tione honorabilior, 369
Sancti Dei, baſes vrbium & regnorum, 16
Sãctorum geſta cur nobis ab Eccleſia propoſita, 300. exempla afflictorũ in hoc ſæculo ſolatium, 303. vitiorum remedia, 304
Sanguis Martyrum ſemen Chriſtianorũ 287
Sapientes quinam, 389. ſuperborum nomine deſignati, 392. eis cur rudes præferẽdi, 390
Sapientiæ ſymbolum, oleum, 29
Sapientiæ mundanæ deſcriptio, 389
Scientiæ humanæ diuitijs Aegyptijs aſſimilatæ, 418. malè vſurpatæ, noxiæ, 419
Schiſmatis olim apud Hebrços quid cauſæ, 21
Scriptura ſacra figurata per librum ſeptem ſigillis concluſum, 111
Serpentis Scytalis proprietas, 504
Serpentis in deſerto erectio, vera Chriſti crucifixi figura, 97
Serui quomodo apud Hebræos puniti, 136. & 402
Sex ſunt, quæ in homine turbari ſcriptura notat, 80
Signum ſpiritualis Crucifixionis, dolor intrinſecus de peccatis conceptus, 94
Simeon Epiſc. Hieroſolymitanus quamdiu vixerit, 430
SS. Simon & Iudas an patrueles, 436
S Simon Apoſt vnde ſic dictus, 436. cur Cananæus & zelotes, 437. hyacintho collatus, 438. eius virtutes, 440. & ſeq. zelus collatus zelo Eliæ & Dauidis, 440
Societas malorum fugienda, 79
Solonis Philoſophi in Græcos dicteriũ, 449
Soror pro cognata accipitur, 253
Sors quid ſit, 50. eius vſus Ethnicis quàm familiaris, 51 & Hebræis, ibid.
Stat⁹ vitæ quomodo & qualiter eligẽdus, 499
Status triplex in Eccleſia, virginalis, vidualis & coniugalis, & per quid ſignificatus, 455
Sterilitas S. Annæ matris Deiparæ quid denotet. 260
Superbia Deo odibilis, 38. primum fœminarum vitium, 200. comes pulchritudinis, 464

T.

Talentorum nomine quid intelligatur in Euangelio. 496
Telonium quid ſit, 371
Temporalia nonniſi onera & impedimenta. 182
Temporalium rerum contemptus, maximũ quid in mundo 174

Tha-

Digitized by Google

Thabor mons Religionis typus. 190

Thau vocula quid 353

Thomiridis Reginæ in Cyrum feritas. 128

Timidi hominis Hieroglyphicum. 74

Timor Dei,crux pœnitentiæ. 95

Tollere crucem quid ſit. 183

Tonitru origo, 237. Prædicatorum ſymbolum. 238

Tonſura clericalis vbi primùm cœperit. 34

Tres pueri Babylone in ignem proiecti & illęſi ſeruati B Laurentij ſymbolum. 294

Tres humanarum perturbationum ſpecies, 75.

Tres rationes cur Deipara feſtinans viſitarit cognatam ſuam Elizabeth. 166. tria eiuſdem rei effecta. 167

Tria flagella diuinæ iuſtitiæ. 307

Tria loquuntur ſine lingua & verbis,& quæ illa. 215

Tribulationum vtilitas. 282.412. vide afflictiones.

Triſtitia procedens à dolore peccatorum ſancta quædam perturbatio eſt. 76

Turtur ſymbolū caſtitatis ac continentię.251

Tyrannus cornici AEſopicæ ſimilis. 330

V.

VAſthi ruina cōparatur cum ruina Iudæ 55

Verbum Dei igni & malleo collatū,422. tonitru,ib.ſimpliciter prædicandum. 444

Verbi diuini efficacia. 369

Veſtium diſruptio ſignum blaſphemiæ ac doloris. 150

Veſtium luxus quàm noxius. 211

Viduæ quænam veræ. 455

Viduitas an matrimonio præferenda 455:an virginitati,ibid.argento comparata 456

Vigilantia Epiſcopo maximè neceſſaria 506

Vinculum S.Petri moraliter quid. 272

Vinculi nomen quot modis capiatur in ſacris literis. 269

Vinea ſymbolum Eccleſiæ. 287

Vir bonus quis appellandus,145.& ſeq. eius imago apud ethnicos. 149

Virgines Eccleſiæ principes. 5. nomen Agni frontibus inſculptum in cœlo retineat. 461. cur à Ioanne in montibus conſpectę ibid.

Virginitas primitiæ redemptionis mundi.5. impugnatur ab hæreticis.2.regina virtutū, 6.holocauſto ſimilis,ibid Angelorum ſoror,7 à ſuperis amata,8 dono miraculorū honorata,ibidem.veræ religionis nota,9. fundamentum totius Ordinis Eccleſiaſtici,ibid.eius ſymbolum oleum.131.aurum, 456

Virginitas cœlum,matrimonium terram replet,457.circumciſionis ſpecies,ibid. Angelis nobilior,459. an ſit virtus ſupernaturalis,460 monti ſimilis,ibid.ei aureola debita, 461. eius vſus in primitiua Eccleſia. 464

Virorum quorumdam illuſtrium conuerſio mirabilis. 421

Virtus quot modis in Scriptura accipiatur.13

Virtutis cultor vnde dignoſcendus. 12. via feſtinanter decurrenda. 166

Viſitatio Deiparæ quo tempore facta.159.& cur facta,162.eius tria pręcipua effecta.167

Vitæ Sanctorum remedium generale contra vitia. 304

Vitia mùlierum quæ & qualia. 200

Vlyſſis fabula de cantu Sirenum moraliter expoſita 491

Vltio diuina in vrbes ſemper graſſatur. 204

Vocatio quid ſit, 477. diuina quando cœperit, ibid.

Vocatio S.Mathæi an miraculoſa. 377

Vocatio hominis duplex,379. duabus figuris oſtenditur,379. ſingulare amoris indiciū, 475. prædeſtinationis effectus,476. huic non reſpondentes grauiter puniti. 484

Z.

ZEbedæi filij cur à Chriſto reprehenſi.179. illorum petitio qualis, 228. an hypocritica, ibid.

Zelus animarum S. Simonis comparatus zelo Eliæ & Dauidis. 442. mulieris in defendendo honore Saluatoris, 461

Ziſcæ Bohemorum Ducis crudelitas. 322.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

7- 2 -1

IHS